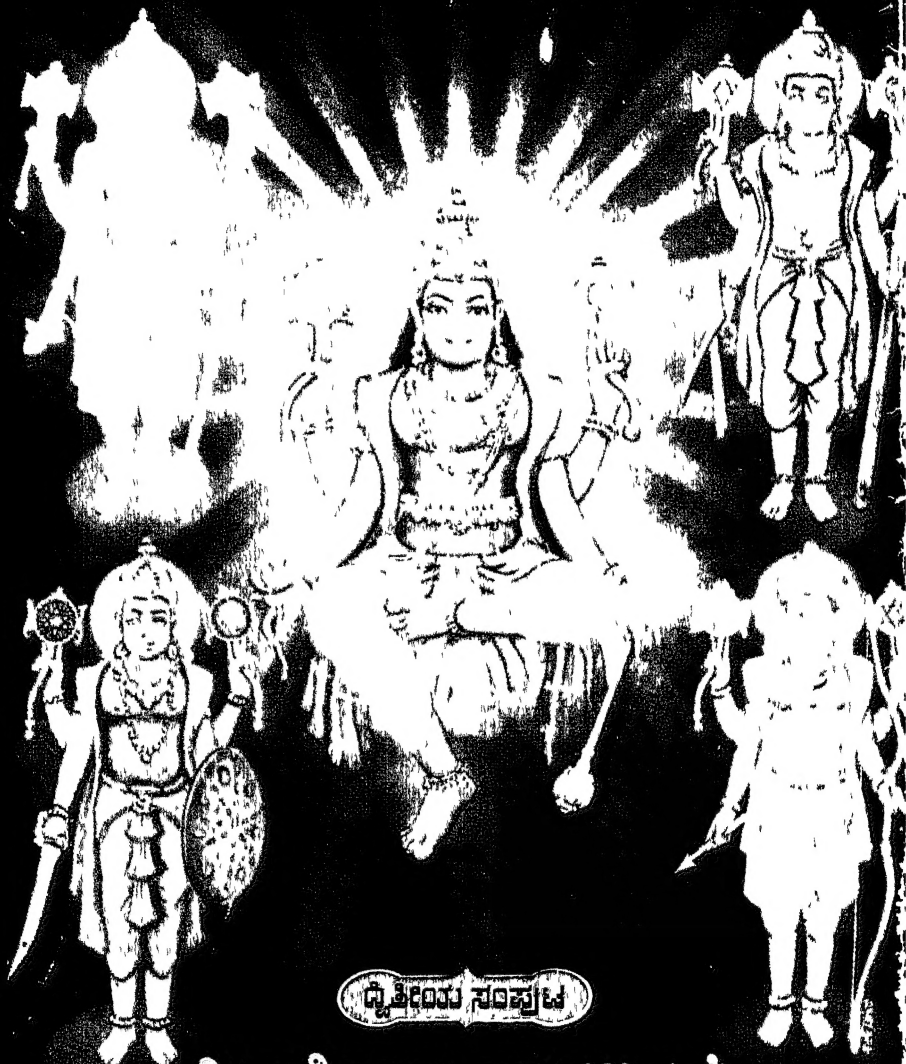

ಶ್ರೀಮದ್ಭಕ್ತರಾಮಾಯ

(ಕನ್ನಡ ಭಾವಾರ್ಥ ಸಹಿತ)

ಶ್ರೀಮದ್ಭಕ್ತರಾಮಾಯ

ಶ್ರೀ ಪಲಿಮಾರು ಮಠ, ಉಡುಪಿ

ವಾಸುದೇವಾದಿ ಚತುರ್ಮೂರ್ತಿ ಸಹಿತ ಪ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು

ವ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನಾದುಕನಾಗಿದ ಬಗವಂತನು ಚೇತನರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವದ ಅದಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯ ಲೆಂದು ಸೃಷ್ಟಿಸೆಲು ಇಚ್ಛಿಸಿ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ತಾನೇ ವಾಸು ದೇವಾದಿ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವನು ವಿಷ್ಣು ನಹಸ್ರನಾಮಸ್ತೋತ್ರದ ಚತುರಾತ್ಮಾ ಚತುರ್ಮೂರ್ತಿ ಮುಂತಾದ ನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ವ್ರನ್ನಾಪಿಸಲ್ಪಡುವ ಈ ರೂಪ ಚತುಷ್ಟಯ ಬಗವಂತನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ರೂಪಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮೊದಲನೆಯವುಗಳು

ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಬಕ್ತರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದನಾದ ಮಾಯಾಪತಿ ಪ್ರೀ ವಾಸುದೇವನು ಶುಕ್ಲವರ್ಣನು ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರ ವಾಂಚ ಜನ್ಮ ಶಂಖ ಕೌಮೋದಕೀ ಗದಾ ಹಾಗೂ ಪದ್ಮಗಳನ್ನು ದರಿಸಿರುವನು

ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ಜಯಾಪತಿ ಪ್ರೀ ಸಂಕರ್ಷಣನು ಸಂಹಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣನು ಶಂಖಚಕ್ರಗಳ ಜೊತೆ ಮುಸಲಾಯುದದನ್ನೂ ಹಲಾಯುದವನ್ನೂ ದರಿಸಿರುವನು

ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣನಾದ ಕೃತಿಪತಿ ಪ್ರೀ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಹಳದಿ ಬಣ್ಣದವನು ಶಾರ್ಙ್ಗದನನ್ನು ಬಾಣ ಶಂಖ ಹಾಗೂ ಚಕ್ರ ಗಳು ಇವನ ಆಯುಧಗಳು

ಶಾಂತಿಪತಿ ಅನಿರುದ್ಧನು ವಾಲಕನಾಗಿರುವವನು ಕೃಷ್ಣ ವರ್ಣದ ಇವನು ಚಕ್ರ ಶಂಖ ಖಡ್ಗ ಹಾಗೂ ಚರ್ಮಗಳನ್ನು ದರಿಸಿರುವನು

ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕಗಳಾದ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಉದಯಿಸುವ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತ ಚಕ್ರಶಂಖಗದಾಪದ್ಮದಾರಿಯಾಗಿ ಇರುವವನೇ ದುಗುಲರೂಪಿ ಪ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪುರುಷ ಪದ್ಮನಾಭ ಎಂದೂ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುವ ಇವನಿಂದಲೇ ಇವನ ಇತರ ರೂಪ ಗಳಂತೆ ನಹಸ್ರನಾಮ ಪ್ರತಿವಾದ್ಯಗಳಾದ ನಾದಿರ ರೂಪಗಳೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗಳಾಗಿವೆ

ಶ್ರೀಃ

ವಿ ಷ್ಣು ಸ ಹ ಸ್ರ ನಾ ಮ

(ಕನ್ನಡ ಭಾವಾರ್ಥ ಸಹಿತ)

['ಆಮೃತಕ್ಕಿ' ಎಂಬ ನಾಮದಿಂದ 'ಧರ್ಮವಿದುತ್ತಮಃ' ಎಂಬಲ್ಲಿಯ ವರೆಗೆ
ಒಟ್ಟು ೨೦೮ ನಾಮಗಳು]

ಪ್ರೇರಣೆ:

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾನೂನ್ಯತೀರ್ಥ ಶ್ರೀಸಾದಂಗಳವರು

ಪರಿಶೀಲನೆ:

ವಿದ್ಯಾವಾಚಸ್ಪತಿ ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯ

ಸಂಪಾದನೆ:

ಸಗ್ರಿ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ

ಪಲಿಮಾರು ಮಠ, ಉಡುಪಿ

1989

Sri Vishnusahastranama with Kannada Bhavartha
Publishers Sri Palimar Mutt, Udupi

Guide:

H. H. Sri Vidyamanya Tirtha Swamiji

Printers:

M Madhusudan Bhat
Abhyudaya Printers, Marpally
P. O Korangrapady - 574 505

Palimar Mutt, UDUPI

First Edition 1989

Price : Rs. 75/-

ಸಂಕೇತಾಕ್ಷರಗಳ ವಿವರ

(ವಿ. ಸ.ನಾ. ಸ್ತೋತ್ರದ ಪ್ರಕೃತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾದ ಸಂಕೇತಗಳ ವಿವರ)

ಅ. ಕೋ.	ಅಮರ ಕೋಶ
ಅ. ವ್ಯಾ, ಅನು. ವ್ಯಾ	ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನ
ಆಧ ಉ.	ಆಧರ್ವಣೋಪನಿಷತ್
ಈ ಉ ಈಶ ಉ	; ಈಶಾವಾಸ್ಯೋಪನಿಷತ್
ಉ. ಖಂ.	. ಉಪನಿಷತ್ ಖಂಡಾರ್ಥ
ಋ ವೇ.	. ಋಗ್ವೇದ
ಋ ಭಾ	. ಋಗ್ವಾಕ್ಯ
ಐ. ಉ.	. ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್
ಐ ನು ಭಾ	: ಐತರೇಯೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ
ಓಂ ಪ್ರ ಕ	: ಓಂ ತತ್ಸತ್ಪ್ರಣವಕಲ್ಪ
ಕ ನಿ	ಕರ್ಮನಿರ್ಣಯ
ಕ ನಿ ಟೀ	ಕರ್ಮನಿರ್ಣಯ ಟೀಕಾ
ಕಾ ಉ.	. ಕಾರಕೋಪನಿಷತ್
ಕೃ ಮ	. ಕೃಷ್ಣಾ ಮೃತಮಹಾರ್ಣವ
ಗೀ	: ಗೀತಾ
ಗೀ ತಾ	. ಗೀತಾತಾತ್ಪರ್ಯ
ಗೀ. ಭಾ	ಗೀತಾ ಭಾಷ್ಯ
ಗೀ. ವಿ	. ಗೀತಾ ವಿವೃತಿ
ಭಾಂ ಉ	: ಭಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್
ಭಾಂ ಉ ಭಾ.	. ಭಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ
ಽ ಉ	. ತಲವಕಾರೋಪನಿಷತ್
ತ ಪ್ರ	. ತತ್ತ್ವಪ್ರಕಾಶಿಕಾ
ತಾ ಪ.	ತಾಮ್ರಪರ್ಣಿಯ
ತ್ವೆ. ದಾ. ಟೀ	. ತೈವಿಕ್ರವಾರ್ಯದಾಸ ಟೀಕಾ
ತ್ವೆ ಉ	. ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್
ತ್ವೆ. ಉ. ಭಾ.	: ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ

ತಂ. ಸಾ. ಸಂ.	:	ತಂತ್ರಸಾರ ಸಂಗ್ರಹ
ದ್ವಾ. ಸೋ.	.	ದ್ವಾದಶ ಸೋತ್ರ
ನ. ಸ್ತು.	.	ನವಿಸ್ತುತಿ
ನ್ಯಾ. ಸಂ.	:	ಶ್ರೀಮನ್ಮಾತೃಯಸುಧಾ
ಪ. ಭ.	:	ಪರಾಶರಭಟ್ಟೀಯಂ
ಪ್ರ. ಲ.	:	ಪ್ರಮಾಣ ಲಕ್ಷಣ
ಪು. ಸೂ.	.	ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತ
ಪ್ರ. ದೀ.	.	ಪ್ರಮೇಯ ದೀಪಿಕಾ
ಬ. ಸೂ.	:	ಬಳಿತ್ಪಾ ಸೂಕ್ತ
ಬ. ಗೋ.	:	ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯ
ಭಾಗ ತಾ. ನಿ.	:	ಭಾಗವತತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯ
ಭಾ ಪ್ರ.	:	ಭಾವಪ್ರಕಾಶಿಕಾ
ಭಾ ಬೋ.	.	ಭಾವ ಬೋಧ
ಬೃ. ಉ	:	ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್
ಬೃ. ಉ ಭಾ.	.	ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ
ಬ್ರ. ಸೂ.	.	ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರ
ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ.	:	ಬ್ರಹ್ಮ ಸೂತ್ರ ಭಾಷ್ಯ
ಬ್ರ. ತ	:	ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ
ಮಾ. ತಿಂ.	.	ಮಾಯಾವಾದ ತಿಂಡನ
ಮಂ ನಾ ಉ	:	ಮಹಾ ನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್
ಮ. ಭಾರ.	.	ಮಹಾ ಭಾರತ
ಮ ಭಾರ ತಾ. ನಿ	.	ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯ
ಮಂ. ಮಂ	:	ಮಂತ್ರಾರ್ಥ ಮಂಜರಿ
ಯಾ. ತೀ	.	ಯಾದವೇಂದ್ರ ತೀರ್ಥಾಃ
ಯ ವೇ.	.	ಯಜುರ್ವೇದ
ಯ ಪು ಸೂ.	:	ಯಜುರ್ವೇದ ಪುರುಷಸೂಕ್ತ
ಯಾ ಉ	:	ಯಾಜ್ಞೇಯ ಮಂತ್ರೋಪನಿಷತ್
ರಾ. ಟಿ.	:	ರಾಘವೇಂದ್ರತೀರ್ಥೀಯ ಟಿಪ್ಪಣಿ
ವಾ. ರಾ.	.	ವಾದಿರಾಜೇಯ ಟಿಪ್ಪಣಿ
ವಾ ರಾ ಬಾಲ	:	ವಾಲ್ಮೀಕಿರಾಮಾಯಣ ಬಾಲಕಾಂಡ
ವಾ. ಲ.	:	ವಾದ ಲಕ್ಷಣ
ವಾ ಸ್ತು.	:	ವಾಯುಸ್ತುತಿ

ವಿ. ರಾ
 ವಿ. ತ. ವಿ
 ವಿ ದ್ರು
 ವಿ ಪ ಟೀ.
 ರಾಂ. ಭಾ
 ಶೇ. ಚಂ.
 ಶ್ವೇ. ಉ
 ಪ. ಉ. ಭಾ.
 ಸ. ಸಂ.
 ಸಂ. ವಿ
 ಪ. ಪಂ.

- ವಿದ್ಯಾಧಿರಾಜೀಯಂ ಟಿಪ್ಪಣೀ
- ವಿಷ್ಣುತತ್ತ್ವವಿನಿರ್ಣಯಂ
- ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ
- ವಿಶ್ವಪತಿ ಟೀಕಾ
- ಶಾಂಕರಭಾಷ್ಯ
- ಶೇಷ ಚಂದ್ರಿಕಾಚಾರ್ಯಾಃ
- ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರೋಪನಿಷತ್
- ಪಟ್ಟರೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ
- ಸತ್ಯ ಸಂಧೀಯಂ
- ; ಸಂಪಂಧ್ಯ ವಿಜಯಂ
- ಹರಿವಂಶ

ನಮ್ಮ ಕೃತಜ್ಞತೆ :

- ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮದ 'ಅಮೃತ್ಯುಃ' ಎಂಬ ನಾಮದಿಂದ 'ಧರ್ಮವಿದೂತೃಪುಂಃ' ಎಂಬ ನಾಮದ ವರೆಗೆ ಒಟ್ಟು ೨೦೮ ನಾಮಗಳ ಪಾಠ್ಯಾನುವಂಶ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಟ್ಟು

— ಸಗ್ರಿ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಉನಾಧ್ಯಾಯರಿಗೆ

- ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಸೂಕ್ತ ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಇತ್ತ

— ವಿದ್ಯಾವಾಚಸ್ಪತಿ ಬನ್ನಂಜೆ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ

- ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮದ ಮೊದಲ ಸಂಪುಟದ ಆರ್ಥಿಕ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ನಿರ್ಭರಿಸಿ ೯ ಮೂಲಕ ಈ ದ್ವಿತೀಯ ಸಂಪುಟದ ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ನೆರವಿತ್ತ

— ಶ್ರೀ ಯಾದಗಾಚಾರ್ಯ, ಮುಂಬಯಿ ಇವರಿಗೆ

- ಗ್ರಂಥವನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ

- ಯಂ. ಮಧುಸೂದನ ಭಟ್,

ಅಭ್ಯುದಯ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್, ಮಾರ್ಪಳ್ಳಿ ಇವರಿಗೆ

- ಕರಡುಪ್ರತಿ ತಿದ್ದುಪ್ಪುದರಲ್ಲಿ ನೆರವಿತ್ತ

- ಶ್ರೀ ಪಿ. ಕೆ. ಹರಿದಾಸಾಚಾರ್ಯ, ಇವರಿಗೆ

- ಗ್ರಂಥದ ರಕ್ಷಣೆವೆಚ್ಚವನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿಕೊಟ್ಟ

- ಮನೆಸಾಲ ವನರ್ ಪ್ರೆಸ್ಸಿನವರಿಗೆ

- ಪ್ರಥಮ ಸಂಪುಟವನ್ನು ಓದಿ ತಮ್ಮ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವ

-- ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳಿಗೆ

ನಮ್ಮ ಹಾರ್ದಿಕ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಸಲ್ಲುವುದು.

ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕರು,

ಪಲಿಮಾರು ಮಠ,

ಉಡುಪಿ.

ಶ್ರೀ:

ಅನುಗ್ರಹ ವಚನ

ನಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟತ್ತರಡು ಸಾವಿರ ನಾಡಿಗಳಿವೆ ಭಗವಂತನು ಎಷ್ಟತ್ತರಡು ಸಾವಿರ ರೂಪಗಳನ್ನು ತಾಳಿ ಈ ನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ದೇಹವನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನಮ್ಮ ಆಯಸ್ಸು ನೂರು ವರ್ಷ ಕಾಲ. ನೂರು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತಾರು ಸಾವಿರ ಹಗಲುಗಳೂ, ಮೂವತ್ತಾರು ಸಾವಿರ ರಾತ್ರಿಗಳೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಒಟ್ಟು ಎಷ್ಟತ್ತರಡು ಸಾವಿರ ಎನಿಸುವವು ಭಗವಂತನು ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟತ್ತರಡು ಸಾವಿರ ರೂಪಗಳಿಂದ ಇದ್ದು ಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಆಯಸ್ಸಿನ ಎಷ್ಟತ್ತರಡು ಸಾವಿರ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ

ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ದೇಹದ ನಾಡಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ಆಯಸ್ಸಿನ ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನೂ ನಿಯಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಎಷ್ಟತ್ತರಡು ಸಾವಿರ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳ ಪ್ರತಿವಾದನೆಗಾಗಿಯೇ 'ಬೃಹತೀಸಹಸ್ರ' ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರವು (ಸ್ತೋತ್ರ ವಿವೇಷ) ಹೊರಟಿರುವುದು ಮೂವತ್ತಾರು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸಾವಿರ ಪದ್ಯಾಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಬೃಹತೀಸಹಸ್ರದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತಾರು ಸಾವಿರ ಸ್ವರಾಕ್ಷರಗಳೂ, ಮೂವತ್ತಾರು ಸಾವಿರ ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರಗಳೂ ಇವೆ ಹೀಗೆ ಬೃಹತೀಸಹಸ್ರವು ತನ್ನ ಎಷ್ಟತ್ತರಡು ಸಾವಿರ ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಆಯಸ್ಸಿನ ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಎಷ್ಟತ್ತರಡು ಸಾವಿರ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿದೆ

ಇಂತಹ 'ಬೃಹತೀಸಹಸ್ರ'ದ ದ್ವಾವೇಶ ಅಂದರೆ ಮೂಲ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರ ನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರ ಅಂದ ಮೇಲೆ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರ ನಾಮದ ಮಹಿಮೆ ಎಷ್ಟು ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ ಒಮ್ಮೆ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮವನ್ನು ವಾರಾಣಸಿ ಮಾಡಿದವೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ನಾಡಿಗಳನ್ನೂ, ಆಯಸ್ಸಿನ ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿಗಳನ್ನೂ ನಿಯಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಎಷ್ಟತ್ತರಡು ಸಾವಿರ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದಂತಾಗುವುದು

ಅಲ್ಲದೆ ಶನಿಗ್ರಹಸೂಚಿತ ಪೀಡೆಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಭಯಪಡುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ ಅಂತಹ ಪರಿಗೆ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಬಹಳ ಉಪಯುಕ್ತ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಗ್ರಹನಿಗೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ದೇವತೆ ಇರುವಂತೆ, ಶನಿ ಗ್ರಹನಿಗೆ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ವೇ ದೇವತೆ ಅಂತಹ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮದ ಮೂಲಕ ಸ್ತುತಿಸಿದಲ್ಲಿ ಶನಿಗ್ರಹನೂ ಪ್ರೀತನಾಗುವನು, ಪೀಡೆಗಳನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುವನು.

ಹೀಗೆ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮಂ ಸ್ತೋತ್ರವು ಸಾಧಕರಿಗೆ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಿಗೆ
ಅತ್ಯುಪಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದು, ಅದರ ಅರ್ಥಾನುಸಂಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳ
ಬೇಕೆಂದೂ ನಮ್ಮ ಅದೇಶ

ಶ್ರೀ ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾವಾನ್ಯ ಶ್ರೀಪಾದರು

ಪರಿವಾರಂ ಮಠ,

ಉಡುಪಿ

ಸಹಸ್ರನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ

ನೈದಿಕ ಪಾಞ್ಚಯ್ಯದಲ್ಲಿ ಏಳುಂಟು ಸಹಸ್ರ ನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರಗಳು ಒಂದಿವ ನಾರದೀಯ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (ಪೂರ್ವಖಂಡ-೮೯) ಲಲಿತಾಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರ ಹಾಗೂ (ಪೂರ್ವ ಖಂಡ-೮೨) ರಾಧಾಕೃಷ್ಣ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರ, ಸ್ಕಾಂದಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (ಕಾಶೀಖಂಡ-೨೯) ಗಂಗಾಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರ, ಕೂರ್ಮ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (೧೨) ದೇವೀಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರ, ಗರೂಡ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (ಪೂರ್ವಖಂಡ-ಆಚಾರಕಾಂಡ-೧೫) ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರ, ಪದ್ಮಪುರಾಣದಲ್ಲಿ (ಉತ್ತರಖಂಡ-೭೨) ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರ ಮತ್ತು ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ (ಶಾಂತಿಪರ್ವ-೨೮೪ ಮತ್ತು ಅನುಶಾಸನಪರ್ವ-೧೭) ಶಿವಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರಗಳೂ ಹೀಗೆ ಐದು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರಗಳು ರುದ್ರ, ಲಲಿತಾ, ಗಂಗಾ ಮೊಂತಾದ ಇತರ ದೇವತಾ ಪರಗಳಾಗಿ ಹೂರಟಿರುವವಾದರೆ, ಮೂರು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರಗಳು ಭಗವಂತನ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಹೊರಟಿವೆ ಅವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಗರೂಡ-ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪದ್ಮಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಪರಿತಗಳಾಗಿರುವ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರಗಳು ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರಗಳೆಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಗಳಾಗಿವೆ.

ಇದಲ್ಲದೆ, ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರ (ನೃಸಿಂಹ ಪುರಾಣ) ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರ (ವಿಷ್ಣು ಧರ್ಮೋತ್ತರ) ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರ (ಸ್ಕಾಂದಪುರಾಣ) ಶಿವಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರ (ಲಿಂಗಪುರಾಣ) ಶ್ರೀ ಗೋಪಾಲಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರ (ಶ್ರೀ ಸಮೋಹನ ತಂತ್ರ) ಭವಾನೀಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರ (ರುದ್ರಯಾಮಲ ತಂತ್ರ) ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರ (ರುದ್ರಯಾಮಲ ತಂತ್ರ) ಶ್ರೀ ರಾಮಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರ, ಶ್ರೀ ಹಯಗ್ರೀವಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರ, ಕಾಳಿಕಾ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರ, ಗಣಪತಿಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರ—ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ, ತಂತ್ರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರಗಳು ಪರಿತಗಳಾಗಿವೆಯೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿದೆ.

ಹೀಗೆ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ, ಭೀಷ್ಮದ್ರಷ್ಟ ವಾದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದರೆ ಇತರ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರಗಳ ಇತಿಮಿತಿಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಬೇಕು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ

ಸೂತ್ರಸಂಯಮ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಪಾತ್ರವನ್ನು, ಉಪಯೋಗವನ್ನು ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಮಿಶ್ರಸ್ತುತಿಃ

‘ಮುಖ್ಯತೋ ವಾಸುದೇವೇ ತೇ ಗುಣಾಃ ಸಂತ್ಯಜ ಸರ್ವಶಃ | ಅನಿ-
ಷಿದ್ಧಾಸ್ತದನ್ಯೇಷು ಯಥಾಯೋಗ್ಯತಯಾ ಮತಾಃ’ (ಋ. ಭಾ. ೧೦೯)-ಋಗ್ವೇದವನ್ನು
ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಹೊರಟ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು, ವೇದದಲ್ಲಿಯೂ ಅಗ್ನಿ ಸೂಕ್ತಾದಿಗಳನ್ನು
ದೇಗೆ ಅರ್ಘ್ಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ನೀಡಿದ ಸೂಚನೆ ಇದಾಗಿದೆ. ಅಗ್ನಿ
ಸೂಕ್ತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತಗಳಾದ ಗುಣಗಳು ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅನ್ವಯಿಸುವುದು
ಅಗ್ನಿ ದ್ವಂದ್ವಾರ್ಥ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ. ಆ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಪ್ರತೀಕರಾಗಿರುವ ಅಗ್ನಿ ದಿ-
ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲಾದರೂ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯಷ್ಟೇ ಅನ್ವಯಿಸುವವು
ಎಂಬುದು ಆ ಮಾತಿನ ಆಶಯ

ಈ ಮಾತು ವೇದಕ್ಕಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಸಮಗ್ರ ದೈದಿಕ ವಾಬ್ಧಿಯಕ್ಕೇ ಸಂಬಂಧಿಸು-
ವಂತದ್ದು ವೈದಿಕ ವಾಬ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಗಳಾಗುವ ಸ್ತುತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ, ಗುಣಪ್ರತಿ-
ಪಾದಕ ಮಾತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಈ ಸೂತ್ರದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.
ಬ್ರಹ್ಮ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 4-6-42) ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿದೆ—
‘ಕ್ರಿಯಂತೇ ಸ್ತುತಯೋಽನ್ಯತ್ರ ತದಂತರ್ಯಾಮ್ಯಪೇಕ್ಷಯ | ನ ಜೀವೇಷು ಗುಣಾಃ
ಪೂರ್ಣಾಃ ಯಥಾಯೋಗ್ಯಾ ಹಿ ತದ್ಗತಾಃ’ ಇತರ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುಣಪೂರ್ಣತೆ ಇಲ್ಲದ
ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅಂತಹ ದೇವತೆಗಳ ಕುರಿತು ಹೊರಟ ಸ್ತುತಿಗಳೆಲ್ಲ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆಯಾ
ದೇವತೆಗಳ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹೊರಟಿರುವ
ವೆಂದು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದನ್ನೇ ‘ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ’ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ.
7-3-27) ಇನ್ನಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದೆ—

“ಪ್ರಾಯಸ್ತು ಸ್ತುತಿಶಬ್ದೇಷು ಮಿಶ್ರಾ ನಾಚೋ ಹರಿಂ ವಿನಾ |

ಕೇಚಿಜ್ಜೀವಗುಣಾಸ್ತತ್ರ ತನ್ನಿಯಂತುರ್ಹರೇಃ ಪರೇ |

ಏಕಸ್ಥಾನೈಕಕಾರ್ಯತ್ವಾತ್ ನಿಷ್ಕೋಃ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತಸ್ತಥಾ |

ಜೀವಸ್ಯ ತದಧೀನತ್ವಾನ್ ಭಿನ್ನಾಧಿಕೃತಃ ನಚಃ”

ನಾಕ್ಷಾತ್ ಭಗವಂತನ ಕುರಿತು ಸ್ತುತಿಗಳನ್ನು ಹೊರತು ಇತರರಾದಿಗಳಾದ ಸ್ತುತಿ
ಗಳೆಲ್ಲ ಮಿಶ್ರಸ್ತುತಿಗಳೆನಿಸುವವು. ಅಂದರೆ, ಆ ಸ್ತುತಿಗಳು ಸ್ತುತಿಸುವ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲ

ಪದ್ವೇ ಆಯಾಯ ಜೀವಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಗುಣಗಳು ಆ ಜೀವಾತ್ಮರ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಗವಂತನಲ್ಲೇ ಸಮನ್ವಯಿಸುವಂತಹವುಗಳು. ಆ ಜೀವಾತ್ಮನೂ ಅವನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಭಗವಂತನೂ ಒಂದೇ ದೇಹದಲ್ಲಿದ್ದು, ಒಂದೇ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಜೊತೆಗೆಯೇ ಸ್ತುತಿಸಲಾಗುವುದು. ಅವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನೇ ಪ್ರಧಾನನಾಗಿದ್ದು, ಅವನಿಂದ ನಿಯಮ್ಯನಾದ ಜೀವಾತ್ಮನೂ ಅವನ ಅಧೀನನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಸ್ತುತಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ, ಅಪ್ರಧಾನವಾಗಿಯಷ್ಟೇ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಸುವುದು ಹೊರತು ಬರೇ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಅಧಿಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟ ಸ್ತುತಿ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಮಿಶ್ರಸ್ತುತಿಯ ಕುರಿತಾದ ಈ ವಿವರಣೆಯಿಂದ ರುದ್ರ, ಲಲಿತಾದೇವಿ, ಗಂಗಾದೇವಿ, ಮುಂತಾದ ಇತರ ದೇವತೆಗಳ ಕುರಿತು ಹೊರಟಿರುವ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರಗಳು ಸಾಧನೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಉಪಯೋಗಕ್ಕೆ ಬರಲಾರವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆಯು. ರುದ್ರಾದಿಗಳ ಉತ್ಕರ್ಷದನ್ನೇ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಸಾರುತ್ತಿರುವ ಶಿವಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರವೇ ಮುಂತಾದವು 'ವಿಶ್ರಸ್ತುತಿ' ಗಳೇ ಆಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವಾಗ 'ವಿಶ್ರಸ್ತುತಿ' ಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಇಂಬೇಕಾದ ಅನುಸಂಧಾನವನ್ನೇ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ಅನುಸಂಧಾನವು ಭಗವಂತನನ್ನೇ ನೇರವಾಗಿ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವ 'ಶುದ್ಧ ಸ್ತುತಿ' ಯ ಕುರಿತು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅನುಸಂಧಾನದಷ್ಟು ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ ಪ್ರಯಾಸಸಾಧ್ಯವಾದ ಆ ಅನುಸಂಧಾನವಿಲ್ಲದೆ, ಅಂದರೆ ಸ್ತುತಿಯಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಕಾಣುವಂತೆ ರುದ್ರಾದಿಗಳ ಪುನಃಪುನಃ ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಅದರಿಂದಾಗಿ ಭಗವಂತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಅಪಚಾರ ಮಾಡಿದಂತಾಗುವುದಲ್ಲದೆ ಅಂತಹ ಅನುಸಂಧಾನ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಸ್ತುತಿಯಿಂದ ರುದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳೂ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಸ್ತುತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅವರು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಮರೆಯದೆ, ಅವನ ಭಕ್ತರಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ತಮಗೆ ನೀಡಿದ ಸ್ತುತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನುಷ್ಟೇ ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸುವರೆಂಬುದಾಗಿ 'ಸಾರನಿರ್ಣಯ' (ಭಾಂ. ಉ. ಭಾ 1-1-1) ನಿರ್ಣಯಿಸಿದೆ—'ಯದ್ ಭಾಗವತಬಂಧೈವ ವದತ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಾದಯಃ ಸರಾಃ | ಪೃಥಿವ್ಯಾ ಪತಿಗೃಹ್ಣೀಯಃ.. 'ಅದ್ದರಿಂದ 'ವಿಶ್ರಸ್ತುತಿ' ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಶಿವಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಧನೆಯನ್ನು 'ನಡೆಸುವುದಾದರೆ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಬೇಕಾದ ಅನುಸಂಧಾನಕ್ಕಿಂತ, 'ಶುದ್ಧ ಸ್ತುತಿ' ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮದ ಮೂಲಕ ಸಾಧನೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವಾಗ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ 'ಅನುಸಂಧಾನ' ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಾದುದರಿಂದ, ರುದ್ರ ಮುಂತಾದ ಇತರ ದೇವತಾಫರಗಳಾದ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಗಿಂತ, ಭಗವತ್ಪರರಾದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರವು ಸಾಧಕರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಉಪಯುಕ್ತ ಎಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಿಲ್ಲ.

ಅಮಿತ ಹಾಗೂ ಅಲೌಕಿಕಾರ್ಥಗಳು:

ಹೀಗೆ ಇತರ ದೇವತಾಪರಗಳಾದ ಸಹಸ್ರನಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾಮಗಳು ಆಯಾಯ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಿತಾರ್ಥಕಗಳಾಗಿಯೇ ಸಮಸ್ವಯಗೊಳ್ಳುವವು. ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮದ ನಾಮಗಳಾದರೂ ಹೀಗಲ್ಲ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ನಾಮವೂ ತನ್ನ ಪರಿಪೂರ್ಣಾರ್ಥದಲ್ಲೇ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ವಯಿಸುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮದ ನಾಮಗಳು ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವವು

ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮದ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ನಾಮವೂ ಅಲೌಕಿಕಾರ್ಥವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದೆ, ಭಗವಂತನ ಯಾವುದೇ ನಾಮ ಲೋಕಸಿದ್ಧಾರ್ಥವನ್ನಷ್ಟೇ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ, ಅಲೌಕಿಕಾರ್ಥವನ್ನೂ ಹೊಂದಿಯೇ ಇರುವುದು ಬರೇ ಲೋಕಸಿದ್ಧಾರ್ಥವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ನಾಮ ಅವನಿಗೆ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರಯುಕ್ತವೇ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಅವನನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ 'ನಾಮವರ್ಜಿತ' ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕವು (ಭಾಗ ತಾ ನಿ 10-3-36) ಹೀಗೆಯೇ ನಿಷ್ಕರ್ಷಿಸಿದೆ—'ಲೋಕಸಿದ್ಧಾರ್ಥನಾಮ್ನಃ ಸ ರಾಹಿತ್ಯಾನ್ನಾಮವರ್ಜಿತಃ' ಎಂಬುದಾಗಿ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮದ ನಾಮಗಳು ಅಮಿತಾರ್ಥಕಗಳಾಗಿರುವಂತೆ ಅಲೌಕಿಕಾರ್ಥಕಗಳೂ ಆಗಿವೆ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮದ 'ಶೌರಿಃ' ದೇವಕೀನಂದನಃ 'ಸಾತ್ವತಾಂ ಪತೀಃ' 'ಶಿಖಂಡೀ' ಚಾಣೂರಾಂಧ್ರನಿಷೂದನಃ 'ಕಾಲನೇಮಿನಿಹಾ' 'ಕೇಶಿಹಾ'—ಮುಂತಾದ ನಾಮಗಳಿಗೆ ಲೌಕಿಕಾರ್ಥಗಳಿರುವಂತೆ ಅಲೌಕಿಕಾರ್ಥಗಳೂ ಇದ್ದೇ ಇವೆ

ಅರ್ಥ ಗೌರವ:

ಭೀಷ್ಮದ್ರಷ್ಟವಾದ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮದ ನಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅರ್ಥಗೌರವ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಪರ್ಯವಸಾನಗೊಳ್ಳುವಂತಹದಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅರ್ಥಗೌರವ

1 ಲೋಕಮೂತ್ರಸಿದ್ಧಾರ್ಥನಾಮ್ನಃ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ।

ಲೋಕಸಿದ್ಧಾರ್ಥೇಷು ಕೃಚಿದ್ ಯುಜ್ಯತೇ ।

ಯಥಾ ದೇವಕೀನಂದನತ್ಯಾದಿಃ ।

ತಥಾಚೋಕ್ತಂ ಪುರಸ್ಕೃತಂ—ಅಥ ದಾಮೋದರಾದಿನಿ ಲೋಕದ್ರಷ್ಟಸಮಾನ್ಯತಾ, ಇತಿ

ಷಷ್ಟೇ

—ಬ. ಗೋ. (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. ಪ.)

ವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಅರ್ಥಗೌರವದಿಂದಾಗಿ ಬೀಷ್ಠದೃಷ್ಟವಾದ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮವು ಇತರ ದೇವತೆಗಳ ಸಹಸ್ರನಾಮಗಳಿಗಿಂತಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಭಗವತ್ಪರಗಳಾದ ಇತರ ಸಹಸ್ರನಾಮಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವಿಶಿಷ್ಟವೆನಿಸಿದೆ.

‘... ವಿಷ್ಣೋಃ ಸಹಸ್ರನಾಮೋಽಪಿ ನಿರಂತರಶತಾರ್ಥಕಮ್’ (೫೫. ಭಾ-73) ಎಂದಿರುವಂತೆ ಸಹಸ್ರನಾಮದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಾಮವೂ ನೂರು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ, ನೂರು ನೂರು ಅರ್ಥಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವಂತಹ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಅರ್ಥಗೌರವವಾದರೆ, ಬೃಹತೀಸಹಸ್ರದ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಯೋಕ್ತ ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯ ಅರ್ಥಗೌರವವು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುವುದು. ‘ವಿಷ್ಣೋಃ ಸಹಸ್ರನಾಮಸ್ತು ಯತ್ ತದ್ ರೂಪಸಹಸ್ರಕಮ್ | ಬೃಹತೀಸಹಸ್ರಮೇತಚ್ಚ ತದ್ ವಕ್ತು ಹಿ ಪೃಥಕ್ | ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಗ್ನಿ ನಾಮಾರ್ಥಾ ಋಚಿ ಏತಾ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ |’ (ಐ ಉ ಭಾ 2-2-4-4) ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮದಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾದ ಭಗವಂತನ ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಗಳನ್ನೇ ಬೃಹತೀಸಹಸ್ರದ ಋಕ್‌ಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿವೆ—ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ

ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮ ಭಗವಂತನ ಅನಂತರೂಪಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಯೋಕ್ತ ಅದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಬಗೆಯ ಅರ್ಥಗೌರವ

ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮದ ಸಹಸ್ರತ್ವ:

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮ ತನ್ನ ಸಾವಿರ ನಾಮಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನ ಸಾವಿರ ರೂಪಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲು ಬಂದಿರುವಂತಹದ್ದು. ಆದರೆ ಅದು ಭಗವಂತನ ಸಾವಿರ ರೂಪಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ ಭಗವಂತನ ಅನಂತ ರೂಪಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿವೆ, ‘ಸಹಸ್ರನಾಮ’ ಎನ್ನುವಲ್ಲಿಯ ‘ಸಹಸ್ರ’ ಶಬ್ದವು ಸಾವಿರ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳುವಂತಹದಲ್ಲ ಅನಂತ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹೇಳುವಂತಹದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರ ಎಂಬುದಾಗಿ ಅನಂತ ನಾಮಗಳನ್ನೇ ಹೇಳಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅನಂತ ನಾಮಗಳ ಪರನಾದಿಗಳು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಅಶಕ್ತ ಎಂಬುದಾಗಿ, ಭಗವಂತನ ಅನಂತ ರೂಪಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮದ ನಾಮಗಳು ಸಹಸ್ರ ಎನಿಸಿವೆ. ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯ ಅನಂತತ್ವವೇ ಆ ನಾಮಗಳು ಸಹಸ್ರ ಎನಿಸಲು ಪ್ರವೃತ್ತಿನಿಮಿತ್ತವೆನಿಸಿದೆ.

ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮದ ನಾಮಗಳು ಸಹಸ್ರ ಎನಿಸಲು ಮತ್ತೊಂದು ಕಾರಣವೂ ಇದೆ. ಈ ನಾಮಗಳು ಭಗವಂತನ ಅನಂತ ರೂಪಗಳ ಜೊತೆಗೆಯೇ ಇರುವವು 'ಯಾವದ್ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣುತಂ ತಾವತೀ ವಾಕ್'—ಎನ್ನುವ ಶ್ರುತಿಯು ಭಗವಂತನು ಎಷ್ಟು ರೂಪಗಳಿಂದ ಇರುವನೋ, ಅಷ್ಟು ರೂಪಗಳಿಗೂ ವಾಚಕಗಳಾದ ನಾಮಗಳಿವೆ—ಎಂದು ಸಂದೇಶಿಸುತ್ತಿದೆ. ವೇದವಾಚ್ಯಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮವಂತೆಯೇ ನಿತ್ಯತ್ವವನ್ನು ಸಾರುತ್ತಿರುವ 'ಯಾವದ್ ಬ್ರಹ್ಮ..' ಈ ಶ್ರುತಿಗೆ ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಶ್ರುತಿ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವಂತೆ ಸಹಸ್ರನಾಮಘಟಕಗಳಾದ ಭಗವಂತನ ನಾಮಗಳು ಅವನ ಅನಂತ ರೂಪಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಇರುವುದರಿಂದ (ಭಗವದ್ರೂಪೈಃ ಸಹೈವ ಸರತೀತಿ ಸಹಸ್ರಮ್) ಸಹಸ್ರವೆನಿಸಿದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯರೂಪಗಳು ಅನಂತ ಇರುವದಾದರೂ ಅವು ನಾಮಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಇರುವುದರಿಂದವೇ (ನಾಮ್ನಾ ಸಹೈವ ಸರತೀತಿ ಸಹಸ್ರಮ್) ಸಹಸ್ರವೆನಿಸಿವೆ. ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀಪದಾಚಾರ್ಯರು—ಬೃಹತೀಸಹಸ್ರಕ್ಕೂ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮಕ್ಕೂ, ಇರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ತೋರಿಸಲು ಹೊರಟಿರುವ 'ತದೇತದ್ ಸಹಸ್ರಂ ತತ್ ಸರ್ವಂ, ಎಂಬ ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತಿನ (2-2-4-4) ಸೂತ್ರಪ್ರಾಯವಾದ ಮಾತನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ವಿವರಿಸಿರುವರು—

“ಸಹಸ್ರಶಬ್ದೋಽನ್ಯಮಿತಂ ಯತೋ ಸಕ್ಷಮಿತಾನ್ಯತಃ |
 ನಾಮಾನಿ ವಿಷ್ಣೋರುಚ್ಯಂತೇ ಸಹಸ್ರಮಿತಿ ಚಾಽಖ್ಯಯಾ |
 ಅನಂತನಾಮವಚನೇ ತ್ವಶಕ್ತತ್ವಾತ್ ಸಹಸ್ರಕಮ್ |
 ನಾಮ್ನಾಂ ವೃಥಾದಿಂ ಪ್ರೋಕ್ತಮನಂತತನುವಾಚಕಮ್ |
 ವಿಷ್ಣೋರನಂತರೂಪಾಣಾಮುಕ್ತ್ಯಾ ವಂಚಶತದ್ವಯೇ |
 ಆಸೀತ್ ಸಹಸ್ರಮಿತ್ಯಾಖ್ಯಾ ಸಹಸ್ರಂ ಮುಖ್ಯತೋಽಮಿತಮ್ |
 ಬ್ರಹ್ಮ ಯಾವತ್ ತಾವತೀ ವಾಗಿತಿ ವೇದಪ್ರಮಾಣತಃ |

- 1 ನನು ಯಾವದ್ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣುತಂ ತಾವತೀ ವಾಗಿತಿ ಶ್ರುತಿರನ್ಯತ್ರ ಬ್ರಹ್ಮ ಯಾವದ್ದೇಶ-
 ಕಾಲವ್ಯಾಪಿ ವೇದವಾಗಪಿ ತಾವತೀ ತಾವದ್ದೇಶಕಾಲವ್ಯಾಪಿನೀತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಮ್
 ಕಥಮೇತತ್? ಸತ್ಯಂ, ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾಂತರತ್ವಾತ್ || -ಶಾ. ಪ.

ಸಹ್ಯವಾನಂತರೂವೈಸ್ತು ಸರಣೇನ ಸಹಸ್ರಕಮ್ ।

ನಾಮ್ನಾ ಸಹ ಸ್ಯತೇರೇನ ರೂವಾಹಾಂ ವಾ ಸಹಸ್ರತಾ ॥

ಸ್ವರೂಪತಃ ಸುಹತ್ತಃ:

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮಂ ನೂರು ನೂರು ಅರ್ಥಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವಷ್ಟು, ವೇದಾಂಶಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಯೊಂದಿರುವಲ್ಲಿರುವಷ್ಟು ಹಾಗೂ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೂ ಸಾವಿರ ನಾಮಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನ ಅನಂತರೂಪಗಳನ್ನೂ ಪ್ರತಿವಾದಿಸುವಷ್ಟು ಅರ್ಥ ಗೌರವವನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವುದೆಂದರೆ ಅದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೂ ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸಿದ್ಧಿಸಿದರೆದೂ. ಸ್ವರೂಪತಃ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದಷ್ಟೇ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮವು ಇನ್ನಾವುದೇ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರದ ಇಂತಹ ಅಸಾಧಾರಣ ಅರ್ಥಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನೂ ಪಡೆದಿರಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮದ ಪರನವು ಸರ್ವಜ್ಞರಪರಿಹಾರಕವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೂ ಅದರ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಜ್ಞಾಪಕವೆನಿಸಬಲ್ಲದೂ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನೂ ಸ್ತುತಿಸಿದಲ್ಲಿ ಸರ್ದಜ್ವರಗಳೂ ಉಪಶಮಿಸಿ ಗೋಳೈವವೆಂದು ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರ (2-110-12) ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ—

‘ವಿಷ್ಣುಂ ಸಹಸ್ರಮೂರ್ಧಾನಂ ಚರಾಚರವತಿಂ ಪ್ರಭುಮ್ ।

ಸ್ತವನ್ನಾಮುಸಹಸ್ರೇಣ ಜ್ವರಾನ್ ಸರ್ಮಾನ್ ವ್ಯವೋಹತಿ’

ಈ ವಿಚಾರವು ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮವನ್ನು ಹೂಗಲುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮೋತ್ತರದಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವಂತಹದ್ದು ಅದ್ದರಿಂದ ಇದು ಅರ್ಥವಾದತ್ಮೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟಿರುವ ಮಾತೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಆಯೋದೇವದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಗ್ರಂಥವಾದ ಚರಕಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿಯೂ (6-

1 ಸುಹಾಭಾರತಸುಹತ್ತನುಧಿಕೃತ ಪ್ರಸ್ತುತಂ ‘ಕೋ ಹ್ಯನ್ಯಃ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಾನ್ಮಹಾಭಾರತಕೃದ್ಭವೇದ್’ ಇತಿ ವಚನಂ ‘ಗ್ರಂಥಾಂತರವಚನತತ್ತ್ವಾಚ್ಚ ನಾವಿದ್ಯಮಾನಸಸ್ತುತಿಃ’ ಇತಿ ಯಥಾ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯೈಃ (ಗೀತಾಭಾಷ್ಯೇ) ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಂ ತದ್ವತ್ ।

3-306) ಈ ಮಾತು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ಇದೂ ಅರ್ಥವಾದ ಆಗಿರಲೂ ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ.

ವಿಶೇಷಣರಹಿತ ನಿರ್ದೇಶ:

ಹೀಗೆ ಭೀಷ್ಮರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಗೋಚರವಾದ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮವು ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಅರ್ಥಗಾಂಭೀರ್ಯ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೇ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೆ. ಯಾವುದೇ ವಿಶೇಷಣವನ್ನು ನೀಡದೆ 'ಸಹಸ್ರನಾಮ' ಎಂದಾಕ್ಷಣ ಈ ಸಹಸ್ರನಾಮವೇ ಪ್ರತೀತವಾಗಲೂ ಇದೇ ಕಾರಣ.¹

.....ಸೋಲಂಕೃಷೀಷ್ಟ ಭಗವಾನ್ ವಚಾಂಸಿ ಮೇ ।

—ಸಗ್ರಿ ರಾಘವೇಂದ್ರ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ

ದೇದಾಂತ ಸಹಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ

ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾಲೇಜು, ಉಡುಪಿ.

---

1 ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ನಿರ್ದೇಶನ ಶಬ್ದೋಚ್ಛೇಷಾಂ ನಿಶೇಷತಃ ।

—ಸ್ವಾಮಿ (ಬ್ರ. ಸಂ. ಭಾ. 1-1 1)

ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ಸಂಖ್ಯೆ	ನಾಮ	ಪುಟ	ಜಿಜ್ಞಾಸೆ	ಪುಟ
೨೦೨	ಆಮೃತೈ:	1	ಮುಖ್ಯ ಆಮರ	5
೨೦೩	ಸರ್ವದೈವ	6	ಎರಡೂ ಶ್ರುತಿಸಿದ್ಧ	8
೨೦೪	ಸಿಂಹ:	9	ಅಪರಾಧ ಸಹನೆ	11
೨೦೫	ಸಂಧಾತಾ	11	ಕರ್ತಾ ಕಾರಯಿತಾ ಜೈವ	16
೨೦೬	ಸಂಧಿಮಾನ್	17	ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಬಲಚೇಷ್ಟೆಗಳು	21
೨೦೭	ಸ್ಥಿರ:	22	ಪರಿಣಾಮ ಇಲ್ಲ	25
೨೦೮	ಅಜ:	25	ಪರೋಕ್ಷಪ್ರಯಾಸ	27
೨೦೯	ದುರ್ಮರ್ಷಣ:	27	ಪಾಪ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ದುಃಖ ಇಲ್ಲ	29
೨೧೦	ಶಾಸ್ತ್ರ	30	ಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟಿ	35
೨೧೧	ಮಿಶ್ರತಾತ್ಮಾ	36	ಮೋಹನಾರ್ಥವಾಗಿ	40
೨೧೨	ಸರಾರಿಹಾ	40	ಗುಣರೂಪದ ಪಕ್ಷಪಾತ	45
೨೧೩	ಗುರು:	46	ಜ್ಞಾನಪ್ರದ	51
೨೧೪	ಗುರುತಮ:	52	ಗುರುತಮ ಗುರು ಅಲ್ಲ	55
೨೧೫	ಧಾಮ	56	ಮನೆಯಂತೆ ಆಶ್ರಯ	60
೨೧೬	ಸತ್ಯ:	60	ಸತ್ಯ ಶಬ್ದಾರ್ಥ	65
೨೧೭	ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮ:	66	ಆಯಾಸವಿಲ್ಲ	70
೨೧೮	ನಿಮಿಷ:	70	ಸ್ವಾರ್ಥ ಇಲ್ಲ	74
೨೧೯	ಅನಿಮಿಷ:	74	ಭೇದಾ ಭೇದದಂತೆ	78
೨೨೦	ಪ್ರಗ್ವೀ	78	ಮಾಲೆ ಪೀತಾಂಬರಗಳು ಪ್ರಾಕೃತ	82
೨೨೧	ವಾಚಸ್ಪತೀರುದಾರಧೀ:	83	ದೇವತಾತಾರತಮೋಕ್ತಿ	90
೨೨೨	ಅಗ್ರಣೀ:	91	ಅಗ್ನಿಯ ದೃಷ್ಟಾಂತಕ್ಕಾಗಿ	94
೨೨೩	ಗ್ರಾಣೀ:	95	ಸಕಲ ಸಮುದಾಯ ನಿಯಾಮಕ	99
೨೨೪	ಶ್ರೀಮಾನ್	100	ಮೋಕ್ಷ ನಿಯಾಮಕತ್ವ	104
೨೨೫	ನ್ಯಾಯ:	104	ಅರಂಭದ ಕರ್ಮ	107
೨೨೬	ನೇತಾ	108	ನಿಯಮನವನ್ನು ಬಿಡಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣ	113

ಸಂಖ್ಯೆ	ನಾಮ	ಪುಟ	ಜಿಜ್ಞಾಸೆ	ಪುಟ
೨೨೩	ಸಮೀರಣ:	114	ಅಂಕ: ಪ್ರೇರಣೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ	117
೨೨೪	ಸಹಸ್ರನೂರ್ದಾ	118	ಪ್ರಾಕೃತ ಆಕಾರ ರಹಿತ	121
೨೨೫	ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ	121	ತಾನೇ ವಿವರಿಸುವುದು	128
೨೨೬	ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷ:	128	ವಿರೂಪ ಅಲ್ಲ	130
೨೨೭	ಸಹಸ್ರಪಾತ್	130	ಸರ್ವತ: ಪಾಣಿಪಾದಂ ತತ್	134
೨೨೮	ಅವರ್ತನ:	134	ಪ್ರತಿಯುಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದ ಯುಕ್ತಿ	138
೨೨೯	ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಾ	138	ಶ್ರವ್ಯತ್ವಕರ್ಮ ನಿಹಿತವಲ್ಲ	143
೨೩೦	ಸಂವೃತ:	144	ಮುಕ್ತರನ್ನು ಕುರಿತು ಅಚ್ಛಾದನೆ	148
೨೩೧	ಸಂಪ್ರಮರ್ಶನ	149	ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿರಾಮ	151
೨೩೨	ಅಕ್ಷ: ಸಂವರ್ತಕ:	152	ಸವಿತೃಶಬ್ದದ ಪ್ರಯೋಗ	158
೨೩೩	ವಹ್ನಿ:	158	ಆಗ್ನಿಯ: ಪ್ರಾವಾಸ್ಯ ಬೋಧನೆ	162
೨೩೪	ಅನಿಲ:	163	ವಸುಷಾತ್ಮನ ವೃತ್ತಿಷ್ಟ:	167
೨೩೫	ಧರಣೀಧರ:	167	ಹಂ ಪ್ರತಾ ಧರ್ಮ	170
೨೩೬	ಸುಪ್ರಸಾದ:	171	ಪುಣ್ಯ ವ. ಪಗಳೂ ದ್ವಾರ	177
೨೩೭	ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ	178	ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು	181
೨೩೮	ವಿಶ್ವಧೃಕ್	182	ಪ್ರತಿಮಾ ಪೂಜೆ	185
೨೩೯	ವಿಶ್ವಭುಕ್	186	ಉಪನಿಷದ್ವಿರೂಪವಿಲ್ಲ	191
೨೪೦	ವಿಭಾ:	192	ಜಗದತಿಕ್ತಗಣೇ ಆಗಿವೆ	196
೨೪೧	ಸತ್ಯತರ್ಕ	196	ಭ್ರಮೆಗಳ ಅನಾದಿ ಶ್ರವಣ	203
೨೪೨	ಸತ್ಯತಃ	204	ಸರ್ವವೂಜ್ಯನ,	200
೨೪೩	ಸೂಧಾ:	210	ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳೂ ಶ್ರುತಗಳು	213
೨೪೪	ಜಹ್ನು:	213	ದುರ್ಲಭ ಹೃದಯ ಸುಲಭ	218
೨೪೫	ನಾರಾಯಣ:	218	ಆಚಾರ್ಯಕ್ರಿಯೆ ಸಮ್ಯಕ್ತಿ	228
೨೪೬	ನರ:	228	ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಕ್ಕೆ ಯುಕ್ತಿ	231
೨೪೭	ಅಸಂಖ್ಯೇಯ:	232	ಅಚಿಂತ್ಯಶಕ್ತಿಗೆ ದ್ಯೋತಕ	236
೨೪೮	ಅಪ್ರಮೇಯಾತ್ಮಾ	236	ಗುಣಾನಂತ್ಯದ ಪ್ರಯೋಜನ	239
೨೪೯	ಸಿತಿಷ್ಟ:	240	ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವವು ಒಂದೇ	244

ಸಂಖ್ಯೆ	ನಾಮ	ಪುಟ	ನಿಜ್ಞಾಪೆ	ಪುಟ
೨೫೦	ಶಿಷ್ಟಕೃತ್	244	ಸ್ವಾತರಿಕ್ತ ಸರ್ವಶಾಸಕ	247
೨೫೧	ಶುಚಿಃ	248	ಯಥಾರ್ಥವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ	251
೨೫೨	ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಃ	252	ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಯೋಜನ	255
೨೫೩	ಸಿದ್ಧಸಂಕಲ್ಪಃ	256	ವ್ರತಿಜ್ಞಾಪಾಲನೆ	258
೨೫೪	ಸಿದ್ಧಿಧಃ	258	ಕೊಡುವ ಅಣಿಮಾದಿಗಳು ಬೇರೆ	260
೨೫೫	ಸಿದ್ಧಿಸಾಧನಃ	261	ಅವರಣದ ನಿವೃತ್ತಿಯೇ ಮೋಕ್ಷ	263
೨೫೬	ವೃಷಾಹೀ	263	ಧರ್ಮಜ್ಞಾನದಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠ	267
೨೫೭	ವೃಷಭಃ	267	ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರದಂತೆ	271
೨೫೮	ವಿಷ್ಣುಃ	272	ಸಂಕೋಚ ಮಾಡಬೇಕು	275
೨೫೯	ವೃಷಪರ್ವ	275	ಸ್ವರಣ ಸಹಿತನಾಗಿರಲೇ ಬೇಕು	278
೨೬೦	ವೃಷೋದರಃ	279	ಕರಿಚಿತ ಹೆಸರಿಂದ ವ್ಯವಹಾರ	282
೨೬೧	ವರ್ಧನಃ	283	ಸಮುದ್ರದ ವೃದ್ಧಿಯಂತೆ	286
೨೬೨	ವರ್ಧಮಾನಃ	286	ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಸತ್ಯ	291
೨೬೩	ವಿವಿಕ್ತಃ	291	ವಿವಿಕ್ತತ್ವವೇ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ	296
೨೬೪	ಶ್ರುತಿಸಾಗರಃ	297	ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೇದೋಚ್ಚಾರಣೆ	300
೨೬೫	ಸುಭುಜಃ	300	ಅನಂದಕ್ಕೆ ಭುಜಾಕಾರ	304
೨೬೬	ದುರ್ಧರಃ	304	ಹರಮಾತ್ಮನ ಅನುಗ್ರಹಬಲ	306
೨೬೭	ವಾಗ್ಗೀ	306	ದುಃಖದಂತೆ ದೃಷ್ಟಿಜ್ಞಾನ ಮಾತುಗಳಿಲ್ಲ	309
೨೬೮	ಮಹೇಂದ್ರಃ	309	ದೇವರಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣ ಸ್ಪರ್ಶ	313
೨೬೯	ವಸುದಃ	314	ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಿ ದ್ರಾವಿದ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಲ್ಲ	318
೨೭೦	ವಸುಃ	319	ಸುಖದ ಮಹತ್ತ್ವ ಗೊತ್ತಾದುದಕ್ಕಾಗಿ	321
೨೭೧	ನೈಕರೂಪಃ	322	ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದ ಸೃಷ್ಟಿ	330
೨೭೨	ಬೃಹದ್ರೂಪಃ	330	ದೀಪಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಮಾನಶಕ್ತಿಯಂತೆ	334
೨೭೩	ಸಿವಿವಿಷ್ಣುಃ	334	ಪತುಗಳಿಗೆ ಉಪಾಸನಾಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ	339
೨೭೪	ಪ್ರಕಾಶನಃ	339	ಸ್ತ್ರೀಯಾತ್ಮನ ದುಃಖಾನುಭವವಿಲ್ಲ	344
೨೭೫	ಒಜಸ್ತೇಜೋದ್ಯುತಿಧರ	344	ಸ್ವಭಾವಗಳೂ ಅಧೀನ	348
೨೭೬	ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಾ	349	ಧರ್ಮ ಧರ್ಮಿಗಳಿಗೆ ಭೇದವಿಲ್ಲ	352

ಸಂಖ್ಯೆ	ನಾಮ	ಪುಟ	ಜಿಜ್ಞಾಸೆ	ಪುಟ
೨೭೭	ಪ್ರತಾಪನಃ	352	ಗೊತ್ತಾಗಬಾರದೆಂಬ ಇಚ್ಛೆ ಇಲ್ಲ	356
೨೭೮	ಯುದ್ಧಃ	357	ಅಪೂರ್ವತೆ ಇಲ್ಲದ ಅರ್ಥ	358
೨೭೯	ಸ್ಪಷ್ಟಾಕ್ಷರಃ	359	ಹರನಾತ್ಮನಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತ	362
೨೮೦	ಮಂತ್ರಃ	363	ಮಂತ್ರ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸೂಚಿತ	366
೨೮೧	ಚಂದ್ರಾಂಶುಃ	366	ಎರಡು ಚಂದ್ರ ಮಂಡಲಗಳು	369
೨೮೨	ಭಾಸ್ಕರದ್ಯುತಿಃ	370	ಭ್ರಮಾನಿರಸನಕ್ಕಾಗಿ	372
೨೮೩	ಅಮೃತಾಂಶೂದ್ಭವಃ	372	ಸಂಕುಚಿತ ಹರಮಸಾಮ್ಯ	375
೨೮೪	ಭಾನುಃ	376	ಕೃತಜ್ಞತಾ ರೂಪದಲ್ಲಿ	378
೨೮೫	ಶಶಬಿಂದುಃ	379	ಅನಂದಪೂರ್ಣತ್ವ ಯುಕ್ತ ಸಿದ್ಧ	382
೨೮೬	ಸುರೇಶ್ವರಃ	382	ನರಕೋಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ	386
೨೮೭	ಔಷಧಂ	387	ವೈದ್ಯನೂ ಔಷಧವೂ	389
೨೮೮	ಜಗತಃ ಸೇತುಃ	389	ಸ್ತ್ರೀಯುತ್ಪೇನ ದುಃಖಾನುಭವವಿಲ್ಲ	392
೨೮೯	ಸತ್ಯಧರ್ಮಹರಾಕ್ರಮಃ	392	ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಲ್ಲ	395
೨೯೦	ಭೂತಭವ್ಯಭವನ್ಮಧಃ	396	ಪೂರ್ಣನಾಗುತ್ತಾನೆಂದಷ್ಟೇ	399
೨೯೧	ಪವನಃ	399	ಶುದ್ಧತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಾದೃಶ್ಯ	402
೨೯೨	ಪಾವನಃ	402	ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸ	405
೨೯೩	ಅನಲಃ	406	ವಿಷಯ ಭೋಗದಿಂದಲೂ ವಿರಕ್ತಿ	409
೨೯೪	ಕಾಮಹಾ	410	ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಾಧೀನಕಾಮ	414
೨೯೫	ಕಾಮಕೃತ್	414	ಇನ್ನೊಬ್ಬರದ್ವಾರಾ ಭ್ರಾಂತಿ	418
೨೯೬	ಕಾಂತಃ	418	ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯನೆಂದು ಗೊತ್ತು	422
೨೯೭	ಕಾಮಃ	423	ಏಕಾಂತ ಭಕ್ತರ ವಿವಕ್ಷೆ	428
೨೯೮	ಕಾಮಪ್ರದಃ	429	ತದೀಯಹಿತಸಾಧನ	431
೨೯೯	ಪ್ರಭುಃ	432	ಪ್ರಭುತ್ವಯುಕ್ತಿ	434
೩೦೦	ಯುಗಾದಿಕೃತ್	435	ವಿಧಿನಿಷೇಧ ಬದ್ಧನಲ್ಲ	437
೩೦೧	ಯುಗಾವರ್ತಃ	437	ಯಥಾವೂರ್ವಮುಕ್ತಯುತ್	439
೩೦೨	ನೈಕಮಾಯಃ	439	ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಬೋಧನೆ	443
೩೦೩	ಮಹಾಶನಃ	443	ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ	449

ಸಂಖ್ಯೆ	ನಾಮ	ಪುಟ	ಬಿಜ್ಜಾನೆ	ಪುಟ
೩೦೪	ಅದೃಶ್ಯಃ	449	ಸ್ವಭಾವದ ಪರಿವರ್ತನೆ ಇಲ್ಲ	457
೩೦೫	ವ್ಯಕ್ತರೂಪಃ	458	ಬಿಂಬರೂಪದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ	461
೩೦೬	ಸಹಸ್ರಜಿತ್	463	ಅನಂತಂ ವಿಷ್ಣು ಸನ್ನಿಧೌ	467
೩೦೭	ಅನಂತಜಿತ್	467	ಅಧಿಕವಾದ ಅನಂತತ್ವ	472
೩೦೮	ಇಷ್ಟಃ	471	ಉತ್ಕರ್ಷಸಾಧಕ ಪ್ರಿಯತ್ವ	476
೩೦೯	ವಿಶಿಷ್ಟಃ	476	ನಾನ್ಯತ್ ಕಿಂಚಿನ್ ಮಿಷತ್	478
೩೧೦	ಶಿಷ್ಟೇಷ್ಟಃ	479	ಅಧಮಫಲಸಾಧನವಷ್ಟೇ	482
೩೧೧	ಶಿಖಂಡೀ	482	ಮುಸುರೆ ಪಾತ್ರೆ ತೊಳೆಯುವಂತೆ	486
೩೧೨	ನಹುಷಃ	486	ಅಜ್ಞಾನವೇ ಅಪರಾಧ	489
೩೧೩	ವೃಷಃ	489	ಸಜ್ಜನರೇ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರು	491
೩೧೪	ಕ್ರೋಧಹಾ	492	ದೋಷರೂಪವಾದ ಕ್ರೋಧದ ನಾಶ	496
೩೧೫	ಕ್ರೋಧಕೃತ್	496	ತರ್ಕರೂಪದಿಂದ ಹೊರಟಿದ್ದು	499
೩೧೬	ಕರ್ತಾ	499	ಸಂಹಾರಕರ್ತೃತ್ವವು ಗುಣರೂಪ	500
೩೧೭	ವಿಶ್ವಬಾಹುಃ	501	ಸ್ವರೂಪಭಿನ್ನ ದೇಹವಿಲ್ಲ.	504
೩೧೮	ಮಹೀದರಃ	505	ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧ ಪರಿಣಾಮ	506
೩೧೯	ಅಚ್ಯುತಃ	507	ಅಚ್ಯುತ ನಾಮದ ವಿಶೇಷ	508
೩೨೦	ಪ್ರಥಿತಃ	509	ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವಕ್ಕೆ ಸಾಧಕ	512
೩೨೧	ಪ್ರಾಣಃ	512	ವೇದಾಭಿಮಾನಿಗಳ ಹುಟ್ಟು	514
೩೨೨	ಪ್ರಾಣದಃ	514	ತನೋಗುಣದ ಕಾರ್ಯ	518
೩೨೩	ನಾಸನಾನುಜಃ	519	ಗುಣವಂತರಾಗಲು ಯತ್ನಿಸಬೇಕು	523
೩೨೪	ಅಪಾಂ ನಿಧಿಃ	523	‘ಅಪಃ’ ಹೆಸರಿಂದ ತಿಳಿಸಲಿಕೆ	528
೩೨೫	ಅಧಿಷ್ಠಾನಮ್	528	ನಿರ್ಗುಣನಲ್ಲಿ ಸಾದೃಶ್ಯವಿಲ್ಲ	531
೩೨೬	ಅಪ್ರಮತ್ತಃ	532	ಅಜ್ಞಾನಾಶ್ರಯತ್ವ ಇಲ್ಲ	534
೩೨೭	ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ	534	ಇತರೇಚ್ಛಾಧೀನ ಕರ್ತೃತ್ವ	537
೩೨೮	ಸ್ಕಂದಃ	537	ಪರಿಣಾಮಿ ಕಾರಣವಲ್ಲ	540
೩೨೯	ಸ್ಕಂದಧರಃ	540	ನಹಿ ದೃಷ್ಟಾಂತೇ ಸರ್ವಸಾಮ್ಯಂ	542
೩೩೦	ಧುರ್ಯಃ	543	ತಾಯಿ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ	544

ಸಂಖ್ಯೆ	ನಾಮ	ಪುಟ	ಜಿಜ್ಞಾಸೆ	ಪುಟ
೩೩೧	ವರದಃ	545	ಪರಿವೇಷಕರಷ್ಟೇ	549
೩೩೨	ನಾಯುನಾಹನಃ	549	ಇತರ ಋಜುಗಳಿಗಿಂತ ನೈಶಿಷ್ಟ್ಯ	554
೩೩೩	ವಾಸುದೇವಃ	555	ನೀರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಗಳಂತೆ	557
೩೩೪	ಬೃಹದ್ಬಾನುಃ	558	ಕಾಲ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಗೊತ್ತಾಗದಿರದು	561
೩೩೫	ಆದಿದೇವಃ	562	ಧನ್ವಂತರಿ ಭಗವದವತಾರ	565
೩೩೬	ಪುರಂದರಃ	565	ಜನ್ಮಮರಣಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ	569
೩೩೭	ಆಶೋಕಃ	570	ನಮ್ಮಂತೆ ನಿನ್ನೆ ಇಲ್ಲ	573
೩೩೮	ತಾರಣಃ	573	ಆರಮನೆಯೂ ಹೌದು	577
೩೩೯	ತಾರಃ	578	ಮೂರು ರೂಪಗಳ ನಾಚಕ	582
೩೪೦	ಶೂರಃ	582	ಅವ್ಯಾಕೃತ ಶೌರ್ಯ	585
೩೪೧	ಶೌರಿಃ	585	ಸದ್ಗತಿ ಆಗದಿರದು	587
೩೪೨	ಜನೇಶ್ವರಃ	588	ಯದನಗ್ರಹತಃ ಸಂತಿ	591
೩೪೩	ಅನುಕೂಲಃ	591	ಸುಖವು ಜ್ಞಾನರೂಪವಲ್ಲ	594
೩೪೪	ಶತಾವರ್ತಃ	595	ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವೇ ಅವತಾರ	598
೩೪೫	ಪದ್ಮೀ	598	ಪದ್ಮದಾರಣೆ	600
೩೪೬	ಪದ್ಮನಿಭೇಕ್ಷಣಃ	600	ಪದ್ಮದೃಷ್ಟಾಂತದ ಔಚಿತ್ಯ	602
೩೪೭	ಪದ್ಮನಾಭಃ	603	ಲಕ್ಷ್ಮಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮ	604
೩೪೮	ಆರವಿಂದಾಕ್ಷಃ	605	ಪ್ರಾಕೃತವಲ್ಲ	607
೩೪೯	ಪದ್ಮಗರ್ಭಃ	607	ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಹಿತಕರವೇ ಸತ್ಯ	609
೩೫೦	ಶರೀರಭೃತ್	609	ಶಾಸ್ತ್ರ ಗುಣಗಳನ್ನೇ ಹೇಳುವುದು	612
೩೫೧	ಮಹರ್ಥಿಃ	613	ಮಹತ್ತ್ವಂ ಚ ಗುಣೇನ್ನಿವ	615
೩೫೨	ಯಥಾಃ	615	ಯಥಾವಸ್ಥಿತವಿಷಯಕ	617
೩೫೩	ವೃದ್ಧಾತ್ಮಾ	617	ಗಣಪೂರ್ಣಾಸ್ತರೂಪ	623
೩೫೪	ಮಹಾಕ್ಷಃ	624	ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದ ಚಕ್ರ	628
೩೫೫	ಗರುಡದ್ವಜಃ	629	ಬಿಂಬರೂಪಿ ಗರುಡ	631
೩೫೬	ಆತುಲಃ	631	ಪರಮಂ ಸಾನ್ಯಮುಚ್ಯತೆ	638
೩೫೭	ಶರಭಃ	639	ಕೃತ್ರಿಮ ನೃಸಿಂಹನ ವಧೆ	642

ಸಂಖ್ಯೆ	ನಾಮ	ಪುಟ	ಜಿಜ್ಞಾಸೆ	ಪುಟ
೩೫೮	ಭೀಮಃ	643	ಭಕ್ತ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸೂಚಕವಾಗಿ	646
೩೫೯	ಸಮಯಜ್ಞಃ	647	ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ವೇದಾಪಾರುಷೇಯತ್ವ	652
೩೬೦	ಹವಿರ್ಹರಿಃ	652	ಹರಿನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯೇ ಉತ್ತಮ	655
೩೬೧	ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಣಃ	656	ಅಪ್ರಾಕೃತಗಳು ಅಪರಿಮಿತಗಳು	661
೩೬೨	ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾನ್	661	ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇಲ್ಲ	664
೩೬೩	ಸಮಿತಿಂಜಯಃ	664	ಇರುವ ಹರಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವದು	666
೩೬೪	ವಿಕ್ಷರಃ	667	ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಧಾರ	671
೩೬೫	ರೋಹಿತಃ	671	ರೋಹಿತರೂಪವೂ ಧೈಯ	674
೩೬೬	ಮಾರ್ಗಃ	675	ಸಾಧ್ಯ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧ ಮಾರ್ಗಗಳು	678
೩೬೭	ಹೇತುಃ	678	ಅನ್ವಯ ವ್ಯತಿರೇಕಗಳನ್ನೇ ಸಾಧಕಗಳೆಲ್ಲ	681
೩೬೮	ದಾಮೋದರಃ	681	ಲಾಕ್ಷಣಿಕಾರ್ಥ ಯುಕ್ತವಲ್ಲ	686
೩೬೯	ಸಹಃ	687	ದೋಷವಲ್ಲ, ಗುಣ	690
೩೭೦	ಮಹೀಧರಃ	690	ಅಮೃತಪಾನದ ಅನಂದದಂತೆ	690
೩೭೧	ಮಹಾಭಾಗಃ	693	ಸ್ವರೂಪಾಂಶಗಳು ಭಿನ್ನಾಂಶಗಳು	696
೩೭೨	ವೇಗವಾನ್	697	ಎರಡೂ ಗುಣಗಳೇ	700
೩೭೩	ಅಮಿತಾಶನಃ	700	ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಮ್ಯ ಇಲ್ಲ	705
೩೭೪	ಉದ್ಭವಃ	705	ಕ್ಷಣಿಕವೆನಿಸಲಾರವು	709
೩೭೫	ಕ್ಷೋಭಣಃ	709	ಎರಡೂ ಪ್ರಕಾರದ ಪ್ರಕೃತಿ	711
೩೭೬	ದೇವಃ	712	ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಮಾಣಂ	715
೩೭೭	ಶ್ರೀಗರ್ಭಃ	715	ದೇವತೆಗಳು ಸರ್ವಾಶ್ರಮಿಗಳು	718
೩೭೮	ಪರಮೇಶ್ವರಃ	719	ಬ್ರಹ್ಮೈಕ್ಯವೇ ಅರ್ಥ	723
೩೭೯	ಕರಣಮ್	723	ಸ್ವತಃ ಕಿರಣಗಳಿಲ್ಲ	727
೩೮೦	ಕಾರಣಮ್	727	ವಿವಜಂತುಗಳಂತೆ	730
೩೮೧	ಕರ್ತಾ	731	ಯತ್ನಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯೇ ಕರ್ತೃ	734
೩೮೨	ವಿಕರ್ತಾ	735	ನೇಹ ನಾನಾತ್ವ ಸಿಂಚನ	740
೩೮೩	ಗಹನಃ	740	ಸ್ವವಚನ ವಿರೋಧ	742
೩೮೪	ಗುಹಃ	742	ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ನಂದಿತ	745

ಸಂಖ್ಯೆ	ನಾಮ	ಪುಟ	ವಿಚ್ಛಾನೆ	ಪುಟ
೮೮೫	ವ್ಯವಸಾಯಂ	745	ಪ್ರಮಾಣಿಸಿದ್ಧ ಅಂಗೀಕಾರಾರ್ಹ	748
೮೮೬	ವ್ಯವಸ್ಥಾನಃ	748	ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಭೇದದಂತೆ	753
೮೮೭	ಸಂಸ್ಥಾನಃ	753	ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯವರು	757
೮೮೮	ಸಂಸ್ಥಾನದಃ	757	ಏಧಮಾನದ್ವಿಟ್	762
೮೮೯	ಧ್ರುವಃ	763	ಬುದ್ಧಿವ್ರರಣಗನುಗುಣವಾಗಿ	765
೮೯೦	ಪುದ್ಧಿಃ	765	ಲಕ್ಷ್ಯದೇವಿಗೆ ಅಸಮೃತ	768
೮೯೧	ಪರಮಸ್ಪಷ್ಟಃ	768	ದ್ವೈತಾಚಾರ್ಯರ ಉಪದೇಶ	770
೮೯೨	ಶುಷ್ಕಃ	770	ಈಶ್ವರೇಚ್ಛೆಯೇ ಈಶ್ವರ ಸಂತೋಷ	772
೮೯೩	ಪುಷ್ಕಃ	772	ಯೋಗ್ಯಪೂರ್ಣತ್ವದ ಪ್ರಾಪ್ತಿ	773
೮೯೪	ಶುಭೇಕ್ಷಣಃ	774	ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ	777
೮೯೫	ರಾಮಃ	777	ರಾಮರೂಪ ನೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ	784
೮೯೬	ವಿರಾಮಃ	784	ಸುಖನಂಬ ಬ್ರಮೆ	788
೮೯೭	ವಿರಜಃ	788	ಪ್ರಾಕೃತಗುಣಾಭಾವ ಸ್ವರೂಪವಲ್ಲ	792
೮೯೮	ಮಾರ್ಗಃ	792	ಕೈಲಾಸ ಯಾತ್ರೆಯ ಉದ್ದೇಶ	796
೮೯೯	ನೇಯಃ	797	ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದೇಹ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ	798
೯೦೦	ನಯಃ	799	ಭ್ರಾಂತಿ ಕಲ್ಪಿತವಂಬ ಪಕ್ಷದ ದೋಷ	801
೯೦೧	ಅನಯಃ	802	ಸ್ವೇ ಮಹಿಮ್ನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ	805
೯೦೨	ವೀರಃ	805	ವೀರನಾಮೋಲ್ಲೇಖದ ಔಚಿತ್ಯ	809
೯೦೩	ಶಕ್ತಿಮತಾಂಶ್ರೇಷ್ಠಃ	810	ಅವನ ಶಕ್ತಿ ಅವನ ಸ್ವರೂಪವೇ	811
೯೦೪	ಧರ್ಮಃ	811	ಧರ್ಮ ಶಬ್ದ ವಾಚ್ಯತ್ವ	814
೯೦೫	ಧರ್ಮವಿದುಕ್ತಮಃ	814	ಧರ್ಮನಿರ್ಣಯ ಯಾರಿಂದ?	817

ಶ್ರೀಃ

ಶ್ರೀಮದ್ವೈಕಾಮೃತಸಂಹಿತಾಂಶರ್ವತರಾಮಕೃಷ್ಣವೇದವ್ಯಾಸಾತ್ಮಕ
ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀಹಯಗ್ರೀವಾಯ ನಮಃ ।

ಹರಿಃ ಓಂ

ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮ-ದ್ವಿತೀಯ ಸಂಪುಟ

(ಕನ್ನಡ ಭಾವಾರ್ಥ ಸಹಿತ)

ಅಮೃತ್ಯುಃ ಸರ್ವದೃಕ್ ಸಿಂಹಃ ಸಂಧಾತಾ ಸಂಧಿಮಾನ್ ಸ್ಥಿರಃ ।

ಅಜೋ ದುರ್ಮರ್ಷಣಃ ಶಾಂತಾ ವಿಶ್ರುತಾತ್ಮಾ ಸುರಾರಿಹಾ ॥ ೨೨ ॥

೨೦೨ ಅಮೃತ್ಯುಃ

೧ ಮರಣಕ್ಕೊಳಗಾಗದವನು¹

೨ ಮರಣಕ್ಕೊಳಗಾಗದವನು ಮತ್ತು ಉತ್ಕೃಷ್ಟನಾಗಿರುವವನು²

೩ ಮಾರಕರಹಿತನು³.

೧ 1 ನ ವಿದ್ಯತೇ ಮೃತ್ಯುಃ ಮರಣಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಅಮೃತ್ಯುಃ । ‘ಮೃತ್ಯುರ್ನಾ ಮರಣೇ
ಯಮೇ’ ।

೨ 2 ನ ವಿದ್ಯತೇ ಮೃತಿಃ ಮರಣಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಅಮೃತಿಃ । ಉತ್ಕೃಷ್ಟತ್ವಾದುಃ ।
ಅಮೃತಿಶ್ಚಾಸೌ ಉಶ್ಚ ಅಮೃತ್ಯುಃ । ‘ಅಧಿಕೋಚ್ಛತ್ತಮಾನಂ ಹಿ ತಸ್ಮಾರ್ಥಃ ಸಮು-
ದೀರಿತಃ’-ಬ್ರಹ್ಮಸಾರೇ (ಐ ಉ. ಭಾ. 2-2-6-5) ಪ್ರಣವನ್ಮಾಖ್ಯಾನಸಂದರ್ಭೇ
ಉಕಾರಸ್ಯೋಚ್ಛತ್ತಾರ್ಥಕತ್ವಮುಕ್ತಮ್ ।

೩ 3 ನ ವಿದ್ಯತೇ ಮೃತ್ಯುಃ ಮಾರಕಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಅಮೃತ್ಯುಃ ।

* ವಿನಾಶಹೇತುಶೂನ್ಯತ್ವಾದಮೃತ್ಯುಃ ।

-ವಿ. ರಾ.

ಜೀವಾತ್ಮರೂ ಸ್ವರೂಪತಃ ನಿತ್ಯರಾದವರೇ ಅದರ ಅದರು ದೇಹದ್ರಾಷ್ಟಿ ಹೊಗೂ ದೇಹವಿಯೋಗ ರೂಪವಾದ ಜನ್ಮಮತ್ತು ಮರಣಗಳಿಗೊಳಗಾಗುವರು ಮುಕ್ತರಾದ ಮೇಲೆ ಈ ವಿಜ್ಞಾನ ಜನ್ಮಮತ್ತು ಮರಣವನ್ನು ದಾಟುವರಾದರೂ ಮುಕ್ತಿಯ ಮರಣ ನಿತ್ಯಮರಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂದುತ್ತರೇ ಇರುವರು ಭಗವಂತನು ಮಾತ್ರ ಎಂದೆಂದೂ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಮರಣಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಿತ್ಯರಲ್ಲೂ ನಿತ್ಯ ಎಂದನಿಸಿರುವವನು ಅವನು ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಷನಿಷಿತ್ತ, ಭಗವಂತನನ್ನು ಮುಂದೆಂದೂ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದದ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಅವಾರ' ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಹಿಂದೆಂದೂ ಮರಣಕ್ಕೊಳಗಾಗದ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಆಮೃತ' ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಕರೆದಿದ್ದ ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಎಂದೆಂದೂ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಮೀರಿ ಇರುವುದರಿಂದ 'ಅತಿಮೃತ್ಯು' ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ¹

ಅವತಾರ ರೂಪಗಳಲ್ಲೂ, ದೇವಸ್ವೀಕಾರ ರೂಪವಾದ ಜನ್ಮ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದ ಮೇಲೆ ಮರಣ ಹೀಗೆ ತಾನೇ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯ² ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಅಸುರ ಮೋಹಕ್ಕಾಗಿಯಷ್ಟೇ ಮೃತನಾದವನಂತೆ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರ ಮೊದಲಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವನು ಮರಣವೇ ಇಲ್ಲದವನು

1 ಸ್ವದೇಹಯೋಗವಿಗಮನಾಮಜನ್ಮಮೃತೀ ಪುರಾ ।

ಇಷ್ಟೇತೇ ಹ್ಯೇವ ಜೀವಸ್ಯ ಮುಕ್ತೀರ್ನತು ಹರೇಃ ಕೃಚಿತ್ ।

-ಸ್ಮಾಂದ (ಗೀ 2-12)

2 ನಿತ್ಯೋ ನಿತ್ಯಾನಂ

-ಕಾ. ಉ 2-3-1

3 'ಸ ನಾ ಏಷ ಮಹಾನಜ ಆತ್ಮಾಜರೋಽ ಮರೋಽಮೃತಃ ।'

-ಬೃ ಉ. 6-4-26

ನ ಮರಿಷ್ಯತೀತಿ ಹ್ಯಮರೋ ನ ಮೃತೋ ಯತ್ ತರೋಽಮೃತಃ

-ಬೃ ಉ. ಭಾ.

4 'ಅಥ ಖಲ್ವಾತ್ಮಸಮ್ವಿತಮತಿಮೃತ್ಯು ಸಪ್ರವಿಧಂ ಸಾಮೋಪಾಸೀತ ।'

-ಛಾಂ. ಉ. 2-2-1

' ವಿಷ್ಣು ರತಿಮೃತ್ಯುರಮೃತ್ಯುತಃ ।'

-ಸಾಮ ಸಂಹಿತಾ (ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ)

5 ಜಾಯತೇ ನೈವ ಕುತ್ರಾಪಿ ಮ್ರಿಯತೇ ಕುತ ಏವ ತು ।

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 2-79

ದ್ವಿತದೇಹ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯ? ಆದ್ದರಿಂದ ಕೃದ್ವಾಪತಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ತನ್ನ ದೇಹದಂತಹ ಪ್ರಾಕೃತ ದೇಹವೊಂದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ತೋರಿಸಿರುವವನಷ್ಟೇ ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣವೊಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವುದು.¹ ಭಗವಂತನು 'ಮೃತ್ಯುವಿಗೂ ಮಾರಕ'ನಾಗಿದ್ದು 'ಮೃತ್ಯು ಮೃತ್ಯು' ಎಂದೆನಿಸಿರುವವನು² ಅಂತಹವನಿಗೆ ಮಾರಕನಾದರೂ ಯಾರು?

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಅಪ್ರಾಕೃತ ಶರೀರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಉತ್ಕೃಷ್ಟನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಾದ ಮರಣಕ್ಕೊಳಗಾಗದೆ 'ನಿತ್ಯರಲ್ಲೂ ನಿತ್ಯ' ಎನಿಸಿರುವನು.

೪ ಪೂರ್ಣನಾದವನು ಮತ್ತೆ ಸಂಹಾರಕನು³

೫ ವಿಲಕ್ಷಣನಾದವನು ಮತ್ತೆ ಸಂಹಾರಕನು⁴

ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಾನೇ ಸಂಹಾರಕನಾಗಿರುವುದರಿಂದ 'ಪ್ರಳಯ' ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ, ಉಳಿದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ತಾನೇ ಮಾರಕನಾಗಿರುವುದು

1 ಜಗತಾಂ ಮೋಹನಾರ್ಥಾಯ ಭಗವಾನ್ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ ।

ದರ್ಶಯೇನ್ಮಾನುಷೀಂ ಚೇಷ್ಟಾಂ ತದಾ ಮೃತಕವದ್ ವಿಭುಃ ।

ಪ್ರಕಾಶಯೇದದೇಹೋಕ್ತಸಿ ಮೋಹಾಯ ಚ ದುರಾತ್ಮನಾಮ್ ।

ಮಾಯಯಾ ಮೃತಕಂ ದೇಹಂ ತದಾ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರದರ್ಶಯೇತ್ ।

ಕುತೋ ಹಿ ಮೃತಕಂ ತಸ್ಯ ಮೃತ್ಯುಭಾವಾತ್ ಪರಾತ್ಮನಃ

-ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 11-31-13

2 'ಕ್ರೂರಂ ವೀರಂ...ಪುಂವ್ಯಗೇಂದ್ರಂ ಭಯಂಕರಂ ಶುಭಂ ಮೃತ್ಯೋಶ್ಚ ಮಾರಕಮ್' ।

-ತಂ. ಸಾರ. ಸಂ. 4-11

* 'ಉಗ್ರಂ ವೀರಂ ಮೃತ್ಯುಮೃತ್ಯುಂ ನಮಾಮ್ನಹಮ್'

-ನೃಸಿಂಹಮಂತ್ರಃ ।

೪ 3 ಪೂರ್ಣತ್ವಾದಃ । ಸಂಹಾರಕತ್ವಾತ್ ಮೃತ್ಯುಃ ।

೫ 4 ಸರ್ವವಿಲಕ್ಷಣತ್ವಾದಃ । ಮಾರಕತ್ವಾನ್ಮೃತ್ಯುಃ ।

ದರಿಂದ 'ಮೃತ್ಯು' ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ತಾನು ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು¹ ಯಮ ಧರ್ಮರಾಜನು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸಂಹಾರಕನಾಗಿರುವನು ಯಮದೇವನಿಗೆ ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಕಾಮನು ಸಂಹಾರಕನು ಕಾಮನಿಗೆ ರುದ್ರನು ಸಂಹಾರಕನು, ರುದ್ರನಿಗೆ ಚತುರ್ಮುಖನು ಸಂಹಾರಕನು ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ದುರ್ಗೆಯು ಸಂಹಾರಕಳು ಆಕೆ ಚಕ್ರರೂಪಿನಿಯಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ಸಕಲಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸುವಳು ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ಭಗವಂತನು ಆಕೆಗೂ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಪರಃ ಕಾಲ' ಎಂದೆನಿಸಿರುವನು² ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಯಮಧರ್ಮರಾಜ ಮುಂತಾದ ಸಂಹಾರಕರಿಗಿಂತಲೂ ಪೂರ್ಣನಾದವನು, ವಿಲಕ್ಷಣನಾದವನು

೬ (ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ) ಮರಣ ಬರದಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುವನು³

ಗೀತಾರಾಯನು ತಾನು ಜೀವಾತ್ಮರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅವರ ದೇಹವನ್ನು

1 ಪಿತಾಕಾಹಮಸ್ಯ ಜಗತೋ ಪ್ರಭವಃ ಪ್ರಳಯಃ ಅಮೃತಂ ಚೈವ ಮೃತ್ಯುಶ್ಚ....।

-ಗೀತಾ 9-18, 19

ಪ್ರಳಯಕಾಲೇ ಸಂಹರ್ತ್ಯತ್ಯಾತ್ ಪ್ರಳಯಃ । ಅನ್ಯದಾಕಾಶೀತಿ ಮೃತ್ಯುಃ ।

-ಗೀ. ತಾ.

'...ಪ್ರವಿಲಾಹಯನ್ । ವಿಶ್ವಂ ಪ್ರಳಯ ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ಮೃತ್ಯುರನ್ಯತ್ರ ಮಾರಣಾತ್'

-ಗೀ. ತಾ.

2 'ಯಮಃ ಕಾಲೋ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ತಸ್ಯ ಕಾಲಃ ಸುದರ್ಶನಃ । ತಸ್ಯಾಪಿ ರುದ್ರಸ್ತತ್ಯಾಲೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ದುರ್ಗಾರ್ತಸಿ ತಸ್ಯ ತು । ಸಾ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಳಯೇ ದೇವೀ ವರ್ತತೇ ಚಕ್ರರೂಪಿನೀ । ಸಂಹರತೀ ಸದಾ ಲೋಕಾನ್ ಸೈವ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಷು ಸ್ಥಿತಾ । ತಸ್ಯಾ ನಿಯಾಮಕೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಪರಃ ಕಾಲಃ ಸ ಉಚ್ಯತೇ । ಕಾಲಾಭಿಮಾನಿನೀ ಸೈವ ಪ್ರಭುರ್ನ ಜಗದೀಶಿತುಃ ತಸ್ಯಾಃ ಪ್ರಭುಃ ಸ ಏವೈಕೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಸರ್ವೇಶ್ವರೇಶ್ವರಃ'

-ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 3-12-38

೬ 3 ನ ವಿದ್ಯತೇ ಮೃತ್ಯುರ್ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಅಮೃತ್ಯುಃ।

-ಸ. ಸಂ

ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ಮರಣ ಸಂಭವಿಸುವಂತೆ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ 'ಅಮೃತ' ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು¹

ಭಗವಂತನು ಜೀವಾತ್ಮನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅಪಾನ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣರನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವನಿಗೆ ಜೀವನಪ್ರವಣಾಗಿ ಮರಣ ಬರದಂತ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅಮೃತ ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತೂ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.

2. ('ಮೃತ್ಯುಮೃತ್ಯು' ಆಗಿದ್ದು) ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ವಿರೋಧಿ ಆಗಿರುವವನು².

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಮುಖ್ಯ ಅಮರ]

ಪ್ರ - ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅದುರರು ಎಂದು ಹೆಸರು ಇದೆ ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯು ಇದೆ ಅದರಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅಮೃತ್ಯುಃ ಎಂದು ನಾಮವು ಇದ್ದರೂ ಮೃತ್ಯು ಇದೆಯೋ ಎಂಬ ಶಂಕೆಯು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಇದಕ್ಕೆ ಏನು ಪರಿಹಾರ?

ಉ - ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವನಿಗೆ ಯಾರಿಂದ ಮೃತ್ಯು ಉಂಟಾಗಲು ಸಾಧ್ಯ? ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಸರ್ವಧಾ ಮೃತ್ಯು ರಹಿತನು ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ಅಮರ ಎಂಬ ನಾಮವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ನಾಮ. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ನಾಮವು ಇಡಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಮಗುವು ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಆ ಮಗುವಿಗೆ ಅಜ್ಜನ ನಾಮವನ್ನು ನಾಮ ಕರಣ ದಿನದಲ್ಲಿ ತೆಗೆಯು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ಅದರಂತೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಜ್ಜನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ನಾಮವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವರಷ್ಟೇ.

1 ಪಿತೃಹವಮಸ್ಯ ಜಗರೋ ಅಮೃತಂ ಚೈವ

-ಗೀತಾ. 9-19.

'ಪ್ರಾಣಿಗಃ ಪ್ರಾಣಧರ್ತಾ ಯದಮೃತಂ . '

-ಗೀ. ತಾ.

ಅಹಮಿಂದ್ರಿಯೇಷು ಸ್ಥಿತ್ವಾ ತೇಷಾಂ ದೇಹಧಾರಣೇನ ಮೃತಿಂ ಪರಿಹರಾಮೀತಿ ಹೇತೋರಮೃತಂ ಅಹಮ್ .

-ಗೀ. ವಿ.

2 'ಸ ಏಷ ಮೃತ್ಯುಶ್ಚೈವಾಮೃತಂ ಚ ...'

-ಐ. ಉ. 1-6-3

ಸ ಏವ ಜೀವನಕರೋ ಯದಾಪ್ರಾಣೇನ ಸಂಯುತಃ | ಪ್ರಾಣಂ ನಿಯಮಯತ್ಯಸ್ಮಿನ್ ಶರೀರೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ |

-ಐ. ಉ. ಭಾ.

2 3 ಅಮೃತ್ಯುಃ ಮೃತ್ಯುವಿರೋಧಿ |

-ಪ. ಭ.

೨೦೩ ಸರ್ವದೈತ್ಯ

೧ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿರುವವನು.¹

೨ ಪೂರ್ಣನಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಸರ್ವ ಎನಿಸುವ ತನ್ನನ್ನೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವವನು.²

ಭಗವಂತನು ಯಾರ ಅನುಗ್ರಹವೂ ಇಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಲೇ ಗುಣಪೂರ್ಣವಾದ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಉಳಿದ ಜಡಾಜಡಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ ಏನೂ ತಡೆ ಇಲ್ಲದೆ ನೋಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ-ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲೇ ಉಪಸ್ತುರು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು 'ಸಾಕ್ಷಾದಪರೋಕ್ಷಾತ್-ಎಂದು ಎರಡು ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು ಕ್ಷೀರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿರುವ ಭಗವಂತನು ಅಡತಡೆಯಿಲ್ಲದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಾಣುವನು ಪರಿಪಕ್ವನಾದ

೧ 1 ಸರ್ವಂ ಪಶ್ಯತಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರೋತಿತಿ ಸರ್ವದೈತ್ಯ .

-ವಿ ರಾ

೨ 2 ಪೂರ್ಣತ್ವಾತ್ ಸರ್ವಃ ಸ್ವಯಂ ಭಗವಾನ್ . ತಾದೃಶಮಾತ್ಮಾನಂ ಪಶ್ಯತಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರೋತಿತಿ ಸರ್ವದೈತ್ಯ .

3 ಅಥ ಹೈನಮುಷಸ್ತಶ್ಚಾಕ್ರಾಯಣಃ ಪಪ್ರಚ್ಛ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯೇತಿ ಹೋವಾಚ ಯತ್ ಸಾಕ್ಷಾದಪರೋಕ್ಷಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮ .

-ಬೃ ಉ. 5-4-1

ವಿನೈವಾನ್ಯಪ್ರಸಾದೇನ ಪೂರ್ಣಾರ್ವಗುಣಾತ್ಮಕಮ್ . ಪಶ್ಯನ್ನನುಭವತ್ಯೇವ ಸ್ವಂ ರೂಪಂ ಕೇಶವಃ ಪ್ರಭುಃ . ಪಶ್ಯತ್ಯವ್ಯವಧಾನೇನ ಸರ್ವಂ ಚಾನ್ಯಜ್ಞಜಡಮ್ . ಸಾಕ್ಷಾದೇವಾಪರೋಕ್ಷಾತ್ ಸ ವಿಷ್ಣುರೇವ ತತಃ ಸ್ಮೃತಃ . ಸಾಕ್ಷಾಚ್ಛಬ್ದಃ ಸ್ವತಂತ್ರತ್ವಮಪರೋಕ್ಷಸ್ತ್ವನಾವೃತ್ತಿಮ್ . ಅದನಂ ಭೋಗ ಉದ್ದಿಷ್ಟಸ್ತಸ್ಮಾದ್ ವಿಷ್ಣುಸ್ತಥಾ ಸ್ಮೃತಃ

-ಬೃ. ಉ. ಭಾ.

ಮನಸ್ಸಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಾಣುವನು. ಪರಿಪಕ್ವವಾದ ಮನಸ್ಸಿಂದ ತಾನೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ಬೆಗವಂತನೇ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು¹

೩ ಎಲ್ಲೆಡೆ ದೃಷ್ಟಿ ಉಳ್ಳವನು.²

‘ಎಶ್ವತಶ್ಚಕ್ಷುಸ್’ ಎನಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇರುವುದು

೪ ಪೂರ್ಣವಾದ ಚಕ್ಷುರಿದ್ರಿಯ ಉಳ್ಳವನು³

ಭಗವದಿದ್ರಿಯಗಳು ಅವನಿಂದ ಅತ್ಯಂತಾಭಿನ್ನಗಳಾಗಿದ್ದು, ಅವನಂತೆಯೇ ಪೂರ್ಣವಾದವು.

೫ ಅನಂತ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವನು.⁴

1 ‘ಏಕಃ ಸುಪರ್ಣಃ ಸ ಸಮುದ್ರಮಾ ವಿವೇಶ ಸ ಇದಂ ವಿಶ್ವಂ ಭವನಂ ವಿಚಕ್ಷ್ಮೇ |
ತಂ ಪಾಕೇನ ಮನಸಾಽಪಶ್ಯಂ ’

-ಐ. ಉ. -2-7-6-7

ಏಕ ಏವ ಚ ವಿಷ್ಣುಃ ಸಃ ಪ್ರವಿಷ್ಯಃ ಪ್ರೇರಸಾಗರಮ್ |
ಸರ್ವಂ ಪಶ್ಯತ್ಯಸೌ ದೇವಃ ಪೂರ್ಣಾಕುಂಠೇನ ಚೇತಸಾ |
ಪರಿಪಕ್ವೇನ ಮನಸಾಽಪಶ್ಯಮಿತಾಹ ತಂ ತ್ವಜಃ |

-ಐ. ಉ. ಭಾ.

೨ 2 ಸರ್ವತ್ರ ದೈಕ್ ದೃಷ್ಟಿಯಸ್ಥ ಸಃ |

-ಮಾ. ರಾ.

೪ 3 ಸರ್ವದೈಕ್ ಪೂರ್ಣಚಕ್ಷುಃ |

-ವಿ. ರಾ

ಸರ್ವಾ ಪೂರ್ಣಾ ದೈಕ್ ನೇತ್ರಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಪೂರ್ಣದೈಕ್ |

‘ದೈಕ್ ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ದರ್ಶನೇ ನೇತ್ರೇ ಬುದ್ಧೌ ಚ ತ್ರಿಷು ವೀಕ್ಷಕೇ’-ಮೇದ್ವಿಃ

೫ 4 ಸರ್ವಾಃ ಅನಂತಾಃ ದೃಶಃ ನೇತ್ರಾಣಿ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸರ್ವದೈಕ್ | ‘ಸರ್ವಂ ಸಮಸ್ತಂ
ವಿಶ್ವಂ ಚ ಅನಂತಂ ಪೂರ್ಣಮೇವ ಚ’

-ಗೀ. ಭಾ. 11-16

ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅನಂತ ಕಣ್ಣುಗಳಿರುವುದಾಗಿ ಶ್ರುತಿಗಳು ಸಾರುತ್ತಿವೆ.¹

೬ ಪೂರ್ಣವಾದ ಜ್ಞಾನ ಉಳ್ಳವನು²

ಸಕಲ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಗೆ ಗೋಚರಿಸುವುದನ್ನೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ಕಾಣುವ ಭಗವಂತನ ಜ್ಞಾನವು³ ಪಂ ಪೂರ್ಣವಾದುದು.

೭ (ಸರ್ವ)ಗತ ಹಾಗೂ (ಎಲ್ಲವನ್ನೂ) ನೋಡುತ್ತಿರುವವನು.⁴

ಭಗವಂತನು ಕ್ಷೀರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ರೂಪದಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಇದ್ದು ಆಯಾಯ ರೂಪದಿಂದಲೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವನು.

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಎರಡೂ ಶ್ರುತಿಸಿದ್ಧ]

ಪ್ರ - ಇತರೆ ಮತದವರು ಪರಮಾತ್ಮನು ಜ್ಞಾನರೂಪನಾದುದರಿಂದ ಅವನು ಸರ್ವದೃಕ್ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಇದು ನಿಜವೋ?

1 ವಿಶ್ವತತ್ತ್ವಕ್ಷುರುತ ವಿಶ್ವತೋ ಮುಖೋ

ಮುಗ್ಧೇದ (ಗೀ ಭಾ 11-16) ವಿಶ್ವಶಬ್ದಶ್ಚಾನಂತವಾಚೀ | ಗೀ. ಭಾ.

೭ 2 ಸರ್ವದೃಕ್ ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನೀ |

-ವಿ ರಾ.

ಸರ್ವಾ ಪೂರ್ಣಾ ದೃಕ್ ದರ್ಶನಂ ಜ್ಞಾನಮಿತಿ ಯಾವತ್, ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸರ್ವದೃಕ್ |

3 ಅಶೇಷಮಾನವೇಯೈಕಸಾಕ್ಷೀಣೇ . ನಮೋ ಸಾರಾಯಣಾಯ ತೇ |

-ಪ್ರ. ಲ.

೭ 4 ಸರ್ವತಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಸರ್ವಃ | 'ಷರ್ವ ಗತಾ' | ಪಶ್ಯತೀತಿ ದೃಕ್ ಸರ್ವಶ್ಚ ಸೌ ದೃಕ್ ಚ ಸರ್ವದೃಕ್ | ಆಸಾಧಾರಣ್ಯೇನ ವ್ಯಹದೇಶಾತ್ ಸರ್ವತ್ರ ಗಚ್ಛತಿ ಸರ್ವಂ ಪಶ್ಯತೀತಿ ಫಲತಿ |

ಉ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವದೃಕ್ ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಜ್ಞಾನರೂಪನು ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಇತರ ಮತದವರನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರತಿಪಾದಿಗಳು ಹೇಳಿದರೆ ಇತರ ಮತದವರು ಏನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ? ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಜ್ಞಾನರೂಪತ್ವವು ಶ್ರುತಿ ಸಿದ್ಧವಾದಂತೆ ಸರ್ವದೃಕ್ತ್ವವೂ ಶ್ರುತಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಎರಡೂ ಸತ್ಯವೇ ತಗಬೇಕಷ್ಟೇ ಅದುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಜ್ಞಾನರೂಪತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಸರ್ವದೃಕ್ತ್ವವನ್ನು ಪರಮತದವರು ನಿರಾಕರಿಸುವದು ಯ - ಕ್ತವಲ್ಲ

೨೦೪ ಸಿಂಹ:

೧ ಅತಿಶಯದಾಗಿ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನು¹

ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ, ತನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಾಗಿ ಇರುವ ವಾಸ್ತವ ಬಗ್ಗೆ ಭಕ್ತರು ಏನಾದರೂ ಅಪರಾಧವನ್ನೆಸಗಿದರೆ ಅದನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು ಆ ಕುರಿತು ತೀವ್ರವಾದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ²

೨ ಅತಿಶಯದಾಗಿ (ಶತ್ರುಗಳನ್ನು) ಎದುರಿಸುವವನು.³

೩ (ಭಕ್ತರ ಪಾಲನೆಗೆ) ಸಂಸಾರ ಸುಗರವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವವನು⁴

೧ 1 ಮಧುನಾನ್ಮಿಧಿಲೋ ಜಾತಃ ಸಹನಾತ್ ಸಿಂಹ ಉಚ್ಯತೇ (ಐ. ಉ ಭಾ. 2-2-5-4 ಉಲ್ಲಿಖಿತಮ್) ಇತಿ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರೇಣ ಸಹತೇ ಇತಿ ಸಂಹಃ, 'ತೃತೀಯೋತ್ತಿ ಶಯೇ' ಇತಿ ಸೂತ್ರೇಣ ಅತಿಶಯಾರ್ಥೇ ಅಕಾರಸ್ಯೇಕಾರೇ ಸತಿ ಚ ಸಿಂಹಃ ಇತಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಿ |

2 ಭಗವತಃ ಭಕ್ತಾಪರಾಧಸಹನನುಧಿಕೃತ್ಯ ಅಧಿಕವಿಚಾರಾಃ ೧೪೮ ತಮಸ್ಯ 'ಸಹಿಷ್ಣು' ಇತಿ ನಾಮ್ನಃ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಾಃ |

೨ 3 ಅತಿಶಯೇನ ಸಹತೇ ಶತ್ರುನ್ ಅಭಿಭವತೀತಿ ಸಿಂಹಃ |

೩ 4 ಸಿಂಹಬ್ಧಃ ಸಿಂಧುಮಾಚೀ | ಸಂಸಾರಸಿಂಧುಂ ಹಂತೀತಿ ಸಿಂಹಃ |

೪ ಪ್ರಲಯಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಇರುವವನು.¹

೫ (ವ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಸಾಗರವನ್ನೂ ನಾಲ ಮಾಡುವವನು²

ತನ್ನ ಅತ್ಯಂತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಸರ್ವಸಂಹಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ನೃಸಿಂಹನು ಸಮುದ್ರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಸಮುದ್ರದ ಅಗಾಧ ಜಲರಾಶಿಯನ್ನು ಭಸ್ಮವನ್ನಾಗಿಸುವನು. ಅಂತಹ ನೃಸಿಂಹನನ್ನು 'ವಾಡವಾಗ್ನಿ' ಎಂದು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕೆಂದು 'ವೈಹಾಯಸ ಸಂಹಿತೆ' ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ³

೬ (ಮಳೆ) ಸುರಿಸುವವನು.⁴

೭ (ಭಕ್ತರ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು) ಸುರಿಸುವವನು⁵

[ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ೪೮೮ನೆಯ 'ಸಿಂಹಃ' ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು]

೪ 1 ಪ್ರಳಯಸಿಂಧೌ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಸಿಂಹಃ । (ಹನುಧಾತುಃ ಗತ್ಯರ್ಥಕೋಽಪಿ)

-ನಿ. ರಾ.

೫ 2 ಸಿಂ ಪ್ರಳಯಕಾಲೇ ಸಿಂಧುಂ, ಸಿಂಧುಗತಜಲಮಿತಿ ಯಾವತ್, ಹಿಂಸ್ರೀತಿ ಸಿಂಹಃ ।

3 'ಭೂತಾದಿಭೂತೋತ್ರಂಬುಧಾನಮುಧೇ ಭೂತ್ಯಾ ಹರಿಸ್ಸರ್ವಹರೋಽತಿಧಾಮ್ನಾ ।
ಅಗಾಧಮುಂಭೋ ವಿದಧಾತಿ ಭಸ್ಮ ಯೋ ವಾಡವಾಗ್ನಿರ್ನೃಹರಿರ್ವಿಚಿಂತ್ಯಃ'

-ವೈಹಾಯಸ ಸಂಹಿತಾ (ಕ. ೧)

ಭೂತಾನಾಂ ಕಾರಣಭೂತಃ । ಭೂತ್ಯಾ ಸ್ಥಿತ್ಯಾ ।

-ಕ. ನಿ ಟೀ. ।

೬ 4 ವೃಷ್ಟಿರೂಪೇಣ ಜಲಂ ಸಿಂಚತೀತಿ ಸಿಂಹಃ ।

೭ 5 ಸ್ವಭಕ್ತಾನಾಂ ಕಾಮಾನ್ ಸಿಂಚತೀತಿ ಸಿಂಹಃ ।

*

*

*

*

ಚತುರ್ಣಾಂ ಪದಾನಾಂ ಯಥಾಸಂಭವಂ ನಾಮವಿಶೇಷಣತಯಾ ಯೋಜನೇನ ಶತ-
ಸಂಖ್ಯಾ ಪೂರಣೇಯಾ ತಥಾಚ 'ಸಂಧಾತಾ' ಇತಿ ನಾಮ ಏಕಾಧಿಕದ್ವಿಶತತಮನಾ-
ಮತಯಾ ಪರಿಗಣ್ಯತೇ ।

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಅಪರಾಧಸಹನೆ]

ಪ್ರ - ಶಿಶುಪಾಲನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದ್ವೇಷಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸೂರು ನಿಂದೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವನ ತೊಂಭತ್ತೊಂಭತ್ತು ನಿಂದೆಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿದನು ಭಕ್ತನಾಗದೆ ಶಿಶುಪಾಲನ ತೊಂಭತ್ತೊಂಭತ್ತು ನಿಂದೆಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಇದೇ ರೀತಿ ಸಹಸ್ರಾರು ಅಭಕ್ತರ ಅಪರಾಧಗಳಿಗೆ ಕೂಡಲೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡದೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಭಕ್ತರ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸಹಿಸುತ್ತಾನೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವರು?

ಉ - ಪರಮಾತ್ಮನು ದ್ವೇಷಿಗಳ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅವರ ಅಧೋಗತಿಗೆ ಸಾಧನ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಲಿ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದಾನೆ ಅದನ್ನು ಸಹನೆ ಎಂದು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ ಭಕ್ತರು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ ದ್ವೇಷಿಗಳಿಗೆ ಅಧೋಗತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆ ಅಧೋಗತಿಯನ್ನು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ ಆದುದರಿಂದ ಅದು ಅವರ ಅಪರಾಧ ಸಹನೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

೨೦೧ ಸಂಧಾತಾ

೧ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಧಾರಣೆ ಮತ್ತು ಪ್ರೋಷಣೆ ನಡೆಸುವವನು.¹

ಭಗವಂತನು ತಂದೆ, ತಾಯಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಇತರರಿಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಧಾರಣೆ ಪ್ರೋಷಣೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವನು. ಅಲ್ಲದೆ ಅವರೆಲ್ಲ ಭಗವಂತನ ಪ್ರೇರಣೆಗೊಳಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಧಾರಕರು, ಪ್ರೋಷಕರು ಅನಿಸಿದ್ದರೆ, ಭಗವಂತನು ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಧರಿಸುವನು ಹಾಗೂ ಪ್ರೋಷಿಸುವನು.²

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೋಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಭಗವಂತನು ಅನಿರುದ್ಧರೂಪ ದಿಂದ ಮೇಘ ಹಾಗೂ ಮೇಘಾಭಿಮಾನಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಮಳೆ ಬರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಭೂಲೋಕ

೧ 1 ಸಮ್ಯಗ್ ಧಾರಣಪ್ರೋಷಣಕರ್ತೃತ್ವ ಸಂಧಾತಾ ।

-ವಿ. ರಾ.

2 ಭಗವತಃ ಧಾರಣಪ್ರೋಷಣಯೋಃ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಮಧಿಕೃತ್ಯ ವಿನರಣಂ 'ವಿಧಾತಾ' ನಾಮ್ನಃ
(44) ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಮ್ ।

ದಲ್ಲಿರುವ ನಮ್ಮನ್ನೂ, ಅಂತರಿಕ್ಷ ರೋಕದವರನ್ನೂ ಪೋಷಿಸುತ್ತಿರುವನು ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು 'ಸಂಧಾತಾ' ಎಂದೆನಿಸಿರುವನೆಂದು ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ¹

೨ ಮಳೆ ಬರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅಂತರಿಕ್ಷ ಹಾಗೂ ವೃದ್ಧಿಯು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು.²

ಐತರೇಯ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಂಹಿತಾ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತ, ಶಾಕಲ್ಯ ಋಷಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಹಿತಾ ಘಟಕಗಳಾದ ಪುಂಧ್ರೋತ್ತರಪರ್ವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೇಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪರ್ಜನ್ಯ ಎನಿಸುವ ಅನಿರುದ್ಧನು 'ಸಂಧಾತ್ಯ' ಎಂದೆನಿಸಿ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರರುಷನಲ್ಲಿ ಇರುವನು ಎಂದು ಸಂದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ³

ಮೇಘ ಹಾಗೂ ಮೇಘಾಭಿಮಾನಿ ಪರ್ಜನ್ಯನಲ್ಲಿರುವ ಅನಿರುದ್ಧರೂಪಿ ಭಗವಂತನು ಮಳೆ ಗಾಲದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಹಗಲೆನ್ನದೆ ಮಳೆ ಬರಿಸಿದನೆಂದರೆ, ಆಗ ಆ ಮಳೆಯ ಮೂಲಕ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಅಂತರಿಕ್ಷಗಳು ಜೊತೆಗೊಡುವವು⁴ ಹೀಗೆ ಮಳೆ ಬರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಅಂತರಿಕ್ಷ

1 'ಪರ್ಜನ್ಯಃ ಸಂಧಾತಾ' (ಐ ಉ. 2-7-2-1)

ಸಮ್ಮಗ್ ದಾರಣಾತ್ ಸಂಧಾತಾ | ವರ್ಷಣಮೇವ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೋಃ ಸಂಧಾನಮ್ |

ಪರ್ಜನ್ಯಸ್ಥೋ ಭಗವಾಂಸ್ತತ್ಪರ್ತಾ |

-ಐ. ಉ ಭಾ

೨ 2 ವರ್ಷಣಕ್ರಿಯಯಾ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೋಃ ಸಂಯೋಗಲಕ್ಷಣಸಂಧಾನಕತ್ಯತ್ಯತ್ ಸಂಧಾತಾ |

3 ಅಥ ಶಾಕಲ್ಯಸ್ಯ ಪರ್ಜನ್ಯಃ ಸಂಧಾತಾ '

-ಐ. ಉ. 2-7-2-1

ಪರಂ ಸಸ್ಯಾದಿಕಂ ಜನಯತೀತಿ ಪರ್ಜನ್ಯನಾಮಾ ಪರ್ಜನ್ಯಸ್ಥೋಽನಿರುದ್ಧಃ ಸಂಧಾತಾ ಉಚ್ಚಾರಯಿತ್ಯಪುರುಷಸ್ಥಃ |

-ತಾಮ್ರಪರ್ಣಿಯ

4 . . ತದುತಾಪಿ ಯತ್ರೈತದ್ ಬಲವದನುಗೃಹ್ಣನ್ ಸಂದಧದಹೋರಾತ್ರೇ ವರ್ಷತಿ | ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೌ ಸಮಧಾತಾಮಿತ್ಯುತಾಪ್ಯಾಹುಃ . '

-ಐ. ಉ. 2-7-2-2

ಲೋಕಗಳನ್ನು ಜೊತೆಗೂಡಿಸುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಮೇಘ ಮತ್ತು ಮೇಘಾಭಿಮಾನಿ ಪರ್ಜನ್ಯ ಇವರಲ್ಲಿರುವ ಅನಿರುದ್ಧರೂಪಿ ಭಗವಂತನು 'ಸಂಧಾತಾ' ಎನಿಸಿರುವನು

೩ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಮಾಡುವವನು¹

ವಿಷ್ಣುನಾಮದ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಹಾಗೂ ವಿಷ್ಣುನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಸಮಗ್ರ ವಾಲ್ಮೀಯದ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಮಾಡುವವನಲ್ಲಿ ಅನಿರುದ್ಧರೂಪಿ ಭಗವಂತನಿರುವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸುವ² ಶಾಕಲ್ಯರು, ಯಾವುದೇ ಸಂಧಿಯ ಉಚ್ಚಾರಣೆ ಅನಿರುದ್ಧನಿಂದ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸಂಧಿಯನ್ನೂ ಅನಿರುದ್ಧನೇ ಉಚ್ಚರಿಸುವವನೆಂಬುದಾಗಿ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುವರು

೪ ಜೇರೆ ಜೇರೆ ಅಕಾರದಿಂದ ವಿಶ್ವವನ್ನೂ ಸಂಯೋಜಿಸುವವನು³

ಯತ್ರ ಯದಾ ಏತತ್ ಏಷ ಪರ್ಜನ್ಯಃ ಬಲವದನುಗೃಹ್ಣನ್ ಬಲವದ್ ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ ಅನು ವರ್ಷಕಾಲಾನುಸಾರೇಣ | ಉದ್ಗೃಹ್ಣನ್ ಉದ್ಗರ್ಜನ್ಯಸಿ ಅಹೋರಾತ್ರೇ ಸಂದಧತ್ ಸಂಮೇಲಯನ್ತುತ ಸಮ್ಮೇಲಯನ್ತಸಿ ವರ್ಷತಿ ತತ್ತದಾ ದ್ಯಾವ್ಯಾಪೃಥಿವ್ಯಾವಸಿ ಸಮಧಾತಾಂ ಸಂಧಿತೇ ಅಭೂತಾನಿತ್ಯಾಹುರುತ ಆಹುಃ ಸ್ಮ ತಸ್ಮಾದ್ ವೃಷ್ಟಿಃ ಸಂಧಿಃ ಪರ್ಜನ್ಯಃ ಸಂಧಾತೇತಿ ಭಾವಃ ||

-ತಾಮ್ರಪರ್ಣಿಯ

೧ 1 'ಪರ್ಜನ್ಯಃ ಸಂಧಾತಾ' (ಐ. ಉ. 2-7-2-1) ಇತ್ಯತ್ರ ಸಂಧಾತ್ಯತಬ್ಧಃ ಉಚ್ಚಾರಯಿ-
ತರಿ ಪ್ರಯುಕ್ತಃ |

2 ಅಥ ಶಾಕಲ್ಯಸ್ಯ . . ಪರ್ಜನ್ಯಃ ಸಂಧಾತಾ.. .

-ಐ ಉ. 2-7-1

'...ಶಾಕಲ್ಯೋ ವಾಸುದೇವಾದಿರೂಪಿಣಿಮ್ |

ತೇಷು ಜೋಚ್ಚಾರಕೇ ಜೈವ ಸ್ಥಿತಮಾಹ ಚತುರ್ವಿಧಮ್ |

-ಐ. ಉ. ಭಾ.

೪ 3 ವಿವಿಧಾಕಾರೇಣ ವಿಶ್ವಂ ಸಂಯೋಜಯತೀತಿ ಸಂಧಾತಾ|

-ಬ ಗೋ. ಅಧಾರೇಣ (ಭಾ. ತಾ. ನಿ. ಟಿ. 10-94-30)

ವಿಶ್ವದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಆಯಾಯ ಆಕಾರವನ್ನು ನೀಡಿರುವವನು ಭಗವಂತನು. ಹೀಗೆ ವಿಶ್ವವನ್ನು ವಿವಿಧಾಕಾರದಿಂದ ಸಂಯೋಜಿಸಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಭಗವಂತನನ್ನು ಮಹಾಶಾ ರೀನ ಶ್ರುತಿ 'ಸಂಧಿನ್'—ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿದೆ¹

೪ ರಾಮಾದಿರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಅದಲ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಗೌತಮಾದಿಗಳಿಂದ ಜೊತೆಗೂಡಿಸಿ ದವನು²

೫ (ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವರು) ಆಯಾಯ ಕರ್ಮದ ಶುಭಾಶುಭ ಫಲಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಸಂಯೋಜಿಸುವವನು³

ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಅವನ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಪಲಗಳಿಂದ ಸಂಯೋಜಿಸುವವನು ಭಗವಂತನೇ ಎಂದು ಪೈಂಗಿಶ್ರುತಿ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.⁴

ಭಗವಂತನು ಮೂಲರೂಪದಿಂದ ಫಲದಾತ್ಮ ಆಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲೂ, ರಾಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಸುಗ್ರೀವ, ವಿಭೀಷಣಾದಿಗಳು ರಾಜ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆಯೂ, ಕೃಷ್ಣಾ ವತಾರದಲ್ಲಿ ಭಗದತ್ತ ಉಗ್ರಸೇನಾದಿಗಳು ರಾಜ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆಯೂ ಸಂಯೋಜಿಸಿ ತನ್ನ ಸಂಧಾತ್ಮತ್ವಗುಣವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತೀಕರಿಸಿರುವನು

1 ತವ ಸ್ವತಂತ್ರೋ ನಾಪರೋ... ಸಂಧಿನ್ ।

-ಮಹಾಶಾಲಿ'ನ ಶ್ರುತಿ (ಭಾಗ ತಾ. ನಿ. 10-94-30)

ಅಸ್ಯ ಏವ ಚಾಶಯಃ 'ನ ಹಿ ಪರಮಸ್ಯ ಕಷ್ಟದಪರೋ... ಯಸ್ಯ ಚ ಶೂನ್ಯತುಲ ಸಂದಧತಃ' ಇತಿ ಭಾಗವತಪದ್ಯೇ ((10-94-30) ಸಂಗ್ರಹೀತಃ ।

೪ 2 ರಾಮಾದಿರೂಪೇಣಾಹಲ್ಯಾದೀನಾಂ ಗೌತಮಾದಿಭಿಃ ಸಂಧಾನಕರ್ತೃತ್ವಾತ್ ।

-ಸ. ಸಂ.

೫ 3 ಕರ್ಮಫಲೈಃ ಪುರುಷಾನ್ ಸಂಧತ್ತ ಇತಿ ಸಂಧಾತಾ ।

-ಶಾಂ. ಭಾ.

ಸಂಧತ್ತೇ ಸಂಯೋಜಯತಿ ಕರ್ಮಫಲೈಃ ಪುರುಷಾನಿತಿ ಸಂಧಾತಾ ।

-ಶಾಂ. ಭಾ. ವಿದ್ವತಿ

4 'ಏಷ ಉ ಏವ ಶುಭಾಶುಭೈಃ ಕರ್ಮಫಲೈರೇನಂ ಸಂಯೋಜಯತಿ....'

-ಪೈಂಗಿಶ್ರುತಿ (ಗೀ. ತಾ. 2-47)

೬ (ನಿರ್ದುಷ್ಟನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ) ಸಂ ಎನಿಸಿರುವ ತನ್ನ ಸಂ ತಾನೇ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು¹

ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾಗಿರುವನೆಂಬುದಾಗಿ ಟಾಂದೋಗ್ಯೋದನವನ್ನು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ²

೭ ನಿರ್ದುಷ್ಟನಾಗಿರುವವನು ದುಷ್ಟ ಉಳಿದವರ ಧಾರಣೆ ಪೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನು³

೮ (ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಭಕ್ತರು ತನ್ನನ್ನು) ಚೇತಗೊಡುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು⁴

೯ ನಿರ್ದುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದು 'ಸಂ' ಎನಿಸಿರುವ ತನ್ನನ್ನೇ (ಏಕಾಂತ ರಕ್ತರಿಗೆ) ನೀಡುವವನು⁵

ಅಶೋಕವನದಲ್ಲಿದ್ದ ಸೀತಾದೇವಿಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನ ಸಂದೇಶವನ್ನು ತಲುಪಿಸಿ, ಸೀತಾದೇವಿಯು ಚೋಡಾಮನಿಯನ್ನು ಅವನ ಪಾದಾರವಿಂದದಲ್ಲಿಟ್ಟು ನಮಿಸಿದ ಹನುಮಂತನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ಅವನಿಗೆ 'ಸ್ವಾತ್ಮಪ್ರದಾನ'ವನ್ನೇ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಮಾಡುವನು ಎಂದು

೬ 1 'ಅಕಯಪ್ರನಿಸಂಭೂಮಸಖಹಾ ವಿಷ್ಣುವಾಚಕಾಃ' (ಬೃ. ಉ. ಭಾ 5-7-3) ಇತಿ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯಾನುಸಾರೇಣ ನಿರ್ದುಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಸಂ ಭಗವಾನ್ । ತಂ ಧತ್ತ ಇತಿ ಸಂಧಾತಾ ।

2 ಸ ಭಗವಃ ಕಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಇತಿ ಸ್ವೇ ಮಹಿಮ್ನಿ...

-ಭಾಂ. ಉ. 7-2-9

೭ 3 ಸಮೀಚೀನತ್ವಾತ್ ಸಮ್ । ಸಕಲಂ ಧತ್ತೇ ಧಾರಯತಿ ಪೋಷಯತಿ ಚೇತಿ ಧಾತಾ । ಸಂ ಚಾಸೌ ಧಾತಾ ಚ ಸಂಧಾತಾ ।

೮ 4 ಪ್ರಣೀಯಾಸಾಂ ಪ್ರಹ್ಲಾದಪ್ರಭೃತೀನಾಂ ಸಂಶ್ಲೇಷಯಿ ತಾ ।

-ಪ ಭ.

೯ 5 ಸಮೀಚೀನಸ್ವರೂಪತಯಾ 'ಸಂ' ನಾಮಕಂ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂ ಏಕಾಂತಭಕ್ತೇಭ್ಯಃ ಧತ್ತೇ ದದಾತೀತಿ ಸಂಧಾತಾ । 'ದಾನೇಷಿ ಕೇಚಿತ್' ಇತಿ ಧಾತೌ ಧಾತೋಃ ದಾನಾರ್ಥಕತ್ವಮುಕ್ಯಭ್ಯುಪಗತಮ್ ।

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ನಿರೂಪಿಸಿರುವರು¹

೧೦ (ಮುಕ್ತಿ ಯೋಗ್ಯರಿಗೆ) ಸಮೀಚೀನವಾದ ಪೋಕ್ಷಸಂಖ್ಯವನ್ನೂ ನೀಡುವವನು²

೧೧ (ಸಂಸಾರ ಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ತಮೋಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸಂಸಾರವನ್ನೋ ತಮಸ್ಸನ್ನೋ) ನೀಡತಕ್ಕವಾಗಿ ನೀಡುವವನು³

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಕರ್ತಾ ಕಾರಯಿತಾ ಚೈವ]

ಪ್ರ - ಸಂಧಾತಾ ಎಂದು ಅನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪರಮಾತ್ಮನು ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದು ಅವರ ದ್ವಾರಾ ಎಲ್ಲರ ಧಾರಣ ಪೋಷಣಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದಲ್ಲದೆ ಏತದತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ತಾನು ಸ್ವತಃ ಕೂಡ ಧಾರಣ ಪೋಷಣಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು 'ಕರ್ತಾ ಕಾರಯಿತಾ ಚೈವ' ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ—ಪಿತೃಕರ್ತೃಕ ಧಾರಣಪೋಷಣ ಕ್ಷಿಂತ ಅತಿರಿಕ್ತ ಧಾರಣಪೋಷಣಗಳು ಪರಮಾತ್ಮಕರ್ತೃಕಗಳೋ? ಅದವಾ ಒಂದೇ ಧಾರಣ ಪೋಷಣ, ಉಭಯಕರ್ತೃಕವೋ?

ಉ - ಪಿತೃಕರ್ತೃಕಧಾರಣಪೋಷಣಗಳಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಕರ್ತನಾಗಿ ತದತಿರಿಕ್ತ ಧಾರಣ ಪೋಷಣಗಳಿಗೂ ಕರ್ತಾ ಆಗಿದ್ದಾನೆ ಪಿತೃಗಳು ನಿದ್ರಾದಿ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಪಶರಾಗಿ ದ್ವಾಗೆ ಅವರಿಂದ ಮಗುವಿಗೆ ಧಾರಣ ಪೋಷಣಗಳು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಇರುವ ಮಗುವಿನ ಧಾರಣ ಪೋಷಣಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಆಗುವವು ಮತ್ತು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಗುವು ಇರುವಾಗ ಅದರ ಧಾರಣಪೋಷಣಗಳು ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಆ ಧಾರಣ ಪೋಷಣಗಳನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಬ್ರಹ್ಮರಥವನ್ನು ಸದಸ್ಯರು ಜನರು ಸೇರಿ ಎಳೆಯುವಂತೆ ಮಗುವಿನ ಧಾರಣ ಪೋಷಣಗಳನ್ನು ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು ಮತ್ತು ತತ್ಪ್ರಾಭಿಮಾನಿ

---

1 'ನ್ಯಾತ್ಮವ್ರದಾನಮಧಿಕಂ ವನನಾತ್ಮಜಸ್ಯ ಕುರ್ವನ್ ಸಮಾಶ್ಲಿಷಿದಮುಂ ಪರಮಾ ಭಿತುಷ್ಠಃ'

-ಮ ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 7 50

೧೦ 2 ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯೇಭ್ಯಃ ಸಂ ಸಮೀಚೀನಂ ದುಃಖಾಮಿಶ್ರಿತಂ ಪೂರ್ಣಂ ಚ ಸುಖಂ ಧತ್ತೇ ದದಾತೀತಿ ಸಂಧಾತಾ ।

೧೧ 3 ನಿತ್ಯಸಂಸಾರಿಭ್ಯಃ ತಮೋಯೋಗ್ಯೇಭ್ಯಶ್ಚ ತತ್ತದ್ಯೋಗ್ಯತಾಮನತಿಕ್ರಮ್ಯ ಸಮ್ಯಕ್ ನಿಯತತಯಾ ಸಂಸಾರಂ ತಮಶ್ಚ ಧತ್ತೇ ದದಾತೀತಿ ಸಂಧಾತಾ ।

ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಮಾಡಿಸುತ್ತಾ ಲೀಲೆಯಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ತಾನೂ ಕೂಡ ದಾರಣವೇಷಣ
ಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಈ ವಿಷಯವನ್ನೇ 'ಕರ್ತಾ ಕಾರಯಿತಾ ಜೈವ' ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವು
ಹೇಳುತ್ತದೆ

೨೦೨ ಸಂಧಿನಾನ್

೧ ಅಕ್ಷರದ್ವಯ ಸಮಾಯೋಗ ರೂಪವಾದ ಸಂಧಿಯಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾಗಿರು
ವವನು¹

ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಶೀಕ್ಷಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವೇದಸಂಹಿತೆಯ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತ
ಆಕಾಶದಲ್ಲಿರುವ ಆಕಾಶನಾಮಕನಾದ ನಾರಾಯಣಪ್ರದ್ಯುಮ್ನರೂಪಿ ಭಗವಂತನೂ ಜಲದಲ್ಲಿರುವ
ಅಮ್ನಾಮಕನಾದ ವಾಸುದೇವ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನರೂಪಿ ಭಗವಂತನೂ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ವಿದ್ಯಾನಾಮಕನಾದ
ಸಂಕರ್ಷಣಪ್ರದ್ಯುಮ್ನರೂಪಿ ಭಗವಂತನೂ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಜಾನಾಮಕನಾದ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ
ರೂಪಿ ಭಗವಂತನೂ ವಾಗಿದ್ರಿಯದಲ್ಲಿರುವ ವಾಚನಾಮಕನಾಪ ಅನಿರುದ್ಧಪ್ರದ್ಯುಮ
ರೂಪಿ ಭಗವಂತನೂ ಸಂಧಿಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ.²

೧ 1 ಅಕ್ಷರದ್ವಯಸಮಾಯೋಗರೂಪಃ ಸಂಧಿಃ ಪ್ರತಿಪಾದಕತಯಾ ಅಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ
ಸಂಧಿನಾನ್ ।

2 ಅಥಾತಃ ಸಂಹಿತಾಯಾ ಉಪನಿಷದಂ ನ್ಯಾಖ್ಯಾಸ್ಯಾಮಃ । ಪಂಚಸ್ತಧಿಕರಣೇಷು ।
ಅಧಿಲೋಕಮಧಿಜ್ಯೋತಿಷಮಧಿವಿದ್ಯಮಧಿಪ್ರಜಮಧ್ಯಾತ್ಮಮ್ । ..ಅಥಾಧಿಲೋಕಮ್ ।
...ಆಕಾಶಃ ಸಂಧಿಃ । ...ಅಥಾಧಿಜ್ಯೋತಿಷಮ್ । ...ಅಪಃ ಸಂಧಿಃ । ಅಥಾಧಿವಿದ್ಯಮ್ ।
..ವಿದ್ಯಾ ಸಂಧಿಃ । .ಅಥಾಧಿಪ್ರಜಮ್ । ...ಪ್ರಜಾ ಸಂಧಿಃ । . .ಅಥಾಧ್ಯಾ
ತ್ಮಮ್ । . ವಾಕ್ ಸಂಧಿಃ...।

-ತೈ. ಉ. ೧-೩ . 6

ನಾರಾಯಣಾದಿರೂಪಾಣಿ ಲೋಕಾದಿಷು ಚ ಪಂಚಸು । ಅನಿರುದ್ಧಾವಸಾನಾನಿ
ಭೈರವಾನಿ ಚತುರಾತ್ಮನಾ । ವಾಸುದೇವಾದಿಕಾನೈವ ತಾನಿ ಪೂರ್ವೋತ್ತರಾರ್ಣಯೋಃ॥
ಸಂಹಿತಾಯಾಪ್ರಥಾ ಸಂಧೌ ಸಂಧಾನೇ ಚಾಪಿ ಕೃತ್ಸ್ನತಃ ।

-ತೈ. ಉ. ಭಾ.

ಹಾಗೆಯೇ ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ 'ಸಂಹಿತಾ' ಎನಿಸಿರುವ ಅಕ್ಷರದ್ವಯಸಂಯೋಗರೂಪವಾದ ಸಂಧಿಯ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತ ಯಾರು ವಿಷ್ಣು ಶಬ್ದದ ಣಕಾರದಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪೂರ್ಣ ಬಲವನ್ನೂ, ಷಕಾರದಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾದ ದೇಶತಃ ಕಾಲತಃ ಹಾಗೂ ಗುಣತಃ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನೂ, ಸರ್ವಪ್ರೇರಕತ್ವವನ್ನೂ ಸಕಲ ವೈದಿಕ ಸಂಧಿಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುವನೋ ಅವನು ಸಂಪೂರ್ಣಬಲ ಸರ್ವಪ್ರೇರಕತ್ವ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವನು—ಎಂದು ಸಂದೇಶಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಕಲ ವೈದಿಕ ಸಂಧಿಗಳಿಂದಲೂ ವಿಷ್ಣು ಶಬ್ದಾರ್ಥವೇ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಸಾರಲಾಗಿದೆ.¹

ಸಕಲ ವೇದಗಳೂ ವಿಷ್ಣುನಾಮಾರ್ಥಗಳಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ವೇದದ ಸಕಲ ಶಬ್ದಗಳ ಸಂಧಿಗಳೂ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಾಚಕಗಳೇ ಆಗುವವು ಎಂದು ಐತರೇಯ ಸಂಹಿತೆ ಸಮರ್ಥಿಸಿದೆ.²

ವಿಷ್ಣುನಾಮದ ಸಂಹಿತೆಯಿಂದ ಅನೇಕ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು ವಾಚ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಐತರೇಯೋಪನಿ

- 1 ತಸ್ಯೈವಾ ಏತಸ್ಯೈ ಸಂಹಿತಾಯೈ ಣಕಾರೋ ಬಲಂ ಷಕಾರಃ ಪ್ರಾಣ ಆತ್ಮಾ ಸ ಯೋ ಹೈತಾ ಣಕಾರಷಕಾರಾವನುಸಂಹಿತವೃಚೋ ವೇದ ||

-ಐ ಉ 2-8-7-3

ಯ ಏತೇನ ಣ ಇತಿ ಶಬ್ದೇನಾಕ್ರಿಯಮಾಣಂ ವಿಷ್ಣೋಃ ಪೂರ್ಣಬಲಂ ಷಶಬ್ದೇನಾಕ್ರಿಯಮಾಣಂ ದೇಶತಃ ಕಾಲತೋ ಗುಣತಶ್ಚಾಕ್ಷತತತ್ತ್ವಂ ಚರ್ಚಾಂ ಸರ್ವಸಂಹಿತಾಮನು ತದರ್ಥತ್ರೇನ ವೇದ, ಅಕ್ಷಯದ್ವಯಸಂಯೋಗರೂಪಯಾ ಸಂಹಿತಯ್ಯತದೇವ ಸರ್ವತ್ರೋಚ್ಚತ ಇತಿ ಸ ಸಂಪೂರ್ಣಬಲಂ ಸರ್ವಪ್ರಣೇತೃತ್ವಶಕ್ತ್ಯಾದಿಯುಕ್ತಂ ಚ ವಿಷ್ಣುಂ ವೇದ | ಅಥೇತ್ಯಾದಿಕಾ ಅಪಿ ಸಂಹಿತಾರೂಪಾ ಏವ ಹದವರ್ಣಯೋಃ ಹೃಥ ಗನಭಿವ್ಯಾಹಾರಾತ್ |

-ಐ ಉ ಭಾ.

- * ವಿಷ್ಣುನಾಮಾರ್ಥರೂಪತ್ವಂ ಸಂಹಿತಾದೇರಧಾಬ್ರವೀತ್ |
ಣಕಾರಂ ಚ ಷಕಾರಂ ಚ ಬಲಚೇಷ್ಟಾತ್ಮಕಂ ವದನ್ |
ತದ್ಜ್ಞಾನ ಪೂರ್ವಕತ್ರೇನ ಸಂಹಿತಾಧ್ಯಯನಂ ತಥಾ

-ಅನು. ವ್ಯಾ 1-4-38, 39

- 2 ವಿಷ್ಣುನಾಮಾರ್ಥ ರೂಪತ್ವಾದ್ ವೇದಾನಾಮಪಿ ಸರ್ವತಃ |
ಅನ್ಯೇಷಾಮಪಿ ಶಬ್ದಾನಾಂ ಸಂಹಿತಾ ವಿಷ್ಣುವಾಚಕಾಃ |

-ಐತರೇಯ ಸಂಹಿತಾ (ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-7-1-1)

ಷತ್ತಿನ ಸಂಹಿತೋಪನಿಷ್ಠತಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಋಷಿಗಳು ವಿಷ್ಣುನಾಮದ ಸಂಹಿತಾದಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಗಳಾಗಿ ನರಸಿಂಹ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾದಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಕೊಡಲಾಗಿದೆ.¹

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಸಕಲಶಬ್ದಗಳ ಸಂಹಿತಾರೂಪಗಳಾದ ಸಂಧಿಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಸಂಧಿಮಾನ್' ಎನಿಸುವನು.

೨ ವರ್ಣದ್ವಯ ಸಮಾಯೋಗ ರೂಪಗಳಾದ ಸಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವವನು.²

ಸಂಧಿಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾದ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು ಸಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವವು ಕೂಡಾ.³

೩ ಗೆಳೆಯನಾಗಿರುವವನು.⁴

1 ಅಧಾತಃ ಸಂಹಿತಾಯಾ ಉಪನಿಷತ್. |

-ಐ. ಉ. 2-7-1-1

ವಿಷ್ಣುನಾಮ್ನಿ ಷಕಾರಸ್ಯ ಣಕಾರಸ್ಯ ಚ ಸಂಹಿತಾಮ್ |

ವಿಷ್ಣೋಸ್ತು ಬಹುರೂಪಾಣಾಂ ವಾಚಕಾಮೃಷಯೋ ವಿದುಃ |

-ಐತರೇಯ ಸಂಹಿತಾ (ಐ. ಉ. ಭಾ.)

೨ 2 ವರ್ಣದ್ವಯಸಮಾಯೋಗರೂಪಸಂಧಿಃ ಅವಸ್ಥಿತಾಧಾರತಯಾತ್ಮಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಸಂಧಿಮಾನ್ |

3 ..ತಾನಿ ವೂರ್ವೋತ್ತರಾರ್ಣಯೋಃ | ಸಂಹಿತಾಯಾಸ್ತಥಾ ಸಂಧೌ ಸಂಧಾನೇ ಚಾಪಿ ಕೃತ್ಸ್ಮಶಃ | ಯೋ ವೇದೈತಾನಿ ರೂಪಾಣಿ.. |

-ತೈ. ಉ. ಭಾ. 1-3

ವರಾಹೋ ವಾಮನಃ ಸಿಂಹ ಇತಿ ರೂಪತ್ರಯಂ ಹರೇಃ |

ವೂರ್ವೋತ್ತರಾರ್ಣಮುಧ್ಯೇಷು ಸ್ಥಿತಮುಕ್ತಂ ಸನಾತನಮ್ |

ಮಾಂಡೂಕೇಯೈರ್ಹಿ ಶಾಕಲೈಶ್ಚ ನಾಸುದೇವಾದಿರೂಪಿಣಮ್ |

ತೇಷು ಚೋಚ್ಚಾರಕೇ ಚೈವ ಸ್ಥಿತಮಾಹ ಚತುರ್ವಿಧಮ್ ||

-ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-7-2-1

೩ 4 ಸಂಧಿಃ ಸಂಧಾನಂ ಸಖ್ಯಮ್, ತದ್ವಾನ್ ಸಂಧಿಮಾನ್ |

-ವಿ. ರಾ.

ಭಗವಂತನು ಜೀವಾತ್ಮರ ಜೊತೆಗೇ ಇರುವ ಸಖನು ಆದರೆ ಅವನು ತನ್ನ ಗೆಳೆಯನೆಂಬುದು ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಹೇಗೆ ರಾಜನು ತನಗೆ ಪ್ರಿಯನೆಂಬುದು ಬೃತ್ಯನಿಗೆ ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತೆಯೇ ಎಂದು ದಕ್ಷವ್ರಜಾಪತಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿರುವನು¹

೪ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ನಿವೇದಿಸುವ ಕರ್ಮಾರ್ಪಣೆ ಉಳ್ಳವನು²

೫ ರಾಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಸುಗ್ರೀವ ವಿಭೀಷಣಾದಿಗಳ ಜೊತೆ ಸಂಧಾನ ಉಳ್ಳವನು.³

೬ ಜೀವಾತ್ಮರ ಜೊತೆ ನಿತ್ಯ ಸಂಬಂಧ ಉಳ್ಳವನು

ಭಗವಂತನು ಜೀವಾತ್ಮರ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಯಾವತ್ತೂ ಅವರ ಜೊತೆಗೇ ಇರುವನು

೭ ಮುಕ್ತ ಜೀವಾತ್ಮರ ನೇರವಿಕೆ ಉಳ್ಳವನು⁵

ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಾಗಿ ಜೀವಾತ್ಮನು ಲಿಂಗದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಭಗವಂತನನ್ನು

1 ನ ಯಸ್ಯ ಸಖ್ಯಂ ಪುರುಷೋ ವೇತ್ತಿ ಸಖ್ಯಃ ಸಖಾ ವಸನ್ ಸಂವಸತಃ ಪುರೇಷಸ್ಮಿನ್ ।

ಗುಣೋ ಯಥಾ ಗುಣಿನೋಽವ್ಯಕ್ತದೃಷ್ಟಿಸ್ತಸ್ಯೈವ ಮಹೇಶಾಯ ನಮಸ್ಕರೋಮಿ ॥

-ಭಾಗ. 6 4-24

‘ಯಥಾ ರಾಜ್ಞಃ ಪ್ರಿಯಂತ್ವಂ ತು ಭೃತ್ಯೋ’ ವೇದ ನ ಚಾಸತ್ಮನಃ ।

ತಥಾ ಜೀವೋ ನ ಯತ್ಸಖ್ಯಂ ವೇತ್ತಿ ತಸ್ಯೈವ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ’

-ಸ್ಮಾಂದ (ಭಾಗ ತಾ. ೧)

೪ 2 ಸಂಧಿಃ ಜ್ಞಾನಿಕೃತಂ ಕರ್ಮಾರ್ಪಣಮ್ । ತದ್ವಾನ್ ।

-ವಿ ರಾ

೫ 3 ಸುಗ್ರೀವ ವಿಭೀಷಣಾಧಿಭಿಃ ಸಂಧಿವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಸಂಧಿಮಾನ್ ।

-ಸ. ಸಂ.

೬ 4 ಜೀವಾತ್ಮಭಿಃ ನಿತ್ಯಂ ಶ್ಲೇಷಯುಕ್ತತ್ವಾತ್ ಸಂಧಿಮಾನ್ । ‘ನಿತ್ಯಯೋಗೇ ಮತುಪ್’ ।

೭ 5 ಮುಕ್ತ ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ಸಂಧಾನವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಸಂಧಿಮಾನ್ ।

ನೀಂ ತನ್ನ ಸಹಜರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುವನೆಂದು ಉಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ¹

೮ ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸೇರುವಿಕೆ ಉಳ್ಳವನು².

೯ ಪ್ರಹ್ಲಾದಾದಿ ಚಕ್ರರ ಜೊತೆ ವಿರೇಷದಾಗಿ ನಿತ್ಯ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವವನು³.

೧೦ ಇಂದ್ರನ ಜೊತೆಗೇ ಇರುವ ಗೆಳೆಯನು⁴.

ಭಗವಂತನು ಇಂದ್ರನ ಜೊತೆಗೇ ಇರುವ ಗೆಳೆಯನೆಂಬುದಾಗಿ ವಿಷ್ಣುಸೂಕ್ತವು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ⁵

ಚಿಜ್ಞಾನೆ

[ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ ಬಲಚೇಷ್ಟೆಗಳು]

ಪ್ರ - ವೇದದ ಎಲ್ಲ ಅಕ್ಷರದ್ವಯ ಸಂಧಿ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುನಾಮದಲ್ಲಿರುವ ಐ ಕಾರಾರ್ಥ ಬಲವು ಮತ್ತು ಷ ಕಾರಾರ್ಥಚೇಷ್ಟಕತ್ವಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಡುವದಾದರೆ ವೇದದ ಎಲ್ಲ ಸಂಧಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತವೆಂದು ಆಗಿ ಪುನರುಕ್ತಿದೋಷವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತಲ್ಲವೇ?

1 ಏವಮೇವೈಷ ಸಂಪ್ರಸಾದೋಽಸ್ಮಾಚ್ಛರೀರಾತ್ ಸಮುತ್ಥಾಯ ಪರಂ ಜ್ಯೋತಿರೂಪ ಸಂಪದ್ಯ ಸ್ತೇನ ರೂಪೇಣಾಭಿನಿಷ್ಪದ್ಯತೇ ।

-ಛಾಂ. ಉ. 8-4-2

೮ 2 ಪ್ರಲಯಕಾಲೇ ಸ್ತೋದರೇ ಸಮೇಷಾಂ ಪದಾರ್ಥಾನಾಂ ಸಂದಾನೇನ ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಸಂಧಿಮಾನ್ ।

೯ 3 . ...ತೈಸ್ಸಂಧಿರ್ನಿತ್ಯೋಽಸ್ಯೇತಿ ಸಂಧಿಮಾನ್ । ನಿತ್ಯಯೋಗೇ ಮತುಷ್ ॥

-ಪ. ಭ.

೧೦ 4 ಇಂದ್ರೇಣ ಸಾಕಂ ಸಂಧಿಃ ಸಾಹಿತ್ಯಂ ಸಖ್ಯಂ ಚ ಅಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಸಂಧಿಮಾನ್ ।

5 ಇಂದ್ರಸ್ಯ ಯುಜ್ಯಃ ಸಖಾ ।

-ಯು. ವೇ. 22-19

.....ಇಂದ್ರಸ್ಯ ಸಹಿತಃ ಸಖಾ ।

-ಯು. ಭಾ.

ಉ - ಚೇಷ್ಟೆಗಳು ಅನಂತ ಪ್ರಕಾರವುಳ್ಳವುಗಳು. ಹೇಗೆಂದರೆ ಉತ್ಪತ್ತಿನುಕೂಲ ಚೇಷ್ಟೆ, ಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥ ಚೇಷ್ಟೆ, ನಾಶಾರ್ಥ ಚೇಷ್ಟೆ, ಜ್ಞಾನಾರ್ಥ ಚೇಷ್ಟೆ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ್ದು ಇರುವದರಿಂದ ಆ ಚೇಷ್ಟೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಬಲಗಳು ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರದ್ದು ಇರುವದರಿಂದ ವೇದದ ಸಂಧಿಗಳು ಆ ಅನೇಕ ಪ್ರಕಾರವುಳ್ಳ ಬಲಚೇಷ್ಟೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವದರಿಂದ ಪುನರುಕ್ತಿ ದೋಷವು ಬರುವದಿಲ್ಲ

೨೦೩ ಸ್ಥಿರಃ

೧ ಸ್ವರೂಪತಃ ನಿರ್ವಿಕಾರನಾಗಿ ಇರುವವನು ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅಚಂಚಲ¹.

ಭಗವಂತನು ಯಾವುದೇ ವಿಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಹೀಗೆ ಸ್ವರೂಪತಃ ಸ್ಥಿರನಾದ ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕವಾದ ಪುನಸ್ಸು ಯಾವಾಗಲೂ ಅಚಂಚಲವಾಗಿಯೇ ಇರುವಂತಹದ್ದು

ಭಗವಂತನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಈ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಕರ್ತೃ ಎಂಬುದು ಕೂಡಲಾರದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಭಗವಂತನೇ ಸರ್ವಕರ್ತೃ ಎಂದು ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕು ಅನಂದಾತಿಶಯದಿಂದಷ್ಟೇ ಇಂತಹ ಮಹಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ತೊಡಗಬಹುದಾದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವಕರ್ತೃ ಆದ ಅವನು ಸುಖ, ಪೂರ್ಣನೂ ಆಗಿದ್ದಿರಲೇಬೇಕು ಗುಣಪೂರ್ಣವಾದವನಷ್ಟೇ ಸುಖಪೂರ್ಣನಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಅವನು ಗುಣಪೂರ್ಣನೂ ಆಗಿದ್ದಿರಬೇಕು ಸ್ವರೂಪತ ಹಾಗೂ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಸುಸ್ಥಿರನಾಗಿರುವವನಷ್ಟೇ ಸರ್ವಕರ್ತೃ ಆಗಬಹುದಾದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವಕರ್ತೃ ಆದ ಭಗವಂತನು ಸುಸ್ಥಿರನು. ಸ್ವರೂಪತಃ ನಿರ್ವಿಕಾರನಾಗಿದ್ದು, ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಅಚಂಚಲನಾಗಿದ್ದು ಸುಸ್ಥಿರನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಭಗವಂತನು ಆಸ್ಥಿಕ - ವಸ್ತುಗಳ ಅಸ್ತಿತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ದೃಢನುಂಬಿಕೆ ಉಳ್ಳವನು ಆಸ್ಥಿಕನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪುನನ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವವನು, ಮನನ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೇ ವಿಜ್ಞಾತ್ಯ-ವಿಶೇಷತಃ ಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿರುವವನು ವಿಜ್ಞಾತ್ಯ ಆಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ನಿರ್ದೋಷ ಹಾಗೂ ಸರ್ವನಿಯಾಮಕ² - ಹೀಗೆ ಸನತ್ತುಮಾರರು ನಾರದರಿಗೆ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರಸಾಪೇಕ್ಷ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಆಯಾಯ ಗುಣಸ್ವರೂಪಿಯನ್ನಾಗಿ ಉಪಾಸಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದಾಗ, ಅವನ ಸರ್ವಕರ್ತೃತ್ವ

೧ 1 ನಿರ್ವಿಕಾರತಯಾ ತಿಷ್ಠತೀತಿ ಸ್ಥಿರಃ ।

ನಿತ್ಯಲತ್ಯಾತ್ ಸ್ಥಿರಃ ।

-ವಿ. ರಾ.

2 ಸ ಸತ್ಯೋ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುರ್ಯದ್ವಿದೋಷೋ ನಿಯಾಮಕಃ । ವಿಶಿಷ್ಟಜ್ಞಾನ ರೂಪಶ್ಚ ಸಾಮಾನ್ಯಜ್ಞಾನರೂಪಕಃ । ನಿತ್ಯಶ್ಚಿದ್ಭಾವಸ್ವರೂಪಶ್ಚ ತಥೈವ ಸ್ಥೈರ್ಯ-

ದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುವ ಹಾಗೂ ಅವನು ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅವನಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಒಪ್ಪಬೇಕಾದ ಸ್ವರತ್ವ ಗುಣವು ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕವೆಂದು ಉಪಾಸಿಸಲು ಬೋಧಿಸಿರುವರು¹

ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ, ಇಂದ್ರನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಅರಾಧನೆಯಿಂದ ವಿಮುಖರಾದ ಅಸುರ ರನ್ನು ಅಂತರಿಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಜ್ಯೋತಿಯಿಂದ ಕೆಳಗಿಳಿಸುವನೆಂದು ತಿಳಿಸುವಾಗ ಅವನಲ್ಲಿಯ ಸ್ಪೈರ್ಯ ಗುಣವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ² ಧರಣೀ ದೇವಿ ಭಗವಂತನ ಅನಾಧಾರಣ ಗುಣಗಳಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಶವೂ ಒಂದು³

೨ ಸ್ವರಗಳೆಂದೆನಿಸಿರುವ ಭೂಮಿ, ಪರ್ವತ ಹಾಗೂ ಮೋಕ್ಷಗಳು ಸ್ವರಗಳಾಗಿರುವಂತೆ

ರೂಪಕಃ | ಸ ಏವ ಸರ್ವಕರ್ತಾ ಚ ಸುವ್ರೋಣಾನಂದರೂಪಕಃ | ಸ ಚ ಸರ್ವಗುಣೈಃ
ಪೂರ್ಣೋ ಭೂನೋತ್ಕೃಚ್ಛಯ್ಯತೇ ತತಃ | ಯದಧೀನಂ ವಿನಾ ನಾನ್ಯತ್ ಕಿಂಚಿದಸ್ತಿ
ಕುತಶ್ಚನ | ಪೂರ್ಣತ್ವಾತ್ ಸುಖರೂಪೋಽಸೌ ಸರ್ವಕರ್ತಾ ಸುಖತ್ವತಃ | ಕರ್ತೃ-
ತ್ವಾತ್ ಸುಸ್ಥಿರಶ್ಚಾಸೌ ಸ್ಥಿರತ್ವಾದಾಸ್ತಿ ಕಸ್ತಧಾ | ಅಸ್ತಿ ಕತ್ವಾಚ್ಚ ಮಂತಾಽಸೌ ವಿಜ್ಞಾತಾ
ಚ ತತೋ ಹರಿಃ ವಿಜ್ಞಾತೃತ್ವಾಚ್ಚ ನಿರ್ದೋಷಃ ಸರ್ವಸ್ಯಾಪಿ ನಿಯಾಮಕಃ |

-ಪರಮಸಾರ (ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ. 7-2-8)

1 ಯದಾ ವೈ ನಿಸ್ತಿಷ್ಠತ್ಯಥ ಶ್ರದ್ಧಧಾತಿ ನಾನಿಸ್ತಿಷ್ಠನ್ ಶ್ರದ್ಧಧಾತಿ ನಿಸ್ತಿಷ್ಠನ್ನೇವ ಶ್ರದ್ಧ
ಧಾತಿ ನಿಷ್ಠಾ ತ್ವೇವ ವಿಜಿಜ್ಞಾಸಿತವ್ಯೇತಿ...

-ಛಾಂ. ಉ. (7-2-5)

‘ಸ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುಃ... ತಥೈವ ಸ್ಥೈರ್ಯ ರೂಪಕಃ | ...ಸ್ಥಿರತ್ವಾದಾ-
ಸ್ತಿ ಕಸ್ತಧಾ |’

-ಪರಮಸಾರ (ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ.)

2 ಪ್ರಯದ್ಧಿವೋ ಹರಿವ ಸ್ಥಾತರುಗ್ರ ನಿರವ್ರತಾ ಅಧನೋ ರೋದಸೋಃ |

-ಯು. ವೇ. 33-5

‘ತಾನವ್ರತಾನ್ ಸ್ವರ್ಗತಃ ಪಾತ್ ಪೃಥಿವ್ಯಾ ನಿರಧಮಸ್ತುಂ ಸ್ಥೈರ್ಯವಾನಿಂದ್ರಿಯೇಶಃ’

-ಯು. ಭಾ.

3 ‘ಗಾಂಭೀರ್ಯಂ ಸ್ಥೈರ್ಯಮಾಸ್ತಿ ಕಂ.... ನಿತ್ಯಾ ಯತ್ರ ಮಹಾಗುಣಾಃ’

-ಭಾಗ. 1-16-28

* ಸ್ಥೈರ್ಯಂ ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತತಾ-ಇತಿ ಪ್ರಾಚೀನಮ್ |

ಅನೇಗ್ರಹಿಸಂವವಃ¹

ಭೂಮಿ, ಪರ್ವತಗಳು ಹಾಗೂ ಮೋಕ್ಷ ಸ್ಥಿರವೆನಿಸಿವೆ² ಇವುಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಿರವಸ್ತುವನ್ನು ನೀಡಿರುವವನು ಭಗವಂತನೇ ಬೋಮಿಯು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಇರುವಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವವು 'ಭೂಧರ' ಎಂದೇ ಎನಿಸಿರುವ ಪರ್ವತಗಳು ಆ ಪರ್ವತಗಳ ಸ್ವರ್ಯವಾದರೂ ತನ್ನ ವಿಭೂತಿರೂಪದಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿತವಾಗಿರುವಂತಹದ್ದೆಂದು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು³ ಅಲ್ಲದೆ ಭೂಮಿಯನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಕೂರ್ಮರೂಪಿ ಭಗವಂತನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೇ⁴, ಅಂತಹ ಕೂರ್ಮನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವ ವಾಯುವಿನ ಆಧಾರ ಪಡೆದು ಶೇಷನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ ಹೀಗೆ ಶೇಷನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಪೃಥ್ವಿಯು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಇದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಮೋಕ್ಷವೆನಿಸುವ ಆನಂತಾಸನ, ಮೈಕುಂಠ ಹಾಗೂ ನಾರಾಯಣಪುರ ಎಂಬ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಮೂರು ತಲೆಗಳುಳ್ಳ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ತನ್ನ ಮೂರು ತಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ⁵ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಮೋಕ್ಷಲೋಕವು ಸ್ಥಿರವೆನಿಸಿದೆ

1 ಭೂಮ್ಯಾದೀನ್ ಸ್ಥಿರಾನ್ ಕರೋತಿತಿ ಸ್ಥಿರಯತಿ | ಸ್ಥಿರಯತಿತಿ ಸ್ಥಿರಃ |

2 'ಸಿರಾಃ ಭೂಶಾಲಪಣ್ಯೋರ್ನಾ ಶನೌ ಮೋಕ್ಷೇಽಚಲೇ ತ್ರಿಷು'

3 'ಭೂದರಾಣಾಮಹಂ ಸ್ವರ್ಯಂ . .'

-ಭಾಗ. 11-16-33

4 ಬಿಭರ್ತ್ಯಂಡಂ ಹರಿಃ ರೂರ್ಮಸ್ತ್ವಂಡೇ ಚಾಪ್ತುರ್ದಕಂ ಮಹತ್ |

ಉದಕೇ ಕೂರ್ಮಕೂಪಸ್ಯ ವಾಯೋಃ ಪುಚ್ಛಂ ಸಮಾಶ್ರಿತಮ್ |

ವಾಯೋಃ ಪುಚ್ಛಂ ಸಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಶೇಷಸ್ತು ಪೃಥಿವಿಮಿಮಾನಮ್ |

ಬಿಭರ್ತಿ ತಸ್ಯಾಂ ಚ ಜಗದಿದಂ ಸರ್ವಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್ |

-ವೈಭವ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 3-2-3)

5 ಅನ್ಯತಂ ಕ್ಷೇಮನುಭಯಂ ತ್ರಿಮೂರ್ಧ್ನೋಽಧಾಯಿ ಮೂರ್ಧಸು |

-ಭಾಗ. 2 6-18

'ತ್ರಿಮೂರ್ಧಾ ಸನ್ ಹರಿರ್ಧತ್ತೇ ದ್ಯುತ್ರಯಂ ಮೂರ್ಧಭಿಸ್ತ್ರಿಭಿಃ |

ಅನಂತಾಸನಮೈಕುಂಠನಾರಾಯಣಪುರಾಣಿ ತು'

-ಮಾತ್ಸ್ಯ (ಭಾಗ. ತಾ. ೧೦.)

ಅಲ್ಲದೆ ಸತ್ಕಲೋಕವೇ ಮೊದಲಾದ ಇತರ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದವರೂ ಧ್ವನಿ ದಾರಳಿಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಲೋಕವೆನಿಸಿದ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬರುವವರು ಮರಳಿ ಹೋಗದೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವು ಸ್ಥಿರವೆನಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವನು

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪರಿಣಾಮ ಇಲ್ಲ]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಸದಾ ಸರ್ವಕರ್ತನು ಅಲ್ಲ, ಕ್ರಮದಿಂದ ಸರ್ವಕರ್ತನು ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಒಂದು ಪದಾರ್ಥದ ಕರ್ತೃತ್ವದ ನಂತರ ಇನ್ನೊಂದು ಪದಾರ್ಥದ ಕರ್ತೃತ್ವವು ವಿಕಾರ ರೂಪವಾಗುವದು ಹೀಗೆ ಕ್ರಮದಿಂದ ಕರ್ತೃತ್ವರೂಪ ವಿಕಾರವು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಇರುವದರಿಂದ ಅವನು ನಿರ್ವಿಕಾರತ್ವರೂಪವಾದ ಸ್ಥಿರತ್ವವುಳ್ಳವನು ಹೇಗೆ?

ಉ - ಸದಾ ಸರ್ವಕರ್ತೃತ್ವವು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಇದೆ. ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಸದಾ ಸರ್ವಪ್ರಕಾಶತ್ವವು ಇದ್ದಂತೆ ಇದು ಕೂಡುತ್ತದೆ. ಸದಾ ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳು ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಆ ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮೇಣ ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಸಂಬಂಧವು ಆಗುತ್ತದೆ ಪ್ರಕಾಶಕತ್ವವು ಸೂರ್ಯ ಸ್ವರೂಪವಾದುದರಿಂದ ಸದಾ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಇದೆ ಅದರಂತೆ ಕರ್ತೃತ್ವ ಶಕ್ತಿಯು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವಾದುದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಸದಾ ಇದೆ ಸದಾ ಇರುವ ಆ ಶಕ್ತಿಗೆ ಯಾವ ವಸ್ತುವು ಯಾವಾಗ ವಿಷಯವಾಗುತ್ತದೋ ಆವಾಗೆ ಆ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಪರಿಣಾಮವು ಆಗಿ ಪದಾರ್ಥೋತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪ್ರಕಾಶಕತ್ವಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಪರಿಣಾಮವು ಇಲ್ಲವೋ ಹಾಗೇ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕರ್ತೃತ್ವಕ್ಕೆ ಪರಿಣಾಮವು ಇಲ್ಲ.

೨೦೪ ಅಜಃ

೧ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವವನು¹

೨ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟಿದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವವನು²

೧ 1 ಇಜ್ಯತೇನೇನೇತಿ ಯಜ್ಞಹೇತುತ್ವಾತ್ ಅಜಃ | ಇಕಾಶಸ್ಯಾಕಾರಃ |

೨ 2 ಉದ್ಗಮಯ್ಯ (ಮೋಕ್ಷಂ ಪ್ರಾಪಯ್ಯ) ನ ಜಾಯತೇನೇನೇತ್ಯಜನಿಹೇತುತ್ವಾತ್ ಅಜಃ |

ಐದು ವಿಧದ ಪಠಗಳಲ್ಲಿ ಐದು ರೂಪದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದ ಲಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತು 'ಅಜ' ಎನಿಸುವ ಆಡುಗಳಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಹಾಗೆಯೇ ಮತ್ತೆ ಜಸ್ಮವನ್ನು ಪಡೆಯದಂತೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಅಜ' ನಾಮಕನಾಗಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರೂಪಿ ಭಗವಂತನಿರುವನೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದೆ¹

ಯೋಗ್ಯಜೀವಾತ್ಮರಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಸಡಿಸಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಫಲವಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನಿಗೆ ಭಗವಂತನ² ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಭಗವಂತನು ನಿರ್ದುಷ್ಟ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ತನ್ನ ಸಾಕಾತ್ಯಾರ ನೀಡಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕರುಣಿಸುವನು ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಮರಳುವ ಪ್ರಸಂಗವಿಲ್ಲ³

[ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ೯೮ನೆಯ ಮತ್ತು ೫೦ ನೆಯ 'ಅಜ' ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು]

1 'ಪಶುಷು ಪಂಚವಿಧಂ ಸಾವೋಪಾಸೀತಾಜಾ ಹಿಂಕಾರೋ '

-ಛಾಂ. ಉ. 2-1-6

'ಯಜ್ಞೋದಜನಿಹೇತುತ್ವಾದಜನ್ಯೋ ಭಗವಾನಜಃ ।'

-ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ.

ಇಜ್ಞತೇತನೇನೇತ ಯಜ್ಞಹೇತುತ್ವಾದಜಃ । ಇಕಾರಸ್ಯಾಕಾರಃ । ಉದ್ಗಮಯ್ಯ ಮೋಕ್ಷಂ ಪ್ರಾಪಯ್ಯ ನ ಜಾಯತೇತನೇನೇತ್ಯಜನಿಹೇತುತ್ವಾದ್ ನಾ ಅಜಃ ।

-ಬ, ಗೋ. (ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ. ಟಿ.)

2 'ಏಷ ಹ್ಯೇವ ಸಾಧ ಕರ್ಮ ಕಾರಯತಿ ತಂ ಯಮೇಭ್ಯೋ ಲೋಕೇಭ್ಯ ಉನ್ಮಿ ನೀಷತೇ.. '

-ಬ್ರ ಸೂ. ಭಾ 2-1-36

3 ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪ್ರಸನ್ನೋ ಭಗವಾನ್ ದದ್ಮಾದ್ ಜ್ಞಾನಮನಾಕುಲಮ್ ।

ತಯೈವ ದರ್ಶನಂ ಯಾತಃ ಪ್ರದದ್ಮಾನ್ಮುಕ್ತಿಮೇತಯಾ ।

-ಅನು. ವ್ಯಾ. 3-4-216

4 ' ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಮಭಿಸಂಪದ್ಯತೇ ನಚ ಪುನರಾವರ್ತತೇ ನ ಚ ಪುನರಾವರ್ತತೇ '

-ಛಾಂ. ಉ. 8-1-3

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪರೋಕ್ಷಪ್ರಿಯರು]

ಪ್ರ - ಅಜಃ ಎಂಬ ನಾಮವು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಯಜ್ಞಹೇತುತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಯುವದು ಅಜಃ ಎಂಬಲ್ಲಿ ಇಕಾರಕ್ಕೆ ಅಕಾರವು ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಇದ್ವು ಗೂಢವಾಗಿ ಭಗವನ್ನಾಮವು ಏಕೆ ಇದೆ?

ಉ - 'ಪರೋಕ್ಷಪ್ರಿಯಾ ಇವ ಹಿ ದೇವಾಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದ್ವಿಷಃ' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅಸ್ಪೃಷ್ಯವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯು ಇದೆ ಸ್ಪೃಷ್ಯವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಜ್ಞಾನಾಯೋಗ್ಯರಿಗೂ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾದೀತು ಅವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗುವದು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅಪ್ರಿಯ ಆದುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಸ್ಪೃಷ್ಯನಾಮದಿಂದ ಹೇಳಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ

೨೦೫ ದುರ್ಮರ್ಷಣಃ

೧ ಯಾರಿಂದಲೂ ಎದುರಿಸಲೂ ಅಶಕ್ತನಾದವನು¹

ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತೂ ಒಂದೆಡೆ, ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಜನಾರ್ದನ ಎಂದಾದರೆ ಜನಾರ್ದನನೇ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಮೀರಿಸುವನು² ಎಂದು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಸಂಜಯನು, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಭಸ್ಮಮಾಡಬಲ್ಲನಾದರೆ, ಇಡೀ ಜಗತ್ತು ಒಟ್ಟಾದರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನ ಬಗ್ಗೆ ಏನೂ ಮಾಡಲಾರದು ಎಂದು-ತಿಳಿಸುವನು

೧ 1 ಕೇನಾಪಿ ಮರ್ಷಯಿತುಂ ಸೋಢುಂ ನ ಶಕ್ಯತ ಇತಿ ದುರ್ಮರ್ಷಣಃ ।

2 ಏಕತೋ ವಾ ಜಗತ್ಕೃತ್ಸ್ನಮೇಕತೋ ವಾ ಜನಾರ್ದನಃ ।

ಸಾರತೋ ಜಗತಃ ಕೃತ್ಸ್ನಾದತಿರಿಕ್ತೋ ಜನಾರ್ದನಃ ॥

-ಮ. ಭಾರ. ಉದ್ಯೋಗ 68-7

3 ಭಸ್ಮ ಕುರ್ಯಾಜ್ಜ ಗದಿದಂ ಮನಸ್ಯೈವ ಜನಾರ್ದನಃ ।

ನತು ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಜ್ವಗಚ್ಛಕ್ತಂ ಭಸ್ಮಂ ಕರ್ತುಂ ಜನಾರ್ದನಮ್ ॥

-ಮ. ಭಾರ. ಉದ್ಯೋಗ 68-8

ಸಂಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಕಿರಿದರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವ ಪ್ರೀತ್ಯಷ್ಟನ ಬಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಅನಿಷ್ಟವನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲರೇ?—ಎಂದು ದರ್ಮರಾಜನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೆದುರೇ ಶಂಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದಾಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವನು—‘ಸಿಟ್ಟುಗೊಂಡ ಸಿಂಹದೊಡನೆ ನಿಲ್ಲಲು ಇತರ ಮೃಗಗಳು ಹೇಗೆ ಸಮರ್ಥವಾಗಲಾರವೋ ಅಂತೆಯೇ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಎಲ್ಲ ರಾಜರೂ ಒಪ್ಪಾಗಿಯೂ ಸಹ ನಿಲ್ಲಲಾರರು.’¹

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತ ‘ದೇವತೆಗಳಿಂದಾಗಲೀ, ಮನುಷ್ಯರಿಂದಾಗಲೀ, ಗಂಧರ್ವರಿಂದಾಗಲೀ, ಅಸುರರಿಂದಾಗಲೀ ಸರ್ಪಗಳಿಂದಾಗಲೀ ಯಾರೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಲು ಶಕ್ಯನಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ಕೇಶವನನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿದಿಲ್ಲ’—ಎಂದು ದುರ್ಯೋಧನನ್ನು ಎಂದಿಸುವನು.

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಯಾವಿಂದಲೂ ಎದುರಿಸಲು ಅಶಕ್ಯನಾದವನೆಂಬುದಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ.

೨ (ಭಕ್ತರೂ) ದುಃಖವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು³

ಭಗವಂತನು ಜೀವಾತ್ಮರ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಭಕ್ತಭಕ್ತರೆನ್ನದೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಿಯತವಾಗಿ ಸುಖ ದುಃಖಗಳನ್ನು ನೀಡುವನಾದರೂ ಭಕ್ತರಿಗೆ ದುಃಖವನ್ನು ನೀಡುವುದರ ಜೊತೆಗೆ ಆ ದುಃಖವನ್ನು ಸಹಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ನೀಡುವನು

1 ನ ಚಾಪಿ ಮಮ ಪರ್ಯಾಪ್ತಾಃ ಸಹಿತಾಃ ಸರ್ವಪಾರ್ಥಿವಾಃ ।

ಕ್ರುದ್ಧಸ್ಯ ಸಂಯುಗೇ ಸ್ಥಾತುಂ ಸಿಂಹಸ್ಯೇವೇತರೇ ಮೃಗಾಃ ॥

-ಮ. ಭಾರ. ಉದ್ಯೋಗ. 72-86

2 ದೇವೈರ್ಮನುಷ್ಯೈರ್ಗಂಧರ್ವರಸುರೈರುರಗೈಶ್ಚ ಯಃ ।

ನ ಸೋಧುಂ ಸಮರೇ ಶಕ್ಯಸ್ತಂ ನ ಬುದ್ಧ್ಯಸಿ ಕೇಶವಮ್ ॥

-ಮ. ಭಾರ. ಉದ್ಯೋಗ. 130-38

೨ 3 ‘ದುಃಖಂ ದುರಿತಿ ಸಂಪ್ರೋಕ್ತಂ....’ ಇತಿ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯಾ (ಗೀ. ತಾ. 14-16) ನುಸಾರೇಣ ದುಶ್ಚಬ್ದಃ ದುಃಖವಾಚಕಃ । ದುಃ ದುಃಖಸ್ಯ ಮರ್ಷಣಂ ಸಹನಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ದುರ್ಮರ್ಷಣಃ ।

೨. ದುಃಖವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು¹

ದೇಹಾದಿಗಳು ತನ್ನವು ಎಂಬ ಭ್ರಮದೇ ಸುಖದುಃಖಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ ಇದನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಿ ಕೊಂಡ ಜ್ಞಾನಿ ದುಃಖವನ್ನೂ ಸುಖದಂತೆಯೇ ಕಂಡು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು ದುಃಖಪ್ರಯುಕ್ತ ಯಾವುದೇ ವಿಕಾರಕ್ಕೊಳಗಾಗಲಾರ. ಅಂತಹ ಧೀರನು ಮೋಕ್ಷಸುಖಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನೆನಿಸುವನೆಂದು ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು²

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪಾಪ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ದುಃಖ ಇಲ್ಲ]

ಪ್ರ - ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಂವಾಯದೇವರಂಗಳಿಗೆ³ ದೇಹಾಭಿಮಾನವು ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ದುಃಖವು ಇಲ್ಲ ಎಂದುಹೇಳಬೇಕು. ಆದರೆ ಸುಖ ದುಃಖಗಳಿಗೆರಡಕ್ಕೂ ದೇಹಾಭಿಮಾನವು ಕಾರಣವಾದುದರಿಂದ ಆ ದೇಹಾಭಿಮಾನವಿಲ್ಲದ ಬ್ರಹ್ಮವಾಯಂಗಳಿಗೆ ಸುಖವೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಇದು ಬಾಧಿತವಲ್ಲವೇ?

ಉ - ದತ್ತಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ದೇಹಾಭಿಮಾನ, ಮುಖ್ಯಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಜ್ಞಾನದಿಂದ ದೇಹಾಭಿಮಾನ ಎಂದು ದೇಹಾಭಿಮಾನವು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರವುಳ್ಳದ್ದು. ಬ್ರಹ್ಮವಾಯಂಗಳಿಗೆ ಪ್ರಥಮಾಭಿಮಾನವು ಮಾತ್ರ ಇದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಸುಖಾನುಭವವು ಕೂಡುತ್ತದೆ ಈ ಅಭಿಮಾನವು ಇದ್ದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಸುಖದಂತೆ ದುಃಖವೂ ಅವರಿಗೆ ಬರಲಿ ಎಂದು ಶಂಕೆಗೆ ಅವಕಾಶವು ಇಲ್ಲ ದುಃಖಕ್ಕೆದೇಹಾಭಿಮಾನ ಮಾತ್ರ ಕಾರಣವಲ್ಲ ಪಾಪಮತ್ತು ದೇಹಾಭಿಮಾನಗಳು ಎರಡೂ ಮೂಲತವಾಗಿ ಕಾರಣ. ಅವರಲ್ಲಿ ದೇಹಾಭಿಮಾನವು ಇದ್ದರೂ ಪಾಪವು ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ದುಃಖವು ಇಲ್ಲ

೨. 1 ದುಃ ದುಃಖಂ ನೃಷ್ಯತಿ ಅಭಿಮಾನನಿಮಿತ್ತಮೇವ ನ ಸ್ವತಃ ಜೀವಾತ್ಮನಃ ದುಃಖಾಸಂ-
ಬಂಧಃ ಇತಿ ವಿವಿಚ್ಯ ಸಹತೇ ಇತಿ ದುರ್ಮರ್ಷಃ | ತಸ್ಯ ಣಃ ಸುಖಂ ಯಸ್ಮಾತ್ತ್ವಃ ದುರ್ಮರ್ಷಣಃ | 'ಜೋ ಹಿ ನಿರ್ವೃತ್ತಿನಾಚಕಃ' (ಯ. ಭಾ 3-12)

2 ಯಂ ಹಿ ನ ನೃಥಯಂತೇತೇ ಪುರುಷಂ ಪುರುಷರ್ಷಭ |

ಸಮದುಃಖಸುಖಂ ಧೀರಂ ಸೋಽಮೃತತ್ವಾಯ ಕಲ್ಪತೇ ||

೨೦೬ ಶಾಸ್ತ್ರಾ

೧ ಆದೇಶಿಸುವವನು¹

ಚತುರ್ಮುಖನೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರನ್ನೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಂತೆ ಆದೇಶಿಸುವವನು ಭಗವಂತನು 'ಸಾಮಂತ ರಾಜರು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಆದೇಶವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಾಲಿಸುವರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಚತುರ್ಮುಖರುದ್ರಾದಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವರೆಂಬುದಾಗಿ ಉದರ ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಶ್ರುತಿಯು ಭಗವಂತನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿದೆ.²

ಆಕಾಶ ನಾಮಕ ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವವೂ ಆಶ್ರಯ ಸಿಕ್ಕೊಂಡಿದೆ ಎಂದು ಗಾರ್ಗಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು. ಅಂತಹ ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯೂ ಅಕ್ಷರ ನಾಮಕ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಶಾಸನೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಧರಿಸಿರುವಳೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವರು³ ಅಲ್ಲದೆ, ಅಕ್ಷರ ನಾಮಕ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಶಾಸನೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿಯೇ ಶ್ರೀದೇವಿಯೂ, ಭೂದೇವಿಯೂ, ಚತುರ್ಮುಖನೂ, ರುದ್ರನೂ ತಮ್ಮ ಧಾರಣೆ ಪೋಷಣೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವರು ಕಾಲಚಕ್ರ ಉರುಳುವುದು, ನದಿಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಹರಿಯುವುದು, ಮನುಷ್ಯರು ದಾನಿಯನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುವುದು, ದೇವತೆಗಳು ಯಜ್ಞ ಮಾಡುವವನನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಪಿತೃಗಳು ದರ್ವಿಹೋಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದು ಅವನ ಪ್ರಶಾಸನೆಗೊಳಗಾಗಿಯೇ—ಎಂದು ಸಂದೇಶಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಎಲ್ಲ ಆಗುಹೋಗುಗಳೂ ಅಕ್ಷರನಾಮಕ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಶಾಸನೆಗೊಳಗಾಗಿಯೇ

೧ 1 ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಆದಿಶತೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾ । 'ಸು ಚ ಪ್ರಶಾಸನಾತ್' ಇತ್ಯಾದೌ ಶಾಸ್ತ್ರಿಃ ಅಜ್ಞಾಭೇರ ಪ್ರಯುಕ್ತಃ ।

2 ಖಂಡಾರ್ಥೀಶಃ ಸಾರ್ವಭೌಮಸ್ಯ ಯದ್ವದ್ ಬ್ರಹ್ಮೇಶಾದ್ಯಾಃ ಕುರ್ವತೇ ತೇತನು ಶಾಸ್ತ್ರಿಮಃ ।

-ಉದರಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಶ್ರುತಿ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 10-94-29)

3 . ಕಸ್ಮಿನ್ ಖಲ್ವಾಕಾಶ ಓತಶ್ಚ ಪ್ರೋತಶ್ಚೇತಿ । ಏತಸ್ಮಿನ್ ಖಲ್ವಕ್ಷರೇ ಗಾರ್ಗ್ಯಾಕಾಶ ಓತಶ್ಚ ಪ್ರೋತಶ್ಚೇತಿ'

-ಬೃ. ಉ. 5-8-11

ಆಧಾರತ್ವಂ ಶ್ರಿಯೇ ಯಚ್ಚ ತಚ್ಚ ವಿಷ್ಣೋಃ ಪ್ರಶಾಸನಾತ್ ।

-ಮಹಾವೀಮಾಂಸಾ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ.)

ಎಂದು ಸಾರಿರುವರು¹

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕ್ಕೆ ಅವರಣಭೂತರಾದ ಮಹತ್ವತ್ವವೇ ಮೊದಲಾದ ಏಳು ತತ್ತ್ವಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಾದ, ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಕ್ಕಳಾಗಿರುವ ಚತುರ್ಮುಖಾದಿಗಳು ಪ್ರೇಹರಿಯ ಆದೇಶಾನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ವಿವಿಧ ವಿಶ್ವದ ಧಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವರೆಂದು ಋಗ್ವೇದವೂ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.² ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯವರೆಗೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಕ್ಷರ ನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಧರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಬರೇ ತನ್ನ

- 1 'ಏತಸ್ಯ ವಾ ಅಕ್ಷರಸ್ಯ ಪ್ರಶಾಸನೇ ಗಾರ್ಗಿ ಸೂರ್ಯಾಚಂದ್ರಮಸೌ ವಿಧೃತೌ ತಿಷ್ಠತಃ ಏತಸ್ಯ ವಾ ಅಕ್ಷರಸ್ಯ ಪ್ರಶಾಸನೇ ಗಾರ್ಗಿ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೌ ವಿಧೃತೇ ತಿಷ್ಠತಃ ಏತಸ್ಯ ವಾ ಅಕ್ಷರಸ್ಯ ಪ್ರಶಾಸನೇ ಗಾರ್ಗಿ ನಿರೇಷಾ ಮುಹೂರ್ತಾ ಅಹೋರಾತ್ರಾಣ್ಯರ್ಧಮಾಸಾ ಮಾಸಾ ಯತವಃ ಸಂವತ್ಸರಾ ಇತಿ ವಿಧೃತಾಸ್ತಿಷ್ಠಂತೈತಸ್ಯ ವಾ ಅಕ್ಷರಸ್ಯ ಪ್ರಶಾಸನೇ ಗಾರ್ಗಿ ಪ್ರಾಚ್ಯೋಕ್ತಾ ನದ್ಯಃ ಸ್ಯಂದಂತೇ ಶ್ರೇತೇಭ್ಯಃ ಪರ್ವತೇಭ್ಯಃ ಪ್ರತಿಚ್ಯೋಕ್ತಾ ಯಾಂ ಯಾಂ ಚ ದಿಶವಃ ಸ್ವೇತಸ್ಯ ವಾ ಅಕ್ಷರಸ್ಯ ಪ್ರಶಾಸನೇ ಗಾರ್ಗಿ ದದತೋ ಮನುಷ್ಯಾಃ ಪ್ರಶಂಸಂತಿ ಯಜಮಾನಂ ದೇವಾ ದರ್ವೀಂ ಪಿತರೋಕ್ತಾನ್ಯಯತಾಃ'

-ಒ. ಉ. 5-8-9

ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೌ ಶ್ರೀಭೂಮೀ ಕೇಶೌ ಸೂರ್ಯವಿಧೂ ಮತೌ ।

ದೀಪ್ತೇಃ ಪೃಥುತ್ವಾಜ್ಞಾನಾಚ್ಚ ತಥಾಕ್ತಾಹ್ಲಾದವಿಧೇರಪಿ । ತದಾಧಾರೋ ಹರಿರ್ನಿತ್ಯಂ ಸ್ವಾತಂತ್ರೇಣ ಪ್ರಶಾಸಕಃ ।

-ಮಹಾವಿೂಮಾಂಸಾ (ಒ. ಉ. ಭಾ.)

- 2 'ಸಪ್ರಾಕ್ತರ್ಥಗರ್ಭಾ ಭುವನಸ್ಯ ರೇತೋ ವಿಷ್ಣೋಸ್ತಿಷ್ಠಂತಿ ಪ್ರದಿಶಾ ವಿಧರ್ಮಣಿ'

-ಋ. ನೇ. 1-164-36

ಸಪ್ತ ಮಹದಾದಿದೇವತಾ ಬ್ರಹ್ಮಾದಯಃ 'ಅರ್ಧಾ' ಆ ಸಮಂತಾದ್ ಯದ್ಧಾ ಗರ್ಭಾ ಗರಣೇನ ಭ್ರಿಯಂತ ಇತಿ । ಭೂಮಾ ವನನೀಯಶ್ಚೇತಿ ಭುವನಃ ಭುವನಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋಃ ರೇತೋರೂಪಾಶ್ಚ ತೇ ತಸ್ಯೈವ ಪ್ರದಿಶಾ ಪ್ರದೇಶೇನಾಜ್ಞಯಾ ವಿವಿಧ-ಧರ್ಮಣಿ ತಿಷ್ಠಂತಿ

-ತತ್ತ್ವ ದೀಪಿಕಾ(ಒ. ಸೂ ಭಾ. 1-3-11)

ಪ್ರಶಾಸನೆಯ ಮೇರೆಗೇ ಎಂದು ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿರುವರು.¹

ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಗಳೇ ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞೆಗಳಂತಿದ್ದು,² ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶಾಸಕನಾಗಿರುವನು ಆಜಾಮಿಳಸ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಯಮಭಟರು ಯಮನಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿ ಶಾಸಕ ಯಾರು? ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಲು³ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಆಧಾರನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಶಾಸಕನಾಗಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಯಮನು, ಭಗವಂತನು ಶಾಸನೆ ಮಾಡುವ ಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತ, 'ಹಗ್ಗಗಳಿಂದ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು ಬಂಧಿಸುವಂತೆ ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಗಳೆಂಬ ತನ ಮಾತಿನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಜೀವಾತ್ಮರನ್ನು ಭಗವಂತನು ಬಂಧಿಸಿರುವನು ಅರ್ಥಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಜೀವಾತ್ಮರ ನಾಮಗಳನ್ನು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಅದವಾ ವೈಯುಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ, ಅವರವರು ಆಯಾಯ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು ಎಂದು ವಿಧಿಸಿರುವನು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಾದರೂ ಅವನ ಆದೇಶಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗುವಾಗಲಿ ಅವನ ಆರಾಧನಾರೂಪ ದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವರು'⁴—ಎಂದು ಭಗವಂತನು ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಗಳ ಮೂಲಕ ಶಾಸಕನಾಗಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುವನು.

ದ್ವಾದಶಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ, ಚತುರ್ಮುಖ ಹಾಗೂ ರುದ್ರರನ್ನು ಪ್ರವರ್ತಿಸುವವನೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು 'ಕೇಶವ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಆ ಅಭಿ ಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗುವಂತೆ 'ಶಾಸಕ' ಎಂದೂ ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಭಗವಂತನು ಚತುರ್ಮುಖನೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಶಾಸನೆ ಮಾಡಿ ನಡೆಸುವವನೆಂದು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು⁵

1 'ಸಾ ಚ ಪ್ರಶಾಸನಾತ್'

-ಬ್ರ. ಸೂ 1-3-11

ಸಾ ಚ ದೈತಿಃ ಪ್ರಶಾಸನಾದುಚ್ಯತೇ ।

-ಬ್ರ ಸೂ ಭಾ.

2 'ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತೀ ಹರೇರಾಜ್ಞೇ '

3 'ಕತಿ ಸಂತೀಹ ಶಾಸ್ತಾರೋ ಜೀವಲೋಕಸ್ಯ ವೈ ಪ್ರಭೋ'

-ಭಾಗ. 6-3-4

4 ಯೋ ನಾಮಭಿರ್ನಾಚಿ ಜನಾನ್ನಿಜಾಯಾಂ ಬಧ್ನಾತಿ ತಂತ್ಯಾಮಿನ ದಾಮಭಿರ್ಗಾಃ ।

ಯಸ್ಯೈ ಬಲಿಂ ತ ಇಮೇ ನಾಮಕರ್ಮನಿಬಂಧಬದ್ಧಾಶ್ಚಕಿತಾ ನಹಂತಿ ॥

-ಭಾಗ. 6-3-13

5 'ಕೇಶವ ಕೇಶವ ಶಾಸಕ ನಂದೇ .

-ದ್ವಾ ಸ್ತೋ.

೨ ದಂಡಿಸುವವನು¹

ದುಷ್ಟರನ್ನೂ, ಸಜ್ಜನರನ್ನೂ ಭಗವಂತನೇ ದಂಡಿಸುವನು ಬಗವಂತನು ದಂಡನೆಗೊಳಗಾದ ಭಕ್ತರು ತಮ್ಮನ್ನು ತಿದ್ದಿಕೊಂಡು ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಸಡೆಯುವರು ದುಷ್ಟರಾದರೂ ಬಗವಂತನ ದಂಡನೆಗೊಳಗಾದರೂ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡದೆ ವಿವರೀತವಾಗಿಯೇ ಸಡದುಕೊಳ್ಳುವರು, ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ದುರ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು—ಎಂದು 'ಅಗ್ನೇಯ' ಸುದೇಶಿಸಿದೆ²

೩ ಉಪದೇಶಿಸುವವನು³

ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ನಮಿಸುವುದೇ ತಾನು ಕೃತ ಸಾರಭೂತಪ್ರಮೇಯ ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನ ಎದುರು ತಿಳಿಸಿದಾಗ, ಕ್ರೌಢನಾದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು, 'ನಿನಗೆ ಈ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಿದವರು ಯಾರು⁴?'—ಎಂದು ಪ್ರಹ್ಲಾದನನ್ನು ಕೇಳುವನು ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಹೀಗೆ ಉತ್ತರಿಸುವನು— 'ಯಾರು ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯದೊಳಗಿದ್ದು ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುತ್ತಿರುವನೋ ಅಂತಹ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೊರತಾಗಿ ಯಾರು ತಾನೇ ಯಾರಿಂದ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದಾರು⁵'

೨ 1 ಶಾಸ್ತ್ರ ದಂಡಯತೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾ । ಉಪರಿ ಉದಾಹ್ರಿಯಮಾಣೇ ಅಗ್ನೇಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರೀ-
ದಂಡನಾರ್ಥೇ ಪ್ರಯುಕ್ತಃ ।

2 'ಅಸತಾಂ ಚ ಸತಾಂ ಚೈವ ಹರಿರೇವಾನುಶಾಸಕಃ । ಸತಾಂ ತು ಶ್ರೇಯಸೇ ಸೈವ
ಹ್ಯನುಶಾಸ್ತಿರ್ಭವಿಸ್ಯತಿ । ಅಸತಾಂ ವಿಪರೀತಾಯಾ ಲಂಘಯಿತ್ವಾನುಶಾಸನಮ್ ।

-ಅಗ್ನೇಯ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 10-24-7)

೩ 3 ಶಾಸ್ತ್ರ ಉಪದಿಶತೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾ । ಉಪರಿ ಉದಾಹ್ರಿಯಮಾಣೇ ಪ್ರಮಾಣೇ ಶಾಸ್ತ್ರೀಃ
ಉಪದೇಶಾರ್ಥೇ ಪಠ್ಯತೇ ।

4 ಅನುಶಿಷ್ಟೋಽಸಿ ಕೇನೇದ್ಯಗ್ ನತ್ಸ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ಕಥ್ಯತಾಮ್ ।

-ವಿ. ಪು. 1-17-19

5 ಶಾಸ್ತ್ರಾ ವಿಷ್ಣುರಶೇಷಸ್ಯ ಜಗತೋ ಯೋ ಹೃದಿ ಸ್ಥಿತಃ ।

ತನ್ಮೃತೇ ಪರಮಾತ್ಮಾನಂ ತಾತ ಕಃ ಕೇನ ಶಾಸ್ಯತೇ ॥

-ವಿ. ಪು. 1-17-20

೪ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವವನು¹

ಪಾಪವೇನು ಮುಖ್ಯವು ಎನ್ನು ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಾನು ಮನು, ಸೂರ್ಯ ಅಗಿರುವನೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ದೇವೇಂದ್ರನೂ ತನ್ನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ತನ್ನ ನಾಮಗಳಾಗಿ 'ಅಹಂ' ತ್ವಂ' 'ಪ್ರಾಣ' 'ಸರ್ವಾಣಿ' 'ಭೂತಾನಿ' ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವನೆಂದು ಪ್ರೀತವೇದವ್ಯಾಸರು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವರು² ಇಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಶಾಸ್ತ್ರ' ಶಬ್ದ ವನ್ನೇ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆ ಬಗವಂತನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶಾಸ್ತ್ರ ಅರ್ಥಾತ್ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲರ ನಾಮಗಳಿಂದಲೂ ಅವನು ವಾಚ್ಯನಾಗುವನೆಂದು ವಾದ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ³ ನಾರದರೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಶಾಸ್ತ್ರ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿರುವರು⁴

ವಿದುರನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿದ್ದ ರಾಜರೂ ದೈತರಾಷ್ಟ್ರನೂ ಪಾಂಡವರ ಜೊತೆ ದ್ಯೂತವಾಡು ವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವಂತೆ ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗ, ಇದರಿಂದ ಕೃದ್ಧ ನಾದ ದುರ್ಯೋಧನನು ತನ್ನ ಅನುಭವಾಧಾರದಿಂದ ಭಗವಂತನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿತ್ವವನ್ನು 'ಶಾಸ್ತ್ರ'

೪ 1 ಶಾಸ್ತ್ರ ಅಂತರ್ಯಾಚ್ಛತೇತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾ । 'ಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟ್ಯಾ' ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರೇ ಅಂತರ್ಯಾಮ್ಯರ್ಥೇ ಏವ ಶಾಸ್ತ್ರಃ ಪ್ರಯುಕ್ತಃ ।

2 'ಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟ್ಯಾ ತೂಪದೇಶೋ ನಾಮದೇವತತ್'

-ಬ್ರ. ಸೂ. 1-1-30

ಶಾಸ್ತ್ರಮಂತರ್ಯಾಮೀ -ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ.

* 'ಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟ್ಯಾ ತೂಪದೇಶೋ ನಾಮದೇವತತ್' ಇತಿ ಶಾಸ್ತ್ರರಂತರ್ಯಾಮಿಕೋ ವಿಷ್ಣೋಃ ಸರ್ವಶರೀರೇ ಸ್ಥಿತತ್ವಾತ್ ಸರ್ವನಾಮಾಭಿಧೇಯತ್ವಂ ಚೋಕ್ತಮ್ - 'ಅಹಂ ಮನುರಭನಂ ಸೂರ್ಯಶ್ಚ' ಇತ್ಯಾದಿವತ್'

-ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-1-2-15

3 ತತ್ತನ್ನಾನೋಚ್ಛತೇ ವಿಷ್ಣುಃ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರೈಶ್ಚಹೇತುತಃ ।

-ಪಾದ್ಯ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 1-1-30)

4 . .ಸಂವಿಚ್ಛಾರ್ತಂ ಪರಂ ಪದಮ್ ।

-ಭಾಗವತ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 1-1-30)

ಶಬ್ದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿಯೇ ಸಾರಿರುವನು — ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಯಾರು ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ರಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನೋ, ಅವನ್ನೊಬ್ಬನೇ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ರಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ರಾಸನ ಮಾಡುವದನ್ನಿಲ್ಲ ನಾನೂ ಅವನ ರಾಸನಗೊಳಗಾದದ್ದೇ ನೀರು ಇಳಿಜಾರಾದ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ದುಮುಕುವಂತೆ ಅವನ ಪ್ರೇರಣೆಗೊಳಗಾಗಿ ನಾನೂ ನದದುಕೊಳ್ಳುವನು' ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಇತಿಹಾಸವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣರುರ ಸಂವಾದ ದಲ್ಲೂ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಉದಗೇಶ ಒಂದಿದೆ¹

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟಿ]

ಪ್ರ - ಶಂಕರರು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟಾ ತೂಪದೇವೋ ವಾಮದೇವವತ್' ಎಂಬ ಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಾ ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರ ಮುಖ್ಯತಾತ್ಪರ್ಯ ವಿಷಯವಾದ ಅದ್ವೈತ ವಸ್ತು ಸೂತ್ರಕಾರರು ಈ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

'ಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟಾ' ಎಂದರೆ 'ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ' ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಎಂದು ಅವರು ಹೇಳುವ ಅರ್ಥ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಉಪದೇಶ ಪದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿದರ್ಶನವನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂದ್ರದೇವರು ಕೌಷೀತಿಕೀ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ 'ಪ್ರಾಣೋಸ್ತಿ ಪ್ರಜ್ಞಾತ್ಮಾ' ನಾನು ಪ್ರಾಣನಾಗಿದ್ದೇನೆ ಆ ಪ್ರಾಣನು ಪ್ರಕೃಪ್ತಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನು ಎಂಬ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ 'ವಾಮದೇವವತ್' ಎಂದರೆ ಮುಗ್ಧೇದದಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಸ್ಥರಾದ ವಾಮದೇವ ಋಷಿಗಳು 'ಅಹಂ ಮನುರಭವಂ ಸೂರ್ಯಶ್ಚ ನಾನು ಸೂರ್ಯನು ನಾನು ಮನುವು ಎಂದು ಉಪದೇಶಿಸಿದಂತೆ ಎಂದು ಶಂಕರ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಸೂತ್ರಾರ್ಥ. ಈ ಸೂತ್ರಾರ್ಥವು ಯುಕ್ತವೋ?

ಉ - ಉಪದೇಶ ಕೊಡುವವನು ಅದ್ವೈತದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವನಾದರ ಉಪದೇಶಕ ಮತ್ತು ಉಪದೇಶ್ಯರುಗಳು ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಎಂದು ತಿಳಿದು ತನಗೆ ತಾನೇ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಂತೆ ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ ಅಲ್ಲವೆ? ತನಗೆ ತಾನು ಉಪದೇಶಕನು ಆಗಬಹುದೇ? ಅದಾದರಿಂದ ಅದ್ವೈತ ದೃಷ್ಟಿ ರೂಪವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉಪದೇಶವೆಂದು ಸೂತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಬಾರದು

1 ಏಕಃ ಶಾಸ್ತ್ರಾ ನ ದ್ವಿತೀಯೋಽಸ್ಮಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾ ಗರ್ಭೇ ಶಯಾನಂ ಪುರುಷಂ ಶಾಸ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾ !
ತೇನಾನುಶಿಷ್ಟಃ ಪ್ರವಣಾದಿವಾಂಭೋ ಯಥಾ ನಿಯುಕ್ತೋಽಸ್ಮಿ ತಥಾ ಕರೋಮಿ ||

-ಮ. ಭಾರ. ಸಭಾ. 64-8

2 ಏಕಃ ಶಾಸ್ತ್ರಾ ನ ದ್ವಿತೀಯೋಽಸ್ಮಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾ ಯಥಾ ನಿಯುಕ್ತೋಽಸ್ಮಿ ತಥಾ ಚರಾಮಿ !
ಹೃದ್ಯೇಷ ತಿಷ್ಠನ್ ಪುರುಷಃ ಶಾಸ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾ ತೇನೈವ ಯುಕ್ತಃ ಪ್ರವಣಾದಿವೋದಕಮ್ ||

-ಮ. ಭಾ. ಆಶ್ವಮೇಧಿಕ. 26-1

೨೦೭ ವಿಶ್ವತಾತ್ಮಾ

೧ (ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ) ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ನ್ವಾಮಿಯ ¹

೨ ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ವರೂಪ ಉಳ್ಳವನು.²

ಸಕಲ ವೇದಗಳೂ ಒಂಕಾರ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ಬಗದಂವಸ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಯಮದೇವನು ಉಪದೇಶಿಸಿರುವನು.³ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ತಾನು ಪಾರುಷೇಯಾ ಪಾರುಷೇಯಾತ್ಮಕವಾದ ಸಮಗ್ರ ವೈದಿಕ ಪಾಠ್ಯಾದ್ಯಲ್ಲೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನೇಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು.⁴ ಇಂದಿರಾದೇವಿಗೂ ಆಧಾರವಾದ, ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಅಭಿವಂದಿತವಾದ, ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಭಿಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವು ವೇದದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದದಿಂದಲೂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು.⁵

೪ (ಆದಾತತಃ) ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ವರೂಪ ಉಳ್ಳವನು.⁶

೧ 1 ವಿಶ್ವತಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧಃ ಆತ್ಮಾ ಸರ್ವಂ ಅತ್ತೀಯತಯಾ ಆದತ್ತೇ ಇತಿ ಸ್ವಾಮೀ, ಸರ್ವೇಷಾಂ ಶ್ರವಣಗೋಚರತ್ವೇ ಏವ ವಿಶ್ವತತ್ವಮಿತಿ ವಿಶ್ವತಶಬ್ದಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾರ್ಥಕತಯಾ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ ।

೨ 2 ವಿಶ್ವತಃ ವಿಶಿಷ್ಟತಯಾ ಶ್ರುತಿಪ್ರತಿಪಾದಿತಃ ಆತ್ಮಾ ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವಿಶ್ವತಾತ್ಮಾ ।

3 ಸರ್ವೇ ನೇದಾ ಯತ್ಪದಮಾನುನಂತಿ ತತ್ತೇ ಪದಂ ಸಂಗ್ರಹೇಣ ಬ್ರವೀಮಿ ।
ಓಮಿತ್ಯೇತತ್ ।

-ಕಾ. ಉ. 1-6-1

4 ಅತೋಽಸ್ಮಿ ಲೋಕೇ ವೇದೇ ಚ ಪ್ರಧಿತಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ ।

-ಗೀ. 15-18

5 ಸರ್ವವೇದಪದೋದ್ಗತಮಿಂದಿರಾಧಾರಮುತ್ತಮಮ್ । ಅನಂದಸ್ಯ ಪದಂ ವಂದೇ ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರಾದ್ಭವಂದಿತಮ್ ।

-ದ್ವಾ ಸ್ತೋ.

೩ 6 ವಿಶ್ವತಃ ಅಪಾತತಃ ವಿರುದ್ಧತಯಾ ಶ್ರುತಿಪ್ರತಿಪಾದಿತಃ ಆತ್ಮಾ ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ।

ವೇದಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಡೆ ಜೇವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮರಿಗೆ ಅಭೇದವನ್ನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವೆಡೆ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ದೇಹಯೋಗವಿಯೋಗಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ, ಇನ್ನು ಕೆಲವೆಡೆ ದಾಖಲೆ, ಗಾಯಾದಿಗಳು, ಪರಾಭವ, ಅಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೇಳಿದಂತೆಯೂ ಅವಾತತಃ ಕಾಣುವುದು ದುರಾತ್ಮರಾಪ ದೈತ್ಯರ ಮೋಹಕ್ಕಾಗಿಯಷ್ಟೇ ಹಾಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ—ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಸಂದೇಶಿ¹

೪ ಸರ್ವವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿ ನಿರ್ಧಾರಿತವಾದ ಸ್ವರೂಪ ಉಳ್ಳವನು²

ಭಗವಂತನು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಂತೆ ಅಸ್ವಾಶ್ರಯನಲ್ಲ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಂತೆಯೂ ಅಲ್ಲ ಮುಕ್ತ ರಂತೆಯೂ ಅಲ್ಲ ಅಂದಮೇಲೆ ಜಡಗಳಂತೆ ಅಲ ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕಿಲ್ಲ ತಾನೆ?—ಹೀಗೆ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ತಲ್ಲಿ ಸರ್ವವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿ ಭಗವಂತನು ಪ್ರತಿಪಾದಿತ ನಾಗಿರುವನು³

೫ (ಸಮಗ್ರವಾಗಿ, ಅಥವಾ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ವಾತ್ಸರಾಗದವರಿಂದ) ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪ ಡದ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವನು⁴

1 'ಜೀವವಿಷ್ಟೋರಭೇದಶ್ಚ ದೇಹಯೋಗವಿಯೋಜನೇ | ವಿಷ್ಣೋರದಾಖಂ ಪ್ರಣಿತ್ವಾದಿ ಪರಾಭವಸ್ತಥೈವ ಚ | ಅಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಂ ಚ ವೇದಾದಾವುಕ್ತವದ್ ಭಾಸತೇ ವಿಭೋಃ | ಕೃಚಿತ್ ಕೃಚಿದ್ ವಿನೋಹಾಯ ದೈತ್ಯಾದೀನಾಃ ದುರಾತ್ಮನಾಮ್'

-ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ 12-3-9)

೬ 2 ವಿಲಕ್ಷಣತಯಾ ಶ್ರುತಃ ಅವಧೃತ ಆತ್ಮಾ ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ |

'ಶ್ರುತಂ ಶಾಸ್ತ್ರಾವಧೃತಯೋಃ' -ಅ ಕೋ.

3 ಸ ಏಷ ನೇತಿ ನೇತ್ಯಾತ್ಮಾ

-ಬೃ. ಉ. 5-9-26

ಸ ಏಷ ಭಗವಾನ್ ನೈವಂ ಶ್ರೀವದನ್ಯಾಶ್ರಯೋ ಹರಿಃ | ನ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿವದ್ ವಿಷ್ಣು - ನೈವಾಸೌ ಬದ್ಧವತ್ ಕೃಚಿತ್ | ನಚ ಮುಕ್ತವದೀಶೇತಃ ಕುತ ಏವ ಜಡೋಪಮಾಃ . ಆತಸ್ತಸ್ಯಾತಿವೈಷಮ್ಯಾನ್ನೇತಿ ನೇತ್ಯಾಹ ತಂ ಶ್ರುತಿಃ |

-ಬೃ. ಉ. ಭಾ.

೫ 4 ಸಮಗ್ರತಯಾ ಅಪ್ರಾಪ್ತತದನುಗ್ರಹೇಣ ನಾ ವಿಶ್ರುತಃ ಅಶ್ರುತಃ ಆತ್ಮಾ ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ನಿಶುತಾತ್ಮಾ | 'ನಿಖಿಯಂ' ಇತ್ಯಾದಾವಿನ ನಿವರ್ಣಸ್ಯ ನರ್ಜಾರ್ಥಕತ್ವಮ್ |

ಭಗವಂತನು ಅನಂತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾಗದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಚತುರ್ಮುಖನು ರುದ್ರನಿಗೆ—ಬೆಳಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿ ಎಂದಾದರೂ ನೀನು ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ತಿಳಿದಿ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ ಯಾಕೆಂದರೆ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪದ ಒಳ್ಳೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳು ಇದ್ದೇ ಇವೆ—ಎಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು¹

ಅದರಂತರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೂ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹ ಬೇಕೇ ಬೇಕು ಅವನು ಯಾರನ್ನೂ ತನ್ನ ಭಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವನೋ ಅವನಿಗಷ್ಟೇ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವನೆಂದು ಯಮದೇವರು ಸಂದೇಶಿಸುವರು²

೭. ವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ವಿ' ಎನಿಸಿರುವ ತನ್ನಿಂದಲೇ ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವನು³

ಸರ್ವಜ್ಞತಮನಾದ ಭಗವಂತನು ಇತರ ವಿಶ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲನು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅರ್ಜುನನು ಪ್ರೀತ್ಯಷ್ಟಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ—ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನೇ ಬಲ್ಲವನಾಗಿರುವಿ—ಎಂದು ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು⁴

೭. ವಿವಿಧ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾಗಿ ಮೃಪಿಸಿರುವವನು⁵

1 ಯದಿ ಮನ್ಯಸೇ ಸುನೇದೇತಿ ದಹರನೇನಾಪಿ ನೂನಂ ತ್ವಂ ನೇತ್ಥ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ರೂಪಮ್ | ಯದಸ್ಯ ತ್ವಂ ಯದಸ್ಯ ದೇವೇಷ್ಟಥ ನು ಮೀಮಾಂಸ್ಯಮೇವ ತೇ ||

-ತ. ಉ. 3-1

2 'ಯಮೇವೈಷ ನೃಣಾತೇ ತೇನ ಲಭ್ಯಸ್ತಸ್ಯೇವ ಆತ್ಮಾ ವಿವೃಣಾತೇ ತನೂಂ ಸ್ವಾಮ್'

-ಕಾ ಉ. 1-6-9

೭ 3 'ವಿಃ ಪಕ್ಷಿಪರಮಾತ್ಮನೋಃ' ಇತಿ ವಿನಾ ಪರಮಾತ್ಮನಾ ಸ್ವೇನ್ಯೇವ ಶ್ರುತಃ ಅವಧೃತಃ ಆತ್ಮಾ ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ |

4 ಸ್ವಯಮೇವಾತ್ಮನಾಽಽತ್ಮಾನಂ ನೇತ್ಥ ತ್ವಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮ |

-ಗೀತಾ. 10-15

೭ 5 ವಿವಿಧಾನಿ ಶ್ರುತಾನಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಮಿಶ್ರತಾನಿ | 'ಶ್ರುತಂ ಶಾಸ್ತ್ರಾವಧೃತಯೋಃ' | ವಿಶ್ರುತೇಷು ಆ ತನೋತಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯತಯಾ ವ್ಯಾಪ್ನೋತೀತಿ ವಿಶ್ರುತಾತ್ಮಾ |

ಸಾಲ್ಕು ವೇದಗಳು, ಮಹಾಭಾರತ, ಪಂಚರಾತ್ರ, ಮೂಲರಾಮಾಯಣ ಹಾಗೂ ಇವುಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲಗಳಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಷ್ಟೇ ರಾಸ್ತ್ರವೆನಿಸಿದ್ದು¹, ಇಂತಹ ರಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನಾಗಿರಲೇಬೇಕು ಭಗವಂತನ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವದ ಸಮರ್ಪನೆಗಾಗಿಯೇ ಶಾಸ್ತ್ರ ಹೊರಬಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸದಿದ್ದದ್ದು ಶಾಸ್ತ್ರ ಎಂದೇ ಎನಿಸದು—ಎಂದಿದೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ².

೮ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತರಾದ ಅಗ್ನಾದಿಗಳಿಗೆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಆಗಿರುವವನು.³

ಶ್ರುತಿಯ ಅಗ್ನಿಸೂಕ್ತಾದಿಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನ ಅಗ್ನಾದಿನಾದಿಗಳಾದ ಪ್ರತ್ಯೇಕರೂಪಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿತಗಳಾದಂತೆ, ಅಗ್ನಾದಿದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಗಳಾಗಿರುವ ರೂಪಗಳೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿತಗಳಾಗಿವೆ—ಎಂದಿರುವ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಅಗ್ನಾದಿಸೂಕ್ತಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿತಗಳಾದ ಅಗ್ನಾದಿದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವರು⁴.

೯ ವಿವಿಧ ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾದವನು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರ ಒಡೆಯನು.⁵

1 'ಯುಗ್ಮಜುಃ ಸಾಮಾನ್ಯಾರ್ಥಶ್ಚ ಭಾರತಂ ಪಂಚರಾತ್ರಕಮ್ | ಮೂಲರಾಮಾಯಣಂ ಚೈವ ಶಾಸ್ತ್ರಮಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ | ಯಚ್ಚಾನುಕೂಲಮೇತಸ್ಯ ತಚ್ಚ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಮ್ |
-ಸ್ಮಾಂದ (ಬ್ರ ಸೂ. ಭಾ 1-1-3)

2 'ವಿಷ್ಣೋಃ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಾರ್ಥಂ ಶಾಸ್ತ್ರಮಿಷ್ಟತೇ | ಅತಸ್ತತ್ಸಾಧಕಂ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ದುಶಾಸ್ತ್ರಂ ತದ್ವಿರೋಧಿ ಯತ್'
-ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ (ಬೃ ಉ. ಭಾ. 3-5-4)

೮ 3 ವಿಶ್ವತಾಃ ವಿಶೇಷೇಣ ಶ್ರುತಿಪ್ರತಿಪಾದಿತಾಃ ಅಗ್ನಾದಯಃ ದೇವಾಃ | ತೇಷಾಂ ಅತ್ಮಾ ಅಂತರ್ಯಾಮೀ ವಿಶ್ವತಾತ್ಮಾ |
'ಅತ್ಮ ಸರ್ವನಿಯಾತ್ಮತಃ'
-ಬೃ ಉ ಭಾ. 5-5-1

4 'ಪೃಥಗ್ ರೂಪಾಣಿ ವಿಷ್ಣೋಸ್ತು ದೇವತಾಂತರಗಾಣಿ ಚ ಅಗ್ನಾದಿಸೂಕ್ತನಾಚ್ಯಾನಿ. .'
-ಯು. ಭಾ. 1-83

೯ 5 ವಿವಿಧಾನಿ ಶ್ರುತಾನಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಯಸ್ಮಾತ್ಸಃ ವಿಶ್ವತಃ | ವಿಶ್ವತಶ್ಚಾಸಾನಾತ್ಮಾ ಚ ವಿಶ್ವತಾತ್ಮಾ |

ಬಗವಂತನು ವೇದವ್ಯಾಸಾದಿ ರೂಪಗಳಿಂದ ವಿವಿಧ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೂ ಕಾರಣನಾಗಿರುವನು

೧೦ ವಿವಿಧವಾಗಿರುವವನು, ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವವನು ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲೆಡೆ ದ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನು¹.

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಮೋಹನಾರ್ಥವಾಗಿ]

ಪ್ರ - ಜೀವೇಶ್ವರಾಚೇದವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ಅಸುರಮೋಹನಾರ್ಥವಾಗಿ ಎಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳು ಹೇಳುವಂತೆ ಜೀವೇಶ್ವರ ಭೇದವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ಅಸುರ ಮೋಹನಾರ್ಥವಾಗಿ ಎಂದು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಯಾಗಿ ಇತರರು ಹೇಳಿದರೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳು ಏನು ಹೇಳುವರು?

ಉ - ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ಜಗತ್ಪ್ರಭುವಿನ ಗುಣಗಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಜ್ಜೀವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಂಟು ಮಾಡುವುದು ಹೇಗೆ ಅಭಿಪ್ರೇತವೋ ಹಾಗೆಯೇ ದುಷ್ಟಜೀವರಿಗೆ ಜಗತ್ಪ್ರಭುವಿನಲ್ಲಿ ದೋಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನಂಟು ಮಾಡಿ ಅವನಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು ಕೂಡ ಇಷ್ಟ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಆ ಆ ಜೀವರಿಗೆ ತತ್ತ್ವದ್ಯೋಗ್ಯ ಗತಿಯು ಸಿಗಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ. ಜೀವ ರಲ್ಲಿ ಅನಂತ ದೋಷಗಳು ಇರುವುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಎಲ್ಲ ಜೀವರು ಪರಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪರು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ದೋಷಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ದುಷ್ಟಜೀವರಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷವು ಅಭಿವ್ಯದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ದೋಷ ಪೂರ್ಣರಾದ ಜೀವರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನನು ಎಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಪರಮಾತ್ಮನು ನಿರ್ದೋಷನು ಎಂದು ಜ್ಞಾನವು ಉಂಟಾಗಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯು ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ. ಭಕ್ತಿದ್ವಾರಾ ಮುಕ್ತಿ ಸಾಧನವಾದ ಜ್ಞಾನವು ಮೋಹರೂಪವಾಗಲಾರದು ದ್ವೇಷದ್ವಾರಾ ಅಧೋಗತಿ ಸಾಧನ ವಾದ ಜ್ಞಾನವು ಮೋಹರೂಪವಾಗದೆ ಇರದು ಅದುದರಿಂದ ಜೀವೇಶ್ವರಾಚೇದವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ಆಯೋಗ್ಯ ಜೀವರ ಮೋಹಾರ್ಥವಾಗಿ ಎಂದು ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ

೧೦೮ ಸುರಾರಿಹಾ

೧ ದೇವತೆಗಳ ಶರದ್ರಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವವನು.²

೧೦ 1 ನಿಶಿಷ್ಟತ್ವಾತ್ ವಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧತ್ವಾತ್ ಶ್ರುತಃ | ಆ ತನೋತೀತಿ ಆತ್ಮಾ |

ವಿ ಶ್ರುತಃ ವಿಶ್ರುತಃ | ವಿಶ್ರುತಶ್ಚ ಸಾನಾತ್ಮಾ ಚ ವಿಶ್ರುತಾತ್ಮಾ |

೧ 2 ಸುರಾಣಾಂ ಅರಯಃ ಸುರಾರಯಃ | ತಾನ್ ಹಂತೀತಿ ಸುರಾರಿಹಾ |

ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಎರಡು ವಿಧದ ಶತ್ರುಗಳಿರುವರು ಅಜ್ಞಾನ, ಅಹಂಕಾರಾದಿ ಆಂತರಿಕ ಶತ್ರುಗಳು ಮತ್ತು ಬಾಹ್ಯ ಶತ್ರುಗಳಾದ ರಾಕ್ಷಸರು. ಈ ಎರಡು ವಿಧದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನೂ ಭಗವಂತನೇ ಸಂದರಿಸುವನು. ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನಾಮಕ ಭಗವಂತನನ್ನು ನಂಬೋದಿಷ್ಟಿ ಎಗತ್ತಲ್ಲಿ ಸತ್ತ್ವಗುಣ ಪ್ರವೃದ್ಧವಾಗಬೇಕಾದಾಗ ನಿ ನು ರಾಕ್ಷಸರ ಜೊತೆ ಕಾದಾಡಿ ಅವರನ್ನು ರಾಕ್ಷಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳಿಸುವಿ. ದುಗೆಯೇ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ತ್ವಗುಣ ಪ್ರವೃದ್ಧವಾಗಬೇಕಾದಾಗ ಜ್ಞಾನ ಕೊಟ್ಟು ಅಜ್ಞಾನಾದಿಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವಿ—ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಲಾಗಿದೆ¹

ಭಗವಂತನು ದೇವತೆಗಳ ಅಜ್ಞಾನಾಹಂಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ತಾನೇ ಉಪದೇಶಿಸುವ ಮೂಲಕ ವಾಗಲೀ, ಅವರವರ ನಿಯತ ಗುರುಗಳ ಮೂಲಕ ಉಪದೇಶವನ್ನು ತಲುಪಿಸುವ ಮೂಲಕವಾಗಲೀ, ನಾಶಪಡಿಸುವನು² ಬಲಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ತಾಳುವ ತನ್ನ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದ್ಯವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅಸುರರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವನು³. ಅವನ ಆವತಾರಗಳ ಉದ್ಧೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಇದೂ ಒಂದು⁴ ಅಸುರರನ್ನು ಒಲೆ ದೈಹಿಕ

1 ತ್ರಯೋತಾನ್ರದತೋ ಜಕ್ಷತಶ್ಚಾಯೋಧಯೋ ರಜಸ ಇಂದ್ರ ಪಾರೇ ।

ಅನಾದಹೋ ದಿನ ಆದಸ್ಯಂ

-ಋ. ವೇ. 33-7

ರಕ್ಷೋಗಣಾನ್ ಭಕ್ಷಯತೋ ಮುನೀಂಶ್ಚ ಸಂಪೀಡಿತಾನ್ ರುದತಶ್ಚ ತ್ರಯೈವ | ಆಯೋಧಯೋ ರಜಸೋತೇ ಸುಸತ್ತೃವೃದ್ಧಿಯರ್ಥಾ ಜಗತಃ ಸ್ವಾತ್ತದೈವ । ಪುಂಡೋಷಾನ್ ವಾಗುಣಭಕ್ತಾನ್ ನೃಸತ್ತೃವೃದ್ಧಾ ದಿವೋ ಜಾನತೋಽನಾದಹಶ್ಚ | ಅಜ್ಞಾನದಸ್ಯಂ ।
-ಋ. ಭಾ.

2 ಯಥಾ ತಲವಕಾರೋಕ್ತದಿಶಾ ಕದಾಚಿತ್ ದೈತ್ಯದಾನವವಿಜಯವಿಷಯೇ ಅಹಂಕಾರಯುಕ್ತಾನಾಂ ದೇವತಾನಾಂ ಪ್ರಬೋಧಃ ಯಕ್ಷರೂಪೇಣ ಭಗವತಾ ಕೃತಃ । ಅನಂತರಂ ಉಮಯಾ ದೇವೇಂದ್ರಾಯ ತತ್ಪ್ರೋಪದೇಶಃ ದಾಹಿತಶ್ಚ ।

3 ಕೃಷ್ಣ ರಾಮಾದಿರೂಪೇಷು ಬಲಕಾರ್ಯೇ ಜನಾರ್ದನಃ ।

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 2-24

ಬಲಕಾರ್ಯಃ ಬಲಸ್ಯೈವ ಕಾರ್ಯಂ ದೈತ್ಯಹನನಭೂಭಾರಹರಣಾದಿ ಸ್ವಾವತಾರಪ್ರಯೋಜನಂ ಯಸ್ಯ ತಥೋಕ್ತಃ ।

-ಭಾವಪ್ರಕಾಶಿಕಾ (ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. ಟ.)

4 ' . . ವಿನಾಶಾಯ ಚ ದುಷ್ಕೃತಾಮ್ । . . ಸಂಭವಾಮಿ ಯುಗೇಯುಗೇ'

-ಗೀ. 4-8

ದಾಗಿ ಕೊಲ್ಲುವವನೇ ಅಲ್ಲ, ಅವರು ನಿಯತವಾಗಿ ರಮಸ್ಸಲ್ಲಿ ಬಿಡುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಮೂಲಕವೂ ಸಂಹರಿಸುವನು ಶರೀರವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವ ಸಂಹಾರವನ್ನು ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲರ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಮಾಡುವನು ಅದುದರಿಂದ ರಾಸ್ತದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ 'ದೈತ್ಯನಾಶಕ' 'ಅಸುರಸಂಹಾರಿನ್' ಎಂದೆಲ್ಲಾ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಗವಂತನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು—ಅವನು ಅಸುರರಿಗೆ, ದೈತ್ಯರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಮಸ್ಸನ್ನು ನೀಡುವನೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ—ಎಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವರು¹ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಮಹಾಭಾರತವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವಾಗ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಪರಪಕ್ಷದವನಾಗಿ ತೋರಿಸಿ ಅವನ ಪರಾಜಯವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ದೈತ್ಯರಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟ ಸಾಧಿಸುವುದೇ ತಮಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವರೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವರು²

ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಯಾರೂ ವಧ್ಯರೂ ಅಲ್ಲ, ರಕ್ಷಣೀಯರೂ ಅಲ್ಲ ಆದರೆ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರಾಗಿರುವುದರಿಂದಷ್ಟೇ ದೇವತೆಗಳು ರಕ್ಷಣೀಯರೆನಿಸುವರೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವ³ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ನಿಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರಾಗಿರುವುದರಿಂದಷ್ಟೇ ಅಸುರರು ಭಗವಂತನಿಗೆ ವಧ್ಯರೆನಿಸಿರುವರೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುವರು

ಅತ್ರ ದುಷ್ಕೃತ್ ಶಬ್ದೇನ ಪ್ರಧಾನತಃ ಅಸುರಾ ಏವ ಅಭಿಪ್ರೇತಾಃ ।

1 ಸೃಷ್ಟಾ ಬ್ರಹ್ಮಾದಯೋ ದೇವಾ ನಿಹತಾ ಯೇನ ದಾನವಾಃ ।

ತಸ್ಮೈ ದೇವಾಧಿದೇವಾಯ ನಮಸ್ತೇ ಶಾಂಗರ್ಥಾರಿಣೇ ॥

ಅಥ ಚ ದೈತ್ಯಹತಿಸ್ತಮಸಿ ಸ್ಥಿರಾ ನಿಯತಸಂಸ್ಥಿತಿರೇವ ನ ಚಾನ್ಯಥಾ ।

ತನುವಿಭಾಗಕೃತಿಸ್ಸಕಲೇಷ್ಟಿಯಂ ನಹಿ ವಿಶೇಷಕ್ರತಾ ಸುರದೈತ್ಯಗಾ ॥

—ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 2-63, 64

2 ತಮಿಮಮೇವ ಸುರಾಸುರಸಂಚಯೇ ಹರಿಕೃತಂ ಪ್ರವಿಶೇಷಮುದೀಕ್ಷಿತುಮ್ ।

ಪ್ರತಿವಿಭಜ್ಯ ಚ ಭೀಮಸುಯೋಧನೌ ಸ್ವಪರಹಕ್ಷುಭಿದಾ ಕಥಿತಾ ಕಥಾ ॥

—ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 2-6

3 'ನ ಯಸ್ಯ ವಧ್ಯೋ ನ ಚ ರಕ್ಷಣೀಯೋ ನೋಪೇಕ್ಷಣೀಯಾದರಣೀಯಹಕ್ಷಃ'

—ಭಾಗ. 8-5-22

4 'ಅನುಗ್ರಾಹ್ಯತಯಾ ಪಕ್ಷಾ ದೇವಾ ನಾತಾರ್ಥತೋ ಹರೇಃ'

—ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ.

೨ ಅನುರೋಕ್ಷಿ ನಿರಯಾಮಕನಾಗಿ ಆಯಾಯ, ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವವನು¹

ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಆಯಾಯ ರೂಪದಿಂದ ನಿರಯಾಮಕನಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು ಸಮುದ್ರ ಮಧ್ಯನ ಬಾಲದ್ವಿ ಭಗವಂತನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ದೈವರೂಪದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಂತೆ ದೈತ್ಯರನ್ನೂ ಅನುರೂಪದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅವರ ಬಲ, ವೀರ್ಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಚೀಗಿಸಿದನು.²

೩ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ವೈರಿಯಂತಿರುವ ಕಾಮವನ್ನೂ ನಿಗ್ರಹಿಸುವವನು³

ಕಾಮವು ಭಗವಂತನ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನವು ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಬರದಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಅಗ್ನಿಯು ಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪಿ ಆದರೆ ಅದು ಧೂಮದಿಂದ ಅವೃತವಾದಾಗ ಉಳಿದವರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಲಾರದು. ಇಲ್ಲಿ ದೂಮವು ದೇಗೆ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸದೆಯೇ ಪರದೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅಪರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ, ಅಗ್ನಿಯು ಪ್ರಕಾಶ ಉಳಿದವರಿಗೆ ದೊರಕದಂತೆ ಮಾಡುವುದೋ ಅಂತೆಯೇ ಕಾಮವು ಪ್ರಕಾಶ ಸ್ವರೂಪಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸದೆಯೇ ಅವನನ್ನು ಅವರಿಸಿ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಅವನ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಬಾರದಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಕನ್ನಡಿ ತನ್ನ ಮೂಲಕ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡಬಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥ, ಆದರೆ ಅಂತಹ ಕನ್ನಡಿ ಮಾಲಿನ್ಯದ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೊಳಗಾದಾಗ, ಇನ್ನೊಂದು ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಕಾಡಲಾರದೋ ಅಂತೆಯೇ ಜೀವಾತ್ಮನ ಅಂತಃಕರಣ ಕಾಮದ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಜೀವಾತ್ಮನ ಅಧವಾ ಪರಮಾತ್ಮನ ಜ್ಞಾನವು ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಉಂಟುಮಾಡಿಕೊಡಲಾರದು ಚರ್ಮದ ಚೀಲದಿಂದ ಆವೃತನಾದ ಗರ್ಭಸ್ಥ ಜೀವಾತ್ಮನು, ಆ ಚೀಲದಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಪ್ರಯುಕ್ತ ತನ್ನ ಯಾವುದೇ ಚೀಜ್ಞೆಗೆ ಅಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಮದಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆವೃತನಾದ ಜೀವಾತ್ಮ ತನ್ನನ್ನಾಗಲೀ,

೨ 1 ಸುರಾಣಾಂ ಅರಯಃ ಸುರಾರಯಃ | ತಾನ್ ನಿರಯಾಮಕತಯಾ ಹಂತಿ ಗಚ್ಛತಿ, ಪ್ರವಿಶ-
ತಿತಿ ಯಾವತ್, ಸುರಾರಿಹಾ | 'ಹನ ಹಿಂಸಾಗತ್ಯೋಃ' ಇತಿ ಹಂತಿಃ ಗತ್ಯರ್ಥೇಽಪಿ
ಪಠ್ಯತೇ |

2 ತಥಾಽಽಸುರಾನಾವಿಶದಾಸುರೇಣ ರೂಪೇಣ ತೇಷಾಂ ಬಲವೀರ್ಯಮೀರಯನ್ |
ಉದ್ವೀಕಯನ್ ದೇವಗಣಾಂಶ್ಚ ವಿಷ್ಣುರ್ದೈವೇನ ..

ಭಾಗ. 3.7-11

೩ 3 ಸುಷ್ಮ ರಮಂತೇ ಅನೇನೇತಿ ಸುರಂ ಜ್ಞಾನಮ್ | ತಸ್ಮಾರಿಃ ಕಾಮಃ | ತಂ ಹಂತಿ ನಿರಸ್ಯ-
ತಿತಿ ಸುರಾರಿಹಾ |

ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನಾಗಲೀ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಿ ಅಶಕ್ತನಾಗುವನು¹

ಶಾಸ್ತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡರೂ, ಅದು ಕಾಮದಿಂದ ತಡೆಹಿಡಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾಗಿ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಲು ಅಶಕ್ತನಾಗುವುದು

ಇಂತಹ 'ಸುರಾರಿ'ಯ ಸಂಹಾರ ಭಗವಂತನಿಂದಲೇ ಸಾಧ್ಯ ತಾರತಮ್ಯ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನೂ ತಿಳಿದಾಗಲೇ ಭಗವಂತನು ಕಾಮವನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಜೀವಾತ್ಮರು ಅದನ್ನು ಜಯಿಸಿ ವಂತೆ ಮಾಡುವನು.

೪ ನಮೀಚೀಃ ಸುಖರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷಸುಖಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾಗಿದ್ದು ಶತ್ರುಗಳಂತಿರುವ ಅವಿದ್ಯಾ ಕರ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವವನು⁴

ಭಗವಂತನು ಜೀವಾತ್ಮನ ಅವಿದ್ಯಾಕಾಮಕರ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನದಿಂದಾಗಿ

1 ಧೂಮೇನಾಽನ್ವಿಯತೇ ವಹ್ನಿರ್ಯಥಾಽನ್ವಯತೋ ಮಲೇನ ಚ |

ಯಥೋಲ್ಲೇನಾಽವೃತೋ ಗರ್ಭಸ್ತಥಾ ತೇನೇದಮಾವೃತಮ್ ||

-ಗೀ 3-38

2 ಅವೃತಂ ಜ್ಞಾನಮೇತೇನ ಜ್ಞಾನಿನೋ ನಿತ್ಯವೈರಿಣಾ |

ಕಾಮರೂಪೇಣ... |

-ಗೀತಾ. 3-39

ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣಶ್ಚಾಗ್ನೇರ್ಧೂಮೋ ಬುದ್ಧೇರ್ಮಲಂ ತಥಾ |

ಆದರ್ಶಸ್ಯಾಥ ಜೀವಸ್ಯ ಗರ್ಭೋಲ್ಲೇಖಃ ಹಿ ಕಾಮಕಃ |

-ಗೀ. ಭಾ.

3 'ಅವಿಜ್ಞಾಯ ಹರಂ ಮತ್ತೋ ಜಯಃ ಕಾಮಸ್ಯ ವೈ ಕುತಃ'

-ಗೀ. ಭಾ.

೪ 4 ಸುಷ್ಮ ರಂ ಸುಖಂ ಸುರಂ ನೋಕ್ಷಸುಖಮ್ | ತಸ್ಯ ಅರಯಃ ಪ್ರತಿಬಂಧಕತ್ವೇನ ಶತ್ರುಸ್ಥಾನೀಯಃ ಅವಿದ್ಯಾಕಾಮಕರ್ಮಾದಯಃ | ತಾನ್ ಸ್ವದರ್ಶನಮಾಶ್ರೇಣ ಹಂತಿ ನಾಶಯಂತೀತಿ ಸುರಾರಿಕಾ |

ನಾಶಪಡಿಸಿ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ನೀಡುವನು.¹

೫ ಬೆನ್ನಾಗಿ ಕ್ರೀಡಿಸುವವನು ಹಾಗೂ ಸಜ್ಜಿವರಿಗೆ ಶತ್ರುಗಳಾದ ಅಜ್ಞಾನಾದಿಗಳನ್ನೂ ನಾಶಪಡಿಸುವವನು.²

೬ ಬೆನ್ನಾಗಿ ಕ್ರೀಡಿಸುವವನು ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಸುಂದರ್ಶನ ಚಕ್ರದಿಂದ (ಶಿಶುವಾಲಾದಿಗಳನ್ನೂ) ಸಂದರಿಸುವವನು.³

ಭಗವಂತನು ತಾನು ಅನಂದ ಸ್ವರೂಪ. ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೂ ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಿರುವ ದುಷ್ಟರನ್ನು ತನ್ನ ಚಕ್ರಾಯುಧದ ಮೂಲಕ ಸಂಹರಿಸುವನು.

೭ ದೇವತೆಗಳ ಶತ್ರುಗಳಾದ ಅಸುರರನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವವನು.⁴

ಭಗವಂತನು ಸಾತ್ತ್ವಿಕರಾದ ದೇವತೆಗಳ ಪಕ್ಷದಲ್ಲೇ ಇದ್ದು ಅಸುರಸ್ವಭಾವದ ಅಸುರರನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸುವನು.

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಗುಣರೂಪದ ಹತ್ವವಾತ]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನು ದೇವತೆಗಳ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸುರಾರಿಹಾ ಎಂಬ ಪವಿತ್ರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾಮವುಳ್ಳವನು ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಪರಮಾತ್ಮನು ದೇವತೆಗಳ ಪಕ್ಷಪಾತಿ ಎಂದು ಶಂಕೆಯು ಬರುತ್ತದ್ದಲ್ಲ?

1 ಸ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುರ್ಜೀವಸ್ಪರ್ಶಸ್ಯ ಯನ್ಮೂಲಮ್ | ಅವಿದ್ಯಾಕಾಮಕ್-
ರ್ಮಾದ್ಯಮಾತ್ಮಾಗ್ನೌ ನಾಶ್ಯ ಸರ್ವಕೃತ್ | ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ ಕುರುತೇ ರೂಪಂ ಯದ್
ಯೋಗ್ಯಂ ತಸ್ಯ ಮುಕ್ತಿಗಮ್

ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 6-4-4

೫ 2 ಸುಷ್ಮರಮತ ಇತಿ ಸುರಃ | ಅರಿನ್ ಭಕ್ತಾನಾಂ ಅಜ್ಞಾನಾದಿಶತ್ರುನ್ ಹಂಕೀತಿ
ಅರಿಹಾ | ಸುರಶ್ಚಾಸಾವರಿಹಾ ಚ ಸುರಾರಿಹಾ |

೬ 3 ಸುಷ್ಮರಮತೇ ಇತಿ ಸುರಃ | ಅರಿಣಾ ಚಕ್ರೇನ ಶತ್ರುನ್ ಹಂಕೀತಿ ಅರಿಹಾ | ಸುರ-
ಶ್ಚಾಸಾವರಿಹಾ ಚ ಸುರಾರಿಹಾ |

೭ 4 ಸುರಾರೀನ್ ಜಹಾತೀತಿ ಸುರಾರಿಹಾ |

ಉ - ಸ್ವಾಭಾವಿಕಗುಣ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕಗುಣ ಎಂದು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದ ಗುಣಗಳು ಇರುವವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಗುಣಗಳು ನಾರವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಗುಣವು ಅದರ ಆಶ್ರಯವು ಇರುವವರೆಗೆ ಇರುತ್ತದೆ ಅದರ ಆಶ್ರಯವು ಅನಾದಿನಿತ್ಯವಾದಂ ಆ ಗುಣವು ಅನಾದಿನಿತ್ಯವಾಗಿ ಇರುವದು ಅಂತಹ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಗುಣವು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅತಿಪ್ರಿಯ ಆ ಗುಣವು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ದೇವತಾ ಪಕ್ಷದಾತಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ ಈ ಪಕ್ಷದಾತವು ಸ್ವಾಭಾವಿಕಗುಣ ಪಕ್ಷದಾತರೂಪವಾದುದರಿಂದ ಗುಣ ರೂಪವಾಗಿದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಇದು ದೇವರಿಗೆ ದೋಷವೆಂದು ಶಂಕಿಸುವದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ

ಗುರುಗುರುತಮೋ ಧಾಮ ಸತ್ಯಃ ಸತ್ಯವರಾಕ್ರಮಃ ।

ನಿಮಿಷೋಽನಿಮಿಷಃ ಸ್ರಗ್ವೀ ವಾಚಸ್ಪತಿರುದಾರಧೀಃ ॥ ೨೩ ॥

೨೦೯ ಗುರುಃ

೧ ವಿದ್ಯೋಪದೇಶ ನೀಡುವವನು, ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವವನು¹

ಗುರು ಎನಿಸಬೇಕಾದವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮುಖಗಳು ಉಪದೇಶಿಸುವುದು ಒಂದು ಮುಖವಾದರೆ, ಶಿಷ್ಯನ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ತೊಲಗಿಸುವುದು ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖ ಈ ಎರಡು ಅಂಶಗಳೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಗವಂತನಲ್ಲೇ ಇರುವವು.

ಇತರ ಗುರುಗಳಲ್ಲೂ ಇದ್ದು ಅವರು ಉಪದೇಶಿಸುವಂ ಅದರ ಬುದ್ಧಿ ದುರ್ಮು ಮಾತನ್ನು ದೃಷ್ಟಿ ದಿಸುವವನು ಅವನೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ ನೀಡುವ ಚತುರ್ಮುಖಿವಿಗೂ ಭಗವಂತನೇ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡುವವನು. ಶಿಷ್ಯನ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ತೊಲಗಿಸುವವನೂ ಭಗವಂತನೇ ತಿಳುವಿನ ಸೆಲೆ

೧ 1 ಗೃಣಾತಿ ವಿದ್ಯಾಃ ಉಪದಿಶತೀತಿ. ಗುರುಃ । 'ಗೃ' ಶಬ್ದೇ । ಅಥವಾ ಗಿರತಿ ಅಜ್ಞಾನಂ ನಾಶಯತೀತಿ ಗುರುಃ । 'ಗೃ'ನಿಗರಣೇ ।

2 ಚೋದಯಿತ್ರೀ ಸೂನ್ಯತಾನಾಂ ಚೇತಂತೀ ಸುಮತೀನಾಮ್* ।

-ಯು. ವೇ. 3-11

* ಸುವಾಚಾಂ ಪ್ರೇರಕಾ ಸದಾ । ಸುಬುದ್ಧಿ ಜ್ಞಾಪಿಕಾ ಸೈವ ।

-ಯು ಭಾ.

3 ..ತೇಷಾಂ ತು ಜ್ಞಾನದೋ ವಿಷ್ಣುರೇವ ಹಿ ।

-ಗುರುವಿನೇಶ (ಭಾ. ತಾ. ನಿ. 11-10-31)

ಚಿವ್ವಿದಾಗದ್ದೇ ಅಜ್ಞಾನ ತೊಲಗೀತು ಜ್ಞಾನ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವವನು ಭಗವಂತ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವಿ, ಚತುರ್ಮುಖಿ, ರುದ್ರ, ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೂ ಜ್ಞಾನಸ್ಫೂರ್ತಿ ಯಾರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವುದೋ ಅಂತಹ ಹರಿಯೇ ನಿಜವಾದ ಗುರುವಾಗಿದ್ದು, ಅದನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮ ಎಂದಿರುವವರು ಶ್ರೀ ಮದಾ-
ಚಾರ್ಯರು¹ ಶ್ರೀ ವಾದರಾಯಣರು ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂಕಾರಪೂರ್ವಕಗಳಾದ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವರು ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಅದಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿದ್ಯೆಯ ಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನು ಅವರೇ ನೀಡಿದ್ದರು—ಎಂದು ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ಸಂಹಿತೆ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ ಮಹಾಭಾರತದ ಅನುಗಿತಾ ಪರ್ವದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು, ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಭಗವಂತನೊಬ್ಬನೇ ಗುರು ಎಂದಿರು ವುದೂ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲೇ

ಅಲ್ಲದೆ, ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕೊಡುವವನೇ ಮುಖ್ಯಗುರು ಬೇರೆ ವಿದ್ಯೆ ಯನ್ನು ನೀಡುವವರು ಏಕದೇಶ ಗುರುಗಳಷ್ಟೇ² ಆದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಅವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಹೋಗಿ ಲಾಡಿಸಿ ತತ್ತ್ವಯುಕ್ತವಾದ ಸಂಸಾರಬಂಧನವನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವವನು ಭಗವಂತನೇ ಅಂದಮೇಲೆ ಅವನೇ ನಿಜವಾದ ಗುರು ಸತ್ಯವ್ರತರಾಜನು ಮತ್ಸ್ಯರೂಪಿ ಭಗ ವಂತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ತನ್ನ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲೇ ಭಗವಂತನೇ ನಿಜವಾದ ಗುರು ಎಂದು ಸಾರಿರುವನು.⁵

1 ಯಸ್ಮಾದ್ ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರರುದ್ರಾದಿದೇವತಾನಾಂ ಪ್ರಿಯೋಕ್ತುಃ ಚ |

ಜ್ಞಾನಸ್ಫೂರ್ತಿಸ್ಸದಾ ತಸ್ಮೈ ಹರಯೇ ಗುರವೇ ನಮಃ ||

-ಮಂಗಲಪದ್ಯ (ಈಶ. ಉ)

2 ' ಹೃದಿಸ್ಥೋ ಬಾದರಾಯಣಃ! ಒಂಕಾರಪೂರ್ವಿಕಾ ವಿದ್ಯಾಃ ಪ್ರೇರಯತ್ಯಖಿಲೇಷ್ಟಸಿ
ಸಿದ್ಧಿವ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಪೂರ್ವಮ್'

-ಸಾತ್ತ್ವಿಕಸಂಹಿತಾ (ಮಹಾ ಭಾ 1-27)

3 ಏಕೋ ಗುರುರ್ನಾಸ್ತಿ ತತೋ ದ್ವಿತೀಯೋ

ಯೋ ಹೃಚ್ಛಯಸ್ತಮಹಮನುಬ್ರವೀಮಿ |

-ಮಹಾ. ಭಾ. ಅಶ್ವಮೇಧಿಕ 26-2

4 ಯಯಾ ಯಸ್ಯ ವಿನುಕ್ತಿಃ ಸ್ಯಾತ್ ತದ್ವಾತಾ ಮುಖ್ಯತೋ ಗುರುಃ | ಏಕದೇಶ-
ಗುರುತ್ವಂ ಸ್ಯಾದನ್ಯವಿದ್ಯಾಪ್ರದಸ್ಯ ತು'

-ಬೃ. ಉ. ಭಾ 6-1-5

5 ಅನಾದ್ಯವಿದ್ಯೋಪಹತಾತ್ಮಸಂವಿದಸ್ತನ್ನೂಲಸಂಸಾರಪರಿಶ್ರಮಾತುರಾಃ | ಯದ್ಬ್ರಹ್ಮ-
ಯೋಹೋಪಸೃತಾ ಯಮಾತ್ಮನುಯೋರ್ವಿನುಕ್ತಿದೋ ನಃ ಪರನೋ ಗುರುರ್ಭವಾನ್ ||

ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಗುರುಗಳು = ಲಿಯೂ ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹದ ಹತ್ತುಸಾವಿರದ ಬಂದಂಶವನ್ನೂ ಮಾಡಲಾರರು—ಎಂದು ಭಗವಂತನ ಗುರುತ್ವದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರುವನು¹ ಅಲ್ಲದೆ, ಅಜ್ಞರಿಗೆ ಅಜ್ಞಗುರುಗಳೆಂದರೆ ಕುರುಡನೊಬ್ಬನನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಕುರುಡ ಕರೆಪೂಯ್ಯುವಂತಾಗುವುದೆಂದು ಸತ್ಯವ್ರತರಾದ, ಆದ್ದರಿಂದ ಸೂರ್ಯಚಕ್ಷುಸ್ಸುಳ್ಳ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಸ್ವಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಗುರುವನ್ನಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿರುವನು²

ಭಗವಂತನು ಅವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವವನಾದರೂ ನಮಗೆಲ್ಲ ನೇರವಾಗಿ ವಿದ್ಯೋಪದೇಶ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ ನಮಗೆ ಅವನು ಅಗಮ್ಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ನಿಯತ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿಷ್ಣುವಾದವನಾಗಿ ಅವರ ಮೂಲಕದಷ್ಟೇ ನಮಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವನು³ ಚತುರ್ಮುಖನ ಪದವಿಗೆ ಬರಲು ಯೋಗ್ಯನಾದವನಿದ್ದೇ ತಾನೇ ನೇರವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿ, ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಆ ಮೂಲಕ ಮುಕ್ತಿ ನೀಡುವನು⁴ ಆದ್ದರಿಂದ ಭಗ

* ಜನೋಕ್ತಬುಧೋಽಯಂ ನಿಜಕರ್ಮಬಂಧನಃ ಸುಖೇಚ್ಛಯಾ ಕರ್ಮ ಸಮೀಹತೇಽಸುಖಮ್ | ಯತ್ಸೇವಯಾ ತಾಂ ವಿಧುನೋತ್ಕೃಷನ್ಮತಿಂ ಗ್ರಂಥಿಂ ಸ ಭಿಂದ್ಯಾದ್ ಹೃದಯಂ ಸ ನೋ ಗುರುಃ ||

* ಯತ್ಸೇವಯಾಗ್ನೇರಿವ ರುದ್ರರೋದನಂ ಪುಮಾನ್ ವಿಜಹಾನ್ಮಲವಾಗತ್ಮನಸ್ತಮಃ | ಭಜೇತ ವರ್ಣಂ ನಿಜವೇಷ ಸೋಕ್ತವ್ಯಯೋ ಭೂಯಾತ್ ಸ ಈಶಃ ಪರಮೋ ಗುರೋಗುರುಃ |
-ಭಾಗ. 8-24-46, 47, 48

1 ನ ಯತ್ಪ್ರಸಾದಾಯಂತಭಾಗಲೇಶಮನ್ಯೇ ಚ ದೇವಾ ಗುರುವೋ ಜನಃ ಸ್ವಯಮ್ | ಕರ್ತುಂ ಸಮೇತಾಃ ಪ್ರಭವಂತಿ ಪುಂಸಃ |

-ಭಾಗ. 8-24-49

2 ಆಚಕ್ಷುರಂಧಸ್ಯ ಯಥಾಗ್ರಣೇ ಕೃತಸ್ತಥಾ ಜನಸ್ಯಾವಿದುಷೋಕ್ತಬುಧೋ ಗುರುಃ | ತ್ವಮರ್ಕದೃಕ್ ಸರ್ವದೃಶಾಂ ಸಮೀಕ್ಷಣೋ ವೃತೋ ಗುರುರ್ನ ಸ್ವಗತಿಂ ಬುಭುಕ್ಷುತಾಮ್ ||

-ಭಾಗ. 8-24-50

3 ಅಗಮ್ಯತ್ವಾದ್ಧರಿಸ್ತಸ್ಮಿನ್ನಾವಿಷ್ಟೋ ಮುಕ್ತಿದೋ ಭವೇತ್ |

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 1-126

4 ಸ್ವಯಂ ತೂಹದಿಶನ್ ಜ್ಞಾನಂ ವೈರಿಂಚಹದಯೋಗಿನಿ |
ಅನುಗ್ರಹಾತ್ ತೇನ ಚಾಪಿ ಜ್ಞಾನಂ ದತ್ತಾ ವಿಮುಕ್ತಿದಃ |

-ಗುರುವಿನೇಕ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 11-10-31)

ವಂತನು ಗುರು ಎಂಬುದಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಯವಿರುವುದು ಹಾಗೂ ಚತುರ್ಮುಖಿ ಇವರಿಬ್ಬರೇ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಉಳಿದವರಿಗೆ ಭಗವಂತನು ತಮ್ಮ ಗುರು ಎಂದು ಉಪಾಸನೆ ಸಡೆಸಲು ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ¹

ಬೇರ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಮದದಿಂದ ಅಂಧರಾದ ಅಸುರರಾದ ತಮಗೆ ಮದವನ್ನು ಹೋಗ ಲಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಭಗವಂತನು ತಮಗೆ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುರು ಆಗಿರುವನೆಂದು ಬಲಿರಾಜನು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವನು²

೨ (ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ) ನಮಸ್ತ ವಿಸ್ತವನ್ನೂ ನುಂಗುವವನು³

೩ (ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುವವನು⁴

ಭಗವಂತನು ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ನುಂಗುವನು, ಇದೇ ಸಂಹಾರ ಎನಿಸಿದೆ ಹೀಗೆ ನುಂಗಿದ್ದನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸುವನು, ಇದೇ ಸೃಷ್ಟಿ ಎನಿಸಿದೆ⁵ ಜೇಡರ ದಳದ ದೃಷ್ಟಾಂತಕೊಟ್ಟು ಉಪನಿಷತ್ತು ಇದನ್ನು ಸೃಷ್ಟೀಕರಿಸಿದೆ⁶ ಜೇಡರಹುಳುವು ತಾನು ತಿಂದ ಅಹಾರವನ್ನು ನೂಲಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸುವುದು ಹೀಗೆ ನೂಲಾಗಿ ಹೊರ ಹೊಮ್ಮಿಸಿದ್ದನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹೊಟ್ಟೆ ಒಳಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಅಂತೆಯೇ ಭಗವಂತನು

1 'ಗುರು ಶ್ರೀಬ್ರಹ್ಮಣೋರ್ವಿಷ್ಣುಃ. ಇತ್ಯೇವೋಪಾಸನಂ ಕಾರ್ಯಂ ನಾನ್ಯಥಾ ತು ಕಥಂಚನ'

-ನಾರಾಹ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 10-26-15)

2 ತ್ವಂ ನೂನನುಸುರಾಣಾಂ ನಃ ಪಾರೋಕ್ಷ್ಯಃ ಪರಮೋ ಗುರುಃ |

ಯೋ ನೋಽನೇಕಮದಾಂಧಾನಾಂ ವಿಭ್ರಂಶಂ ಚಕ್ಷುರಾದಿಶತ್ ||

-ಭಾಗ. 8-22-5

೨ 3 ಪ್ರಲಯಕಾಲೇ ಸರ್ವಂ ನಿಗಿರತೀತಿ ಗುರುಃ | 'ಗ್ತ ನಿಗರಣೇ' |

೩ 4 ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲೇ ಸರ್ವಂ ಉದ್ಗಿರತೀತಿ ಗುರುಃ | 'ಗ್ತ ನಿಗರಣೇ' |

5 ಸೃಷ್ಟಿರ್ನಾಮ ಸ್ವರೂಪಾತ್ ಬಹಿರ್ವಿಷ್ಣ್ವಾಮೃಣಂ ಸ್ಫುತಮ್ |

-ಯಜುಃಸಂಹಿತಾ. (ತೈ. ಉ. 2-11)

6 ಯಥೋರ್ಣನಾಭಃ ಸೃಜತೇ ಚ ಗೃಹ್ಣತೇ ಚ...ತಥಾಕ್ಷರಾತ್ ಸಂಭವತೀಹ ವಿಶ್ವಮ್'

- ಅಥ. ಉ. 1-8

ತಾನು ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ನುಂಗಿದ ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ವಿಶ್ವಾಕಾರವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುವನು ಹೃನಃ
ಅದನ್ನು ಜಡಪ್ರಕೃತಿರೂಪಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ನುಂಗುವನು

೪ ಹಯಗ್ರೀವ ರೂಪದಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ವೇದಗಳನ್ನು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸುತ್ತಿರು
ವವನು¹

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು, ಭಗವಂತನ ಕಂಠದಿಂದ ಸಕಲ ವೇದಗಳೂ ಯಾವಾಗಲೂ
ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿರುವವು—ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು².

೫ ಲಿಂಗಾದಲ್ಲಿ (ಧ್ವನ್ಯಾತ್ಮಕ) ರಬ್ಬಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವವನು³

ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ತಾನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದನಾಮಕನಾಗಿ ಇದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಧ್ವನ್ಯಾತ್ಮಕ
ಶಬ್ದವು ಸಹಜವಾಗಿ ಇರುವಂತೆ ನಿಯಮಿಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು⁴

೬ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಜನಕನಾಗಿರುವವನು⁵

೪ 1 ಹಯಗ್ರೀವರೂಪೇಣ ವೇದಾನ್ ಸರ್ವದಾ ಉದ್ಗಿರತೀತಿ ಗುರುಃ | 'ಗ್ವೈ ನಿಗರಣೇ'

2 ಸಂತತಂ ಚಿಂತಯೇತ್ಯಂರಂ ಭಾಸ್ವತ್ಸ್ಯಸ್ತುಭಭಾಸಕಮ್ |

ವೈಕುಂಠಸ್ಯಾಖಿಲಾ ವೇದಾ ಉದ್ಗೀರ್ಯಂತೇನಿಶಂ ಯತಃ ||

-ದ್ವಾ ಸ್ತೋ.

೫ 3 ಗೃಣಾತಿ ಆಕಾಶೇ ಶಬ್ದಂ ಕರೋತೀತಿ ಗುರುಃ | 'ಗ್ವೈ ಶಬ್ದೇ' |

4 ' ಶಬ್ದಃ ಖೇ . '

-ಗೀ 7 8

ಖೇ ಸ್ಥಿತಃ ಶಬ್ದ ನಾಮಾತ್ರಸೌ ಯಚ್ಛಬ್ದಯತಿ ಕೇಶವಃ |

-ಗೀ. 7-8

೬ 5 ಸರ್ವೇಷಾಂ ಜನಕತ್ವಾತ್ ಗುರುಃ |

-ಶಾಂ. ಭಾ.

* 'ಅಥ ಸ ನಿಷೇಕಾದಿಕ್ಯದ್ಗುರುಃ' -ಇತಿ ಗರ್ಭಾಧಾನಾದಿಸಂಸ್ಕಾರಕರ್ತರಿ ಪಿತ್ರಾದೌ
ಪ್ರಸಿದ್ಧಃ ಗುರುಶಬ್ದಃ, ಜನಕತ್ವೇನ ಪಿತೃತ್ವಾತ್ ಭಗವತ್ಕೃಪಿ ಪ್ರಯುಜ್ಯತ ಇತಿ |

ಬಗವಂತನು ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವ ವಿಶ್ವ, ನಮ್ಮನ್ನು ಪುಟ್ಟಿಸಿರುವ ಜನಕ—ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಮೂವಿಸುತ್ತಿದೆ¹

೭. ವಿಸ್ತಾರ ಹೊಂದಿರುವವನು²

ಚಿಚ್ಛಾಸೆ

[ಜ್ಞಾನ ಪ್ರದ]

ಪ್ರ - ಜ್ಞಾನಪ್ರದತ್ವರೂಪ ಗುರುತ್ವವು ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೇನೇ ಇರುವುದು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ ಶ್ರವಣಮಾತ್ರದಿಂದ ಈ ತತ್ವದ ನಿರ್ಣಯವು ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ತತ್ವನಿರ್ಣಯಕ್ಕಾಗಿ ಮನನವೂ ಬೇಕು ಎಂದು 'ಶ್ಲೋಕದ್ಯೂ ಮಂತವ್ಯೋ' ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಅದುದರಿಂದ ಮನನವನ್ನು ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಮಾಡುವದು?

ಉ - ಈ ವಸ್ತುವಿನ ಜ್ಞಾನವು ನಮಗೆ ಉಂಟಾಗಲಿ ಎಂದು ನಾವು ಇಚ್ಛಿಸಿದಾಗ ಆ ವಸ್ತುವಿನ ಜ್ಞಾನವು ನಮಗೆ ಬಂದರೆ ನಾವು ಆ ವಸ್ತುವಿನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ ಯಾವುದನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸಿ ನಾವು ಹೊಂದುತ್ತೇವೋ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಪಾದಕರು ನಾವು ಆಗುವೆವು ಉದಾಹರಣೆ—ಹಣವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿ ನಾವು ಹಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆ ನಾವು ಹಣ ಸಂಪಾದಕರಾಗುತ್ತೇವೆ ಅದರಂತೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸಿ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾವು ಸಂಪಾದಿಸಿದರೆ ನಾವು ನಮ್ಮ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಸಂಪಾದಕರು ಆಗುವೆವು ಅದೇ ಯಾವ ವಸ್ತುವಿನ ಜ್ಞಾನವು ನಮಗೆ ಸರ್ವಧಾ ಇಲ್ಲವೋ ಆ ವಸ್ತುವಿನ ಜ್ಞಾನವು ಬೇಕು ಎಂದು ನಾವು ಇಚ್ಛಿಸುವಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಯಾವ ವಸ್ತುವಿನ ಜ್ಞಾನವು ನಮಗೆ ಸರ್ವಧಾ ಇಲ್ಲವೋ ಆ ವಸ್ತುವಿನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾವು ಇಚ್ಛಿಸದೆ ಆ ವಸ್ತುವಿನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವದರಿಂದ ಆ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ನಾವು ಸಂಪಾದಕರು ಅಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಂದರೆ ನಾವು ಇಚ್ಛಿಸದೆ ನಮಗೆ ಬಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟವನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ಮನನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಜ್ಞಾನಪ್ರದತ್ವ ರೂಪ ಗುರುತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ವ್ಯಸರೇಕು.

1 'ಯೋ ನಃ ಪಿತಾ ಜನಿತಾ..'

-ಯು. ವೇ (10-82-3)

2 2 ವಿಸ್ತೃತೋ ಭವತೀತಿ ಗುರುಃ| ಗುರುತಬ್ಧಃ ಮಹದರ್ಥಕಃ| ದೇಶತಃ ಮಹಾನ್ ನಾಮ ವಿಸ್ತೃತಃ | ಅತಃ ಗುರುತಬ್ಧಃ ವಿಸ್ತೃತಾರ್ಥಕೋಽಪಿ | ಅತಃ ಏವ 'ಗಂಥಗೌರವ ಭಯಂ' ಇತ್ಯಾದೌ ಗುರುತಬ್ಧಃ ವಿಸ್ತೃತಾರ್ಥಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ |

೨೦೦ ಗುರುತನುಃ

೦ ಉತ್ಕೃಷ್ಟನಾದ ಗುರುವು¹

ಗುರುಗಳಲ್ಲಿರುವ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಬೇಳೆದೊರಟ 'ಆಚಾರ್ಯ ಸಂಹಿತೆ'—ಯಕ್ಷಿಗಳಿಗಿಂತ ದೇವತೆಗಳು ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ಯರು ಗುರುಗಳೆಂದೂ, ದೇವತೆಗಳಲ್ಲೂ ಇತರ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತ ವಾಯುಬೇವನು ಉತ್ತಮ ಗುರುವೆಂದೂ, ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಉತ್ತಮ ಗುರು ಎಂದೂ ತಿಳಿಸಿ, ಅಂತಹ ಶ್ರೀಹರಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮನಾದ ಗುರು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸಾರುವುದರ ಮೂಲಕ ಶ್ರೀಹರಿಯ 'ಗುರುತಮತ್ವ'ವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ.

ಭಗವಂತನ ಗುರುತ್ವದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಗಳಿವೆ ಉಳಿದ ಯಾರೇ ಗುರುಗಳ ಗುರುತ್ವವೂ ಭಗವದಧೀನವಾಗಿದ್ದರ ಭಗವಂತನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯೇ ಗುರು ಆಗಿರುವನು ಹೀಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಗುರು ಆಗಿರುವವನು ಭಗವಂತನೊಬ್ಬನೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ⁴

ಹೀಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿ ಅವನು ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ಗುರು ಎನಿಸಿದ್ದರೆ, ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಗುರುಗಳಿಗೂ ಅವನು ಗುರುವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಗುರು. ನಮಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸುವ ಗುರುಗಳಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಚತುರ್ಮುಖನವರೆಗೆ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಪ್ರವರ್ತಕರಾಗಿ ಜ್ಞಾನೋದ್ಭವರಾಗಿ ಇರುವವರೆಲ್ಲ ಗುರುಗಳ⁵ ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಭಗವಂತನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಅಥವಾ

೦ 1 ಆತಿಶಯೇನ ಗುರುಃ ಗುರುತಮಃ !

-ಸ. ಸಂ.

2 ಯುಷ್ಕಿಂಭ್ಯಸ್ತುತಮಾ ದೇವಾ ದೇವೇಭ್ಯೋ ವಾಯುರುತ್ತಮಃ ನಾಯೋಶ್ಚ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುಃ ನ ತಸ್ಮಾದುತ್ತಮೋ ಗುರುಃ

-ಆಚಾರ್ಯ ಸಂಹಿತಾ (ಭಾಂ. ಉ ಭಾ. 4-2 5)

3 ಆತಿಶಯೇನ ಗುರುತ್ವತ್ರ ಆತಿಶಯೋ ನಾಮ ಸ್ವತಂತ್ರಗುರುತ್ವಂ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪರಂಪರಯಾ ನಾ ಸರ್ವೇಷಾಮಪಿ ಗುರುತ್ವಂ ಚೇತಿ |

4 ಅನೇನಾಭಿಪ್ರಾಯೇಣೈವ ಏಕೋ ಗುರುರ್ನಾಸ್ತಿ ತತೋ ದ್ವಿತೀಯೋ ಯೋ ಹೃಚ್ಛಯ-ಸ್ತನುಹಮನುಬ್ರವೀಮಿ' (ಮಂ. ಭಾರ. ಅಶ್ವಮೇಧಿಕ 16-2) ಇತ್ಯುಪದೇಶಃ ಪ್ರವೃತ್ತಃ |

5 ತಸ್ಮಾದ್ ವಂದ್ಯಾಶ್ಚ ಪೂಜ್ಯಾಶ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯಾ ಜ್ಞಾನಯೋಜಕಾಃ |

ಪರಂಪರಯಾ - ಗುರು ಅಗಿರುಳನು ಅಕ್ಷಿಪ್ತೇದೇವಿಗೆ, ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ, ಹಾಗೂ ಅವನ ಪದವಿಗೆ ಬರಲಿರುವ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನಿಗೆ ಭಗವಂತನು ನೇರವಾಗಿಯೇ ಗುರು ಇಂದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅವನು 'ಗುರೋರ್ಗುರು' ಉಳಿದ ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಮೂಲಬಲತ ಗುರು ಅಗಿರುವನು¹ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಅವನು ಪರಂಪರಯಾ ಗುರುವಾಗುವುದರಿಂದಲೂ ಅವನು ಗುರುತಮಃ

ಅರ್ಜುನೇನು 'ವಿಶ್ವೇರೂಪ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ' ನೀನು ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದ ದೊಡ್ಡ ಗುರು'— ಎಂದು ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆನು² ಶ್ರೀ ಮಹಾಜಾಲೇ-ರೂ ಬಗವಂತನನ್ನು ಒಂಡೆಡೆ 'ಪರಮ ಗುರು' ಎಂದೂ ಕರೆದಿದ್ದರೆ, ಎತ್ತೊಂದೆಡೆ 'ಗುರುಗಳಿಗೂ ಗುರು' ಆದವನೆಂದು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು⁴

೨ ಅತ್ಯಂತ ವಿಸ್ತೃತನಾದವನು⁵

ಗುರು ರ್ವೇನ ಕ್ರಮ ಜೈವ ವಿಶೇಷೇಣೈವ ಕೇಶವಃ |

ಅರಭ್ಯ ಸ್ವಗುರುಂ ಯಾವಹ್ ಏಪ್ಸುರೇವೋತ್ತರೋತ್ತರಾಃ |

—ಮ. ಭಾ 1-105

* ಬ್ರಹ್ಮಾಂತಾ ಗುರುನಶ್ಚೈವ ಸಂಹರದಾಯಕೈವರ್ತಕಾಃ ||

—ತಂ. ಸಾ. ಸಂ. 4-101

1 ಗುರುಶ್ರೀಬ್ರಹ್ಮಣೋರ್ವಿಷ್ಣುಃ ಸುರಾಣಾಂ ಚ ಗುರೋರ್ಗುರಾಃ |

ಮೂಲಭೂತಗುರುಃ ಸರ್ವಜನಾನಾಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ |

—ವಾರಾಹ (ಭಾಗ ತಾ. ನಿ 10-24-15)

2 ತ್ವಮಸ್ಯ ವ್ರಾಜ್ಯಶ್ಚ ಗುರುರ್ಗರೀಯಾನ್ |

—ಗೀ. 11-43

3 ಜಯಂತಿ ಹರಿಃ ಪರಮಗುರುರಭೀಷ್ವಾವಾಪ್ತಿದಃ ಸಜ್ಜನಾನಾಮ್ |

—ಮ. ಭಾ. ತಾ. ನಿ 2-1

4 ಗುರುರ್ಗುರೂಣಾಂ ಬಾದರಾಯಣಃ |

—ಅ ನಾ. 1-4

ಬಾದರಾಯಣೋ ಗುರುಣಾಂ ಜಗತ್ಸತ್ತ್ವೋಪದೇಶಕಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಂ ಗುರುರುಪದೇಷ್ವಾ |

ನ್ಯಾಯಸುಧಾ

೨ 5 ಅತಿಶಯೇನ ಗುರುಃ ವಿಸ್ತೃತಃ ಗುರುತಮಃ |

భగవంతన పంచరాత్రప్రతిపాద్యవాద మధ్య దేహపు అత్యంత విస్తృతవాగ్విరువుదరింద
అదేశ ఎనిసిదె ఎందు తృప్తిరీయోపనిషత్తుల్లి ప్రతిపాదిపల్పట్టి¹

౩ గురుగళాద బ్రహ్మదిగళింద అదేశ్శిసల్పడువవనం³.

ఏకాంత భక్తరాద జతుమూబాదిగళు భగవంతనన్నే ముఖ్యవాగ్ అపేశ్శిసవరు,
అవరు లుళిద ఎనన్నాదరూ అపేశ్శిపడుపుదాదరూ భగవంతనిగాగియే³

౪ బృహస్పత్కాచార్యరిగే విస్తృతవాద జ్ఞానవన్న అనుగ్రహిసిరువవనం⁴

౫ గురువాగ్విరువవనం యాగూ అతిశయవాగ్ వ్యాప్తనాగ్విరువవనం.⁵

1 అదేశ అత్మా ।

-త్యే లు. 2-6

పంచరాత్రగతం మధ్యనూదేశాఖ్యం సువిస్తృతేః ।

-యజుఃసంహితా (త్యే. లు భా.)

2 గురుభిర్బ్రహ్మదిభిస్తన్మృతేఽభికాంక్ష్యత ఇతి । ‘తమం కాంక్షాయాం’

-మ. సం.

3 .. ఏకాంతానాం న శశ్యజితః । అథే నారాయణ్యో నేవస్తన్మృతః సర్వం
తదర్థకమః ।

-గీతాకల్ప (గీ. భా. 7-29)

౪ గుర్యోర్బ్రహ్మహస్పతేస్తా విస్తృతా మా జ్ఞానం యస్మాదితి ।

-మ. సం.

౫ అతిశయేన న్యాప్తః తమః । గురుత్వాసౌ తమాభ్యేతి ।

-మ. సం.

* అతిశయేన తతః । తతతమః । ‘ల్యోపః సమానే’ ఇతి అక్షరర్యోపే సతి తమ
ఇతి అవశిష్టతే ।

೬ (ಎಲ್ಲರಿಗೂ) ಗುರು ಹಾಗೂ (ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ) ಅವೇಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವವನು¹

ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವು ಎಲ್ಲ ಪುರುಷರಿಂದಲೂ ಅವೇಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವಂತದ್ದೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ರುಗ್ಮೀಣದೇವಿಯು ಅವನನ್ನು 'ಸಮಸ್ತಪುರುಷಾರ್ಥಮಯ' ಎಂದು ಕರೆದಿರುವಳು²

೭ (ತಾಮಸರಿಗೆ) ಅಧಿಕವಾದ ತಪೋಗುಣವನ್ನು ನೀಡುವವನು³

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಗುರುತಮಗುರು ಅಲ್ಲ]

ಪ್ರ - ಸರ್ವಗುರುವಾದ ವಿರಿಂಚನಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಗುರುವಾದುದರಿಂದ ಆತನನ್ನು ಗುರುತಮ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಅಂತಹ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಸಾಂದೀಪಿನಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಗುರುವಾದುದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಗುರುತಮ ಗುರು ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕೇ?

ಉ - ಕೃಷ್ಣನು ಸರ್ವಜ್ಞನಾದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಅಜ್ಞಾತವಾದದ್ದನ್ನು ಸಾಂದೀಪಿನಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಉಪದೇಶಿಸಲಿಲ್ಲ ಲೋಕ ವಿಡಂಬನಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಲೀಲೆಯಿಂದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದದ್ದು ಆದುದರಿಂದ ಸಾಂದೀಪಿನಿ ಆಚಾರ್ಯರು ಗುರುತಮ ಗುರು ಆಗುವದಿಲ್ಲ

ಪ್ರ - 'ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ತು ಪ್ರಾಯೋ ನಾಪ್ರಾತಿಭಾಸಿತಂ' ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಯಾವ ತತ್ವವೂ ತಿಳಿಯದೇ ಇದ್ದದ್ದು ಇಲ್ಲ. ಅವರು ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಸಲ ತನಗೆ ಉಂಟು ಎಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ನಿಜವಾದ ಪ್ರದರ್ಶನವು ಅದು ಅಲ್ಲ. ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವಚನವು ಇದ್ದ ಕಾರಣ ವಿರಿಂಚೋಪದೇಶಕತ್ವವು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣೋಪದೇಶಕತ್ವವು ಸಾಂದೀಪಿನಿ ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಈ ಎರಡು ಸಮಾನವಾಯಿತಲ್ಲ?

೬ 1 ಸರ್ವೇಷಾಂ ಗುರುಃ | ಸರ್ವೈಃ ತಮ್ಕತ ಅಭಿಕಾಂಕ್ಷ್ಯತ ಇತಿ ತಮಃ | ಗುರುಶ್ಚಾಸೌ ತಮಶ್ಚ ಗುರುತಮಃ |

2 ತ್ವಂ ನೈ ಸಮಸ್ತಪುರುಷಾರ್ಥಮಯಃ. ..

-ಭಾಗ. 10-82-42

ಆತ ನವ ಪುರುಷೈರರ್ಥ್ಯಸ್ವರೂಪಃ |

-ಭಾಗ. ತಾ ನಿ.

೭ 3 ತಾಮಸಾನಾಂ ಗುರುಃ ಮಹಾನ್, ಅಧಿಕ ಇತಿ ಯಾನತ್ ತಮಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಗುರುತಮಃ | ಅಕಾರಾಂತೋಽಪಿ ತಮಶಬ್ದಃ ತಪೋಗುಣೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಃ |

೮ - ಪರಮಾತ್ಮನು ವಿರಿಂಚನಿಗೆ ಅಜ್ಞಾತವಾದದ್ದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದಾನೆ. 'ಪ್ರಾಯೋ ನಾಪ್ರಾತಿ ಭಾಸಿತಂ' ಎಂಬ ಎಚ್ಚನೆ ಇತರ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಿಳಿದದ್ದು ಮರೆತು ಹೋಗುವಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಮರೆತು ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ ಎಂದೇ ಅರ್ಥ. ಪರಮಾತ್ಮನು ವಿರಿಂಚನಿಗೆ ಜ್ಞಾತವಾದದ್ದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಜ್ಞಾತವಾದ ತತ್ವವು ಅವನಿಗೆ ದೃಢವಾಗಿದೆ ದೃಢವಾದ ತತ್ವವನ್ನು ಪುನಃ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದರಿಂದ ದರ್ಮವೃದ್ಧಿಯು ಆಗಿದೆ ಸಾಂದಿಹಿನೀ ಆಚಾರ್ಯರು ಇಂತಹ ಗುರುಗಳು ಅಲ್ಲ ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಗುರುತಮ ಗುರು ಆಗಲಾರರು

೨೧೧ ಧಾಮ

೧ ಸದುಂತ್ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕಿ ಮನೆಯಂತೆ ಆದಾರನಾಗಿರುವವನು¹

ಭಗವಂತನು ನಿಖಿಲ ವಿಶ್ವಕ್ಕೂ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನನಾಗಿರುವವನು ವಸಿಷ್ಠಾದಿ ಋಷಿಗಳೂ, ನಾರದಾದಿಗಳೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ಉತ್ತಮ ಆಶ್ರಯ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ 'ಪರಂ ಧಾಮ' ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವರೆಂದು ಅರ್ಜುನನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವನು² ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ತನಗೂ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಇರುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮುಖದ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತ 'ನಿವಾಸ' ಶಬ್ದದಿಂದ ತಾನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ನಿವಾಸ ಆಗಿರುವುದಾಗಿ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು³ ಅಲ್ಲದೆ ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲೀನವಾದ ವಿಶ್ವವು, ಅಂತಹ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೂಲಕ ತನ್ನಿಂದ ವಿರೇಷವಾಗಿ ಅಧ್ಯತವಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ತಾನು ಆಗ ಜಗತ್ತಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮನೆಯಂತೆ ಇರುವೆನೆಂಬುದನ್ನು ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು 'ನಿಧಾನ' ಶಬ್ದದಿಂದ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವನು⁴

೧ 1 ದಧಾತಿ ಧಾರಯತೀತಿ ಧಾಮ | 'ತೇಜಃ ಶಕ್ತಿಃ ಸಮೂಹಶ್ಚ ಗೃಹಂ ಧಾನೇತಿ ಕಥ್ಯತೇ'
-ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯ (ಭಾಗ. ತಾ. ೧. 4-8-85)

2 'ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಂ ಧಾಮ ಆಹುಸ್ತಾನ್ಮೃಷಯಃ ಸರ್ವೇ ದೇವರ್ಷಿರ್ನಾರದಸ್ತಥಾ'
-ಗೀ. 10-12, 13

3 'ಗತಿರ್ಭರ್ತಾ ಪ್ರಭುಃ ಸಾಕ್ಷೀ ನಿವಾಸಃ'
-ಗೀ. 9-18

4 'ಪ್ರಭವಃ ಪ್ರಲಯಃ ಸ್ಥಾನಂ ನಿಧಾನಂ'
-ಗೀ. 9-8

ಸಂಹಾರಕಾಲೇ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಜಗದತ್ರ ನಿಧೀಯತ ಇತಿ ನಿಧಾನಮ್ |

-ಗೀ ಭಾ.

ಹೀಗೆ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ತಾನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಮನೆಯಂತೆ ಇರುವೆನೆಂಬುದನ್ನು 'ನಿವಾಸ' ಶಬ್ದದ ಮೂಲಕವೂ ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮನೆಯಂತೆ ಇರುವೆನೆಂಬುದನ್ನು 'ಸಿಂಧಾಸ' ಶಬ್ದದ ಮೂಲಕವೂ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು ವಿಶ್ವರೂಪ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತೂ ಇರುವುದನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿಯೇ ಕಂಡ ಅರ್ಜುನ ಭಗವಂತನನ್ನು 'ಜಗನ್ನಿವಾಸ' ಎಂದೇ ಸಂಬೋಧಿಸಿರುವನು¹ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ, 'ಧಾಮ' ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿಯೇ ಭಗವಂತ ಎಲ್ಲರ ಮನೆಯಂತೆ ಇರುವನೆಂದು ಹೊಗಳಿರುವನು²

ಮುಕ್ತಾತ್ಮರು ಭಗವಂತನೇ ತಮ್ಮ ಮನೆ ಎಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಭಗವಂತನು ಮುಕ್ತರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತನ್ನ ಆಧಾರತ್ವಧರ್ಮವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವುದರಿಂದಾಗಿ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಗೆ ಅವನು ಗೃಹ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗುವುದು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಜ್ಜನರೆಂಬ ಪಥಿಕರಿಗೆ ಮನೆ ಆಗಿರುವವನು ಭಗವಂತನೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ದ್ವಾದಶಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು³

ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ಭಗವಂತನ ಎದೆಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಾಸಸ್ಥಾನವೆನಿಸಿದೆ ಅದ್ದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಭಗವಂತನನ್ನು ಜಗದಂಬೆಗೆ ಮನೆಯಂತಿರುವ ಎದೆ ಉಳ್ಳವನೇ⁴ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿರುವರು.

1 ಅನಂತ ದೇವೇಶ ಜಗನ್ನಿವಾಸ . ।

-ಗೀ. 11-37

2 ಅಂಭೋನಿಧಿಸ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮ ತ್ವಂ ಪವಿತ್ರಂ ಧಾಮ ಧಾಮವಿತ್ ।

-ಮ. ಭಾರ. ಶಾಂತಿ 43-15

3 ಸತ್ಪಾಂಥಜನಗೇಹಾಯ ನನೋ ನಾರಾಯಣಾಯ ತೇ ।

ದ್ವಾ ಸ್ತೋ.

4 'ಜಗದಂಬಾಮಲ ಸುಂದರಿಗೃಹವಕ್ಷೋವರಯೋಗಿನ್' ।'

-ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ.

೨ ತೇಜಸ್ವರೂಪಿ ಆಗಿರುವವನು ¹

ಭಗವಂತನು ಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪಿ ಎಂಬುದನ್ನು 'ಖಂ' ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ² ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕ ಪ್ರಕಾಶವೆಂದರೆ ಜ್ಞಾನರೂಪಿಯಾದುದು ಹೊರತು ಲೌಕಿಕ ತೇಜಸ್ವಿನಂತೆ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಶ್ರುತಿ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿದೆ³ ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಭಗವಂತನು ವೇದವ್ಯಾಸಾವ ತಾರದ ವ್ರಾದುರ್ಭಾವದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವನು ಅನಂತ ಸಹಸ್ರಲಕ್ಷಾಮಿತ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸೂರ್ಯರ ಪ್ರಕಾಶದಷ್ಟು ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರು ತಮ್ಮ ವ್ರಾದುರ್ಭಾವದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಒಳ ಹಾಗೂ ಹೊರ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು⁴ ಅವರ ಆ ಪ್ರಕಾಶ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದದ್ದೇ ಹೊರತು ಜಡವಾದದ್ದಲ್ಲ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಶ್ರೀ ಮದಾಚಾರ್ಯರು ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರನ್ನು 'ಜ್ಞಾನಮರೀಚಿ ಮಂಡಲ' ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿರುವರು⁵

೩ ಶಕ್ತಿಸ್ವರೂಪಿ ಆಗಿರುವವನು ⁶

೧ 1 ಧಾಮಶಬ್ದಸ್ಯ ತೇಜೋರ್ಥಕತ್ವಂ ಪೂರ್ವಂ ಉದಾಹೃತೇನ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯೇನ ಸಿದ್ಧತಿ |

2 'ಓಂ ಖಂ ಬ್ರಹ್ಮ .' |

-ಬೃ. ಉ. ಭಾ.

ಖಂ ಪ್ರಕಾಶರೂಪತ್ವಾತ್ ಬ್ರಹ್ಮ . |

-ಬೃ. ಉ. ಭಾ.

3 'ಸದ್ವೇಹಃ ಸುಖಗಂಧಶ್ಚ ಜ್ಞಾನಭಾಃ .' |

-ಬೃ. ಸೂ. ಭಾ. 2-2 41

ಜ್ಞಾನಭಾಃ ನತು ತೈಜಸಭಾಃ |

-ದೀಪಿಕಾ

4 ಪ್ರಕಾಶಯನ್ಮಂಡಲಹಸ್ತಧಾಂತಸ್ಸಹಸ್ರ ಲಕ್ಷಾಮಿತಸೂರ್ಯದೀಧಿತಿಃ |

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 10-51

5 ದ್ವೀಪೇ ಭಗಿನ್ಯಾಸ್ಯ ಯಮಸ್ಯ ವಿಶ್ವಕೃತ್ ಪ್ರಕಾಶತೇ ಜ್ಞಾನಮರೀಚಿಮಂಡಲಃ |

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 10-51

೨ 6 ಧಾಮಶಬ್ದಸ್ಯ ಶಕ್ತ್ಯರ್ಥಕತ್ವಂ ಪೂರ್ವಂ ಉದಾಹೃತೇನ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯೇನ ಸಿದ್ಧತಿ |

'ಸಂಜೀವಯತ್ಯಖಿಲಶಕ್ತಿಧರಃ ಸ್ವಧಾಮ್ನಾ' — ಇತ್ಯಾದೌ ಹ್ರಸಿದ್ಧಂ ಚ |

ಕರಣಾದಿಗಳ ಆದೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದವನು, ಸಮಾಧಿಕ ವರ್ಜಿತನಾದವನು, ಭಗವಂತನೆಂಬುದಾಗಿ ಸಾರುತ್ತಿರುವ ಶ್ರುತಿಯು ಅವನ ಶಕ್ತಿಯು ನಾನಾ ವಿಧವಾದದ್ದು, ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು ಎಂಬುದಾಗಿ ಅವನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಅಂತಹ ಶಕ್ತಿಯು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದದ್ದು, ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕವಾದದ್ದು ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ¹ ಹಾಗೆಯೇ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮಾಣವು ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪ ಎಂತಹದ್ದೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಿ, ಭಗವಂತನು ಜ್ಞಾನೈಶ್ವರ್ಯ ಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿರುವಂತೆ, ಶಕ್ತಿ ಸ್ವರೂಪಿಯೂ ಆಗಿರುವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ²

೪ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಧಾರಳಾದ ಭೂದೇವಿಯನ್ನು ಸಹಾಯಳನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವವನು³

೫ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ (ಸರ್ವವಿಷಯಕವಾದ) ಪರಿಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನ ಉಳ್ಳವನು⁴

೬ (ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಪ್ರದಯದಲ್ಲಿ) ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವನು⁵

1 ನ ತಸ್ಯ ಕಾರ್ಯಂ ಕರಣಂ ಚ ವಿದ್ಯತೇ ನ ತತ್ಸಮಶ್ವಾಭ್ಯಧಿಕತ್ವ ದೃಶ್ಯತೇ | ಪರಾಽಸ್ಯ ಶಕ್ತಿರ್ನಿವಿಧೈನ ಶ್ರೂಯತೇ ಸ್ವಾಭಾವಿಕೀ...

-ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ 2-1-32

2 ' ಕಿಮಾತ್ಮಕೋ ಭಗವಾನ್ | ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ಐಶ್ವರ್ಯಾತ್ಮಕಃ ಶಕ್ತ್ಯಾತ್ಮಕ ಇತಿ'

-ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-2-41

ಸ ಏವ ದೇಹೋ ವಿಜ್ಞಾನನೈಶ್ವರ್ಯಂ ಶಕ್ತಿರೂರ್ಜಿತಾ |

-ಅನು. ವ್ಯಾ. 2-262

೪ 3 ಧಾ ಧಾರಯಂತೀ ಭೂಃ ಆಮಾ ಸಹಾಯಃ ಯಸ್ಯ ತತ್ ಧಾನು |

-ವಾ. ರಾ.

೫ 4 ಸರ್ವಂ ಧಾರಯಂತೀ ವಿಷಯೀಕರ್ತವಂತೀ ಆ ಪರಿಪೂರ್ಣಾ ಮಾ ಜ್ಞಾನಂ ಯಸ್ಯ ತತ್ ಧಾನು |

೬ 5 ಧೀಯತೇ ಜ್ಞಾನಿಭಃ ಸ್ವಹೃದಿ ದ್ರೀಯತ ಇತಿ ಧಾನು |

ಗರ್ಭಾದಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ಗರ್ಭವನ್ನು ಬಹಳ ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಂತೆ ಗುರು ಶಿಷ್ಯರು ಬಗವಂತನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರಬೇಕೆಂದು ಕಾರಕೋಪನಿಷತ್ಪ್ರಸಂಗದೇಶಿಸಿದೆ.¹

ಬ್ರಹ್ಮ ಸ

[ಮನೆಯಂತೆ ಆಶ್ರಯಂ]

ಪ್ರ - ಬ್ರಹ್ಮನು ಶುಕ್ತಿಯದ ರಜತಾಂಜನಾದಿಪ್ರಾಸವಾಧಂತೆ ಜಗದಾರೋಹಃಧಿಷ್ಠಾನವೆಂದು ಕೆಲವರು, ಮಣ್ಣು ಮಡಿಕೆಗೆ ಉಪಾದಾನವಾದಂತೆ ಜಗದುಪಾದಾನವೆಂದು ಕೆಲವರು, ನಮ್ಮ ಮನೆಯು ನಮಗೆ ಆಶ್ರಯವಾಗುವಂತೆ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಆಶ್ರಯವೆಂದು ಇತರರು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾವು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಕ್ಷವನ್ನು ಸರಿ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಬೇಕು?

ಉ - ವಿಷ್ಣುವಿನ ನಾಮವಾಗಿ ಧಾಮಶಬ್ದವು ಇರುವುದರಿಂದ ಧಾಮಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮನೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮೂರು ಮತಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರನೆ ಪಕ್ಷವು ಸರಿ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸುವದು ಯುಕ್ತ. ಅಲ್ಲದೆ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ದಿವ್ಯ ಚಕ್ಷುಸ್ಸಿನಿಂದ ವಿಶ್ವರೂಪದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವು ಉಂಟಾದಾಗ ಆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದಿಂದ ಭಗವಂತನು ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮನೆಯಂತೆ ಅಧಾರನು ಎಂದೇ ತೋರಿದೆ ಅದುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ನಮಗೇಲ್ಲರಿಗೂ ಮನೆಯಂತೆ ಆಶ್ರಯನು ಎಂಬ ತತ್ವವು ತ್ರಿಕಾಲಾಬಾಧಿತ.

೨೧೨ ಸತ್ಯಃ

೦ ಭಗವಂತನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವವನು¹.

1 ಅರಣ್ಯೋರ್ಭಿಹಿತೋ ಜಾತನೇದಾ ಗರ್ಭ ಇವ ಸುಭೃತೋ ಗರ್ಭಣೀಭಃ |

-ಕಾ. ಉ 2-1-8

‘ಸರ್ವಜ್ಞೋ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣು ರಶನ್ಯೋರ್ಗುರುಶಿಷ್ಯಯೋಃ | ಸುಭೃತಃ ...’

-ಕಾ ಉ. ಭಾ.

೦ 2 ಸತ್ ಸದ್ಭಾವಂ ಜನ್ಮಯಾಪಯೇತ್ ಪ್ರಾಪಯೇತ್ ಸೃವ್ಯತಿರಿಕ್ತಂ ಸರ್ವಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಾದ್ ತದ್ ಬ್ರಹ್ಮ ಸತ್ಯಂ ಕಥ್ಯತೇ ...

ಶ್ರೀಮನ್ಮತ್ಸ್ಯಯ ಸುಧಾ (೧-೧-೨)

- ೨ ಭೂತಗಳನ್ನು ಪ್ರವರ್ತಿಸುವವನು¹
- ೩ ಭೂತಗಳಿಗೆ ಜೀವನವನ್ನು ನೀಡುವವನು²
- ೪ ಭೂತಗಳನ್ನು ಸಂದರಿಸುವವನು³

ಸತ್ಯ ಶಬ್ದದಿಂದ ಸತ್ಯತ್ವವನ್ನು ಬಗೆವಂತನ ಲಕ್ಷಣವನ್ನಾಗಿ ಸಂದೇಶಿಸಿದ ತೈತ್ತಿರಿಯೋ ಪನಿಷತ್ತು⁴, ಜನ್ಮಪ್ರದತ್ವರೂಪವಾದ⁵ ಜೀವನ ಪ್ರದತ್ವರೂಪವಾದ ಹಾಗೂ ವಿನಾಶಪ್ರದತ್ವರೂಪವಾದ ಸತ್ಯತ್ವವನ್ನು ಅನ್ನಮಯ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿದೆ⁶ ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಾಣಮಯ ಪ್ರಕರಣ

೨ 1 ಸತ್ ಸತ್ತ್ವಂ ಗತಿಂ ಭೂತಾನಾಂ ಯಾಪಯತೀತಿ ಸತ್ಯಶಬ್ದೋಽಪಿಗತಿಪ್ರದತ್ವಮಾಹ |
-ಶ್ರೀಮನ್ನಾಸ್ತುಯಸುಧಾ (1-1-5)

೩ 2 ಸತ್ ಸತ್ತ್ವಂ ಜೀವನಂ ಭೂತಾನಾಂ ಯಾಪಯತೀತಿ ಸತ್ಯಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ ಭವತಿ |
-ಶ್ರೀಮನ್ನಾಸ್ತುಯಸುಧಾ (1-1-5)

೪ 3 ಸತ್ ಸತ್ತ್ವಂ ವಿಶರಣಂ ಭೂತಾನಾಂ ಯಾಪಯತೀತಿ ಸತ್ಯಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ ಭವತಿ |
-ಶ್ರೀಮನ್ನಾಸ್ತುಯಸುಧಾ (1-1-5)

ಏತಚ್ಚ ತರ್ವಿಭವೈತ್ಯತ್ತಿಮಧಿಕೃತ್ಯ ಅಧಿಕವಿಚಾರಾಃ ಅನಂದಮಯಾಧಿಕರಣಸಂಬಂಧಿನ್ಯಾಂ ಶ್ರೀಮನ್ನಾಸ್ತುಯಸುಧಾಯಾಂ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಾಃ ||

4 ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಮನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮ |
-ತೈ. ಉ 2-1

5 'ಸದ್ಭಾವಂ ಯಾಪಯೇದ್ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸತ್ಯಂ ತತ್ ತೇನ ಕಥಿತೇ | ಇತಿ ಸೃಷ್ಟಿರಿಹ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಜಗತ್ಸದ್ಭಾವಯಾಪಕಮ್ | ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ಸ್ಥಾಪನಾಯೈವ |
-ಅನು ವ್ಯಾ. (1-1-190)

ಸತ್ಯಶಬ್ದೇನ ಯತ್ ಜಗತ್ಸದ್ಭಾವಯಾಪಕಂ ಬ್ರಹ್ಮೇತ್ಯುಕ್ತಂ ತಸ್ಯಾರ್ಥಸ್ಯ ಸ್ಥಾಪನಾಯೈವ ಸೃಷ್ಟಿಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ .
-ಸುಧಾ

6 ...ಸತ್ತ್ವಂ ಜೀವನಮೇವ ಚ | ವಿಶೀರ್ಣತಾ ಚ ಸತ್ತ್ವಂ ಸ್ಯಾತ್ ಸನ್ನಮಿತ್ಯಾಹುರೇವ ಯತ್ | ಅತ್ತೋಽದ್ಯತಾಽತ್ಯತಾಽನ್ಯತ್ವಂ ಸತ್ಯಶಬ್ದಾರ್ಥ ಏವ ಹಿ |
-ಅನು, ವ್ಯಾ. (1-1-191)

ದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಪ್ರದರ್ಶನರೂಪವಾದ ಮತ್ತು ಪ್ರವರ್ತಕತ್ವರೂಪವಾದ ಸತ್ಯತ್ವವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿದೆ.

ಓಗೆ ಭಗವಂತನ ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ ಸತ್ಯತ್ವ ಲಕ್ಷಣವು ತೃಪ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಅನ್ವಮಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಮಮಯ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತಯಿಸಾಂಗಿದೆ²

5) ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿರುವವನು³

ಉಳಿದವರ ಇರ ವಿಶೇಷ, ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಮಿತಿ ಭಗವದಧೀನವಾಗಿದ್ದರೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ನಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪ ಯಾರಿಗೂ ಅದೀನವಾಗಿಲ್ಲ ಈ ರೀತಿಯ ಸಾತಂತ್ರ್ಯ ಭಗವಂತನ ಅಸಾಧಾರಣಗುಣವೆನಿಸಿದ್ದು, ಇದನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ತು ಸತ್ಯಶಬ್ದದಿಂದ ಭಗವಂತನ

ಯತ ಏವಂ ಸಕಲಭೂತಾನಾಂ ಜೀವನವಿನಾಶಹೇತುತ್ವಂ ಸತ್ಯಶಬ್ದೋಕ್ತಂ ಆಶಃ ಸತ್ಯ ಶಬ್ದಾರ್ಥ ಏವಾನ್ವತ್ಯಮನ್ವಶಬ್ದಪ್ರವೃತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಮ್ | ತತ್ ಕಥಮ್ | ಹಿ ಯಸ್ಮಾ-
ದುಪಜೀವ್ಯತ್ವಲಕ್ಷಣಾ ಆದ್ಯತಾ ವಿನಾಶಕತ್ವಲಕ್ಷಣಾ ಆತ್ಮತಾ ಚ ತದಿತಿ |

-ಸುಧಾ

1 ಪ್ರಾಣಂ ದೇವಾ ಅನುಪ್ರಾಣಂತಿ ಮನುಷ್ಯಾಃ ಪಶುವಶ್ಚ ಯೇ | ಅಯಾಃ ಪ್ರಾಣೋ ಹಿ ಭೂತಾನಾಮಿತಿ ಯದ್ ಗತಿಜೀವನೇ | ಉಕ್ತೇ ಸಡಿತಿಧಾತ್ವರ್ಥೋ ಗತಿಶ್ಚಾತೋ ಹಿ ಸತ್ಯತಾ | ಪ್ರಾಣಿತ್ವಂ. . |

-ಅನು ವ್ಯಾ. (1-1-193)

2 ತತ್ರ ಸತ್ಯತ್ವಂ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾನನ್ಯಪ್ರಾಣಯೋರಪಿ | ಉಕ್ತಂ |

-ಅನು. ವ್ಯಾ. (1-1-188)

ತತ್ರ ಲಕ್ಷಣೇಷು ಸತ್ಯತ್ವಂ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾ 'ತಸ್ಮಾದ್ವಾ ಏತಸ್ಮಾದಾತ್ಮನ ಆಕಾಶಃ ಸಂಭೂತಃ' ಇತಿ ಸೃಷ್ಟಿಪ್ರಕರಣೇನ 'ಸ ವಾ ಏಷ ಪುರುಷೋಽನ್ನರಸಮಯ' ಇತಿ 'ತಸ್ಮಾದ್ವಾ ಏತಸ್ಮಾದನ್ನರಸಮಯಾದಿತಿ' ಚಾನ್ಯಪ್ರಾಣಯೋರನ್ನಮಯಪ್ರಾಣಮಯಯೋಃ ಪ್ರಕರಣಾಭ್ಯಾಸಮುಕ್ತಮ್ |

-ಸುಧಾ

3 .ಸತ್ಯಂ ಅನನ್ಯಾಧೀನಸ್ವರೂಪಮ್ |

-ಕರ್ಮನಿರ್ಣಯ ಟೀಕಾ

ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ತಿಳಿದು¹ ಅರ್ಥವರ್ಣನನಿಷ್ಪತ್ತಿಲ್ಲಾ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲೇ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸತ್ಯ ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ².

— ಜಡದ ವಿಶ್ವವಿಲ್ಲದ ಶುದ್ಧ ಚಿಂತೆಯರೂಪಿ

ಜೀವಾತ್ಮರೂ ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪರೇ ಆದರೂ ಮೌಠಿಕ ಶರೀರದ ಸಂಬಂಧ ಅಪರಿಗಿದ ಭಗವಂತ ನಾದರೂ ಶುದ್ಧಚಿಂತೆಯರೂಪಿ ಜಡದ ಸಂಪರ್ಕವೇ ಇಲ್ಲ³ ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನನ್ನು 'ಸತ್ಯ' ಎಂದು ಭಜಿಸಬೇಕೆಂದು ಶುಕಾಚಾರ್ಯರು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವರು⁴.

1 ಕರ್ಮನಿರ್ಣಯೇ 'ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಮನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮ' ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ ಸತ್ಯಶಬ್ದಾರ್ಥಃ ಏವಮೇವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಃ |

— 'ಸತ್ಯಮನನ್ಯಾಥೀನಸ್ವರೂಪಂ'

— ಕ. ನಿ. ಟೀಕಾ

ಸತ್ಯಶಬ್ದಸ್ಯ ಸಚ್ಚಬ್ದಪರ್ಯಾಯತ್ವಾತ್ ಸಚ್ಚಬ್ದಸ್ಯ ಚ 'ಸತ್ತ್ವಂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಮುದ್ದಿಷ್ಟಂ ತಚ್ಚ ಕೃಷ್ಣೇ ನಚಾಪರೇ' ಇತಿ ಸ್ಮೃತೇಃ, 'ಅಸಂಭವಸ್ತು ಸತೋಽನುಪಪತ್ತೇಃ' ಇತಿ ಸೂತ್ರೇ ಸತಃ ಇತ್ಯಸ್ಯ ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯಸ್ಯೇತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇನ ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯ ಪ್ರಯೋಗಾಚ್ಚ ಸ್ವತಂತ್ರ್ಯಾರ್ಥಕಸ್ತಮಿತಿ ಭಾವಃ |

— ಕ. ನಿ. ಟೀ. ಟಿಪ್ಪಣಿ

2 ಶರೀತತ್ ಸತ್ಯಮ್ |

— ಅ. ಉ 1-2-1

ಅದೃಶ್ಯತ್ವಾದಿಗುಣಕತಯಾ ಉಕ್ತಮುಕ್ತರಂ ಸತ್ಯಂ ಅಪರಾರ್ಥೀನ ಸ್ವರೂಪಮ್ |

— ಉ ಖಂ.

3 ನಿರ್ದೋಷಪೂರ್ಣಗುಣವಿಗ್ರಹ ಆತ್ಮತಂತ್ರೋ ನಿಶ್ಚೇತನಾತ್ಮಕಶರೀರಗುಣೈಶ್ಚ ಹೀನಃ |

ಆನಂದನಾತ್ರಕರಪಾದಮುಖೋದರಾದಿಃ ಸರ್ವತ್ರ ಚ ಸ್ವಗತಭೇದವಿವರ್ಜಿತಾತ್ಮಾ |

— ಮಂ. ಭಾರ ತಾ. ನಿ. 1-11

4 '...ತಂ ಸತ್ಯಮಾನಂದನಿಧಿಂ ಭಜೇತ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ..'

— ಭಾಗ. 2-2-7

'....ಸತ್ಯಃ ಕೇವಲ ಸಾರತ್ವಾತ್....'

— ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತಾ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ)

೭ ನಿರ್ದೂಷ್ಠನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನು¹

ಭಗವಂತನು ಯಾವುದೇ ದೋಷಕ್ಕೊಳಗಾಗದವನು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸರ್ವನಿಯಾಮಕ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು 'ಸತ್ಯ' ಎಂದು ಉಪಾಸಿಸಲು ಸನತ್ಕುಮಾರರು ನಾರದರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವರು²

೮ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ನಿಬಿಡನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು (ಎಲ್ಲವನ್ನೂ) ನಿಯಮಿಸುವವನು

ಭಗವಂತನು ಸದ್ಗುಣ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿದ್ದು, ವಿಶ್ವ ನಿಯಾಮಕ ರಾಗಿರುವನೇನು ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ನಾಮಕ ಭಗವಂತನನ್ನು 'ಸತ್ಯ' ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ³

೯ ಸತ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಸತ್ಯತ್ವವನ್ನು ನೀಡುವವನು⁴

ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸನ್ನಿಹಿತನು ಸತ್ಯತ್ವವು ಅವನನ್ನು ಆಧರಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ

.. ಸತ್ಯಂ ಜಡಾಮಿಶ್ರಸಾರರೂಪಮ್

-ಪ್ರಾಚೀನಮ್ ।

೭ 1 ನಿರ್ದೂಷ್ಠತ್ವಾತ್ ಸತ್ । ಯಮಯತಿ ನಿಯಮಯತೀತಿ ಯಮ್ ।

ಸಚ್ಚ ತತ್ ಯಂ ಚ ಸತ್ಯಮ್ ।

2 ....ಸತ್ಯಂ ತ್ವೇನ ವಿಜಿಜ್ಞಾಸಿತವ್ಯಮಿತಿ ಸತ್ಯಂ ಭಗವೋ ವಿಜಿಜ್ಞಾಸ ಇತಿ ।

-ಛಾಂ. ಉ 7-2-1

ಸ ಸತ್ಯೋ ಭಗನಾನ್ ವಿಷ್ಣುರ್ಯದ್ನಿದೋಷೋ ನಿಯಾನುಕಃ ।

-ಪರಮಸಾರ (ಛಾಂ. ಉ ಭಾ.)

೮ 3 'ಅಗ್ನಿಃ. .ಸತ್ಯಃ. .'

-ಯ ವೇ 1-5

....ಸದ್ಗುಣೈಃ ಸಂತತೋಽಖಿಲಮ್ । ಯಮಯತಿ.. .'

-ಯ ಭಾ.

೯ 4 ಸರ್ವಸತ್ಯತಾಪ್ರದಂ ಚ ।

-ಅ. ಉ. ಖಂಡಾರ್ಥ-1-2-1

ಹೀಗೆ ಸತ್ಯಾತ್ ಸತ್ಯನಾದ ಭಗವಂತನು ಸತ್ಯ ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಮಹಾಭಾರತ ತಿಳಿಸಿದೆ¹

೧೦ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಹರಡಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ತಿ' ಎನಿಸುವ ಅಸ್ಮದಾ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಯೋಗ್ಯರಲ್ಲಿ ನಾಧಿಸುವವನು ಹಾಗೂ ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲಿ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವವನು

ಭಗವಂತನು ತಿ ಎನಿಸುವ ಅಸ್ಮದಾ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಯೋಗ್ಯರಲ್ಲಿ ಸಾಧಿಸುವವನು ಹಾಗೂ ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲಿ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವವನು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ 'ಸತ್ಯ' ಎಂದೆನಿಸಿರುವನೆಂದು ಬೃಹದಾರಣ್ಯ-ಕೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ²

[ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ೧೦೯ನೆಯ ಮತ್ತು ೮೬ನೆಯ 'ಸತ್ಯ' ಎಂಬ ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು]

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸತ್ಯ ಶಬ್ದಾರ್ಥ]

ಪ್ರ - 'ಸತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಮನಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮ' ಈ ಉಪನಿಷದ್ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯತ್ವವು ಬ್ರಹ್ಮಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಎಲ್ಲ ಭಾಷ್ಯಕಾರರಿಗೂ ಸಂಮತ ಬ್ರಹ್ಮ ಲಕ್ಷಣವು ಬ್ರಹ್ಮೇತರದಲ್ಲಿ ಬರಬಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತು ಸತ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುವವರು ಈ ಜಗತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮೇತರವಲ್ಲವೆಂದೂ ಬ್ರಹ್ಮೇತವಾದರೆ ಅದು ಮಿಥ್ಯಾ ಹೊರತು ಸತ್ಯವಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲ?

1 ಸತ್ಯೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ ಕೃಷ್ಣಃ ಸತ್ಯಮುತ್ರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್ ।

ಸತ್ಯಾತ್ ಸತ್ಯಂ ತು ಗೋವಿಂದಃ ತಸ್ಮಾತ್ ಸತ್ಯೋಽಪಿ ನಾಮತಃ ॥

-ಮ. ಭಾರ. ಉದ್ಯೋಗ 70

೧೦ 2 ತದೇತತ್ ತ್ರ್ಯಕ್ಷರಂ ಸತ್ಯಮಿತಿ ಸ ಇತ್ಯೇಕಮುಕ್ಷರಂ ತೀತ್ಯೇಕಮುಕ್ಷರಂ ಯಮಿತ್ಯೇಕಮುಕ್ಷರಂ ಪ್ರಥಮೋತ್ತಮೇ ಆಕ್ಷರೇ ಸತ್ಯಂ ಮಧ್ಯತೋಽನ್ಯತಂ ತದೇತದನ್ಯತಮುಭಯತಃ ಸತ್ಯೇನ ಪರಿಗೃಹೀತಂ.... ।

-ಬೃ. ಉ. 7-5-2

ತತತ್ವಾದನ್ಯಥಾಜ್ಞಾನಂ ತೀತ್ಯೇನ ಸಮುದೀರ್ಯತೇ । ತಸ್ಯಾಧಿಸ್ತಾತ್ ಸದಾತ್ಮಾ ತು ಸಾಧಯನ್ನನ್ಯತಂ ಹರಿಃ । ಉಪರಿಷ್ಟಾಚ್ಚ ಯನ್ನಾಮಾ ನಾಶಯನ್ನನ್ಯತಂ ಸ್ಥಿತಃ ।

ಆಧಾರ (ಬೃ. ಉ ಭಾ. 7-5-2)

ಉ - ಈ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ಯಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತಾ ಎಂದು ಅರ್ಥವೆಂದು ಪ್ರೀಮದಾದ ಚಾರ್ಯರ ಬಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಅದುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಗೆ ಸತ್ಯತ್ವವು ಲಕ್ಷಣವು ಹೌದು ಅದರ ಅದರ ಅರ್ಥ ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃತ್ವ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾದುದರಿಂದ ಆ ಲಕ್ಷಣವು ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದದರಿಂದ ಯಾವ ದೋಷವೂ ಇಲ್ಲ ಈ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಉತ್ತರ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಅತ್ಮನ ಆಕಾರಃ ಸಂಬೋಧಃ ಆಕಾಶಾದ್ವಾಯುಃ' ಇತ್ಯಾದಿ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಶಬ್ದಾರ್ಥವಾದ ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಸಂಗತವಾಗುತ್ತದೆ ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಈ ಉತ್ತರ ವಾಕ್ಯವು ಅಸಂಗತವಾದೀತು

೨೧೩ ಸತ್ಯವರಾಕ್ರಮಃ

೧ ಪ್ರತಿಬಂಧ, ಅನಿತ್ಯತ್ವ, ಅಪೂರ್ಣತೆ, ಜಾಡ್ಯ ಮೊದಲಾದ ದೋಷಗಳಿಂದ ರಹಿತವಾದ ಶೌರ್ಯವುಳ್ಳವನು.¹

೨ ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾಗಿದ್ದು ಸತ್ಯ ವನಿಸುವ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕವಾದ ಶೌರ್ಯವುಳ್ಳವನು²

ಭಗವಂತನ ಬಲ, ಜ್ಞಾನಾದಿಗುಣಗಳೆಲ್ಲ ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕಗಳೇ ಆಗಿರುವಂತೆ³ ಅವನ ಶೌರ್ಯಗುಣವೂ ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕವೇ ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನಂತೆಯೇ ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾದುದು.

೧ 1 ಸತ್ಯಃ ಪ್ರತಿಬಂಧಾದಿದೋಷರಹಿತಃ ಪರಾಕ್ರಮಃ ವಿಕ್ರಮಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಃ, 'ಸದ್ಭಾವೇ ಸಾಧುಭಾವೇ ಚ ಸದಿತೈತತ್ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ' ಇತಿ (ಗೀ. 17-26) ಗೀತೋಕ್ತದಿಶಾ ಸಾಧುಭಾವಾರ್ಥಕಸ್ಯ ಸಚ್ಚಿದ್ರಸ್ಯ ಪರ್ಯಾಯತ್ವಾತ್ ಸತ್ಯಶಬ್ದಸ್ಯ ನಿರ್ದುಷ್ಟತ್ವರೂಪಸಾಧುತ್ವಾರ್ಥಕತ್ವಂ ಸಿದ್ಧ್ಯತಿ ।

೨ 2 ನಿರ್ದುಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಸತ್ಯಃ ಭಗವಾನ್ । ತತ್ಸ್ವರೂಪಭೂತಃ ಪರಾಕ್ರಮಃ ವಿಕ್ರಮಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಃ ।

3 ಪುರುಷ ಏವೇದಂ ವಿಶ್ವಂ ಕರ್ಮ ತಪೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಾಮೃತಮ್

-ಆಥ. ಉ. -1²-1

ಭಗವತಃ ಕರ್ಮ ಚೇಷ್ಟಾ ತಪೋ ಜ್ಞಾನಂ ಚ ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಾಮೃತಬ್ರಹ್ಮಾಖ್ಯಃ ಪುರುಷೋ ಭಗವಾನೇವ ।

ಯೈಷಾ ಚೇಷ್ಟಾ ಭಗವತೋ ಯಚ್ಚ ಜ್ಞಾನಂ ಪರಾತ್ಮನಃ । ತತ್ ಸರ್ವಂ ಭಗವಾನೇವ ಯೇ ಚ ಧರ್ಮಾ ಬಲಾದಯಃ

-ಆಥ. ಉ. ಭಾ.

ಯಾವ ದೇಶಕಾಲಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರತಿಬಂಧವಿಲ್ಲದದ್ದು ನಿತ್ಯ, ಪೂರ್ಣ ಹಾಗೂ ಚೇತನಾತ್ಮಕ. ವಿಪ್ರರೇ ಪ್ರಧಾನರಾಗಿದ್ದು ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ತಾನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿರುವ ಭಗವಂತನ ಎಲ್ಲ ಮಹಿಮೆಗಳೂ 'ಸತ್ಯ'ವಾದವು ಅಂದರೆ ಯಥಾರ್ಥವಾದವು ಹಾಗೂ ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾದವುಗಳು ಎನ್ನುತ್ತಿರುವ¹ ವೇದಪ್ರಬಂಧವು ಮಹಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಭೂತಗಳಾದ ಅವನ ಪರಾಕ್ರಮಗಳಿಗೂ ಸತ್ಯತ್ವವನ್ನು ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವನು ಬೆಗವಂತನ ದೇಹ, ಜ್ಞಾನಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಹೊರಟ ಪ್ರಮಾಣವೊಂದು 'ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಃ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಅವನ ಪರಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ಯತ್ವವನ್ನು ಸತ್ಪದದಿಂದ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದು²

ತಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಬಾಲಕ ರಾಮಚಂದ್ರನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ದಶರಥನಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು, ತಾವು, ವಸಿಷ್ಠರು ಹಾಗೂ ತಪಸ್ಸಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದ ಇತರ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಧರ್ಮರಾಮನನ್ನು 'ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಃ'ಯನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವು—ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮುತು³ ಭಗವಂತನ ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮತ್ವವನ್ನು ಬಲ್ಲವರು ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿಕೊಡುವುದು

೧. ಸ್ವರೂಪಾದ ತೊಡಗುವಿಕೆ ಉಳ್ಳವನು⁴

ಸರ್ವಸಮರ್ಥನಾದ, ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ, ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪನಾದ ಭಗವಂತನು ಯಾವ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲೇ ತೊಡಗಲಿ ಅದು ನಿರರ್ಥಕವೆನಿಸುವುದೆಂದಿಲ್ಲ.

೪ (ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ) ಸತ್ಯವರನಾದ ಬಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ

1 'ಸತ್ಯಸೋ ಅಸ್ಯ ಮಹಿಮಾ ಗೃಣೇ ಶನೋ ಯಜ್ಞೇಷು ವಿಪ್ರರಾಜ್ಯೇ'

-ಮ ಭಾರತಾ. ನಿ. 1-67

2 ಸದ್ವೇಹಃ ಸುಖಗಂಧಶ್ಚ ಜ್ಞಾನಭಾಃ ಸತ್ಪರಾಕ್ರಮಃ |

-ಬ್ರ ಸೂ ಭಾ. 2-2-41

3 ಅಹಂ ನೇದ್ಮಿ ಮಹಾತ್ಮಾಸಂ ರಾಮಂ ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಂ |

ವಸಿಷ್ಠೋಽಪಿ ಮಹಾತೇಜಾ ಯೇ ಚೇನೇ ತಪಸಿ ಸ್ಥಿತಾಃ |

ನಾ. ರಾ ಬಾಲ. 19-15

೩ 4 ಸತ್ಯಃ ಸಫಲಃ ಪರಾಕ್ರಮಃ ಉದ್ಯಮಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಃ |

'ಶಾರ್ಯೋದ್ಯೋಗೌ ಪರಾಕ್ರಮೌ |'

ಪಾದ ವಿಕೀಪ ಮಾಡಿದವನು¹

೫ ಉತ್ತಮಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದವನು ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳ ಶತ್ರು ಆದ ಬಲಿಚಕ್ರ ವರ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಾದವಿಕೀಪ ಮಾಡಿದವನು²

೬ ವಾಯು, ಬ್ರಹ್ಮ ಹಾಗೂ ಸೂರ್ಯ ಇವರಿಗೆ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು³

೭ ಸಾಧು ಸ್ವರೂಪಿಗಳಾದ (ಪಾಂಡವರು) ತಮ್ಮ ಶತ್ರುಗಳಾದ ಕೌರವರನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು⁴

1 ಸತ್ಯಪರೇ ಸತ್ಯವಚನಾತ್ಮಕೇ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿನಿ ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ಕ್ರಮಃ ಪಾದವಿಕ್ಷೇಪೋ ಯಸ್ಯ ಸಃ |

-ಸ. ಸಂ

೫ 2 'ನಿರ್ದುಃಖಪೂರ್ಣಾನಂದತ್ವಾದ್ ಯಮಾಹುಃ ಸತ್ಯಮಚ್ಯುತಮ್' ಇತಿ ತಂತ್ರಭಾಗವತಾ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 1-1-1) ನುಸಾರೇಣ ಸತ್ಯಃ ನಿರ್ದುಃಖಸುಖಪೂರ್ಣಃ | ಪರೇ ದೇವತತ್ರಾ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿನಿ ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ಕ್ರಮಃ ಪಾದವಿಕ್ಷೇಪಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಪರಾಕ್ರಮಃ |

೬ 3 'ವಾಯುಃ ಸದಿತಿ ಸಂಪ್ರೋಕ್ತೋ ಜೀವೇಷು ತು ಸುವೂರ್ಣತಃ | ತೀತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಮುದ್ಧಿಷ್ಟಃ ಸ ಏವಾನ್ನಾಭಿಮಾನವಾನ್ | ಅನ್ಯಂ ಪ್ರಜಾಪತಿರಿತಿಶ್ರುತಿರನ್ಯಾಸ್ಯಭಾವತ | ಅತಿನಾದಾತ್ ಸದಾ ವೇದೈರಪ್ಯನ್ಯಂ ಚತುರ್ಮುಖಃ | ಯಮಿತ್ಯಾದಿತ್ಯ ಉದ್ಧಿಷ್ಟೋ ಯಮಯೇದ್ಯತ್ ಪ್ರಕಾಶಯನ್ | ದೇವತಾತ್ರಯಮೇತತ್ತು ಸಹಿತಂ ಸತ್ಯಮುಚ್ಯತೇ | ಶುಕ್ಲ ಕೃಷ್ಣ ಕನೀಸಾಸು ಚಕ್ಷುಷೋಽಪ್ಯೇತ ಅಸ್ಥಿತಾಃ |...ಇತ್ಯೈತರೇಯಭಾಷೋಕ್ತೇಃ ಸತ್ಯಶಬ್ದೋ ನಾಯುಬ್ರಹ್ಮಸೂರ್ಯಸಮುದಾಯಸ್ತೇಷಾಂ ಪರಾಕ್ರಮೋ ಯಸ್ಮಾದಿತಿ |

-ಸ. ಸಂ.

೭ 4 ಸಾಧುತ್ವಾತ್ ಸತ್ಯಾಃ ಧರ್ಮರಾಜಾದಯಃ | ತೇಷಾಂ ಪರೇಷು ಶತ್ರುಷು ಕಾರವೇಷು ಆಕ್ರಮಃ ಯುದ್ಧಕಾಲೇ ಆಕ್ರಮಣಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಈ ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಃ |

ಪ್ರೀತ್ಯಷ್ಟನ ಪ್ರೇರಣೆಗೊಳಗಾಗಿಯೇ ಪಾಂಡವರು ಕೌರವರನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಲು ತೊಡಗಿದ್ದು.

೮ ರಾಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ (ಸೋಮರಸ ಹಿಂಡುವುವೇ ಮೊದಲಾದ) ಸಮೀಚೀನ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ ಭರದ್ವಾಜಾದಿಗಳ ಆಕ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುವವನು.¹

೯ ಸತ್ಯನಾಮಕನಾದ ತನ್ನ ರತ್ನಗಳನ್ನು ಅಂದಂತಮಸ್ಸಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ತುಳಿಯುವವನು²

೧೦ ಸ್ವತಂತ್ರನಾದವನು ನಿರ್ದೋಷ ಗುಣಪೂರ್ಣನಾದವನು(ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ) ವಿಶಿಷ್ಟದಾದ ಪಾದವಿಕ್ಷೇಪ ಉಳ್ಳವನು³

೧೧ ಸತ್ಯರೂಪಿ ಭಗವತ್ಪರವಾದ ಮಂದಗಳ ವರ್ಣ ರಬ್ಬಾದಿಗಳ ಕ್ರಮವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತೀಕರಿಸುವವನು⁴

೧೨ ಸಾಧು ಜನರ ವರನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಸಕಲ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ವ್ಯಾಪ್ತಿಸಿರುವವನು⁵

೮ 1 ಸತ್ಯಂ ಸಮೀಚೀನಂ ಸೋಮಾಭಿಷವಾದಿಕರ್ಮ | ರತ್ನರಾಃ ಭರದ್ವಾಜಾದಯಃ |

ತಾನಾಕ್ರಮತೇ ತದ್‌ಗೃಹಾನ್ ಪ್ರಾಪ್ನೋತೀತಿ ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಃ |

-ಶೇ. ಚಂ.

೯ 2 ಸತ್ಯಸ್ಯ ಸತ್ಯನಾಮಕಸ್ಯ ಸ್ವಸ್ಯ ಯೇ ಪರಾಃ ಶತ್ರುವಃ ಅಸುರೀಸ್ವಭಾವೋಪೇತಾಃ, ತೇಷು ಆಕ್ರಮತೇ ಸಮ್ಯಕ್ ಪಾದವಿಕ್ಷೇಪಂ ಕರೋತಿ, ತಾನ್ ಅಂಧೇತಮಸಿ ನಿಕ್ಷಿಪತೀತಿ ಯಾವತ್ |

೧೦ 3 ಸತ್ಯಃ ಸ್ವತಂತ್ರಃ | 'ಸತ್ಯಂ ಅನನ್ಯಾಧೀನಸ್ವರೂಪಂ'-ಕ. ನಿ. ಟೀಕಾ | ನಿರ್ದೋಷಗುಣ-ಪೂರ್ಣತ್ವಾತ್ ಪರಂ ಚಾಹುರ್ಜನಾರ್ದನಮ್-ತಂತ್ರಭಾಗವಮ್ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 1-1-1) ಆ ಕ್ರಮತೇ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾವತಾರೇ ಸಮ್ಯಕ್ ಪಾದವಿಕ್ಷೇಪಂ ಕರೋತೀತಿ ಆಕ್ರಮಃ |

೧೧ 4 ಸತ್ಯಃ ಭಗವಾನ್. ಶತ್ವರಃ ವೇದಃ | ತಸ್ಯ ಆಕ್ರಮಃ ಸಮೀಚೀನಾ ವರ್ಣಪದಾ-ದ್ಯಾನುಪೂರ್ವಿ ಯಸ್ಮಾದಭಿವ್ಯಕ್ತಾ ಸಃ ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಃ |

೧೨ 5 ಸತ್ಯಾಃ ಸಾಧವಃ | ಸರ್ವದಾ ಶತ್ವರತ್ವಾತ್ ಸತ್ಯಪರಃ | ಸರ್ವಂ ಜಗತ್ ಆಕ್ರಮತೇ ವ್ಯಾಪ್ನೋತೀತಿ ಆಕ್ರಮಃ ಸತ್ಯಪರಶ್ಚಾಸಾನಾಕ್ರಮತ್ಪ್ರತೀತಿ ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮಃ |

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಆಯಾಸವಿಲ್ಲ]

ಪ್ರ - ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪನು ಎಂದರೆ ಅವನ ಎಲ್ಲ ಸಂಕಲ್ಪವು ನಿಯಮಾನುಸಾರವಾಗುವುದು ಎಂದು ಅರ್ಥವಾದಂತ ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮ ಎಂದರೂ ಅವನ ಎಲ್ಲ ಶೌರ್ಯವು ಸಫಲವಾಗಿಯೇ ತೀರುತ್ತದೆಂದು ಅರ್ಥ ಸ್ಪಷ್ಟ. ಆದರೆ 'ಇಚ್ಛಾದೂತ್ರಂ ಪ್ರಭೋಃ ಸೃಷ್ಟಿಃ' ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಕೇವಲ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅವನ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾದುದರಿಂದ ಅವನ ಶೌರ್ಯಕ್ಕೆ ಅವಸರವೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲ? ಅದುದರಿಂದ ಅವನ ಶೌರ್ಯವು ನಿರರ್ಥಕವಾಯಿತಲ್ಲ? ಅವನನ್ನು ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮ ಎಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವದು?

ಉ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡಿ ಆ ಆಕಾರಾನುಕೂಲವಾದ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಮಾಡಿಯೇ ಆ ಆಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅದುದರಿಂದ ಅವನು ಸತ್ಯಪರಾಕ್ರಮನು 'ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರಂ' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ—ಅವನು ಕಾರ್ಯಾನುಗುಣ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರಕಟಮಾಡುವದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅಲ್ಲ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛಾಮಾಡಿ ಕಾರ್ಯಾನುಗುಣಶೌರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಮಾಡಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದಾಗ ಆಯಾಸವಾಗುವದು ಕಂಡಿದೆ ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿ ದವರಿಗೆ ಆಯಾಸವಾಗುವದಿಲ್ಲ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಇಚ್ಛಾಮಾಡಿ ಪರಾಕ್ರಮ ಪ್ರಕಟ ಮಾಡಿದರೂ ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ಆಯಾಸಲೇಶವೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು

೨೦೪ ನಿಮಿಷಃ

೧ (ಯಾವಾಗಲೂ ಕ್ಷೀರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ) ಯೋಗನಿರ್ದೈಯಲ್ಲಿರುವವನು¹ (ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಯೋಗನಿರ್ದೈಯಲ್ಲಿರುವವನು²

ವೈಜಯಂತದಲ್ಲಿ ರುದ್ರನಿಗೆ ಭಗವತ್ಪತ್ನಿದ ಕುರಿತು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಚತುರ್ಮುಖನು. ಭಗವಂತನು ಯಾವಾಗಲೂ ಕ್ಷೀರ ಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಯೋಗ ನಿರ್ದೈಯಲ್ಲಿ ಇರುವನೆಂದು

೧ 1 ಯೋಗನಿದ್ರೆಯಾ ನೇತ್ರನಿಮೀಲನಾತ್ ನಿಮಿಷಃ ।

-ನಿ. ರಾ.

2 ನಿಮಿಷತಿ ಪ್ರಲಯೇ ಸ್ಥನಯನಮಿತಿ ನಿಮಿಷಃ ।

-ನಾ. ರಾ.

ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು¹

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯಿಂದ ದ್ವಾರಕೆಗೆ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕೌರವ ರಾಜರ ಆಂತಃ ಪುರದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ—ಪ್ರಕೃತಿ ಗುಣಗಳ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಅಂದರೆ ಸಂಪಾದಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಯೋಗನಿದೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದ ಪುರಾತನ ಪುರುಷನೇ ಇವನು—ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸುವುದರೇ ಮೂಲಕ ಭಗವಂತನು ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲೂ ಯೋಗ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವನೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುವರು ಚತುರ್ಮುಖನ ನೂರು ವರ್ಷಗಳು 'ಪರ' ಎನಿಸಿದ್ದು ಪ್ರಲಯ ನಡೆಯುವ ಈ ಅದದಿ ಪೂರ್ತಿ ಭಗವಂತನು ಯೋಗ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವನೆಂದು ಸೂಚಿಸುವ ಶ್ರೀ ಮದಾಚಾರ್ಯರು, ಭಗವಂತನ ಚಕ್ಷುರ್ನಿಮಿಲನವು ಔಪಚಾರಿಕವೇ ಹೊರತು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಲ್ಲ, ಬಾಹ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಇದರಿಂದೇನೂ ಪ್ರತಿಬಂಧವಿಲ್ಲ—ಎಂಬುದನ್ನೂ ಸೂಚ್ಯವಾಗಿ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವರು.³

೨ ಜೀವಾತ್ಮರು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು⁴

1 ತಸ್ಯೈಷ ಆದೇಶೋ ನೈವೀಮಿಷದಾಽ ಇತಿ.. !

-ತಲ. ಉ 5-3.

'ಅಕ್ಷೋರ್ನಿಮಿಲನಂ ಕೃತ್ವಾ ಯಃ ಶೇತೇ ಕ್ಷೀರಸಾಗರೇ | ಸ ಏವೈಕಃ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮೈ-
ತ್ಯೇವ ತಸ್ಯೋಪದೇಶನಮ್'

-ಬ್ರಹ್ಮಪಾರ (ತಲ. ಉ. ಭಾ)

2 ಸನ್ಯೆ ಕಿಲಾಯಂ ಪುರುಷಃ ಪುರಾತನೋ ಯ ಏಕ ಅಸೀದವಿಶೇಷ ಆತ್ಮನಿ |

ಅಗ್ರೇ ಗುಣೇಭ್ಯೋ ಜಗದಾತ್ಮನೀಶ್ವರೇ ನಿವೀಲಿತಾತ್ಮನ್ನಿತಿ ಸುಪ್ತಶಕ್ತಿಷು |

-ಭಾಗ. 1-10-21

3 . . . ಪರನಾಮ ನಿಮೇಷಕಾಂತೇ |

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 1-3

* .. ಸೋಽಯಂ ನಿಮೇಷಃ ಹರೇರುಪಚಾರಾದೇವ ನತು ಸ್ವಭಾವಾದಿತಿ ತಮಿಮಂ
ನಿಮೇಷಂ ಕೌತ್ಸಯಿತುಂ ಕಶಬ್ದಃ |

-ಭಾವ ಪ್ರಕಾಶಿಕಾ.

೨ 4 ನಿಮಿಷತಿ ನಿಮಿಲತೃನೇನ ಸರ್ವಂ ಜೀವಜಾತಮಿತಿ ನಿಮಿಷಃ |

ಜೀವಾತ್ಮರು ಸ್ವದ್ವಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ, ಸುದ್ವಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಮರಣಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವರು ಸ್ವದ್ವಾವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವ ಭಗವಂತನೇ ಆಯಾಯ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ 'ಚಕ್ಷುರ್ನಿಮೀಲಸ'ವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವನು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲೇ ಅದರ್ವಣೋ ಪನಿಷತ್ತು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುವ ಸರ್ವಪೂ ಯಗವದದೀನವೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ¹

೩ (ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು) ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕುರಿಸುವವನು²

೪ (ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ) ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ನೀಡಿರುವವನು³

ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಾರು ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಎಂಬುದರ ಬಗ್ಗೆ ಒಮ್ಮೆ ವಿವಾದಕ್ಕೊಳಗಾಗುವರು ವಿವಾದ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ತಮ್ಮ ವಿವಾದ ವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವರು ಭಗವಂತನು ಅವರಲ್ಲಿೊಂದು ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುವವನು ಯಾರು ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಾಗ ಉಳಿದವರು ಆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಇರಲು ಶಕ್ತರಾಗಲಾರರೋ ಅವನೇ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂಬುದಾಗಿ ಅದರಂತೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೇ ದೇವತೆಗಳು ಚತುರ್ಮುಖ ದೇಹದಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗಲು ಆ ದೇಹ ಬೀಳುವುದಿಲ್ಲ ಅಲ್ಲದೆ ಉಳಿದ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ಆ ದೇಹದಲ್ಲೇ ಇದ್ದರೂ ಪ್ರಾಣದೇವರು ಹೊರಟಾಗ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಇರಲು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಾಣದೇವನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂಬುದಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿಕೊಂಡರೆಂದು 'ಪವಮಾನ' ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದೆ.⁴

1 ' .ಆತ್ಮೈತತ್ ಸರ್ವಮರ್ಪಿತಮೇಜತ್ ಪ್ರಾಣನಿಮಿಷಚ್ಛ ಯತ್'

-ಅಥ ಉ 2-1 1

೨ 2 ನಿತರಾಂ ನೇಷತಿ ಭಕ್ತಾನಾಮಭೀಷ್ಟಂ ಸಿಂಚತೀತಿನಿಮಿಷಃ ।

'ಮಿಷ ಸೇಚನೇ' । ಕಪ್ಪತ್ಯಯಃ ।

೪ 3 ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿದೇನಾನಾಂ ನಿತರಾಂ ಮಿಷಃ ಸ್ಪರ್ಧಾ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ನಿಮಿಷಃ ।
'ಮಿಷು ಸ್ಪರ್ಧಾಯಾಂ' ।

4 ಆಹಂ ಶ್ರೇಯೋ ವಿನಾದಂ ತು ಯೇನ ಕೃತ್ವಾಽಖಿಲಾಃ ಸುರಾಃ । ಅಸಮರ್ಥಾಃ ಸ್ವರ-
ಕ್ಪಾಯಾಂ ಸ ನಾಯುಃ ಸುರನಾಯಕಃ । ನಿವದಂತೋಽಖಿಲಾ ದೇವಾ ಯಯುರ್ನಾ-
ರಾಯಣಂ ಪ್ರಭುಮ್ । ಆಹಂ ಶ್ರೇಯಾನಹಂ ಶ್ರೇಯಾನಿತಿ ನಾಯುಃಪುರಃಸರಾಃ ।

ಹೀಗೆ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಯಾರು ಶ್ರೇಷ್ಠರೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅವರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ಪರ್ಧೆಯನ್ನು ನೀಡಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಭಗವಂತನು 'ನಿಮಿಷ' ಎನಿಸಿರುವನು

೧ (ದೈತ್ಯರ ಜೊತೆಗೆ) ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸ್ಪರ್ಧಿಸುವವನು¹

೬ ನಿಮಿ ಎಂಬ ರಾಜನು ತನ್ನ ವಂಶದಲ್ಲೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು²

ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಿಮಿ ರಾಜನು ಜನಕ ವಂಶಕ್ಕೆ ಅದ್ವೈತವರ್ತಕನಾಗಿದ್ದು ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವನು.

೭ ಅಯೋಗ್ಯರ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷವನ್ನು ಬೀರಿದಿರುವವನು³

೮ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿ ಇರುವವನು⁴

ಉಕ್ತಂ ಭಗವತಾ ತೇನ ಯೇನ ತ್ಯಕ್ತೇಽಖಿಲಾ ಅಪಿ । ಸ್ಥಾತುಂ ನ ಶಕ್ತಾಃ ಸ ಶ್ರೇಯಾ-
ನಿತ್ಯುಕ್ತಾಃ ಪುನರಾಗತಾಃ । ಉತ್ಪಾತ್ರಂತಾಶ್ಚ ಪುನಃ ಸರ್ವೇ ತದ್ವಿಜ್ಞಾಪ್ತೈಃ ಪೃಥಕ್
ಪೃಥಕ್ । ಸುಪರ್ಣ ಶೇಷರುದ್ರೇಂದ್ರಸೂರ್ಯಾದಿಷು ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ । ಉತ್ಪಾತ್ರಂ-
ತೇಷು ಬ್ರಹ್ಮದೇಹಾಚ್ಛರೀರಂ ನ ಪಪಾತ ಹ । ಯತ ಉತ್ಪಾತ್ರಂತಮೇಕಂ ತು ತದನ್ಯೇ
ನಿವಸಂತಿ ಚ । ಪ್ರಾಣ ಉಚ್ಚಿಕ್ರಮಿಷತಿ ಸ್ಥಾತುಂ ನಾಶಕ್ನುವನ್ ಪರೇ । ತಸ್ಮಾತ್
ಪ್ರಾಣೋ ವರೋ ದೇವೇಷ್ಟಿತಿ ಸರ್ವೇಷು ಮೇನಿರೇ

-ಪವಮಾನ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 8-1)

ಅನೇಕಾಸೂಪನಿಷತ್ತು ಇಯಮಾತ್ಮಾಯಿಕಾ ಉಲ್ಲಖಿತಾ ।

೫ 1 'ಮಿಷ ಪುರ್ವಾಯಾಂ' ಇತಿ ಧಾತೋರ್ನಿಶರಾಂ ದೈತ್ಯೈರ್ಮಿಷಃ ಸ್ಪರ್ಧಾ ಯಸ್ಯ ಸಃ ।

-ಸ. ಸಂ.

೬ 2 ನಿಮಿಃ ತನ್ನಾಮಕಃ ರಾಜಾ ಷಃ ಜನಕವಂಶಸ್ಯ ಅದ್ವೈತವರ್ತಕತಯಾ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ
ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ನಿಮಿಷಃ । ಷವರ್ಣಸ್ಯ ಶ್ರೇಷ್ಠಾರ್ಥಕತ್ವಂ ಏಕಾಕ್ಷರಕೋಶೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮ್ ।

೭ 3 ಅಯೋಗ್ಯೇಷು ವಿಷಯೇ ನಿಮಿಷತಿ ನ ಕಟಾಕ್ಷಯಂತೀತಿ ನಿಮಿಷಃ ।

-ಪ. ಭ. ಅಧಾರೇಣ.

೮ 4 ನಿಶರಾಂ ಮಿಷನ್ ಜಾಗೃಮಾನ್ ನಿಮಿಷಃ ।

-ಶೇ. ಚಂ.

೯ ಚಸ್ತಾಗಿ (ಸರ್ವವೇದಗಳಿಂದ ಅಥವಾ ಸರ್ವಶಬ್ದಗಳಿಂದ) ಪ್ರತಿವಾದ್ಯನಾಗಿರುವವನು¹

೧೦ (ಸರ್ವದಾ ಸರ್ವರನ್ನೂ) ಪ್ರೇರಿಸುವವನು ಮತ್ತು (ಸರ್ವದಾ) ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರುವವನು²

ಭಗವಂತನು ಸರ್ವದಾ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿದ್ದು ಸರ್ವರನ್ನೂ ಸರ್ವದಾ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವನು

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸ್ವಾರ್ಥ ಇಲ್ಲ]

ಪ್ರ - ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಪ್ರಲಯದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಮಲಗುವದು ಏಕೆ? ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಾರ್ಥವು ಇಲ್ಲ ಇದರಿಂದ ವರಾರ್ಥ ಇರುವದಾದರೆ ಅದು ಯಾವುದು?

ಉ - ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಂದ ಸ್ವಾರ್ಥವು ಇಲ್ಲ. ಪರಾರ್ಥವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಅವನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ತೋರಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಮಲಗುತ್ತಾನೆ. ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸ್ವಾರ್ಥ ಇರುವದಾದರೆ ಅವನು ಪ್ರಲಯದಲ್ಲಿ ಮಲಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ ಧನಪ್ರಾಪ್ತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ದುಡಿಯುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಅಧಿಕ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯಿಲ್ಲದೆ ದುಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ ತಾನೇ? ಎಂಬ ತರ್ಕದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಾರ್ಥವು ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಮಲಗುತ್ತಾನೆ

೨೧೫ ಅನಿಮಿಷಃ

೧ ಯಾವಾಗಲೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವವನು.³

೯ 1 ನಿರಂತರ ಮಿಷ್ಠತೇ ಸರ್ವವೇದ್ಯಃ ಸರ್ವಶಬ್ದೈರ್ವಾ ಉಚ್ಯತ ಇತಿ ನಿಮಿಷಃ | 'ಮಿಷ್ಠ ಸ್ಪರ್ಧಾಯಾಂ ನಾಚಿ ಚ' ಇತಿ ಮಿಷಿಃ ನಾಚ್ಯಪಿ ಹರ್ಮತೇ |

೧೦ 2 ನಯತಿ ಸರ್ವಂ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ಣಿಃ | ಮಿಷತಿ ಸರ್ವದಾ ಚಕ್ಷುರುನ್ಮಿಲತಿ, ಜಾಗರೀತಿ ಯಾವತ್, ಮಿಷಃ |

೧ 3 ನಿಮಿಷ ಇತಿ ಚಕ್ಷುರ್ನಿಮಿಲನಮ್, ಆದರ್ಶನಮಿತಿ ಯಾವತ್, ತದಸ್ಯ ನಾಸ್ತಿ, ಸರ್ವಂ ಸರ್ವದಾ ಸಾಕ್ಷಾದಪರೋಕ್ಷಾತ್ ಪಶ್ಯತೀತಿ ಸ ಏವ ಕಿಲ ಸರ್ವಥಾಽನಿಮಿಷೋ ಭವಿತು-
ಮರ್ಹತಿ |

-ಬ ಗೋ. (ಭಾಗ, ತಾ. ನಿ ಪಿ. 3-10-17)

೨ ಸತತವಾಗಿ ದೋಷಗುತಿರುವವನು¹

ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆಯುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚುವಿಕೆ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇರುವ ನಿಮಿಷ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಎಂಬುದು ಅರ್ಥಕಾರ್ಥ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವಿಗೂ ತನ್ನ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿ—ನಿಲುಗಡೆ ಇರುವುದುಂಟು ಕಾಲವು ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣ ಲವವೇ ಮೊದಲಾದ ತನ್ನ ಅವಯವಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ ಇರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಎಂದೂ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಹೊಂದುವುದೆಂದಿಲ್ಲ ಅದುವರೆಗೆ ಕಾಲದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಬಳಿಕ ಅದಕ್ಕೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ—ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದು ತಾನೇ² ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕಾಲವು ಅನಿಮಿಷ ಎನಿಸಿದೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿವಾಗಿದೆ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅಂತಹ ಕಾಲವನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವ ಭಗವಂತನಾದರೂ ಕಾಲದ ಲವವೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಅಂಗವನ್ನೂ ತನ್ನ ನಿತ್ಯ ಜ್ಞಾನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವನು ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚದೆ ಕಾಲವನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಕಾಲನಿಯಾಮಕ ಭಗವಂತನೂ ಅನಿಮಿಷ ಎನಿಸಿರುವನು ಎಂದು ತಂತ್ರಸಾರವು ಸಾರಿದೆ³

ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಲವು ರಾತ್ರಿಹಗಲೆನ್ನದೆ ಸತತವಾಗಿ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವಂತಹದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ನಿಯಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಭಗವಂತನೂ ಸತತವಾಗಿ ಚಲಿಸುವನು ಅದ್ದರಿಂದಲೂ ಭಗವಂತನು ಅನಿಮಿಷ ಎಂದೆನಿಸಿರುವನು

ಕಾಲ ನಿಯಾಮಕ ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವಿದುರನಿಗೆ ವಿವರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮೈತ್ರೇಯರು, ಕಾರಾಂತರಾರಾಮಿ ಭಗವಂತನು ಗ್ರಹ, ನಕ್ಷತ್ರ, ತಾರೆಗಳ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಪರಮಾಣು

೨ 1 ನಿಮಿಷ ಇತಿ ಚಕ್ಷುರ್ನಿಮೇಷಣಂ ವಿಶ್ರಾಂತಿಃ | ತದಭಾನಾದನಿಮಿಷಃ ಸತತವ್ಯಾಪ್ತಃ | ಏತದೇವೋಕ್ತಂ 'ಸತತಂ ಗಮನಾದ್ವ್ಯಾಪಿ' ಇತಿ |

—ಬ. ಗೋ. (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ ಟಿ. 3-12-13)

2 'ನಿತ್ಯಜ್ಞಾನದೃಶಾ ನಿತ್ಯಂ ಲವಕಾಲಮಪೀಶ್ವರಃ | ಪಶ್ಯೇತ್ ತಾತ್ಕಾಲಿಕಂ ಚೈವ ತಸ್ಮಾದ-ನಿಮಿಷೋ ಹರಿಃ | ಕಾಲಸ್ಯಾನಿಮಿಷತ್ವಂ ಚ ಲನಾದೇರ್ನಿತ್ಯವೀಕ್ಷಣಾತ್'

—ತಂತ್ರಸಾರ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 3-10-17)

ನಿತ್ಯವೇತತ್ ಲವಕಾಲಮಪೀತಿ ವಿನೃತಮ್ | ಸೂಕ್ಷ್ಮಾತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಕಾಲೇಷಪ್ರಸಾದ-ಶ್ಚನಂ ನಾನು ನಾಸ್ತಿತ್ಯರ್ಥಃ | ಅತ್ಯಂತಸಂಯೋಗೇ ದ್ವಿತೀಯಾ |

—ಭಾ. ತಾ. ನಿ.

ಎಂಬ ಕಾಲದ ಪರಿಮಾಣದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಸಂವತ್ಸರ ಪರಿಮಾಣದವರೆಗಿನ ಕಾಲದಿಂದ ಜಗತ್ಪನ್ನ ಸುತ್ತ ಸತಿಸುವನು—ಎಂದು ಗುಪದೇಶಿಸುವಾಗ, ಕಾಲನಿಯಾಮಕ ಭಗವಂತನು ತನ್ನಿಂದ ನಿಯಮ್ಯವಾದ ಕಾಲವನ್ನು ಸರ್ವದಾ ನೋಡುತ್ತ, ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಅವನೂ ಚಲಿಸುತ್ತ ಇರುವನು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು 'ಅಮಿಸಿಪ' ಎಂದೂ ಹೆಸರಿಸಿರುವರು¹

೩ (ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ) ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನು ಯಾರ ಸೇವಕನಾಗಿರುವನೋ ಅಂತಹವನು²

೪ (ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ) ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು³

ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನು ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲೂ ಪರಾಪರ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವನಾಗಿರುವನು⁴

೫ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ನನ್ನಿಹಿತನಾಗುವವನು.⁵

1 ಗ್ರಹಕ್ಷತಾರಾಚಕ್ರಸ್ಥಃ ಪರಮಾಣ್ವಾದಿನಾ ಜಗತ್ |

ಸಂವತ್ಸರಾವಸಾನೇನ ಪರ್ಯೇತ್ಯನಿಮಿಷೋ ವಿಭುಃ |

-ಭಾಗ. 3-12-13

‘ಸರ್ವದಾ ದರ್ಶನಾತ್ ತಸ್ಯಾನಿಮಿಷತ್ವಂ ಮಿದುರ್ಬುಧಾಃ | ಸತತಂ ಮನಾದ್ ನಾಸತಿ ಕಾಲಸ್ಥಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ’

-ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ.

೩ 2 ತದಾಸಿ (ಪ್ರಲಯೇಽಸಿ) ಅನಿಃ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಃ ಮಿಷನ್ ಪಶ್ಯನ್ ಯಸ್ಯ ಸಃ |

-ವಾ. ರಾ.

೪ 3 ಪ್ರಲಯೇಽಸಿ ಅನಿಃ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಃ ಮಿಷತಿ ಪರಾಪರತತ್ವಾನ್ಯಧಿಕೃತ್ ಜಾಗರ್ತಿ ಯಸ್ಮಾತ್ಪಃ ಅನಿಮಿಷಃ |

4 ‘ಏವಂ ಪ್ರಲಯಕಾಲೇಽಸಿ ಪ್ರತಿಭಾತಪರಾವರಃ | ಮುಖ್ಯನಾಯುಃ... ’

-ಅನು. ವ್ಯಾ. 2-3-18

೫ 5 ಅನೋ ಯೇಷಾಮಸ್ತೀತ್ಯನಿಃ ನಾಯುಭಕ್ತಾಸ್ತಾನ್ ಮಿಷತೀತ್ಯನಿಮಿಷಃ | ‘ಮಿಷ ಸಂಗಮ’ ಇತಿ ಧಾತೋಃ |

-ಸ. ಸ.

೭ ಬಕ್ತರನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ದಯೆಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿರುವವನು¹

೮ ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರಿ ಅಥವಾ ದೇವ ಶ್ರೇಷ್ಠ²

೯ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನಲ್ಲಿ (ಭಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನ ಪೈರಾಗ್ಯಗಳನ್ನು) ಸುರಿಸುವವನು³

೧೦ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನ ಮೂಲಕ ಸಾತ್ವಿಕರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಜ್ಞಾನ ಪೈರಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುವವನು⁴

೧೧ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವವನು ಹಾಗೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿ ಇರುವವನು⁵

೭ ೧ ಸರ್ವದಾ ದಯೆಯಾ ಭಕ್ತಾನ್ ಪಶ್ಯತೀತಿ |

-ಸ ಸ.

* ಸತ್ಯ ನ ನಿಮಿಷತಿ ಜಾಗರ್ದೀತಿ ಅನಿಮಿಷಃ |

-ಪ. ಭ.

೭ ೨ 'ಸುರಮತ್ಸ್ಯಾವನಿಮಿಷೌ' ಇತ್ಯನಿಮಿಷ ಶಬ್ದಸ್ಯ ಮತ್ಸ್ಯವಾಚಕತ್ವಾತ್ ಮತ್ಸ್ಯಾವ-
ತಾರೀ ಭಗವಾನಪಿ ತೇನ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯತೇ | ಮತ್ಸ್ಯರೂಪತಯಾಽನಿಮಿಷಃ ಇತಿ ಶಾಂ.
ಭಾಷ್ಯೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಂ ಚ | ತಥಾ ಸುರಸಾಮಾನ್ಯ ವಾಚಕೇನ ಮತ್ಸ್ಯಶಬ್ದೇನ 'ಗೌಣ
ಮುಖ್ಯಯೋ ಮುಖ್ಯ ಏವ ಕಾರ್ಯಸಂಪ್ರತ್ಯಯಃ' ಇತಿ ನ್ಯಾಯಾನುಸಾರೇಣ ಸುರ
ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಭಗವಾನ್ ಮುಖ್ಯತಯಾ ಕಥ್ಯತೇ | ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಂ ಚ ಶೇಷಚಂದ್ರಿಕಾಚಾ-
ರ್ಯೈಃ-'ದೇವ ಏವ ನ ಮಾನುಷ ಇತಿ' |

೮ ೩ ಅನತಿ ಚೇಷ್ಟತೇ ಇತಿ ಅನಃ | ಅತಿಶಯೇನ ಚೇಷ್ಟತ ಇತಿ 'ತೃತೀಯೋತ್ತಮಯೇ' ಇತಿ
ಅಕಾರಸ್ಥಾನೇ ಇಕಾರೇ ಸತಿ ಅನಃ ಮುಖ್ಯವ್ರಾಣಃ ತಸ್ಮಿನ್ ಮೇಷತಿ ಭಕ್ತಿಜ್ಞಾನ-
ವೈರಾಗ್ಯಣಿ ಸಿಂಚತೀತಿ ಅನಿಮಿಷಃ 'ಮಿಷು ಸೇಚನೇ'

೯ ೪ ಅನಿನಾ ಸಾತ್ವಿಕೇಷು ಮಿಷಃ ಭಕ್ತಿಜ್ಞಾನಾದೇಃ ಸೇಚನಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಃ ಅನಿಮಿಷಃ |

೧೦ ೫ ಅತಿಶಯೇನ ಅನತಿ ಚೇಷ್ಟತ ಇತಿ ಅನಃ | ಸರ್ವದಾ ಮಿಷತಿ ಜಾಗರ್ದೀತಿ ಮಿಷಃ |
ಅನಿಶ್ಚಾಸೌ ಮಿಷಶ್ಚ ಅನಿಮಿಷಃ |

ಭಗವಂತನು ಯಾವಾಗಲೂ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿದ್ದು, ವಿರೇಚನಾಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವವನು

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಭೇದಾಭೇದದಂತೆ]

ಪ್ರ - ನಿಮಿಷ ಎಂಬ ನಾಮದಿಂದ ಯೋಗನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವವನು ಅಂದರೆ ಸದಾ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡೇ ಇರುವವನು ಎಂದು ಅರ್ಥವು ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅನಿಮಿಷ ಎಂಬ ನಾಮದಿಂದ ಸದಾ ನೋಡುತ್ತಾ ಇದ್ದಾನೆಂದು ಅರ್ಥವು ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ ಈ ಎರಡು ಅರ್ಥಗಳು ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧಗಳಾದುದರಿಂದ ಹೇಗೆ ಅಂಗೀಕಾರಾರ್ಹಗಳಾಗುವವು?

ಉ - ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ಮಡಿಕೆಗಳಿಗೆ ಭೇದಾಭೇದವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದಿಂದ ನೋಡಿ ಅಲ್ಲಿ ವಿರೋಧವು ಇಲ್ಲ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸುವೆವು. ಅದರಂತೆ ನಿರವಕಾಶ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ನಿಮಿಷಾನಿಮಿಷ ಶಬ್ದಗಳ ಅರ್ಥಗಳು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರಿಂದ ವಿರೋಧವು ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಬಹುದು.

೨೧೬ ಸ್ತೋತ್ರ

೧ ಪ್ರಶಸ್ತಗಳಾದ ವನಮಾಲೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಮಾಲೆಗಳನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು.¹

ಭಗವಂತನು ವನಮಾಲೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಗಳಾದ ಹಾರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಶ್ರೀ ಮದಾಚಾರ್ಯರು ನಮ್ಮ ಹೃದಯ ಕಮಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಒರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಪದ್ಮದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ತನ್ನ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ವನಮಾಲೆ ಹಾಗೂ ಇತರ ವೈಜಯಂತ್ಯಾದಿಹಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವನನ್ನಾಗಿಯೂ ಧ್ಯಾನಿಸಲು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವರು.²

೧ 1 ಪ್ರಶಸ್ತಾಃ ಸೃಜಃ ವನಮಾಲಾದ್ಯಾಃ ಅಸ್ಯ ನಿತ್ಯಂ ಸಂತೀತಿ ಸ್ತೋತ್ರಂ | ಪ್ರಾಶಸ್ತಾಭೀಃ ನಿತ್ಯಯೋಗೇ ಚ ಅರ್ಥವಿಶೇಷೇ ನಿವಶ್ತಿತೇ ವಿಧಿಃ |

2 ವಿಸ್ತಾರಿವಕ್ಷಸಂ ಭ್ರಾಜತ್ ಕೌಸ್ತುಭಾಮುಕ್ತಕಂಧರಮ್ |
ವನಮಾಲಾಧರಂ ಹಾರವೈಜಯಂತ್ಯಾದಿಭಿರ್ಯುತಮ್ ||

- ಯತಿಪ್ರಣವಕಲ್ಪ-9

ಇತರ ಮಾಲೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಸನಮಾಲೆಯು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿದೆ. ಮೊಣಕಾಂನವರೆಗೂ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿರುವ, ಎಲ್ಲ ಋತುಗಳಲ್ಲೂ ಆಗುವ ಕುಸುಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಎಂದೆಂದೂ ಬಾಡದ ಪಂಕಜಗಳಿಂದ ಸೂತವಾದ, ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲವಾದ ಕದಂಬ ಪುಷ್ಪವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮಾಲೆಯೇ ವನಮಾಲೆ ಎನಿಸಿದ್ದು ಇದು ಅತಿ ಸುಂದರವಾದ ಮಾಲೆ ಆಗಿದೆ¹ ಇಂತಹ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಭಗವಂತನು ನಿತ್ಯವೂ ದರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನು.

ಗಾಯತ್ರೀ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಧ್ಯೇಯನಾದ ಸವಿತೃನಾರಾಯಣನು ಹಾರಗಳನ್ನು ದರಿಸಿರುವನೆಂದು 'ಹಾರೀ' ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ

ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಏರಿ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ನೆಂಬುದಾಗಿ 'ಸ್ರಗ್ವೀ' ಎಂದೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ³ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ವನಮಾಲೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದನು ಗೋಪಿಯರು ವಿರಹಗೀತೆ ಹಾಡುತ್ತಿರಲು ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಿಸಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನೂ 'ಸ್ರಗ್ವೀ' ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ⁴ ಕಾಲಯವನನಿಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದ ನಾರದರು—ವನ ಮಾಲೆಯು ಧಾರಣೆಯನ್ನೂ ಅವನ ಲಕ್ಷಣಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೇಳಿದ್ದರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕಂಡ ಕಾಲಯವನನು ಅದನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.⁵

1 'ಅಜಾನುಲಂಬಿನೀಂ ಮಾಲಾಂ ಸರ್ವತುಃಕುಸುಮೋಜ್ವಲಾಮ್ |

ಮಧ್ಯೇ ಸ್ಥೂಲಕದಂಬಾಢ್ಯಾಂ ವನಮಾಲಾಂ ವಿದುರ್ಬುಧಾಃ |'

* 'ಅನ್ಯಾನಕಂಕಜಾಂ ಮಾಲಾಂ ವನಮಾಲಾಂ ವಿದುರ್ಬುಧಾಃ'

2 'ಧ್ಯೇಯಃ ಸದಾ ಸವಿತೃಮಂಡಲಮುಧ್ಯಂತೀಃ ನಾರಾಯಣಃ ಕಿರೀಟೀ ಹಾರೀ. '

-ನಾರಸಿಂಹ ಪುರಾಣ (ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-1-1-1)

3 ಅಭ್ಯಸಿಂಚದ್ ಯಥೈವೇಂದ್ರಂ ಚತುಃಸಿಂಧುಜಲಾದಿಭಿಃ |

ಏವಂ ಕೃತಶಿರಃಸ್ನಾನಃ ಸುನಾಸಾಃ ಸ್ರಗ್ವ್ಯಲಂಕೃತಃ |

-ಭಾಗ. 9-10-50.

4 ತಾಸಾಮಾವಿರಭೂಚ್ಛಾರಿಃ . ಸ್ರಗ್ವೀ ಸಾಕ್ಷಾನ್ಮನ್ಮಥಮನ್ಮಥಃ |

-ಭಾಗ. 10-32-2

5 ' ....ವನಮಾಲಾತಿಸುಂದರಃ | ಲಕ್ಷ್ಮಣೈರ್ನಾರದಪ್ರೋಕ್ತೈರ್ನಾನೋ ಭವಿತುಮರ್ಹತಿ | ... ಇತಿ ನಿಶ್ಚಿತಂ ಯವನಃ.....'

೫ (ಜೀವಾತ್ಮರ) ಮುಕ್ತಿಸುಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನ ಉಳ್ಳವನು¹

ಸಾಧಕರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಭಗವದ್ವರ್ತನದಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿ ಹೊರತು ಇನ್ನಾವುದೇ ಉಪಾಯದಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ದೊರಕಲಾರದೆಂದು 'ಅಧ್ಯಾತ್ಮ' ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.²

೬ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಥವಾ ಅನಂದವನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವವನು³

೭ (ಜಗತ್ತನ್ನು) ಸೃಷ್ಟಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಜ್ಞಾನ ಅಥವಾ ಅನಂದವನ್ನು ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವವನು⁴

ಭಗವಂತನು ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವನು. ಅವನು ಅನಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವನು.

ಬಿಜ್ಜಾಸೆ

[ಮಾಲೆ ಪೀತಾಂಬರಗಳು ಪ್ರಾಕೃತ]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವ ಪುಷ್ಪದ ಮಾಲೆಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಉಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಪೀತಾಂಬರಗಳು ಪ್ರಾಕೃತಗಳೋ ಅಪ್ರಾಕೃತಗಳೋ?

೫ 1 ಸೃಜತಿ ಸುಖಮಿತಿ ಸ್ತುಕ್ ಮುಕ್ತಿಸುಖಕಾರಣಮ್ । ಸ್ತುಕ್ ಚ ತತ್ ವಂ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಂ ಸ್ತುಗ್ಯಮ್ । ಸ್ತುಗ್ಯಮಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಸ್ತುಗ್ವೀ ।

‘ .. ವರಿತಿ ಜ್ಞಾನಮುಚ್ಯತೇ’

-ಬೃ. ಉ. ಭಾ.7-7-2

2 ‘ದರ್ಶನೇನಾತ್ಮಯೋಗ್ಯೇನ ಮುಕ್ತಿನಾರ್ಥೇನ ಕೇನಚಿತ್’

-ಅಧ್ಯಾತ್ಮ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 3-3-53)

೬ 3 ಸೃಜ್ಯತೇ ಇತಿ ಸ್ತುಕ್ ಸಮಸ್ತಂ ಜಗತ್ । ತಸ್ಯ ವಂ ಜ್ಞಾನಂ ಸುಖಂ ನಾ ನಿಯಮ್ಯ-ತಯಾತ್ಮಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಸ್ತುಗ್ವೀ । ‘ .. ವರಿತಿ ಜ್ಞಾನಮುಚ್ಯತೇ’ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ.) ‘ಸುಮಃ’ ಇತಿ ವ್ಯಾಹೃತೇಃ । ಅನಂತಸುಖೋ ಯದ್ ವ್ಯಾಹೃತೀರಿತಃ-ಇತಿ ಮುಗ್ಧಾಷ್ಟೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಪ್ರಸಂಗೇ ವಕಾರಸ್ಯ ಸುಖಾರ್ಥಕತ್ವಮುಭ್ಯುಪಗತಮ್ ।

೭ 4 ಸೃಜತೀತಿ ಸ್ತುಕ್ । ವಂ ಪ್ರಶಸ್ತಂ ಜ್ಞಾನಂ ಸುಖಂ ನಾ ಸರ್ವಾಧಿಕತಯಾತ್ಮಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ವೀ । ಸ್ತುಕ್ ಚಾಸೌ ವೀ ಚ ಸ್ತುಗ್ವೀ । ಪ್ರಾಶಸ್ತಾರ್ಥೇ ಅಧಿಕಾರ್ಥೇ ಚ ವಿನಿಃ ।

ಉ - ಪ್ರಾಕೃತಗಳು

ಪ್ರ - ದೇಹವು ಕೂಡ ಅದರಂತೆ ಪ್ರಾಕೃತಗಳು ಏಕೆ ಆಗುವಾರದು ?

ಉ - ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆಗಳು, ಪೀತಾಂಬರಗಳು ಭಕ್ತರಿಂದ ಸಮರ್ಪಿತವಾಗುವವು ಆದುದರಿಂದ ಅವುಗಳು ಪ್ರಾಕೃತಗಳು ದೇಹವು ಭಕ್ತರಿಂದ ಸಮರ್ಪಿತವಾಗುವಂತಹದ್ದಲ್ಲ ಆದುದರಿಂದ ದೇಹವು ಪರಮಾತ್ಮನದ್ದು ನ್ವಾವಾಪಕ

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನ ದೇಹದ ಕೇಶನಖಗಳು ಕೀಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆ ಆದುದರಿಂದ ಅವುಗಳು ಪ್ರಾಕೃತಗಳೋ ?

ಉ - ಕೇಶನಖಗಳು ಜ್ಞಾನಾಂದಾತ್ಮಕವಾದುದು ಪ್ರಮಾಣವು ಇದೆ ಅವುಗಳು ಕೀಳಲ್ಪಡುವಂತೆ ತೋರುವುದು ಭ್ರಾಂತಿಯೇ ಹೊರತು ವಸ್ತುತಃ ಕೀಳಲ್ಪಡುವದಿಲ್ಲ.

೨೧೭ ವಾಚಸ್ಪತೀರುದಾರಧೀಃ

೧ ವೇದವಾಣಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಬುದ್ಧಿ ಉಳ್ಳವನು¹.

ವೇದ ಹಾಗೂ ಇತರ ವೈದಿಕ ವಾಙ್ಮಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿದನೂ, ದುಂದೆ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದವನೂ ಭಗವಂತನೇ ಸಕಲ ವೈದಿಕ ವಾಙ್ಮಯದಿಂದಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾಗಿರುವವನೂ ಅವನೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅವನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅಸುರರ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದ ವೈದಿಕ ವಾಙ್ಮಯವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿರುವನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಮೂರು ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವನು 'ವಾಚಸ್ಪತಿ' ಎನಿಸಿರುವನು

ಯಾರು ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನೋ ಅಂತಹ ಭಗವಂತನೇ ಅವನಿಗೆ ವೇದೋಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿರುವನು² ಹಯಗ್ರೀವರೂಪಿ ಭಗವಂತನ ನಿಶ್ಚಾಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ವೇದ, ವಿದ್ಯೆ,

೧ 1 (ವಾಚಃ) ವೇದವಾಣಾಃ ಪತಿಃ ವಾಚಸ್ಪತಿಃ । ಪ್ರಕೃತ್ಯಬುದ್ಧಿತ್ವಾದುದಾರಧೀಃ ।
ವಾಚಸ್ಪತೇರೇತತ್ ನಿಶೇಷಣಮ್ ।

-ವಿ ರಾ.

2 'ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ವಿದಧಾತಿ ಪೂರ್ವಂ ಯೋ ನೈ ವೇದಾಂಶ್ಚ ಪ್ರಹೀಣೋತಿ ತಸ್ಮೈ'

-ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರಶ್ರುತಿ (6 18)

ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳು, ಹಂಚಿರಾಶ್ಚ. ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ, ವೇದವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು, ಅದ್ವೈತ ವಿಷ್ಣು —
 ಪೀಠ ಸಮಸ್ತ ವೈದಿಕ ಪಾಠ್ಯಯವು ಹೊರಟು ಬಂದಿದೆ—ಎಂದ ಬ್ರಹ್ಮದಾರ್ಯದ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ¹
 ಚತುರ್ಮುಖನು ತನ್ನ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ವಾಲಿಗೊಂಡ ಹಯಗ್ರೀವರೂಪ ಭಗವಂತನ ಶ್ವಾಸರೂಪದಲ್ಲಿ
 ಮೂಗಿನ ಮೂಲಕ ಸಕಲ ಪಾಠ್ಯಯವೂ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದೆ ಎಂದು ನಾರದರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವನು²
 ಪೀಠ ಹಯಗ್ರೀವರೂಪ ಭಗವಂತನಿಂದ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಉಪದಿಷ್ಟ ಗಳಾದ ವಿದ್ಯೆಗಳು, ರುದ್ರ,
 ಶೇಷ ಗರುಡರಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು ಅವರಿಂದ ಶಕ್ರಾದಿಗಳು, ಅಸರಿಂದ ದಕ್ಷಾದಿಗಳು, ಅದರಿಂದ
 ಸನಕಾದಿಗಳು ಹಾಗೂ ಮನುಗಳು ವೈದಿಕ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು ಹಾಗೆ ಸನಕಾದಿಗಳು
 ಎಲ್ಲರೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದರು. ಅವರ ಉಪದೇಶದಿಂದಾಗಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯೆಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದವು
 ಎಂಬುದಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ತಿಳಿಸಿದೆ³ ಪೀಠ ಪಾಠ್ಯವಾದ ೧೦೮ ಶ್ಲೋಕಗಳ ಮೂಲಕ ಹಯಗ್ರೀವರೂಪ

* ತೇನೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಹೃದಾ ಯ ಆದಿಕವಯಾಃ. . .

ಭಾಗ 1 1 1

- 1 ' ಅರೇತಸ್ಯ ಮಹತೋ ಭೂತಸ್ಯ ನಿಃಶ್ವಸಿತಮೇವಮ್ ಯದ್ ಯಾಗ್ರೇದಃ ಯಜ್ಞ-
 ವೇದಃ ಸಾಮವೇದೋತ್ರಫರ್ವಂಗಿರಸ ಇತಿಹಾಸಃ ಪುರಾಣಂ ವಿದ್ಯಾ ಉಪನಿಷದಃ
 ಶ್ಲೋಕಾಃ ಸೂತ್ರಾಣಿ ನಾಮಾಖ್ಯಾನಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾನಿ ಸ್ತೋತ್ರಾಣಿ ನಿಃಶ್ವಸಿತಾಸಿ'

ಬೃ. ೧. 4. 4 10

'ತಸ್ಮಾದ್ ವೇದಾಃ ಸಮೂತ್ಪನ್ನಾ ವಿದ್ಯಾಖ್ಯಾನಾ ಸೂತ್ರಾಣಿ ಶ್ಲೋಕಾಃ | ಸಮೋಪನಿಷದಃ
 ಶ್ಲೋಕಾಃ ಹಂಚಿರಾತ್ರಾಪ್ಯಸಂಹಿತಾಃ || ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಾಣಿ ವೇದಾನಾಂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾ ಸೂತ್ರಾಣಾಂ
 ಚ ವಿಸ್ತರಃ |'

-ಹಯಗ್ರೀವ ಸಂಹಿತ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ.)

- 2 'ಸತ್ತೇ ಮಮಾಸ ಭಗವಾನ್ ಹಯಗ್ರೀವಃ ಏಷಃ, ವಾಚೋ ಬಭೂವುರಾಶತೀಃ ಶ್ವಸ-
 ತೋತಸ್ಯ ನಸ್ತಃ'

-ಭಾಗ 2 7-11

- 3 ' ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡೇಽಪಿ ತಥಾಪರಮ್ | ಹಯಗ್ರೀವಾದಿಮಾ ವಿದ್ಯಾಃ ಶ್ವಸಿತತೈನ ನಿಃ-
 ಸ್ವತಾಃ | ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಸ್ವಿಕೃತಾಸ್ತಾಶ್ಚ ರುದ್ರಶೇಷವಿಪಾ ಅಸಿ | ದಕ್ಷಾದ್ಯಾಃ ಸನಕಾದ್ಯಾಶ್ಚ
 ಶಕ್ರಾದ್ಯಾ ಮನವಸ್ತಥಾ | ಜಗ್ಮಹುಸ್ತೇ ಚ ವಿಶ್ವಸ್ಮಿಂಶ್ಚಕ್ರವ್ಯಾಖ್ಯಾನಸ್ತತೋಖಿಲಾಃ |

-ಯ. ಭಾ 1-25

ರುದ್ರಶೇಷವಿಪಾ ಅಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಜಗ್ಮಹುಃ | ತೇಭ್ಯಃ ಶಕ್ರಾದ್ಯಾಃ ತೇಭ್ಯೋ
 ದಕ್ಷಾದ್ಯಾಃ ತೇಭ್ಯಃ ಸನಕಾದ್ಯಾಃ ಮನವಶ್ಚ |

-ಯ. ಭಾ. ೩೬

ಭಗವಂತನೇ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಅವನು ವೇದವ್ಯಾಸ, ಕಪಿಲ, ಆತ್ರೇಯಾದಿರೂಪಗಳಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವೈದಿಕ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿರುವನು

ಸಕಲ ವೈದಿಕ ವಿದ್ಯೆಗಳಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾಗಿರುವವನೂ ಭಗವಂತನೇ ಸಮಗ್ರ ವೇದದಿಂದ ಒಂದು ಭಗವದ್ರೂಪ, ವೇದದ ಅಪ್ಪಕವರ್ಗಸೂಕ್ತ ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಭೇದಗಳಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು, ಹೀಗೆ ವೇದದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವರ್ಣದವರೆಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಗವದ್ರೂಪವು ತಾತ್ಪರ್ಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರು ತಾವು ನಿರ್ವಹಿಸಿರುವ ನಿರುಕ್ತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವರು¹ ಸಕಲ ಯುಕ್ತಗಳೂ, ಸಕಲ ಘೋಷಗಳೂ ದ್ರಾಣನಾಮಕ ಭಗವಂತನ ನಾಮವೇ ಆಗಿದೆ— ಎಂದು ದಿತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತು ಹೋಚಿಸಿದೆ²

ವೇದ ದಾಚ್ವಯವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವವನೂ ಭಗವಂತನೇ ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲೇ ಇರುವಂತೆ ಕಾಪಾಡುತ್ತಿರುವನು ಚತುರ್ಮುಖನ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದ ವೇದಗಳನ್ನು ಹಯಗ್ರೀವಾಸುರನು ಅಪಹರಿಸಲು ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ, ವೇದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿರುವನು³

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಸಮಗ್ರ ವೈದಿಕ ದಾಚ್ವಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವಂತೆ, ಅದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದರ ಮೂಲಕವೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪತಿ ಎಂದೆನಿಸಿರುವನು.

1 ದೇವತಾ ಸರ್ವವಿದ್ಯಾನಾಂ ಸ್ವಯಂ ನಾರಾಯಣಃ ಪ್ರಭುಃ |

-ಯು. ವೇ. ಭಾ. 1-46

2 ನೇದಾದಿವರ್ಣಪರ್ಯಂತ್ಯಮೂರ್ತಯಃ ಕೇತವಸ್ಯ ತು | ಸಮಾಸನ್ಯಾಸಯೋಗೇನ ವಾಚ್ಯಾಸ್ತಾತ್ಪರ್ಯತಃ ಪೃಥಕ್ |

-ಯು. ವೇ. ಭಾ. 1-53

3 ತಾ ನಾ ಏತಾಃ ಸರ್ವಾ ಯುಜಃ ಸರ್ವೇ ವೇದಾಃ ಸರ್ವೇ ಘೋಷಾ ಏಕೈವ ನ್ಯಾಹೃತಿಃ ಪ್ರಾಣ ಏವ ....'

-ಐ. ಉ. 2-1 2-12

4 'ಅಘೋ ನಿಧಾತುರ್ಮುಖತೋ ನಿಗಿಸ್ಸೃತಾನ್ ವೇದಾನ್ ಹಯಾಸ್ಯೋ ಜಗೃಹೇಷು-ರೇಂದ್ರಃ | ನಿಹತ್ಯ ತಂ ಮತ್ಸ್ಯವಘಃ .....

-ಮು. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 3-42

ಮದಾ ಸಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್ತು ಮತ್ತು ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ತು—ವಿಶ್ವರೂಪನಾದ, ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ರೂಪಿಸಿದ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ಆಯಾಯ ರೂಪದಿಂದ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ-
ಯಾಗಿ ಇರುವ ಭಗವಂತನು ವೇದಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ¹. ಮುಗ್ಧರಾದ
ಭಗವಂತನು ವೇದರಾಶಿಯ ಪತಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತೇ' ಎಂದೇ ಸಂಬೋಧಿಸಿದೆ²

ಭಗವಂತನ ಜ್ಞಾನವು ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕವೇ ಆಗಿದೆ³ ಒದ್ದರಿಂದ ಅವನಂತೆಯೇ ಅದು
ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿದೆ ಅದು ಎಂದೂ ಅಜ್ಞಾನಮಿಶ್ರತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅದನ್ನು 'ಜ್ಞಾನಜ್ಞಾನಃ'
ಎಂದೇ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ⁴ ಹೀಗೆ ಉದಾರ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದಲೇ ಭಗವಂತನು ವಾಚಸ್ಪತಿ
ಆಗಿರುವನು

೨ ವೇದಾಭಿಮಾನಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು (ಅವರಿಗೆ) ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ
ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು⁵

1 ಯಶ್ಚಂದಸಾಮ್ಯಷಭೋ ವಿಶ್ವರೂಪಃ ।

-ತೈ. ಉ. 1-7

ಯೋ ವಿಶ್ವರೂಪೋ ಭಗವಾಂಶ್ಚಂದಸಾಮಧಿಪೋ ಹರಿಃ ।

-ತೈ. ಉ. ಭಾ.

2 ಸೋಮಾವಂ ಸ್ವರಣಂ ಕೃಣೂಹಿ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತೇ ।

-ಋ. ವೇ. 18-1

ಸಾಮ್ಯಂ ಶಬ್ದಂ ಕುರು ತ್ವಂ ನೋ ವಿಷ್ಣೋ ನಾಯೋ ಸುನಾಕ್ಸತೇ ।

-ಋ. ಭಾ.

3 ಕಿಮಾತ್ಮಕೋ ಭಗವಾನ್ । ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕಃ. . .

-ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-2-41

4 'ಸದ್ವೇಹಃ ಸುಖಗಂಧಶ್ಚ .ಜ್ಞಾನಜ್ಞಾನಃ ...ಸ ವಿಷ್ಣುಃ ಪರಮಾಕ್ಷರಃ'

ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-2-41

ಜ್ಞಾನಜ್ಞಾನಃ ನಾಜ್ಞಾನಮಿಶ್ರಜ್ಞಾನಃ ।

-ತತ್ತ್ವ ದೀಪಿಕಾ

೨ 5 ವಾಕ್‌ಫಲಃ ತದಭಿಮಾನಿಪರಃ । 'ಅಭಿಮಾನಿವ್ಯಪದೇಶಸ್ತು...' (ಬ್ರ. ಸೂ. 2-1-6)

ಇತಿ ಸೂತ್ರಾತ್ । ತಥಾ ಚ ವೇದವಾಗಭಿಮಾನಿಸಮೂಹಸ್ಯ ಪತಿಃ ವಾಚಸ್ಪತಿಃ ।

ತೇಷಾಂ ವಾಗಭಿಮಾನಿನಾಂ ಉದಾರಾ ಧೀರ್ಯಸ್ತಾತ್ ಸಃ ಉದಾರಧಿಃ ।

ವೇದದ ವರ್ಣಾಭಿಮಾನ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪದಾಭಿಮಾನ ದೇವತೆಗಳು ಈಶ್ವರರು ಇವರಿಗೆ ಪಾದಾಭಿಮಾನ ದೇವತೆಗಳು ಒಡೆಯರು. ಇವರಿಗೆ ಅರ್ಧ ಋಗಭಿಮಾನ ದೇವತೆಗಳು, ಇವರಿಗೆ ವರ್ಣಾಭಿಮಾನ ದೇವತೆಗಳು, ಇವರಿಗೆ ಸೂಕ್ತಾಭಿಮಾನ ದೇವತೆಗಳು, ಇವರಿಗೆ ಅಥ್ಯಾಯಾಭಿಮಾನ ದೇವತೆಗಳು, ಇವರಿಗೆ ಅಪ್ಪಕಾಭಿಮಾನದೇವತೆಗಳು, ಇವರಿಗೆ ಶಾಖಾಭಿಮಾನದೇವತೆಗಳು ಇವರಿಗೆ ವೇದಾಭಿಮಾನ ದೇವತೆಗಳು, ಇವರಿಗೂ ವೇದವಾಚ್ಯರಾದ ದೇವತೆಗಳು, ವೇದವಾಚ್ಯರಾಗೂ ಶ್ರೀ ಹರಿಯೇ ಒಡೆಯನು—ಎಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರವಾಣವು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಹತ್ತೊಬ್ಬರಾರೂ ಈಶ್ವರ ರಿಲ್ಲ—ಎಂದು ಸಾರುತ್ತದೆ¹ ಅಭಿಮಾನಿಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿಯೂ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಭಗವಂತನೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ಸಾರುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅವನೇ ಒಡೆಯ ಎಂದೂ 'ವೈಶೇಷ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿ'—'ಶುಚಿಯೇ ದೊಡಲಾದ ಸರ್ವ ವೇದಾಭಿಮಾನಿನಿಯರಿಗಿಂತ ಲಕ್ಷ್ಮಯು ಶ್ರೇಷ್ಠ. ಈ ವೇದಾಭಿಮಾನಿನಿಯರಿಗಿಂತ ವೇದವಾಚ್ಯರಾದ ದೇವತೆಗಳು—ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯರಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಶಚೀದೇವಿಗಿಂತ ಇಂದ್ರನು ಶ್ರೇಷ್ಠನು ಅವನಿಗಿಂತ ರುದ್ರನು ಶ್ರೇಷ್ಠನು ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಉಮಾದೇವಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಳು ಅವಳಿಗಿಂತ ರುದ್ರನು ಶ್ರೇಷ್ಠನು ಅವನಿಗಿಂತ ಭಾರತೀದೇವಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠಳು, ಭಾರತೀದೇವಿಗಿಂತ ಪ್ರಾಣದೇವನು ಶ್ರೇಷ್ಠನು ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಲಕ್ಶ್ಮಿದೇವಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠಳು ಆಕಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನು²

ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸಕಲ ವೇದಾಭಿಮಾನಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ, ತದ್ವಾಚ್ಯರಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾಗಿದ್ದು ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವನು

- 1 'ವರ್ಣೇಶಾನಿ ಪದಾನ್ಯಾಹುಃ ಪಾದಾಕ್ಷಾಪಿ ತದೀಶ್ವರಾಃ | ಪಾದಾನಾಮೀಶ್ವರಾರ್ಧರ್ಚಾಸ್ತದೀಶಾ ಯಚಿ ಏವ ತು | ಯಚಾಮಧೀಶಾ ವರ್ಣಾಶ್ಚ ತೇಷಾಂ ಸೂಕ್ತಮಧೀಶ್ವರಮ್ | ಸೂಕ್ತಾಧೀಶಾಸ್ತಥಾಕಥ್ಯಾಯಾಸ್ತೇಷಾಮೀಶಾಸ್ತಥಾಕಷ್ಠಕಾಃ | ತದಧೀಶಾಸ್ತಥಾ ಶಾಖಾ ವೇದಾಶ್ಚಾಪಿ ತದೀಶ್ವರಾಃ | ವೇದಾನಾಮೀಶ್ವರಾ ನಾಚ್ಯಾ ನಾಚ್ಯಾನಾಮೀಶ್ವರೋ ಹರಿಃ | ನ ಹರೇರೀಶ್ವರಃ ಕಶ್ಚಿತ್ ಕದಾಚಿತ್ ಕ್ವಾಪಿ ವಿದ್ಯತೇ'

-ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 11-16-12

- 2 ಸರ್ವವೇದಾಭಿಮಾನಿನೋ ದೇವೋ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸ್ತತೋಽಧಿಕಾ | . ಏವಂ ವೇದಾಭಿಧಾನಾಭೋ ದೇವೀಭ್ಯಃ ಸರ್ವ ಏವ ತು | ತದರ್ಥರೂಪಾಃ ಪತಯಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಸ್ಯಾಭೋ-ತ್ತಮಾಃ | ಶಚ್ಯಾ ಇಂದ್ರಸ್ತತಶ್ಚೋಮಾ ತಸ್ಯಾ ರುದ್ರಸ್ತತಸ್ತಥಾ | ಭಾರತೀ ಪ್ರಾಣ ಏವಾಸ್ಯಾಸ್ತತಃ ಶ್ರೀಸ್ತದ್ವರೋ ಹರಿಃ'

-ವೈಶೇಷ್ಯ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 11 16-12)

ತತ್ಪಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನಸ್ಫೂರ್ತಿ ಭಗವಂತನಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುವಂಥದ್ದು¹.

೩ (ಜೀವಾತ್ಮರ) ವಾಗ್ಗಿಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು²

ವಾಗ್ಗಿಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಅಗ್ನಿಯು ಅಭಿಮಾನಿಯು ಆದರೆ ಅಂತಹ ಅಗ್ನಿಯೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಕೊಂಡು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವ ತನ್ನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಶರೀರದಂತ ಅತ್ಯಂತಾಧೀನ ವಾಗಿದ್ದು ಕೊಂಡು, ಅವನ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೊಳಗಾಗಿಯೇ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂದು ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ³ ತೃತ್ತೀಯೋಪನಿಷತ್ತು ನಮ್ಮ ಚಕ್ಷುರಾದಿ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣಾದಿ ಐದು ಭಗವದ್ರೂಪಗಳಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತ ವಾಗ್ಗಿಂದ್ರಿಯದಲ್ಲಿ ಸಂಕರ್ಷಣರೂಪಿ ಭಗವಂತನು ಇರುವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ⁴. ಭಗವಂತನ ಈ ಪಂಚರೂಪಗಳಿಂದಲೇ ಪಂಚೇಂದ್ರಿಯಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಸಮರ್ಥ

1 'ಯಸ್ಮಾದ್ ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರರುದ್ರಾದಿ ದೇವತಾನಾಂ ಶ್ರಿಯೋಽಪಿ ಚ ಜ್ಞಾನಸ್ಫೂರ್ತಿಸ್ಸದಾ ತಸ್ಮೈ ಹರಯೇ ಗುರವೇ ನಮಃ |

-ಈ ಉ. ಭಾ ಮಂಗಳ ಪದ್ಯ

೩ 2 ನಾಚಃ ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ವಾಗ್ಗಿಂದ್ರಿಯಸ್ಯ ಹತಿಃ ಸ್ವಾನಿ | ಉತ್ಕೃಷ್ಟಾಃ ದಾರಾಃ ರಮಾ ಉದಾರಾಃ | ತೇಷಾಂ ಧೀರ್ಯಸ್ಮಾದಿತಿ ಉದಾರಧೀಃ |

-ಸ. ಸಂ. ಅಧಾರೇಣ

3 'ಯೋ ನಾಚಿ ತಿಷ್ಠನ್ ನಾಚೋತ್ತರೋ ಯಂ ನಾಜ್ ನ ನೇದ ಯಸ್ಯ ನಾಕ್ ಹರೀರಂ ಯೋ ನಾಚಮಂತರೋ ಯಮುಯತ್ಯೇಷ ತ ಆತ್ಮಾತ್ತಂತರ್ಯಾಮ್ಯವ್ಯುತ್ಪತಃ'

ಬೃ. ಉ. 5-7-17

' ಅಧ್ಯಾತ್ಮಂ ತಚ್ಚರೀರಗಾಃ | ದೇವತಾಃ. ಇತಿ ಸ್ಪೃತಾಃ' ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯೇಃ ನಾಗಾದಿಶಬ್ದೈಃ ಜೀವಾತ್ಮತರೀರಗಾಃ ದೇವತಾ ಏವೋಚ್ಯಂತ ಇತಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಕಮ್ |

4 ಚಕ್ಷುಃ ಶ್ರೋತ್ರಂ ಮನೋ ವಾಕ್ ತ್ವಕ್ |

-ತೈ. ಉ. 1-15

ದಾಗಿವೆ—ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಸುವುದರ¹ ಮೂಲಕ ಸಂಕರ್ಷಣನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ವಾಗಿಂದ್ರಿಯ ತನ್ನ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕೆ ಶಕ್ತವಾಗಿದೆ—ಎಂದು ಸಂದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ

ತನ್ನ ಒಳಹೊಕ್ಕು ಸುಪ್ತವಾದ ವಾಗಿಂದ್ರಿಯವನ್ನು ಪ್ರಯೋದಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಚಟುವಟಿಕೆ ಮಾಡಿಸುವ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮ²—ಎಂಬುದಾಗಿ ಧೃವನು ತಾನು ಅನುಭವಿಸಿದ ಭಗವನ್ನಹಿಮೆಯನ್ನೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸಿರುವನು ಸರಸ್ವತೀ ನಾಮಕ ಭಗವಂತನೇ ನಮ್ಮಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತನು ಹೊರಡಿಸುವನೆಂದು ಯುಗ್ಮದ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.³ ಚತುರ್ಮುಖನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನ ಶರೀರವೂ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವೀಣೆ—ಎಂದು ನಿರೂಪಿಸಿದ ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತು, ಅಂತಹ ವೀಣೆಯಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತು ಹೊರಹೊಮ್ಮಿಸುವವನು ವಾಗಿಂದ್ರಿಯದಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತ್ರೀರೂಪದ ಸರ್ವವಾಗೀಶ್ವರನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಎಂದು—ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದೆ.⁴ ಶುಕಾಚಾರ್ಯರು ಭಗವಂತನು ಶ್ರೀಪತಿ, ಯಜ್ಞಪತಿ, ಜಗತ್ಪತಿ ಎಂದೆಲ್ಲ ಎನಿಸಿರುವಂತೆ 'ಗಿರಾಂ ಪತಿ' ಎಂದೂ

1 ಪಾಂಕ್ತೇನೈವ ಪಾಂಕ್ತೃಸ್ಪೃಣೋತಿತಿ ।

—ತೈ. ಉ. 1-15

ಸೃಘಿನ್ಯಾದ್ಯಂ ಪಾಕ್ತೃಷಟ್ಕಂ ಪಾಂಕ್ತೇನೈವ ಸ್ವಯಂ ಹರಿಃ ।

ನಾರಾಯಣಾದಿ ರೂಪೇಣ ಬಲಯುಕ್ತಃ ಜಸಾ ವಿಭುಃ ।

—ತತ್ವ ಸಂಗತಾ (ತೈ ಉ. ಭಾ.)

2 'ಯೋತಂತಃ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಮನು ನಾಚಮಿನಾಂ ಪ್ರಸುಪ್ತಾಂ ಸಂಜೀವಯತ್ಕೃತಿಲಶಕ್ತಿಧರಃ ಸ್ವಧಾಮ್ನಾ'

—ಭಾಗ 4-9-6

3 ಚೋದಯಿತ್ರೇ ಸೂನ್ಯತಾನಾಂ .. -ಋ. ವೇ. 3-11

ಸುನಾಚಾಂ ಪ್ರೇರಕಾ ಸದಾ ॥ -ಋ. ಭಾ.

4 ಅಥ ಖಲ್ವಿಯಂ ದೈವೀ ವೀಣಾ ಭವತಿ ... ಸರ್ವಸ್ಯ ನಾಚ ಈಶಾನಾ ಚಾರು ಮಾಮಿಹ ನಾದಯೇತ್ '

'ತಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋರಯಂ ದೇಹೋ ವೀಣೋ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾ . ಸರ್ವವಾಗೀಶ್ವರೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಸ್ತ್ರೀರೂಪೋ ವಾಂ ಸುನಾದಯೇತ್'

—ಐ ಉ. ಭಾ.

ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು¹ ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನೇ 'ನಾಚಸ್ತುತಿ'

ಹಾಗೆಯೇ ಭಗವಂತನೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೂ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು ತನ್ನ ಕಟಾಕ್ಷದಿಂದಲೇ ವಿಶ್ವದ ಸಂಹಾರಾದಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಷ್ಟೂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೂ ಭಗವಂತನ ಕರುಣೆಯ ಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೊಳಗಾಗಿಯೇ ಬಾಹ್ಯಕ ಬಲವೇ ಹೊಂದಿದ ಬಲಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವಳೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವರು²

[ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ೫೭೩ನೆಯ 'ನಾಚಸ್ತುತಿರಯೋನಿಜಃ' ಎಂಬ ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು]

ಚಿಹ್ನಾ ನೆ

[ದೇವತಾತಾರತನ್ಮೋಕ್ಷ]

ಪ್ರ - ವೇದಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವಾಗ ಸರ್ವದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತವೆ ದೇವತಾ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ಹೇಳದೆ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತ ಪರಮಾತ್ಮನು ಶ್ರೇಷ್ಠನು ಎಂದು ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಏಕೆ ಹೇಳಬಾರದು? ದೇವತಾ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನದ ಅಭಿವಿಧಿ?

ಉ - ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ 'ಪಾಂಡವಾನಾಂ ಧನಂಜಯಃ ಪಾಂಡವರಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನು ಶ್ರೇಷ್ಠನು-ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ ಅರ್ಜುನನು ಭೀಮನಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನು ಆದ್ದರಿಂದ 'ದಾಯಾರ್ಥಿಭೋ ಭೀಮನಾದೋ ಮಹಾಜಾಃ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಚ ದ್ರೋಣಾಂ ಪ್ರಾಣಭೂತಃ' ಅನಾವೃತ್ತಿದೋಷಿನಾಂ ಗೇಹಪಾತೇ

1 ಶ್ರೀಯಃ ಪತಿಯೊಜ್ಞ ಪತಿರ್ಜಗತ್ಪತಿರ್ಗಿರಾಂಪತೀರ್ಲೋಕಪತಿರ್ಧರಾಪತಿಃ.. ಪ್ರಸೀದತಾಂ ಮೇ ಭಗವಾನ್ ಸತಾಂ ಪತಿಃ' -ಭಾಗ. 2-4-20

2 'ವಿಶ್ವಸ್ಥಿತಿಪ್ರಲಯ ಸರ್ಗಮಹಾವಿಭೂತಿ ವೃತ್ತಿಪ್ರಕಾಶನಿಯಮಾವೃತಿಬಂಧನೋಕ್ತಾಃ ಯಸ್ಯಾ ಅಪಾಂಗಲವಮಾತ್ರತ ಉರ್ಜಿತಾ ಸಾ ಶ್ರೀಯತ್ಕಟಾಕ್ಷಬಲವತ್ಕಜಿತಂ ನಮಾಮಿ'

-ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ.

*

*

*

*

ಸತ್ಯ ಸಂಧಿಯೇ ಪರಾಶರಭಟ್ಟಿಯೇ ಚ 'ನಾಚಸ್ತುತಿ' 'ಉದಾರಧೀ' ಇತಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ-ನಾಮತಯಾ ಪರಿಗಣಿತೇ ।

ತಸ್ಮಾದ್ವಾಯಾದೇವದೇವೇ ಪಿಶಿಷ್ಠಃ' ಎಂಬ ಮಹಾಭಾರತ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನನು ಸರ್ವಪಾಂಡವರಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನು ಎಂದು ಹೇಳಿದುದರಿಂದ ಗೀತೆಯ ಪಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಭೀಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವಶಿಷ್ಠ ಪಾಂಡವರಿಗಿಂತ ಅರ್ಜುನನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಅದರಂತೆ ಸರ್ವದೇವತಾ ಶ್ರೇಷ್ಠನು ವಿಷ್ಣು ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ರುದ್ರದೇವರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇತರ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನು ಎಂದು ಅರ್ಥವು ತಿಳಿದು ಹೋಗಬಹುದು. ಆ ರೀತಿ ವಿಷ್ಣು ರೀತ ಜ್ಞಾನವು ಬರಬಾರದು ಎಂದು ಇತರ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನುವಳಿ ವಿಷ್ಣು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕ ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಿದರೆ ರುದ್ರದೇವರು ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠರು ಎಂಬ ಮಾತಿಗೆ ಇಂದ್ರಾದಿ ಸರ್ವದೇವ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ರುದ್ರದೇವರು ಎಂದು ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಆಗಿ ವಿಷ್ಣು ಅಸಂಕುಚಿತ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠನು ಎಂದು ತಿಳಿವಳಿಕೆಯು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ದೇವತಾತಾರತಮ್ಯೋಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ವಿಷ್ಣುಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತವಾಗುತ್ತದೆ

ಅಗ್ರಗಣೀಗರ್ವಮಣೀಃ ಶ್ರೀಮಾನ್ ನ್ಯಾಯೋ ನೇತಾ ಸಮೀರಣಃ ।

ಸಹಸ್ರನೂರ್ಧಾ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಃ ಸಹಸ್ರಪಾತ್ ॥೨೪॥

೨೦೮ ಅಗ್ರಗಣೀಃ

೧ ಮೊದಲ ಪ್ರವರ್ತಕನಾಗಿರುವವನು.¹

ನಮಗೆ ಗುರುಹಿರಿಯರು, ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಪ್ರವರ್ತಕರಿರುವರು ಆದರೆ ಇವರಿಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಳುವ ಮೂರುವವನು ಭಗವಂತನು ಬಳಿಕ ಉಳಿದವರಲ್ಲಿ ಅವನ ಪ್ರೇರಣೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರವರ್ತಿಸುವವರೇ ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರವರ್ತಕರಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನೂ ಅವನೇ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಶಬ್ದದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಇದೂ ಒಂದು ನಿಮಿತ್ತ ಎನಿಸಿದೆ ಅಗ್ನಿಶಬ್ದವು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯ ಅಗ್ರಗಣೀತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿ

೧ 1 ಅಗ್ರೇ ಪ್ರಥಮತ ಏವ ನಯತಿ ಪ್ರಣಯತೀತಿ ತಥಾ ಅಗ್ರಃ ಸನ್ ಪ್ರಧಾನಃ ಸನ್ ಪ್ರಣಯತೀತಿ ಅಗ್ರಗಣೀರಿತಿ ಆದ್ಯಪ್ರವರ್ತಕಃ ಪ್ರವರ್ತಕೇಷು ಪ್ರಧಾನಶ್ಚೈತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯ ದ್ವಯಮ್ ।

2 '...ಅಗ್ನಿಶಬ್ದೋಽಯಂ....ಅಗ್ರಗಣೀತ್ವಂ....ಅಹ...'

ವುದರಿಂದಲೇ ತಂತಹ ಅಗ್ನಿನಾಮದ ಉಲ್ಲೇಖವಿಲ್ಲದಿರಲೇ ಬೇಕಾದವು ರೂಪವಾಗಿದೆ—
ಎಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವರು¹ ಬರೇ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕಾಲದ
ಜನರಿಗಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಮೂರು ಕಾಲದ ಜನರಿಗೂ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವೇ 'ಅಗ್ರಣೀ' ಅಗಿರುವನೆಂದು
ಮಹಾಭಾರತ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.²

‘ಗ್ರಾಮಪನೋಳಗ್ರಣಿಯು ಎನಿಸುವ’—ಎಂದಿರುವರು ಜಗನ್ನಾಥದಾಸರು³

೨ (ಯೋಗ್ಯರನ್ನು) ಅಗ್ನಿ ಸ್ಥಾನವಾದ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವವನು⁴

ಅಗ್ನಿಯು ತನ್ನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಾಧಿಸುತ್ತಿರುವವರನ್ನು 'ಅಗ್ರಗತಿ'ಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದರಿಂದಲೇ 'ಅಗ್ನಿ' ಎನಿಸುವನೆಂದು⁵ ಸಂದೇಶಿಸುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು, ಅಗ್ನಿ ನಿಯಾಮಕ ಭಗವಂತನೇ ನಿಜವಾಗಿ ಅಗ್ನಿ ಎನಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಅವನಲ್ಲಿ ಈ ಧರ್ಮವು ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವನು ಈಶಾವಾಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನೇ 'ಅಗ್ರೇ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಒಳ್ಳೆಯ

1 ಅಗ್ರಣೀತ್ವಂ ಯದಗ್ನಿತ್ವಮಿತ್ಯಗ್ರೇ ನಾನು ತದ್ ಭವೇತ್

-ಯು. ಭಾ. (1 7)

ಯತ್ ಯಸ್ಮಾತ್ ಅಗ್ರಣೀತ್ವಂ ಅಗ್ನಿತ್ವಂ ಅಗ್ನಿಶಬ್ದಭಿಧೇಯಂ ಇತಿ ತಸ್ಮಾತ್
ತನ್ನಾನು ಅಗ್ರೇ ಪ್ರಥಮಸೂಕ್ತೇ ಪ್ರಯುಕ್ತಂ ಭವೇತ್ ।

-ಯು. ಭಾ ಟೀ

2 ಭವಿಷ್ಯತಾಂ ವರ್ತತಾಂ ಚ ಭೂತಾನಾಂ ಚೈವ ಭಾರತ ।

ಸರ್ವೇಷಾಮಗ್ರಣೀರ್ವಿಷ್ಣುಃ ...ನಿತ್ಯಶಃ ॥

-ಮು ಭಾರ. ಶಾಂತಿ 341-31

3 ಹರಿಕಥಾವ್ಯತಸಾರಸ್ಯ ಭಕ್ತಾಪರಾಧಸಂಕ್ಷಯಸಂಧೇಃ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿಕವೇ ಪದ್ಯೇ ।

೨ 4 ಅಗ್ರಂ ಪ್ರಕೃತ್ಯಂ ಪದಂ ಸಂಯುಕ್ತಂ ಯೋಗ್ಯಾನಿತಿ ಅಗ್ರಣೀಃ ।

-ಶಾ. ಭಾ. ಆಧಾರೇಣ

5 ಯಸ್ಮಾಚ್ಚ ತು ನಯತ್ಯಗ್ರಾಂ ಗತಿಂ ವಿಪ್ರಾನ್ಸಪೂಜಿತಃ ।

ತಸ್ಮಾಚ್ಚ ನಯನಾದ್ರಾಜನ್ ದೇವೇಷ್ಯಗ್ನೀತಿ ಕಥ್ಯತೇ ॥

-ಮು. ಭಾರ. ಆತ್ಮನೇಧಿಕ 93-927

ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕರದೊಯ್ಯ ಮುಕ್ತಿಗೆ ತಲುಪಿಸಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಗಿದೆ.¹

೧ (ಭಕ್ತರನ್ನು) ತನಗಿಂತ ಮುಂದೆ ನಡೆಸುವವನು²

ಭಕ್ತನ ಜನ ಮುಂದೆ ನೀನವರ ಹಿಂದೆ—ಎಂದಿರುವಂತ ಭಗವಂತನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಾನು ಅನು
ತರಿಸುವಾಗ ದೊಡ್ಡ ಭಕ್ತರು ಅವತರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಬಳಿಕ ತಾನು ಅವತರಿಸುವನು

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಉದ್ಭವನೆಂದು ತನಗೆ ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠರ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಆಸೆಯನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತ
ಗೊಳಿಸುತ್ತ 'ನಾನು ಅಂತಹ ಭಕ್ತನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುವೆನು ಹೊರತು ಅವನಿಗಿಂತ ಮುಂದೆ
ಹೋಗಲಾರೆ ಯಾಕೆಂದರೆ ನನ್ನ ಪಾದರೇಗುಗಳು ಪಾಯುವಿನಿಂದ ಮುಂದೆ ಒಯ್ಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದು-
ಅ ದೂಳಿಯ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದಾಗಿ ಭಕ್ತನು ಪವಿತ್ರನಾಗಲಿ ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಹಾಗೂ ನಾನು
ಮುಂದೆ ಹೋದನೆಂದರೆ ನನ್ನ ಪಾದದಿಂದ ಧೂಳಿಯನ್ನು ಹೀದೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ಭಕ್ತನು ತನ್ನ
ಪಾದದಿಂದ ತುಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಹೀಗಾಗಬಾರದೆಂದೂ ನಾನು ನನ್ನ ಭಕ್ತನೇ ಮುಂದೆ ಹೋಗಾ-
ದಂತೆ ಮಾಡುವೆನು-ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುವನು³

1 ಅಗ್ನೇ ನಯ ಸುಖಭೂ ರಾಯೇ..

-ಈ ಉ 2 5

ನಯ ನೋ ನೋಕ್ಷವಿತ್ತಾಯ . ।

ಸ್ವಾಂದ (ಈ. ಉ. ಭಾ)

2 ಭಕ್ತಾನಾಂ ಅಗ್ರಂ ಸ್ವಪುರಸ್ಕಾರ್ತ ನಯಶೀತಿ ಅಗ್ರಣೀಃ ।

3 ನಿರಪೇಕ್ಷಂ ಮುನಿಂ ಶಾಂತಂ ನಿರ್ವೈರಂ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನಮ್ ।

ಅನುವ್ರಜಾಮ್ಯಹಂ ನಿತ್ಯಂ ಪೂರ್ವಾಯೇತ್ಯಂಘ್ರಿರೇಣುಭಿಃ ॥

-ಭಾಗ. 11 14-16

ಅನುಗಚ್ಛತಿ ನಿಷ್ಣುಸ್ತು ಸ್ವಭಕ್ತಂ ತಸ್ಯ ಶುದ್ಧಯೇ । ತಸ್ಯಾಂಘ್ರಿರೇಣುಭಿರ್ವಾತನೀತ್ಪರ-
ಗ್ರೇಸರಃ ಶುಚಿಃ । ಅಗ್ರತೋ ಗಮನೇ ನಿಷ್ಣೇಃ ಪಾದಸ್ಪೃಷ್ಟಂ ರಜೋ ಭವೇತ್ ।
ಅತಃ ಸ್ವಭಕ್ತಂ ಪೂರ್ವಾಯೇತ್ಯನುವ್ರಜತಿ ಕೇಶವಃ ।

ಸಂಖ್ಯಾನ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 11-14-16)

೪ ಜೀವ ಪ್ರಧಾನಾದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಡೆಸುವವನು¹

‘ಪ್ರಾಣಪ್ರಾಣ — ಎಂದೇ ಎನಿಸಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸಿ ಅವನ ಮೂಲಕ ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವನು²

೫ (ಪುಣ್ಯ ಮಾಡಿದವರನು) ದೇಲಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವವನು³

ಭಗವಂತನೇ ಯೋಗ್ಯ ಜೀವರಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ವೇಲಿನ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವನು - ಎಂದು ಪ್ರಮಾಣ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ⁴.

೬ (ಸರ್ವ) ಪ್ರಧಾನನು ಹಾಗೂ (ಸರ್ವ) ಪ್ರವರ್ತಕ⁵

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಅಗ್ನಿಯ ದೃಷ್ಟಾಂತಕ್ಕಾಗಿ]

ಪ್ರ - ಬುಗ್ಗಿದದಲ್ಲಿ ಅರಂಭದ ಮಂತ್ರವು ‘ಅಗ್ನಿಮೀಳೇ’ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ನಾರಾಯಣ ದೇವರು ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣ ಎಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾಮವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸದೆ ಇರಲು ಏನು ಕಾರಣ?

೪ 1 ಅಗ್ರಂ ಜೀವೇಷು ಪ್ರಧಾನಂ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಂ ನಯತಿ ಪ್ರಾಣಯತಿ ವಿಶೇಷತಃ ಪ್ರೇರಯತಿ ತೀತಿ ಯಾವತ್ ಅಗ್ರಣೇಃ । ‘ಅಗ್ರಂ ಪುರಸ್ತಾದುಪರಿ ಪರಿಮಾಣೇ ಪಲಸ್ಯ ಚ... ಅಧಿಕೇ ಚ ಪ್ರಧಾನೇ ಚ ಪ್ರಥಮೇ ಚಾಭಿಧೇಯವತ್’ ನೇದಿನೀ ।

2 ‘ನಾಯೋಃ ಸಕಾಶಾಜ್ಜಗತಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ಕಾಮಯತ್ಸಜಃ । ಪ್ರಾಣಪಾಣಮತಃ ಪ್ರಾಹಂ-ವಿಷ್ಣುಂ ನಾಯೋರಪಿ ಪ್ರಭುವತ್’

-ಭಾಗ ತಾ. ನಿ. 10-15-50

೫ 3 ಅಗ್ರಂ ಪುಣ್ಯಕೃತಃ ಜೀವಾನ್ ಉಪರಿ ನಯತೀತಿ ಅಗ್ರಣೇಃ ।

4 ‘ಏಷ ಹ್ಯೇವ ಸಾಧು ಕರ್ಮ ಕಾರಯತಿ ತಂ ಯಮೇಭ್ಯೋ ಲೋಕೇಭ್ಯ ಉನ್ನಿ-ನೀಷತೇ.. .’

-ಬ್ರ ಸೂ. ಭಾ. 2-1-36

೬ 5 ಅಗ್ರಃ ಸರ್ವಪ್ರಧಾನಃ । ನಯತಿ ಸರ್ವಂ ಪ್ರಾಣಯತೀತಿ ನೀಃ ಅಗ್ರಶ್ಚಾಸೌ ನೀಶ್ಚ ಅಗ್ರಣೇಃ ।

ಉ - ನಾರಾಯಣನೆಂಬ ಪರದೇವತೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ನೋಡುತ್ತಾ ಇಲ್ಲ ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಇದ್ದಾನೆಂದು ಏಕೆ ಒಪ್ಪಬೇಕು ಎಂದು ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಬೇಕು ಕಟ್ಟಿಗೆಯ ಮಧ್ಯದಿಂದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ ಅಗ್ನಿಯು ಪ್ರಕಟವಾಗುವದು ಆದರಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಜೀವಸಮುದಾಯದ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ ನಾರಾಯಣನು ಅವನ ಕುರಿತಾದ ಶ್ರುತನ ಮನನ ಧ್ಯಾನಗಳಿಂದ ಅಜೀವಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಾನೆ ನಾವು ಅವರಂತೆ ಶ್ರದ್ಧೆ ದುನನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದರೆ ನಮಗೂ ಪ್ರಕಟವಾಗುತ್ತಾನೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಋಷಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ ಆದುದರಿಂದ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಇರುವ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಮೊದಲು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪುವಂತೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಇರುವ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಪರದೇವತೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಬೇಕು ಎಂದು ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅಗ್ನಿನಾಮದಿಂದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು

೨೦೯ ಗ್ರಾಮಣೀಃ

೧ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವವನು¹

೨ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ನೇತಾರನಾಗಿರುವವನು²

ಗ್ರಾಮಾಧಿಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿ ಅವರ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವವನು. 'ಗ್ರಾಮಣಿಯು ಎನಿಸುವನು ಜನರೊಳು'—ಎಂದಿರುವರು ಜಗನ್ನಾಧದಾಸರು.

೩ ದೈತ್ಯರನ್ನು (ಅವರ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ) ಪ್ರೇರಿಸುವವನು.⁴

೧ 1 'ಗ್ರಾಮಣೀರ್ನಾರ್ಹಿತೇ ಪುಂಃ ಶ್ರೇಷ್ಠೇ ಗ್ರಾಮಾಧಿಪೇ ತ್ರಿಷು' -ಅ. ಕೋ.

೨ 2 ಗ್ರಾಮಾನ್ ಸಂವಸಥಾನ್ ನಯಂತೀತಿ ಗ್ರಾಮಣೀಃ ।

3 ಹರಿಕಥಾವ್ಯಾಸಾರಸ್ಯ ಭಕ್ತಾಪರಾಧಸಹಿಷ್ಣುಸಂಧೇಃ ಚತುರ್ವಿಂಶತಿಕನೋ ಪದ್ಯೇ ।

೩ 4 'ಗ್ರಾಮಾಖ್ಯಾ ಬಹುಲತ್ವಾತ್ತ್ವ ದೈತ್ಯಾ ಏವ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ' ಇತಿ ಐತರೇಯ ಸಂಹಿತಾಯಾಂ (ಐ. ಉ. 2-8-4-15) ಗ್ರಾಮಶಬ್ದಸ್ಯ ದೈತ್ಯನಾಚಕತ್ವಮುಕ್ತಮ್ । ತಥಾಚ ಗ್ರಾಮಾನ್ ದೈತ್ಯಾನ್ ನಯಂತಿ ಸ್ತೇರಯಂತೀತಿ ಗ್ರಾಮಣೀಃ ।

ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತು ದೈತ್ಯರನ್ನು ನಿತ್ಯಸಂಸಾರಿಗಳಿಗಿಂತ ಪೇರೆಯವರೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇದರರು ಎಂದೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಅಂತಹವರನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞಾನಾಮಕ ಬಗವಂತನೇ ಪ್ರೇರಿಸುವವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ¹

೪ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಅಂಧಂತಮಸ್ಸಿಗೆ ಕೊಂದೊಯ್ಯುವದಂ²

೫ ಸ್ವರವನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವವಂ³

ನಮ್ಮ ದೇಹವು ಭಗವಂತನಿಗೆ ವೀಣೆ ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅದು 'ದೈವೀ ವೀಣಾ' ಎನಿಸಿದೆ ಈ ವೀಣೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಮನುಷ್ಯರು ವಾದಿಸುವ ವೀಣೆ ಇರುವುದು ದೈವೀ ವೀಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಮನುಷ್ಯನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ತಲೆ ಉದರಗಳು ಇರುವಂತೆ ಲೌಕಿಕ ವೀಣೆಯಲ್ಲೂ ಇದೆ. ದೈವೀ ವೀಣೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲಗೆಯು ಗಾನ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾದನವಾದರೆ ಲೌಕಿಕ ವೀಣೆಯಲ್ಲಿ 'ಕುದುರೆ' ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಭಾಗವಿದೆ ದೈವೀ ವೀಣೆಯಲ್ಲಿ ಬೆರಳುಗಳಿರುವಂತೆ ಲೌಕಿಕ ವೀಣೆಯಲ್ಲಿ ತಂತಿಗಳಿವೆ ಧ್ವನಿ ಹೊರಡಿಸುವ ವಿಚಾರದಲ್ಲೂ ಎರಡೂ ವೀಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯವಿದೆ ಈ ದೈವೀ ವೀಣೆಯು ಚರ್ಮವೆಂಬ ಧಾತುವಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟು ಚಳಿ ಬಿಸಿಲುಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವಂತೆ ಲೌಕಿಕ ವೀಣೆಯೂ 'ರುರೂ' ಎಂಬ ಮೃಗಚರ್ಮದಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿ ರಕ್ಷಿತವಾಗುವುದು ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ದೇಹವನ್ನು 'ದೈವೀ ವೀಣೆ' ಎಂದು ಕರೆದ ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತು—ಹೀಗೆ ಈ ದೇಹವು ಯಾರಿಗೆ ಸೇರಿದ ವೀಣೆಯಾಗಿದೆಯೋ ಅಂತಹ ಸರ್ವವಾಗೀಶ್ವರನಾದ ಬಗವಂತನು ಸ್ತ್ರೀ ರೂಪದಿಂದ ಪಾಂಗಿಂದ್ರಿಯದಲ್ಲಿದ್ದು

1 ' . ಏತೇ ಸರ್ವೇ ದೇವಾಃ ಚೇತರಾಣಿ ಸರ್ವಾ ತತ್ ಪ್ರಜ್ಞಾನೇತ್ರಂ ಪ್ರಜ್ಞಾನೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ '

-ಐ. ಉ. 2-5-1-3

'ಕ್ಷುದ್ರಾತ್ಮಾನಸ್ತು ಯೇ ಮರ್ತ್ಯಾ ಇತರೇ ಅಸುರಾ ಅಪಿ । ಸರ್ವಂ ಜಗದಿದಂ ವಿಷ್ಣೋರ್ವರ್ತೇ ತಿಷ್ಠತಿ ಸರ್ವದಾ । ತೇನೈವ ನೀಯತೇ ನಿತ್ಯಂ ತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್'

-ಐತರೇಯಸಂಹಿತಾ (ಐ. ಉ. ಭಾ.)

೪ 2 ಗ್ರಾಮಾನ್ ದೈತ್ಯಾನ್ ಅಂಧಂತಮಃ ಪ್ರತಿ ನಯತೀತಿ ಗ್ರಾಮಾಣೀಃ ।

೫ 3 ಗ್ರಾಮಂ ಸ್ವರಂ ನಯತಿ ಪ್ರಣಯತಿ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ಯಾವತ್, ಗ್ರಾಮಾಣೀಃ ।

'ಗ್ರಾಮಃ ಸ್ವರೇ ಸಂವಸಥೇ ವೈಂದೇ ಶಬ್ದಾದಿಪೂರ್ವಕಃ' -ನಿಶ್ಚಯಃ ।

ನಮ್ಮಿಂದ ಒಬ್ಬಯ ಸ್ವರೂಪವು ಹೊರತುಲನಾ ಹಾಸ್ಯವು, ಸಂಗ್ರಹವು¹

೭ ತಿ ಗತದಾದವು ಬೇರೆ ಗತ ಬಾಗುವಾಗಿ ಸುಖವಾಗಿ ಇರುವುದು²

1 ಅಧ್ಯಾಯಿಂ ೨ ಗ್ರಾಂಥೀ ವೀಣಾ ದತ್ತಿ ನದಗುಕ್ಕುರಸಾ ಮಾನುಷೀ ವೀಣಾ ಭವತಿ
ಯುಗಾಸಾಃ ಶಿವ ಗತ ಸುಖಮುಷ್ಯಾ ನಿರೀಂ ಯದಾಸಾ, ಉದಗಮೇವಮಮುಷ್ಯಾ
ಅಂಭಣಂ ಯ ಧಾಸ್ಯಾ ಜಿಹ್ವವಮೇವ ವೈ ವಾದನಮ್ । ಯಧಾಸ್ಯಾಸ್ತಂತ್ರಯ
ನವಮುಷ್ಯಾ ಅಗಾಲಮೋ ಯಧಾಸ್ಯಾಸ್ತರಾ ನವಮುಷ್ಯಾಃ ಸ್ವರಾ
ಯಧಾಸ್ಯಾ ಸ್ವರ್ಶಾ ನವಮುಷ್ಯಾಃ ಸ್ವರ್ಶಾ ಗುಢಂ ಹೇವೇಯಂ ಶಬ್ದವತೀ
ತದ್ವ್ಯಗತೀವನಮುಷ್ಯಾ ಶಬ್ದವತೀ ತದ್ವ್ಯವತೀ । ಯದಾ ಹ್ಯೇವೇಯಂ ಲೋಮಶೇನ
ಚರ್ಮಣಾ ಪಿಪಿತಿ ಭವತ್ಯೇ ಮೇವ ಲೋಮಶೇನ ಚರ್ಮಣಾ ಪಿಪಿತಿ ...ಸರ್ವಸ್ಯೈ
ವಾಚಿ ಈರಾನಾ ಚಾರು ವಾಗಮಿಹ ವಾದಯೇತ್ . .।

-ಐ ಉ 2-8-7-1. .7

‘ತಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋರ್ಭು ೭ ಬೇರೇಗ ವೀಣಾ ಸುಕೃತ್ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾ । ಬೈವೀ ವೀಣಾ ತತಃ
ಸೇಯಂ ಲೋಕಸಿದ್ಧಾ ತು ಮಾನುಷೀ . . ಸರ್ವನಾಗೀಶ್ವರೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಸ್ತ್ರೀರೂಪೋ
ಮಮ ಸುವಾದಯೇತ್’

-ಐ ಉ ಭಾ

..ಧಾತ್ರಾ ನಾರಾಯಣಂ ದೇವಂ ಸ್ತ್ರೀರೂಪಂ ವಾಚಿ ಸಂಸ್ಥಿತಮ್ । ಓಷ್ಠಾ ಪಿಧಾನೇ
ತೇಷಾ ಹ್ಯುಕ್ ಸಾರೋ ವಾಚಿ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ । ವಿಷ್ಣೋರ್ಭಿ ವಾಚಿ ಸಂಸ್ಥಸ್ಯೈವೇಷಾ
ವೇತಾ ಪಿಧಾನವತ್ । ಕುಲೀತಿ ಚೋಕ್ತೋ ಭಗವಾನ್ ಪ್ರಲೀನಾಶೇಷಕುಂತ್ರಿತಃ ।
ಪಾತಿ ಸರ್ವಂ ವಿಶಿಷ್ಟಶ್ಚ ಸರ್ವಸ್ಮಾದಿತ್ಯತಃ ಪವಿಃ । ಸರ್ವನಾಗೀಶ್ವರೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಸ್ತ್ರೀ-
ರೂಪೋ ಮಮ ಸುವಾದಯೇತ್’

-ಐ. ಉ ಭಾ.

೭ 2 ಗ್ರಸ್ಯತೇ ಅದ್ಯತೇ ಇದಮಿತಿ ಇತಿ ಗ್ರಾಮಂ ಭುಕ್ತವಾಃ । ತತ್ ನಯತಿ ಪರಿಣಯತೀತಿ
ಗ್ರಾಮಣೀಃ ।

ತಿಂದ ಆಹಾರವು ಮೂರು ವಿಭಾಗವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಗೊಳ್ಳುವುದು ಆಹಾರದ ಬಹಳಷ್ಟು ಸ್ಥೂಲವಾದ ಭಾಗವು ಮಲವಾಗುವುದಾದರೆ, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸುರದಾಸ ಭಾಗವು ಮಾಂಸವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮ ಗೊಳ್ಳುವುದು, ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ, ಸೂರವಾದ ಭಾಗವು ಮನಸ್ಸಾಗಿ ಪರಿಣಾಮಗೊಳ್ಳುವುದೆಂದು ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ¹ ಹೀಗೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಭಾಗವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದಂತೆ ಮಾಡುವವನು ಪ್ರಾಣಿನಾದುಕ ಭಗವಂತನೇ ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣವೊಂದು ಸಾರಿದೆ²

೮ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವವನು³

೯ ಇಂದ್ರಿಯ ಸಮೂಹವನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವವನು⁴

ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಇಂದ್ರಿಯ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಗಣಪತೇ' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಇಂದ್ರಿಯಾದಿ ಗಣಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನೇ ಅರ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಗಿದೆ⁵

೧೦ ಸಾತ್ವಿಕಜೀವ ಸಮೂಹವನ್ನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕುರಿತೂ, ಸಂಸಾರಯೋಗ್ಯ ಜೀವ ಸಮೂಹವನ್ನು ಸಂಸಾರವನ್ನು ಕುರಿತೂ, ತಾಮಸ ಜೀವಸಮೂಹವನ್ನು ಅಂಧಂತ-

1 ಅನ್ನಮುಶಿತಂ ತ್ರೇಧಾ ವಿಧೀಯತೇ ತಸ್ಯ ಯಃ ಸ್ಥವಿಷ್ಠೋ ಧಾತುಸ್ತತ್ ಪುರೀಷಂ ಭವತಿ ಯೋ ಮುಢ್ಯಮಸ್ತನ್ನಾಸಂ ಯೋಽಣಿಷ್ಠಸ್ತನ್ನನಃ. . .'

-ಛಾಂ. ಉ 6-2-8

2 'ಅನ್ನಂ ರಸಾದಿರೂಪೇಣ ಪ್ರಾಣಃ ಪರಿಣಯತ್ಯಸೌ'

-ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-1-25

೮ 3 ಭೂತಗ್ರಾಮಸ್ಯ ನೇತ್ಯತ್ಯತ್ ಗ್ರಾಮಣೀಃ ।

-ಶಾಂ. ಭಾ.

೯ 4 ಗ್ರಾಮಂ ಇಂದ್ರಿಯಾಗ್ರಾಮಂ ನಯತೀತಿ ಗ್ರಾಮಣೀಃ ।

5 'ನಿಷುಸೀದ ಗಣಪತೇ ಗಣೇಷು. . . '

-ಮು. ವೇ. (10-113-9)

ಇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಣೇಷು ತ್ವಂ ನಿಷುಸೀದ ..

-ತತ್ತ್ವ ದೀಪಿಕಾ

ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕುರಿತೂ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವದನು¹.

೧೧ ಗುಣಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು (ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ) ಹೊಂದಿಸುವವನು².

೧೨ (ದುರ್ಜನರಲ್ಲಿ) ಗುಣ ಸಮೂಹವನ್ನು ತೊಲಗಿಸುವವನು³

೧೩ (ಪ್ರಧಿವ್ಯಾದಿ ಪಂಚಭೂತಗಳ) ಸಮೂಹವನ್ನು (ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವಾಗಿ) ಪರಿಣಮಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವವನು⁴.

೧೪ (ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ) ಸಂಹರಿಸುವವನು. (ಸ್ಥಿತಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೈರಿಸುವವನು⁵)

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸಕಲಸಮುದಾಯಾನಿಯಾಮಕ]

ಪ್ರ:- ಗ್ರಾಮಣೀಃ ಎಂಬ ನಾಮವು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಮುದಾಯ ನಿಯಾಮಕತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಗ್ರಾಮ ಎಂದರೆ ಸಮುದಾಯ ಣೀಃ ಎಂದರೆ ನಿಯಾಮಕ ಈ ರೀತಿಯಾಡ

1 ಗ್ರಾಮಂ ಸಾತ್ವಿಕಜೀವಸಮೂಹಂ ಸಂಸಾರಯೋಗ್ಯಜೀವಸಮೂಹಂ ತವೋಯೋಗ್ಯಜೀವಸಮೂಹಂ ಚನೋಕ್ಷಂ ಪ್ರತಿ, ಸಂಸಾರಂ ಪ್ರತಿ, ತಮಃ ಪ್ರತಿ ಚ ನಯತೀತಿ ಗ್ರಾಮಣೀಃ ।

೧೧ 2 ಗ್ರಾಮಂ ಗುಣಸಮೂಹಂ ಸಜ್ಜನೇಷು ನಯತೀತಿ ಗ್ರಾಮಣೀಃ ।

೧೨ 3 ಗ್ರಾಮಂ ಗುಣಸಮೂಹಂ ದುರ್ಜನೇಷು ನಯತಿ ಅಪನಯತೀತಿ ಗ್ರಾಮಣೀಃ ।

೧೩ 4 ಗ್ರಾಮಂ ಪಂಚಭೂತ ಸಮುದಾಯಂ ನಯತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಾತ್ಮಕತ್ವೇನ ಪರಿಣಯತೀತಿ ಗ್ರಾಮಣೀಃ ।

೧೪ 5 ಗ್ರಸತೇ ಪ್ರಲಯೇ ಸರ್ವಂ ಸಂಹರತೀತಿ ಗ್ರಾಮಃ । ನಯತಿ ಸ್ಥಿತಿಕಾಲೇ ಸರ್ವಂ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ನೀಃ । ಗ್ರಾಮಂಶ್ಚಾಸೌ ನೀಶ್ಚ ಗ್ರಾಮಣೀಃ ।

ಮಹಿಮೆಯು ಇತರ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಹ ಇದೆ. ವಿಘ್ನೇಶನಿಗೆ ಗಣಪತಿ ಎಂದು ಹೆಸರು ಇದೆ. ಈ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅವನು ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ನಿಯಾಮಕನು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಇತರ ದೇವತಾ ಸಾಧಾರಣಗುಣವನ್ನು ಹೇಳುವ ಗ್ರಾಮಣೀಃ ಎಂಬ ನಾಮವು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಯಾವ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆವನ್ನೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ?

ಉ - ಸೂರ್ಯನು ಎಲ್ಲರ ಚಕ್ಷುಸ್ಸಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನು ಅಶ್ವಿನೀ ದೇವತೆಗಳು ಚಾಕ್ಷಣೀಯಕ್ಕೆ ನಿಯಾಮಕರು ಅಗ್ನಿಯು ವಾಗ್ಗಂದಿಯಕ್ಕೆ ನಿಯಾಮಕನು. ಪರಾಣನು ನಾಲಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ನಿಯಾಮಕನು ಈ ರೀತಿ ಇತರ ದೇವತೆಗಳು ಒಂದೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಿಯಾಮಕರು ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯ ಗುಂಪಿಗೆ ಯಾವ ದೇವತೆಯೂ ನಿಯಾಮಕ ಅಲ್ಲ ಪರಮಾತ್ಮ ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಗ್ರಾಮಣೀಃ ಎಂಬ ನಾಮವು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಗಣಪತಿ ಎಂಬ ನಾಮವು ಪರಮಾತ್ಮನು ಇಂದ್ರಿಯಗಣಕ್ಕೆ ನಿಯಾಮಕನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಗ್ರಾಮಣೀಃ ಗಣಪತಿ ಈ ಎರಡೂ ನಾಮಗಳು ಏಕಾರ್ಥಗಳು. ಅದುದರಿಂದ ಗಣಪತಿ ಎಂಬ ನಾಮವು ಸಹಸ್ರನಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಲಿಲ್ಲ. ವಿಘ್ನೇಶನಿಗೆ ಗಣಪತಿ ಎಂಬ ನಾಮವು ಇದ್ದರೂ ಅದು ಪ್ರಮಥಾಧಿಪತಿತ್ವವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆ ಸಕಲ ಸಮುದಾಯ ನಿಯಾಮಕತ್ವವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ

೨೨೦ ಶ್ರೀಮಾನ್

೧ ವಿದ್ಯಾಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿ, ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವವನು ¹

೨ ಧನ ರೂಪದ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿ, ನಿತ್ಯವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವವನು.²

೧ 1 'ಶ್ರೀವೇಷರಚನಾ ಶೋಭಾ ಭಾರತೀಸರಲದ್ರವೇ | ....' ಇತಿ ಕೋಶಾನುಸಾರೇಣ ಭಾರತೀವಾಚಕಃ ಶ್ರೀಶಬ್ದಸ್ತದಭಿವ್ಯಕ್ತಮಾನಾಂ ವಿದ್ಯಾವುಹಿ ಪ್ರತಿಪಾದಯತಿ | ತಥಾ ಚ ಶ್ರೀಃ ವಿದ್ಯಾ ಸಂಪತ್ | ಸಾ ಸರ್ವಾಧಿಕ್ಯೇನ ನಿತ್ಯಮಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ | ಅಧಿಕ್ಯೇ ನಿತ್ಯಯೋಗೇ ಚ ಮತುಹ್ |

೨ 2 ಶ್ರೀಃ ಪ್ರಶಸ್ತಾ ಅರ್ಥರೂಪಾ ಸಂಪತ್, ಸರ್ವಾಧಿಕ್ಯೇನ ನಿತ್ಯಮಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ | ಪ್ರಾಶಸ್ತಾಭೀ, ಅಧಿಕ್ಯಾಭೀ, ನಿತ್ಯಯೋಗೇ ಚ ಮತುಹ್ |

೩ (ಉಳಿದವರಲ್ಲಿರುವ) ವಿದ್ಯಾ ಸಂಪತ್ತಿಗೂ, ಧನರೂಪದ ಸಂಪತ್ತಿಗೂ, ನಿಯಾಮಕ ನಾಗಿ ಇರುವವನು.¹

‘ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಕೋಶ ಮದೇ ವಿನಿಶ್ಚಿತಂ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ವೇದವಿದ್ದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳೂ ಇವೆ ಸರ್ವಜ್ಞತಮನಾದ ಅವನಿಗೆ ಅವು ಎಂದೆಂದೂ ಮರೆತುಹೋಗಲಾರವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ‘ಇಂದ್ರ’ ‘ಭಗವಾನ್’—ಎಂದೆಲ್ಲ ವಿನಿಶ್ಚಿತ ಅವನಲ್ಲಿ ಅರ್ಥರೂಪವಾದ ಸಂಪತ್ತು ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿದೆ ಉಪನಿಷತ್ತು ಅವನ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ‘ಪರಮಾ’ ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ ಅದರ ಪರಿ ಪೂರ್ಣತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆ² ಸಂಪದಭಿಮಾನಿನಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ತನ್ನ ವಿದೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವ ಅವನ ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಎಂದಾದರೂ ವಿಯೋಗ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ?

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ವಿದ್ಯಾಸಂಪತ್ತಿನಿಂದಲೂ, ಅರ್ಥರೂಪದ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದಲೂ ತಾನು ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಉಳಿದವರಲ್ಲಿರುವ ಆ ಸಂಪತ್ತುಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನೂ ಆಗಿರುವನು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇಂದ್ರನಾಮಕ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ವಿದ್ಯಾರೂಪವಾದ ಆಂತರಿಕಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಅನ್ನ ಮೊದಲಾದ ಬಾಹ್ಯಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ನೀಡಲು ಮತ್ತೆ ಪ-ತ್ತ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಗ್ನಿನಾಮಕ

೧ 1 ಶ್ರೀ ವಿದ್ಯಾರೂಪಾ ಅರ್ಥರೂಪಾ ಚ ನಿಯಂತ್ಯತಯಾಽಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ।

2 ‘ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಕೋಶೋಽಸಿ ಮುಧಯಾ ಪಿಹಿತಃ’

-ತೈ. ಉ. 1-7

ನೇದಾನಾಸತ್ಯತೋ ವಿಷ್ಣುಬ್ರಹ್ಮಕೋಶ ಇತಿ ಸ್ಮೃತಃ ।

-ಪ್ರಶ್ನಪ್ತ (ತೈ. ಉ. ಭಾ)

3 ‘...ಅಸ್ಯ ಪರಮಾ ಸಂಪತ್ ’

-ಬೃ. ಉ. 6-3-32

ಪೂರ್ಣೈಶ್ವರ್ಯಾದಸ್ಯ ಸಂಪತ್ ಪರಮಾ ಸಂಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾ ।

-ಬೃ. ಉ. ಭಾ.

4 ಅಸ್ಮೇ ಧೇಹಿ ಶ್ರವೋ ಬೃಹತ್ ದ್ಯುಮ್ನಂ ಸಹಸ್ರಸಾತಮಮ್ ।

ಇಂದ್ರ ತಾ ರಥಿನೀರಿಷಃ ॥

-ಋ. ವೇ. 9-8

ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಈ ಎರಡು ವಿಧದ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಪಡೆದಿರುವುದೆಂದು ವೇದದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ¹

೪ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಪುತ್ರರುದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವವನು³

೫ ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಮಹಾಸಂಪತ್ತಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವವನು.³

ನಾಲ್ಕು ವಿಧ ಪುರೋಹಿತಗಳಿಗೂ ಮುಖ್ಯ ನಿಯಾಮಕನು ಭಗವಂತನೇ ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವರು—ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮಮೋಕ್ಷ ಪುರುದಾರ್ಥಗಳ ಗಳಿಕೆಗೆ ಹೃಷೀಕೇಶನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮತ್ತೊಂದು ಉಪಾಯವೇ ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದಾಗಿ⁴.

ಇಂದ್ರ ಅಸ್ಮೇ ಅಸ್ತು ಸು ಬೃಹತ್ ಶ್ರವಃ ಮಹತೀಂ ವಿದ್ಯಾಂ ಸಹಸ್ರಸಾತಮಂ
ಅತಿಶಯೇನ ಸಹಸ್ರಲಾಭಸಹಿತಮ್, ಬಹುಲಾಭಪ್ರದಮ್ | ದ್ಯುಮ್ನಂ ಕೀರ್ತಿಮ್ |
ತಾಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾಃ ರಥಿನೀಃ ರಥೋ ದೇಹ ಅಸಾಮಸ್ತೀತಿ ರಥಿನ್ಯಸ್ತಾ ರಥಿನೀಃ | ಇಷಃ
ಅನ್ನಾನಿ ಅವಿಕಲೇನ ದೇಹೇನ ಯುಕ್ತಮನ್ಯಂ ಧೇಹಿ ದೇಹಿ |

-ಮಂ ಮಂ.

1 ಅಗ್ನಿನಾ ರಯಿಮಶ್ವತಃ ...|

-ಋ 1-3

ತೇನೈವ ರಯಿಮಾಪ್ನೋತಿ ವಿತ್ತಂ ವಿದ್ಯಾಧನಾತ್ಮಕಮ್ |

-ಋ. ಭಾ.

೪ 2 'ಲಕ್ಷ್ಮೀಸರಸ್ವತೀಧಾತ್ರಿವರ್ಗಸಂಪದ್ವಿಭೂತಿಶೋಭಾಸು.. ಶ್ರೀರಿತಿ ಪ್ರಥಿತಾ'-ಇತಿ ಶ್ರೀಃ
ತ್ರಿವರ್ಗಸಂಪತ್ | ಸಾ ನಿಯಮ್ಯತಯಾಽಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ |

೫ 3 ಮೋಕ್ಷಪುರುಷಾರ್ಥಸ್ಯಾಪಿ 'ಅಗ್ನೇ ನಯ ಸುಪಥಾ ರಾಯೇ (ಈ. ಉ) ಇತ್ಯಾದಾ
ಸಂಪತ್ತೇನ ವ್ಯವಹಾರಾತ್ ಶ್ರೀಃ ಮೋಕ್ಷಾಪ್ತಾ ಸಂಪತ್ ನಿಯಮ್ಯತಯಾಽಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ
ಶ್ರೀಮಾನ್ |

4 ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷಾಣಾಂ ನಾನೈಕೋಪಾಯಸ್ತು ವಿದ್ಯತೇ |
ಸತ್ಯಂ ಬ್ರವೀಮಿ ದೇವೇಶ ಹೃಷೀಕೇಶಾರ್ಚನಾದ್ಯತೇ ||

-ಕೃ ಮಂ. 21

೬ (ಕೆಲವು ಪದಾರ್ಥಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸುವಂತೆ ಅವುಗಳ ಶ್ರೇಷ್ಠಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜಕಗಳಾದ) ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನು¹

ಯಾದ ಭಗವಂತನ ರೂಪಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದಾಗಿ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಅಥವಾ ತಮ್ಮ ಪಂಗಡದ ಇತರ ವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತೆಲ್ಲ ಅಧಿಕ ಉಂಟಾಗುವುದೋ ಅಂತಹ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳೆನಿಸುವವು² ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳೆಂದೂ ತಿರೋಹಿತ ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳೆಂದೂ ಎರಡು ಪ್ರಭೇದಗಳಿವೆ³ ಕಪಿಲ ವ್ಯಾಸ ಕೃಷ್ಣಾದಿಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ರೂಪಗಳೆನಿಸಿದರೆ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಜೀವಗಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ವಜ್ರಾದಿ ಜಡಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಆಯಾಯ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ, ಪಂಗಡದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಸಂಪಾದಕವಾಗಿ ಇರುವ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು ತಿರೋಹಿತವಿಭೂತಿರೂಪಗಳೆನಿಸಿವೆ⁴

[ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ೨೨ನೆಯ ೧೪೨ನೆಯ ಹಾಗೂ ೬೧೩ನೆಯ 'ಶ್ರೀಮಾನ್' ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.]

೬ 1 ' .ವಿಭೂತಿ ಶೋಭಾಸು...ಶ್ರೀರಿತಿ ಪ್ರಥಿತಾ'-ಇತಿ 'ವ್ಯಾಡಿ:' ವಿಭೂತೇರಪಿ ಶ್ರೀಶಬ್ದ-
ನಾಚ್ಯುತ್ವಂ ವದತಿ | ತಥಾಚ ಶ್ರೀಃ ವಿಭೂತಿಃ ಅಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ |

2 ಯೇಷಾಂ ವಿಷ್ಣುಸ್ವರೂಪಾಣಾಂ ಸನ್ನಿಧೇರನ್ಯವಸ್ತುಷು | ನಿಶ್ಚಿಷ್ಟುತ್ವಂ ಸ್ವಜಾತೇಃ ಸ್ಯಾದ್
ವಿಭೂತ್ಯಾಖ್ಯಾನಿ ತಾನಿ ತು |

-ವಿಭೂತಿತತ್ತ್ವ (ಗೀ. 10-20)

* 'ಸ್ವಯಂಭೂತಾನಮುಧಾಧಿಕೈಃ ಸ್ವಜಾತೀನಾಮುಧಾತ್ಮಪಿ ನಾ | ಯತ್ ಕಾರಣಂ ವಿಭೂ-
ತ್ಯಾಖ್ಯಂ ನಿಷ್ಕೋಸ್ತದ್ ರೂಪಮುಚ್ಯತೇ'

-ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ 11-16-12)

3 ದ್ವಿವಿಧಂ ನೈಭವಂ ರೂಪಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಚ ತಿರೋಹಿತಮ್ |

-ಗೀ. ತಾ 10-20

4 ಕಪಿಲವ್ಯಾಸಕೃಷ್ಣಾದ್ಯಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ನೈಭವಂ ಸ್ಕೃತಮ್ | ಭಿನ್ನಂ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಜೀವೇಭ್ಯೋ
ಜಡೇಭ್ಯಶ್ಚಾಪಿ ತದ್ಗತಮ್ | ಸ್ವಜಾತ್ಯಾಧಿಕೃದಂ ತೇಷಾಂ ತತ್ ತಿರೋಹಿತನೈಭವಮ್ |

-ಗೀ. ತಾ. 10-26

ವಿಭೂತಿರೂಪಾಣ್ಯಾಧಿಕೃತ್ಯಾಧಿಕವಿಚಾರಃ ಭಗವದ್ಗೀತಾಯಾಃ ದಶಮಾಧ್ಯಾಯೇ ಭಾಗ-
ವತಸ್ಯ ಏಕಾದಶಸ್ಕಂಧಸ್ಯ ಷೋಡಶಾಧ್ಯಾಯೇ ಚ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ |

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ನೋಕ್ಷ ನಿಯಾಮಕತ್ವ]

ಪ್ರ - ಶ್ರೀಮಾನ್ ಎಂಬ ನಾಮವು ಮೋಕ್ಷವೆಂಬ ಮಹಾಸಂಪತ್ತಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಈ ನಾಮದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಮೋಕ್ಷಸಂಪನ್ನಿಯಾಮಕತ್ವವು ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತದೆ. ಇತರಿಗೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಯಾವ ಅಧಾರದಿಂದ?

ಉ - ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ 'ವರಂ ವರಯ ಭದ್ರಂ ತೇ ಋತೇ ಕೃವಲ್ಯಮಾತ್ಮನಃ | ಏಕ ಏವೇಶ್ವರಸ್ತಸ್ಯ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುರವ್ಯಯಃ' ಎಂಬ ಶ್ಲೋಕವು ಇದೆ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಹೊರತು ಇನ್ನು ಯಾರೂ ಮೋಕ್ಷಪ್ರದರು ಇಲ್ಲ ಇದು ದೇವತೆಗಳ ಮಾತು ಆಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷನಿಯಾಮಕತ್ವ ಮಹಿಮೆಯು ವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಇನ್ನೂ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಇವೆ.

೨೨೦ ನ್ಯಾಯಃ

೧ (ಜೀವಾತ್ಮರನ್ನು ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ) ಪ್ರೇರಿಸುವವನು ಜಾಗೂ (ಅವರ ಕರ್ಮಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ) ಶುಭಾಶುಭ ಫಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವವನು¹

ಭಗವಂತನು ಯಾರನ್ನು ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಮೇಲಿನ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲು ಬಯಸುವನೋ ಅವರಿಂದ ಒಳ್ಳೆಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವನು ಯಾರನ್ನು ನರಕಾದಿ ಕೆಳಲೋಕಗಳಿಗೆ ಒಯ್ಯಲು ಬಯಸುವನೋ ಅವರಿಂದ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವನು². ಅಶೇಷಜೀವರಲ್ಲಿರುವ ಅಸಂಖ್ಯ

೧ 1 ನಯತಿ ಜೀವಾತ್ಮನಃ ತತ್ತದ್ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರೇಣ ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಸು ಪ್ರಣಯತೀತಿ ನಿಃ | ಅಗ್ನಿರಿತ್ಯತ್ರ 'ನಿಃ' ಇತ್ಯಸ್ಯ ಪ್ರಣೇತ್ರಾರ್ಥಕತ್ವಮಂಗೀಕೃತಮ್ | ಆಯಯತಿ ತತ್ತತ್ಕರ್ಮಾನುಸಾರೇಣ ಫಲಂ ಪ್ರಾಪಯತೀತಿ ಆಯಃ | 'ಆಯಸ್ತು ಫಲಮುದ್ವಿಷ್ಟಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಮಾಯೇತಿ ನಿಷ್ಪಲಮ್ | ಮಹಾಫಲಪ್ರದತ್ವಾತ್ತ್ವ ವಿಷ್ಣುರಾಯ ಇತೀರಿತಃ' ಇತಿ ನಿರುಕ್ತಃ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 11-18-27) ಆಯಶ್ಚಿದ್ವಸ್ಯ ಮಹಾಫಲಪ್ರದಾರ್ಥಕತ್ವಮುಕ್ತಮ್ |

2 'ನಿಷ ಹ್ಯೇವ ಸಾಧು ಕರ್ಮ ಕಾರಯತಿ ತಂ ಯಮೇಭ್ಯೋ ಲೋಕೇಭ್ಯ ಉನ್ನಿನೀಷತ ನಿಷ ಉ ನಿವಾಸಾಧುಕರ್ಮ ಕಾರಯತಿ ತಂ ಮಯಧೋ ನಿನೀಷತೇ'

-ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-1-36

ಗಳಾದ ಅನಾದಿಕಾಲೀನಗಳಾದ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿ¹ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಫಲವನ್ನೂ ಭಗವಂತನೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು.

೨ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಲಾಭ ಉಳ್ಳವನು²

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ತನ್ನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಭೋಗಿಸುವಾಗ ಅದರ ಸ್ವರಭಾಗವು ಭಗವಂತನಿಗೇ ಸೇರುವುದು ಹೀಗೆ ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ತುಂಬ ಲಾಭವು ಸಂದಾಯವಾಗುವುದು

೩ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಫಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವನು³

ಪಕ್ಷಪಾತ ದೋಷದಿಂದ ದೂರನಾದ ಭಗವಂತನು ಅವರವರ ಕರ್ಮಕ್ಕೆನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಫಲವನ್ನು ನೀಡುವನು

೪ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವವನು.⁴

1 'ಫಲಮತ ಉಪಪತ್ತೀಃ'

-ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 3-2-39

ಸ ಏವಾಶೇಷಜೀವಸ್ಥನಿಸ್ಸಂಖ್ಯಾನಾದಿಕಾಲಿಕಾನ್ | ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಾನ್ ಸದಾ ಪಶ್ಯನ್ ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ ಬೋಧಯತ್ಯಜಃ | ಕಾಂಕ್ಷಿತ್ ತೇಷಾಂ ಫಲಂ ಚೈವ ದದಾತಿ ಸ್ವಯಮುಚ್ಯತಃ |

-ಅ ನ್ಯಾ. 3-2-202

೨ 2 ನಿತರಾವನಾಯೋ ಲಾಭೋ ಯಸ್ಯ ಸಃ |

-ಸ. ಸಂ.

ನಿತರಾವನಾಯೋ ಯಸ್ಯ ಸಃ |

-ನಾ. ರಾ.

೩ 3 ನಿತರಾಂ ಆಯಯತೀತಿ ಫಲಂ ಪ್ರಾಪಯತೀತಿ ನ್ಯಾಯಃ |

೪ 4 ನಿತರಾಂ ಆ ಸಮಂತಾತ್ ಏತಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ ನ್ಯಾಯಃ | 'ಇಹ ಗತಾ' |

೧ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಜನುಗಿ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಬಲ್ಲವನಿ¹

೨ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವವನಿ²

೩ ಚೆನ್ನಾಗಿ ದೊಂದಲ್ಪಡುವವನು³

ಅದಿಕ ಸಾಧನಾನುಷ್ಠಾನ ನಡೆಸಿದ, ಅಲ್ಪ ಸಾಧನಾನುಷ್ಠಾನ ನಡೆಸಿದ ಸಾಧಕರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಭಗವಂತನು ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತನಾಗಲಾರ ಮತ್ತೆ, ಸಾಧಕರ ಸಾಧನಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ತಾರತಮ್ಯದಿಂದ ತನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವನು. ಭಗವದ್ರೂಪದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಮೂರು ವಿಧದ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ತ್ರೈತ್ವೀಯೋಪನಿಷತ್ತು ಗುರುತಿಸಿ ತೋರಿಸಿದೆ

ಸಾಧಕನು ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ತೀವ್ರೋಪಾಸನೆಯಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ತಿಳಿದನೆಂದರೆ, ಅವನಿಗೆ ಭಗವಂತನ ರೂಪವು ಅಡಿಯಿಂದ ಮಡಿಯವರೆಗೂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು ಸಾಧಕನು ತನ್ನ ಮಧ್ಯವಯಸ್ಸಿನಿಂದ ಭಗವಂತನ ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಅವನನ್ನು ತಿಳಿದನೆಂದರೆ ಅಂತಹವನಿಗೆ ಭಗವಂತನ ಮಧ್ಯದ ಅವಯವಗಳಷ್ಟೇ ಕಂಡು ಉಳಿದ ಅವಯವಗಳು ತೇಜೋಮಂಡಲದಂತೆ ಕಾಣುವವು. ಸಾಧಕನು ತನ್ನ ಕೊನೆವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಷ್ಟೇ ಭಗವಂತನ ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಅವನನ್ನು ತಿಳಿದನೆಂದರೆ, ಅಂತಹವನಿಗೆ ಭಗವಂತನ ಕಾಲುಗಳಷ್ಟೇ ಕಂಡು ಉಳಿದ ಭಾಗ ಬರೇ ತೇಜೋಮಂಡಲದಂತೆ ಕಾಣಿಸುವುದು⁴.

೧ 1 ನಿತರಾಂ ಆ ಸಮಂತಾತ್ ಏತಿ ಜಾನಾತೀತಿ ನ್ಯಾಯಃ ।

೨ 2 ನಿತರಾಂ ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ಈಯತೇ ಜ್ಞಾಯತೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತತ ಇತಿ ಯಾವತ್ ನ್ಯಾಯಃ ।

೩ 3 ನಿತರಾಂ ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ಈಯತೇ ಪ್ರಾಪ್ಯತ ಇತಿ ನ್ಯಾಯಃ ।

ಭಗವತಃ ಸ್ವರೂಪಾಭಿವ್ಯಕ್ತೌ ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತೌ ವಾ ಸಾಧಕಾನಾಂ ಸಾಧನಾನುಷ್ಠಾನ-ಪ್ರಮಾಣಾನುಗುಣ್ಯಂ ನಿತರಾಮಿತಿ ವಿಶೇಷಣಂ ಬೋಧಯತಿ ।

4 ಏತದ್ವೈ ಮುಖತೋಽನ್ಯರಾಧ್ಯಮ್ । ಮುಖತೋಽಸ್ಮಿ ಅನ್ಯರಾಧ್ಯತೇ । ಏತದ್ವೈ ಮಧ್ಯತೋಽನ್ಯರಾಧ್ಯಮ್ । ಮಧ್ಯತೋಽಸ್ಮಿ ಅನ್ಯರಾಧ್ಯತೇ । ಏತದ್ ವಾ ಅಂತತೋಽನ್ಯರಾಧ್ಯಮ್ । ಅಂತತೋಽಸ್ಮಿ ಅನ್ಯರಾಧ್ಯತೇ

ಹೀಗೆಯೇ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಾಧಕರ ಸಾಧನಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ತಾರತಮ್ಯವಿದೆ¹ ಸಾಯುಜ್ಯ, ಸಾಮೀಪ್ಯ, ಸಾರೂಪ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಾಲೋಕ್ಯ ಎಂಬುದಾಗಿ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ತಾರತಮ್ಯವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿ ಇರುವಂತಹದ್ದು.

೪ ಗುರುವಿನಿಂದ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ತಲುಪಿಸಲ್ಪಡುವವನು²

೯ (ಜಯಿಸಲು ಬಯಸುವವರಿಗೆ) ಉದಾಯವನ್ನೂ ನೀಡುವವನು³

ಗೀತಾರ್ಚಾರ್ಯನು ತನ್ನ ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತ ಜಯ ಬಯಸುವವರಿಗೆ ಉಪಾಯವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತ ಅವರಲ್ಲಿ 'ನೀತಿ' ಎಂಬ ವಿಭೂತಿರೂಪದಿಂದ ತಾನು ಇರುವುದಾಗಿ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು.⁴

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಆರಂಭದ ಕರ್ನ.]

ಪ್ರ - ಆಯಾಯ ಜೀವರ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ಆಯಾಯ ಜೀವರಿಗೆ ಶುಭ ಅಶುಭ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ವೈಷಮ್ಯದೋಷ ಪರಿಹಾರ ಮಾಡುವ

‘ಯಸ್ಯ ತದ್ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಸಿದ್ಧಂ ಪೂರ್ವಂ ತೇನಾಪ್ಯತೇಗ್ರತಃ |
ಮಧ್ಯೇ ವಯಸಿ ಚೇತ್ ಸಿದ್ಧಂ ಮುಕ್ತೋ ಮಧ್ಯಂ ಪ್ರಕಶ್ಯತಿ |
ವಾರ್ಧಕ್ಯೇ ಚೇದ್ ವಿಜಾನಾತಿ ಮುಕ್ತಃ ಪಾದೌ ಪ್ರಕಶ್ಯತಿ |
ತೇಜೋವಂಡಲಮೇವಾನ್ಯತ್ ಕ್ರಮೇಣಾಂಗಂ ಪ್ರಕಶ್ಯತಿ’

-ಯಜುಃ ಸಂಹಿತಾ (ತೈ. ಉ. ಭಾ.)

1 ತಾರತಮ್ಯಾದ್ಧಿ ತಿಷ್ಠಂತಿ ತಾರತಮ್ಯಂ ಹಿ ಸಾಧನೇ |

--ಅ. ವ್ಯಾ. 3-4-61

೮ 2 ನೀಯತೇ ಶಿಷ್ಯೇಷು ಗುರುಣೇತಿ ನ್ಯಾಯಃ |

-ವಿ. ರಾ.

೯ 3 ನ್ಯಾಯಃ ನೀತಿಃ, ಉಪಾಯ ಇತಿ ಯಾವತ್, ದೇಯತ್ರೇನಾಸ್ತಾಸ್ತೀತಿ ನ್ಯಾಯಃ |
‘ಅರ್ಶ ಆದ್ಯಚ್’ |

4 ‘.... ನೀತಿರಸ್ಮಿ ಜಿಗೀಷತಾಮ್’

ಬವರಿಗೆ ಏಳಿ ಜೀವರು ಮಾಡುವ ಆರಂಭದ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಉದಾಸೀನನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ ಜೀವರಿಗೆ ಆರಂಭದ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ಜೀವರು ಭಗವದ್ವಿತ್ತಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ದುರುಪಯೋಗ ಮಾಡಿ ಅಶುಭ ಕರ್ಮವನ್ನು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರೆ ಅದನ್ನು ನಿವಿತ್ತವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪರಮಾತ್ಮನು ಮುಂದೆ ಆ ಜೀವರಿಂದ ಅಶುಭಕರ್ಮ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ ಜೀವರು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸತ್ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅದನ್ನು ನಿವಿತ್ತವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಅದರಿಂದ ಸತ್ಕರ್ಮ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ವೈಷಮ್ಯದೋಷವು ಇಲ್ಲ ಎಂದು ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅದರಂತೆ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಳು ಏಕೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಲ್ಲ?

ಉ - 'ಏಷ ಹ್ಯೇವ ಸಾಧು ಕರ್ಮ ಕಾರಯತಿ ಏಷ ಹ್ಯೇವ ಅಸಾಧುಕರ್ಮ ಕಾರಯತಿ' ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಸಾಧು ಅಸಾಧು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಆರಂಭ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನನಾಗಿರುತ್ತಾನೆಂದು ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಹೇಳುವದು ಈ ಶ್ರುತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪ್ರ - ಈ ಶ್ರುತಿಯ ವಿರೋಧವನ್ನು ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ತಿಳಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರೆದದ್ದು ಏನೆಂದರೆ ಆರಂಭದ ಸಾಧು ಅಸಾಧು ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಶರೀರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ, ಆದುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಆರಂಭದ ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸತಕ್ಕವನು ಎಂದು ಶ್ರುತಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ ತಂದೆಯು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಉಪನಯನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿಸಿ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿಸದೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನನಾಗಿ ಇರುವಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಜೀವನ ಆರಂಭದ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯ ಬೇಕಾದ ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಆರಂಭದ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನನೂ ಕೂಡ ಆಗಿದ್ದಾನೆ, ಎಂದು... .

ಉ - ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನನು ಅಲ್ಲ. ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನತೆಯು ಸೋಮಾರಿತನ ಎಂಬ ದೋಷವಲ್ಲವೇ? ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು 'ಉದಾಸೀನವತ್ ಆಸೀನಂ' ಎಂದು ಉದಾಸೀನ ಸದೃಶನು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಹೊರತು ಅವನು ಉದಾಸೀನನು ಎಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.

೨೨೨ ನೇತಾ

೦ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಭು ಆಗಿರುವವನು ¹

೦ 1 'ಅಧಿಭೂರ್ನಾರ್ಯಕೋ ನೇತಾ ಪ್ರಭುಃ ....' ಅ. ಕೋ. ಇತಿ ಪ್ರಭುಪರ್ಯಾಯ-ತಜ್ಞೇಷು ನೇತೃಶಬ್ದಃ ಸ್ವರತೇ ।

೨ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚವನೂ ಪ್ರೇರಿಸುವವನು¹

ಭಗವಂತನ ಪ್ರೇರಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚವೂ ಸ್ವತಃ ಚಲಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಅಗ' ಎನಿಸುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆ ಕೊಟ್ಟು ಆಯಾಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿಸುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಭಗವಂತನು 'ಅಗ್ನಿ' ಎಂದೆನಿಸುವನು² ಸತ್ಯವಾದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ನೇತೃತ್ವ ಅಗಿರುವುದರಿಂದ ಭಗವಂತನು 'ಸತ್ಯನೇತಾ' ಎಂದೆನಿಸಿರುವನೆಂದು ತಂತ್ರಭಾಗವತ ಸಂದೇಶಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೇತಾರನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಚೇತನಾ' ಎಂಬ ವಿಭೂತಿರೂಪದಿಂದ ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲೂ ರಾಸು ಇರುವುದಾಗಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು⁴ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕವಾದ ಶರೀರವು ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುಮತೆ, ಜಗತ್ತಿನ ನೇತೃ-ಪ್ರೇರಕವೂ ಅಗಿರುವುದೆಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದೆ⁵

೨ 1 ನಯತಿ ಸರ್ವಂ ಪ್ರಣಯತಿ, ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ಯಾವತ್, ನೇತಾ ।

2 . ಅಗ್ನಿಶಬ್ದೋಕ್ತಯಂ ಅಗನೇತೃತಾಮ್ । ಅಹ. .

-ಯು ಭಾ. 1-9

3 'ಜಗನ್ನೇತೃತ್ವತಃ ಸತ್ಯನೇತಾ ವಿಷ್ಣುಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ'

-ತಂತ್ರ ಭಾಗವತ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 10-3-26)

4 ... ಭೂತಾನಾಮುಸ್ಮಿ ಚೇತನಾ ।

-ಗೀ. 10-22

... ಚೇತೋನೇತಾ ತು ಚೇತನಾ ।

ವಿಭೂತಿತತ್ತ್ವ (ಗೀ ತಾ)

5 ತಕ್ಶೋ ನೇತಾ ತದಿದ್ವೈಪುರೂಪಮಾ ಯೋ ಅಮಂಚ್ಯತ

-ಕ. ನಿ.

ಯಸ್ತು ತಕ್ಶೋ ಜಗತ್ಕರ್ತಾ ನೇತಾ ಚಾಶೇಷಸ್ಯ ಯಶ್ಚೋಪಮಾ ಉಪಮಾಯಾಂ ವಿಷಯೇಷಾಮಂಚ್ಯತ ನಿರುಪಮಾಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ತದಿತ್ ತದೇವ ಜಗತ್ಕರ್ತೃ ನೇತೃರೂಪಂ ವಪುರೇವ....

-ರಾ. ಟಿ. (ಕ. ನಿ. ಟಿ.)

ತನ್ನನ್ನಾ ಹೇಗೆ ಉಪಾಸಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಹಿದಾಸ ರೂಪಿ ಭಗವಂತನು ತಾನು ಮುಕ್ತಾಮುಕ್ತ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ 'ನೇತಾರ' ಆಗಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುವನು.¹

ಚತುರ್ಮುಖ, ಇಂದ್ರ, ರುದ್ರ, ಇತರ ದೇವತೆಗಳು ಮುಂತಾದ ದುಕ್ಕಿಯೋಗ್ಯ ಜೀವರು, ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ ಪಂಚ ಮಹಾಭೂತಗಳು, ನಿತ್ಯಸಂಸಾರಿಗಳು, ಆಸುರ ಸ್ವಭಾವದ ಜೀವರು, ಅಂಡಜ, ಉದ್ವಿಜ್ಜ, ಜರಾಯುಜ ಹಾಗೂ ಸ್ವೇದಜ ಪ್ರಭೇದದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಅಂಡಜತ್ವಾದಿ ಧರ್ಮಗಳು, ದೇವತೆಗಳೇ ಮೊದಲಾದವರ ಮನಸ್ಸು ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಕುದುರೆ, ಹಸು, ಪುರುಷ, ಆನೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳು, ಕಲ್ಲು, ತೃಣ, ಕಾಷ್ಠ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಗಮನ, ಪತನ, ಸ್ಥಿರತ್ವಾದಿ ಧರ್ಮಗಳು—ಹೀಗೆ ಅಮುಕ್ತ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಪ್ರಜ್ಞಾನಾಮಕ ಭಗವಂತನಲ್ಲೇ ಆಶ್ರಿತವಾಗಿದ್ದು, ಅವನಿಂದಲೇ ಪ್ರೇರಿಸಲ್ಪಡುವಂತಹದ್ದು ಬರೇ ಅಮುಕ್ತ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಮುಕ್ತಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ಅವನೇ ನೇತೃ-ಮುಕ್ತಾತ್ಮನೂ ಪ್ರಜ್ಞಾನಾಮಕ ಭಗವಂತನಿಂದಲೇ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ ಅವನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ಲಿಂಗದೇಹದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿ ವಿಷ್ಣುಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಕಾಮಗಳನ್ನು ಆನುಭವಿಸುವನು.²

1 ಕೋಯನಾತ್ಮೇತಿ ವಯಮುಪಾಸ್ತುಹೇ ।

-ಐ ಈ. 2-5-1-1

‘ಆಯಂ ವಿಷ್ಣುರ್ಹಿ ಕಿಂರೂಪ ಉಪಾಸ್ತೋಽಸ್ಮಾಭಿರಚ್ಯುತಃ । ಇತ್ಯಪ್ಯಚ್ಛತ್ ರಮಾ ದೇವೀ ಮಹಿದಾಸಂ ಜನಾರ್ದನಮ್ । ಅಹ ತಾಂ ಮಹಿದಾಸೋಽಥ....’

-ಐತರೇಯ ಸಂಹಿತಾ (ಐ. ಉ ಭಾ)

2 ‘ಏತೇ ಸರ್ವೇ ದೇವಾ ಇಮಾನಿ ಚ ಪಂಚಭೂತಾನಿ ಹೃಥಿವೀ ನಾಯುರಾಕಾಶ ಅಪೋ ಜ್ಯೋತಿಃಸೀತೇತಾನೀಮಾನಿ ಚ ಕ್ಷುದ್ರಮಿಶ್ರಾಣೀವ ಬೀಜಾಣೀತರಾಣಿ ಚೇತರಾಣಿ ಚಾಂಡಜಾನಿ ಚ ಜಾರುಜಾನಿ ಚ ಸ್ವೇದಜಾನಿ ಚೋದ್ವಿಜಾನಿ ಚಾಶ್ವಾ ಗಾವಃ ಪುರುಷಾ ಹಸ್ತಿನೋ ಯತ್ ಕಿಂಚೇದಂ ಪ್ರಾಣಿ ಜಂಗಮಂ ಚ ಪತತ್ತಿ ಚ ಯಚ್ಚ ಸ್ಥಾನರಂ ಸರ್ವಂ ತತ್ ಪ್ರಜ್ಞಾನೇತಂ ಪ್ರಜ್ಞಾನೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ ಪ್ರಜ್ಞಾನೇತ್ರೋಽಲೋಕಃ । ಸ ಏತೇನ ಪ್ರಜ್ಞೇನಾತೃನಾಽಸ್ಮಾಲ್ಲೋಕಾದುತ್ಕ್ರಮ್ಯಾಮುಷ್ಮಿನ್ ಸ್ವರ್ಗೇ ಲೋಕೇ ಸರ್ವಾನ್ ಕಾಮಾನಾಪ್ನುತುಮೃತಃ ಸಮುಭವತ್....’

-ಐ ಉ. 2-5-1-3, 4

೨ ಬದುಕಿಸುವವನು¹

ಯಾವ ನೀನು ಬಂಭತ್ತು ತತ್ತ್ವಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ತದುಪಲಕ್ಷಿತರಾದ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಬದುಕಿಸುವಿಯೋ ಆ ಕಾರಾದಿಂದ ನೀನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಣ ಎಂದೆನಿಸಿರುವವ

ಪ್ರಥಮೇತರಾಣೀತಿಶಬ್ದೋ ಮಾನುಷಾಣಾಂ | ದ್ವಿತೀಯೋಽಸುರಾದೀನಾಮ್ | 'ಅಂಡ ಜಾನೀತಿ ಚ' ಇತ್ಯಾದ್ಯುಕ್ತಾ ಪುನಃ 'ಅಶ್ವಾ ಗಾವಃ' ಇತ್ಯಾದಿ ದೇವಾದೀನಾಂ ಮನ ಆದೇರೇವ ಜಾತಾನಾಂ ಪಿ ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಥಮ್ | ಅಂಡಜತ್ವಾದ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಪ್ರಕಾರೋಽಪಿ ವಿಷ್ಣುಧೀನ ಇತಿ ಜ್ಞಾಪಯಿತುಂ ತತ್ಪ್ರಥಮಮ್ | 'ತಥಾಽಶ್ವಾನಸ್ತುಣಕಾಷ್ಟಾಶ್ಚ ಸರ್ವೇ ದಿಷ್ಟಕ್ರಯೇ ಸ್ವಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಭಜಂತೇ' ಇತಿ ಭಾರತವಚನಾದಶ್ವಾದೀನಾಮಪಿ ಪ್ರಾಣೀ-ತ್ವಾತ್ ತತ್ ಸ್ವೀಕಾರಾರ್ಥಂ ಪ್ರಾಣೀತಿ | ಗಮನಪತನ ಸ್ಥಿರತ್ವಾದಯೋಽಪಿ ಭಾವಾ ವಿಷ್ಣುಧೀನಾ ಇತಿ ಜ್ಞಾಪಯಿತುಂ ಜಂಗಮವಿತ್ಯಾದಿವಚನಮ್ | 'ಪ್ರಜ್ಞಾನೇತ್ಯೋಽ ಲೋಕಃ' ಇತ್ಯುಕ್ತೇ ಕಥಂ ಪ್ರಜ್ಞಾನೇತ್ಯೋ ಮುಕ್ತ ಇತ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಾಯಾಂ ತಸ್ಯೈವ ನ್ಯಾಖ್ಯಾನಮ್—'ಸ ಏತೇನ ಪ್ರಜ್ಞೇನಾಽತ್ಮನಾ' ಇತ್ಯಾದಿ ||

ಐ. ಉ. ಭಾ.

ಬ್ರಹ್ಮಾ ಶಿವಶ್ಚ ಶಕ್ರಶ್ಚ ದೇವಶ್ಚಾನೈಃ ಸಮಸ್ತಶಃ | ತಥೈವ ಪಂಚಭೂತಾನಿ ಪುಣ್ಯ-ಸಾಪವಿನಿಶ್ಚಿತಾಃ | ಕ್ಷುದ್ರಾತ್ಮಾನಸ್ತು ಯೇ ಮರ್ತ್ಯಾ ಇತರೇ ಅಸುರಾ ಅಪಿ, | ಸರ್ವಂ ಜಗದಿದಂ ವಿಷ್ಣೋರ್ವಶೇ ತಿಷ್ಠತಿ ಸರ್ವದಾ | ತೇನೈವ ನೀಯಂತೇ ನಿತ್ಯಂ ತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್ | ಮುಕ್ತಾ ಯೇಽತ್ರಲೋಕನಾಮಾನೋ ನೀಯಂತೇ ತೇಽಪಿ ವಿಷ್ಣುನಾ |

ಸೋಽಲೋಕನಾಮಾ ಮುಕ್ತಸ್ತು ಚಿತಿಮಾತ್ರಶ್ಚರೂಪತಃ | ಪ್ರಕೃತ್ಯಜ್ಞಾನ-ರೂಪಸ್ಯ ಪ್ರಸಾದಾತ್ ಪರಮಾತ್ಮನಃ | ಅಸ್ಮಾದ್ವೇಹಾತ್ ಸಮುತ್ಕ್ರಮ್ಯ ಗತೋರ್ಧ್ವಂ ಲೋಕಮುತ್ಪನುಮ್ | ಅಮೃತಃ ಸನ್ ವಿಷ್ಣುಲೋಕೇ ಭೋಗಾನ್ ಸಂಪ್ರಾಪತಿ ಪುಷ್ಯಳಾನ್ | ಭುಂಕ್ತೇ ಯಥೇಷ್ಟತೋ ನಿತ್ಯಂ. '

—ಐತರೇಯ ಸಂಹಿತಾ (ಐ. ಉ. 2-5-1-3,4)

- ೨ 1 'ಪ್ರಣೇತಾ . ವಿಷ್ಣುರೇವೈಕಃ' ಇತ್ಯಣುಭಾಷ್ಯೇ (1-2) ಪ್ರಯುಕ್ತಸ್ಯ ಪ್ರಣೇತೃ-ಶಬ್ದಸ್ಯ ಜೀವನಹೇತುತ್ವಕೃತ್ವಂ ತತ್ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥಮುಕ್ತಮ್—'ಪ್ರಣೇತಾ ಜೀವನ-ಲೇತುಃ'

ನೆಂದು ಶ್ರುತಿ ಸಾರುತಿದೆ¹ ಹೃದ್ರಾ ಅಮಾನಾದಿ ಪೂರಣ ಪ್ರಯೋಗವು ಪ್ರಾಣದೇವನೂ ಶ್ರೀಹರಿ
ಯನ್ನು ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದಂತೆ ಜಿ ಸಾತ್ವಿಕವನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡಿರುವನೇ ಹೊರತು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ
ಅಲ್ಲ—ಎಂದು ಯಮದೇವ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು²

೪ (ಜೀವಿಗಳ ವ್ಯಾಪ್ತಿ-ಪ್ರಕೃತಿ-ಗುಣವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಕೊಂಡೊ
ಯ್ಯುವುದು³

ಪುಣ್ಯಶಾಲಿ ಜೀವಾತ್ಮನ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಟಿಪ್ಪಣಿಸಿದಂತೆ ಅವನನ್ನು ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಲೋಕಗಳಿಗೂ
ವಾಹಿ ಜೀವಾತ್ಮನ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಸುಗುಣವಾಗಿ ಅನಗು ದುಃಖವುಳ್ಳ ಸರಕಾದಿ ಲೋಕಗಳಿಗೂ
ಭಗವಂತನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವನು⁴

೫ (ಮಹಾಭಾರತ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ನೇತೃ) ನೇತಾರನಾಗಿದ್ದವನು

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೆಂದು ಕರ್ಣನು, —ಯಾವ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ನೇತಾರ ಹೃದಯೇಶನಾಗಿರುವನೋ,

1 'ತವ ಸೈ ತ್ವಂ ವಾಣೋ ಅಬವಃ ಯವ್ ಪೀವಾನ್ ಪ್ರಾಣಯೋ ನವ'

—ತೈ ಆ 3-14 (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 1-1-23)

2 ನ ಪ್ರಾಣೇನ ನಾಪಾಣೇನ ಮರ್ತ್ಯೋ ಜೀವತಿ ಕಶ್ಚನ | ಇತರೇಣ ತು ಜೀವಂತಿ ಯಸ್ಮಿ-
ನ್ನೇತಾವುಪಾಶ್ರಿತೌ

ಕಾ. ಉ 2-2-5

ನ ಕೇವಲಂ ಪ್ರಾಣ ನಿವ ಚೇತನಾನಾಂ ವಿಧಾರಕಃ | ಕಿಂತು ವಿಷ್ಣುಂ ಸಮಾಶ್ರಿತೃ
ಪ್ರಾಣೋ ಜೀವಾನ್ ಬಭರ್ತ್ಯಯಮ್ |

—ಮಹಾಕಾವ್ಯ (ಕಾ. ಉ. ಭಾ)

೪ 3 ನೇತಾ ತತ್ತದ್ಯೋಗ ಫಲನಿಯಾಮಕಃ |

—ಸ. ಸಂ.

ನಯತಿ ಜೀವಾತ್ಮನಃ ತತ್ತತ್ಪ್ರತಪುಣ್ಯಪಾಪಾನುಗುಣೇನ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಲೋಕಾನ್
ಪ್ರಾಪಯತೀತಿ ನೇತಾ |

4 'ಪುಣ್ಯೇನ ಪುಣ್ಯಂ ಲೋಕಂ ನಯತಿ ಪಾಪೇನ ಪಾಪಂ..'

—ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-1-35

ಅರ್ಜುನನೇ ಯೋದ್ಧಾರನಾಗಿರುವನೋ ಅಂತದ ಧರ್ಮರಾಜನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ರಾಜನಾಗಿ ಇರಲಿ—ಎಂದು ಹಾರೈಸುವನು¹

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ನಿಯಮನವನ್ನು ಬಿಡಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣ]

ಪ್ರ - 'ವಿಶ್ವೋತ್ತಮಸ್ಥಿತಿ ಧ್ವಂಸಕಾರಣಂ ರಮಣಂ ಶ್ರಿಯಃ' ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ವಿಶ್ವದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಪಾಲನ ನಾಶಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನು ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಜನ್ಮಾದ್ಯಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಿತಿಧ್ವಂಸಗಳು ಸರ್ವಪದಾರ್ಥಸಂಬಂಧಿಗಳು ಜ್ಞಾನಾಜ್ಞಾನಬಂಧ ಮೋಕ್ಷಗಳ ಸರ್ವಸಂಬಂಧಿಗಳು ಅಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಿತಿಧ್ವಂಸಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳುವದು ಎಂದು ಸಮಾಧಾನವು ಜ್ಞಾನಾಜ್ಞಾನಬಂಧಮೋಕ್ಷಗಳನ್ನು ಬಿಡಲಿಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ ನಿಯಮನವನ್ನು ಬಿಡಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಉತ್ಪತ್ತಾದ್ಯಾದಿ ಮೂರು ಹೇಗೆ ಸರ್ವಸಂಬಂಧಿಗಳೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಯಮನವೂ ಸರ್ವಸಂಬಂಧಿಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಆದುದರಿಂದ ನಿಯಮನವನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡು ಉತ್ಪತ್ತಾದ್ಯಾದಿಕಾರಣನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಂದು ಹೇಳುವದೇ ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೇ? ಉತ್ಪತ್ತಾದ್ಯಾದಿತ್ರಯ ಮಾತ್ರ ಕಾರಣತ್ವವನ್ನು ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಏನು ಕಾರಣ?

ಉ - ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ಮಹೇಶ್ವರರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಮಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತ ವಿಷ್ಣು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನೂ ಅಲ್ಲ, ಸಂಹಾರಕರ್ತನೂ ಅಲ್ಲ, ಕೇವಲ ಪಾಲನಕರ್ತ ಅವನು ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದೂ ಸರಿಯಿಲ್ಲ ಸೃಷ್ಟಿಸಂಹಾರಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರರು ನಿಮಿತ್ತ ಮಾತ್ರರು. ಅವುಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣನು ವಿಷ್ಣುವೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ವಿಷಯವು 'ನಿಮಿತ್ತಮಾತ್ರಮೀಶಸ್ಯ ವಿಶ್ವಸರ್ಗ ನಿರೋಧಯೋಃ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಃ ಶರ್ವಶ್ಚ' ಈ ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ 'ವಿಶ್ವೋತ್ತಮಸ್ಥಿತಿ ಧ್ವಂಸಕಾರಣಂ' ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಜಗನ್ನಿಯಾಮಕರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರು ಎಂದು ಯಾವ ವಾದಿಗಳೂ ಹೇಳುತ್ತಾ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಿಯಾಮಕತ್ವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಿದ್ದು ಕೂಡುತ್ತದೆ.

1 ಸ ಏವ ರಾಜಾ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಶಾಶ್ವತೋತ್ತಮಃ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಃ |

ನೇತಾ ಯಸ್ಯ ಹೃಷೀಕೇಶೋ ಯೋದ್ಧಾ ಯಸ್ಯ ಧನಂಜಯಃ ||

-ಮ. ಭಾರ. ಉದ್ಯೋಗ 141-23

೨೨೩ ಸಮೀರಣಃ

೦ (ಎಲ್ಲರನ್ನೂ) ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸುವವನು¹

ಗುರುಹಿರಿಯರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಉಪದೇಶಾದಿಗಳಿಂದ ನಮ್ಮ ಬಾಹ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಬಹುದು ಆದರೆ ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ಅವರು ಪ್ರೇರಿಸಲಾರರು ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು, ಹಾಗೂ ಕಾಮಾದಿಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ಅಸುರರು ಆಂತರಿಕಪ್ರೇರಣೆಯನ್ನೇ ನೀಡಬಲ್ಲರಾದರೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಅವರು ಪ್ರೇರಿಸಲಾರರು ಅಖಿಲ ಪ್ರೇರಕನಾದ ಭಗವಂತನ ಪ್ರೇರಣೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಯಷ್ಟೇ ಅವರೂ ಪ್ರೇರಿಸುವುದು² ಆದ್ದರಿಂದ ಒಳಗಿಂದ ಹೇಗೂ ಹೊರಗಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಪ್ರೇರಿಸಬಲ್ಲವನು ಭಗವಂತನೊಬ್ಬನೇ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಸ್ವಭಾವ, ಸತ್ತಾದಿಗಳನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವ³ ಅವನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸುವನು⁴

೨ ಪಕ್ಷವಾತವಿಲ್ಲದೆ, ಫಲಾಭಿಲಾಷೆ ಇಲ್ಲದೆ, ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸುವವನು⁵.

೦ 1 ಸರ್ವಂ ಸಮೀರಯತಿ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ಸಮೀರಣಃ | 'ಈರ ಗತೌ'

2 ಅಖಿಲಪ್ರೇರಕೋ ವಿಷ್ಣು ಬ್ರಹ್ಮಾ ದ್ಯಾಸ್ತದನಾಂತರಾಃ | ಅಸುರಾ ಅಶುಭೇಷ್ಟೇವ ಕಾಮಾ-
ದೇರಭಿಮಾನಿನಃ |

-ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಗೀ. ತಾ 3-37)

* ತಥಾ ಜೀವೇಷು ಸರ್ವೇಷು ಪ್ರವಿಷ್ಟಃ ಪ್ರೇರಣೇಚ್ಛಯಾ |

ಕೋ ಹನ್ಯಸ್ತನ್ಮತೇ ವಿಷ್ಣು ಮೇತತ್ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯತಿ |

-ಐತರೇಯ ಸಂಹಿತಾ (ಐ. ಉ ಭಾ. 2-3-3-9)

3 ಸ್ವಭಾವಸತ್ತಾದಾತ್ಮತ್ವಂ ಯಂತ್ಯತ್ವಮಿತಿ ಕಥ್ಯತೇ |

-ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಬೃ. ಉ ಭಾ. 5-7)

4 'ಸ್ವತಂತ್ರಃ ಸನ್ ನಿಯಂತಾಕಸಾವಂತರ್ಯಾಮೀತಿ ತತ್ ಸ್ವೃತಃ | ದೇವತಾನಾಂ ಸ್ವಭಾ-
ವೋಽಪಿ ಸ್ವರೂಪಮಪಿ ಸರ್ವದಾ | ತದಧೀನಂ ತತೋ ಯಾಮೀ ವಾಸುದೇವಃ
ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ'

-ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 5-7)

೨ 5 ಸಮ್ಯಕ್ ಈರಯತಿ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ಸಮೀರಣಃ | ಈರಣೇ ಸಮ್ಯಕ್ತ್ವಂ ಚ ಪಕ್ಷಪಾತ-
ರಾಹಿತ್ಯಂ, ಫಲಾಭಿಲಾಷರಾಹಿತ್ಯಂ, ತಯತ್ಸರಾಹಿತ್ಯಂ ಚ |

ಜೀವಾತ್ಮರ ಅನಾದಿಸಿದ್ಧವಾದ ಸ್ವರೂಪಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಪ್ರೇರಿಸುವ ಭಗವಂತನು ಯಾರ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಲ್ಲೂ ಸ್ವರೂಪ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ಪ್ರೇರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಪಕ್ಷಪಾತವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅನಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿ ಉಳಿದವರ ಪ್ರೇರಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ಅವನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನವು ಉದ್ದೇಶವಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಸರ್ವಸಮರ್ಥ ಹಾಗೂ ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಅವನು ಕಿಂಚಿತ್ತೂ ಪ್ರಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ರಮಾ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಪ್ರೇರಿಸುವನು

೩ (ಪ್ರೇರಕನಾಗಿ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿ) ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವವನು¹

೪ (ಎಲ್ಲವನ್ನೂ) ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವನು.²

ಭಗವಂತನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಾರ್ಥವನ್ನೂ ಪ್ರೇರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಾರ್ಥ ದಲ್ಲೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವನು. ಹಾಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರೂ ಆ ಪದಾರ್ಥದ ದೋಷಗಳ ಲೇಪ ಅವನಿ ಗಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಯೇ ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಬಲ್ಲವನಾದುದರಿಂದಲೇ ಆಯಾಯ ಪದಾರ್ಥದ ಸ್ವರೂಪಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅದನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವನು

೫ (ದೋಷ ದೂರನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನ) 'ಸಂ' ಎನಿಸುವ ತನ್ನನ್ನೂ ಬಲ್ಲವನು³

ಭಗವಂತನು ಉಳಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲೆ ಅಲ್ಲದೆ, ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ, ಅನಂತನಾದ ತನ್ನನ್ನೂ ಬಲ್ಲವನಾಗಿರುವನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸರ್ವಪ್ರೇರಕತ್ವರೂಪವಾದ ಅಸಾಧಾರಣ ಮಹಿಮೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಸಂಭಾವಿತ

೬ ಇತರ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಪ್ರೇರಕರಾಗಿರುವ ಚತುರ್ಮುಖಿ, ಪ್ರಾಣದೇವರು ಮೊದ

೩ 1 ಸನ್ಯಕ್ ಈರ್ತೇ ಸರ್ವತ್ರ ಗಚ್ಛತಿ ಪ್ರವಿಶತೀತಿ ಯಾವತ್, ಸಮೀರಣಃ | 'ಈರ ಗತಾ' |

ಪ್ರವೇಶೇ ಸನ್ಯಕ್ತ್ಯಂ ತತ್ರತ್ಪ್ರವೇಶಪ್ರಯುಕ್ತತತ್ತ್ವದ್ವೋಷಲೇಶಾಭಾವಃ |

೪ 2 ಸನ್ಯಕ್ ಈರ್ತೇ ಸರ್ವಂ ಗಚ್ಛತಿ ಜಾನಾತೀತಿ ಸಮೀರಣಃ | ಗತ್ಯರ್ಥಾನಾಂ ಜ್ಞಾನಾರ್ಥ ಕತ್ವಂ ಚ ಪ್ರಾಜ್ಞಸನ್ಮತಮ್ | ಸರ್ವಜ್ಞಾನೇ ಸನ್ಯಕ್ತ್ಯಂ ಭ್ರಮಾದಿರಾಹಿತಮ್ |

೫ 3 ಸಮೀಚೀನತ್ವಾತ್ ಸಂ ಭಗವಾನ್ | ತಾದೃಶಂ ಸ್ವಂ ಈರ್ತೇ ಅವಗಚ್ಛತೀತಿ ಸಮೀರಣಃ |

ಲಾದವರಿಗೆ ಜಗತ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ನಿಶ್ಚಯಾತ್ಮಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು¹

೭ ತನ್ನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲ ಚತುರ್ಮುಖಿ, ಪ್ರಾಣದೇವರೇ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು²

೮ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸುವ ಪ್ರಾಣದೇವರಿಗೆ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು³

೯ ಸಮೀಚೀನನಾಗಿರುವವನು: ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇರುವವನು ಆಧವಾ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಲ್ಲವನು ಹಾಗೂ ಸುಖ ಸ್ವರೂಪಿ.⁴

೧೦ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಸಮೀಚೀನವಾದ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಿಷಯನಾಗಿರುವವನು.⁵

1 ಜೀನಾನ್ ಸಮ್ಯಕ್ ಈರಯಂತಿ ಪ್ರೇರಯಂತೀತಿ ಸಮೀರಾಃ ಬ್ರಹ್ಮಾದಯಃ | ತೇಷಾಂ
ಣಃ ಜಗದ್ವಿಷಯೇ ಭಗವದ್ವಿಷಯೇ ಚ ನಿಶ್ಚಯಾತ್ಮಕಂ ಜ್ಞಾನಂ ಯಸ್ಮಾತ್ತ್ವಃ ಸಮೀ-
ರಣಃ | 'ಣಕಾರಃ ಸೂಕರೇ ಜ್ಞಾನೇ ನಿಶ್ಚಯೇ ನಿರ್ಣಯೇಽಪಿ ಚ'-ಎಕಾಕ್ಷರಕೋಶಃ |

೭ 2 ಸಂ ಸಮ್ಯಕ್ ಈರತೇ ಸ್ವಂ ಜಾನಂತೀತಿ ಸಮೀರಾಃ ಚತುರ್ಮುಖಿ ವಾಯಾದಯಃ |
ತೇಷಾಂ ಣಃ ಸುಖಂ ಯಸ್ಮಾತ್ತ್ವಃ ಸಮೀರಣಃ | 'ಃ ಣೋ ಹಿ ನಿವೃತ್ತಿನಾಚಕಃ'-ಯು.ಭಾ.

೮ 3 'ಸಮೀರಮಾರುತಮರುಜ್ಜಗತ್ಪ್ರಾಣಸಮೀರಣಾಃ' - ಇತಿ ಸಮೀರಃ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಃ
ತಸ್ಯ ಣಃ ಸುಖಂ ಯಸ್ಮಾತ್ತ್ವಃ ಸಮೀರಣಃ |

೯ 4 ಸಮೀಚೀನತ್ವಾತ್ ಸಮ್ | ಈರ್ತೇ ಸ್ತುರ್ವತ್ಪ್ರಗಚ್ಛತಿ, ಸರ್ವಂ ಅವಗಚ್ಛತಿ, ವಾ
ಈರಃ | ಸುಖರೂಪತ್ವಾತ್ ಣಃ |

೧೦ 5 ಸಂ ಸಮ್ಯಕ್ ಯಾಃ (ಈಶಬ್ದವಾಚ್ಯಯಾಃ) ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ರಣೋ 'ಜಯ ಜಯ
ಜಹ್ನುಜಾಮಿ'ತಿ ಸ್ತುತಿರೂಪಶಬ್ದೋ ಯಸ್ಮಿನ್ ಇತಿ |

ಶ್ರೀ, ಭೂ ಹಾಗೂ ರಂಗ ಎಂಬುದಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಮೂರು ರೂಪಗಳಿಂದ ಇರುವಳು. ಈ ಮೂರು ರೂಪಗಳ ಜೊತೆ ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವ ಭಗವಂತನನ್ನು ಶ್ರುತಿರೂಪಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸುವಳು—ಜೀವಾತ್ಮಾದಿಕವಾದ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡು ಪರಮಾತ್ಮಾದಿಕವಾದ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಸರಿಸು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸು ಜೀವಾತ್ಮನ ಗುಣಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡು—ಎಂಬುದಾಗಿ ತಂತ್ರ ಬಾಗವತ ನಿರೂಪಿಸಿದೆ.¹

೧೧ (ಉಳಿದೆಲ್ಲರೂ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ) ಕಂಪಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು.²

ಉಳಿದೆಲ್ಲವೂ ಭಗವಂತನ ದೇವಿಯಿಂದ ಭಯಪಡುವುದು, ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಕಂಪಿಸುವುದು, ಎಂದು ಈಶಾವಾಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ³

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಅಂತಃ ಪ್ರೇರಣೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ]

ಪ್ರ. - ಪಾಂಡವರು ವನಕ್ಕೆ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಆ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರು ವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಾ ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡಿದಾಗ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರೂಪಿ ಹರಪ್ರಾಣನು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವಿನಾಶೋದ್ಯೋಗದಿಂದ ನಿವೃತ್ತರನ್ನು ಮಾಡು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ನೀವೇ ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹೇಳಬೇಕು ಎಂದು ಕೇಳಿ ಕೊಂಡನು ಆಗ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರು ತಾನು ದರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳಿಂದ ಸಂವಾದ ಮಾಡಲಾರೆ

1 ಶ್ರೀಭೂರ್ದುರ್ಗೇತಿ ಯಾ ಭಿನ್ನಾ ಪ್ರಕೃತಿಃ ಶಕ್ತಿರುಚ್ಯತೇ । ತಾಭಿಃ ಶಯಾನಂ ಪುರುಷಂ ಸೈವ ತು ಶ್ರುತಿರೂಪಿಣೀ । ಅಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರಕಾಶಯಾತುತ್ಮಾನಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಜೀವ-ಬಂಧನಾಮ್ । ಜಹಿ ದೋಷೈರ್ಯಯಾ ಸರ್ವೇ ಗುಣಾ ಜೀವಸ್ಯ ಸಂವೃತಾಃ'

-ತಂತ್ರ ಭಾಗವತ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 10-94-12)

೧೧ 2 ಸಮ್ಯಕ್ ಈರಯತಿ ಕಂಪಯತೇ ಇತಿ ಸವೀರಣಃ । 'ಈರ ಗತೌ ಕಂಪನೇ ಚ'

3 'ತದೇಜತಿ.....'

ಈ. ಉ. 1-5

ತದೇಜತಿ ತತ ನಿಜತ್ಯನ್ಯತ್ ।

'ತತೋ ಬಿಭೇತಿ ಸರ್ವೋಪಿ....'

-ತತ್ತ್ವಸಂಹಿತಾ (ಈ. ಉ. ಭಾ.)

ಅವರು ದುಷ್ಟರು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹೋದರು. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ - ಸರ್ವರಿಗೂ ಅಂತಃ ಪ್ರೇರಕ ನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರರಿಗೆ ಪಾಂಡವರ ವಿನಾಶೋದ್ಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡದಂತೆ ಅಂತಃ ಪ್ರೇರಣವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದಿತ್ತು ದಾಕಿ ಏಕೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ?

ಉ:- 'ಸರ್ವಾಶ್ಚ ಚಿಪ್ತಾಃ ಭಗವನ್ನಯುಕ್ತಾಃ ಸದಾ ಸಮಸ್ತಸ್ಯ ಚಿತೋಽ ಚಿತಶ್ಚ | ತಥಾಪಿ ವಿಷ್ಣು-
ವಿನಿವರ್ತಯೇತ್ ಕ್ವಚಿತ್ ವಾಚಾ ವಿಧತ್ತೇ ಜೆ ಜನಾನ್ ವಿಡಂಬಯನ್' ಎಂದು ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸಮಾದಾನವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ, ಅದೇನೆಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮೂಲರೂಪದಿಂದ ಅಂತ ಪ್ರೇರಣವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವನಾದರೂ ಅವತಾರ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಕವಿಡಂಬವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಅಂತಃಪ್ರೇರಣ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ ಎಂದು

೨೨೪ ಸಹಸ್ರಮೂರ್ಧಾ

೧ ನಾವಿರಾರು ತಲೆಗಳು ಉಳ್ಳವನು¹

ಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಪುರುಷ ಎನಿಸುವ ಭಗವಂತನ ಕುರಿತು ಹೊರಟಿರುವ ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತವು. ಭಗವಂತನು ನಾವಿರಾರು ತಲೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನು—ಎಂದು ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲೇ ಘೋಷಿಸುತ್ತಿದೆ² ಭಗವಂತನ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ನಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡ ಅರ್ಜುನನು, ಆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಬಾಹು, ಅನಂತ ಉದರ, ಅನಂತ ಮುಖಾದಿಗಳಿರುವುದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವನು. ಭಗವಂತನು ಪಾಣಿಪಾದಾದಿ ಅವಯವಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಅನಂತ ಅಣುರೂಪಗಳಿಂದ ವಿಶ್ವ

೧ 1 ಸಹಸ್ರಂ ಮೂರ್ಧಾನಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸಹಸ್ರಮೂರ್ಧಾ | ಅತ್ರ ಸಹಸ್ರಶಬ್ದಃ 'ತತ್ ಸಹಸ್ರಂ ತತ್ ಸರ್ವಂ . ' (ಐ. ಉ. 2-2-4-5) 'ಸಹಸ್ರಶಬ್ದೋಽಪ್ಯಮಿಶಂ ಯತೋ ವಕ್ತಿ . ' (ಐ ಉ. ಭಾ.) ಇತ್ಯುಕ್ತದಿಶಾ ಅಮಿತನಾಚಕಃ | ತಥಾಚ ಸಹಸ್ರಂ ಅನಂತಾಃ ಮೂರ್ಧಾನಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸಹಸ್ರಮೂರ್ಧಾ ಅನಂತಮೂರ್ಧಾ ಇತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯಃ |

2 'ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾ ಪುರುಷಃ . . '

-ಪು. ಸೂ.

3 ಅನೇಕಬಾಹೂದರ ವಕ್ತ್ರನೇತ್ರಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ತ್ವ ಸರ್ವತೋಽನಂತರೂಪಮ್ |

-ಗೀ. 11-14

ಅನೇಕಶಬ್ದೋಽನಂತನಾಚೀ |

-ಗೀ. ಭಾ.

ವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದು, ಆ ರೂಪಗಳ ವಿವಕ್ಷೆಯಿಂದಲೂ ಅವನು ಸಹಸ್ರಮೂರ್ಧಾ.¹ ಅನಂತ ಜೀವಾತ್ಮರ ಅನಂತ ಶಿರಸ್ಸುಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವನಿಗೇ ಸೇರಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಅವನು ಸಹಸ್ರ ಮೂರ್ಧಾ

೨ ಅನಂತಗುಣಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಇರುವ—ಅನಂತಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣಗಳಾದ ತಲೆಗಳು ಉಳ್ಳವನು²

ಭಗವಂತನ ಅನಂತ ಶಿರಸ್ಸುಗಳೂ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕಗಳಾಗಿದ್ದು³, ಅವುಗಳಲ್ಲೊಂದೊಂದೂ ಅವ ನಂತೆಯೇ ಗುಣಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ⁴

೩ (ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರೂಪದಲ್ಲೂ ಅನಂತ ಗುಣಗಳ) ಜೊತೆಯೇ ಇರುವವನು ಹಾಗೂ (ಯಾರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ) ಮೋಹಕ್ಕೊಳಗಾಗುವರೋ ಅಂತಹವನು⁵.

1 ಅಣೋರಣುತವೈ ರೂಪೈಃ ಪಾಣಿಪಾದಾದಿಸಂಯುತೈಃ |

ಸರ್ವತ್ರ ಸಂಸ್ಥಿತತ್ವಾದ್ ನಾ ಸರ್ವತಃ ಪಾಣಿಪಾದನಾನ್ |

-ಗೀ. ತಾ 13-4

೨ 2 ಸಹೈವಾನಂತರೂಪೈಸ್ತು ಸರಣೀನ ಸಹಸ್ರಕಮ್ | ನಾಮ್ನಾ ಸಹ ಸೃತೇರೇವ ರೂಪಾಣಾಂ ನಾ ಸಹಸ್ರತಾ' (ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-2-4-5) ಇತಿಭಗವತಃ ಅನಂತನಾಮ್ನಾಂ ಅನಂತರೂಪಾಣಾಂ ಚ ಯಥಾ ಸಹಸ್ರತೋಪಹಾದ್ಯತೇ ತಥಾ ಅನಂತಗುಣೈಃ ಸಹ ಸರಂತಿ ಗಚ್ಛಂತಿ, ವರ್ತಂತ ಇತಿ ಯಾವತ್ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಅನಂತಗುಣಸಹಿತಾಃ ಇತಿ ಸಿದ್ಧ್ಯಂತಿ | ತಾದೃಶಾಃ ಮೂರ್ಧಾನಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸಹಸ್ರಮೂರ್ಧಾ |

3 ಶಿರೋ ನಾರಾಯಣಃ ಪಕ್ಷೋ ದಕ್ಷಿಣಃ ಸನ್ಯ ಏವ ಚ | ಅಂಗಾಂಗಿತ್ರೇನ ಭಗವಾನ್ ಕ್ರೀಡತೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ |

-ಬ್ರಹ್ಮತ್ಸಂಹಿತಾ (ಬ್ರ. ಸೂ ಭಾ. 1-1-15)

4 ಬ್ರಹ್ಮತಾತ್ವವಯವೇಽಪಿ ಸ್ವಾತ್ ತಥಾತ್ವವಯವಿನ್ ಸ್ವತಃ |

-ಅ. ನ್ಯಾ. 1-1-161

೩ 5 ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಸ್ವಕೀಯೇ ರೂಪೇಽಪಿ ಅನಂತಗುಣೈಃ ಸಹ ಸರಂತಿ ಗಚ್ಛಂತಿ ವರ್ತಂತ ಇತಿ ಯಾವತ್, ಸಹಸ್ರಃ | ಯಸ್ಮಿನ್ ವಿಷಯೇ ಸೂರಯೋಽಪಿ ಮುಹ್ಯಂತಿ ಸ ಮೂರ್ಧಾ | ಸಹಸ್ರಶ್ಚಾಸೌ ಮೂರ್ಧಾ ಚ |

ಭಗವಂತನು ಅವನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರೂಪದಲ್ಲೂ ಗುಣಪೂರ್ಣನಾಗಿಯೇ ಇರುವನು.¹ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಅವನನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರವು—ಎಂಬುದಾಗಿ ಭಾಗವತ ಸಂವೇಶಿಸಿದೆ²

೪ (ಪ್ರಾಣದೇವನ) ಜೊತೆಗೇ ಜೀವಾತ್ಮರ ದೇಹಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವವನು ಮತ್ತು ಉತ್ತಮನಾಗಿರುವವನು.³

‘ಪರಿಸರ ಪದ್ಧತಿ’⁴ ಎನಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಸಂಚರಿಸುವ ಪ್ರಾಣನ ಜೊತೆಗೇ ಜೀವಾತ್ಮರ ಶರೀರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವವನು ಭಗವಂತನು ಸಕಲ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಅಧಿಕನಾಗಿರುವವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸುವ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ತು ‘ಮೂರ್ಧಾ’—ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಉಲ್ಲೇಖದಿಂದಲೇ ಭಗವಂತನ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆ⁵

1 ತಸ್ಮಾತ್ ಸರ್ವಾವತಾರಾಶ್ಚ ಸರ್ವಜೀವೇಷು ಚ ಸ್ಥಿತಾಃ | ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಾಃ ಸರ್ವಗುಣೈಃ ಪೂರ್ಣಾ ಏವ ಸದಾ ಸ್ಥಿತಾಃ |

—ಐತರೇಯ ಸಂಹಿತಾ (ಐ. ಉ ಭಾ 2-2-3-10)

2 . ಮುಹ್ಯಂತಿ ಯಂ ಸೂರಯಃ |

—ಭಾಗ 1-1-1

ಆತ್ಮತ ಏನ ಹಿ ಬುದ್ಧಿಪ್ರಕಾಶಃ | ನಚ ಪ್ರಸಾದಂ ವಿನಾ ಜ್ಞಾತುಂ ಶಕ್ಯಃ—ಮುಹ್ಯಂತಿ ಯಂ ಸೂರಯಃ

—ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ.

೪ 3 ಪ್ರಾಣೇನ ಸಹ ಸರತಿ ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ಶರೀರಾಣಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಸಹಸ್ರಃ | ಉತ್ತಮತ್ವಾ-ನ್ಮೂರ್ಧಾ

—ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 4-1-2-1

4 ಪರಿಸರಃ ಪ್ರಾಣಃ ಪದ್ಧತಿರ್ಮಾರ್ಗೋ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಪರಿಸರಪದ್ಧತಿಃ |

—ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 10-94-18

5 ಸಃ... ..ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಂ ಮೂರ್ಧಾ ರಾಜಾ ಭವತಿ |

ಬೃ. ಉ. 4-1-2

ಉತ್ತಮತ್ವಾನ್ಮೂರ್ಧಾ |

ಬೃ. ಉ. ಭಾ.

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪ್ರಾಕೃತ ಆಕಾರ ರಹಿತ]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನು 'ಯತ್ತತದ್ಯೇಶ್ಯಮಗ್ರಾಹ್ಯಮಗೋತ್ರಮರ್ವಣಮಚಕ್ಷುಃಶ್ರೋತ್ರಂ ತದ-
ಪಾಣಿಪಾದಂ' ಎಂದು ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಿರಾಕಾರನು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಸಹಸ್ರ
ಮೂರ್ಧಾ—ಸಾವಿರ ತಲೆವುಳ್ಳವನು ಎಂದು ಹೇಳುವದು ಶ್ರುತಿ ವಿರುದ್ಧವಾಗುದಿಲ್ಲವೇ?

ಉ - ಈ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅದೃಶ್ಯನು ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಅವನು ದಿವ್ಯ
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ವಿಷಯನಾಗುತ್ತಾನೆ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವರೂಪದ ದರ್ಶನವು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ದಿವ್ಯಚಕ್ಷು
ಸ್ಥಿನಿಂದ ಆದದ್ದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಅದೃಶ್ಯ ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಕೃತ ಚಕ್ಷುಸ್ಥಿನಿಂದ ವೇದ್ಯನಲ್ಲ
ಎಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿ ಶ್ರುತಿ ವಿರೋಧವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಾಕೃತ ಚಕ್ಷುರಾದಿ
ಆಕಾರ ರಹಿತನು ಅಪ್ರಾಕೃತ ಜ್ಞಾನಾನಂದಾತ್ಮಕ ಆಕಾರವುಳ್ಳವನು ಎಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು
ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಶ್ರುತಿ ವಿರೋಧವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬೇಕು.

೨೨೫ ನಿಶ್ಚಾತ್ಮಾ

೧ ಪೂರ್ಣನಾದ ಆತ್ಮನು ¹

ಇಂದ್ರನಾವ.ಕ ಭಗವಂತನು ಸುಪೂರ್ಣರಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣತಮನಾಗಿರುವನೆಂದು ಋಗ್ವೇದ
ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ ²

೨ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವವನು ³

೧ 1 ವಿಶ್ವಃ ಪೂರ್ಣಃ । 'ಜಗತ್ ಸಮಸ್ತಂ ವಿಶ್ವಂ ಚ ನಿಖಿಲಂ ಪೂರ್ಣಮುಚ್ಯತೇ'-
ಅಭಿಧಾನಮ್ (ಭಾಗ. ತಾ. ೧.4-19-20) ನವಂ ಚ ವಿಶ್ವಶ್ವಾಸೌ ಆತ್ಮಾ ಚ ನಿಶ್ಚಾತ್ಮಾ।

2 ಪುರೂಷತಮಂ ಪುರೂಷಾಂ...ಇಂದ್ರಂ . ।

-ಋ. 5-2

ಸುಪೂರ್ಣಾನಾಂ ಪೂರ್ಣತಮಂ...ಗಾಯತ್ರ ತಂ ಪ್ರಭುವಃ ।

-ಋ. ಭಾ.

೨ 3 ವಿಶ್ವೇಷು ಆತ್ಮಾ ಅಂತರ್ಯಾಮೀ ನಿಶ್ಚಾತ್ಮಾ ।

ಭಗವಂತನು ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನು—ಎಂಬುದಾಗಿ ಭಾಗವತವು ಸಂದೇಶಿಸುವಾಗ ಭಗವಂತನ ಸಮಸ್ತಾಂತರ್ಯಾಮಿತ್ವವನ್ನು 'ವಿಶ್ವಾತ್ಮ' ಶಬ್ದದಿಂದಲೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ.¹

೩ ಪೂರ್ಣಗಳಾದ ದೇಹಗಳು ಉಳ್ಳವನು²

ವಿಶ್ವರೂಪಿ ಭಗವಂತನ ಎಲ್ಲೆಡೆ ತುಂಬಿದ್ದ ಅನಂತರೂಪಗಳನ್ನು ಕಂಡ ಅರ್ಜುನನು ಆ ರೂಪಗಳು ಪೂರ್ಣಗಳಾಗಿದ್ದವು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು 'ವಿಶ್ವರೂಪ' ಎಂದೇ ಸಂಬೋಧಿಸಿರುವನು³

೪ ಎಲ್ಲೆಡೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನು⁴

ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲೆಡೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವುದರಿಂದ 'ವಿಶ್ವಾತ್ಮ' ಎನಿಸಿರುವನು. ಇಂತಹವನೂ ತನ್ನ ಕೃಷ್ಣಕೇಶಾಂಶ ಭಾಗದಿಂದ ವಸುದೇವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು—ಎಂದು ಭಾಗವತ ತಿಳಿಸಿದೆ.⁵

1 ತ್ರಾಯತೇ ತ್ವತಿ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ

-ಭಾಗ 11-28-6

ವಿಶ್ವೇಷು ವಸ್ತುಷು ಆತ್ಮಾನಃ ಅಂತರ್ಯಾಮಿನೋರ್ತಯೋ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ವಿಶ್ವಂ ತಾತ್ರಿ | -ಯಾದವೇಂದ್ರತೀರ್ಥಾಃ (ಭಾಗ ತಾ ನಿ. ಟೀ 11-28-6)

೨ ವಿಶ್ವಾಃ ಗುಣಪೂರ್ಣಾ ಆತ್ಮಾನಃ ದೇಹಾಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ |

3 ಅನಂತಬಾಹೂದರವಕ್ತ್ರನೇತ್ರಂ ಹಶ್ಯಾಮಿ ತ್ವಾ ಸರ್ವತೋಽನಂತರೂಪಮ್ |

.. ಹಶ್ಯಾಮಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ವಿಶ್ವರೂಪ |

-ಗೀ. 11-16

ಹೇ ವಿಶ್ವರೂಪ ಪೂರ್ಣರೂಪ 'ಸರ್ವಂ ಸಮಸ್ತಂ ವಿಶ್ವಂ ಚ ಅನಂತಂ ಪೂರ್ಣಮೇವ ಚ ಇತ್ಯುಕ್ತೇಃ |

-ಗೀ. ವಿ.

೪ 4 ವಿಶ್ವಸ್ಮಿನ್ ಆ ತನೋತಿ ವ್ಯಾಪ್ನೋತೀತಿ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ |

5 ಭಗವಾನಪಿ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ಭಕ್ತಾನಾಮುಭಯಂಕರಃ |

ಆ ವಿವೇಶಾಂಶಭಾಗೇನ ಮನ ಅನಕದುಂದುಭೇಃ ||

-ಭಾಗ. 10-3-16

೫ ವಿಶ್ವಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು¹

೬ ಪೂರ್ಣನಾದ ಸ್ವಾಮಿ²

ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಒಂದು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಒಡೆಯರೆನಿಸಿದರೆ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನೆನಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲೂ, ಎಲ್ಲ ದೇಶದಲ್ಲೂ ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಒಡೆಯನೆನಿಸಿರುವನು ಹೀಗೆ ಅವನೊಬ್ಬನೇ ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವವನು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲೇ ಜಡಭರತನು ರಹೋಗಣರಾಜನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತ—ಸ್ವಾಮಿಭೃತ್ಯ ಭಾವವು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಅಚ್ಯುತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಷ್ಟೇ ಇರುವಂತಹದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಸಿ, ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಉಳಿದವರಲ್ಲಿ ಯಾರು ಒಡೆಯರು? ಯಾರು ಸೇವಕರು?—ಎಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲು ಆಗಲಾರದಾ—ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವನು.

೭ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಸಂದರಿಸುವವನು⁵

೮ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ (ಮುಖ್ಯವಾಗಿ) ಭೋಗಿಸುವವನು⁶

ವಿಶ್ವಸ್ಮಿನ್ ನ್ಯಾಹುಃ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ । ಅಥಾಹಿ ಕೃಷ್ಣಕೇಶಾಂಶಭಾಗೇನಾನ್ಯನಕದುಂದುಭೀ-
ಮರ್ಫನ ಅವಿವೇಶ ।

-ಬ ಗೋ. (ಭಾಗ. ೬)

೫ 1 ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಜಗತಃ ಆತ್ಮಾ ಸ್ವಾಮೀ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ।

೬ 2 ವಿಶ್ವಃ ಪೂರ್ಣಃ । ಆತ್ಮಾ ಸರ್ವಂ ಆತ್ಮೀತಯಾಽಽದತ್ತ ಇತಿ ಸ್ವಾಮೀ । ವಿಶ್ವೇತಿ ವಿಶೇ-
ಷಣಂ ಚ ಆತ್ಮಪದಾರ್ಥೈಕದೇಶೇ ಸ್ವಾಮಿತ್ವೇ ಅನ್ವೇತಿ । ತಥಾ ಚ ಪೂರ್ಣಸ್ವಾಮಿತ್ವ
ವಾಣಿತಿ ಫಲತಿ ।

3 ಸ್ವಸ್ವಾಮಿಭಾವೋ ಧ್ರುವ ಏಷ ಯತ್ರ ತರ್ಹ್ಯಚ್ಯುತೇಽಸೌ . . . ।

-ಭಾಗ. 5-10-11

4 ಕ ಈಶ್ವರಸ್ತತ್ರ ಕಿಮೀಶಿತವ್ಯಂ . . . ।

-ಭಾಗ. 5-10-11

೭ 5 ವಿಶ್ವಂ ಆತ್ಮಿ ಪ್ರಲಯಕಾಲೇ ಸಂಹರತೀತಿ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ।

೮ 6 ವಿಶ್ವಂ ಸಮಸ್ತಭೋಗ್ಯಜಾತಂ ಆತ್ಮೀತಿ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ।

೯ (ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಹೃತವಾದ) ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಜರರದೊಳಗೆ ತೆಗದುಕೊಳ್ಳುವವನು¹

೧೦ (ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಗನುಗುಣವಾಗಿ) ಪೂರ್ಣರಾದ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರನ್ನೂ ತನ್ನೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನು³

ಈ ಎಲ್ಲ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಚತುರ್ಮುಖಾದಿಗಳು ಬೆಗವಂತನಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಗರ್ಭಸ್ತುತಿಯಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು 'ಸತ್ಯಾತ್ಮಕ' ಎಂದು ವಿವೇಚಿಸಿರುವರು³

೧೧ ವಿಶ್ವವು ಯಾರ ರೀರದಂತೆ ಇರುವುದೋ ಅಂತಹವನು⁴

ಮೂರು ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿಶ್ವವು ಎಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವುದೋ ಅಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಭಗವಂತನ ಶರೀರದಂತೆ ಇದೆ—ಎಂದು ಶುಕಾಚಾರ್ಯರು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವರು⁵ ಆಕಾಶ, ವಾಯು,

೯ 1 ಪ್ರಲಯೇ ಸಂಹೃತಂ ವಿಶ್ವಂ ಜರರಾಂತಃ ಆದತ್ತ ಇತಿ ನಿಶ್ಚಾತ್ಮಾ |

೧೦ 2 ಸ್ವಸ್ವಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರೇಣ ಪೂರ್ಣತ್ವಾದ್ವಿಶ್ವಃ ಮುಕ್ತಾತ್ಮಾನಃ | ತಾನ್ ಸ್ವಾಂತಃ ಆದತ್ತ ಇತಿ ನಿಶ್ಚಾತ್ಮಾ |

3 .ಸತ್ಯಾತ್ಮಕಂ ತ್ವಾಂ ಶರಣಂ ಪ್ರಪನ್ನಃ |

—ಭಾಗ. 10-3-26

‘ಅತ್ಯತ್ವಾಚ್ಚ ತದಾದಾನಾತ್ ಸತ್ಯಾತ್ಮಾ ಜೋಚ್ಯತೇ ವಿಭುಃ’

—ತಂತ್ರಭಾಗವತ (ಭಾಗ. ತಾ. ೧)

ಸತ್ಯಂ ಜಗದತ್ತೀತಿ ಸತ್ಯಾತ್ಮಾ | ಆತ್ಮೈವಾತ್ಮಕಃ ಸತ್ಯೇ ಜಗತಿ ವಿಷಯಾನತ್ತೀತಿ ವಾ | ಪ್ರಲಯಕಾಲೇ ಸಂಹೃತಂ ಚ ಜಗತ್ ಆದತ್ತ ಜರರಾಂತರಿತಿ ಚ ಸತ್ಯಾತ್ಮಾ |

—ಬ ಗೋ. (ಭಾಗ ತಾ. ೩.)

ವಿಶ್ವಶಬ್ದಶ್ಚ ಸತ್ಯಶಬ್ದಶ್ಚ ಸಮಾನಾರ್ಥಕ ಇತಿ ಸತ್ಯಾತ್ಮಕಶಬ್ದವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇನ ನಿಶ್ಚಾತ್ಮ-ಶಬ್ದೋಕ್ತಪಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತೋ ಭವತಿ |

೧೧ 4 ವಿಶ್ವಂ ಅತ್ಮಾ ಇವ ಶರೀರಮೀವ ಯಸ್ಯ ಸಃ ನಿಶ್ಚಾತ್ಮಾ |

5 ವಿಶೇಷಸ್ತಸ್ಯ ದೇಹೋಕ್ತಂತುಂ ಸ್ಥವಿಷ್ಣುಶ್ಚ ಸ್ಥವೀಯಸಾಮಾನ್ |

ಯತ್ರೇದಂ ದೃಶ್ಯತೇ ವಿಶ್ವಂ ಭೂತಂ ಭವ್ಯಂ ಭವಚ್ಛ ಯತ್ ||

—ಭಾಗ. 2-1-24

ಆಗ್ನಿ, ಜಲ, ಭೂಮಿ, ನಕ್ಷತ್ರಾದಿಗಳು, ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ದಿಕ್ಕು ಮರಾದಿಗಳು, ನದಿಗಳು, ಸಮುದ್ರಗಳು—ಹೀಗೆ ಇವೆಲ್ಲ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತಾಧೀನಗಳಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವನ ಶರೀರದಂತೆ ಇವೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ನಮಿಸಬೇಕು¹—ಎಂದು ನಿಮಿರಾಜನಿಗೆ ಕವಿಮುನಿ ತಿಳಿಸಿರುವನು

೧೨ ಪೂರ್ಣವಾದ ಮಧ್ಯದೇಹ ಉಳ್ಳವನು²

ಭಗವಂತನ ದೇಹದ ಮಧ್ಯಭಾಗವೂ ಅವನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆಗಿದ್ದು ಅವನಂತೆಯೇ ಗುಣಪೂರ್ಣ

೧೩ ಪೂರ್ಣವಾದ ಮನಸ್ಸು ಉಳ್ಳವನು³

೧೪ ಪೂರ್ಣವಾದ ಬುದ್ಧಿ ಉಳ್ಳವನು⁴

ಶಿಲಾವತ್ ತಸ್ಯ ದೇಹೋಽಯಮಾಂಡಕೋಶಸ್ತು ಸಾನ್ಯತೀಃ ।

ತತ್ತಂತ್ರತ್ವಾನ್ಯ ತತ್ರ ಸ್ಯ ದುಃಖಭೋಗೇನ ತು ಕ್ವಚಿತ್ ।

-ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ.)

1 ಖಂ ನಾಯುಮಗ್ನಿಂ ಸಲಿಲಂ ಮಹೀಂ ಚ ಜ್ಯೋತೀಂಷಿ ಸತ್ತ್ವಾನಿ ದಿತೋ ದ್ರುಮಾದೀನ್ । ಸರಿತ್ಸಮುದ್ರಾಂಶ್ಚ ಹರೇಃ ಶರೀರಂ ಯತ್ಕಿಂ ಚ ಭೂತಂ ಪ್ರಣಮೇ-
ದನನ್ಯಃ ॥

-ಭಾಗ. 11-2-41

ಸರ್ವಂ ಹರೇರ್ವಶತ್ತೇನ ಶರೀರಂ ತಸ್ಯ ಭಣ್ಯತೇ ।

-ಹರಿವಂಶ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ.)

೧೨ 2 ವಿಶ್ವ ಪೂರ್ಣಃ ಆತ್ಮಾ ಸಂದೇಹಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ।

೧೩ 3 ವಿಶ್ವಃ ಪೂರ್ಣಃ ಆತ್ಮಾ ಮನಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ।

೧೪ 4 ವಿಶ್ವಃ ಪೂರ್ಣಃ ಆತ್ಮಾ ಬುದ್ಧಿಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ।

‘ಆತ್ಮಶಬ್ದಸ್ಯ ಮುಖ್ಯಾರ್ಥೋ ವಿಷ್ಣುರೇಕಃ ಸನಾತನಃ । ಸಂದೇಹದೇಹಮನಸೋ ಬುದ್ಧಿಜೀವಾಃ ಸ್ವಯಂ ತಥಾ । ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಹ್ಯಮುಖ್ಯಾಃ ಕ್ರಮಶಃ ಉತ್ಕರ್ಷೋ ಹ್ಯಾತ್ಮತಾ ಭವೇತ್’

-ಪ್ರಕಾಶ ಸಂಹಿತಾ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 3-10-23)

ಭಗವಂತನು ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಬುದ್ಧಿ ಉಳ್ಳವನು, ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಮನಸ್ಸು ಉಳ್ಳವನು, ಪ್ರಶಸ್ತಗಳಾದ ಅಂಗಪ್ರತ್ಯಂಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊಂದಿರುವವನೆಂದು ಪ್ರಮಾಣವೊಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.¹

೧೫ ಜೀವಾತ್ಮರು (ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು) ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು.²

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶರೀರದಲ್ಲಿದ್ದು ಪುರುಷ ಎನಿಸುವ ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೊಳಗಾಗಿಯೇ ಜೀವಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಇರುವರು

೧೬ ಚತುರ್ಮುಖನು (ಜೀವಾತ್ಮರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅಧಿಕ) ಗುಣಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು.³

೧೭ (ಜೀವ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಪೂರ್ಣನಾಗಿದ್ದು) ವಿಶ್ವ ಎಸಗುವ ದಾಯವಿ ದೇವನನ್ನು (ತನ್ನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪುತ್ರನನ್ನಾಗಿ) ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವವನು.⁴

೧೮ ವಾಯುದೇವನೇ ಅಂತರಂಗ ಸೂಕ್ಷ್ಮತ್ ಆಗಿ ಉಳ್ಳವನು.⁵

- 1 ಬುದ್ಧಿಮನೋಽಂಗಪ್ರತ್ಯಂಗವತ್ತಾಂ ಭಗವತೋ ಲಕ್ಷಯಾಮಹೇ | ಬುದ್ಧಿಮಾನೋ ಮನೋನಾನಂಗಪ್ರತ್ಯಂಗವಾನಿತಿ

-ಬೃ. ಸೂ. ಭಾ. 2-2-41

ಪ್ರಾಶಸ್ತಾರ್ಥೇ ಮತುಷ್ |

- ೧೫ 2 ವಿಶಂತಿ ಸ್ವಸ್ವಶರೀರಂ ಪ್ರವಿಶಂತೀತಿ ವಿಶ್ವಾಃ | ವಿಶ್ವಾಃ ಆತ್ಮಾನಃ ಜೀವಾತ್ಮಾನಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ |

- ೧೬ 3 ವಿಶ್ವಃ ಗುಣಪೂರ್ಣಃ ಆತ್ಮಾಚತುರ್ಮುಖಃ ಯಸ್ಮಾತ್ಸಃ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾಃ |

- ೧೭ 4 'ವಿಶೋ ವಾಯುಃ ಸಮುದ್ದಿಷ್ಟಃ ಪೂರ್ಣತ್ವಾಜ್ಜೀವಸಂಘತಃ' (ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 6-4-13) ಇತಿ ವಿಶ್ವಂ ವಾಯುಂ ಆದತ್ತೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪುತ್ರತಯಾ ಸ್ವೀಕರೋತೀತಿ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾಃ |

- ೧೮ 5 ವಿಶ್ವಃ ವಾಯುಃ ಆತ್ಮಾ ಆತ್ಮೇತಿ ವ್ಯವಹ್ರಿಯವಗಾಣಃ ಅಂತರಂಗಸೂಕ್ಷ್ಮತ್ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾಃ |

ತನಗೆ ಜ್ಞಾನಿಯು ತಾನೇ (ಆತ್ಮಾ) ಎನಿಸುವಷ್ಟೂ ಆತ್ಮೀಯನೆಂದಿರುವನು ಗೀತಾಚಾರ್ಯ¹.
ಆದ್ದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ವಾಯುದೇವರೂ ಅವನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಆತ್ಮೀಯರು.

೧೯ ವಾಯುದೇವನೇ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರತೀಕ ಆಗಿ ಉಳ್ಳವನು²

ವಾಯುದೇವನನ್ನು ತನ್ನ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರತೀಕವನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವನಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು
ಆರಾಧಿಸಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು³.

೨೦ (ಪರತಂತ್ರ ಜೀವಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಗುಣಪೂರ್ಣಗಳಾಗಿರುವ) ವಿಶ್ವ ಎನಿಸುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ
(ಮುಖ್ಯವಾಗಿ) ಸ್ವಾಮಿ ಆಗಿರುವವನು⁴.

೨೧ (ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ) ಹೃದಯವಿರುವವನು ಮತ್ತೂ (ಎಲ್ಲರಕ್ಕೂ) ಅಂತರ್ಯಾಮಿ
ಆಗಿರುವವನು⁵.

1 . ಜ್ಞಾನೀ ತ್ವಾತ್ಮೈವ ಮೇ ಮಠಮ್ ।

-ಗೀ. 7 18

೧೯ 2 ವಿಶ್ವಃ ವಾಯುಃ ಆತ್ಮಾ ದೇಹಸದೃಶಃ ಪ್ರತೀಕಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ।

3 'ವಾಯೌ ಮುಖ್ಯಧಿಯಾ . ಯಜೇತ ಮಾಮ್'

-ಭಾಗ. 11-11-43

ಉದ್ದೀಘಾಽಽವಿಷ್ಣೋರ್ವಿಶ್ವಪ್ರತಿಮಾ ವಾಯುರೇವ । ಅತಸ್ತಸ್ಯ ಸರ್ವೋತ್ತಮಂತ್ರ-
ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕಂ ತಸ್ಮಿನ್ಮತೋಽಪ್ಯುತ್ತಮತ್ರೇನೋಪಾಸಿತ ಏವ ಭಗವಾನ್ ಸಮ್ಯಕ್
ಫಲಂ ದದಾತೀತಿ ದರ್ಶಯತಿ (ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ. 1-2-1) ಇತ್ಯುಕ್ತಪ್ರಮೇಯೇ
'ವಾಯೌ ಮುಖ್ಯಧಿಯಾ' ಇತಿ ಚ ಭಗವದ್ವಚನಮಿತಿ ಸಂವಾದತ್ರೇನ ಪ್ರದರ್ಶಿತಮಿತಿ
ಉದಾಹೃತವಚನಸ್ಯ ವರ್ಣಿತಾಭಿಪ್ರಾಯ ಅಚಾರ್ಯಸಮ್ಯಕ್ ಇತಿ ಜ್ಞಾಯತೇ ।

೨೦ 4 'ಪೂರ್ಣತ್ವಾದ್ ವಿಶ್ವತಾ ವಿಷ್ಣೋಃ ರಮಾಯಾಃ ಸ್ತ್ರೀಪುಷ್ಕರ್ಣತಃ...' (ಬೃ.ಉ.ಭಾ.
4-2-3) ಇತ್ಯುಕ್ತದಿಶಾ ವಿಶ್ವಾ ರಮಾ । ತಸ್ಯಾ ಆತ್ಮಾ ಭರ್ತಾ ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ।

೨೧ 5 ವಿಶತಿ ಸರ್ವಮಿತಿ ವಿಶ್ವಃ । ಆತ್ಮಾ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಃ । ವಿಶ್ವಶ್ಚ ಸರ್ವಂಶರ್ಯಾಮಿಃ ಚ
ವಿಶ್ವಾತ್ಮಾ ।

ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲದರ ಒಳಗೆ ಇದ್ದು, ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವನು.

ಜಚ್ಛಾಸ

[ತಾನೇ ವಿವರಿಸುವುದು]

ಪ್ರ - ವಿಶ್ವಾತಾ ಎಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸಮಸ್ತ ಸೃಪಂಚ ಸ್ವರೂಪನು ಎಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಬಹುದಲ್ಲವೇ? 'ವಿಶ್ವಮೇವೇದಂ ಪುರುಷಃ' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ವಿಶ್ವ ಸ್ವರೂಪನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆಯಲ್ಲವೇ?

ಉ - ವಿಶ್ವಮೇವೇದಂ ಪುರುಷಸ್ವದ್ವಿಶ್ವದುಪಜೀವತಿ' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ವಿಶ್ವವು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಉಪಜೀವಿಸಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪರಮಾತ್ಮನು 'ವಿಶ್ವಮೇವೇದಂ' ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ತನ್ನ ಮಾತಿನ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಾನೇ ವಿವರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ವಿಶ್ವಸ್ವರೂಪನು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಈ ಶ್ರುತಿಯು ಬಾಧಕವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

೨೨೬ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಃ

೧ ಸಾವಿರಾರು ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವನು.¹

೨ ಸಾವಿರಾರು ಇಂದ್ರಿಯಗಳುಳ್ಳವನು²

೩ (ಸಕಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ) ಒಳಗೊಂಡ ಇಂದ್ರಿಯಗಳುಳ್ಳವನು³

ಭಗವಂತನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯವೂ ಸಕಲೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ.

೧ 1 ಸಹಸ್ರಂ ಅಮಿತಾನಿ ಅಕ್ಷೀಣಿ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಃ | ಸಹಸ್ರಶಬ್ದಃ ಅಮಿತಾರ್ಥಕಃ ಸಹಸ್ರಮೂರ್ಧಾ (೨೨೪) ಇತ್ಯತೀವ |

೨ 2 ಸಹಸ್ರಂ ಅಮಿತಾನಿ ಅಕ್ಷಾಣಿ ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಃ |

೩ 3 ಸಕಲೇಂದ್ರಿಯಸಾಮರ್ಥ್ಯೇನ ಸಹ ಸರಂತೀತಿ ಸಹಸ್ರಾಣಿ, ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಅಕ್ಷಾಣಿ ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಯಸ್ಯ ಸಃ | ಸಹ ಸರಂತೀತ್ಯರ್ಥೇ ಸಹಸ್ರೇತಿ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಃ ಸಹಸ್ರಮೂರ್ಧಾ (೨೨೪) ಇತಿ ನಾಮ್ನಃ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ದರ್ಶಿತಾ |

ಕಣ್ಣುಗಳು ನೋಡುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕೇಳುವವೂ ಕೂಡಾ ಕಿವಿ ಕೇಳುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಗಂಧವನ್ನೂ ಅಭ್ಯಾಸಬಲ್ಲದು ಹೀಗೆ ಬಂದೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೂ ಇಂತಹ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿದೆ. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಬಂದಲೂ ಗೀತಾರ್ಚಾರ್ಯನು ತನ್ನ ಪಾಣಿಪಾದಾದಿಗಳು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇವೆ—ಎಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು.¹

೧ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಎಲ್ಲೆಡೆ ವಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧವೆನಿಸುವವು.²

ದೇಶತಃ ಹಾಗೂ ಕಾಲತಃ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಿಂದ ತನಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸಮಾನನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಸಮನಾ' ಎಂದೇ ಎನಿಸಿರುವಳು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ³ ಆದ್ದರಿಂದ ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಿಗೂ ಸಹಿತನಾಗಿಯೇ ವ್ಯಾಪ್ತಿಸಿರುವನು

೨ (ಎಲ್ಲ ದೇಶ ಕಾಲಗಳಲ್ಲೂ) ಗುಣಗಳಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿಯೇ ಇರುವವನು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿಸಿರುವವನು.⁴

ಭಗವಂತನು ಗುಣಪೂರ್ಣನಾಗಿಯೇ ಎಲ್ಲೆಡೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಸಿರುವನು

೩ ಅದೇ ರೂಪಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಸಿರುವವು.⁵

1 ಸರ್ವತಃ ಪಾಣಿಪಾದಾದಿ ತತ್ ಸರ್ವತೋಽಕ್ಷಿಶಿರೋಮುಖಮ್ |

ಸರ್ವತಃ ಶ್ರುತಿಮಲ್ಲೋಕೇ ಸರ್ವಮಾವೃತ್ಯ ತಿಷ್ಠತಿ |

-ಗೀ. 13-14

'ಸರ್ವತಃ ಪಾಣಿಪಾದಾದಿಯಂತಃ ಪಾಣ್ಯಾದಿಶಕ್ತಿಮಾನ್ | ಕೇಶಾದಿಷ್ಠಪಿ ಸರ್ವತ್ರ . '

-ಗೀ. ತಾ.

೨ ಭಗವತಾ ಸಹೈವ ಸರತೀತಿ ಸಹಸ್ರಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ || ತಯಾ ಸಹ ಅಕ್ಷೋತಿ ವ್ಯಾಪ್ನೋತಿತಿ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಃ | 'ಅಕ್ಷೂ ವ್ಯಾಪ್ನು' |

3 ದೇಶತಃ ಕಾಲತಶ್ಚ ವ್ಯಾಪ್ತೌ ಸಮೋ ನಾ ಪರಮೇಶ್ವರಂಜೋ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ಸಮನಾ |

-ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. (4-2-7)

೪ 4 ಸಕಲದೇಶಕಾಲಯೋಃ ಸರ್ವಗುಣೈಃ ಸಹೈವ ಅನುಸರತೀತಿ ಸಹಸ್ರಃ | ಸಹಸ್ರಃ ಸನ್ ಸರ್ವತ್ರ ಅಕ್ಷೋತಿ ವ್ಯಾಪ್ನೋತಿತಿ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಃ |

೫ 5 ಸಹಸ್ರೇಣ ಅನಂತೈಃ ರೂಪೈಃ ಅಕ್ಷೋತಿ ವ್ಯಾಪ್ನೋತಿತಿ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಃ |

ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಅನಂತಗಳಾದ ಅಣುರೂಪಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲೆಡೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವನೆಂದು ಗೀತಾ ಚಾರ್ಯನು ಸೂಚಿಸಿರುವನು¹

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ವಿರೂಪ ಅಲ್ಲ]

ಪ್ರ:- ಪರಮಾತ್ಮನು 'ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷ' 'ಸಹಸ್ರಪಾತ್' ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅವನು ವಿರೂಪನು ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ? ಅವನು ಪರಮ ಸುಂದರನು. ಆದುದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಅವನನ್ನೇ ಪರಿಸಿದಳು ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವ ಪ್ರಮೇಯವು ವಿರೂಪವಿದ್ವಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸತ್ಯವಾಗುವದು?

ಉ - ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅನಂತ ರೂಪಗಳು ಇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮ ಕೃಷ್ಣ ಮೊದಲಾದ ರೂಪಗಳು ಎರಡು ಕಣ್ಣು ಎರಡು ಕಾಲುಗಳುಳ್ಳ ರೂಪಗಳು. ಆ ರೂಪಗಳು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಪರಮ ಸುಂದರಗಳಾಗಿ ಇವೆ. ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷನಾದ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ರೂಪವು ಪರಮ ಸುಂದರ. ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಅನಂತ ರೂಪವುಳ್ಳವಳು. ಅವಳಿಗೆ ಎರಡು ಕಣ್ಣು ಉಳ್ಳ ರೂಪವು ಇರುವಂತೆ ಸಹಸ್ರ ಕಣ್ಣು ವುಳ್ಳ ರೂಪವೂ ಇದೆ. ಅಂತಹ ಸಹಸ್ರ ಕಣ್ಣು ವುಳ್ಳ ಪರಮ ಸುಂದರಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪರಮ ಸುಂದರನೇ ಹೊರತು ವಿರೂಪನು ಅಲ್ಲ

೨೨೭ ಸಹಸ್ರಪಾತ್

೦ ಸಾವಿರಾರು ಪಾದಗಳು ಉಳ್ಳವನು²

1 ಸರ್ವತಃ ಪಾಣಿಪಾದಂ ತತ್ ಸರ್ವತೋಽಸ್ಥಿಶಿರೋಮುಖಮ್ ।

ಸರ್ವತಃ ಶ್ರುತಿಮಲ್ಲೋಕೇ ಸರ್ವಮಾವೃತ್ಯ ತಿಷ್ಠತಿ ।

-ಗೀ. 13-14

‘ಅಣೋರಣುತರೈ ರೂಪೈಃ ಪಾಣಿಪಾದಾದಿಸಂಯುತೈಃ । ಸರ್ವತಃ ಸಂಸ್ಥಿತತ್ವಾದ್
ನಾ ಸರ್ವತಃ ಪಾಣಿಪಾದವಾನ್’

-ಗೀ. ತಾ.

೦ 2 ಸಹಸ್ರಂ ಪಾದಾ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸಹಸ್ರಪಾತ್ ।

-ಸ. ಸಂ.

ಸಹಸ್ರಮೂರ್ಧಾ ಇತ್ಯಾದಾವಿವ ಸಹಸ್ರಶಬ್ದಃ ಅನುತಾರ್ಥಕತಯಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತವ್ಯಃ ।

ಭಗವಂತನ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಪುತ್ರ ಸಾಕಾರವು ತಲೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊಂದಿರುವಂತೆ ಸಾಕಾರವು ತಾವುಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವುದು.¹ ಸಾಕಾರವೇ ಎಲ್ಲೆಡೆ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನ ಆಗು ಪ್ರಮಾಣದ ಅಕವಿರೂಪಗಳು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚು ಪಾದಗಳಿಗೂ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಭಗವಂತನು 'ಸಹಸ್ರಪಾತ್' ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಅನಂತ ಬೀಜಗಳು ನಡೆದಿರುವ ಪಾದಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಗವಂತನಿಗೇ ಸೇರಿದವು.² ಭಗವಂತನು ಬೀಜಾಕಾರ ಅಕ್ಷಯಿಯಂತೆ ಅನ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದರಿಂದವೇ ಅವು ಜೀವಾತ್ಮರ ಪಾದಗಳೆನಿಸಿವೆ³ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯಮಕೂಲಿಯಾದ ಭಗವಂತನೇ ಆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಒದೆಯಾನಿಗಿರುವನೆಂದು 'ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯ ಮಯ' ಎಂದು ಅವನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿದೆ ಸ್ವಾಂವ.⁴ ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪಾದಗಳೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆಯಾ ಪ್ರಾಣಿಯ ನಿಯಾಮಕನಾದ ಭಗವಂತನಿಗೇ ಸೇರಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಅವನು 'ಸಹಸ್ರಪಾತ್'

- 1 'ಸಹಸ್ರಪಾತ್ ಪುರುಷಃ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಃ ಸಹಸ್ರಪಾತ್' ।

-ಪು. ಸೂ.

- 2 'ಅಣೋರಣೂತರ್ಮ ರೂಪೈಃ ಪಾಣಿಪಾದಾದಿಸಂಯುತೈಃ । ಸರ್ವತಃ ಸಂಸ್ಥಿತತ್ವಾದ್' ನಾ ಸರ್ವತಃ ಪಾಣಿಪಾದವಾನ್ (ಗೀ. ತಾ. 13-14) ಇತ್ಯುಕ್ತದಿಶಾ ಸರ್ವತಃ ಪಾಣಿ-ಪಾದವತ್ತ್ವಾದೇವ ಸಹಸ್ರಪಾದಸಿ ।

- 3 ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ನಾ ಏತಾನಿ ಕರಣಾನಿ....

-ಕಾಷಾಯಣಶ್ರುತಿ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ)

- 4 'ಕರಣೈಃ ಕಾರಣಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪುರುಷಾಪೇಕ್ಷಯಾಖಿಲಮ್' । ಶ್ಲೋತ್ರಾದಿಭಿಃ ಕಾರಯತಿ ಕರಣಾನೀತ್ಯತೋ ವಿದುಃ'

-ನಾರಾಯಣ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-4-14)

- 5 ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಮಯೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಸರ್ವಪ್ರಾಣೇಷು ಚ ಸ್ಥಿತಃ ।

-ಸ್ವಾಂವ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 1,2-7)

ಪ್ರಾಣೇಷು ಸ್ಥಿತ ಇತ್ಯನೇನ ಸ್ವತಾವಿಂದ್ರಿಯಮಯತ್ವೇ ತತ್ಸ್ವಾಮಿತ್ವಂ ಹೇತುರುಕ್ತ ಇತಿ ಭಾವಃ । ತಥಾಚ ಸರ್ವಪ್ರಾಣೇಷು ಪ್ರಾಣಾದಿಪ್ರೇರಕತ್ವೇನ ಸ್ಥಿತತ್ವಾತ್ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಮಯೋ ವಿಷ್ಣುರಿತಿ ಯೋಜನಾ ದರ್ಶಿತಾ । ಮಯತೋ ವಿಕಾರಾದಿರಿವ ಸ್ವಾರ್ತತ್ವಾತ್ ಸ್ವಾಮಿತ್ವಮಪ್ಯರ್ಥ ಇತಿ ದರ್ಶಿತಮ್ ।

-ಭಾ. ವೀ.

೨ ಸಾವಿರಾರಂ ಕಿರಣಗಳ ಳ್ಳದನು

ಭಗವಂತನು ಅಮಿತ ಕಿರಣಗಳುಳ್ಳದನು ಒಬ್ಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ದ್ಯುತ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅರ್ಜುನನ ಮೂಲಕ ರಲುಪಿಸಿಕೊಂಡಲು, ಅರ್ಜುನನನ್ನು ಕಾಗೂ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಕರ ಕೊಂಡು ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು—ತನ್ನ ಮೂಲರೂಪದಲ್ಲಿ ಏಕೈಕವನ್ನು ಹೊಂದು ವನು—ಎಂದು ನಿರೂಪಿಸುವಾಗ ಮೂಲರೂಪವು 'ಅಮಿತ ಸೂರ್ಯರ ಕಿರಣಗಳಂತೆ ಕಿರಣವುಳ್ಳದ್ದು' —ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ^೨

೩ (ಸೂರ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ) ಸಾವಿರಾರ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಅರುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು^೩

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಭಗವಂತನು ಪ್ರಕಾಶ ಹರಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವನೆಂದು ಅಧರ್ವಣೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ^೪.

೪ ಅಮಿತ ಜೀವಾತ್ಮರನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವ 'ಸಹಸ್ರಪ' ವಿಸಿಸುವ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನೂ ಅಥವಾ ಅನೇಕ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ನೀರನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಸಹಸ್ರಪ' ವಿಸಿಸುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸುವವನು^೫

೨ 1 ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಪಾದಾಃ ಕಿರಣಾಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸಹಸ್ರಪಾತ್ ।

'ಪಾದೋ ಬುಧ್ಧೇ ತುರಿಯಾಶೇ ಶೈಲಪ್ರತ್ಯಂಠಹರ್ವತೇ । ಚರಣೇ ಚ ಮಯೋಬೇ ಚ'
-ಮೇದಿನೀ ।

2 'ಸಹಸ್ರಮೂರ್ಧನ್ಯುರುಶೇಷಭೋಗ ಆಸೀನರೂಪೇತನಿಸೂರ್ಯಾದೀಧಿತಾ'

ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ಭ. 21-32

೩ 3 ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಪಾದಾಃ ಕಿರಣಾಃ ಸೂರ್ಯಾದಿನಾಂ ಯಸ್ಯಾತ್ಮಃ ಸಹಸ್ರಪಾತ್ ।

4 ಹಿರಣ್ಮಯೇ ಹರೇ ಕೋಶೇ ವಿರಜಂ ಬ್ರಹ್ಮ ನಿಷ್ಕಲಮ್ ।

ತಚ್ಚುಭ್ರಂ ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ಜ್ಯೋತಿಃ ...

-ಆಥ. ಉ. 2-1-11

೪ 5 ಸಹಸ್ರಂ ಅಮಿತಾನ್ ಜೀವಾತ್ಮನಃ ಪಾತಿ ರಕ್ಷತೀತಿ 'ಸಹಸ್ರಪಃ' ಚತುರ್ಮುಖಃ ।
ಪ್ರಲಯೇ ತಮಸಿ ಆತ್ತೀತಿ ಸಹಸ್ರಪಾತ್ । ಅಥವಾ ಸಹಸ್ರೇಣ ಅನೇಕೈಃ ಕಿರಣೈಃ
ಜಲಂ ಪಿಬತೀತಿ ಸಹಸ್ರಪಃ ಸೂರ್ಯಃ । ಪ್ರಲಯೇ ತವತ್ಪತ್ತೀತಿ ಸಹಸ್ರಪಾತ್ ।

೧) ಅಂತ ಸ್ವರೂಪಾಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವ¹

೭ ಗುಣಪೂರ್ಣಗೌರವ ಸ್ವರೂಪಾಂಶಗಳುಳ್ಳವಂ²

೮ ಅಂತ ಬಿ ದ್ವಾರು ತನ್ನ ಭಿನ್ನಾಂಶರಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು³

ಅಂತಿಗೆ ಇರುವಷ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಬಳಗೊಂಡಿದ್ದು, ಅದರದ್ದೇ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಅಭಿನ್ನವಾದ ಅಂಶವು ಸ್ವರೂಪಾಂಶವೆನಿಸಿದರೆ, ಅಂತಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಂಶವನ್ನಷ್ಟೇ ಪಡೆದಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕೆ ಕೀಟಿತ⁴ ಸದೃಶವಾದ ಅಂಶವು ಭಿನ್ನಾಂಶ ಎನಿಸುವುದು⁵ 'ಮಂತ್ರನಾರ್ಥಾತ್' ಗಳು ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪಾಂಶರೆನಿಸಿದರೆ, ಜೀವಾತ್ಮರು ಹರಮಾತ್ಮನ ಭಿನ್ನಾಂಶರು⁶ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ದಲ್ಲೇ ಪುರುಷಸೂಕ್ತವು ಸಮಸ್ತ ಜೀವಾತ್ಮರೂ ಪುರುಷನಾಮಕ ಭಗವಂತನ 'ಪಾದ'⁷—ಎಂದಿದೆ.

೧) 1 ಸಹಸ್ರಂ ಅನಂತಾಃ ಪಾದಾಃ ಸ್ವರೂಪಾಂಶಾಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸಹಸ್ರಪಾಠ⁸ ।

೭ 2 ಗುಣೈಃ ಸಹ ಸರಂತೀತಿ ಸಹಸ್ರಾಃ, ಗುಣಪೂರ್ಣಾಃ ಪಾದಾಃ ಸ್ವರೂಪಾಂಶಾಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸಹಸ್ರಪಾಠ⁹ ।

೮ 3 ಸಹಸ್ರಂ ಅವಿರತಾಃ ಜೀವಾತ್ಮಾನಾಃ ಪಾದಃ ಭಿನ್ನಾಂಶಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸಹಸ್ರಪಾಠ¹⁰ ।

4 ಅಂಶಸ್ತು ದ್ವಿವಿಧೋ ಜ್ಞೇಯಃ ಸ್ವರೂಪಾಂಶೋಽನನ್ಯ ಏವ ಚ । ವಿಭಿನ್ನಾಂಶೋಽಲ್ಪಶಕ್ತಿಃ ಸ್ಯಾತ್ ಕೀಟಿತ¹¹ ಸಾದೃಶ್ಯಮಾತ್ರಯುಕ್¹² । ಅಂತಿನೋ ಯಂತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ಯತ್ ಸ್ವರೂಪಂ ಯಥಾ ಸ್ಥಿತಿಃ । ಸ ಏವ ಚೇತ್ ಸ್ವರೂಪಾಂಶಃ ... ।

-ಅ. ವ್ಯಾ. 2-3-42

5 'ಅಂತೋ ನಾನಾವ್ಯಪದೇಶಾದನ್ಯಥಾ ಚಾಪಿ. ...'

-ಬ್ರ. ಸೂ. 2-3-42

6 'ಮಂತ್ರನಾರ್ಥಾತ್' (ಬ್ರ. ಸೂ. 2-3-43) ಇತಿ ಸೂತ್ರಂ ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ಹರಮಾತ್ಮನಃ ವಿಭಿನ್ನಾಂಶತ್ವೇ 'ಪಾದೋಕ್ತಸ್ಯ ವಿಶ್ವ ಭೂತಾನ್' -ಇತಿ ಪುರುಷಸೂಕ್ತಂ ಸಂವಾದತಯಾ ಉದ್ಭವತಿ ।

ಬೆದ್ವಾಸೆ

[“ಸರ್ವತಃ ಪಾಣಿಪಾದಂ ತತ್”]

ಪು - ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಶರೀರದ ಅಧೋಭಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ನೀಲು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇರಬಾರದು ಹಾಗಾದರೆ ಅವನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಾದದಿ ಅಂಗುಷ್ಠಗಳು ಸರ್ವತ್ರ ಇವೆ ಎಂದು ‘ಸರ್ವತಃ ಪಾಣಿಪಾದಂ ತತ್’ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೂಡಿಸುವದು?

ಉ - ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಣುರೂಪಕ್ಕೂ ದ್ಯಾವ್ಯುರೂಪಕ್ಕೂ ಅಭೇದವು ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ಅಣುರೂಪವು ಕೂಡ ವ್ಯಾಪ್ತವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದಕ್ಕೂ ಅವನ ಇತರ ಅವಯವ ಗಳಿಗೂ ಅಭೇದವು ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಶಿರಸ್ಸು ಉರ್ಧ್ವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ ಅವನ ಪಾದ ಮತ್ತು ಅವನ ಶಿರಸ್ಸು ಅಭಿನ್ನವಾದ್ದರಿಂದ ಪಾದವೂ ಉರ್ಧ್ವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎಂದು ಒಪ್ಪಬಹುದು ಆದುದರಿಂದ ‘ಸರ್ವತಃ ಪಾಣಿಪಾದಂ ತತ್’ ಎಂಬ ಮಾತು ಕೂಡುತ್ತದೆ

ಅನರ್ತನೋ ನಿವೃತ್ತಾತ್ತಾ ಸಂವೃತಃ ಸಂಪ್ರಮರ್ದನಃ ।

ಅಹಃ ಸಂವರ್ತಕೋ ವಹ್ನಿಃ ಕಿಲೋ ಧರಣೀಧರಃ ॥ ೨೫ ॥

೨೨೪ ಅನರ್ತನಃ

೦ ಜಗಚ್ಚಕ್ರವನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವವನು.¹

‘ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿಸಲ್ಪಡುವ ಜಗಚ್ಚಕ್ರವು ಮನಃಪ್ರಧಾನವಾದುದು. ಈ ಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ ಪಂಚಭೂತಗಳೂ ದಶೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ—ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಹದಿನೈದು ಅಲಗುಗಳು. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸತ್ತ್ವ, ರಜಸ್ತಮೋ ಗುಣಗಳೇ ಅದರ ಮಧ್ಯದ ಭಾಗ- ದೇವ, ಅಸುರ, ಮನುಷ್ಯ, ಗಂಧರ್ವ, ರಾಕ್ಷಸ, ಪಿಶಾಚ, ತಿರ್ಯಕ್ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸ್ಥಾವರಗಳು—ಹೀಗೆ ಎಂಟು ಸುತ್ತ ಗಳು ಆ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ. ಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದು ‘ವಿದ್ಯುತ್’ ಎನಿಸುವ ಭಗವಂತನೇ ಆ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಬಲಪ್ರದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವನೇ ಆ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಅಚ್ಚು ಆಗಿರುವನು’—ಎಂಬುದಾಗಿ ಚತುರ್ಮುಖನು

೦ 1 ಅವರ್ತಯತಿ ಜಗಚ್ಚಕ್ರಂ ಪರಿವರ್ತಯತೀತಿ ಅವರ್ತನಃ ।

೨ ಶಿಂಶುಮಾರ ರೂಪದಿಂದ ನಕ್ಷತ್ರಾದಿಜ್ಯೋತಿಶ್ಚಕ್ರವನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವವನು¹

ನಕ್ಷತ್ರಗಣದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ಧ್ರುವಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ಶಿಂಶುಮಾರ ರೂಪಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡು ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚಕ್ರವು ತಿರುಗುತ್ತಿದೆ—ಎಂಬುದಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ

೪ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡಿಸುವವನು³

ಭಗವಂತನು ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅಡ್ಡಾಡಿಸುವನೆಂದು ಭವಿಷ್ಯತ್ಪರ್ವ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ⁴

೫ ಜೀವರನ್ನು ನಾನಾಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವವನು⁵

ವಾಸುನೇನಾದಿನಾಮವದ್ಭಿಃ ರೂಪೈರ್ನ್ಯತೀನ್ ವಿಶೇಷತೋಽಧಿಕಾನ್ನವತಿಂ ಸಾಕಂ ಯುಗಪದೇವ ಅವೀನಿಪತ್ ಹರ್ಯವರ್ತಯತ್, 'ವಿಪ ಪರಿವರ್ತನ' ಇತಿ ಧಾತೋಃ ಕಿಮುತಾನ್ಯಾನ್ । ಪ್ರಭಾನವಾಯುನಾ ಸಹ ಪಂಚಾಶನ್ಮರುತೋ, ವಸವೋ, ರುದ್ರಾ-ದಿತ್ಯಾಃ ಏಕಾದಶ, ಪ್ರಜಾಪತಯಶ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮದಶಮಾ ನವತಿರ್ದೇವಾಃ ।

-ತತ್ತ್ವದೀಪಿಕಾ

೩ 1 ಶಿಂಶುಮಾರರೂಪೇಣ ಗ್ರಹನಕ್ಷತ್ರಾದಿಜ್ಯೋತಿಶ್ಚಕ್ರಂ ಅವರ್ತಯತಿ ಪರಿವರ್ತಯತೀತಿ ಅವರ್ತನಃ ।

2 ಜ್ಞಾನಾನಂದಾತ್ಮಕೇ ವಿಷ್ಣೌ ಶಿಂಶುಮಾರವಪುಷ್ಯಥ । ಉರ್ಧ್ವಲೋಕೇಷು ಸಂವ್ಯಾಪ್ತ ಅದಿತ್ಯಾದ್ಯಾಃ ಸಮಾಶ್ರಿತಾಃ

-ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ (ಭಾಗ. ತಾ. ೧. 5-20-37)

೪ 3 ಅವರ್ತಯತಿ ಮನುಷ್ಯಾನ್ ಸೃತೌ ಭ್ರಾಮಯತೀತಿ ಅವರ್ತನಃ ।

4 ಪುನಃ ಪುನರ್ಮಾನುಷಾಂಸ್ತು ಸೃತಾವಾರ್ವತಯಶ್ಚಸೌ ।

-ಭವಿಷ್ಯತ್ಪರ್ವ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 3-4 38)

೫ 5 ಅವರ್ತಯತಿ ಜೀವಾನ್ ನಾನಾ ಕರ್ಮಸು ಪ್ರವರ್ತಯತೀತಿ ಅವರ್ತನಃ ।

ಈಶ್ವರನು ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ದೇಹಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜೀವಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿ ನಾನಾಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡಗಿಸುವನೆಂಬುದಾಗಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು¹

೭ (ಅಜಿತ ರೂಪದಿಂದ ಲಬ್ಧೃತಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ಷೀರಸಾಗರವನ್ನು ಕಡೆಯೇತ್ತ ಅದರ ನೀರನ್ನು) ಸುರೈ (ಎಸಿರುವವನು)²

ಸುರಾಸುರರು ಮಥನದಲ್ಲ ಅಸಮರ್ಥರಾಗಲು ಅಜಿತನಾದಂ ಭಗವಂತನೇ ಕ್ಷೀರಸಾಗರವನ್ನು ಮಥಿಸಿರುವನು.³

೮ ಎಗ್ಗಿದೆ ಗಿರುವವನು.⁴

೯ (ನದಿಮೊದಲಾದವುಗಳೇ ನೀರಲ್ಲಿ) ಸುಳಿಯೆನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವವನು.⁵

1 ಈಶ್ವರಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಹೃದ್ಭೇಷೀಕ್ಷರ್ಜುನ ತಿಷ್ಠತಿ |

ಭ್ರಮಯನ್ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಯಂತ್ರಾರೂಢಾನಿ ಮಾಯಾಯಾ ||

-ಗೀ. 18-61

೭ 2 ಅವರ್ತಯತಿ ಸುಧಾರ್ಥಂ ಕ್ಷೀರಸಾಗರಂ ಮಥ್ನನ್ ಅಜಿತನಾಮಕಃ ಭಗವಾನ್ ತದುದಕಂ ಪರಿವರ್ತಯತೀತಿ ಅವರ್ತನಃ |

3 ಮಥ್ಯಮಾನಾತ್ ತಥಾ ಸಿಂಧೋರ್ದೇವಾಸುರವರೂಢಪೈಃ |

ಯದಾ ಸುಧಾ ನ ಜಾಯೇತ ಧರ್ಮಮಂಥಾಜಿತಃ ಸ್ವಯಮ್ ||

-ಭಾಗ. 8-7-16

4 ಶ್ರಾಂತೇಷು ತೇಷೈಕ ಉರುಕ್ರಮಸ್ತ್ವಂ ಸುಧಾರಸಾಪ್ತೈ ಮುದಿತೋ ಹೃಮಥಾಃ |

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ೧. 10-13

೭ 4 ಆ ಸಮಂತಾದ್ ವರ್ತನಮಸ್ಯೇತ್ಯಾವರ್ತನಃ |

-ನಿ. ರಾ.

೯ 5 ಅವರ್ತಂ ನದ್ಯಾದಿಗತಾಂಭಸಾಂ ಭ್ರಮಂ ನಯತೀತಿ ಅವರ್ತನಃ |

-ಸ. ಸಂ.

೯ (ಸಂಸಾರ-ಸಾಗರದಲ್ಲಿ) 'ಅದುಕಾರ' 'ಮುಖವಾರ'ಗಳೆಂಬ ಗುಣವೆನ್ನುವ ಸಮೀಪವು ವದನು¹

ಜೀತಾ ನೆ

[ಪ್ರಿಯಾಕ್ಷಿ ಇಲ್ಲದ ಯುಕ್ತಿ]

ಪ್ರ - ಶ್ರುತಿಗಳು 'ಶ್ರುತಿಗಳು ಯುಕ್ತಿಗಳು ಈಶ್ವರನು ಇದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳುವ' ಎಂದು ಆತ್ಮವೆ ನರಾಧಮರೂ ಅದರು ಮಾತ್ರ ಈಶ್ವರನು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವಾಗಲೂ 'ಶ್ರುತಿಗಳು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಯುಕ್ತಿಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವ' ದಂತಿ ಎಂಬುದು ಇದೇ ದೇವತೆಯನ್ನು ಜಾಧಮು² ಎಂಬ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಹೇಳುವ 'ದೇವತೆಯು ಇದ್ದು' ದೇವತೆಯು ಇದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ 'ಈಶ್ವರನು ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಹೃದಯೇಶ್ವರಃ' ಎಂದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಸರ್ವ ನಿರಾಮಕನಾದ ನಾರಾಯಣನು ಇದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ಶ್ರುತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಬೇರೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಅದರೆ ಯುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದಾಗ 'ಶ್ರುತಿಯುಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಖಂಡಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಯುಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಈಶ್ವರ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಬಹುದು³

ಉ - ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ ಮೊದಲಾದ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚಕ್ರವು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕನಾದ ಈಶ್ವರನು ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು. ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕ ರಾಜನು ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ನಡೆಯುವ ರಾಜ್ಯವು ಹೇಗೆ ಕೂಡಲಾರದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಸೂರ್ಯಾದಿ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚಕ್ರವು ಮೂಡುವ ಜಗದೀಶ್ವರನು ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಕೂಡಲಾರದು ಈ ಯುಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರತಿಯುಕ್ತಿಯು ಇಲ್ಲ.

೨೨೯ (ಅ) ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಾ

೦ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಿಂದ ದೂರವಾದ ಸ್ವರೂಪ ಉಳ್ಳವನು².

೯ 1 ಅವರ್ತಂ ಸಂಸಾರಸಾಗರೇ ಅಹಂಕಾರನುಮಾಕಾರಾತ್ಮಕಂ ಭ್ರಮಂ ನಯಂತೀತಿ ಅವರ್ತನಃ ।

೦ 2 ನಿವೃತ್ತಃ ಸಂಸಾರಬಂಧನಾನಿವೃತ್ತಃ ಆತ್ಮಾ ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ।

ಭಗವಂತನು ಎಂದೆಂದೂ ಸಂಸಾರಬಂಧನಕ್ಕಿಳಗಾಗದವನು ಹೀಗೆ ನಿತ್ಯಮುಕ್ತನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಮುಕ್ತ ಎಂದೆನಿಸುವನು¹ ಹೊರತು ಮೊದಲು ಸಂಸಾರಬದ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಮತ್ತೆ ಅದರ ನಾಶಹೊಂದಿದ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಮುಕ್ತ' ಎಂದೆನಿಸಿರುವುದಲ್ಲ² ಅಂತೆಯೇ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ದೂರನಾಗಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ 'ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಾ' ಎಂದೆನಿಸಿರುವನೇ ಹೊರತು ಮೊದಲು ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದು ಮತ್ತೆ ಅದನ್ನು ಕಳೆಕೊಂಡ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅ³.

೨ ಚಿನ್ನಾಗಿ ಇರುವ ಸ್ವರೂಪ ಉಳ್ಳವನು⁴.

ಯಾವಾಗಲೂ ದೋಷದೂರನಾಗಿ ಗುಣಪೂರ್ಣನಾಗಿಯೇ ಇರುವ ಭಗವಂತನು ಚಿನ್ನಾಗಿ ಇರುವನು

೩ ಜೀವಾತ್ಮನು ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು⁵.

'ಅಹಂಕಾರ' 'ಮಮಕಾರ'ಗಳ ಮೂಲಕ ಜೀವಾತ್ಮರು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗುವಂತೆ

1 ನಿತ್ಯಮುಕ್ತಸ್ತೋ ನಿವೃತ್ತಮುಕ್ತನಾಮಾ ಸದೋದಿತಃ ।

-ಬ್ರಹ್ಮಸಂಹಿತಾ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 11-11-5)

2 ಮುಕ್ತಸ್ಯ ತು ನ ಮೇ ಮೋಕ್ಷೋ ಬಂಧಾಭಾವಾತ್ ಕಥಂಚನ । ಮುಕ್ತ ಇತ್ಯಪಿ ನಾನೈತತ್ ದೀಪ್ಯತೇತಸಾ ದಿವಾಕರಃ । ಇತಿವದ್ ಬಂಧರಾಹಿತಾನ್ನತು ವೃತ್ತಾದಿ-ದೀಪ್ತಿವತ್ । ಕಾದಾಚಿತ್ಕತಯಾ ವಾಚ್ಯಂ ಬಂಧಾಭಾವಾದಮೋಕ್ಷಃ ।

-ತತ್ತ್ವೋದಯ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 11-11-4)

3 ಯಥಾ 'ಕಾಲೋಽಸ್ಮಿ ಲೋಕೇ ಪ್ರಯತ್ನಪ್ರವೃದ್ಧಃ ।' (ಗೀ. 11-32) ಇತ್ಯತ್ರ 'ಪ್ರವೃದ್ಧಃ' ಇತಿ ಭೂತಾಧಿಕಾರೇ ವಿಹಿತಸ್ಯಾಪಿ ಕ್ತಪ್ರತ್ಯಯಸ್ಯ ಪ್ರಯೋಗದರ್ಶನಾತ್ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕತ್ವಾರ್ಥಕತ್ವನುಭೂತಗಮ್ಯ 'ಅನಾದಿನಿತ್ಯಃ' ಇತ್ಯರ್ಥಃ ನಿರೂಪಿತಃ ತಥಾಽಪ್ರಾಪಿ ।

೨ 4 ನಿಶರಾಂ ವರ್ತತ ಇತಿ ನಿವೃತ್ತಃ । ನಿವೃತ್ತಃ ಅತ್ಮಾ ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ।

೩ 5 ನಿವೃತ್ತಃ ಅತ್ಮಾನಃ ಜೀವಾಃ ಯಸ್ಯಾತ್ಮ ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಾ ।

ಮಾಡುವ ಭಗವಂತನೇ¹, ಜೀವಾತ್ಮರ ಜ್ಞಾನಭಕ್ತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಅವರ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಕೃಪೇಣ ಅವರನ್ನು ಸಂಸಾರಬಂಧನದಿಂದ ನಿವೃತ್ತರನ್ನಾಗಿಸುವನು²

೪ ಜೀವಾತ್ಮರು ಜನ್ಮಾಗಿ ಇರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವರು³.

ಮುಕ್ತರಾದ ಜೀವಾತ್ಮರು ಅವಿದ್ಯಾಕಾಮಕರ್ಮಾದಿಗಳಿಂದ ದೂರರಾಗಿ ಜ್ಞಾನಾನಂದ ಸ್ವರೂಪಿಗಳಾಗಿ ಇರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು

೫ ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮರು ಯಾರಿಂದ ಅಥವಾ ಯಾರಲ್ಲಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗು

1 ಜೀವಸ್ವದೇಹಧರ್ಮಾರ್ಥಪಿ ಪರತೋ ದೇಹಧರ್ಮವಾನ್ | ಸ್ವಯಂ ತ್ವನಭಿಮಾನಃ
ಸನ್ನಜ್ಞಾನಾಪೇವ ದರ್ಶಯೇತ್ | ವಿಷ್ಣುಜೀವಸ್ವಭಿಮಾನೀ ಯಾವನ್ನುಕ್ತಿಪದಂ
ವ್ರಜೇತ್

-ವಿಷ್ಣು ಸಂಹಿತಾ (ಭಾಗ. ತಾ. ೧೧-೧೦-೧೦)

‘ಅತ್ಮಶಬ್ದಸ್ಯ ಸಂದೇಹದೇಹಮನಸೋ ಬುದ್ಧಿಜೀನಾಃ ಸ್ವಯಂ ತಥಾ...ಹ್ಯಮುಖ್ಯಾಃ
ಕ್ರಮಶಃ’

-ಪ್ರಕಾಶ ಸಂಹಿತಾ (ಭಾಗ. ತಾ. ೧೩-೧೦-೨೩)

2 ಯೇಷಾಂ ಸ ಏನ ಭಗವಾನ್ ದಯಯೇದನಂತಃ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಶ್ರಿತಪದೋ ಯದಿ
ನಿರ್ವ್ಯಲೀಕನ್ | ತೇ ವೈ ವಿದಂತ್ಯತಿತರಂತಿ ಚ ದೇವಮಾಯಾಂ ನೈಷಾಂ ಮಮಾಹ-
ಮಿತಿ ಧೀಃ ಶ್ವಸ್ಯಗಾಲಭಕ್ಷೇ’

ಭಾಗ. ೨-೭-೪೨

ಯದಿ ನಿರ್ವ್ಯಲೀಕಂ ಛಿದ್ವನಾ ವಿನಾ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರೇಣ ಶ್ರಿತಪದೋ
ಭಗವಾನ್ ಯೇಷಾಂ ದಯಯೇತ್ ದಯಾಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ತರ್ಹ್ಯೇಷಾಂ ಶ್ವಸ್ಯಗಾಲ
ಭಕ್ಷೇ ದೇಹೇ ಮಮಾಹಮಿತಿ ಧೀರ್ನ ಭವತಿ ತೇ ದೇವಮಾಯಾಂ ದೇವಮಹಿಮಾನಂ
ವಿದಂತಿ, ಆತಿತರಂತಿ ಚ ಸಂಸಾರಮಿತ್ಯರ್ಥಃ |

-ಪ್ರಮೇಯ ದೀಪಿಕಾ (ಗೀ. ಭಾ. ಟೀ. ೨-೨೪)

೪ 3 ನಿತರಾಂ ವರ್ತಂತ ಇತಿ ನಿವೃತ್ತಾಃ | ಆತ್ಮಾನಃ ಜೀನಾಃ ಯಸ್ಮಾತ್ಪಃ ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಾ |

ವರೋ ಅಂತಹವನು¹

ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಜೀವಾತ್ಮರು ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗುವರು²

೭ ರ್ವಗೇ ದುರೈಲ್ಪ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಇಲ್ಲದಿರುವವನು³

ಭಗವಂತನು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವನು ಅಂತಹ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಎಂದೂ ಎಲ್ಲೂ ಯಾರೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಇಲ್ಲ—ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ ಸಾರಿದೆ⁴

೮ ಪ್ರಾಕೃತಗಳಾದ ದೇಹ, ದೃಢ, ಗೌಹ, ಬುದ್ಧಿ ಮನಸ್ಸು—ಇವುಗಳ ಸಂಪರ್ಕ ಇಲ್ಲದವನು⁵

ಭಗವಂತನಿಗೆ ದೇಹ, ಎದೆ, ಬುದ್ಧಿ, ಮನಸ್ಸು—ಮೊದಲಾದವುಗಳೆಲ್ಲ ಇವೆ⁶ ಆದರೆ ಅವು

1 ಪ್ರಲಯೇ ನಿವೃತ್ತಾಃ ಆತ್ಮಾನಃ ಜೀವಾಃ ಯಸ್ಮಿನ್ ಸಃ ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಾ |

ಲಯೇ ನಿವೃತ್ತಾಃ ಸಂಹೃತಾಃ ಆತ್ಮಾನಃ ಜೀವಾಃ ಯೇನ ಸಃ | -ಸ. ಸು

2 'ಯತೋ ನಾ ಇಮಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಜಾಯಂತೇ....., ಯತ್ ಪ್ರಯಂತಿ.....

'ತದ್ವಿಜ್ಞಾಸಸ್ತ ತದ್ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ... ..'

-ತೈ. ಉ 3-1

೭ 3 ನಿವೃತ್ತಃ ಅವಿದ್ಯಮಾನಃ ಆತ್ಮಾ ಅಂತರ್ಯಾಮೀ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಾ |

4 ಅಂತರ್ಯಾಮೀ ಶ್ರಿಯಶ್ಚಾಪಿ ನಿಷ್ಕರೇವ ನ ಸಂಶಯಃ |

ನಾಂತರ್ಯಾಮೀ ಕಶ್ಚಿದಸ್ತಿ ನಿಷ್ಕೋಃ ಕ್ವಾಪಿ ಕೌತಶ್ಚನ |

ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 6-19-12)

೮ 5 ನಿವೃತ್ತ ಆತ್ಮಾ ಪ್ರಾಕೃತಃ ದೇಹಃ ಸಂದೇಹಃ ಬುದ್ಧಿರ್ವಾ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಾ |

'ಅತ್ಯಲ್ಪಸ್ಯ.....ಸಂದೇಹ ದೇಹ ಮನಸೋ ಬುದ್ಧಿಜೀವಾಃ ಸ್ವಯಂ ತಥಾ.....

ಹ್ಯನುಖ್ಯಾಃ ಕ್ರಮಶಃ' —ಪ್ರಕಾಶಸಂಹಿತಾ

6 'ಬುದ್ಧಿಮನೋಽಂಗಪ್ರತ್ಯಂಗವತ್ತ್ವಾಂ ಭಗವತೋ ಲಕ್ಷಯಾಮಹಃ | ಬುದ್ಧಿಮಾನೋ ಮನೋವಾನಃಗಪ್ರತ್ಯಂಗವಾನಿತಿ'

-ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-2-41

ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾರ್ಥಗಳು ಹೊರಗು ಪ್ರಾಕೃತಗಳಾಗಿ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದಲೇ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಡೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶರೀರವಿಲ್ಲ¹, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಲ್ಲ², ಮನಸ್ಸು ಇಲ್ಲ³, ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲ—ಎಂಬ ವ್ಯವಹಾರ ಹೊರಟಿರುವುದು³

೧ ಸುವೃತ್ತ ಕರ್ಮದವು ಮೇಲ್ವಿಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳಬಹುದವು ಲಭ್ಯವಾ ಸಿದ್ಧವಾ ಕರ್ಮವು⁴ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನು⁴

ಬಾಹ್ಯ ಕಾಮನೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಾತುಪ ಕರ್ಮ ಪ್ರವೃತ್ತಿಕರ್ಮ⁵ ಸಿದ್ಧರೆ, ನಿಷ್ಕಾಮ ವಾಗಿ, ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಡುವ ಕರ್ಮ ಸುವೃತ್ತಕರ್ಮ ಎನಿಸುವುದು. ಇದು ಭಗವಂತನ ವಿಶೇಷ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ, ಬ್ರಹ್ಮವು ಮಗನು ಕಾರಣ ವಾಗಿರುವುದು.

1 “ಸ ಪರ್ಯಗಾಚ್ಛಕ್ರಮಕಾಯಮಪ್ರಣಮಸ್ಸಾವಿರಂ . .”

ಈ. ಉ. 1 8

ಸ್ಥೂಲದೇಹಸ್ಯ ರಾಹಿತ್ಯಾದಸ್ಸಾವಿರಮಂದಾಹೃತಮ್ |

-ಕಾರ್ಮ (ಈ ಉ. ಭಾ.)

2 “... ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯವಿವರ್ಜಿತಮ್”

-ಗೀ. 13 15

* “... ಅಚಕ್ಷುಃಶ್ರೋತ್ರಂ ತದಪಾಣಿಪಾದಂ . . .”

-ಅಥ. ಉ. 1-2-6

3 ಅದೇಹೋ ದೇಹವಾಂಶ್ಚೈಕಃ ಪೋಚ್ಯತೇ ಪರಮೇಶ್ವರಃ |

ಅಪ್ರಾಕೃತಶರೀರತ್ವಾದದೇಹ ಇತಿ ಕಥ್ಯತೇ | ಶಿರಶ್ಚರಣಬಾಹ್ಯಾದಿವಿಗ್ರಹೋತ್ರಯಂ ಸ್ವಯಂ ಹರಿಃ | ಸ್ವಸ್ಥಾನಾನೋ ವಿಗ್ರಹೋತ್ರಸ್ಯ ತತತ್ವಾದೇಹ ಉಚ್ಯತೇ |

-ಪರಮಶ್ರುತಿ (ಗೀ ತಾ. 2-25)

೪ ನಿವೃತ್ತೇ ಆತ್ಮಾನುನಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಾ | ನಿವೃತ್ತಂ ವಿಕೇಷತಃ ಅದತ್ತ ಇತಿ ವಾ ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಾ |

5 ನಿಷ್ಕಾಮಂ ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಂ ಚ ನಿವೃತ್ತಮಿಹ ಜೋಚ್ಯತೇ |

ನಿವೃತ್ತಂ ಸೇವಮಾನಸ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಾಭ್ಯೇತಿ ಸನಾತನಮ್ |

-ವ್ಯಾಸಸ್ಮೃತಿ (ಗೀ. ತಾ. 5-6)

೯ ನಿವೃತ್ತಿ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಸಾಧಕರಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾದವನು ಅಥವಾ ಅಂತಹ ಸಾಧಕರೇ ಪ್ರಿಯರಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು¹

೧೦ (ಎಂದೆಂದೂ ಹೋಗದಿರುವ) ದೇಹ ಉಳ್ಳವನು²

ಭಗವಂತನ ದೇಹವು ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕವಾಗಿದ್ದು, ಅದು ಎಂದೆಂದೂ ನಿವೃತ್ತಿ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

೧೧ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಆತ್ಮನು³

ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇರುವನು

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪ್ರವೃತ್ತಿಕರ್ಮ ವಿಹಿತವಲ್ಲ]

ಪ್ರ.- ಪರಮಾತ್ಮನು ನಿವೃತ್ತಿಕರ್ಮವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವವನು ಎಂದು ಹೇಳಬಾರದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಪ್ರವೃತ್ತಿಕರ್ಮವನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಕಂಡಿದೆ. ಶಾಸ್ತ್ರವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಮೆಚ್ಚುಗೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಬಹುದೇ?

ಉ.- ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಕರ್ಮಕ್ಕೆ ವಿಧಿಯು ಇಲ್ಲ ಅದು ವಿಹಿತ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಅದನ್ನು ಮಾಡದೆ ಇದ್ದರೆ ಅನರ್ಥವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುವುದು ಅವಶ್ಯಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಕರ್ಮವನ್ನು

೯ 1 ನಿವೃತ್ತಾನ್ವಾಂ ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗಸ್ಥಿತಾನ್ವಾಂ ಸಾಧಕಾನ್ವಾಂ ಆತ್ಮಾ ಮನಃ ಯಸ್ಮಿನ್ ಸಃ ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಾ । ಅಥವಾ ನಿವೃತ್ತೇಷು ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗಾವಲಂಬಿಷು ಸಾಧಕೇಷು ವಿಷಯೇ ಆತ್ಮಾ ಮನಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಾ ।

೧೦ 2 ಅನಿವೃತ್ತಃ ವಿನಾಶಹೀನಃ ಆತ್ಮಾ ದೇಹಾದಿರಸ್ಯೇತನ್ನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಾ ।

-ವಿ. ರಾ.

ಅನಿವೃತ್ತ ಆತ್ಮಾ ದೇಹೋ ಯಸ್ಯ ಸಃ ।

-ಸ. ಸಂ.

೧೧ 3 ಅನಿಷು ಪೃತ್ವಾತ್ಮಾ ।

-ವಿ. ರಾ.

ಅಂತಿಮನುರ್ಥದ್ವಯಾ ತು 'ಅನಿವೃತ್ತಾತ್ಮಾ' ಇತಿ ಪದಚ್ಛೇದಮಂಗೀಕೃತೋಕ್ತಮ್ ॥

ಮಾಡದ ಇದ್ದರೆ ಅನರ್ಥವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಲ್ಲ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳುವದು ಸಾದಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿಯು ಉಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ. ಬಾಲಕನಿಗೆ ಕಹಿಯಾದ ಔಷಧಿಯನ್ನು ತಾಯಿಯು ಕುಡಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಮೊದಲು ಬಾಲಕನ ಬಾಯಿಗೆ ಇಡ ವಂತೆ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತಕರ್ಮದ ವಚನವು ಕೇವಲ ಪ್ರರೋಚನ.

೨೩೦ ಸಂವೃತಃ

೧ (ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಳಿದವರಿಗೆ ಕಾಣದಂತೆ ತಮಸ್ಸಿನಿಂದ) ಅಚ್ಚಾದಿತನಾಗಿರುವವನು¹.

ಭಗವಂತನು ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಪರಿಸಿ ತಾನು ಪ್ರಕೃತಿರೂಪದ ತಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಇರುವನು ಪ್ರಲಯಕಾಲದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ತಮಸ್ಸನ್ನು ಸರಿಸಿ, ತಾನು ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಿಸುವನು ಬಳಿಕ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವನು ಭಗವಂತನು ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿರೂಪದ ತಮಸ್ಸಿನಿಂದ ಅವೃತನಾಗಿರುವನೆಂಬ ದು ಸುಗ್ವೇದದಲ್ಲೂ ಇದೆ² ತಮಸ್ಸಿನ ಈ ಅಚ್ಚಾದನೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಉಳಿದವರು ಕಾಣದಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಹೊರತು ಭಗವಂತನು ನೋಡಲು ತಡೆ ಬಡ್ಡದು. ಅವನು ತಮಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗೂಢನಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿ, ಪುರುಷ ಮತ್ತು ಕಾಲ ಇವುಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ

೧ 1 ಸಂಪ್ರಿಯತೇ ಪ್ರಲಯೇ ಇತರೇಷಾಂ ದರ್ಶನಂ ಯಥಾ ನ ಸ್ವಾತ್ಮಭಾ ತಮಸಾ ಅಚ್ಚಾದ್ಯತೇ ಇತಿ ಸಂವೃತಃ ।

2 'ಸ ಇದಂ ಸರ್ವಂ ವಿಲಾಪ್ಯಾಂತಸ್ತಮಸಿ ನಿಲೀನಸ್ತದ್ ವಿಲಾಪ್ಯ ವೃತ್ತಿಸ್ತತೇ ಸ ಇದಂ ಸರ್ವಂ ವಿಸೃಜತಿ... .'

-ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-3-17

ನಿಲೀನಶಬ್ದೇನಾಪಿಹ ತತ್ಸಮುಚ್ಯತೇ ।

-ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ.

3 '... ತಮ ಅಸೀತ್ತಮಸಾ ಗೂಹ್ಯಮಗ್ರೇ ಪ್ರಕೇತಂ ಸಲಿಲಂ ಸರ್ವಮಾ ಇದಮ್ ।

ತುಚ್ಛೇನಾಭ್ಯಸಿಹಿತಂ ಯದಾಸೀತ್... .'

-ಮು. 10-129-3

ಇರುವುದು. ಆದರೆ ಅವನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಯಾರೂ ಾಣಲಾರರು—ಎಂದು ಹೈಂಗಿಶ್ರುತಿ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ¹

೨ (ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಕಾಣದಂತೆ) ಪರಮಾಚ್ಛಾದಿಕಾ ಎಂಬ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಅಚ್ಛಾದಿತ ನಾಗಿರುವವನು²

ಭಗವಂತನು ಹೃಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಉಳಿದ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲದವರಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಪರಮಾಚ್ಛಾದಿಕಾ ಎಂಬ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಭಗವಂತನನ್ನು ಅವರಿಸಿ ಅವನ ಜ್ಞಾನವು ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಬರದಂತೆ ಮಾಡುವುದು³. ಈ ಪರಮಾಚ್ಛಾದಿಕ ಭಗವಂತನ ಜ್ಞಾನ ಉಳಿದವರಿಗೆ ಬರದಂತೆ ತಡೆಯುವುದೇ ಹೊರತು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ತಡೆ ಆಗಲಾರದು⁴. ಆಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಚತುರ್ಮುಖಿನೇ ಹೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಈ ಪರಮಾಚ್ಛಾದಿಕಿಯು ಇರುವುದಿಲ್ಲ⁵

1 'ಸ ಏತಸ್ಮಿಂಸ್ತಮಸಿ ನಿಲೀನಃ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಪುರುಷಂ ಕಾಲಂ ಚಾಪ್ಯನುಪಶ್ಯತಿ ನೈನಂ ಪಶ್ಯತಿ ಕಶ್ಚನ'

—ಹೈಂಗಿಶ್ರುತಿ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-3-1-7)

೨ 2 ಮೇಘಾಂಕರ್ಷಿತಾದಿತ್ಯವತ್ ಯೋಗಮಾಯಾವೃತ್ತೇನ ಮೂಢಜ್ಞಾನಾವಿಷಯತ್ವಾತ್ ಸಂವೃತ್ತಃ |

—ವಿ. ರಾ.

3 .... ಪರಮಾಚ್ಛಾದಿಕಾ ಪರಾ |

—ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 10-94-12

* ಜೀನಂ ಪ್ರತಿ ಮಹಾವಿಷ್ಣುಂ ಯಾ ತ್ವಾಚ್ಛಾದಯತಿ ಪ್ರಭೋ |

ಸಾಂತರಾ ಪ್ರಕೃತಿಜ್ಞೇಯಾ ಪರಮಾಚ್ಛಾದಿಕಾ ಸ್ಮ, ತಾ |

—ವಿಷ್ಣುರಹಸ್ಯ

4 ನ ವಿಷ್ಣುಂ ಛಾದಯತೈಷಾ ತಜ್ಞಾನಂ ಛಾದಯೇತ್ ಪರಮ್ | ಜೀವಸ್ಮೈವ. . |

—ಮಹಾಕತ್ಯವಿನೇಕ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 10-94-12)

5 .. ನ ತತ್ರಾಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದೇರಸ್ಮಿ ಸಾ ಕೃಚಿತ್ |

—ಮಹಾಕತ್ಯವಿನೇಕ.

೨. ಜೀವಸ್ಥಿತಿವ ಕಾಮ ದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಆದಾ ಬಿಡುವಾಗಿರುವುದು¹

ಹೊಗೆಯಿಂದ ಅಗ್ನಿಯು ಅಪ್ಪರವಾಗುವುದು. ಪ್ರಕಾಶ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಅಗ್ನಿಗೆ ಹೊಗೆಯ ಸ್ಪರ್ಶವಿಲ್ಲ ಇತರರು ಮಾತ್ರ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಕಾಣಲಾರರು. ಅಂತೆಯೇ ಜೀವಸ್ಥಿತಿವ ಕಾಮವು ಭಗವಂತನ ಕುರಿತು ಪರದೆಯಂತೆ ಅವರಣವಾಗುವುದು. ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೇನೂ ಕಾಮದ ಸ್ಪರ್ಶವಿಲ್ಲ. ಕಾಮದ ಅವರಣದಿಂದಾಗಿ ಜೀವನು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರದ್ದು. ಈ "ಭಿಷ್ಣುಮದಲ್ಲಿ ಗೀತಾಪಾರ್ಯನು ಕಾಮದ ಅವರಣಕ್ಕೆ ಹೊಗೆಯ ಅವರಣದ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ನೀಡಿರುವನು²

೪ ಜನ್ನಾಗಿ ಗಣಗಳಿಂದ ಕೂಡುವವನು³

ಭಗವಂತನ ಆನಂದಾದಿಗುಣಗಳು ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾಂಶಗಳಾಗಿದ್ದು ಅವೆಗಳಿಂದ ಎಂದೆಂದೂ ವಿಯೋಗ ಹೊಂದದಂತೆ ಅವನು ಅವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರಲು.

೫ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಅವಳ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕರಾದ ಸೀತಾದೇವಿ ಮುಂತಾದ ರುಕ್ಮಿಣಿಯರಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ, ತದ್ಭೂತವಾಗಿ ಸ್ವೀಕೃತನಾಗಿರ ವುದು⁵.

೬ 1 ಜೀವಸ್ಥಿತೀನ ಕಾಮೇನ ತಸ್ಯ ಜ್ಞಾತೋ ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ ಸಂಪ್ರಿಯತೇ ಅಚ್ಛಾದ್ಯತ ಇತಿ ಸಂವೃತಃ |

2 ಧೂಮೇನಾಪ್ರಿಯತೇ ವಹ್ನಿಃ.. ತಥಾ ತೇನೇದಮಾವೃತಮ್"

-ಗೀ. 3-38

ಯಥಾ ಧೂಮೇನಾಗ್ನಿರಾವೃತಃ ಪ್ರಕಾಶರೂಪೋಽಸ್ಯ ನೈಷ್ಕಾಂತರ್ಥನಾಯ ತಥಾ ಪರಮಾತ್ಮಾ |

-ಗೀ. ಭಾ.

೪ 3 ಸಮ್ಯಗ್ಗುಣೈರ್ವೃತಃ |

-ಸ. ಸಂ.

4 ಯೈಷಾ ಚೇಷ್ಟಾ ಭಗವತೋ ಯಚ್ಚ ಜ್ಞಾನಂ ಪರಾತ್ಮನಃ | ತತ್ ಸರ್ವಂ ಭಗವಾನೇವ ಯೇ ಚ ಧರ್ಮಾ ಬಲಾದಯಃ |

-ಅ. ಉ. ಭಾ. 1-3-10.

೫ 5 ಲಕ್ಷ್ಮೀ ತತ್ಸ್ವರೂಪಭೂತಯಾ ಸೀತಯಾ ರುಕ್ಮಿಣ್ಯಾ ಚ ಸಂಪ್ರಿಯತೇ ಪತಿತ್ವೇನ ಸ್ವೀಕೃತಯತೇ ಇತಿ ಸಂವೃತಃ |

ಶ್ರೀಮದೇವಂಶು ಶಿವಾದ್ಯಂತ ಕಾಲದ, ಪ್ರಾಹರಿಯನ್ನೇ ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಕೊಂಬರವಳಾದಳು. ಇಂತ ಸಾತ್ವಿಕರಿಗೆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಮುದ್ರಪ ಧನಕಾಲವಲ್ಲ ಪಾದುಭವವಿಸಿದ ಅದಳು ಸುರಾಸುರಾದಿಗಳೆಲ್ಲರ ಎದುರು ಮಾಲೆಯನ್ನರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಳು¹

ಜನಕರಾಜನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ರುದ್ರಧನುಸ್ಸನ್ನು ಭಂಜಿಸಿದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಸೀತಾದೇವಿಯು ಮಾಲೆಯನ್ನು ಸಮ - ಸುವುದರ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಳು² ಭೀಷ್ಮಕನ ಮಗಳು ರಾಕ್ಷಸೇಂದೇವಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಯೇ ತನಗೆ ಅವನೇ ಪತಿ ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದಳು.

೬ ಏಕಾಂತ ಭಕ್ತರಿಂದ ಜೆನ್ನಾಗಿ ದರ್ಶಿಲ್ಪದುದವ³

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಉದ್ಭವನಿಗೆ ತನ್ನ ಏಕಾಂತ ಭಕ್ತರನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸುತ್ತ—ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಧಿಕ ಆದರವನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಭಕ್ತರು ಸತ್ಯಲೋಕಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನಾಗಲೀ, ಸ್ವರ್ಗಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನಾಗಲೀ

1 ನನ್ನೇ ನರ-ಸರ್ವಗುಣೈರಪೇಕ್ಷಿತಂ ರಮಾ ಮುಕುಂದಂ ನಿರಪೇಕ್ಷಮೀಕ್ಷಿತಮ್ |

-ಭಾಗ. 8-8-23

ಅನಾದ್ಯಂತಕಾಲೇತಪಿ ವಿಷ್ಣುನೇನಾಶ್ರಿತಾ ರಮಾ | ಅನೇಷಾಂ ಜ್ಞಾಪನಾರ್ಥಾಯ ದೋಷಾನಕ್ಷೇತರಾನ್ ಜಹೌ |

-ಭಾಗ. ತಾ. 9

2 'ಅಥೋ ಕರಾಭ್ಯಂ ಪ್ರತಿಗೃಹ್ಯ ಮಾಲಾಮವ್ಲಾನಪದ್ಧಾಂ ಜಲಜಾಯತಾಕ್ಷೀ |

ಉಪೇತ್ಯ ಮುಂದಂ ಲಲಿತೈಃ ಪದ್ಮೈಸ್ತಾಂ ತದಂಸ ಆಸಜ್ಯ ಚ ಪಾರ್ಶ್ವತೋತ್ತಭವತ್' |

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. 9. 4-28

3 ಸೋಪಶ್ರತ್ಯ ಮುಕುಂದಸ್ಯ ರೂಪವೀರ್ಯಗುಣಾಶ್ರಯಃ |

ಗೃಹಾಗತ್ಯಗೀಯಮಾಸಾಸ್ತಂ ವೇದನೇ ಸದೃಶಂ ಪತಿಮ್ |

-ಭಾಗ. 10-52-23

೬ 4 ಸಂನ್ವಿಯತೇ ಏಕಾಂತಭಕ್ತೈಃ ಸಮ್ಯಕ್ ಸ್ವೀಕೃತಂ ಇತಿ ಸಂವೃತಃ |

* ಸಮ್ಯಕ್ ದೇವಾದಿಭಿಃ ಪುರುಷಾರ್ಥಕಯಾ ವೃತ ಇತಿ ಸಂವೃತಃ |

ವಿ. ರಾ.

ಅಖಂಡಭೂಮಿಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಹದವಿಯನ್ನಾಗಲೀ, ಪಾತಾಳಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನಾಗಲೀ, ಯೋಗದಿ
ಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಯಾಕೆ, ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನಾಗಲೀ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನನ್ನೇ ಬಯಸುವ
ಅವನು ನನ್ನ ಹೊರತಾಗಿ ಇನ್ನೇನನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ—ಎನ್ನುವನು¹

೭ ನಿರ್ದೋಷಿಯಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಂದಲೂ ಪ್ರೀತಿಸಲ್ಪಡುವವನು²

ಭಗವಂತನು ನಿರ್ದೋಷಿಯಾಗಿದ್ದು ಗಣಪ್ಪರೂಪಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ನೆರೆಯವನು.
'ನೀನು ಸುಖಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಎಲ್ಲಿಯಿರಲೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲಾಗದು' ಎಂದೂ ರುಕ್ಮಿಣೀ
ದೇವಿಯು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ ಪಳೆ³

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಮಂತ್ರರನ್ನು ಕುರಿತು ಅಚ್ಚಾದನೆ]

ಪ್ರ - ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅಚ್ಚಾದಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ
ಅಚ್ಚಾದ್ಯರು ಯಾರು? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಜೀವರು ಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗ
ಅವರು ಅಚ್ಚಾದ್ಯರು ಅಗಲಾರರು ಅಚ್ಚಾದ್ಯರು ಇಲ್ಲದೆ ಅಚ್ಚಾದನೆಯು ಕೂಡುವುದಿಲ್ಲ

ಉ - ಮಂತ್ರಜೀವರು ನಿದ್ರೆಯು ಇಲ್ಲದೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಲ್ಲಿ
ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಪ್ರಲಯದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚಾ
ದಿತನು ಆಗುತ್ತಾನೆ

- 1 'ನ ಪಾರಮೇಷ್ಠ್ಯಂ ನ ಮಹೇಂದ್ರಧಿಷ್ಠ್ಯಂ ನ ಸುರ್ವಭಾವಂ ನ ರಸಾಧಿಪತ್ಯಮ್' ।
ನ ಯೋಗಸಿದ್ಧಿರಪುನರ್ಭವಂ ನಾ ಮಯ್ಯರ್ಪಿತಾತ್ಮೇಚ್ಛತಿ ಮದ್ವಿನಾಶನತ್' ।

-ಭಾಗ. 11-14-14

- 2 2 ನಿರ್ದೋಷತ್ವಾತ್ ಸಮ್ । ಪ್ರಿಯತೇ ಸರ್ವೈರುಪಾದೀಯತ ಇತಿ ವೃತಃ ।

- 3 ತ್ವಂ ನೈ ಸಮಸ್ತಪುರುಷಾರ್ಥಮಯಃ ಫಲಾತ್ಮಾ.... ।

-ಭಾಗ. 10-82-42

ಫಲಾತ್ಮಾ ಸುಖಾತ್ಮಾ । ಅತಃ ಏವ ಪುರುಷೈರರ್ಹಸ್ಯರೂಪಃ ।

-ಭಾಗ. ೫. ೧.

೨೪೧ ಸಂಪ್ರಮುದರ್ಶನ.

೧ ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಲ್ಲಿದ ಒಲ್ಲಿದ ಸಂಹರಿಸುವವನು¹

ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಚಿತ್ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಉಪಾದಾನವನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರಪಂಚವನ್ನಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳಿಸಿದ ಭಗವಂತನು ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚವು ತನ್ನ ವಿಸ್ತೃತರೂಪವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಪುನಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪಕ್ಕೆ ಮರಳುವಂತೆ, ಅಚಿತ್ಪ್ರಕೃತಿಯಾಗಿ ದುಃಖಮಗ್ನಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವನು.

೨ ಯಮಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ವಸುಧ್ಯ ಮಂತಾವದರ ಸಂಹಾರವನ್ನೂ ಬೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಸುವವನು²

ಮನುಷ್ಯರ ಸಂಹಾರಕನು ಯಮದೇವನು. ಸುದರ್ಶನ ಚಕ್ರಾಭಿಮಾನಿ ಕಾಮನು ಯಮದೇವನಿಗೆ ಸಂಹಾರಕನು, ಕಾಮನಿಗೆ ರುದ್ರನು ಸಂಹಾರಕನು, ರುದ್ರದೇವನಿಗೆ ಚತುರ್ಮುಖನು ಸಂಹಾರಕನು, ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಚಕ್ರರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ದುರ್ಗಾದೇವಿ ಸಂಹಾರಕಳು. ದುರ್ಗಾದೇವಿಗೂ ನಿಯಾಮಕನು 'ಪರಕಾಲ'ವೆನಿಸುವ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು. ಅವನ್ನೊಬ್ಬನೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರ ವಿಸ್ತರಿಸುವನು³. ಇವನೇ ಯಮಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಹಾರವನ್ನೂ ನಡೆಸುವನು ಸಂಹಾರ ಪ್ರಯುಕ್ತ ತನಗೆ ಪಾಪಲೇಪವಿಲ್ಲದಂತೆ, ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಸಂಹಾರವನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸುವನು.

೩ ನಿರ್ದೋಷನಾಗಿರುವವನು, ಪ್ರಕೃಷ್ಟನಾಗಿರುವವನು, ಜೀವಾತ್ಮರ ಲಿಂಗದೇಹವನ್ನೂ ಛೇದಿಸುವವನು⁴.

೧ 1 ಸಂಪ್ರಮುದರ್ಶಯತಿ ಪ್ರಲಯೇ ಸರ್ವಂ ಸಂಹರತೀತಿ ಸಂಪ್ರಮುದರ್ಶನಃ | 'ಮೃದ ಮರ್ಧನೇ'

೨ 2 ಯಮಾದಿಭಿಃ ಮನುಷ್ಯಾದೀನ್ ಸಂಪ್ರಮುದರ್ಶಯತಿ ವಿಲಾಯಯತೀತಿ ಸಂಪ್ರಮುದರ್ಶನಃ |

3 ಯಮಃ ಕಾಲೋ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ತಸ್ಯ ಕಾಲಃ ಸುದರ್ಶನಃ | ತಸ್ಯಾಪಿ ರುದ್ರಸ್ತತ್ಕಾರೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ದುರ್ಗಾಽಪಿ ತಸ್ಯ ತು | ಸಾ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಲಯೇ ದೇವೀ ವರ್ತತೇ ಚಕ್ರರೂಪಿಣೀ |
... ತಸ್ಯಾ ನಿಯಾಮಕೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಪರಃ ಕಾಲಃ ಸ ಉಚ್ಯತೇ | ... ತಸ್ಯಾ ಪ್ರಭುಃ ಸ ಏವೈಕೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಸರ್ವೇಶ್ವರೇಶ್ವರಃ'

-ಭಾಗ. ತಾ. ಧಿ. 3-12-38

೩ 4 ಸಮೀಚೀನತ್ವಾತ್ ಸಂ, ಪ್ರಕೃಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಪ್ರ; ಸ್ವಾಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನೇನ ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ಲಿಂಗದೇಹಂ ಮರ್ಧಯತಿ ನಾಶಯತೀತಿ ಸಂಪ್ರಮುದರ್ಶನಃ |

ಜಗವಂತನು ತಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿರ್ದೋಷನಾಗಿ, ಪ್ರಕೃಷ್ಟನಾಗಿ ಇರುವನು ಅಲ್ಲದೆ ಲಿಂಗದೇಹದ ಸಂಬಂಧ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವ ಯೋಗ್ಯ ಜೀವಾತ್ಮರ ದುಃಖಾಜ್ಞಾನಾದಿ ದೋಷಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಲಿಂಗದೇಹದ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನೂ ಬಿಡಿಸುವನು

೪ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಅವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಾರಹಡಿಸುವವನು¹

ವಾಸುದೇವರೂಪ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ, ನೀನು ನನ್ನ ಸಂಸಾರ ಬಂದನವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಾಶ ಪಡಿಸು ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡಿ ಆ ಮೂಲಕ ಅವಿದ್ಯೆಯ ಅವರಣವನ್ನು ಭೇದಿಸು—ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಗಿದೆ²

೫ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಂಹರಿಸುವವನು³

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಮಧುಸೂದನರೂಪ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ, ನೀನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅನಂದಪಡಿಸುವವನಾದುದರಿಂದಲೇ ಅವರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯನ್ನಂಟು ಮಾಡುವ ದಾನವರನ್ನು ದಂಡಿಸುವಿ—ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ 'ದಾನವಸಾದನ' 'ದೈವತವೋದನ'—ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿರುವರು⁴

೬ (ನಮುದ್ರವ್ಯವಧನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಡಗೋಲಾಗಿ ಒಳನಲ್ಪಟ್ಟ) ಮಂದರ ಪರ್ವತವು ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಗದಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು⁵

೪ 1 ಸಂವರಣಂ ತಮಃ ಸ್ವವಿದ್ಯಯಾ ಸಂಪ್ರಮರ್ದಯತೀತಿ ಸಂಪ್ರಮರ್ದನಃ ।

-ಪ. ಭ.

2 ಅಧಿಕಬಂಧಂ ರಂಧಯ ಬೋಧಾಚ್ಛಿಂಧಿ ಪಿಧಾನಂ ಬಂಧುರಮದ್ಧಾ ।

-ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ. 5-1

೫ 3 ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಮರ್ದಯತಿ ದೈತ್ಯಾನಿತಿ ಸಂಪ್ರಮರ್ದನಃ ।

-ಸ. ಸಂ

4 ಮಧುಸೂದನ ದಾನವಸಾದನ ವಂದೇ ದೈವತವೋದನ ವೇದಿತಪಾದ ।

-ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ. 5-7

೬ 5 ಸಂಪ್ರಮರ್ದಂ ಮಂದರಪರ್ವತಸ್ಯ ಕ್ಷೋದಂ ನಯತಿ ಆಹನಯತೀತಿ ಸಂಪ್ರಮರ್ದನಃ ।

ಅಮೃತಕ್ಕಾಗಿ ಸಮುದ್ರಮಧನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಸುರಾಸುರರು ಕಡಗೋಲಾಗಿ ಮಂದರ ಪರ್ವತವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವರು ಅದಕ್ಕೆ ವಾಸುಕಿಯನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಸುರಾಸುರರು ಮಧಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಮಧನದ ಆ ರಭಸಕ್ಕೆ ಮಂದರ ಪರ್ವತವು ಪುಡಿಪುಡಿಯಾಗದಿರಲೆಂದು ಭಗವಂತನು ಆ ಪರ್ವತ ವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು¹ ಇದರಿಂದಾಗಿಯೇ ಮಂದರ ಪರ್ವತವು ಮಧನಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥವಾಗುವುದು.

2 (ಶಿಶುನಾರರೂಪದಿಂದ) ಗ್ರಹನಕ್ಷತ್ರಾದಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಘರ್ಷಣೆಗೊಳಗಾಗಿ ಪುಡಿ ಪುಡಿಯಾಗದಂತೆ ಅಸುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುವವನು²

ಜಿಜ್ಞಾಸ

[ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿರಾಮ]

ಪ್ರ - ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದ ಜೀವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ಆ ಸಾಧನಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಇದರಿಂದ ಆ ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಲಯಕಾಲವು ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು³ ಹೀಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮಾಡುವದು ಅವನ ಗುಣವಾಗು ವದೇ?

ಉ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಜೀವಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಜೀವರಿಂದ ಸಾಧನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಲ್ಲ ಜೀವರಿಗೆ ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಧನಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಇಲ್ಲ ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ಹಗಲು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಇಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿದ್ರೆ ಬಂದರೆ ಮರುದಿನ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪುನಃ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅಂತಹ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದರಂತೆ ಸಾಧನಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುವ ಜೀವರಿಗೆ ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿರಾಮವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವರು ಪುನಃ ಪ್ರಪಂಚ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಧನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು ಭಗವಂತನ ಗುಣವೇ ಆಗುತ್ತದೆ

1 ಉಪಯುಕ್ತವಾದ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ನೇತ್ರಗೋತ್ರಯೋಸ್ತ್ವಯಾ ಪರೇಣಾವಿಶತಾ ಸಮೇಧಿತಾಃ ಮಮಂಥುರಬ್ಧಿಂ. . .

-ಮ. ಭಾರ ತಾ. ನಿ. 10-12

ಚೂರ್ಣಭಾವಪರಿಹಾರಾಯ ಗೋತ್ರೇ ಗಿರೌ ಪ್ರವೇಶ ಇತಿ ಭಾವಃ ।

-ಭಾವ ಪ್ರಕಾಶಿಕಾ

2 2 ಸಂಪ್ರಮುದ್ರಂ ಗ್ರಹನಕ್ಷತ್ರಾದೀನಾಂ ಪರಸ್ಪರ ಕ್ಷೋದಂ ನಯತಿ ಶಿಶುನಾರರೂಪೇಣ ಅಪನಯತೀತಿ ಸಂಪ್ರಮುದ್ರನಃ ।

೨೩೨ ಅಹಃಸಂವರ್ತಕಃ

೧ ದಿನಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸುವವನು

ಹಗಲು ಹಾಗೂ ರಾತ್ರಿ ಎಂಬ ಎರಡು ದಲಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ದಿನಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯನೇ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿದ್ದು^೨, ಅವನ ಚಲನೆಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿಯೇ 'ದಿನವು' 'ಸಡೆಯುವುದು' ಆದರೆ ಅಂತಹ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಗಗನದಲ್ಲಿ ಏರಿಸಿರುವವನು ಇಂದ್ರನಾಮಕ 'ಭಗವಂತನು'^೩ ಅಲ್ಲದೆ, ವರುಣ ನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಆದೇಶಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಅಂತರಿಕ್ಷವನ್ನು ಯಾವುದೇ ಪದಾರ್ಥದ ಪ್ರತಿಘಾತದಿಂದ ರಹಿತವನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿರುವನು^೪ ಸೂರ್ಯನು ಹಗಲು ಹೊತ್ತಲ್ಲಿ ಬೆಳಗುವಂತೆ ಮಾಡುವವನೂ ಸೂರ್ಯಾಂತ

೧ 1 ಸಮ್ಯಕ್ ವರ್ತಯತಿ ಪ್ರವರ್ತಯತೀತಿ ಸಂವರ್ತಕಃ | ಅಹ್ನಾಂ ದಿನಾನಾಂ ಸಂವರ್ತಕಃ ಅಹಃಸಂವರ್ತಕಃ | 'ಅಹರಿತ್ಯಯಂ ದಿನಾನಕ್ತಮಿತ್ಯುಭಯೋರೇಕಂ ವಚನಮ್' | ಸ ಶಬ್ದಃ ಉಭಯೋಃ ಸಹೈವ ವಾಚಕ ಇತಿ ಯಾವತ್' ಬ ಗೂ. (ಭಾಗ ತಾ. ಧಿ. ಟೀ. 3-12-10)

2 'ದಿನಾನಾಮಧಿಪಃ ಸೂರ್ಯಃ . . .'

-ಮ. ಭಾರ ತಾ ಧಿ 23-58

3 ಇಂದ್ರೋ ದೀರ್ಘಾಯ ಚಕ್ಷುಸ ಆ ಸೂರ್ಯಂ ರೋಹಯದ್ಧಿವಿ |

-ಮ. ವೇ. 7-3

ದೀರ್ಘಕಾಲಂ ದರ್ಶನಾಯ ಸೂರ್ಯಮಾರೋಹಯದ್ಧಿವಿ |

-ಮ. ವೇ. ಭಾ.

'...ಸೂರ್ಯಂ ದಿವ್ಯಾಕ್ಷರೋಹಯೋ ದೃಶೇ'

-ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-1-1-1

4 ಉರುಂ ಹಿ ರಾಜಾ ವರುಣಶ್ಚಕಾರ ಸೂರ್ಯಾಯ ಪಂಥಾನಮ್ನೇತನಾ ಉ |

-ಮ. ವೇ 24 8

'ಉರುಂ ರಾಜಾ ರಂಜನಾದ್ ರಾಜನಾದ್ ವಾ ಸೂರ್ಯಾಯ ಪಂಥಾನಮಸೌ ಚಕಾರ |

ಸ್ವಾಜ್ಞಾನುಸಾರೇಣ ಸದೈವ ಗತ್ಯೈ....'

-ಮ. ವೇ. ಭಾ.

ಗರ್ತನಾದ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನೇ¹ ಆದ್ದರಿಂದ ಸೂರ್ಯನ ಮೂಲಕ ರಾತ್ರಿಹಗಲುಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವವನು ಭಗವಂತನೇ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲೇ ಸೂರ್ಯಾರ್ತಗರ್ತನಾದ ಸವಿತೃನಾಮಕ ಭಗವಂತನೇ ತಮಸ್ಸನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನೂ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನೆಂದು ಋಗ್ವೇದ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ².

ಕಾಲನಿಯಾಮಕನಾದ ಭಗವಂತನು ಗ್ರಹ ನಕ್ಷತ್ರ ತಾರಾದಿಗಳ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ 'ಅನಿಮಿಷ' ನಾಗಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು, ಕಾಲದ ಸಂವತ್ಸರಾದಿ ಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವನೆಂದು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮೈತ್ರೇಯರು, ಭಗವಂತನು ಮುನ್ನೂರ ಆರುವತ್ತು ದಿನಗಳ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ವತ್ಸರ ನಾಮಕವಾಗಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ದಿನಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವರು³.

೨ ಜ್ಞಾನರೂಪಿಯಾದ ವಾಯುದೇವನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸುವವನು⁴.

1 ಯಂ ಏಷ ತಪತಿ

-ಐ. ಉ. 2-1-1-1

ಯಂ ಏಷ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲೇ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ತಪತಿ ಸ ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣಃ ।

-ಐ. ಉ. ಭಾ.

2 .ಸವಿತಾ ಚಿತ್ರಭಾಣುಃ ಕೃಷ್ಣಾ ರಜಾಂಸಿ ತವೀಷ್ಣಿನ್ದಧಾಣಃ ।

-ಯು. ವೇ. 35-4

ತಮಃಪ್ರಕಾಶೌ ಯದಧೀನೌ ಯತಸ್ತೌ ದಧಾಣ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ವಾಸುದೇವಃ ।

-ಯು. ವೇ. ಭಾ.

3 ಗ್ರಹಕ್ಷತಾರಾಚಕ್ರಸ್ಥಃ ಪರಮಾಣ್ವಾದಿನಾ ಜಗತ್ ।

ಸಂವತ್ಸರಾವಸಾನೇನ ಪರ್ಯೇತ್ಯನಿಮಿಷೋ ವಿಭುಃ ॥

ವತ್ಸರಶ್ಚ ವಿದುರೈವಂ ಪ್ರಭಾಷ್ಯತೇ ॥

-ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 3-12-14

‘ವತ್ಸರೋ ಯಃ ಸ್ಥಿತಸ್ತೃಹ್ವಾಂ ಷಷ್ಠ್ಯಶ್ಚರಶತತ್ರಯೇ ।.. ಏವಂ ಸ ಕಾಲನಾಮಾಸಿ ಕಾಲಸ್ಥಃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ’

-ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 3-12-14)

೨ 4 ಸಂವರ್ತಯತಿ ಪ್ರವರ್ತಯತೀತಿ ಸಂವರ್ತಕಃ । ‘ಅಹರಿತ್ಯುಚ್ಯತೇ ವಾಯುರ್ಜ್ಞಾನಾತ್ಮ-
ತ್ವಾತ್ ತಥೈವ ಚ’ (ಐತರೇಯ ಸಂಹಿತಾ ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-2-7-7) ಇತಿ ಜ್ಞಾನ-
ರೂಪತ್ವಾತ್ ಅಹಃ ವಾಯುಃ । ತಸ್ಯ ಸಂವರ್ತಕಃ । ಅಹಃ ಸಂವರ್ತಕಃ ।

ಇಂದ್ರನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಅದರಯೋಗ್ಯನಾದ ದಾಯಾದೇವನಿಗೆ ಬ್ಲಾನಕೊಟ್ಟು ಅವನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸುವನೆಂದು ಋಗ್ವೇದ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.¹

೨ ನಿತ್ಯಾಹೇಯಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಭಾರತೀದೇವಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸುವವನು²

೪ ಮಾಸವನ್ನು ನಡೆಸುವವನು.³

೫ ಮುಹೂರ್ತವನ್ನು ನಡೆಸುವವನು⁴

ಕಾಲದ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪರಿಮಾಣವಾದ ಪರಮಾಣುವಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ, ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಪರಿಮಾಣವಾದ ಸಂವತ್ಸರದವರೆಗಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪರಿಮಾಣವನ್ನೂ ನಿಯಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಾಲನಿಯಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಮಾಸ ಹಾಗೂ ಮುಹೂರ್ತ ಎಂಬ ಕಾಲ ಪರಿಮಾಣಗಳನ್ನೂ ನಿಯಮಿಸುವನು

೬ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವವನು⁵

1 ವಿಗೋಭಿರದ್ರಿವೈರಯತ್ ।

-ಋ. ವೇ. 7-3

ಜ್ಞಾನೈರಾದರಯೋಗ್ಯಂ ಚ ಪ್ರಾಣಾತ್ಮಾನಂ ಸಮೈರಯತ್ ।

-ಋ. ಭಾ.

೨ 2 'ಅಹರಾಖ್ಯಾ ಭಾರತೀ ತು ನಿತ್ಯಾಹೇಯಸ್ವರೂಪತಃ' (ಐತರೇಯ ಸಂಹಿತಾ -ಐ. ಉ. ಭಾ 2-2-7-2) ಇತ್ಯುಕ್ತದಿಶಾ ನಿತ್ಯಾಹೇಯಸ್ವರೂಪತಃ ಅಹಃ ಭಾರತೀ, ತಸ್ಯ ಸಂವರ್ತಕಃ ।

೪ 3 ಅಹರ್ಮೂಹೂರ್ತಂ ವಿಜ್ಞೇಯಮಹರ್ಮಾಸೋಽಪಿ ಭಣ್ಯತೇ । ಅಹರ್ದಿನಂ ಪ್ರಕಾಶಶ್ಚ ಕ್ವಚಿದ್ ಜ್ಞಾನಂ ಬಲಂ ತಥಾ' -ಬೃ. ಉ. ಭಾ 5-3-2 ಇತ್ಯಹಶ್ಚಬ್ದಸ್ಯ ಮಾಸ-ನಾಚಕತ್ವಮಪಿ ಸಿದ್ಧಮ್ ।

೫ 4 'ಅಹರ್ಮೂಹೂರ್ತಂ ' ಇತ್ಯಾದಿ ಪ್ರಮಾಣೇನ ಅಹಶ್ಚಬ್ದೇನ ಮುಹೂರ್ತೋಽಪಿ ಭಣ್ಯತೇ ।

೬ 5 'ಅಹರ್ದಿನಂ ಪ್ರಕಾಶಶ್ಚ...' ಇತ್ಯಹಶ್ಚಬ್ದಸ್ಯ ಪ್ರಕಾಶನಾಚಕತ್ವಮಪಿ ।

ಪ್ರಕಾಶರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನು ತನಗಿಂತ ಅಲ್ಪರಾದ ಸೂರ್ಯಾದಿಗಳ ತೇಜಸ್ಸಿಗೆ ಪ್ರೇರಕನಾಗಿರುವವನೆಂಬುದಾಗಿ ಚತುರ್ವೇದಶಿಷ್ಯಯು ಸಂದೇಶಿಸಿದ¹

೭ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಪ್ರೇರಿಸುವವನು²

೮ ಬಲವನ್ನೂ ದ್ರವಿಸುವವನು

ಜ್ಞಾನಬಲ ಹಾಗೂ ಬಾಹ್ಯಬಲ—ಎಂಬ ದಾಗಿ ಏರಡು ವಿಧದ³ ಬಲವನ್ನೂ ಭಗವಂತನೇ ಪ್ರೇರಿಸುವನು

೯ ಭಕ್ತರನ್ನೂ ಎಂದೆಂದೂ ಬಿಟ್ಟಿರಲಾರದವನು ಮತ್ತು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಆಧಾರ ನಾಗಿರುವವನು⁴.

1 ಅಹಂ ತತ್ತೇಜೋ ರಶ್ಮೀತ್.

--ಚತುರ್ವೇದ ಶಿಖಾ (ಬ್ರ. ಸೂ ಭಾ 1-3-22)

ಅಹಂ ತತ್ತೇಜೋ ರಶ್ಮೀದಿತಿ ನಾರಾಯಣಭಾಸಾ ಹಿ ಸರ್ವಂ ಭಾತಿ ।

--ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ.

ಅಹಂ ತತ್ತೇಜೋ ಮದಪೇಕ್ಷಯಾ ರಶ್ಮಿರೂಪಾಣಾಮಲ್ಪಾನಾಮನ್ಯೇಷಾಂ ತೇಜಸಾಂ ಪ್ರೇರಕವತ್ ।

--ತತ್ತ್ವ ದೀಪಿಕಾ

೭ 2 'ಅಹದಿನಂ ಪ್ರಕಾಶಶ್ಚ ಕೃಚಿದ್ ಜ್ಞಾನಂ ಬಲಂ ತಥಾ' ।

'ಅಹಲ್ಲಿಕೇತಿ ಹೋನಾಚ' (ಬ್ರ ಉ. 5-9-25) ಇತ್ಯತ್ರ ಜ್ಞಾನಾರ್ಥೇ ಅಹಶ್ಯಬ್ಧ - ಪ್ರಯುಕ್ತಃ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ವಾಚಾಯ್ಯಃ ನ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ-'ಅಹಜ್ಞಾನಮಸ್ಯ ಲೀನಮಿತ್ಯ ಹರ್ಲಿಕವಿವಾಹಲಿಕ..'

೮ 3 ಬಲಂ ಜ್ಞಾನಬಲಂ ಚೈವ ಬಾಹ್ಯಂ ಚೇತಿ ದ್ವಿಧಾ ಮತಮ್ ।

--ತತ್ತ್ವಸಾರ (ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ. 7-2-2)

೯ 4 ನ ಜಹಾತಿ ಭಕ್ತಾನಿತ್ಯಹಃ । ಸಂವರ್ತತೇ ಜಗದತ್ತೇತಿ ಸಂವರ್ತಕಃ । ಅಹಶ್ಚಾಸೌ ಸಂವರ್ತಕಶ್ಚೇತಿ ।

--ಸ. ಸಂ.

ಭಗವಂತನು ಸಕಲ ಜಗದಾಧಾರನಾಗಿರುವವರೂ ತನ್ನ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವನು

೧೦ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಾಗಲೀ, ಅಂಧಕಾರದಿಂದಾಗಲೀ ಆದರಿಸಲ್ಪಡದಿರುವವರು ಮತ್ತೊಂದು (ಮುಕ್ತಾತ್ಮರು) ಅಜ್ಞಾನ ದುಃಖಾದಿಗಳಿಗೊಳಗಾಗದೆ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇರುವಂತೆ ನಡೆಸುವವನು¹

ಜ್ಞಾನರೂಪಿಯಾದ, ಗುಣಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನು ಅಜ್ಞಾನಾದಿ ದೋಷಗಳಿಗಿಂದೂ ಒಳಗಾಗಲಾರನು ತನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದ ಜೀವಾತ್ಮರೂ ಅಜ್ಞಾನ ದುಃಖಾದಿ ದೋಷಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗದಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುವನು

೧೧ ಯಾರಿಂದಲೂ ಹೀನನಲ್ಲದೆ, ಸಮೀಚೀನನಾಗಿ ಇರುವವನು ಹಾಗೂ ಸರ್ವ ಪ್ರವರ್ತಕ².

ರಮಾದೇವಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ಭಗವದವೇಕ್ಷೆಯಾ ಹೀನರಾಗಿಯೇ ಇರುವರು ಸರ್ವೋತ್ತಮಾದ ಭಗವಂತನು ಮಾತ್ರ ಯಾರಿಂದಲೂ ಹೀನನಲ್ಲ ಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿ ಇರುವ ಅವನು ಸರ್ವರನ್ನೂ ಪ್ರೇರಿಸುವನು

೧೨ ದಿಸದಿಂದ ಉಪಲಕ್ಷಿತವಾದ ಕಾಲದ ಭ್ರಮಣೆಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವವನು³.

೧೩ ತ್ಯಜಿಸಲು ಆಗದಿರುವವನು. (ಜಗತ್ತನ್ನು) ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಸುವವನು⁴

೧೦ 1 'ತಮಸಾಹನನೀಯತ್ವಾದಹಃ' ಸಾಮಸಂಹಿತಾ (ಭಾಂ. ಉ. ಭಾ. 5-2 6) । ಮುಕ್ತಾನ್ ಸಂವರ್ತಯತಿ ಪ್ರವರ್ತಯತೀತಿ ಸಂವರ್ತಕಃ । ಅಹಶ್ವಾಸಾ ಸಂವರ್ತಕಶ್ಚ ಅಹಃಸಂವರ್ತಕಃ । ಸಾಮಸಂಹಿತಾಯಾಂ ನಕಾರಾಂತಃ ಅಹಶ್ಚೈವ ತಮಸಾಹನನೀಯಾರ್ಥಕತಯಾ ನ್ಯಾಖ್ಯಾತಃ ।

೧೧ 2 ಅಹೀನತ್ವಾದಹಃ । (ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 8-2 8) ಗುಣಪೂರ್ಣತ್ವೇನ ಸಮೀಚೀನತ್ವಾತ್ ಸಂ, ವರ್ತಯತಿ ಸರ್ವಂ ಪ್ರವರ್ತಯತೀತಿ ವರ್ತಕಃ ।

೧೨ 3 ಅಹರುಪ್ಲಕ್ಷಿತಕಾಲಪರಿವೃತ್ತಿಹೇತುಃ ಅಹಸ್ಸಂವರ್ತಕಃ ।

-ಪ. ಭ.

೧೩ 4 ನ ಹೀಯತ ಇತ್ಯಹಃ । ಸಂವರ್ತಕಃ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರವರ್ತಕಃ ।

-ನಾ. ರಾ

ನಾದಿರಾಜೀಯೇ 'ಅಹಃ' 'ಸಂವರ್ತಕಃ' ಇತಿ ಭಿನ್ನನಾಮತಯಾ ಪರಿಗಣಿತನಿವ ಭಾಸತೇ ।

೧೪ (ಭಯಪರಿಹಾರಾದಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ) ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಸುವವನು¹

೧೫ ಚೇತನರಿಗೆ ಬಲವನ್ನು ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ನೀಡಿ ಪ್ರೇರಿಸುವವನು²

೧೬ ಪ್ರಕಾರರೂಪಿಗಳಾದ ಸೂರ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ನಡೆಸುವವನು³

೧೭ ಪ್ರಕಾಶದ ಮೂಲಕ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೇ ಆವರಿಸಿರುವವನು⁴

ಶ್ರೀ ವೇದದ್ವಾಸರು ತಮ್ಮ ವಿಜ್ಞಾನ-ಪ್ರಕಾಶದ ಮೂಲಕ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಹೊರಗೂ ಒಳಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವರೆಂದು ಧ್ಯಾನಿಸಲಾಗುವುದು⁵

೧೪ 1 ಅಹರ್ದಿನಂ ಪ್ರಕಾಶಶ್ಚೈತ್ಯುಕ್ತೇಃ ಪ್ರಕಾಶವಾಚಿನೋಽಹಃಶಬ್ದಾತ್ ಮತ್ಪ್ರಥೀಯಃ | ತಸ್ಯ ಲುಕ್ | ಅಹಃ ಜ್ಞಾನಿನಂ ಭಕ್ತಜನಂ ಸಂ ಸಮ್ಯಕ್ ಭಯಪರಿಹಾರಾದಿನಾ ವರ್ತಯತೀತಿ ಅಹಃಸಂವರ್ತಕಃ |

~ಶೇ. ಚಂ.

೧೫ 2 ಅಹ್ನಾ ಬಲೇನ ಜ್ಞಾನೇನ ವಾ ಬಲಂ ಜ್ಞಾನಂ ವಾ ದತ್ತೇತಿ ಯಾವತ್ ಸಂವರ್ತಯತಿ ಚೇತನಾನ್ ಪ್ರವರ್ತಯತೀತಿ ಅಹಃಸಂವರ್ತಕಃ |

೧೬ 3 ಅಹ್ನಾ ಪ್ರಕಾಶರೂಪೇಣ ಸೂರ್ಯಾದಿನಾ ಸಂವರ್ತಯತಿ ಜಗತ್ ಪ್ರವರ್ತಯತೀತಿ ಅಹಃಸಂವರ್ತಕಃ |

೧೭ 4 ಅಹ್ನಾ ಪ್ರಕಾಶೇನ ಸಂವೃತ್ಯತೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಂ ಅವೃಣೋತೀತಿ ಅಹಃಸಂವರ್ತಕಃ | 'ವೃತು ವರಣೇ'

5 'ವಿಜ್ಞಾನರೋಚಿಃಪರಿಪೂರಿತಾಂತರ್ಬಾಹ್ಯಾಂಡಕೋಶಂ.....ಅನತೋಽಸ್ಮಿ'

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸವಿತೃಶಬ್ದದ ಪ್ರಯೋಗ]

- ಪ್ರ - ಗಾಯ ತ್ರಿಯು ಸರ್ವ ವೇದಗಳಿಗೆ ಮೂಲ ಇಂತಹ ಗಾಯತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣ ಎಂಬ ಪ್ರೇಷ್ಠ ನಾಮವನ್ನು ಹಾಕದೆ ಸವಿತೃ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಿಕ್ಕೇನು ಕಾರಣ?
- ಉ - ಕೆಲವು ನಾಸ್ತಿಕರು ಈಶ್ವರನು ತಮಗೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಒಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಸೂರ್ಯದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಸಬೇಕು ಎಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸೂರ್ಯವಾಚಿಕ ಸವಿತೃಶಬ್ದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಜಾತ್ಯಂಧರು ನೋಡುವದಿಲ್ಲ ಆದರೂ ಎಲ್ಲ ಜನರು ಸೂರ್ಯನು ಇದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ ನನಗೆ ಸೂರ್ಯನು ತೋರುವದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಒಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಜಾತ್ಯಂಧನು ಹೇಳಿದರೆ ಅವನನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಮೂರ್ಖ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರುತಿಗಳು ಸ್ಮೃತಿಗಳು ಯುಕ್ತಿಗಳು ಯೋಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಗಳು—ಈ ರೀತಿ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ಈಶ್ವರನು ಸಿದ್ಧನಾದರೂ ನಾಸ್ತಿಕರು ನನಗೆ ಈಶ್ವರನು ತೋರುವದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಈಶ್ವರನನ್ನು ನಾನು ಒಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅವನನ್ನು ಪರಮಮೂರ್ಖ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಒಪ್ಪದ ಜಾತ್ಯಂಧನನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ನೀನು ಪರಮಮೂರ್ಖ ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಜಾತ್ಯಂಧನು ಹೇಗೆ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕಾಗುತ್ತರೋ ಹಾಗೆಯೇ ಈಶ್ವರನು ನನಗೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಈಶ್ವರನನ್ನು ಒಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಅವನನ್ನು ಆ ಜಾತ್ಯಂಧನಂತೆ ಪರಮ ಮೂರ್ಖನು ನೀನು. ಶ್ರುತಿ ಸ್ಮೃತಿ ಯುಕ್ತಿ ಯೋಗಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಗಳು ಇರುವಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನೀನು ಹೇಳುತ್ತಿ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು ಇಷ್ಟನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸವಿತೃ ಶಬ್ದವನ್ನು ಗಾಯತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಾಗಿದೆ

೨೩೩ ವಹ್ನಿಃ

೧ ಜಗತ್ತನ್ನು ನಡೆಸುವವಂ¹

ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಭಗವಂತನೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಪದಾರ್ಥಗಳ ಮೂಲಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ನಡೆಸುವವನು ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ 'ವಿಶ್ವೇ ದೇವ' ಎನಿಸುವ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳನ್ನು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲೇ 'ವಹ್ನಯಃ'

೧ 1 ವಹತಿ ಪ್ರವರ್ತಯತೀತಿ ವಹ್ನಿಃ । 'ವಹ ಪ್ರಾಪಣೇ' ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಔಣಾದಿಕೋ ನಿಪ್ರತ್ಯಯಃ ।

ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ.¹

೨ (ಅಗ್ನಿಮುಖಿದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ) ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಆಯಾಯ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವವನು.²

ದೇವತೆಗಳು ಅಗ್ನಿಮುಖರು—ಅಗ್ನಿಯ ಮೂಲಕ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ್ದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವವರು ಅಗ್ನಿಯು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ್ದನ್ನು ಆಯಾಯ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವವನೆಂದು 'ವಹ್ನಿ' ಎಂದು ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವನು³ ಆದರೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಲುಪಿಸುವವನು ಅಗ್ನಿಂತರ್ಗತ ಪರಶುರಾಮನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಗ್ನಿಂತರ್ಗತ ಭಗವಂತನ ಮುಖದಲ್ಲೇ ಹೋಮವನ್ನು ನಡೆಸುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಭಗವಂತನನ್ನು 'ಜುಹ್ವಾಸ್ಯ' ಎಂದೂ, ಹಾಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ್ದನ್ನು ಭಗವಂತನು ಆಯಾಯ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವುದರಿಂದ 'ಹವ್ಯವಾಙ್' ಎಂದೂ ಋಗ್ವೇದವು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ.⁴ ಹೀಗೆ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಲುಪಿಸುವವನು ಭಗವಂತನೇ ಆಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ 'ವಜ್ರ'ಯು

೩ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೇ ಕೂರ್ಮರೂಪದಿಂದ ಹೂತ್ತಿರುವವನು⁵

1 'ವಿಶ್ವೇ ದೇವಾಸೋ ಅಸ್ರಿಧಃ ... ಮೇಧಂ ಜುಹಂತ ವಹ್ನಯಃ'

-ಯು. ವೇ. 3-9

ವಹ್ನಯೋ ವಹನಾದಸ್ಯ ।

-ಯು. ಭಾ

ಅಸ್ಯ ಜಗತೋ ವಹನಾತ್ ಪ್ರವರ್ತನಾತ್ ।

-ಯು. ಭಾ. ಟೀ.

೨ 2 ವಹತಿ ಅಗ್ನಿಮುಖೇ ಹುತಂ ಹವಿಃ ತತ್ತದ್ವೇನಾನ್ ಪ್ರತಿ ಪ್ರಾಪಯತೀತಿ ವಹ್ನಿಃ ।

3 ಹವ್ಯಂ ವಹತೀತಿ ವಹ್ನಿಃ ।

4 ಹವ್ಯನಾಡ್ ಜುಹ್ವಾಸ್ಯಃ ।

-ಯು. ವೇ. 12-6

ಯಸ್ಯಾಸ್ಯೇ ಹವಿಹೂಯತೇ ಸ ಜುಹ್ವಾಸ್ಯಃ ।

-ಮಂ. ಮಂ.

೩ 5 ವಹತಿ ಕೂರ್ಮರೂಪೇಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಂ ಧಾರಯತೀತಿ ವಹ್ನಿಃ । 'ಭಾರಂ ವಹತಿ' ಇತ್ಯಾದೌ ಧಾರಣಾರ್ಥೇತಿ ಪಠ್ಯತೇ ।

೪ ಆಯಾಯರೂಪದಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಾರ್ಥವನ್ನೂ ಹೊತ್ತಿರುವವನು¹

ಭಗವಂತನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಾರ್ಥವನ್ನೂ ಅತರ್ಯಾಮಿರೂಪದಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೊತ್ತಿರುವನೆಂಬುದಾಗಿ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ²

೫ ಖಂಡವ ವಸವನ್ನು (ಅರ್ಜುನನ ಮೂಲಕ) ನುಟ್ಟಿರುವವನು³.

೬ (ಅನೂರ) ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅಥವಾ ಆನಂದವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವವನು⁴

೭ ಜಗತ್ತುವರ್ತಕರಾದ ತತ್ವಾಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವವನು⁵

೪ 1 ಪ್ರತಿ ಪ್ರತಿ ಸ್ಥಿತ್ಯ ರೂಪೈಃ ಸರ್ವಾನ್ ಪದಾರ್ಥಾನ್ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ವಹತೀತಿ ವಹ್ನಿಃ ।

2 ಯಸ್ಮಾನ್ ಪುರುಷಾನ್ ನಿರೂಹ್ಯ ಪ್ರತ್ಯೂಹ್ಯಾತ್ಮಕಾಮತ್

-ಬೃ ಉ 5-9-26

‘ತದಪೇಕ್ಷಾಂ ವಿನೈವಾಸೌ ನಿರ್ಗತ್ಯ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ । ವಹತೈವಾನಿಶಂ ಸರ್ವಂ ನಿರೂಢಂ ತೇನ ತಜ್ಜಗತ್ । ಪ್ರತಿ ಪ್ರತಿ ಸ್ಥಿತ್ಯ ರೂಪೈರ್ಯಸ್ಮಾದ್ ಧತ್ತೇ ಹರಿಃ ಸದಾ । ಆತಃ ಪ್ರತ್ಯೂಹ್ಯತೇ ತೇನ ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತಮಿಂದಂ ಜಗತ್’

-ಬೃಹ್ಮತರ್ಕ (ಬೃ ಉ. ಭಾ.)

೫ 3 (ವಂ) ವನಂ ಖಂಡವವನಂ ಹಿನಸ್ತೀತಿ ವಹ್ನಿಃ ।

-ವಾ. ರಾ.

೬ 4 ವಂ ಅಸುರಾಣಾಂ ಜ್ಞಾನಂ ಆನಂದಂ ವಾ ಹಿನಸ್ತಿ ಹಂತೀತಿ ವಾ ವಹ್ನಿಃ ।

೭ 5 ವಹಂತಿ ಧಾರಯಂತಿ ಜಗದಿತಿ ವಹಾಸ್ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿನಃ । ತಾನ್ ನಯತಿ ಪೂರ್ವಾಂತೀತಿ ವಹ್ನಿಃ । ಅಗಂ ನಯತೀತ್ಯತ್ರ ಅಂತಾಕಾರಸ್ಯ ಲೋಪೇ ಸತಿ ಯಥಾ ಆಗ್ನಿರಿತಿ ಸಿದ್ಧ್ಯಂತಿ ತಥಾಕತ್ರಾಪಿ ನಿರುಕ್ತತ್ವಾತ್ ಹಕಾರೋತ್ತಕಾರಾರಸ್ಯ ಲೋಪೇ ಸತಿ ವಹ್ನಿರಿತಿ ಸಿದ್ಧ್ಯಂತಿ ।

೮ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜಗತ್ಪ್ರವರ್ತಕರಾದ ವಾಯುದೇವರನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸುವವನು¹

ದೇವ, ಋಷಿ, ಪಿತೃ, ಯಕ್ಷ, ಗಂಧರ್ವ, ಮನುಷ್ಯ ಹಾವು ಹಾಗೂ ಅಸುರರು—ಎಂಬ ಎಂಟು ಪ್ರಭೇದದ ಜೀವರಾಶಿಯನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ವ್ಯಷ್ಟಿ ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ, ಸಂಪೂರ್ಣರಾದ ಸುಪರ್ಣ, ರುದ್ರ, ಶೇಷ ಹಾಗೂ ದೇವೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಅವರ ಪತ್ನಿಯರನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಸಮಷ್ಟಿ' ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಅನಿಸುವ ವಾಯುದೇವರನ್ನೂ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಭಗವಂತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸುವನೆಂಬುದಾಗಿ ಋಗ್ವೇದ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ²

೯ ಪ್ರವಹಿಸುವ ನೀರನ್ನೂ ನಿಯಮಿಸುವವನು⁴

ಅಕ್ಷರನಾಮಕ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಶಾಸನೆಗೊಳಗಾಗಿಯೇ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನದಿಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹರಿಯುತ್ತಿವೆ—ಎಂದು ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವರು⁵

೮ 1 ವಹತಿ ವಿಶೇಷೇಣ ಧಾರಯತಿ ಜಗದಿತಿ ವಾಯುಃ ವಹಃ । ತಂ ನಯತಿ ವಿಶೇಷೇಣ ಪ್ರಣಯತೀತಿ ವಹ್ನಿಃ ।

2 ' ತಸ್ಮಾದ್ ವಾಯುರೇವ ವ್ಯಷ್ಟಿರ್ನಾರಯುರೇವ ಸಮಷ್ಟಿಃ . '

-ಬೃ. ಉ. 5-3-2

'ತಸ್ಮಾದ್ ಸರ್ವೋತ್ತಮೋ ವಾಯುರ್ವಿವಿಧಂ ತು ಯದಪ್ಪಕಮ್ । ದೇವಾನೃಷೀನ್ ಪಿತೃನ್ ಯಕ್ಷಾನ್ ಗಂಧರ್ವಾನ್ ಮಾನುಷೋರಗಾನ್ । ಅಸುರಾಂಶ್ಚೈವ ವಶೇ ನಿತ್ಯಂ ನಯತ್ಯಮಿತಪೌರುಷಃ । ಸಂಪೂರ್ಣಾಂಶ್ಚ ಸುಪರ್ಣೇಶಶೇಷೇಂದ್ರಾಸ್ತತ್ಸ್ಮಿಯೋಽಪಿ ಚ । ಅಷ್ಟೌ ನಯತ್ಯುನ್ಮಯತಿ ವಶೀಕೃತ್ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಭುಃ । ಆತೋ ವ್ಯಷ್ಟಿಃ ಸಮಷ್ಟಿಶ್ಚ ವಾಯುರೇವಾಭಿಧೀಯತೇ'-ಪರಮ ಸಂಹಿತಾ (ಬೃ ಉ ಭಾ)

3 ವಿಗೋಭಿರದ್ರಿಮೈರಯತ್ ।

-ಋ ವೇ 7-3

ಜ್ಞಾನೈರಾದರಯೋಗ್ಯಂ ಚ ಪ್ರಾಣಾತ್ಮಾನಂ ಸಮೈರಯತ್

೯ 4 ವಹತಿ ಪ್ರವಹತೀತಿ ವಹಂ ಜಲಂ ತನ್ನಯತೀತಿ ವಹ್ನಿಃ ।

5 'ಏತಸ್ಯ ವಾ ಅಕ್ಷರಸ್ಯ ಪ್ರಶಾಸನೇ ಗಾರ್ಗಿ ಪ್ರಾಚ್ಯೋತನ್ಯಾ ನದ್ಯಃ ಸ್ಕಂದಂತೇ ಶ್ರೀತೇಭ್ಯಃ ಪರ್ವತೇಭ್ಯಃ ಪ್ರತೀಚ್ಯೋತನ್ಯಾ ಯಾಂ ಯಾಂ ಚ ದಿಶಮನು ...'

-ಬೃ. ಉ. 5-8-9

೧೦ ತನ್ನನ್ನು ದೂರುವ ಗರುಡನನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವವನು¹

ತಾನು ಗರುಡನಲ್ಲಿ 'ವೈನತೇಯ' ಎಂಬ ವಿಮೂರ್ತಿರೂಪದಿಂದ ಇದ್ದು ಅವನು ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು³

೧೧ ಭಾರವನ್ನೂ ಹೊರುವ ಎತ್ತು ಹೊವಲಾದವುಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವವನು³

ನಾರಾಯಣ ಮತ್ತು ಅನಿರುದ್ಧ ನಾಮಕ ಬಗವಂತನು ಎತ್ತು ಅಶ್ವ ಮೊದಲಾದ ಭಾರ ಹೊರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾಯ ರೂಪದಿಂದಲೇ ಇದ್ದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸುವನು⁴

ಬಿಜ್ಜಾನೆ

[ಅಗ್ನಿಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಭೇದನೆ]

ಪ್ರ - ಋಗ್ವೇದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಮೇಳೇ ಎಂದು ಅಗ್ನಿಶಬ್ದದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಿರ್ದೇಶ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಕಾರಣ ಇದ್ದೀತು ಅದೇನು?

ಉ - ಐತರೇಯೋಪನಿಷದ್ವಾಷ್ಣದಲ್ಲಿ 'ಅಗ್ನಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಕೃತ್ವೈವ ದುನುದಾ ದುಕ್ತಿಭಾಗಿನಃ' ಅಗ್ನಂತರ್ಗತ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿಯೇ ಮನುಷ್ಯರು ಮುಕ್ತಿ ಭಾಗಿಗಳಾಗುವರು ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ ಅದುದರಿಂದಲೇ ಮನುಷ್ಯರು ನಿತ್ಯ ವೈಶ್ವದೇವಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಊಟ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ ಅದುದರಿಂದ ಅಗ್ನಿಯು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಧಾನ ಇದನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಋಗ್ವೇದದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಶಬ್ದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದು

೧೦ 1 ವಹತಿ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಮಿತಿ ವಹಃ ಗರುಡಃ | ತಂ ನಯತೀತಿ ವಹ್ನಿಃ |

2 'ವೈನತೇಯಶ್ಚ ಪಕ್ಷಿಣಾಮ್'

-ಗೀ 10-30

೧೦ 3 ವಹಂತಿ ಭಾರಮಿತಿ ವಹಾಃ ಬಲೀವರ್ದಾದಯಸ್ತಾನ್ ನಯತೀತಿ ವಹ್ನಿಃ |

4 ನಾರಾಯಣಾನಿರುದ್ಧೌ ತು ತಥಾಽನ್ಯಪಶುಷು ಸ್ಥಿತೌ | ವೃಷಭಾಶ್ವಾದಿರೂಪೇಣ ತೃಪ್ತಿ-
ದಾವಖಿಲಸ್ಯ ಚ | -ಐತರೇಯ ಸಂಹಿತಾ (ಐ ಉ ಭಾ 2-2-1-5)

*

*

*

ಪ್ರಾಪಣಾರ್ಥಕಾತ್ ಣೇರ್ಞ್ ಧಾತೋಃ ನಿಷ್ಪನ್ನಸ್ಯ ನೇತೃನಾಮ್ನಃ (222) ಉಕ್ತಾ ಅರ್ಥಾ ಅತ್ರಾಪ್ಯನುಸಂಧೇಯಾಃ |

೨೩೪ ಅನಿಲಃ

೧ ಇತರರನ್ನೂ ಆವರಿಸದೆ ಇರುವವನು¹

೨ ತನಗೆ ತಾನೇ ಆವರಿಸುವನಾಗಿ ಇರುವವನು²

ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾಗಿರುವವನು ಹೀಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಅವನಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಆಧಾರವಿಲ್ಲ³ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿಯೇ ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ತು ಅವನನ್ನು 'ಅನಿಲಯನ' ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ⁴ ಸಕಲ ಚರಾಚರಗಳೂ ನನ್ನನ್ನು ಆಧರಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ ನಾನು ಮಾತ್ರ ಯಾರನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ—ಎಂದು ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು⁵

೧ 1 ನ ವಿದ್ಯತೇ ಸ್ವತೋಽನ್ಯತ್ ನಿಲಯನಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಅನಿಲಃ ।

೨ 2 ಆಃ ಬ್ರಹ್ಮವ ನಿಲಯನಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಅನಿಲಃ । ನಾಯಾರಪಿ ಅನಿಲ ಇತಿ ಅನೇನೈವಾ-
ಭಿಪ್ರಾಯೇಣ ವ್ಯವಹೀಯತ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯೈಃ ಪ್ರದರ್ಶಿತಮ್-'ಆಃ
ಬ್ರಹ್ಮವ ನಿಲಯನಂ ಯಸ್ಯ ವಾಯೋಃ ಸೋಽನಿಲಮ್'

3 'ಸ ಭಗವಃ ಕಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಇತಿ ಸ್ವೇ ಮಹಿಮ್ನಿ'

-ಛಾಂ ಉ 7-2-9

4 ಯದಾ ಹ್ಯೇನ್ಯಷ ಏತಸ್ಮಿನ್ನದೃಶ್ಯೇ. ಅನಿಲಯನೇಽಭಯಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ವಿಂದತೇ'

-ತೈ ಉ. 2-12

' ನಿಜಾಶ್ರಯಾತ್ । ಅನಿಲಾಯನೇಽಭಯತ್ವೇನ ಯದಾ ಜ್ಞಾನೇನ ತಿಷ್ಠತಿ ।

-ಯಜುಃ ಸಂಹಿತಾ (ತೈ. ಉ. ಭಾ)

ನಿಜಾಶ್ರಯಾತ್ ಸ್ವಸ್ಮೈವ ಸ್ವಾಶ್ರಯಾತ್ ನ ವಿದ್ಯತೇ ಸ್ವತೋಽನ್ಯತ್ ನಿಲಯನಂ ತಥಾ
ಅಕಾರವಾಚ್ಯಃ ಸ್ವಯಮೇವ ನಿಲಯನಂ ಯಸ್ಯೇತ್ಯರ್ಥದ್ವಯಮ್ ।

-ಬ. ಗೋ. (ತೈ ಉ ಭಾ. ಟೀ.)

5 'ಮತ್ಸಾನ್ನಿ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ನಚಾಹಂ ತೇಷ್ವವಸ್ಥಿತಃ'

-ಗೀ. ವಿ. 9-4

ಮದಾಧಾರತಯೈವ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಸಜಡಜೀವಜಾತಾನಿ । ತೇಷು ಚಾಹಂ ನಾವಸ್ಥಿತಃ
ತದಾಧಾರತಯಾ ತದುಪಜೀವನೇನ ನ ವರ್ತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ।

೨ ತ-ಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪ್ರೇರಕನಿಲ್ಲದವನು¹

ಮುಕ್ತಾಮುಕ್ತ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ಭಗವಂತನು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವ ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತು. ಅಂತಹ ಭಗವಂತನು ಮಾತ್ರ ಯಾರಿಂದಲೂ ಪ್ರೇರಿತನಲ್ಲ, ಯಾರನ್ನೂ ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ—ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿದೆ² ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಅಂತಹ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಯಾರೂ ಎಂದೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಆದವನಿಲ್ಲ—ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ³

೪ ಅಧಾರವಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದವನು⁴

ಸ್ವರೂಪಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಬಲ್ಲ ಭಗವಂತನಿಗೆ. ಸೃಷ್ಟಿಗೆ

೨. 1 ಏಲಯತೀತಿ ಇಲಃ ಪ್ರೇರಕಃ । 'ಇಲ ಪ್ರೇರಣೇ' । ನ ವಿದ್ಯತೇ ಇಲಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಅನಿಲಃ ।

ಇಲತಿ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ಇಲಃ । ತದ್ರಹಿತತ್ವಾದನಿಲಃ ।

-ಐ. ರಾ

2 . . ಸರ್ವಂ ತತ್ ಪ್ರಜ್ಞಾನೇತ್ರಂ ಪ್ರಜ್ಞಾನೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ ಪ್ರಜ್ಞಾನೇತ್ಯೋಽಲೋಕಃ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಪ್ರಜ್ಞಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮ ॥

-ಐ. ಉ 2 5.1-4

ಸರ್ವಂ ಜಗದಿದಂ ವಿಷ್ಣೋರ್ವಶೇ ತಿಸ್ಥತಿ ಸರ್ವದಾ । ತೇನೈವ ನೀಯತೇ ನಿತ್ಯಂ ತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್ । ಮುಕ್ತಾ ಯೋಽಲೋಕನಾಮನೋ ನೀಯಂತೇ ತೇಽಪಿ ವಿಷ್ಣುನಾ । ಸ್ವಯಂ ಚಾನನ್ಯನಿಷ್ಕತ್ಯಾತ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠೇತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ ।

-ಐತರೇಯಸಂಹಿತಾ (ಐ. ಉ. ಭಾ)

3 ಅಂತರ್ಯಾಮೀ ಶ್ರಿಯಶ್ಚಾಪಿ ವಿಷ್ಣುರೇವ ನ ಸಂಶಯಃ ।

ನಾಂತರ್ಯಾಮೀ ಕಶ್ಚಿದಸ್ತಿ ವಿಷ್ಣೋಃ ಕ್ವಾಪಿ ಕುತಶ್ಚನ ।

-ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ 6-19-12)

೪ 4 ನ ವಿದ್ಯತೇ ಇಲಾ ಅಧಾರಭೂತಾ ಭೂಮಿಯಸ್ಯ ಸಃ ಅನಿಲಃ ।

-ವಾ. ರಾ.

ಸ್ವತಂತ್ರಾಧಾರವಾಗಿ ಭೂಮಿ ಯ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲ¹ ಆದರೂ ತನ್ನ ಐಶ್ವರ್ಯದ ಪ್ರಕಟಣೆಗಾಗಿಯಷ್ಟೇ ತನಗೆ ಅಧಿ-ಗಳಾದ ಭೂಮ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಅವನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವನು ಜಗತ್ಕರ್ತನಾದ ಭಗವಂತನು ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಅಧಿಷ್ಠಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಅಂತರಿಕ್ಷಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನೋ, ಸ್ವವಹಿಮೆಯಿಂದ ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಅಂತರಿಕ್ಷಗಳನ್ನು ಆವರಿಸಿರುವನೋ—ಅಂಕು ಸ್ವತಂತ್ರಗಳಾದ ಅಧಿಷ್ಠಾನಾದಿಗಳು ಯಾವವು ತಾನೇ ಇವೆ?—ಎಂದು ಅಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಉಗ್ಗೇದವು ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಧಿಷ್ಠಾನಾದಿಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಇಲ್ಲ²—ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದೆ

೫ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವವನು⁴

ವ್ಯಾಖ್ಯೆವಾಗಿ 'ಪ್ರಾಣ' ಎನಿಸುವ ಭಗವಂತನೇ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವವನು

1 ಸ್ವತಂತ್ರಹತ ಸಾಧನಾ ಸೃಷ್ಟಿಲೋಕೇ ದೃಷ್ಟಾ | ನೈವಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ | ಸ್ವರೂಪ-ಸಾಮರ್ಥ್ಯಾದೇವ ತಸ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಃ |

-ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ (2-1-15)

2 ಸಾಧನಾನಾಂ ಸಾಧನತ್ವಂ ಯದಾತ್ಮಾಧೀನಮಿಷ್ಟತೇ ; ತದಾ ಸಾಧನಸಂಪತ್ತಿರೈಶ್ವರ್ಯ-ದ್ಯೋತಿಕಾ ಭವೇತ್—ಬ್ರ ಸೂ ಭಾ. (2-1-19)

3 ಕಿಂ ಸ್ವಿದಾಸೀದಧಿಷ್ಠಾನಮಾರಂಭಣಿಂ ಕತಮತ್ ಸ್ವಿತ್ ಕಥಾಹಸೀತ್ ಯತೋ ಭೂಮಿಂ ಜನಯನ್ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾ ವಿದ್ಯಾಮೌಢೋನ್ಮಹಿನಾ ವಿಶ್ವಚಕ್ಷಾಃ |

-ಯು. ವೇ 10-81-2

‘ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾ ಜಗತ್ಕರ್ತಾ ಹರಿಃ ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲೇ ‘ಯತೋ’ ಯೇನಾಧಿಷ್ಠಾನಾದಿನಾ ಭೂಮಿಂ ದ್ಯಾಂ ಚ ಜನಯನ್ ವಿಶೇಷೇಣ ಬಭೂವ | ಯೇನ ಚಾಧಿಷ್ಠಾನಾದಿನಾ ‘ಮಹಿನಾ’ ಸ್ವಮಹಿಮ್ನಾ ವಿಶ್ವಚಕ್ಷಾಃ ಸರ್ವಾವಯವೈಃ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯೈರ್ವಾ ದರ್ಶನ ಶಕ್ತಿಮಾನ್ ಹರಿಃ ಭೂಮಿಂ ದ್ಯಾಂ ಚ ಔರ್ಜೋತ್ ಪ್ರಲಯೇ ಅವ್ಯುರ್ಜೋತ್ ತದಧಿ-ಷ್ಠಾನಂ ಅಧಿಕರಣಿಂ ಕಿಂ ಸ್ವಿದಾಸೀತ್ ಕಿಮಾಸೀತ್ ನ ಕಿಮಪಿ.....

-ಭಾಷ್ಯ ದೀಪಿಕಾ

೫ 4 ಅನಿತಿ ಚೇಷ್ಟತೇತನೇನೇತ್ಯನಿಲಃ |

-ವಿ. ರಾ.

೭ ಅನಾದಿಯಾಗಿರುವವನು¹

೮ (ಪುಭಾಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ) ಪುಣ್ಯ ಪಾಪಗಳನ್ನು
ಸ್ವೀಕರಿಸದವನು²

ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳ ಲೋಪವಿಲ್ಲ³

೯ ಜೀತರಿಕೆ ನಿಡುವವನು⁴

೧೦ ಮುಖ್ಯವ್ರಾಣನ ಉಪಾಸಕರಲ್ಲಿ ಆದರ ಉಳ್ಳವನು⁵

೭ 1 ಅನಾದಿತ್ಯಾತ್-ಅನಿಲಃ ।

-ಶಾಂ ಭಾ.

ಅನಾದಿಭಾವತ್ಯಾನ್ಯ ನಿಲೀಯತೇ ನ ವಿನಶ್ವತೀತ್ಯನಿಲಃ ।

-ವಿವೃತಿಃ

೭ 2 ಅನಾದಾತಾ-ಅನಿಲಃ ।

-ಶಾಂ ಭಾ.

ನಿವೃರ್ವಾತ್ 'ಲಾ ಅದಾನೇ' ಇತ್ಯಸ್ಮಾತ್ ಕ ಪ್ರತ್ಯಯೇ ನಿಲ ಇತಿ ರೂಪಮ್ ।

ನಿಲೋ ನ ಭವತೀತ್ಯನಿಲಃ ।

-ವಿವೃತಿಃ ।

3 ತೀರ್ಣೋ ಹಿ ವರ್ತತೇ ನಿತ್ಯಂ ಪುಣ್ಯಪಾಪೇ ಜನಾರ್ದನಃ ।

ನೈನಂ ಕದಾಚಿತ್ ತಪತಃ ಪುಣ್ಯಪಾಪೇ ಜನಾರ್ದನಮ್ ।

-ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 6-4-22

೮ 4 ಏವಮೇಷಾಮನನಾತ್-ಉಜ್ಜೀವನಾದ್ ಅನಿಲಃ ।

-ಪ. ಭ

೯ 5 ಅನಿಷು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣೋಪಾಸಕೇಷು ಲಃ ಸ್ನೇಹಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಅನಿಲಃ ।

'ಲಃ ಶ್ಲೇಷೇ ...'-ಏಕಾಕ್ಷರಕೋಟಃ ।

[ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಆಗಿನೇಯ 'ಅನಿಲಃ' ಎಂಬ ಸಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.]

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪರಮಾತ್ಮನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ]

ಪ್ರ - ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರಾದಿಗಳೂ ಪರಾಶ್ರಯರಹಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಆದುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪರಾಶ್ರಯವಿಲ್ಲದವನು ಎಂಬುದು ಏನು ವಿಶೇಷ?

ಉ - ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಾದಿಗಳ ಒಳಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿ ಇದ್ದಾನೆ. ಮಣಗಳ ಒಳಗೆ ಇರುವ ಸೂತ್ರವು ಮಣಗಳಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗುವಂತೆ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಾದಿಗಳ ಒಳಗೆ ಇರುವ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯನು ಆಗುವನು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಇದ್ದು ಅವನಿಗೆ ಆಶ್ರಯರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಇದು ಅವನಲ್ಲಿ ಇರುವ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ.

೨೩೫ ಧರಣೀಧರಃ

೧ ಭೂದೇವಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು¹

ಭೂಮಿಗೆ ಮುಖ್ಯಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಭೂಮಿವಾಚಕಗಳಾದ ಭೂಮಿ, ಧರಾ, ಭೂ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ಧರಣೀ ಶಬ್ದದಿಂದಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಾಚ್ಯಳಾಗಿರುವಳು. ನಿತ್ಯಾವಿಯೋಗಿನಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಆ ರೂಪವನ್ನು ಭಗವಂತನು ನಿತ್ಯವೂ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಇರುವನು. ನಾರಾಯಣಾಷ್ಟಾಕ್ಷರ ಪಂತ್ರದ ಧ್ಯಾನಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವಿಯು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮತ್ತು ಧರಾ ರೂಪಗಳಿಂದ ಆಲಿಂಗಿತನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ² ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಶ್ರೀ, ಭೂ ಹಾಗೂ ದುರ್ಗಾ ಎಂಬ ಮೂರು ರೂಪಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನ ಜೊತೆಗೆ ಪವಡಿಸಿರುವಳೆಂದು ಜ್ಯೋತಿಃಸಂಹಿತೆ ತಿಳಿಸಿದೆ.³

೧ 1 ಧರತೀತಿ ಧರಃ ಧರಣ್ಯಾಃ ಭೂದೇವ್ಯಾಃ ಧರಃ ।

2 'ಉದ್ಯದ್ಭಾಸ್ವತ್ಸಮಾಭಾಸಃ...ಧೈಯೋಽ ಸಮೀಶ್ವರಃ। ಲಕ್ಷ್ಮೀಧರಾಭ್ಯಾಮಾಶ್ಲಿಷ್ಯಃ...'

-ತಂ. ಸಾ ಸಂ 1-17

3 ಶ್ರೀ ಭೂಮಿರಿತಿ ರೂಪಾಭ್ಯಾಂ ಪ್ರಕೃತಿರ್ವಿಷ್ಣುನಾ ಸಹ ಶೇತೇ. ...।

-ಜ್ಯೋತಿಃಸಂಹಿತಾ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ 10-94-12)

ಅಕ್ಷರಗಾಮಕ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಶಾಸನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಶ್ರೀರೂಪ ಹಾಗೂ ಭೂಮಿ ರೂಪಗಳು ದೃತಗತಾಗಿವೆ ಎಂದು ಯಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು ಗಾರ್ಗಿಗ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವರು¹

೨ ಭೂಲೋಕದ ಅವಾಂತರ ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ವಿಕೃತವಾದ ದರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು²

ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಾಭಿಮಾನಿನಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಾದರೆ ಅವಾಂತರ ಅಭಿಮಾನಿನಿ ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಕಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೃಢವಾದ ದರಿಸಿದೇವತೆ ಆಕೆಗೂ ಭಗವಂತನೇ ದಾರಕ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದ ಒನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಧರಣಿದೇವಿ ಮೇರುಪರ್ವತದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಪ್ರಸನ್ನನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಳು—'ನಿನ್ನಿಂದ ನಾನು ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವೆ ಜಗತ್ತೂ ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.'³

೩ ಭೂಲೋಕದನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು⁴

ಭೂಮಿಯನ್ನು ಶೇಷನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಆದರೆ ಶೇಷನಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ವಿಭೂತಿರೂಪದಿಂದ ಇದ್ದು ಶೇಷನಿಗೆ ಭೂಧಾರಣೆಗೆ ಬೇಕಾದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು ಭಗವಂತನೇ⁵ ಅಲ್ಲದೆ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೂ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದೊಳಗಿನ ನೀರನ್ನೂ ಭಗವಂತನು ಕೂರ್ಮ ರೂಪದಿಂದ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು ಈ ಕೂರ್ಮರೂಪದ ಪುಚ್ಛವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡು

ದುರ್ಗಾರೂಪ ಸ್ಯಾಪ್ಯುಪಲಕ್ಷ್ಯಮಿದಮ್ ।

-ಬ ಗೋ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. ಟೀ)

1 'ಏತಸ್ಯ ನಾ ಅಕ್ಷರಸ್ಯ ಪ್ರಶಾಸನೇ ಗಾರ್ಗಿ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯಾ ವಿಧೃತೇ ತಿಷ್ಠತಃ '

-ಬೃ. ಉ. 5-8-9

ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯಾ ಶ್ರೀಭೂಮೀ ತದಾಧಾರೋ ಹರಿರ್ನಿತ್ಯಂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೇಣ ಪ್ರಶಾಸಕಃ ।

-ಮಹಾವೀಮಾನಸಾ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ.)

೨ 2 ಧರಣ್ಯಾಃ ಭೂಲೋಕಸ್ಯ ಅವಾಂತರಾಭಿಮಾನಿನ್ಯಾಃ ಪೃಥಿವೀನಾಮನ್ಯಾಃ ದೇವತಾಯಾಃ ಧರಃ ಧರಣೀಧರಃ ।

3 ತ್ವಯಾ ಧಾರ್ಯಾ ತ್ವಹಂ ದೇವ ತ್ವಯಾ ನೈ ಧಾರ್ಯತೇ ಜಗತ್ ।

-ಹ. ವಂ. ಹರಿವಂಶಪರ್ವ 52-14

೩ 4 ಧರತೀತಿ ಧರಃ । ಧರಣ್ಯಾಃ ಭೂಮ್ಯಾಃ ಧರಃ ಧರಣೀಧರಃ ।

5 ಅನಂತಶ್ಚಾಸ್ಮಿ ನಾಗಾನಾಂ.. ।

-ಗೀತಾ. 10.29

ಕೂರ್ಮರೂಪದಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವನಿರುವನು ಇವನ ಪುಚ್ಛವನ್ನು ಅಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡು ಶೇಷನು ಸರ್ವಾಧಾರವಾದ ಪೃಥಿವಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು—ಎಂದು 'ವೈಭವ' ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ¹ ಆದ್ದರಿಂದ ಪೃಥಿವಿಯನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಪೃಥಿವೀದೇವಿಯೇ ಶ್ರೀಮಪ್ಪವಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಳು—ಸಕಲ ಭುವನಗಳನ್ನು ನೀನೇ ಧರಿಸಿರುವಿ ನೀನು ಸ್ವಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಧರಿಸಿರುವುದನ್ನೇ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಯತ್ನ ಪಟ್ಟು ನಾನು ಧರಿಸಿರುವೆ ನಷ್ಟೇ ನಿನ್ನಿಂದ ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದನ್ನೇ ನಾನೂ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆನೆ ಹೊರತು ನಿನ್ನಿಂದ ಧೃತವಾಗಲಾರ ಧನ್ನು ನಾನು ಧರಿಸಲಾರೆ²

ಹಾಗೆಯೇ ಭೂಮಿಯು ಕಂಚಿಸದೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವವು ಪರ್ವತಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ 'ಭೂಧರ' ಎಂದೇ ಎನಿಸಿರುವ ಇವುಗಳಿಗೂ ಸ್ಥೈರ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು³ ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುವವನು ಭಗವಂತನೇ.

೪ (ತನ್ನ ಕಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದ) ಭೂಮಿಯನ್ನು ವರಾಹರೂಪದಿಂದ ಧರಿಸಿರುವವನು⁴

ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅದರ ಕಕ್ಷೆಯಿಂದ ಉರುಳಿಸಿದಾಗ, ಅದು ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿರಲು ಭಗವಂತನು ವರಾಹರೂಪದಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಉದ್ಧಾರವನ್ನು ನಡೆಸಿರುವನು ಭೂದೇವಿ

- 1 'ಬಿಭರ್ತ್ಯಂಡಂ ಹರಿಃ ಕೂರ್ಮಸ್ತ್ವಂಡೇ ಚಾಪ್ಯೈದಕಂ ಮಹತ್ | ಉದಕೇ ಕೂರ್ಮ ರೂಪಸ್ಯ ವಾಯೋಃ ಪುಚ್ಛಂ ಸಮಾಶ್ರಿತಮ್ | ವಾಯೋಃ ಪುಚ್ಛಂ ಸಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಶೇಷಸ್ತು ಹೃಥಿವೀಮಿನಾಮ್ | ಬಿಭರ್ತಿ ತಸ್ಯಾಂ ಚ ಜಗದಿಂದ ಸರ್ವಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್'

—ವೈಭವ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ.3-2-3)

- 2 ತ್ವಂ ಧಾರಯಸಿ ಭೂತಾನಿ ಭುವನಾನಿ ಬಿಭರ್ಷಿ ಚ |

. ಯತ್ ತ್ವಯಾ ಧಾರ್ಯತೇ ಕಿಂಚಿತ್ ತೇಜಸಾ ಚ ಬಲೇನ ಚ |

ತತಸ್ತವ ಪ್ರಸಾದೇನ ಮಯಾ ಯತ್ನಾಚ್ಚ ಧಾರ್ಯತೇ |

ತ್ವಯಾ ಧೃತಂ ಧಾರಯಾಮಿ ನಾಧೃತಂ ಧಾರಯಾಮ್ಯಹಮ್ ||

—ಹ. ವಂ. ಹರಿವಂಶ ಪರ್ವ 52-14,15,16

- 3 'ಭೂಧರಾಣಾಮಹಂ ಸ್ಥೈರ್ಯಂ . '

—ಭಾಗ 11-16-33

೪ 4 ಸ್ವಕಕ್ಷಾಂತಃ ಭ್ರಷ್ಟಾಂ ಧರಣೀಂ ಭೂಮಿಂ ಉದ್ಧರತೀತಿ ಧರಣೀಧರಃ |

ಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಿಸುವಾಗ ವರಾಹರೂಪಿ ಭಗವಂತನ ನೂರಾರು ಕೈಗಳಿಂದ ಉದ್ಧೃತಳಾದಳೆಂಬುದಾಗಿ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ¹

೨) ಜಗದ್ಧಾರಕರಾದ ವಾಯ್ವಾದಿದೇವತೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು²

ಭಗವಂತನ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ವಿಷ್ಣುಸೂಕ್ತವು ಭಗವಂತನು ಹೀಗೆ ಮಹಿಮಾನ್ವಿತನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಜಗದ್ಧಾರಕರಾದ ವಾಯ್ವಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ³.

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪತಿವ್ರತಾರ್ಥಮ್]

ಪ್ರ. - ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವಧಾರಕನು ಆದುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಧರಣೀಧರಃ ಎಂದು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುವಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮಧರಃ ರುದ್ರಧರಃ ಇಂದ್ರಧರಃ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಏಕೆ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ? ಕೇವಲ ಧರಣೀಧರಃ ಎಂದು ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು?

ಉ.- ಎಲ್ಲರ ಮನಸ್ಸವಾಕ್ಯಗಳ ವ್ಯಾಪಾರವು ಧರಣೀಶಬ್ದವಾಚ್ಯಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಆಧೀನ ಅವಳ ಅನುಗ್ರಹ ಇದ್ದರೆ ನಾವು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಏನನ್ನಾದರೂ ತಿಳಿಯ ಬಹುದು. ಏನನ್ನಾದರೂ ಮಾತಾಡಬಹುದು ಅವಳ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅವಳು ಸಂತುಷ್ಟಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ 'ವಿಷ್ಣುನಾ ಸಹಿತಾ ಧ್ಯಾತಾ ಸಾಪಿ ತುಷ್ಠಿಂ ಪರಾಂ ಪ್ರಚೇತ್' ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣಾನುಸಾರ ವಿಶ್ವಾದಿನಿಂದ ಕೂಡಿಯೇ ಅವಳನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಬೇಕು ಇದು ಎಲ್ಲ ಪತಿವ್ರತೆಯರಿಗೆ ಧರ್ಮ. ಲೋಕದ ಎಲ್ಲ ಪತಿವ್ರತಾ ಸ್ತ್ರೀಯರು ತಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿರ ಸಹಿತವಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ ತಾವು ಸಂತೋಷ

1 ಉದ್ಧೃತಾಕ್ರಿಸಿ ವರಾಹೇಣ ಕೃಷ್ಣೇನ ಶತಬಾಹುನಾ ।

-ಮ. ನಾ. ೮

೨) ಜಗತ್ ಧರಂತೀತಿ ಧರಣ್ಯಃ ನಾಯ್ವಾದಿದೇವತಾಃ । ತಾಸಾಂ ಧರಃ ಧರಣೀಧರಃ ।

3 ಅತೋ ಧರ್ಮಾಣಿ ಧಾರಯನ್ ।

-ಯ. ಷೇ. 22-18

ಧಾರಕಾಂಶ್ಚೈವ ನಾಯ್ವಾದೀನ್ ಧಾರಯನ್ ವರ್ತತೇ ತತಃ ।

-ಯ. ಭಾ.

ಪಡಬೇಕು ಕೇವಲ ತಮ್ಮನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದಾಗ ಅವರು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಬಾರದು. ಈ ರೀತಿ ಪತಿವ್ರತಾ ಧರ್ಮವನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ತೋರಿಸತಕ್ಕವಳು ಧರಣೀದೇವಿಯು ಅದುದರಿಂದ ಧರಣೀ ದೇವಿಯ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಕೂಡಿ ಅವಳನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಧರಣೀಧರಃ ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಹಿತ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿದರು

ಸುಪ್ರಸಾದಃ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ವಿಶ್ವಧೃಗ್ ವಿಶ್ವಭುಗ್ ವಿಭುಃ |

ಸತ್ಕರ್ತೃ ಸತ್ಕೃತಃ ಸಾಧುರ್ಜಹ್ನುರ್ನಾರಾಯಣೋ ನರಃ || ೨೬ ||

೨೬ ಸುಪ್ರಸಾದಃ

೧ ಶೋಭನವಾದ ಅನುಗ್ರಹ ಉಳ್ಳವನು¹

‘ಅನಂತನೆನಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನು ಪ್ರಸನ್ನನಾದನೆಂದರೆ ಯಾವುದು ತಾನೇ ದುರ್ಲಭ ವೆನಿಸಿತು? — ಎನ್ನುವ ಭಕ್ತಪ್ರಹ್ಲಾದನ ಮಾತು ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸಾದವು ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥ ಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಡಬಲ್ಲನೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು.² ಭಗವಂತನು ಸೇವಕರ ಸೇವೆಗುಣವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವನು. ‘ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷ ಹೇಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸಿದವರಿಗೆ ಅವರ ಸೇವಾ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಫಲವನ್ನು ನೀಡುವುದೋ ಅಂತೆಯೇ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸಾದವೂ ಸೇವಕರ ಸೇವೆಗುಣವಾಗಿಯೇ ಉದಯಿಸುವುದೆಂದು ಉದ್ಭವನು ಸ್ತುತಿಸಿರುವನು³

೧ 1 ಶೋಭನಃ ಪ್ರಸಾದಃ ಅನುಗ್ರಹಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸುಪ್ರಸಾದಃ |

ಪ್ರಸಾದೇ ಶೋಭನತ್ವಂ ಸರ್ವಪುರುಷಾರ್ಥಪ್ರಯೋಜಕತ್ವಂ, ವಿಶೇಷತಃ ನೋಕ್ಷ-
ಸಾಧಕತ್ವಂ ತಾರಕನ್ಯೇನ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತತ್ವಂ ಫಲದಾಯಿತ್ವಂ, ಇತ್ಯಾದಿ

2 ‘ತುಷ್ಠೇ ಚ ಯತ್ರ ಕಿಮಲಭ್ಯವನಂತ ಆದ್ಯೇ

—ಭಾಗ. 7-6-31

* ‘ತಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರಸನ್ನೇ ಕಿಮಿಹಾಸ್ತುಲಭ್ಯಂ . ’

—ಗೀ. ಭಾ. 2-24

3 ಸಂಸೇವತಾಂ ಸುರತರೋರಿವ ತೇ ಪ್ರಸಾದಃ ಸೇನಾನುರೂಪಮಂದಯೋ ನ ವಿಪರ್ಯಾ-
ಯೋಽತಃ |

—ಭಾಗ. 10-72-6

ನಾರದೀಯವು ಯಾವ ಯಾವ ಸಾಧನದಿಂದ ಎಂತೆಂತದ ದ ಟ್ಟು ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸ ಬಹುದು, ಅದು ಯಾವ ಯಾವ ಫಲಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾಗಿ ವುದೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿದೆ—ಬರೇ ಯಜ್ಞ ಯಾಗಾದಿ ಕವ ದಿಂದಾಗಿ ಕನಿಷ್ಠ ವ ಟ್ಟವ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದವು ಲಭಿಸುವುದು, ಅದು ಸ್ವರ್ಗ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು ಶ್ರಮಾದಿಗಳಿಂದ ಮಧ್ಯಮಮಟ್ಟದ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದವು ಸಿದ್ಧಿಸು ವುದು, ಇದು ಜಾಲೋಕಾದಿಗಳ ಮೃತ್ತಿಗ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು ಜ್ಞಾನಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಉತ್ತಮ ಮಟ್ಟದ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದವು ದೊರಕುವುದು ಈ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಸಾದವು ಮೋಕ್ಷಪ್ರಗುಪಾರ್ಥದ ಗಳಿಕೆಯ ಸಾಧನವಾಗುವುದು¹ ಸ್ವರೂಪದ ಶ್ರಾವ್ಯವಾದ ಮೋಕ್ಷ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ದೊರಕುವಂತಹದ್ದು ಸಾಧಕನು ಶಾಸ್ತ್ರದ ಶ್ರವಣ-ಮನನ-ನಿದಿದ್ವಾಸನಗಳಿಂದ ಜಗವಂತನ ಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದಿಸಲು, ರೋಗಗುಣದಿಂದ ಹ ಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಮಕ್ರೋದಾದಿಗಳು ಪ್ರತಿಬಂಧಕ ಗಳಾಗಿದ್ದು ಇವುಗಳನ್ನು ಹತ್ತಿಕ್ಕೆ ಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಲು ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹವೇ² ಭಗವಂತನ ಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅವನ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದಿಸಲೂ ಅವನ ಪ್ರಸಾದ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಅವ್ಯಕ್ತೈಕಸ್ವಭಾವದ ಭಗವಂತನು ಪ್ರಸನ್ನನಾದಾಗಷ್ಟೇ ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಲೇ ತನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವನು³ ಹೀಗೆ ಸಾಧಕನು ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ಅವನ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದನೆಂದರೆ ಅದರಿಂದಾಗಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವ ಭಗವಂತನು

ರವಾದೀನಾನುಧಿಕೋದಯೋಕ್ತಿ ಸೇವಾ ಭಿಕ್ಷತ್ವಾದೇವ ||

ಭಾಗ ತಾ. ನಿ 7-9 27

- 1 ಕರ್ನಾಣಾ ತ್ವಧಮಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಪ್ರಸಾದಃ ಶ್ರವಣಾದಿಭಿಃ | ಮಧ್ಯಮೋ ಜ್ಞಾನಸಂಪತ್ಯಾ ಪ್ರಸಾದಸ್ತೋತ್ರನೋ ಮತಃ | ಪ್ರಸಾದಾತ್ತ್ವಧಮಾದ್ ವಿಷ್ಣೋಃ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಃ ಸ್ವರ್ಗಾರ್ಥತಃ | ಮಧ್ಯಮಾಜ್ಞಾನಲೋಕಾದಿರುತ್ತಮಸ್ತೈವ ಮುಕ್ತಿದಃ |

-ನಾರದೀಯ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 1-1-1)

- 2 'ಅನಿಜ್ಞಾಯ ಪರಂ ಮತ್ತೋ ಜಯಃ ಕಾಮಸ್ಯ ನೈ ಕುತಃ'

-ಗೀ. ತಾ. 4-43

- 3 'ಅತೋತ್ರನಂತೇನ ತಥಾ ಹಿ ಲಿಂಗಮ್'

-ಬ್ರ. ಸೂ. 3-2-27

'ನಿತ್ಯಾವ್ಯಕ್ತೋಕ್ತಿ ಭಗವಾನೀಕ್ಷತೇ ನಿಜಶಕ್ತಿತಃ | ತಮೃತೇ ಪರಮಾತ್ಮಾನಂ ಕಃ ಪಶ್ಯೇತಾಮಿತಂ ಪ್ರಭುಮ್'

-ನಾರಾಯಣಾಧ್ಯಾತ್ಮ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ.)

‘ಅವನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು¹ ಹೀಗೆ ಮೋಕ್ಷವು ವರ್ಣದಾಗಿ ಭಗವದಧೀನವೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿತರಾದವರಷ್ಟೇ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವನ ಮಹಿಮೆ ಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಸಂಸಾರವನ್ನು ದಾಟಬಹುದೆಂದು ಚತುರ್ಮುಖನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು² ಲೋಕವಂತನ ಪರಮ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ಮುಕ್ತನಾಗಿರುವಂತೆಯೇ, ಅಲ್ಲಿ ನೈಜಾನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು ಕೂಡ—ಎಂದು ಸಂಕೇತಿಸುವ ಉಪನಿಷತ್ತು ಮುಕ್ತನ ನೈಜಾನಂದದ ಅನುಭವಕ್ಕೂ ಭಗವಂತನ ಪರಮಪ್ರಸಾದದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದವು ಬೇವಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಒಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ನೀಡಿ, ನೈಜಾನಂದವನ್ನು ಅವನ ಭವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಮಾಹತ್ವವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಸತ್ಯವ್ರತರಾಜನು ಮತ್ಸ್ಯರೂಪಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ—ಉಳಿದ ದೇವತೆಗಳು, ಗುರುಗಳು, ಜನರು ಇವರೆಲ್ಲ ಸೆರಿಯೂ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದದ ಹತ್ತು ಸಾವಿರದ ಒಂದು ಪಾಲಿನಷ್ಟೂ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಮಾಡಲಾರರು—ಎಂದಿರುವನು.

- 1 ಶ್ರವಣಾದಿತ್ರಯೋತ್ಸವದ್ವಷ್ಟೈವ ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ ಹರಿಃ | ಪ್ರಸನ್ನೋ ಮುಕ್ತಿದೋ ನಿತ್ಯಮನ್ಯಥಾ ನ ಕಥಾಚನ

-ಛಾಯಾ ನಿವರಣ 3-3-24

- 2 ‘ಯೇಷಾಂ ಸ ಏವ ಭಗವಾನ್ ದಯಯೇದನಂತಃ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಶ್ರಿತಹದೋ ಯದಿ ನಿರ್ಘಲೀಕಮ್ | ತೇ ವೈ ವಿದಂತ್ಯತಿತರಂತಿ ಚ ದೇವಮಾಯಾಂ ನೈಷಾಂ ಮಮಾಹಮಿತಿ ಧೀಃ ಶ್ವಸ್ಯಗಾಲಭಕ್ಷೇ’

-ಭಾಗ 2-7-42

- 3 ಏವಮೇವೈಷ ಸಂಪ್ರಸಾದೋಽಸ್ಮಾಚ್ಛರೀರಾತ್ ಸಮುತ್ಥಾಯ ಹರಂ ಜ್ಯೋತಿರುಪ- ಸಂಪದ್ಯ ಸ್ವೇನ ರೂಪೇಣಾಭಿನಿಷ್ಪದ್ಯತೇ ಸ ಉತ್ತಮ ಪುರುಷಃ |

-ಛಾಂ ಉ 8-4-2

ಏವಂ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಸಾದೇನ ವಿಷ್ಣೋರ್ನುರ್ದೇಹಿ ಯೋಽಪರಃ |

ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ತೇ ನಿಜಾನಂದಮಾಪ್ನುಂತಿ ಸ ಕೇಶವಃ |

-ಸಾಮಸಂಹಿತಾ (ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ.)

- 4 ‘ನ ಯತ್ಪ್ರಸಾದಾಯಂತಭಾಗಲೇಶಮನ್ಯೇ ಚ ದೇವಾ ಗುರವೋ ಜನಾಃ ಸ್ವಯಮ್ | ಕರ್ತುಂ ಸಮೇತಾಃ ಪ್ರಭವಂತಿ ಪುಂಸಸ್ತನಿಃಶ್ವರಂ ತ್ಯಾಂ ಶರಣಂ ಪ್ರಹದ್ಯೇ’

-ಭಾಗ. 8-24-49

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸಾದವು ಸಾಧಕನ ಸಾದನಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗಿ ಭವಿಷ್ಯವು ಪ್ರಯುಕ್ತ, ಚತುರ್ವಿದ ವೈರುಷಾದೃಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಅಸಾಧಾರಣ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅತ್ಯಂತ ಶೋಭನವಾದುದೆನಿಸಿದೆ

೨ ಶೋಭನವಾದ ಮನಃಪ್ರಸಾದವು ದೊರಕುವಂತೆ ಆಂಗೈಹಿಸುವುದು¹

ರಾಗದ್ವೇಷಗಳಿಂದ ದೂರಗಳಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಯಾರಿಗೆ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತವಿದೆಯೋ ಅಂತಹವನು ಮನಃ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಪಡೆಯುವನೆಂದು ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ತಿಳಿಸಿರುವನು ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಕ್ಕಾದರೂ ಭಗವಂತನ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮಗ್ನಗೊಳಿಸುವುದೇ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಯೋಜಕ² ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ ಮೂಲಕವಾದ ಮನಃಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಭಗವಂ

೨ 1 ಶೋಭನಃ ಪ್ರಸಾದಃ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾನಾಂ ಮನಃಪ್ರಸಾದಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಸುಪ್ರಸಾದಃ |

2 ರಾಗದ್ವೇಷವಿಯುಕ್ತೈಃ ವಿಷಯಾನಿಂದ್ರಿಯೈಶ್ಚರನ್ |

ಅತ್ಮವಶೈರ್ವಿಘ್ನೇಯಾತ್ಮಾ ಪ್ರಸಾದಮಧಿಗಚ್ಛತಿ ||

-ಗೀ 2-64

ಪ್ರಸಾದಂ-ಮನಃಪ್ರಸಾದಮ್ |

-ಗೀ ಭಾ.

3 ತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಸಂಯಮ್ಯ ಯುಕ್ತ ಅಸೀತ ಮತ್ಪರಃ |

-ಗೀ. 2-61

ಬಹುಯತ್ನವತಃ ಶಕ್ತ್ಯಾನಿ ಆತೋ ಯತ್ನಂ ಕುರ್ಯಾದಿತ್ಯಾಶಯಃ | ಯುಕ್ತಃ ಮಯಿ ಮನೋ ಯುಕ್ತ್ವಾ ಅಹಮೇವ ಪರಃ ಸರ್ವಸ್ಯಾದುತ್ಕೃಷ್ಟೋ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಮತ್ಪರಃ |

-ಗೀ. ಭಾ.

ಅಯಂ ಭಾವಃ | ಯದ್ವಹೀಂದ್ರಿಯಜಯೇ ಪರೋಕ್ತಃ ಪ್ರತ್ಯಾಕಾಹಾದಿಃ ಸಾಧಾರಣ-ಪ್ರಯತ್ನೋ ನ ಸಾಧನಮ್ | ನಾಹಿ ನಿರಾಹಾರತ್ವಾದಿಕಂ ಪ್ರಾಗುಕ್ತಮವಶ್ಯಮ್ | ತಥಾಽಪಿ ತತ್ಪ್ರತಿನಿಧಿನಾ ಮಹಾಪ್ರಯತ್ನೇನ ಜೇಯಾನಿ | ತತ್ ಭಗವತಃ ಸರ್ವೋತ್ತ-

ತನೇ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಯೋಜಕ ಅಲ್ಲದೆ, ಮನಃಪ್ರಸಾದವು ಸತ್ತ್ವಗುಣದ ವಿಕಾರವಾಗಿದ್ದು, ಅದು ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಲಭಿಸುವಂತಹದ್ದು¹.

೩ ಪ್ರಸನ್ನತೆಗೆ ಕಾರಣವಾದ, ರೋಭನವಾದ ಸುಖ ಉಳ್ಳವನು.²

ಭಗವಂತನ ಅನಂದವು ಸಕಲಜಗತ್ತಿಗೂ ಆಧಾರವಾಗಿದೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮತ್ತು ಮಾತಿಗೆ ಎಟಕದಷ್ಟು ಅಪರಿಮಿತವಾಗಿದೆ. ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಈ ಅನಂದದ ಒಂದು ತುಣುಕಿನಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ ಅನಂದವನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸುವರು ಇತರರ ಅನಂದಕ್ಕಿಂತ ಅತ್ಯಂತ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದುದು. ಅದುದರಿಂದ ಭಗವಂತನ ಅನಂದವು ಇತರ ಎಲ್ಲ ಅನಂದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದುದು—ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀವೇದ ವ್ಯಾಸರು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿರುವರು³.

ಮತ್ಸಜ್ಞಾನವೋರ್ವಂ ತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ನಿರಂತರಂ ಮನೋಯೋಜನವಿಂದ್ರಿಯಂಜಯೇ ಮುಖ್ಯಂ ಸಾಧನಮ್ । ನಿರಾಹಾರತ್ವಾದಿಕಂ ತು ವಸ್ತುಗತಿಪ್ರದರ್ಶನಾರ್ಥಮೇ-
ವೋಕ್ತಮಿತಿ ।

-ಗೀ ವಿ

1 'ಯೇ ಚೈವ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾ ಭಾವಾಃ ಮತ್ತ ಏವೇತಿ ತಾನ್ ವಿದ್ಧಿ . '

-ಗೀ 7-12

೩ 2 ಪ್ರಸಾದತತ್ವನೇನೇತಿ ಪ್ರಸಾದಃ ಸುಖಂ ಸುಷ್ಕಂ ಪ್ರಸಾದೋ ಯಸ್ಯೇತಿ ಸಂಪ್ರಸಾದಃ ।

-ಸ. ಸಂ.

* 'ಭೂಮಾ ಸಂಪ್ರಸಾದಾತ್ (ಬ್ರ ಸೂ 1-3-8) ಇತಿ ಸೂತ್ರೇ ಪ್ರಸಾದಶಬ್ದಃ ಸುಖಾರ್ಥಕತಯಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಃ—'ಸಂಪ್ರಸಾದಾತ್ ಪೂರ್ಣಸುಖರೂಪತ್ವಾದಿತಿ' ।

3 ಪರಮತಃ ಸೇತೋನ್ಮಾನಸಂಬಂಧಭೇದವ್ಯಪದೇಶೇಭ್ಯಃ

-ಬ್ರ ಸೂ. 3-2-32

ನ ಚಾನಂದಾದಿತ್ವಾಲೋಕಾನಂದಾದಿವತ್ । ಏಷ ಸೇತುವಿಧೃತೀರ್ಯ ಏಷ ಅನಂದಃ ಪರಸ್ಯೈಷ ನಿತ್ಯೋ ಮಹಿಮಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯೇತಿ ಸೇತುತ್ವಂ ಹ್ಯುಚ್ಯತೇ । ಯತೋ ವಾಚೋ ನಿವರ್ತಂತ ಇತ್ಯನ್ಮಾನತ್ವಮ್ । ಏತಸ್ಯೈವಾನಂದಸ್ಯಾನ್ಮಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಮಾತ್ರಾಮುಪಜೀವಂತೀತಿ ಸಂಬಂಧಃ । ಅನ್ಯಜ್ಞಾನ್ಮಾನಂ ತು ಜೀವಾನಾಮನ್ಯಜ್ಞಾನ್ಮಾನಂ ಪರಸ್ಯ ಚ । ನಿತ್ಯಾನಂದಾವ್ಯಯಂ ಪೂರ್ಣಂ ಪರಜ್ಞಾನಂ ವಿಧೀಯತ ಇತಿ ಭೇದಃ । ಆತೋಽಲೌಕಿಕತ್ವಾತ್ಪರಮೇವ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಾದಿಕಮ್ ।

-ಬ್ರ. ಸೂ ಭಾ.

೪ ಶೋಭನವಾದ ಸುಖ ಸ್ವರೂಪಿ ¹

೫ ರೋಭನವಾದ ಸುಖವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು ²

ದುಃಖಾಮಿಶ್ರಿತ ಹಾಗೂ ಸಹಜ ಸುಖ ಮುಕ್ತಿಸುಖ. ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಗೆ ಇದು ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಾಗಿಯೇ ದೊರಕುವಂತಹದ್ದು ³

೬ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪೂರ್ಣರಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನೂ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುವವನು ⁴

೭ ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವವನು ⁵

ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಭಗವಂತನ ಪ್ರತಿಮೆಯಂತಿರುವವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಭಗವಂತನು

ಅಧಾರತ್ವಮಿತತ್ಯೋಪಜೀವ್ಯತ್ವನಿಯಾಮಕತ್ವಾನಾಂ ವ್ಯಪದೇಶಾತ್, 'ನಿತ್ಯಾನಂದಾ-
ವ್ಯಯಂ ಪೂರ್ಣಂ ಪರಜ್ಞಾನಂ ವಿಧೀಯತ' ಇತ್ಯಾಧಿಕೃತೇನ ವ್ಯಲಕ್ಷಣ್ಯವ್ಯಪದೇಶಾಚ್ಚ
ಸರ್ವಸ್ಯಾದುತ್ತಮಮೇವ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಾದಿಕಮ್ ।

- ತತ್ತ್ವದೀಪಿಕಾ

೪ 1 ಶೋಭನಸುಖರೂಪತ್ವಾತ್ ಸುಪ್ರಸಾದಃ ।

೫ 2 ಪ್ರಸಾದಃ ಸುಖಮ್ । ಸುಷ್ಮ ಪ್ರಸಾದಃ ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಸುಪ್ರಸಾದಃ ।

3 ಏವಂ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಸಾದೇನ ವಿಷ್ಣೋರ್ಮುಕ್ತೋಕ್ತಸಿ ಯೋಕ್ತಫರಃ ।

ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ತೇನಿಜಾನಂದಮಾಪ್ನುವಂತಿ ಸ ಕೇಶವಃ ।

- ಸಾಮಂ ಸಂಹಿತಾ (ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ. 8-4-2)

೬ 4 ಸುಪ್ರಾಂತೀತಿ ಸುಪ್ರಾಃ ಜ್ಞಾನಪೂರ್ಣಾಃ ಜ್ಞಾನಿನಃ । ವಿಪ್ರವತ್, 'ಪ್ರಾ ಪೂರಣೇ' । ತಾನ್
ಸಾದಯಂತಿ ಮುಕ್ತಿಂ ಪ್ರತಿ ಗಮಯಂತೀತಿ ಸುಪ್ರಸಾದಃ । 'ಸದಲ್ ವಿಶರಣಗತ್ಯವ-
ಸಾದನೇಷು'

೭ 5 ಸುಪ್ರಾಃ ವಿಪ್ರಾಃ ಜ್ಞಾನಿನ ಇತಿ ಯಾವತ್ । ತೇಷು ಸೀದತಿ ವಿಶೇಷತಃ ಸನ್ನಿಹಿತೋ
ಭವತೀತಿ ಸುಪ್ರಸಾದಃ ।

ಜ್ಞಾನದಾಸ ಮೂಡುವನು ¹

೮ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮೂಲಕ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವವನು ²

೯ ಶೋಭನನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಜನ್ಮಗಿ - ಅಧಿಕರಣದ ದೋಷಸ್ವರ್ತ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಎಲ್ಲ ಒದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವವನು ³

೧೦ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತಗಳನ್ನೂ (ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಸಂಹರಿಸುವವನು ⁴

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳು ದ್ವಾರ]

ಪ್ರ - ಕರ್ಮದಿಂದ ಪುಣ್ಯವು ಉಂಟಾಗುವದು ಎಂದು ಏಕೆ ಒಪ್ಪಬೇಕು? ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮದ ಫಲ ಬರುವ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮವು ಬೇರೆ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವದಿಲ್ಲ ಕಾರಣವು ಅವ್ಯವಹಿತ ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಕರ್ಮವು ಬರುವ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಫಲವನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೊಡುತ್ತದೆಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ಕರ್ಮವು ನಾಶವಾದರೂ ಕರ್ಮಜನ್ಯ ಪುಣ್ಯವು ಬರವ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವದು ಆ ಪುಣ್ಯದ ದ್ವಾರದಿಂದ ಜನ್ಮಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಜನ್ಮದ ಕರ್ಮವು ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆಂದು ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕೆಂದು ಮೀಮಾಂಸಕರು ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ಮದಿಂದ ಪುಣ್ಯವು ಉಂಟಾಗುವದು ಎಂದು ಒಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವೇ? ಹಾಗಾದರೆ ಕರ್ಮದಿಂದ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದವು

1 'ಹರೇಸ್ತು ಪ್ರತಿಮಾಃ ಪ್ರಾಜ್ಞಾಸ್ತತ್ರಃ ಕೇಶವಃ ಸ್ವಯಮ್' | ದದಾತಿ ಜ್ಞಾನಮೀಶೇಶಃ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಭುಃ'

-ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ 4-21-16

೮ 2 ಸುಪ್ರೈಃ ಜ್ಞಾನಿಭಿಃ ಸಾದಯತಿ ಅಜ್ಞಾನಂ ಅವಸಾದಯತಿ ನಾಶಯತೀತಿ ಸುಪ್ರಸಾದಃ |

೯ 3 ಶೋಭನತ್ವಾತ್ ಸು | ಪ್ರಕರ್ಷಣ ಸೀದತಿ ಸರ್ವಪದಾರ್ಥೇಷು ನಿಷೇದತೀತಿ ಪ್ರಸಾದಃ | ಸುಪ್ರಸಾದಃ |

೧೦ 4 ಆತಿಶಯೇನ ಜ್ಞಾನಭಕ್ತ್ಯಾದಿಭಿಃ ಪೂರ್ಣಾಃ ಸುಪ್ರಾಃ ಬ್ರಹ್ಮಾದಯೋ ದೇವಾಃ | ತಾನಪಿ ಪ್ರಲಯೇ ಸಾದಯತಿ ನಾಶಯತೀತಿ ಸುಪ್ರಸಾದಃ |

ಉಂಟಾಗುವುದರಿಂದ ಪ್ರಸಾದರೂಪದ್ವಾರದಿಂದ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಫಲವು ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ ಕರ್ಮಜನ್ಯಪುಣ್ಯವನ್ನು ದ್ವಾರವನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಈ ಜನ್ಮದ ಕರ್ಮದ ಫಲವು ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಲಭ್ಯವಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಅನಾವಶ್ಯಕವಲ್ಲವೇ?

ಉ - ಭಗವಂತನ ಮತ್ತು ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದವು ಪ್ರಾಯಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ ಇನ್ನೊಂದನ್ನು ದ್ವಾರವನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಮಾಡುವದು ಕಂಡಿದೆ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಚತುರ್ವರ್ಣವನ್ನೂ ದ್ವಾರವನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಾಡುವದು, ಪ್ರಲಯವನ್ನು ರುದ್ರನನ್ನು ದ್ವಾರವನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಾಡುವದು. ಅಂತೆಯೇ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದವು ಕರ್ಮಜನ್ಯ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ದ್ವಾರವನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದವು ಕರ್ಮಜನ್ಯ ದಾಸವನ್ನು ದ್ವಾರವನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವದು ರಾಷ್ಟ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದರಿಂದ ಕರ್ಮಜನ್ಯಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದು ಕೂಡುತ್ತದೆ

೨೪೭ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ

೦ ನಿತ್ಯ ಪ್ರಸನ್ನ ಸ್ವರೂಪನೇ¹

೨ ನಿತ್ಯ ಪ್ರಸನ್ನವಾದ ಮನಸ್ಸು ಉಳ್ಳವನು²

ಭಗವಂತನು ನಿತ್ಯವೂ ಆನಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದವನು. ಆಪ್ತಕಾಮನಾಗಿದ್ದು, ನಿತ್ಯತೃಪ್ತನಾದವನು. ಆದುದರಿಂದ ನಿತ್ಯವೂ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿಯೇ ಇರುವನು ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕ ಮನಸ್ಸೂ ನಿತ್ಯವೂ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು ಆಂತರಿಕವಾದ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮುಖವು ಸೂಚಿಸಿಕೊಡುವುದು. ಭಗವಂತನನ್ನು 'ಪ್ರಸನ್ನವದನ'ವನ್ನಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕೆನ್ನುವುದರ³ ಮೂಲಕ ಅವನು ಆಂತರಿಕವಾಗಿ ಸದಾ ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವುದನೆಂದು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕೆಂದ ಸಂದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಲ್ಲದೆ, ಮುಖದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ನಗು ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುವಂತಹದ್ದು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಹಾಗೂ ಅಸಾಧಾರಣವಾದ ಸುಖದಿಂದಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿರುವ ಭಗವಂತನ

೦ 1 ಪ್ರಸನ್ನಶ್ಚಾಸೌ ಆತ್ಮಾ ಚ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ।

೨ 2 ಪ್ರಸನ್ನಃ ಆತ್ಮಾ ಮನಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ।

-ಸ. ಸಂ.

3 ಶುಕ್ಲಾಂಬರಧರಂ ವಿಷ್ಣುಂ ... ಪ್ರಸನ್ನವದನಂ ಧ್ಯಾಯೇತ್... ।

ಮಂದಹಾಸ¹ ಅವನ ನಿತ್ಯಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಸಾರುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸುವ ಮುಖದ ಮತ್ತೊಂದು ಅಂಗ ಕಣ್ಣು. ಕಮಲದಂತೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಳಿದ ಭಗವಂತನ ಕಣ್ಣು² ಅವನ ಪ್ರಸನ್ನತೆಗೆ ಜ್ಞಾಪಕ

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ನಿತ್ಯಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ಅವನ ಮುಖ, ಮುಖದಲ್ಲಿಯೆ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ, ಅರಳಿರುವ ಕಣ್ಣು—ಸೂಚಿಸುತ್ತಿವೆ

೩ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿಯೇ ವಿಷಯಪದಾರ್ಥಗಳ ಸಾರಭಾಗವನ್ನು ಭೋಗಿಸುವವನು³

ಭಗವಂತನು ಪೂರ್ಣಾನಂದನಾಗಿದ್ದು ನಿತ್ಯಪ್ರಸನ್ನನು ಆದರೂ ಜೀವಾತ್ಮರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಶುಭಭೋಗಗಳನ್ನು ಲೀಲೆಯಿಂದ ಭೋಗಿಸುವನು.⁴

೪ ಜೀವಾತ್ಮರು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು.⁵

ಜೀವಾತ್ಮರು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗುವುದು ಮುಕ್ತರಾದಾಗಲೇ ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ಭಗವಂತನೇ ಅವರ ಪ್ರಸನ್ನತೆಗೆ ಕಾರಣವೆನಿಸುವನು ಸಂಸಾರ ದಶೆಯಲ್ಲೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ ಮೂಲಕ ಪಡಕೊಳ್ಳುವ ಮನಃ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ಭಗವಂತನೇ ಮುಖ್ಯ ನಿಮಿತ್ತನು

1 ಪೂರ್ಣಾನನ್ಯಸುಖೋದ್ಭವಸಿ ಮಂದಸ್ಥಿತಮಧೀಶಿತುಃ |

ಗೋವಿಂದಸ್ಯ ಸದಾ ಚಿಂತ್ಯಂ |

-ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ. 2-9

2 ' ಸರಸಿಜನಯನೋಽಸೌಶ್ರೀಪತಿರ್ಮಾನದೋ ನಃ'

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ ನಿ 2-1

೩ 3 ಪ್ರಸನ್ನಃ ಸನ್ನಪಿ ವಿಷಯಾಣಾಂ ಸಾರಭಾಗಂ ಅತ್ತೀತಿ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ |

4 ಭುಂಕ್ತೇ ಹರಿಃ ಶುಭಾನ್ ಭೋಗಾನಿಂದ್ರಿಯೇಷು ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ |

ಪೂರ್ಣಾನಂದೋಽಪಿ ಭಗವಾನ್ ಕ್ರೀಡಯಾ ಭುಂಕ್ತ ಏವ ತು |

-ನಾರಾಯಣ ಶ್ರುತಿ (ಗೀ. ತಾ. 15-9)

೪ 5 ಪ್ರಸನ್ನಃ ಆತ್ಮನಃ ಜೀವಾತ್ಮಾನಃ ಯಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಃ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ |

೫ ಚಿತ್ತವೃತ್ತವಾದವನ್ನೂ ವಡೆದಿರುವ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಅಥವಾ ಸುಖಪೂರ್ಣರಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ನಿತ್ಯಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಿರುವ ಮುಕ್ತರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿ ಆಗಿರುವವನು¹

೬ ಪ್ರಕೃತ್ವವಾಗಿರುವವನು ಸ್ವರೂಪತಃ ನಿತ್ಯರಾದ ಜೀವಾತ್ಮರು ದೇಹವಿವೇಕ ರೂಪವಾದ ನಾಶಕ್ಕೊಳಗಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು²

೭ ದಯಾದ್ರವ್ಯವಾದ ಸ್ವಭಾವ ಉಳ್ಳವನು³

೮ ಚೆನ್ನಾಗಿ ದುಃಖಗ್ರಸ್ತರಾದ ಜೀವಾತ್ಮರನ್ನೂ ತನ್ನವರನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನು⁴

೯ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಷ್ಣುರಾದ ದೈತ್ಯರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸುವವನು⁵

೧೦ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇರುವ ಸ್ವರೂಪ ಉಳ್ಳವನು⁶

೫ 1 ಪ್ರಸನ್ನಾನಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಚಿತ್ತಪ್ರಸಾದಾನಾಂ ಜ್ಞಾನಿನಾಂ ನಿತ್ಯಪ್ರಸನ್ನಾನಾಂ ಮುಕ್ತನಾಂ ವಾ ಅತ್ಮಾವಿಶೇಷತಃ ಸ್ವಾಮೀ ।

೬ 2 ಪ್ರಕೃತ್ವತ್ವಾತ್ ಪ್ರ । ಸನ್ನಾಃ ದೇಹವಿವೇಕರೂಪನಾಶೋಪೇತಾಃ ಅತ್ಮಾನಃ ಜೀವಾಃ ಯಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಃ ಸನ್ನಾತ್ಮಾ ।

೭ 3 ಪ್ರಸನ್ನಃ ದಯಾದ್ರವ್ಯಃ ಅತ್ಮಾ ಸ್ವಭಾವೋಕ್ತಸ್ಯೇತಿ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ।

-ಶಾಂ ಭಾ. ಆಧಾರೇಣ

೮ 4 ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ಸನ್ನಾಃ ಪ್ರಸನ್ನಾಃ ವಿಷ್ಣುಃ ಜೀವಾಸ್ತನ್ ಅದತ್ತೇ ಸ್ವೀಯತಯಾ ಸ್ವೀಕರೋತೀತಿ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ।

೯ 5 ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ಸನ್ನಾಃ ವಿಷ್ಣುಃ ದೈತ್ಯಾಸ್ತಾನತ್ತಿ ಸಂಹರತೀತಿ ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ।

೧೦ 6 ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ಸನ್ನಃ ಗತಃ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತಃ ಅತ್ಮಾ ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯ ಸ । ಗತ್ಯರ್ಥಕಾತ್ ಸದಲ್ ಭಾತೋಃ ನಿಷ್ಪನ್ನಃ ಶಬ್ದಃ ಸನ್ನ ಇತಿ ।

೧೧ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇರುವ ದೇಹ ಉಳ್ಳವನು¹

ಭಗವಂತನು ಸ್ವರೂಪತಃ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿರುವಂತೆ, ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕವಾದ ದೇಹದಿಂದಲೂ ವ್ಯಾಪ್ತನು.

‘ಹೇ ವಿಷ್ಣೋ! ನೀನು ನಿನ್ನ ಶರೀರದಿಂದಲೂ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿರುವವನು’—ಎಂಬುದಾಗಿ ಸುಗ್ವೇದವು ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದೆ²

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು]

ಪ್ರ- ಪ್ರಸನ್ನಾತ್ಮಾ ಎಂಬ ಪರಮಾತ್ಮನ ನಾಮದಿಂದ ನಾವು ಏನಾದರೂ ತಿಳಿಯ ತಕ್ಕದ್ದು ಇರಬಹುದು, ಅದು ಯಾವುದು?

ಉ- ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಬಹು ನಾಸ್ತಿಕರು ನಿಂದಿಸುತ್ತಾರೆ ಆದರೆ ಅವನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಉಂಟಾಗುವ ದಿಲ್ಲ ಅವನು ಆನಂದಪೂರ್ಣನಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿಯೇ ಇರುತ್ತಾನೆ ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ನಾವು ನಮ್ಮನ್ನು ಯಾರು ಬೇಕಾದರೂ ನಿಂದಿಸಲಿ ನಾವು ಕೂಡಾ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು. ನಾವು ಸಿಟ್ಟುಹೊಂದಬಾರದು ಆನಂದಪೂರ್ಣನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ನಾವು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ಇರಲು ಸಾಧ್ಯತೆ ಇದೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ದೋಷಾರೋಪವನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಮಾಡಿದಾಗ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಆ ದೋಷಗಳು ತನ್ನಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿ ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಆ ದೋಷ ಗಳು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ನಿಂದಕನನ್ನು ಕುರಿತು ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಹೊರತು ಅವನನ್ನು ಪ್ರತಿ ನಿಂದಿಸಬಾರದು. ಇದು ನಮ್ಮನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ನಿಂದಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ. ದೇವರನ್ನು ಮತ್ತೆ ದೊಡ್ಡವರನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ವೃಥಾ ನಿಂದಿಸಿದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ ಯಾಗಿ ಅವನನ್ನು ನಿಂದಿಸುವದು ವಿಹಿತವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ‘ನಿಂದಾ ಭಗವತಃ ಶೃಣ್ವನ್ ತತ್ಪರಸ್ಯ ಜನಸ್ಯ ವಾ ತತೋ ನಾಪೈತ್ಯಧಃ ಸೋಽಪಿ ಯಾತ್ಯಧಃ ಸುಕೃತಾಚ್ಚ್ಛತಃ! ಎಂದು ಭಾಗ ವತದಲ್ಲಿ ವಿಧಿಯು ಇದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದವನು ತನ್ನ

೧೧ 1 ಪ್ರಸನ್ನಃ ಸರ್ವತ್ರ ಗತಃ ಅತ್ಮಾ ದೇಹಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ |

2 ‘ಸರೋ ಮಾತ್ರಯಾ ತನ್ಮಾ ವೃಧಾನ. ’

-ಋ. ನೇ. 7-99-12

‘ಹೇ ವಿಷ್ಣೋ ಸ್ವರೂಪೈರ್ವಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನ ತ್ವಂ ಮಿತೇ ಪರೋಽಸಿ ..’

-ತ. ಪ್ರ. (ಬ್ರ. ಸೂ ಭಾ. ಟೀ. 1-1-2)

ಭಕ್ತನ ದ್ರೋಹವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಅವನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕೇವಲ ತನ್ನ ನಿಂದೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ನಿಂದಕನಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದ್ದು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡು ಬರುವದಿಲ್ಲ

೨೪೮ ವಿಶ್ವಧೈಕ್

೧ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ತದೆ ಎತ್ತಿ ನಿಲ್ಲುವವನು—ನಿರ್ಭೀತನಾಗಿ ಇರುವವನು¹

ಸಮಗ್ರ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಭಯಪಡದೆ, ತಲೆ ಎತ್ತಿ ನಿಲ್ಲಬಲ್ಲ ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅದು ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಸರ್ವಸಮರ್ಥನಾದ ಭಗವಂತನೊಬ್ಬನೇ ಈ ರೀತಿಯಾದ ಧಾಷ್ಟ್ಯಗುಣವನ್ನು ಭಗವಂತನ ಅಸಾಧಾರಣ ಗುಣವಾಗಿ ಧರಣೀದೇವಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವಳು². ಉಳಿದೆಲ್ಲರೂ ಅವನಿಂದ ಭಯಪಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅವನು ಮಾತ್ರ ಯಾರಿಂದಲೂ ಭಯಪಡುತ್ತಿಲ್ಲ—ಎಂದು ಈಶಾವಾಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ³ ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳೂ ಜ್ಞಾನಯೋಗಿಗಳೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ಅಚ್ಚರಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿಸಲ ಮೊರಟ ಮುಗ್ಧೇದ—ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿರುವ ನಿರ್ಭೀತವಾದ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಅಚ್ಚರಿಸಬೇಕೆಂದು ಮೊರಟ ಬರೇ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನಾಗಲೀ ಪ್ರತಿಮೆಯ ಅವಾಂತರ ಅಭಿಮಾನಿಯನ್ನಾಗಲೀ ಅಚ್ಚರಿಸಬಾರದೆಂಬುದಾಗಿ ಸಂದೇಶಿಸುತ್ತ⁴, ಭಗವಂತ

೧ 1 ವಿಶ್ವಸ್ತನ್ ದೈಷ್ಟೋತಿ ನಿರ್ಭೀತೋ ಭವತೀತಿ ವಿಶ್ವಧೈಕ್ ।

2 ಸಾಗೃಹ್ಯಂ ಪ್ರಶಯಃ ಶೀಲಂ ನಿತ್ಯ ಯತ್ರ ಮಹಾಗುಣಾಃ ।

-ಭಾಗ. 1-16 28

ಪ್ರಾಗಲ್ಭ್ಯಂ ಧಾಷ್ಟ್ಯಂ—ಇತಿ ಪ್ರಾಚೀನಮ್ ।

3 ತದೇಜತಿ ತನ್ನೇಜತಿ ।

-ಈ. ಉ. 1-5

ತತೋ ಬಿಭೇತಿ ಸಮೋಽಪಿ ನ ಬಿಭೇತಿ ಹರಿಃ ಸ್ವಯಮ್ ।

-ತತ್ತ್ವಸಂಹಿತಾ (ಈ ಉ. ಭಾ.)

4 'ಅರ್ಚತ ಪ್ರಾರ್ಚತ ಪ್ರಿಯಮೇಧಾಸೋ ಅರ್ಚತ ।

ಅರ್ಚಂತು ಪುತ್ರಕಾ ಉತಪುರಸ್ತ ದೃಷ್ಟಾರ್ಚತ'

ಧೃಷ್ಟಂ ಧೃಷ್ಟಂ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ನಾಸುದೇವಾಬ್ಯಮ್ ।

-ಕ. ನಿ.

ನನ್ನು 'ನಿರ್ಭೀತ ತತ್ತ್ವ'—ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವನು ಪೂಜಾರ್ಹನೆನಿಸಲು ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರಧಾನವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸಿದೆ

೨ ಪೂರ್ಣನಾಗಿ ಇರುವವನು ಮತ್ತು ನಿರ್ಭೀತನಾಗಿ ಇರುವವನು¹

ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಅಸರಿಪೂರ್ಣರಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಪರಿಪೂರ್ಣತತ್ತ್ವದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಭಯ ಪಡಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೊಳಗಾಗಿರುವರು ಭಗವಂತನಾದರೂ ಸಕಲಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವವನು ಅದ್ದರಿಂದಲೇ ನಿರ್ಭೀತನಾಗಿ ಇರುವನು

೫ (ಎಲ್ಲದರೊಳಗೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ) ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವವನು ಮತ್ತು ನಿರ್ಭೀತ ನಾಗಿ ಇರುವವನು²

ಉಳಿದ ಯಾರೇ ಯಾವುದೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಡೆಸಬೇಕೆಂದರೂ ಅವರ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನ ಪ್ರೇರಣೆಗೊಳಗಾಗಲೇ ಬೇಕು ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರೊಳಗೆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅವರನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವ ಭಗವಂತನು ಯಾರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಾದರೂ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಭಯಪಟ್ಟಾನು!

೪ ಸಮಗ್ರ ವಿಶ್ವವೂ ಪರಾಭವಗೊಳಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವವನು³

ಹೇ ಪ್ರಿಯನೇಧಾಸಃ ಪ್ರಿಯಯಜ್ಞಾ ದೃಷ್ಟಾ ದೃಷ್ಟಮ್, 'ಇಹ ದೃಷ್ಟಾ ಪ್ರಾಗಲ್ಬೈ'.

ನಿರ್ಭಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಅರ್ಚತ

—ರಾ. ೩:೬.

೨ 1 ವಿಶಂತಿ ಸರ್ವೇ ಗುಣಾ ಅಸ್ಥಿನ್ನಿತಿ ವಿಶ್ವಃ ಪೂರ್ಣಃ | ದೃಷ್ಟೋತಿತಿ ದೃಕ್ | ವಿಶ್ವ-ಶ್ವಾಸಾ ದೃಕ್ ಚ ವಿಶ್ವದೃಕ್ |

೩ 2 ವಿಶಂತಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿತಯಾ ಸರ್ವಂ ಪ್ರವಿಶಂತೀತಿ ವಿಶ್ವಃ ದೃಷ್ಟೋತಿ ನಿರ್ಭೀತೋ ಭವ-ತೀತಿ ದೃಕ್ ವಿಶ್ವಶ್ವಾಸಾ ದೃಕ್ ಚ |

೪ 3 ವಿಶ್ವಂ ದೃಷ್ಟೋತಿ ಪ್ರಗಲ್ಬತೇ ಜ್ಞಾನೈಶ್ಚರ್ಯಾದಿಭಿರ್ಗುಣೈಃ ಅಭಿಭವತುಂ ಸಮರ್ಥೋ ಭವತೀತಿ ವಿಶ್ವದೃಕ್ | 'ಇಹ ದೃಷ್ಟಾ ಪ್ರಾಗಲ್ಬೈ' | ಪ್ರಾಗಲ್ಬೈಂ ಪರಾಭಿಭವ-ಸಾಮರ್ಥ್ಯಮ್ |

—ಶಾಂ. ಭಾ. ವಿವೃತಿ:

ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಸಮಗ್ರ ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವನೆಂದು ಸಂಜಯನು ಭಗವಂತನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಾತಿಶಯವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವನು. ಅನಂತಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಭಗವಂತನ, ಒಂದೊಂದು ಗುಣವೂ ನಿರಪಧಿಕೆ² ಎಂದ ಮೇಲೆ, ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಯಾವುದೇ ಗುಣವನ್ನು ಅವನು ಹೊಂದಿರುವಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಲಾರರು. ಅದ್ದರಿಂದ ಭಗವಂತನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಗುಣದ ವಿದ್ಯದಲ್ಲೂ ಸಮಗ್ರ ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ಪರಾಜಯಿಸಬಲ್ಲನು.

೫ (ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ) ಪೂರ್ಣರಾದ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರು ನಿರ್ಭೀತರಾಗಿ ಇರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು³

ಜೀವಾತ್ಮರು ಮುಕ್ತರಾಗುವವರೆಗೆ ಭಗವಂತನಿಂದ ಭಯಪಡುತ್ತಲೇ ಇರುವರು. ನಿರ್ಭಯನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆಂದರೆ ಬಳಿಕ ನಿರ್ಭೀತರಾಗುವರು. ಅವರು ಹೀಗೆ ನಿರ್ಭೀತರಾಗುವಂತ ಭಗವಂತನೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು.

೬ ಜೀವ ಸಮೂಹದಲ್ಲೇ ಪೂರ್ಣರಾಗಿರುವ ವಾಯುದೇವರು ನಿರ್ಭೀತರಾಗಿ ಇರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು⁵

1 ಏಕತೋ ನಾ ಜಗತ್ಕೃತ್ಸ್ನಮೇಕತೋ ನಾ ಜನಾರ್ದನಮ್ ।

ಸಾರತೋ ಜಗತಃ ಕೃತ್ಸ್ನದತಿರಿಕ್ತೋ ಜನಾರ್ದನಃ ।

-ಮ. ಭಾರ. ಉದ್ಯೋಗ 68-7

2 'ಪ್ರತ್ಯೇಕಶೋ ಗುಣಾನಾಂ ತು ನಿಸ್ಸೀಮತ್ವಮುದೀರ್ಯತೇ । ಅನಂತತ್ವಂ ತು ಗುಣ ತಸ್ತೇ ಚಾನಂತಾ ಹಿ ಸಂಖ್ಯಯಾ । ಅತೋಽನಂತಗುಣೋ ವಿಷ್ಣುರ್ಗುಣತೋಽನಂತ ನಿವ ಚ'

-ತಂತ್ರಭಾಗವತ (ಭಾಗ ತಾ. ನಿ. 6 4-48)

೫ 3 ವಿಶ್ವಾಃ ಸ್ವಸ್ವಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರೇಣ ಪೂರ್ಣಾಃ ಮುಕ್ತಾತ್ಮನಃ ಧೃಷಃ ನಿರ್ಭೀತಾಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ವಿಶ್ವಧೃಕ್ ।

4 'ತದೇವ ಬ್ರಹ್ಮ ಭಯಕ್ಕದ್ ವಿದುಷೋಽವಿದುಷಸ್ತತಃ । ವಿದುಷೋಽಲ್ಪಭಯಂ ಕುರ್ಯಾದ್ ಯಾವನ್ಮುಕ್ತಿಂ ವ್ರಜತ್ಯಸೌ । ಅಥಾಭಯಂ ಭವೇದ್ ಬ್ರಹ್ಮ ತಸ್ಯ ಮುಕ್ತಸ್ಯ ಸರ್ವದಾ .. । ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಮುಕ್ತಸ್ಯ ಭೀರ್ನೈವ ಕುತಶ್ಚನ ಭವಿಷ್ಯತಿ'

-ಯಜುಃ ಸಂಹಿತಾ (ತೈ. ಉ. 2-12)

೬ 5 ವಿಶ್ವಃ ನಾಯುಃ ಧೃಕ್ ನಿರ್ಭೀತಃ ಯಸ್ಮಾತ್ಸಃ 'ವಿಶ್ವಧೃಕ್ ।

ಭಗವದನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾದ ವಾಯುದೇವರು ಭಗವಂತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಯಾರಿಂಮೂ ಧನುಷದೇ ಇರುವರು ತಮ್ಮ ಭೀಮಸೇನಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಗುಣವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವರು ಭೀಮಸೇನನು ಸಾರಾಯಣಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೂ ತಲೆ ಭಾಗದ ನಿರ್ಭೀತನಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದನು.

೭ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ (ಎಲ್ಲೆಡೆ) ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವವನು.¹

೮ ಸಮಗ್ರ ವಿಶ್ವವನ್ನೂ ಬಲ್ಲವನು²

೯ ವಿಶ್ವವನ್ನೂ ಧರಿಸಿರುವವನು.³

೧೦ ವಿಶ್ವವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವವನು.⁴

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪ್ರತಿಮಾ ಪೂಜೆ]

ಪ್ರ - ವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವದನ್ನು ಕೆಲವರು ನಿಂದಿಸುತ್ತಾರೆ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಮಾ ಪೂಜೆಯ ವಿಷಯವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರೂ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕೆಲವರ ಅಕ್ಷೇಪ ಇದು ಯುಕ್ತವೋ?

ಉ - ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ 'ಆರ್ಚತ ಪ್ರಾರ್ಚತ' ಎಂದು ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪೂಜೆಗೆ ವಿಧಿಯು ಇದೆ ಅದುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದು ನಿಂದ್ಯವಲ್ಲ.

೭ 1 ವಿಶ್ವಸ್ಮಿನ್ ಧರ್ಜತಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ ವಿಶ್ವದೃಕ್ | 'ಧೃಜ ಗತಾ' |

೮ 2 ವಿಶ್ವಂ ಧರ್ಜತಿ ಜಾನಾತೀತಿ ವಿಶ್ವದೃಕ್ | 'ಧೃಜ ಗತಾ' |

೯ 3 ವಿಶ್ವಂ ಧರತೀತಿ ವಿಶ್ವದೃತ್ ವಿಶ್ವದೃದೇವ ವಿಶ್ವದೃಕ್ | ತಕಾರಸ್ಥಾನೇ ಕಕಾರಃ ಆರ್ಷಃ | 'ಮಹಾದ್ರಿದೃಕ್' (೧೮೪) ಇತಿ ನಾಮ್ನಃ ಇವ | ಯಥಾ ವಾ ಭಾಗವತೇ (2-10-42) 'ಧರ್ಮರೂಪದೃಕ್' ಇತ್ಯತ್ರ |

೧೦ 4 ...ವಿಶ್ವಂ ಸೃಜತೀತಿ ವಿಶ್ವಸೃಟ್ |
-ಕ. ಭ.

ವಿಶ್ವಸೃಜತಿ ಸಾರಭೇಷಮೂದೃತ್ಯೇತ್ಯಂ ನ್ಯಾಖ್ಯಾತಮ್ |

- ಪ್ರ - ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು 'ಪ್ರತಿಮಾಸ್ವಪ್ರಬುದ್ಧಾನಾಂ' ಪ್ರತಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವರು ಅಪ್ರಬುದ್ಧರು (ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು) ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ ಯಲ್ಲವೇ?
- ಉ - ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರೆಂಬ ಮಹಾ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಕೂಡ ಉಡುಪಿ ಮಂಥಪಾಶಧರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ - ವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರ ಅದರಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತದರ್ಶಿಗಳೂ ಕೂಡ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಪ್ರತಿಮಾ ಪೂಜೆಯು ನಿಂದ್ಯವಲ್ಲ 'ಪ್ರತಿಮಾಸ್ವಪ್ರಬುದ್ಧಾನಾಂ' ಅಂದರೆ ಅಪ್ರಬುದ್ಧರಾಗುವರು ಪ್ರತಿಮೆಯ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ, ಮಾಡದೆ ಇದ್ದರೂ ಅದರಿಗೆ ಮಂತ್ರಿಯು ನಿಯತ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ

೨೩೯ ವಿಶ್ವಭುಕ್

೧ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಭೋಗಿಸುವವನು¹

ಚರಾಚರವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೋಗಿಸುವವನು ಭಗವಂತನೇ ಎಂಬುದಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ ಯಾವ ಭಗವಂತನು ನಿಖಿಲ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವನೋ, ರಕ್ಷಿಸಿರುವನೋ, ಅವನೇ ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಭೋಗಿಸುವನೆಂದು ಸ್ಕಾಂದ ಸಂದೇಶಿಸಿವೆ². ಅಂತೆಯೇ ತೈತ್ತಿರೀಯ ಶ್ರುತಿಯೂ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ, ಸ್ಥಿತಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸಿದ ಭಗವಂತನೊಳಗೆ ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭುವನವು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದೆಂದು ಬೋಧಿಸಿದೆ³. 'ಮೃತ್ಯುನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಅಂತಹ

೧ 1 ವಿಶ್ವಂ ಭುಂಕ್ತ ಇತಿ ವಿಶ್ವಭುಕ್ ।

2 ಆತ್ಮಾ ಚರಾಚರಗ್ರಹಣಾತ್ ।

-ಬ್ರ. ಸೂ. 1-2-9

3 'ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಾತಾ ತಥೈವಾತ್ಮಾ ನಿಖಿಲಸ್ಯೈಕ ಏವ ತು| ನಾಸುದೇವಃ ಪರಃ ಪುಂಸಾಮಿತ-
ರೇಽಲ್ಪಸ್ಯ ವಾ ನ ವಾ' -ಸ್ಕಾಂದ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 1-2-9)

4 'ಏಕ ಪುರಸ್ತಾದ್ ಯ ಇದಂ ಬಭೂವ ಯತೋ ಬಭೂವ ಭುವನಸ್ಯ ಗೋಪಾಃ |
ಯಮುಪೇತಿ ಭುವನಂ ಸಾಂಹರಾಯೇ . '

-ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 1-2-9

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಸಂವತ್ಸರನಾಮಕ ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು ಅವನನ್ನು ನುಂಗಲು ಮೃತ್ಯುನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಬಾಯಿ ತೆರೆಯಲು ಅವನು 'ಭಾಣ್' ಎಂದು ಕೂಗುವನು. ಅವನ ಮೇಲೆ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಭಗವಂತನು ಅವನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿಯೋಜಿಸಿದನು ಅವನು ಭಗವಂತನ ಭಕ್ತನಾಗಿಯೇ ಸರ್ವ ಭುವನಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು'— ಎಂಬುದಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತವು ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಭೋಗಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖನ ಮೂಲಕ ಈ ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಸ್ತಾರ ನಡೆದಿದೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದೆ

ಹೀಗೆ ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಭಕ್ಷಿಸುವ ಭಗವಂತನು ಸ್ಥಿತಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಭೋಗಿಸುವ ವಿಷಯ ಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಾರ ಭಾಗವನ್ನು ಭೋಗಿಸುವನು¹ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪೇಂದ್ರಿಯದಿಂದಲೇ ಭೋಗಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವನಾದರೂ ಜೀವಾತ್ಮರ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿತಗಳಾದ ಜೀವಾತ್ಮರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರಭಾಗವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು². ಭಗವಂತನು ಆತ್ಮ ವ-ತ್ತು ಅಂತರಾತ್ಮ ಎಂಬ ಎರಡು ರೂಪಗಳಿಂದ ಜೀವಾತ್ಮರ ಹೃದಯ

- 1 'ನೇಹಾಸೀತ್ ಕಿಂಚನಾಪ್ಯಾದೌ ಮೃತ್ಯುರಾಸೀದ್ಧ ರಿಸ್ತದಾ | ಸೋತ್ಮನೋ ಮನಸಾತ್ಸ-
ಸ್ತಾಕ್ಷೀದಪ ಏವ ಜನಾರ್ದನಃ | ಶಯಾನಸ್ತಾಸು ಭಗವಾನ್ ನಿರ್ಮಮೇತುಂಡಂ ಮಹ-
ತ್ತರಮ್ | ತತ್ರ ಸಂವತ್ಸರು ನಾಮ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಮಸೃಜತ್ ಪ್ರಭುಃ | ತಮತ್ಕುಂ ನ್ಯಾದ-
ದಾದಾಸ್ಯಂ ತದಾಸೌ ವಿರುರಾವ ತ| ಅಥ ತತ್ಕೃಪಯಾ ವಿಷ್ಣುಃ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ಮ ನ್ಯಯೋ-
ಜಯತ್ | ಸೋತ್ಸೃಜದ್ ಭುವನಂ ಸರ್ವಮಾದ್ಯಾರ್ಥಂ ಹರಯೇ ವಿಭುಃ'

- ಬ್ರಹ್ಮ ವೈವರ್ತ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 1-2-9)

- 2 ಶ್ರೋತ್ರಂ ಚಕ್ಷುಃ ಸ್ಪರ್ಶನಂ ಚ ರಸನಂ ಘ್ರಾಣಮೇವ ಚ |
ಅಧಿಷ್ಠಾಯ ಮನಶ್ಚಾಯಂ ವಿಷಯಾನುಪಸೇವತೇ ||

-ಗೀತಾ. 15-9

- 3 ಸ ಏತೈರಿಂದ್ರಿಯೈರ್ವಿಷ್ಣುರ್ಭೋಗಾನನುಭವತ್ಕಜಃ | ಸ್ವರೂಪೇಣೈವ ಶಕ್ನೋಽಪಿ
ಜೀವದೇಹಸ್ಥಿತೋ ಹರಿಃ | ಭುಂಕ್ತೇ ತದಿಂದ್ರಿಯೈರ್ಭೋಗಾಂಶ್ಚ ರಿತ್ಯೈರಿಂದ್ರಿಯೈಃ
ಸೃಕ್ಯಃ | ಜೀವಂ ತದಿಂದ್ರಿಯಾಣ್ಯೇವಂ ಪ್ರಾಣಂ ಚ ವ್ಯಾಹೃ ಕೃತ್ಸ್ನಃ | ಭುಂಕ್ತೇ
ತದ್ಗುಣಾನ್ ವಿಷ್ಣುರ್ನೈವ ದೋಷಾನ್ ಕದಾಚನ |

-ಸಾಮಂಸಂತಾ (ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ. 8-4-4)

ದಲ್ಲಿದ್ದು ಕರ್ಮದ ಶುಭದಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನೆಂದು ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತೆಯು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ¹
ಜೀವಾತ್ಮರ ಹೃದಯಗುಹೆಯಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ರೂಪಗಳು ಭಗ
ವಂತನವುಗಳೇ ಎಂಬುದಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವೊಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದೆ²

ಸಾರ್ವಕಾರಿಕ ಹಾಗೂ ಸಾರ್ವದೇಶಿಕ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಮಹಾದ್
ಭೂತ' ಎನಿಸಿರುವ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವು ಒಬ್ಬನಾದರೆ, ದೇಶತಃ ಅಲ್ಪವಾದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿ
ರುವ ಅಲ್ಪ ಭೂತಗಳು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾದವು ಅನೇಕಗಳು ಮಹದ್ಭೂತನೆನಿಸಿರುವ ಹಾಗೂ ಪ್ರಲಯ
ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರ್ವವನ್ನೂ ಭಕ್ಷಿಸುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ವಿಶ್ವಭುಕ್ ಎನಿಸಿರುವ ವಿಷ್ಣುವು ಮೂರುಲೋಕ
ಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಸಕಲ ಜೂತಗಳ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದು ಅವುಗಳು ಭೋಗಿಸುವ ವಿಷಯ
ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸಾರಭಾಗವನ್ನು ಭೋಗಿಸುವನು—ಎಂಬುದಾಗಿ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರು ಸಂದೇಶಿ
ಸಿರುವರು³

೨ (ಜೀವ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಾನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ) ವಿಶ್ವ ಎನಿಸು ಸ ಮುಖ್ಯ
ಪ್ರಾಣನನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸುವವನು⁴

- 1 ಆತ್ಮಾಂತರಾತ್ಮೇತಿ ಹರಿರೇಕ ಏವ ದ್ವಿಧಾ ಸ್ಥಿತಃ | ನಿವಿಷ್ಟೋ ಹೃದಯೇ ನಿತ್ಯಂ ರಸಂ
ಪಿಬತಿ ಕರ್ಮಜಮ್ |

—ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತಾ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 1-2-11)

- 2 'ಗುಹಾಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟವಾತ್ಮಾನೌ ಹಿ ತದ್ಧರ್ಶನಾತ್'

—ಬ್ರ. ಸೂ. 1-2-11

ಗುಹಾಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ಪಿಬಂತೌ ನಿಷ್ಕರೂಪೇ ಏವ |

—ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ.

- 3 ಏಕೋ ವಿಷ್ಣುರ್ಮಹದ್ಭೂತಂ ಹೃಥಗ್ಗೃತಾನ್ಯನೇಕಶಃ |

ತ್ರಿಂಲೋಕಾನ್ ನ್ಯಾಹ್ಯ ಭೂತಾತ್ಮಾ ಭುಂಕ್ತೇ ವಿಶ್ವಭುಗವ್ಯಯಃ ||

—ಮ. ಭಾ.ರ. ಅನು. 149-140

- * 'ಅಸ್ತಿತ್ವಾದ್ ಭೂತನಾಮಭ್ಯಃ . ' ಇತ್ಯಾದಿನಾ ಪಾದ್ಯೇನ (ಗೀ. ತಾ. 18-20) ಭೂತ
ಶಬ್ದಪ್ರವೃತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಂ ಅಸ್ತಿತ್ವಮೇವೇತಿ ಜ್ಞಾಯತೇ |

- * ಭಗವತಃ ಭೋಗಮಧಿಕೃತ್ಯ ಅಧಿಕಃ ವಿಚಾರಃ ೧೪೭ ತಮಸ್ಯ ೫೦೦ ತಮಸ್ಯ ೪೪೪
ತಮಸ್ಯ ೪ ಭೋಕ್ತಾ ಇತಿ ನಾಮ್ನಃ ನ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ |

- ೨ 4 'ವಿಶ್ವೋ ನಾಯುಃ ಸಮುದ್ವಿಷ್ಟಃ ಪೂರ್ಣತ್ವಾತ್ ಜೀವಸಂಘತಃ' (ಬ್ರ. ಉ. ಭಾ. 6-
4-13) ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ ನಾಯುಃ | ತಂ ಭುಂಕ್ತ ಇತಿ ವಿಶ್ವಭುಕ್ |

ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲೇ ಸದಾ ನೆಲೆಸಿರುವ ಹಾಗೂ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅನಿಲ ಎನಿಸಿರುವ ಹಾಗೂ ಪ್ರಲಯಕಾಲ ದಲ್ಲೂ ತಿರೋಧಾನ ಹೊಂದದ ಜ್ಞಾನವಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅಮೃತ ಎನಿಸುವ ವಾಯುದೇವನ ದೇಹವೂ ಅವನ ಸಾಧನವಾದಿ ಮುಗಿದಾಗ ಪರಮಾತ್ಮಜ್ಯೋತಿಯಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟು ಲಯವಾಗುವುದೆಂದು ಈಶಾ ವಾಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ¹

೩. ಪೂರ್ಣನಾಗಿದ್ದು ಕೊಂಡೇ ಭೋಗಿಸುವವನು²

ಭಗವಂತನು ಆನಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣನು ಆದುದರಿಂದ ಆನಂದಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಅವನು ಭೋಗಿ ಸುವುದಲ್ಲ ಕೇವಲ ಲೀಲೆಯಿಂದಷ್ಟೇ ಭೋಗಿಸುವನು³

೪. (ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ವಿಶ್ವ ಎನಿಸುವ) ಜೀವಾತ್ಮರ ಜೊತೆಗೆ ಭೋಗಿಸುವವನು⁴

ಜೀವಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಷಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವಾಗ ಅವರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಅವರ ಜೊತೆ ಭಗವಂತನು ಆ ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರಭಾಗ ವನ್ನು ಭೋಗಿಸುವನು

೫. ಜೀವಾತ್ಮರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದವನಾಗಿ ಆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಭೋಗಿಸುವವನು⁵

1. ವಾಯುರನಿಲನುನ್ಮತಮಾಥೇದಂ ಭಸ್ಕಾಂತಂ ಶರೀರಂ ।

-ಈ ಉ 2-5

ಇದಂ ವಾಯುಧಿಷ್ಠಿತಮುಚ್ಚಿರೀರಂ ಪರಮಾತ್ಮಾಗ್ನೌ ಭಸ್ಮೀಭಾವೇನ ವಿನಶ್ಯತಿ ।

-ತ್ವೈ. ದಾ. ಟೀ.

೨. ವಿಶ್ವಃ ಪೂರ್ಣಃ ಸನ್ನೇವ ಭುಂಕ್ತ ಇತಿ ವಿಶ್ವಭುಕ್ ।

3. ಪೂರ್ಣಾನಂದೋಕ್ತಪಿ ಭಗವಾನ್ ಕ್ರೀಡಯಾ ಭುಂಕ್ತ ಏವ ತು ।

-ನಾರಾಯಣಶ್ರುತಿ (ಗೀ. ತಾ 15 9)

೪. 4. 'ಶರೀರೇಷು ಪ್ರವಿಷ್ಟತ್ಯಾತ್ ವಿಶ್ವೋ ಜೀವ ಉದೀರ್ಯತೇ' (ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ -ಭಾಗ.ತಾ. ನಿ 10-15-48) ಇತಿ ವಿಶ್ವಃ ಜೀವಃ । ತೇನ ಸಹ ಭುಂಕ್ತ ಇತಿ ವಿಶ್ವಭುಕ್ ।

೫. 5. ಜೀವಾನಾಂ ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ವಿಶತೀತಿ ವಿಶ್ವಃ । ವಿಶ್ವಃ ಸನ್ ತತ್ತದಿಂದ್ರಿಯದ್ವಾರಾ ಭುಂಕ್ತ ಇತಿ ವಿಶ್ವಭುಕ್ ।

೬ ವಿಶ್ವವನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವವನು.¹

೭ ದೇವಾತ್ಮರನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವವನು.²

ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲರ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಕನಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವರು ಸ್ವರೂಪತಃ ಅವಧ್ಯರನಿಸಿರುವರೆಂದು ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು.³

೮ ಆಯಾಯ ಪದಾರ್ಥದ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವವನು.⁴

ಭಗವಂತನು ನಿತ್ಯಪದಾರ್ಥವನ್ನೂ, ಅನಿತ್ಯಪದಾರ್ಥವನ್ನೂ, ನಿತ್ಯನಿತ್ಯ ಪದಾರ್ಥವನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ನಿತ್ಯವನ್ನು ನಿತ್ಯವನ್ನಾಗಿಯೂ, ಅನಿತ್ಯವನ್ನು ಅನಿತ್ಯವನ್ನಾಗಿಯೂ, ನಿತ್ಯನಿತ್ಯವನ್ನು ನಿತ್ಯನಿತ್ಯವನ್ನಾಗಿಯೂ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂದು ಪಾದ್ಮ ತಿಳಿಸಿದೆ.⁵

೯ ನಾಯಕನಾದವನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವವನು.⁶

೬ 1 ವಿಶ್ವಂ ಜಗತ್ ಭುನಕ್ತಿ ಪಾಲಯತೀತಿ ವಿಶ್ವಭುಕ್ ।

೭ 2 ವಿಶ್ವಾನ್ ಜೀವಾನ್ ಭುನಕ್ತೀತಿ ವಿಶ್ವಭುಕ್ ।

3 ದೇಹೇ ನಿತ್ಯಮವಧ್ಯೋಽಯಂ ದೇಹೇ ಸರ್ವಸ್ಯ ಭಾರತ ।

-ಗೀ. 2-30

ದೇಹೇ ಕುತೋಽವಧ್ಯಃ ? ಯಸ್ಮಾದಯಮೀಶ್ವರಃ ಸರ್ವಸ್ಯ ದೇಹೇ ರಕ್ಷಕತ್ವೇನ ಸ್ಥಿತಃ ।
ಅತಃ ಏವಾವಧ್ಯಃ । ನ ಸ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ಕಸ್ಯಾಪಿ ।

-ಗೀ. ತಾ.

೮ 4 ವಿಶತಿ ಸರ್ವಾನ್ ಪದಾರ್ಥಾನ್ ರಕ್ಷಕತ್ವೇನೇತಿ ವಿಶ್ವಃ । ವಿಶ್ವಃ ಸನ್ ತಾನ್ ಭುನಕ್ತಿ ರಕ್ಷತೀತಿ ವಿಶ್ವಭುಕ್ ।

5 ತ್ರ ತತ್ರ ಸ್ಥಿತೋ ವಿಷ್ಣುರ್ನಿತ್ಯಂ ರಕ್ಷತಿ ನಿತ್ಯದಾ । ಅನಿತ್ಯದೈವಾನಿತ್ಯಂ ಚ ನಿತ್ಯಾ-
ನಿತ್ಯೇ ತತಸ್ತತಃ ।

-ಪಾದ್ಮ (ಗೀ. ತಾ. 2-30)

೯ 6 ವಿಶ್ವಂ ನಾಯುಂ ಭುನಕ್ತಿ ವಿಶೇಷತಃ ಪಾಲಯತೀತಿ ವಿಶ್ವಭುಕ್ ।

ವಾಯುದೇವನು ತನ್ನ ಹನುಮಂತ, ಭೀಮಸೇನ ಹಾಗೂ ಮಧ್ವ—ಈ ಮೂರು ಅವತಾರಗಳಲ್ಲೂ ರಾವಣ, ದುರ್ಯೋಧನ ಶಂಕರಾದಿ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಹಿಂಸಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ನಿರ್ವಿಕಾರನಾಗಿ ಇರುವನು. ಸರ್ವಜ್ಞನಾದವನು ಸರ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವನು ಸ್ವಚ್ಛಂದ ಮೃತ್ಯು ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವವನು ಹೀಗೆಲ್ಲ ವಾಯುದೇವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ ತಿವಿಕ್ರಮ ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರು 'ತ್ರಿಧಾಮಾ' ಎನಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನು ವಾಯುದೇವರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಕ್ಷಕನಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವನ ಮಹತ್ತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಬಗ್ಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ—ಎಂದು ನಿರೂಪಿಸಿರುವರು¹

೧೦ (ಸಾಧಕವರ್ಗದಲ್ಲೇ ಪೂರ್ಣರಾಗಿದ್ದ) ವಿಶ್ವ ಎನಿಸುವ ಸತ್ಯ ಲೋಕಾಧಿಪತಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಭೋಗಿಸುವವನು²

ಭಗವಂತನ ಆದೇಶಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅವನ ಭೋಗಗಳು ಸತ್ಯಲೋಕಾಧಿಪತ್ಯ ಪದವಿಯನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿರುವ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೂ ದೊರಕುವವು ಆದುದರಿಂದಲೇ ಆ ಪದವಿ 'ಸಹಭೋಗ' ಎಂದೇ ಎನಿಸಿದೆ³

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಉಪನಿಷದ್ವಿರೋಧವಿಲ್ಲ]

ಪ್ರ - 'ಯಸ್ಯ ಚ ಬ್ರಹ್ಮ ಚ ಕ್ಷತ್ರಂ ಚ ಉಭೇ ಭವತ ಓದನಃ' ಎಂದು ಪರಮಾತ್ಮನು ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷತ್ರಗಳೇ ಅನ್ನವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ವಿಶ್ವಭುಕ್ ಎಂಬ ನಾಮದ ಅರ್ಥವು ಉಪನಿಷದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗುವದಿಲ್ಲವೋ?

- 1 ತ್ರಿಷ್ವಪ್ಯೇವಾನತಾರೇಷ್ವರಿಭಿರಪಘ್ನುಣಂ ಹಿಂಸಿತೋ ನಿರ್ವಿಕಾರಃ ಸರ್ವಜ್ಞಃ ಸರ್ವಶಕ್ತಿ ಸಕಲಗುಣಗಣಾಃ ಪೂರ್ಣರೂಪಶ್ರುಗಲ್ಬಃ । ಸ್ವಚ್ಛಃ ಸ್ವಚ್ಛಂದಮೃತ್ಯುಃ ಸುಖಯಸಿ ಸುಜನಂ ದೇವ ಕಿಂ ಚಿತ್ರಮತ್ರ ತ್ರಾತಾ ಯಸ್ಯ ತ್ರಿಧಾಮಾ ಜಗದುತ ವಶಗಂ ಕಿಂಕರಾಃ ಶಂಕರಾದ್ಯಾಃ ॥
-ವಾ ಸ್ತು. 32

೧೦ 2 ವಿಶ್ವೇನ ಸಾಧಕವರ್ಗೇ ಪೂರ್ಣೇನ ಸತ್ಯಲೋಕಾಧಿಪತಿನಾ ಸಹ ಭುಂಕ್ತ ಇತಿ ವಿಶ್ವಭುಕ್ ।

- 3 ಭೋಗಾಶ್ಚ ಯೇ ಯಾನಿ ಚ ಕರ್ಮಜಾತಾನ್ಯನಾದ್ಯನಂತಾನಿ ಮಮೇಹ ಸಂತಿ ಮದಾ-
ಜ್ಞಯಾ ತಾನ್ಯಖಿಲಾನಿ ಸಂತಿ ಧಾತುಃ ಪದೇ ತತ್ಸಹಭೋಗ ನಾಮ ।
-ಮ ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 8-242

* ಮಮ ಯೇ ಭೋಗಾ ಸಂತಿ...ಮದಾಜ್ಞಯಾ ತಾನ್ಯಖಿಲಾನಿ ಧಾತುಃ ಪದೇ ಸಂತಿ ಯದ್ ಯಸ್ಮಾತ್ಸಸ್ಮಾತ್ ಸಹಭೋಗೇನಾಮ, ಧಾತುಃ ಪದಮಿತಿ ಶೇಷಃ ।

-ಪದಾರ್ಥ ದೀಪಿಕಾ

ಉ.- ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷತ್ರಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಜಾತ್ಯಭಿಮಾನಿಯಾದ ಚತುರ್ಮುಖನು ಕ್ಷತ್ರಜಾತ್ಯಭಿಮಾನಿಯಾದ ಮುಖ್ಯವಾಯು ಎಂದು ಅರ್ಧ ಅವರು ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಇದರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ದರಮಾತ್ಮನು 'ವಿಶ್ವಭುಕ್' ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ದಿಂದ 'ಉಪನಿಷದ್ವಿರೋಧಾವು ಇಲ್ಲ.

೨೪೦ ನಿಭು

೦ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳನ್ನು ತಾಳಿರುವನು¹

ಭಗವಂತನು ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಇದಕ್ಕೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಅನಂತ ರೂಪಗಳನ್ನು ತಾಳುವನೆಂದು ಯೋಚಿಸುವನು ಅನಂತರ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಾರ್ಥದಲ್ಲೂ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ಸತ್ ತತ್, ನಿರುಕ್ತ, ಅನಿರುಕ್ತ, ನಿಲಯನ, ಅನಿಲಯನ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಅವಿಜ್ಞಾನ, ಸತ್ಯ ಹಾಗೂ ಅನೃತ—ಎಂದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಆಯಾಯ ಪರಿಸರ ರೂಪದಿಂದಲೇ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ಭಗವಂತನ ತತ್ತ್ವನಾಮಗಳಾದ ರೂಪಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದಾಗಿಯೇ ಆಯಾಯ ಪದಾರ್ಥ ಆಯಾಯ ಹೆಸರುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ—ಎಂದು ತೃಪ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ ಬಹುರೂಪಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಭಗವಂತನು 'ಸಹಸ್ರಶಾಖ

೦ 1 ನಿಯಾಮಕತ್ವೇನ ವಿವಿಧಭವನಾತ್ ನಿಭುಃ |

2 'ಸೋಽಕಾಮಯತ | ಬಹುಸ್ಕಾಂ ಪ್ರಜಾಯೇಯೇತಿ | ಸ ತಪೋಽತಪ್ಯತ | ಸ ತಪ-
ಸ್ತಪ್ಯತ | ಇದ್ಗೃಸರ್ವಮಸೃಜತ | ಯಾದಿದಂ ಕಿಂಚ | ತತ್ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ | ತದೇವಾನು
ಪ್ರಾವಿತತ್ | ತದನು ಪ್ರವಿಶ್ಯ | ಸಚ್ಚ ತ್ಯಚ್ಚಾಭವತ್ | ನಿರುಕ್ತಂ ಚಾನಿರುಕ್ತಂ ಚ |
ನಿಲಯನಂ ಚಾನಿಲಯನಂ ಚ | ವಿಜ್ಞಾನಂ ಚಾವಿಜ್ಞಾನಂ ಚ | ಸತ್ಯಂ ಚಾನೃತಂ ಚ
ಸತ್ಯಮಭವತ್ |'

-ತೈ ಉ. 2-11

'ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಜಗದಿದಂ ಸರ್ವಂ ನಿಯಾಮಕತಾಽಸ್ಯ ತು | ಬಹುರೂಪೋ ಭವಾನೀತಿ
ಸಾಜ್ಜಗಚ್ಛೇತ್ಯಚಿಂತಯತ್ | ತ್ಯಚ್ಚಾನಿರುಕ್ತಂ ವಿಜ್ಞಾನಂ . ಅವಿಜ್ಞಾನಂ ಚಾನಿಲ

ಎಂದೆನಿಸಿರುವನೆಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲು ತೊಡಗಿರುವ 'ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತರ'ವು 'ವಿಭುಃ' ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅವನನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ, ವಿಭು ಎನಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಅವನಿಗೆ ಬಹುರೂಪಗಳಿವೆ—ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ¹ ಅರ್ಜುನನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನಾರದ, ಅಸಿತ, ದೇವಲ ಮೊದಲಾದ ಋಷಿಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುವರೆಂದು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ, ಅವನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪ ತಾಳುವುದ ರಿಂದಾಗಿ 'ವಿಭುಃ' ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಅವನನ್ನು ಕರೆಯುವರೆಂದು ಹೇಳಿರುವನು.² ಭಕ್ತರ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ವರ್ಷಿಸುವ ಭಗವಂತನ ಮೊದಲ ರೂಪವನ್ನು 'ವಿಭುಃ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿದ 'ವಾರುಣಶಾಖೆ'—ಭಗವಂತನು ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳನ್ನು ತಾಳಿರುವುದರಿಂದಲೇ ವಿಭು ಎನಿಸಿರುವ ನೆಂದು ತಿಳಿಸಿದೆ.³

೨ ಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವವನು.⁴

ಯನಂ ಪ್ರಕೃತಿಪ್ರಾಣಯೋಃ ಪರಮ್ | ತದ್ಗವಿಷ್ಣೋಸ್ತು ಸಂಬಂಧಾತ್ ಸ್ವತಸ್ತನ್ನಾ
ಮಕೋ ಹರಿಃ ತತೋ ನಿಯಾಮಕಶ್ಚೇತಿ

—ಯಜುಃ ಸಂಹಿತಾ (ತೈ. ಉ ಭಾ)

1 ' . ಬಹುರೂಪತ್ವತೋ ವಿಭುಃ | ಸಹಸ್ರಶಾಖ ಇತ್ಯುಕ್ತಃ

—ಪ್ರಶ್ನೋತ್ತ (ತೈ. ಉ. ಭಾ. 1-9)

2 ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಂ ಧಾಮ ವಿಭುಮ್ | ಆಹುಸ್ತ್ವಾಮೃಷಯಃ ಸರ್ವೇ ದೇವರ್ಷಿ
ರ್ನಾರದಸ್ತಥಾ |

—ಗೀತಾ. 10-12, 13

ವಿವಿಧಮಾಸೀದಿತಿ ವಿಭುಃ |

ತಥಾ ಹಿ ವಾರುಣಶಾಖಾಯಾಮ್—ವಿಭು ಪ್ರಭು ಪ್ರಥಮಂ ಮೇಹನಾವತ ಇತಿ
ಸ ಹ್ಯೇನ ಪ್ರಾಭವತ್ ವಿವಿಧೋಽಭವತ್

—ಗೀ. ಭಾ. 10-12

3 ಮೇಹನಾವತಃ ಸೇಚಕಸ್ಯ ಭಗವತಃ ಪ್ರಥಮಂ ರೂಪಂ ವಿಭು ಪ್ರಭು ಚೇತ್ಯೇತದ-
ನೊದ್ಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಯತೇ | ಪ್ರಾಭವತ್ ಸಮರ್ಥೋಽಭವದಿತಿ ವಿಭುಃ |

—ಪ್ರ. ದೀ.

೨ 4 ಸಮರ್ಥತ್ವಾದ್ವಿಭುಃ |

—ವಿ ರಾ.

ಉ.- ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷತ್ರಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಜಾತ್ಯಭಿಮಾನಿಯಾದ ಚತುರ್ಮುಖನು ಕ್ಷತ್ರಜಾತ್ಯಭಿಮಾನಿಯಾದ ಮುಖ್ಯವಾಯು ಎಂದು ಅರ್ಥ ಅವರು ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು 'ವಿಶ್ವಭುಕ್' ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ದಿಂದ ಉಪನಿಷದ್ವಿರೋಧವು ಇಲ್ಲ.

೨೪೦ ನಿಭ೦

೦ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳನ್ನು ತಾಳಿರುವನು¹

ಭಗವಂತನು ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಇದಕ್ಕೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಅನಂತ ರೂಪಗಳನ್ನು ತಾಳುವನೆಂದು ಯೋಚಿಸುವನು ಅನಂತರ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಾರ್ಥದಲ್ಲೂ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ಸತ್ ತತ್, ನಿರುಕ್ತ, ಅನಿರುಕ್ತ, ನಿಲಯನ, ಅನಿಲಯನ, ವಿಜ್ಞಾನ, ಅವಿಜ್ಞಾನ, ಸತ್ಯ ಹಾಗೂ ಅನೃತ—ಎಂದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಆಯಾಯ ಪದಾರ್ಥದ ರೂಪದಿಂದಲೇ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ಭಗವಂತನ ತತ್ವವನ್ನಾವುಗಳಾದ ರೂಪಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದಾಗಿಯೇ ಆಯಾಯ ಪದಾರ್ಥ ಆಯಾಯ ಹೆಸರುಳ್ಳದ್ದಾಗಿದೆ—ಎಂದು ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ ಬಹುರೂಪಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಭಗವಂತನು 'ಸಹಸ್ರಶಾಖ

೦ 1 ನಿಯಾಮಕತ್ವೇನ ವಿವಿಧಭವನಾತ್ ನಿಭುಃ |

2 'ಸೋಽಕಾಮಯತ | ಬಹುಸ್ಕಾಂ ಪ್ರಜಾಯೇಯೇತಿ | ಸ ತಪೋಽತಪ್ಯತ | ಸ ತಪ-
ಸ್ತಪ್ತಾ | ಇದ್ಗ್ಲಸರ್ವಮಸೃಜತ | ಯಾದಿದಂ ಕಿಂಚ | ತತ್ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ | ತದೇವಾನು
ಪ್ರಾವಿಶತ್ | ತದನು ಪ್ರವಿಶ್ಯ | ಸಚ್ಚ ತ್ಯಚ್ಚಾಭವತ್ | ನಿರುಕ್ತಂ ಚಾನಿರುಕ್ತಂ ಚ |
ನಿಲಯನಂ ಚಾನಿಲಯನಂ ಚ | ವಿಜ್ಞಾನಂ ಚಾವಿಜ್ಞಾನಂ ಚ | ಸತ್ಯಂ ಚಾನೃತಂ ಚ
ಸತ್ಯಮಭವತ್ |'

-ತೈ ಉ 2-11

'ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಜಗದಿದಂ ಸರ್ವಂ ನಿಯಾಮಕತಾಽಸ್ಯ ತು | ಬಹುರೂಪೋ ಭವಾನೀತಿ
ಸ್ಯಾಜ್ಜಗಚ್ಛೇತ್ಯಚಿಂತಯತ್ | ತ್ಯಚ್ಚಾನಿರುಕ್ತಂ ವಿಜ್ಞಾನಂ . ಅವಿಜ್ಞಾನಂ ಚಾನಿಲ

ಎಂದೆನಿಸಿರುವನೆಂದು ಹ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲು ತೊಡಗಿರುವ 'ಪ್ರಕ್ಲಪ್ತ'ವು 'ವಿಭುಃ' ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅವನನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ, ವಿಭು ಎನಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಅವನಿಗೆ ಬಹುರೂಪಗಳಿವೆ—ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ¹ ಆರ್ಜುನನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನಾರದ, ಅಸಿತ, ದೇವಲ ಮೊದಲಾದ ಋಷಿಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುವರೆಂದು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ, ಅವನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೂಪ ತಾಳುವುದ ರಿಂದಾಗಿ 'ವಿಭುಃ' ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಅವನನ್ನು ಕರೆಯುವರೆಂದು ಹೇಳಿರುವನು.² ಭಕ್ತರ ಅಭೀಷ್ಟೆಗಳನ್ನು ವರ್ಷಿಸುವ ಭಗವಂತನ ಮೊದಲ ರೂಪವನ್ನು 'ವಿಭುಃ' ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿದ 'ವಾರುಣಶಾಖೆ'—ಭಗವಂತನು ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳನ್ನು ತಾಳಿರುವುದರಿಂದಲೇ ವಿಭು ಎನಿಸಿರುವ ನೆಂದು ತಿಳಿಸಿದೆ.³

೨ ಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವವನು⁴

ಯನಂ ಪ್ರಕೃತಿಪ್ರಾಣಯೋಃ ಪರಮ್ । ತದ್ವಿಷ್ಣೋಸ್ತು ಸಂಬಂಧಾತ್ ಸ್ವತಸ್ತನ್ನಾ
ಮಕೋ ಹರಿಃ ತತೋ ನಿಯಾಮಕಶ್ಚೇತಿ

-ಯಜುಃ ಸಂಹಿತಾ (ತೈ ಉ ಭಾ.)

1 ' ಬಹುರೂಪತ್ವತೋ ವಿಭುಃ । ಸಹಸ್ರಶಾಖ ಇತ್ಯುಕ್ತಃ

-ಪ್ರಕ್ಲಪ್ತ (ತೈ ಉ. ಭಾ. 1-9)

2 ಹರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಹರಂ ಧಾಮ . ವಿಭುಮ್ । ಆಹುಸ್ತ್ವಾಮೃಷಯಃ ಸರ್ವೇ ದೇವರ್ಷಿ
ರ್ನಾರದಸ್ತಥಾ ।

-ಗೀತಾ. 10-12, 13

ವಿವಿಧಮಾಸೀದಿತಿ ವಿಭುಃ ।

ತಥಾ ಹಿ ವಾರುಣಶಾಖಾಯಾಮ್—ವಿಭು ಪ್ರಭು ಪ್ರಥಮಂ ಮೇಹನಾವತ ಇತಿ
ಸ ಹ್ಯೇವ ಪ್ರಾಭವತ್ ವಿವಿಧೋಽಭವತ್

-ಗೀ. ಭಾ. 10-12

3 ಮೇಹನಾವತಃ ಸೇಚಕಸ್ಯ ಭಗವತಃ ಪ್ರಥಮಂ ರೂಪಂ ವಿಭು ಪ್ರಭು ಚೇತ್ಯೇತದ-
ನೊದ್ಯ ನ್ಯಾಖ್ಯಾಯತೇ । ಪ್ರಾಭವತ್ ಸಮರ್ಥೋಽಭವದಿತಿ ವಿಭುಃ ।

-ಪ್ರ. ದೀ.

೨ 4 ಸಮರ್ಥತ್ವಾದ್ವಿಭುಃ ।

-ವಿ. ರಾ.

೨. ಎಲ್ಲೆಡೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನು¹

ಅಗ್ನಿನಾಮಃ ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲ ಭಾವನದಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವನೆಂದು ವಿಶ್ವ ಶಬ್ದವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿಯೇ ಋಗ್ವೇದ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ²

೪ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಹಾಗೂ ತಿರೋಹಿತ ಎಂಬ ಪ್ರಭೇದದ ವೈಭವವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವವನು³

ಭಗವಂತನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಹಾಗೂ ತಿರೋಹಿತ ಎಂಬ ಪ್ರಭೇದದ ವೈಭವ ರೂಪಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವನು ಕಪಿಲ ವ್ಯಾಸ. ಕೃಷ್ಣಾದಿಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ವೈಭವವೆನಿಸಿದರೆ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಜೀವಗಳಿಗಿಂತಲೂ, ಜಡಪದಾರ್ಥಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಆಯಾ ಯ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಅವು ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯಲ್ಲೇ ಅಧಿಕವೆನಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು ತಿರೋಹಿತ ವೈಭವವೆನಿಸಿವೆ⁴

೫ ತನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದಾಗಿ ಕೆಲವು ಪದಾರ್ಥಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟಗಳೆನಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು⁵

ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ವಿಭೂತಿರೂಪದಿಂದಾಗಿ ಪದಾರ್ಥಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟಗಳೆನಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು

೨. 1 ವಿಭುರ್ವ್ಯಾಪ್ತಃ |

-ಸ. ಸಂ.

2 ' ವಿಭುರ್ವಿಶ್ವಸ್ಮೈ ಭವನಾಯ '

-ಯು. ವೇ. 31-2

ವ್ಯಾಪೀ ಚ ವಿಶ್ವಸ್ಯ |

-ಯು ಭಾ.

೪ 3 ವಿಭವತಿ ವೈಭವಯುಕ್ತೋ ಭವತೀತಿ ವಿಭುಃ |

4 'ದ್ವಿವಿಧಂ ವೈಭವಂ ರೂಪಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಚ ತಿರೋಹಿತಮ್ | ಕಪಿಲವ್ಯಾಸಕೃಷ್ಣಾದ್ಯಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ವೈಭವಂ ಸ್ವತಮ್ | ಭಿನ್ನಂ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಜೀವೇಭ್ಯೋ ಜಡೇಭ್ಯಶ್ಚಾಪಿ ತದ್ಗತಮ್ | ಸ್ವಜಾತ್ಯಾಧಿಕ್ಯದಂ ತೇಷಾಂ ತತ್ ತಿರೋಹಿತವೈಭವಮ್'

-ಗೀ. ತಾ. 10-21...40

೫ 5 ವಿಶಿಷ್ಟಾ ಭವಂತ್ಯಸ್ಮಾದಿತಿ |

-ಸ. ಸಂ.

೭ ನೂತನ ಶರೀರ ಸ್ವೀಕಾರರೂಪವಾದ ಜನನವನ್ನು ಹೊಂದದಿರುವವನು.¹

೮ ವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿ ಇರುವವನು²

೯ ವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿ ಇರುವವನು³

೯ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಮಂಗಲ ಸ್ವರೂಪಿ⁴

‘ಮಂಗಲಾನಾಂ ಚ ಮಂಗಲಂ’—ಎಂದಿರುವಂತೆ ಇತರ ಮಂಗಲ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಮಂಗಲವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತ, ಮಂಗಲ ಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಂಗಲವೆನಿಸುತ್ತ ವಿಶಿಷ್ಟ ಮಂಗಲ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದವನು ಭಗವಂತನು

೧೦ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂರ್ಣನಾಗಿ ಇರುವವನು⁵

೧೦ ಸರ್ವಾಶ್ರಯನಾಗಿರುವವನು⁶

೧೨ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥ ಆಗಿರುವವನು.⁷

೧೩ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವವನು.⁸

---

೬ 1 ಭವಃ ಉತ್ಪತ್ತಿಃ | ವಿಗತಃ ಭವಃ ಯಸ್ಮಾತ್ತ್ವಃ ವಿಭವಃ ವಿಭವ ಏವ ವಿಭುಃ |

೭ 2 ವಿಲಕ್ಷಣತಯಾ ಭವತೀತಿ ವಿಭುಃ |

೮ 3 ವಿಶಿಷ್ಟತಯಾ ಭವತೀತಿ ವಿಭುಃ |

೯ 4 ವಿಶಿಷ್ಟಮಂಗಲಸ್ವರೂಪತ್ವಾದ್ವಿಭುಃ |

೧೦ 5 ವಿಶೇಷೇಣ ಭವತಿ ವರ್ಧತೇ ಪೂರ್ಣೋ ವರ್ತತ ಇತಿ ವಿಭುಃ |

೧೧ 6 ವಿಭವತಿ ಸರ್ವಂ ನಿವಸತ್ಯತೀತಿ ವಿಭುಃ |

೧೨ 7 ಉಪನಿಷದಾಂ ವಿಶಿಷ್ಟಃ ಭವಃ ಭಾವಃ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥ ಇತಿ ಯಾವತ್, ವಿಭವಃ | ವಿಭವ ಏವ ವಿಭುಃ |

೧೩ 8 ವಿಶೇಷೇಣ ಭವತಿ ಸರ್ವತ್ರ ಗಚ್ಛತೀತಿ ವಿಭುಃ |

[ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಆಲಂಕಾರಿಕ 'ವಿಭಜನೆ' ಎಂಬ ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು]

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಜಗದತಿರಿಕ್ತಗಳೇ ಆಗಿವೆ]

ಪ್ರ - 'ಸೋತಕಾಮಯಂತ ಬಹುಸ್ಕಾಂ ಪ್ರ ಜಾಯೇಯ ಇದಂ ಸರ್ವಮಸೃಜತ' ಈ ಶ್ರುತಿಯು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅನಂತರೂಪವತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು ಆದರೆ ಆ ಅನಂತ ರೂಪಗಳು ಎಂದರೆ ಜಗತ್ತಿನ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳೇ ಹೊರತು ತದತಿರಿಕ್ತಗಳಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ನಾನು ಬಹುಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತೇನೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದನು ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಇದರಿಂದ ಜಗದ್ರೂಪಬಹುಭಾವವೇ ಈ ಶ್ರುತಿಗೆ ಅಭಿ ಪ್ರಾತ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತಿದೆಯಲ್ಲವೇ?

ಉ - ಗುರುಃ ಸ್ಯಾಮೃತಿ ಸಂಕಲ್ಪಃ ಶಿಷ್ಯಸಂಪಾದನಂ ಯಥಾ' ತಾಸು ಗುರು ಆಗಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಶಿಷ್ಯಸಂಪಾದನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ ಗುರುತ್ವಕ್ಕೂ ಶಿಷ್ಯಸಂಪತ್ತಿಗೂ ಪ್ರಯೋಜ್ಯ ಪ್ರಯೋಜಕ ಭಾವವು ಇರುವಂತೆ ನಿಯಾಮಕ ಬಹುರೂಪತ್ವಕ್ಕೂ ನಿಯಮ್ಯ ಬಹು ಪದಾರ್ಥತ್ವಕ್ಕೂ ಪ್ರಯೋಜ್ಯ ಪ್ರಯೋಜಕಭಾವವು ಇದೆ ನಿಯಮ್ಯಗಳು ಬಹಳ ಇದ್ದರೇನೇ ನಿಯಾಮಕಗಳು ಬಹಳವಾಗಿ ಬೇಕು ಆದುದರಿಂದ ಜಗದತಿರಿಕ್ತ ಬಹುರೂಪಗಳ ಸ್ವೀಕಾರ ಸಂಕಲ ಮಾಡಿ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಮಾಡಲ್ಪಡುವುದು ಅಸಂಗತವಲ್ಲ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅನಂತರೂಪಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ನಿರ್ದೋಷ ಜ್ಞಾನಾನಂದಾತ್ಮಕಗಳು ಜಗತ್ತಿನ ವಸ್ತುಗಳು ತದ್ರೂಪಗಳು ಅಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ನಿಯಾಮಕ ಅನಂತರೂಪಗಳು ಜಗದತಿರಿಕ್ತ ಗಳೇ ಆಗಿವೆ

೨೪೧ ಸತ್ಕರ್ತೃ

೧ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕರ್ತೃ¹

ಭೂಧಾತೋಃ ಉಕ್ತಾರ್ಥಾಃ ಶ್ಲೋಕೇಽಸ್ಮಿನ್ ಸಂಗೃಹೀತಾಃ—

'ಸತ್ತಾಯಾಂ ಮಂಗಲೇ ವೃದ್ಧೌ ನಿವಾಸೇ ವ್ಯಾಪ್ತಿಸಂಪದೋಃ |

ಅಭಿಪ್ರಾಯೇ ಚ ಶಕ್ತೌ ಚ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವೇ ಗತೌ ಚ ಭೂಃ ||

* ಪರಾಶರಭಟ್ಟೇಯೇ 'ವಿಶ್ವಭುಗ್ವಿಭುಃ' ಇತಿ ಏಕನಾಮತಯಾ ಪರಿಗಣಿತಮ್

೧ 1 ಅಸತ್ಕರ್ತೃ ತು ಜೀವಃ ಸ್ಯಾತ್ ಸತ್ಕರ್ತೃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ |

—ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 3-29-35)

ಭಗವಂತನೊಬ್ಬನೇ ಸಹಜವಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಕರ್ತೃ ಆಗಿರುವನು ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಅವನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿಯಷ್ಟೇ ಕರ್ತೃಗಳು¹ ರಾಜಸಾದವನು ತನ್ನ ಪುತ್ರರಿಗೆ ಪಾಲಕತ್ವವನ್ನು ನೀಡುವಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಕ್ರಿಯಾಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯರೂಪವಾದ ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದೇ ಇಲ್ಲ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ವಭಾವ ಎನಿಸುವ ಭಗವಂತನಷ್ಟೇ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವನು—ಎಂಬುದಾಗಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು.²

ಮುಗ್ಧೋದವು ಬಗವಂತನನ್ನು 'ಗಣಪತೇ !' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿ 'ನನ್ನ ಹೊರತು ಏನೂ ಮಾಡಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ'—ಎಂದಿರುವುದು ಭಗವಂತನಷ್ಟೇ ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತೃ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲೇ ಇದನ್ನೇ ಶ್ರುತಿಗೀತೆಯು ಹೀಗೆ ವಿವರಿಸಿದೆ—ಎಲ್ಲರ ಕ್ರಿಯೆಗಳೂ ಅವಿಲ ಶಕ್ತಿಧಾರಕನಾದ ಭಗವಂತನಿಂದ ಆಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಿಳಿಸುವರು³

1 ಹರಿಃ ಸ್ವಭಾವತಃ ಕರ್ತಾ ಸರ್ವಮನ್ಯತ್ ತದೀರಿತಮ್ ।

-ಗೀ. ತಾ. 5-14

2 'ಯಥಾ ಪಿತ್ರಾ ದತ್ತಂ ಪಾಲಕತ್ವಂ ರಾಜಪುತ್ರಾಣಾಮೇವಂ ಪರಮಾತ್ಮದತ್ತಂ ಕ್ರಿಯಾಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಲಕ್ಷಣಂ ಕರ್ತೃತ್ವಂ ಜೀವಾನಾಮಪ್ಯಸ್ತೀತ್ಯಾಶಂಕಾಂ ಪರಿಹರತಿ—'ನ ಕರ್ತೃತ್ವಂ ಲೋಕಸ್ಯ ಸೃಜತಿ ಪ್ರಭುಃ । ಸ್ವಭಾವಸ್ತು ಪ್ರವರ್ತತೇ'—(ಗೀ 5-14) ಕ್ರಿಯಾಯುಗಂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಂ ಲೋಕಸ್ಯ ನ ಸೃಜತೀಶ್ವರ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಅನ್ಯಥಾ ಲೋಕಸ್ಯೇತಿ ವಿಶೇಷಣಂ ನ್ಯರ್ಥಮ್ । ಜನಪದೇ ನಿವಸತಾಮಾಧಿಪತ್ಯಾ-ದಾನ್ನಾನ್ನ ದತ್ತಾ ಜನಪದಾ ರಾಜ್ಞಾ ಸ್ವಪುತ್ರಾಣಾಮಿತಿವತ್ ಕರ್ಮಫಲಾದಿಸಂಯೋಗಿ ನಾಮಪಿ ತತ್ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದಾನಾತ್ 'ನ ಸೃಜತಿ' ಇತಿ ಯುಜ್ಯತೇ । ಸ್ವಯಮೇವ ಭವತಿ ಭಾವಯತಿ ಚೇತಿ ಸ್ವಭಾವಃ । ಸ್ವಭಾವತ್ಯಾತ್ ಸ್ವಯಮೇವ ಕರ್ತೃತ್ವಾದಿಷು ಪ್ರವರ್ತತೇ'

-ಗೀ. ಭಾ. 5-14

3 ' ನ ಯತೇ ತ್ವತ್ಕ್ರಿಯತೇ ಕಿಂಚನಾರೇ '

-ಯು. ವೇ. 10-112-9

4 ತವ ಪುರುಷ ವದಂತ್ಯವಿಲಶಕ್ತಿಧೃತಃ ಸ್ತುಕೃತಮ್ ।

-ಭಾಗ. 10-14-20

ತಸ್ಮಾತ್ ಸರ್ವಂ ತವ ಸ್ತುಕೃತಮೇವ ವದಂತಿ ।

-ಭಾಗ. ತಾ. ೧.

೨ ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನು.¹

ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ, ಅಗ್ನಿನಾಮಕ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ, ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ನಡೆಸುವ ನೀನು ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ವಾಯುದೇವನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಲೋಕಗಳ ಸ್ವಾಮ್ಯವನ್ನೂ, ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ, ಹಾಗೂ ಭಾರತೀದೇವಿಯನ್ನು ಪತ್ನಿಯನ್ನಾಗಿಯೂ ನೀಡಿರುವಿ ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಲಾಗಿದೆ.²

೩ ಪೂಜಿಸುವವನು³

ಭಗವಂತನೇ ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತೃ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ರಮಾಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಸಿರುವ ತನ್ನ ಪೂಜೆಗೂ ಅವನೇ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತೃ. 'ಶ್ರೀ ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರವರ ತಾರತಮ್ಯಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಒಳಗಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಹೊರಗೂ ಕೂಡಾ ಹಾಗೆಯೇ ರಮಾಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸಚ್ಚೇತನರ ಮೂಲಕವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅಸಚ್ಚೇತನರ ಮೂಲಕವೂ ತನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು ಅವರನ್ನು ಕಳಗೆ ತಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರ ಮೂಲಕ ನಡೆಸುವ ಕೆಟ್ಟ ಕರ್ಮಗಳೂ ಭಗವಂತನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪೂಜೆಯೇ ಆಗಿರುವುದು—ಹೀಗೆ ತಂತ್ರಭಾಗವತ ಭಗವಂತನ ಪೂಜಕತ್ವವನ್ನು

೨ 1 ಸತಾಂ ಸಮೀಚೀನಕರ್ಮಣಾಂ ಕರ್ತಾ ಸತ್ಕರ್ತಾ । 'ಪ್ರಶಸ್ತೇ ಕರ್ಮಣಿ ಚ ತಥಾ ಸಚ್ಛಬ್ದಃ ಪಾರ್ಥ ಯುಜ್ಯತೇ (ಗೀ 17-26)'

2 ತ್ವಮಗ್ನೇ ವನನೇ ದ್ವಾವನಾಶಯಃ ಪುರೂರವಸೇ ಸುಕೃತೇ ಸುಕೃತ್ತರಃ ।

-ಋ. ವೇ. 31-4

ವಿಶಿಷ್ಟಬೋಧಾನನ್ನನೇ ನಾಯನೇ ತ್ವಂ ಪ್ರಾದಾ ದಿವಂ ಜ್ಞಾನರೂಪಾಂ ಪ್ರಿಯಾಂ ಚ ।
....ಸುಕೃತೇ ಸುಕೃತ್ತರಃ ।

-ಋ. ಭಾ.

ಸುಕೃತ್ತರಃ ಅತಿಶಯೇನ ಸತ್ಕರ್ಮಣಾಂ ಕರ್ತಾ ತ್ವಂ .. । ಸುಕೃತೇ ಸತ್ಕರ್ಮಣಾಂ ಕರ್ತೇ ..

-ಋ. ಭಾ. ಟೀ.

೩ 3 ಸತ್ಕರೋತಿ ಪೂಜಯತೀತಿ ಸತ್ಕರ್ತಾ ।

-ಶಾಂ ಭಾ.

ವಿವರಿಸಿದೆ¹ ಜೀವಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾದವನೇ ! ಎಂದು ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿದ ಸಾಧಕನು, ನನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಡು ಅರ್ಚನೆಯನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನೇ ಆರಾಧಿಸು—ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಋಗ್ವೇದ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ² ಪೂಜಿಸುವವನು, ಪೂಜಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುವವನು ನೀನೇ—ಎಂದು ಶ್ರುತಿಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಲಾಗಿದೆ³. ತಂದೆಯು ತನ್ನ ಶಿಶುವು ತನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದಾಗ, ಆ ನಮಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ವಾತ್ಸವೇ ಹಿರಿಯದ್ದಾದರೂ ಅದಾ ಹೇಗೆ ಶಿಶುಕರ್ತೃಕ ಪ್ರಣಾಮ ಎನಿಸುವುದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಜೀವರ ಮೂಲಕ ನಡೆಯುವ ಭಗವಂತನ ಆರಾಧನೆಯಲ್ಲೂ ಭಗವಂತನದೇ ಪ್ರಧಾನವಾತ್ರವಾದರೂ ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿಯಷ್ಟೇ ಅದು ಜೀವಕೃತ ಪೂಜೆ ಎನಿಸುವುದೆಂದು 'ಪ್ರವೃತ್ತಿ'ವು ಭಗವದಾರಾಧನೆಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಗವತ್ಪ್ರತೀಕ ಆಗಿರುವುದೆಂಬುದನ್ನು ದೃಷ್ಟಾಂತಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿದೆ.

- 1 ಶ್ರೀ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರವೂರ್ವೇಷು ಕ್ರಮಾತ್ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ಜನಾರ್ದನಃ | ಸ್ವಾತ್ಮಾನಮರ್ಚಯತ್ಯದ್ಧಾ ಬಹಿರಂತರಸತ್ಸು ಚ | ಅಸತಾಮುಘಮಾಚಾರೋ ಹರಿದೃಷ್ಟ್ಯಾಽತೃಪ್ತವೂಜನಮ್ | ತಸ್ಯಾಧೋಗಮನಾಯೇತಿ ಶ್ರುತಿರಾಹಾಖಿಲಕ್ರಿಯಮ್'

-ತಂತ್ರಭಾಗವತ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 10-94-20)

- 2 'ನಿ ಷು ಸೀದ ಗಣಪತೇ ಗಣೇಷು. ಮಹಾಮರ್ಕಂ ಮಘವನ್ ಚಿತ್ರಮರ್ಚ'
-ಮ. ನೇ 10 112-9

ಹೇ ಜೀವಗಣಾನಾಂ ಪತೇ ಜೀವಸ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗಣೇಷು ನಿಷುಸೀದ ನಿಯಾಮಕತಯಾ ಸುಖೇನ ನಿಷೀದ | . ಆತಃ ಹೇ ಮಘವನ್ ಯಜ್ಞಸ್ವಾಮಿನ್ ಮಹಾಂತಮರ್ಚನೀಯಂ ಸರ್ವಾಶ್ಚರ್ಯಮಯಂ ತ್ವಾಂ ತ್ವಮೇವಾರ್ಚ |

-ಬ. ಗೋ. (ಭಾಗ. ತಾ. ಟೀ.)

- 3 'ಮಹತಿ ಮಹೀಯಸೇ. '

-ಭಾಗ 10-94-38

ಮಹಸಿ ಮಹೀಯಸೇ ಪೂಜಯಸಿ ಪೂಜ್ಯತೇ ಚಾತ್ಮನೈವ |

- ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ.

- 4 ಸ್ವನಂದನಂ ಯಥಾ ಪಿತೃ ಕಾದಿತಂ ಶಿಶುಕರ್ತೃಕಮ್ | ಏವಂ ಪೂಜಾ ವಿಷ್ಣುಧೀನಾ ಭವೇಜ್ಜೀವಕೃತೇತ್ಯಪಿ—ಪ್ರವೃತ್ತ (ಗೀ. ತಾ. 5-12)

‘ನನ್ನಲ್ಲಿ, ನನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಸ್ವೇಚ್ಛಾ ನುಸಾರವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಸಡೆಸುವನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು, ವಾಗಿಂದ್ರಿಯ ಹಾಗೂ ದೇಹಗಳ ವೃತ್ತಿಗಳು ಅವನ ಪೂಜಾ ರೂಪದಲ್ಲಿವೆ— ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳ ಕರ್ತಾರನೂ, ಆ ಕರ್ಮಗಳ ಉದ್ದೇಶ್ಯನೂ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಎಂಬುದಾಗಿ ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ‘ಯೋಗ ದೀಪಿಕಾ’ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ¹

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮೂಲಕ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಆರಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲದೆ, ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನದ್ದೇ ಆದ ಒಂದು ಅವತಾರದಿಂದ ತನ್ನದ್ದೇ ಆದ ಮತ್ತೊಂದು ಅವತಾರವನ್ನು ಸತ್ತರಿಸುವುದಿದೆ. ಹೀಗೆಯೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪರಶುರಾಮನನ್ನು ನಮಿಸಿರುವನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಮತ್ತು ಪರಶುರಾಮರಿಬ್ಬರೂ ಭಗವಂತನ ಅತ್ಯಂತಾಭಿನ್ನ ಅವತಾರಗಳಾದರೂ ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಮೋಹವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯಿಷ್ಟೇ ಒಂದು ರೂಪದ ಮೂಲಕ ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪಕ್ಕೆ ಸತ್ತಾರವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ²

೪ ಸಜ್ಜನರ ಯೋಗ ಕ್ಷೇಮಾದಿಗಳನ್ನ ನಿರ್ವಹಿಸುವವನು.³

೫ ಸತ್ಯ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವವನು⁴

1 ‘ಮಯಿ ಸ್ಥಿತೋ ಮದಂಗೇಷು ಸ್ವತಂತ್ರೋ ನ್ಯಾಹ್ನವಾನ್ ಹರಿಃ । ಸರ್ವಶಃ ಸ್ವಾತ್ಮ ತಂತ್ರೋ ಮಾಂ ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ ವರ್ತಯತ್ಯಜಃ । ಸ್ವಾತ್ಮನಸ್ತಸ್ಯ ಪೂಜಾಃ ಸ್ತುರ್ಮನೋ-
ವಾಕ್ಯಾಯವೃತ್ತಯಃ । ಮಮೈತಾ ಇತಿ ಕರ್ತಾರಮುದ್ದೇಶ್ಯಂ ಚ ಹರಿಂ ಸ್ಮರೇತ್’

-ಯೋಗ ದೀಪಿಕಾ

2 ‘ಸರ್ವಾವತಾರಾಭಿನ್ನೋಕ್ತಸಿ ಸಮಶಕ್ತಿರಪಿ ಸ್ವಯಮ್ । ಪೂಜ್ಯಪೂಜಕನೀಚೋಚ್ಛಂ
ಮೋಹನಾಯ ದುರಾತ್ಮನಾಮ್ । ಅಖಂಡೈಕರಸೋ ವಿಷ್ಣುರ್ದರ್ಶಯೇತ್ ತತ್ರ ತತ್ರ ಹಿ’

-ಷಾಡ್ಗುಣ್ಯ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 10-52-4)

೪ 3 ಸತಾಂ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಾದಿವಹನಾತ್ ಸತ್ಕರ್ತಾ ।

-ವಿ. ರಾ.

೫ 4 ಸತಃ ಪ್ರಪಂಚಸ್ಯ ಕರ್ತಾ ।

-ವಿ. ರಾ.

ಭಗವಂತನು ಯಾವ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವನೋ ಅದು ಸತ್ಕವೇ ಹೊರತು ನಿರರ್ಥಕ ವಾದುದಲ್ಲ—ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯು ದಾರ್ಢ್ಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಘೋಷಿಸುತ್ತಿದೆ¹

೭ ಕ್ಲೇಶಾದಿ ರಹಿತನಾದವನು ಮತ್ತು (ನಕಲ) ಕರ್ತೃ².

ಪುರುಷನಿಂದ ತಲಗೂದಲು, ರೋಮಗಳು ಹೇಗೆ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವವೋ ಅಂತೆಯೇ ಆಕ್ಷರನಾಮಕ ಭಗವಂತನಿಂದ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಈ ಜಗತ್ತು ಸೃಷ್ಟವಾಗಿದೆ—ಎಂದು ಉಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ³

೮ ನಾಲಾದಿಯುಕ್ತರಾದ ದೈತ್ಯರನ್ನ ದಂಡಿಸುವವನು⁴.

೯ (ಜಗತ್ತನ್ನೂ) ನೃಪಿಸುವವನು⁵

೧೦ (ಜಗತ್ತನ್ನೂ) ಬದುಕಿಸುವವನು⁶

1 'ಯಚ್ಚೈತ ಸತ್ಕಮಿತ್ತನ್ನ ನೋಘಂ '

-ಮ ಭಾರ.ತಾ ನಿ 1-67

೭ 2 ಸನ್ ಕ್ಲೇಶಾದಿರಹಿತಃ ಕರ್ತಾ |

-ವಿ ರಾ.

3 'ಯಥಾ ಸತಃ ಪುರುಷಾತ್ ಕೇಶಲೋಮಾನಿ ತಥಾಕ್ಷರಾತ್ ಸಂಭವತೀಹ ವಿಶ್ವಮ್'

-ಅಥ. ಉ. 1-8

೭ 4 ಸತಾಂ ಸದ್‌ಲ್ ವಿಶರಣಗತ್ಯವಸಾದನೇಷು ಇತಿ ಧಾತೋಃ ವಿಶರಣಾದಿಯುಕ್ತಾನಾಂ ದೈತ್ಯಾನಾಂ ಕರ್ತಾ ಹಿಂಸಕಃ | ('ಕೃಷ್ಣಾಹಿಂಸಾಯಾಂ')

-ಸ. ಸಂ.

೮ 5 'ಸದ್ಭಾವೇ ಸಾಧುಭಾವೇ ಚ ಸದಿತೈತತ್ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ' (ಗೀ.17-26) ಇತ್ಯುಕ್ತದಿಶಾ ಜಗತಃ ಸತ್ ಸದ್ಭಾವಂ ಉತ್ಪತ್ತಿಂ ಕರೋತೀತಿ ಸತ್ಕರ್ತಾ |

೯ 6 ಸತ್ ಸತ್ತ್ವಂ ಜೀವನಂ ಕರೋತೀತಿ ಸತ್ಕರ್ತಾ | ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸತ್ಕಶಬ್ದಾರ್ಥಸಮನ್ವಯ ಸಂದರ್ಭೇ...ಸತ್ತ್ವಂ ಜೀವನಮೇವ ಚ' (ಅ. ನ್ಯಾ. 1-1-190) ಇತಿ ಜೀವನಮಹಿ ಸಚ್ಚಬ್ದಾರ್ಥತಯಾಭ್ಯುಪಗಮನ್ |

೧೦ (ದ್ರಲಯ ಲಲವಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತನ್ನು) ಸಂದರಿಸುವವನು¹

೧೧ (ಯೋಗ್ಯರನ್ನು) ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವವನು²

ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನಿತ್ತು ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನಾಗಿಸುವವನು ಭಗವಂತನು. ಅಗ್ನಿನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಜ್ಞಾನದಾನಮಾಡಿ ಋಷಿಗಳನ್ನಾಗಿಸುವವನೆಂದು ಋಗ್ವೇದ ಬೋಧಿಸಿದೆ³

೧೨ (ಸಾಕ್ಷಿಕರನ್ನು) ನಿರ್ದುಷ್ಟರನ್ನಾಗಿಸುವವನು⁴

ಭಗವಂತನು ಅವಿದ್ಯಾಕಾಮಕರ್ಮಾದಿ ದೋಷಗಳನ್ನು ದೂರೀಕರಿಸಿ, ಸಾಕ್ಷಿಕರನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯತಃ ನಿರ್ದುಷ್ಟರನ್ನಾಗಿಸುವನು, ಮುಕ್ತರನ್ನಾಗಿಸುವನು

೧೩ ಜೀವಸಮೂಹದಲ್ಲೇ ಪೂರ್ಣನಾದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವವನು⁵

೧೦ 1 ಸತಃ ಸಾದಸ್ಯ ವಿನಾಶಸ್ಯ ಕರ್ತೌ ಸತ್ಕರ್ತೌ | ಸತ್ಕಶಬ್ದಾರ್ಥವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಸಂದರ್ಭೇ (ಅ ವ್ಯಾ. 1-1-190) 'ವಿಶೇಷತಃ ಚ ಸತ್ತ್ವಂ ಸ್ಯಾತ್ ಸನ್ನವಿಂತ್ಯಾಹುರೇವ ಯತ್' -ಇತಿ ಸಚ್ಚಬ್ದಸ್ಯ ವಿನಾಶಾರ್ಥಕತ್ವಂ ಪ್ರದರ್ಶಿತಮ್ |

೧೧ 2 '...ಸನ್ ಹಂಡಿತಃ ಕವಿಃ . ' ಇತಿ ಸಚ್ಚಬ್ದಸ್ಯ ಜ್ಞಾನಿಹರ್ಯಾಯನಾಚಕೇಷು ಪಾರಾತ್ ಸತಾಂ ಜ್ಞಾನಿನಾಂ ಕರ್ತೌ ಸತ್ಕರ್ತೌ |

3 '...ಯುಷೀಕೃನ್ಮರ್ತ್ಯಾನಾಮ್'

-ಯು. 31-16

.. ಯುಷೀಣಾಂ ಕರ್ತೌ ತಥಾ ಜ್ಞಾನದಾನೇನ ದೇವ |

-ಯು. ಭಾ.

೧೨ 4 ಸಾಕ್ಷಿತ್ವಕಾನಾಂ ಸತ್ ಸಾಧುತ್ತಂ ಕರೋತಿತಿ ಸತ್ಕರ್ತೌ. ಸಾಧುಭಾವೇ ಚ ಸದಿತ್ಯೇತತ್ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ (ಗೀ. 17-26) ಸಾಧುತ್ತಂ ಚ ನಿರ್ದುಷ್ಟತ್ವವೇವ |

೧೩ 5 '....ಸದ್ ವಾವ ಪ್ರಾಣಃ' ಇತಿ ಪೈಂಗಿತೃತೇ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-3-9) ಸನ್ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಃ | ತಂ ಕರೋತಿ ಸೃಜತೀತಿ ಸತ್ಕರ್ತೌ |

ಜೀವಸಮೂಹದಲ್ಲೇ ಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಸತ್' ಎನಿಸಿರುವವನು ಪ್ರಾಣದೇವನು¹
ಅವನನ್ನು ಜೀವೋತ್ತಮನಾಗುವಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವವನು ಭಗವಂತನು

೧೪ ವ್ಯಕ್ತಗಳೆನಿಸಿರುವ ತೇಜಸ್ಸು, ಪೃಥಿವೀ ಹಾಗೂ ಚಲವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವವನು.²

೧೫ (ಆಯಾಯ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವಾದ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು) ಸಮರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವವನು³

ಭಗವಂತನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಾರ್ಥದಲ್ಲೂ ಇದ್ದುಕೊಂಡು, ಅದರಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಿ ಕಾರ್ಯದ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಅದರ ಮೂಲಕ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸುವವನು ಎಂದು ವಾಮನ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ⁴

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಭ್ರಮಗಳ ಅನಾದಿ ಪ್ರವಾಹ]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಒಬ್ಬನೇ ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತನಾದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸತ್ಕರ್ತಾ ಎಂದು ಹೆಸರು ಎಂದು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ನಾವು ಕೆಲವು ಕಾರ್ಯಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತರು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಹೇಗೆ? ಈ ಜ್ಞಾನವು ಭ್ರಮ ಎಂದು ಸಮಾಧಾನವು ಯುಕ್ತ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಭ್ರಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಪ್ರಧಾನದ ಜ್ಞಾನ ಅಂತಹ ಪ್ರಧಾನವು ಪರಮಾತ್ಮರೂಪ ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತಾ ಒಬ್ಬನೇ ಅವನ ಜ್ಞಾನವು ನಮಗೆ ಇಲ್ಲ ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಧಾನದ ಜ್ಞಾನವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಭ್ರಮವು ಹುಟ್ಟುವದೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲ?

ಉ - ಪೂರ್ವಪೂರ್ವಸ್ವತಂತ್ರಕೃತ್ಯಭ್ರಮದಿಂದ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಸ್ವತಂತ್ರಕೃತ್ಯಭ್ರಮವು ಉಂಟಾಗುತ್ತಾ ಇದೆ ಈ ಪ್ರವಾಹವು ಅನಾದಿ ಈ ರೀತಿ ಭ್ರಮವು ಉಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂಬ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕರ್ತನ ಜ್ಞಾನವು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಪ್ರಧಾನ ಜ್ಞಾನವು ಇಲ್ಲದೆ

1 ನಾಯುಃ ಸದಿತಿ ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷೋ ಜೀವೇಷು ತು ಸಂಪೂರ್ಣತಃ

-ಐ. ಉ. ಭಾ.1-4-13

೧೪ 2 'ಸದಿತಿ ವ್ಯಕ್ತಮುದ್ದಿಷ್ಟಂ . 'ಇತ್ಯುಕ್ತದಿಶಾ ಸತ್ ತೇಜಃಪೃಥಿವೀಜಲಾತ್ಮಕಂ ವ್ಯಕ್ತಂ ಕರೋತಿ ಸೃಜತೀತಿ ಸತ್ಯತರ್ಕ .

೧೫ 3 . ಸತ್ ಸಮರ್ಥಂ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಮ್' (ಭಾಗ. ತಾ. ೧ 11-28-9) ಇತ್ಯುಕ್ತದಿಶಾ ಸತ್ ಸ್ವಸ್ವಕಾರ್ಯೇಷು ಕಾರಣಂ ಸಮರ್ಥಂ ಕರೋತೀತಿ ಸತ್ಯತರ್ಕ .

4 'ತತ್ರ ತತ್ರ ಸ್ಥಿತೋ ವಿಷ್ಣುಸ್ತತ್ತಚ್ಛಕ್ತಿಃ ಪ್ರಬೋಧಯನ್' .

ಏಕ ಏವ ಮಹಾಶಕ್ತಿಃ ಕುರುತೇ ಸರ್ವಮಂಜಸಾ' ||

- ವಾಮನ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-3-11)

ಭ್ರಮವು ಉಂಟಾಗುವ ವ್ಯಸಂಗವೂ ಇಲ್ಲ ಪ್ರಧಾನವು ಭ್ರಮಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಲ್ಲ ಅದರ ಜ್ಞಾನವು ಕಾರಣ ಜ್ಞಾನಜನ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳು ಭ್ರಮದಿಂದಲೂ ಆಗುವವು ಸರ್ವಭ್ರಮ ದಿಂದಲೂ ಭಯವು ಬರುವದು ಕಂಡಿದೆ ಈ ಭ್ರಮ ಪರಂಪರೆಯು ಅನಾದಿಯಾಗಿ ಇರುವದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದುದರಿಂದ ಅನವಸ್ಥಾದೋಷವು ಇಲ್ಲ.

೨೪೨ ಸತ್ಯತಃ (ಸತ್ಯತಃ)

೧ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಸರ್ವದಾ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವವನು.¹

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಪೂಜ್ಯತಮನಾದವನೆಂಬುದು ತನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದೆ ಎಂದು ದುರ್ಯೋಧನನೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವನು² ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವವನು ಭಗವಂತನು ಇತರರಿಗೆ ಪೂಜಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸು ವಾಗಲೂ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವವನು ಅವರ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನೇ ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸರನಾರಾಯಣರು ನಾರದರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವರು—‘ಯಾರು ಪಿತೃಗಳ ನ್ನಾಗಲೀ, ದೇವತೆಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಗುರುಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಅತಿಥಿಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಹಸುಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನಾಗಲೀ, ಪೃಥಿವಿಯನ್ನಾಗಲೀ, ತಾಯಿಯನ್ನಾಗಲೀ ತ್ರಿಕರಣಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸು ವರೋ—ಅವರು ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವನ್ನೇ ಪೂಜಿಸುವರು ಯಾಕೆಂದರೆ ಎಲ್ಲರ ಶರೀರದೊಳಗೆ ಆ ವಿಷ್ಣುವೇ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಇರುವನು³ ಪ್ರಾಜ್ಞರು ಗೌರವಸೂಚಕವಾಗಿ ಎದ್ದು ನಿಲ್ಲುವುದು.

೧ 1 ಸರ್ವೈರಪಿ ಪೂಜಿತ ಇತಿ ಸತ್ಯತಃ | ಅಸಾಧಾರಣ್ಯೇನ ವ್ಯಪದೇಶಃ | ‘ಕಾಲೋಽಸ್ಮಿ ಲೋಕಕ್ಷಯಕ್ಕತ್ತ್ರವೃದ್ಧೋ ’ (ಗೀ 11-32) ಇತ್ಯತ್ರ ಸ್ಥಿತಃ ಪ್ರವೃದ್ಧಶಬ್ದಃ ಯಥಾ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕತ್ವಾರ್ಥಕಕ್ತಪ್ರತ್ಯಯಾಂತತಯಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಸ್ತಥಾಕತ್ರಾಪಿ ಕ್ತಪ್ರತ್ಯಯಸ್ಯ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕತ್ವನೇವಾರ್ಥಃ |

2 ಸ ಹಿ ಪೂಜ್ಯತಮೋ ಲೋಕೇ ಕೃಷ್ಣಃ ಪೃಥ್ವಲೋಚನಃ |

ತ್ರಯಾಣಾಮಪಿ ಲೋಕಾಣಾಂ ವಿದಿತಂ ಮಮ ಸರ್ವಥಾ ||

—ಮ. ಭಾರ. ಉದ್ಯೋಗ. 88-5

3 ಯೇ ಯಜಂತಿ ಪಿತೃನ್ ದೇವಾನ್ ಗುರೂಂಶ್ಚೈನಾತಿಥೀಂಸ್ತಥಾ |

ಗಾಶ್ಚೈವ ದ್ವಿಜಮುಖ್ಯಾಂಶ್ಚ ಪೃಥಿವೀಂ ಮಾತರಂ ತಥಾ || 231

ಕರ್ಮಾಣಾ ಮನಸಾ ವಾಚಾ ವಿಷ್ಣು ನೇವ ಯಜಂತಿ ತೇ |

ಅಂತರ್ಗತಃ ಸ ಭಗವಾನ್ಸರ್ವಸತ್ತ್ವಶರೀರಗಃ ||

—ಮ. ಭಾರ. ಶಾಂತಿ. 345-27

ವಿನಯ ಪ್ರದರ್ಶನ, ಸಮಿಸುವುದು—ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಗುಹಾಶಯನಾದ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಪರಮವುರುಷನನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ನಡೆಸುವರು ಹೊರತು ಬರೇ ದೇಹಾಭಿಮಾನಿ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಗೌರವ ಸಲ್ಲಿಸುವುದು ಅವರ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ—ಎಂಬುದಾಗಿ ರುದ್ರದೇವ ದಾಕ್ಷಾಯಣಿಗೆ ನೀಡಿದ ಈ ಸಂದೇಶವೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸತ್ಯತಃಗುಪ್ತನು ಭಗವಂತನೇ ಎಂದು ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದೆ

ರಮಾಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಯುವ ಭಗವಂತನ ಪೂಜೆಯನ್ನೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವನೇ ನಡೆಸುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಅವನು ತನ್ನಿಂದಲೇ ಪೂಜಿತನಾಗಿರುವನೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರುತಿ ಗೀತೆಯು ಅವನನ್ನು 'ಸ್ವಸತ್ಯತಃ' ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ¹

೨ ಸಜ್ಜನರಿಂದ ಆದರಿಸಲ್ಪಡುವವನು²

ಭಗವಂತನು ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿ ಆದರೂ, ಇದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿಕೊಂಡು ಅವನಿಗೆ ಆದರ ಸಲ್ಲಿಸ, ವವರು ಸಜ್ಜನರು ಮಾತ್ರ ಪಾಪಿಷ್ಠರಾದವರಿಗೆ ಒಂದು ನಿಮಿಷವಾಗಲೀ, ಅರ್ಧನಿಮಿಷವಾಗಲೀ ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತವಾಗಲೀ,—ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಉಂಟಾಗಲಾರದು.⁴

1 ಹೃತ್ಕುದ್ಗಮಪ್ರಶ್ನಯಣಾಭಿವಾದನಂ ವಿಧೀಯತೇ ಸಾಧು ಮಿಥಸ್ಸಮಧ್ಯಮೇ |

ಪ್ರಾಜ್ಞೈಃ ಪರಸ್ಮೈ ಪುರುಷಾಯ ಚೇತಸಾ ಗುಹಾಶಯಾಯೈವ ನ ದೇಹಮಾನಿನೇ ||

-ಭಾಗ. 4-3-22

2 'ಪ್ರಕ್ರಮವತ್ ಸ್ವಸತ್ಯತಮ್ ಪುರುಷೇಷು ಧೀಷು ತು ಬಹಿರಂತರಸಚ್ಚರಣೇ |'

-ಭಾಗ. 10 94-20

'ಸರ್ವಪುರುಷೇಷು ಸರ್ವಧೀಷು ಚ ಸ್ಥಿತ್ಯಾ ಶ್ರೀಬ್ರಹ್ಮಾದಿಷು ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ಕ್ರಮೇಣ ಸಾತ್ಮನೈವ ಸತ್ಯತಮ್' |

-ಭಾಗ. ತಾ ನಿ.

೩ ಸದ್ಭಿರಾದೃತತ್ವಾತ್ ಸತ್ಯತಃ |

-ವಿ. ರಾ.

4 ನಿಮಿಷಂ ನಿಮಿಷಾರ್ಧಂ ನಾ ಮುಹೂರ್ತಮಪಿ ಭಾರ್ಗವ |

ನಾದಗ್ಧಾತೇಷುಪಾಪಾನಾಂ ಭಕ್ತಿಭವತಿ ಕೇಶವೇ ||

-ಕೃ. ಮ. 75

೨ ಸತ್ಯವಾದ ಕರ್ಮ ಉಳ್ಳವನು.¹

ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸತ್ಯನಾದ ಭಗವಂತನ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟೃತ್ವ, ಪಾಲಕತ್ವಾದಿ ಕರ್ಮಗಳೂ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸತ್ಯಗಳು—ಎಂದು ಶ್ರುತಿ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ²

೪ ಸಜ್ಜನರಿಂದ ಧ್ವಾನಿಸಲ್ಪಡುವವನು³

‘ಭಗವಂತನನ್ನು ಎಂದೂ ಮರೆಯಬೇಡಿರಿ’⁴—ಎಂಬ ವಿಧಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಸಜ್ಜನರು ಯಾವಾಗಲೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಲೇ ಇರುವರು.

೫ ಪ್ರಶಸ್ತಗಳಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನು⁵

೬ ಸತ್ಯವಾದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವವನು.⁶

೨ 1 ಸತ್ ಸತ್ಯಂ ಕೃತಂ ಕರ್ಮ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸತ್ಕೃತಃ |

—ವಿ ರಾ.

2 ಪ್ರಾಣಾನ್ಯಸ್ಯ ಮಹತೋ ಮಹಾನಿ ಸತ್ಯಾ ಸತ್ಯಸ್ಯ ಕರಣಾನಿ ವೋಚಮ್ |

—ಮ ಭಾರ. ತಾ ನಿ 1 66

೪ 3 ಸದ್ಭಿಃ ಕೃತಃ ಧ್ವಾತ ಇತಿಃ | ‘ಅವಿದ್ಯಮಾನರಚನಂ ವಿದ್ಯಮಾನಸ್ಮೃತಿಸ್ತಥಾ |

ಉಭಯಂ ರಚನಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ವೋರ್ವಸಿದ್ಧೇಷು ತು ಸ್ಮೃತಿಃ’ ಇತಿ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯಃ
(ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 3-16-42)

4 ‘ . ನ ವಿಸ್ಮರೇತಾಽತ್ಮನಂ . ’

—ಬ್ರ ಸೂ ಭಾ. 3-4-18

೫ 5 ಸಂತಿ ಪ್ರಶಸ್ತಕರ್ಮಾಣಿ ಕೃತಾನಿ ಯೇನ ಸಃ ಸತ್ಕೃತಃ |

೬ 6 ಸನ್ ಪ್ರಪಂಚಃ ಕೃತಃ ಯೇನ ಸಃ ಸತ್ಕೃತಃ ಅಥವಾ ಸನ್ ಸತ್ತ್ವಂ (ಭಾವಪ್ರಧಾನ
ಪ್ರದೀರ್ಶಕಃ) ಸದಾವಃ ಜಗತಾಂ ಸೃಷ್ಟಿಃ ಕೃತಂ ಯೇನ ಸಃ ಸತ್ಕೃತಃ |

೭ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಗೆ ನಿರ್ದೋಷತ್ವವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು¹

೮ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ ಹಾಗೂ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿ ನೀಡಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು²

ನಿತ್ಯಮುಕ್ತಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ನಿತ್ಯಮುಕ್ತಳಾಗುವಂತೆ ಭಗವಂತನೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವನು³
ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಅವನೇ ನೀಡಿರುವನು

೯ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನನ್ನು ಸುಕ್ಷಾತ್ ಪುತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವವನು⁴

೧೦ ವ್ಯಕ್ತಗಳಾದ ತೇಜಸ್ಸು, ಪ್ರಧಿವೀ, ಹಾಗೂ ಜಲವನ್ನು ನೃಪ್ತಿಸಿರುವವನು⁵

೭ 1 ಸನ್ ಸತ್ತ್ವಂ (ಭಾವಪ್ರಧಾನ ನಿರ್ವೇಶಃ) ಸಾಧುಭಾವಃ ಮುಕ್ತಾತ್ಮನಾಂ ಅವಿದ್ಯಾಕಾ-
ಮಾದಿದೋಷದೂರತ್ವಂ ಕೃತಂ ಯೇನ ಸಃ ಸತ್ತ್ವತಃ |
ಸದ್ಭಾವೇ ಸಾಧುಭಾವೇ ಚ ಸದಿತ್ಯೇತತ್ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ |
ಪ್ರಶಸ್ತೇ ಕರ್ಮಣಿ ತಥಾ ಸಚ್ಚಿದ್ವಿಃ ಪಾರ್ಥ ಯುಜ್ಯತೇ ||

-ಗೀ 17-26

೮ 2 'ಸದಿತ್ಯನ್ಯತಥರ್ಮಾಣೋ ಮುಕ್ತಾಃ ಶ್ರೀರಪಿ ಚೇರಿತಾಃ' (ಭಾಂ ಉ. ಭಾ 8-1-7)
ಇತ್ಯುಕ್ತದಿಶಾ ಸಂತಃ ಮುಕ್ತಾಃ ಶ್ರೀಶ್ಚ ಕೃತಂ ಯೇನ ಸಃ ಸತ್ತ್ವತಃ | ಮುಕ್ತಾನಾಂ
ಶ್ರಿಯಶ್ಚ ಕರಣಂ 'ಸೃಷ್ಟೃತ್ವಂ ದೇವಾನಾಂ ಮುಕ್ತಿಸೃಷ್ಟೃತ್ವಮುಚ್ಯತೇ ನಾನ್ಯತ್'
(ಮು ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 2-64) ಇತ್ಯುಕ್ತದಿಶಾ ಮುಕ್ತಾನಾಂ ಮುಕ್ತಿಪ್ರದಾನಂ, ಶ್ರೀಃ
ನಿತ್ಯಮುಕ್ತಾ ಯಥಾ ಭವತಿ ತಥಾ ತಸ್ಯಾ ಅನುಗ್ರಹಕರಣಂ ಅಭಿಪ್ರೇತಮ್ |

3 ಹರೇಃ ಪ್ರಸಾದಸಾಮರ್ಥ್ಯದಜರಾ ಚಾನುರಾ ಹ್ಯಹಮ್ | ಅನಾದಿಕಾಲಸಂಬಂಧಾದಿ-
ತ್ಯುವಾಚಿ ಪರಾ ರಮಾ |

-ಭಾಂ. ಉ ಭಾ. 3-3.2

೯ 4 ಸತ್ ಪ್ರಾಣಃ | 'ಸದಿತಿ ಪ್ರಾಣಃ' ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 2-1-41) ಇತ್ಯು-
ಕ್ತದಿಶಾ ಸನ್ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಃ ಕೃತಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇನ ಸೃಷ್ಟಃ ಯೇನ ಸಃ ಸತ್ತ್ವತಃ |

೧೦ 5 'ಸದಿತಿ ನೃಕ್ತಮುದ್ದಿಷ್ಟಂ' (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 2-6-32) ತತ್ ಕೃತಂ ಯೇನ ಸಃ
ಸತ್ತ್ವತಃ |

೧೧ (ಪದಾರ್ಥವನ್ನೂ ತನ್ನ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ) ಸಮರ್ಥವಾದುದನ್ನಾಗಿ ರಚಿಸಿರುವವನು¹

೧೨ ಮುಂದುವರಿದು ಹೋದಲ್ಲದೆ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಸತ್' ಎನಿಸುವ ವಾಸುದೇವ ರೂಪದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣನಾದವನು²

ಮೂಲರೂಪ ಭಗವಂತನಿಂದ ಸನ್ನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಪ್ರಾರಂಭವಿಸಿದನೆಂದು ತೈತ್ತಿರೀ ಯೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ³

೧೩ ಸಂಕರ್ಷಣಾತ್ಮಕವಾದ ನಿರ್ಮಲವಾದ ರೂಪಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವವನು⁴

ವಾಸುದೇವನು ಸಂಕರ್ಷಣಾದಿ ರೂಪಗಳಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಸುಕೃತ' ಎಂದೇ ಅವನನ್ನು ಉಪನಿಷತ್ತು ಕರೆದಿದೆ.⁵

೧೪ ಸಮೀಚೀನವಾದ ವ್ಯಾಪಾರ ಉಳ್ಳವನು⁶

೧೧ 1 'ಅಸಮರ್ಥಮಸತ್ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಸತ್ ಸಮರ್ಥಂ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಮ್' (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 11-28-9) ಇತಿ ಸತ್ ಸಮರ್ಥಂ ಕೃತಂ ಯೇನ ಸಃ ಸತ್ಕೃತಃ ।

೧೨ 2 ಸತ್ ಮುಂದುವರಿದು ಆಸಾದ್ಯತ್ವಹೇತುನಾ ಸನ್ನಾಮಕಂ ವಾಸುದೇವರೂಪಂ ಕೃತಂ ಸೃಷ್ಟಂ ಯೇನ ಸಃ ಸತ್ಕೃತಃ ।

3 ಅಸದ್ವ್ಯ ಇದಮಗ್ರ ಅಸೀತ್ । ತತೋ ವೈ ಸದಜಾಯತ ।

-ತೈ. ಉ. 2-15

೧೩ 4 ಸಂತಿ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಸಂಕರ್ಷಣಾದೀನಿ ಸ್ವಾತ್ಮಕಾನಿ ರೂಪಾಣಿ ಕೃತಾನಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಾನಿ ಯೇನ ಸಃ ಸತ್ಕೃತಃ ವಾಸುದೇವಃ ।

5 ತದಾತ್ಮಾನೈಸ್ಸಯಮುಕುರುತ । ತಸ್ಮಾತ್ಸತ್ಸಕೃತಮುಚ್ಯತ ಇತಿ ।

-ತೈ. ಉ. 2-15

೧೪ 6 ಸತಿ ಕೃತಿಃ ಸತ್ಕರ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರೋ ಯಸ್ಯ ಸ ಸತ್ಕೃತಿಃ ।

-ಸ. ಸಂ.

ಸತ್ಕೃತಃ (ಸತ್ಕೃತಿಃ)

೧೫ (ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನರೂಪದಿಂದ) ಕೃತಿ ಎಂಬ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನು¹.

ನಾರಾಯಣನಾಮಕಭಗವಂತನು ಚೇತನರ ಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನಾಮಕ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಕೃತಿನಾಮಕ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳುವಳು.²

೧೬ ಸಮೀಚೇನವಾದ ಕರ್ಮ ಉಳ್ಳವನು.³

೧೭ ಸಮೀಚೇನವಾದ ಅಕಾರ ಉಳ್ಳವನು⁴

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸರ್ವಪೂಜ್ಯನು]

ಪ್ರ - ಮಹಾಭಾರತಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳುವಂತೆ ರುದ್ರನ ಪ್ರಸ್ತಾವವು ಬರುವಾಗ ರುದ್ರನು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳುವದರಿಂದ ಸತ್ಕೃತಃ ಎಂಬ ನಾಮವು ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಅಸಾಧಾರಣ ನಾಮವು ಹೌದೋ ಅಲ್ಲವೋ?

ಉ,- ಪಾಂಡವರು ರಾಜಸೂಯಾಶ್ವಮೇಧವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಅಗ್ರಪೂಜೆಯನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅರ್ಪಿಸಿದರು ಆ ಯಜ್ಞ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಇದ್ದರು.

೧೫ 1 ಸತೀ ಕೃತಿಸ್ತನ್ನಾನ್ನೀ ಭಾರ್ಯಾ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸತ್ಕೃತಿಃ ।

-ಸ. ಸಂ.

2 ...ಸ ಸೃಷ್ಟಿಹೇತೋಃ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನತಾಮುಪಗತಃ ಕೃತಿತಃ ಚ ದೇವೀ ।

-ಸ. ಸಂ.

೧೬ 3 ಸತೀ ಕೃತಿಃ ಕರ್ಮ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸತ್ಕೃತಿಃ ।

-ವಾ. ರಾ.

೧೭ 4 ಸತೀ ಅಕೃತಿಃ ಅಕಾರಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸತ್ಕೃತಿಃ ।

-ವಾ. ರಾ

* ಅಂತಿಮಾಶ್ವತ್ಥಾರಃ ಅರ್ಥಾಃ 'ಸತ್ಕೃತಿಃ' ಇತಿ ಪಾಠಮಂಗೀಕೃತೋಕ್ತಾಃ । ವಾದಿ-
ರಾಜಿಯೇ ಸತ್ಕೃತಂಧೀಯೇ ಚ 'ಸತ್ಕೃತಿಃ' ಇತಿ ಪಾಠಃ ಅದೃತಃ । ಶಾಂಕರಭಾಷ್ಯೇ, ವಿದ್ಯಾ-
ಧರಾಜೀಯೇ ಚ 'ಸತ್ಕೃತಿಃ' ಇತಿ ಪಾಠಾಂತರಂ ಸೂಚಿತಮ್ ।

ಆದರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ದೇವೋತ್ತಮ ಸ್ವರೂಪರಾದ ಪಾಂಡವರು ಅಗ್ರಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಈ ವಿಷಯ ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆ ರುದ್ರದೇವರಿಗೆ ದೇವೋತ್ತಮರು ಅಗ್ರಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಉಲ್ಲೇಖವು ಮಹಾಭಾರತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವಪೂಜ್ಯನು ಎಂಬ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದ 'ಸತ್ಯತಃ' ಎಂಬ ನಾಮವು ನಾರಾಯಣನ ಅಸಾಧಾರಣ ನಾಮವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

೨೪೨ ಸಾಧುಃ

೧ ದ್ರೇಷ್ಟನಂದಂ ನಿರ್ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಗ್ಯನಾದವನು¹

‘ಈ ಸಂಸಾರವು ಅಸಾರವಾಗಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸಾರಾತ್ಮಕತರನಿಸಿರುವನು’— ಎಂದು ಕೌಶಿಕರು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವರು²

ಭಗವಂತನು ಸಮಸ್ತಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಎನಿಸಿರುವನು, ಸಾಧು ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಸಾಮ ಎನಿಸಿ ಸಕಲ ಸಾಮಗಳಿಗೆ ದೇವತೆ ಆಗಿರುವನು-ಎಂದು ಸಂದೇಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಬಾಂಡೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತು, ಸಾರನೆಯಾದಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನಾದವನೆಂಬ ಸಾಧುಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವೇ ಸಾಮಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮೂರು ಸಂವಾದಗಳನ್ನು ಮುಂದಿಡುವುದು ಬಳಿಕ. ಭಗವಂತನು ‘ಸಾಧು’ ಆಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ‘ಸಾಮ’ ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿದು ಉಪಾಸಿಸುವವನು ಮುಕ್ತನಾಗಿ ಸಾಧು ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವನೆಂದು ಉಪಾಸನೆಯ ಫಲವನ್ನು ಸಂದೇಶಿಸುತ್ತಿದೆ³

೧ 1 ಸಾರತ್ವೇನ ಧಾರ್ಯಃ ಅವಧಾರ್ಯ ಇತಿ ಯಾವತ್, ಸಾಧುಃ |

-ಭಾಂ. ಉ. ಭಾ. (2-1 1) ಅಧಾರೇಣ

2 ಅಸಾರೇ ಖಲು ಸಂಸಾರೇ ಸಾರಾತ್ ಸಾರತರೋ ಹರಿಃ |

-ಕೃ. ಮ 69

3 ಸಮಸ್ತಸ್ಯ ಖಲು ಸಾಮ್ನ ಉಪಾಸನಂ ಸಾಧು ಯತ್ ಖಲು ಸಾಧು ತತ್ ಸಾಮೇತ್ಯಾ-ಚಕ್ಷತೇ ಯದಸಾಧು ತದಸಾಮೇತಿ ತದುತಾಪ್ಯಾಹುಃ ಸಾಮ್ನ್ಯನಮುಪಾಗಾದಿತಿ ಸಾಧು-ನೈನಮುಪಾಗಾದಿತ್ಯೇವ ತದಾಹುರಸಾಮ್ನ್ಯನಮುಪಾಗಾದಿತ್ಯಸಾಧುನೈನಮುಪಾಗಾದಿತ್ಯೇವ ತದಾಹುರಭೋತಾಪ್ಯಾಹುಃ ಸಾಮ ನೋ ಬತೇತಿ ಯತ್ ಸಾಧು ಭವತಿ ಸಾಧು ಬತೇತ್ಯೇವ ತದಾಹುರಸಾಮನೋ ಬತೇತಿ ಯದಸಾಧು ಭವತ್ಸಾಧು ಬತೇತ್ಯೇವ ತದಾಹುಃ ಸ ಯ

೨ ನಿರ್ದೋಷ್ಯನಾಗಿದ್ದು ಶೋಭನನಾಗಿರುವವನು¹

ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಭಗವಂತನು, ಸೃಷ್ಟಿಗಳಾದ ಆ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವವನು—ಎಂದು ತಿಳಿಸುವ ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ತು, ಆಯಾಯ ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಆಯಾಯ ಪದಾರ್ಥದ ದೋಷದ ಲೇಪಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವನು ನಿರ್ದೋಷ್ಯತ್ವರೂಪ ಸಾಧುತ್ವೋಪೇತನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಸತ್ಯನಾಮಕನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಇರುವನು—ಎಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ²

೩ ಸುಂದರನಾಗಿರುವವನು³

ಏತದೇವಂ ವಿದ್ವಾನ್ ಸಾಧು ಸಾಧು ಸಾನೇತ್ಯುಪಾಸ್ತೇಽಭ್ಯಾಶೋ ಹ ಯದೇನಂ
ಸಾಧವೋ ಧರ್ಮಾ ಆ ಚ ಗಚ್ಛೇಯುರುಹ ಚ ನಮೇಯುಃ

—ಛಾಂ. ಉ. (2-1-1)

ಸಮಸ್ತಸ್ಯ ಪೂರ್ಣಸ್ಯ ಸಾಧುತ್ವಾತ್ ಸಾಮಾನಾನ್ಯೋ ವಿಷ್ಣೋರುಪಾಸನಂ ಸಾಧು ।
ಸಾರತ್ವೇನ ಮೇಯಂ ಸಾಮ । ಸಾರತ್ವೇನ ಧಾರ್ಯಂ ಸಾಧ್ವಿತ್ಯೇಕ ಏನಾರ್ಥಃ ।

—ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ.

‘ಸಾಧುತ್ವಾತ್ ಸಾಮಾನಾಮಾನಂ ಸಮಸ್ತಗುಣಪೂರ್ತಿತಃ । ಸಮಸ್ತಂ ಚ ಉಪಾಸೀತ
ನಾರಾಯಣಮನಾಮಯಮ್ । ಸರ್ವಸಾಮ್ನಾಂ ದೇವತೇತಿ ಸಮುಕ್ತಃ ಸಾಧುಧರ್ಮ
ಭಾಕ್’

—ಸಾಮಸಂಹಿತಾ (ಛಾಂ. ಉ ಭಾ)

೨ 1 ನಿರ್ದೋಷ್ಯತ್ವಪ್ರಯುಕ್ತಶೋಭನತ್ವಾತ್ ಸಾಧುಃ ।⁴ . ಸಾಧು ಶೋಭನಮ್’

—ಅ. ಕೋ.

2 ತತ್ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ತದೇವಾನು ಪ್ರಾವಿಶತ್.. ಸತ್ಯಮಭವತ್ ।

—ತೈ ಉ. 2-11

* ಅತಃ ಸಾಧುಸ್ವರೂಪಃ ಸನ್ ಸತ್ಯನಾಮಾ ।

—ಯಜುಃ ಸಂಹಿತಾ (ತೈ ಉ ಭಾ)

* ತತ್ ಸರ್ವತ್ರಾನುಪ್ರವಿಷ್ಟಂ ರೂಪಂ ತದ್ವಿಷ್ಣೋಣಿ ಲಿಪ್ಯತೇ ಕಿಂ ನೇತ್ಯಾಹ-ತತ್ಸತ್ಯಮು-
ಭವತ್ । ಸಾಧುಸ್ವರೂಪಂ ನಿರ್ದೋಷ್ಯಸ್ವರೂಪಂ ಸತ್ ಸತ್ಯನಾಮಾಽಭವದಿತ್ಯರ್ಥಃ ।

—ಉ. ಖ.

೩ 3 ‘ಸಾಧುಃ...ಸಜ್ಜನಕವ್ಯಯೋಃ’—ಹೇಮಚಂದ್ರಃ ।

೪ ಎಲ್ಲ ಸಾಧನೆಗಳನ್ನೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಸಾಧಿಸುವವನು¹

೫ ಪರರ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವವನು²

ಸ್ವತಃ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನು ಪ್ರವರ್ತಿಸುವುದೇ ಪರಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ

೬ ನ್ಯಾಯದಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವನು³

೭ ಸಿದ್ಧಿರೂಪಿಯಾಗಿರುವನು⁴

೮ (ಭಕ್ತರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ) ದೌತ್ಯ ಸಾರಥ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವವನು⁵

೪ 1 ಸಾಧೋತ್ತಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಸಾಧನಾನೀತಿ ಸಾಧುಃ | 'ಸಾಧ ಸಂಸಿದ್ಧಿ'

* ಸಾಧಕತ್ವಾತ್ ಸಾಧುಃ

-ವಿ. ರಾ.

* ಸಾಧ್ಯಭೇದಾನುಪಾದಾನಾತ್ ಸಾಧ್ಯಮಾತ್ರಸಾಧಕಃ |

-ಶಾಂ. ಭಾ.

೫ 2 ಸಾಧೋತ್ತಿ ಪರಕಾರ್ಯಮಿತಿ ಸಾಧುಃ |

-ಸ. ಸಂ

೬ 3 ನ್ಯಾಯವರ್ತಿ ಸಾಧುಃ |

-ಶಾಂ. ಭಾ.

೭ 4 ಸಿದ್ಧಿರೂಪತ್ವಾತ್ ಸಾಧುಃ |

-ವಿ. ರಾ.

೮ 5 ತದಪೇಕ್ಷಿತದೌತ್ಯಸಾರಥ್ಯಾದಿ ಸಾಧಯತೀತಿ ಸಾಧುಃ |

-ಪ. ಭ.

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳೂ ಶ್ರುತಗಳು]

ಪ್ರ - 'ಗುಣಾಃ ಶ್ರುತಾಃ ಸುವಿರುದ್ಧಾಶ್ಚ ದೇವೇ ಸಂತ್ಯಶ್ರುತಾ ಅಪಿ ನೈಪಾತ್ರ ಶಂಕಾ ಈ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುಣಗಳು ಶ್ರುತಿಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾಗದವುಗಳೂ ಇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಅನುಕ್ತಂ ಪಂಚಭಿರ್ವೇದೈಃ ನ ವಸ್ತುಸ್ತಿ ಕುತಶ್ಚನ' ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ ಇದ್ದ ವಸ್ತುಗಳೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಈ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ವಿರುದ್ಧವಾಗುವ ದಿಲ್ಲವೋ?

ಉ - ಆತ್ಮಶಬ್ದವು ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಇದೆ ಆ ಶಬ್ದವು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಉಪಾಸ್ಯಗಳಾದ ಎಲ್ಲ ಭಗವದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದ ಉಪಸನಾಪಾದದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಪರಮಾತ್ಮನ ಅನಂತಗುಣೋಪಾಸಕರು. ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಅನಂತಗುಣೋಪಾಸಕಳು ಯಾರು ಎಷ್ಟು ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುಣೋಪಾಸನಾ ಯೋಗ್ಯರೋ ಅಷ್ಟೂ ಗುಣಗಳನ್ನು ಆತ್ಮ ಶಬ್ದವೂಂದೇ ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತದೆಂದೇ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿರುತ್ತದೆ ಆದುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರುತಗಳೇ ಆಗುತ್ತವೆ ಒಂದು ಶಬ್ದವು ಒಂದು ಗುಣವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳುತ್ತದೆ ಆದುದರಿಂದಷ್ಟೇ ಪರಮಾತ್ಮನ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳು ಶ್ರುತಗಳು ಅಲ್ಲ ಎಂದು 'ಅಶ್ರುತಾ' ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ

೨೪೪ ಜಹ್ನುಃ

೧ ಸಕಲ ದೋಷಗಳನ್ನೂ ತೊರೆದಿರುವವನು¹

ಸಕಲ ಗುಣದರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಭಗವಂತನು ಸಕಲದೋಷದೂರನಾದವನು² ಅವನನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿ ಕೊಡ ಹೊರಟ 'ಮಹೋಪನಿಷತ್ತು'—ಮೊಟ್ಟ ಮೊದಲು ಅವನ ನಿರ್ದೋಷತ್ವವನ್ನೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ³ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ನಿರ್ದೋಷತ್ವದ ಕುರಿತು ನಾರದ ಹಾಗೂ ಚತುರ್ಮುಖ ಇವರ

೧ 1 ಜಹಾತಿ ನಿತ್ಯಂ ದೋಷಾನ್ ದೂರತ ಏವ ತ್ಯಜತೀತಿ ಜಹ್ನುಃ ।

2 ಪ್ರಚ್ಯುತೋಽಶೇಷದೋಷೈಃ ಸದಾ ಪೂರ್ತಿತಃ ।

-ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ 6 8

3 ವರ್ಜಿತಃ ಸರ್ವದೋಷೈರ್ಯಃ.. ಸ ವಿಷ್ಣುಃ ಪರಮೋ ಮತಃ

-ಮಹೋಪನಿಷತ್ (ನಿ. ತ ವಿ.)

ನಡುವೆ ನಡೆದ ಸಂಭವದೊಂದು 'ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ'ವು ನಿರೂಪಿಸಿಗೆ—ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ನಿರ್ದುಷ್ಟ ಎಂದಾದರೆ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಜನ್ಮ ಪಡೆಯುವನು? ಚಿಂತೆ ಶ್ರಮ, ಗಾಯ, ಅಜ್ಞಾನ, ದುಃಖ—ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ಮಾರ್ಗವಾದಂತೆ ಹೇಗೆ ತೋರುವನು?—ನನ್ನನ್ನು ಕಾಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಸಂಶಯವನ್ನು ನೀನೇ ಪರಿಹರಿಸಬೇಕೆಂದು ನಾರದ ಋಷಿಯು ಕೇಳಲು ಚತುರ್ಮುಖನು ಸಮಾಧಾನಿಸುವನು—'ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಸಂಸರ್ಗದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ದೇಹದ ಸ್ವೀಕಾರ ರೂಪವಾದ ಜನ್ಮವಿಲ್ಲ ತನ್ನ ನಿರ್ದುಷ್ಟ ಜೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪವಾದ ದೇಹದ ಪ್ರಕಾಶನವೇ ಅವನ ಜನ್ಮವೆನಿಸಿದೆ ಶುದ್ಧನಾದ ಸದ್ಗುಣ ಪೂರ್ಣನಾದ ಅವನು ಅಸುರ ಮೋಹಕ್ಕಾಗಿಯಷ್ಟೇ ದುಃಖಾಜ್ಞಾನ ಶ್ರಮಾದಿಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವನು ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಅಚಿಂತ್ಯ ಸದ್ಗುಣಪೂರ್ಣನಾದ ಅವನಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನ, ಗಾಯಾದಿಗಳು ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸುವವು? ಅಸುರರು ಮುಕ್ತಿಯಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿ ತಮ ಸ್ಥಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬುದಕ್ಕಾಗಿಯಷ್ಟೇ ಅವನು ಹೀಗೆ ತೋರಿಸುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಭಗವಂತನ ಮೂಲರೂಪವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ ಹೊಂದಿದ ರೂಪಗಳೂ ನಿರ್ದುಷ್ಟಗಳೇ—ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಭಗವಂತನು ಅಶೇಷ ಶಕ್ತಿ ಯುಕ್ತನು ಸ್ವತಂತ್ರನು. ಇಂತಹವನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ದೋಷದೂಷಿತನಾದಾನು?—ಎಂದು ಯುಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಸಮರ್ಥಿಸಿರುವರು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು²

- 1 ಶ್ರೀ ನಾರದ ಉವಾಚ | ನಿರ್ದೋಷಶ್ಚೈತ ಕಥಂ ವಿಷ್ಣುರ್ಮಾನುಷೇಷಾದಪದ್ಯತ |
ಚಿಂತಾಶ್ರಮವ್ರಣಾಜ್ಞಾನದುಃಖಯುಗ್ ದೃಶ್ಯತೇ ಕಥಮ್ | ಏಷ ಮೇ ಸಂಶಯೋ
ಬ್ರಹ್ಮನ್ ಹೃದಿ ಶಲ್ಯ ಇನಾರ್ಪಿತಃ | ಅನುಬ್ಧಾಯಾರ್ಥಪರೈರ್ಮರ್ತ್ಯೈಃ ಸೂಕ್ತಿಶಕ್ತಾಃ
ತನುಧರ | ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ | ಸ್ತ್ರೀಪುಂಸುಲಾಭಯೋಗಾತ್ಮದೇಹೋ ವಿಷ್ಣುರ್ನ
ಜಾಯತೇ | ಕಿಂತು ನಿರ್ದೋಷಚೈತನ್ಯಸುಖಾಂ ನಿತ್ಯಾಂ ಸೃಕಾಂ ತನುಮ್ | ಪ್ರಕಾಶ-
ಯತಿ ಸೈವೇಯಂ ಜನಿರ್ವಿಷ್ಣೋರ್ನ ಚಾಪರಾ | ತಥಾಕವ್ಯಸುರನೋಹಾಯ ಪರೇಷಾಂ
ಚ ಕೃಚಿತ್ ಕೃಚಿತ್ | ದುಃಖಾಜ್ಞಾನಶ್ರಮಾದೀನ್ ಸ ದರ್ಶಯೇಚ್ಛದ್ಧಸದ್ಗುಣಃ |
ಕ್ಷಮ್ರಣಾದಿ ಕ್ಷ ಚಾಜ್ಞಾನಂ ಸ್ವತಂತ್ರಾಚಿಂತ್ಯಸದ್ಗುಣೇ | ದೌರ್ಲಭ್ಯಾಯೈವ ವೋಕ್ಷ್ಯಸ್ಯ
ದರ್ಶಯೇತ್ ತಾನ್ಯಜೋ ಹರಿಃ | ವಿಂಧ್ಯಾದರ್ಶನದೋಷೇಣ ರೇನ ಮುಕ್ತಂ ನ ಯಾತಿ
ಚ | ತವೋ ಯಾತಿ ಚ ತೇನೈವ ತಸ್ಮಾದ್ ದೋಷವಿವರ್ಜಿತಮ್ | ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ-
ಗತಂ ಚೈವ ಜಾನೀಯಾದ್ ವಿಷ್ಣುಮಂಜಸಾ

-ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ (ವಿ ತ ವಿ.)

- 2 ಅಶೇಷಶಕ್ತಿಯುಕ್ತಶ್ಚೈತ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾತ್ ದೋಷನಾನ್ ಕಥಮ್ |

-ಅನುನ್ಯಾಖ್ಯಾನ (3-2 131)

೨ ಅಯೋಗ್ಯರನ್ನು-ದುಷ್ಟರನ್ನು ತೊರೆಯುವವನು¹

ಭಗವಂತನು ಯೋಗ್ಯರ, ಸಜ್ಜನರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ನಿರ್ವಹಕನಾಗಿ ಅವರ ಜೊತೆಯೇ ಇರುವನಾದರೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಯೋಗಕ್ಷೇಮನಿರ್ವಹಣೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಯೋಗ್ಯರನ್ನು, ದುಷ್ಟರನ್ನು ಕೈಬಿಡುವನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪಾಂಡವರ ಜೊತೆಗೇ ಇದ್ದು ಅವರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದನು ಆದರೆ ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳನ್ನು ತೊರೆದಿದ್ದನು

೩ ದುಷ್ಟರನ್ನು ಸಂದರಿಸುವವನು²

ದುಷ್ಟರು ತಮಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಅಂಧಂತಮ್ಮನಿಗೆ ನಿಯತವಾಗಿ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು³.

೪ ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲದವರಿಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆ ಮಾಡುವವನು⁴.

೫ ಅಭಕ್ತರೆದುರು ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನು⁵.

ಕುಂತೀದೇವಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾ—‘ನೀನು ಪರಮಾಚ್ಛಾದಿಶಾ ಎಂಬ ಮಾಯೆಯ ಪರದೆಯಿಂದ ಅವ್ಯತನಾದವನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಗೋಚರನಾಗದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅಧೋಕ್ಷಜ ಎಂದೇ

೨ 1 ದುಷ್ಟಾನ್ ಜಹಾತೀತಿ ಜಹ್ನುಃ ।

-ವಿ. ರಾ

* ಜಹಾತ್ಯಯೋಗ್ಯಾನಿತಿ ಜಹ್ನುಃ ।

-ಸ. ಸಂ

೩ 2 ದುಷ್ಟಾನ್ ಹಂತೀತಿ ಜಹ್ನುಃ ।

-ವಿ. ರಾ.

3 ಅಥ ಚ ದೈತ್ಯಹತಿಸ್ತಮಸಿ ಸ್ಥಿರಾ ನಿಯತಸಂಸ್ಥಿತಿರೇವ ನ ಚಾನ್ಯಥಾ ।

-ಮ ಭಾರ. ತಾ ನಿ. 2-65

೪ 4 ಜ್ಞಾನಿಭಿನ್ನೇಷು ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂ ಅಪಹ್ನತ ಇತಿ ಜಹ್ನುಃ ।

-ಪ ಭ. ಅಧಾರೇಣ

೫ 5 ಅಭಕ್ತೇಷ್ವಾತ್ಮಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮಪಹ್ನತ ಇತಿ ಜಹ್ನುಃ ।

-ಪ. ಭ.

ಎನಿಸಿರುವವನು, ನಿರ್ವಿಕಾರನಾಗಿರುವವನು ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಟನೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ನಟನಂತೆ ಮೂಢರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ನೀವು ಗೋಚರಿಸಲಾರೆ—ಎಂದು ಹೇಳಿರುವಳು.¹

೬ (ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಪಾಲಿಗೆ) ಪರಮಾಚ್ಛಾದಿಕಾ ಎಂಬ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ತೊರೆಯುವವನು².

ಸಂಸಾರದಶೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮನು ಸ್ವರೂಪಾಚ್ಛಾದಿಕಾ ಎಂಬ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪ ಉಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಪರಮಾಚ್ಛಾದಿಕಾ ಎಂಬ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಆವರಣದಿಂದಾಗಿ ಕಾಣದೆ ಇರುವ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪ ಉಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ—ಇರುವನು ಶ್ರುತಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತಗಳಾದ ಭಗವದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಉಪಾಸಿಸಿದನೆಂದರೆ ಜೀವಾತ್ಮನು ಸಂಸಾರವನ್ನು ದಾಟುವನು ಆಗ ಭಗವಂತನೇ ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾಚ್ಛಾದಿಕಾ ಎಂಬ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವನು ಹಾವು ತನ್ನ ಪರೆಯನ್ನೆಂಬಂತೆ ಪರಮಾಚ್ಛಾದಿಕಾ ಎಂಬ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವನು—ಎಂದು ಶ್ರುತಿಗೀತೆಯಲ್ಲಿದೆ.³ ಈ ಎರಡು ವಿಧದ ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ಜೀವಾತ್ಮನ ಜ್ಞಾನಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾಗಿರುವುದಾದರೂ ಭಗವಂತನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಸ್ವಗೋಚ್ಛಾದಿಕಾ ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಾಶವನ್ನೂ,

1 ಮಾಯಾಯಾವನಿಕಾಚ್ಛನ್ನಮಯಾಽಧೋಕ್ಷಜಮರ್ತ್ಯಯಾ |

ನ ಲಕ್ಷ್ಮಣೇ ಮೂಢದೃಶಾ ನಟೋ ನಾಟ್ಯದರೋ ಯಥಾ ||

-ಭಾಗ. 1-8-19

೬ 2 ಜ್ಞಾನಿನಾಂ ಕೃತೇ ಪರಮಾಚ್ಛಾದಿಕಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಜಹಾತಿ ತ್ಯಜತೀತಿ ಜಹ್ನುಃ |

3 ಉದಗಾತ್ ಪುಮಾನನುಗೀತಗುಣಾಂಶ್ಚ ಜುಷನ್ ಭಜತಿ ಸರೂಪತಾಂ ತದನು ತ್ವಮುತ ಜಹಾಸಿ ಜಿಹಾಸಿ ತಾಮ್ | ಅಹಿರಿವ ತ್ವಚಂ ಪರಮಾಶ್ಚಭಗಾಂ |

-ಭಾಗ 10-94-34

ಶ್ರುತಿಷು ತವಾನುಗೀತಾನ್ ಗುಣಾನ್ ಜುಷನ್ ಪುಮಾನುದಗಾದಸ್ಮಾತ್ ಸಂಸಾರಾತ್ ತವ ಸರೂಪತಾಂ ಚ ಭಜತಿ | ತದನು ಗುಣಸ್ಮರಣಮನು | ಗುಣಾಂಶ್ಚ ಜುಷನ್ನಿತಿ ಚ-ಶಬ್ದಃ ಕರ್ಮಾಣಿ ಚೇತ್ಯಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ | ಯಚ್ಚಾಯಂ ಪುಮಾನಾಶ್ಚಭಗಾಂ ತ್ವಯಾಽಪಹೃತ-ಭಗಾಂ ಪ್ರಾತಿಸ್ಥಿಕಾಂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಾಂ ದ್ವಿವಿಧಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಜಹಾತಿ ಹಂತಿ ಚ ತದಸಿ ತ್ವಮೇವ ಜಹಾಸಿ ಜಿಹಾಸಿ ಚ |

-ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ.

ಪರಮಾಜ್ಞಾದಿಕಾ ಪ್ರಕೃತಿಯ ತ್ಯಾಗವನ್ನೂ ಅವನೇ ಮಾಡುವವನೆಂದು ಗಾರುಡ ವಿವರಿಸಿದೆ.¹

೭ (ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಸೃಷ್ಟಿಗಳಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ (ಸಂಹಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಸಂಹರಿಸುವವನು²

೮ (ಸಂಹಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಜನರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸುವವನು³

೯ ಜನರನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಂತೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವವನು.⁴

ಶ್ರುತಿಸ್ಮೃತಿಗಳು ಭಗವಂತನ ಆದೇಶಗಳಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಭಗವಂತನು ಪ್ರತಿ ಯೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಅವರವರ ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವನು

೧೦ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಲ್ಲದವರನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಭಕ್ತರನ್ನು ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಾನವಾದ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವವನು⁵

೧೧ (ಬುದ್ಧಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಅಸುರರ ಖೋಷಕ್ಕಾಗಿ) ಜಗತ್ತಿನ ಸತ್ತ್ವವನ್ನೂ ನಿರಾಕರಿಸಿರುವವನು.⁶

1 ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾತ್ ಪ್ರಕೃತಿತ್ಯಾಗಕರ್ತಾ ನಾರಾಯಣಃ ಪರಃ | ಯದ್ಯಪ್ಯೇಷಾ ಜೀವಸಂಸ್ಥಾ ಹಂತಾ ಚ ಭಗವಾನ್ ಪ್ರಭುಃ |

-ಗಾರುಡ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ.)

2 ಜಾತಂ ವಸ್ತು ನಿಹ್ನುತೇ ನಿರಾಕರೋತಿ ಸಂಹರತೀತಿ ಜಹ್ನುಃ |

-ನಾ. ರಾ.

೩ ಜನಾನ್ ಸಂಹಾರಸಮಯೇ ಅಪಹ್ನುತೇ ಅಪನಯತೀತಿ ಜಹ್ನುಃ |

-ಶಾಂ. ಭಾ.

೪ ಜನಂ ಹುಂ ಕರೋತೀತಿ ಜಹ್ನುಃ |

-ನಾ. ರಾ.

೧೦ 5 ಜಹಾತ್ಮನಿದುಷಃ ಭಕ್ತಾನ್ ನಯತಿ ಪರಂ ಪದಮಿತಿ ಜಹ್ನುಃ |

-ಶಾಂ. ಭಾ.

೧೧ 6 ಅಪಹ್ನುತೇ ಬುದ್ಧಾವತಾರೇ ಅಸುರವ್ಯಾಖೋಷಾಯ ಜಗತಃ ಸತ್ತ್ವಂ ನಿರಾಕರೋತೀತಿ ಜಹ್ನುಃ |

ಭಗವಂತನು ಬುದ್ಧಾವತಾರದಲ್ಲಿ 'ಸರ್ವವೂ ಕ್ಷಣಿಕ' 'ಸರ್ವವೂ ಶೂನ್ಯ' ಎಂದು ಬೋಧಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ತಾನು ಜಗತ್ತಿನ ಸತ್ತ್ವವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿರುವವನೆಂತೆ ಅಸುರರ ಎದುರು ನಟಿಸಿರುವನು.

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ದುರ್ಲಭ ಹಾಗೂ ಸುಲಭ]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಹುಟ್ಟಿದನು ಎಂದು ತಾನು ಅಜ್ಞಾನ ದುಃಖಾದಿಗಳುಳ್ಳವನೆಂದು ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ದೋಹನನ್ನು ಮಾಡಲಿ. ಯೋಗ್ಯ ಜೀವರು ಮೋಹಯೋಗ್ಯರು ಅಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ಏಕೆ ಭಗವಂತನು ಮೋಹವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ?

ಉ - ಮೋಕ್ಷವು ಮಹಾ ಪುರುಷಾರ್ಥವು ಅದು ದುರ್ಲಭವಾಗಬೇಕು ಸುಲಭವಾಗಬಾರದು ಯಾವುದು ಉತ್ತಮ ವಸ್ತುವೋ ಅದು ದುರ್ಲಭವಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ ಸುವರ್ಣವು ಉತ್ತಮ ವಸ್ತು. ಅದು ಖನಿಯಲ್ಲಿ ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಲಭ್ಯ ಆದುದರಿಂದ ಯೋಗ್ಯ ಜೀವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವು ಸುಲಭವಾಗಬಾರದು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರಿಗೂ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮೋಹವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ

ಪ್ರ - 'ಸುಲಭನೋ ಹರಿ' ಎಂದು ದಾಸರು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ ಅದು ಹೇಗೆ? ಅವನು ಉತ್ತಮ ವಸ್ತು ದುರ್ಲಭನೇ ಆಗಬೇಕು ಅಲ್ಲವೇ?

ಉ - ಶ್ರೀಹರಿಯು ದುರ್ಲಭನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಮಹಾಭಕ್ತರಿಗೆ ಅವನು ಸುಲಭನು ಆ ಮಹಾಭಕ್ತರು ಮಹಾಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲಿಕ್ಕೆ ತುಂಬಾ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಅಲ್ಪಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ದುರ್ಲಭ. ಕಷ್ಟದಿಂದ ಮಹಾಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರಿಗೆ ಸುಲಭ. ಈ ರೀತಿ ಎರಡೂ ವಿರುದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಕೂಡುತ್ತವೆ.

೨೪೫ ನಾರಾಯಣಃ

೦ ಯಾವಾಗಲೂ ಸರ್ವಜೀವಜಡಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನನಾಗಿರುವವನು. ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಸರ್ವದೋಷರಹಿತನಾದವನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ಅವಿದ್ಯಾದೋಷಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವವನು. ಸರ್ವದೋಷವಿರುದ್ಧಗಳಾದ ಕಲ್ಯಾಣ ಗೋಣಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾದ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವನು¹

೦ 1 ಸರ್ವಜೀವಜಡಭಿನ್ನಃ ಇತಿ ನಃ | ಸದ್ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಇತಿ ಚ ನಃ | ಸರ್ವದೋಷಕ್ಷಯಾತ್ಮಕಃ | ಸರ್ವಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಅಧಿಕಕ್ಷಯಾಕಾರಿತಾತ್ಮಕಃ | ಭಕ್ತಾನಾಂ ದೋಷ ನಾ ಯಾಕಯತೀತಿ ಯಃ | ಸರ್ವದೋಷವಿರುದ್ಧಗುಣರೂಪತಾತ್ಮಕಃ ನಃ |

ಸರ್ವವಾದ್ಯಯವೂ ಅಕಾರದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನರೂಪದಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ಸಾಧಿಸ ಹೊರಟ 'ಬ್ರಹ್ಮ ಸಾರ'ವು—ನಾರಾಯಣ ಎಂಬ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಮವೂ ಅಕಾರದಿಂದಲೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತ ವಾಗಿದ್ದು, ಅದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೇ ಆಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿದೆ ಅಕಾರಕ್ಕೆ ಭೇದ, ನಿಷೇಧ ಹಾಗೂ ವಿರೋಧ ಎಂಬ ಮೂರು ಅರ್ಥಗಳು ಇದೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದ ಎಂಬ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಅಕಾರದಿಂದಾಗಿ ನಾರಾಯಣ ನಾಮದ ಮೊದಲ ಅಕ್ಷರವಾದ ನಕಾರವು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ ಆದ್ದ ರಿಂದಲೇ ಅದು, ನಾರಾಯಣನು ಸಕಲ ಜೀವಜಡಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನನಾಗಿರುವವನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸು ವುದು ಮತ್ತೊಂದು ಅಧಿಕಾರ್ಯಕ ಅಕಾರ ಸೇರಿ ನಾ' ಎಂದು ದೀರ್ಘವಾಗಿ ಪರಿಣಾಮ ಗೊಂಡಾಗ, ನಕಾರ ಸೂಚಿತಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ಭಗವಂತನು ಯಾವಾಗಲೂ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಜೀವಜಡಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನನಾಗಿರುವವನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗುವುದು. ಅಭಿ ವಾರ್ಥಕ ಅಕಾರದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾದುದು ನಾರಾಯಣ ನಾಮದ ಎರಡನೇ ಅಕ್ಷರವಾದ ರಕಾರವು— ಭಗವಂತನು ದೋಷರಹಿತನಾದವನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಅದಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಅಧಿಕಾರ್ಯಕ ಅಕಾರ ಸೇರಿ ದೀರ್ಘವಾಗಿದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ರಕಾರೋಕ್ತಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ, ಭಗ ವಂತನು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿ ನಿರ್ಮಪ್ತನಾಗಿರುವವನೆಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದು ನಾರಾ ಯಣನಾಮದ ಮೂರನೆಯ ಅಕ್ಷರವಾದ 'ಯ'ಕಾರವು ವಿನಾಶಾರ್ಥಕ ಅಕಾರದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತ ವಾಗಿದ್ದು, ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ದೋಷಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವವನು—ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು ವಿರೋಧ ಎಂಬ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಅಕಾರದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾದುದು ನಾರಾಯಣ ನಾಮದ ಕೊನೆಯ ನಕಾರ ಭಗವಂತನು ಸರ್ವದೋಷವಿರುದ್ಧಗುಣಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿರುವವ ನೆಂಬುದಾಗಿ ಅದು ಬೋಧಿಸುವುದು ಹೀಗೆ ಅಕಾರದ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ವಿವರಿಸುತ್ತಿರುವ ನಾರಾಯಣ

ನಾರಾಯಣೇತಿ ನಾಮ್ನಿ ವಿದ್ಯಮಾನಾಃ ಚತ್ವಾರಃ ವರ್ಣಾಃ ಕ್ರಮಾತ್ ಭೇದಾರ್ಥಕಾತ್ ಅಭಾವಾರ್ಥಕಾತ್, ವಿನಾಶಾರ್ಥಕಾತ್, ವಿರೋಧಾರ್ಥಕಾತ್ ಅಕಾರಾದೇವಾಭಿವ್ಯಕ್ತಾ ಇತಿತ್ಯೇ ಕ್ರಮಶಃ ಚತ್ವಾರಃ ಅರ್ಥಾಃ ಉಚ್ಯಂತೇ | ನಾ ಏವಂ ರಾ ಇತ್ಯತ್ರ ವಿದ್ಯಮಾನಸ್ಯ ದೀರ್ಘಸ್ಯ ಅಧಿಕೃತಾರ್ಥಃ | ಪ್ರಥಮಾರ್ಥೇ ಅಧಿಕೃತಂ 'ಸದೈವ' ಇತಿ ಫಲತಿ, ದ್ವಿತೀ ಯಾರ್ಥೇ ಚ ಅಧಿಕೃತಂ 'ಸರ್ವತೋತ್ರಪೃಥಿವ್ಯತಃ' ಇತಿ ಪರ್ಯವಸ್ಯತಿ | ಸರ್ವಮೇ- ತದುಪರಿ ಉದಾಹರಣೆಯಮಾಣ 'ಬ್ರಹ್ಮಸಾರ' ಪ್ರಮಾಣಾಧಾರಿತಮ್ |

1 ಅನ್ಯತಃ ಚ ನಿಷೇಧಶ್ಚ ವಿರುದ್ಧತ್ವಮಿತಿ ತ್ರಯಃ | ಅಕಾರಾರ್ಥಾಃ

ನಾಮವು ಅಕಾರ ಎಂಬ ದೀಪದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದ್ದು¹, ಭಗವಂತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪ್ರಧಾನ ಮುಖಗೀಳಾದ ಸರ್ವಬಿನ್ನತ್ವ, ದೋಷದೂರತ್ವ, ಭಕ್ತಾನುಕಂಪಿತ್ವ ಹಾಗೂ ಗುಣಸ್ವರೂಪತ್ವ— ಇವುಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿವೆ.

೨ ಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನಾಮವು²

೩ ಸಕಲಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಮ್ಮಿಲೇ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವವನು —ಯಾದಾಗಲೂ ಸರ್ವ ಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣ³

1 ಏಕಾರ್ಥತ್ವಾದಕಾರೋಽಸೌ ಸಕಾರತ್ವಮುವಾಗತಃ | ದೀರ್ಘಿಭೂತಃ ಪುನಸ್ತೇನೈವಾ-
ಕಾರೇಣ ಸಹ ಸ್ಥಿತಃ | ಅಭಾವನಾಚ್ಛೇದಕಾರಸ್ಯ ಹ್ಯರ್ಥೋ ರೇಫಃ ಕ್ಷಯಂ ವದನ್ |
ಸೋತ್ರಪ್ರಕಾರೇಣ ಸಹಿತೋ ದೀರ್ಘತ್ವಂ ಸಮುಪಾಗತಃ | ಅಭಾವನಾಚ್ಛೇದಕಾರಃ ಸ
ಏಕಾರ್ಥಾದ್ ಗತ್ಯಭಾವಯೋಃ | ಯ ಕಾರತ್ವಂ ಗತಸ್ತಸ್ಮಿನ್ನೋ ರೇಫಸ್ಯೋತ್ತರತ್ವತಃ |
ಇತ್ಯಂ ಗತೋ ಹ್ಯಕಾರೋಽಸೌ ನೋ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥವಾಚಕಃ | ಅನ್ಯತ್ವಾತ್ ಸರ್ವಜೀ-
ವೇಭ್ಯ ಜಡೇಭ್ಯಶ್ಚ ಸದೈವ ಹಿ | ಸರ್ವದೋಷೋಜ್ಜಿತತ್ವಾಚ್ಚ ಸರ್ವತೋಽಪ್ಯಧಿಕ-
ತ್ವತಃ | ನಿರಾಸನಾಚ್ಚ ದೋಷಾಣಾಂ ಸ್ವಭಕ್ತೇಭ್ಯಃ ಸಮಂತತಃ | ಸರ್ವದೋಷವಿರುದ್ಧೋ-
ರುಗುಣಪೂರ್ಣಸ್ವರೂಪತಃ | ನಾರಾಯಣ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಹ್ಯಕಾರಾರ್ಥೋಽಯಮೇವ
ಹಿ | ತಸ್ಮಾದಕಾರಬೀಜೇಯಂ ಏಷ್ವೇದನಾರಾಯಣಾಭಿಧಾ |

-ಬ್ರಹ್ಮಸೂರ (ಐ. ಉ ಭಾ. 2-2-6 5)

ದೀರ್ಘಿಭೂತಃ ಪುನಸ್ತೇನೈತ್ಯತ್ರಾಪ್ಯಧಿಕೈವಾಚಿನಾಕಾರೇಣೇತ್ಯರ್ಥಃ | ಕಿಂ ತದನ್ಯತ್ವೇ
ಆಧಿಕೈಮಿತ್ಯತ ಉಕ್ತಂ—ಸದೈವೇತಿ | ಸರ್ವತೋಽಪ್ಯಧಿಕತ್ವತ ಇತಿ ತತ್ಪರಾಕಾ-
ರಸ್ಯಾರ್ಥಃ |

-ತಾವ್ರಪೂರ್ಣಿಯಮ್

೨ 2 ಅರಾಃ ನೋಷಾಸ್ತದ್ವಿರುದ್ಧತ್ವಾನ್ನಾರಾಃ ಗುಣಾಃ ತೇಷಾಮಯನಃ ನಾರಾಯಣಃ |
'ಲ್ಯುಟಿಃ ಪಿತ್ತರಣಿಸಾಮಧ್ಯಾತ್ ಲ್ಯುಡಂತಃ ಅಯನಶಬ್ದಃ ನಪುಂಸಕಾದನ್ಯಯೋಃ
ಲಿಂಗಯೋರಹ್ಯಸ್ತೀತಿ ಜ್ಞಾಯತೇ' |

೩ 3 ನಾರೈಃ ಸಹೇಯತ ಇತಿ ನಾರಾಯಣಃ |

-ತತ್ತ್ವದೀಪಿಕಾರೇಣ

ಮೊದಲ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಎನಿಸುವವನ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ವಿಧಿಸಿದ್ದು. ಗುಣಪೂರ್ಣನಾದವನೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಎನಿಸುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಗುಣಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ನಾರಾಯಣ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವವನೇ ಆ ಬ್ರಹ್ಮ, ಅವನ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯನ್ನೇ ಅಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲಾಗಿದೆ— ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತ ನಾರಾಯಣನಾಮದ ಗುಣಪೂರ್ಣ ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವರು.¹

೪ ದೋಷದೂರನಾದವನು²

೫ ಶ್ರವಣ ಮನನಾದಿಗಳಿಂದ ಜ್ಞೇಯನಾದವನು³

೬ ನಾಶವಿಲ್ಲದ ಮುಕ್ತರ ಸಮುದಾಯದಿಂದ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವವನು⁴

ನಾಲ್ಕು ಅಧ್ಯಾಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಲು ಹೊರಟಿರುವ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು, ಆ ಸೂತ್ರ ಭಾಷ್ಯದ ಮಂಗಲಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನೇ ನಮಿಸಿದ್ದು, ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದ ನಾಲ್ಕು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಲ್ಪಡುವ ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಮುಖ

1 ದೋಷಾರಚ್ಛಿದ್ರಶಬ್ದಾನಾಂ ಪರ್ಯಾಯತ್ವಂ ಯತಸ್ತತಃ | ಗುಣಾ ನಾರಾ ಇತಿ ಜ್ಞೇಯಾಸ್ತದ್ವಾನ್ ನಾರಾಯಣಃ ಸ್ಫುಟಃ | ಬ್ರಹ್ಮಶಬ್ದೋಽಪಿ ಹಿ ಗುಣವೂರ್ತಮೇವ ವದತ್ಯಯಮ್ | ಅತೋ ನಾರಾಯಣಸ್ಯೈವ ಜಿಜ್ಞಾಸಾಸ್ತತ್ರ ವಿಧೀಯತೇ ||

-ಅ. ವ್ಯಾ. 1-1-84

೪ 2 ಅರಾಣಾಮಯನಂ ನ ಭವತೀತಿ ಯೋಜನಾಯಾಂ ದೋಷವರ್ಜಿತತ್ವಂ (ನಾರಾಯಣ-ಶಬ್ದೇನ ವಕ್ತ್ರಿ)

-ತತ್ತ್ವದೀಪಿಕಾ

೫ 3 ನಾರಂ ಚೇತನವಿತೇಷಸಂಬಂಧಿತ್ವಾಜ್ಞಾನಂ, ತೇನ ನಾರೇಣ ಈಯತ ಇತಿ ನಾರಾಯಣಃ |

-ತತ್ತ್ವದೀಪಿಕಾಧಾರೇಣ

೬ 4 ನ ರೀಯಂತೇ ಇತಿ ನರಾ ಮುಕ್ತಾಃ, ತೇಷಾಂ ಸಮುದಾಯೋ ನಾರಃ ತೇನೇಯತ ಇತಿ ನಾರಾಯಣಃ |

-ತತ್ತ್ವದೀಪಿಕಾಧಾರೇಣ

ಪ್ರಮೇಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನಾರಾಯಣ ನಾಮದ ಗುಣಪೂರ್ಣತ್ವ, ದೋಷದೂರತ್ವ ಜ್ಞೇಯತ್ವ ಹಾಗೂ ಗಮ್ಯತ್ವ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ನಾಲ್ಕು ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಿರುವರು¹

೭ ಜಲವೇ ತನ್ನ ನಿವಾಸ ಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು.²

'ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು ನೀರಂತೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದು, ಅಂತಹ ನೀರಿನ ಮೇಲೆ ಶೂನ್ಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಭಗವಂತನು ಪವಡಿಸುವನು. ನೀರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಮಲಗಿರುವ ಆ ಭಗವದ್ರೂಪವು ನಾರಾಯಣ ಎನ್ನಿಸಿದೆ.'³ —ಎಂದು 'ಪ್ರೋಮಸಂಹಿತೆ' ತಿಳಿಸಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನ ಮೂಲರೂಪವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಮೂಲರೂಪದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತದ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ, ಪ್ರಕಾಶಿತನಾದ ಪುರುಷನಾಮಕನೂ ತಾನು ಪ್ರಕಾಶಿತನಾದವನೇ ತನಗೆ ಆವಾಸಸ್ಥಾನವೊಂದು ಬೇಕೆಂದು ಜಲವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ವರ್ಷಕಾಲ ವಾಸಮಾಡಿದನು ಅದ್ದರಿಂದಲೂ ಅವನು ನಾರಾಯಣ ಎಂದೆನಿಸುವನೆಂದು ಭಾಗವತ

1 ನಾರಾಯಣಂ ಗುಣೈಃ ಸರ್ವೈರುದೀರ್ಣಂ ದೋಷವರ್ಜಿತಮ್ ।

ಜ್ಞೇಯಂ ಗಮ್ಯಂ ಗುರೂಂಶ್ಚಾಪಿ ನತ್ವಾ ಸೂತ್ರಾರ್ಥ ಉಚ್ಯತೇ ॥

—ಬೃ. ಸೂ. ಭಾ.

ನಾರಾಯಣಪದೇನ ಚೈತನ್ಯಮನ್ವಯಾದ್ಯರ್ಥಚತುಷ್ಟಯಂ ವಿಶೇಷಣಪದಚತುಷ್ಟಯೋಪದಿಷ್ಟಮುಚ್ಯತೇ ।

—ತತ್ತ್ವದೀಪಿಕಾ

೭ ೨ ನಾರಾಃ ಅಹಃ ಅಯನಂ ಪೂರ್ವಂ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ನಾರಾಯಣಃ ।

೩ ಯದಾ ಹಿ ಸಲಿಲತ್ವೇನ ಪ್ರಕೃತಿವ್ಯಾಪ್ತೃತ್ವಾತ್ ತದಾ ತಸ್ಯಾಂ ಪರೋ ವಿಷ್ಣುರೇಕೋ ದ್ರಷ್ಟಾ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ ।

—ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 6-3-32

೪ 'ಯಃ ತೇತೇ ಪ್ರಳಯೇ ವಿಷ್ಣುಃ ಕಾಲಾನಾಮಾ ಮಹಾಕೃತಿಃ । ಸ ತು ನಾರಾಯಣೋ ನಾಮ ನರಾಣಾಮಯನತ್ಮತಃ'

—ಪ್ರೋಮಸಂಹಿತಾ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 2-6-41)

ತಿಳಿಸಿದೆ¹ ಮನಸ್ಪ್ರಿಯೂ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಹೊಂದಿದೆ²

ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಭಗವಂತನು ಯಾವಾಗಲೂ ಆಪಾರವಾದ ಜಲರಾಶಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದಲೂ ನಾರಾಯಣ ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಶ್ರೀ ಮದಾಚಾರ್ಯರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವರು³

೮ ಜೀವಾತ್ಮರ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿ ಇರುವವನು ಅಥವಾ ಜೀವಾತ್ಮರ ಸಮೂಹವೇ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು⁴

ಭಗವಂತನು ನಾರ ಎನಿಸುವ ಜೀವಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಪರಮಾಶ್ರಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಜೀವ ಸಮೂಹವು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಆವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಭಗವಂತನು ನಾರಾಯಣ ಎಂದೆನಿಸಿ

1 ಪುರುಷೋತ್ತಮಂ ವಿವಿರ್ಭಿದ್ಯ ಯದಾತ್ರಾಸೌ ಸಃ ವಿವಿರ್ಗತಃ |

ಅತ್ಮನೋಽಯನಮನ್ವಿಚ್ಛನ್ನಪೋಽಸ್ರಾಕ್ಷೀಚ್ಛುಚಿಃ ಶುಚಿಃ ||

ತಾಸ್ತನ್ವಾತ್ಮೀತೃ ಸ್ತಸ್ಯಷ್ಟಾಸು ಸಹಸ್ರಪರಿವತ್ಸರಾನ್ |

ತೇನ ನಾರಾಯಣೋ ನಾಮ ಯದಾಪಃ ಪುರುಷೋದ್ಭವಾಃ |

-ಭಾಗ. 2-10-10,11

2 ಅಪೋ ನಾರಾ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಅಪೋ ವೈ ನರಸೂನವಃ |

ತಾ ಯದಸ್ಯಾಯನಂ ಪೂರ್ವಂ ತೇನ ನಾರಾಯಣಃ ಸ್ಫುತಃ ||

-ಮನುಸ್ಮೃತಿ 1-10

3 'ಅಂಭಸ್ಯಸಾರ ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ನಾರಾಯಣಪದೇರಿತಃ | ಅಪೋ ನಾರಾ ಇತಿ ಹ್ವಾಹ. '

-ಅ. ವ್ಯಾ. 1-1-85, 86

'ಓ ಯಸ್ಮಾತ್ ಅಪೋ ನಾರಾ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಅಪೋ ವೈ ನರಸೂನವಃ ಆಯನಂ ತಸ್ಯ ತಾಃ ಪೂರ್ವಂ ತೇನ ನಾರಾಯಣಃ ಸ್ಫುತಃ'-ಇತಿ ಸ್ಫುತಿರಪ್ಪಸ್ಥಿತತ್ವಂ ನಾರಾಯಣಶಬ್ದಾರ್ಥಮಾಹ | ತಸ್ಮಾದಪಾರೇಽಂಭಸಿ ಸ್ಥಿತ ಇತಿ ವಾಕ್ಯಂ ನಾರಾಯಣಶಬ್ದ ಸಮಾನಾರ್ಥಂ ಭವತಿ

-ಶ್ರೀಮನ್ನಾನ್ಯಾಯಸುಧಾ

೪ 4 ನರಾಣಾಂ ಸಂಘಾಃ ನಾರಾಃ ತೇಷಾಂ ಆಯನಂ ನಾರಾಯಣಃ | ನಾರಾಃ ಆಯನಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ನಾರಾಯಣಾಃ |

-ವಿ ರಾ

ರುವನೆಂದು ವಾದ್ಯ ಸಾರಿದೆ.¹

೯ (ಕಲ್ಪಾಂತದಲ್ಲಿ) ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತನ್ನು ತನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ಆಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು.³

೧೦ (ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವವನು.⁸

೧೧ ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು.⁴

ಚರಾಚರ ಜಗತ್ತು 'ನಾರ' ಎನಿಸಿದ್ದು, ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ, ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಜೀತನರಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡುವುದರಿಂದ ಭಗವಂತನು ನಾರಾಯಣ ಎಂದೆನಿಸಿರುವನೆಂದು ಪ್ರಮಾಣವೊಂದು ಸಾರಿದೆ.⁵

1 ನಾರಾ ಇತ್ಯಾತ್ಮನಾಂ ಸಂಘಾಸ್ತೇಷಾಂ ಗತಿರಸೌ ಪರಾ | ಭವಂತಿ ತೇ ಚಾಯತನಂ ತೇನ ನಾರಾಯಣಃ ಸ್ತುತಃ |

-ವಿ. ರಾ. ಉದ್ಧೃತ

೯ 2 'ಚರಾಚರಂ ಜಗತ್ ಕೃತ್ಸ್ನಂ ನಾರಮಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ'-ಇತಿ ನಾರಂ ಚರಾಚರಂ ಜಗತ್ | ಪ್ರಲಯಕಾಲೇ ತಸ್ಯ ಅಧ್ರಿಯಮಾಣತ್ವಾತ್ ನಾರಾಯಣಃ |

-ವಿ. ರಾ. ಅಧಾರೇಣ

೧೦ 3 ನಾರಸ್ಯ ಚರಾಚರಜಗತಃ ಆಯನಂ ಬಹಿರಾಗಮನಂ ಯಸ್ಮಾತ್ಸ್ಯಃ ನಾರಾಯಣಃ |

-ವಿ. ರಾ. ಅಧಾರೇಣ

೧೧ 4 ನಾರಸ್ಯ ಆಯನಂ ಗತಿಯಸ್ಮಾತ್ಸ್ಯಃ ನಾರಾಯಣಃ |

-ವಿ. ರಾ. ಅಧಾರೇಣ

5 'ಕಲ್ಪಾಂತೇ ಚ ಜಗತ್ ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಗ್ರಹಿತ್ವಾ ಯೇನ ಧಾರ್ಯತೇ | ಪುನಃ ಸಂಸೃಜ್ಯತೇ ಯೇನ ಸ ವೈ ನಾರಾಯಣಃ ಸ್ತುತಃ | ಚರಾಚರಂ ಜಗತ್ ಕೃತ್ಸ್ನಂ ನಾರಮಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ | ತಸ್ಮಾತ್ಪಾಸ ಗತಿಯೇನ ತೇನ ನಾರಾಯಣಃ ಸ್ತುತಃ'

-ವಿ. ರಾ. ಉದ್ಧೃತ |

೧೨ ನರರಿಗೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ನಾರ' ಎನಿಸುವ ವೇದದಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ನಾಗಿರುವವನು¹

೧೩ ನರರ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಸಂಹಾರ, ನಿಯಮನ, ಜ್ಞಾನ, ಅಜ್ಞಾನ ಬಂಧ ಹಾಗೂ ಮೋಕ್ಷಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅದಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವವನು²

೧೪ ನರರಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿರುವ ವಾಯುದೇವನಿಗೆ ಪರಮ ಪ್ರೇಮಾಸ್ಪದನಾಗಿರುವವನು³

೧೫ ನರರಿಗೆ ಅಧಿಪತಿ ಆಗಿರುವ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವವನು⁴

ಭಗವಂತನು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆಶ್ರಯವಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣ ಅನಿಲ ಎಂದೇ ಎನಿಸಿರುವನು⁵

೧೬ ನರರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಅಥವಾ ಕ್ಷಯವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಅಥವಾ ದುಃಖ ವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದರಿಂದ ಅಥವಾ ದೋಷಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದರಿಂದ

೧೨ 1 ಉಪಕಾರತ್ವಾದಿನಾ ನರಾಣಾಮಿಮೇ ನಾರಾ ವೇದಾದಯಃ | ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯತಯಾ ತದಯ ನತ್ವಾತ್ ನಾರಾಯಣಃ |

-ಸುಧಾ (1-1-1)

೧೩ 2 ನರಸಮೂಹೋ ನಾರಮ್ | ಉದ್ಭವಾದಿವಾತ್ಪತಯಾ ತದಯನತ್ವಾತ್ ನಾರಾಯಣಃ |

-ಸುಧಾ (1-1-1)

೧೪ 3 ನರಾಣಾಮಧಿಪತಿನಾರೋ ಮುಖ್ಯನಾಯುಃ | ಪರಮಪ್ರೇಮಾಸ್ಪದತಯಾ ತಸ್ಯಾಯನ- ತ್ವಾತ್ ನಾರಾಯಣಃ |

-ಸುಧಾ

೧೫ 4 ನರಾಣಾಮಧಿಪತಿನಾರೋ ಮುಖ್ಯನಾಯುಃ ತಸ್ಯ ವಿಶೇಷತ ಅಯನತ್ವಾತ್ ನಾರಾಯಣಃ |

5 '...ವಿಷ್ಣುಃ... | ಅದೋಷತ್ವಾದ ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ವಾಯುಸ್ತನ್ನಿಲಯೋ ಯತಃ | ಅನಿಲಂ ತತಃ ಏವಾಸೌ...'

-ಬೃ. ಉ ಭಾ 7-20-3

ಅಥವಾ ನಿರ್ದೋಷವೇದಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವುದರಿಂದ ನಾರ ಎನಿಸುವ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ವಿಷಯ
ನಾಗುವವನು¹

೧೭ ನಾರಹರಿತಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ಪತಿ ಆಗಿರುವವನು²

ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಪ್ರಾರಂಭದ ಮಂಗಳಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯನ್ನಾಗಿ
ಸ್ತುತಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ 'ನಾರಾಯಣ' ನಾಮದಿಂದ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ—ಎಂದು ತೋರಿಸಿ
ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನ್ಯಾಯಸುಧಾದ ಮಂಗಳ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು 'ಶ್ರಿಯಃ ಪತಿ' ಎಂದೇ
ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ.³

೧೮ ನಿರ್ದೋಷವಾದವನು ಹಾಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನು⁴

೧೯ ನೀರು ಚಲಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು⁵

1 ನರಸಂಬಂಧಿತ್ವಾನ್ ರೀಯತೇತನೇನೇತಿ ವಾ, ನಾರಮಣಂ ಯೇನೇತಿವಾ, ನ ದೋಷಾ
ಯೇನೇತಿ ವಾ, ನಿರ್ದೋಷವೇನೋತ್ಪನ್ನತ್ವಾದ್ಯಾ ನಾರಂ ಜ್ಞಾನಂ ವಿಷಯತಯಾ ತದ
ಯನತ್ವಾತ್ ನಾರಾಯಣಃ ।

-ತ. ಪ್ರ. (1-1-1)

೧೭ 2 'ಅಯನಸ್ತು ಧವೇ ಶ್ರೇಷ್ಠೇ' ಇತ್ಯುಕ್ತೇರ್ನಾರಾಯಾ (ನರೀಯತ ಇತಿ ನಾರ
ರಹಿತಾಯಾ) ರಮಾಯಾಃ ಪತಿಃ ನಾರಾಯಣಃ ।

-ವಿ ರಾ

3 ಅಶ್ರ 'ಶ್ರಿಯಃ ಪತ್ಯೇ' ಇತ್ಯುಕ್ತ್ಯಾ ನಾರಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಪತಿತ್ವೇನ ತದಯನಮಿತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯ-
ವ್ಯಂಜನೇನಾವತ್ಯಕನಾಬ್ಜನಸದೇವತಾನಮನಾಭಾವಪ್ರಯುಕ್ತನೂನತಾಶಂಕಾಪಹ -
ಸ್ತಿತಾ ಭವತಿ ..'

-ಚಪಕ (ಸುಧಾಟಿಪ್ಪಣಿ)

೧೮ 4 ನ ವಿದ್ಯಂತೇ ಅರಾಃ ಯಸ್ಮಿನ್ ಸಃ ನಾರಃ । ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವಾದಯನಃ । 'ಅಯನಸ್ತು ಧವೇ
ಶ್ರೇಷ್ಠೇ . ' । ನಾರಶ್ಚಾಸೌ ಅಯನಶ್ಚ ನಾರಾಯಣಃ ।

೧೯ 5 ನಾರಾಃ ಅಪಃ ತಾಸಾಂ ಆಯನಂ ಗಮನಂ ಯಸ್ಮಾತ್ಪಃ ನಾರಾಯಣಃ ।

೨೦ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ಜ್ಞಾನಸ್ಥೂರ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು¹

೨೧ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು (ಎಲ್ಲರಿಗೆ) ಆಶ್ರಯ ಆಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು²

೨೨ ನಿರ್ದುಷ್ಟಗಳಾದ ವೇದಗಳು ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು³

ಬಾದರಾಯಣರು ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಒಂಕಾರ ಪೂರ್ವಕವಾದ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸು
ತ್ತಿರುವರು—ಎಂಬುದಾಗಿ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಸಂಹಿತೆ ತಿಳಿಸಿದೆ⁴

೨೩ ನಿರ್ದುಷ್ಟಗಳಾದ ವೇದಗಳಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವವನು⁵

*

*

*

ಭಗವಂತನ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿ ಆಗಲಿ, ಗುಣಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿ ಆಗಲಿ ಎನೂ
ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಸಾರಾಯಣ ಎಂಬ ನಾಮ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪ್ರೀಯವಾದುದು⁶ ಸಮಸ್ತ

೨೦ 1 ಸಾರಾಯಣಃ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಅಯನಂ ಜ್ಞಾನಂ ಯಸ್ಮಾತ್ತ್ವಃ ಸಾರಾಯಣಃ ।

೨೧ 2 ಸಾರಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಅಯನಂ ಸರ್ವಸ್ಯಾಶ್ರಯಃ ಯಸ್ಮಾತ್ತ್ವಃ ಸಾರಾಯಣಃ ।

೨೨ 3 ಸಾರಾಃ ನಿರ್ದುಷ್ಟಾ ವೇದಾಃ ತೇಷಾಂ ಅಯನಂ ಜ್ಞಾನಂ ಯಸ್ಮಾತ್ತ್ವಃ ಸಾರಾಯಣಃ ।

4 'ಹೃದಿಸ್ಥೋ ಬಾದರಾಯಣಃ । ಒಂಕಾರಪೂರ್ವಕಾ ವಿದ್ಯಾಃ ಪ್ರೇರಯತ್ಕವಿಲೇಷ್ವಪಿ ।
ಸದೈವ 'ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ಸಂಹಿತಾ (ಯ. ವೇ. ಭಾ 1-27)

೨೩ 5 ಸಾರೈಃ ವೇದೈಃ ಈಯತೇ ಜ್ಞಾಯತ ಇತಿ ಸಾರಾಯಣಃ ।

ಅಧಿಕಾಃ ಅರ್ಥಾಃ ಬಿದರಹಳ್ಳಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸತೀರ್ಥೈಃ ವಿರಚಿತೇ 'ಸಾರಾಯಣಹದಸ್ಯಾರ್ಥಃ'
ಇತಿ ಗ್ರಂಥೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಾಃ । ತತ್ರ ದ್ವೈಧಿಕಸಪ್ತತ್ವಾರ್ಥಾಃ ಪ್ರದರ್ಶಿತಾಃ ।

*

*

*

6 'ನ ರೂಪಾಣಾಂ ವಿಶೇಷೋಽಸ್ತಿ ಗುಣತೋ ನಾಮತೋಽಪಿ ನಾ । ತಥಾಽಪಿ ತತ್
ಪ್ರಿಯಂ ನಾಮ ಸಾರಾಯಣ ಇತಿ ಸ್ಮಹ । ವಿಶೇಷತಃ ಸಮಸ್ತಾನಾಂ ನಾಮ್ನಾಂ
ತಸ್ಯಾರ್ಥ ಏವ ತು । ವಿಜ್ಞಾಯತೇ ಗುಣೈಃ ಪೂರ್ತಿರ್ನಾಮಸಾಮ್ಯಂ ತದಾ ತಥಾ'

ನಾಮಗಳ ಅರ್ಥ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ. ನಾರಾಯಣ ಎಂಬ ನಾಮದ ಮೂಲಕ ಭಗವಂತನನ್ನು ಗುಣದ್ವಾರ್ಣನನ್ನಾಗಿ ಉಪಾಸಿಸಿಯೇ ದೇವತೆಗಳು ಅಧಿಕೃತವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವರು ¹

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಅಚಾರ್ಯತ್ರಯರ ಸಮ್ಮತಿ]

ಪ್ರ:- ನಾರಾಯಣನು ಸರ್ವೋತ್ತಮನು ಎಂದು ಅಚಾರ್ಯತ್ರಯರೂ ಒಪ್ಪಿದ್ದಾರೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದು ವಾಸ್ತವವೋ? ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುವಾಗ ವಿಷ್ಣುವು ಸರ್ವೋತ್ತಮನು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಇತರ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುವಾಗ ಅವರು ಸರ್ವೋತ್ತಮರೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅವರ ಸ್ತೋತ್ರಗಳನ್ನು ಆಧಾರವನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವಂತಿಲ್ಲವಲ್ಲ?

ಉ - ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಗೀತೆಗೆ ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ 'ನಾರಾಯಣಃ ಪರೋಽವ್ಯಕ್ತಾತ್ ಅಂಡಮವ್ಯಕ್ತಸಂಭವಂ | ಅಂಡಸ್ಯಾಂತಸ್ತ್ವಿಮೇ ಲೋಕಾಃ ಸಪ್ತದ್ವೀಪಾ ಚ ಮೇದಿನೀ |' ಎಂದು ನಾರಾಯಣನ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದಕ ಮಂಗಳಾಚರಣ ಶ್ಲೋಕವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು ಗೀತಾಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಯೋ ಲೋಕತ್ರಯದಾವಿತ್ಯ ಬಿ-ಭರ್ತ್ಯವ್ಯಯ ಈಶ್ವರಃ' ಈ ಗೀತಾದಲ್ಲಿರುವ ಈಶ್ವರ ಎಂಬ ರುದ್ರನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ 'ಈಶನತೀಲೋ ನಾರಾಯಣಃ' | ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಈ ಕಾರಣ ಗಳಿಂದ ಗೀತಾಶಾಸ್ತ್ರವು ನಾರಾಯಣ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದಕವೆಂದು ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಒಪ್ಪಿದ್ದಾರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಗೀತೆಯು ಸರ್ವೋಪನಿಷತ್‌ಗಳ ಸಾರವೆಂದು ಅವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ನಾರಾಯಣ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉಪನಿಷತ್ ಹಾಗೂ ಗೀತೆಗಳ ಆಧಾರವು ಎಂದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಎಂದು ನಿರ್ಧಾರವಾಗುತ್ತದೆ ಆದುದರಿಂದ ಅಚಾರ್ಯತ್ರಯರೂ ನಾರಾಯಣ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ ಪ್ರತಿಪಾದಕರು ಎಂಬುದು ನಿಶ್ಚಯ

೨೪೬ ನರಃ

೧ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ನಾಶಕ್ಕೊಳಗಾಗದವನು ¹

1 'ನಾನೋ ನಾರಾಯಣಾಖ್ಯಸ್ಯ ಗುಣೈಃ ಪೂರ್ತಿಂ ಹಿ ದೇವತಾಃ | ನಿಜ್ಞಾಯಾರ್ಥಮುಪಾಸ್ಯಮ ಸರ್ವಾಧಿಕೃತಮಥಾಪಿರೇ'

-ಭಾಂ- ಉ. ಭಾ. 2-1-9

೧ 2 ನ ರೀಯತ ಕ್ಷೀಯತೇ ನ ರಿಷ್ಯತಿ ನಶ್ಯತೀತಿ ನಾ ನರಃ | 'ರೀಜ್ ಕ್ಷಯೇ' 'ರಿಷ ಹಿಂಸಾ ಯಾಮ್' ನಾ |

೨ ನಿರ್ವಿಕಾರನಾಗಿರುವವನು¹

ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಉವೇಂದ್ರ ಮತ್ತು ಸಂಕರ್ಷಣನಾಮಕ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಿಕಾರಿ ಹಾಗೂ ಅವಿನಾಶಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ 'ನರೌ' ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ².

ಹಾಗೆಯೇ ವರುಣನಾಮಕ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅವಿನಾಶಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ನರ' ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ³ ನೀರಿಗೆ ನಾರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಜೌಚಿತ್ಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ಹೊರಟ 'ನಾರಾಯಣಾ-ಧ್ಯಾತ್ವವು', ಭಗವಂತನು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ನಾಶಕ್ಕೊಳಗಾಗದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ನರ ಎನಿಸುವ ನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ⁴ ಭಗವಂತನು ಸರ್ವವಿಲಕ್ಷಣನೆಂದು ತಿಳಿಸಿದ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು, ಅಂತಹ

೨ 1 ನ ಪರಿವರ್ತತ ಇತ್ಯಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ 'ಲಾ ಪರಿವರ್ತನೇ' ಧಾತೋಃ ನೌಪೂರ್ವಕಾತ್ ಕ-ಪ್ರತ್ಯಯೇ ವಲಯೋರಭೇದಾತ್ 'ನರಃ' ಇತಿ ಸಿದ್ಧ್ಯತಿ |
-ಮಂ. ಮಂ. ಅಧಾರೇಣ

2 ನಾಯವಿಂದ್ರಶ್ಚ ನರಾ |
ಯಂ. ನೇ. 2-6

ತದರ್ಥಂ ಪ್ರಿಪ್ರಮಾಯತಂ ಅಚಲೌ | ನರೌ ತಾವಿನಾಶಿತ್ಯಾತ್ '
ಯಂ. ನೇ ಭಾ.

ನರಾವಿತ್ಯನೂದ್ಯಾಚಲಾವಿತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಮ್ | ನಿರ್ವಿಕಾರೌ | ಲಾ ಪರಿವರ್ತನೇ | ತತೋ ನಪೂರ್ವಕಾತ್ ಕಃ | ಅವಿನಾಶಿತ್ವಾದಿತ್ಯರ್ಥಾಂತರಮ್ | 'ರೀಜ್ ಕ್ಷಯೇ' 'ರಿಷ ಹಿಂಸಾ ಯಾಂ' ತತೋ ಡಃ |
-ಯಂ ಭಾ. ಟೀ.

3 ಕದಾ ಕ್ಷತ್ವಶ್ರಿಯಮ್ ನರಮಾವಠುಣಂ ಕರಾಮಹೇ |
-ಯಂ. ನೇ. 25-5

ಅತೋಽಖಿಲಕ್ಷತ್ರಹತಿಮಾಹ್ವಯಾನುಃ ಕದಾ ವಯಮ್ | ಅವಿನಾಶಿನಂ...'
ಯಂ. ನೇ. ಭಾ.

ನರಂ ನ ರಿಷ್ಕತೀತ್ಯವಿನಾಶಿನಮ್ |
-ಯಂ. ಭಾ. ಟೀ.

4 ..ಸೋಽಪೋಽಸೃಜತ್ ತತೋ ನಾರಾ ನರೋಽನಾಶಾತ್ ಪರೋ ಯತಃ |
-ನಾರಾಯಣಾಧ್ಯಾತ್ಮ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ 2-10-11)

ಭಗವಂತನ ಅಸಾಧಾರಣ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತ ಭಗವಂತನು ಎಂದೂ ಎಲ್ಲೂ ನಾಶಕ್ಕೊಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವರು¹

೩ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿಸುವವನು.²

೪ ಆಯಾಯ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವವನು.³

ಭಗವಂತನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸ್ವಭಾವದ ಜೀವಾತ್ಮರನ್ನು ಅವರವರ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವನು. ಹಾಗೆಯೇ ಅವರವರ ಕರ್ಮಕ್ಕನುಗುಣವಾದ ಫಲವನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ 'ನರ' ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಪ್ರಮಾಣವೊಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ⁴

೫ ಸರ್ವವನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ರೀತಿಯ ನಾಶಕ್ಕೊಳಗಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು.⁵

1 '..ಆತ್ಮಾ. .ನ ರಿಷ್ಯತಿ'

-ಬೃ. ಉ. 5-9-26

ನ ಚ ನಾಶೋಽಭವತ್ ಕ್ವಾಪಿ ನ ನರಿಷ್ಯತಿ ಚ ಕೃಚಿತ್ ।

-ಬೃ. ಉ. ಭಾ.

೨ ನೃಣಾತಿ ನಾನಾಸ್ವಭಾವಾನ್ ಜೀವಾನ್ ನಯತಿ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ಯಾವತ್ ನರಃ ।
'ನೃ ನಯೇ' ।

-ಶಾಂ. ಭಾ. ಆಧಾರೇಣ

೩ ನೃಣಾತಿ ತತ್ತ್ವತ್ಯರ್ಥಾನುಗುಣಂ ತತ್ತ್ವಲಂ ನಯತಿ, ಪ್ರಾಪಯತೀತಿ ಯಾವತ್ ನರಃ ।
'ನೃ ನಯೇ' ।

-ಶಾಂ. ಭಾ. ಆಧಾರೇಣ.

4 'ನಯತೀತಿ ನರಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಸನಾತನಃ' ಇತಿ ವ್ಯಾಸವಚನಮಿತಿ ಶಾಂಕರ ಭಾಷ್ಯೇ ಉದಾಹೃತಮ್ ।

* ನೃಣಾತಿ ನಯತಿ ಕರ್ಮಣಿ ಪ್ರೇರಯತಿ, ಪ್ರಾಪಯತಿ ಕರ್ಮಫಲಮಿತಿ ವಾ ನರಃ ।

-ವಿವೃತಿಃ (ಶಾ. ಭಾ.)

೫ ಸರ್ವಂ ನೀಯತೇ ರೀಯತೇ ಯೇನ ಸಃ ನರಃ ।

-ವಿ ರಾ.

೬ ಕ್ಲೇಶಾದಿಗಳನ್ನೂ ನಾಶಪಡಿಸುವವನು¹

*

*

ನರ, ನಾರಾಯಣ, ಹರಿ ಹಾಗೂ ಕೃಷ್ಣ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಮಂದಿ ಯಮಧರ್ಮನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣ, ಹರಿ, ಕೃಷ್ಣರು ಸಾಕ್ಷಾದ್ ಭಗವಂತನೇ ಆಗಿರುವರು ನರನು ಸಾಕ್ಷಾದ್ ಬಗವಂತ ನಲ್ಲ ಶೇಷನು ನರನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿರುವನು ಅವನಲ್ಲಿ ನರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಭಗವಂತನು ಸನ್ನಿಹಿತ ಸಾಗಿರುವನು—ಎಂದು 'ಷಾಡ್ಗುಣ್ಯ'ವು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿದೆ²

ಬಿಜ್ಜಾನೆ

[ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಾಮಾಣ್ಯಕ್ಕೆ ಯುಕ್ತಿ]

ಪ್ರ - ಶಾಸ್ತ್ರವು ಪ್ರಮಾಣ ಎಂಬುದನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳ ಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇದೆ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಏನು ಯುಕ್ತಿ?

ಉ - ಯಮದೇವರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳು ಹರಿ, ಕೃಷ್ಣ, ನರ, ನಾರಾಯಣ ಎಂಬುದಾಗಿ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳುಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿ, ಕೃಷ್ಣ, ನಾರಾಯಣ ಈ ಮೂರು ಭಗವದವತಾರಗಳು. ನರನು ಮಾತ್ರ ಆವೇಶಾವತಾರ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಆವತಾರವಲ್ಲ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದದ್ದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತದೆಂದು ದೃಢನಿರ್ಣಯವು ಉಂಟಾಗುವದು ಏಕೆಂದರೆ ಹರಿ, ಕೃಷ್ಣ, ನಾರಾಯಣ ಈ ಮೂರು ಭಗವದ್ರೂಪವೆಂದು ಹೇಳಿ ನರನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆವೇಶಾವತಾರವೆಂದು ಏಕೆ ಹೇಳಬೇಕು? ನರನು ಭಗವಂತನನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ, ಭಗವಂತನು ತಪಸ್ವಿಯಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಆ ನರನನ್ನು ಆವೇಶಾವತಾರ ಎಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಎಂದು ಹೇಳುವದು ಸರಿಯಲ್ಲ ಏಕೆಂದರೆ ನಾರಾಯಣನು ಕೂಡ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೂ ನಾರಾಯಣನು ಸಾಕ್ಷಾದವತಾರವು ಏಕೆ? ಅದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಕಲ್ಪಿಸಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತದೆಂದು ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪರಾ ಮರ್ಶಿಸಿರಿ.

೬ 1 ನಕಾರವಾಚ್ಯಕ್ಷೇಶಾದಿಕ್ಷಯಾತ್ ನರಃ |

-ವಿ. ರಾ.

2 'ನರೋ ನಾರಾಯಣಶ್ಚೈವ ಹರಿಃ ಕೃಷ್ಣಸ್ತಥೈವ ಚ ಚತ್ವಾರೋ ಧರ್ಮತನಯಾ ಹರಿ- ರೇವ ತ್ರಯೋ ಮತಾಃ | ಅನಂತೋ ನರನಾಮಾತ್ರ ತಸ್ಮಿಂಸ್ತು ನರನಾಮವಾನ್ |

ವಿಶೇಷೇಣ ಸ್ವಯಂ ವಿಷ್ಣುರ್ನಿವಸತ್ಕುಂಬುಜೇಕ್ಷಣಃ'

-ಷಾಡ್ಗುಣ್ಯ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 2-7-6)

ಅಸಂಖ್ಯೇಯೋಽಪ್ರಮೇಯಾತ್ಮಾ ವಿಶಿಷ್ಟಃ ಶಿಷ್ಟಕೃಚ್ಛಚಿಃ ।

ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಃ ಸಿದ್ಧಸಂಕಲ್ಪಃ ಸಿದ್ಧಿದಃ ಸಿದ್ಧಿಸಾಧನಃ ॥ ೨೭ ॥

೨೪೭ ಅಸಂಖ್ಯೇಯಃ

೦ ಗುಣ, ಕರ್ಮ ರೂಪ ಜನ್ಮಾದಿಗಳ ರೂಪದಿಂದ ಎಣಿಸಲು ಅಶಕ್ಯನಾದವನು ಅಥವಾ ಎಣಿಸಲು ಅಶಕ್ಯಗಳಾದ ಗುಣ ರೂಪ, ಕರ್ಮಗಳೂ ಉಳ್ಳವನು¹.

ಭಗವಂತನು ಒಬ್ಬನೇ ಆದರೆ ಅವನ ಗುಣಗಳು, ಕರ್ಮಗಳು, ಅವತಾರ ಎನಿಸುವ ಜನ್ಮಗಳು, ರೂಪಗಳು—ಇವೆಲ್ಲ ಅಸಂಖ್ಯಗಳು. ಅಸಂಖ್ಯಗಳಾದ ಗುಣಾದಿಗಳು ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕಗಳೇ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನೂ ತನ್ನ ಅಸಂಖ್ಯಗುಣಗಳ, ಅಸಂಖ್ಯಕರ್ಮಗಳ, ಅಸಂಖ್ಯರೂಪಗಳ, ಅಸಂಖ್ಯ ಅವತಾರಗಳ ರೂಪದಿಂದ ಅಸಂಖ್ಯೇಯನು.

ಸಾವಿರ ಮುಖಗಳುಳ್ಳ ರೂಪನು ನಿತ್ಯ ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಇಂದಿನ ವರೆಗೂ ಆ ಗುಣಗಳು ಕೊನೆಗೊಂಡಿಲ್ಲ. 'ನಾನಾಗಲೀ ಮರೀಚ್ಯಾದಿ ಋಷಿಗಳಾಗಲೀ ಕರ್ಡಮಾದಿ ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳಾಗಲೀ ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಳನ್ನು ನಿತ್ಯ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ ಇದ್ದರೂ ಗುಣಗಳ ಕೊನೆ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಬುಳಿದ ಯಾರು ಹೇಗೆ ತಾನು ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ, ಅವುಗಳ ಕೊನೆ ಕಂಡಾರು²—ಎಂಬುದಾಗಿ ಚತುರ್ಮುಖನು ಭಗವದ್ಗುಣಗಳ ಅಸಂಖ್ಯೇಯತ್ವವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿರುವನು. ಚತುರ್ಮುಖನ ಈ ಮಾತಿನ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೇ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರೂ—ಅನಂತ ಎನಿಸುವ ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಚತುರ್ಮುಖಾದಿಗಳು ಎಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅವುಗಳ

೦ 1 ಭಗವತಃ ಗುಣಾದಯಃ ತದಾತ್ಮಕಾಃ । ತಥಾಚ ಗುಣ-ಕರ್ಮ-ರೂಪ-ಜನ್ಮರೂಪೇಣ ಸಂಖ್ಯಾತುಮಶಕ್ಯಃ । ಅಥನಾ ಸಂಖ್ಯಾತುಂ ಯೋಗ್ಯಃ ಸಂಖ್ಯೇಯಾಃ । ನ ವಿದ್ಯಂತೇ ಸಂಖ್ಯೇಯಾಃ ಗುಣಕರ್ಮಾದಯಃ ಯಸ್ಮಿನ್ ಸಃ ಅಸಂಖ್ಯೇಯಾಃ ।

2 ನಾಂತಂ ವಿದಾಮ್ಯಹಮಮೀ ಮುನಯಃ ಪ್ರಜೇಶಾಃ ಮಾಯಾಬಲಸ್ಯ ಪುರುಷಸ್ಯ ಕುತೋಽಪರೇ ಯೇ।ಗಾಯನ್ ಗುಣಾನ್ ದಶಶತಾನನ ಅದಿದೇವಃ ತೇಷೋಽಧುನಾತಿಹಿ ಸಮನಸ್ಯತಿ ನಾಸ್ಯ ಪಾರಮ್ ॥

ಕೊನೆ ಕಂಡಿಲ್ಲ—ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು¹

‘ನನಗೆ ಸಾವಿರಾರು ಜನ್ಮಗಳೂ, ಕರ್ಮಗಳೂ, ನಾಮಗಳೂ ಇದೆ ಪರಮ ಋಷಿಗಳು ಅವುಗಳ ಎಣಿಕೆಗೆ ತೊಡಗಿ ಕೊನೆ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಭೋಕಣಗಳನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ನಾನು ಎಣಿಸಬಲ್ಲೆನಾದರೂ, ಅನಂತಗಳಾದ ನನ್ನ ಜನ್ಮ, ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಎಣಿಸಲಾರೆ²— ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಮುಚುಕುಂದ ರಾಜನಿಗೆ ತನ್ನ ಜನ್ಮಾದಿಗಳ ಅಸಂಖ್ಯೇ ಯತ್ನವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುವನು

ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಭಗವಂತನು ಅನಂತಗಳಾದ ತನ್ನ ಗುಣ ರೂಪಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದನ್ನೂ, ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವನು. ಆದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಎಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ ‘ಅಸಂಖ್ಯ’ ಗಳಾದ ಅವುಗಳ ಎಣಿಕೆ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಕೂಡೀತು? ‘ಅಸಂಖ್ಯ’ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಲು ತೊಡಗಿದರೆ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವವೂ ಕೂಡಲಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವಜ್ಞತಮನಾದ ಭಗವಂತನ ದೃಷ್ಟಿ ಯಲ್ಲೂ ಅವನ ಗುಣಕ್ರಿಯಾದಿಗಳು ‘ಅಸಂಖ್ಯ’ಗಳೇ ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವರು³

೨ ಚೆನ್ನಾಗಿ—ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲು ಅರಕ್ಕನಾಗಿರುವವನೇ⁴

1 ನೈವಾದಾಪುರ್ಣಂತೋಕ್ತಂ ಯದ್ಗುಣಾನಾಮಜಾದಯಃ |

- ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ.

2 ‘ಜನ್ಮಕರ್ಮಾಭಿಧಾನಾನಿ ಸಂತಿ ಮೇಕ್ತಂಗೆ ಸಹಸ್ರಶಃ | ಶಕ್ಯಂತೇನುಸಂಖ್ಯಾತುಮಂ-
ನಂತತ್ವಾನ್ಮಯಾಕ್ರಮಿ ಹಿ || ಕೃಚಿತ್ ರಜಾಂಸಿ ವಿಮಮೇ ಪಾರ್ಥಿವಾನ್ಮುರುಜನ್ಮಭಿಃ |
ಗುಣಕರ್ಮಾಭಿಧಾನಾನಿ ನ ಮೇ ಜನ್ಮಾನಿ ಕರ್ಹಿಚಿತ್ | ಕಾಲತ್ರಯೋಪಪನ್ನಾನಿ ಜನ್ಮ-
ಕರ್ಮಾಣಿ ಮೇ ನೃಪ | ಅನುಕ್ರಮಂತೋ ನೈವಾಂತಂ ಗಚ್ಛಂತಿ ಪರಮರ್ಷಯಃ’

- ಭಾಗ 10-51-37,38,39

3 ‘ಅನಂತಮಿತಿ ವೇತೀಶಸ್ತುನಂತಂ ತ್ವಂತವತ್ತಥಾ | ಅನಂತಸ್ಯ ಹಿ ಸಂಖ್ಯಾನೇ ನತು ಸರ್ವ-
ಜ್ಞತಾ ಭವೇತ್ | ಅನಂತಮಪಿ ವೇತ್ತೀಶಃ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ಚ ವಿಶೇಷತಃ | ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾನ್ಮ-
ಸಂಖ್ಯಾನಮಸಂಖ್ಯಸ್ಯ ಕುತೋ ಹಿ ಸಾ’

- ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 11-16-39

೨ 4 ಸಂಖ್ಯಾತುಂ ಸಮ್ಯಕ್ ಸಾಮಗ್ರೀಣ ಪ್ರಕಥಯಿತುಂ ಶಕ್ಯಃ ಸಂಖ್ಯೇಯಃ |
ನ ಸಂಖ್ಯೇಯಃ ಅಸಂಖ್ಯೇಯಃ | ‘ಖ್ಯಾ ಪ್ರಕಥನೇ’

ಭಗವಂತನು ಅಸಂಖ್ಯ ಗುಣಕರ್ಮಾದಿಗಳಿಂದ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅವನನ್ನು ಯಾರೂ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಲಾರರು ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ತಾವು 'ಅಸಮದ್ರಶ'ರು ಎಂಬುದಾಗಿ ವೇದಾಭಿಮಾನಿದೇವತೆಯರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು ¹

೨ ಪೂರ್ಣನಾದ ತನ್ನಿಂದಲೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಸಲು ರಕ್ಷೆನಾದವನು. ²

ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ವೇದವ್ಯಾಸಾದಿ ಅವತಾರಗಳಿಂದ ಮಹಾಭಾರತಾದಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುವನು

೪ ಪೂರ್ಣನೆಂದೂ, ನಿರ್ದುಷ್ಟನೆಂದೂ ತಿಳಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನಾದವನು ³

ಗುಣಪೂರ್ಣತ್ವ ಹಾಗೂ ದೋಷದೂರತ್ವಗಳು ಭಗವಂತನ ಪ್ರಮುಖ ಲಕ್ಷಣಗಳು.

೫ ಪೂರ್ಣನಾದವನೆಂದೂ ಜಿಜ್ಞಾಸಿಸಲು ಯೋಗ್ಯನಾದವನು ⁴

ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದ ಪ್ರಾರಂಭದ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಬ್ರಹ್ಮ ಎನಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನ ಜಿಜ್ಞಾಸೆಯನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕೆಂದು ಎನಿಸಿದ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದ ಪ್ರಥಮಾಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವೈದಿಕ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವನು ಗುಣಪೂರ್ಣನೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿರುವರು

1 ವಯಮಪಿ ತೇ ಸಮಾಸಮದ್ರಶೋಽಂಘ್ರಿಸರೋಜ ಸುಧಾಮ್ |

-ಭಾಗ 10-94 24

ಮಹಿಮ್ನಃ ಸರ್ವಶೋಕನುಕ್ರೇವೇದಾಶ್ವಾಸಮದರ್ಶನಾಃ |

-ತಂತ್ರಭಾಗವತ (ಭಾಗ ತಾ ೧.)

೨ 2 'ಅಃ ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮ' ಇತಿ ಏನ ಪೂರ್ಣೇನ ಭಗವತಾ ಸಂಖ್ಯಾತುಂ ಸನ್ಮುಕ್ ಕಥಯಿತುಂ ಶಕ್ಯಃ ಅಸಂಖ್ಯೇಯಃ |

೪ 3 ಪೂರ್ಣತ್ವಾತ್ ಅ ಇತಿ, ಸಮೀಚೀನತ್ವಾತ್ ನಿರ್ದುಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಸಂ ಇತಿ ಚ ಖ್ಯೇಯಃ ಸಂಕಥನೀಯಃ ಅಸಂಖ್ಯೇಯಃ |

೫ 4 ಅ ಇತಿ ಪೂರ್ಣ ಇತಿ ಸಂಖ್ಯಾತುಂ ಜಿಜ್ಞಾಸಿತುಂ ಯೋಗ್ಯಃ ಅಸಂಖ್ಯೇಯಃ | ' ಚರ್ಚಾ ಸಂಖ್ಯಾ ವಿಚಾರಣಾ' ಇತಿ ಸಂಪೂರ್ವಕಖ್ಯಾತೇಃ ವಿಚಾರಾರ್ಥಕತ್ವಂ ಸಿದ್ಧಮ್ |

೬ ಅಸಂಖ್ಯ ಜಲವನ್ನು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹೊಂದಿಸುವವನು.¹

೭ (ಭಕ್ತರಿಗೆ) ಅಸಂಖ್ಯ ಅನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವವನು.²

೮ ಅಸಂಖ್ಯ ಜೀವರಿಂದ ಜ್ಞೇಯನಾಗಿರುವವನು ಅಥವಾ ಪ್ರಾಪ್ಯನಾಗಿರುವವನು.³

೯ ಗುಣಾದಿರೂಪದಿಂದ ಅಸಂಖ್ಯನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಜ್ಞೇಯನಾಗಿರುವವನು.⁴

ಭಗವಂತನು ಅಸಂಖ್ಯನಾಮಾದಿಗಳುಳ್ಳವನಾದರೂ, ಸಾಧಕರಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತಾನುಗುಣವಾಗಿ ಜ್ಞೇಯನಾಗಿರುವವನು

೧೦ ಗುಣಾದಿರೂಪದಿಂದ ಅಸಂಖ್ಯನಾಗಿರುವವನು, ಇಚ್ಛಾರೂಪಿ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನರೂಪಿ⁵

೬ 1 ಅಸಂಖ್ಯಾನ್ಯುದಕಾನ್ ಸಮುದ್ರಂ ಪ್ರಾಪಯತೀತಿ ಅಸಂಖ್ಯೇಯಃ |

-ಶೇ. ಚಂ.

೭ 2 ಅಸಂಖ್ಯಂ ಮದಂ (ಅನಂದಂ) ಭಕ್ತಾನ್ ಪ್ರಾಪಯತೀತಿ ಅಸಂಖ್ಯೇಯಃ |

-ಶೇ. ಚಂ.

(ಉಭಯತ್ರಾಪಿ) ಅಸಂಖ್ಯಶಬ್ದೋಪಪದಾತ್ 'ಇತ್ ಗತೌ' ಇತಿ ಧಾತೋಃ ಅಂತರ್ವಿರ್ತಣ್ಯಾರ್ಥಾತ್ ಕರ್ಮಣಿ ಯುಕ್ |

-ಶೇ. ಚಂ.

೮ 3 ಅಸಂಖ್ಯೈಃ ಜೀವಾತ್ಮಭಿಃ ಈಯಃ ಜ್ಞೇಯಃ ಪ್ರಾಪ್ಯಃ ನಾ ಅಸಂಖ್ಯೇಯಃ | 'ಇತ್ ಗತೌ' |

೯ 4 ಗುಣಾದಿರೂಪೇಣ ಅಸಂಖ್ಯಃ | ಜ್ಞೇಯತ್ವಾದೀಯಃ | ಅಸಂಖ್ಯಶ್ಚಾಸಾವೀಯತ್ವ ಅಸಂಖ್ಯೇಯಃ |

೧೦ 5 ಗುಣಾದಿರೂಪೇಣ ಅಸಂಖ್ಯಃ | ಇಚ್ಛಾರೂಪತ್ವಾದಿಃ | ಜ್ಞಾನರೂಪತ್ವಾದ್ ಯಃ |

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಅಚಿಂತ್ಯಶಕ್ತಿಗೆ ದ್ಯೋತಕ]

ಪ್ರ - 'ಏಕೋ ದೇವಃ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಗೂಢಃ' 'ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ' ಇತ್ಯಾದಿ ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಒಬ್ಬನೇ ಎಂದು ಅವನಲ್ಲಿ ಸಂಖ್ಯೇಯತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಅಸಂಖ್ಯೇಯತ್ವವು ಹೇಗೆ?

ಉ - 'ಯದೇಕಮವ್ಯಕ್ತಮನಂತರೂಪಂ' ಶ್ರುತಿಯು ಅಸಂಖ್ಯೇಯತ್ವವನ್ನೂ ಕೂಡ ಹೇಳುತ್ತದೆ ಅವನ ಅನಂತ ರೂಪಗಳು ಅವನಿಂದ ಅಭಿನ್ನಗಳಾದುದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಏಕತ್ವವು ಇದ್ದಂತೆ ಅನಂತತ್ವವೂ ಇದೆ ಇದು ಅವನ ಅಚಿಂತ್ಯ ಶಕ್ತಿಗೆ ದ್ಯೋತಕ. ಇತರ ಮತದವರು ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧೋಕ್ತಿಗಳು ಒಂದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಉಕ್ತಿಯು ಮಾತ್ರ ಸತ್ಯ. ಇನ್ನೊಂದು ಮಿಥ್ಯಾ ಎಂದು ಹೇಳುವದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ, ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಮಾಣಗಳು

೨೪೮ ಅಪ್ರಮೇಯಾತ್ಮಾ

೧ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಶಕ್ಯವಾದ ಸ್ವರೂಪ ಉಳ್ಳವನು¹

೨ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಶಕ್ಯನಾದವನು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರ ಸ್ವಾಮಿ ಅಥವಾ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ²

೧ 1 ಪ್ರಕರ್ಷಣ ಸಮಗ್ರತಯಾ ಮಾತುಂ ಜ್ಞಾತುಂ ಯೋಗ್ಯಃ ಪ್ರಮೇಯಃ । ಪ್ರಮೇಯೋ ನ ಭವತೀತಿ ಅಪ್ರಮೇಯಃ । ಅಪ್ರಮೇಯಃ ಆತ್ಮಾ ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಅಪ್ರಮೇಯಾತ್ಮಾ ।

ಭಗವತ್ಸರೂಪಸ್ಯ ಅಪ್ರಮೇಯತ್ವಮಧಿಕೃತ್ಯ 'ಅಪ್ರಮೇಯಃ' (೪೬) ಇತಿ ನಾಮ್ನಃ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಮ್ ।

೨ 2 ಪ್ರಕರ್ಷಣ ಸಮಗ್ರತಯಾ ಮಾತುಂ ಜ್ಞಾತುಂ ಯೋಗ್ಯಃ ಪ್ರಮೇಯಃ । ಪ್ರಮೇಯೋ ನ ಭವತೀತಿ ಅಪ್ರಮೇಯಃ । ಸರ್ವಮಾತ್ಮೀಯತಯಾ ಅದತ್ತ ಇತಿ ಆತ್ಮಾ ಸ್ವಾಮಿ । ಅಂತರ್ಯಾಮಿತ್ವಾದ್ಯಾ ಆತ್ಮಾ ।

೩ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಶಕ್ತವಾದ ಶರೀರ ಉಳ್ಳವನು¹

ಭಗವಂತನ ಶರೀರವು ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕವಾಗಿದ್ದು, ಅವನಂತೆಯೇ ಅಪ್ರಮೇಯ.

೪ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಶಕ್ತವಾದ ನಡಂದೇಹ ಉಳ್ಳವನು²

ಭಗವಂತನ ಅಂಗಾಂಗಗಳೂ ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕಗಳಾಗಿದ್ದು ಅವನಂತೆಯೇ ಪರಿಪೂರ್ಣ, ಅವನಂತೆಯೇ ಅನಂತ. ಅಪ್ರಮೇಯ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಭಗವಂತನ ವಿದೆಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವಾಗ, ಇಂದಿರಾದೇವಿಗೆ ಆಧಾರವಾದ ಅದು ಅನಂತ ಆದರೂ ಅಂತವುಳ್ಳಂತೆ ಭಗವಂತನ ಭುಜಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವುದೆಂಬುದಾಗಿ³ ಅದರ ಅಪ್ರಮೇಯತ್ವದ ಒಂದು ಅಂಶವನ್ನು ತೋರಿಸಿರುವರು.

೫ ಅಪ್ರಮೇಯವಾದ ಮನಸ್ಸು ಅಥವಾ ಬುದ್ಧಿ ಉಳ್ಳವನು⁴

೬ ಪೂರ್ಣನಾದ ಮನಿಂದ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ವರೂಪ, ದೇಹ, ಮಧ್ಯದೇಹ, ಬುದ್ಧಿ ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸು ಉಳ್ಳವನು⁵

೩ 1 ಅಪ್ರಮೇಯಃ ಆತ್ಮಾ ದೇಹಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಅಪ್ರಮೇಯಾತ್ಮಾ ।

ಭಗದತಃ ದೇಹಸ್ಯಾಪ್ರಮೇಯತ್ವಮಧಿಕೃತ್ಯ 'ಅನಿರ್ದೇಶ್ಯವತುಃ' (೧೮೧) ಇತಿ ನಾಮ್ನಃ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಮ್ ।

೪ 2 ಅಪ್ರಮೇಯಃ ಆತ್ಮಾ ಸಂದೇಹಃ ಮಧ್ಯದೇಹ ಇತಿ ಯಾವತ್, ಯಸ್ಯ ಸಃ ಅಪ್ರಮೇಯಾತ್ಮಾ । 'ಸಂದೇಹದೇಹಮನಸೋಬುದ್ಧಿಜೀವಾಃ ಸ್ವಯಂ ತಥಾ । ಬ್ರಹ್ಮಾಪ್ಯಮುಖ್ಯಃ ಕ್ರಮತಃ ಉತ್ಕರ್ಷೋ ಹ್ಯಾತ್ಮತಾ ಭವೇತ್'

-ಪ್ರಕಾಶ ಸಂಹಿತಾ (ಭಾಗ. ತಾ. ೩-10-29)

3 ಸ್ಮರಣೀಯಮರೋ ವಿಷ್ಣೋರಿಂದಿರಾನಾಸಮುತ್ತಮೈಃ । ಅನಂತಮಂತವದಿನ ಭುಜಯೋರಂತರಂ ಗತಮ್

-ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ.

೫ 4 ಅಪ್ರಮೇಯಃ ಆತ್ಮಾ ಮನಃ ಬುದ್ಧಿರ್ವಾ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಅಪ್ರಮೇಯಾತ್ಮಾ ।

೬ 5 ಪೂರ್ಣತ್ವಾದನಾಮಕೇನ ಸ್ವೇನೈವ ಪ್ರಮೇಯಃ ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ಜ್ಞಾತುಂ ಯೋಗ್ಯಃ ಆತ್ಮಾ ಸ್ವರೂಪಂ ವಾ ದೇಹೋ ವಾ ಮಧ್ಯದೇಹೋ ವಾ ಬುದ್ಧಿರ್ವಾ ಮನೋ ವಾ ಯಸ್ಯ ಸಃ ।

ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಭಗವಂತನಾದರೂ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪ ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕಗಳಾದ ದೇಹಾದಿಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಯೇ ತಿಳಿದಿರುವನು

೭ ಪೂರ್ಣನಾದ ತನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಂ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವನು.¹

‘ತೀವ್ರವಿದುಷಿ ಪುರುಷಃ’ ಎನಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನು ವೇದದ ಮೂಲಕವೇ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವವನು. ಆದರೂ ವೇದವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅವನನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡಲಾರದು ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವು ಅಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅದರ ಅನುಭವವನ್ನು ವೇದವು ಉಂಟುಮಾಡಿಕೊಡಲಾರದು. ಭಗವಂತನು ಪ್ರಸನ್ನನಾದನೆಂದರೆ ಆಗಷ್ಟೇ ಅವನ ಸ್ವರೂಪವು ಅನುಭವಾರೂಢವಾಗಬಲ್ಲದು ಆಗ ಸಾಧಕನು ತಾನೇ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಿಂಚಿತ್ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಅನುಭವಿಸುವನು—ಎಂಬುದಾಗಿ ‘ದಾರಾಹ ವು ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದರೆ ಅವನ ಪ್ರಸಾದ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದೆ²

೮ ಪೂರ್ಣನಾದವನು ಮತ್ತು ಜೀವಾತ್ಮರನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದವನಾಗಿರುವನು³

ಪೂರ್ಣನಾದ ಭಗವಂತನು ಜೀವಾತ್ಮರನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವನಾಗಿರುವನು

೯ ಸರ್ವಜೀವಜಡಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನನಾದವನು ಮತ್ತು (ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳು) ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವನು⁴

೭ 1 ಆತ್ಮ ಪೂರ್ಣತ್ವಾದನಾಮಕಾತ್ ಸ್ವಾತ್ ಸ್ವಾನುಗ್ರಹಾದಿತಿ ಯಾವತ್, ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ಜ್ಞಾತುಂ ಯೋಗ್ಯಃ ಆತ್ಮಾ ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ।

2 ‘ವೇದೋ ನದನ್ನಪಿ ಹರಿಂ ನ ಸಮ್ಯಗ್ ವಕ್ತಿ ಕುತ್ರಚಿತ್ ; ನಾರೋಹಯತ್ಯನುಭವಮು-
ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರ್ವರೂಪತಃ । ತಥಾತಪ್ಯನುಭವಾರೋಹಃ ಪ್ರಸನ್ನೇ ಕೇಶವೇ ಭವೇತ್ । ಕಿಂ-
ಚಿದೇವ ಸುಸಮ್ಯಕ್ ಚ ಸ್ವಯಂ ತ್ವನುಭವತ್ಯಮಾಮ್’

-ನಾರಾಹ (ಭಾಗ ತಾ. ನಿ 4-28-45)

೮ 3 ಪೂರ್ಣತ್ವಾದಃ । ಪ್ರಮೇಯಾಃ ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ಜ್ಞಾತುಂ ಯೋಗ್ಯಾಃ ಆತ್ಮಾನಃ ಜೀವಾ-
ತ್ಮಾನಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಪ್ರಮೇಯಾತ್ಮಾ । ಅಶ್ವಾಸೌ ಪ್ರಮೇಯಾತ್ಮಾ ಚ ಅಪ್ರಮೇಯಾತ್ಮಾ ।

೯ 4 ಸರ್ವಜೀವಜಡೇಭ್ಯಃ ಭಿನ್ನತ್ವಾತ್ ಅಃ । ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ಮೇಯಾಃ ಜ್ಞೇಯಾಃ ಆತ್ಮಾನಃ
ತತ್ತ್ವತ್ಪದಾರ್ಥಸ್ಯ ಸ್ವಭಾವಾಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಪ್ರಮೇಯಾತ್ಮಾ । ‘ಆತ್ಮಾಕಲೇವರೇ ಯತ್ನೇ
ಸ್ವಭಾವೇ ’ -ಧರಣಿಃ ।

ಸರ್ವ ಜೀವಜಡಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಭಿನ್ನನಾದ ಭಗವಂತನು, ಅವೆಲ್ಲವುಗಳ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿರುವನು

೧೦ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರಕೃಷ್ಟವಾದದ್ದು ಎಂದು ತಿಳಿಯಲೂ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ವರೂಪ ಉಳ್ಳವನು¹

ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಶಕ್ಯವಾದರೂ ಜೀವಾತ್ಮರು ನಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತಾಮಸಾರವಾಗಿ, ಅದನ್ನು ಗುಣಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದು ಪ್ರಕೃಷ್ಟವಾಗಿರುವುದನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು

೧೧ ಪೂರ್ಣನಾದವನು, ಪ್ರಕೃಷ್ಟನಾಗಿರುವವನು, ತಿಳಿಯಲೂ ಯೋಗ್ಯನಾದವನು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲೆಡೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನು²

೧೨ ಚತುರ್ಮುಖಿ ಅಥವಾ ಪಾಯದೇವನು (ಜೀವೋತ್ತಮನಾಗಿದ್ದು) ಇತರ ಜೀವರಿಗೆ ಅಪ್ರಮೇಯರೆನಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು³

ಚಿಚ್ಛಾ ಸೇ

[ಗ-ಜಾನಂತ್ಯದ ಪ್ರಯೋಜನ]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಅನಂತಗುಣ ಕ್ರಿಯಾರೂಪವುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲೂ ಅಶಕ್ಯನು ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ತಿಳಿಯಲೂ ಅಶಕ್ಯಗಳಾದ ಆ ಗುಣಗಳಿಂದ ಏನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ಎಷ್ಟು ಇತರರು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೋ ಅಷ್ಟು ಅವನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹವು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಆಗಿ ಆನಂದವಿಶೇಷಾನುಭವವನ್ನು ಪಡೆಯುವದೇ ಗುಣಗಳಿರುವುದರ ಪ್ರಯೋಜನ ಎಷ್ಟೋ ಗುಣಗಳು ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡದೆ ಇದ್ದರೆ ಅವುಗಳು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನಗಳಾಗುವವು ಅಲ್ಲವೇ?

೧೦ 1 ಪೂರ್ಣತ್ವಾಃ | ಪ್ರಕೃಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಪ್ರ, ಅಪ್ರ ಇತಿ ನಾತುಂ ಯೋಗ್ಯತ್ವಾತ್ ಅಪ್ರ-
ಮೇಯಃ | ಅಪ್ರಮೇಯಃ ಆತ್ಮಾ ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ |

೧೧ 2 ಪೂರ್ಣತ್ವಾತ್ ಅಃ ಪ್ರಕೃಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಪ್ರ | ನಾತುಂ ಯೋಗ್ಯತ್ವಾತ್ ಮೇಯಃ | ಅ
ತತತ್ವಾತ್ ಆತ್ಮಾ |

೧೨ 3 ಅಪ್ರಮೇಯಃ ಇತರ ಜೀವೈಃ ಪ್ರನಾತುಮಶಕ್ಯಃ ಆತ್ಮಾ ಚತುರ್ಮುಖಃ ನಾಯುರ್ನಾ
ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಅಪ್ರಮೇಯಾತ್ಮಾ |

ಉ - ಅನಂತ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮರುಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಲ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮೇಣ ಬರುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬನು ತಿಳಿದದ್ದನ್ನೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬರೂ ತಿಳಿಯುವರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಇಲ್ಲ ಆದುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅನಂತಗಳಾದ ಗುಣಗಳು ಅನಂತ ಚತುರ್ಮುಖರುಗಳಿಗೆ ವಿದಿತಗಳಾಗಿ ಸಪ್ರಯೋಜನ ಗಳಾಗುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

೨೪೯ ವಿಶಿಷ್ಟಃ

೧ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಅತಿಶಯೋದೇತನಾಗಿರುವವನು ¹

೨ ವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತನಾಗಿರುವವನು ²

ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ 'ಎ' ಎಂದೇ ಎನಿಸಿರುವವನು³ ವಿಶಿಷ್ಟಗಳಾದ ಪ್ರೇರಕತ್ವ, ವ್ಯಾಪ್ತತ್ವ ಹಾಗೂ ಬಲ—ಇವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದಲೇ ವಿಷ್ಣು ಎನಿಸಿರುವನು⁴ ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿರುವನೆಂದು ಬೃಹದಾ ರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ತು ಅವನನ್ನು 'ಉದ್ವರ್ಗ' ಎಂದು ಕರೆದಿದೆ.⁵

೧ 1 ಸರ್ವಾತಿಶಾಯಿತ್ವಾದ್ ವಿಶಿಷ್ಟಃ ।

-ವಿ ತಾ.

ವಿಶೇಷೇಣ ಶಿಷ್ಟತ ವಿಶಿಷ್ಟತ ಇತಿ ವಿಶಿಷ್ಟಃ । 'ಶಿಷ್ಲ್' ವಿಶೇಷಣೇ'

೨ 2 ವಿ ಇತಿ, ವಿಶಿಷ್ಟ ಇತಿ ಶಿಷ್ಟಃ ಶಾಸ್ತ್ರೇ ಅನುಶಿಷ್ಟ ಪ್ರತಿಪಾದಿತ ಇತಿ ಯಾವತ್ ವಿಶಿಷ್ಟಃ ।

3 ಅಕಯಪ್ರವಿಸಂಭೂಮಸಖಹಾ ವಿಷ್ಣು ವಾಚಕಾಃ ಏಕಾಕ್ಷರಾಃ... ..

-ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 5-7-3)

4 'ನಿವಂ ವಿಶಿಷ್ಟಪ್ರಾಣಶ್ಚನಾತತ್ವಂ ಚ ಸರ್ವತಃ । ವಿಶಿಷ್ಟಂ ಚ ಬಲಂ ವಿಷ್ಣೋಃ ಸರ್ವ-
ಸ್ಯಾಚ್ಛೇಲಮಿತ್ಯಪಿ । ಉದಿತಂ ವಿಷ್ಣು ಶಬ್ದೇನ . '

-ವಿ ಉ. ಭಾ (2-8-7-3)

5 ...ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಮಿತ ಉಧ್ಯೋಗ ವಿಮುಕ್ತಾಃ ॥

-ಬೃ. ಉ. 6-4-8

ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಗಳು ಭಗವಂತನನ್ನು ವಿಶಿಷ್ಟನನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವವು—ಎಂಬುದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ವಿಷ್ಣುತತ್ತ್ವವಿವರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿದ ಸ್ವಮೇಯಗಳಲ್ಲೊಂದು.¹ ಸರ್ವವೇದಗಳೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೇಗೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂಬವೆಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಡಲು ಹೊರಟ ಮಹೋಪನಿಷತ್ತು. ವೇದಗಳು ಭಗವಂತನನ್ನು ಸರ್ವೋತ್ತಮನನ್ನಾಗಿ, ಸರ್ವಗುಣಪೂರ್ಣನನ್ನಾಗಿ, ಸರ್ವದೋಷರಹಿತನನ್ನಾಗಿ, ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ವಿಶಿಷ್ಟನನ್ನಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿವೆ—ಎಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.² ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಅನುವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಮೊದಲ ಮಂಗಳ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾವು ನಮಿಸುತ್ತಿರುವ ನಾರಾಯಣನು ವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿರುವನೆಂದು ಉಪಪಾದಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ನಿರವಧಿಕಗುಣಗಳೇ ದೇಹವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನ

ಉದ್ಭವಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಸರ್ವವಿಶಿಷ್ಟೋ ಯತ್ ಸದೈವ ಹಿ ।

-ಬೃ. ಉ. ಭಾ.

1 'ಸದಾಗಮೈಕ ವಿಜ್ಞೇಯಂ ನಾರಾಯಣಂ ಸದಾ ವಂದೇ '

-ವಿ ತ. ವಿ. ಮಂಗಳಪದ್ಯಮ್

ಅಗಮೈಃ ವಿಶಿಷ್ಟತಯಾ ವಿಲಕ್ಷಣತಯಾ ಚ ಜ್ಞೇಯಮ್ ।

-ವಿ ತ. ವಿ. ಟೀಕಾ

* 'ವಿಶೇಷಣಾನಿ ಯಾನೀಹ ಕಥಿತಾನಿ ಸದುಕ್ತಿಭಿಃ । ಸಾಧಯಿಷ್ಯಾಮಿ ತಾನೈವ . '

-ವಿ. ತ. ವಿ.

* ಅತಃ ಸದಾಗಮೈರೇವ ಸರ್ವಸ್ಮಾದ್ವಿನ್ನತ್ವೇನ ಸರ್ವಸ್ಮಾದ್ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವೇನ ಚ ವಿಜ್ಞೇಯೋ ಭಗವಾನ್ನಾರಾಯಣ ಇತಿ ಸಿದ್ಧಮ್

-ವಿ ತ. ವಿ (ಪ್ರಥಮ ಪರಿಚ್ಛೇದಾವಸಾನೇ)

2 ಸರ್ವೋತ್ತಮಂ ಸರ್ವದೋಷವ್ಯಪೇತಂ ಗುಣೈರತೀಷ್ಯಃ ಪೂರ್ಣಮನ್ಯಂ ಸಮಸ್ತತ್ ।

ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯಜ್ಞಾಪಯಿತುಂ ಪ್ರವೃತ್ತಾಃ ಸರ್ವೇ ವೇದಾ ಮುಖ್ಯತೋ ನೈವ ಜಾನ್ಯತ್

-ಮಹೋಪನಿಷತ್ತು (ವಿ. ತ. ವಿ.)

ಅಗಮೈಃ ಭಗವಾನ್ ಸರ್ವಸ್ಮಾದ್ವಿನ್ನತ್ವೇನ, ಸರ್ವಸ್ಮಾದ್ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವೇನ ಜ್ಞೇಯ ಇತ್ಯಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರಮೇಯೇ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರೇಷಾ ಉಪನಿಷತ್ ಸಂವಾದಿತಯಾ ಉದಾಹೃತೇ-ತ್ಯಸ್ಯಾಃ ಪ್ರಥಮಚರಣೇ ಭಗವತಃ ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಮೇವ ಪ್ರಸ್ತಾವಿತಮಿತಿ ನಿಶ್ಚಿಯತೇ ।

ನ್ನಾಗಿಯೂ ನಿರ್ದೋಷನನ್ನಾಗಿಯೂ, ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವವನನ್ನಾಗಿಯೂ ವಿಶೇಷಿಸಿರುವರು¹

೩ ವಿಶಿಷ್ಟರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಆದೇಶ ನೀಡುವವನು².

೪ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಆದೇಶ ಉಳ್ಳವನು³.

ಭಗವಂತನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಶಿಷ್ಯರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಂತೆ ಆದೇಶಿಸುವನು ಅದರಂತೆ ಅವರು ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವರು ಮುಗ್ಧರಾದಲ್ಲಿ ವರುಣನಾಮಕ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ.—ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು ಗಗನದಲ್ಲಿ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದು, ಅವುಗಳು ರಾತ್ರಿಯಷ್ಟೇ ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವವನು ನೀನೇ ನಿನ್ನ ಇಂತಹ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಕಾಣುತ್ತ ಚಂದ್ರನು ರಾತ್ರಿಕಾಲ ಸಂಚರಿಸುವನು—ಬರೇ ಚಂದ್ರನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳೂ ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುವವರು—ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಲಾಗಿದೆ ಉಳಿದವರು ಹೊರಗಷ್ಟೇ ಆದೇಶಿಸಿದರೆ, ಭಗವಂತನಾದರೂ

1 ನಾರಾಯಣಂ ನಿಖಿಲಪೂರ್ಣಗುಣೈಕದೇಹಂ ನಿರ್ದೋಷಮಾಹ್ಮತಮಮಹ್ಮಖಿಲೈಃ
ಸುನಾಕ್ಷೈಃ ; ಅಸ್ಯೋದ್ಭವಾದಿದಂ ಸನ್ನಮಾಮಿ

—ಅ ನ್ಯಾ ಮಂಗಲಹದ್ಯಮ್

ತತ್ರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯೋಪಸಾದನಾಯ ನಿಖಿಲಪೂರ್ಣಗುಣೈಕದೇಹಂ ನಿರ್ದೋಷಮಸ್ಯೋ-
ದ್ಭವಾದಿದವಿತಿ ವಿಶೇಷಣತ್ರಯಮ್ |

—ಸುಧಾ

೨ ವಿಶಿಷ್ಟಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿನಾಮಹಿ ಶಿಷ್ಯಂ ಶಾಸನಂ ಆದೇಶಃ ಇತಿ ಯಾನತ್, ಯಸ್ಮಾತ್ಪ
ವಿಶಿಷ್ಟಃ |

೪ 3 ವಿ ವಿಶಿಷ್ಟಂ ಶಿಷ್ಯಂ ಆದೇಶ ಯಸ್ಮಾತ್ಪಃ ವಿಶಿಷ್ಟಃ |

4 ಅಮೀ ಯ ಮುಕ್ತ್ಯಾ ನಿಹಿತಾಸ ಉಚ್ಚಾ ನಕ್ತಂ ದದೃಶೇ ಕುಹಚಿದ್ಧಿವೇಯಃ |

ಅದಬ್ಧಾನಿ ವರುಣಸ್ಯ ವ್ರತಾನಿ ನಿಚಂಕತಚ್ಚಂದ್ರಮಾ ನಕ್ತಮೇತಿ ||

—ಮ. ವೇ 24-10

ಮುಕ್ತ್ಯಾಣಿಮೀ ನಿಹಿತಾನಿ ತ್ವಯೋಚ್ಚೈಃ | ದೃಶ್ಯಾನಿ ರಾತ್ರಾ ನ ದಿನಾ ತ್ವಯೈವೇ-
ತ್ಯಾದೀನಿ ಕರ್ಮಾಣ್ಯನಿರೋಧಿತಾನಿ || ಹಶ್ಯನ್ ಪರಾನ್ಮಂದತನೋಸ್ತವೈವ ಚಂದ್ರೋ ನಿತ್ಯಂ
ದೃಶ್ಯಮಾನಸ್ತವೈವ ಸಂಪ್ರೇರಿತೋ ಯಾತಿ ಪರೇ ಚ ದೇವಾ ಏವಂ ತ್ವದಾಜ್ಞಾಕರಣಾಃ
ಸದೈವ ||

—ಮ. ವೇ. ಭಾ.

ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಆದೇಶಿಸುವನು ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪವಡಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನುಶಾಸನೆ ಮಾಡುವನೆಂಬ ಮಹಾಭಾರತದ ಸಂಧೇಶ¹ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಹೊರಟಿರುವಂತಹದ್ದು

೫ (ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ) ವಿಶಿಷ್ಟವೆನಿಸುವ ವೇದಗಳು (ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲೂ) ಉಳಿಯುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು²

ಸಮಸ್ತವೇದಗಳೂ ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲೂ ಭಗವಂತನ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದೇ ಇರುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಶಾಶ್ವತಗಳೇ ಆಗಿವೆ—ಎಂಬುದಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ತಿಳಿಸಿದೆ³

೬ ಶಿಷ್ಟರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟರಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು⁴.

ಭಗವಂತನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಭುತ್ವ, ಸ್ಥಾನ, ಮಾನಾದಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿ⁵, ಅವರು ಇತರರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತ ವಿಶಿಷ್ಟರೆನಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು.

೭ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತನಾದವನು⁶.

1 'ಏಕಃ ಶಾಸ್ತ್ರಾ ನ ದ್ವಿತೀಯೋಽಸ್ತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾ ಯೋ ಹೃಚ್ಛಯಸ್ತಮಹಮನುಬ್ರವೀಮಿ'
-ಮ ಭಾ. ಆಶ್ವಮೇಧಿಕ 26-1

೫ 2 ವಿ ವಿಶೇಷೇಣ ಭಗವತ್ಪ್ರತಿಪಾದಕತಯಾ ವಿಶಿಷ್ಟಾಃ ವೇದಾಃ | ತೇ ಪ್ರಲಯೇ ಶಿಷ್ಟಾಃ
ಅವಶಿಷ್ಟಾಃ ಯಸ್ಮಾತ್ತ್ವಃ ವಿಶಿಷ್ಟಃ |

3 ನಿತ್ಯಾ ವೇದಾಃ ಸಮಸ್ತಾಶ್ಚ ಶಾಶ್ವತಾಃ ನಿಷ್ಕು ಬುದ್ಧಿ ಗಾಃ |
-ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ (ವಿ. ತ. ವಿ)

೬ 4 ವಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾ ಬ್ರಹ್ಮಾದಯಃ (ಶಿಷ್ಟಾಃ) ಯಸ್ಮಾತ್ತ್ವಃ ವಿಶಿಷ್ಟಃ |
-ಸ. ಸಂ.

5 'ದಾತ್ವ ಸರ್ವಾನುರೈಶ್ಚರ್ಯವಿಮುಕ್ತ್ಯಾದೇರಹೋ ವರಮ್ | ಅನಂದಸ್ಯ ಹದಂ...'
-ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ. 11-6

* ಶರ್ವಗುರ್ವಾದಿಗಿರ್ವಾಣಸಂಸ್ಥಾನದಃ...
-ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ. 6-10

೭ 6 ವಿಶೇಷೇಣ ಶಿಷ್ಟಃ ಸ್ತುತಃ ವಿಶಿಷ್ಟಃ |
-ತೇ. ಚಂ.

೮ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ದಂಡಿಸುವವನು.¹

[ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ೨೦ನೆಯ 'ವಿಶಿಷ್ಟಃ' ಎಂಬ ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು]

ಜಿಹ್ವಾ ನೇ

[ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವವು ಒಂದೇ]

ಪ್ರ- ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವ ಎಂದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವ. ಇದು ಗುಣಪ್ರಯುಕ್ತವಾದದ್ದು. ಇದೂ ಒಂದು ಗುಣವೋ? ಅಥವಾ ಅಲ್ಲವೋ? ಇದು ಗುಣವಲ್ಲವಾದರೆ ಭಗವಂತನ ಸಹಸ್ರನಾಮಗಳು ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಭೋಧಿಸುತ್ತವೆ - ಎಂಬ ನಿಯಮವು ಇಲ್ಲವೆಂದಾಗುತ್ತದೆ 'ಯಾನಿ ನಾಮಾನಿ ಗೌಣಾನಿ' ಎಂಬ ವಚನದ ವಿರೋಧವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದೀತು. ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವವು ಗುಣವಾದರೆ ಇದೂ ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಪ್ರಯೋಜಕವಾಗಬೇಕು ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಪ್ರಯೋಜಕತ್ವವು ಗುಣಲಕ್ಷಣವಾದ ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವವೆನಿಸಿದ್ದು, ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜಕವಾದರೆ ಒಂದು ಗುಣವುಳ್ಳವನಲ್ಲಿ ಅನಂತಗಳಾದ ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಗಳು ಇರುವುದರಿಂದ ಒಂದು ಗುಣವುಳ್ಳವನು ಅನಂತಗುಣ ವುಳ್ಳವನಾಗಬೇಕಾಯಿತು.

ಉ - 'ಯಥಾರ್ಜುನಾರ್ಜುನಾ' ಘಟಜನಿಯ ಜನಿಯು ಘಟಜನಿಗಿಂತ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ ಅದರಂತೆ ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವವೂ ಕೂಡ ಒಂದು ಗುಣವಾದರೂ ತತ್ತ್ವಯುಕ್ತವಾದ ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವವು ಪ್ರಯೋಜಕ ದಿಂದ ಬೇರೆ ಅಲ್ಲ ಅದುದರಿಂದ ಒಂದು ಗುಣವುಳ್ಳವನು ಅನಂತಗುಣವುಳ್ಳವನಾಗುವದಿಲ್ಲ

೨೫೦ ಶಿಷ್ಯಕೃತ್

೧ (ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಸರ್ವರಿಗೂ) ಶಾಸನೆಯನ್ನೂ ಮಾಡುವವನು.²

ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಭಗವಂತನಿಗೊಬ್ಬನಿಗೇ ಸರ್ವರಿಗೂ ಶಾಸನ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು

೮ 1 ವಿಶೇಷೇಣ ಶತ್ರುಣಾಂ ಶಾಸಿತಾ ।

-ಶೇ. ಚಂ-

೧ 2 ಶಿಷ್ಯಂ ಶಾಸನಂ, ತತ್ ಕರೋತೀತಿ ಶಿಷ್ಯಕೃತ್ ।

-ವಿ ರಾ.

ಅಸಾಧಾರಣ್ಯವಾದ ವ್ಯವಹಾರ ಇತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೇಣ ಸರ್ವೇಷಾಮಿತಿ ಚ ಲಭ್ಯತೇ ।

ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವಂತಹದ್ದು¹. ಸಾರ್ವಭೌಮನ ಆದೇಶವನ್ನು ಸಾಮಂತರಾಜರು ಪಾಲಿಸುವಂತೆ ಭಗವಂತನ ಅನುಶಾಸನೆಯನ್ನು ಚತುರ್ಮುಖವಿರುದ್ಧಾದಿಗಳೆಲ್ಲ ಪಾಲಿಸುವರೆಂಬುದಾಗಿ ಉದರಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಶ್ರುತಿಯು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದೆ² ಭಗವಂತನ ಶಾಸನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ - ಎಂದು ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವರು³.

೨ ಶಿಷ್ಟರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವವನು⁴

ವೇದೋಕ್ತತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವೇದವಿಧಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವವರೇ ಶಿಷ್ಟರನಿಸುವರು ಶಿಷ್ಟರಾದವರು ತಾವು ಶಿಷ್ಟರಾಗಲು ಬೇಕಾದ ವೇದೋಕ್ತತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ತದನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಶ್ರದ್ಧೆ - ಇವುಗಳನ್ನು ಭಗವದನುಗೃಹದಿಂದಲೇ ಪಡೆದು ಕೊಂಡಿರುವರು.

1 ಏಕಃ ಶಾಸ್ತಾ ನ ದ್ವಿತೀಯೋಽಸ್ಮಿ ಶಾಸ್ತಾ ..

-ಮ. ಭಾರ. ಅಶ್ವಮೇಧಿಕ 26-1

2 'ಎಂಡಾಧೀಶಾಃ ಸಾರ್ವಭೌಮಸ್ಯ ಯದ್ವತ್ ಬ್ರಹ್ಮೇಶಾದ್ಯಾಃ ಕುರ್ವತೇ ತೇನು-ಶಾಸ್ತಿಮ್'

-ಉದರಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಶ್ರುತಿ (ಭಾಗ ತಾ. ನಿ 10-94-29)

3 'ಏತಸ್ಯ ವಾ ಪ್ರಶಾಸನೇ ಗಾರ್ಗಿ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಮಸೌ ವಿಧೃತೌ ತಿಷ್ಠತಃ...'

-ಬೃ. ಉ 5-8-9

'ಸಾ ಚ ಪ್ರಶಾಸನಾತ್' (1-3-10) ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರೇ ಅಂಬರಾಂತಸ್ಯ ಸರ್ವಸ್ಯ ಧೃತಿಃ ಪ್ರಶಾಸನಾದ್ಯುಚ್ಯತೇ - 'ಏತಸ್ಯ ವಾ ಅಕ್ಷರಸ್ಯ ಪ್ರಶಾಸನೇ' - ಇತ್ಯಾದಿನಾ ಇತಿ ಅಕ್ಷರ-ನಾಮಕಸ್ಯ ಭಗವತಃ ಪ್ರಶಾಸನಾದೇವ ಅಂಬರಾಂತಸ್ಯ ಧಾರಣಮಿತಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಿತಮ್ ।

* ಭಗವತಃ ಶಾಸಕತ್ವನುಧಿಕೃತ್ಯಾಧಿಕಃ ವಿಚಾರಃ 'ಶಾಸ್ತಾ' (602) ಇತಿ ನಾಮ್ನಃ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ ।

೨ 4 ಶಿಷ್ಟಾನ್ ಕರೋತಿತಿ ಶಿಷ್ಟಕೃತ್ । ವಿಶೇಷಸ್ಯ ಸಿದ್ಧತೃಪಿ ವಿಶೇಷಣದ್ವಾರಾ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕರಣಾತ್ ।

-ವಿ. ರಾ.

೩ ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಸದ್ಗತಿ ದೊರಕುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು.¹

೪ (ಸಮರ್ಥರಾದವರೆಲ್ಲ ಮಾಡಿ ಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ಮಾಡಲು ನಾವಾರ್ಥವಿಲ್ಲದೆ) ಉಳಿಸಿದ್ದನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮಾಡುವವನು.²

ಅಮೃತಕ್ಕಾಗಿ ಸಮುದ್ರಮಥನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ದೇವ, ದಾನವಾದಿಗಳು ಅಸಮರ್ಥರಾದಾಗ ಅಜಿತನಾವಕ ಭಗವಂತನೇ ಸಮುದ್ರಮಥನವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿರುವನು.³

೫ ದಂಡನೆ ಮಾಡುವವನು⁴

ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ನಿಯತಿಯನ್ನು ಮೀರಿದವರನ್ನು ದಂಡಿಸುವನು

೬ ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವವನು.⁵

೭ (ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಉಳಿದಿರುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ (ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವವನು.⁶

೩ 1 ಶಿಷ್ಯಾನ್ ಕರೋತಿತಿ ಶಿಷ್ಯಕೃತ್ । ಶಿಷ್ಯಕರಣಂ ಚ 'ಸೃಷ್ಟ್ಯುತ್ಥಂ ದೇವಾನಾಂ ಮುಕ್ತಿ-
ಸೃಷ್ಟ್ಯುತ್ಥಮುಚ್ಚತೇ ನಾನ್ಯತ್ (ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 2-64)' ಇತಿವತ್ ಶಿಷ್ಯಾನಾಂ
ಸದ್ಗತಿಕರಣಮೇವ ।

೪ 2 ಸಮರ್ಥೈಃ ಸರ್ವೈರಪಿ ಕೃತ್ವಾ ಕೃತ್ವೋತ್ತರತ್ರ ಕರಣಾಸಾಮರ್ಥ್ಯೇನ ಯಚ್ಚಿಷ್ಟಂ
ತತ್ಸ್ಮಯಂ ಪೂರ್ಣಂ ಕರೋತಿತಿ ಶಿಷ್ಯಕೃತ್ ।
-ಸ ಸಂ.

3 ಮಥ್ಯಮಾನಾತ್ ತಥಾ ಸಿಂಧೋದೇವಾಸುರವರೂಢಪ್ರೇಃ । ಯದಾ ಸುಧಾ ನ
ಜಾಯೇತ ನಿರ್ಮಮಂಥಾಜಿತಃ ಸ್ವಯಮ್ ।

-ಭಾಗ. 8-7-16

೫ 4 ಶಿಷ್ಯಂ ಶಾಸನಂ ದಂಡನಮಿತಿ ಯಾವತ್, ಕರೋತಿತಿ ಶಿಷ್ಯಕೃತ್ ।

೬ 5 ಶಿಷ್ಯಂ ಉಪದಿಷ್ಯಂ, ಉಪದೇಶಮಿತಿ ಯಾವತ್ ಕರೋತಿತಿ ಶಿಷ್ಯಕೃತ್ ।

೭ 6 ಪ್ರಲಯೇ ಶಿಷ್ಯಾತ್ ಅವಶಿಷ್ಯಾತ್ ಸೂಕ್ಷ್ಮಪ್ರಕೃತ್ಯಂತಶಾತ್ ಕರೋತಿ ಪ್ರಪಂಚಂ ಸೃಜ-
ತಿತಿ ಶಿಷ್ಯಕೃತ್ ।

೮ (ತನ್ನ ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದಾಗಿ) ಕೆಲವು ಪದಾರ್ಥಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪಂಗಡದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟಗಳೆನಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವವನು¹

ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ತನ್ನ ವಿಭೂತಿರೂಪದ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದಾಗಿ ಯಾವುದು ಯಾವುದು ತನ್ನ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ, ಪಂಗಡದಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟವೆನಿಸಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವನು.³

೯ ಶಿಷ್ಟರನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವನು⁴

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸ್ವಾತಿರಿಕ್ತ ಸರ್ವಶಾಸಕ]

ಪು - ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಶಾಸಕನಾದರೆ ಸರ್ವದಲ್ಲಿ ಅವನ ಶಾಸನವೂ ಸೇರಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ಶಾಸನಕ್ಕೂ ಶಾಸಕನು ಅವನು ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು ಅವನು ಚೇತನ-ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಶಾಸಕನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಚೇತನವಾದ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಶಾಸಕನಾಗಬೇಕಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಬಾರದು. ಶಾಸನವೆಂದರೆ ಪ್ರೇರಣೆ. ಆ ಪ್ರೇರಣೆಯು ಚೇತನಾಚೇತನ ಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಚೇತನಸಾಮಾನ್ಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಅಲ್ಲ

ಉ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಸ್ವಾತಿರಿಕ್ತಸರ್ವಶಾಸಕನು. ಅವನ ಶಾಸನ ಅವನ ಸ್ವರೂಪಭೂತವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ಅವನು ಶಾಸಕನು ಅಲ್ಲ 'ಗುಣಕೃಯಾದಯಃ ವಿಷ್ಣೋಃ ಸ್ವರೂಪಂ ನಾನೃದಿಷ್ಟತೇ' ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣದ ಆಧಾರದಿಂದ ಅವನ ಶಾಸನರೂಪವಾದ ಕ್ರಿಯೆಯು ಅವನ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ

೮ 1 ಸ್ವವಿಭೂತಿರೂಪಾಣಾಂ ಸನ್ನಿಧಾನೇನ ಸ್ವಸ್ವಜಾತೀಯೇಷು ವಿಶಿಷ್ಟಾನ್ ಕರೋತಿತಿ ಶಿಷ್ಟಕೃತ್ ।

2 ಯೇಷಾಂ ವಿಷ್ಣುಸ್ವರೂಪಾಣಾಂ ಸನ್ನಿಧೇರನ್ಯವಸ್ತುಷು । ವಿಶಿಷ್ಟಂ ಸ್ವಜಾತೇಃ ಸ್ಯಾಡ್ ವಿಭೂತ್ಯಾಖ್ಯಾನಿ ತಾನಿ ತು ।
-ವಿಭೂತಿತತ್ತ್ವ (ಗೀ. ತಾ. 10 21)

3 ಭಗವದ್ಗೀತಾಯಾಃ ದಶಮಾಧ್ಯಾಯೇ ನಿವೃತ್ತಮ್ ।

೯ 4 ಶಿಷ್ಟಾನ್ ಕರೋತಿ ಪಾಲಯತಿತಿ । ಸಾಮಾನ್ಯವಚನೇ ಧಾತುರ್ವಿಶೇಷವಚನೇ ದೃಷ್ಟಃ 'ಕುರು ಕಾಷ್ಟಾನಿ' ಇತ್ಯಾಹರಣೇ ಯಥಾ ತವ್ಯದಿತಿ ।

-ಶಾಂ. ಭಾ.

೨೫೧ ಶುಚಿಃ

೧ (ತನ್ನ ಭಕ್ತರೆದುರು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು) ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವವನು¹

ಭಗವಂತನು ಅವ್ಯಕ್ತೈಕಸ್ವಭಾವದವನು ಆದರೂ ತನ್ನ ಅಚಿಂತ್ಯಶಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ ಭಕ್ತರೆದುರು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವನು² ಪ್ರವಚನ, ಮೇಧಾಶಕ್ತಿ, ಬಹು ಶ್ರವಣ—ಮೊದಲಾದ ಯಾವುದೇ ಸಾಧನಗಳಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಶಕ್ಯನಾದ ಭಗವಂತನು ತಾನು ಯಾರ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವನೋ ಅವನಿಗಷ್ಟೇ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವನೆಂದು ಅಧರ್ವಣೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ³

೨ (ಮೋಕ್ಷ ಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು) ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವವನು⁴

‘ಸ್ವಗುಣಾಚ್ಛಾದಿಕಾ’ ಎಂಬ ಮಾಯೆಯ ಪರದೆಯಿಂದ ಆಚ್ಛಾದಿತರಾದ ಜೀವಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ತಿಳಿಯದಿರುವಾಗ, ಭಗವಂತನು ಆ ಪರದೆಯನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿ, ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಅವರ ಸಜ್ಜಿದಾನಂದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವನು ಭಗವಂತನು ಯಾರ

೧ 1 ಸ್ವಭಕ್ತಾನಾಮಗ್ರತಃ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಂ ಶೋಚಯತಿ ಪ್ರಕಾಶಯತೀತಿ ಶುಚಿಃ | ಅಥನಾ ಶೋಚತಿ ಪ್ರಕಾಶತೇ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಮನೇನೇತಿ ಶುಚಿಃ | ಯದ್ಭುಪಿ ಅದೃತನಧಾತುಪಾರೇ ‘ಶುಚಿ ಶೋಕೇ’ ಇತ್ಯೇನ ಧಾತುಃ ಪಠ್ಯತೇ | ತಥಾಪಿ ‘ಶುಚಿ ದೀಪ್ತಾ’ ಇತಿ ಧಾತುಃ ಪ್ರಾಚೀನಾನಾಂ ಸಮೃತಃ | ಭಾಗವತಸ್ಯ ‘ತಥಾತ್ರಪಿ ಶೋಚಸ್ಯಾತ್ಮಾನಂ.. (1-5-4)’ ಇತಿ ವಚನೇ ‘ಶೋಚಸಿ ಪ್ರಕಾಶಯಸಿ’ -ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯೈಃ ಪ್ರಕಾಶನಾರ್ಥಕತಯಾ ಶುಚಿಃ ನ್ಯಾಖ್ಯಾತಃ |

2 ‘ಅತೋಽನಂತೇನ ತಥಾ ಹಿ ಲಿಂಗಮ್’ (ಬ್ರ. ಸೂ. 3-2-27) ಉಭಯತ್ರ ಪ್ರಮಾಣ ಭಾವಾತ್ ತತ್ಪ್ರಸಾದಾದೇವ ಪ್ರಕಾಶೋ ಭವತಿ |

-ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ.

3 ನಾಯಮಾತ್ಮಾ ಪ್ರವಚನೇನ ಲಭ್ಯೋ ನ ಮೇಧಯಾ ನ ಬಹುನಾ ಶ್ರುತೇನ | ಯಮೇವೈಷ ವ್ಯಣುತೇ ತೇನ ಲಭ್ಯಸ್ತಸ್ಯೈಷ ಆತ್ಮಾ ವಿವೃಣುತೇ ತನ್ನೂಂ ಸ್ವಾಮ್ ||

-ಅಥ. ಉ. 4-1-3

೨ 4 ಶೋಚಯತಿ ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಂ ಪ್ರಕಾಶಯತೀತಿ ಶುಚಿಃ | ಶೋಚತಿ ಸ್ವರೂಪಂ ಪ್ರಕಾಶತೇ ಅನೇನೇತಿ ನಾ ಶುಚಿಃ |

ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವನೋ ಅವರಿಗಷ್ಟೇ ಅವರ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವನೆಂದು ಅರ್ಥವರ್ಣೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ¹.

೩ (ವೇದವ್ಯಾಸಾದಿ ರೂಪಗಳಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವನ್ನು) ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುವವನು².

ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸ ಎಂಬ ಸೂರ್ಯನು ಭೂವಲಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಿಸಿ ತನ್ನ ಗೋ-ಸಂತಾನವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ, ಶ್ರುತಿ-ಕಮಲವನ್ನು ಆರಳಿಸಿ, ಪರತತ್ತ್ವವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಿರುವನೆಂದು ಶ್ರೀ ಜಯತೀರ್ಥಶ್ರೀಪಾದರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು³

೪ ಸೂರ್ಯನ ಮೂಲಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುವವನು.⁴

ಜಗತ್ತನ್ನು ಬೆಳಗುವ ಸೂರ್ಯನ ತೇಜಸ್ಸು ತನಗೆ ಸೇರಿದ್ದೆಂದು ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು⁵

೫ (ತನ್ನ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞರ ಮೋಹಕ್ಕಾಗಿ ದುಃಖಾಜ್ಞಾನಾಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು) ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವವನು⁶

1 'ನಾಯಮಾತ್ಮಾ . ' ಇತ್ಯಾದ್ಯುಪರಿ ಉದಾಹೃತಸ್ಯ ಅಥವರ್ಣೋಪನಿಷತ್ಸಂದೇಶಸ್ಯ 'ಅತ್ಮೀಯತ್ವೇನ ಯಂ ವೃಣುತೇ ತಂ ಪ್ರತ್ಯೇವ ತದೀಯಂ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕಂ ಶರೀರಂ ಪ್ರಕಟಯತೀ'ತ್ಯರ್ಥೋಕ್ತಮಿ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿದಾಂ ಸಮ್ಮತಃ |

೨ ಶೋಚಯತಿ ವೇದವ್ಯಾಸಾದಿರೂಪೈಃ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಂ ಪ್ರಕಾಶಯತೀತಿ ಶುಚಿಃ |
ಶೋಚತಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥಃ ಪ್ರಕಾಶತೇ ಅನೇನೇತಿ ನಾ ಶುಚಿಃ |

3 'ಯೇನ ಪ್ರಾದುರಭಾವಿ ಭೂಮಿವಲಯೇ ವ್ಯಸ್ಮಾರಿ ಗೋಸಂತತಿಃ |
ಪ್ರಾಬೋಧಿ ಶ್ರುತಿಪಂಕಜಂ ಕರುಣಯಾ ಪ್ರಾಕಾಶಿ ತತ್ತ್ವಂ ಪರಮ್ |
ತೇನ ವ್ಯಾಸದಿನಾಕರೇಣ ಸತತಂ ಮಾ ತ್ಯಾಜಿ ಮೇ ಮಾನಸಮ್'
-ಸುಮಾಮಂಗಲಪದ್ಯಮ್

೪ ಶೋಚಯತಿ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ತೇಜಸಾ ಜಗತ್ ಪ್ರಕಾಶಯತೀತಿ ಶುಚಿಃ |

5 ಯದಾದಿತ್ಯಗತಂ ತೇಜೋ ಜಗದ್ಭಾಸಯತೇತಿಖಿಲಮ್ | . . . ತತ್ತೇಜೋ ವಿದ್ಧಿ ಮಾನುಕಮ್ ||
-ಗೀ 15-12

೫ 6 ಶೋಚಯತಿ ಸ್ವಾವತಾರೇಷು ಅಜ್ಞಜನಮೋಹಾಯ ದುಃಖಾಜ್ಞಾನಾದಿ ಪ್ರಕಾಶಯತೀತಿ ಶುಚಿಃ |

ಅಯೋಗ್ಯರಾದ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ತನ್ನನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ತಿಳಿದು ಅವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲೆಂದು ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯರಂತೆ ದುಃಖಾಜ್ಞಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಿಸಿರುವನು. ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತ ರಚನೆಯ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ವೇದವ್ಯಾಸರೂಪಿ ಭಗವಂತನು ಅಕೃತಾರ್ಥನಂತೆ ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿರುವ ನೆಂಬುದನ್ನು ನಾರದರು ನಿರೂಪಿಸಿರುವರು¹

೭ ಶೋಕವನ್ನು ನೀಡುವವನು²

ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ, ಅವರವರ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ದುಃಖವನ್ನು ನೀಡುವ ಭಗವಂತನೇ, ದುಃಖಕ್ಕೊಳಗಾಗುವ ಅವರು ಅಳುವಂತೆ ಮಾಡುವನು ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದುಃಖವನ್ನೇ ನೀಡಿ ಅವರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶೋಕಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವನು

೮ (ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಟನೆಗಾಗಿ) ಅಳುವವನು³

ಭಗವಂತನು ರಾಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ—ರಾಮಣನಿಂದ ಸೀತಾಕೃತಿಯ ಅಪಹಾರ ನಡೆದಾಗ, ಸ್ತ್ರೀಯ ರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾಸಕ್ತರಾದವರು ಹೇಗೆ ದುಃಖಕ್ಕೊಳಗಾಗಬೇಕಾಗುವುದೆಂಬುದನ್ನು ಸಾಧಕರಿಗೆ ತೋರಿಸಿ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅತ್ತಿರುವನು⁴ ಹಾಗೆಯೇ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ - ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಗಾಂಧಾರಿಯರೆದುರು ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳ ಸಂಹಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಮುಂಚೆ ತಾನೂ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಬಹಳ ಬೇಸರ

1 'ತಥಾಪಿ ಶೋಚಸ್ವಾತ್ಮಾನಮಕೃತಾರ್ಥ ಇವ ಪ್ರಭೋ'

-ಭಾಗ. 1-5-4

ಶೋಚಸಿ ಪ್ರಕಾಶಯಸಿ । 'ಅಜಸ್ರೇಣ ಶೋಚಿಷಾ ಶೋತುಚಾನಃ' ಇತಿ ಹಿ ಶ್ರುತಿಃ'

ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ.

೭ 2 ಶೋಚಂತಿ ಸರ್ವೇಷು, ವಿಶೇಷತಃ ದುರ್ಜನಾಃ ಅನೇನೇತಿ ಶ್ರುತಿಃ । ಅಗ್ನೇಃ ಶೃಂಗಾರಸ್ಯ ಚ ಶುಚಿಶಬ್ದವಾಚ್ಯತ್ವೇ ಏನಮಪಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿರಾಶ್ರಿತೇ ।

೮ 3 ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದ್ಯವತಾರೇಷು ನಟನಾರ್ಥಂ ಶೋಚತೀತಿ ಶ್ರುತಿಃ ।

4 ರಕ್ಷೋಽಧಮೇನ ವೈಕವದ್ ವಿವಿನೇತಸಮುಕ್ಷಂ ವೈದೇಹರಾಜದುಹಿತರ್ಯಪಯಾಪಿ-
ತಾಯಾಮ್ । ಭ್ರಾತ್ರಾ ಪನೇ ಕೃಪಣವತ್ ಪ್ರಿಯಯಾ ವಿಯಮಿಕ್ತಃ ಸ್ತ್ರೀಸಂಗಿನಾಂ
ಗತಿವಿಂತಿ ಪ್ರಥಯಂಶ್ಚಚಾರ ॥

ಭಾಗ. 9-10-11

ಗೊಂಡವನಂತೆ ನಟಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಆಳುವನು. ಮುಹೂರ್ತಕಾಲ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುವನು¹

೮ ನಿತ್ಯವೂ ಪ್ರಕಾಶ ಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿರುವವನು.²

[ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ೧೫ನೆಯ 'ಶುಚಿ:' ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.]

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಯಥಾರ್ಥವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ]

ಪ್ರ.- ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಯುಕ್ತವೋ? ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪಾಂಡವಕೌರವರಿಗೆ ಸಂಧಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಸ್ತಿನ ಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ಕಣ್ಣನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು. ಆ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳೂ ಸಹ ನೋಡಿದರು ಅಭಕ್ತನಾದ ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ನಿಜರೂಪವನ್ನು ಹೇಗೆ ತೋರಿಸಿದನು?

ಉ - ದುರ್ಯೋಧನನು ಪರಮಾತ್ಮನು ತೋರಿಸಿದ ತನ್ನ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವೆಂದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅವನ ಯೋಗ್ಯತೆ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ ತನ್ನ ನಿಜರೂಪವನ್ನು ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ತೋರಿಸಿದರೂ ಅದು ಯಥಾರ್ಥವೆಂದು ತಿಳುವಳಿಕೆ ಬಾರದೆ ಇರಲಿ ಎಂದು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾನೆ ಆದುದರಿಂದ ಅಯೋಗ್ಯರಾದ ಅಭಕ್ತರಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ನಿಜರೂಪವನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವೆಂದು ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನಿಯಮವು ಯುಕ್ತ.

1 ತತಸ್ತು ಯಾದವಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರವಂಧೋಕ್ಷಜಃ || ಪಾಣಿನಾಲಂಬ್ಯ ರಾಜೇಂದ್ರ ಸುಸ್ವರಂ ಪ್ರಾರುರೋದ ಹ | ಸ ಮುಹೂರ್ತಾದಿವೋಕ್ಷ್ಯ ಜ್ಯ ಬಾಪ್ತಂ ಶೋಕಸಮುದ್ಭವಮ್ || ಪ್ರಕ್ಷಾಲ್ಯ ನಾಂಜನಾ ನೇತ್ರೇ ಹ್ಯಾಚಮ್ಯ ಚ ಯಥಾವಿಧಿ || ಉನಾಚ ಪ್ರಸ್ತುತಂ ವಾಕ್ಯಂ . . .

-ಮಂ. ಭಾರ. ಪಲ್ಯ. 63-38

೮ 2 ಪ್ರಕಾಶತ್ವಾತ್ ಶುಚಿಃ |

-ನಿ. ರಾ.

ಶೋಚತಿ ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರಕಾಶತ ಇತಿ ಶುಚಿಃ | 'ಶುಚಿ ದೀಪ್ತಾ' | ಅಸಾಧಾರಣ್ಯೇನ ವ್ಯಪದೇಶಃ |

೨೫೨ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಃ

೧ (ಸಹಜವಾಗಿಯೇ) ಈಡೇರಿರುವ ಪ್ರಯೋಜನ ಉಳ್ಳವನು¹

‘ಆಪ್ತಕಾಮ’ ಎಂದೇ ಎನಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನು ತನಗೆ ಬೇಕಾದ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಹೊಂದಿರುವನು². ಭಗವಂತನು ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಜಗತ್‌ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವನೆಂದರೆ ಜಗತ್‌ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಗಳ ಮೊದಲು ಆ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅರ್ಪಣಾತೆ ಉಂಟಾಗಲಾರದೆ³—ಎಂಬ ಪೂರ್ವ-ಪಕ್ಷ ಉದಯಿಸಿದಾಗ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರು ತಮ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ತನ್ನ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಯಾವುದೇ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಆ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅರ್ಪಣೆನಲ್ಲ—ಎಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿರುವರು. ತಾನು ಹೊಂದಬೇಕಾದ ಪ್ರಯೋಜನ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ—ಎಂದು ಗೀತಾ ಬಾರ್ಯಾನೂ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು⁴.

೨ (ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ) ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಪ್ರಯೋಜನ ಅಗಿರುವವನು⁵

೧ 1 ಸಿದ್ಧಃ ಸ್ವತಃ ನಿಷ್ಪನ್ನಃ ಅರ್ಥಃ ಪ್ರಯೋಜನಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ | ‘ಅರ್ಥೋಽಭಿಧೇಯೋಽಸ್ಯ-ವಸ್ತುಪ್ರಯೋಜನ ನಿವೃತ್ತಿಷು’ -ಅ. ಕೋ.

2 ‘.. ಆಪ್ತಕಾಮಸ್ಯ ಕಾ ಸ್ಪೃಹಾ’ (ಮಾಂ. ಉ. 1 1-15) ಇತ್ಯುಪನಿಷದಿ ಭಗವಂತಂ ಆಪ್ತಕಾಮೇತಿ ಉಲ್ಲಿಖ್ಯ ಅತ ಏವ ತಸ್ಯ ನೂತನಪ್ರಯೋಜನಾರ್ಥಾ ಸ್ಪೃಹೈವ ನ ಯುಜ್ಯತ ಇತಿ ಸಮರ್ಥಿತಮ್ |

3 ಯತ್ರೈವೋಜನಾರ್ಥಂ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ತದೂನತ್ವಾನ್ಯ ಪೂರ್ಣತೇತ್ಯತ ಆಹ-‘ನ ಪ್ರಯೋಜನವತ್ತ್ವಾತ್’ (ಬ್ರ. ಸೂ. 2-1 33) ‘ಅಭೈಷ ಏವ ಪರಮ ಅನಂದ’ ಇತ್ಯಾದಿನಾ ಕೃತಕೃತ್ವಾನ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನಾಯ ಸೃಷ್ಟಿಃ | -ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ.

ನ ಭವಿಷ್ಯತ್ಪ್ರಯೋಜನವತ್ತೇನ ಸೃಷ್ಟಿಃ | ಪ್ರಾಪ್ತಪ್ರಯೋಜನತ್ವಾತ್ | -ಕತ್ಯ ದೀಪಿಕಾ.

4 ‘ನಾನವಾಪ್ತಮವಾಪ್ತವ್ಯಂ...’ -ಗೀ. 3-22

೨ 5 ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠಾನಾಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಸಿದ್ಧಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧಶ್ಚಾಸೌ ಅರ್ಥತ್ವ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಃ | ‘ಸಿದ್ಧೋ.. ನಿತ್ಯೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧೇ’ |

೩ ಸಿದ್ಧ ಪುರುಷರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನ ಎನಿಸಿರುವವನು.¹

೪ ಸಿದ್ಧ ಪುರುಷರಿಂದಲೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಡುವವನು²

೫ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಡುವವನು³

ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಡುವವನು ಸಿದ್ಧಪುರುಷರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವರು. ಏಕಾಂತ ಭಕ್ತರಾದ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರಂತೂ ಭಗವಂತನಿಗಾಗಿಯೇ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವರು ಅವರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನೇ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನ. ಉಳಿದ ಮೋಕ್ಷಾದಿ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ಈ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿಯಷ್ಟೇ ಬೇಕಾದವು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಕ್ತರಾದರೂ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮಾರ್ಥಾದಿ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳ ಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವರು. ಹೀಗೆ ಒಂದಲ್ಲ ಒಂದು ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಡುವವನಾಗಿ ಭಗವಂತನು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನು.

೬ 1 ಸಿದ್ಧಾನಂ ಅರ್ಥಃ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಃ ।

೪ 2 ಸಿದ್ಧೈರಪಿ ಅರ್ಹಣೇ ಪ್ರಾರ್ಥಿತ ಇತಿ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಃ ।

೫ 3 ಸಿದ್ಧಃ ಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ಪ್ರಸಿದ್ಧಃ । ಅರ್ಹತೇ ಸರ್ವೈಃ ಪ್ರಾರ್ಥಿತ ಇತಿ ಅರ್ಥಃ ಸಿದ್ಧಶ್ವಾಸಾವರ್ಥಶ್ಚ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಃ ।

4 ಉನ್ನತಪ್ರಾರ್ಥಿತಾತೇಷುಸಂಸಾಧಕಂ. '

-ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ.

5 ...ಏಕಾಂತಾನಾಂ ನ ಕಸ್ಯಚಿತ್ । ಅರ್ಥೇ ನಾರಾಯಣೋ ದೇವಸ್ತುನ್ಯತ್ ಸರ್ವಂ ತದರ್ಥಕಮ್

-ಗೀತಾಕಲ್ಪ (ಗೀ. ಭಾ. 7-29)

6 ಅಕಾಮಃ ಸರ್ವಕಾಮೋ ವಾ ಮೋಕ್ಷಕಾಮ ಉದಾರಧೀಃ ।

ತೀವ್ರೇಣ ಭಕ್ತಿಯೋಗೇನ ಯಜೇತ ಪುರುಷಂ ಪರಮ್ ॥

-ಭಾಗ. 2 3-10

೬ (ವೇದದ) ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಅರ್ಥ ಆಗಿರುವವನು¹

ವೇದವು ಮೂರು ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು.² ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಅರ್ಥ ಭಗವದ್ವಾಚಾರ್ಯರಾದ ಆದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದಲೇ ವೇದದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅಗ್ನಿ, ಯಮ, ಮಾತರಿತ್ವನ ಮೊದಲಾದ ವೈದಿಕ ಶಬ್ದಗಳಿಂದಲೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಿರ್ದೂಷ್ಯನಾದ ಭಗವಂತನೇ ವಾಚ್ಯನೆಂಬುದಾಗಿ ಋಗ್ವೇದ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ³

೭ ಸಿದ್ಧ ಪುರುಷರಿಗೆ ಧನರೂಪದಲ್ಲಿರುವವನು⁴

ಎಲ್ಲವೂ ಭಗವಂತನ ಒಡೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದೆಂದು ವಿವೇಚಿಸಿಕೊಂಡು ಯಾವುದರಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನದ್ದೆಂಬ ಅಭಿಮಾನವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಅಕಿಂಚನ' ಎನಿಸಿರುವವರಿಗೆ ಧನರೂಪದ ಲ್ಲಿರುವವನು ಭಗವಂತನೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ—ಅವನನ್ನು 'ಅಕಿಂಚನ ವಿತ್ತ' ಎಂದೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವಳು ಕುಂತಿದೇವಿ⁵

೮ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಅಭೀಷ್ಟ

ಅಕಾಂಕ್ಷೋ ಧರ್ಮಕಾಂಕ್ಷೋ ವಾ ವೋಕ್ಷಕಾಂಕ್ಷೋಪಿ ಯೋ ಭವೇತ್ |

ಅಥವಾ ಸರ್ವಕಾಂಕ್ಷೋ ಯಃ ಸ ವಿಷ್ಣುಂ ಪುರುಷಂ ಯಜೇತ್ ||

-ಸ್ವಾಮಿ (ಭಾಗ. ತಾ. ೧)

೬ 1 ಸಿದ್ಧಃ ವೇದಸ್ಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧಃ ಅರ್ಥಃ ಅಭಿಧೇಯಃ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಃ |

2 'ತ್ರಯೋಕ್ತರ್ಥಾಃ ಸರ್ವವೇದೇಷು. .'

-ಸ್ವಾಮಿ (ಋ. ಭಾ. 1-76)

3 'ಏಕಂ ಸದ್ ವಿಸ್ತೃತ ಬಹುಧಾ ವದಂತ್ಯಗ್ನಿಂ ಯಮಂ ಮಾತರಿತ್ವಾನ್ನಮಾಹುಃ'

-ಋ. ನೇ. 1-164 46

೭ 4 ಸಿದ್ಧಾಂತಾಂ ಸಿದ್ಧಿಮಂತಾನುಭೋಗ ಧನರೂಪಃ |

-ಸ. ಸಂ.

5 ಸನೋಕ್ತಕಿಂಚನವಿತ್ತಾಯ.....|

-ಭಾಗ. 1-8-27

ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಭಕ್ತರಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಡುವವನು.¹

ಭಕ್ತರು ತಮ್ಮ ಅಭೀಷ್ಟ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕುವರು. ಭಗವಂತನಾದರೂ ಭಕ್ತರ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನು

೯ ಮುಕ್ತರಿಂದ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವವನು²

೧೦ ಮುಕ್ತರಿಂದಲೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಡುವವನು³

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಯೋಜನ]

ಪ್ರ - ಚತುರ್ಮುಖನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಭಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಚತುರ್ಮುಖನ ಕೂಡ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಓದನ ಅಗಿದ್ದಾನೆ. ಚತುರ್ಮುಖರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿ ಅವನನ್ನು ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಇಚ್ಛಿಸಿದಾಗ ಚತುರ್ಮುಖನು ತನ್ನನ್ನು ತಿನ್ನಬಾರದು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟನು ಆಗ ಪರಮಾತ್ಮನು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ತಿನ್ನದೆ ಉಳಿಸಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಈ ಜಗದ್ರೂಪವಾದ ದೊಡ್ಡದಾದ ಓದನ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಲಿ. ಅನಂತರ ಜಗತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮ ಈ ಎರಡು ಓದನದ ಲಾಭವಾಗುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿದು ಪರಮಾತ್ಮನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಜ್ಞಾ ಮಾಡಿದನು ಈ ಪ್ರಮೇಯವನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದಾಗ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಚತುರ್ಮುಖನ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಭೋಗಾರ್ಥಂ ಸೃಷ್ಟಿರತ್ಯಂತೇ' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪರಿಹರಿಸುವದು?

1 ಸಿದ್ಧೋ ಭಕ್ತಾಭಿಲಷಿತದಾನೇತಿರ್ಭಗವತೇ ಪ್ರಾರ್ಥನೇ ಭಕ್ತೈಃ ಸ್ವಾಭಿಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತೈಃ ಇತಿ ಅರ್ಥಃ । ಸಿದ್ಧಶ್ವಾಸೌ ಅರ್ಥಶ್ಚ ಸಿದ್ಧಾಂತಃ ।

-ಸ. ಸಂ. ಅಧಾರೇಣ

೯ 2 ಸಿದ್ಧೈಃ ಮುಕ್ತೈಃ ಅರ್ಯತೇ ಗಮ್ಯತ ಇತಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಃ । 'ಸಿದ್ಧೋ. .. ನಿಷ್ಪನ್ನ ಮುಕ್ತಯೋಃ' -ಹೈಮಂ ।

೧೦ 3 ಸಿದ್ಧೈಃ ಮುಕ್ತೈಃ ಅರ್ಯತೇ ಪ್ರಾರ್ಥತ ಇತಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಃ ।

ಉ - ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನಾರ್ಥವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವದಲ್ಲ. ಭೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದ ವಚನಗಳಲ್ಲಿ ವಿರೋಧವು ಆಪಾತತಃ ಇದೆ ಹೊರತು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇಲ್ಲ ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನದ ಲಾಭವಾಗದೆ ಇದ್ದರೆ ಮನೋವಿಕಾರವಾಗಬಹುದೋ ಅಂತಹ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಆದ್ಯವಚನದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಯಾವ ಪ್ರಯೋಜನದ ಲಾಭವಾಗಲಿ, ಲಾಭವಾಗದೆ ಇರಲಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಯಾವ ತರಹದ ಮನೋವಿಕಾರವೂ ಇಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿ ಎಂದು ವಿರಡನೇ ವಚನದ ಅರ್ಥ.

೨೫೩ ಸಿದ್ಧಸಂಕಲ್ಪಃ

೧ (ಸಹಜವಾಗಿಯೇ) ಈಡೇರಿದ ಸಂಕಲ್ಪ ಉಳ್ಳವನು.¹

- ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೃತ್ಕಮಲದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತ, ಅವನ ಸತ್ಯಕಾಮತ್ವದ ಸಮರ್ಥನೆಗಾಗಿ, ಸತ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪತ್ವವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಂಕಲ್ಪಾನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಇಚ್ಛೆ ಇರುವುದು². ಭಗವಂತನು ಸತ್ಯವಾದ, ಸ್ವತಃ ಸಿದ್ಧವಾದ ಸಂಕಲ್ಪವುಳ್ಳ ವಪಾದುದರಿಂದ, ಅಂತಹ ಸಂಕಲ್ಪಾನುಸಾರವಾಗಿ ಇರುವ ಅವನ ಇಚ್ಛೆಯೂ ಸತ್ಯವೇ ಆಗಿರಬೇಕು— ಎಂದು ಸಾಧಿಸಲಾಗಿದೆ ಮುಂದೆ. ಇಂತಹ ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪನ ಶಾಸನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರೂ

೧ 1 ಸಿದ್ಧಃ ಸ್ವತಃ ನಿಷ್ಪನ್ನಃ ಸಂಕಲ್ಪಃ ಮಾನಸನ್ಯಾಪಾರಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ |

2 '... ಏತತ್ ಸತ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಪುತಮಸ್ಮಿನ್ ಕಾಮಾಃ ಸಮಾಹಿತಾ ಏಷ ಆತ್ಮಾ.. ಸತ್ಯ-
ಕಾಮಃ ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪಃ' - ಛಾಂ. ಉ 8-1 2

* ಸತ್ಯಕಾಮತ್ವೇತಿಹಿ ಹೇತುಃ ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪ ಇತಿ |

-ವೇದೇಶೀಯ

3 ಸಂಕಲ್ಪಾನುಸಾರಿಣೀ ಇಚ್ಛೇತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮಿತಿ ಭಾವಃ |

-ವೇದೇಶೀಯ

4 .. ಇಹ ಪ್ರಜಾ ಅನ್ವಾವಿಶಂತಿ ಯಥಾಸಂಶಾಸನಮಿತಿ ಮುಕ್ತಾನಾಂ ಭಗವತಿ ಅನ್ಯಾ ವೇಶೇ ಯದುಕ್ತಂ ಭಗವದನುಶಾಸನಾನುಸಾರಿತ್ವಂ ತಸ್ಯ ಉತ್ತರತ್ರ ಸರ್ವತ್ರಾಪಿ ಅನ್ವಯಃ | ತಥಾ ಚ ಮುಕ್ತಾನಾಂ ಸತ್ಯಕಾಮತ್ವಂ ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪತ್ವಮಪಿ ಭಗವತ್ಪಾಸ ನಾನುಸಾರೇಣೇತಿ ಸಿದ್ಧಂತಿ |

ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪರಾಗಿರುವರೆಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಇವನ ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪತ್ವವನ್ನು ದೃಢೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ ಮುಖ್ಯವಾದ, ಗುಣಗಳಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ, ಭಗವಂತನು 'ಸತ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪ' ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು.¹

೨ ನಿತ್ಯಗಳಾದ ಸಂಕಲ್ಪಗಳುಳ್ಳವನು.²

೩ (ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ) ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಸಂಕಲ್ಪ ಉಳ್ಳವನು³

ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು ಭಗವಂತನನ್ನು 'ಸತ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪ' ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವನ ಸಂಕಲ್ಪದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿವೆ-

೪ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅಥವಾ ನಿತ್ಯ ಆಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವವನು.⁴

೫ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರ ಸಂಕಲ್ಪಗಳೆಲ್ಲ ಯಾರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇವೆಯೋ ಅಂತಹವನು⁵

೬ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರೂ ತಮ್ಮ ಕಾಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪೂರೈಸಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಸಮರ್ಥರಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು⁶

೭ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರ ಸಂಕಲ್ಪಗಳು ಯಾರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವವೋ ಅಂತಹವನು.⁷

1 'ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪ ಏಕೋ ವರೇಣ್ಯೋ ವಶೀ...'

-ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ.

೨ 2 ಸಿದ್ಧಃ ನಿತ್ಯಃ ಸಂಕಲ್ಪಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸಿದ್ಧಸಂಕಲ್ಪಃ | 'ಸಿದ್ಧೋ... ನಿತ್ಯೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧೇ'
-ಹೈಮಃ

೩ 3 ಸಿದ್ಧಃ ಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ಪ್ರಸಿದ್ಧಃ ಸಂಕಲ್ಪಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸಿದ್ಧಸಂಕಲ್ಪಃ |

೪ 4 ಪ್ರಸಿದ್ಧತ್ವಾತ್ ನಿತ್ಯತ್ವಾದ್ಯಾ ಸಿದ್ಧಃ | ಸಮ್ಯಕ್ ಕಲ್ಪತೇ ಸಮರ್ಥೋ ಭವತೀತಿ ಸಂಕಲ್ಪಃ |
ಸಿದ್ಧಶ್ಚಾಸೌ ಸಂಕಲ್ಪಶ್ಚ ಸಿದ್ಧಸಂಕಲ್ಪಃ |

೫ 5 ಸಿದ್ಧಾನಾಂ ಸಂಕಲ್ಪಃ ಯಸ್ಮಿನ್ ವಿಷಯೇ ಸಃ ಸಿದ್ಧಸಂಕಲ್ಪಃ |

೬ 6 ಸಿದ್ಧಃ ಮುಕ್ತಾತ್ಮಾನಃ ಸಂಕಲ್ಪಂತೇ ಸ್ವಕಾಮಪೂರಣೇ ಸಮರ್ಥಾಃ ಭವಂತ್ಯಸ್ಮಾದಿತಿ
ಸಿದ್ಧಸಂಕಲ್ಪಃ |

೭ 7 ಸಿದ್ಧನಾಂ ಮುಕ್ತಾನಾಂ ಸಂಕಲ್ಪಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಂತಿ ಸಃ ಸಿದ್ಧಸಂಕಲ್ಪಃ |

ಮುಕ್ತಾತ್ಮರ ಸಂಕಲ್ಪಗಳು ಭಗವತ್‌ಸಂಕಲ್ಪಾನುಸಾರಿಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅವರೂ 'ಸತ್ಯ ಸಂಕಲ್ಪ'ರೆನಿಸಿರುವರು

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಪಾಲನೆ]

- ಪ್ರ - ಕೌರವ ಪಾಂಡವರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತಾನು ಆಯುಧಧಾರಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದರೂ ಭೀಷ್ಮಾರ್ಜುನರಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಯುದ್ಧವಾಗುವಾಗ ಭೀಷ್ಮರನ್ನು ಚಕ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಹೇಗೆ ಎದುರಿಸಿದನು?
- ಉ - ಭಕ್ತರ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸತ್ಯಮಾಡುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬಿಡುತ್ತೇನೆಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು ಇದೆ ಭೀಷ್ಮರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಂದ ಆಯುಧ ಧಾರಣವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ ಭೀಷ್ಮರು ಭಕ್ತರು. ಅವರ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಸತ್ಯ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೂ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿಯೇ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಅದುದರಿಂದ ಅವನು ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪನೇ ಆಗುತ್ತಾನೆ.

೨೫೪ ಸಿದ್ಧಿ ದಃ

೧ ಕ್ರಿಯಾ ನಿಷ್ಪತ್ತಿರೂಪವಾದ, ಅಧವಾ ಫಲನಿಷ್ಪತ್ತಿರೂಪವಾದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೂ ನೀಡುವವನು.¹

ಸಕಲಕ್ರಿಯೆಗಳಿಗೂ ಸ್ವತಂತ್ರಕರ್ತೃ ಆಗಿರುವ ಭಗವಂತನೇ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕ್ರಿಯೆಯೂ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು ಹಾಗೆಯೇ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ಫಲ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನೂ ಅವನೇ. ಅಲ್ಲದೆ, ಸಕಲ ಫಲಸಿದ್ಧಿಗಳಿಗೂ ಭಗವತ್ಪಾದಾರವಿಂದದ ಆರಾಧನೆಯೇ ಮೂಲ²—ಎಂಬುದಾಗಿ ಕುಚೇಲನು ಸಾರಿರುವಂತೆ, ಭಗವಂತನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಾಗಿ ಸಕಲ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನೂ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

೧ 1 ಕ್ರಿಯಾನಿಷ್ಪತ್ತಾತ್ಮಿಕಾಂ ಫಲನಿಷ್ಪತ್ತಾತ್ಮಿಕಾಂ ನಾ ಸಿದ್ಧಿಂ ದದಾತೀತಿ ಸಿದ್ಧಿಃ ।
'ಸಿದ್ಧಿಸ್ತು ಮೋಕ್ಷೇ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯೋಗಯೋಃ' - ಹೈಮಃ

2 ಸರ್ವಾಸಾಮಾನ್ಯ ಸಿದ್ಧೀನಾಂ ಮೂಲಂ ಶಚ್ಚರಣಾರ್ಚನಮ್

೧ ಅಣೆಮಾದಿ ಹದಿನೆಂಟು ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವವನು¹

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಉದ್ಧವನಿಗೆ ಅಣೆಮಾದಿ ಹದಿನೆಂಟು ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ಸಕಲಸಿದ್ಧಿಗಳಿಗೂ ತಾನೇ ಕಾರಣ, ತಾನೇ ಒಡೆಯನೆಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿರುವನು² ಚತುರ್ಮುಖನಲ್ಲಿ ಇತರರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಬರುವಂತೆ ಭಗವಂತನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವನು³.

೨ (ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರಿಗೆ) ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವವನು⁴.

ಯಾವ ಭಗವಂತನಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಉಂಟಾಗುವುದೋ, ಯಾವ ಭಗವಂತನು ಈ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವನೋ —ಅಂತಹ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ವವರ್ಣಾಶ್ರಮೋಚಿತಕರ್ಮದಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿ ಮಾನವನು 'ಮುಕ್ತಿ'ಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನು —ಎಂದು ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿ ಎಂದೂ ಸೂಚಿಸಿರುವನು⁵.

೩ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡುವವನು⁶

೪ (ಸಿದ್ಧಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿದ್ದು) 'ಸಿದ್ಧಿ' ಎಂದೇ ಎನಿಸುವ ತನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ

೧ 1 ಅಣೆಮಾದಿಸಿದ್ಧಿಃ ದದಾತೀತಿ ಸಿದ್ಧಿದಃ ।

2 ಸರ್ವಾಸಾಮಾಪಿ ಸಿದ್ಧೀನಾಂ ಹೇತುಃ ಪತಿರಹಂ ಪ್ರಭುಃ ।

—ಭಾಗ. 11-15-35

3 ...ಅಣೆಮಾದಾಃ .. । . . . ನಿರಿಂಚಸ್ತು ತಕ್ಷುಸಾದಾತ್ ಪರಾಧಿಕಾಃ ।

—ಸ್ವಾಭಾವ್ಯ (ಭಾಗ. ತಾ. ೧ 11-15-3)

೨ 4 ಸಿದ್ಧಿಂ ಮೋಕ್ಷಂ ದದಾತೀತಿ ಸಿದ್ಧಿದಃ ।

5 ಯತಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿಭೂತಾನಾಂ ಯೇನ ಸರ್ವವಿಂದಂ ತತಮ್ ।

ಸ್ವಕರ್ಮಣಾ ತಮಭ್ಯರ್ಚ್ಯ ಸಿದ್ಧಿಂ ವಿಂದತಿ ಮಾನವಃ ॥

—ಗೀತಾ. 18-46

೪ 6 'ಷಿಘ್ರಗತ್ಯಾಂ' ಇತ್ಯತಃ ಸಿದ್ಧಸ್ತು ಸಿದ್ಧಿಶಬ್ದಸ್ತು ಜ್ಞಾನಾರ್ಥಕತ್ವಮ್ । ತಥಾಚ ಸಿದ್ಧಿಂ ಜ್ಞಾನಂ ದದಾತೀತಿ ಸಿದ್ಧಿದಃ ।

ನೀಡುವವನು.¹

೬ (ದಂರ್ಜನರ) ಕ್ರಿಯಾನಿಷ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಅಥವಾ ಫಲನಿಷ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಕೆಡಿಸುವವನು.²

ದುಷ್ಕಜನರ ಕ್ರಿಯೆಯು ನಿಷ್ಪನ್ನವಾಗಿ, ಅವರಿಗೆ ಅದರ ಫಲ ದೊರಕಿತೆಂದರೆ ಅದರಿಂದ ಗರ್ವಿಷ್ಣುರಾದ ಅವರು ಇನ್ನಷ್ಟು ಲೋಕೋಪದ್ರವವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವರೆಂದು ಅವರ ಕ್ರಿಯಾನಿಷ್ಪತ್ತಿಯನ್ನೂ, ಫಲನಿಷ್ಪತ್ತಿಯನ್ನೂ ಭಗವಂತನು ಕೆಡಿಸುವನು.

೭ (ಅಯೋಗ್ಯರ ಪಾಲಿಗೆ) ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವವನು. (ಅವರಿಗೆ) ದೊರಕದಂತೆ ಮಾಡುವವನು³

ಭಗವಂತನು ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವಾಗಲೀ, ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವಾದ ಜ್ಞಾನವಾಗಲೀ ದೊರಕದಂತೆ ಮಾಡುವನು ಬುದ್ಧಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅದನ್ನೇ ನಡೆಸಿರುವನು.

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಕೊಡುವ ಅಣಿಮಾದಿಗಳು ಬೇರೆ]

ಪ್ರ. - ಪರಮಾತ್ಮನು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಣಿಮಾದಿ ಸಿದ್ಧಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವನಿಗೆ ಅಣಿಮಾದಿ ಸಿದ್ಧಿಗಳು ಇಲ್ಲವೆಂದಾಯಿತು ದಾನವೆಂದರೆ ಸ್ವಸ್ವತ್ವಧ್ವಂಸ ಪೂರ್ವಕ ಪರಸತ್ತ್ವಾಪಾದನ. ಆದುದರಿಂದ ದಾನಕೊಟ್ಟವರಲ್ಲಿ ದೇಯದ ಸ್ವಸ್ವತ್ವಧ್ವಂಸವು ಆಗಬೇಕು ಅಲ್ಲವೇ?

1 'ಸಿದ್ಧಿಃ (೧೦೦) ಸರ್ವಾದಿರಚ್ಛೇತಃ' ಇತಿ ಸಿದ್ಧೀನಾಂ ಭಗವದಧೀನಸತ್ತಾಕತ್ವೇನ ಭಗವಾನ್ ಸಿದ್ಧಿರಿತ್ಯೇವ ಭಿಕ್ಷುತೇ | ತಥಾಚ ಸಿದ್ಧಿಂ ಸಿದ್ಧಿನಾಮಕಂ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂ ಭಕ್ತೇಭ್ಯಃ ದದಾತೀತಿ ಸಿದ್ಧಿಃ |

೬ 2 ದುರ್ಜನಾನಾಂ ಸಿದ್ಧಿಂ ಕ್ರಿಯಾನಿಷ್ಪತ್ತಿಂ, ಫಲನಿಷ್ಪತ್ತಿಂ ವಾ ದ್ಯತಿ ಖಂಡಯತೀತಿ ಸಿದ್ಧಿಃ | 'ದೋ ಅವಖಂಡನೇ'

೭ 3 ಅಯೋಗ್ಯಾನಾಂ ಕೃತೇ ಸಿದ್ಧಿಂ ಜ್ಞಾನಂ ಮೋಕ್ಷಂ ವಾ ದ್ಯತಿ ಖಂಡಯತಿ ನಿರಾಕರೋತೀತಿ ಯಾವತ್, ಸಿದ್ಧಿಃ |

ಉ - ದಾವವೆಂದರೆ ಸ್ವಸ್ವತ್ತ ಧ್ವಂಸಪೂರ್ವಕಪರಸತ್ತಾಪಾದನ ರೂಪವೆಂಬುದು ನಿಜ. ಇದು ಪ್ರಾಯಿಕ ಅದುದರಿಂದ ಕನ್ಯಾದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಕನ್ಯಾಪಿತೃವಿಗೆ ಆ ಕನ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ಸ್ವತ್ವವು ಇರುವುದು ಕಂಡಿದೆ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕೊಡುವ ಅಣಮಾದಿಗಳು ಬೇರೆ ತನ್ನ ಸ್ವತ್ವವುಳ್ಳ ಅಣಮಾದಿಗಳು ಬೇರೆ ಗೋದಾನಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಗೋವು ಒಂದೇ. ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸ್ವತ್ವಧ್ವಂಸವು ಇರುತ್ತದೆ

೨೫೫ ಸಿದ್ಧಿಸಾಧನಃ

೧ ಕಾರ್ಯ ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವವನು¹

ಭಗವಂತನು ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯದ ಕರ್ತೃ. ಕರಣ ಹಾಗೂ ಕಾರಣ—ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಕೊಂಡು, ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಕಾರ್ಯವು ನಿಷ್ಪನ್ನವಾಗುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸುವನು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಾಧನಗಳ ಮೂಲಕವೇ ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವುದಾದರೂ, ಅವುಗಳ ಸಾಧನತ್ವವು ಭಗವದಧೀನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ² ಅವನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಸಾಧನನೆನಿಸುವನು.

೨ ಯಾವುದೇ ಕಾರ್ಯದ ಫಲಸಿದ್ಧಿಗೂ, ಸಾಧನಕ್ಕೂ ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿ ಒಡೆಯ ನಾಗಿರುವವನು.³

೩ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವವನು⁴

೧ 1 ಸಾಧ್ಯತೇತನೇನೇತಿ ಸಾಧನಃ | ಸಿದ್ಧೀನಾಂ ಸಾಧನಃ ಸಿದ್ಧಿಸಾಧನಃ |

—ನಿ. ರಾ.

2 ಸಾಧನಾನಾಂ ಸಾಧನತ್ವಂ ಯದಾಕ್ರತಾಧೀನಮಿಷ್ಯತೇ. .

—ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-1-19

೨ 3 ಯಸ್ಯ ಕಸ್ಯಾಪಿ ಕಾರ್ಯಸ್ಯ ಫಲಸಿದ್ಧಿಃ ಸಾಧನಂ ಚ ಭಗವದಧೀನಸತ್ತಾಕೇ ಇತಿ ಯದ-
ಧೀನಾ ಯಸ್ಯ ಸತ್ತೇತ್ಯಾದಿನ್ಯಾಯೇನ ಸಿದ್ಧಿಸಾಧನಪಾಚಕಾಭ್ಯಾಂ ತಬ್ಬಾಭ್ಯಾಮೇವ
ಭಗವಾನಪಿ ಭಣ್ಯತೇ | ತಥಾಚ ಸಿದ್ಧಿಶ್ಚಾಸೌ ಸಾಧನತ್ವ ಸಿದ್ಧಿಸಾಧನಃ |

೩ 4 ಸಿದ್ಧಿಃ ಮೋಕ್ಷಂ ಸಾಧಯತೀತಿ ಸಿದ್ಧಿಸಾಧನಃ |

೪ (ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದ) ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವವನು¹

ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡುವ ಭಗವಂತನೇ ಜ್ಞಾನಪಡೆಕೊಂಡ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ನೀಡುವನು 'ಸ್ವಗುಣಾಬ್ಧಾದಿಕಾ' ಎಂಬ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಆವರಣದಿಂದಾಗಿ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, 'ಪರಮಾಬ್ಧಾದಿಕಾ' ಎಂಬ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಆವರಣದಿಂದಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಅರಿಯದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಜೀವಾತ್ಮನು ಸಂಸಾರ ಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾಗಿದ್ದು, ಆ ಆವರಣಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ, ಭಗವತ್ಸ್ವರೂಪದ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ನೀಡುವವನು² ಭಗವಂತನು ಬಳಿಕ ಸಂಸಾರಬಂಧನದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಅವನೇ ನೀಡುವನು ಜ್ಞಾನಗಳಿಕೆಯಲ್ಲೂ, ಮುಕ್ತಿಗಳಿಕೆಯಲ್ಲೂ ಭಗವಂತನದೇ ಹಿರಿಯ ಪಾತ್ರ ಎಂದು ತೋರಿಸಿ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಶ್ರುತಿ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ನೀನೇ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪರಮಾಬ್ಧಾದಿಕಾ ಎಂಬ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಿ ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ವರೂಪಾಬ್ಧಾದಿಕಾ ಎಂಬ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವಿ—ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.³

೫ (ಶಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ) ಸಿದ್ಧಿ ಎನಿಸುವ ತನ್ನನ್ನು (ಸಾತ್ವಿಕರೆದುರು) ಸಾಧಿಸುವವನು⁴

ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ, ಮಹಾಭಾರತ ಮುಂತಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು, ಸಿದ್ಧಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ನಿಯಮಕನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಸಿದ್ಧಿ'—ಎಂದೆನಿಸಿರುವ ತನ್ನನ್ನು ಅಗಮ ಯುಕ್ತಾದಿಗಳಿಂದ ಸಾಧಿಸಿರುವನು

೬. ೧೦. ೧೦೦೦೦೦೦೦ ೧೦೦ ೧೦೦೦ ೧೦೦

೪ 1 ಸಿದ್ಧಿಂ ಜ್ಞಾನಂ ಸಾಧಯತೀತಿ ಸಿದ್ಧಿ ಸಾಧನಃ ।

2 'ಅಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞಾನದೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಜ್ಞಾನಿನಾಂ ಮೋಕ್ಷದತ್ತ ಸಃ' -ಅ ಎಂ. 1 1 15

3 ಭಜತಿ ಸರೂಪತಾಂ ತದನು ತ್ಯಮುತ ಜಹಾಸಿ ಜಿಹಾಸಿ ತಾಮ್ ।

-ಭ: ಗ-10-94-38

ಯಚ್ಚಾಯಂ ಪುಮಾನಾತ್ಮಭಗಾಂ ತ್ವಯಾತ್ಮಪಹೃತಭಗಾಂ ಪಾತ್ರಿಸ್ತಿಕಾಂ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಾಂ ದ್ವಿವಿಧಾಂ ಕಷ್ಟಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಜಹಾತಿ ಜಿಹಾತಿ ಹಂತಿ ಚ ತದಪಿ ತ್ಯಮೇವ ಜಹಾಸಿ ಜಿಹಾಸಿ ಚ ।

-ಭಾಗ. ತಾ ೧.

* 'ಸ್ಮಾತಂತ್ಯಾತ್ ಪ್ರಕೃತಿತ್ಯಾಗಕರ್ತಾ ನಾರಾಯಣಃ ಪರಃ । ಯದಪ್ಯೇಷಾ ಜೀವಸಂಸ್ಥಾ ಹಂತಾ ಚ ಭಗವಾನ್ ಪ್ರಭುಃ'

-ಗಾರುಡ (ಭ: ಗ. ತಾ. ೧.)

೫ 4 ಸಿದ್ಧಿಂ ಸಿದ್ಧಿನಾಮಕಂ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂ ಸಾತ್ವಿಕೇಷು ಸಾಧಯತೀತಿ ಸಿದ್ಧಿ ಸಾಧನಃ ।

ಬಿಜ್ಜಾ ಸೆ

[ಅವರಣದ ನಿವೃತ್ತಿಯೇ ಮೋಕ್ಷ]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಾನೆಂದು 'ಜ್ಞಾನಿನಾಂ ಮೋಕ್ಷದಶ್ಚ ಸಃ ಆನಂದದಶ್ಚ ಮುಕ್ತಾನಾಂ' ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವಚನವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಮೋಕ್ಷವು ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥವಾಗಬೇಕಾದರೆ ಆನಂದಗೂಪ ಅಗಬೇಕು ಆದುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷದಾನವೇ ಆನಂದದಾನಗೂಪವಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಮಾಣವಚನವು ಮೋಕ್ಷದಾನಕ್ಕಿಂತ ಅತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ಆನಂದದಾನವನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಸೇಗೆ?

ಉ - ಮೋಕ್ಷವು ಪ್ರಕೃತಿರೂಪವಾದ ಅವರಣದ ನಿವೃತ್ತಿರೂಪವೆಂದು ಈ ಪ್ರಮಾಣವಚನದ ಅರ್ಥ ಮೋಕ್ಷವು ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥ ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಮೋಕ್ಷ ಶಬ್ದಾರ್ಥವು ಆನಂದ ಈ ರೀತಿ ಮೋಕ್ಷಶಬ್ದದಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅರ್ಥಗಳು ವಿವಕ್ಷಿತವಾದುದರಿಂದ ಯಾವ ದೋಷವೂ ಇಲ್ಲ.

ವೃಷಾಹೀ ವೃಷಾಹೀ ವಿಷ್ಣು ವೈಷ್ಣವರ್ವಾ ವೃಷೋದರಃ ।

ವರ್ಧನೋ ವರ್ಧಮಾನಶ್ಚ ವಿವಿಕ್ತಃ ಶ್ರುತಿಸಾಗರಃ ॥ ೨೮ ॥

೨೫೬ ವೃಷಾಹೀ

೧ ಧರ್ಮದ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಅತಿಶಯವಾಗಿ, ಸಿಕ್ಕವೂ ಹೊಂದಿರುವವನು¹.

೨ ಧರ್ಮದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿಯಮಿಸುತ್ತಿರುವವನು².

ಉದ್ಭವನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ, ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೇಳುವವನಾಗಲೀ, ಮಾಡುವವನಾಗಲೀ, ರಕ್ಷಿಸುವವನಾಗಲೀ—ಇಲ್ಲ.

೧ 1 ವೃಷಸ್ಯ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಅಹರ್ಜ್ಞಾನಂ ವೃಷಾಹಃ । 'ರಾಜಾಹಸ್ತವಿಭ್ಯಷ್ಟಚ' । ಸೋತ್ರಸ್ಯಾ-
ಸ್ತೀತಿ ವೃಷಾಹೀ, 'ಅತಿಶಯಾರ್ಥೇ, ನಿತ್ಯಯೋಗೇ ಚ ಇನಿಃ' 'ಅಹರ್ದಿನಂ ಪ್ರಕಾಶಶ್ಚ
ಕ್ವಚಿದ್ ಜ್ಞಾನಂ ಬಲಂ ತಥಾ' (ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 5-3-2)

೨ 2 ವೃಷಸ್ಯ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಅಹರ್ಜ್ಞಾನಂ ವೃಷಾಹಃ । ಸಮಾಸಾಂತಸ್ಪಚ್' । ಸಃ ನಿಯಮ್ಯ-
ತಯಾತ್ರಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ವೃಷಾಹೀ ।

ಪ್ರಾಣಾದಿಕಲೆಗಳು ಮೂರ್ತಿಮಂತಗಳಾಗಿ ಇರುವ ಚತುರ್ಮುಖನ ಸಭಯಲ್ಲೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೇಳುವವರಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ ಚತುರ್ಮುಖನೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೇಳಲಾರ. ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ ಚತುರ್ಮುಖನೊಬ್ಬನಷ್ಟೇ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹೇಳಬಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ಹೇಳಲಾರರು—ಎಂದು ಪೇಳಿರುವನು ಇದು—ಧರ್ಮಜ್ಞಾನವು ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತ ನಲ್ಲಷ್ಟೇ ಇರುವುದೆಂಬುದನ್ನೂ, ಪ್ರಾಚೀನ, ರಕ್ಷಣೆ, ರಚನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಧರ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿಯಮಿಸುತ್ತಿರುವವನೂ ಭಗವಂತನೇ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಿಕೊಡುವುದು

೨ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪ್ರಕಾಶ ಅಧವಾ ಜ್ಞಾನ ಅದವಾ ಬಲ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುವವನು.^೨

ಭಗವಂತನು ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪದ ಪ್ರಕಾಶ ಉಳ್ಳವನೇ ಹೊರತು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪದಾದ ಪ್ರಕಾಶ ಉಳ್ಳವನಲ್ಲ ಎಂಬುದಾಗಿ 'ಜ್ಞಾನಭಾಃ' ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣದಿಂದಲೂ, ಎಲ್ಲೂ, ಯಾವಾಗಲೂ, ಯಾರಿಂದಲೂ ಪ್ರತಿರೋಧವಿಲ್ಲದ ಪರಾಕ್ರಮ ಅವನದೆಂಬುದಾಗಿ 'ಸತ್ಪರಾಕ್ರಮಃ' ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣದಿಂದಲೂ, ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಜ್ಞಾನ ಅವನದ್ದೆಂಬುದಾಗಿ 'ಜ್ಞಾನಜ್ಞಾನಃ'—ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣದಿಂದಲೂ ಅವನನ್ನು 'ಪೈಂಗಿಶ್ರುತಿ'ಯು ಸ್ತುತಿಸಿದೆ

೪ (ಜೀವಾತ್ಮರ) ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪ್ರಕಾಶ, ಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಬಲಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸುತ್ತಿರುವವನು.^೪

1 ವಕ್ತಾ ಕರ್ತಾಽವಿತಾ ನಾನೋಽಧರ್ಮಸ್ಯಾಚ್ಯುತ ತೇ ಭುವಿ |

ಸಭಾಯಾಮಹಿ ವೈರಿಂಚ್ಯಾಂ ಯತ್ರ ಮೂರ್ತಿಧರಾಃ ಕಲಾಃ ||

—ಭಾಗ. 11-17-5

ನಿನಾ ಪ್ರಸಾದಂ ವಿಶ್ವೋರ್ನ ದರ್ಮಂ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಭಿವಕ್ತ್ಯತಿ |

ತತ್ಪ್ರಸಾದೇನ ವಕ್ತಂ ತು ಬ್ರಹ್ಮಾ ಶಕ್ತ್ಯತಿ ನಾಹರಃ ||

—ಪ್ರಧಾನ (ಭಾಗ ತಾ. ೧)

೨ 2 ವೃಷಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ತತ್ ಅಹಃ ಪ್ರಕಾಶಃ ಜ್ಞಾನಂ ಬಲಂ ವಾ ವೃಷಾಹಃ ಸಮಾಸಾಂ-
ತಷ್ಟಚ್ಛ | ಸಃ ನಿತ್ಯಮಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ವೃಷಾಹೀ | . ಶ್ರೇಷ್ಠೇ ಸುಕೃತೇ ವೃಷಃ ಅ ಕೋ |

3 .. ಜ್ಞಾನಭಾಃ ಸತ್ಪರಾಕ್ರಮಃ ಜ್ಞಾನಃ . ಸ ವಿಷ್ಣುಃ ಪರಮೋತ್ತಮಃ

—ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-2-41

೪ 4 ವೃಷಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಮ್ | ವೃಷಂ ಚ ತತ್ ಅಹಃ ಪ್ರಕಾಶಃ ಜ್ಞಾನಂ ಬಲಂ ವಾ ವೃಷಾಹಃ
ಟಚ್ಛ | ಸಃ ನಿತ್ಯಮಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ವೃಷಾಹೀ |

ಜೀವಾತ್ಮರ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕಗಳಾದ ಬಲ, ಶುದ್ಧಜ್ಞಾನಗಳು ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗಳಾಗುವೆಂಬುದಾಗಿ ಗೌಪವನ ಶ್ರುತಿಯು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಸಾರದಶೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪತೇಜೋರೂಪವಾಗಿದ್ದ ಜೀವಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಭಗವಂತನು ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಪರಿಮಾಣದ ತೇಜಸ್ಸನ್ನಾಗಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವನೆಂದು ಪ್ರಮಾಣ ಸಾರುತ್ತಿದೆ¹ ಹೀಗೆ ಜೀವಾತ್ಮರ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕಗಳಾಗಿದ್ದು ಶ್ರೇಷ್ಠಗಳಾಗಿರುವ ಪ್ರಕಾಶಾದಿಗಳು ಭಗವಂತನಿಂದ ನಿಯಂತ್ರಿತವಾಗಿರುವವು.

೫ ಧರ್ಮದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿಡುವ ವೇದಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಇರುವವನು³

೬ (ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು) ಅಭಿವರ್ಷಿಸುವ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ವಿಷಯನಾಗಿರುವವನು⁴

ಭಗವಂತನ ಜ್ಞಾನ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸಕಲ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ. ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಫಲಗಳು ದೊರಕದಂತೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೂ ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳ ಫಲಗಳು ದೊರಕಲಾರವೇ ಎಂಬ ಸಂದೇಹ ಬಂದಾಗ, ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ದೃಷ್ಟಾಂತಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಮಾಧಾನಿಸಿರುವನು—“ಬಾವಿಯಿಂದ ದೊರಕಬಹುದಾದ ಪ್ರಯೋಜನಗಳೆಲ್ಲ ಮಹಾಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಭಾವ ಹೊಂದಿದಂತೆ ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳ ಫಲಗಳೆಲ್ಲ ಭಗವಂತನ ಪರೋಕ್ಷ ಹಾಗೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನು⁵ ಮುಟ್ಟಿಕೊಂಡವರಿಗೆ ದೊರಕಿಯೇ ತೀರುವವು.

1 ‘ಬಲಮಾನಂದ ಓಜಶ್ಚ ಸಹೋ ಜ್ಞಾನಮನಾಕುಲಮ್’ । ಸ್ವರೂಪಾಹೇವ ಜೀವಸ್ಯ ವ್ಯಜ್ಯಂತೇ ಪರಮಾದ್ವಿಭೋಃ’ -ಗೌಪವನ ಶ್ರುತಿ (ಬೃ. ಸೂ. ಭಾ. 2-3-31)

2 ಅಲ್ಪಂ ತೇಜಸ್ತಥೈವಾಲ್ಪಂ ಜೀವರೂಪಂ ಹಿ ಸಂಸ್ಕೃತೌ ತಥೈವ ಸುಮಹತ್ತೇಜಃ ಕರೋತಿ ಭಗವಾನ್ ಮಹತ್ ।
-ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 6-4-4

೫ 3 ವೃಷಸ್ಯ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಆಹಃ ಜ್ಞಾನಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ವೃಷಃ ಹಃ ವೇದಾದಿಃ ಸ ನಿಯಮ್ಯ-ತಯಾಶ್ವಾಸ್ಯಸ್ತೀತಿ ವೃಷಾಹೀ ।

೬ 4 ಪುರುಷಾರ್ಥಾನ್ ವರ್ಷತೀತಿ ವೃಷಂ, ವೃಷಂ ಚ ತತ್ ಆಹರ್ಜ್ಞಾನಂ ಚ ವೃಷಾಹಃ । ತತ್ ವಿಷಯಿತಯಾಶ್ವಾಸ್ಯಸ್ತೀತಿ ವೃಷಾಹೀ ।

5 ಯಾವಾನರ್ಥ ಉದಪಾನೇ ಸರ್ವತಃ ಸಂಪ್ಲುತೋದಕೇ ।
ತಾವಾನ್ ಸರ್ವೇಷು ವೇದೇಷು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ವಿಜ್ಞಾತಃ ।

೭ ಹಗಲಿನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಪುಣ್ಯ ಉಳ್ಳವನು.¹

೮ ಯಜ್ಞ ವಿಶೇಷ ಅಥವಾ ದ್ವಾದಶಾಹಾದಿ ಕೃತು 'ವೃಷಾಹ' ಎನಿಸಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕೆ ಯಜಮಾನ, ಕರ್ತೃ ಅಥವಾ ಭೋಕ್ತೃ ಆಗಿರುವವನು²

೯ ಯಾರನ್ನು ಮೊದಲು ಸಂಗಮಿಸುವ ದಿನವು ಸಕಲ ಮಂಗಳಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದು ಧರ್ಮರೂಪವಾಗಿದೆಯೋ ಅಂತಹ ದಿನ ಉಳ್ಳವನು³

೧೦ ವೃಷಭಾಸುರನನ್ನೊಚ್ಚನ್ನಾಗಿ ಸಂಹರಿಸಿರುವವನು⁴

ಅರಿಷ್ಟ ಎಂಬ ಅಸುರನು ಭಯಂಕರವಾದ ವೃಷಭಾಕಾರದಿಂದ ಗೋಕುಲದ ಗೋವು ಗೋಪಿಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಭಯಪಡಿಸುತ್ತ. ಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಬರಲು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅವನ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಿರುವನೆಂಬಂತೆ ಹಿಂಡಿ ಸಂಹರಿಸುವನು⁵

ತಥಾತ್ಮಸಿ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಿಣಾಂ ಫಲಂ ಜ್ಞಾನಿನಾಂ ನ ಭವತೀತಿ ಸಾಮ್ಯಮೇವೇತ್ಯತ
ಅಹ—ಯಾವಾನರ್ಥ ಇತಿ । ಯಥಾ ಯಾವಾನರ್ಥಃ ಪ್ರಯೋಜನಂ ಉದಪಾನೇ
ಕೂಪೇ ಭವತಿ ತಾನಾನ್ ಸರ್ವತಃ ಸಂಪ್ಲುತೋದಕೇಽಂತರ್ಭವತ್ಯೇವ, ಏವಂ ಸರ್ವೇಷು
ವೇದೇಷು ಯತ್ ಫಲಂ ತದ್ ವಿಜಾನತೋ ಜ್ಞಾನಿನೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಫಲೇಽಂತರ್ಭವತಿ ।
-ಗೀ. ಭಾ.

೭ 1 ವೃಷಃ ಧರ್ಮಃ ಪುಣ್ಯಮ್, ತದೇವಾಹಃ ಪ್ರಕಾಶಸಾಧಾರ್ಮ್ಯಾತ್ । ಸೋಽಸ್ಯಾ-
ಸ್ತೀತಿ ವೃಷಾಹೀ । -ಶಾಂ. ಭಾ.

೮ 2 ಯಜ್ಞ ವಿಶೇಷೋ ನಾ ದ್ವಾದಶಾಹಾದಿಃ ಕೃತುಃ ವೃಷಾಹಃ ಸೋಽಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ವೃಷಾಹೀ ।
-ಶಾಂ. ಭಾ.

೯ 3 ನಿಖಿಲಮಂಗಳಾಂಕುರಾರ್ಪಣಾದಿನತ್ಯಾತ್ ವೃಷರೂಪಂ ಧರ್ಮರೂಪಮಹರಸ್ಯ
ಪ್ರಥಮಾಭಿಗಮನದಿವಸಂ ವೃಷಾಹಃ । ತದಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ವೃಷಾಹೀ ।
-ಪ. ಭ.

೧೦ 4 ವೃಷಂ ವೃಷಭಾಸುರಂ ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ಹಿಂಸೀತಿ ವೃಷಾಹೀ ।
-ನಾ ರಾ.

5 ಭಾಗವತೇ ದಶಮಸ್ಕಂಧಸ್ಯ ಷಟ್ತ್ರಿಂಶಾಧ್ಯಾಯೇ ಆದಾನೇವೇಯಮಾಹ್ಯಾಂಶಿಕಾ
ವರ್ಣಿತಾ ।

೧೧ ಧರ್ಮದ ಮೂಲಕ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನು¹.

೧೨ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಯಾರಿಂದಲೂ ಹೀನನಲ್ಲದೆ ಇರುವವನು ಅಥವಾ ಎಲ್ಲೆಡೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನು²

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಧರ್ಮಜ್ಞಾನದಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಧರ್ಮದ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಹೇಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ?

ಉ - 'ಧರ್ಮಸ್ಯ ವಚನಂ ಶ್ರೇಯಃ ಧರ್ಮಜ್ಞಾನಂ ತು ದುಷ್ಕರಂ' ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ ಧರ್ಮದ ಜ್ಞಾನವು ದುಸ್ಸಂಪಾದ್ಯವಾಗಿದೆ. ಗೀತೆಯಲ್ಲಿಯೂ 'ಕಿಂ ಕರ್ಮ ಕಿಮಕರ್ಮೇತಿ ಕವಯೋಽಪ್ಯತ್ರ ಮೋಹಿತಾಃ' ಎಂದು ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೂ ಮೋಹವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಧರ್ಮದ ಜ್ಞಾನವು ದುರ್ಲಭವಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ದುರ್ಲಭ ಧರ್ಮಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನು ಪರಮಾತ್ಮನು. ಎಂದು ಅವನ ಮಹಾಗುಣ ಪ್ರತಿಪಾದಕವೇ ಆಗಿದೆ ವ್ಯಾಸಾಹೀ ಎಂಬ ನಾಮ.

೨೫೭ ವೃಷಭಃ

೧ ಮಳೆ ಸುರಿಸುವವನು³.

ಪರ್ಜನ್ಯನಲ್ಲಿರುವ ಅನಿರುದ್ಧರೂಪಿ ಭಗವಂತನು ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಅಂತರಿಕ್ಷಗಳು ಒಂದಾಗುವಂತೆ, ಅವುಗಳ ಧಾರಣೆಗಾಗಿ ಮಳೆ ಸುರಿಯುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು ಮಳೆಯಲ್ಲಿ

೧೧ 1 ವೃಷೇಣ ಧರ್ಮೇಣ ಅಹ್ಯತೇ ನ್ಯಾಹ್ಯತೇ ಇತಿ ವ್ಯಾಸಾಹೀ ।

-ಸ. ಸಂ.

೧೨ 2 ಧರ್ಮಸ್ಯ ಭಗವದಧೀನಸತ್ವಾಕತ್ವಾತ್ ಭಗವಾನ್ ವೃಷಃ । ಧರ್ಮಸ್ವಾಮೀ ಇತಿ ಯಾವತ್ । ನ ಹೀಯತೇ ಹೀನೋ ನ ಭವತೀತಿ ಅಹ್ಯತೇ ನ್ಯಾಪ್ನೋತೀತಿ ನಾ ಅಹೀ । ವೃಷಶ್ಚಾಸಾವಹೀ ಚ ವ್ಯಾಸಾಹೀ ।

೧ 3 ವರ್ಷತೀತಿ ವೃಷಭಃ । 'ವೃಷು ಸೇಚನೇ' ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಅಭಿಜ್ಞಃ ।

ವೈಷ್ಣವನಾಮಕನಾಗಿರುವ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನರೂಪಿ ಭಗವಂತನು ಮಳೆ ಸುರಿಸುವನು—ಎಂಬುದಾಗಿ ಶಾಕಲ್ಯರು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವರು¹ ಮೇಘಸಮೂಹದಲ್ಲಿದ್ದು ಮಳೆಯನ್ನು ನೀಡುವವನೂ, ಉಪ ಸಂಹರಿಸುವವನೂ ತಾನೇ ಎಂಬುದಾಗಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು.² ಹೀಗೆ ಮಳೆ ಬರಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿನಾಮಕ ಭಗವಂತನನ್ನು 'ವೃಷಭ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.

೨ (ಭಕ್ತರ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು) ವರ್ಷಿಸುವವನು⁴

1 ಅಥ ಶಾಕಲ್ಯಸ್ಯ ಹೃದಿವೀ ಪೂರ್ವರೂಪಂ ದ್ವಾರುತ್ಪರರೂಪಂ ವೃಷ್ಟಿಃ ಸಂಧಿಃ ಪರ್ಜನ್ಯಃ ಸಂಧಾತಾ -ಐ ಉ 2-7-2-1

'... ಶಾಕಲ್ಯೋ ವಾಸುದೇವಾದಿರೂಪಿಣಿಮ್ । . ಆಹ ಚತುರ್ವಿಧಮ್ । ಭೂಮಿದ್ಯುವೃಷ್ಟಿ ಪರ್ಜನ್ಯನಾವ್ನೋರ್ವಾದಿಷು ಸಂಸ್ಥಿತಮ್ । . '

-ಐ. ಉ ಭಾ.

ವರ್ಷಣಾದ್ ವೃಷ್ಟಿಃ । ಪರಂ ಜನಯತೀತಿ ಪರ್ಜನ್ಯನಾಮಾ ವಿಷ್ಣುಃ । ಸಂಧಿನೋತೀತಿ ಸಂಧಿಃ । 'ಧಿನು ಪುಷ್ಪಾ' ಇತಿ ಧಾತುಃ । ಸಮ್ಯಗ್ ಧಾರಣಾತ್ ಸಂಧಾತಾ । ವರ್ಷಣ-ಮೇವ ದ್ವಾವಾಪ್ಯಧಿವ್ರೋಃ ಸಂಧಾನಮ್ । ಪರ್ಜನ್ಯಸ್ಯೋ ಭಗವಾಂಸ್ತತ್ಕರ್ತಾ ।

-ಐ. ಉ. ಭಾ.

ವರ್ಷಣಾದ್ ವೃಷ್ಟಿನಾಮಕೋ ವೃಷ್ಟ್ವಾಸ್ಥಿತಃ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಃ ಸಂಧಿಃ ಸಂಹತಾದೇವತಾ । ಪರಂ ಸಸ್ಮಾದಿಕಂ ಜನಯತೀತಿ ಪರ್ಜನ್ಯನಾಮಾ ಪರ್ಜನ್ಯಸ್ಯೋಽಪಿರುದ್ಧಃ ಸಂಧಾತಾ ಉಚ್ಚಾರ್ಥಯಿತ್ಯಪುರುಷಸ್ಯಃ । -ತಾಮ್ರಕರ್ಣಿಯಮ್ ।

2 . . ಆಹಂ ವರ್ಷಂ ನಿಗೃಹ್ಣಾಮ್ಯುತ್ಸೃಜಾಮಿ ಚ ।

-ಗೀ. 9-19

* ಮೇಘಚಕ್ರಗತಃ ಸನ್ ವರ್ಷಂ ಉತ್ಸೃಜಾಮಿ ನಿಗೃಹ್ಣಾಮಿ ಉಪಸಂಹರಾಮಿ

-ಗೀ. ವಿ.

3 'ತೃಮಗ್ನೇ ವೃಷಭಃ . . '

-ಯ. ವೇ. 31-5

ಹೇ ಅಗ್ನೇ ತ್ವಂ ವೃಷಭೋ ವರ್ಷಣಸ್ಯ ಕರ್ತಾ....

-ಯ. ಭಾ. ಟೀ.

೨ 4 ವರ್ಷತಿ ಭಕ್ತಾಭೀಷ್ಟಾನೀತಿ ವೃಷಭಃ ।

ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳು ಅವನ ಸ್ವರೂಪಗ್ರಾಹಕಗಳಾಗಿ ಇವೆ. ಅನಂತಾಸನ, ವೈಕುಂಠ ಹಾಗೂ ಕ್ಷೀರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮೂರು ರೂಪಗಳು ಇವೆ. ಜಡ ಮತ್ತು ಚೇತನಗಳು ಅವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಿವೆ. ಸಪ್ತ ಲೋಕಗಳು ಅಥವಾ ಛಂದಸ್ಸುಗಳು ಅವನ ಹಸ್ತದಂತೆ ಕ್ರಿಯಾನಿವರ್ತಕಗಳಾಗಿವೆ. ಅವನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪ್ರಾಣಿಯ ಹೃದಯ, ಕಂಠ ಹಾಗೂ ಚಿಕ್ಷುಸ್ಸು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವವನು ಇಂತಹ ಅಗ್ನಿನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಭಕ್ತರ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ವರ್ಷಿಸುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ವೃಷಭ' ಎಂದೆನಿಸಿರುವನು. ಅಂತಹ 'ವೃಷಭ' ಎನಿಸುವ ಭಗವಂತನು, 'ಮಹಾದೇವ' ಎನಿಸುವ ತಾನು ಜಾಗ್ರದಾದ್ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮರ್ತ್ಯರನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವನೆಂದು ಮುಗ್ಧೋದವು ಸಂದೇಶಿಸುವಾಗ ಅಗ್ನಿನಾಮಕ ಭಗವಂತನನ್ನು 'ವೃಷಭ' ಎಂದೇ ಕರೆದಿದೆ¹

1 ಚತ್ವಾರಿ ಶೃಂಗಾ ಶ್ರಯೋ ಅಸ್ಯ ಪಾದಾ ದ್ವೇ ಶೀರ್ಷೇ ಸಪ್ತ ಹಸ್ತಾಸೋ ಅಸ್ಯ ।

ತ್ರಿಧಾ ಬದ್ಧೋ ವೃಷಭೋ ರೋಠವೀತಿ ಮಹೋ ದೇವೋ ಮರ್ತ್ಯಾನ್ ಅವೀಶ ॥

-ಋ. ವೇ. 4-58-3

'ದ್ವಿಶೀರ್ಷತ್ವಾಚ್ಚ ತು ರಕ್ಷೋಽಧಿಯಜ್ಞೋ 'ದ್ವೇ ಶೀರ್ಷೇ' ಇತಿ ನಾಗುತ್ತರತ್ರ' (ಋ. ಭಾ 31-13) ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಾಃ ಇಮಂ ಮಂತ್ರಂ ಪರಾವ್ಯಕ್ತ ಅಗ್ನಿನಾಮಕಭಗವತಃ ಚತುರಕ್ಷತ್ರಂ ಸಮರ್ಥಿತವಂತ ಇತಿ ಅಸ್ಯ ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಅಗ್ನಿನಾಮಕ ಭಗವತ್ಪರತ್ವಂ ತೇಷಾಂ ಸಮ್ಮತಮಿತಿ ಜ್ಞಾಯತೇ ।

ಮಂತ್ರಮಿಮಂ ಭಗವತ್ಪರತಯಾ ಬನ್ದಂಜೇ ಗೋವಿಂದಾಚಾರ್ಯಾಃ (ಕ. ನಿ. ಟಿ.)
ಏವಂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತವಂತಃ —

ಚತ್ವಾರಿ ಶೃಂಗಾಣಿ ಚತ್ವಾರೋ ವೇದಾಃ । ಶೃಂಗಗ್ರಾಹಿಕಯಾ ಗವಾದಿಕವಿವ ಭಗವಂತ ಮಿಮೇ ಗ್ರಾಹಯಂತೀತಿ । ಶ್ರಯೋ ಅಸ್ಯ ಪಾದಾಃ ಸ್ವರೂಪಭೂತಾಃ ತ್ರಿಸಾದಸ್ಯಾವ್ಯುತಂ ದಿವೀತಿ ಕಥಿತಾಃ । ದ್ವೇ ಚಿದಚೀತಿ ಅಸ್ಯ ಶೀರ್ಷೇ ಶ್ರಯಣಾತ್ । ಸಪ್ತ ಛಂದಾಂಸಿ ಲೋಕಾ ನಾ ಕ್ರಿಯಾನಿವರ್ತಕತ್ವಾದಸ್ಯ ಹಸ್ತಾಃ । ತ್ರಿಧಾ ಬದ್ಧಃ ಅಧ್ಯಾತ್ಮಂ-ಹೃದಯೇ ಕಂಠೇ ಚಕ್ಷುಷಿ ಚ । ವೃಷಭೋ ಅಭೀಷ್ಟವರ್ಷಿತಾ । ರೋಠವೀತಿ ಶಬ್ದಾ ಕರೋತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನುಪದಿಶತಿ । ಕಿಮ್? ಮಹಾನ್ ದೇವಃ ಮರ್ತ್ಯಾನಾವೀಶೇತಿ । ಅವೇಶಪ್ರಯೋಜನಂ ಚ ಜಾಗರಿತಾದ್ಯವಸ್ಥಾಪ್ರೇರಣಮಿತಿ ಪೂರ್ವಮೇವ ತ್ರಿಧಾ ಬದ್ಧ ಇತ್ಯುಕ್ತಮ್ ।

೩ ಎತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ವೃಷಭರೂಪದಿಂದ ಇರುವವನು.¹

೪ ಎತ್ತುಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಡು (ಅದರಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಸಂಚರಿಸುವವರಿಗೆ) ಆಹ್ಲಾದವನ್ನಂಟು ಮಾಡುವವನು.²

ಭಗವಂತನ ನಾರಾಯಣ ಮತ್ತು ಅನಿರುದ್ಧರೂಪಗಳು ಎತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವೃಷಭರೂಪದಿಂದ ಇದ್ದು ಎತ್ತಿನ ಮೂಲಕ ಸಂಚರಿಸುವವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವರು—ಎಂದು ಐತರೇಯ ಸಂಹಿತೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದೆ.³

೫ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವವನು⁴

೬ ವರ್ಷಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಹ್ಲಾದವನ್ನಂಟು ಮಾಡುವವನು.⁵

ಭಗವಂತನು ಮೇಘ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿದ್ದು ಮಳೆ ಬರಿಸಿ ಆ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಹ್ಲಾದ ಪನ್ನಂಟು ಮಾಡುವನು

೭ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿರುವವನು.⁶

೩ 1 ವೃಷಭೇಷು ವೃಷಭಾಕಾರೇಣ ವರ್ತಮಾನಃ |

೪ 2 ವೃಷೇಷು ಸ್ಥಿತಃ ಸನ್ ಭಾತಿ ತೇಷಾಮುಪರಿ ಅರೋಡ್ಧ್ವನ್ ಆಹ್ಲಾದಯತೀತಿ ವೃಷಭಃ | 'ಭಾ ಆಹ್ಲಾದನೇ'

3 ನಾರಾಯಣಾಽನಿರುದ್ಧೌ ತು ತಥಾಽನ್ಯಹಶುಷು ಸ್ಥಿತೌ | ವೃಷಭಾಶ್ವಾದಿರೂಪೇಣ ತೃಪ್ತಿ-
ದಾವಖಿಲಸ್ಯ ಚ | -ಐತರೇಯಸಂಹಿತಾ (ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-2-1-5)

೫ 4 'ವೃಷಭಃ ಶ್ರೇಷ್ಠವೃಷಯೋಃ' -ವಿಶ್ವಃ |

೬ 5 ವರ್ಷತಿ ಭಾತೀತಿ ಚ ವೃಷಭಃ | ('ಭಾ ಆಹ್ಲಾದನೇ')

-ಬಿ. ರಾ.

೭ 6 ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವಾತ್ ವೃಷಃ | ಭಾತಿ ಸ್ವತಂತ್ರೋ ವರ್ತತ ಇತಿ ಭಃ | 'ಭಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೇ' |
ವೃಷಶ್ಚಾಸೌ ಭಕ್ತ್ಯ ವೃಷಭಃ |

ಭಗವಂತನು ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿ ಇರುವನು.

೮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವವನು.¹

ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಹೊರತಾಗಿ ಇನ್ನಾರೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವವರಿಲ್ಲ—
ಎಂದು ಉದ್ಭವನು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವನು.²

೯ ಧರ್ಮದ ಜ್ಞಾನ ಉಳ್ಳವನು.³

೧೦ ಧರ್ಮದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು.⁴

* * *
ನಾಭಿರಾಜ ಹಾಗೂ ಮೇರುದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನು ಋಷಭ ಎನಿಸುವಂತೆ
ವೃಷಭ ಎಂದೂ ಅಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವನು.⁵

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಕ್ರೀರಸಮುದ್ರದಂತೆ]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಭಕ್ತರ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವನಾದರೂ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಅಭೀಷ್ಟ
ಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಬಹುಕಾಲ ವ್ಯವಧಾನದಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುತ್ತಾನೆ ಪ್ರಸನ್ನ
ನಾಗಿ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ಕುಚೇಲನಿಗೂ ಕೃಷ್ಣನು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು
ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ತಿರುಗಿ ಅವನು ಊರಿಗೆ ಬಂದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಕುಚೇಲನಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನ
ದರ್ಶನವಾದ ಕೂಡಲೇ ಕೊಡಬಹುದಿತ್ತಲ್ಲ? ಅಷ್ಟು ತಡ ಏಕೆ ಮಾಡಬೇಕು? ಇದು ಪರಮಾತ್ಮ
ನಿಗೆ ದೋಷವಲ್ಲವೇ?

೮ 1 ವೃಷಂ ಧರ್ಮಂ ಭಾತಿ ಕಥಯತೀತಿ ವೃಷಭಃ | 'ಭಾ ಕಥನೇ' |

2 ವಕ್ತಾ... . ನಾನೋ ಧರ್ಮಸ್ಯಾಚ್ಯುತ ತೇ ಭುವಿ |

-ಭಾಗ. 11-17-5

೯ 3 ವೃಷಸ್ಯ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಭಾ ಜ್ಞಾನಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವೃಷಭಃ | 'ಭಾ ಜ್ಞಾನೇ'

೧೦ 4 ವೃಷಸ್ಯ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಭಾ ಜ್ಞಾನಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ವೃಷಭಃ |

5 '...ವೃಷಭಾದ್ಯಾಃ ಸ್ವಯಂ ಹರಿಃ |'-ಹರಿವಂಶ (ಭಾಗ. ತಾ. ೧. 4-8-8)

* ಪಾರಾಶರ್ಯಶ್ಚ ಕಪಿಲೋ ನೈಕುಂರೋ ವೃಷಭಸ್ತಥಾ.....ಏವಮಾದ್ಯಾಃ ಹರೇಃ
ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಾಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ' -ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 3-5-4

೮.- ಪರಮಾತ್ಮನು ಯಾವ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೋ ಅದು ಎಲ್ಲರೂ ಕೊಡುವ ಫಲಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡ ಫಲ. ದೊಡ್ಡ ಫಲವು ದುರ್ಲಭ ದುರ್ಲಭವಾದದ್ದು ಬೇಗನೆ ಸಿಗುವದಿಲ್ಲ. ದೇವತೆಗಳ ಅನ್ನವಾದ ಅಮೃತವು ದುರ್ಲಭ. ಅದು ಸಮುದ್ರವೃಧನ ಮಾಡುವಾಗ ಮೊದಲು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ ಕಾಲಕೂಟ ವಿಷವು ಮೊದಲು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಅಮೃತವು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಕ್ಷೀರ ಸಮುದ್ರವು ಬಹಳ ಪ್ರಯಾಸಪಟ್ಟ ಮೇಲಷ್ಟೇ ಅಮೃತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರೂ ಅದು ಕ್ಷೀರ ಸಮುದ್ರದ ದೋಷವು ಎಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ ಆದರಂತೆ ಕಾಲವಿಲಂಬದಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಫಲವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಕೊಡುವದು ಅವನ ದೋಷವಲ್ಲ. ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರವು ಎಲ್ಲ ಸಮುದ್ರಕ್ಕಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವೇ ಆಗಿದೆ ಆದುದರಿಂದಲೇ ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸದಾ ಇರುತ್ತಾನೆ

೨೫೮ ವಿಷ್ಣುಃ

೧ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನು.¹

೨ ಆಕಾಶವೇ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯಾಪಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವವನು.²

ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸಕಲ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಸಕಲದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಸರ್ವ ಜೀವರನ್ನೂ ಹಾಗೂ ಸರ್ವಭೂತಗಳನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವನು ಹಾಗೂ ಆಕಾಶವೇ ಮೊದಲಾದ ವ್ಯಾಪಕ ಪದಾರ್ಥಗಳು ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಎಂದೆನಿಸಿರುವನು, ಎಂಬುದಾಗಿ ನರಸಿಂಹ ತಾಪನೀಯ ಶ್ರುತಿಯು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ³

೩ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವವನು.⁴

೧ 1 ಸರ್ವಂ ನೇವೇಷ್ಟಿ ವ್ಯಾಪ್ನೋತಿತಿ ವಿಷ್ಣುಃ | 'ವಿಷಲ್ ವ್ಯಾಪ್ತಾ'

೨ 2 ಆಕಾಶಾದಿ ನೇಷಯತಿ ವ್ಯಾಪಯತಿತಿ ವಿಷ್ಣುಃ | ಅಂತರ್ಗತಣಿಚ್ |

3 'ಆಥ ಕಸ್ಯಾದುಚ್ಛತೇ ಮಹಾವಿಷ್ಣು ರಿತಿ-ಯಸ್ಯಾತ್ಸ ಮಹಿಮ್ನಾ ಸರ್ವಾನ್ ಲೋಕಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ದೇವಾನ್ ಸರ್ವಾನಾತ್ಮನಃ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ವ್ಯಾಪ್ನೋತಿ ವ್ಯಾಪಯತಿ'

-ನರಸಿಂಹ ತಾಪನೀಯಶ್ರುತಿಃ

೩ 4 ಸರ್ವಂ ನಿಶತೀತಿ ವಿಷ್ಣುಃ | 'ನಿಶ ಪ್ರವೇಶನೇ'

೪ ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ ಸಕಲ ಭೂತಗಳಿಗೂ, ಅವುಗಳ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಿಗೂ ಇತರ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ಚಾಲನೆಯನ್ನೂ ನೀಡುವವನು.¹

೫ ಅತ್ಯಧಿಕವಾದ ಕಾಂತಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವವನು²

೬ ನಾಶ ಹೊಂದುವ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೂ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುವವನು³

2 (ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಸಕಲಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ) ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟಿರುವವನು.⁴

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಈ ಎಲ್ಲ ಅರ್ಥಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ 'ವಿಷ್ಣುರಿತ್ಯಭಿಸಂಜ್ಞತಃ'—ತಾನು ವಿಷ್ಣು ಎಂಬ ಹೆಸರಿಂದ ಅನ್ವರ್ಥಕವಾಗಿ ಕರೆಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುವವನೆಂದು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವನು⁵

ಗೀತಾಚಾರ್ಯನೂ ಈ ಅರ್ಥಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ 'ಆದಿತ್ಯಾನಾಮಹಂ ವಿಷ್ಣುಃ...' ಎಂದು

೪ 1 ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ ಭೂತಾನಿ ತದಭಿಮಾನಿನಃ ಇತರಪ್ರಜ್ಞಾಶ್ಚ ವಿಯಂತಿ ಗಚ್ಛಂತಿ ಅನೇನೇತಿ ವಿಷ್ಣುಃ | 'ವೀ ಗತೌ'

೫ 2 ವೇತಿ ಶೋಭತೇ ಇತಿ ವಿಷ್ಣುಃ | 'ವೀ ಕಾಂತೌ'

೬ 3 ಅಧಿಭೂತಾನಾಂ 'ಅಧಿಭೂತಂ ಕ್ಷರೋ ಭಾವಃ' ಇತ್ಯುಕ್ತೇಃ ನಾಶಶೀಲಪದಾರ್ಥಾನಾಂ ಜನ್ಮಾದಿ ವಸ್ತು ಇಚ್ಛತೀತಿ ವಿಷ್ಣುಃ | 'ವಶ ಕಾಂತೌ'—ಕಾಂತಿರಿಚ್ಛಾ |

2 4 ವೇತಿ ಕ್ರಮತೇ ಇತಿ ವಿಷ್ಣುಃ | 'ವೀ ಗತೌ'

5 ಗತಿಶ್ಚ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಚಾಪಿ ಭಾರತ |

ವ್ಯಾಪ್ತೌ ವೇ ರೋದಸೀ ಪಾರ್ಥ ಕಾಂತಿಶ್ಚಾಭ್ಯಧಿಕಾ ಮಮ ||

ಅಧಿಭೂತನಿವೃತ್ತ ತದಿಚ್ಛಾಶ್ಚಾಸ್ತಿ ಭಾರತ |

ಕ್ರಮಣಾಚ್ಛಾಪ್ತಹಂ ಪಾರ್ಥ ವಿಷ್ಣು ರಿತ್ಯಭಿಸಂಜ್ಞತಃ ||

ಮಹಾಭಾರತ. ಶಾಂತಿ. ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ (341-42,43)

ಗಚ್ಛತುನೇನೇತಿ ಗತಿಃ

೧ ಪ್ರಮೇಯದೀಪಿಕಾ (ಗೀ. ಭಾ. ಟಿ. 10-22)

ತನ್ನನ್ನು ವಿಷ್ಣು ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವರು.¹

೮ ಜಗತ್ತನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವವನು.²

೯ ದುಷ್ಟರನ್ನು ದುರ್ಗತಿಗೆ ಎಸೆಯುವವನು.³

೧೦ ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಭಕ್ಷಿಸುವವನು⁴

೧೧ (ಕಾಲೀಯಸರ್ಪನ) ವಿಷವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದವನು⁵

೧೨ ಭಕ್ತರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ನೀಡುವವನು, ಅಥವಾ ವಿಶಿಷ್ಟ ಫಲವನ್ನು ಸಂದಿಸುವವನು⁶

೧೩ ಸ್ವಭಾವತಃ ಸ್ಥಿರನಾಗಿದ್ದು ಚಾಂಚಲ್ಯವಿಲ್ಲದವನು⁷

1 ವಿಷ್ಣುಃ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿತ್ವಪ್ರವೇಶಿತ್ವಾದೇಃ

-ಗೀ. ಭಾ. (10-22)

೮ 2 ವೇತಿ ಜಗತ್ ಪ್ರಜನಯತೀತಿ ವಿಷ್ಣುಃ । 'ವೀ ಪ್ರಜನೇ'

೯ 3 ವೇತಿ ದುಷ್ಟಾನ್ ಅಸ್ಮತೀತಿ ವಿಷ್ಣುಃ । 'ವೀ ಅಸನೇ'

೧೦ 4 ವೇತಿ ಪ್ರಲಯೇ ಸರ್ವಂ ಖಾದತೀತಿ ವಿಷ್ಣುಃ । 'ವೀ ಖಾದನೇ'

೧೧ 5 ಕಾಲೀಯನಾಗಸ್ಯ ವಿಷಂ ನಂದತಿ ನಾಶಯತೀತಿ ವಿಷ್ಣುಃ । 'ನಂದ ವ್ಯಯೇ'

-ವಾ. ರಾ.

೧೨ 6 ವಿಶೇಷೇಣ ಸನೋತಿ ದದಾತಿ ಭಕ್ತಾಯಾಭೀಷ್ಟಮಿತಿ 'ಷಣಿ ದಾನೇ'

-ರಾ. ಸೂ.

* ವಿಶಿಷ್ಟಫಲಂ ಸ್ನಾತಿ ಪ್ರಸ್ರವತಿ ಯಸ್ಮಾದಿತಿ । 'ಷ್ಣು ಪ್ರಸ್ರವಣೇ'

-ರಾ. ಸೂ.

೧೩ 7 ವಿಗತಃ ಸ್ಥುಃ ಪ್ರಸ್ರವಣಂ ಯಸ್ಮಾದಿತಿ ।

-ಸ. ಸಂ.

೦೪ ಸಕಲ ಗುಣಗಳ ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೂ ಅಧಾರನಾಗಿರುವವನು, ಸಕಲ ಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣ¹.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗುಣಸಮೃದ್ಧನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ವಿಷ್ಣು ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಸಂಜಯನು ತಿಳಿಸಿರುವನು²

[ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ೨ನೆಯ ಹಾಗೂ ೬೫೭ನೆಯ 'ವಿಷ್ಣು' ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು]

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸಂಕೋಚ ಮಾಡಬೇಕು]

ಪ್ರ - 'ಸರ್ವಂ ವಿಶತಿ ಇತಿ ವಿಷ್ಣುಃ' ಎಂದು ವಿಷ್ಣು ಶಬ್ದಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿ ವಿಷ್ಣು ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಾಕೃತಾಕಾಶವು ಸೇರಿ ಇದೆ ಅದುದರಿಂದ ಆಕಾಶದ ಒಳಗೆ ವಿಷ್ಣು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು ಆಗ ಅವ್ಯಾಕೃತಾಕಾಶವು ಒಂಗೇ ವಸ್ತು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ ಹೊರಗಿನ ಅವ್ಯಾಕೃತಾಕಾಶ ಅದರ ಒಳಗಿನ ಆಕಾಶ ಈ ರೀತಿ ಎರಡು ಆಕಾಶವು ಇರಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲ?

ಉ - 'ಸರ್ವಂ ವಿಶತಿ' ಎಂದು ವಿಷ್ಣು ಶಬ್ದಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಸರ್ವಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಆಕಾಶಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಂದು ಸಂಕೋಚ ಮಾಡಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು ವಿಷ್ಣು ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಸರ್ವಶಬ್ದಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸೇರಿಸಬಾರದು. ವಿಷ್ಣುವಿಗಿಂತ ಇತರ ಸರ್ವಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮ ಎಂದು ಸಂಕೋಚಮಾಡಿ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವಂತೆ, ಸರ್ವಂ ವಿಶತಿ ಎಂಬಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಕೋಚ ಮಾಡಬೇಕು.

೨೫ ವ್ಯಪಕವರ್ಗ

೦ ಧರ್ಮವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವವನು.³

ಭಕ್ತರು ಮಾಡಿದ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ನ್ಯೂನತೆ ಸಂಭವಿಸಿದರೆ ಅದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ, ಆ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವವನು ಭಗವಂತನು ಅದ್ದರಿಂದಲೇ ಪ್ರತಿ

೦೪ 1 ವಿಶಂತಿ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಃ ಆಸ್ತಿನಿತಿ ವಿಷ್ಣುಃ ; 'ವಿಶ ಪ್ರವೇಶನೇ'

2 '... ಬೃಹತ್ಪಾತ್ ವಿಷ್ಣು ರುಚ್ಯತೇ' -ಮ. ಭಾ. ಉದ್ಯೋಗ 70-3

೦ 3 ವ್ಯಪಂ ಧರ್ಮಂ ಪರ್ವತಿ ಪೂರಯತೀತಿ ವ್ಯಪಕವರ್ಗ . 'ಪರ್ವ ಪೂರಣೇ' ;

ಯೊಂದು ಧರ್ಮಕಾರ್ಯದ ಕೊನೆಗೆ—‘ಯಾರ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ಹಾಗೂ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ತಪಸ್ಸು, ಮಂತ್ರ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವ ನ್ಯೂನತೆಯು ಕೂಡಲೇ ಪರಿಹೃತವಾಗಿ ಸಂಪೂರ್ಣತೆಯು ಉಂಟಾಗುವುದೋ, ಅಂತಹ ಅಚ್ಯುತನನ್ನು ನಮಿಸುವೆನು’— ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಗುವುದು¹

೨ ಶ್ರೇಷ್ಠಗಳಾದ ಉತ್ಸವಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು²

೩ ಉತ್ಸವಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠಗಳಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು³

‘ಉತ್ಸವ’ವು ಮಂಗಳ ದಾಗೂ ಸಂತೋಷದ ಪಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವುದು ‘ಮಂಗಳಲಾಯತನ’ ಎನಿಸಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಈ ಪಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಉತ್ಸವವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಗೊಳಿಸುವವನು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ‘ಮಂಗಳಲಾಯತನ’—ಮಂಗಳಲಾಶ್ರಯನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಯಾರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವನೋ ಅವರ ಬಾಲಿಗೆ ‘ನಿತ್ಯೋತ್ಸವವು’—ಎಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವರು⁴

೪ (ಭಕ್ತರಿಗೆ ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದಿಗಳನ್ನು) ಸುರಿಸುವವನು ಮತ್ತೂ ಅವರನ್ನು (ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆಗನುಗುಣವಾಗಿ) ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವವನು⁵

ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮುಕ್ತವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿ, ಅವರನ್ನು ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವನು.

1 ಯಸ್ಯ ಸ್ಮೃತ್ಯಾ ಚ ನಾಮೋಕ್ತಾ ತಪೋಮಂತ್ರಕ್ರಿಯಾದಿಷು |
ನ್ಯೂನಂ ಸಂಪೂರ್ಣತಃ ಯಾತಿ ಸದ್ಯೋ ವಂದೇ ತಮಚ್ಯುತಮ್ ||

೨ 2 ವೃಷಾಣಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಾನಿ ಪರ್ವಾಣಿ ಉತ್ಸವಾಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವೃಷಪರ್ವಾ |

೩ 3 ವೃಷಾಣಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಾನಿ ಪರ್ವಾಣಿ ಉತ್ಸವಾಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ವೃಷಪರ್ವಾ | ಶ್ರೇಷ್ಠೇ ಸುಕೃತೇ ವೃಷಭೇ ವೃಷಃ—ಅ. ಕೋ. | ‘ಪರ್ವ ಸ್ಯಾದುತ್ಸವೇ .’ —ಧರಣಿಃ |

4 ‘ನಿತ್ಯೋತ್ಸವೋ . ಯೇಷಾಂ ಹೃದಿಸ್ಥೋ ಭಗವಾನ್ ಮಂಗಳಲಾಯತನೋ ಹರಿಃ’
—ಕೃ. ಮಂ 205

೪ 5 ವರ್ಷತಿ ಭಕ್ತೇಷು ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದೀನ್ ಸಿಂಚತೀತಿ ವೃಷಃ | ಪರ್ವತಿ ಭಕ್ತಾನ್ ಜ್ಞಾನಾದಿದಾನೇನ ಪೂರಯತೀತಿ ಪರ್ವಾ | ವೃಷತ್ಪಾಸೌ ಪರ್ವಾ ಚ ವೃಷಪರ್ವಾ |

೫ ಶ್ರವಣಮನನಾದಿರೂಪಗಳಾದ ಧರ್ಮಗಳೇ ತನ್ನನ್ನು ಹೊಂದಲಿ ಉಪಾಯ
ಗಳಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು¹

೬ ಏಕಾದಶೀವ್ರತಾಚರಣೆಯೇ ಮುಂತಾದ ಧರ್ಮಗಳೇ ತನ್ನನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧನ
ಗಳಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು²

ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಅಂತಹ ಮುಕ್ತಿ ಭಗವಂತನ
ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾದಾಗಲೇ ದೊರಕುವದು.³ ಅವನ ಶ್ರಮನ-ಮನನ-ನಿದಿಧ್ಯಾಸನಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು.⁴
ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಭಕ್ತಿ, ನಿಷಿದ್ಧತ್ಯಾಗ, ನಿತ್ಯ ಹರಿಸ್ಮೃತಿ, ಲಾಗತ್ಯಾಗ, ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ—
ಮುಂತಾದವುಗಳು ಕಲಿತಾಗ ಅಷ್ಟೇ ಭಗವಂತನ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು ಇವುಗಳಿಂದ
ಹೊರತಾಗಿ ಖಂಡಿತಾ ದೊರಕಲಾರದು—ಎಂದು 'ಸತ್ತತ್ತ್ವ' ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವಂತೆ⁵ ಧರ್ಮಾನು
ಷ್ಠಾನವೂ ಮುಕ್ತಿಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ

೫ 1 ವೃಷರೂಪಾಣಿ ಸೋಪಾನಪರ್ವಾಣಿ ಅಹುಃ ಪರಂಧಾಮಾರುರುಕ್ಷೋರಿತ್ಯತಃ ವೃಷ-
ಪರ್ವಾ ।
—ಶಾಂ. ಭಾ.

‘ವೃಷಾಃ ಶ್ರವಣಮನನನಿದಿಧ್ಯಾಸನಾತ್ಮಕಾಃ ಧರ್ಮಾಃ ಯದ್ವಿಷ್ಣುಶ್ಚೈವಂ ಪರಂ ಧಾಮ
ಅರುರುಕ್ಷೇಃ ಪರ್ವಾಣೀವ ಪ್ರಾಪ್ತುಪಾಯಾಃ ಸ ವೃಷಪರ್ವೇತಿ ನ್ಯಾಚಸ್ಯೇ ’
—ವಿವೃತಿಃ

೬ 2 ‘ವೃಷರೂಪಾಣಿ ಜ್ಞೇಯಾನಿ ಪರ್ವಾಣ್ಯಾಹುರ್ಮನೀಷಣಃ । ನರಂ ಜಿಗಮಿಸೋಃ
ಸ್ಥಾನೇ ವೃಷಪರ್ವಾ ತತಃ ಸ್ಫುತಃ’
—ವಿ ತಾ.

3 ‘ಭಿದ್ಯತೇ ಹೃದಯಗ್ರಂಥಿಶ್ಚಿದ್ಯಂತೇ ಸರ್ವಸಂಶಯಾಃ । ಕ್ಷೀಯಂತೇ ಚಾಸ್ಯ ಕರ್ಮಾಣಿ
ತಸ್ಮಿನ್ ದೃಷ್ಟೇ ಪರಾವರೇ’
ಅಥ ಉ. 2-1-10

4 ‘ ಆತ್ಮಾ ನಾ ಅರೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ ಶ್ರೋತವ್ಯೋ ಮಂತವ್ಯೋ ನಿದಿಧ್ಯಾಸಿತವ್ಯಃ ....’
—ಬೃ. ಉ. 4-4-5

5 ಭಕ್ತ್ಯಾ ಜ್ಞಾನಾನ್ನಿಷಿದ್ಧಾನಾಂ ತ್ಯಾಗಾನ್ನಿತ್ಯಹರಿಸ್ಮೃತೇಃ । ಅರಾಗಾತ್ ವಿಹಿತಾತ್ಯಾಗಾ-
ದಿತ್ಯೇತೈತೇಷ ಸಂಯುತೈಃ । ಅಪರೋಕ್ಷದರ್ಶನಂ ವಿಷ್ಣೋರ್ಜಾಯಂತೇ ನಾನ್ಯಥಾ
ಕ್ಷಣಿಕತ್’
—ಸತ್ತತ್ತ್ವ (ಗೀ ತಾ 8-8)

೭ ಧರ್ಮ ಸಾಧನಗಳಾದ ಅಮಾವಾಸ್ಯಾದಿ ಪರ್ವದಿನಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು¹.

೮ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಸುರಿಸುವ ಚತುರ್ದಶಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಐದು ಪರ್ವದಿನಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು².

ಚತುರ್ದಶಿ, ಅಷ್ಟಮಿ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ, ಪೂರ್ಣಿಮಾ, ಹಾಗೂ ಸಂಕ್ರಮಣ—ಈ ಐದು ದಿನಗಳು ಪರ್ವಗಳೆನಿಸಿದ್ದು ಇವುಗಳಿಗೆ ಭಗವಂತನೇ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವವನು

೯ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿಗಿಬಿಟ್ಟು ಗಂಟಿನಂತೆ ಇರುವ ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕ ನಾಗಿರುವವನು³

೧೦ (ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲಕ) ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಪ್ರಸ್ತುತಮಾಡಿಸುವವನು⁵.

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸ್ವರಣ ಸಹಿತವಾಗಿರಲೇ ಬೇಕು]

ಪ್ರ - 'ಯಸ್ಯ ಸ್ಮೃತ್ಯಾ ಚ ನಾಮೋಕ್ತ್ಯಾ' ಎಂಬ ವಚನದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಸ್ಮರಣ ಮತ್ತು ಅವನ ನಾಮಕೀರ್ತನದಿಂದ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ನಾಮಕೀರ್ತನವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಭಗವಂತನ

೭ 1 ವ್ಯಷಃ ಪುಣ್ಯಂ ತತ್ಸಾಧನಾನಿ ಪರ್ವಾಣ್ಯಮಾವಾಸ್ಯಾದೀನಿ ಯಸ್ಯಾಸೌ ವೃಷಪರ್ವಾ |
-ಸ. ಸಂ

೮ 2 ವ್ಯಷಾಣಿ ಅಭೀಷ್ಟವರ್ಷಕಾಣಿ ಪರ್ವಾಣಿ ಪಂಚ ಪರ್ವಾಣಿ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವೃಷಪರ್ವಾ |
-ವಾ. ಕಾ.

3 ಚತುರ್ದಶ್ಯಷ್ಟಮೀ ಚೈವ ಅಮಾವಾಸ್ಯಾಫ ಪೂರ್ಣಿಮಾ |
ಪರ್ವಾಣ್ಯೇತಾನಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ರವಿಸಂಕ್ರಾಂತಿರೇವ ಚ ||

-ನಾ. ರಾ. ಉದಾಹೃತಮ್ |

೯ 4 ವೃಷಸ್ಯ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಪರ್ವಾಣಿ ಗ್ರಂಥಿಸ್ಥಾನೀಯಾನಿ ಪುಣ್ಯಕೇತ್ರಾದೀನಿ ಯಸ್ಯಾತ್ ಸಃ
ವೃಷಪರ್ವಾ |

೧೦ 5 ವೃಷಸ್ಯ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಪರ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರದ್ವಾರಾ ಪ್ರಸ್ತಾವಃ ಯಸ್ಯಾತ್ ಸಃ ವೃಷಪರ್ವಾ | 'ಪರ್ವ
ಸ್ಯಾದುತ್ತಮೇ ಗ್ರಂಥೌ ಪ್ರಸ್ತಾವೇ ' -ಧರಣಿಃ |

ಸ್ವರಣವು ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರಣವಿಲ್ಲದ ನಾಮಕೀರ್ತನವು ಸಫಲವೋ? ಹರಿಸ್ವರಣವಿಲ್ಲದ ನಾಮಕೀರ್ತನದಿಂದ ಫಲವು ಸಿಗುವುದಾದರೆ ಹರಿವಾಣ ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗಲೂ ಪಾಪಪರಿಹಾರವಾಗಲಿ!

ಉ - ನಾಮಕೀರ್ತನ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಫಲವು ಸಿಗಬೇಕಾದರೆ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರಣಸಹಿತವಾದ ನಾಮಕೀರ್ತನವೇ ಇರಬೇಕು. ನಾಮಕೀರ್ತನ ಮಾಡುವಾಗ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರಣವು ಇರಲೇ ಬೇಕಾದರೆ, 'ಯಸ್ಯ ಸ್ತೃತ್ಯಾ ಚ ನಾಮೋಕ್ತ್ಯಾ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ನಾಮೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವರಣವು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಸ್ತೃತಿಯನ್ನೇ ಬೇರೆ ಏಕೆ ಹೇಳಿದ್ದು ಎಂದು ಶಂಕೆಯು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಭಗವತ್ ಸ್ವರಣದಿಂದ ನಾಮಕೀರ್ತನ ರಹಿತ ಭಗವತ್ ಸ್ವರಣ ಎಂದು ಅರ್ಥವು ಎವಕ್ಷತವಾದುದರಿಂದ ಪುನರಂಕಿತದೋಷವು ಇಲ್ಲ.

೨೬೦ ವೃಷೋದರಃ

೦ (ತನ್ನ ಭಕ್ತನ) ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುವ ಉದರ ಉಳ್ಳವನು¹

ಇಂದ್ರನಾಮಕ ಭಗವಂತನ ಉದರವು, ಯಾವ ಭಕ್ತನು ತನಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಸೋಮರಸವನ್ನು ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದೋ ಅಂತಹ ಭಕ್ತನಿಗೆ ಸಕಲಕಾಮನೆಗಳನ್ನೂ ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಸುರಿಸುವುದೆಂಬುದಾಗಿ ಋಗ್ವೇದ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ²

೨ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಹೊಟ್ಟೆ ಉಳ್ಳವನು³

೦ 1 ವರ್ಷತಿ ಭಕ್ತಾಯ ಸರ್ವಾನ್ ಕಾಮಾನ್ ಸಿಂಚತೀತಿ ವೃಷಮ್ । ವೃಷಂ ಉದರಂ ಕುಕ್ಷಿಃ ವೃಷೋದರಃ ।

2 ಯಃ ಕುಕ್ಷಿಸ್ತೋಮಪಾತಮಸ್ಸಮುದ್ರ ಇವ ಪಿನ್ದತೇ ।

-ಯು. ವೆ . ೩-7

'ಯಃ ಕುಕ್ಷಿರಸ್ಯ ದೇವಸ್ಯ ಸಮುದ್ರ ಇವ ಸೋತ್ರಖಿಲಾನ್ । ಕಾಮಾನ್ ಕ್ಷರತಿ ಭಕ್ತಾಯ ...'

-ಯು. ಭಾ.

೨ 3 ವೃಷಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಉದರಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವೃಷೋದರಃ । '...ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವ ಧರ್ಮತ್ವ ವೃಷ ಉಚ್ಯತೇ'

-ಮು. ಭಾರ. ತಾಂತ್ರಿ 35-2-24

ಭಗವಂತನ ಉದರವು ತೆಳ್ಳಗಾಗಿಯೇ ಇರುವುದಾದರೂ ಅಖಿಲವನ್ನೂ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಂತಹದ್ದು. ರೇಖಾತ್ರಯದಿಂದ ಚಿಹ್ನೆತವಾಗಿರುವಂತಹದ್ದು ನಿತ್ಯವೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಿಂದ ಆಲಿಂಗಿತವಾಗಿರುವಂತಹದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಧ್ಯಾನಿಸಲು ಅರ್ಹವಾದದ್ದು¹

೩ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಜೀವಾತ್ಮರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಮಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು²

ಭಗವಂತನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಅವರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆನಂದಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವನು

೪ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಅವರಲ್ಲಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ರಮಿಸುವವನು³

ಜೀವಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ವಿಷಯಭೋಗವನ್ನು ನಡೆಸುವಾಗ, ಭಗವಂತನು ಅವರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಭೋಗದ ಸಾರಭಾಗವನ್ನು ಸವಿಯುತ್ತ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿರುವನು

೫ ಜೀವೋತ್ತಮನಾದ ವಾಯುದೇವನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಮಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು.⁴

1 ಉದರಂ ಚಿಂತಾಮೀಶಸ್ತು ತನುತ್ಪೇತಸ್ತು ಖಿಲಂಭರಮ್ |

ವಲಿತ್ರಯಾಂಕಿತಂ ನಿತ್ಯಮುಪಗೂಢಂ ಶ್ರಿಯೈಕಯಾ ||

-ದ್ವಾ ಸ್ತೋ.

೨ 2 'ಅ ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಪರೋ ವಿಷ್ಣುರ್ಯೇಚ್ಛ ಉಚ್ಛಃ ಸ ಏವ ತು | ತ ಉದಾ ಜೀವ-
ಸಂಘಾಃ ಸ್ಯುಃ |' ಇತಿ ಯೇಜುಃಸಂಹಿತಾ (ತೈ. ಉ ಭಾ 2 12) ನಿರೂಪಿತದಿಶಾ
ಉತ್ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಃ ಅಃ ಅಕಾರವಾಚ್ಯೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಯೇಭ್ಯೋ ಜೀವೇಭ್ಯೋ ತೇ ಉದಾಃ
ಜೀವಾಃ | ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯತ್ವೇನ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ ವೃಷಾಶ್ಚ ತೇ ಉದಾಶ್ಚ ವೃಷೋದಾಃ |
ತಾನ್ ವಿಶೇಷೇಣ ರಮಯಂತೀತಿ ವೃಷೋದರಃ |

೪ 3 ವರ್ಷತಿ ಜೀವೇಭ್ಯಃ ಕಾಮಾನ್ ಸಿಂಚಂತೀತಿ ವೃಷಃ | ಉದೇಷು ರಮತ ಇತಿ ಉದರಃ |
ವೃಷಶ್ಚ ಸೌ ಉದರಶ್ಚ ವೃಷೋದರಃ |

೫ 4 ವೃಷಶ್ಚಾಸೌ ಉದಶ್ಚ ವೃಷೋದಃ ಜೀವಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಃ | ವೃಷೋದಂ
ವಿಶೇಷೇಣ ರಮಯಂತೀತಿ ವೃಷೋದರಃ |

ತಾನು ಪ್ರಾಣವೇವನಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆನಂದವನ್ನು ನೀಡುವುದರಿಂದಲೇ ತನ್ನನ್ನು 'ಪ್ರಾಣಾರಾಮ' ಎಂದು ಉಪಾಸಿಸಬೇಕೆಂದು ಭಗವಂತನು ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವನು.¹

೬ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನು ಮತ್ತು ದೋಷದೂರನಾದವನು²

ಭಗವಂತನು ದೋಷದೂರನಾದುದರಿಂದಲೇ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವನು.

೭ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ನಿಯಮಿತನಾಗಿರುವವನು, ಪಾಪದಿಂದ ದೂರನಾಗಿರುವವನು, ಉಚ್ಚನಾಗಿರುವವನು, ಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವವನು ಹಾಗೂ ನಿರ್ದೋಷ ರಹಿತನಾಗಿರುವವನು.³

೮ ಪುಣ್ಯಜಲದಿಂದ ಕ್ರೀಡಿಸುವವನು⁴

೯ (ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ರೂಪದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದೊಳಗಿರುವವರಿಗೆ) ಪವಿತ್ರ ಜಲವಾದ ಗಂಗೋದಕವನ್ನು ನೀಡಿರುವವನು.⁵

1 ಸತ್ಯಾತ್ಮ ಪ್ರಾಣಾರಾಮಂ . ಇತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಯೋಗ್ಯೋಪಾಸ್ಮ .

-ತೈ. ಉ. 1-14

ವಾಯೋವಿಶೇಷರಮಕೋ . ಇತ್ಯುಪಾಸ್ಮ ಪ್ರಾಥಮಿಕೋ ಯೋಗ್ಯೋಪಾಸ್ಮಂ ಮದುಪಾಸನೇ . ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಾದಿತಿ ಪೂರ್ವಂ ಹಿ ಪ್ರಾಹ ವಿಷ್ಣು ಶ್ವತುರ್ಮುಖಮ್ .

-ಬ್ರಹ್ಮಸಾರ (ತೈ. ಉ. ಭಾ.)

೬ 2 ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವಾತ್ ವ್ಯುಷಃ . ಉದ್ಗತಾಃ ಆರಾಃ ದೋಷಾಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಉದರಃ .

೭ 3 ಧರ್ಮಸ್ಯ ಭಗವದಧೀನಸತ್ಯಾತ್ಮತ್ವಾತ್ ವ್ಯುಷಃ ಭಗವಾನ್ . ' ಸ ಉನ್ನತಮಾ ಪಾಪೋದ್ಗಶ್ಚೋಚ್ಚ ಏವ ಚ' -ಸತ್ತತ್ತ (ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ. 1-3-7) ನಿರೂಪಿತ ದಿಶಾ ಪಾಪೋದ್ಗತತ್ವಾತ್ ಉಚ್ಚತ್ವಾತ್ ಭಗವಾನ್ ಉತ್ . ಪೂರ್ಣತ್ವಾದಃ . ನಿತ್ಯಂ ರಮತ ಇತಿ ರಃ .

೮ 4 ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇನ ಪುಣ್ಯೋದಕೇನ ರಮತ ಇತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಃ .

-ಸ. ಸಂ.

೯ 5 ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಂ ಗಂಗೋದಕಂ ರಾತಿ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮರೂಪೇಣ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವರ್ತಿಭ್ಯ ಇತಿ .

-ಸ. ಸಂ.

೧೦ ಭಕ್ತರ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನೂ ಸಂರಿಸುವವನು ಮತ್ತು ದೋಷದೂರನಾದವನು.¹

೧೧ ಚತುರ್ಮುಖಾದಿ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೂ ವರ್ಷಿಸುವ ಉದರ ಉಳ್ಳವನು.²

೧೨ (ಆರಾಧಕರು ಸಮರ್ಪಿಸುವ ಹವಿಸ್ಸೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುವುದರಿಂದ, ಸಕಲ ದುಃಖಗಳಿಗೂ ಅಶ್ರಯವಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದ) ಧಾರ್ಮಿಕವಾದ ಉದರ ಉಳ್ಳವನು.³

೧೩ ಮೆಳೆಬರಿಸುವವನು ಮತ್ತು ನೀರನ್ನೂ ನೀಡುವವನು.⁴

ಭಗವಂತನು ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಕು ಮೆಳೆಬರಿಸುವ ಮೂಲಕ ನೀರನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು.

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪರಿಚಿತ ಹೆಸರಿಂದ ವ್ಯವಹಾರ]

ಪ್ರ - ಜೀವೋತ್ತಮರಾದ ವಾಯುದೇವರನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಮಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು ಅದುದರಿಂದ ಭಗವಂತನು ವೃಷೋದರ ಎಂದು ವೃಷೋದರ ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ವೃಷೋದ ಶಬ್ದದಿಂದ ಜೀವೋತ್ತಮರಾದ ವಾಯುದೇವರು ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ವಿವಕ್ಷಿತವಾಗಿದೆ ಆದರೆ ವಾಯುದೇವರಂತೆ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮದೇವರೂ ಜೀವೋತ್ತಮರಾದುದರಿಂದ ಅವರು ಆ ಶಬ್ದದಿಂದ ವಿವಕ್ಷಿತರು ಹೌದೋ ಅಲ್ಲವೋ? ವಿವಕ್ಷಿತರು ಹೌದಾದರೆ ಆ ರೀತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ಏಕೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ?

ಉ - ಚತುರ್ಮುಖ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತಾರ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ ಅವರು ಪೂರ್ವಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವರು ಆಗಿರುವಾಗ ಅನೇಕಾವತಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವತಾರದ್ವಾರಾ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಶ್ರೀ

೧೦ 1 ವರ್ಷಣಾದ್ ವೃಷಃ | ಉದ್ಗತಾರತ್ನಾದುದರಃ | ವೃಷಶ್ಚಾಸಾವುದರಶ್ಚೇತಿ |

-ಸ. ಸಂ.

೧೧ 2 ಪ್ರಜಾಃ ವರ್ಷತೀನೋ ದರಮಸ್ಯೇತಿ ವೃಷೋದರಃ |

-ಶಾಂ. ಭಾ.

೧೨ 3 ಆರಾಧಕಾನಾಂ ಯಥಾಲಬ್ಧಹವಿರಾದಿಭಿಸ್ಸಪೂರತ್ಯೇನ ಸರ್ವಾರ್ತಾಸ್ಸದತ್ತೇನ ಧಾರ್ಮಿಕೋದರತ್ವಾದ್ ವೃಷೋದರಃ |

-ಪ. ಭ.

೧೩ 4 ವರ್ಷತೀತಿ ವೃಷಃ | ವೃಷಃ ಸನ್ ಉದಂ ಉದಕಂ ರಾತೀತಿ ವೃಷೋದರಃ |

ಹರಿಸೇವೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಪೂರ್ವಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿ ಮಹಾ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಅವರ ಪರಿಚಯವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಯಿತು. ಆಗ ಅವರನ್ನು ವಾಯುದೇವರೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದರು. ಈ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿಯೂ ಆದಾವ ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪದ ಪರಿಚಿತಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲರೂ ಅವರನ್ನು ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ—ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಯು ಯಾವ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನಾಗಿದ್ದಾನೋ ಅವನು ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ನಾಮಾಂತರವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೂ ಪೂರ್ವನಾಮ ದಿಂದಲೇ ಆ ಸನ್ಯಾಸಿಯನ್ನು ಜನರು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಪೂರ್ವನಾಮದಿಂದ ಅವರನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಕೂಡುತ್ತದೆ.

೨೬೦ ವರ್ಧನ.

೧ ಭಕ್ತರನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವವನು¹

ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿನಾಮಕ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ, ನೀನು ಭಕ್ತರ ಅಭಿಷ್ಠಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುವವನು, ಹಾಗೆಯೇ ಅವರನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವವನು—ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಗಿದೆ.² ಜೀವಾತ್ಮನು ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಮೋಕ್ಷಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಆದ್ದ ರಿಂದ ಭಗವಂತನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಕ್ತರನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದೆಂದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ದೊರಕುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ 'ಇಂದ್ರನಾಮಕ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ, ನಮ್ಮ ಗೂಢವಾದ ಜ್ಞಾನ ಸಮೂಹದ ಅವರಣವನ್ನು ಸರಿಸಿ, ನಮ್ಮನ್ನು ವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸು'—ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಗಿದೆ³ ಸಜ್ಜನರೆಂಬ ಸಮುದ್ರದ ಸಮೃದ್ಧಿಗೆ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ನಂತಿರುವವನು ಭಗವಂತನೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು⁴

೧ 1 ವರ್ಧಯಂತಿ ಸಾತ್ವಿಕಾನ್ ಏಧಯಂತಿ ವರ್ಧನಃ |

2 'ತೃಮಗ್ನೇ ವೃಷಭಃ ಪುಷ್ಪವರ್ಧನಃ.. .'
 ಭಕ್ತಾನಾಂ ಪುಷ್ಪವರ್ಧನಃ |

—ಋ. ವೇ. 31-5

ಋ. ಭಾ. ೬೬.

3 ಗವಾಮಪವ್ರಜಂ ವೃಧಿ ಕೃಣುಷ್ಯ ರಾಧೋ ಅದ್ರಿವಃ |

—ಋ. ವೇ. 10-7

ಗೂಢಂ ಜ್ಞಾನಸಮೂಹಂ ತ್ವಂ ವಿವೃಣ್ವ್ಯದ್ಧಿಂ ಚ ನಃ ಕುರು |

—ಋ. ವೇ. ಭಾ.

4 'ಸುಜನೋದಧಿಸಮೃದ್ಧಿಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಃ.....'

—ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ.

೨ (ತನ್ನ ಅವತಾರ ರೂಪಗಳಿಂದ) ಸಾತ್ವಿಕ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವವನು. ಅಥವಾ ರಾಜಸ ಮತ್ತು ತಾಮಸ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವವನು¹

೩ (ಸಾತ್ವಿಕ ಸ್ವಭಾವದ ಪೋಷಣೆಗಾಗಿ ತನ್ನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅವತಾರಗಳಿಂದ) ಸತ್ತ್ವರ-ಜಸ್ತಮೋ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವವನು.²

ಸಾತ್ವಿಕ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು, ಆ ಸ್ವಭಾವದ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು ಭಗವಂತನ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಸಾತ್ವಿಕ ತಾಮಸರಿಗಾಗಲಿ, ಸಾತ್ವಿಕ ರಾಜಸರಿಗಾಗಲೀ, ಸಾತ್ವಿಕ ಸಾತ್ವಿಕರಿಗಾಗಲೀ ರಾಜಸ ಅಥವಾ ತಾಮಸ ಸ್ವಭಾವದವರಿಂದ ಏನಾದರೂ ಹಾನಿ ಉಂಟಾದಾಗ, ಭಗವಂತನು ಅವತರಿಸಿ ರಾಜಸ ಮತ್ತು ತಾಮಸ ಸ್ವಭಾವದವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ, ಸಾತ್ವಿಕರನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವನೆಂದು ಸ್ಪಂದವು ಪ್ರಕಟವಾದಿದೆ.³

ಹೀಗೆ ಸಾತ್ವಿಕಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದೇ ಭಗವದವತಾರದ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾದರೂ, ಈ ಉದ್ದೇಶದ ಪೋಷಣೆಗಾಗಿಯೇ ಹಯಗ್ರೀವಾದಿ ರೂಪಗಳಿಂದ ಸತ್ತ್ವಗುಣವನ್ನೂ ಪರಶುರಾಮಾದಿ ರೂಪಗಳಿಂದ ರಜೋಗುಣವನ್ನೂ ಕೃಷ್ಣಾದಿರೂಪಗಳಿಂದ ತಮೋಗುಣವನ್ನೂ ವರ್ಧಿಸುವನು ಭಗವಂತನು ಹಯಗ್ರೀವಾದಿ ರೂಪಗಳಿಂದ ಜ್ಞಾನದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸತ್ತ್ವಗುಣವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದರೆ, ಪರಶುರಾಮಾದಿ ರೂಪಗಳಿಂದ ರಾಗದಾನ ನಡೆಸುವುದರ ಮೂಲಕ ರಜೋಗುಣವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವನು ಕೃಷ್ಣಾದಿರೂಪಗಳಿಂದ ಅಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ತಮೋಗುಣವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ದುರ್ಗತಿಗೆ

೨ 1 ಸಾತ್ವಿಕಸ್ವಭಾವಂ ವರ್ಧಯತಿ ಸ್ವಾವತಾರರೂಪೈಃ ಪೋಷಯತೀತಿ, ರಾಜಸತಾಮಸ-ಸ್ವಭಾವೌ ವರ್ಧಯತಿ ಛಿನತ್ತೀತಿ ನಾ ವರ್ಧನಃ | 'ವರ್ಧ ಛೇದನಪೂರಣಯೋಃ' ||

೩ 2 ಸಾತ್ವಿಕಸ್ವಭಾವಪೋಷಣಾಯ ಸತ್ತ್ವಾದೀನ್ ವರ್ಧಯತಿ ಪೋಷಯತೀತಿ ವರ್ಧನಃ |

3 'ದೇನಾಃ ಪೃಥಗನಾಖ್ಯಾತಾಃ ಸ್ಕೃತಾಃ ಸಾತ್ವಿಕತಾಮಸಾಃ | ಅತಾತ್ಮಿಕಾಸ್ತಥಾಖ್ಯಾತಾಃ ಸ್ಕೃತಾಃ ಸಾತ್ವಿಕರಾಜಸಾಃ | ಸಾತ್ವಿಕಾಃ ಸಾತ್ವಿಕಾಸ್ತತ್ರ ತಾತ್ವಿಕಾಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಾಃ | . . ಸಾತ್ವಿಕೇಷು ತ್ರಿಷು ಯದಾ ತ್ಯೇಕಸ್ಯ ಪ್ರತಿಬಾಧನಮ್ | ರಜಸ್ತಮೋಭ್ಯಾಂ ವಿಷ್ಣುರ್ಹಿ ತದಾ ಪ್ರಾದುರ್ಭವತ್ಯಜಃ | ರಾಜಸಾಂಸ್ತಾಮಸಾನ್ ಹತ್ವಾ ಸಾತ್ವಿಕಂ ವರ್ಧಯಿಷ್ಯತಿ' - ಸ್ಕಾಂದ (ಭಾಗ. ತಾ. ೧. 2 10 42)

ಕಳುಹಿಸುವನು ಆ ಮೂಲಕ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವನು. ಎಂಬುದಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ
ವಿವರಿಸಿದೆ¹

೪ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವವನು²

೫ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವವನು³

೬ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಡುವ ಧನಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿ ಆಗಿರುವವನು⁴

೭ (ಪ್ರಾಯಿಯಂತೆ ತನ್ನ ಆರಾಧಕರನ್ನು ತನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು) ಬೆಳೆಸಂ
ದವನು⁵

೮ ಭಕ್ತನಿಂದ ಸಮರ್ಪಿತವಾದ ಪತ್ರ ಪುಷ್ಪಾದಿಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕ ಫಲ ದೊರಕುವಂತೆ
ಮಾಡಿ ಅವುಗಳನ್ನು ವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿರುವವನು⁶

1 ಜಗತಾಂ ವರ್ಧಯನ್ ಸತ್ತ್ವಂ ಯದಾ ರಕ್ಷತಿ ಕೇಶವಃ | ಹಯಗ್ರೀವಾದಿರೂಪೇಣ
ಶುಕ್ಲವರ್ಣಸ್ತದಾ ವಿಭುಃ | ವರ್ಧಯಂಸ್ತು ರಜೋ ಯೇನ ಜಗದುತ್ಪಾದಯೇದ್ಧರಿಃ |
ತದ್ ರಕ್ತಂ ಜಾಮದಗ್ನ್ಯಾದಿರೂಪಂ ಯೇನ ವಿನಾಶಯೇತ್ | ವರ್ಧಯಂಸ್ತು ತನೋ
ಲೋಕಃ ತತ್ ಕೃಷ್ಣಂ ಯಾದವಾದಿಕಮ್ | . ಜ್ಞಾನದಾನಾದಿನಾ ರಕ್ಷಾ ಮಹತಾಂ
ಸಂಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾ | ರಾಗದಾನೇನ ಮಹತಾಂ ಸೃಷ್ಟಿಃ ಸೃಷ್ಟಿರುದೀರ್ಯತೇ | ಅಸತಾಂ ತು
ತನೋವ ದ್ಧಿಂ ಕುರ್ವನ್ ಪಾತಯತೇ ಯದಾ | ಸತಾಂ ವಿನರ್ಧನಾರ್ಥಾಯ ಕೃಷ್ಣ
ರೂಪೀ ತದಾ ಹರಿಃ |

-ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಭಾಗ. ತಾ. ೧. 10-4-20)

೪ 2 ದೇವಾನಾಂ ಸಮೇಧನಾದ್ ವರ್ಧನಃ |

-ವಿ. ರಾ.

೫ 3 ದೈತ್ಯಾನಾಂ ಛೇದನಾತ್ ವರ್ಧನಃ | (ವರ್ಧ ಛೇದನಪೂರಣಯೋಃ)

-ವಿ. ರಾ.

೬ 4 ವರ್ ವೃತಂ ಧನಂ ಯಸ್ಯಾಸಾವಿತಿ ವರ್ಧನಃ |

-ಸ. ಸಂ.

೭ 5 ಮಾತೃವತ್ ತಾನುದರೇ ಕೃತ್ವಾ ವರ್ಧಯಂತೀತಿ ವರ್ಧನಃ |

-ಪ. ಭ.

೮ 6 ವರ್ಧಯತಿ ಭಕ್ತೇನ ದತ್ತಂ ಪತ್ರಪುಷ್ಪಫಲಾದಿಕಂ ಇತಿ ವರ್ಧನಃ |

-ಶಾಂ. ಭಾ. ನಿವೃತ್ತಿಃ |

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸುಧಾಮನೊಡನೆ ತನಗೆ ಭಕ್ತರು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಸ್ವಲ್ಪ ವನ್ನೂ ತಾನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿರುವನು¹

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸಮುದ್ರದ ವೃದ್ಧಿಯಂತೆ]

ಪ್ರ - 'ಭೋಗಮಾತ್ರಸಾಮ್ಯಲಿಂಗಾಜ್ಞ' ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಜೀವರು ವಿಷಯಭೋಗ ವನ್ನು ಒಮ್ಮೆ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ ಭೋಗಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿಯ ಅವರ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ ಆದುದರಿಂದ ವರ್ಧನಃ ಎಂಬ ಭಗವನ್ನಾಮವು ಭಕ್ತ ಜೀವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಭೋಗದ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಭಗ ವಂತನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರೆ ಸೂತ್ರ ವಿರೋಧವು ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲವೋ?

ಉ - ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಭೋಗದ ವೃದ್ಧಿಯು ಇದೆ. ಅದು 'ಸಮುದ್ರತರಂಗೋಪಮಾ' ಅಂದರೆ ಸಮುದ್ರವು ಅಲೆಗಳುಳ್ಳದ್ದು ಅಗುವಾಗ ವೃದ್ಧಿಯುಳ್ಳದ್ದು ಎಂದು ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತೇವೆ ಅದರಂತೆ ಮೋಕ್ಷ ದಲ್ಲಿ ಆನಂದ ವೃದ್ಧಿಯು ಇದೆ ಎಂಬ ವ್ಯವಹಾರ ಆದುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆನಂದ ವೃದ್ಧಿ ಯನ್ನು ಹೇಳಿದರೂ ಸೂತ್ರ ವಿರೋಧವು ಇಲ್ಲ

೨೬೨ ವರ್ಧಮಾನಃ

೧ ನಿತ್ಯವೂ ಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವವನು².

ಭಗವಂತನು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವವನು ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಪೂರ್ಣ ರಾಗಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಹೊಸತಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲಿ, ಅವನಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲ ಅದ್ದರಿಂದಲೇ ಇತರರಲ್ಲಿ ವೃದ್ಧಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜಕವಾದ ಕರ್ಮವೂ ಆತನ ಅಧಿಕವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣ ಕಾರಣವಾಗಲಾರದು³. ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸುವುದು—ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ

1 ಅಣ್ವಶ್ರುತಸಾಹೃತಂ ಭಕ್ತ್ಯಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಭೂರ್ಯೇವ ಮೇ ಭವೇತ್

- ಭಾಗ. 10-81-3

೧ 2 ವರ್ಧಮಾನಂ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕಃ ಶಾನಚ್ಛಃ | ತಾಚ್ಛೀಲಾರ್ಥಶ್ಚಾನಶ್ಚ ವಾ | ಸದಾವೃಥಂ ಸದಾಪೂರ್ಣಮ್ |

ಮಠ. ಭಾ. ಟೀ. (1-8)

3 ' . ಸ ನ ಸಾಧುನಾ ಕರ್ಮಣಾ ಭೂಯಾನ್ . . . '

- ಬೃ. ಉ. 6-4-22

ವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಷ್ಟೇ ಅವನ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ¹

ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ತಾನು ಸಕಲ ದೇಶ ಕಾಲಗಳಲ್ಲೂ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದವನೆಂಬುದಾಗಿ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು² ಬುಗ್ಗೇದದ ಅಗ್ನಿಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿನಾಮಕ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ, ಸ್ವರ್ಗಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಯಾವಾಗಲೂ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಶರಣಾಗತರಾಗುವೆವು—ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಗಿದೆ³

* 'ಏಷ ನಿತ್ಯೋ ಮಹಿಮಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ನ ಕರ್ಮಣಾ ವರ್ಧತೇ ನೋಕನಿಯಾನ್'

-ಬೃ. ಉ. 6-4-23

'ನ ಕರ್ಮಣಾ ಇತಿ ತು ಕರ್ಮಣಾಽಪಿ ನ ಕಿಮು ಸ್ವಯಮಿತಿ ।

-ಗೀ. ಭಾ. 11-32

'ವೃದ್ಧಿಲಕ್ಷಣವಿಕ್ರಿಯಾಕಾರಣತ್ವೇನ ಸಂಭಾವಿತೇನ ಕರ್ಮಣಾಽಪಿ ಯದಾ ನ ವರ್ಧತೇ ತದಾ ಸ್ವಯಂ ಕರ್ಮಣಾ ವಿನಾ ನ ವರ್ಧತೇ ಇತಿ ಕಿಮು ವಕ್ತವ್ಯಮಿತಿ ವೃದ್ಧಿ-ಲಕ್ಷಣವಿಕ್ರಿಯಾಕಾರಣತ್ವಮಾತ್ರನಿಷೇಧಾಯ ಕೈಮುತ್ಯಪ್ರದರ್ಶನಾರ್ಥಂ ...'

-ಪ್ರ. ದೀ.

1 ಉಕ್ಥಮಿಂದ್ರಾಯ ಶಂಸ್ಯಂ ವರ್ಧನಂ. .

-ಋ. ವೇ. 10-5

ನಿತ್ಯವೃದ್ಧತ್ವತೋ ವಿಜ್ಞೇರ್ವರ್ಧನಂ ತು ಪ್ರಕಾಶತಃ ।

-ಯು. ಭಾ.

* 'ಏತನಾಗ್ನೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ವಾವೃದ್ಧಸ್ಯ..'

-ಋ. ವೇ. 31-18

ಸ್ವಪ್ನತ್ರಂ ಚ ಪ್ರಾಪ್ನುಹಿ ವೇದವಾಚಾ ।

-ಯು. ಭಾ.

2 'ಕಾಲೋಽಸ್ಮಿ ಲೋಕಕ್ಷಯಕೃತ್ ಪ್ರವೃದ್ಧಃ..'

-ಗೀ. 11-32

ಪ್ರವೃದ್ಧಃ ಪರಿಪೂರ್ಣಃ...

-ಗೀ. ಭಾ.

ವೃದ್ಧಿಃ ಧಾತ್ವರ್ಥಃ । ಸಾ ಚ ಪ್ರಶಬ್ಧೇನ ದೇಶತಃ ಕಾಲತಶ್ಚ ಸದಾತನೀ ವಿವಕ್ಷಿತೇತಿ ಭಾವಃ ।

-ಪ್ರ. ದೀ.

3 ವರ್ಧಮಾನಂ ಜ್ಯೇ ದಮೇ ।

-ಋ. ವೇ. 1-8

'ದೇದೀಶ್ಯಮಾನಂ ಸ್ಯೇ ಸದ್ವೃದ್ಧರೇತಂ ಸದಾವೃದ್ಧಮ್' । ... ತ್ಯಾಮುಜೇಮಸಿ'

-ಯು. ಭಾ.

೨ ಅನಾದಿನಿತ್ಯನಾಗಿರುವವನು.¹

ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ತಾನು ಅನಾದಿನಿತ್ಯನಾಗಿರುವನೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು 'ಪ್ರವೃದ್ಧ' ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು.²

೩ ದೇಹತೋಷಿ ನಿತ್ಯಪ್ರವೃದ್ಧನಾಗಿರುವವನು³

ಭಗವಂತನ ದೇಹವು ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕವಾಗಿದ್ದು, ಅವನಂತೆಯೇ ನಿತ್ಯವೂ ಪ್ರವೃದ್ಧವಾದುದು ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಸ್ವರೂಪತಃ ಹೊಸತಾಗಿ ಹೇಗೆ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತೆಯೇ ದೇಹತೋಷಿ ನೂತನವಾದ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ ಅವನ ದಿವ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ವೃದ್ಧಿಹಾಸಾದಿಗಳಿಲ್ಲ—ಎಂಬುದಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ.⁴

೪ (ಲೋಕದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ) ಬೆಳೆಯುವವನಂತೆ ಸುಟಿಸಿರುವವನು.⁵

೧ 1 'ಕಾಲೋತ್ಥಿಸ್ತು ಪ್ರವೃದ್ಧಃ' ಇತಿ ಗೀತಾಯಾಃ (11-32) ಪ್ರವೃದ್ಧಶಬ್ದಂ ಅನಾದಿನಿತ್ಯಾರ್ಥಕತಯಾ ನ್ಯಾಖ್ಯಾತವತಾಂ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಾಣಾಂ ವರ್ಧಮಾನನಾನೋಕ್ತಹ್ಯಯಮರ್ಥಃ ಸಮೃತಃ ।

2 ಕಾಲೋತ್ಥಿಸ್ತು ಲೋಕಕ್ಷಯಕೃತ್ ಪ್ರವೃದ್ಧಃ -ಗೀ. 11-32

ಪ್ರವೃದ್ಧಃ ಅನಾದಿಃ । -ಗೀ. ಭಾ

ಅನಾದಿಃ ಇತಿ ನಿತ್ಯಸ್ಯಾತ್ಮಕಪ್ರಕಟಣಮ್ । -ಪ್ರ. ದೀ.

3 ದೇಹತೋಷಿ ನಿತ್ಯಪ್ರವೃದ್ಧತ್ವಾತ್ ವರ್ಧಮಾನಃ ।

4 ' .ನಾಸೌ ಜಜಾನ ನ ಮರಿಷ್ಯತಿ ನೈಧತೇತಸೌ' -ಇತಿ ಹಿ ಭಾಗವತೇ (11-3-18)

* 'ಯಸ್ಯ ದಿವ್ಯಂ ಹಿ ತದ್ರೂಪಂ ಹೀಯತೇ ವರ್ಧತೇ ನ ಚ' -ವೋಕ್ಷಧರ್ಮೇ (ಗೀ. ಭಾ. 11-32)

ಭಗವತೋ ನಿಶ್ಚಿಯಾರೂಪವೃದ್ಧ್ಯಭಾವೇತಸಿ ತದ್ರೂಪಸ್ಯ ಭವತು ಇತಿ ತತ್ರಾಹ—ಯಸ್ಯೇತಿ । -ಪ್ರ. ದೀ.

೪ 5 ಲೋಕದೃಷ್ಟ್ಯಾ ಅವತಾರೇಷು ವರ್ಧತ ಇವ ವರ್ಧಮಾನಃ ।

ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವವನಂತೆ ನಟಿಸಿರುವನು. ರಾಮಾವತಾರದ ಪ್ರಸ್ತಾವದಲ್ಲಿ—ಭಗವಂತನು ಲೋಕದೃಷ್ಟಿಗನುಗುಣವಾಗಿಯಷ್ಟೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿರುವನೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವರು¹

ಹಾಗೆಯೇ ಭಗವಂತನು ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮೇಣ ಬೆಳೆದವನಂತೆ ತೋರಿಸಿರುವನು. ವಾಮನಾಗಿದ್ದವನು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನಾಗಿ ಬೆಳೆದಂತೆ ತೋರಿಸಿರುವನು

೫ ಎಲ್ಲೆಡೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನು²

ಇಂದ್ರನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲೆಡೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿದ್ದರೂ, ಅವನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ ಅಂತರಕ್ಷ ಪೃಥಿವಿಗಳು ಹಾಗೂ ಅವುಗಳ ಅಭಿಮಾನಿನಿಯರಾದ ಶ್ರೀಭೂದೇವಿಯರು ಅವನನ್ನು ಹೊಂದಲಾರರು—ಎಂದು ಋಗ್ವೇದ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ³

೬ (ಯೋಗ್ಯ ಜೀವಾತ್ಮರ) ದೋಷಗಳನ್ನೂ ನಾಶಪಡಿಸುವ (ಅಥವಾ) ಅವರನ್ನೂ ಜ್ಞಾನಭಕ್ತ್ಯಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಆದರಿಸುವವನು⁴

1 ನಿತ್ಯಪ್ರವೃದ್ಧಸ್ಯ ಚ ತಸ್ಯ ವೃದ್ಧಿರಪೇಕ್ಷಾ ಲೋಕಸ್ಯ ಹಿ ಮಂದದೃಷ್ಟಿಮ್ |

—ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 4-1

೫ 2 ವರ್ಧತೇ ಸರ್ವತ್ರ ವರ್ತತ ಇತಿ ವರ್ಧಮಾನಃ ಸರ್ವಗತಃ |

3 ನ ಹಿ ತ್ವಾ ರೋದಸೀ ಉಭೇ ಯುಘಾಯಮಾಣಿನಿನ್ಯತಃ |

—ಯು. ವೇ. 10-8

ನತ್ವಾ ಯುಘಾಯಮಾಣಂ ಹಿ ವರ್ಧಮಾನಂ ತು ರೋದಸೀ | ಸಂಹ್ರಾಪ್ತೃತಃ ಶ್ರೀ ಭೂಮೀ ಚ ಸಹಿತೇ ಚಾಪ್ರಸಾದತಃ |

—ಯು. ಭಾ.

ವರ್ಧಮಾನಂ-ಸರ್ವಗತಂ —ಯು. ಭಾ. ಟೀ.

೬ 4 ವರ್ಧಯಂತಿ ಯೋಗ್ಯಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ದೋಷಾನ್ ಛಿದಂತೀತಿ ನಾ ಯೋಗ್ಯ-ಜೀವಾತ್ಮನಃ ಜ್ಞಾನಭಕ್ತ್ಯಾದಿಗುಣೈಃ ಪೂರಯಂತೀತಿ ಸಾ ವರ್ಧಾಃ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿನಃ ದೇವಾಃ | ತಾನ್ ಮಾನಯಂತೀತಿ ವರ್ಧಮಾನಃ | 'ವರ್ಧ ಚೈದನ ಪೂರಣಯೋಃ'

೭ ತಮ್ಮ ದೋಷಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ (ಅಥವಾ) ತಮ್ಮನ್ನು ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಾದಿಗುಣಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಜೀವಾತ್ಮರನ್ನು ಆದರಿಸುವವನು.¹

೮ ಹಿಂಸಿಸುವ ಅಸೂರಿಗೆ ಬಲವನ್ನು ನೀಡುವವನು ಅಥವಾ ಅವರನ್ನು ನಾಶ ಪಡಿಸುವವನು.²

೯ ಇತರರ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತುಂಬಿಸುವ ಗುರುಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡುವವನು.³

೧೦ ಯೋಗ್ಯಜೀವರನ್ನು ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣರನ್ನಾಗಿಸುವ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವವನು ಅಥವಾ ಅವರಿಗೆ ಅವರವರ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಅವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವಧಿಯನ್ನು ನೀಡಿರುವವನು.⁴

೭ 1 ವರ್ಧಯಂತಿ ಸ್ವದೋಷಾನ್ ಛಿದಂತೀತಿ ನಾ ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಾದಿಭಿಃ ಸ್ವಾತ್ಮನ ಪೂರಯಂತೀತಿ ನಾ ವರ್ಧಾಃ ಸಾತ್ತ್ವಿಕಾಃ | ತಾನ್ ಮಾನಯಂತೀತಿ ವರ್ಧಮಾನಃ |

೮ 2 ವರ್ಧಯಂತಿ ಹರಾನ್ ಛಿದಂತೀತಿ ವರ್ಧಾಃ ಹಿಂಸಾಶೀಲಾಃ ಅಸುರಾಃ | ತೇಷಾಂ ಮಾನಂ ಬಲಂ ನಾಶೋ ನಾ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ವರ್ಧಮಾನಃ | 'ಮಾನಂ ಜ್ಞಾನಂ ಲಯಶ್ಚೈವ ಮರ್ಯಾದಾ ಚೈವ ಕಥ್ಯತೇ | ಉತ್ಪಾದನಂ ಚ ಸಂಖ್ಯಾನಂ ಬಲಂ ಚ ಕೃಚಿದುಚ್ಯತೇ' -ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 3-2-5)

೯ 3 ವರ್ಧಯಂತಿ ಛಿದಂತಿ ಅಜ್ಞಾನಮಿತಿ ಪೂರಯಂತಿ ಜ್ಞಾನಮಿತಿ ನಾ ವರ್ಧಾಃ ಗುರವಃ | ತೇಷಾಂ ಮಾನಂ ಜ್ಞಾನಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ವರ್ಧಮಾನಃ |

೧೦ 4 ವರ್ಧಯಂತಿ ಯೋಗ್ಯಜೀವಾನ್ ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಾದಿಗುಣೈಃ ಪೂರಯಂತೀತಿ ವರ್ಧಾಃ ತಾತ್ತ್ವಿಕಾಃ ದೇವಾಃ | ತೇಷಾಂ ಮಾನಂ ಉತ್ಪಾದನಂ ಮರ್ಯಾದಾ ನಾ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ವರ್ಧಮಾನಃ |

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಸತ್ಯ]

ಪ್ರ - ವ್ಯಾವಹಾರಿಕಸತ್ಯ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಸತ್ಯ ಎಂದು ಸತ್ಯದ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿತಗಳಾದ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾದಿ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ತೋರುವ ಕಾದಾಚಿತ್ಯ ವೃದ್ಧಿಯು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಸತ್ಯವೆಂದು ಭಗವಂತನ ಶಾಶ್ವತತ್ವವು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸತ್ಯದೊಂದೂ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರರಣೀಯವಾಗಿದೆ ಇಲ್ಲವಾದರೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದಿಗಳ ಕಾದಾಚಿತ್ಯ ವೃದ್ಧಿಯು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನೈಕಬಾಧ್ಯವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವು ಉಂಟಾಗುವವರೆಗೆ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕವಾಗಿ ಇರಲಾರದು ಅಲ್ಲವೇ?

ಉ - ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಬಾಧ್ಯತ್ವವು ವ್ಯಾವಹಾರಿಕಸತ್ಯದ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಇತರ ಮತದವರು ಹೇಳುವದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನ ಬಾಧ್ಯವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಆ ಕರ್ಮವು ಅವರ ಮತದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಸತ್ಯವಾಗಿದೆ

೨೬೩ ವಿವಿಕ್ತ:

೧ ಜೀವಜಡಾತ್ಮಕ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಇರುವವನು¹

ಸಕಲಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ, ಸರ್ವದೋಷ ದೂರನಾದ, ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಭಗವಂತನು ಸರ್ವ ವಿಲಕ್ಷಣನು 'ಸಮಾನನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಸರ್ವಾರ್ಥನು ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿ, ಆದರೆ ಸರ್ವಾರ್ಥನೆಗೆ ಹೊರಟ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು—ಭಗವಂತನು ಪರಾಶ್ರಯಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣನಾದವನು; ಚತುರ್ಮುಖಾದಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣನಾದವನು. ಹೀಗೆ ದುಃಖಾಸ್ಪಷ್ಟ ಚೇತನಕ್ಕಿಂತಲೂ, ದುಃಖಸ್ಪಷ್ಟಚೇತನರಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣನಾದವನು ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಸಾರಬದ್ಧ ಚೇತನರಿಗಿಂತಲೂ, ಮುಕ್ತ ಚೇತನರಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣನಾದವನು ಹೀಗೆ ಸಕಲ ಚೇತನರಿಗಿಂತಲೇ ವಿಲಕ್ಷಣನೆಂದ ಮೇಲೆ ಜಡಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣ ಎಂಬುದು ಕೈಮುತ್ತುನ್ನಾಯ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು²

೧ 1 ವೇವೇಕ್ತಿ ಸರ್ವಸ್ಯಾತ್ ಪೃಥಗ್ ಭವತೀತಿ ವಿವಿಕ್ತಃ । 'ವಿಚಿರ್ ಪೃಥಗ್ ಭಾವೇ'

2 ' . . ಸ ಏಷ ನೇತಿ ನೇತಾತ್ಮಾ . '

—ಬೃ. ಉ. 3-9-26

ಕುತ ಏವಂ ಸಮಾನನಾಮಕಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋಃ ಸರ್ವಾರ್ಥಾರತ್ನನಿತ್ಯತ ಅಹಸ—ಏಷ ಇತಿ ।

—ಭಾ. ಭೋ.

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸರ್ವವಿಲಕ್ಷಣತ್ವವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿ, ಅವನು ಸರ್ವವಿಲಕ್ಷಣ ನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಸರ್ವಾಧಾರನಾಗಿರುವನೆಂಬುದಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವರು.

ಭಗವಂತನು ಯಾಕೆ ಸರ್ವವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿರುವನು? ಎಂಬುದನ್ನೂ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತ—ಅವನು ಎಲ್ಲೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಯಾರಿಂದಲೂ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲೂ, ಯಾರಿಂದಲೂ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹಿಂಸಿಸಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಲ್ಲೂ ಯಾವುದೇ ದೋಷದಿಂದ ದೂಷಿತ ನಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಎಂದೆಂದೂ ಬಂಧನದ ಸಂಪರ್ಕ ಇವನಿಗಿಲ್ಲ ಯಾವತ್ತೂ ಎಲ್ಲೂ ಇವನಿಗೆ ನಾಶವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉಳಿದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೇ ಮೊದಲಾದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಭಗವಂತನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿಯೇ ತಿಳಿದಿರುವನು. ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ ಹಾಗೂ ಮುಕ್ತಾದಿಗಳೆಲ್ಲೂ ನಿತ್ಯತ್ವದಿ ಧರ್ಮಗಳಿರುವುದಾದರೂ, ಅವು ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಾಗಿ ಅಷ್ಟೇ. ಆದುದರಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಅಗ್ರಾಹತ್ವ, ಅಹಂತ್ವತ್ವಾದಿ ಗುಣಗಳು ಭಗವಂತನ ಅಸಾಧಾರಣ ಗುಣಗಳಾಗಿದ್ದು, ಅಂತಹ ಗುಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವನು ಸರ್ವವಿಲಕ್ಷಣನೆನಿಸಿರುವನೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವರು.¹

ಸ ಏಷ ಭಗವಾನ್ ನೈವಂ ಶ್ರೀವದನ್ಮಾಶ್ರಯೋ ಹರಿಃ | ನಚ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿವದ್ ವಿಷ್ಣು-
ನೈವಾಸೌ ಬದ್ಧವತ್ ಕೃಚಿತ್ | ನಚ ಮುಕ್ತವದೀತೇಶಃ ಕುತ ಏವ ಜಡೋಪಮಾಃ |
-ಬೃ. ಉ ಭಾ

ಇತಿ ನೇತ್ರಸ್ಯಾರ್ಥಃ ಏವಂ ನೇತಿ | ತದೇವ ವಿವೃಣೋತಿ—ಶ್ರೀವದನ್ಮಾಶ್ರಯ ಇತಿ |
ದ್ವಿತೀಯಸ್ಯ ನೇತ್ರ ಸ್ಯಾರ್ಥೋ ನಚ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿವದಿತಿ | ಏವಂ ದುಃಖಸ್ಪೃಷ್ಟತದಸ್ಪೃಷ್ಟ
ದ್ವಿವಿಧಚೇತನವಿವಕ್ಷಯಾ ತದ್ವೈಲಕ್ಷಣಪ್ರತಿಪಾದಕತಯಾ ನೇತಿ ನೇತಿ ನಾಕಂ
ವ್ಯಾಖ್ಯಾಯ ಇದಾನೀಂ ಬದ್ಧಮುಕ್ತದ್ವಿವಿಧಚೇತನವಿವಕ್ಷಯಾಹಿ ತದ್ವೈಲಕ್ಷಣ
ಪ್ರತಿಪಾದಕತ್ವೇನ ವ್ಯಾಚಷ್ಟೇ-ನೈವಾಸಾವಿತಿ | ನನೈವಂ ಚೇತನವೈಲಕ್ಷಣಮೇವ ಪ್ರತಿ-
ಪಾದಿತಂ ಜಡವೈಲಕ್ಷಣಂ ಕುತೋ ನ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯತ ಇತ್ಯತ ಅಹ—ಕುತ ಏವೇತಿ |
ಕೈಮುತ್ಯಸಿದ್ಧತ್ವೇನಾನುಕ್ರೀತಿ ಭಾವಃ |
-ಭಾ. ಬೋ.

1 ' ..ಅಗ್ರಹ್ಯೋ ನಹಿ ಗೃಹ್ಯತೇತರೀರ್ಯೋ ನಹಿ ತೀರ್ಯತೇತರಗೋ ನಹಿ ಸಜ್ಜ-
ತೇತಸಿತೋ ನ ವ್ಯಥತೇ ತ ರಿಷ್ಯತಿ... '

-ಬೃ. ಉ. 5-9-26

ಅಗ್ರಾಹ್ಯೋತೀರ್ಯಸಂಗೋತಸಾವಸಿತತ್ವ ನ ರಿಷ್ಯತಿ | ನಹಿ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಕ್ವಾಪಿ
ಕೇನಚಿದ್ ಜ್ಞಾಯತೇ ಕೃಚಿತ್ | ಸ್ವಲ್ಪೋತಪಿ ತೀರ್ಯತೇ ನೈವ ಕಾರಣಾತ್ ಕಾಲ-
ತೋತಪಿ ನಾ | ನ ಲಿಪ್ಯತೇ ಜಗನ್ನಾಥಃ ಕೃಚಿದ್ ದೋಷೇಣ ಕೇನಚಿತ್ | ಭೂತ-

ಭಗವಂತನು ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಗ್ರಾಹ್ಯನಾಗುವನು, ಹಿಂಸೆಗೊಳಗಾಗುವನು, ದೋಷದೂಷಿತನಾಗುವನು—ಮುಂತಾದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಮಾಣ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಲೇ, ಅವನು ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಅಗ್ರಾಹ್ಯ, ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಹಿಂಸೆಗೊಳಗಾಗದವನು—ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅವನಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲೇ ಬೇಕು—ಎಂಬುದಾಗಿ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು ಸಾಧಿಸಿರುವರು ಕೂಡಾ.¹ ಹೀಗೆ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು ಉಪದೇಶಿಸಿದ 'ನೇತಿ ನೇತಿ' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಅಸ್ತತ್ವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚವೂ ಶ್ರೇದಿಷ್ಯವಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿದೆ, ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಅವನ ಅನ್ವೇಷಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಬೇಕೆಂದು

ಪೂರ್ವೋ ಭವಿಷ್ಯೋ ವಾ ಬಂಧೋ ನಾಸ್ಯ ಕೃತಶ್ಚನ | ನಚ ನಾಶೋಽಭವತ್ ಕ್ವಾಪಿ
ನ ಶಿಷ್ಯತಿ ಚ ಕೃಚಿತ್ | ಅನ್ಯತ್ ಸರ್ವಂ ಗೃಹೀತಂ ಹಿ ತೇನ ಜ್ಞಾನಾದಿನಾ ಸದಾ |
ಅಶೀರ್ಯತ್ವಾದಯೋಽನ್ಯೇಷಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ತತ್ಪ್ರಸಾದತಃ | ಅತಸ್ತಸ್ಯಾತಿವೈಷಮ್ಯಾ-
ನ್ಯೇತಿ ನೇತ್ಯಾಹ ತಂ ಶ್ರುತಿಃ' -ಬೃ. ಉ. ಭಾ.

ನನು ನೇತಿ ನೇತೀತ್ಯುಕ್ತವೈಲಕ್ಷಣ್ಯೇ ಅಗ್ರಾಹ್ಯತ್ವಾದಿಕಂ ಹೇತುತ್ವೇನೋಚ್ಯತೇ |
ಇದಂ ಚೇದನ್ಯನಿಷ್ಠಂ ತದಾ ಕಥಂ ಹೇತುಃ ಸ್ಯಾದಿತ್ಯತಃ ಅನ್ಯಸ್ಯ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಅಗ್ರಾಹ್ಯ
ತ್ವಾದಿಕಂ ನಾಸ್ತೀತ್ಯಾಹ—ಅನ್ಯದಿತಿ | ಅನ್ಯತ್ ರಮಾದಿಕಂ ತೇನ ಪರಮಾತ್ಮನಾ ಗೃಹೀ
ತಮ್ | ಸರ್ವಾತ್ಮನೇತಿ ಶೇಷಃ | ನನು ಸರ್ವಾತ್ಮನಾಽಗ್ರಾಹ್ಯಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋರನ್ಯ-
ತ್ರಾಭಾವೇಽಪಿ ನಿರುಕ್ತಾಶೀರ್ಯತ್ವಸ್ಯ ರಮಾಯಾಂ ಮುಕ್ತೇಷು ಚ ಸತ್ತ್ವಾತ್ | ನಿರು-
ಕ್ತಾನಾಂ ಅಸಂಗತ್ವಾಬದ್ಧತ್ವಾನಾಶ್ಯತ್ವಾನಾಂ ಮುಕ್ತೇಷ್ವಭಾವೇಽಪಿ ರಮಾಯಾಂ
ಸತ್ತ್ವಾತ್ ಕಥಮಯಂ ತದ್ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯೇ ಹೇತುಃ ಸ್ಯಾದಿತ್ಯತಃ ಅಹ—ಅಶೀರ್ಯತ್ವಾದಯ
ಇತಿ | ಶ್ರುತೌ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೇಣ ಅಶೀರ್ಯತ್ವಾದಿಕಮೇವ ವಿವಕ್ಷಿತಮಿತಿ ಭಾವಃ | ತತಶ್ಚಾ
ಗ್ರಾಹ್ಯತ್ವಾದೇರನ್ಯಸಾಧಾರಣ್ಯಾಭಾವೇನ ತಸ್ಯ ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯೇ ಹೇತುತ್ವಂ ಯುಜ್ಯತ
ಏಕೇತ್ಯಾಹ—ಅತಃ ಇತಿ | -ಭಾ. ಬೋ.

1 'ನಹಿ ಗೃಹ್ಯತೇ' ಇತ್ಯಾದಿನಾ ಗ್ರಹಣಶೀರಣಾದಿಷು ಸರ್ವಪ್ರಮಾಣಾಭಾವಂ ದರ್ಶಯತಿ |
-ಬೃ. ಉ. ಭಾ.

* ನನು ಶ್ರುತೌ ಅಗ್ರಾಹ್ಯಃ ಅಶೀರ್ಯ ಇತ್ಯಾದ್ಯುಕ್ತಾರ್ಥೇ ನಹಿ ಗೃಹ್ಯತೇ ನಹಿ
ಶೀರ್ಯತ ಇತ್ಯಾದಿನಾ ತದೇವ ತತ್ರ ಹೇತುತ್ವೇನ ಕಥಮುಚ್ಯತ ಇತ್ಯತ ಅಹ-ನಹೀತಿ |
ತಥಾಚಾರ್ಥಾಭಾವೇ ಪ್ರಮಾಣಾಭಾವೋ ಹೇತುರುಚ್ಯತ ಇತಿ ನಾನುಪಪತ್ತಿರಿತ್ಯರ್ಥಃ |
-ಭಾ. ಬೋ.

‘ನಾರಾಯಣ ಶ್ರುತಿ’ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ¹

ಸಕಲ ವೇದಗಳೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸರ್ವವಿಕ್ಷಣನನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಡಲು ಹೊರಟಿವೆ—ಎಂಬುದಾಗಿ ಮಹೋಪನಿಷತ್ತು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ² ನಾರಾಯಣ ಶ್ರುತಿಯು—ಸಕಲ ವೇದಗಳೂ ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಿನ್ನನಾದವನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿವೆ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಾರ್ವಜ್ಞ್ಯ ಸರ್ವೇಶ್ವರ್ಯಾದಿ ಗುಣಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕವಾದುದೇ ಭೇದ ಅದುದರಿಂದ ಅವನ ಗುಣೋತ್ಕರ್ಷಪರಗಳಾದ ವೇದಗಳು ಅವನ ಭೇದಪರಗಳೂ ಆಗಿವೆ ‘ನೇತಿ ನೇತಿ’ ಮುಂತಾದ ವಾಕ್ಯಗಳು, ಭಗವಂತನು ಇತರ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗಿಂತ ಬೇರ್ಪಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿದರೆ, ‘ಯಃ ಸರ್ವಜ್ಞಃ’ ಇತ್ಯಾದಿ ವೇದವಾಕ್ಯಗಳು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಇತರ ವ್ಯಾವರ್ತಕ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತಿವೆ. ಹೀಗೆ ಸಕಲವೇದಗಳಿಗೂ ಭಗವಂತನು ಇತರ ಭಿನ್ನ ಎಂದು ಬೋಧಿಸುವುದರಲ್ಲೇ ತಾತ್ಪರ್ಯ—ಎಂದು ಸಮರ್ಥಿಸಿದೆ³

ಯಾವಾತನು ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನನನ್ನಾಗಿ ಉಪಪಾದಿಸುವನೋ, ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಅವನಿಗಿಂತ ಅಧಿಕ ಪ್ರಿಯನಾದವನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ⁴ ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಋಷಭ

1 ಅನ್ಯಕ್ತಾದಿಸಮಸ್ತಂ ತು ನೇತಿ ನೇತ್ಯಾದಿವಾಕ್ಯತಃ । ಬೋಧೇನ್ನೈವ ಪೃಥಗ್ ವಿಷ್ಣೋಃ ಕೃತ್ವಾ ಮೃಗ್ಯಃ ಸ ಕೇಶವಃ
-ನಾರಾಯಣಶ್ರುತಿಃ (ಗೀ. 15-4)

2 ಸರ್ವೋತ್ತಮಂ ಸರ್ವಸೋಷ್ಯವ್ಯಪೇತಂ ಗುಣೈರಶೇಷೈಃ ಪೂರ್ಣಮನ್ಯಂ ಸಮಸ್ತಾತ್ ।
ವೈಲಕ್ಷಣ್ಯಾದ್ ಜ್ಞಾಪಯಿತುಂ ಪ್ರವೃತ್ತಾಃ ಸರ್ವೇ ನೇದಾ ಮುಖ್ಯತೋ ನೈವ ಚಾನ್ಯತ್
-ಮಹೋಪನಿಷತ್ (ವಿ. ತ. ವಿ.)

3 ಸರ್ವೇ ನೇದಾ ಹರೇರ್ಭೇದಂ ಸರ್ವಸ್ಮಾದ್ ಜ್ಞಾಪಯಂತಿ ಹಿ । ಭೇದಃ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ-
ಸಾರ್ವಜ್ಞ್ಯಸರ್ವೇಶ್ವರ್ಯಾದಿಕಶ್ಚ ಸಃ । ಸ್ವರೂಪಮೇವ ಭೇದೋತ್ತಯಂ ವ್ಯಾವೃತ್ತಿಶ್ಚ
ಸ್ವರೂಪತಾ । ಸರ್ವವ್ಯಾವೃತ್ತಯೇ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸ್ವಶಬ್ದೋತ್ತಯಂ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ । ಸರ್ವ
ವ್ಯಾವೃತ್ತತಾಮೇವ ನೇತಿ ನೇತ್ಯಾದಿಕಾ ಶ್ರುತಿಃ । ವಿಷ್ಣೋರತೋ ವದೇದನ್ಯಾ ಆಪಿ
ಸರ್ವಾ ನ ಸಂಶಯಃ
-ನಾರಾಯಣ ಶ್ರುತಿಃ (ವಿ. ತ. ವಿ.)

4 ಉಪಪಾದಯೇತ್ ಪರಾತ್ಮಾನಂ ಜೀವೇಭ್ಯೋ ಯಃ ಪದೇ ಪದೇ ಭೇದೇನ್ನೈವ ನನ್ಯ
ತಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರಿಯೋ ವಿಷ್ಣೋಸ್ತು ಕಶ್ಚನ ।

-ಪಾದ್ಮ (ಭಾಗ ತಾ. ೨. 5-5-26)

* ‘ಯೋ ಹರೇಶ್ಚೈವ ಜೀವಾನಾಂ ಭೇದವಕ್ತಾ ಹರೇಃ ಪ್ರಿಯಃ’

-ಭಾಗ. ತಾ. ೨. 5-5-26

ನಾಪುಕ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವನು—ಚರಾಚರ ಸಕಲವೂ ನನಗೆ ಅಧಿಷ್ಠಾನವಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಸಮ್ಮಾನಾರ್ಹವಾದುದು. ಹೀಗೆ ಸಮ್ಮಾನಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅಧಿಷ್ಠಾನಗಳಾಗಿರುವವುಗಳಿಗೂ ಅವುಗಳಿಗಿಂತ ಪ್ರತ್ಯೇಕನಾಗಿರುವ ನನಗೂ ಇರುವ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಪ್ರತ್ಯೇಕನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಣ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನೀವು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ನನಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಮಹಾಪೂಜೆ ಎನಿಸಿದೆ—ಎಂದು.¹

೨ ಪವಿತ್ರನಾಗಿರುವವನೇ.

ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವು ಪವಿತ್ರವಾದುದು ಅದರ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದಾಗಿ ಪಾಪಿಯು ತನ್ನ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಅಂತಹ ಪವಿತ್ರನಾದ, ಶುದ್ಧನಾದ ಭಗವಂತನಿಂದಾಗಿ ನಾವೂ ಪವಿತ್ರರಾಗಿ ಸಂಸಾರವನ್ನು ದಾಟೋಣ—ಎಂದು ಮಹಾನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹಾರೈಸಲಾಗಿದೆ.²

೩ ಏವೇಕಿಯಾಗಿರುವವನೇ³

- 1 ಸರ್ವಾಣಿ ಮದ್ವಿಷ್ಣುತಯಾ ಭವದ್ವಿಶ್ವರಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಸುತಾ ಧ್ರುವಾಣಿ ।
ಸಂಭಾವಿತವ್ಯಾನಿ ಪದೇಹದೇ ವೋ ವಿವಿಕ್ತದೃಷ್ಟಿಸ್ತದಂತಾರ್ಹಣಂ ನೇ ॥

—ಭಾಗ. 5-5-26.

ಚರಾಣಿ ಧ್ರುವಾಣಿ ಸ್ಥಿರಾಣಿ ಚೇತಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಮದಾವಾಸಸ್ಥಾನಭೂತಾನೀತಿ ಹೇ ಸುತಾಃ, ಭವದ್ವಿಃ ಸದಾ ಸಮ್ಮಾನನಾಮರ್ಹಂತಿ । ತಥಾ ಚ ಪದೇಹದೇ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣಂ ಯುಷ್ಮಾಕಂ ಯಾ ವಿವಿಕ್ತದೃಷ್ಟಿಃ ಅಧಿಷ್ಠಾನಭೂತಾನಾಂ ಭೂತಾನಾಂ ಸಕಾಲಾತ್ ಅಧಿಷ್ಠಿತಸ್ಯೇಶ್ವರಸ್ಯ ಭೇದದರ್ಶನಂ ತದೇವ ಮಮ ಮಹದರ್ಹಣಮ್ । ಜೀವೇಭ್ಯೋ ವಿವಿಕ್ತಸ್ಯ ಈಶ್ವರಸ್ಯ ದೃಷ್ಟಿರ್ವಾ । ಜೀವೇಶ್ವರಯೋರ್ವಿವಿಕ್ತತಯಾ ದೃಷ್ಟಿರ್ವಾ ।

—ಬ ಗೋ. (ಭಾ. ೩).

೨ 2 'ವಿವಿಕ್ತಾ ಪೂತವಿಜನಾ ....'

—ಅ. ಕೋ.

- 3 'ಚರಣಂ ಪವಿತ್ರಂ ವಿತತಂ ಪುರಾಣಂ ಯೇನ ಪೂತಸ್ತರಿತಿ ದುಷ್ಕೃತಾನಿ ತೇನ ಪವಿತ್ರೇಣ ಶುದ್ಧೇನ ಪೂತಾ ಅತಿಪಾಪ್ಮಾನಮರಾತಿಂ ಶರೇಮ್'
—ಮಹಾನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್

೩ 4 ವಿವಿಕ್ತಂ ತ್ರಿಷ್ವಸಂಪ್ರಕೇ ರಹಃ ಪೂತವಿನೇಕಿಷು'

—ಮೇದಿನೀ ।

ಅನಾದಿ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಭಗವಂತನಿಡೆಗೆ ಸಾಗಲು ಪರಾಪರತತ್ವ ವಿಷಯಕವಾದ ವಿವೇಕವು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಎಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು, ಇಂತಹ ವಿವೇಕವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಭಗವಂತನನ್ನ ಶರಣಾಗತನಾಗಬೇಕೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು.¹ ಹೀಗೆ ಉಳಿದವರಿಗೆ ಪರಾಪರತತ್ವವಿಷಯಕ ವಿವೇಕವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲ ಭಗವಂತನು ಸ್ವತಃ ವಿವೇಕಿ ಆಗಿಯೇ ಇರುವನೆಂಬುದು ಸುತರಾಂ ಸಿದ್ಧ.

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ವಿವಿಕ್ತತ್ವವೇ ಪ್ರತಿಸಾದ್ಯ]

ಪ್ರ.- 'ಸ ವಾ ಏಷಃ ನೇತಿನೇತಿ' ಶ್ರುತಿಯು ಆತ್ಮಮಿಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೋ ಅಥವಾ ಪ್ರಪಂಚ ಮಿಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೋ? ಆತ್ಮ ಮಿಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮನು ಶಾಸ್ತ್ರೈಕ ಸಮುಧಿಗಮ್ಯನು. ಅಂತಹ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಸ್ವಬೋಧಿತನಾದ ಆತ್ಮನನ್ನು ಮಿಧ್ಯಾ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ 'ಪ್ರಕ್ಷಾಲನಾದ್ಧಿ ಪಂಕಸ್ಯ ದೂರಾದಸ್ಪರ್ಶನಂ ಪರಂ' ಎಂಬ ನ್ಯಾಯ ವಿಷಯವಾಗು ತ್ತದೆ. ಕೆಸರನ್ನು ಬೇಕು ಬೇಕು ಎಂದು ಮುಟ್ಟಿದವನು ಆ ಕೈಯನ್ನು ತೊಳೆಯುತ್ತಾನೆ ಕೆಸರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಕೈ ತೊಳೆಯತಕ್ಕವನು ಕೆಸರನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಾರದು. ಅದರಂತೆ ಆತ್ಮ ಮಿಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುವದಾದರೆ ಆತ್ಮನು ಇದ್ದಾನೆಂದು ಬೋಧಿಸಬಾರದು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಶ್ರುತಿಯು ಪ್ರಪಂಚಮಿಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆಂದು ಪರಭಾಷ್ಯ ಕಾರರು ತಮ್ಮ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ ಅದುದರಿಂದ ಈ ಶ್ರುತಿಯು ಆತ್ಮನಿಗೆ ಸರ್ವ ವಿಲಕ್ಷಣತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸುವದು ಹೇಗೆ?

ಉ - ಈ ಶ್ರುತಿಯು ಪ್ರಪಂಚಮಿಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ ಪರಭಾಷ್ಯಕಾರರು ಈ ಶ್ರುತಿಯು ಪ್ರಪಂಚಮಿಧ್ಯಾತ್ಮವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಸರಿ ಅಲ್ಲ ಈ ಶ್ರುತಿಯು ಸ್ವರ್ಗ ನರಕಾದಿ ಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದೆ. ತಾನು ಬೋಧಿಸಿದ ಸ್ವರ್ಗನರಕಾದಿಗಳು ಸುಳ್ಳು ಎಂದು ತಾನು ಹೇಳಿದರೆ 'ಪ್ರಕ್ಷಾಲನಾದ್ಧಿ' ಎಂಬ ನ್ಯಾಯ ವಿಷಯತ್ವವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದಿಲ್ಲವೆ? ಅದುದ ರಿಂದ ಈ ಶ್ರುತಿಯು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸರ್ವವಿಲಕ್ಷಣತ್ವರೂಪವಿವಿಕ್ತತ್ವವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

1 ಆತ್ಮತ್ವನೇನಂ ಸುವಿರೂಢಮೂಲಂ ಅಸಂಗಶಸ್ತ್ರೇಣ ದೃಢೇನ ಛಿತ್ತಾ || ತತಃ ಪರಂ ತತ್ ಪರಿಮೂರ್ಗಿತವ್ಯಂ . ತನೇವ ಚಾದ್ಯಂ ಪುರುಷಂ ಪ್ರಹದ್ಯೇ .

-ಗೀ. 15-3,4

'ಅವ್ಯಕ್ತಾದಿಸಮಸ್ತಂ ತು ನೇತಿನೇತ್ಯಾದಿನಾಕೃತಃ | ಬೋಧೇನೈವ ಪೃಥಗ್ ವಿಷ್ಣೋಃ ಕೃತ್ವಾ ಮೃಗೈಃ ಸ ಕೇಶವಃ | ತಮೇವಾದ್ಯಂ ಪ್ರಹದ್ಯೇತ . '

-ನಾರಾಯಣಶ್ರುತಿ (ಗೀ. ತಾ.)

ಜಗದ್ವ್ಯಕ್ತಫೇದನಾರ್ಥವಿಂತಿ ಯೋಜ್ಯಮ್ |

-ಗೀ. ವಿ.

೨೬೪ ಶ್ರುತಿಸಾಗರ:

೧ (ಅನಂತ ಶ್ರುತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದು) ಅಂತಹ ಶ್ರುತಿಗಳಿಂದ ಸಾಗರದಂತೆ ಇರುವವನು.¹

೨ ನದಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಸಾಗರದಂತೆ ಶ್ರುತಿಗಳಿಗೆ ನೆಲೆ ಆಗಿರುವವನು.²

೩ ನದಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಸಾಗರದಂತೆ ಶ್ರುತ್ಯಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ನೆಲೆ ಆಗಿರುವವನು.³

ಭಗವಂತನ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಅನಂತ ವೇದಗಳೂ ಯಾವಾಗಲೂ ನೆಲೆಗೊಂಡಿವೆ.⁴ ಸಮಸ್ತ ವೇದಗಳೂ ನಿತ್ಯವೂ ಅವನ ಕಂಠದಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿರುವವು.⁵ ಶ್ರುತಿಗಳು ಸ್ವರೂಪತಃ

೧ 1 ಅನಂತಶ್ರುತಿಸಂಪನ್ನತ್ಯಾತ್ ಶ್ರುತಿಭಿಃ ಸಾಗರ ಇವ ಶ್ರುತಿಸಾಗರಃ | ಪರಿಪೂರ್ಣಗುಣೈಃ ಅರ್ಣವ ಇವ ಇತ್ಯರ್ಥೇ 'ಪರಿಪೂರ್ಣಗುಣಾರ್ಣವಃ' ಇತಿ ಯಥಾ ಸ್ತುತೀತೇ ಶಬ್ದತ್ | ಶಶ್ರ ಯಥಾ ಗುಣಾನಾಮನಂತತ್ವಸೂಚನಾರ್ಥವೋಪಮಾ, ತಥಾಽತ್ರಾಪಿ ಭಗವತಿ ವಿದ್ಯಮಾನಾನಾಂ ಶ್ರುತೀನಾಮನಂತತ್ವದ್ವೋತನಾಯ ಸಾಗರೋಪಮಾ |

೨ 2 ಶ್ರುತಯಃ ಸಾಗರ ಇವಾತ್ರ ನಿಧೀಯಂತ ಇತಿ ಶ್ರುತಿಸಾಗರಃ |

-ಶಾಂ. ಭಾ.

ನದೀನಾಂ ಸಾಗರ ಇವ ಶ್ರುತೀನಾಂ ಸಾಗರಃ, ಸರ್ವಾಸಾಂ ಶ್ರುತಿನಾಮನೇಕಶಾಖಾ-
ಭಿನ್ನಾನಾಮತ್ರ ನಿಧಾನಾದಿತಿ ವ್ಯಾಚ್ಛೇ-ಶ್ರುತಯಃ ಸಾಗರ ಇವಾತ್ರೇತಿ |

-ಶಾಂ. ಭಾ ವಿವೃತಿಃ

೩ 3 'ಶ್ರುತೀನಾಂ' ಇತ್ಯಭಿಮಾನಿವ್ಯಪದೇಶ ಇತ್ಯಂಗೀಕೃತ್ಯ ಶ್ರುತ್ಯಭಿಮಾನಿನಾಂ ದೇವಾನಾಂ ಸಾಗರ ಇವ ಶ್ರುತಿಸಾಗರಃ |

4 ನಿತ್ಯಾ ವೇದಾಃ ಸಮಸ್ತಾಶ್ಚ ಶಾಶ್ವತಾ ವಿಷ್ಣು ಬುದ್ಧಿ ಗಾಃ |

-ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ (ವಿ. ತ. ವಿ.)

5 'ಸಂತತಂ ಚಿಂತಯೇತ್ಯಂತಂ... ನೈಕುಂಠಸ್ಯಾಖಿಲಾ ವೇದಾಃ ಉದ್ವೀರ್ಯಂತೇತಿಹಿತಂ ಯತಃ'

-ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ.

ಅವನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವಂತೆ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವನನ್ನೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತ ಪ್ರತಿಪಾದಕಗಳಾಗಿಯೂ ಅವನಲ್ಲೇ ನೆಲೆಗೊಂಡಿವೆ¹. ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದ ಕೊನೆಯ ಎಂಟನೇ ಒಂದು ಭಾಗ ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಅವಧಿಯೆಲ್ಲವೂ ವೇದಗಳು ಬರೇ ಭಗವಂತನ ಸ್ತುತಿಯಲ್ಲೇ ಮಗ್ನಗಳಾಗಿದ್ದು ಅವನಲ್ಲೇ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವವು² ಹಾಗೆಯೇ ಶ್ರುತ್ಯಭಿಮಾನ ದೇವತೆಗಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೇ ಮೊದಲಾದವ ರೆಲ್ಲರೂ ಭಗವಂತನಲ್ಲೇ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವರು.

೪ ಶ್ರುತಿರೂಪವಾದ ನಾಗರಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು³

ಅನಂತ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಹಾಗೂ ಭಗವಂತನ ಅನಂತ ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಶ್ರುತಿಗಳು ಸಾಗರದಂತೆ ಇರುವವು ಅಂತಹ ಶ್ರುತಿಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ನೆಲೆ ಆಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಹಯಗ್ರೀವ ರೂಪದಿಂದ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿ ಮುಂದೆ ವೇದವಿದ್ಯೆಯು ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ, ವೇದಗಳಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ, ಭಗವಂತನು ಅವುಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯ ಎನಿಸಿರುವನು⁴

೫ ವೇದವನ್ನು (ಚತುರ್ಮುಖಾದಿಗಳಿಗೆ) ಉಪದೇಶಿಸುವವನು. ಮತ್ತೆ (ಸರ್ವದಾ) ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿರುವವನು⁵.

1 'ನಾರಾಯಣಪರಾ ವೇದಾಃ .. ..'

-ಭಾಗ. 2-5-14

ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯೇಷು ಸ ಹರ ಇತ್ಯಾದಿ ।

2 ಲಯಸ್ಯ ತ್ರಪ್ಪನೋ ಭಾಗಃ ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲ ಉದಾಹೃತಃ । ತತ್ತ್ವೈವ ವೇದಸಂಚಾರೋ ಹ್ಯನ್ಯದಾ ಸ್ತುತಿಮಾತ್ರಕಾಃ ।

-ನಾರದೀಯ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 10-94-14)

೪ 3 ಶ್ರುತಿಲಕ್ಷಣಃ ಸಾಗರೋ ಯಸ್ಯೇತಿ ।

-ಸ. ಸಂ.

4 ಯಶ್ಚಂದಸಾಮೃಷಭೋ ವಿಶ್ವರೂಪಃ ।

-ತೈ. ಉ. 1-7

ಯೋ ವಿಶ್ವರೂಪೋ ಭಗವಾಂತ್ಯಂದಸಾಮಧಿಪೋ ಹರಿಃ ।

-ತೈ. ಉ. ಭಾ.

೫ 5 ಶ್ರುತಿಂ ವೇದಂ ಸನೋತೀತಿ ಶ್ರುತಿಸಃ, (ಅ ಸಮ್ಯಕ್) ಗೃಣಾತೀತಿ (ಶಬ್ದಂ ಕರೋತೀತಿ) ಗರಃ । ಶ್ರುತಿಸತ್ವಾಸೌ ಗರಶ್ಚ (ಆಗರಶ್ಚ) ಶ್ರುತಿಸಾಗರಃ ।

-ಸ. ಸಂ

ಭಗವಂತನು ವೇದಗಳನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿರುವನು ಹಾಗೂ ಚತುರ್ಮುಖಾದಿಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವನು

೬ ಶ್ರುತಿಗಳ ಸಾರ ಆಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಗೋವರ್ಧನ ಮುಂತಾದ ಪರ್ವತಗಳ ಮೂಲಕ ಕ್ರೀಡಿಸಿರುವವನು¹.

೭ ನದಿಗಳಿಗೆ ಸಾಗರದಂತೆ ಸಕಲ ಸ್ತುತಿಗಳಿಗೂ ನೆಲೆ ಆಗಿರುವವನು².

ಆಕಾಶದಿಂದ ಬಿದ್ದ ನೀರು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸೇರುವಂತೆ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಪ್ರಣಾಮವೂ ಕೇಶವನಿಗೇ ತಲುಪುವುದು—ಎಂದಿರುವಂತೆ ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಸ್ತುತಿಯೂ ಭಗವಂತನಿಗೇ ಸೇರುವುದು

೮ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಆಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ವಿಷವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕುಡಿದಿರುವ ವಾಯುದೇವ, ಹಾಗೂ ಗೌಣವಾಗಿ ಕುಡಿದಿರುವ ರುದ್ರದೇವನಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು⁴.

೯ (ಅನಂತ ಶ್ರೋತ್ರೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು) ಅಂತಹ ಶ್ರೋತ್ರೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಸಾಗರದಂತೆ ಇರುವವನು⁵.

೬ 1 ಶ್ರುತಿಸಾರತ್ವಾಚ್ಛ್ರುತಸೋಽಗ್ನಿಗೋವರ್ಧನಾದಿಭಿಃ ರಮತ ಇತ್ಯಗರಃ | ಶ್ರುತಿಸಶ್ಚ-
ಸಾವಗರಶ್ಚ ಶ್ರುತಿಸಾಗರಃ |
-ಸ. ಸಂ.

೭ 2 'ಶ್ರು ಶ್ರವಣೇ' ಇತ್ಯಸ್ಮಾತ್ ಭಾವೇ ಕ್ತಿನ್ ಶ್ರುತಿಃ ಶ್ರವಣಂ ಗುಣಾನಾಂ ಶ್ರವಣಂ
ಸ್ತುತಿರಿತಿ ಯಾವತ್, ಶ್ರುತಿಭಿಃ ಸಾಗರ ಇತಿ ಶ್ರುತಿಸಾಗರಃ |
-ಶೀ. ಚಂ.

3 ಆಕಾಶಾತ್ ಪತಿಕಂ ತೋಯಂ ಯಥಾ ಗಚ್ಛತಿ ಸಾಗರಮ್ |
ಸರ್ವದೇವನಮಸ್ಕಾರಃ ಕೇಶವಂ ಪ್ರತಿ ಗಚ್ಛತಿ |

೮ 4 ಶ್ರೂಯತೇ ಇತಿ ಶ್ರುತಿಃ, ಗರೇಣ ವಿಷೇಣ ಸಹಿತೌ ಸಗರೌ ರುದ್ರನಾಯಕ | ತಯೋಃ
ಅಯಂ ಸಾಗರಃ |
-ವಿ. ರಾ. ಆಧಾರೇಣ

೯ 5 ಶ್ರುತಿಭಿಃ ಶ್ರೋತ್ರೇಂದ್ರಿಯೈಃ ಸಾಗರ ಇವ ಶ್ರುತಿಸಾಗರಃ |

ಭಗವಂತನ ವಿರಾಟರೂಪ ಸಾವಿರಾರು ಶ್ರೋತೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ, ಎಲ್ಲಿದೆ ಇರ.ವ ಭಗವಂತನ ಪುಟ್ಟ ಪುಟ್ಟ ರೂಪಗಳೂ ಶ್ರೋತೇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಆ ಪ್ರಯುಕ್ತವೂ ಭಗವಂತನ ಶ್ರೋತೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಅನಂತ ಇದಲ್ಲದೆ, ಎಲ್ಲರ ಶ್ರೋತೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಗವಂತನೇ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಆ ಪ್ರಯುಕ್ತವೂ ಅವನಿಗೆ ಅನಂತ ಶ್ರೋತೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಅನಂತ ಶ್ರೋತೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವನು. ಅವನು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೋತೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಸಾಗರನೇ ಆಗಿರುವನು.

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೇದೋಚ್ಚಾರಣೆ]

ಪ್ರ.- ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ವೇದಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳುವದಾದರೆ ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಧ್ವನಾತ್ಮಕ ಶಬ್ದವನ್ನು, ಆ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಉಪದಾನಕಾರಣವಾದ ಭೂತಾಕಾಶವನ್ನು ಒಪ್ಪಬೇಕಾದೀತು ಶಬ್ದೋಚ್ಚಾರಣವು ಧ್ವನಿಗೆ ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣವಾಗಿದೆ ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣಮಾತ್ರದಿಂದ ಉಪದಾನ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕಾರ್ಯವು ಹುಟ್ಟಲಾರದು ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂತಾಕಾಶವೆಂಬ ಕಾರ್ಯದ್ರವ್ಯವು ಇಲ್ಲ 'ತಸ್ಮಾದ್ವಾ ಏತಸ್ಮಾದಾತ್ಮನ ಆಕಾಶಃ ಸಂಭೂತಃ' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಭೂತಾಕಾಶವು ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೂಡಿಸಬೇಕು

ಉ.- ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂತಾಕಾಶವು ಸ್ಥೂಲರೂಪದಿಂದ ಇಲ್ಲ. ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಿಂದ ಉಂಟು, ಅದೇ ಪ್ರಲಯಕಾಲದ ವೇದೋಚ್ಚಾರಣಜನ್ಯಧ್ವನಿಗೆ ಉಪದಾನ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ ಅದುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೇದಗಳ ಉಚ್ಚಾರಣವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂಬುದು ಕೂಡುತ್ತದೆ.

ಸುಭುಜೋ ದುರ್ಧರೋ ವಾಗ್ಮೀ ಮಹೇಂದ್ರೋ ವಸುದೋ ವಸುಃ |

ನೈಕರೂಪೋ ಬೃಹದ್ರೂಪಃ ಶಿವಿವಿಷ್ಣುಃ ಪ್ರಕಾಶನಃ || ೨೯ ||

೨೯ಜ ಸುಭುಜಃ

೧ ಶೋಭನಗಳಾದ, ಸುಂದರಗಳಾದ ತೋಳುಗಳು ಉಳ್ಳವನು.¹

೧ 1 ಶೋಭನಾ ಭುಜಾ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸುಭುಜಃ |

೨ ಅನಂದ ರೂಪಗಳಾದ ತೋಳುಗಳು ಉಳ್ಳವನು.¹

ಭಗವಂತನ ತೋಳುಗಳೂ ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕಗಳೇ. 'ಚತುರ್ವೇದಶಿಖೆ'ಯು ಭಗವಂತನೇ ಅವನ ಬಲಗೈಯೂ, ಎಡಗೈಯೂ ಆಗಿರುವನೆಂದಿದ್ದರೆ,² 'ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತೆ'ಯು 'ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಭಗವಂತನ ಬಲಗೈಯೂ, ಅನಿರುದ್ಧನು ಅವನ ಎಡಗೈಯೂ ಆಗಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿಸಿದೆ.³ ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕಗಳೇ ಆಗಿರುವ ಅವನ ಭುಜಗಳು ಅವನಂತೆಯೇ ಗುಣಪೂರ್ಣಗಳು ನಿರ್ದಾಷ್ಟ್ಯಗಳು' ಜ್ಞಾನಾನಂದಾತ್ಮಕಗಳು⁴ ಅದ್ದರಿಂದಲೇ ಶೋಭನಗಳು

ಭಗವಂತನ ನಾಲ್ಕು ಭುಜಗಳು ಪುಷ್ಪವಾದವು ಹಾಗೂ ದುಂಡಗಾಗಿ ಇರುವವು. ಯಾವಾಗಲೂ ಜಗದ್ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲೇ ತೊಡಗಿರುವ ಅವು ಶಿಷ್ಟರಕ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ದುಷ್ಟ ಶಿಕ್ಷೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಕೇತವಾಗಿ ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಗದಾ ಹಾಗೂ ಪದ್ಮ—ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. ಹೀಗೆ ಉಪಾಸಕರಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದವುಗಳಿವು—ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು.⁵

೩ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಭೋಗಿಸುವವನು.⁶

೧ 1 'ಸ್ವಿತಾನ್ಮಂದ ಸಮುದ್ದಿಷ್ಟಃ... ' (ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 7-7-2) ಇತ್ಯಾನಂದರೂಪತ್ಯಾತ್ ಸು ಭಂಜಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸುಭಂಜಃ ।

2 'ಸ ಶಿರಃ ಸ ದಕ್ಷಿಣಃ ಪಶ್ಚಃ ಸ ಉತ್ತರಃ ಪಶ್ಚಃ.. '.

-ಚತುರ್ವೇದಶಿಖಾ (ಬೃ. ಸೂ. ಭಾ. 1-1-15)

3 'ಶಿರೋ ನಾರಾಯಣಃ ಪಕ್ಷೋ ದಕ್ಷಿಣಃ ಸವ್ಯ ಏವ ಚ । ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಶ್ಚಾನಿರುದ್ಧಶ್ಚ.. '.

-ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತಾ (ಬೃ. ಸೂ. ಭಾ. 1-1-15)

4 ಸಜ್ಞಾನಾನಂದಶೀರ್ಷೋತ್ತಮಃ ಸ ಜ್ಞಾನಾನಂದಬಾಹುಕಃ ..ಏವಂಭೂತೋ ಮಹಾವಿಷ್ಣುಃ ' ।

-ಪಾರಾಶ (ಈ. 1-8)

5 ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಪದ್ಮಧರಾಶ್ಚಿಂತ್ಯಾ ಹರೇರ್ಭಂಜಃ ।

ಪೀನವೃತ್ತಾ ಜಗದ್ರಕ್ತಾ ಕೇವಲೋದ್ಯೋಗಿನೋಽಪರಿಶಮಾ ॥

-ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ.

6 ಸುಷ್ಪಂ ಭಂಕ್ತ ಇತಿ ಸುಭಂಜಃ ।

೪ ಅನಂದವನ್ನು ಭೋಗಿಸುವವನು.¹

ಭಗವಂತನು ಗುಣಪೂರ್ಣನಾದ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ², ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುವನು.³ ಅಲ್ಲದೆ ಜೀವಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಷಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವಾಗ, ಆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಅಧಿಷ್ಠಾನವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ವಿಷಯ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸಾರಭಾಗವನ್ನಷ್ಟೇ ಅನುಭವಿಸುವನು⁴

೫ (ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತನ್ನು) ಸೃಷ್ಟಿಸುವವನು ಮತ್ತು (ಸಂಹಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಭಕ್ಷಿಸುವವನು

೪ 1 ಸು ಅನಂದಂ ಭುಂಕ್ತ ಇತಿ ಸುಭುಜಃ |

2 ' . ಸಾಕ್ಷಾದಪರೋಕ್ಷಾದ್ ಬ್ರಹ್ಮ ' -ಬೃ. ಉ. 5-5-1

ವಿನ್ನೈವಾನ್ಯಪ್ರಸಾದೇನ ಪೂರ್ಣಸರ್ವಗುಣಾತ್ಮಕಮ್ | ಪಶ್ಯನ್ನನುಭವತ್ಯೇವ ಸ್ವಂ ರೂಪಂ ಕೇಶವಃ ಪ್ರಭುಃ | ಸಾಕ್ಷಾದೇವಾಪರೋಕ್ಷಾತ್ ಸ ವಿಷ್ಣುರೇವ ತತಃ ಸ್ಫುತಃ | ಸಾಕ್ಷಾಚ್ಛಬ್ದಃ ಸ್ವತಂತ್ರತ್ವಮಪರೋಕ್ಷಸ್ತನ್ಮನಾವೃತಮ್ | ಅದನಂ ಭೋಗೇ ಉದ್ದಿಷ್ಟ-ಸ್ತಸ್ಮಾತ್ ವಿಷ್ಣುಸ್ತಥಾ ಸ್ಫುತಃ -ಬೃಹಚ್ಛ್ರುತಿ (ಬೃ ಉ. ಭಾ)

3 ' . ನಾನ್ಯತ್ ಕಿಂಚನ ಮಿಷತ್ . ' -ಐ. ಉ. 2-3 1-1

ಉನ್ನೇಷೋ ಗುಣಸಂಪೂರ್ಣರಾದ್ರಿಕ್ತಾನುಭವಃ ಸ್ಫುತಃ | ತದೇವ ಮಿಷಣಂ ನಾಮ ಸದ್ರೂಪಂ ಮಿನುತೇ ಯತಃ | ಮಿಷಚ್ಛ ನಾನ್ಯದ್ ವಿಷ್ಣೋರ್ಹಿ ಕಿಮುತೋನ್ನೇಷ-ದಿಷ್ಟತೇ | ಉಚ್ಛಿಷ್ಟಿರ್ವಿಷನ್ ಹಿ ಭಗವಾನ್ ಸರ್ವದೈವ ಜನಾರ್ದನಃ

-ಸತ್ತತ್ತ (ಐ. ಉ. ಭಾ.)

4 ...ಅತ್ರ ಭುಂಕ್ತೇ ಹೃಷೀಕ್ಮರ್ಮಧು ಸಾರಘಂ ಯತಃ

-ಭಾಗ. 4-23-64

೫ 5 ಸವತಿ ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲೇ ಜಗತ್ ಪ್ರಸೂತ ಇತಿ ಸುಃ | 'ಷು ಪ್ರಸನ್ನೈಶ್ಚರ್ಯಯೋಃ' | ಭುಂಕ್ತೇ ಪ್ರಲಯಕಾಲೇ ಜಗತ್ ಭಕ್ಷಯತೀತಿ ಭುಜಃ | ಸುಶ್ವಾಸೌ ಭುಜಶ್ಚ ಸುಭುಜಃ |

೬ (ಸ್ಥಿತಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತನ್ನು) ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಾಲಿಸುವವನು.¹

೭ ಸರ್ವಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಸರ್ವವನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವವನು.²

ಯಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ—ಅಶ್ವಿನೋನಾಮಕ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು ಬಹು ವಿಶ್ವದ ರಕ್ಷಕಗಳು ಹಾಗೂ ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಹು ಭಕ್ಷಿಸುವವುಗಳು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ 'ಪುರುಭುಜೌ' ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ.³

೮ ಸುಖವನ್ನು ಭೋಗಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು⁴

ಜೀವಾತ್ಮರು ಸಂಸಾರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ವಿಷಯ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಸುಖವನ್ನು ಭೋಗಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವವನೂ, ಮೋಕ್ಷಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವರೂಪ ಸುಖವನ್ನು ಭೋಗಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವವನೂ ಭಗವಂತನೇ⁶

೯ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇರುವ ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತನಾಗುವವನು⁷

೬ 1 ಸುಷ್ಮ ಭುನಕ್ತಿ ಜಗತ್ ಸಾಲಯತೀತಿ ಸುಭುಜಃ । 'ಭುಜಪಾಲನಾಭ್ಯವ-
ಹಾರಯೋಃ' ।

೭ 2 ಸವತಿ ಈಶ್ವರೋ ಭವತೀತಿ ಸುಃ । 'ಷಂ ಪ್ರಸವೈಶ್ವರ್ಯಯೋಃ' । ಭುನಕ್ತಿ ಸರ್ವಂ
ಸಾಲಯತೀತಿ ಭುಜಃ । ಸುಶ್ಚಾಸು ಭುಜಶ್ಚ ಸುಭುಜಃ ।

3 'ಅಶ್ವಿನಾ.. ಪುರುಭುಜಾ' -ಯು. ವೇ. 3-1
'...ಬಹುಗೋಸಾ ಬಹುಭುಜಾ' . ಅಶ್ವಿನೌ'
-ಯು. ವೇ. ಭಾ.

೮ 4 ಸು ಸುಖಂ ಭೋಜಯತೀತಿ ಸುಭುಜಃ । -ಸ. ಸಂ

5 'ಪುರುಷಃ ಸುಖದುಃಖಾನಾಂ ಭೋಕ್ತೃತ್ವೇ ಹೇತುರುಚ್ಯತೇ'
-ಗೀತಾ. 13-21

6 ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ತೇ ನಿಜಾನಂದನಾಪ್ನುವಂತಿ ಸ ಕೇಶವಃ ।
ತಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ರಮತೇ ಮುಕ್ತಃ ಸ್ವೀಭಿಯರ್ಯೈಶ್ಚ ಬಂಧುಭಿಃ ॥
-ಸಾಮಂಸಂಹಿತಾ (ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ. 8-4-2)

೯ 7 ಸುಷ್ಮ ಭವಂತೀತಿ ಸುಭುವಃ ಜ್ಞಾನಿನಃ, ತೇಷು ಜಾಯತೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತ ಇತಿ
ಸುಭುಜಃ ।

೧೦ (ಅನಂರರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ) ಅಧಿಕವಾಗಿ ಕುಟಿಲನಾಗಿ ಇರುವವನು¹

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಅನಂದಕ್ಕೆ ಭುಜಾಕಾರ]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನ ಭುಜವು ಅನಂದರೂಪವು ಆಗುವದು ಹೇಗೆ? ಅನಂದವು ದ್ರವ್ಯವು ಅಲ್ಲ. ಅದು ಒಂದು ಗುಣ ಗುಣಕ್ಕೆ ಆಕಾರವು ಇಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಸಾಕಾರ ಭುಜವು ಅನಂದ ರೂಪವೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವದು?

ಉ:- 'ಯಥಾ ಶೌಕ್ಲ್ಯಾದಿಕಂ ರೂಪಂ ಗೋರ್ಭವತ್ಯೇವ ಸರ್ವಥಾ' ಎಂದು ಮಹಾಭಾರತ ತಾತ್ಪರ್ಯ ನಿರ್ಣಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಅಂದರೆ ಗೋವಿನಲ್ಲಿ ಶುಕ್ಲರೂಪವು ಇದೆ ಅದು ಖಂಡಿತವು ಅಲ್ಲ ಅಂದರೆ ಅದು ಯಾವದಾಶ್ರಯಭಾವಿ, ಗೋವು ಇರುವಷ್ಟು ಕಾಲ ಇರುತ್ತದೆ ಅದುದರಿಂದ ಅದು ಗೋಸ್ವರೂಪ. ಆ ಗೋಸ್ವರೂಪವಾದ, ವಿಶೇಷ ಬಲದಿಂದ ಗುಣರೂಪವೂ ಅದ ಆ ಶುಕ್ಲರೂಪವು ಗೋವಿನ ಆಕಾರವುಳ್ಳದ್ದು. ಹೇಗೆ ಗುಣವಾಗಿ ಇರುವ ಶುಕ್ಲರೂಪವು ಗೋಸ್ವರೂಪವಾದುದರಿಂದ ಸಾಕಾರವಾಗಿರುತ್ತದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನ ಭುಜಸ್ವರೂಪವಾಗಿದ್ದು ವಿಶೇಷಬಲದಿಂದ ಗುಣವೂ ಆಗಿರುವ ಅನಂದವು ಭುಜಾಕಾರ ವುಳ್ಳದ್ದು ಆಗಬಹುದು.

೨೬೬ ದುರ್ಧರಃ

೧ ಯಾರಿಂದಲೂ ಧರಿಸಲೂ ಅಶಕ್ತನಾಗಿರುವವನು²

ಸಕಲಾಧಾರವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಗೂ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು ಆಧಾರನಾಗಿದ್ದು, ಅಂತಹ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಧರಿಸುವವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ—ಎಂದು ಪಾದ್ಮ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ. ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದ 'ಗರಿಮಾ' ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆದವನೇ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಭಾರವನ್ನು ಹೊಂದುವನೆಂದ

೧೦ 1 ಅಸುರೇಷು ಸುಷ್ಮ ಭುಜತಿ ಕುಟಿಲೋ ಭವತೀತಿ ಸುಭುಜಃ | 'ಭುಜ ಕುಟಿಲೇ' |

೧ 2 ನ ಕೇನಾಪಿ ಧಾತಯಿತುಂ ಶಕ್ಯತ ಇತಿ ದುರ್ಧರಃ |

3 ಆಧಾರಃ ಪ್ರಕೃತೇರ್ವಿಷ್ಣುರ್ನಾಧಾರಸ್ತು ಹರೇಃ ಕೃಚಿತ್ |

-ಪಾದ್ಮ (ಭಾಗ. ತಾ. ಸಿ. 11-22-25)

ಮೇಲೆ, ಗರಿಮಾಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ¹ ಭಗವಂತನು ಅದೆಷ್ಟು ಭಾರವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು! ಶಿಲೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಭಾರವ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದಲೇ ಭಾರವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ² ಭಗವಂತನು, ಸ್ವತಃ ಅದೆಷ್ಟು ಭಾರವುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು! ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಇತರರಿಗೆ ಅಧಾರ್ಯ ಎನಿಸಿರುವನು ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಾಗಿ, ಅಚಿಂತ್ಯ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಿಯಷ್ಟೇ ಗರುಡ, ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾದಿಗಳು ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳುವರು ವಾಮನಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಎನ್ನ ದುರ್ಧರತ್ವವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿರುವನು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಬಲಿಯ ಯಜ್ಞ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ನರ್ಪದಾ ತೀರಕ್ಕೆ ಸಾಗುವಾಗ ತನ್ನ ಭಾರದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಾಗಿಸುತ್ತ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು³

೨ (ಧ್ಯಾನಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಬಹಳ ಕಷ್ಟದಿಂದ (ಮನಸ್ಸಲ್ಲಿ) ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಗ್ಯನಾದವನು⁴

ಭಗವಂತನನ್ನು ಮನಸ್ಸಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಮನಸ್ಸು ಭಗವಂತನ ಸಮಗ್ರ ರೂಪದ ಧಾರಣೆಯಿಂದ ವಿಚಲಿತವಾಯಿತೆಂದರೆ ಅವನ ಒಂದೊಂದೇ ಅಂಗವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಕ್ರಮೇಣ ಸಮಗ್ರ ರೂಪದ ಸ್ಮರಣೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಸುದೃಢವಾಯಿತೆಂದಾಗ ಮತ್ತೆ ಅವನ ಸಮಗ್ರ ರೂಪವನ್ನೇ ಧರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು 'ಧ್ಯಾನಯೋಗ' ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ.⁵

1 ಶ್ರೀಲೋಕಸಮಭಾರಸ್ತು ಗರಿಮಾ ಚಾಸಿ ಕೀರ್ತಿತಾ । . ಸಿದ್ಧಯಃ ಪರಿವೂರ್ಣಾಸ್ತು
ವಿಷ್ಣೋರೇಕಸ್ಯ ನಾನ್ಯಗಾಃ ।
-ಐಶ್ವರ್ಯ (ಭಾಗ. ತಾ. ೧. 11-15-5)

2 ಶಿಲಾದ್ಯೇಷು ಸ್ಥಿತೋ ವಿಷ್ಣುರ್ಭಾರದಾಢ್ಯಾದಿಕಾರಣಮ್ ।
-ಐ. ಉ ಭಾ. 2-2-2-2

3 ಜಗಾನು ತತ್ರಾಖಿಲಸಾರಸಂಭೃತೋ ಭಾರೇಣ ಗಾಂ ಸನ್ನಮಯನ್ ಪದೇ ಪದೇ ॥
-ಭಾಗ. 8-18-20

೨ 4 ದುಃಖೇನ ಧ್ಯಾನಕಾಲೇ ಧಾರ್ಯತ ಇತಿ ದುರ್ಧರಃ ।

5 ' . ಯದಾ ತು ವಿಚಲೇತ್ ತತಃ ಪ್ರತ್ಯಂಗಂ ಗಾರಣಂ ಕುರ್ಯಾನ್ನನೋ ಯಾವತ್
ಸಮಗ್ರಗಮ್ । ಪ್ರತ್ಯಂಗಾಭ್ಯಾಸತೋ ಯಾವತ್ ಸಮಗ್ರೇ ಸುಸ್ಥಿರಂ ಮನಃ । ತದಾ
ಪುನಃ ಸವ ಗ್ರಂ ತುಂ ಧಾರಯೇದ್ ಯತ್ಕತೋ ಬುಧಃ'

-ಧ್ಯಾನಯೋಗ (ಭಾಗ. ತಾ. ೧. 11-14-44)

ಅವನು ಒಳ್ಳೆಯ ಬುದ್ಧಿಮೂಲಕನಾಗಿ ಹೊರಡುವ ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತನ್ನು ಹೊಂದಿರುವನೆಂಬ ರೂಪುತಾರಾಂ ಸಿದ್ಧ ಅಲ್ಲದೆ ಅವನು ತನ್ನ ಅಪತಾರಗಳ್ಳ ತನ್ನ ವಾಗ್ಮಿತ್ವವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿರುವನು

ರಾಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿರುವ ವಾಗ್ಮಿತ್ವವನ್ನು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಋಷಿಗಳು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವರು 'ಮಧುರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವವನು, ಪ್ರಿಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವವನು ಸತ್ಯವಾದಿ¹ ವಾಚಸ್ಪತಿಯಂತೆ ಒಂದರ ವೇಲೆ ಮತ್ತೊಂದು ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸುವವನು² ಮೊದಲು ಮಂದಹಾಸ ಬೀರಿ ಬಳಿಕ ಮಾತನಾಡುವವನು³—ಹೀಗೆಲ್ಲ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಋಷಿಗಳು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ವಾಗ್ಮಿತ್ವದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವರು

ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲೂ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ವಾಗ್ಮಿತ್ವವನ್ನು ತನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸಿರುವನು. ಗೋಪಿಕಾಸ್ತ್ರೀಯರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವಾಗ್ಮಿತ್ವದ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಕೊಂಡಾಡಿರುವರು— ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮಾತು ಸುಂದರ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಕೇಳಲು ಇಂಪಾದದ್ದು ಅರ್ಥಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ವಿದ್ವಾಂಸರೂ ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಬೇಕಾದಂತಹದ್ದು⁴ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪಾಂಡವರ ರಾಯಭಾರಿಯಾಗಿ ಕೊರವಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ಪರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವಾಗ ತನ್ನ ವಾಗ್ಮಿತ್ವವನ್ನು ಅಧಿಕ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿರುವನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಆಗಿನ ಮಾತಿನ ವೈಖರಿಗೆ ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ತಬ್ಧರಾಗುವರು. ಮನಸ್ಸಲ್ಲೇ ಅವನ

‘ಸುನಾಚಾಂ ಪ್ರೇರಕಾ ಸದಾ । ಸುಬುದ್ಧಿಜ್ಞಾಪಿಕಾ ಸೈವ. .’

—ಮ. ವೇ. ಭಾ

1 ಬುದ್ಧಿಮಾನ್ ಮಧುರಾಭಾಷೀ ಪೂರ್ವಭಾಷೀ ಪ್ರಿಯಂವದಃ ।

—ಮ. ರಾ. ಅಯೋಧ್ಯಾ 1-13

* ಪ್ರಿಯನಾದೀ ಚ ಭೂತಾನಾಂ ಸತ್ಯನಾದೀ ಚ ರಾಘವಃ ।

—ಮ. ರಾ. ಅಯೋಧ್ಯಾ 2-32

2 ಉತ್ತರೋತ್ತರಯುಕ್ತೀನಾಂ ವಕ್ತಾ ವಾಚಸ್ಪತಿಯಥಾ ।

—ಮ. ರಾ. ಅಯೋಧ್ಯಾ 1-17

* ಉತ್ತರೋತ್ತರಯುಕ್ತಾ ಚ ವಕ್ತಾ ವಾಚಸ್ಪತಿಯಥಾ ।

—ಮ. ರಾ. ಅಯೋಧ್ಯಾ 2-43

3 ಸ್ಥಿತಪೂರ್ವಾಭಿಲಾಷೀ ಚ . ।

—ಮ. ರಾ. ಅಯೋಧ್ಯಾ 2-42

4 ಮಧುರಯಾ ಗಿರಾ ವಲ್ಲುವಾಕ್ಯಯಾ ಬುದ್ಧಮನೋಜ್ಞಯಾ ಪುಷ್ಕರೇಕ್ಷಣ ।

—ಭಾಗ. 10-31 8

ಮಾತನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಆದರಿಂದ ರೋಮಾಂಚಗೊಳ್ಳುವರು ಯಾರೂ ಏನೂ ಮಾತನಾಡಲೂ ಉತ್ಸಾಹ ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ¹ ಇಂತಹ ವಾಗ್ಮಿತ್ವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನದು!

ಪುತ್ರಸ್ತಗಳಾದ ವೇದಾದಿ ವಚನಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು²

ವೇದಗಳು ನಿತ್ಯಗಳೇ ಆಗಿರುವದಾದರೂ, ನಿತ್ಯಗಳಾಗಿರುವಂತೆ ಅವುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವವನು ಭಗವಂತನು ಚತುರ್ಮುಖದಿಗಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿರುವವನೂ ಅವನೇ. ಅವುಗಳಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾಗಿರುವವನೂ ಭಗವಂತನೇ ವೇದಗಳಿಗೆ ಪೋಷಕಗಳಾದ ಮಹಾಭಾರತ, ಪುರಾಣಾದಿಗಳನ್ನು ಭಗವಂತನೇ ರಚಿಸಿರುವನು

ಹೀಗೆ ವೇದಾದಿ ಸಚ್ಚಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಅವುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿ ಆಗಿರುವವನು ಭಗವಂತನು.

೩ ವೇದವಚನದಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವವನು³

೪ ಸರಸ್ವತಿ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯವರನ್ನು ನೋಸೆ ಹಾಗೂ ಪತ್ನಿಯರನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವವನು⁴

೫ ಪುತ್ರಸ್ತಗಳಾದ ಮಾತು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಇವುಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಅತಿಶಯವಾಗಿ

1 ತದ್ವಾಕ್ಯಂ ಸಾರ್ಥಿನಾಃ ಸರ್ವೇ ಹೃದಯೈಃ ಸಮವೂಜಯನ್ | ನ ತತ್ರ ಕಶ್ಚಿದ್ವಕ್ತುಂ
ಹಿ ವಾಚಂ ಪ್ರಾಕ್ರಾವದಗ್ರತಃ | ಸ್ತಿಮಿತಾ ಹೃಷ್ಟರೋಮಾಣ ಆಸನ್ ಸರ್ವೇ ಸಭಾ-
ಸದಃ |
-ಮ. ಭಾರ. ಉದ್ಯೋಗ 95-63

೨ 2 ಪುತ್ರಸ್ತಃ ವೇದಾದಿನಾಚಃ ಈಶಿತವ್ಯತಯಾ ಅಸ್ಯ ಸಂತೀತಿ ವಾಗ್ಮೀ |

೩ 3 ವೇದವಾಚಾ ಮೀಯತ ಇತಿ ವಾಗ್ಮೀ | -ಖ ರಾ.
ಏತದ್ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಸಾರೇಣ 'ವಾಗ್ಮೀ' ಇತಿ ಸಂಧಿಃ ಛಾಂದಸಃ |

೪ 4 ' ಗಿರ್ವಾಗ್ ವಾಣೀ ಸರಸ್ವತೀ—ಇತಿ ವಾಕ್ ಸರಸ್ವತೀ | ಮಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ | ವಾಕ್ ಚ
ಮಾ ಚ ವಾಜ್ ಮೇ ಸರಸ್ವತೀಲಕ್ಷ್ಮೀಃ | ತೇ ಅಸ್ಯ ಸ್ನುಷಾಭಾರ್ಯಾತ್ಮೀನ ಸ್ತ ಇತಿ
ವಾಜ್ ಮೀ | ವಾಜ್ ಮೀ ಏವ ವಾಗ್ಮೀ | ಸಂಧಿಃ ಛಾಂದಸಃ |

ಯಾವಾಗಲೂ ಹೊಂದಿರುವವನಿ

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ದುಃಖದಂತೆ ದುಷ್ಟ ಜ್ಞಾನಮಾತುಗಳಿಲ್ಲ]

ಪ್ರ ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಳ್ಳೆಯದಾದ ಒದ್ದಿ ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಕನಾಗಿ ದ್ದಾನೆ ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಒಳ್ಳೆ ಬುದ್ಧಿ ಒಳ್ಳೆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಏನು ಎಂದು ಅವನ ಪಾತ್ರೀ ನಾಮದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದಾದರೆ ಅವನು ದುಷ್ಟರಿಗೆ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿ ಮತ್ತು ದುಷ್ಟ ಮಾತು ಗಳ ಪ್ರೇರಕನಾದುದರಿಂದ ದುಷ್ಟ ಬುದ್ಧಿ ದುಷ್ಟಮಾತುಗಳನ್ನು ಏನು ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗ ಲಾರದೇ?

ಉ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಲ್ಲರ ಸುಖ ದುಃಖಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಕನಾದರೂ ಅವನಿಗೆ ಸುಖವು ಮಾತ್ರ ಇದೆ ದುಃಖವು ಇಲ್ಲ ಅದು ಏಕೆ? ಸುಖ ದುಃಖ ಪ್ರೇರಕತ್ವದಿಂದ ಸುಖ ದುಃಖಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ಸ್ವತಂತ್ರನು ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ಯಾವ ಸೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾವನು ಸ್ವತಂತ್ರನೋ ಅವನು ಅದನ್ನು ತನಗೆ ಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸಿದರೆ ಮಾತ್ರ ಅದು ಅದಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ ಸುಖ ದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅದನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅದು ಅವನಿಗೆ ಸದಾ ಇದೆ. ಅದರಂತೆ ದುಃಖವನ್ನು ತನಗೆ ಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುವದಿಲ್ಲ ಆದುದರಿಂದ ಅದು ಅವನಿಗೆ ಇಲ್ಲ ಅದರಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ದುಷ್ಟ ಬುದ್ಧಿ ದುಷ್ಟ ಮಾತುಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಕನಾದ್ದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರವು ಸಿದ್ಧವಾದರೂ, ಅದು ತನಗೆ ಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುವದಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅದು ಅವನಿಗೆ ಇಲ್ಲ

೨೬೮ ಮಹೇಂದ್ರ:

೧ ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿರುವವನು ಅಥವಾ ಉತ್ತಮನಾಗಿರುವವನು ಅಥವಾ ಪೂಜ್ಯನಾಗಿರು ವವನು ಮತ್ತು ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನನು.

1 ವಾಕ್ ಚ ಮಾ ಜ್ಞಾನಂ ಚ ನಾಬೋಮೇ | ತೇ ಅಸ್ಯ ಸ್ತ ಇತಿ ನಾಬೋಮೀ | ನಾಬೋಮೀ ಏವ ನಾಗ್ನೀ | ಸಂಧಿಃ ಛಾಂದಸಃ | ಹ್ರಶಂಸಾರ್ಥೇ, ಅತಿಶಯಾರ್ಥೇ, ನಿತ್ಯಯೋಗೇ ಚ ವಿವಕ್ತಿತೇ ಇನಿಪ್ರತ್ಯಯಃ |

೧ 2 'ತೇಜೋವೈಶ್ವರ್ಯ ಉತ್ತಮಾರ್ಥೇ ಚ ಪೂಜ್ಯಾರ್ಥೇ ಚ ಹ್ರಯಂಜ್ಯತೇ | ಮಹಚ್ಛಬ್ದಃ...' ಇತಿ ಶಬ್ದ ನಿರ್ಣಯಾ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ 4-6-40) ನುಸಾರೇಣ ಮಹಾನ್ ತೇಜಸ್ವೀ, ಉತ್ತಮಃ ಪೂಜ್ಯೋ ವಾ | ಇಂದತಿ ಪರಮೇಶ್ವರೋ ಭವತಿತಿ ಇಂದ್ರಃ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯ ಶಾಲೀ | 'ಇದಿ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯೇ' |

ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಒಡೆಯನಾಗಿದ್ದು, ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಪಡೆದಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಇಂದ್ರ ಎನಿಸಿರುವನು¹

ಶ್ರೀ ಮದಾಚಾರ್ಯರು ಬೃಹತೀ ಸಹಸ್ರಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಇಂದ್ರನು ಭಗವಂತನೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತ, ಪ್ರಥಮಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಇಂದ್ರಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಂದ್ರ ಎನಿಸುವನು. ಉಳಿದ ಹನ್ನೆರಡು ಮಂದಿ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಷ್ಟೇ ಇಂದ್ರ ಪದವಿಯನ್ನೂ ಪಡೆದಿರುವುದರಿಂದ ಗೌಣವಾಗಿ ಯಷ್ಟೇ ಇಂದ್ರ ಎನಿಸಿರುವರು ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಗವಂತನೇ ಇಂದ್ರ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವನು²—ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವರು

1 ' . . . ಸ ಇಂದ್ರಃ ಸ ಭೂತಾನಾಮಧಿಪತಿಃ '

-ಐ. ಉ. 2-2-6-12

'ಇದಿ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯೇ' ಇತಿ ಧಾತೋಶ್ಚ ತಸ್ಯೈವ ಹಿ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯಮ್ ।

ಅನ್ಯೇಷಾಂ ತು ದ್ವಾದಶಾನಾಂ ತೇನ ದತ್ತಮೇವೇಂದ್ರಶ್ಚ ನ ಮುಖ್ಯತಃ ।

-ಐ ಉ. ಭಾ.

ಇಂದ್ರಶಬ್ದ ಪ್ರವೃತ್ತಿನಿಮಿತ್ತ ಭೂತಾಧಿಪತ್ಯಾಖ್ಯೈಶ್ವರ್ಯಾಚ್ಛೇಂದ್ರನಾಮತ್ವಮಿತಿ

ಭಾವೇನ ಸ ಭೂತಾನಾಮಧಿಪತಿರಿತ್ಯಸ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯಮಾಪ—ಇದಿ ಪರಮೇತಿ । ಅಧಿಕಃ

ಪತಿರಿತ್ಯಧಿಪತಿಶಬ್ದಾರ್ಥವಿವರಣಮ್—ಅನ್ಯೇಷಾಮಿತಿ ।

-ತಾಮ್ರಪರ್ಣಿಯಮ್ ।

* ' . . . ಇಂದ್ರಃ ಸ ಪರಮೈಶ್ವರ್ಯತ್ '

-ಗೀ. ತಾ. 11-39

* . ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿಂದ್ರ ಉಚ್ಯತೇ ।

-ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 1-3-3)

2 ಸ ಹಿ ಪ್ರಥಮತ ಇಂದ್ರೋ ಬಭೂವ ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ ಯಜ್ಞನಾಮಾ । ತಸ್ಮಾತ್ ತನೇನ ವೇದಾ ಇಂದ್ರಶಬ್ದೇನ ವದಂತಿ ಮುಖ್ಯತಃ । . ಅನ್ಯೇಷಾಂ ತು ದ್ವಾದಶಾನಾಂ ತೇನ ದತ್ತಮೇವೇಂದ್ರಶ್ಚ ನ ಮುಖ್ಯತಃ ।

-ಐ. ಉ. ಭಾ.

ಪ್ರಥಮತಃ ಪ್ರಥಮಮನ್ವಂತರೇ । ತಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರಾಪ್ತೇಂದ್ರಪದತ್ವಾತ್ ।

-ತಾಮ್ರಪರ್ಣಿಯಮ್

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇಂದ್ರನಾಮವನ್ನು ಶಚೀಪತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವಂತೆ ಮಹೇಂದ್ರನಾಮವನ್ನು ಅವನಲ್ಲೇ ಬಳಸಲಾಗುವುದು ಅದಿತ್ತದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಶಚೀಪತಿಯ ಅನುಜನಾಗಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿದ ಭಗವಂತನು 'ಉಪೇಂದ್ರ' ಎನಿಸಿದರೆ, ಅವನ ಅಗ್ರಜನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದ ಶಚೀಪತಿಯು ಮಹೇಂದ್ರ ಎಂದೆನಿಸಿರುವನು ಆದರೆ ಶಚೀಪತಿಯು ಮಹೇಂದ್ರ ಎನಿಸುವುದೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ. ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದಾಗಿ ಉಪೇಂದ್ರನ ಅಗ್ರಜನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು. ಆ ಪ್ರಯುಕ್ತ ತಮ್ಮನಾದ ಉಪೇಂದ್ರನಿಗೆ ಪೂಜ್ಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದವೇ ಅವನು ಮಹೇಂದ್ರನು. ಅಲ್ಲದೆ 'ಮಹಾವ್ರತ' ಎಂಬ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದಲೂ ಅವನು ಮಹೇಂದ್ರನೆನಿಸಿರುವನು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದಲೇ ಶ್ರುತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿ ರುಚೀಪತಿಯನ್ನು 'ಮಹೇಂದ್ರ' ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ¹ ಅಧಿಕಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾದ ಮಹತ್ವ ಅವನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ ಇಂತಹ ಮಹತ್ವವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಗವಂತನಲ್ಲೇ ಇರುವುದು ಇನ್ನಾರಲ್ಲೂ ಎಂದೂ ಬರಲಾರದು²—ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿರುವರು.

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿದ್ದು 'ಮಹಾನ್' ಎಂದೆನಿಸಿರುವಂತೆ, ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸರ್ವರಿಗೂ ಪೂಜ್ಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಮಹಾನ್ ಎನಿಸಿರುವನು. ಅತ್ಯಂತ ತೇಜಸ್ವಿ ಆಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಅವನು 'ಮಹಾನ್' ಎನಿಸಿರುವನು ಆದ್ದರಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಹೇಂದ್ರನು ಅವನೇ.

ಇಂದ್ರೋ ಹಿ ಪ್ರಥಮೋ ವಿಷ್ಣುರ್ಯಜ್ಞನಾಮಾ ಜಗತ್ಪತಿಃ | ತತ್ಪ್ರಸಾದಾದ-
ಛೇಂದ್ರತ್ವಂ ದ್ವಾದಶಾನೈಃ ಪ್ರಪೇದಿರೇ. -ಐ. ಉ. ಭಾ.

1 'ಮಥ್ನಿ ಮಹಾಮಿಂದ್ರಮಿಂದ್ರೋ ಮದಾಯ .'

-ಐ. ಉ. ಭಾ (7-2-6-12)

2 ಮಹತ್ತ್ವಂ ಚ ತಸ್ಯಾದಿತಿಪುತ್ರತ್ವೇತಿಗ್ರಜತ್ವಮಾತ್ರಂ ನತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯತಃ | 'ಮಹ ಪೂಜಾಯಾಮ್' ಇತಿ ಧಾತೋಃ | ಪೂಜ್ಯೋ ಹ್ಯಗ್ರಜೋ ಭವತಿ | . ತಸ್ಯಾತ್ ತತ್ಪ್ರಸಾದಾದವತಾರಾಗ್ರಜತ್ವಮೇವ ತಸ್ಯ ಮಹತ್ತ್ವಮ್ |

-ಐ. ಉ. ಭಾ.

* ನಮ ಮಹಾಮಿಂದಮಿತಿ ಮಹತ್ವವಿಶೇಷಣಾತ್ ಕಥಮಯಮಿಂದ್ರತಬ್ಧಃ ಪುರಂದರ

ವಿಷಯ ಇತ್ಯತ ಆಹ—ಮಹತ್ತ್ವಂ ಚೇತಿ |

-ತಾ. ಪ.

೨ ಶರೀಪತಿಯು ಮಹತ್ವವನ್ನ ಹೊಂದುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು¹

ಶರೀಪತಿಯು ಅದಿತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಗ್ರಜನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನು, ಆ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವನಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯತ್ವರೂಪವಾದ ಮಹತ್ವ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವನು² ಹಾಗೆಯೇ ಶರೀಪತಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಜನಕವಾದ ಮಹಾವ್ರತ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಹೇಂದ್ರ ಎನಿಸುವಂತೆಯೂ ಅವನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವನು

೩ ಮಹತ್ವತ್ವಾಭಿಮಾನಿಯಾಗಿದ್ದು 'ಮಹಾನ್' ಎನಿಸಿರುವ ಚತುರ್ಮುಖನು ಇಂದ್ರ ಎನಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು³

೪ ಪೂಜ್ಯನಾಗಿರುವ ಅಥವಾ (ಜೀವ ಸಮೂಹದಲ್ಲಿ) ಉತ್ತಮನಾಗಿರುವ ಮುಖ್ಯ

* ಅಗ್ರಜತ್ವಾದದಿತ್ಯಾಂ ತು ಮಹೇಂದ್ರೋ ನಾಮ ಚಾಭವತ್ । ಮಹಾವ್ರತಂ ಕರ್ಮ ಕೃತ್ವಾ ಚೈವ ನಾಮ್ನಾ ಮಹೇಂದ್ರಕಃ । ಮಹತ್ತ್ವಂ ಮುಖ್ಯತೋ ವಿಶ್ಲೋರ್ನಹ್ಯನ್ಯಸ್ಯ ಕದಾಚನ |
-ಐ ಉ. ಭಾ. (2-2-6-12)

* ಇಂದ್ರನಾಮ್ನಃ ಅನ್ಯೇ ಅರ್ಥಾಃ 'ಉಪೇಂದ್ರ'(೧೫೫) ನಾಮ್ನಃ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಾಃ |

೨ 1 ಮಹಾನ್ ಇಂದ್ರಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಮಹೇಂದ್ರಃ |

2 ಮಹತ್ತ್ವಂ ಚ ತಸ್ಮಾದಿತಿಪುತ್ರತ್ವೇನಾಗ್ರಜತ್ವಮಾತ್ರಂ ನತು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಶಃ । 'ಮಹ ಪೂಜಾಯಾಮ್' ಇತಿ ಧಾತೋಃ । ಪೂಜ್ಯೋ ಹ್ಯಗ್ರಜೋ ಭವತಿ । ತಸ್ಮಾತ್ ತತ್ಪ್ರಸಾದಾದನತಾರಾಗ್ರಜತ್ವಮೇವ ತಸ್ಯ ಮಹತ್ತ್ವಮ್ |

-ಐ ಉ. ಭಾ. (2-2-6-12)

ಮಹಾವ್ರತಂ ಕರ್ಮ ಕೃತ್ವಾ ಚೈವ ನಾಮ್ನಾ ಮಹೇಂದ್ರಕಃ | -ಐ. ಉ. ಭಾ.

* ವಿಷ್ಣು ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಂ ಮಹಾವ್ರತಂ ಕರ್ಮ ಕೃತ್ವೈವ ನ ಸ್ವತಃ |

-ತಾ ಪ.

೩ 3 ಮಹತ್ವತ್ವಾಭಿಮಾನಿತ್ವಾತ್ ಮಹಾನ್ ಚತುರ್ಮುಖಃ ಇಂದ್ರಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಮಹೇಂದ್ರಃ |

ಪ್ರಾಣನು ಇಂದ್ರ ಎನಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವನು.¹

೫ ಉತ್ಸವಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು.²

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ದೇವರಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣಸ್ಪರ್ಶ]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನು ತೇಜಸ್ವಿಯಾದರೆ ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣಸ್ಪರ್ಶವು ಇದೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣಸ್ಪರ್ಶವು ಇದೆಯೇ? ಅವನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಭಕ್ತರು ಹೋದಾಗ ಭಕ್ತರು ಸುಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತಾರೋ?

ಉ - ಜಿಂದ್ರನು ತೇಜಸ್ವಿಯಾದರೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣಸ್ಪರ್ಶವು ಇಲ್ಲ ಅದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ತೇಜಸ್ವಿಯಾದರೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಶೀತಸ್ಪರ್ಶವೂ ಇರಬಹುದು.

ಪ್ರ.- 'ಸರ್ವಭೂತಗುಣೈರ್ಯುಕ್ತಂ ದೇವಂ ಮಾಂ ಜ್ಞಾತುಮರ್ಹಸಿ' ಎಂದು ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸರ್ವಭೂತಗುಣಗಳೂ ಇರುವದರಿಂದ ಜಲಧರ್ಮವಾದ ಶೀತಸ್ಪರ್ಶವು ಇದ್ದಂತೆ ಸೂರ್ಯಾದಿ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಧರ್ಮವಾದ ಉಷ್ಣಸ್ಪರ್ಶವೂ ಇರಬೇಕಲ್ಲವೇ?

ಉ - ದುಷ್ಟರನ್ನು ಸುಡಲಿಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಉಷ್ಣಸ್ಪರ್ಶವು ಅವನಲ್ಲಿ ಇರುವದು. ಗುಣವಾದುದರಿಂದ ಅದು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ಅಚಿಂತ್ಯ ಶಕ್ತಿಯು ಇರುವುದರಿಂದ ವಿರುದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಇರುವವು

1 ವೂಜ್ಯತ್ಯಾತ್ ಜೀವೋತ್ಸಮತ್ಯಾದ್ಯಾ ಮಹಾನ್ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಃ 'ಪ್ರಾಣಂ ನಾವ ಮಹಾನ್ ಇತ್ಯಾಚಕ್ಷತೆ' ಇತಿ ಹಿ ಪೈಂಗಿಶ್ರುತಿಃ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2 3-9) | ಸಃ ಇಂದ್ರಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಮಹೇಂದ್ರಃ |

'ಇಂದ್ರಸ್ಯ ಯುಜ್ಯಃ ಸಖಾ' (ಯು. ವೇ. 23-19) ಇತ್ಯತ್ರ ಸ್ಥಿತಂ ಇಂದ್ರಶಬ್ದಂ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣಪರತಯಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತವಂತಃ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಾಃ 'ಶ್ವಯೇದಿಂದ್ರೇತಿವಚನಾತ್ ಪ್ರಾಣ ಇಂದ್ರಾಭಿದೋ ಮತಃ' ಇತಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಸ್ಯ ಇ ದ್ರಾಭಿಧತ್ವಂ ಸಮಾರ್ಥಯತ |

೫ 2 ಮಹಾನಾಂ ಉತ್ಸವಾನಾಂ ಇಂದ್ರಃ ಸ್ವಾಮೀ ಮಹೇಂದ್ರಃ | 'ಮಹ ಉದ್ಭವ ಉತ್ಸವಃ' -ಅ. ಕೋ.

ಇಂದ್ರಶಬ್ದಃ ಸ್ವಾಮ್ಯರ್ಥೇ ದೇವೇಂದ್ರ ಇತ್ಯಾದೌ ಪ್ರಯುಕ್ತಃ |

೨೬೯ ನಸುದಃ

೧ ದ್ರವ್ಯರೂಪವಾದ ಧನವನ್ನೂ ನೀಡುವವನು.¹

೨ ವಿದ್ಯಾರೂಪವಾದ ಧನವನ್ನೂ ನೀಡುವವನು.²

ಧನ ಎರಡು ಬಗೆಯದು ಬಾಹ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುವಂತಹದ್ದು ಒಂದು ಬಗೆಯ ದಾದರೆ, ವಿದ್ಯಾರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುವಂತಹದ್ದು ಎರಡನೇ ಬಗೆಯದು³ ಈ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಧನಗಳಿಗೂ ಭಗವಂತನೇ ಒಡೆಯನು⁴ ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಧನವನ್ನೂ ಅವನೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು. ಅಗ್ನಿಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿನಾಮಕ ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ವಿದ್ಯೆ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಹಾಗೂ ಬಾಹ್ಯಸಂಪತ್ತಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಧನವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಹೊಂದಲಾಗುವುದೆಂದು ಸ್ತುತಿಸಲಾಗಿದೆ⁵ ನಮಗೆ ಇಂದ್ರನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಧನವನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ನೀಡು

೧ 1 ವಸು ಬಾಹ್ಯಂ ಧನಂ ದದಾತೀತಿ ವಸುದಃ ।

೨ 2 ವಸು ವಿದ್ಯಾತ್ಮಕಂ ಧನಂ ದದಾತೀತಿ ವಸುದಃ ।

3 ' ಸ ದ್ವಿವಿಧೋ ಜ್ಞೇಯೋ ದೈವೋ ಮಾನುಷ ಏವ ಚ ।

ದೈವೋ ವಿದ್ಯಾಹಿರಣ್ಮಾದಿವರ್ಮಾನುಷಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ ॥'

-ಮು. ಭಾರ. ತಾ. ಧಿ. 29-50

4 'ವಿದ್ಯಾಧಿರಾಜಸ್ಯ...ಸದಾ ವಿದ್ಯಾಪತೇಹ್ಯದಿ । .ವಿದ್ಯೇಶಮತಂ. '

ಅ. ನ್ಯಾ. 1-3-15, 18, 19

* ವಸೋರಿದ್ರಂ ವಸುಪತಿಂ

-ಯು. ವೇ. 9-9

ವಸೋರ್ವಸೂನಾಂ ಚ ಪತಿಂ ದೇವದೇವೇಶ್ವರಂ ಪ್ರಭುಮ್ ।

-ಯು. ಭಾ.

* ಈಶಾನಂ ವಾಯುರಣಾಮ್ ।

-ಯು. ಪಾ. 24-3

ವಿತ್ತಾನಾಮೀಶ್ವರಂ ತತ್ತು....

-ಯು. ಭಾ.

5 'ಅಗ್ನಿನಾ ರಯಿಮಶ್ವವತ್' .'

ಯು. ವೇ. 1-3

ತೇನೈವ ರಯಿಮಾಪ್ನೋತಿ ವಿತ್ತಂ ವಿದ್ಯಾಧನಾತ್ಮಕಮ್ ।

-ಯು. ಭಾ.

ತ್ರಿರುವನೆಂದು ಋಗ್ವೇದ ತಿಳಿಸಿದೆ¹

೨. (ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ) ವಿದ್ಯಾ ರೂಪವಾದ ಧನ ದೊರಕದಂತೆ ಮಾಡುವವನು.²

೪. (ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ) ಬಾಹ್ಯಧನ ದೊರಕದಂತೆ ಮಾಡುವವನು³

ಭಗವಂತನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಧನವು ದೊರಕುವಂತೆಯೂ, ಅಭಕ್ತರಿಗೆ ಧನವು ದೊರಕದಂತೆಯೂ ಮಾಡುವನು. ಆದರೆ ಯಾವ ಭಕ್ತರ ಪಾಲಿಗೆ ಧನವು ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಬಲ್ಲದೋ, ಅಂತಹ ಭಕ್ತರಿಂದ ಧನವನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಳ್ಳುವನು ಅಭಕ್ತರಿಗೆ ಧನವನ್ನು ನೀಡಿ, ತತ್ಪಯುಕ್ತ ಅವರು ಗರ್ವಿಷ್ಠರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ದುರ್ಗತಿ ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡುವನು⁴

೫. (ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರಿಗೆ) ಮೋಕ್ಷರೂಪಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ನೀಡುವವನು.⁵

1 . ಇಂದ್ರೋ ವಸು ದಂತಮಾನಃ ।

-ಋ. ವೇ. 10-6

ಅಸ್ಯಾಕಂ ಚ ಸದಾ ವಿತ್ತಂ ದದದೇವ ಪ್ರವರ್ತತೇ ।

-ಋ. ಭಾ.

೨. 2 ಅಯೋಗ್ಯಾನಾಂ ವಸು ವಿದ್ಯಾರೂಪಂ ಧನಂ ದ್ಯೌತಿ ಖಂಡಯತೀತಿ ವಸುದೇ ।

೪. 3 ಅಯೋಗ್ಯಾನಾಂ ವಸು ಬಾಹ್ಯಧನಂ ದ್ಯೌತಿ ಖಂಡಯತೀತಿ ವಸುದೇ ।

4 ಯಸ್ಯಾನುಗ್ರಹಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತಸ್ಯ ವಿತ್ತಂ ಹರಾಮ್ಯಹಮ್ ।

ಯಸ್ಯ ನಿಗ್ರಹಮಿಚ್ಛಾಮಿ ತಸ್ಯ ವಿತ್ತಂ ದದಾಮ್ಯಹಮ್ ।

* ಭಕ್ತಾಯ ಚಿತ್ರಾ ಭಗವಾನ್ ಹಿ ಸಂಪದೋ ರಾಜ್ಯಂ ವಿಭೂತೀರ್ನ ಸಮರ್ಥಯತ್ಕಜಃ ।

ಅದೀರ್ಘಬೋಧಾಯ ವಿಚಕ್ಷಣಃ ಸ್ವಯಂ ಪತ್ಯನ್ ನಿಪಾತಂ ಭನಿನಾಂ ಮದೋ-
ದ್ಭವಮ್ ।

-ಭಾಗ. 10-81-37

೫. 5 ವಸು ನೋಕ್ಪಾಖ್ಯವಿತ್ತಂ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯೇಭ್ಯಃ ದದಾತೀತಿ ವಸುದೇ ।

೬ (ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರಿಗೆ) ಮೋಕ್ಷ ರೂಪಧನವನ್ನು ದೊರಕದಂತೆ ಮಾಡುವವನು.¹

ಅಮೃತವನ್ನು ದೇವತೆಗಳಿಗಷ್ಟೇ ಕುಡಿಸಿ, ಅಸುರರಿಗೆ ದೊರಕದಂತೆ ಮಾಡಿರುವ ಭಗವಂತನು, ಈ ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವೂ ಮೋಕ್ಷಯೋಗ್ಯರಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗಷ್ಟೇ ದೊರಕುವಂತಹದ್ದು ಅಯೋಗ್ಯರಾದ ಅಸುರರಿಗೆ ಅದು ದೊರಕಲಾರದು ಹಾಗೆ ತಾನು ನಿಯಮಿಸುತ್ತಿರುವೆನೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವನೆಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವರು²

೭ (ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರಿಗೆ) ಜ್ಞಾನ ಧನವನ್ನು ನೀಡುವವನು³

೮ (ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರಿಗೆ) ಜ್ಞಾನ ಧನವನ್ನು ದೊರಕದಂತೆ ಮಾಡುವವನು⁴

ಭಗವಂತನು ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನು ನೀಡಿ, ಅವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡುವನು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸಾಧಕರು ತಮಗೆ ಜ್ಞಾನರೂಪವಾದ ಧನವನ್ನು ನೀಡಲು ಅಗ್ನಿ

೬ 1 ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯಾನಾಂ ವಸು ಮೋಕ್ಷಾಖ್ಯವಿತ್ತಂ ದೃತಿ ಖಂಡಯತೀತಿ ವಸುದಃ ।
'ಅಗ್ನೇ ನಯ ಸುಹಥಾ ರಾಯೇ ' ಇತೀಶಾವಾಸ್ಯೋಪನಿಷದಿ ಮೋಕ್ಷಃ
ವಿತ್ತತ್ಯೇನ ಪರಿಗಣಿತಃ ।

2 ಇತ್ಥಂ ತ್ರಯಾ ಸಾಧ್ಯವೃತಂ ಸುರೇಷು ದತ್ತಂ ಹಿ ಮೋಕ್ಷಸ್ಯ ನಿದರ್ಶನಾಯ । ಭವೇದ್ಧಿ
ಮೋಕ್ಷೋ ನಿಯತಂ ಸುರಾಣಾಂ ನೈನಾಸುರಾಣಾಂ ಸ ಕಥಂಚನ ಸ್ಯಾತ್ ।

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ 10--34,35

೭ 3 ವಸು ಜ್ಞಾನಾಖ್ಯಂ ಧನಂ ದದಾತೀತಿ ವಸುದಃ । 'ತ್ವಂ ನೋ ಅಗ್ನೇ ಸನಯೇ ಧನಾನಾಂ . '
(ಯು. ವೇ. 31-8) ಇತ್ಯತ್ರ ಪ್ರಜ್ಞೈವ ಧನತ್ಯೇನ ಪರಿಗಣಿತಾ ।

೮ 4 ಅಯೋಗ್ಯಾನಾಂ ವಸು ಜ್ಞಾನಾಖ್ಯಂ ದೃತಿ ಖಂಡಯತೀತಿ ವಸುದಃ ।

5 ಇಂದ್ರ ತ್ಯೋತಾಸ ಆ ವಯಂ ವಜ್ರಂ ಘನಾತದದೀಮಹಿ ।

-ಯು. ವೇ ೩-3

ತ್ವತ್ಪೇರಿತಾ ಜ್ಞಾನರಶಿಂ ದೃಢತ್ಯೇನಾತದದೀಮಹಿ ।

-ಯು. ವೇ. ಭಾ

ನಾಮಕ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡಿರುವರು¹ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ದೊರಕದಂತೆ ಮಾಡುವವನೂ ಭಗವಂತನೇ

೯ ಎಲ್ಲೆಡೆ ದಾಸವಾಗಿರುವ ಅಧವಾ ಮಹಾ ಧನರೂಪವಾಗಿರುವ ತನ್ನನ್ನೇ(ಭಕ್ತರಿಗೆ) ಕೊಡುವವನು²

೧೦ (ಅಭಕ್ತರಿಗೆ) ಮಹಾಧನರೂಪವಾದ ತಾನು ದೊರಕದಂತೆ ಮಾಡುವವನು³

ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅತಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಾದರೆ, ಅಭಕ್ತರಿಗೆ ಅತಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಇರುವವನು—ಎಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು⁴ ಹೀಗೆ ಅವನನ್ನು ಅವನೇ ನೀಡುವವನಾದುದರಿಂದ, ಮುಗ್ಧರಲ್ಲಿ—‘ಮಹಾಐಶ್ವರ್ಯಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸು’—ಎಂದು ಇಂದ್ರನಾಮಕ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.⁵

*

*

*

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯ ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ ಭಗವಂತನೇ ನೀಡುವುದರಿಂದ, ಅಗ್ನಿನಾಮಕ ಭಗವಂತ

1 ‘ತೃನ್ನೋ ಆಗ್ನೇ ಸನಯೇ ಧನಾನಾಂ...’ -ಋ. ವೇ 31-8

ಪ್ರಜ್ಞಾಧನಾನಾಂ ಲಬ್ಧಯೇ ನಃ ಕೃಧಿ ತ್ವಂ ’ -ಋ. ವೇ. ಭಾ.

೯ 2 ಸರ್ವತ್ರ ವಸತೀತಿ ವಸುಃ ಭಗವಾನ್ । ‘ಅಸ್ಮಾನ್ ಸುತತ್ರ ಚೋದಯೇಂದ್ರರಾಯೇ..’ (ಋ. ವೇ. 9-6) ಇತ್ಯತ್ತೋಕ್ತದಿಶಾ ಮಹೈಶ್ವರ್ಯರೂಪತ್ವಾದ್ವಾ ಭಗವಾನ್ ವಸುಃ । ತಂ ಸ್ವಭಕ್ತೇಭ್ಯಃ ದದಾತೀತಿ ವಸುದಃ ।

೧೦ 3 ಅಭಕ್ತಾನಾಂ ವಸು ವಸುರೂಪಂ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂ ದೃತಿ ವಿಂಡಯತಿ ನ ಪ್ರಕಾಶಯತೀತಿ ಯಾವತ್, ವಸುದಃ ।

4 ದೂರಾದ್ಧೂರತರಂ ಯತ್ತು ತದೇವಾಂತಿಕಮಂತಿಕಾತ್ । ಆನಂದಸ್ಯ ಪದಂ...’

-ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ.

5 ಅಸ್ಮಾನ್ ಸು ತತ್ರ ಚೋದಯೇಂದ್ರ ರಾಯೇ. .

-ಋ. ವೇ. 9-6

ತತ್ರ ತ್ವಯಿ ಮಹಾರಾಯೇ ಮಹಾಕೀರ್ತೇ ಸುಚೋದಯ ।

-ಋ. ವೇ. ಭಾ.

ಸನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ, ನೀನು ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಾದಿ ಸಕಲ ಸಂದತ್ತನ್ನೂ ಹೊಂದಿಸುವಿ—ಎಂಬುದಾಗಿ ಬೆ ಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಲಾಗಿದೆ¹

೧೧ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ (ಅಭಿಮತವಾದದ್ದನ್ನು) ನೀಡುವವನೇ²

೧೨ (ಎಲ್ಲೆಡೆ) ಇರುವವನು ಮತ್ತು (ಎಲ್ಲವನ್ನೂ) ನೀಡುವವನೇ³

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಿ ರೀತಿದ್ರೋಹಕ್ಕೆ ಪರಣಿವಲ್ಲ]

ಪ್ರ - ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರು ಪ್ರಾಯಃ ವರಿಪ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ ಆದುದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ವಸುದಃ ಎಂಬ ನಾಮ ಅನ್ವರ್ಥಕವಾಗಬಹುದೋ?

ಉ - 'ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಕರಾಭ್ಯಾಂ ವಸು ತರ್ಪಯಂತಂ' ಎಂದು ಶ್ರೀಕರರೂಪಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕರಮೂರ್ತಿಯು ಎರಡೂ ಹಸ್ತಗಳಿಂದ ದ್ರವ್ಯವನು ಧರಿಸುತ್ತಾ ಭಕ್ತರಿಗೆ ವಸುದಾನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ತೋರಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳಿರ ತ್ತದೆ ಯಾವ ಇತರ ದೇವತೆಗಳೂ ಈ ರೀತಿ ಸದಾ ಎರಡು ಹಸ್ತಗಳಿಂದ ಧನವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾ ಇಲ್ಲ ಇದರಿಂದ ಇತರ ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಧನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಇರುವುದು ಅವರ ಒಳಗೆ ನಾನು ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಇದ್ದು ಅವರನ್ನು ದ್ವಾರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ

1 '...ಕಾರವೇ ತ್ವಂ ಕಲ್ಯಾಣ ವಸು ವಿಶ್ವಮೋಹಿಷೇ'

-ಋ. ವೇ. 31-9

ವಿಶ್ವಂ ವಸು ಪ್ರಾರ್ಪಯಸೇ ಚ ಕಾರವೇ ।

-ಋ. ಭಾ.

ಕಾರವೇ ಜ್ಞಾನಿನೇ ವಿಶ್ವಂ ಸಮಸ್ತಂ ವಸು ಮೋಕ್ಷಾದಿಕಂ ಆ ಉಪಿಷೇ ಪ್ರಾರ್ಪಯಸಿ ।

-ಮಂ. ಮಂ

೧೧ 2 ವಸುಭ್ಯಃ ದೇವತಾಭ್ಯಃ ದದಾತಿ ಅಭಿಮತಂ ದದಾತೀತಿ ವಸುದಃ । 'ಆದಿತಾ ವಸವೋ ರುದ್ರಾ ವಿಶ್ವೇ ಯಭವ ಇತ್ಯಪಿ । ಸರ್ವದೇವಸಮಾಖ್ಯಾ ಚ ..' ಇತಿ ಶಬ್ದ ನಿರ್ಣಯಂ (ಐ ಉ. ಭಾ. 2-2-7-6) ನಿರೂಪಿತದಿಶಾ ವಸುಶಬ್ದಃ ದೇವತಾಸಾಮಾನ್ಯವಾಚಕೋಽಪಿ ।

೧೨ 3 ವಸತಿ ಸರ್ವತ್ರೇತಿ ವಸುಃ । ದದಾತಿ ಸರ್ವಮಿತಿ ದಃ ।

ನಾನೇ ಧನವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವನಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಹೊರತು ಧನವನ್ನು ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇದ್ದು ಅವರು ಧನದಾನ ಮಾಡುವುದಲ್ಲ ಎಂದು ಶ್ರೀಕರವೂರ್ತಿಯು ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದಾನೆ ಆದುದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯು ದಾರಿದ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು. ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತರು ದರಿದ್ರರಾಗುವದು ಅವರ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮದಿಂದ ಎಂದು ತಿಳಿಯ ಬೇಕು

೨೭೦ ವಸ್ತು:

೧ ರಾತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಆವರಿಸಿರುವವನು.¹

ಸವಿತೃನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಆಕಾಶತುಂಬ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಸುವನು² ಕತ್ತಲೆಯೂ, ಬೆಳಕೂ ಅವನಿಗೇ ಅಧೀನಗಳಾದವು³ ಸುವರ್ಣರಥಾರೂಢನಾದ ಅವನೇ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಹೋಗಿ ಲಾಡಿಸುತ್ತ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂಬುದಾಗಿ ಋಗ್ವೇದ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ⁴.

೨ 'ಸ್ವಗುಣಾಚ್ಛಾದಿಕಾ' ಎಂಬ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಜೀವನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ 'ಪರಮಾ

೧ 1 ವಸ್ತೇ ರಾತ್ರೌ ತಮಸಾ ಸರ್ವಂ ಅಚ್ಛಾದಯತೀತಿ ವಸುಃ 'ವಸ ಅಚ್ಛಾದನೇ' ।

2 ' ಕೃಷ್ಣೇನ ರಜಸಾ ದ್ಯಾವೃಣೋತಿ' -ಋ. ವೇ. 35-9

ಯುಣೋತಿ ಸಂಪೂರಯತಿ । -ಋ. ಭಾ.

3 ಸವಿತಾ ಚಿತ್ರಭಾನುಃ ಕೃಷ್ಣಾ ರಜಾಂಸಿ ತವೀಷೀಂ ದಧಾನಃ । -ಋ. ವೇ. 35-4

ತಮುಃಪ್ರಕಾಶೌ ಯದಧೀನೌ ಯತಸ್ತೌ ದಧಾನ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ನಾಸುದೇವಃ । -ಋ. ಭಾ.

4 'ಆ ಕೃಷ್ಣೇನ ರಜಸಾ ವರ್ತಮಾನಃ.. ' -ಋ ವೇ. 35-2

ಕೃಷ್ಣಂ ರಜಃ ಶಾರ್ವರಂ...ರವಿಗೋ ಜನಾರ್ದನಃ । -ಋ. ಭಾ.

'ಕೃಷ್ಣೇನ ರಜಸಾ ಶಾರ್ವರೇಣ ತಮಸಾ ತನ್ನಿವರ್ತಕತಯೇತಿ ಯಾವತ್, ಅವರ್ತಮಾನಃ ಪ್ರವರ್ತಮಾನಃ...' -ಮಂ. ಮಂ.

ಚ್ಛಾದಿಕಾ ಎಂಬ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಕಾಣದಂತೆ ಅಚ್ಛಾದಿ
ಸುವವನು¹

3 ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ದೊರಕುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು²

ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮೋಕ್ಷ ದೊರಕುವಂತೆ ಮಾಡುವಿಕೆಯೇ ಅವರ ಸೃಷ್ಟಿ ಎನಿಸಿದೆ³

4 ಅಸಂತಗುಣಗಳ ನಿತ್ಯ ನಿವಾಸಕ್ಕೆ ಆಧಾರನಾಗಿರುವವನು⁴

ಧರಣೀ ದೇವಿಯು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ಯ, ಶೌಚ ಮುಂತಾದ ನಲ್ವತ್ತು ಗುಣ
ಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಇವುಗಳೂ, ಇವುಗಳಿಗಿಂತ ಇತರಗಳಾದ ಮಹಾಗುಣಗಳು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ
ನಿತ್ಯವೂ ಇವೆ—ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವಳು⁵. ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಳು ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕ
ಗಳಾಗಿದ್ದು⁶, ಅವು ಎಂದೆಂದೂ ಅವನಲ್ಲೇ ಇರುವವು⁷

1 ವಸ್ತ್ರೇ ಸ್ವಗುಣಾಚ್ಛಾದಿಕಯಾ ಜೀವಸ್ವರೂಪಂ, ಪರಮಾಚ್ಛಾದಿಕಯಾ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಂ,
ಚ ಅಚ್ಛಾದಯತೀತಿ ವಸುಃ ।

2 ವಾಂತಿ ಜಾನಂತೀತಿ ವಾಃ ಜ್ಞಾನಿನಃ ದೇವಾಃ । ತಾನ್ ಸೂರೇ ಇತಿ ವಸುಃ ।

3 ಪ್ರಷ್ಠೃತ್ವಂ ದೇವಾನಾಂ ಮುಕ್ತಿಪ್ರಷ್ಠೃತ್ವಮುಚ್ಯತೇ ನಾನ್ಯತ್ ।

-ಮ ಭಾರ. ತಾ. ನಿ.

4 ವಸಂತಿ ನಿತ್ಯಂ ನಿವಸಂತ್ಯನಂತಗುಣಾ ಅಸ್ಮಿನ್ನಿತಿ ವಸುಃ । ಅಸಾಧಾರಣ್ಯೇನ ಪೃಥದೇಶ
ಇತಿ ಗುಣೇಷು ಅನಂತತ್ವಂ, ತೇಷಾಂ ವಾಸೇ ನಿತ್ಯತ್ವಂ ಚ ಲಭ್ಯತೇ ।

5 ಇಮೇ ಚಾನೈ ಚ ಭಗವಾನ್ ನಿತ್ಯಾ ಯತ್ರ ಮಹಾಗುಣಾಃ ।

-ಭಾಗ 1-16-29

ಇಮೇ ಚತ್ವಾರಿಂಶದ್ ಅನೈ ಚಾನುಕ್ತಾ ಅಸಾಧಾರಣ ಗುಣಾಃ ।

-ಬ. ಗೋ. (ಭಾ. ಟಿ)

6 ಗುಣೈಃ ಸ್ವರೂಪಭೂತ್ಯಸ್ತು ಗುಣೈಸೌ ಹರೀರಿತ್ಯರಃ ।

ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಭಾಗ ತಾ. ನಿ 1-16-29)

7 ನ ಚ ಯಾಂತಿ ಸ್ವ ಕರ್ಮಚಿತ್ ।

-ಭಾಗ. 16-29

೫ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಲ್ಲವನು ಅಥವಾ ಎಲ್ಲೆಡೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಇರುವವನು. ಮತ್ತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಂವವನು¹

ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದು, ಎಲ್ಲದರ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವನೇ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಬಲ್ಲವನಾಗಿರುವನು.

೬ ಅಮೃತವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವವನು.²

ಕ್ಷೀರಸಾಗರದ ಮಧನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಜಿತನಾಮಕನಾಗಿ ಮಧನದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡೂ, ಕೂರ್ಮನಾಗಿ ಮಂದರ ಪರ್ವತಧಾರಕನಾಗಿಯೂ ಅಮೃತದ ಅವಿಭಾವಕ್ಕೆ ಭಗವಂತನೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣನಾಗಿರುವನು

೭ (ದೇವತೆಗಳು ದಿಕ್ಪಾಲಕರಾಗಿ ಆಯಾಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ) ವಾಸಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿರಂವವನು³

[ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ೧೦೭ನೆಯ 'ವಸು' ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.]

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸುಖದ ಮಹತ್ವ ಗೊತ್ತಾಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ]

ಪ್ರ.- ರಾತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಜನರು ಸರ್ವಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಉಪಸಂಹರಿಸಬೇಕಾಗುವುದು ಜನರಿಗೆ ತುಂಬಾ ಉಪದ್ರವವನ್ನು ಮಾಡಿದಂತೆ ಆಗುವುದಲ್ಲ? ಇದು ಅವನ ಗುಣವು ಹೇಗಾಗುವದು?

ಉ.- ಜನರು ಸದಾ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ಶ್ರಮವಾಗುವದು, ಅವರಿಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯು ಬೇಕು ಎಂದು ಕತ್ತಲೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನು ಸುಖವನ್ನೂ ದುಃಖ

೫ 1 ಸರ್ವಂ ವಾತಿ ಜಾನಾತಿ ಅಥವಾ ನಿಯಾಮಕಯಾ ಗಚ್ಛತೀತಿ ನಃ । 'ವಾ ಗತಿಗಂಧನ ಯೋಃ' ಸರ್ವಂ ಸೂತೇ ಸೃಜತೀತಿ ಸುಃ । ವಶ್ವಾಸೌ ಸುಶ್ಚ ನಸುಃ ।

೬ 2 ವಕಾರಸ್ಯ ಅಮೃತಜೀವನಂತ್ರತ್ವಾತ್ ವಂ ಅಮೃತಂ ಸೂತೇ ಇತಿ ನಸುಃ ।

೭ 3 ವಾಸಯತಿ ದಿಕ್ಪಾಲಕಯಾ ಸ್ಥಾನೇ ದೇವಾನಿತಿ ನಸುಃ ।

ವನ್ನೂ ಕೊಡತಕ್ಕವನು ಅದು ಹೇಗೆ ಅವನ ಗುಣವೋ ಹಾಗೆ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನೂ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನೂ ಕೊಡುವದು ಅವನ ಗುಣವೇ ಆಗುವದು ಸುಖದ ಮತ್ತು ಬೆಳಕಿನ ಮಹತ್ವವು ಗೊತ್ತಾಗಬೇಕಾದರೆ ದುಃಖವನ್ನೂ ಕತ್ತಲೆಯನ್ನೂ ಕೊಡಬೇಕು

೨೭೧ ನೈಕರೂಪಃ

೧ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳ್ಳವನು¹

ಭಗವಂತನು ಒಬ್ಬನೇ ಆದರೂ ಅನೇಕಾನೇಕರೂಪಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವನು 'ನಾರಾಯಣನು ವಾಸುದೇವ, ಸಂಕರ್ಷಣ, ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಹಾಗೂ ಅನಿರುದ್ಧ ಎಂಬುದಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಗಳಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿ ಒಟ್ಟು ಐದು ರೂಪಗಳ್ಳವನಾದನು ಕೇಶವಾದಿ ದ್ವಾದಶ ರೂಪಗಳ್ಳವನಾದನು ಮತ್ಸ್ಯಾದಿ ದಶರೂಪಗಳ್ಳವನಾದನು. ನಾರಾಯಣಾದಿ ನೂರಂಟು ರೂಪಗಳ್ಳವನಾದನು. ವಿಶ್ವಾದಿ ಸಾವಿರ ರೂಪಗಳ್ಳವನಾದನು ಸಾವಿರದಿಂದ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು ಪರಸಂಖ್ಯೆಯ ವರೆಗೂ ಇರುವ ಸಂಖ್ಯೆಗಳಷ್ಟು ರೂಪಗಳ್ಳವನಾದನು ಅಜಿತಾದಿ ಅನಂತರೂಪಗಳ್ಳವನಾದನು'— ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಪಂಚರಾತ್ರಪ್ರಮಾಣದ ಮೂಲಕ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವರು². ಭಗವಂತನ ಕೃಷ್ಣ, ರಾಮ ಮತ್ತು ಕಪಿಲ ಎಂಬುದಾಗಿ ಮೂರು ರೂಪಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ 'ಚತುರ್ವೇದಶಿಖಾ'ದ್ವಾ ಭಗವಂತನ ಪಂಚ, ದಶ, ಶತ, ಸಹಸ್ರ ಹಾಗೂ ಅಮಿತ ರೂಪಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆ³ ಚತುರ್ವೇದ ಶಿಖಾದಲ್ಲೇ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಭಗವಂತನೇ ತಾನು ವಾಸುದೇವ ಸಂಕರ್ಷಣ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಹಾಗೂ ಅನಿರುದ್ಧ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಗಳ್ಳವನೆಂದೂ, ಮತ್ಸ್ಯ, ಕೂರ್ಮ, ವರಾಹ, ನಾರಸಿಂಹ, ವಾಮನ, ಪರಶುರಾಮ, ರಾಮ, ಕೃಷ್ಣ, ಬುದ್ಧ ಹಾಗೂ ಕಲ್ಕಿ ಎಂಬ ದಶಾವತಾರಗಳ್ಳವನೆಂದೂ, ನಾರಾಯಣಾದಿ

೧ 1 ನೈಕಾನಿ ಅನೇಕಾನಿ ರೂಪಾಣಿ ಯಸ್ಯ ಸಃ ನೈಕರೂಪಃ |

2 'ಪಂಚಾತ್ಮಕಸ್ವ ಭಗವಾನ್ ದ್ವಿಷಡಾತ್ಮಕೋಽಭೂತ್ ಪಂಚದ್ವಯೀ ಶತಸಹಸ್ರಪರೋಽ ಮಿತಶ್ಚ | ಏಕಃ .' -ಮ. ಭಾ. ತಾ. 1-10

3 ತಸ್ಯ ಹ ವಾ ಏತಸ್ಯ ಪರಮಸ್ಯ ಶ್ರೀಣಿ ರೂಪಾಣಿ ಕೃಷ್ಣೋ ರಾಮ ಕಪಿಲ ಇತಿ | ತಸ್ಯ ವಾ ಏತಸ್ಯ ಪರಮಸ್ಯ ಪಂಚ ರೂಪಾಣಿ ದಶ ರೂಪಾಣಿ ಶತರೂಪಾಣಿ ಸಹಸ್ರರೂಪಾಣಿ- ಮಿತರೂಪಾಣಿ | ತಾನಿ ಹ ವಾ ಏತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಪೂರ್ಣಾ ಸರ್ವಾಣ್ಯನಂತಾನಿ ಸರ್ವಾಣ್ಯಸಂಮಿತಾನಿ. -ಚತುರ್ವೇದಶಿಖಾ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-3-48)

ಶತಾವತಾರಗಳುಳ್ಳವನೆಂದೂ, ವಿಶ್ವಾದಿ ಸಹಸ್ರಾವತಾರಗಳುಳ್ಳವನೆಂದೂ, ಅಜಿತಾದಿ ಅನಂತಾವತಾರಗಳುಳ್ಳವನೆಂದೂ—ಈ ಎಲ್ಲ ರೂಪಗಳು ಜನ್ಮ ಮರಣಾದಿ ರಹಿತಗಳು, ಬಂಧಾದಿ ದೋಷದೂರಗಳು, ಗುಣಪೂರ್ಣಗಳು—ಎಂದೂ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವುದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ¹ ಸರ್ವ ಸಮರ್ಥನಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಇಂದ್ರ ಎನಿಸುವ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ತನ್ನ ನಾಮಾರ್ಥದಿಂದ ಅನಂತರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವನೆಂಬ ಋಗ್ವೇದ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ತು ಆ ಮಂತ್ರದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತ 'ಹರಿ' ಎನಿಸುವ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು ದಶ, ಶತ, ಸಹಸ್ರ, ಬಹು ಹಾಗೂ ಅನಂತ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿವೆ—ಎಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ² ಭಗವಂತನ ಅನಂತ ರೂಪಗಳ ಕುರಿತು ಅಧಿಕ ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತ—ಭಗವಂತನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ರೂಪವನ್ನೂ ಕುರಿತು ಪ್ರತಿಬಿಂಬನಾಗಿ ಜೀವಾತ್ಮನಿರುವನು ಅರ್ಥಾತ್ ಜೀವಾತ್ಮರು ಅನಂತ ರಾಗಿರುವಂತೆ ಅವರ ಬಿಂಬರೂಪಗಳಾಗಿರುವ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳೂ ಅನಂತಗಳು—ಎಂದೂ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ತು³ ಬೋಧಿಸಿದೆ

- 1 'ನಾಸಂದೇವಃ ಸಂಕರ್ಷಣಃ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನೋಽನಿರುದ್ಧೋಽಹಂ ಮತ್ಸ್ಯಃ ಕೂರ್ಮೋವರಾಹೋ ನಾರಸಿಂಹೋ ವಾಮನೋ ರಾಮೋ ರಾಮಃ ಕೃಷ್ಣೋ ಬುದ್ಧಃ ಕಲ್ಕಿರಹಂ ಶತಧಾತುಹಂ ಸಹಸ್ರಧಾತುಹಮಮಿತೋಽಹಮನಂತೋಽಹಂ ನೈವೈತೇ ಜಾಯಂತೇ ನ ಮ್ರಿಯಂತೇ ನೈಷಾಮನುಜ್ಞಾ ನ ಬಂಧೋ ನ ಮುಕ್ತಿಃ ಸರ್ವ ಏವ ಹ್ಯೇತೇ ಪೂರ್ಣಾ ಅಜರಾ ಅಮೃತಾಃ ಪರಮಾಃ ಪರಾನಂದಾಃ'

—ಚತುರ್ವೇದಶಿಖಾ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-3-48)

- 2 'ಇಂದ್ರೋ ಮಾಯಾಭಿ ಪುರಾರೂಪ ಈಯತೇ ಯುಕ್ತಾ ಹ ಸ್ಯ ಹರಯಃ ಶತಾ ದಶೇ-ಶ್ಚಯಂ ನೈ ಹರಯೋಽಯಂ ನೈ ದಶ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಬಹುನಿ ಚಾನಂತಾನಿ ಚ ತದೇತದ್ ಬ್ರಹ್ಮ.'

—ಬೃ. ಉ. 4-5-19

ಸ ಏವ ದಶಧಾ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ವಿಷ್ಣುರ್ನೃತ್ಯಾದಿರೂಪಕಃ |

ಶತಂ ನಾರಾಯಣಾದ್ಯಾತ್ಮಾ ವಿಶ್ವಾದ್ಯಾತ್ಮಾ ಸಹಸ್ರಕಃ |

ಪರಾದಿರೂಪೋ ಬಹುಧಾ ಸೋಽನಂತಾತ್ಮಾತಿಜಿತಾದಿಕಃ |

—ಬೃ. ಉ. ಭಾ.

- 3 ...ರೂಪಂ ರೂಪಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿರೂಪೋ ಬಭೂವ

—ಬೃ. ಉ. 4-5-19

ಭಗವತೋ ರೂಪಂ ರೂಪಂ ಪ್ರತಿ ಜೀವಾಃ ಪ್ರತಿಬಿಂಬೋ ಬಭೂವ |

—ಬೃ. ಉ. ಭಾ.

ಭಗವಂತನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಕ್ರೋಡೀಕರಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು—
 ಭಗವಂತನ ಪದ್ಮನಾಭರೂಪ ಒಂದು, ಜೀವಾತ್ಮರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಕರ್ಮರಸವನ್ನು
 ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಆತ್ಮ ಹಾಗೂ ಅಂತರಾತ್ಮ ಎಂಬುದಾಗಿ ಎರಡು ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು¹ ವೈಕುಂಠಾದಿ
 ತ್ರಿಧಾಮಗಳಲ್ಲಿರುವ ಆಮೃತ, ಕ್ಷೇಮ ಹಾಗೂ ಅಭಯ ಎಂಬುದಾಗಿ ಮೂರು ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು²
 ಹಾಗೆಯೇ ಸತ್ತ್ವರಜಸ್ತಮೋ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ವಾತ, ಪಿತ್ತ, ಕಫ ಎಂಬ ತ್ರಿಧಾತುಗಳಿಗೆ
 ನಿಯಾಮಕಳಾದ ಅಚ್ಯುತಾಕಾಂತ ಗೋವಿಂದ ಎಂಬ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು ಮೂರು ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ,
 ಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ರೂಪಗಳು ಮೂರು³ ಮುಕ್ತಿದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ
 ವಾಸುದೇವ, ಸಂಕರ್ಷಣ, ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ದಾಗೂ ಅನಿರುದ್ಧ ಎಂಬುದಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಭಗವದ್ರೂಪ
 ಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥಾದಿ ಪ್ರೇರಕಗಳಾದ ವಿಶ್ವ ತೈಜಸ, ಪ್ರಾಜ್ಞ ಹಾಗೂ ತುರಿಯ—
 ಎಂಬುದಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು ನಾರಾಯಣ ಎಂಬ ಮೂಲರೂಪವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ
 ವಾಸುದೇವಾದಿರೂಪಗಳು ಐದು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವವು ಹಾಗೆಯೇ ಕೃದ್ಗೋಲ್ಕ, ಮಹೋಲ್ಕ,
 ವೀರೋಲ್ಕ ದ್ಯುಲ್ಕ ಹಾಗೂ ಸಹಸ್ರೋಲ್ಕ ಎಂಬುದಾಗಿ ಐದು ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು⁴. ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ
 ವೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ, ನೀರಲ್ಲಿ, ಋತುಗಳಲ್ಲಿ, ಪಶುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಉದ್ಗೀಢ, ಪ್ರಸ್ತಾವ,
 ನಿಧನ, ಹಿಂಕಾರ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಹಾರ ಎಂಬ ಐದು ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು⁵ ದೇಹದ ಅನ್ನಮಯಾದಿ

1 'ಆತ್ಮಾಂತರಾತ್ಮೇತಿ ಹರಿರೇಕ ಏವ ದ್ವಿಧಾ ಸ್ಥಿತಃ | ನಿವಿಷ್ಟೋ ಹೃದಯೇ ನಿತ್ಯಂ ರಸಂ
 ಪಿಬತಿ ಕರ್ಮಜನಮ್'
 -ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತಾ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 1-2-11)

2 ತ್ರಿಸಾದಸ್ಯಾನ್ಯತಂ ದಿವಿ ... | -ಪು. ಸೂ.

ಆಮೃತಂ ಕ್ಷೇಮನುಭಯಂ ತ್ರಿಮೂರ್ತ್ಯೋಽಧಾಯಿ ಮೂರ್ಧನಮ್ |

-ಭಾಗ. 2-6-18

3 ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಟ್ವೀಶರೂಪಾಣಿ ತ್ರೀಣಿ ವಿಷ್ಟೋರ್ವಹಾತ್ಮನಃ | ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಃ ಸ
 ಶಿವರೂಪಿ ಶಿವೇ ಸ್ಥಿತಃ | ಹೃಥಗೇವ ಸ್ಥಿತೋ ದೇವೋ ವಿಷ್ಣು ರೂಪೋ ಜನಾರ್ದನಃ |

-ವಾಮನ ಪುರಾಣ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 1-2-24)

4 ಕೃದ್ಧಮಹಾವೀರದ್ಯುಸಹಸ್ರಸಹಿತೋಲ್ಕಾಃ | . ಸ್ಕಥಗ್ರಾಪಾಣಿ ತಾನಿ ಚ |
 ವಿಷ್ಟೋರೇವ ... | -ತಂ. ಸಾ. ಸಂ 1-29

5 ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷದಿ(2-1) 'ಲೋಕೇಷು ಪಂಚವಿಧಂ ಸಾಮೋಪಾಸೀತ... ಪ್ರಾಣೇಷು
 ಪಂಚವಿಧಂ...' ಇತಿ ಗ್ರಂಥಭಾಗೇ ಇದಂ ರೂಪಪಂಚಕಂ ವಿನೃತಮ್ |

ಪಂಚಕೋಶಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅನ್ನಮಯಾದಿ ಪಂಚರೂಪಗಳು¹ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ, ಆದಿತ್ಯನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಹಿಂಕಾರ, ಪ್ರಸ್ತಾಪ, ಆದಿ, ಉದ್ಗೀಧ, ಪ್ರತಿಹಾರ, ಉಪದ್ರವ ಹಾಗೂ ನಿಧನ ಎಂಬುದಾಗಿ ಏಳು ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು.² ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ಎಂಟು ಆಕ್ಷರಗಳಿಂದ ವಾಚ್ಯಗಳಾದ ವಿಶ್ವ, ತೈಜಸ, ಪ್ರಾಜ್ಞ, ತುರೀಯ, ಆತ್ಮ, ಅಂತರಾತ್ಮ, ಪರಮಾತ್ಮ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಗಳೆಂಬ ಎಂಟು ರೂಪಗಳು³ ಅಥವಾ ಕೃಷ್ಣ, ರಾಮ, ನೃಸಿಂಹ, ವರಾಹ, ವಿಷ್ಣು, ಪರಂಜ್ಯೋತಿ, ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ ಹಾಗೂ ವಾಸುದೇವಗಳೆಂಬ ಎಂಟು ರೂಪಗಳು⁴ ಅಥವಾ ಹೃಷೀಕೇಶ, ಶ್ರೀಧರ, ವಾಮನ, ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ, ಮಧುಸೂಧನ, ವಿಷ್ಣು, ಗೋವಿಂದ ಹಾಗೂ ಮಾಧವ ಎಂಬ ಎಂಟು ರೂಪಗಳು ಪಂಚರಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವ ನಾರಾಯಣ, ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ ವಾಸುದೇವ, ಸಂಕರ್ಷಣ, ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ, ಅನಿರುದ್ಧ ನಾರಸಿಂಹ, ವರಾಹ ಹಾಗೂ ಪರಂಜ್ಯೋತಿ—ಎಂಬ ಒಂಭತ್ತು ರೂಪಗಳು, ವಿಮಲಾ, ಉತ್ಕರ್ಷಿಣೀ, ಜ್ಞಾನಾ, ಶ್ರಿಯಾ, ಯೋಗಾ, ಪ್ರಹ್ಲೀ, ಸತ್ಯಾ, ಈಶಾನಾ

1 ತೈತ್ತೀರಿಯೋಪನಿಷದಃ ದ್ವಿತೀಯವಲ್ಲಾಂ ಅನ್ನಮಯಾದಯಃ ವಿನೃತಾಸ್ತೇಷಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪತ್ವಂ ಚ 'ಅನಂದಮಯೋಽಭ್ಯಾಸಾತ್' (1-1-12) ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರೇಣ ಸಿದ್ಧಾಂತಿತಮ್ ।

2 ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷದಿ(2-1)'ಅಥ ಸಪ್ತವಿಧಸ್ಯ ವಾಚಿ ಸಪ್ತವಿಧಂ ಸಾನೋಪಾಸೀತ... ...ಅತಿಮೃತ್ಯು ಸಪ್ತವಿಧಂ ಸಾನೋಪಾಸ್ಮೇ' ಇತಿ ಗ್ರಂಥಭಾಗೇ ಇದಂ ರೂಪಸಪ್ತಕಂ ವಿನೃತಮ್ ।

3 ಸ ವಿಶ್ವತೈಜಸಪ್ರಾಜ್ಞ ತುರೀಯಾತ್ಮಾಂತರಾತ್ಮನಾಮ್ ।
ಪರಮಾತ್ಮಜ್ಞಾನಾತ್ಮಯುಜಾಂ ಮದ್ರೂಪಾಣಾಂ ಚ ವಾಚಕಃ ॥

—ತಂ. ಸಾ. ಸಂ. 1-4

4 ಕೃಷ್ಣೋ ರಾಮೋ ನೃಸಿಂಹಶ್ಚ ವರಾಹೋ ವಿಷ್ಣು ರೇವ ಚ ।
ಪರಂಜ್ಯೋತಿಃ ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ ವಾಸುದೇವ ಇತಿ ಕ್ರಮಾತ್ ।
ಅಕಾರಾದೇಸ್ತಥಾ ಶಾಂತಾತಿಶಾಂತಾಂತಸ್ಯ ದೇವತಾಃ ॥

—ಓಂಶತ್ಪ್ರಣವಕಲ್ಪ-4

5 ನಾರಾಯಣಃ ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ ವಾಸುದೇವಾದಿಕಾಸ್ತಥಾ ।
ನಾರಸಿಂಹವರಾಹೌ ಚ ಪರಂಜ್ಯೋತಿರ್ಹರೇರ್ನವ ।

—ಭಾಗ. ತಾ. 11-16-32

ಹಾಗೂ ಅಸುಗ್ರಹಾ—ವಿಂಬುದಾಗಿ ಸ್ವರೂಪ ಶಕ್ತಿ ರೂಪಗಳಾದ ಒಂಭತ್ತು ರೂಪಗಳು¹, ಮತ್ಸ್ಯಾದಿ ದಶಾವತಾರಗಳು, ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ ಸ್ವರೂಪಗಳಾದ ಕಾಲ, ಮಯಾ, ನಿಯತಿ, ಮತಿ, ವಿದ್ಯಾ, ಕಲಾ, ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಸ್ಫೂರ್ತಿ, ಸಂವಿತ್, ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಹಾಗೆಯೇ ಶಕ್ತಿ—ವಿಂಬವುಗಳ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಭಗವಂತನ ಹನ್ನೊಂದು ರೂಪಗಳು². ಕೇಶವಾದಿ ದ್ವಾದಶ ರೂಪಗಳು, ಸ್ವರಾಕ್ಷರ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾದ ಅಜಾದಿ ಹದಿನಾರು ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು, ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾದ ಕಪಿಲಾದಿ ಮೂವತ್ತಾಲ್ಪ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು³ ವರ್ಣ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾದ ಅಜಾದಿ ಐವತ್ತು ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು⁴ ಸಹಿತವಾಗಿ ಐವತ್ತೊಂದು ವರ್ಣಗಳಿಂದ ವಾಚ್ಯಗಳಾದ ಐವತ್ತೊಂದು ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು ಪ್ರಭವಾದಿ ಅರ್ವತ್ತು ಸಂವತ್ಸರ ನಿಯಾಮಕಗಳಾದ ಅರ್ವತ್ತು ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು, ಐವತ್ತೊಂದು ವರ್ಣ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಕಲಶನಾಮಕರಾದ ನೂರು ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು⁵, ನೂರ ಒಂದು ಪ್ರಧಾನ ನಾಡಿಕಳಲ್ಲಿರುವ ನೂರ ಒಂದು ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು, ನಾರಾಯಣಾಷ್ಟೋತ್ತರ ಶತ ನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾದ ನೂರೊಂಟು ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು⁶, ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ

1 . ವಿಮಲಾದ್ಯಾಸ್ತು ಶಕ್ತಯಃ | ವಿಷ್ಣೋಃ ಸ್ವರೂಪಭೂತಾಃ ..

-ತಂತ್ರನಿರ್ಣಯ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 6-4-27)

2 . ಕಾಲಮಾಯೇ ಚ ನಿಯತಿರ್ಮತಿರೇವ ಚ | ವಿದ್ಯಾ ಕಲಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಶ್ಚ |

ಸ್ಫೂರ್ತಿಃ ಸಂವಿತ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಚ ಶಕ್ತಿರಿಸ್ಯಹರಾಣಿ ಚ | . ವಿಷ್ಣೋರಪಿ ಹಿ ರೂಪಾಣಿ ತನ್ನಾನ್ವೈಕಾದಶೈವ ತು ||

-ತಂ ಸಾ. ಸಂ. 3-130

3 ಅಜ ಆನಂದ .. ಇತ್ಯಾರಭ್ಯ...ಮಮಾಕಾರಾದಿಲಕ್ಷಣಃ' ಇತಿ ಪರ್ಯಂತಂ ತಂತ್ರಸಾರ-ಸಂಗ್ರಹೇ ವರ್ಣವಾಚ್ಯಾನಿ ಭಗವದ್ರೂಪಾಣಿ ನಿರೂಪಿತಾನಿ |

4 'ಏಕ ಪಂಚಾಶದರ್ಶಾನಾಂ...ಶಿಂಶುಮಾರಶ್ಚೇತಿ ಶತಂ ಕಲಾಃ ಕಲಶನಾಮಕಾಃ'

-ತಂ. ಸಾ. ಸಂ. 2-7

5 ಶತಂ ಚೈಕಾ ಹೃದಯಸ್ಯ ನಾಡ್ಯಃ ...|

-ಕಾ. ಉ.

6 ವರಾಹ ಪುರಾಣೇ ಧರಣೀಯಂಜ್ಞವರಾಹ ಸಂವಾದೇ ನಾರಾಯಣಾಷ್ಟೋತ್ತರ ಶತನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರಂ ಪಠ್ಯತೇ—ನಾರಾಯಣೋ ನರಃ ಶಾರಿರಿತ್ಯಾದಿನಾ |

ಗಳಾದ ಹಾಗೂ ಬೃಹತೀಸಹಸ್ರದ ಸಾವಿರ ಋಕ್‌ಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿದಾದ್ಯಗಳಾದ ಸಾವಿರ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು¹ ವಿಷ್ಣು ಹೆಸರಿನ ಅಕ್ಷರ, ಉಷ್ಮ ಹಾಗೂ ಸಂಧಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ, ರಾತ್ರಿ, ಹಗಲು ಹಾಗೂ ಸಂಧ್ಯಾಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ, ಜೀವಾತ್ಮರ ಅಸ್ತಿ ಮಜ್ಜಾ ಹಾಗೂ ಸಂಧಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸಾವಿರದ ಎಂಭತ್ತ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು², ಬೃಹತೀಸಹಸ್ರದ ಮೂವತ್ತಾರು ಸಾವಿರ ಸ್ವರಾಕ್ಷರಗಳಲ್ಲೂ, ಮೂವತ್ತಾರು ಸಾವಿರ ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರಗಳಲ್ಲೂ ಇರುವ ಹಾಗೂ ಮನುಷ್ಯನ ನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಮೂವತ್ತಾರು ಸಾವಿರ ಹಗಲುಗಳಲ್ಲೂ ಮೂವತ್ತಾರು ಸಾವಿರ ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲೂ ಇರುವ, ಎಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಸಾವಿರ ನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮೂವತ್ತಾರು ಸಾವಿರ ಸ್ತ್ರೀರೂಪಗಳು, ಮೂವತ್ತಾರು ಸಾವಿರ ಪುರುಷ ರೂಪಗಳು—ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಎಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಸಾವಿರ ರೂಪಗಳು³ ನೂರ ಒಂದು ಪ್ರಧಾನ ನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಎಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಸಾವಿರ ಉಪನಾಡಿಗಳಿಗೂ ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಎಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಲಕ್ಷದ ಎಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಸಾವಿರ ಉಪನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಎಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಲಕ್ಷದ ಎಪ್ಪತ್ತೆರಡು ಸಾವಿರ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು, ಮೂವತ್ತ ಮೂರು ಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಮೂವತ್ತಮೂರು ಕೋಟಿ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು, ಶತಕೋಟಿ ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶತ ಕೋಟಿ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು, ಅನಂತ ಜೀವರಾಶಿಗಳಲ್ಲಿ, ಅನಂತ ಜಡ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಅನಂತ ವರ್ಣಗಳಲ್ಲಿರುವ ಅಜಾದಿ ಅನಂತ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು—

1 ವಿಷ್ಣೋಃ ಸಹಸ್ರನಾಮ್ನಸ್ತು ಯತ್ ತದ್ ರೂಪಸಹಸ್ರಕಮ್ ।

ಬೃಹತೀಸಹಸ್ರನೇತಚ್ಚ ತದ್ ವಕ್ತಿ ಹಿ ಹೃಥಕ್ ಹೃಥಕ್ ।

—ಮ. ಐ. ಉ. ಭಾ. (2-2-3-4-1)

2 ಸಂಧ್ಯಾಷ್ಮಾಕ್ಷರಗಾಣ್ಯಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋ ರೂಪಾಣಿ ಸರ್ವಶಃ ।

ಸಂಧ್ಯಾರಾತ್ರಿ ದಿವಾಸ್ತಾನಿ ಸಾಶೀತಿಕ ಸಹಸ್ರಕಮ್ ।

ತಾನ್ಯೇವಾಸ್ಥಿಷು ಮಂಜ್ವಾಸು ಪರ್ವಸ್ವಪಿ ಚ ಸರ್ವಶಃ ।

—ಮ. ಐ. ಉ. ಭಾ. (2-8-2-3)

3 ಷಟ್ ತ್ರಿಂಶದ್ರೂಪಮಾನ್ ವಿಷ್ಣುರ್ವ್ಯಂಜನೇಷು ಚ ಸಂಸ್ಥಿತಃ ।

ತಾನ್ಯೇವ ವಿಷ್ಣು ರೂಪಾಣಿ ರಾತ್ರೀಣಾಮಪಿ ದೇವತಾಃ ।

... ಷಟ್ ತ್ರಿಂಶತಿ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಸ್ವರಗಾಣಿ ಹರೇರಪಿ ।

ತಾನ್ಯೇವಾಹ್ನಾಂ ದೈವತಾಣಿ ರೂಪಾಣಿ ಪರಮಾತ್ಮನಃ ।

ದ್ವಾಪಶತಿ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ರೂಪಾಣ್ಯೇವಂ ರಮಾಪತೇಃ ।

ಶತಾಬ್ದಾನಾಮಹೋ ರಾತ್ರದೈವತಾನ್ಯುತ್ಪಮಾಣಿ ಚ ।

—ಐತರೇಯಸಂಹಿತಾ (ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-1-3-1)

ಹೀಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಒಂದೇ ಸ್ವರೂಪದ ಭಗವಂತನು ಲೀಲೆಯಿಂದ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವನು.¹

೨ ಸಕಲ ಜೀವ ಜಡಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಒಂದೇ ಸ್ವರೂಪ ಉಳ್ಳವನು²

ಭಗವಂತನು ಸಕಲ ಜೀವಜಡಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನನಾಗಿರುವನೆಂಬುದು ನಾರಾಯಣ ನಾಮದ ಮೊದಲ ನಕಾರದಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು 'ಬ್ರಹ್ಮಸಾರ' ತಿಳಿಸಿದೆ.³ ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲೆಡೆಯೂ ಒಂದೇ ಸ್ವರೂಪ ಉಳ್ಳವನು⁴

೩ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಂಧಕನಾಗಿರುವವನು, ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿರುವವನು ಹಾಗೂ ವೋಹವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವವನು⁵

1 ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಶತತಮೋಕರೂಪಿಣೀ ದಶರೂಪಿಣೀ ಶತಸಹಸ್ರರೂಪಿಣೀ ।

ಅವಿಕಾರಿಣೀ ಸ್ಫುಟಮನಂತರೂಪಿಣೀ ಸುಖಚಿತ್ತಮಸ್ತುತನವೇ ನಮೋ ನಮಃ ॥

-ಸು ಮ. ವಿ

೨ 2 ಸರ್ವಜೀವೇಭ್ಯಃ ಜಡೇಭ್ಯಶ್ಚ ಅನ್ಯತಾತ್ ನ | ಏಕಂ ರೂಪಂ ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಏಕರೂಪಃ | ನ ಏಕರೂಪಃ ನೈಕರೂಪಃ |

೨ ಅನ್ಯತ್ವಾತ್ ಸರ್ವಜೀವೇಭ್ಯೋ ಜಡೇಭ್ಯಶ್ಚ ಸದೈವ ಹಿ | ... ನಾರಾಯಣ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತೋ.. -ಬ್ರಹ್ಮಸಾರ (ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-2-6-5)

4 ಏಕರೂಪಃ ಪರೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಸರ್ವತ್ರಾಪಿ ನ ಸಂಶಯಃ |

-ಮಾತ್ಸ್ಯ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 3-2-11)

5 ನಹ್ಯತಿ ಸಂಸಾರೇಣ ಬಧ್ನಾತೀತಿ ನ | 'ಣಹ ಬಂಧನೇ' | ಸ್ವತಂತ್ರತ್ವಾತ್ ಏಕಃ | ರುಹ್ಯತಿ ವಿನೋಹಯಂತೀತಿ ರೂಪಃ | 'ರುಹ ವಿನೋಹನೇ' |

ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನು ಜೀವರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಸ್ವಾಮಿತ್ವ ವಿಷಯಕವಾದ ಮೋಹವನ್ನಂಟುಮಾಡಿ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಬಂಧಿಸುವನು

೪ ದೋಷವಿರುದ್ಧ ಗುಣ ಸ್ವರೂಪಿ ಹಾಗೂ ಒಂದೇ ಸ್ವಭಾವ ಉಳ್ಳವನು¹

ಭಗವಂತನು ಸರ್ವ ದೋಷ ವಿರುದ್ಧ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಗುಣಪೂರ್ಣ ಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿರುವನೆಂಬುದು ನಾರಾಯಣ ನಾಮದ ಕೊನೆಯ ನಕಾರದಿಂದ ವಾಚ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಸಾರ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಪೂರ್ಣ ಶಕ್ತಿತ್ವ, ಸಾರ್ವಜ್ಞ್ಯ ಪೂರ್ಣತ್ವ ಹಾಗೂ ಉಪಜೀವ್ಯತ್ವ ಮುಂತಾದ ಅಸಾಧಾರಣ ಗುಣಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ 'ಈಶತ್ವ'ವು ಭಗವಂತನ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿದ್ದು, ಎಂದೂ ಅದು ಒದಲಾಗದು²

೫ ಅನೇಕರಿಗೆ ರೂಪ ಕೊಟ್ಟಿರುವವನು³

೬ ಅನೇಕರಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವವನು⁵

೭ ಅನೇಕ ಭಕ್ತರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವವನು.⁶

೪ 1 ದೋಷವಿರುದ್ಧಗುಣರೂಪತ್ವಾತ್ ನ | ಏಕಂ ರೂಪಂ ಸ್ವಭಾವಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಏಕರೂಪಃ |
'ರೂಪಂ ತು ಸ್ವಭಾವೇ ಚ' -ಹೈಮಃ |

2 '....ನೋ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥವಾಚಕಃ | . ಸರ್ವದೋಷ ವಿರುದ್ಧೋರುಗುಣಪೂರ್ಣ ಸ್ವರೂಪತಃ | ನಾರಾಯಣ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತೋ...'
-ಬ್ರಹ್ಮಸಾರ (ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-2-65)

3 .. ಈಶತ್ವಂ ತದ್ವಿಪರ್ಯಯಃ | ಸ್ವಾಭಾವಿಕಂ ತಯೋರೇತನ್ನಾನ್ಯಥಾ ಸ್ಯಾತ್ ಕದಾಚನ |
-ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ (ಗೀ. ತಾ. 2-20)

೫ 4 ನೈಕಾನ್ ರೂಪಯಂತೀತಿ ನೈಕರೂಪಃ | 'ರೂಪ ರೂಪಕರಣೇ'

೬ 5 ನೈಕೈಃ ರೂಪಯತೇ ಸ್ತೂಯತ ಇತಿ ನೈಕರೂಪಃ | 'ರು ಶಬ್ದೇ'

೭ 6 ನೈಕಾನ್ ಅನೇಕಾನ್ ಭಕ್ತಾನ್ ರೋಪಯಂತಿ ಉಪರಿ ಭಾವಯಂತಿ, ಉದ್ಧರಂತೀತಿ ಯಾವತ್ ನೈಕರೂಪಃ | 'ರೂಪೋಪರಿ ಭಾವೇ' ಇತಿ ಚ ಧಾತುಃ |

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸ್ತ್ರೀಯರ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದ ಸೃಷ್ಟಿ]

- ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನ ಅನಿರುದ್ಧ ರೂಪವು ಸ್ಥಿತಿಕರ್ತೃ ಎಂದು ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನರೂಪವು ಮಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಎಲ್ಲ ಜೀವರಿಗೆ ಅನಿರುದ್ಧ ದೇಹವು ಇದೆ ಅದು ಅನಿರುದ್ಧರೂಪದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದುದರಿಂದ ಅನಿರುದ್ಧ ದೇಹವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ ಈ ರೀತಿ ಅನಿರುದ್ಧನೂ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಮಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೂಡಿಸುವುದು?
- ಉ - ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃ ಎಂದರೆ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷದ್ವಾರಾ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗುವದು ಮಾತ್ರ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ರೂಪದಿಂದ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅನಿರುದ್ಧನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದರೂ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷ ದ್ವಾರಾ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ ಅನಿರುದ್ಧನು ಲಿಂಗದೇಹಕ್ಕೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ದೇಹವನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷದ್ವಾರ ಇಲ್ಲದೇನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಾಕ್ಯಗಳ ವಿರೋಧ ವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜರು ಭಾವಪ್ರಕಾಶಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ

೨೭೨ ಬೃಹದ್ರೂಪ:

೧ ಗುಣಪೂರ್ಣಗಳಾದ ರೂಪಗಳು ಉಳ್ಳವನು¹

ಭಗವಂತನ ಸಕಲ ರೂಪಗಳೂ ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕಗಳೇ ಆಗಿದ್ದು, ಅವನ ಸ್ವರೂಪದಂತೆ ಯೇ ಗುಣಪೂರ್ಣಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅನಂತರೂಪಗಳಿವೆ—ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವ ಪ್ರಮಾಣಗಳೆಲ್ಲ, ಆ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳೆಲ್ಲ ಅವನಂತೆಯೇ ಪೂರ್ಣಗಳಾಗಿವೆ—ಎಂದೂ ತಿಳಿಸಿವೆ²

೧ 1 ಬೃಹಂತಿ ಗುಣಪೂರ್ಣಾನಿ ರೂಪಾಣಿ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಬೃಹದ್ರೂಪಃ |

2 ಏಕಸ್ಸನೋಽಹ್ಮಖಿಲದೋಷಸಮುಜ್ಞತೋಽಪಿ ಸರ್ವತ್ರ ಪೂರ್ಣಗುಣೋಽಪಿ
ಬಹೂಪನೋಽಭೂತ್ -ಮಂ. ಭಾ. ತಾ. ನಿ. 1-10

* ' . ಸರ್ವ ಏವ ಹ್ಯೇತೇ ಪೂರ್ಣಾ ಅಜರಾ ಅಮೃತಾಃ ಪರಮಾಃ ಪರಾನಂದಾಃ'

-ಚತುರ್ವೇದಶಿಖಾ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-3-47)

* ತಾನಿ ಹವಾ ಏತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಪೂರ್ಣಾನಿ ಸರ್ವಾಣ್ಯನಂತಾನಿ ಸರ್ವಾಣ್ಯಸಮ್ನಿತಾನಿ..'

-ಚತುರ್ವೇದಶಿಖಾ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-3-48)

* ...ತದೇತದ್ ಬ್ರಹ್ಮ...

-ಬೃ. ಉ. 4-5-19

೨ ಅತಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ರೂಪ ಉಳ್ಳವನು¹

ಭಗವಂತನ ರೂಪಗಳೆಲ್ಲ ಇಷ್ಟೇ ಪರಿಮಾಣ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದಷ್ಟು ಬೃಹತ್ತಾಗಿ ಇರುವವು². ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ವಿಶ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಈ ಗುಣವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಿರುವನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಾಗಿ, ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಂಡ ಅರ್ಜುನನು, ನೀನು ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಅಂತರಿಕ್ಷಗಳ ನಡುವೆ ಹಾಗೂ ಸಕಲ ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಿ³—ನಿನ್ನ ರೂಪದ ಆದಿ, ಮಧ್ಯ, ಅಂತ್ಯಗಳನ್ನು ಪತ್ತೆ ಹಚ್ಚಲಾರೆ—ಎಂದು ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು⁴ ಹೀಗೆಯೇ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮರೂಪದಲ್ಲೂ ಬೃಹತ್ ಪರಿಮಾಣವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿರುವನು

೩ ಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವವನು.⁵

ಭಗವಂತನು ಗುಣಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವನೆಂದು ಕಾರಕೋಪನಿಷತ್ತು, ಅವನನ್ನು 'ಬೃಹತ್' ಎಂದೇ ಕರೆದಿದೆ⁶ ಹೀಗೆ ಗುಣಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಸ್ತುತೃನಾಗಿರುವನು

೨ 1 ಬೃಹತ್ ಅತಿಸ್ವಲ್ಪಂ ರೂಪಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಬೃಹದ್ರೂಪಃ |

2 'ಅಸಂಖ್ಯಾತಾ ಜ್ಞಾನಕಾಸ್ತಸ್ಯ ದೇಹಾಃ ಸರ್ವೇ ಪರಿಮಾಣವಿವರ್ಜಿತಾಶ್ಚ'

-ಋಗ್ವೇದಶಿಲ(ಗೀ ಭಾ 11-16)

3 ದ್ಯಾನಾಪೃಥಿವ್ಯೋರಿದಮಂತರಂ ಹಿ ವ್ಯಾಪ್ತಂ ತ್ರಯೈಕೇನ ದಿಶಶ್ಚ ಸರ್ವಾಃ |

-ಗೀ. 11-20

4 'ನಾಂತಂ ನ ಮಧ್ಯಂ ನ ಪುನಸ್ತನಾದಿಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ವಿಶ್ವೇಶ್ವರ ವಿಶ್ವರೂಪ'

-ಗೀ. 11-16

೩ 5 ಬೃಹತೀತಿ ಬೃಹತ್ | ರೂಪಯತೇ ಸರ್ವೈಃ ಸ್ತುತಯತ ಇತಿ ರೂಪಃ | 'ರು ಶಬ್ದೇ'

6 ...ಅದ್ರಿಜಾ ಮತಂ ಬೃಹತ್ |

-ಕಾರ. ಉ. 2-2-2

ಬೃಹತ್ ಪೂರ್ಣಗುಣತ್ವಾಚ್ಚ ಸ ಷವ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ |

-ಮಹಾಕೌರವ (ಕಾ. ಉ ಭಾ.)

* ನಾರಾಯಣೋ ಬೃಹತ್ತ್ವಾತ್ ಬೃಹನ್ನಾಮಾ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ | -ಐ.ಉ.ಭಾ.2-7-6-1

೪ ಸಮೃದ್ಧರಾಗಿರುವ ದೇವತೆಗಳ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವವನು¹

೫ ಸಮೃದ್ಧರಾಗಿರುವ ದೇವತೆಗಳ ರೂಪವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವವನು²

೬ ಸಮೃದ್ಧರಾಗಿರುವ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿರುವವನು³

೭ ಸಮೃದ್ಧರಾದ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವವನು⁴

೮ ಸಮೃದ್ಧರಾದ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಂದಲೂ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವವನು⁵

೯ ಸಮೃದ್ಧರಾದ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಗೂ ರೂಪವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು⁶

ಸ್ವರ್ಣಕಾರನು ಹೇಗೆ ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಚಿನ್ನದ ಮಲವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಶುದ್ಧವಾದ ಚಿನ್ನದಿಂದ ತನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಆಭರಣವನ್ನು ರಚಿಸುವನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಭಗವಂತನು ಜೀವಾತ್ಮವ

೪ 1 ಬೃಹಂತೀತಿ ಬೃಹತಃ ಸಮೃದ್ಧಾಃ ದೇವಾಃ, ತೇಷಾಂ ರೂಪಂ ಸ್ವಭಾವಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಬೃಹದ್ರೂಪಃ । 'ರೂಪಂ ತು ಸ್ವಭಾವೇ ಚ' -ಹೈಮಃ ।

೫ 2 ಬೃಹಂತಃ ಸಮೃದ್ಧಾಃ ದೇವಾಃ, ತಾನ್ ರೂಪಯತೀತಿ ಬೃಹದ್ರೂಪಃ 'ರೂಪ ರೂಪಕರಣೇ' ।

೬ 3 ಬೃಹತಾಂ ರೂಪಂ ಸೌಂದರ್ಯಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಬೃಹದ್ರೂಪಃ । 'ರೂಪಂ ತು... ಸೌಂದರ್ಯೇ...' -ಹೈಮಃ ।

೭ 4 ಬೃಹದ್ಭಿಃ ಸಮೃದ್ಭಿಃ ದೇವೈಃ ರೂಪಯತೇ ಸ್ತುತಯತೇ ಇತಿ ಬೃಹದ್ರೂಪಃ । 'ರು ಶಬ್ದೇ' ।

೮ 5 ಬೃಹದ್ಭಿಃ ಸಮೃದ್ಭಿಃ ಮುಕ್ತೈಃ ರೂಪಯತೇ ಸ್ತುತಯತೇ ಇತಿ ಬೃಹದ್ರೂಪಃ । 'ರು ಶಬ್ದೇ' ।

೯ 6 ಬೃಹತಃ ಸಮೃದ್ಧಾನ್ ಮುಕ್ತಾನ್ ರೂಪಯತೀತಿ ಬೃಹದ್ರೂಪಃ । 'ರೂಪ ರೂಪಕರಣೇ'

ಅವಿದ್ಯಾಕಾಮಕರ್ಮಾದಿಮಲವನ್ನು ತನ್ನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದಾಗಿ ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇರಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸುವನು. ಪಿತೃಜೀವನಿಗೆ ಪಿತೃ ರೂಪವನ್ನೂ, ಗಂಧರ್ವಜೀವನಿಗೆ ಗಾಂಧರ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂಪವನ್ನೂ, ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಗೆ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ರೂಪವನ್ನು ನೀಡುವನು—ಎಂಬುದಾಗಿ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.¹

೧೦ (ಸಿದ್ಧ ಪುರುಷರು) ಬೃಹತ್ ಪರಿಮಾಣದ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು.²

ಆಕಾಶಾದಿ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಆಕಾಶಾದಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭಗವಂತನನ್ನು ಮಹತ್ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಪರಿಮಾಣಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದ ಪರಿಣಾಮ ಉಳ್ಳವನನ್ನಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸಿ, ಅವನಿಂದ ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಬೃಹತ್ ಪರಿಮಾಣವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಬಯಸುವವನು ಅದನ್ನು ಹೊಂದುವನೆಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು

1 'ತದ್ ಯಥಾ ಪೇಶಸ್ಕಾರೀ ಪೇಶಸೋ ಮಾತ್ರಾಮೃತಾದಾಯಾನ್ಯನ್ಯವತರಂ ಕಲ್ಯಾಣ ತರಂ ರೂಪಂ ತನುತ ಏವಮೇವಾಯಮಾತ್ಮೇದಂ ಶರೀರಂ ನಿಹತ್ಯಾವಿದ್ಯಾಂ ಗಮಯಿ-
ತ್ವಾನ್ಯನ್ಯವತರಂ ಕಲ್ಯಾಣತರಂ ರೂಪಂ ಕುರುತೇ ಪ್ರಿತೃಂ ವಾ ಗಾಂಧರ್ವಂ ವಾ ದೈವಂ
ವಾ ಪ್ರಾಜಾಪತೃಂ ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಂ ವಾಕ್ಯನ್ಯೇಷಾಂ ವಾ ಭೂತಾನಾಮ್'

-ಬೃ. ಉ. 6-4-4

ಸ್ವರ್ಣಕಾರೋ ಯಥಾ ಸ್ವರ್ಣಮಲಮಗ್ನೌ ನಿಹತ್ಯ ಚ | ಶುದ್ಧೇನ ತೇನ ಚಾತ್ಮೇಷ್ಟಂ
ಕುರುತೇ ರೂಪಮಂಜಸಾ | ಏವಂ ಸ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುರ್ಜೀವಸ್ವರ್ಣಸ್ಯ ಯನ್ಮಲಮ್ |
ಅವಿದ್ಯಾಕಾಮಕರ್ಮಾದ್ಯಮಾತ್ಮಾಗ್ನೌ ನಾಶ್ಯ ಸರ್ವಕೃತ್ | ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ ಕುರುತೇ
ರೂಪಂ ಯದ್ ಯೋಗ್ಯಂ ತಸ್ಯ ಮುಕ್ತಿಗಮ್ | ಪಿತೃಜೀವಸ್ಯ ಪಿತೃಂ ಚ ಗಾಂಧರ್ವಂ
ತಸ್ಯ ಚೈವ ಹಿ | ದೈವಂ ತು ದೇವಜೀವಸ್ಯ ಪ್ರಾಜಾಪತೃಂ ಪ್ರಾಜಾಪತೇಃ | ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ
ಬಾಹ್ಮನೇವೇತಿ ನಿತ್ಯಾನಂದಸ್ವರೂಪಕಮ್ |

-ಬೃ. ಉ ಭಾ.

೧೦ 2 ಸಿದ್ಧನಾಂ ಬೃಹತ್ ರೂಪಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಬೃಹದ್ರಾಶಿಃ |

ಸಾದೇಶಿಸಿರುವನು¹ ಆದ್ದರಿಂದ ಮಹಿಮಾಸಿದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕ ಬೃಹತ್‌ಪ್ರಮಾಣದ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯಲೂ ಭಗವದನುಗ್ರಹ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಎಂದು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು

ಜೀರ್ಣೋದ್ಧೇ

[ದೀಪಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಮಾನ ಶಕ್ತಿಯಂತೆ]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಲ್ಲ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗುಣಪೂರ್ಣನು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವುದು ಹೇಗೆ? ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳ ಅರ್ಜುನಾದಿ ರೂಪಗಳು ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಇಲ್ಲ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇದೆಯೋ ಅಷ್ಟು ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಇಲ್ಲ ಅವರಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳು ಇವೆಯೋ ಎಂಬ ಶಂಕೆಯು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಯಾವ ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಲ್ಲ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನನಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದು?

ಉ - ಒಂದು ದೀಪದಿಂದ ಸಹಸ್ರಾರು ದೀಪಗಳು ಹೊರಡುವವು. ಆ ಎಲ್ಲ ದೀಪಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾನ ದಾಹ ಶಕ್ತಿಯು ಇದೆ ಅವರಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಎಲ್ಲ ರೂಪಗಳು ಸಮಾನಗಳೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಬಹುದು.

೨೭೩ ಶಿಸಿವಿಷ್ಣುಃ

೧ ಪಶುಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾಯ ದೇವರು ಉಳ್ಳವನಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವವನು¹.

1 ಮಹತ್ಕಾತ್ಮನಿ ಮಯಿ ಪರೇ ಯಥಾಸಂಸ್ಥಂ ಮನೋ ದಧತ್ |

ಮಹಿಮಾನಮನಾಪ್ರೋತಿ ಭೂತಾನಾಂ ಚ ಸ್ಪೃಹಕ್ ಸ್ಪೃಹಕ್ ||

-ಭಾಗ. 11-15-11

ಮಹತಿ (ಭೂತೇ) ಸ್ಥಿತೇ ಆತ್ಮನಿ ಆಕಾಶಾದಿನ್ಯಾಮಾಕೇ ಪರೇ ಮಯಿ ಯಥಾಸಂಸ್ಥಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮತ್ವೇನ ಮಹತ್ಸದೃಶಪರಿಮಾಣತ್ವೇನ ಚ ಮನೋ ದಧತ್ ಧ್ಯಾನಂ ಕರ್ಮಣ್ ಅಪ್ರತಿಘಾತಂ ದೇಹಮಹತ್ತ್ವಮನಾಪ್ರೋತಿ ಅಣುತ್ತಮಹತ್ತ್ವಪರಿಮಾಣೇ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ |

-ಯಾದವೇಂದ್ರಕೀರ್ತಿಯಮ್ |

೧ 2 ಶಿವಯಃ ಪಶವಃ ತೇಷು ನಿಶತಿ ಪ್ರತಿತಿಷ್ಠತೀತಿ ಶಿಸಿವಿಷ್ಣುಃ |

-ಶಾಂ. ಭಾ. ಅಧಾರೇಣ

ಪಶುಗಳಲ್ಲಿ ದಂಚೆ ವಿಧ ನಾಮದಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾದ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದ ಲಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತು, ಹಿಂಕಾರ ಎನಿಸುವ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಬರದಂತೆ ಮಾಡುವವನಾದುದರಿಂದ ಆಜ ಎಂದೆನಿಸಿ, ಆಡುಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವನೆಂದೂ, ಪ್ರಸ್ತಾವ ಎನಿಸುವ ವಾಸುದೇವನು ಕುರಿಯ ಉಣ್ಣೆಯ ಮೂಲಕ ಚಳಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುವುದರಿಂದ 'ಅದಿ' ಎಂದೆನಿಸಿ ಕುರಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವನೆಂದೂ, ಉದ್ಗ್ರೀಧ ಎನಿಸುವ ನಾರಾಯಣನು ಸದ್ಗತಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದ 'ಗೌ' ಎಂದೆನಿಸಿ ಗೋವುಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವನೆಂದೂ, ಪ್ರತಿಹಾರ ಎನಿಸುವ ಅನಿರುದ್ಧನು ಶೀಘ್ರಗಮನವುಳ್ಳ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅಶ್ವ ಎಂದೆನಿಸಿ ಅಶ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವನೆಂದೂ, ನಿಧನ ಎನಿಸುವ ಸಂಕರ್ಷಣನು ಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪುರುಷ ಎಂದೆನಿಸಿ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಇರುವನೆಂದೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ¹ ಹೀಗೆ ಪಶುಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಇರುವನೆಂದು ಉಪಾಸಿಸುವವನು ಪಶುಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವನಲ್ಲದೆ ಪಾಲಿಸುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಹಾಗೂ ಸುಖರೂಪಿಯಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಪಶು' ಎನಿಸುವ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮುಕ್ತನಾಗುವನೆಂದೂ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ

ಆಡು, ಕುರಿ, ಹಸು, ಅಶ್ವ ಹಾಗೂ ಪುರುಷ—ಈ ಐದು ಪಶುಗಳು ಯಜ್ಞದ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಅವಶ್ಯಕವಾದವು ಆದ್ದರಿಂದ ಯಜ್ಞನಿಯಾಮಿಕನಾಗಿದ್ದು ಯಜ್ಞ ಎನಿಸುವ ಭಗವಂತನು

- 1 ಪಶುಷು ಪಂಚವಿಧಂ ಸಾಮೋಪಾಸೀತಾಽಜಾ ಹಿಂಕಾರೋತ್ರವಯಃ ಪ್ರಸ್ತಾವೋ ಗಾವ ಉದ್ಗ್ರೀಥೋಽಶ್ವಾಃ ಪ್ರತಿಹಾರಃ ಪುರುಷೋ ನಿಧನಂ

-ಛಾಂ. ಉ. 2-1-6

ಯಜ್ಞೋದಜನಿಹೇತುತ್ವಾದಜಸ್ಯೋ ಭಗವಾನಜಃ ! ಅವಿಸ್ಥಿತಸ್ತ್ವವಿರೇವೋಕ್ತ ಉರ್ಣಯಾ ಶೀತತೋತ್ರವನಾತ್ । ಗೌಶ್ಚ ಸದ್ಗತಿಹೇತುತ್ವಾದ್ ಗೋಃ ಸ ಪುರುಷೋ-ತ್ತಮಃ । ಅಶ್ವಶ್ಚೈವಾತುಗಂತ್ಯತ್ವಾತ್ ಪುರುಷಃ ಪೂರ್ತಿಹೇತುತಃ

-ಛಾಂ ಉ. ಭಾ

- 2 ಭವಂತಿ ಹಾಸ್ಯ ಪಶವಃ ಪಶುಮಾನ್ ಭವಂತಿ ಯಃ ಏತದೇವಂ ವಿದ್ವಾನ್ ಪಶುಷು ಪಂಚವಿಧಂ ಸಾಮೋಪಾಸ್ಮೇ'

-ಛಾಂ. ಉ. 2-1-6

ಪಾಲನಾತ್ ಸುಖರೂಪತ್ವಾತ್ ಪಶುನಾಮಾ ಜನಾರ್ದನಃ । ಮುಕ್ತಸ್ತದ್ವಾನ್ ಭವ-ತ್ಯೇವ ಪಶುಷೂಪಾಸಕೋ ಹವೇಃ'

ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ.

ಭವಂತಿ ಹಾಸ್ಯ ಪಶವ ಇತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಶವ ಏವ ।

ಛಾ ಉ. ಭಾ.

ಈ ಒಂದು ಪಶುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವನೆಂದು ತ್ರೈತ್ತೀಯಸಂಹಿತೆ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ¹

೨ ಕಿರಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವವನು²

ಮಧು ಎಂದೆನಿಸಿ ಅದಿತ್ಯನಲ್ಲಿರುವ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಧು ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವ ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತು, ಭಗವಂತನು ಸ್ವರಮರಣ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದು 'ರಶ್ಮಿ' ಎಂದೆನಿಸಿ, ತನ್ನ ವಾಸುದೇವ, ಸಂಕರ್ಷಣ, ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ, ಅನಿರುದ್ಧ ಹಾಗೂ ನಾರಾಯಣ ರೂಪಗಳಿಂದ ಸೂರ್ಯನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ರಶ್ಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವನೆಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ ಋಗ್ವೇದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಕೆಂಪುಬಣ್ಣದ ವಾಸುದೇವರೂಪಿಯು ಸೂರ್ಯನ ಪೂರ್ವ ರಶ್ಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವನು ಯಜುರ್ವೇದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಬಿಳಿಬಣ್ಣದ ಸಂಕರ್ಷಣ ರೂಪಿಯು ಸೂರ್ಯನ ದಕ್ಷಿಣರಶ್ಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವನು ಸಾಮವೇದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಶ್ಯಾಮವರ್ಣದ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಸೂರ್ಯನ ಪಶ್ಚಿಮದ ರಶ್ಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವನು ಇತಿಯಾಸ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಧರ್ವವೇದದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ನೀಲವರ್ಣದ ಅನಿರುದ್ಧನು ಸೂರ್ಯನ ಉತ್ತರದ ರಶ್ಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವನು ಉದಯಿಸುವ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಭೆಯಂತೆ ಪ್ರಭೆ ಉಳ್ಳ ಸರ್ವವೇದವಾಚ್ಯನಾದ ನಾರಾಯಣರೂಪಿಯು ಸೂರ್ಯನ ಉರ್ಧ್ವಭಾಗದ ರಶ್ಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವನು³ ಶೈತ್ಯವಿರುವುದ

1 'ಯಜ್ಞೋ ವೈ ವಿಷ್ಣುಃ ಪತನಃ ತಿಸಿರ್ ಆಜ್ಞ ಏವ ಪಶುಷು ಪ್ರತಿತಿಷ್ಠತಿ'
-ತ್ಯೈ. ಸಂ 2-5-5 (ಶಾಂ. ಭಾ. ಉದ್ಭೃತ)

೨ 2 ಶಿಹಯಃ ರಶ್ಮಯಃ ತೇಷು ನಿವಿಷ್ಟ ಇತಿ । -ಶಾಂ. ಭಾ

3 'ತದಾದಿತ್ಯಮಭಿತೋಽಶ್ರಯತ್ . ' -ಛಾಂ. ಉ. 3 1-1,2,3,4,5
ಯುಕ್ತಪ್ರೋಕ್ತೋ ಲೋಹಿತಾಕಾರೋ ವಾಸುದೇವಃ ಪರಃ ಪುಮಾನ್ । ಸ ಏವ
ಸೂರ್ಯಲಾಹಿತೇ ಪ್ರಾಚ್ಯರಶ್ಮಿಷು ಚ ಸ್ಥಿತಃ । ಸಂಕರ್ಷಣಃ ಶುಕ್ಲವರ್ಣೋ ಯಜು-
ರ್ವೇದೋದಿತಃ ಪ್ರಭುಃ । ಶುಕ್ಲೇ ವರ್ಣೇ ಚ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ದಕ್ಷರಶ್ಮಿಷು ಚ ಸ್ಥಿತಃ ।
ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಃ ಶ್ಯಾಮವರ್ಣಸ್ತು ಸಾಮವೇದೋದಿತಃ ಪ್ರಭುಃ । ಪ್ರಶ್ಯಗ್ ರಶ್ಮಿಷು
ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಶ್ಯಾಮವರ್ಣೇಽಪಿ ಚ ಸ್ಥಿತಃ । ಅನಿರುದ್ಧಃ ಸುನೀಲಶ್ಚ ಇತಿಹಾಸಪುರಾಣಯೋಃ ।
ಅಧರ್ವವೇದೇ ಚೋಕ್ತಃ ಸನ್ನದಗ್ರಶಿಷ್ಣು ಸಂಸ್ಥಿತಃ । ಸುಕ್ಲಪ್ಣೇ ಸೂರ್ಯರೂಪೇ ಚ
ಮಧ್ಯೇ ನಾರಾಯಣಃ ಪ್ರಭುಃ । ಉರ್ಧ್ವರಶ್ಮಿಷು ಸಂಸ್ಥಶ್ಚ ಪ್ರೋದ್ಯದಾದಿತ್ಯಸಪ್ರಭಃ ।
. . ಸ ವಾಚ್ಯಃ ಸರ್ವವೇದಾನಾಮೇವಂ ಪಂಚಾತ್ಮಕೋ ಹರಿಃ ।

-ಸಾಮಸಂಹಿತಾ (ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ.)

ರಿಂದ ಹಾಗೂ ಭಗವಂತನು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಶಯನ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಜಲವು 'ಶಿ' ಎನಿಸಿದರ, ಅಂತಹ ಜಲವನ್ನು ಹೀರುವುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ರಕ್ಷಿಸುವುದರಿಂದ ರಕ್ಷಿಗಳು 'ಶಿಶಿ' ಎಂದೆನಿಸಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವುದರಿಂದ 'ಶಿವವಿಷ್ಣು' ಎನಿಸಿರುವನೆಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣವೊಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ¹

೩ ದ್ರಾಕೃತ ರೋಮಗಳಿಂದ (ಹಾಗೂ ತದುಪಲಕ್ಷಿತ ದ್ರಾಕೃತ ಶರೀರದಿಂದ) ರಹಿತ ನಾದವನು ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವವನು²

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ತನ್ನ ನಾಮಗಳ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತ, ದ್ರಾಕೃತ ರೋಮ ಹಾಗೂ ಉಳಿದ ದ್ರಾಕೃತ ಅಂಗಾಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಶರೀರ ಇಲ್ಲದ ತಾನು ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವುದರಿಂದಾಗಿ ಶಿವವಿಷ್ಣು ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿಸಿರುವನು. ಅಲ್ಲದೆ ಯಾಸ್ಕ ಮುಷಿಯು ಅನೇಕ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಈ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಸ್ತುತಿಸಿರುವನೆಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು, ತಾನು 'ಶಿವವಿಷ್ಣು' ಎಂಬ ರಹಸ್ಯವಾದ ಹೆಸರುಳ್ಳವನಾಗಿರುವನೆಂದೂ ಹೇಳಿರುವನು,⁴ ಯಾಸ್ಕಮುಷಿಯು

* 'ಪ್ರಾಚ್ಯರಶ್ಮಿಷು ಸಂಸ್ಥಸ್ತು ಸ್ವರತಿಮಾನರೂಪತಃ : ಪ್ರಾಚ್ಯರಶ್ಮಿರಿತಿಪ್ರೋಕ್ತೋ ವಾಸು ದೇವಃ ಭಿಧೋ ಹರಿಃ :'
-ಸಾಮಂಜಸತಾ (ಛಾಂ ಉ ಭಾ.)

1 ಶೈತ್ಯಾಚ್ಛಯನಯೋಗಾಚ್ಛ ಶೀತಿ ನಾರಿ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ :
ತತ್ಪಾನಾದ್ರಕ್ಷಣಾಚ್ಛೈವ ಶಿಶಯೋ ರಶ್ಮಯೋ ಮತಾಃ :
ತೇಷು ಪ್ರವೇಶಾದ್ವಿಶ್ವೇಶಃ ಶಿವವಿಷ್ಣು ಇಹೋಚಕ್ಷತೇ :
-ಶಾಂ. ಭಾ. (ಉದ್ಭೂತ)

೩ 2 ಉಪಯುಕ್ತದಾಹ್ರಿಯಮಾಣಂ ಮಹಾಭಾರತಮಚನಮೇನಾತ್ರ ಪ್ರಮಾಣಮ್ | ಹೀನ ರೋಮೇತ್ಯತ್ರ ರೋಮಶಬ್ದಃ ಸಮಗ್ರ್ಯ ಪ್ರಾಕೃತಶರೀರಸ್ಯ ಉಪಲಕ್ಷ್ಯಕಃ : ಯಥಾ ಈಶಾನಾಸ್ಮೋಪನಿಷದಿ (1-8) 'ಅಸ್ಥಾವಿರಂ' ಇತ್ಯನೇನ ಸ್ಥಾವೋಪಲಕ್ಷಿತಸತ್ಪ್ರಧಾತು-ಮಯಸ್ಥೂಲಗೋಹರಹಿತಮಿತ್ಯೇವಾರ್ಥಃ ಸ್ವೀಕ್ರಿಯತೇ ತಥಾಽತ್ರಾಪಿ |

3 ಶಿವವಿಷ್ಣೋತಿ ಚಾಖ್ಯಾಯಾಂ ಹೀನರೋಮಾ ಚ ಯೋ ಭವೇತ್ |
ರೇನಾವಿಷ್ಣುಂ ತು ಯತ್ಕಿಂಚಿಚ್ಛಿಸಿವಿಷ್ಣೋತಿ ಚ ಸ್ತೂತಃ ||
-ಮ. ಭಾರ ಶಾಂ. 342-71

4 ಯಾಸ್ಮೋ ಮಾಮ್ನುಷರವ್ಯಗ್ರೋ ನೈಕಯಜ್ಞೇಷು ಗೀತವಾನ್ |
ಶಿವವಿಷ್ಣು ಇತಿ ಹ್ಯಸ್ಮಾದ್ಗುಹ್ಯನಾಮಧರೋ ಹ್ಯಹಮ್ ||
-ಮ. ಭಾರ. ಶಾಂ. 342-72

‘ಶಿವಿವಿಷ್ಣು’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ, ನಷ್ಟವಾದ ತನ್ನ ನಿರುಕ್ತಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪಡೆಕೊಂಡನೆಂದೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತಿಳಿಸಿರುವನು.¹

೪ ಕಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಂಶಯಾಮಿಯಾಗಿರುವವನು².

೫ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವವನು³

೬ ಸುಖ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವವನು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವವನು⁴

೭ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನು, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವವನು, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವವನು⁵

ಸುಖಿಯಾದ ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನು.

೮ ನೀರನ್ನು ಹೀರುವವನು, ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವವನು⁶

1 ಸ್ತುತ್ವಾನ್ಮಾಂ ಶಿವಿವಿಷ್ಣೋತಿ ಯಾಸ್ಯೋ ಯುಷ್ಕಿರುದಾರಧೀಃ |

ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾದರ್ಥೋ ನಷ್ಟಂ ನಿರುಕ್ತಮುಭಿಜಗ್ಮಿವಾನ್ ||

-ಮ. ಭಾರ. ಶಾಂ. 342-73

೪ 2 ಶಿವಿಷು ಕಾಷ್ಠೇಷು ಅಗ್ನಿಂಶಯಾಮಿತಯಾ ವಿಷ್ವಃ ಪ್ರವಿಷ್ವಃ ಶಿವಿವಿಷ್ವಃ |

-ನಾ ರಾ.

೫ 3 ಶಿವಿಭಿಃ ರಶ್ಮಿಭಿಃ ವಿಷ್ವಃ ಪ್ರವಿಷ್ವಃ ಇತಿ ಶಿವಿವಿಷ್ವಃ |

೬ 4 ಶಂ ಸುಖಂ ಇಃ ಜ್ಞಾನಂ, ತೇ ಪಿಬತಿ ಅನುಭವತೀತಿ ಶಿವಿಃ | ‘ತೃತೀಯೋಕ್ತಿಶಯೇ’ ಇತಿ ಅತಿಶಯಾರ್ಥೇ ಪೀತ್ಯತ್ರ ಅಕಾರಸ್ಥಾನೇ ಇಕಾರಃ | ಸರ್ವಂ ವಿಶತೀತಿ ವಿಷ್ವಃ |

೭ 5 ಶಂ ಸುಖಂ ಅಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿಶೀ | ಅತಿಶಯೇನ ಪಾತಿ ರಕ್ಷತೀತಿ ಪಿಃ | ಸರ್ವಂ ವಿಶತೀತಿ ವಿಷ್ವಃ | ಶೀ ಚಾಸೌ ಪಿಶ್ಚ ಶಿವಿಃ | ಶಿವಿಶ್ಚಾಸೌ ವಿಷ್ವಶ್ಚ ಶಿವಿವಿಷ್ವಃ |

೮ 6 ಶಿ ವಾರಿ ಪಾತಿ ಆದತ್ತ ಇತಿ ಶಿವಿಃ | ಆದಿತ್ಯಂ ವಿಶತೀತಿ ವಿಷ್ವಃ |

ಭಗವಂತನು ಅದಿತ್ಯನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅವನ ಮೂಲಕ ನೀರನ್ನು ಹೀರುವನು ಅವನು ಅದಿತ್ಯ ಎನಿಸಲು ಇದೂ ಒಂದು ಪ್ರವೃತ್ತಿನಿಮಿತ್ತ¹

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪಶುಗಳಿಗೆ ಉಪಾಸನಾಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ]

ಪ್ರ - 'ಅಂಗುಷ್ಠಮಾತ್ರಃ ಪುರುಷಃ' ಎಂದು ಅವರ ಅದರ ಅಂಗುಷ್ಠದಷ್ಟು ಪರಿಮಾಣವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಮನುಷ್ಯಾದಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಇದ್ದಾನೆಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಪಶುಗಳಿಗೆ ಅಂಗುಷ್ಠವು ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಪಶುಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪಶುಗಳ ಅಂಗುಷ್ಠ ಪರಿಮಾಣವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಇದ್ದಾನೆಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ. ಪಶುಗಳ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಯಾವ ಪರಿಮಾಣದಿಂದ ಇದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿಯುವದು?

ಉ - ಮನುಷ್ಯರು ಪಶುಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಇದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಸಾಕು. ಅವನು ಅಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪರಿಮಾಣದಿಂದ ಇದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿಯದೇ ಇದ್ದರೂ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವು ಆಗುವದು ಪಶುಗಳಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಉಪಾಸನಾಧಿಕಾರವು ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಅವುಗಳ ಹೃದಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪರಿಮಾಣದಿಂದ ಇದ್ದಾನೆಂಬುದನ್ನು ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ

೨೭೪ ಪ್ರಕಾಶನಃ

೦ ಬೆಳಗಿಸುವವನು²

೨ (ಪ್ರಕಾಶಕ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ) ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ತಲೆಹಿಡಿಸುವವನು³

1 '...ಸ ಅದಿತ್ಯಃ ಅದಿದಾನಃ ಪ್ರಯಾತಿ . ...'

-ಋ. ಭಾ. 14-3

೦ 2 ಪ್ರಕಾಶಯತೀತಿ ಪ್ರಕಾಶನಃ ।

-ವಿ. ರಾ.

೨ 3 ಪ್ರಕಾಶಂ ಸೂರ್ಯಾದಿಪ್ರಕಾಶಂ ನಯತೀತಿ ಪ್ರಕಾಶನಃ ।

-ಸ. ಸಂ.

ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ತಾನು ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಾದಿಪ್ರಕಾಶಕ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ 'ಪ್ರಭಾ' ನಾಮಕನಾಗಿ ಇದ್ದು ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಬೆಳಗಿಸುವವನಾಗಿ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು ಅಗ್ನಿಯು ಅಗ್ನಿನಾಮಕ ಭಗವಂತನಿಂದ ಬೆಳಗುವುದೆಂದು ಋಗ್ವೇದ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ¹ ಸಕಲ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶದಿಂದ ತುಂಬಿಸುವವನು ಭಗವಂತನೇ—ಎಂಬುದಾಗಿ ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತು ತಿಳಿಸಿದೆ². ಸವಿತೃನಾಮಕ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪ್ರಕಾಶವು ಅಧೀನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನೆಂದು ಋಗ್ವೇದ ಬೋಧಿಸಿದೆ³. ಜಗವಂತನ ಅಧಿದೈವತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡಹೊರಟ ತಲವಕಾರೋಪನಿಷತ್ತು—ಕವಿಲನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ವಿದ್ಯುದಾದಿ ಸಕಲ ಪ್ರಕಾಶಕಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳಗಿಸುವನೆಂಬುದಾಗಿ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ⁴

1 'ಪ್ರಭಾಽಸ್ಮಿ ಶಶಿಸೂರ್ಯಯೋಃ' -ಗೀತಾ. 7-8

ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಾದಿಷು ಸ್ಥಿತ್ಯಾ ಪ್ರಭಾನಾಮಾ ಪ್ರಭಾಸನಾತ್ |
-ಗೀ.ತಾ.

2 'ಅಗ್ನಿನಾಗ್ನಿಸ್ಸಮಿದ್ಧತೇ' -ಋ. 12-6

ಯಸ್ಯಾತಸ್ಯೇ ಹೂಯತೇ ಸೋತಗ್ನಿಃ ಪರೇಶೇನ ಸಮಿದ್ಧತೇ |
-ಋ. ಭಾ.

3 'ಆ ಪ್ರಾ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವೀ ಅಂತರಿಕ್ಷಂ' -ಐ. ಉ. 2-8-3-7

ಆಪೂರಯನ್ ಸರ್ವಲೋಕಾನ್ ಪ್ರಕಾಶೇನ ಜನಾರ್ದನಃ |
-ಐ. ಉ. ಭಾ.

4 '...ಸವಿತಾ ಚಿತ್ರಭಾನುಃ ತವೀಷಿಂ ದಧಾನಃ' -ಋ. ವೇ. 35-4

ತಮಃಪ್ರಕಾಶೌ ಯದಧೀನೌ ಯತಸ್ತೌ ದಧಾನ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ನಾಸುದೇವಃ |
-ಋ. ವೇ. ಭಾ.

5 'ತಸ್ಯೇಷ ಅದೇಶೋ ಯದೇತದ್ ವಿದ್ಯುತೋ ವ್ಯದ್ಯುತದಾತಿ' -ಸ. ಉ. 5-3

ವ್ಯದ್ಯೋತಯದ್ ವಿದ್ಯುದಾದೀನ್ ಕಪಿಲಾಖ್ಯಸ್ತು ಯೋ ಹರಿಃ |
-ಬ್ರಹ್ಮಪಾರ (ತ. ಉ. ಭಾ.)

೧ ಸುಖವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವವನು ಮತ್ತೂ (ಎಲ್ಲವನ್ನೂ) ಪ್ರೇರಿಸುವವನು¹

ಜೀವಾತ್ಮರ ಹೃದಯಾಕಾಶದೊಳಗಿರುವ ಭಗವಂತನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅಕಾಶ² ಎಂದೇ ಎನಿಸಿರುವನು. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಪ್ರೇರಿಸುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಪ್ರಾಣ'³ ಎನಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನು ಪ್ರೇರಿಸದಿದ್ದರೆ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಇನ್ನಾರು ಪ್ರೇರಿಸಬೇಕು? ಭಗವಂತನು ಅನಂದಪೂರ್ಣನಾಗದಿದ್ದರೆ ಯಾಕೆ ಪ್ರೇರಿಸಿಯಾನು?—ಎಂದು ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ತು ಸಮಾಲುಗಳನ್ನೊಡ್ಡುವ ಮೂಲಕ ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಭಗವಂತನೇ ಪ್ರೇರಿಸುವವನು ಅವನು ಅನಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರೇರಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವನೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದೆ

೪ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಶೋಭಿಸುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನೂ ಪ್ರೇರಿಸುವವನು⁵

೩ 1 ಪ್ರಕರ್ಷಣ ಕಂ ಅಶ್ವಾತೀತಿ ಪ್ರಕಾಶಃ ಸರ್ವಂ ನಯತಿ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ನಃ । ಪ್ರಕಾಶ-ಶ್ಚಾಸೌ ನಶ್ಚ ಪ್ರಕಾಶನಃ ।

2 'ಸ ಬ್ರೂಯಾದ್ ಯಾವಾನ್ ನಾ ಆಯಮಾಕಾಶಸ್ತವಾನೇಷೋಽಂತರ್ಹೃದಯ ಅಕಾಶಃ ' -ಛಾಂ. ಉ. 8-1-2

ಕಿಂ ತದತ್ರ ವಿದ್ಯತ ಇತ್ಯಸ್ಮಾಯಂ ಪರಿಹಾರಃ—ಅಸ್ಮಿನ್ ಭೂತಾಕಾಶೇ ಹರಬ್ರಹ್ಮಾಖ್ಯ ಅಕಾಶೋ ವಿದ್ಯತೇ । .. ಅ ಸಮಂತಾತ್ ಕಮತ್ಯಾತೀತಿ ನಾ । -ಛಾಂ ಉ. ಭಾ.

3 ಸ ಏಷಃ .. ಪ್ರಾಣಃ -ಐ. ಉ. 1-6-1
ಪ್ರಾಣನಾಮಾ ಪ್ರಣೇಶ್ಯತ್ಯಾತ್... । -ಐ. ಉ. ಭಾ.

4 ಕೋ ಹ್ಯೇವಾನ್ಯಾತ್ ಕಃ ಪ್ರಾಣಾತ್ । ಯದೇಷ ಅಕಾಶ ಅನಂದೋ ನ ಸ್ಯಾತ್ । -ತೈ. ಉ. 2-12

ಅದೀಪ್ತಸ್ತೇಷ ಭಗವಾನ್ ಯದ್ವ್ಯಾನಂದೋ ಭವೇನ್ನ ಚ|ಸಾಮಾನ್ಯಚೇಷ್ಟಾ ಧರ್ಮಾಶ್ಚ ಕಸ್ಯ ಸ್ಯುಸ್ತಮೃತೇ ಪ್ರಭುಮ್ । -ಯಜುಃಸಂಹಿತಾ (ತೈ. ಉ. ಭಾ.)

೪ 5 ಪ್ರಕರ್ಷಣ ಕಾಶತ ಇತಿ ಪ್ರಕೃಷ್ಟದೀಪ್ತಿಮತ್ತಾಲ್ಲಕ್ಷೀಃ ಪ್ರಕಾಶಃ । ತಂ ನಯತಿ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ಪ್ರಕಾಶನಃ ।

ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು 'ಆಕಾಶ' ಎಂದೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ತು¹, ಆಕಾಶ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಅಕ್ಷರ ಶಬ್ದವಾಚ್ಯನಾದ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಿತಳಾಗಿರುವಳೆಂದು ಸಂದೇಹಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವಳನ್ನು ಭಗವಂತನು ಪ್ರೇರಿಸುವನೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೆ

೫ ಪ್ರಕಾಶ ಸ್ವರೂಪಿಗಳಾದ, ಅಥವಾ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಮಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ, ಅಥವಾ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವವನು³.

ಸಕಲ ವಿಷಯಕವಾದ ಅಖಂಡ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ, ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ, ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ರಮಾ ಪತಿಯು—ಇಂತಹ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ—ಮುಕ್ತಾತ್ಮರನ್ನೂ ಬಿಡದೆ ಪ್ರೇರಿಸುವನೆಂಬುದಾಗಿ 'ತತ್ತ್ವೋದ್ಯೋತ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಲಾಗಿದೆ⁴

೬ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವನು ಅಥವಾ ಕಾದ ಗಳನ್ನು 'ಕನ್ನಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಸರ್ವ ವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿರುವವನು'⁵

1 .. ಆಕಾಶ ಓತಶ್ಚ ಪ್ರೋತಶ್ಚೇತಿ ।

-ಬೃ. ಉ. 5 8-7

ದೀಪ್ತೇರಾಕಾಶಶಬ್ದೋಕ್ತಾ ಶ್ರೀರ್ಹಿ ಸರ್ವಾಶ್ರಯಾ ಮತಾ ।

-ಸ್ಯಾಂದ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ.)

2 ' ಏತಸ್ಮಿನ್ ಖಿಲಕ್ಷರೇ ಗಾಗ್ಯಾಕಾಶ ಓತಶ್ಚ ಪ್ರೋತಶ್ಚೇತಿ'

-ಬೃ. ಉ. 5 8-11

೫ 3 ಪ್ರಕಾಶರೂಪತ್ವಾತ್, ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ಕಾಮಾನ್ ಆಶ್ನಂತೀತಿ ವಾ ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ಕಮ-
ಶ್ನಂತೀತಿ ವಾ ಪ್ರಕಾಶಾಃ ಮುಕ್ತಾತ್ಮಾನಃ । ತಾನ್ ನಯತಿ ಪ್ರೇರಯಂತೀತಿ ಪ್ರಕಾಶನಃ ।

4 ಸರ್ವತ್ರಾಖಿಲಸಚ್ಚಕ್ತಿಃ ಸ್ವತಂತ್ರೋತ್ತರೇಷ್ವದರ್ಶನಃ ।

ನಿತ್ಯಾತಾದೃಶಚಿಚ್ಚೇತ್ಯಯಂತೇಷ್ವೋ ನೋ ರಮಾ ಪತಿಃ ।

-ತ ದ್ಯೋಃ.

೬ 5 ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ಕಾಶತೇ ದೀಪ್ತೋ ಭವತೀತಿ, ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ಕಾಮಾನ್ ಆಶ್ನಂತೀತಿ ವಾ
ಪ್ರಕಾಶಃ । ಸರ್ವನಿಲಕ್ಷಣತ್ವಾತ್ ನಃ ।

ಭಗವಂತನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವನು ಅಥವಾ ಕಾಡುಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುವನು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಭಾಂದೋಗೋಪನಿಷತ್ತಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು 'ಆಕಾಶ' ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ¹ ಸರ್ವವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಭಗವಂತನು ನಾರಾಯಣ ನಾಮದ ಮೊದಲ ನಕಾರದಿಂದ ವಾಚ್ಯನಾಗಿರುವನು

೭ ಪ್ರಕೃಷ್ಟನಾಗಿರುವವನು, ಸುಖಿಸ್ವರೂಪಿ ಹಾಗೂ (ತನ್ನ ಉಪಾಸಕರಿಗೆ) ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸುಖವನ್ನು ತಲುಪಿಸುವವನು².

೮ (ಗೂಢವಾದ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು) ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವವನು³.

ಭಗವಂತನು ಗೂಢವಾದ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲಕ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಪ್ರಕಾಶ ಪಡಿಸುವನೆಂದು ತಂತ್ರಭಾಗವತ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ⁴

೯ ಪ್ರಕೃಷ್ಟನಾಗಿರುವವನು. ಸುಖಿಸ್ವರೂಪಿ, ಸರ್ವಸಂಹಾರಕ ಹಾಗೂ ಸರ್ವಪ್ರೇರಕ⁵

1 ಸ ಬ್ರೂಯದ್ ಯಾಮಾನ್ ನಾ ಆಯಮಾಕಾಶಸ್ತಾನೇಷೋಽನ್ತರ್ಹೃದಯ
ಆಕಾಶಃ -ಭಾಂ. ಉ. 8-1-2

ಆ ಸಮಂತಾತ್ ಕಾಶನಾದಾಕಾಶಃ | 'ಅಸ್ಮಿನ್ ಕಾಮಾಃ ಸಮಾಹಿತಾಃ' ಇತಿ
ವಾಕ್ಯಶೇಷಾತ್ ಆ ಸಮಂತಾತ್ ಕಾಮಾನಶಾತೀತಿ ವಾ |
-ಭಾಂ. ಉ ಭಾ.

೭ 2 ಪ್ರಕೃಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಪ್ರ ಸುಖಿಸ್ವರೂಪತ್ವಾತ್ ಕಂ, ಸ್ವೋಪಾಸಕೇಭ್ಯಃ ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ಶಂ
ಸುಖಂ ನಯತಿ ಸ್ರಾಪಯತೀತಿ ಅಶನಃ |

೮ 3 ತಿರೋಹಿತಂ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಂ ಶಾಸ್ತ್ರತಃ ಪ್ರಕಾಶಯತೀತಿ ಪ್ರಕಾಶನಃ |

4 ತಿರೋಹಿತಂ ಸ್ವರೂಪಂ ತು ಪ್ರಕಾಶಯತಿ ಶಾಸ್ತ್ರತಃ |

-ತಂತ್ರ ಭಾಗವತ (ಭಾಗ. ತಾ. ಡಿ. 2-6-38)

೯ 5 ಪ್ರಕೃಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಪ್ರ | ಅನಂದರೂಪತ್ವಾತ್ ಕಂ | ಅತ್ಯಾತಿ ಸರ್ವಮಿತಿ ಅತಃ | ನಯತಿ
ಸರ್ವಂ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ನಃ |

೧೦ (ಮುಕ್ತಾತ್ಮರು) ಪ್ರಕೃತ್ವಾದ್ವಾಪಂದದಸ್ತು ಭೋಗಿಸುವಂತೆ ಮಾಡ ವವನು¹

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸ್ವೀಯತ್ವೇನ ದುಃಖಾನುಭವ ಇಲ್ಲ]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಸುಖವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾನೆ. ದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತ ಇದೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವಜ್ಞನಾದುದರಿಂದ ಸುಖವನ್ನು, ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ದುಃಖವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಅವನಿಗೆ ದುಃಖವು ಇಲ್ಲವಾದರೂ ಜೀವನಿಗೆ ದುಃಖವು ಇದೆ. ಜೀವನ ದುಃಖವನ್ನು ಜೀವನು ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಅದನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಏಕೆ ಅನುಭವಿಸುವದಿಲ್ಲ?

ಉ - ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ದುಃಖಾನುಭವವೂ ಕೂಡ ಇದೆ ಎಂದೇ ಒಪ್ಪಬೇಕು ಆದರೆ ಸ್ವೀಯತ್ವೇನ ದುಃಖಾನುಭವವು ಜೀವನಿಗೆ ಇರುವಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸ್ವೀಯತ್ವೇನ ದುಃಖದ ಅನುಭವವು ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ದುಃಖಾನುಭವವು ಇಲ್ಲ ಎಂದು ವ್ಯವಹಾರವು ಇದೆ

ಓಜಸ್ವೇಜೋದ್ಯುತಿಧರಃ ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮ ಪ್ರತಾಪನಃ ।

ಯದ್ಭಃ ಸ್ಪಷ್ಟಾಕೃರೋ ಮಂತ್ರಶ್ಚಂದ್ರಾಂಶುರ್ಭಾಸ್ಕರಭೃತಿಃ ॥ ೪೦ ॥

೨೭೫ ಓಜಸ್ವೇಜೋದ್ಯುತಿಧರಃ

೧ ಇತರರನ್ನು ಪರಾಭವಗೊಳಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಪ್ರತಾಪ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕಾಶ— ಇವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು¹

ಧರಣೀದೇವಿಯು, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕಳಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿರುವ ಸತ್ಯವೇ

೧೦ 1 ಪ್ರಕೃತ್ವಂ ಕಂ ಪ್ರಕಂ ಮುಕ್ತಾನಂದಃ । ತತ್ ಮುಕ್ತಾನ್ ಅಶಯತಿ ಭೋಜಯತೀತಿ ಪ್ರಕಾಶನಃ ।

೧ 2 ಧರತೀತಿ ಧರಃ । ಓಜಸ್ವೇಜೋದ್ಯುತೀನಾಂ ಪರಾವತ್ಸಂಭವಶಕ್ತಿ, ಪ್ರತಾಪ, ಪ್ರಕಾಶಾ— ನಾಂ ಧರಃ ಓಜಸ್ವೇಜೋದ್ಯುತಿಧರಃ ।

-ಸ. ಸಂ.

ಮೊದಲಾದ ನಲ್ವತ್ತು ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಶೌರ್ಯ, ಒಜಸ್ಸು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಗಳೂ ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ¹ ಲಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತಲ್ಲಿ ಪೇದಗಳಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತನಾದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ತೇಜೋರೂಪತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ² ಚತುರ್ವೇದಶಿಷ್ಯರು ಭಗವಂತನು ಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪಿ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು 'ತೇಜಃ' ಎಂದು ಕರೆದಿದೆ³. ಪ್ರಕಾಶ ರೂಪವಾದ ದ್ಯುತಿಪ್ರಯುಕ್ತವೂ ಭಗವಂತನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದೇವ ಎನಿಸಿರುವನು⁴

ಹೀಗೆ ಒಜಸ್ಸು, ತೇಜಸ್ಸು, ಹಾಗೂ ದ್ಯುತಿಗಳು ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕ ಗುಣಗಳಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಭೇದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದ ವಿಶೇಷದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಗುಣಸ್ವರೂಪಿಯಾದಂತೆ ಅವುಗಳ ಧಾರಕನೂ ಭಗವಂತನಾಗಿರುವನು⁵

೨ (ಇತರರಲ್ಲಿಗುವ) ಒಜಸ್ಸು, ತೇಜಸ್ಸು ಹಾಗೂ ಪ್ರಕಾಶ ಈ ಗುಣಗಳಿಗೆ (ಭಗವಂತನೇ ಒಡೆಯನಾಗಿದ್ದು) ಧಾರಕನಾಗಿರುವವನು⁶

1 'ಸತ್ಯಂ ಶೌಚಂ . ಶೌರ್ಯಂ ತೇಜೋ ಒಜೋ ಬಲಂ ಭಗಃ | ಇಮೇ ಚಾನ್ಯೇ ಚ ಭಗವನ್ ನಿತ್ಯಾ ಯತ್ರ ಮಹಾಗುಣಾಃ' -ಭಾಗ 1-16-29

2 ತಸ್ಯಾಭಿತಪ್ತಸ್ಯ ಯಶಸ್ತೇಜ ಇಂದ್ರಿಯಂ...ಅಜಾಯತ -ಛಾಂ. ಉ. 3-1-1

ಯಶಸ್ತೇಜ ಇಂದ್ರಿಯಂ ವಿಯಾನ್ಯಾದ್ಯರಸತ್ವಂ ಚ ಭಗವಂತಂ ವಿನಾ ಕಸ್ಯ ಮುಖ್ಯತೋ ಯುಜ್ಯತೇ?

3 'ಅಹಂ ತತ್ರೇಜೋ ರಶ್ಮೀತ್..' -ಚತುರ್ವೇದಶಿಷಾ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 1-1-20)

4 'ಅಗ್ನಿಮೀಳೆ...ದೇವಂ' -ಋ. ವೇ. 1-1

'ದ್ಯೋತನಾದ್ ...ದೇವಾಖ್ಯಂ . ' -ಋ. ವೇ. 1-11

5 ತದಭಿನ್ನಾ ಗುಣಾ ನಿತ್ಯಮಪಿ ಸರ್ವೇ ವಿಶೇಷತಃ | ಗುಣತ್ವೇನ ಗುಣತ್ವೇನ ಭೋಕ್ತೃ-ಭೋಗ್ಯತಯಾ ಸ್ಥಿತಾಃ || -ಅ. ನ್ಯಾ. (3-2-158)

೨ 6 ಅನ್ಯತ್ರ ಸ್ಥಿತಾನಾಂ ಒಜಸ್ತೇಜೋದ್ಯುತೀನಾಂ ಭಗವದಧೀನತ್ವಾತ್ ಸ ಏವ ಧಾರಕ ಇತಿ ಒಜಸ್ತೇಜೋದ್ಯುತಿಧರಃ |

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಓಜಸ್ವಿಗಳ ಓಜಸ್ಸು ತನಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿರುವುದೆಂದೂ,¹ ತೇಜಸ್ವಿಗಳ ತೇಜಸ್ಸು ತನಗೆ ಅಧೀನವಾದುದೆಂದೂ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು. ಹಾಗೆಯೇ ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ನಕ್ಷತ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಪ್ರಭಾ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿಂದ ಇದ್ದು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವವನು ತಾನೇ ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು.² ವಸುದೇವನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ-ಚಂದ್ರಾಗ್ನಿ, ಸೂರ್ಯ, ನಕ್ಷತ್ರ ಣಾಗೂ ವಿದ್ಯುತ್ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕಾಂತಿ, ತೇಜಸ್ಸು, ಪ್ರಭೆಗಳೆಲ್ಲ ನಿನಗೆ ಅಧೀನ ಎಂದೂ, ವಾಯುವಿನ ಓಜಸ್ಸು ಬಲಾದಿಗಳು ನಿನಗೆ ಸೇರಿದವು ಎಂದೂ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವನು⁴

ಹೀಗೆ ಇತರರಲ್ಲಿರುವ ಓಜಸ್ಸು ತೇಜಸ್ಸು ಹಾಗೂ ಪ್ರೊಶಗಳು ಭಗವದಧೀನಗಳಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅಮನು ಅವುಗಳಿಗೆ ಧಾರಕನೂ ಎನಿಸಿರುವನು⁵

1 'ಓಜಃ ಸಹೋಬಲವತಾಂ ಆಹಂ ವಿದ್ಧಿ' -ಭಾಗ 11-16 32

ಸಹಃ ಅವಷ್ಟಂಭನಶಕ್ತಿಃ ಬಲಂ ಚ ಅಭ್ಯಾಂ ಯುಕ್ತಾನಾಂ ಓಜಃ ಅವಷ್ಟಂಭನಶಕ್ತಿ-
ರಹಮ್ । ಓಜಃ ಬಲಂ ಚಾಹಮ್ । ಓಜಃಶಬ್ದ ಸ್ಯ ನಾನಾರ್ಥಸ್ಯಾವೃತ್ತಿಃ ।

-ಯಾದವೇಂದ್ರತೀರ್ಥಃ ।

2 ..ತೇಜಸ್ತೇಜಸ್ವಿನಾಮಹಮ್ । -ಗೀತಾ 7-10

3 ಪ್ರಭಾ ಸೂರ್ಯೇಂದುತಾರಾಣಾಂ । -ಭಾಗ. 11-16-34

* . ಪ್ರಭಾಽಸ್ಮಿ ಶಶಿಸೂರ್ಯಯೋಃ । -ಗೀ 7-8

4 ಕಾಂತಿಸ್ತೇಜಃ ಪ್ರಭಾ ಸತ್ತಾ ಚಂದ್ರಾಗ್ನಿರ್ಕರ್ಷ್ಯವಿದ್ಯುತಾಮ್ ।

. ಓಜಃ ಸಹೋ ಬಲಂ ಚೇಷ್ಟಾ ಗತಿನಾರ್ಯೋಸ್ತವೇಶ್ವರ ॥

-ಭಾಗ. 10 85 8

ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಾದಿಷು ಸ್ಥಿತ್ವಾ ಪ್ರಭಾನಾಮಾ ಪ್ರಭಾಸನಾತ್ ।

-ಗೀ. ತಾ.

5 ' ಕೃಷ್ಣಾ ರಜಾಂಸಿ ತವೀಷೀಂ ದಧಾನಃ' ಇತಿ ಯುಗ್ಮೇದೇ (35-4) 'ತಮಃಪ್ರಕಾಶಾ
ಯದಧೀನಾ ಯತಸ್ತಾ ದಧಾನ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ವಾಸುದೇವಃ' (ಯು. ಭಾ.) ಇತ್ಯುಕ್ತ
ದಿತಾ ಯಥಾ 'ರಜಾಂಸಿ ತವೀಷೀಂ ದಧಾನಃ' ಇತಿ ಹ್ರಯೋಗಃ ತಥಾಶ್ಚಾಪಿ ॥

೩ (ಪರಶುಕ್ಲತ್ರಯರೆನಿಸಿರುವ) ವಾಯಂಕೇವ, ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ ಹಾಗೂ ಭಾರತೀ ದೇವಿ—ಇವರನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು.¹

೪ ಬಲ, ಪ್ರಕಾಶ ದಾಗೂ ಕಾಂತಿ—ಇವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು²

೫ ಓಜಸ್ವಿಗಳ ಓಜಸ್ಸನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವವನು ತೇಜಸ್ವಿಗಳ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಶೋಭೆಗೆ ದಾರಕನಾಗಿರುವವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಕಾಶವ್ವರೂಪಿ ಹಾಗೂ ಸರ್ವಧಾರ,³

೩ 1 'ಪ್ರಾಣಂ ವಾಪ ಮಹಾನ್ ಸತ ಓಜೋ ಬಲಮಿತ್ಯಾಚಕ್ಷತೇ' ಇತಿ ಪೈಂಗಿಶ್ರುತ್ಯಾ-
ಧಾರೇಣ (ಬ್ರ. ಸೂ 2-3-9) ಓಜಃ ಮುಖಪ್ರಾಣಃ । 'ತತ್ರ ಸ್ಥಿತೇನ ರೂಪೇಣ
ಸಾಕ್ಷಜೈವ ಹಿ ಯತಃ ಸದಾ । ತೇಜ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ತಸ್ಮಾಜ್ಜನೇರ್ವಾ ತತ ಏವ ತು'
(ಛಾಂ 6-2-1) ಇತ್ಯುಕ್ತದಿಶಾ ತತೇ ವ್ಯಾಪ್ತೇ ಭಗವತಿ ಸ್ಥಿತೇನ ರೂಪೇಣ ನ ಜಾಯತೇ
ಇತಿ, ತಸ್ಮಾತ್ ವ್ಯಾಪ್ತಾತ್ ಭಗವತಃ ಸಕಾಶಾತ್ ಜಾಯತೇ ಇತಿ ವಾ ತೇಜಃ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ।
'ದ್ಯಾವಾಪನ ವಿದ್ಯಾತ್' (ಕ ನಿ) 'ವಾಯೋಃ ಪತ್ತೀ ವಿದ್ಯಾದುಕ್ತಾ ವಿಶೇಷದ್ಯುತಿ
ಹೇತುಶಃ' (ಛಾ ಉ ಭಾ 8-4 1) ಇತ್ಯುಕ್ತದಿಶಾ ವಿಶೇಷೇಣ ದ್ಯೋತಮಾನಾ
ಭಾರತೀ ಯಥಾ ದೃಶ್ಯಬ್ದನಾಚ್ಚಾ ತಥಾ ದ್ಯುತೀಶಬ್ದನಾಚ್ಚಾಽಪಿ, ತಥಾಚ ದ್ಯುತಿಃ
ಭಾರತೀ । ವಾಯುಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಭಾರತೀಂ ಚ (ಪರಶುಕ್ಲತ್ರಯಂ) ಧರತೀತಿ ಓಜಸ್ವೀ-
ಜೋದ್ಯುತಿಧರಃ ।

೪ 2 'ಓಜೋ ದೀಪ್ತಾ ಬಲೇ..' ಇತಿ ಓಜಃ ಬಲಂ, 'ತೇಜಃ ಪ್ರಭಾವೇ ದೀಪ್ತಾ ಬಲೇ ಚ
ಇತಿ ತೇಜಃ ದೀಪ್ತಃ, ದ್ಯುತಿಃ—ಕಾಂತಿಃ, ಏತಸ್ಯಾಂ ಧಾರಕಃ ಓಜಸ್ವೀಜೋದ್ಯುತಿಧರಃ ।

೫ 3 ಓಜಸ್ವಿನಾಂ ಓಜೋನಿಯಾಮಕತ್ವೇನ ಓಜಃ । ಅಗ್ನಾದಿಸಂಘಃ ಸನ್ ತೇಜಯತೀತಿ
ತೇಜ । ಧರತೀತಿ ಧರಃ ದ್ಯುತೇಃ ಶೋಭಾಯಾಃ ಧರಃ ದ್ಯುತಿಧರಃ । 'ದೃತಿಸ್ತು ಶೋಭಾದೀ-
ಧಿತೋಃ' । ಓಜಶ್ಚ ತತ್ ತೇಜಶ್ಚ ಓಜಸ್ವೇಜಃ, ಓಜಸ್ವೇಜಶ್ಚಾಸೌ ದ್ಯುತಿಧರಶ್ಚ ಓಜ-
ಸ್ವೇಜೋದ್ಯುತಿಧರಃ । ಆಥನಾ ಪ್ರಕಾಶರೂಪತ್ವಾತ್ ದ್ಯುತಿಃ । ಧರತಿ ಸರ್ವಮಿತಿ,
ಧರಃ । ಓಜಶ್ಚ ತತ್ ತೇಜಶ್ಚ ಓಜಸ್ವೇಜಃ । ಓಜಸ್ವೇಜಶ್ಚಾಸೌ ದ್ಯುತಿಶ್ಚ ಓಜಸ್ವೇಜೋ-
ದ್ಯುತಿಃ । ಓಜಸ್ವೇಜೋದ್ಯುತಿಶ್ಚಾಸೌ ಧರಶ್ಚ ಓಜಸ್ವೇಜೋದ್ಯುತಿಧರಃ ।

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಒಬ್ಬ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ರೂಪದಿಂದ ಒಬ್ಬನಿಗಲ ಒಬ್ಬನನ್ನೂ¹, ತೇಜಸ್ಸು ಎಂಬ ನಾಮದ ರೂಪದಿಂದ ತೇಜಸ್ವಿಗಳ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ ತಾನು ನಿಯಮಿಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು. ನಿತ್ಯ ಸುಂದರನಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಶೋಭೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಉಳಿದವರ ಶೋಭೆಗೂ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿದ್ದು, ಧಾರಕ ಎಂದೆನಿಸಿರುವನು ವಾಮ ಎನಿಸುವ ರಮಾದ್ರಿಸ್ತ್ರೀಯರ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ವಾಮನಿ ಎನಿಸಿರುವವನು ಅವನು³

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸ್ವಭಾವಗಳೂ ಅಧೀನ]

ಪ್ರ - ವಸ್ತುಗಳ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ನಿಯಾಮಕನು ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನು ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುದಿಲ್ಲವೇ? ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇವನ ಮನೆಯ ಮಾಲಿಕನು ಇವನು ಎಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಇವನಿಗೆ ಇವನು ಮಾಲಿಕನು ಅಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ ಅದರಂತೆ ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ವಸ್ತುಗಳ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ನಿಯಾಮಕನು ಶ್ರೀಹರಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನು ಅಲ್ಲವೆಂದು ಅರ್ಥ ಆಗುವದು ಸಹಜವಲ್ಲವೇ?

ಉ - ವಸ್ತುಗಳು, ಅವುಗಳ ಆಗಂತುಕ ಧರ್ಮಗಳು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಧೀನಗಳು. ಆದರೆ ವಸ್ತುಗಳ ನಿತ್ಯಗಳಾದ ಸ್ವಭಾವಭೂತಧರ್ಮಗಳು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಧೀನವಲ್ಲ. ಎಂದು ಕೆಲವರು ವಾದಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅದನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಸ್ವಭಾವಗಳೂ ಕೂಡ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಧೀನ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ವಸ್ತುಗಳ ಸ್ವಭಾವಗಳು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅಧೀನ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

1 'ಓಜಃ ಸಹೋಬಲವತಾಂ.. ಅಹಂ ವಿದ್ಧಿ..'

-ಭಾಗ. 11-16-32

* 'ಯಸ್ಯ ಯಸ್ಯ ಸ್ವಭಾವೋ ಯಸ್ತತ್ತ್ವನ್ನಾಮಾ ಹರಿಃ ಪರಃ | ನಿಯಾಮಕಃ ಸ್ವಭಾವಸ್ಯ ತತಃ ಶಬ್ದಾದಿನಾಮವಾನ್'

-ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 11-16-34

2 ತೇಜಸ್ತೇಜಸ್ವಿನಾಮಹಮ್ |

-ಗೀ. 7-10

'ತೇಜಯತ್ಯಗ್ನಿಸಂಸ್ಥಃ ಸಃ.. .'

-ಗೀ. ತಾ.

3 ಏಷ ಉ ಏವ ವಾಮನಿರೇಷ ಹಿ ಸರ್ವಾಣಿ ವಾಮಾನಿ ನಯತಿ

-ಭಾಂ. ಉ. 4-15

೨೭೬ ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಾ

೧ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಸ್ವರೂಪ ಉಳ್ಳವನು¹

ಜೀವಾತ್ಮನ ಜೊತೆಗೇ ಅವನ ಶರೀರದಲ್ಲಿರುವ ಭಗವಂತನು ಜೀವಾತ್ಮನಂತೆ ಭೋಗಿಸಿದ್ದರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂಬುದಾಗಿ ಅಧರ್ವಣೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.² ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಭಗವಂತನನ್ನು 'ಆಕಾಶ' ಎಂದೇ ಕರೆದಿದೆ. ತೃತ್ತೀಯೋಪನಿಷತ್ತು³ ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತು 'ಪರಂ ಜ್ಯೋತಿ' ಎಂದು ಅವನನ್ನು ಕರೆಯುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವನು ಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪಿ ಎಂದ ಸೂಚಿಸಿದೆ.⁴ ಭಗವಂತನು ಪ್ರಕಾಶ ಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ತನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದರಲ್ಲಾಗಲೀ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದರಲ್ಲಾಗಲೀ ಬೇರೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ 'ಸ್ವಪ್ರಕಾಶ' ಎಂದೇ ಎನಿಸಿರುವನು⁵

೨ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ದೇಹ ಉಳ್ಳವನು⁶

ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕ ಶರೀರವೂ ಭಗವಂತನಂತೆಯೇ ಪ್ರಕಾಶಮಯ.

೧ 1 ಪ್ರಕಾಶತ ಇತಿ ಪ್ರಕಾಶಃ ಅತ್ಮಾ ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಾ ।

2 ತಯೋರನ್ಯಃ ಪಿಪ್ಪಲಂ ಸ್ವಾದೃತ್ಯಶ್ಚನ್ನನ್ಯೋ ಅಭಿಚಾಕತೀತಿ ।

-ಅಥ. ಉ. 3-1-1

3 'ಯದೆಷ ಆಕಾಶ ಅನಂನೋ ನ ಸ್ಯಾತ್'

-ತೈ. ಉ. 2-12

ಆದೀಶ್ವಸ್ತೇಷ ಭಗವಾನ್ ಯದ್ಯಾನಂದೋ ಭವೇನ್ನ ಚ ।

-ಯಜುಃಸಂಹಿತಾ (ತೈ ಉ. ಭಾ)

4 ಪರಂಜ್ಯೋತಿರುಪಸಂಪದ್ಯ ಸ್ವೇನ ರೂಪೇಣಾಭಿನ್ನವ್ಯತೇ ।

-ಛಾಂ. ಉ. 8-4-1

5 ಸ್ವವೇದನೆನ್ನನಿತ್ಯಾ ನಾ ನಾಸಾವನ್ನದಪೇಕ್ಷತೇ ।

ಸ್ಯಪ್ರಕಾಶ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಸ್ತೇನ್ನೈಕಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ ।

-ಗೀ. ತಾ. 13-13

೨ 6 ಪ್ರಕಾಶತ ಇತಿ ಪ್ರಕಾಶಃ ಪ್ರಕಾಶಃ, ಅತ್ಮಾ ಶರೀರಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ।

೩ ಪ್ರಕಾಶಸುತ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು¹

೪ ಜೀದಾತ್ಮರೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು²

ಸಂಸಾರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪತೇಜಸ್ವೀಯಾಗಿರುವ ಜೀವನನ್ನು ಭಗವಂತನು ಮುಕ್ತವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಹತ್ತೇಜಸ್ವೀಯನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸುವನೆಂದು ಪ್ರಮಾಣವು ತಿಳಿಸಿದೆ³

೫ ಚತುರ್ಮುಖ ಅಥವಾ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು⁴

೬ ಪ್ರಕ-ಶಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು⁵

ಎಲ್ಲ ಪ್ರಕಾಶಕ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊರಡುವ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಸದಿತ್ಯನಾಮಕ ಭಗವಂತನೇ ಒಡೆಯನಾಗಿದ್ದು, ಧಾರಕನಾಗಿರುವನೆಂದು ಋಗ್ವೇದ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.⁶

೩ 1 ಪ್ರಕಾಶಂತ ಇತಿ ಪ್ರಕಾಶಾಃ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಾದಯಸ್ತೇಷಾಂ ಆತ್ಮಾ ಸ್ವಾಮೀ ।

೪ 2 ಪ್ರಕಾಶಂತ ಇತಿ ಪ್ರಕಾಶಾಃ ಪ್ರಕಾಶಾ ಆತ್ಮಾನಃ ಜೀವಾತ್ಮಾನಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಾ ।

3 ಅಲ್ಪತೇಜಸ್ವಭೈವಾಲ್ಪಂ ಜೀವರೂಪಂ ಹಿ ಸಂಸೃತೌ । ತಥೈವ ಸುಮಹತ್ತೇಜಃ ಕರೋತಿ ಭಗವಾನ್ ಮಹತ್ ।
-ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 6-4-4

೫ 4 ಪ್ರಕಾಶತ ಇತಿ ಪ್ರಕಾಶಃ । ಪ್ರಕಾಶಃ ಆತ್ಮಾ ಚತುರ್ಮುಖಃ ವಾಯುರ್ವಾ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಾ । '... ಅಥವಾ ಸ್ವಯಮೇವೇತಿ ವಾಯುರ್ಬ್ರಹ್ಮಾಹಿ ವಾ ಭವೇತ್ ।
...ಆತ್ಮಶಬ್ದೇನ ಭಿನ್ನತೇ' -ನಾಮಮಹೋದಧಿಃ (ಭಾಗ. ತಾ. ಭಿ. 2-6-11)

೬ 5 ಪ್ರಕಾಶಸ್ಯ ಆತ್ಮಾ ಸ್ವಾಮೀ ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಾ ।

6 ...ತವೀಷಿಂ ದಧಾನಃ ।

-ಯು. ವೇ. 35-4

ತಮಃಪ್ರಕಾಶೌ ಯದಧೀನೌ ಯತಸ್ತೌ ದಧಾನ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ವಾಸುದೇವಃ ।

-ಯು. ಭಾ.

೭ (ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ) ಜೀವಾತ್ಮರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಮಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು^೧

೮ (ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ) ಜೀವಾತ್ಮರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು^೨.

೯ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಮಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಆತ್ಮನು^೩.

೧೦ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಆತ್ಮನು^೪

೧೧ ಪ್ರಕೃಷ್ಟನಾದವನು, ದೀಪ್ತನಾಗಿರುವವನು, ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಆಗಿರುವವನು^೫.

೧೨ ಪ್ರಕೃಷ್ಟನಾದವನು, ಸುಖಿಸ್ವರೂಪಿ, ಆಶಾ ವನಿಸುವ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಸೊಸೆಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವವನು^೬

೭ 1 ಪ್ರಕರ್ಷಣ ಕಾಮಾನ್ ಅಶ್ವಂತೀತಿ ಪ್ರಕಾಶಾಃ, ಪ್ರಕಾಶಾಃ ಆತ್ಮಾನಃ ಜೀನಾಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಾ ।

೮ 2 ಪ್ರಕರ್ಷಣ ಕಂ ಸುಖಮಶ್ವಂತೀತಿ ಪ್ರಕಾಶಾಃ । ಪ್ರಕಾಶಾ ಆತ್ಮಾನಃ ಜೀನಾಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಾ ।

೯ 3 ಪ್ರಕರ್ಷಣ ಕಾಮಾನ್ ಅಶ್ವಂತೀತಿ ಪ್ರಕಾಶಃ । ಪ್ರಕಾಶಶ್ಚಾಸೌ ಆತ್ಮಾ ಚ ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಾ ।

೧೦ 4 ಪ್ರಕರ್ಷಣ ಕಮಶ್ವಂತೀತಿ ಪ್ರಕಾಶಃ । ಪ್ರಕಾಶ್ಚಾಸಾಮಾತ್ಮಾ ಚ ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಾ ।

೧೧ 5 ಪ್ರಕೃಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಪ್ರ । ಕಾತತೇ ದೀಪ್ತೋ ಭವಂತೀತಿ ಕಾಶಃ । ಅಂತರ್ಯಾಮಿತ್ವಾತ್ ಆತ್ಮಾ ।

೧೨ 6 ಪ್ರಕೃಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಪ್ರ । ಸುಖರೂಪತ್ವಾತ್ ಕಃ । 'ಶಮಿತ್ಯಾನಂದ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ಆಶಾ ಪೂರ್ಣಸುಖಶ್ಚತಃ' ಇತಿ ತತ್ತ್ವವಿವೇಕ (ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ. 7-1-16) ನಿರೂಪಿತದಿಶಾ ಅಶಾ ಸರಸ್ವತೀ । ತಾಂ ಸ್ವಷ್ಣಾತ್ಮೇನ ಆದತ್ತ ಇತಿ ಅಶಾತ್ಮಾ ।

ಇತಿ

[ಧರ್ಮಧರ್ಮಿಗಳಿಗೆ ಭೇದ ಇಲ್ಲ]

ಪ್ರ - ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತೇತರ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೆಲ್ಲರೂ ಧರ್ಮಧರ್ಮಿಗಳಿಗೆ ಭೇದವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ರೀತಿ ಧರ್ಮ ಧರ್ಮಿಗಳಿಗೆ ಭೇದವನ್ನು ಏಕೆ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ?

ಉ - ಪ್ರಕಾಶಾತ್ಮಾ ಎಂಬ ವಿಷ್ಣು ನಾಮವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ಭೇದವು ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಧರ್ಮ ಧರ್ಮಿಗಳಿಗೆ ಭೇದವು ಇಲ್ಲ ಎಂದು ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಗಿದೆ. ಧರ್ಮಧರ್ಮಿಭಾವವನ್ನು ಭೇದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಕೂಡಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಈ ನಾಮದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

೨೭೭ ಪ್ರತಾಪನಃ

೦ ಚನ್ನಾಗಿ ತಾಪವನ್ನಂಟು ಮಾಡುವವನು.¹

೨ ಚನ್ನಾಗಿ ತಾಪವನ್ನಂಟು ಮಾಡುವ ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಾದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವವನು.²

೩ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಡು ತಾಪವನ್ನಂಟು ಮಾಡುವ ಪ್ರಾಣದೇವನನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವವನು.³

ಭಗವಂತನು ಪ್ರಕಾಶಕ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶ ಹೊರಡುವಂತೆ ಮಾಡುವಂತೆಯೇ ತಾಪವನ್ನಂಟುಮಾಡುವ ಬೆಂಕಿ, ಸೂರ್ಯ ಮುಂತಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ತಾಪ ಹೊರಡುವಂತೆಯೂ

೦ 1 ಪ್ರಕರ್ಷಣ ಸೂರ್ಯಾದಿಷು ಸ್ಥಿತ್ವಾ ತಾಪಯತೀತಿ ಪ್ರತಾಪನಃ ।

-ಸ ಸಂ.

೨ 2 ಪ್ರಕೃಷ್ಟಃ ತಾಪಃ ಯೇಭ್ಯಸ್ತೇ ಪ್ರತಾಪಾಃ ಸೂರ್ಯಾದಯಸ್ತಾನ್ ನಯತಿ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ಪ್ರತಾಪನಃ ।

೩ 3 ಪ್ರಕೃಷ್ಟಃ ತಾಪಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಪ್ರತಾಪಾಃ ಪ್ರಾಣದೇವಃ । ತು ನಯತಿ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ಪ್ರತಾಪನಃ ।

ನಿಯಮಿಸುವವನು ಪ್ರಾಣನಾಮಕ ಭಗವಂತನೇ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿದ್ದು ತಾಪವನ್ನಂಟು ಮಾಡುವನೆಂದು ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.¹ ಇಂದ್ರಾವಿಷ್ಟನಾದ ಭಗವಂತನು—ತಾನು ಆದಿತ್ಯನಲ್ಲಿರುವವನಾಗಿ ತಾಪವನ್ನಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವನು² ಗೀತಾಚಾರ್ಯನೂ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿದ್ದು ತಾನೇ ತಾಪವನ್ನಂಟು ಮಾಡುವವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು³ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವ ಬಿಸಿ ಮಾಡುವ, ಹಾಕಮಾಡುವ, ಒಣಗಿಸುವ ಹಾಗೂ ಬೆಳಗಿಸುವ—ಈ ನಾಲ್ಕು ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಸೂರ್ಯನಾರಾಯಣನಿಗೇ ಸೇರಿರುವಂತಹವುಗಳೆಂಬುದಾಗಿ ಪಾದ್ಮಪು ತಿಳಿಸಿದೆ⁴ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿರುವ ವಾಯುದೇವನು ಶ್ರೀಹರಿಯ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ತಾಪಪಡಿಸುವನು. ವಾಯುದೇವನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಲೇ ಸೂರ್ಯನು ತಾಪ ಪಡಿಸುವನು—ಎಂಬುದಾಗಿ ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತೆಯು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ⁵

ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ತಾಪವನ್ನಂಟು ಮಾಡುವವನು ಭಗವಂತನೇ

೪ ಉತ್ತಮರಾದವರ ಸಂತಾಪವನ್ನೂ ಕಳೆಯುವವನು⁶

1 ಪ್ರಾಣೋ ಹ್ಯಷ ಯಃ ಏಷ ತಪತಿ... -ಐ ಉ. 2-1-1-1

* ಯಃ ಏಷ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲೇ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ತಪತಿ ಸ ಭಗವಾನ್‌ನಾರಾಯಣಃ
-ಐ ಉ. ಭಾ

2 ...ಏಷ ತಪನ್ನೇವಾಸ್ತೀತಿ ಹೋವಾಚ | -ಐ ಉ. 2-1-2-16

3 'ತವಾನ್ಮಹಂ. .' -ಗೀ 9-19

ಕಿಂಚಾಹಮಾದಿತ್ಯಸ್ಥಸ್ತವಾಮಿ ತಾಪಂ ಕರೋಮಿ |

-ಗೀ. ವಿ

4 'ತಾಪನೀ ಪಾಚಿಕಾ ಚೈವ ಶೋಷಣೀ ಚ ಪ್ರಕಾಶನೀ | ನೈವ ರಾಜನ್ ರವೇಃ ಶಕ್ತಿಃ
ಶಕ್ತಿನಾರಾಯಣಸ್ಯ ಸಾ' -ಪಾದ್ಮ (ಐ. ಉ. 2-1-2-16)

5 'ವಾಯುಶ್ಚ ಸೂರ್ಯಸಂಸ್ಥಃ ಸಂಸ್ತಪತ್ಕೇತಜ್ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಯಮ್ | ಅಜ್ಜಯೈವ ಹರೇ-
ವಾರ್ಯೋಃ ಶಕ್ತ್ಯಾ ಸೂರ್ಯಸ್ತಪತ್ಯಯಮ್'

-ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತಾ (ಐ. ಉ. 2-1-2-9)

೪ 6 ಪ್ರಕೃಷ್ಟವ್ಯಾಸಾಂ ತಾಪಂ ಸಂತಾಪಂ ನಯತಿ ಅಪನ್ನಯತೀತಿ ಪ್ರತಾಪನಃ |

ಭಗವಂತನ ಮುಖಾರವಿಂದವು ಸಂಸಾರದ ಸಂತಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಂತಹದ್ದೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು¹ ಭಗವಂತನು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅವತರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಭಕ್ತರ ಸಂತಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದೂ ಒಂದು ಉದ್ದೇಶ ಶ್ರೀರಾಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಈ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ರಾಮಾವತಾರವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವಾಗ— ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ಸಂತಾಪವೆಂಬ ದುರಿಷ್ಟವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿರುವವನೆಂದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವರು² ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನ ಅನುರಾಗಪೂರ್ವಕವಾದ ನೋಟವು ಸಂಸಾರದ ಸಂತಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ ಅಮೃತ ಸಾಗರವನ್ನೇ ಸುರಿಸುವಂತಹದ್ದೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರು³

೫ (ದುಷ್ಟರಿಗೆ) ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಾಪವನ್ನು ತಲಪಿಸುವವನು⁴

೬ ಪ್ರಕೃಷ್ಟನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ದುಷ್ಟರಿಗೆ ತಾಪವನ್ನಂಟು ಮಾಡುವವನು⁵

ಭಗವಂತನು ದುಷ್ಟರನ್ನು ತಾಪಕ್ಕೊಳಪಡಿಸುವವನು ಆ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವನಿಗೇನೂ ಪಾಪದ ಲೇಪವಿಲ್ಲ ಅವನು ಪ್ರಕೃಷ್ಟನಾಗಿಯೇ ಇರುವನು

೭ ಸಂತಾಪವುಳ್ಳ ಸಂಸಾರವನ್ನು ತಲಪಿಸುವವನು⁶

1 ಭವತಾಪಾಪನೋದೀಡ್ಯಂ ಶ್ರೀಪತೇರ್ಮುಖಪಂಕಜಮ್ ।

-ದ್ರಾ. ಸ್ತೋ.

2 ಜಯತ್ಕಜೋತ್ತಮೇಣಸುಖಾತ್ಮಬಿಂಬಃ । . . ಸ್ವಭಕ್ತಸಂತಾಪದುರಿಷ್ಟಹಂತಾ ರಾಮಾವತಾರೋ ಹರಿರೀಶಚಂದ್ರಮಾಃ ?

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ೩-೨

3 'ಸ್ಮರಾಮಿ ಭವಸಂತಾಪಹಾನಿದಾಮೃತಸಾಗರಮ್ । ಪೂರ್ಣಾನಂದಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯ ಸಾನುರಾಗಾವಲೋಕನಮ್'

-ದ್ರಾ. ಸ್ತೋ.

೫ 4 ದುಷ್ಟಾನಾಂ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಂ ತಾಪಂ ನಯತೀತಿ ವಾ ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ತಾಪಂ ನಯತೀತಿ ಪ್ರತಾಪನಃ ।

5 ಪ್ರಕೃಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಪ್ರ । ದುಷ್ಟಾನ್ ಪ್ರತಿ ತಾಪಂ ಸಂತಾಪಂ ನಯತೀತಿ ತಾಪನಃ ।

೭ 6 ಪ್ರಕೃಷ್ಟಃ ತಾಪಃ ಯಸ್ಮಿನ್ ಸಃ ಪ್ರತಾಪಃ ಸಂಸಾರಃ । ತಂ ನಯತಿ ಸ್ವಾಪ್ರಯತೀತಿ ಪ್ರತಾಪನಃ ।

೮ ಸಂತಾಪವುಳ್ಳ ಸಂಸಾರವನ್ನೂ (ಭಕ್ತರಿಂದ) ಹೋಗಲಾಡಿಸುವವನು.¹

೯ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನು ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಸಮೂಹವನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವವನು.²

೧೦ (ರಾಜರಾಗಳಲ್ಲಿ) ಧನ ಮತ್ತು ಸೈನ್ಯದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಶೇಷವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವವನು.³

೧೧ (ಸಂಹಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಮೊದಲಾದವರ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸುಡಿಸುವವನು.⁴

೧೨ (ಮುಚುಕುಂದನ ಮೂಲಕ ಕಾಲಯಾವನನನ್ನು) ಸುಡಿಸುವವನು.⁵

ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುಚುಕುಂದನು ಕೇಳಿದ ನಿರ್ದಯ ವರವನ್ನು ಅವರ ಪ್ರಾರ್ಥನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸಾರ್ಥಕಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನನ್ನು ಮುಚುಕುಂದನು ಮಲಗಿದ್ದ ಗುಹೆಯ ಒಳಗಿನವರೆಗೆ ಕಾಲಯಾವನನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿ ಮುಚುಕುಂದನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಕಾಲಯಾವನ ಸುಡುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಅವನನ್ನು ಸುಟ್ಟಿರುವುದಾದರೂ, ಮುಚುಕುಂದನ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನು ನಡೆಸಿ ಆ ಪ್ರಯುಕ್ತ

೮ 1 ಪ್ರಕೃಷ್ಣಃ ತಾಪಃ ಯಸ್ಮಿನ್ ಸಃ ಪ್ರತಾಪಃ ಸಂಸಾರಃ | ತಂ ಭಕ್ತೇಭ್ಯಃ ಸಕಾಶಾತ್ ಆಪನಯತೀತಿ ಪ್ರತಾಪನಃ |

೯ 2 ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ತತತ್ವಾತ್ ಪ್ರತಃ ಅಪಾಂ ಸಮೂಹ ಆಪಂ ತತ್ ನಯತೀತ್ಯಾಪನಃ |

-ಸ. ಸಂ.

೧೦ 3 ಪ್ರತಾಪಂ 'ಸ ಪ್ರತಾಪಃ ಪ್ರಭಾವಶ್ಚ ಯತ್ತೇಜಃ ಕೋಶದಂಡಜಮ್' ಇತ್ಯುಕ್ತ-ರೀತ್ಯಾ, ಕೋಶದಂಡಜಂ ಯತ್ತೇಜಃ, ತಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯೇಷು ನಯತೀತಿ ಪ್ರತಾಪನಃ |

೧೧ 4 ಸಂಹಾರಕಾಲೇ ವಿಶ್ವಂ ಸವಿತ್ರಾದಿಭಿಃ ಪ್ರತಾಪಯತಿ ದಾಹಯತೀತಿ ಪ್ರತಾಪನಃ | 'ತಪ ದಾಹೇ' | -ಶಾಂ. ಭಾ ಆಧಾರೇಣ

೧೨ 5 ಮುಚುಕುಂದೇನ ಕಾಲಯಾವನಂ ಪ್ರತಾಪಯತಿ ದಾಹಯತೀತಿ ಪ್ರತಾಪನಃ 'ತಪ ದಾಹೇ'

ಅವನಿಗೆ ಪುಣ್ಯ ಬರುವಂತೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವನು¹

೧೩ (ಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು) ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವವನು²

೧೪ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನು, ಪಾಲಕ ರಹಿತನು ಹಾಗೂ ಸರ್ವ ಪ್ರೇರಕನು³

೧೫ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಆಕಾಶದಂತೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವದನು ಅಥವಾ ಆಕಾಶವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನು⁴

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಗೊತ್ತಾಗಬಾರದೆಂಬ ಇಚ್ಛೆ ಇಲ್ಲ]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಸೂರ್ಯನ ಒಳಗೆ ಇದ್ದು ಜಗತ್ತಿಗೆ ತಾಪವನ್ನು ಕೊಡುವ ಉದ್ದೇಶವು ಏನು? ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಇದ್ದು ತಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಜನರು ತನ್ನನ್ನು ನಂದಿಸಿಯಾರು. ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಇದ್ದು ತಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ತನ್ನನ್ನು ಯಾರೂ ನಂದಿಸಲಾರರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಅವನು ತಾಪದಾಯಕನು ಆಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದೇ?

ಉ - ಈ ಊಹೆಯು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಚಂದ್ರನ ಒಳಗೆ ಅವನು ಇದ್ದು ಜಗತ್ತಿನ ಸಂತಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ತನ್ನ ಗುಣವು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಬಾರದು ಎಂದು

1 ದಶನುಸ್ಯಂಧಭಾಗವತಸ್ಯ ಏಕಪಂಚಾಶತ್ತಮಾಧ್ಯಾಯೇ ಏಷಾ ಅಖ್ಯಾಯಿಕಾ ನಿರೂಪಿತಾ | ತತ್ರಾಸ್ವಸ್ವಾ ಅಂಶಾಃ ಮಹಾಭಾರತತಾತ್ಪರ್ಯನಿರ್ಣಯಸ್ಯ ಸಪ್ತದಶಾಧ್ಯಾಯೇ (127 135) ಸ್ಪಷ್ಟೀಕೃತಾಃ |

೧೩ 2 ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ತಾಪಯತಿ ಯೋಗ್ಯೇಭ್ಯಃ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂ ಜ್ಞಾಪಯತೀತಿ ಪ್ರತಾಪನಃ | 'ತಪ ಆಲೋಚನೇ' |

೧೪ 3 ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ತತತ್ವಾತ್ ಪ್ರತಃ | ಪಾತೀತಿ ಪಃ ನ ವಿದ್ಯತೇ ಪಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಅಪಃ | ನಯತಿ ಸರ್ವಂ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ನಃ |

೧೫ 4 ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ತತತ್ವಾತ್ ಪ್ರತಃ ಆಕಾಶಃ | ತದ್ವತ್ ಆಪೋತಿ ಅಥವಾ ತಂ ಆಪೋತೀತಿ ಪ್ರತಾಪನಃ |

ಚಂದ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಸಂತಾಪ ಪರಿಹಾರಕನಾಗುತ್ತಾನೆಂದು ಯಾರೂ ಉಹಿಸುವದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಗುಣವು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬಾರದು ಎಂದು ಯಾರಿಗೂ ಇಚ್ಛೆಯು ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ ಜಗತ್ತಿಗೆ ತಾಪವನ್ನು ಕೊಡುವದೂ ಅದರಂತೆ ಒಂದು ಗುಣವೇ ಆದುದರಿಂದ ಅದು ತನ್ನ ಗುಣ ಎಂದು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಅದು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಬಾರದು ಎಂಬ ಇಚ್ಛೆಯು ಅವನಿಗೆ ಇಲ್ಲ

ಪ್ರ - ಜಗತ್ತಿಗೆ ತಾಪವನ್ನು ಕೊಡುವದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುಣವು ಹೇಗೆ?

ಉ - ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕಠ್ಠಲಗಳು ಸುಟ್ಟುಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಅಷ್ಟು ತಾಪವು ಬೇಕು ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರತಿ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಇದ್ದು, ಆ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅವುಗಳನ್ನು ದ್ವಾರಮಾಡಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದು ಅವನ ಲೀಲೆ ಆದುದರಿಂದ ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಅವನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ತಾಪವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ

೨೭೮ ಋಷಿಃ

೧ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವವನು¹.

೨ ಅನಾದಿ ನಿತ್ಯನಾಗಿರುವವನು²

೩ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇರುವವನು³

ಪ್ರಥಮ ವೇದದ್ರವ್ಯಾರನಾದ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನ ಉಪಾಸಕರಲ್ಲಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಷ್ಠನಾದ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಉಪಾಸಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತ, ತಾನು ಸಹಜ

೧ 1 ಋಷಿಃ ವರ್ಧತ ಇತಿ ಋಷಿಃ! 'ಋಷಿಃ ವೃದ್ಧಾಃ' 1. ಲೋಕಕ್ಷಯಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರವೃದ್ಧಃ (ಗೀ 11-೨2) ಇತ್ಯತ್ರ ಪ್ರವೃದ್ಧಶಬ್ದಾತ್ ಸಾರ್ವಕಾಲಿಕತ್ವಾರ್ಥೇ ಯಥಾ ಕ್ಷತ್ರ-ತ್ವಯಃ ತಥಾತ್ರಾಪಿ | ತಸ್ಮಾತ್ ನಿತ್ಯಂ, ಸ್ವಭಾವತಃ ಪರಿಪೂರ್ಣ ಇತಿ ಲಭ್ಯತೇ |

೨ 2 ಋಷಿಃ ಕಾಲತಃ ವರ್ಧತೇ, ನಿರುಪಚಿತವೃದ್ಧಿರ್ನಿವಕ್ಷತೇತಿ ಸಮಗ್ರಕಾಲೇ ವರ್ತ-ಮಾನತ್ವಂ-ಅನಾದಿನಿತ್ಯತ್ವಂ ಲಭ್ಯತೇ |

೩ 3 ಋಷಿಃ ದೇಶತಃ ವರ್ಧತೇ, ಸಮಗ್ರದೇಶೇ ವರ್ತಮಾನತ್ವಂ ನಿವಕ್ಷತೇತಿ ಸರ್ವ-ವ್ಯಾಪಿತ್ವಂ ಲಭ್ಯತೇ |

ವಾಗಿಯೇ ಗುಣಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದ 'ಸಮೃದ್ಧಿ' ಎಂದೆನಿಸಿರುವನೆಂದು ತನ್ನನ್ನು ಉದಾಸಿಸಲು ಆದೇಶಿಸುವನು¹. ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ತಾನು ಗುಣತಃ ಹಾಗೂ ಕಾಲತಃ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವವನೆಂಬುದನ್ನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು².

೪ (ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಲೇ) ಬೆಳೆದಿರುವವನು³

೫ (ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದ್ಯವತಾರಗಳಲ್ಲಿ) ಬೆಳೆಯುವವನಂತೆ ತೋರಿಸಿರುವವನು⁴

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಅಪೂರ್ವತೆ ಇಲ್ಲದ ಅರ್ಥ]

ಪ್ರ - 'ತದಾತ್ಮಾನಮೇವಾವೇತ್ ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ ಇತಿ' ಎಂಬ ಬೃಹದಾರಣ್ಯ ಶ್ರುತಿಗೆ ಅರ್ಥವನ್ನು ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ 'ಅಹಂ' ಅಹೇಯನು ಬ್ರಹ್ಮ ಗುಣಪೂರ್ಣನು 'ಅಸ್ಮಿ' ಅಸ್ತಿತ್ವೇನ ಮೇಯನು ಎಂದು ಕ್ಲಿಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ. ಪರಮತದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವಂತೆ ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮನಾಗಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮನು ತಿಳಿದನು. ಎಂದು ಸ್ವರಸವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲವೇ?

1 ಶಾಂತಿ ಸಮೃದ್ಧಿಮಮೃತಮ್ | ಇತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ಯೋಗೋಪಾಸ್ಯ |

-ತೈ. ಉ. 1-14

' ಸ್ವತಃ ಪೂರ್ತೇಃ ಸಮೃದ್ಧಂ ತತ್ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಮ್ | ಇತ್ಯುಪಾಸ್ಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕೋ ಯೋಗ್ಯಸ್ತುಂ ಮದುಪಾಸನೇ | ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಾದಿತಿ ಪೂರ್ವಂ ಹಿ ಪ್ರಾಹ ವಿಷ್ಣುಶ್ಚತು-
ಮುಖಮ್' -ಬ್ರಹ್ಮಸಾರ (ತೈ. ಉ. ಭಾ)

2 ಕಾರೋಽಸ್ಮಿ ಲೋಕಕ್ಷಯಕೃತ್ ಪ್ರವೃದ್ಧೋ..

-ಗೀ. 11-32

ಪ್ರವೃದ್ಧಃ ಪರಿಪೂರ್ಣೋನಾದಿವಾ |

-ಗೀ. ಭಾ.

೪ 3 ಮಧ್ಯತಿ ಮತ್ಸ್ಯಾವತಾರೇ, ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾವತಾರೇ ಚ ಏಕದೈವ ವರ್ಧತ ಇತಿ ಮಧ್ಯಃ |

೫ 4 ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದ್ಯವತಾರೇಷು ಮಧ್ಯತಿ ವರ್ಧತ ಇವ ಮಧ್ಯಃ |

ಉ - ದೇವದತ್ತನೂ ಕೂಡ ನಾನು ದೇವದತ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ, ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ರಾನಾ ಇಂತಹವನು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವದು ಸಹಜ. ಅದರಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮ ನಾಗಿದ್ದೇನೆಂದು ತಿಳಿದನು. ಎಂದು ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ಏನೂ ಅಪೂರ್ವತೆಯು ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ದ್ವೈತಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಆ ಶ್ರುತಿಗೆ ಹೇಳುವ ಅರ್ಥವೇ ನಿಜವಾದ ಅರ್ಥ. ಈ ಅರ್ಥ ಪ್ರಕಾರ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ತನ್ನ ಪೂರ್ಣತ್ವದ ಅನುಭವವು ಇದ್ದ ಕಾರಣ ಅವನ ಅನುಭವವು ನಿಜ ತತ್ಯರ್ಥಾರ್ಥವಾದುದರಿಂದ ಅವನು ಪೂರ್ಣನು ಎಂದು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣವಾದ ಅವನ ಅನುಭವದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುವದು.

೨೭ ಸ್ವಪ್ನಾಕ್ಷರಃ (ಸ್ವಪ್ನಾಕ್ಷರಃ)

೧ ಒಂಕಾರವೇ ಮೊದಲಾದ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿರುವವನು¹

೨ ಅಕಾರ ಮತ್ತು ಒಂಕಾರಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಗಳಾದ ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ನಾಗಿರುವವನು.²

ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಭಗವಂತನು ಅವನಿಂದ ವಿಚಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವ ನಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವನು—ಸಕಲ ಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ನಾನು ಅಕಾರ, ಉಕಾರ, ಮಕಾರ, ನಾದ, ಬಿಂದು, ಕಲಾ, ಶಾಂತ ಹಾಗೂ ಅತಿಶಾಂತ—ಎಂಬ ಎಂಟು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪ್ರಣವದಿಂದ ವಾಚ್ಯನಾಗಿರುವನು. ಈ ಎಂಟು ಅಕ್ಷರಗಳಾದರೂ ವಿಶ್ವ, ತೈಜಸ, ಪ್ರಾಜ್ಞ, ತುರಿಯ, ಆತ್ಮ, ಅಂತರಾತ್ಮ, ಪರಮಾತ್ಮ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮ ಎಂಬ ನನ್ನ ಎಂಟು ರೂಪ ಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವವು³ ಪ್ರಣವದ ಈ ಎಂಟು ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಐವತ್ತ ವರ್ಣಗಳು

೧ 1 ಸ್ವಪ್ನಾನಿ ಸ್ಫುಟಾನಿ ಅಕ್ಷರಾಣಿ ಆಕಾರಾದಿವರ್ಣಾಃ ಯೇನ ಸಃ ಸ್ವಪ್ನಾಕ್ಷರಃ |

೨ 2 ಸ್ವಪ್ನಾನಿ ಆಕಾರೋಂಕಾರಾಭ್ಯಾಂ ವ್ಯಕ್ತಾನಿ ಅಕ್ಷರಾಣಿ ಪ್ರತಿಪಾದಕತ್ವೇನ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸ್ವಪ್ನಾಕ್ಷರಃ |

3 ವಿಧಿಂ ವಿಧಾಯ ಸರ್ಗಾದೌ ತೇನ ಪೃಷ್ಠೋತ್ತಮಲೋಚನಃ | ಅಹ ದೇವೋ . ||

ಅಹಮೇಕೋತ್ತಮಲೋಚನೋ ನಾಚಕಃ ಪ್ರಣವೋ ಮಮ | ಆಕಾರಾದೃತಿಶಾಂತಾಂತಃ ಸೋತ್ತಮಮಪ್ಪಾಕ್ಷರೋ ಮತಃ || ಸ ವಿಶ್ವತೈಜಸಪ್ರಾಜ್ಞತುರಿಯಾತ್ಮಾಂತರಾತ್ಮನಾಮ್ ಪರಮಾತ್ಮಜ್ಞಾನಾತ್ಮಯುಜಾಂ ಮದ್ರೂಪಾಣಾಂ ಚ ನಾಚಕಃ |

ವಕ್ತೃಗಳಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಐವತ್ತು ಮೂರ್ತಿಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾಗಿವೆ ಅಜ, ಆನಂದ ಮೊದಲಾದವು ಆಕಾರಾದಿಗಳಿಂದ ವಾಚ್ಯಗಳಾದ ನನ್ನ ಐವತ್ತು ರೂಪಗಳು¹

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಓಂಕಾರಾದಿ ಅಕ್ಷರಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ ರೂಪಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಿರುವನು

ಓಂಕಾರಕ್ಕೂ ಮೂಲ ಅಕ್ಷರವು ಆಕಾರ² ಈ ಆಕಾರದಿಂದಲೇ ಓಂಕಾರ, ಹಾಗೂ ಇತರ ಶಬ್ದಗಳೆಲ್ಲ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗಳಾಗಿವೆ. ಆಕಾರವು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಸರ್ವ ಗುಣಪೂರ್ಣತ್ವವನ್ನೂ, ಜೀವ ಜಡ ಭೇದವನ್ನೂ ಸಕಲ ದೋಷದೂರತ್ವವನ್ನೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದು — ಈ ಅರ್ಥಗಳ ಏಕದೇಶವನ್ನೇ ಉಳಿದ ಸರ್ವಶಬ್ದಗಳೂ ಹೇಳುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ,³ ಆ ಸರ್ವಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಘಟಕಗಳಾದ, ಸರ್ವವರ್ಣಗಳೂ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿವೆ

೩ ವೇದವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವವನು⁴.

ನಿಯತ ಕ್ರಮದಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟಗಳಾಗಿದ್ದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಗಳಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ವೇದದ ಅಕ್ಷರಗಳೇ

1 ತದ್ರೂಪಭೇದಾಃ ಪಂಚಾಶನ್ನೂರ್ತಯೋ ಮಮ ಚಾಪರಾಃ | ಪಂಚಾಶದ್ವರ್ಣವಾಚ್ಯಾ-
ಸ್ತಾ ವರ್ಣಾಸ್ತಾರಾಣ್ಯಭೇದಿತಾಃ || ಅಜ ಆನಂದ .. ಪಂಚಾಶನ್ನೂರ್ತಯಸ್ತ್ರೇತಾ
ಮಮಾಕಾರಾದಿಲಕ್ಷಣಾಃ || -ತಂ. ಸಾ. ಸಂ 1-5 9

2 ಆಕಾರಸ್ಯ ವಿಕಾರೋಕ್ತಯಮೋಂಕಾರ ಇತಿ ಕಥ್ಯತೇ |

-ಬ್ರಹ್ಮಸಾರ (ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-2 6-5)

3 'ಆಕಾರಃ ಪ್ರಥಮಂ ನಾಮ ವಿಶ್ಲೇಷಃ ಸರ್ವಗುಣಾನ್ ಬ್ರೂವನ್ | ಸರ್ವದೋಷವಿರುದ್ಧ
ತ್ವಾದ್ ಗುಣಾನಾಮನ್ಯತಾಮಃ | ವಿಶ್ಲೇಷವಾದತಿ ಜೀವೇಭ್ಯೋ ಜಡೇಭ್ಯಶ್ಚೈವ ಸರ್ವದಾ |
ಅಭಾವಂ ಚೈವ ದೋಷಾಣಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಕೇಶವೇ ವದೇತ್ | ಸಮ್ಯಗ್ ವಕ್ತೃತ್ವತಸ್ತ-
ಸ್ಮಾದಕಾರೋ ಮುಖ್ಯನಾಮ ಹಿ | ಶರಧಾರ್ಥನೇಕದೇಶೇನ ಶಬ್ದಾಃ ಸರ್ವೇಷು ಚೋಚಿರೇ |
ನ್ಯಾಖ್ಯಾನ್ಯಾಖ್ಯೇಯರೂಪತ್ವಂ ವಿಕಾರಿತ್ವಮಿಹೋದಿತಮ್ | . . .'

-ಬ್ರಹ್ಮಸಾರ (ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-2-6 5)

೩ 4 ಸ್ಪಷ್ಟಾನಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಾನಿ ಅಕ್ಷರಾಣಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾಕ್ಷರಾಣಿ, ವೇದ ಇತಿ ಯಾವತ್, ಯೇನ ಸಃ
ಸ್ಪಷ್ಟಾಕ್ಷರಃ |

ಅಕ್ಷರಗಳೆಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ¹ ಇಂತಹ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು, ಅವುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ವೇದವನ್ನು ಭಗವಂತನೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವನು. ವೇದಗಳು ಯಾವತ್ತೂ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಬುದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವವು. ಪ್ರತಿ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪದ ವೇದದ ಕ್ರಮ, ವರ್ಣಗಳು, ಸ್ವರಗಳು—ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವೇದವನ್ನೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವನೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ಬೋಧಿಸಿದೆ.

೪ ಅಕ್ಷರ ಎನಿಸುವ ತನ್ನನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವದನ್ನು²

ಅವ್ಯಕ್ತೈಕಸ್ವಭಾವದ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಅಚಿಂತ್ಯಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಲೇ ತನ್ನನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವನು—ಎಂದು ನಾರಾಯಣಾಧ್ಯಾತ್ಮ ತಿಳಿಸಿದೆ³

೫ ನಾರಾಯಣಾಷ್ಟಾಕ್ಷರ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾಗಿರುವವನು⁵

1 ' ಬ್ರಹ್ಮಾಕ್ಷರಸಮುದ್ಭವಮ್' (ಗೀ. 3-15) ಇತ್ಯತ್ರ ಅಕ್ಷರಶಬ್ದಃ ವೇದಪರತಯಾ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯೈಃ ನ್ಯಾಖ್ಯಾತಮ್—ಅಕ್ಷರಾಣಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾನಿ । (ಗೀ. ಭಾ) ನಿಯತಾನುಪೂರ್ವೀವಿಶಿಷ್ಟಾನಿ ವೇದ ಇತಿ ಯಾವತ್—ಪ್ರ. ದೀ. । ತಥಾ ಆತ್ರಾಪಿ ಅಕ್ಷರಶಬ್ದಃ ವೇದಪರತಯಾ ಪ್ರಯುಕ್ತಃ ।

2 ನಿತ್ಯಾ ವೇದಾಃ ಸಮಸ್ತಾಶ್ಚ ಶಾಶ್ವತಾ ವಿಷ್ಣುಬುದ್ಧಿಗಾಃ । ಸರ್ಗೇಸರ್ಗೇಷುಮುನ್ಯೈವೈತ ಉದ್ಗೀರ್ಯಂತೇ ತಥೈವ ಚ । ತತ್ಸ್ಮಮೇಣ ಚ ತೈರ್ವರ್ಣ್ಯಸ್ಯೈಃ ಸ್ವರೈರೇವ ನಾನ್ಯಥಾ ।
—ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ (ವಿ. ತ. ವಿ.)

೪ 3 ಸ್ವಪ್ನಃ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಃ ಅಕ್ಷರಃ ಯೇನ ಸಃ ಸ್ವಪ್ನಾಕ್ಷರಃ ।

4 ನಿತ್ಯಾವ್ಯಕ್ತೋಽಪಿ ಭಗವಾನೀಕ್ಷ್ಯತೇ ನಿಜಶಕ್ತಿತಃ ।

—ನಾರಾಯಣಾಧ್ಯಾತ್ಮ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 3-2-27)

೫ 5 (ಸ.) ಶೋಭನಾನಿ '(ಹಂ) ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ' ಇತಿ ಅಪ್ಪ ಅಕ್ಷರಾಣಿ ಯಸ್ಯ ಸಃ ತಥೋಕ್ತಃ ।
—ಮಾ. ರಾ.

ನಾದಿರಾಜೀಯೇ 'ಸ್ವಪ್ನಾಕ್ಷರ' ಇತಿ ಪಾರಮಂ, ಕೃತ್ಯ ನ್ಯಾಖ್ಯಾತಮ್ ।

೬ (ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಜಡಪ್ರಕೃತಿ ಸ್ಥೂಲವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು¹

೭ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವವನು.²

ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿ ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಕ್ಷಿಸಿದ ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಭಗವಂತನು ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲರೂಪ ತಾಳುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು ಜಡಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿನಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವನು ಅಂಭರೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿಕೊಂಡ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಟೀಕರಿಸುವವನು ನಾರಾಯಣನೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಕಾರಣನನ್ನಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವಳು³

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತ]

ಪ್ರ - 'ಅ ಇ ಉ ಣ್' ಮೊದಲಾದ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಕಾರಾದಿ ಅಕ್ಷರಗಳು ಇವೆ ಈ ಅಕ್ಷರಗಳು ಮಹೇಶ್ವರನಿಂದ ವ್ಯಕ್ತಗಳಾಗಿವೆ ಆದುದರಿಂದ ಆ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಮಹೇಶ್ವರ ಸೂತ್ರ ಎಂದು ಹೆಸರು ಇದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಕಾರಾದಿ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ವಿಷ್ಣು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಿದ್ದು ಎಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವದು?

ಉ - ಪಾಣಿನಿಯು ಕಲಿಯುಗದವನು ಇವನಿಗೆ ಮಹೇಶ್ವರನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ 'ಅ ಇ ಉ ಣ್' ಮೊದಲಾದ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತ ಮಾಡಿದನು. ಆದರೆ ಅಕಾರಾದಿ ಅಕ್ಷರಗಳ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಕಲಿಯುಗಕ್ಕಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಆಗಿತ್ತು ವೇದಗಳು ಅನಾದಿಗಳು. ಇವುಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಾದಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿವೆ, ಆ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಅಕಾರಾದಿ ಅಕ್ಷರಗಳು ಇರುವದರಿಂದ ಅಕಾರಾದಿ ಅಕ್ಷರಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು

೬ 1 ಸ್ಪಷ್ಟಂ ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲೇ ಸ್ಥೂಲತಾನಾಪನ್ನಂ ಅಕ್ಷರಂ ಜಡಪ್ರಕೃತಿಕೃತ್ವಂ ಯೇನ ಸಃ ಸ್ಪಷ್ಟಾಕ್ಷರಃ ।

೭ 2 ಸ್ಪಷ್ಟಂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ಅಕ್ಷರಂ ಶ್ರೀತತ್ವಂ ಯೇನ ಸಃ ಸ್ಪಷ್ಟಾಕ್ಷರಃ ।

3 '... ಮಮ ಯೋನಿರಪ್ಸೃತಂತಸ್ಸಮುದ್ರೇ'

-ಅಂ. ಸೂ.

೨೮೦ ಮಂತ್ರ:

೧ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡಿ ರಕ್ಷಿಸುವವನು¹

ತನ್ನ ಅರ್ಥದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡಿ, ರಕ್ಷಿಸುವದರಿಂದಲೇ ಮಂತ್ರವು ಮಂತ್ರ ಎನಿಸುವುದೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮಂತ್ರವು ತನ್ನ ಅರ್ಥವನ್ನು ಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಕೊಡುವ ಮೂಲಕ ರಕ್ಷಿಸುವುದಾದರೆ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಂತ್ರ ಎನಿಸುವ ಭಗವಂತನಾದರೂ ರಕ್ಷಣ ವಿಷಯಕವಾದ ಜ್ಞಾನಕೊಟ್ಟು ಕಾಪಾಡುವನು. ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ವಿದುರನು ಹೀಗೆಯೇ ಭೋಧಿಸುವನು—ಪಶುಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವವನು ದಂಡ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಪಶುಗಳನ್ನು ಮೇಯಿಸಿ ಸಾಕುವಂತೆ, ದೇವತೆಗಳು ರಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಅವರು ಯಾರನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುವರೋ, ಅಂತಹವರಿಗೆ ರಕ್ಷಣೆಯ ವಿಷಯಕವಾದ ಸಂಬಂಧಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಆ ಮೂಲಕ ರಕ್ಷಿಸುವರು² ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಭಗವಂತನೂ ಹೀಗೆಯೇ. ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡಿ ರಕ್ಷಿಸುವವನಾದುದರಿಂದಲೇ ಭಗವಂತನು ಮಂತ್ರ ಎಂದೆನಿಸಿರುವನೆಂದು ಪ್ರಮಾಣವೊಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ³.

೨ ಗೌರವವನ್ನು ನೀಡಿ ರಕ್ಷಿಸುವವನು⁵.

ಸಂಭಾವಿತನಾದವನಿಗೆ ಅಪಕೀರ್ತಿ ಸಾವಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲು.⁶ ಹೀಗಾಗದಂತೆ ಅವರವರಿಗೆ

೧ 1 ಮಾನಾತ್ ತ್ರಾಯತೇ, ಮಾನಂ ಪ್ರದಾಯ ರಕ್ಷತೀತಿ ಮಂತ್ರ: ।

2 ಅನರ್ಥಜ್ಞೋದಿತೋ ಮಂತ್ರೋ ನಿರರ್ಥಸ್ತುತಿ ಮಾನತಃ। ಯನ್ಮಂತ್ರಸ್ತೇನ ಕಥಿತೋ .
-ಸೈಂಕಿಶ್ರುತಿ (ಗೀ. ತಾ. 17-23)

3 ನ ದೇವಾ ದಂಡಮಾದಾಯ ರಕ್ಷಂತಿ ಪಶುಪಾಲನತ್ ।
ಯಂ ತು ರಕ್ಷಿತುನಿಚ್ಛಂತಿ ಬುದ್ಧಾ ಸಂಯೋಜಯಂತಿ ತಮ್ ॥

-ಮ. ಭಾರ. ಉದ್ಯೋಗ 35-40 (ಕ. ಏ. ಉದ್ಯುತಮ್)

4 'ಮಾನಾತ್ ತ್ರಾತೀತಿ ಮಂತ್ರೋತ್ರಯಂ . ' -ಗೀ. ತಾ. 9-16

೨ 5 ಮಾನಾತ್ ಮಾನಂ ಸಮಾನನಂ ಪ್ರದಾಯ ರಕ್ಷತೀತಿ ಮಂತ್ರ: ।

6 ಸಂಭಾವಿತಸ್ಯ ಅಪಕೀರ್ತಿರ್ಮರಣಾದತಿರಿಚ್ಯತೇ ।

-ಗೀ. 2-34

ಸಂಬಂಧಿಸಿದವರ ಮೂಲಕ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಗೌರವವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿ, ಆ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವರು ಆತ್ಮ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಪಡೆದು ಬದುಕುವಂತೆ ರಕ್ತಿ ಸುವವನು ಭಗವಂತನೇ

೩ (ದೇಹ ಮತ್ತು ದೇಹ ಸಂಬಂಧಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ) ದುಮತೆಯ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ನೀಡಿ ರಕ್ಷಿಸುವವನು.¹

ಜೀವನು ತನ್ನ ದೇಹ ಮತ್ತು ದೇಹ ಸಂಬಂಧಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದುಮತೆಯ ಅಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಅವುಗಳ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವನು ಈ ರೀತಿಯ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ನೀಡುವವನಾದರೂ ಭಗವಂತನೇ ಆದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅಭಿಮಾನವನು ನೀಡಿ ತನ್ನೊಲಕ ರಕ್ತಿ ಸುವವನೂ ಆದನೇ.

೪ ದೇಹ ಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಅಂತರ್ಯಾದಿ ಅಗಿರುವವನು²

ದಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಯಜ್ಞದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿದ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನನ್ನು ಬಾಹ್ಯದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ, ಭಗವಂತನು ಮಂತ್ರಗಳಿಗೆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವನೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ—ತ್ವಂ ಹಿ ಮಂತ್ರಾಃ—ನೀನೇ ಮಂತ್ರಗಳೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವರು⁴

೫ (ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ) ಮನನ ಮಾಡುವವನು⁵

೩ 1 ಮಾನಾತ್ ಮಮತಾತ್ಮಕಂ ಅಭಿಮಾನಂ ಪ್ರದಾಯ ರಕ್ಷತೀತಿ ಮಂತ್ರಃ ।

2 ..... ಮಾನದಃ ಪರಃ । -ಗಾರುಡ (ಭಾಗ. ತಾ. ೧. 7-2-48)

೪ 3 ಮಂತ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿತ್ವಾತ್ ಮಂತ್ರಃ ।

4 ತ್ವಂ ಹಿ ಮಂತ್ರಾಃ ಸಮಿದ್ಧ ಭಸ್ಮಾತ್ರಾಣ ಜಿ ।
-ಭಾಗ 4-7-45

ಸರ್ವಶಬ್ದಾಭಿಧೇಯತ್ವಂ ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿತ್ವಾತ್ ಮಂತ್ರಃ ।
-ಮಾತ್ಸ (ಭಾಗ. ತಾ. ೧)

೫ 5 ಮಿಮೀಶ ಇತಿ ಮಂತ್ರಃ । ('ಮಾಜಿ ಮಾನೇ') -ವಿ. ರಾ.

* ಮನನಕರ್ತೃತ್ವಾತ್ ಮಂತ್ರಃ । (ಮನುಷ್ಯ ಇತಿ ಮಂತ್ರಃ)
-ಷ. ಸಂ.

* ಮಂತ್ರಃ ಮನನಶೀಲಃ । -ವಾ. ರಾ.

ಭಗವಂತನೊಬ್ಬನೇ ಎಲ್ಲರ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಮನನ ಮಾಡುವವನು¹
ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಮನನ ಮಾಡುವವನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ²

೬ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಮನನ ಮಾಡಲ್ಪಡುವವನು³

೭ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಮನನ ಮಾಡುವವರನ್ನೂ (ವಿಶೇಷವಾಗಿ) ಕಾಪಾಡುವವನು⁴

೮ ರಹಸ್ಯನಾಗಿರುವವನು⁵

೯ ದೈತ್ಯರನ್ನೂ ಅಂಧಂತಮಸ್ಸಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸುವವನು ಮತ್ತೂ ಸಾತ್ತ್ವಿಕರನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವವನು⁶

ಸಾತ್ತ್ವಿಕರು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡುವುದೇ ಅವರ ಮುಖ್ಯ ರಕ್ಷಣೆ ಎನಿಸಿದೆ.

೧೦ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವವನು ಮತ್ತೂ ರಕ್ಷಿಸುವವನು⁷

1 'ಶ್ರೋತಾ ಮಂತಾ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಮಂತರ ಪುರುಷಃ ಸಮ ಆತ್ಮೇತಿ
ವಿದ್ಯಾತ್'

-ಐ. ಉ. 2-8-4-16

2 '.. ನಾನೋಕ್ತೋಽಸ್ಮಿ ಮಂತಾ .ಏಷ ತ ಆತ್ಮಾಂತರ್ಯಾಮೀ .. '

-ಬೃ. ಉ. 5-8-7-33

' . ನಾನೋ ವೇತ್ತಾ ಸ್ವತಂತ್ರೋಽಸ್ಮಿ '

-ಮಹಾಭೀಮಾನಾಂಸಾ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ.)

೬ 3 ಮೀಯತ ಇತಿ ಮಂತ್ರಃ । -ವಿ. ರಾ.

೭ 4 ಮಂತ್ವನ್ ತ್ರಾಯತ ಇತಿ ಮಂತ್ರಃ । -ವಿ. ರಾ.

೮ 5 ಗೋಪ್ಯತ್ವಾನ್ಮಂತ್ರಃ । -ವಿ. ರಾ.

೯ 6 ಮಿನೋತಿ ತ್ರುತಿ ಚೇತಿ ಮಂತ್ರಃ । ('ಡುಮಿಇ' ಪ್ರಕ್ಷೇಪಣೇ')

-ವಿ. ರಾ

೧೦ 7 ಮೀಯತೇ ತ್ರಾಯತೇ ಚೇತಿ ಮಂತ್ರಃ ।

ಭಗವಂತನು ತಾನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟಾಗ, ಅಂತಹವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವನು.

೧೧ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಬೋಧ್ಯನಾಗಿರುವವನು¹.

೧೨ ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವವನು²

ಅನಧಿಕಾರಿಗಳು ಅವನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಾರದೆಂದು ಪುರಾಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವನು

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಮಂತ್ರ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಸೂಚಿತ]

ಪ್ರ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಉಪಾಸನೆಯು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಉಪಾಸನೆಯು ಅವಿದ್ಯಮಾನ ವಿಷಯಕವೇ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅದು ನಿಜವೋ?

ಉ:- ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣೆಯ ಸ್ವರವರ್ಣ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ ಆದರೆ ಅನರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಮಂತ್ರ ಎಂದು ಹೆಸರುಳ್ಳ ಪರಮಾತ್ಮನ ಉಪಾಸನೆಯೂ ಯಥಾರ್ಥವೇ ಆಗಬೇಕು ಅವಿದ್ಯಮಾನ ವಿಷಯಕ ಉಪಾಸನೆಯಿಂದ ಅನರ್ಥ ಫಲವು ಆಗುತ್ತದೆಂದು 'ಅಜೇತನಾಸತ್ಯಾಯೋಗ್ಯಾನಿ ಅನುಪಾಸ್ಯಾನ್ತಿ' ಎಂಬ ಸಂಕರ್ಷಣ ಸೂತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಮಂತ್ರ ಎಂದು ಹೆಸರು ಇದ್ದದ್ದರಿಂದಲೂ ಈ ವಿಷಯವು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ.

೨೮೧ ಚಂದ್ರಾಂಶುಃ

೧ (ಸಾವಿರಾರು) ಚಂದ್ರರ ಕಿರಣಗಳಂತೆ ಅಹ್ಲಾದಕಾರಿ ಕಿರಣಗಳು ಉಳ್ಳವನು³

೧೧ 1 ಮಂತ್ರಬೋಧ್ಯತ್ವಾತ್-ಮಂತ್ರಃ ।

-ಶಾಂ. ಭಾ.

೧೨ 2 ಮಂತ್ರತೇ ಗುಹ್ಯಂ ಭಾಷ್ಯತೇ ಇತಿ ಮಂತ್ರಃ । 'ಮುಕ್ತಿ ಗುಹ್ಯಭಾಷಣೇ'

೧ 3 ಚ ಪ್ರಾಣಾಃ ಅ-ಶವಃ ಕಿರಣಾ ಇವ ಅಂತವಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಚಂದ್ರಾಂಶುಃ ।

ಭಗವಂತನ ಮುಖಾರವಿಂದವು ಅನಂತ ಸಹಸ್ರ ಸಂಖ್ಯಾಕ ಚಂದ್ರರ ಕಾಂತಿಯಂತೆ ಕಾಂತಿ ಉಳ್ಳದ್ದೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು¹. ಭಗವಂತನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಾಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಸೌಮ್ಯ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿರುವನು ಅದ್ದರಿಂದಲೇ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನವುಳ್ಳವನು ಶ್ರೀರಾಮನೆಂದು ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿರುವರು².

ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಚಂದ್ರನ ಕಾಂತಿಯು ಪ್ರಾಕೃತವಾದರೆ, ಭಗವಂತನದು ಅಪ್ರಾಕೃತವಾದ ಕಾಂತಿ³ ಅದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಪ್ರಾಕೃತವಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಶೋಭನವಾಗಿರುವ ತನ್ನ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನೆಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ವಿಶೇಷಿಸಿರುವರು⁴. ಅದ್ದರಿಂದ ಭಗವಂತನ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯಷ್ಟೇ ಚಂದ್ರನ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ಬಳಸಲಾಗಿದೆ⁵.

೨ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು⁶

1 'ಸ್ಮರೇತ ಯಾಮಿನೀನಾರ್ಥಸಹಸ್ರಾಮಿಕಾಂತಿಮತ್. ಶ್ರೀಪತೇರ್ಮುಖಪಂಕಜಮ್'

-ವ್ಯಾ ಸ್ತೋ.

ಅನಿತಂ ಚ ರತ್ ಸಹಸ್ರಂ ಚ ಸಹಸ್ರಾಮಿತಂ ಯಾಮಿನೀನಾರ್ಥಾನಾಂ ಸಹಸ್ರಾಮಿತಂ ತಸ್ಯ ಯಾ ಕಾಂತಿಃ ಸಾ ಅಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ | -ವಿ. ಪ ಟೀ.

2 ಸೋಮವತ್ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನಃ | -ನಾ ರಾ ಬಾಲ 1-18

3 ಜ್ಞಾನಭಾಃ ಸ ವಿಷ್ಣುಃ ಪರಮಾತ್ಮರಃ -ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-2-4-1

4 'ಸೈಶ್ವರ್ಯಕಾಂತಿಪ್ರತಪಃ ರಾಮಾವತಾರೋ ಹರಿರೀಶಚಂದ್ರನುಃ'

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 3-2

ಅಪ್ರಾಕೃತತ್ವಾತ್ ಸು ಶೋಭನೈಶ್ವರ್ಯಕಾಂತೀ ತಾಭ್ಯಾಂ ಪ್ರತಪಃ | ಲೌಕಿಕಚಂದ್ರನಾಸ್ತು ಪ್ರಾಕೃತೈಶ್ವರ್ಯೇಣ ಪ್ರಾಕೃತಕಾಂತ್ಯಾ ಚಾಲ್ಪತಃ |

-ಭಾವ ಪ್ರಕಾಶಿಕಾ.

5 'ತದಹಿ 'ಸಾಕಶಾಸನವಿಕ್ರಮಃ' ಇತ್ಯಾದಿವತ್ ಪ್ರತ್ಯಾಯನಾರ್ಥಮೇವ' (ಗೀ. ಭಾ. 11-12) ಇತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇನ್ನೈವ ಏತದಹಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಮ್ |

೨ 6 ಚಂದ್ರಸ್ಯ ಅಂಶವಃ ಕಿರಣಾಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸ ಚಂದ್ರಾಂಶುಃ |

ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿರುವ ಕಾಂತಿಯು ನಿನಗೇ ಸೇರಿದ್ದೆಂಬುದಾಗಿ ವಸುದೇವನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿರುವನು¹

೩ ಅಹ್ಲಾದಕಾರಕಗಳಾದ ಕಿರಣಗಳು ಉಳ್ಳವನು².

೪ ಸುಂದರ ಕಿರಣಗಳು ಉಳ್ಳವನು³

೫ ಸಂವರ್ಣದ ಕಿರಣಗಳಂತೆ ಅಕರ್ಷಕ ಕಿರಣಗಳು ಉಳ್ಳವನು⁴

ಚಿನ್ನದ ಬಣ್ಣದ ಭಗವಂತನ ಕಿರಣಗಳೂ ಚಿನ್ನದ ಕಿರಣದಂತೆ ಅಕರ್ಷಕಗಳಾಗಿರುವವು.

೬ ಸಂವರ್ಣಕ್ಕೆ ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು⁵

೭ ಅಹ್ಲಾದಕಾರನು ಮತ್ತು (ವೇದವ್ಯಾಸಾವತಾರದಲ್ಲಿ) ವೇದವನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿರುವವನು⁶

ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ಸಂತಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ⁷, ಮುಕ್ತಿ ಸುಖ ನೀಡಿ ಅವರನ್ನು

1 'ಕಾಂತಿಸ್ತೇಜಃ ಪ್ರಭಾ ಸತ್ತಾ ಚಂದ್ರಾಗ್ನೈರ್ಗರ್ಜ್ವವಿದ್ಯುತಾಮ್' । . ಅರ್ಥತೋ ಭವಾನು' - ಭಾಗ. 10-85-7

2 ಚಂದ್ರಾಃ ಅಹ್ಲಾದಕಾರಕಾಃ ಅಂಶವಃ ಕಿರಣಾಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಚಂದ್ರಾಂಶುಃ ।

೪ 3 'ಚಂದ್ರಾಃ ಚಾರವಃ ಅಂಶವಃ ಕಿರಣಾಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಚಂದ್ರಾಂಶುಃ ।
'ಚಂದ್ರಃ ಕಪೂರಕಾಂಠಿಲ್ಲ ಸುಧಾಂಶುಸ್ತುರ್ಣಚಾರುಷು' - ಮೇದಿನೀ ।

೫ 4 ಚಂದ್ರಸ್ಯ ಸ್ಪರ್ಶಸ್ಯ ಅಂಶವಃ ಇವ ಅಂಶವಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಚಂದ್ರಾಂಶುಃ ।

೬ 5 ಚಂದ್ರಸ್ಯ ಸ್ಪರ್ಶಸ್ಯ ಅಂಶುಃ ಪ್ರಭಾ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಚಂದ್ರಾಂಶುಃ ।

೭ 6 ಚಂದತಿ ಅಹ್ಲಾದಯತೀತಿ ಚಂದ್ರಃ । 'ಚದಿ ಅಹ್ಲಾದನೇ' । ಅಂಶಯತಿ ವೇದಂ ವಿಭಾ-
ಜಯತೀತಿ ಅಂಶುಃ । 'ಅಂಶ ವಿಭಾಜನೇ'

7 '..... ಸ್ವಭಕ್ತಸಂತಾಪದುರಿಷ್ಟಹಂತಾ ರಾನುವತಾರೋ ಹರಿರೀಶಚಂದ್ರಮಾಃ '
-ಮ. ಭಾಗ. ತಾ. ೧. 3-3

ಅಹ್ಲಾದಪಡಿಸುವವನು ¹ ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವೇದವ್ಯಾಸಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವೇದವನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿ, ಅದರ ಮೂಲಕ ಜ್ಞಾನ ಸಂಪಾದಿಸಲು ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿರುವನು

೮ (ಸಜ್ಜನರನ್ನು) ಅಹ್ಲಾದಪಡಿಸುವ ಸ್ವರೂಪಾಂಶಗಳುಳ್ಳವನು.²

ಭಗವಂತನ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದ್ಯವತಾರಗಳು ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾಂಶಗಳೆನಿಸಿವೆ ಇವು ದುಷ್ಟರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಅಹ್ಲಾದಪಡಿಸುವವು ಅಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮ ಲೀಲೆಗಳಿಂದಲೂ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಅಹ್ಲಾದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವವು

ಬಿಜ್ಜ್ಞಾನೆ

[ಎರಡು ಚಂದ್ರ ಮಂಡಲಗಳು]

ಪ್ರ - ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಕಿರಣಗಳು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲ ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳು ಚಂದ್ರಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಬೀಳುವವು ಕನ್ನಡಿಗೆ ಸೂರ್ಯಕಿರಣವು ಬಿದ್ದರೆ ಆ ಕನ್ನಡಿಯಿಂದ ಪ್ರಕಾಶವು ಹೊರಡು ವಂತೆ ಸೂರ್ಯಕಿರಣದ ಸಂಬಂಧವು ಚಂದ್ರಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಆಗಿ ಸೂರ್ಯಕಿರಣದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ವಾದ ಕಿರಣವು ಚಂದ್ರಮಂಡಲದಿಂದ ಬರುತ್ತದೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದು ನಿಜವೋ?

ಉ - ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವದನ್ನು ನಿಷೇಧ ಮಾಡದೆ ಇದ್ದರೆ ಅದನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸ ಬಹುದು. ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಸೂರ್ಯಕಿರಣದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಕಿರಣವು ಕಾಣುತ್ತದೆಂದು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವದನ್ನು ನಿಷೇಧ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಜ್ಯೋತಿಃ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಅದನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸುತ್ತದೆ ಆದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಬಹುದು. ಚಂದ್ರ ಮಂಡಲಗಳು ಎರಡು ಇವೆ ಒಂದು ಸೂರ್ಯನಿಗಿಂತ ಕೆಳಗೆ ಇದೆ ಇನ್ನೊಂದು ಸೂರ್ಯ ಮಂಡಲಕ್ಕಿಂತ ಉರ್ಧ್ವದೇಶದಲ್ಲಿ ಇದೆ ಆ ಉರ್ಧ್ವದೇಶದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಚಂದ್ರಮಂಡಲದ ಪರಿಚಯವು ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಇಲ್ಲ ಆ ಚಂದ್ರಮಂಡಲದ ಪರಿಚಯ ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದಲೇ ದೊರಕುವುದು

1 'ಉದೀರ್ಣಮಂಜರಂ ದಿವ್ಯನುಮೃತಸ್ಯಂದ್ಯಧೀಶಿತುಃ | ಅನಂದಸ್ಯ ಪದಂ . '-ದ್ರಾ. ಸ್ತೋ.

೮ 2 ಚಂದಂತಿ ಅಹ್ಲಾದಯಂತೀತಿ ಚಂದ್ರಾಃ | ಚಂದ್ರಾಃ ಅಂಶವಃ ಸ್ವರೂಪಾಂಶಾಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ | 'ಅಂಶ . ಲೀಕತೇ ರನೌ ರಶ್ಠಾ - ನಿಶ್ಚಃ |

೨೮೨ ಭಾಸ್ಕರದ್ವೈತಿ

೧ (ಸಾವಿರಾರು) ಸೂರ್ಯರ ಪ್ರಕಾಶದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶ ಉಳ್ಳವನು.

ಸಂಜಯನು ಭಗವಂತನ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಸೂರ್ಯರು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಉದಯಿಸಿದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಕಾಶ ಉಂಟಾಗಬಹುದೋ, ಅಷ್ಟು ಪ್ರಕಾಶ ಆ ವಿಶ್ವರೂಪ ಭಗವಂತನದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಸಿರುವನು. ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸಾವತಾರದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅನಂತಾನಂತ ಸೂರ್ಯರ ಪ್ರಕಾಶದಂತೆ ತನ್ನ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಭಗವಂತನು ಪ್ರಕಟೀಕರಿಸಿರುವನು^೧

ಸೂರ್ಯರ ಪ್ರಕಾಶ ಪ್ರಾಕೃತವಾದರೆ, ಭಗವಂತನ ಪ್ರಕಾಶವು ಅಪ್ರಾಕೃತವಾದದ್ದು; ವಿಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕವಾದದ್ದು. ಆದುದರಿಂದ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಕಾಶದ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಪರಿಚಯ ಯನ್ನು ನೀಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯಷ್ಟೇ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣದ ಹೊಲಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ^೨.

೨ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು^೩

೧ 1 ಭಾಸ್ಕರಾಣಾಂ ದ್ವೈತಿನ ದ್ವೈತೀಯಸ್ಯ ಸ ಭಾಸ್ಕರದ್ವೈತಿಃ |

2 'ದಿವಿ ಸೂರ್ಯಸಹಸ್ರಸ್ಯ ಭವೇದ್ಭಗವತ್ಪ್ರಕಾಶಮಿತಿ ತಾ | ಯದಿ ಭಾಃ ಸದೃಶೀ ಸಾ ಸ್ಯಾದ್ ಭಾಸಸ್ತಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ' - ಗೀ. 11-12

ಸಹಸ್ರಶಬ್ದೋಽನೇಕವಾಚಿನಃ | - ಗೀ. ಭಾ.

3 ದ್ವೀಪೇ ಭಗಿನ್ಯಾಸ್ತು ಯಮಸ್ಯ ವಿಶ್ವಕೃತ್ ಪ್ರಕಾಶತೇ.... ಸಹಸ್ರಲಕ್ಷಾಘನಿತಭಾನು- ದೀಧಿತಿಃ | - ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 10 51

4 '...ವಿಶ್ವಕೃತ್ಪ್ರಕಾಶತೇ ಜ್ಞಾನಮರೀಚಿಮಂಡಲಃ | ..'

- ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 10-51

5 ಅನಂತಸೂರ್ಯೋಪಮಪ್ರಭತ್ವಮಪಿ ಭಗವತೋ ನ ನಾಸ್ತವಮ್ | ನಿರುಪಮತ್ವಾತ್ | ಕಿಂ ತರ್ಹೀತ್ಯತ ಅಹ-ತದಪಿ 'ಪಾಕಶಾಸನವಿಕ್ರಮ' ಇತ್ಯಾದಿವತ್ ಪ್ರತ್ಯಾಯನಾರ್ಥ ಮೇವ | ಪ್ರತ್ಯಾಯನಾರ್ಥಂ ಬುದ್ಧಿಪ್ರವೇಶನಾರ್ಥಮೇವೋಚ್ಯತೇ | ಯಥಾ ಭಗ- ವತೋ ದ.ಶರಥೇಃ ಪಾಕಶಾಸನೋಪನ.ಪರಾಕ್ರಮತ್ವಮಿತ್ಯರ್ಥಃ |

- ಪ್ರ. ದೀ. (ಗೀ. ಭಾ. ಟಿ. 11-12)

೨ 6 ಭಾಸ್ಕರಸ್ಯ ದ್ವೈತಿಃ ಪ್ರಕಾಶಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಭಾಸ್ಕರದ್ವೈತಿಃ |

೩ ಅಗ್ನಿಗೆ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು¹.

ಸಮಗ್ರ ಜಗತ್ತನ್ನು ಬೆಳಗುವ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಕಾಶ ಹಾಗೂ ಅಗ್ನಿಯ ಪ್ರಕಾಶ ತನಗೆ ಸೇರಿದ್ದೆಂಬುದಾಗಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು²

೪ ಪ್ರಭೆಯನ್ನಂಟು ಮಾಡುವವನು ಮತ್ತು ಬೆಳಗಿಸುವವನು³

ಸೂರ್ಯಾದಿ ಪ್ರಕಾಶಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಬೆಳಗಿಸುವ ಭಗವಂತನೇ ಸೂರ್ಯಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಭೆಯನ್ನಂಟು ಮಾಡುವನು. ಆ ಪ್ರಭೆಗಳ ಮೂಲಕ ಬೆಳಗಿಸುವವನೂ ಭಗವಂತನೇ.

೫ (ಸಾತ್ತ್ವಿಕರಲ್ಲಿ) ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವವನು ಮತ್ತು (ಅವರ ಹೃದಯಾಕಾಶದಲ್ಲಿ) ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವನು

೬ ಜ್ಞಾನಪ್ರದರಾದ ಚತುರ್ಮುಖಿ ಮುಂತಾದವರಿಗೆಲ್ಲ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು.⁶

೩ 1 ಭಾಸ್ಕರಸ್ಯ ಅಗ್ನೇಃ ದ್ವೈತಿಃ ಪ್ರಕಾಶಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಭಾಸ್ಕರದ್ವೈತಿಃ | 'ಭಾಸ್ಕರೋ ವಹ್ನಿ-
ಸೂರ್ಯಯೋಃ'

2 ಯದಾದಿತ್ಯಗತಂ ತೇಜೋ ಜಗದ್ಭಾಸಯತೇತಿಖಿಲಮ್ | . ಯಚ್ಚಾಗ್ನೌ ತತ್ತೇಜೋ
ವಿದ್ಧಿ ಮಾನುಕಮ್ || -ಗೀ 15-12

೪ 3 ಭಾಸಃ ಪ್ರಭಾಃ ಕರೋತಿ ಉತ್ಪಾದಯತೀತಿ ಭಾಸ್ಕರಃ | ದ್ವೈತತೇಜೋನೇನೇತಿ ದ್ವೈತಿಃ |
'ದ್ವೈತ ದೀಪ್ತೌ' 'ಇಗುಪದಾತ್ಮಿತ್' - ಇತೀನ್ |

4 'ಅಹಂ ತತ್ತೇಜೋ ರಶ್ಮೀತ್. ' - ಚತುರ್ವೇದಶಿಖಾ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 1-3-20)
'ಇಂಧೀ ದೀಪ್ತೌ' ಇತಿ ಧಾತುವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾತ್ ರಶ್ಮೀತ್ ಭಗವದಪೇಕ್ಷಯಾ ರಶ್ಮಿ-
ರೂಪಾಣಾಂ ಅಲ್ಪಾನಾಂ ಸೂರ್ಯಾದಿತೇಜಸಾಂ ಪ್ರಕಾಶಕಮ್... -ದೀಪಿಕಾ

೫ 5 ಭಾಸಂ ಜ್ಞಾನಂ ಸಾತ್ತ್ವಿಕೇಷು ಕರೋತಿ ಉತ್ಪಾದಯತೀತಿ ಭಾಸ್ಕರಃ | ದ್ವೈತತೇ-
ತೇಷಾಂ ಹೃದಯಾಕಾಶೇ ಪ್ರಕಾಶಕ ಇತಿ ದ್ವೈತಿಃ | ಭಾಸ್ಕರಶ್ಚಾಗ್ನೌ ದ್ವೈತಿತ್ವ ಭಾಸ್ಕರ-
ದ್ವೈತಿಃ |

೬ 6 ಭಾಸ್ಕರಾಃ ಜ್ಞಾನಪ್ರದಾಃ ಚತುರ್ಮುಖಾಃ | ತೇಷಾಮಪಿ ದ್ವೈತಿಃ ಜ್ಞಾನಪ್ರಕಾಶಃ
ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಭಾಸ್ಕರದ್ವೈತಿಃ |

ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ, ಚತುರ್ಮುಖ ಮುಂತಾದವರಿಗೆಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಸ್ಫೂರ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು.¹

೭ (ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರಾದಿ ಪ್ರಕಾಶಕ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ) ಪ್ರಕಾಶವನ್ನಂಟು ಮಾಡುವ ಸ್ವರೂಪ ಪ್ರಕಾಶ ಉಳ್ಳವನು.

ಬಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಭವ್ರ ನಿರಸನಕ್ಕಾಗಿ]

ಪ್ರ- ಪರಮಾತ್ಮನು ಭಾಸ್ಕರನಕ್ಕಿಂತ ಅನಂತಪಾಲು ದೊಡ್ಡವನು ಅಂತಹ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಭಾಸ್ಕರದ್ವ್ಯತಿಃ ಎಂಬ ನಾಮದಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಹೀನೋಪಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲವೇ?

ಉ - ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಭಾಸ್ಕರನಿಗಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಪ್ರಕಾಶಾದಿ ಗುಣವುಳ್ಳವನೆಂದು ಕೆಲವರು ರಾಮ ಕೃಷ್ಣಾದಿ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಭ್ರಮಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹವರ ಭ್ರಮದ ನಿರಸನಕ್ಕಾಗಿ ಭಾಸ್ಕರದ್ವ್ಯತಿಃ ಎಂಬ ನಾಮವು ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿದೆ. ಈ ನಾಮಕ್ಕೆ ಭಾಸ್ಕರನಷ್ಟೇ ದ್ವ್ಯತಿ ಯುಳ್ಳವನೆಂದು ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಅಧಿಕ ಪ್ರಕಾಶವು ಅವನಿಗೆ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಆ ನಾಮವು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಆದುದರಿಂದ ಈ ಹೀನ ಉಪಮಾನವು ಆಯುಕ್ತವಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ಅಮೃತಾಂಶೂದ್ಭವೋ ಭಾನುಃ ಶಶಬಿಂದುಃ ಸುರೇಶ್ವರಃ ।

ಶೈಷಧಂ ಜಗತಃಸೇತುಃ ಸತ್ಯಧರ್ಮಪರಾಕ್ರಮಃ ॥ ೪೧ ॥

೨೮೪ ಅಮೃತಾಂಶೂದ್ಭವಃ .

೧ ನಾಶಹೊಂದದ ಕಿರಣಗಳೆಲ್ಲವನು ಮತ್ತು ಉತ್ಕೃಷ್ಟನಾಗಿರುವವನು.^೨

1 ಯಸ್ಯಾದೌ ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರರುದ್ರಾದಿ ದೇವತಾನಾಂ ತ್ರಿಯೋತುಪಿ ಚ । ಜ್ಞಾನಸ್ಫೂರ್ತಿಸ್ಸದಾ ತಸ್ಮೈ ಹರಯೇ ಗುರವೇ ನಮಃ । - ಮಂಗಲಪದ್ಯ (ಈ. ಉ. ಭಾ.)

೨ 2 ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಾದಿಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ಭಾಸಂ ಕರೋತಿತಿ ಭಾಸ್ಕರೀ । ತಾದೃಶೀ ದ್ವ್ಯತಿಃ ಸ್ವರೂಪಪ್ರಕಾಶಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಭಾಸ್ಕರದ್ವ್ಯತಿಃ ।

೧ 3 ಅಮೃತಾಃ ನಾಶರಹಿತಾಃ ಅಶವಃ ಕಿರಣಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಅಮೃತಾಂತುಃ । ಉದ್ಭವತಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟೋ ವರ್ತತ ಇತಿ ಉದ್ಭವಃ । ಅಮೃತಾಂತುಶ್ಚ ಸೌ ಉದ್ಭವಶ್ಚ ಅಮೃತಾಂಶೂ-^೩ ದ್ಭವಃ ।

ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಧನ್ವಂತರಿರೂಪದ ಅಮೃತ ಹಾಗೂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಗಳಾದ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತುಗಳಿಗೆ ಜೀತರಿಕೆ ನೀಡುತ್ತಿರುವನೆಂದು ಧ್ಯಾನಿಸಲಾಗುವುದು.¹

೨ ಅಮೃತಯುಕ್ತಗಳಾದ ಕಿರಣಗಳೆಲ್ಲ ಚಂದ್ರನ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವವನು.²

ವಿರಾಡ್ಲೂ ಭಗವಂತನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಚಂದ್ರನು ಉತ್ಪನ್ನನಾದನೆಂದು ಪುರುಷಸೂಕ್ತ ತಿಳಿಸಿದೆ.³ ಮುಂದೆ ಸಮುದ್ರಮಥನದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿದ್ದು,⁴ ಸಮುದ್ರಮಥನಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಕಾರಣನಾದ ಭಗವಂತನೇ ಚಂದ್ರನ ಈ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಕ್ಕೂ ಕಾರಣ ನಾಗಿರುವನು

೩ (ಧನ್ವಂತರಿ ರೂಪದಿಂದ) ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತನಾಗುವವನು⁵

೪ (ಧನ್ವಂತರಿ ರೂಪದಿಂದ ಚಂದ್ರನ ಮೂಲಕ) ಅಮೃತಯುಕ್ತಗಳಾದ ಕಿರಣಗಳು ಹೊರಡುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು.⁶

ಧನ್ವಂತರಿರೂಪಿ ಭಗವಂತನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತನಾಗಿರುವನು. ಅಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ

1 '... ಅಮೃತೋರುಕರೈರ್ಜಗಂತಿ ಸಂಜೀವಯಂತಂ..'

-ತಂ ಸಾ ಸಂ 4-91

2 ಅಮೃತಯುಕ್ತಾಃ ಅಂಶವಃ ಕಿರಣಾಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಅಮೃತಾಂಶುಃ 'ಸುಧಾಂಶುಃ' ಇತ್ಯೇವ ಪ್ರಸಿದ್ಧಃ ಚಂದ್ರಃ | ಸಃ ಉದ್ಭವತಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭವತ್ಯಸ್ಮಾದಿತಿ ಅಮೃತಾಂ-ಶೂದ್ರವಃ |

3 ಚಂದ್ರಮಾ ಮನಸೋ ಜಾತಃ | -ಪು ಸೂ

4 ಸ್ವೇರೋದಾರ್ಣವಸಂಭೂತ ರೋಹಿಣ್ಯಾ ಸಹಿತೋ ಮಮ |

-ಜಯಂತೀಕಲ್ಪ-8

೩ 5 ಅಮೃತಾಂಶುಃ ಚಂದ್ರಃ, ತಸ್ಮಿನ್ ಉದ್ಭವತಿ ಧನ್ವಂತರಿರೂಪೇಣ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತೋ ಭವತೀತಿ ಅಮೃತಾಂಶೂದ್ರವಃ |

೪ 6 ಅಮೃತಯುಕ್ತಾಃ ಅಂಶವ ಅಮೃತಾಂಶವಃ | ತೇ ಚಂದ್ರದ್ವಾರಾ ಉದ್ಭವಂತ್ಯಸ್ಮಾದಿತಿ ಅಮೃತಾಂಶೂದ್ರವಃ |

7 '...ತೀತಾಂಶುಮಂಡಲಗತಂ ಸ್ಮರತ...'

-ತಂ ಸಾ. ಸಂ 4 91

ವಾಗಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿ ಅವನ ಮೂಲಕ ಅಮೃತ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವನು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ತಾನು ಸೋಮನಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಡು ಅಮೃತರಸಾತ್ಮಕನಾಗಿ ಸಸ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುವುದಾಗಿ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು.¹

೫ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ವಿಭಜಿಸುವವನು ತಾನೊ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಅಥವಾ ಸಂಸಾರವನ್ನು ದಾಟಿ ಇರುವವನು²

ನಿತ್ಯಮುಕ್ತನಾದ ಭಗವಂತನು ಸಾಧಕರ ಸಾಧನಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸಾಯಂಜ್ಯ, ಸಾಮೀಪ್ಯ, ಸಾರೂಪ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಾಲೋಕ್ಯ—ಎಂಬುದಾಗಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿ ಹಂಚುವನು.

೬ ಮೋಹಿನೀರೂಪದಿಂದ ಅಮೃತವನ್ನು (ದೈತ್ಯರಿಗೆ ದೊರಕದಂತೆ) ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ವಿಭಜಿಸಿರುವವನು ಹಾಗೂ ರುದ್ರನು (ಮಾಯೆಯು ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದೆ) ಉಚ್ಚದ್ವನಾಗಿರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು³

ಭಗವಂತನು ಮೋಹಿನೀರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಕಟನಾಗಿ ಅಮೃತ ಕಲಶವನ್ನು ತಾನೇ ಪಡೆಕೊಂಡು ದೇವತೆಗಳಿಗಷ್ಟೇ ಸಿಗುವಂತೆ ಅಮೃತವನ್ನು ಹಂಚುವನು⁴ ಹೀಗೆ ಅಸುರರನ್ನು ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಮೋಹಿಸಿದ ಮೋಹಿನೀರೂಪವನ್ನು ನೋಡಬಯಸಿದ ರುದ್ರದೇವನಿಗೆ ತನ್ನ ಆ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹ ಕಳೆಕೊಂಡ ರುದ್ರದೇವನು ಮುಂದೆ ತನ್ನ

1 ಪುಷ್ಪಾ ಮಿ ಚೌಷಧೀಃ ಸರ್ವಾಃ ಸೋಮೋ ಭೂತ್ಯಾ ರಸಾತ್ಮಕಃ |

-ಗೀ. 15-13

ಅಮೃತರಸಾತ್ಮಕಃ ಸೌಮ್ಯತ್ವಾತ್ ಸೋಮನಾಮಾ ಸೋಮಗಃ ಸನ್ ಸರ್ವಾ ಓಷಧೀಃ ಸಸ್ಯಾದೀನಿ ಪುಷ್ಪಾ ಮಿ ವರ್ಧಯಾಮಿ ಚ | -ಗೀ. ೧೬.

೫ 2 ಅಮೃತಂ ಮೋಕ್ಷಂ ಅಂಶಯತಿ ಸಾಧಕಾನಾಂ ಸಾಧನಾನುಸಾರೇಣ ವಿಭಜತೀತಿ ಅಮೃತಾಂಶುಃ | 'ಅಮೃತಂ. . ಮೋಕ್ಷೇ ಚ. . ' -ಮೇದಿನೀ | 'ಅಂಶ ವಿಭಾಜನೇ' ಉದ್ಗತಃ ಭವಾದುದತ್ತತ್ತೇಃ ಸಂಸಾರಾದಿತಿ ವಾ ಉದ್ಭವಃ |

೬ 3 ಮೋಹಿನೀರೂಪೇಣ ಅಮೃತಂ ಪೀಯೂಷಂ ಅಂಶಯತಿ ದೈತ್ಯೈಃ ಲಬ್ಧಂ ಯಥಾ ನ ಸ್ಯಾತ್ ತಥಾ ವಿಭಜತೀತಿ ಅಮೃತಾಂಶುಃ | ಭವಃ ರುದ್ರಃ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಃ ಮಾಯಾಭಿಭವ ರಾಹಿತ್ಯೇನ ಉತ್ತಮಃ ಯಸ್ಮಾತ್, ಯಸ್ಯಾನುಗ್ರಹಾದಿತಿ ಯಾವತ್, ಸಃ ಉದ್ಭವಃ |

4 ಭಾಗವತಸ್ಯ ಅಷ್ಟಮಸ್ಕಂಧೇ ನವಮಾಧ್ಯಾಯೇ ಇಯಮಾಖ್ಯಾಯಿಕಾ ನಿರೂಪಿತಾ |

ಒಡತನದಲ್ಲಿರುವ ಮಾಯೆಯ ಆಕ್ರಮಣಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದರ¹ ಮೂಲಕ ಅವನನ್ನು ಉತ್ಪದ್ವನನ್ನಾಗಿರುವನು

೭ ಮರಣಕ್ಕೊಳಗಾಗದವನು ಅಥವಾ ಮುಕ್ತರು ಮರಣಕ್ಕೊಳಗಾಗದಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು ಅಥವಾ ಧನ್ವಂತರಿರೂಪಿ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯನ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವವನು²

೮ ದೇವತೆಗಳು ಯಾರ ವಿಭಿನ್ನಾಂಶರಾಗಿ ಇರುವರೋ ಅಂತಹವನು ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಉಚ್ಚನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಜಗದುತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವವನು³.

೯ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಮರಣಕ್ಕೊಳಗಾಗದೆ ಮತ್ಸ್ಯಾದಿ ಸ್ವರೂಪಾಂಶಗಳ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವವನು⁴

ಭಗವಂತನ ಪದ್ಮನಾಭ ಪೆಸರಿನ ಮೂಲರೂಪದಿಂದ ಮತ್ಸ್ಯಾದಿ ಸ್ವರೂಪಾಂಶಗಳು ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಿಸುವವು

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸಂಕುಚಿತ ಪರಮಸಾಮ್ಯ]

ಪು ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಸಾಯಂಜ್ಯವನ್ನು ಕೆಲವರಿಗೆ ಸಾಮೀಪ್ಯ ಸಾಲೋಕ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಕೊಡುವುದಾದರೆ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತುರತಮ್ಯವು ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು. ಆದರೆ

1 ಸೇಯಂ ಗುಣಮಯೀ ಮಾಯಾ ನ ತ್ಯಾಮಭಿಭವಿಷ್ಯತಿ |

-ಭಾಗ 8-12-40

೭ 2 ನ ವಿದ್ಯತೇ ಮೃತಂ ಮರಣಮತ್ರೇತಿ ಮುಕ್ತಾಃ ನ ಮ್ರಿಯಂತೇ ಅನೇನೇತಿ ನಾ ಅಮೃತಃ |
'ಅಮೃತಂ - ನಾ ಧನ್ವಂತರಿದೇವಯೋಃ' - ಇತಿ ಧನ್ವಂತರಿರ್ನಾ | ಅಂಶೋಃ ಸೂರ್ಯಸ್ಯ ಉದ್ಭವಃ ಜನ್ಮಯಸ್ಮಾದಿತಿ ಅಂಶೋದ್ಭವಃ | 'ಅಂಶಾಃ ಕಿರಣೇ ಚಂಡದೀಧಿತಾ' | ಅಮೃತಾಶ್ಚಾಸೌ ಅಂಶೋದ್ಭವಶ್ಚ ಅಮೃತಾಂಶೋದ್ಭವಃ |

೮ 3 ಅಮೃತಾಃ ಅನುರಾಃ ಅಂಶವಃ ವಿಭಿನ್ನಾಂಶಾಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಅಮೃತಾಂಶಾಃ | ಉಚ್ಚ-ತ್ವಾತ್ ಉತ್ | ಭವತಿ ಉತ್ಪದ್ಯತೇ ಜಗದಸ್ಮಾದಿತಿ ಭವಃ |

೯ 4 ನ ಮೃತಾಃ ಅಮೃತಾಃ, ಅಮೃತಾಶ್ಚ ತೇ ಅಂಶನಶ್ಚ ಅಮೃತಾಂಶವಃ ಭಗವತಃ ಮತ್ಸ್ಯಾದಿಸ್ವರೂಪಾಂಶಾಃ | ತೇ ಉದ್ಭವಂತಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಂತ್ಯಸ್ಮಾದಿತಿ ಅಮೃತಾಂಶೋದ್ಭವಃ |

‘ಪರಮಂ ಸಾಮ್ಯಮುಪೈತಿ’. ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಪರಮ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ಶ್ರುತಿಯ ವಿರೋಧವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪರಿಹರಿಸುವುದು?

ಉ - ‘ಪರಮಂ ಸಾಮ್ಯಮುಪೈತಿ’ ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಮುಕ್ತನು ಯಾರಿಂದ ಪರಮಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ. ‘ಸಂಕೋಚೇ ಮಾನಾಭಾವಾತ್’ ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಪರಮಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಂಡುತ್ತಾನೆಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಆ ಶ್ರುತಿಗೆ ಏಕೆ ಮಾಡಬಾರದು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಸಂಸಾರಿಗಳಿಂದ ಪರಮಸಾಮ್ಯವು ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಬಾಧಿತವಾದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವರಿಂದ ಪರಮಸಾಮ್ಯ ಎಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಬಾರದು ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಡುವದಾದರೆ ಸರ್ವಮುಕ್ತರಿಂದ ಪರಮಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆಂದೂ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ ಮುಕ್ತರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಸಾಯುಷ್ಯವುಳ್ಳವರು ಕೆಲವರು ಸಾಮೀಪ್ಯ ಸಾಲೋಕ್ಯಾದಿ ಗಳುಳ್ಳವರು ಇದ್ದಾರೆಂದು ನಿರವಕಾಶ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ಕಾರಣ ಸರ್ವಮುಕ್ತರಿಂದ ಪರಮಸಾಮ್ಯವು ಬಾಧಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಶ್ರುತಿಗೆ ಸಂಕುಚಿತವಾದ ಪರಮಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಥವನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಲೇಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹೋದ ಕಲ್ಪದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ, ಶೇಷದೇವರು ಹೋದ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತರಾದ ಶೇಷದೇವರಿಂದ, ಇಂದ್ರದೇವರು ಹೋದ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತರಾದ ಇಂದ್ರದೇವರಿಂದ, ಇದೇ ರೀತಿ ಯಾವನು ಯಾರಿಂದ ಪರಮಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಯೋಗ್ಯನೋ ಅವನು ಅವರಿಂದ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪರಮಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಶ್ರುತಿಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವು ಇಲ್ಲ.

೨೮೪ ಭಾನುಃ

೧ ಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪಿ ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವವನು¹.

೨ ಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪಿ ಮತ್ತು (ಎಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದಲೂ,) ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವವನು².

ಭಗವಂತನು ಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವ ಅವನನ್ನು ‘ಭಾ’ ಎಂದೇ ಉಪಾಸಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.

೧ 1 ಪ್ರಕಾಶರೂಪತ್ವಾತ್ ಭಾ ಇತಿ ನೂಯತ ಇತಿ ಭಾನುಃ । ‘ಣಾ ಸ್ತುತೌ’

೨ 2 ಪ್ರಕಾಶರೂಪತ್ವಾತ್ ಭಾಃ । ನೂಯತೇ ಸ್ತುಯತೇ ಸದ್ವಿರಿತಿ ನುಃ ‘ಣಾ ಸ್ತುತೌ’ । ಭಾಶ್ಚಾಸೌ ನುಶ್ಚ ಭಾನುಃ ।

3 ‘ಮನೋಮಯೋಕ್ತಯಂ ಪುರುಷೋ ಭಾಃ ಸತ್ಯಸ್ಮಿನ್ನಂತರ್ಯಾದಯೇ....’

ಬೃ. ಉ. ೨-೪-೧

ಅಗ್ನಿನಾಪಕ ಭಗವಂತನು ಪ್ರಾಚೀನರಾದ ಈಗ ಇರುವ ಹಾಗೂ ಮುಂದೆ ಬರಲಿರುವ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ—ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿರುವ ದೇವತೆಗಳೇ ಮುಂತಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಸ್ತುತನಾಗಿರುವನೆಂದು ಅಗ್ನಿಸೂಕ್ತ ಸಾರಿದೆ¹

೩ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಿಗಳಾದ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವವನು²

ಮುಕ್ತಾತ್ಮರೂ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವರೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ ತಿಳಿಸಿದೆ³

೪ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಿಗಳಾದ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸುವವನು⁴

ಮುಕ್ತಾತ್ಮರೂ ಭಗವಂತನಿಂದ ಪ್ರೇರಿಸಲ್ಪಡುವರು ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ವಿಷ್ಣು ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಅವರು, ಅಲ್ಲಿ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದೂ ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ⁵.

* ‘ . ಭಾರೂಪಃ ’ -ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ.)

* ಭಾರೂಪಃ ಪ್ರಕಾಶರೂಪಃ । -ಭಾ. ಬೋ.

1 ಅಗ್ನಿಃ ಪೂರ್ವಾಭಿರ್ಯುಷಿಭಿರೀಡ್ಯೋ ನೂತನೈರುತ ।

-ಋ. ವೇ. 1-2

‘ಸ ಪೂರ್ವೇನೂತನೈರೇಷ್ಯೈರ್ವಿಜ್ಞಾನಾದ್ಯುಷಿತಃ ಸಮಾಕೃತಃ । ಈಡ್ಯೋ ದೇವಾದಿಭಿಃ ಸರ್ವೈಃ . ’ । -ಋ. ಭಾ.

ನೂತನೈಃ ನೂತಬ್ದೋಕ್ತದೃಶ್ಯಾರ್ಥಯಃ । ತತಃ ಸಾಯಂ ಚಿರಮತಿ ತನಃ ವರ್ತಮಾನೈಃ । ಉತಶಬ್ದಾದೇಷ್ಯೈರಾಗಾಮಿಭಿರಪಿ । -ಋ. ಭಾ. ಟೀ.

೨ ಜ್ಞಾನರೂಪತ್ವಾತ್ ಭಾಃ ಮುಕ್ತಾತ್ಮಾನಃ । ‘ಭಾ ಜ್ಞಾನೇ’ । ತೈಃ ಅ ನೂಯತೇ ಸಮ್ಯಕ್ ಸ್ತುತಯತ ಇತಿ ಭಾನುಃ ।

3 ಮುಕ್ತಾ ಅಪಿ ಹಿ ಕುರ್ವಂತಿ ಸ್ವೇಚ್ಛಯೋಪಾಸನಂ ಹರೇಃ ।

-ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 3-3-27)

೪ 4 ಭಾನ್ ಮುಕ್ತಾನ್ ಅ ನುದತಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ಭಾನುಃ । ‘ನುದ ಪ್ರೇರಣೇ’ ।

5 ...ಪ್ರಜ್ಞಾನೇತ್ರೋಕ್ತಲೋಕಃ... -ಐ. ಉ. 2-5-4-3

ಮುಕ್ತಾ ಯೋಕ್ತಲೋಕನಾವುನೋ ನೀಯಂತೇ ತೇತಪಿ ವಿಷ್ಣು ನಾ ।

-ಐತರೇಯಸಂಹಿತಾ (ಐ. ಉ. ಭಾ.)

೫ (ಎಲ್ಲರಿಗೂ) ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು, ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವವನು ಮತ್ತು ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನಾಗಿರುವವನು¹

ಭಗವಂತನು ಸರ್ವೋಚ್ಚನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿ ಆಗಿರುವನು. ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯೇ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವನು

೬ ಭೂಮಿಯನ್ನು (ದೇವತೆಗಳಿಗೆ) ತಲುಪಿಸಿರುವವನು²

ಭಗವಂತನು ವಾಮನಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಬಲಿಯಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬೇಡಿ ಪಡೆದು ದೇವತೆಗಳ ವಶಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಸಿರುವನು

[ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ೧೨೮ನೆಯ 'ಭಾನು' ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.]

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಕೃತಜ್ಞತಾ ರೂಪದಲ್ಲಿ]

ಪ್ರ - ಮುಕ್ತರು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಏಕೆ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ? ಅವರಿಗೆ ಯಾವದೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅವರು ಕೃತಕೃತ್ಯರಲ್ಲವೇ?

ಪ್ರೇರಿತೋ ವಿಷ್ಣು ಲೋಕಂ ಚ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಭೋಗಾನವಾಪ್ಯ ಚ |

ಭುಂಕ್ತೇ ವಿಷ್ಣು ಪ್ರಸಾದೇನ ನ ವಿಷ್ಣೋರವಶಃ ಕೃಚಿತ್ |

-ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ (ಐ. ಉ ಭಾ)

೫ 1 ಭಾತಿ ಸರ್ವಸ್ವಾಹಿ ಸ್ವಾಮಿ ಭವತೀತಿ ಭಃ | 'ಭ ಸ್ವಾಮಿಭಾವೇ' | ಅನತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೇಣ ಚೇಷ್ಟತ ಇತಿ ಅನಃ ಅನ ಏವ ಅನ್ | ಯಥಾ 'ತಜ್ಜ ಲಾಙ್ಛಿತಿ ಶಾಂತ ಉಪಾಸೀತ' (ಭಾಂ. ಉ 3-2-9) ಇತ್ಯತ್ರ ಜಲೇ ಅನತೀತ್ಯರ್ಥೇ ಜಲಾನ್ ಇತ್ಯೇವ ಅವಶಿಷ್ಟತೇ ಇತಿ 'ಸದ್ಗುಣೇ' ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಮ್ - 'ತಜ್ಜ ಬ್ರಹ್ಮ ಜಲಾನ್ ಸಾಕ್ಷಾದ್ ಯೋಽಸೌ ವಿಷ್ಣು - ಜಲೇಽನತಿ | ಅನೀದವಾತಮಿತಿ ಯಂ ವೇದನಾಗವದತ್ ಸ್ಫುಟಮ್' - ಶದ್ವದತ್ರಾಪಿ | ಸರ್ವೋಚ್ಚತ್ವಾದುಃ |

೬ 2 ಭಾಂ ಭೂಮಿಂ ದೇವಾನ್ ಪ್ರತಿ ನಯತಿ ಪ್ರಾಪಯತೀತಿ ಭಾನುಃ | 'ಭಾ ಭುವ್ಯ- ಲಂಕೃತೌ ದಿ'ಪ್ರಾ ...' ನಾನಾರ್ಥರತ್ನಮಾಲಾ |

ಉ - ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಮುಕ್ತರು ಪರಮೋಪಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ ಪರಮೋಪಕಾರ ಮಾಡಿದವರ ಗುಣಗಾನವನ್ನು ಮಾಡುವದು ಕೃತಜ್ಞತಾ ಎಂಬ ಗುಣರೂಪವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮುಕ್ತರು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಏಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತಾ ಎಂಬ ಗುಣವು ಅನಾವಶ್ಯಕವೆಂದು ಒಪ್ಪಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಗಳಾದ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳು ಇದ್ದರೇನೇ ಅವರು ಮುಕ್ತರು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಮಾಡುವದು ಉಚಿತವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಮತ್ತು ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಇರುವ ಪರಮಾತ್ಮ ಭಕ್ತಿಯು ಆನಂದ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು 'ಸೈವಾನಂದಸ್ವರೂಪೇಣ ನಿತ್ಯಾ ಮುಕ್ತೇಷು ತಿಷ್ಠತಿ' ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಆನಂದ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಭಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನದ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಇಲ್ಲ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ತೋತ್ರವೂ ಅವನ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಭೂತವಾದ್ದರಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರವು ಏಕೆ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಬಾರದು

೨೮೫ ಶಶಬಿಂದು:

೧ ಅತಿ ಸುಖವೇ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು¹

ಭಗವಂತನು ಅತಿಶಯಿತ ಸುಖ ಉಳ್ಳವನಾದ ದರಿಂದ 'ವೈಂಗಿ ಶ್ರುತಿ'ಯು ಅವನನ್ನು 'ಸುಖ ಸುಖ' ಎಂದೇ ಕರೆದಿದೆ² ಅತಿಶಯಿತ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಇಂದ್ರನಾಮಕ ಭಗವಂತನನ್ನು ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ 'ಶಾಶದಾನ'—ಎಂದೇ ವಿಶೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ³ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಿಂದ

೧ 1 ಶಶಂ ಪೂರ್ಣಸುಖಂ ಬಿಂದುರ್ಲಕ್ಷಣಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಶಶಬಿಂದುಃ |

- ಖ. ರಾ

2 ...ಜ್ಞಾನಜ್ಞಾನಃ ಸುಖಸುಖಃ ಸ ವಿಷ್ಣುಃ ಪರಮೋಽಪ್ತರಃ

-ಪೈಂಗಿಶ್ರುತಿ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ.2-2-41)

ಸುಖಸುಖಃ—ಅತಿಶಯಿತಸುಖಃ ಅರ್ಶಾದ್ಭಜಂತಃ ಸುಖಶಬ್ದಃ ನಿರ್ಧಾರಣಾಪ್ರತ್ಯಯಾ ಉಕ್ತಾರ್ಥಲಾಭಃ -ದೀಪಿಕಾ

3 ..ಇಂದ್ರಃ ...ಶಾಶದಾನಃ... -ಋ. ವೇ. 33-13

...ಸ ಶಾಶದಾನಃ ಸುಖೀ ಸರ್ವದೈವ -ಋ. ವೇ. ಭಾ.

ಅತಿಶಯಿತರ ಶಂ ಸುಖಿನ್, ತಸ್ಯಾದನೋ ಭೋಕ್ತಾ, ಕರ್ತರಿ ಉಹಿ, ಶಶಾದನಃ ವ್ಯತ್ಯಯೇನ ಶಾಶದಾನಃ ಸದೈವ ಸುಸುಖೀ -ಮಂ. ಮಂ.

ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ತೃಣದವರೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಖವಷ್ಟೇ ಇದೆ ಪೂರ್ಣವಾದ ಆನಂದವು ಭಗವಂತನಿಗೊಬ್ಬನಿಗೇ ಇರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ, ಅದು ಅವನ ಲಕ್ಷಣ ಎನಿಸಿದೆ—ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ ಅತಿಸುಖವೇ ಭಗವಂತನ ಚಿಹ್ನೆಯಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು 'ಶಶಾಂಕ' ಎಂದು ಅರ್ಜುನನು ಕರೆದಿರುವನು¹

೨ ಅತಿ ಸುಖಿಸ್ವರೂಪಿ ಮತ್ತು (ಜೀವಾತ್ಮರ) ಅವಯವಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನು²

'ತ್ವಷ್ಟಾ' ಎನಿಸುವ ಸಂಕರ್ಷಣರೂಪಿ ಭಗವಂತನು ಗರ್ಭಣಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಗುವಿನ ರೂಪವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವವನಾಗಿದ್ದು, ಅವನೇ ಅವಯವಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸುವನು

೩ ಅತಿ ಸುಖಿಸ್ವರೂಪಿ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಶೀಲನಾಗಿರುವವನು⁵.

೪ ಸುಖಿಸ್ವರೂಪಿಗಳಾದ ಮಂಕಾತ್ಮರಿಗೆ ಆನಂದದ ಕಣವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು⁶.

1 ಲಕ್ಷಣಂ ಪರಮಾನಂದೋ ವಿಶ್ಲೋಕೇವ ನ ಸಂಶಯಃ | ಅವ್ಯಕ್ತಾದಿ ತೃಣಾಂತಾಸ್ತು ವಿಶ್ಲುಡಾನಂದಭಾಗಿನಃ |
-ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತ (ಬ್ರ ಸೂ ಭಾ 1-2-15)

2 ವಾಯುರ್ಯೋಗೋಗ್ನಿವರ್ರುಣಃ ಶಶಾಂಕಃ. . | -ಗೀ 11-39

...ಶಶಾಂಕೋಗ್ನಿಸುಖಾಂಕಿತಃ | ...ಇತಿ ನಾನಾಭಿಧೋ ಹರಃ'
-ಗೀ. ತಾ.

೨ 3 ಅತಿಸುಖಿಸ್ವರೂಪತ್ವಾತ್ ಶಶಃ | ಬಿಂದತಿ ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ಅವಯವಾನ್ ಕರೋತೀತಿ ಬಿಂದುಃ | 'ಬಿದಿ ಅವಯವೇ' (ಅವಯವ ಇತಿ ಅವಯವಕ್ರಿಯೋಚ್ಯತೇ)

4 '...ತ್ವಷ್ಟಾ ರೂಪಾಣಿ ಪಿಂಶತು' -ಬೃ ಉ. 8 5-21

'...ತ್ವಷ್ಟಾ ತ್ರೇಷಾದ್ ದ್ವಿತೀಯಕಃ' -ಛಾಂ. ಉ ಭಾ. (2-1-9)

೩ 5 ಅತಿಸುಖಿಸ್ವರೂಪತ್ವಾತ್ ಶಶಃ | ವಬಯೋರಭೇದಾತ್ ಬಿಂದುರ್ಜ್ಞಾನೀ | ಶಶಶ್ಚಾಸೌ ಬಿಂದುಶ್ಚ ಶಶಬಿಂದುಃ | -ಸ. ಸಂ.

ವೇದನಶೀಲೋ ಬಿಂದುಃ-ಬಿಂದುರಿಚ್ಛುಃ ಇತ್ಯುಪ್ರತ್ಯಯೇ ನುನು ನಿಸಾತ್ಯತೇ |

೪ 6 ಸುಖಿಸ್ವರೂಪತ್ವಾತ್ ಶಾಃ ಮುಕ್ತಾತ್ಮಾನಃ ಶಸ್ಯ ಬಿಂದುಃ ಶಬಿಂದುಃ | ಶಾನಾಂ ಶಬಿಂದುರ್ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಶಶಬಿಂದುಃ |

ಮುಕ್ತಾತ್ಮರು ಪೂರ್ಣಾನಂದನಾದ ಭಗವಂತನ ಆನಂದದ ಏಕದೇಶಾನಂದಸ್ವರೂಪಿಗಳು¹
ಅವರು ಅಮುಕ್ತರ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಪೂರ್ಣಾನಂದ ಉಳ್ಳವರಾದರೂ, ಬ್ರಹ್ಮನ ಆನಂದದ ಅಪೇಕ್ಷೆ
ಯಿಂದ ಏಕದೇಶಾನಂದವನ್ನಷ್ಟೇ ಅನುಭವಿಸುವರು ಮುಕ್ತಾತ್ಮರ ಈ ಆನಂದವು ಬ್ರಹ್ಮನ ಪ್ರತಿ
ಬಿಂಬವಾಗಿದೆ² ಈ ಆನಂದವನ್ನೂ ಭಗವಂತನೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು³

೫ (ರಾಮಾವತಾರ ಮೊದಲಾದ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಟೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಬೇಟೆ
ಯಲ್ಲಿ) ಮೊಲದ ರಕ್ತದ ಬಿಂದು ಉಳ್ಳವನು.⁴

೬ ಕುಟಿಲ ಸ್ವಭಾವದ ದುಷ್ಟರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವವನು⁵

೭ ಅತ್ಯುದ್ರಿಕ್ತ ಸುಖ ಉಳ್ಳ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಶಶಿ ಎಂಬ ದೇವರನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನು.⁶

1 ಪೂರ್ಣಾನಂದಸ್ಯ ತಸ್ಯೈವ ಮುಕ್ತಾ ವಿಘ್ನ ಟ್ ಸುಕಾತ್ಮತಃ ।

-ಬೃಹಚ್ಛ್ರತಿ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 5-5-1)

2 ಮುಕ್ತಾನಾಮೇಕದೇಶತ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದವ್ಯಪೇಕ್ಷಯಾ । ವಿಘ್ನ ಟ್ ತ್ವಂ ಪ್ರತಿಬಿಂಬತ್ವಂ
ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಕ್ತಂ ಹಿ ಸರ್ವತಃ । ತಥಾಽಪಿ ಪೂರ್ಣಾನಂದತ್ವಮಮುಕ್ತಾನಾಂ ವ್ಯಪೇಕ್ಷಯಾ ।

-ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 5-5-1)

3 ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಯೋ ಜೀವಾ ದುಃಖಿನಸ್ತತ್ಪ್ರಸಾದತಃ । ದುಃಖಮುಕ್ತಾ ನಿಜಾನಂದಂ
ಪ್ರಾಪ್ನುಯುರ್ನಿತ್ಯಮಂಜಸಾ । ಬೃಹಚ್ಛ್ರತಿ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 5-5-1)

೫ 4 ಮೃಗಯಾಯಾಂ ಶಶಸ್ಯ (ಲೋಹಿತಸ್ಯ) ಬಿಂದುರ್ಯಸ್ಯ ಸಃ ಶಶಬಿಂದುಃ ।

-ನಾ ರಾ.

೬ 5 'ಶಶ ಪ್ಲುತಗತಾ' ಶಶಾನಾಂ ಕುಟಿಲಗತೀನಾಂ ವಿದುಃ ಅಪಲಪಿತಾ 'ಬಿದಿ ಅವಯವೇ' ।

-ಪ. ಭ.

೭ 6 ಅಧಿಕೈಽಧಿಕಮಿತಿ ನ್ಯಾಯೇನ ಶಶಂ ಸುಖಸುಖಂ ಅತ್ಯುದ್ರಿಕ್ತಸುಖಂ ತದಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ
ಶಶೀ ಶಶೀತಿ ಅಹ್ವಾನಂ ವಿದತೇ ಲಭತ ಇತಿ ಶಶಿಬಿಂದುಃ ।

--ಶೇ. ಚಂ.

* 'ಶಶಿಬಿಂದು' ಇತಿ ಸೂತಮಂಗೀಕೃತ್ಯಾಯಮರ್ಥ ಉಕ್ತಃ ।

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಅನಂದಪೂರ್ಣತ್ವ ಯುಕ್ತಿಸಿದ್ಧ]

ಪ್ರ.- ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಪೂರ್ಣಾನಂದವು ಇದೆ ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತಿಯು ಇದೆಯೋ?

ಉ - ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃತ್ವವು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಪೂರ್ಣಾನಂದವನ್ನು ಸಿದ್ಧಿಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಯುಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು 'ತದ್ವೇತುವ್ಯಪದೇಶಾಚ್ಛ' ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಸೂತ್ರದ ಸಾರಾಂಶ—ಯಾವದೇ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ರಾಗ ದ್ವೇಷ ದುಃಖೋದ್ರೇಕ ಸುಖೋದ್ರೇಕಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಕಾರಣಗಳ ಪೈಕಿ ಒಂದಾದರೂ ಕಾರಣವು ಇದ್ದರೇನೇ ಆಗುತ್ತದೆ ಭೋಜನಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ರಾಗದಿಂದ, ಶತ್ರುವಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ದ್ವೇಷದಿಂದ, ರೋಧನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ದುಃಖೋದ್ರೇಕದಿಂದ, ನರ್ತನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಸುಖೋದ್ರೇಕದಿಂದ. ಈ ರೀತಿ ನಾಲ್ಕು ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ರಾಗದ್ವೇಷದುಃಖೋದ್ರೇಕಗಳು ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಅನಂದೋದ್ರೋಕದಿಂದ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಮಹಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಮಹಾನಂದೋದ್ರೇಕವು ಬೇಕು ಆದುದರಿಂದ ಅನಂತ ಜಗನ್ನಿರ್ಮಾಣ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಅನಂತಾನಂದದ ಕಾರ್ಯವೇ ಆದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಪೂರ್ಣಾನಂದವು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪೂರ್ಣಾನಂದವು ತರ್ಕ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ ತಾರ್ಕಿಕರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದವರು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಪೂರ್ಣಾನಂದವನ್ನು ಒಪ್ಪದೇ ಇದ್ದದ್ದು ಅಶ್ಚರ್ಯವೇ ಸರಿ.

೨೮೬ ಸುರೇಶ್ವರಃ

೦ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು¹

೧ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯರಾದ (ಚತುರ್ಮುಖಾದಿಗಳ) ವರಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮನಾಗಿರುವವನು²

೨ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯರಾದ (ಚತುರ್ಮುಖಾದಿಗಳ) ವರಿಗೂ (ಐಶ್ವರ್ಯ

೦ 1 ಸುರಾಣಾಂ ದೇವತಾನಾಂ ಈಶ್ವರಃ ಸ್ವಾಮೀ ಸುರೇಶ್ವರಃ ।

೧ 2 ಸುರಾಣಾಂ ನೇನಾನಾಂ ಈಶಾ ಚತುರ್ಮುಖಾದಯಃ । ತೇಭ್ಯೋಽಪಿ ವರಃ ಸುರೇಶ್ವರಃ ।

ಈಶ್ವರನಾವ್ರುಃ (೨೮) ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ನಿವಮುಪಿ ಸಮಾಸಃ ಪ್ರದರ್ಶಿತಃ ।

ಮೊದಲಾದವುಗಳ) ವರವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು ¹

ವರವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಒಡೆಯರಾಗಿರುವ ಚತುರ್ಮುಖನೇ ಮೊದಲಾದವರಿಗೂ ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿಗಳ ವರವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು ವಾಸುದೇವನೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು. ²

೪ ದೇವತೆಗಳ ಒಡೆಯರಿಂದಲೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಡುವವನು ³

೫ ಚೆನ್ನಾಗಿ ರಮಿಸುವವನು ಅಥವಾ ರಾರಾಜಿಸುವವನು (ಸರ್ವರಿಗೂ) ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು ಅಥವಾ ಒಡೆಯರೆನಿಸುವವರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮನಾಗಿರುವವನು. ⁴

೬ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲೂ ಸಮರ್ಥರಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು ⁵

1 ಸುರಾಣಾಂ ಈಶಾಃ ಸುರೇಶಾಃ ಬ್ರಹ್ಮಾದಯಃ ತೇಭ್ಯಃ ವರಃ ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿಲಕ್ಷಣಃ ವರಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಸುರೇಶ್ವರಃ | ನಿರುಕ್ತತ್ವಾತ್ ಶಕಾರೋತ್ತರಾಕಾರಸ್ಯ ಲೋಕಃ |

2 ಆದ್ಯಾದಿವರದೇಶವರಪ್ರದಮ್ | -ದ್ರಾ. ಸ್ತೋ.

ಆದೌ ಭವಃ ಅದ್ಯಃ ಚತುರ್ಮುಖಃ ಆದಿಯೇಷಾಂ ರುದ್ರಾದೀನಾಂ ತೇ ಆದ್ಯಾದಯಃ | ವರಂ ದದತೀತಿ ವರದಾಃ ತೇಷಾಮೀಶಾ ವರದೇಶಾಃ | ಆದ್ಯಾದಯಶ್ಚ ತೇ ವರದೇಶಾಶ್ಚ ಆದ್ಯಾದಿವರದೇಶಾಃ | ವರಮುತ್ಕೃಷ್ಟವೈಶ್ವರ್ಯಾದಿಲಕ್ಷಣವರಂ ಪ್ರದದಾತೀತಿ ವರಪ್ರದಃ | ಆದ್ಯಾದಿವರದೇಶೇಭ್ಯೋ ವರಪ್ರದಃ ಆದ್ಯಾದಿವರದೇಶವರಪ್ರದಸ್ತಮ್ |

ಏ ಪ ಟೀ.

೪ 3 ಸುರಾಣಾಮೀಶಾಃ | ತೈರಪಿ ಪ್ರಿಯತೇ ಸ್ವೀಕ್ರಿಯತೇ ಇತಿ ಸುರೇಶ್ವರಃ |

೫ 4 ಸುಷ್ಮ ರಮತೇ ರಾಜತೇ ಇತಿ ನಾ ಸುರಃ | ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸ್ವಾಮಿತ್ವಾತ್ ಈಶೇಭ್ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿಭ್ಯೋಽಪಿ ವರ ಇತಿ ನಾ ಈಶ್ವರಃ | ಸುರಶ್ಚಾಸಾವೀಶ್ವರಶ್ಚ |

೬ 5 ಸುರಾಃ ಈಶ್ವರಾಃ ಸ್ವಸ್ತುಕರ್ತವ್ಯನಿರ್ವಹಣೇ ಸಮರ್ಥಾಃ ಯೇನ ಸಃ ಸುರೇಶ್ವರಃ |

ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯ ವಿಮುಕ್ತಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು ಭಗವಂತನೆಂಬುದಾಗಿ ದ್ವಾದಶಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಲಾಗಿದೆ.¹

೭ ಚೆನ್ನಾಗಿ ರಮಿಸುವ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರು (ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಲು) ಸಮರ್ಥರಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು²

ಹೃದಯಕಾಶದಲ್ಲಿರುವ ಭಗವಂತನು ಬಯಸಿದ್ದೆಲ್ಲ ಆಗುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವನು ಸತ್ಯಕಾಮನು. ಅವನ ಶಾಸನಾನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರೂ ಸತ್ಯಕಾಮರೆನಿಸುವರೆಂದು ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ³

೮ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೀಡುವವನು ಮತ್ತು ಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವವನು⁴.

ಭಗವಂತನು ನೀಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಯಾರೂ ನೀಡಲಾರದಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಅವನು ನೀಡುವುದರಿಂದಲೇ ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತು ಅವನನ್ನು ಅಕ್ಷರ ಎಂದೇ ಕರೆದಿದೆ⁵ ಸರ್ವ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರುವ ಅವನು ತಾನು ಯಾವುದನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವನೋ

1 ದಾತೃ ಸರ್ವಾಮೃಶೈಶ್ವರ್ಯ ವಿಮುಕ್ತಾದೀರಹೋ ವರಮ್ । ಅನಂದಸ್ಯ ಪದಂ . . .
-ದ್ವಾಪ್ತ ಸ್ತೋತ್ರ.

೭ 2 ಸುಷ್ಪ ರಮಂತ ಇತಿ ಸುರಾಃ ಮುಕ್ತಾತ್ಮನಃ । ತೇ ಸ್ವಸ್ತಕಾಮಪೂರಣೇ ಸಮರ್ಥಾ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಸುರೇಶ್ವರಃ ।

3 ... ..ಯಥಾಕ್ಷನುಶಾಸನಂ ಯಂ ಯಮಂತಮುಭಿ ಕಾಮೋ ಭವತಿ ಯಂ ಜನಪದಂ ಯಂ ಕ್ಷೇತ್ರಭಾಗಂ ತಂ ತಮೇವೋಪಜೀವಂತಿ... ..
-ಛಾಂ ಉ. ಭಾ.

ಯಂ ಯಂ ಕಾಮಯತೇ ತಂ ತಮೇವೋಪಜೀವಂತಿ ।
-ಛಾಂ ಉ. ಭಾ.

೮ 4 ಸುಷ್ಪ ರಾತಿ ದದಾತಿತಿ ಸುರಾಃ । ಈಶ್ವೇ ಇತಿ ಈಶ್ವರಃ । ಸುರಶ್ಚಾಸಾವೀಶ್ವರಶ್ಚ ಸುರೇಶ್ವರಃ ।

5 'ಏಷ ನಾ ಅಕ್ಷರಮೇಷ ಹ್ಯೇಭ್ಯಃ ಸರ್ವೇಭ್ಯೋ ಭೂತೇಭ್ಯಃ ಕ್ಷರತಿ ನ ಚೈನಮತಿ ಕ್ಷರಂತಿ ಸರ್ವೇಭ್ಯೋ ಭೂತೇಭ್ಯಃ ಕ್ಷರತಿ ನ ಚೈನಮತಿ ಕ್ಷರಂತಿ ತಸ್ಮಾದಕ್ಷರಂ ತಸ್ಮಾದಕ್ಷರಮಿತ್ಯಾ ಚಕ್ಷತ ಏತಮೇವ ತಥಾ ಸಂತಮ್'
-ಐ. ಉ. 2-1-2-11

ಅದನ್ನು ಕೊಟ್ಟೇ ಕೊಡುವನು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅಗ್ನಿಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ—ಅಗ್ನಿನಾಮಕ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ, 'ನೀನು ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಯಾವುದನ್ನು ಕೊಡಬಯಸಿವಿಯೋ, ಅದನ್ನು ಕೊಟ್ಟೇ ಕೊಡುವಿ'—ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಲಾಗಿದೆ.¹

೯ ಒಳ್ಳೆಯ ಧನ ಉಳ್ಳವರಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು²

೧೦ ಉತ್ತಮ ದಾತೃಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು.³

೧೧ ಚೆನ್ನಾಗಿ ರಮಿಸುವವನು, ಸರ್ವ ಸ್ವಾಮಿ ಹಾಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ.⁴

೧೨ ಅನಂದ ಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದು 'ಸು' ಎನಿಸುವ ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ರಮಿಸುವವನು. ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ಅನಂದವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು. ಮತ್ತು (ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ) ವರ

ಅಧಿಕಂ ಕ್ಷರತೀತ್ಯಕ್ಷರಮ್ । ಕ್ಷರಣಂ ನಾಮ ಸಂತತದಾನಮ್ । 'ಕ್ಷರ ವಿನಾಶಸಂತತ-
ದಾನಯೋಃ' ಇತಿ ಧಾತೋಃ । -ಐ. ಉ. ಭಾ.

1 ಯದಂಗ ದಾಶುಷೇ ತ್ವಮಗ್ನೇ ಭದ್ರಂ ಕರಿಷ್ಯಸಿ । ತನೇತ್ಸತ್ಸತ್ಸಮಂಗಿರಃ ।

-ಯು. ನೇ. 1-6

'ಯಜಮಾನಾಯ ಯದ್ ಭದ್ರಂ ಕರ್ತುಮಿಚ್ಛಸಿ ಸತ್ಸ್ರಿಯಂ । ತ್ವಚ್ಛೇಷ್ಟಯ್ಯವ ಕರ್ಮಾಣಿ ವರ್ತಯಿತ್ವಾ ತದೀಹನಮ್ । ತನ್ಮೈವ ಸತ್ಯಂ.. '

-ಯು. ಭಾ.

ಅಸ್ಮಾ ಇದಂ ದಾಸ್ಯಾಮೀತೀಚ್ಛಸಿ ಚೇದ್ವಾ ಸ್ಯಸ್ಯೇನೇತಿ ಭಾವಃ ।

-ಮಂ. ಮಂ.

೯ 2 (ಸುರೈವತಾಂ) ಶೋಭನಧನವತಾಂ ಈಶ್ವರಃ ಸುರೇಶ್ವರಃ ।

-ವಿ. ರಾ.

೧೦ 3 (ಸುಷ್ಮ ರಾಂತೀತಿ ಸುರಾಃ ತೇಷಾಂ) ಶೋಭನದಾತ್ಯುಣಾಮೀಶ್ವರಃ ।

-ವಿ. ರಾ.

೧೧ 4 ಸುಷ್ಮ ರಮತ ಇತಿ ಸುರಃ । ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿತ್ವಾದೀಶಃ । ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವಾದ್ಯರಃ ।

ಆಗಿರುವವನು.¹

ಭಗವಂತನು ಸುಖಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದು, ಸ್ವರಮಣನು. ತನ್ನ ಸುಖಕ್ಕೆ ಇನ್ನಾರನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ² ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಿಂದ 'ವರ'ನನ್ನಾಗಿ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ³ ಅವನು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ರತಿಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುವುದರಿಂದಷ್ಟೇ 'ರಮಾರಮಣ' ಎಂದೆನಿಸಿರುವನು.⁴

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ವರ ಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ]

ಪ್ರ - ವರಗಳನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಪರಮಾತ್ಮನು ವರವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವನೆಂದು ಉಪಾಸನೆಯು ನಮಗೆ ಯಾವ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು? 'ತಂ ಯಥಾ ಯಥೋಪಾಸತೇ ತಥೈವ ಭವತಿ' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ನಮಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ವರವು ಸಿಗಬೇಕಾದರೆ ಅವನು ನಮಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವನು ಎಂದು ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವನು ಎಂಬ ಉಪಾಸನೆಯು ನಮಗೆ ನಿರರ್ಥಕವಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ?

ಉ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳಿಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವನಾದುದರಿಂದ ನಮಗೆ ಅವನು ವರವನ್ನು ಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಉಳ್ಳವನು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವನು—ಎಂದು ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ನಾವು ಮಾಡಬೇಕು ಆಗ ಆ ಉಪಾಸನೆಯು ನಮಗೆ ಫಲಪ್ರದವಾಗುತ್ತದೆ.

1 'ಸ್ವಿತ್ಯಾನಂದಃ ಸಮುದ್ದಿಷ್ಟಃ' ಇತಿ ಅನಂದರೂಪತ್ವಾತ್ ಭಗವಾನ್ ಸು । ಅನಂದ-ರೂಪೇಣ ಸ್ವೇನೈವ ರಮತ ಇತಿ ಸುರಃ । ಯಾಃ ಈಶಾಮ್ನಾಃ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಶಂ ಸುಖಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಈಶಃ । ತಥಾ (ಯಾಃ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ) ವರಶ್ಚ ।

2 ರಮಯಾ ರಮಮಾಣೋಽಪಿ ತತ್ ಸ್ಥೇನೈವ ಸ್ತ್ರಿಯಾತ್ಮನಾ । ರಮತೇ ನಾನ್ಯತಃ ಕ್ವಾಪಿ ರತಿರ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಸುಖಾತ್ಮನಃ । -ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-2-6-15

3 'ವನೇ ವರಂ ಸರ್ವಗುಣೈರಪೇಕ್ಷಿತಂ ರಮಾ ಮುಕುಂದಂ ನಿರಸೇಕ್ಷಮೀಪ್ಸಿತಮ್'

-ಭಾಗ. 8-8-23

4 ರಮಯಾ ರಮಣಿಂ ತಸ್ಮಾದ್ ರಮಯಾ ರತಿಪಾತ್ರತಾ । ನೈವಾಸ್ಯಾ ರತಿದಾತ್ಯತ್ವಂ ವಿಷ್ಣೋರ್ನಹ್ಯಂತೋ ರತಿಃ' -ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-2-6-5

೨೮೭ ಔಷಧಂ

೧ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತಾಪಕೋಳಗಾಗುವವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವವನು¹

ಅನ್ನರಸಮಯ ನಾಮಕನಾದ ಅನಿರುದ್ಧರೂಪಿ ಭಗವಂತನು ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಜ್ಯೇಷ್ಠನಾಗಿದ್ದು, ಸಂಸಾರತಾಪಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ತಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಸರ್ವೌಷಧ' ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.

ಸಂಸಾರತಾಪಕೋಳಗಾದವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ತಾನು 'ಔಷಧ' ಎನಿಸುವನೆಂದು ಗೀತಾರ್ಚಾರ್ಯನೂ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು²

೨ ವ್ಯಾಧಿಗಳ ಬೇಗೆಯಿಂದ ತಪ್ಪರಾದವರಿಗೆ ಧನ್ವಂತರಿರೂಪದಿಂದ ಆಸರೆ ನೀಡುವವನು⁴

ಚಂದ್ರರ ಸಮುದಾಯದ ಕಾಂತಿವುಳ್ಳ, ತನ್ನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಮೃತಮಯ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಜೈತನ್ಯವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವ, ಅಪರಿಮಿತ ಸುಖವುಳ್ಳ, ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಮುದ್ರೆಯನ್ನೂ

೧ 1 'ಉಷ ದಾಹ' ಇತ್ಯತಃ ಕರ್ಮಣಿ ಘೃಣಾ ಪುಗಂಸ್ತೇತಿ ಗುಣೇ ಓಷಾಃ ಸಂಸಾರೇ ದಹ್ಯಮಾನಾಃ । (ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ಓಷಾಃ ಔಷಾಃ) ತೇ ಧೀಯಂತೇ ಅಸ್ಮಿನ್ನಿತಿ ಔಷಧಮ್ । ಸಂಸಾರದಗ್ಧಾನಾಮಾಶ್ರಯಃ । - ಉ. ಖಂ ಅಧಾರೇಣ

2 ಅನ್ಯಂ ಹಿ ಭೂತಾನಾಂ ಜ್ಯೇಷ್ಠಮ್ । ತಸ್ಮಾತ್ ಸರ್ವೌಷಧಮುಚ್ಯತೇ ।

-ತೈ. ಉ. 2-3

ಅತ್ಯುತ್ತಮ್ ಸರ್ವಲೋಕಾನಾಮನ್ಯಮಿತ್ಯುಚ್ಯತೇ ಹರಿಃ । ಉಪಜೀವ್ಯಶ್ಚ ಭೂತಾನಾ-ಮಿತಿ ವಾಽನ್ಯಂ ಜನಾರ್ದನಃ । ಸ ಜ್ಯಾಯಾನ್ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯಸ್ತಸ್ಮಾತ್ ಸರ್ವೌಷಧಂ ಸ್ಮೃತಮ್ । ಸಂಸಾರೇ ದಹ್ಯಮಾನಾನಾಮಾಶ್ರಯತ್ಯಾತ್ ಸ ಔಷಧಮ್ । . . .

-ಯಜುಃಸಂಹಿತಾ (ಐ. ಉ. ಭಾ.)

3 ಅಹಮೌಷಧಮ್ ।

-ಗೀ 9-16

. ಅಯಮುಷ್ಪಾನಾಂ ನಿಧಿರೌಷಧಮ್ ।

-ಗೀ ತಾ.

೨ 4 ಔಷಧಂ-ವ್ಯಾಧೀನಾಮುಷ್ಮಣಾ ದಗ್ಧಾಃ ಔಷಾಃ 'ಉಷ ದಾಹೇ' ಇತಿ ಧಾತುಃ । ತಾನ್ ಧನ್ವಂತರಿರೂಪೇಣ (ಧತ್ತೇ) ಧಾರಯತೀತ್ಯೌಷಧಮ್ ।

- ವಾ. ರಾ.

ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ ಅಮೃತಕಲಶವನ್ನೂ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಚಂದ್ರಬಿಂಬದಲ್ಲಿರುವ ಧನ್ವಂತರಿ ಭಗವಂತನು ತನ್ನಲ್ಲೂ,—ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನೆಂದು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕೆಂದು ಧನ್ವಂತರಿ ಮಂತ್ರದ ಧ್ಯಾನಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ¹

೩ (ನೂರ್ಯನಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಡು) ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುವವನು²

ಅಮೃತರಸಾತ್ಮಕನಾದ ತಾನು ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿ ಸೋಮನಾಮಕನಾಗಿ ಇದ್ದು ಸಕಲ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತಿರುವೆನೆಂಬುದಾಗಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು.

೪ ಸಂಸಾರ ರೋಗಕ್ಕೆ ಔಷಧದಂತೆ ಇರುವವನು⁴

೫ ದಾಹಧಾರಕವಾದ ಅಗ್ನಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವವನು⁵.

ಅಗ್ನಿಯು ದಾಹಕ್ಕೆ ಧಾರಕನಾಗಿದ್ದು, ಅಂತಹ ಅಗ್ನಿಗೂ ಅಗ್ನಿನಾರಾಯಣನು ನಿಯಾಮಕನು

೬ ತಾಮಸರಿಗೆ ದುಃಖಾದಿಗಳ ಅತ್ಯಂತ ದಾಹವನ್ನೂ ನೀಡುವವನು ಅಥವಾ ಪೋಷಿಸುವವನು⁶.

1 'ಚಂದ್ರಾಘಾತಿಕಾಂತಿಮಮೃತೋರುಕರೈರ್ಜಗಂತಿ ಸಂಜೀವಯಂತಮುಮಿತಾತ್ಮಸುಖಂ ಪರೇಶಮ್' । ಜ್ಞಾನಂ ಸುಧಾಕಲಶವೇವ ಚ ಸಂದಧಾನಂ ಶೀತಾಂಶುಮಂಡಲಗತಂ ಸ್ಮರತಾತ್ಮಸಂಸ್ಥಮ್' -ಶಂ ಸಾ ಸಂ 4-91

2 ಫಲಪಾಕಾಂತಾಃ ಪ್ರೀಹಿಯವಾದ್ಯಾಃ ಓಷಧ್ಯಃ । ತಾಸಾಂ ಪ್ರೋಷಕತ್ವಾತ್ಪ್ರಬಂಧೀತಿ ಔಷಧಮ್ । 'ಓಷಧೇರಜಾತಾ' ಇತಿ ಓಷಧಿಶಬ್ದಾತ್ ಅಣ್' ।

3 ಪುಷ್ಣಾಮಿ ಚೌಷಧೀಃ ಸರ್ವಾಃ ಸೋಮೋ ಭೂತ್ವಾ ರಸಾತ್ಮಕಃ ।
-ಗೀ. 15-13

೪ 4 ಸಂಸಾರರೋಗಭೇಷಜತ್ವಾದೌಷಧಮ್ । -ವಿ. ರಾ.

೫ 5 ಓಷಂ ದಾಹಂ ಧತ್ತೇ ಧಾರಯತೀತಿ ಓಷಧಿರಗ್ನಿಃ । ತಸ್ಯ ನಿಯಾಮಕತ್ವಾದ್ ಓಷಧೇ-
ರಿದಮಿತಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಔಷಧಮ್ ।

೬ 6 ಔಷಂ ಅತಿಶಯಿತದುಃಖಾದಿರೂಪಂ ದಾಹಂ ತಾಮಸಾನಾಂ ದಧಾತಿ ದದಾತಿ ಪುಷ್ಣಾ-
ತೀತಿ ನಾ ಔಷಧಮ್ । 'ಧಾಣ್ ದಾನೇ' 'ಧಾಣ್ ಧಾರಣಪೋಷಣಯೋಃ' ।

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ವೈದ್ಯನೂ ಔಷಧವೂ]

ಪ್ರ - 'ಔಷಧಂ ಜಾಹ್ನವೀತೋಯಂ ವೈದ್ಯೋ ನಾರಾಯಣೋ ಹರಿಃ' ಎಂದು ನಾರಾಯಣನು ವೈದ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯನು ಬೇರೆ ಔಷಧಿಯು ಬೇರೆಯಾದ್ದರಿಂದ ವೈದ್ಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಔಷಧ ಎಂಬ ನಾಮವುಳ್ಳವನು ಆಗುವದು ಹೇಗೆ?

ಉ - ಭವರೋಗನಿವರ್ತಕನಾದುದರಿಂದ ಪ್ರೀತಿಯು ವೈದ್ಯನೂ ಹೌದು. ಔಷಧದ ಒಳಗೆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಇದ್ದು ಅವುಗಳಿಗೆ ರೋಗನಿವರ್ತಕತ್ವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಡುವದರಿಂದ ಔಷಧ ನಾಮವುಳ್ಳವನೂ ಹೌದು. ರೂಢಿಯಿಂದ ವೈದ್ಯ ಔಷಧ ನಾಮಗಳು ಏಕತ್ವ ವಿರುದ್ಧಗಳಾದರೂ ಯೋಗದಿಂದ ಎರಡೂ ನಾಮಗಳು ಒಬ್ಬ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಕೊಡುವವು ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧಗಳಾದ ನಾಮಗಳನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಯೋಗವೃತ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಕೂಡಿಸಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪರಮಾತ್ಮನ ನಾಮಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಯಾಗಿರಲು ಎಂಬ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಅವಶ್ಯಾಂಗೀಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ.

೨೮೮ ಜಗತಃ ಸೇತುಃ

೧ ತನ್ನನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವವನು.¹

ಹೇಗೆ ಹರಕು ಬಟ್ಟೆತುಂಡುಗಳು ನೂಲುಗಳಿಂದ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಅಡ್ಡಕ್ಕೆ ನೇಯಲ್ಪಟ್ಟವುಗಳಾಗಿ ದೃಢವಾಗಿ, ಒಂದಾಗಿ ಇರುವವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ವಿಶ್ವವು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಓತಪ್ರೋತವಾಗಿದೆ—ಎಂದು ಯಮನು ತನ್ನ ಭಟರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವನು.² ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ—ಹೃದಯಾಕಾಶದಲ್ಲಿರುವ ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತ—ಅವನು

೧ 1 ಸೀಯತೇ ಬಧ್ಯತೇ ಅನೇನೇತಿ ಸೇತುಃ । 'ಷಿಷ್ಠೋ ಬಂಧನೇ' । ಜಗತಃ ಸೇತುಃ ।

2 'ಹರೋ ಮದನ್ಯೋ ಜಗತಸ್ತಸ್ಯಾಪ್ಯ ಓತಂ ಪ್ರೋತಂ ಪಟವತ್' ಯತ್ರ ವಿಶ್ವಮ್"
-ಭಾಗ. 6-3-12

ಓತಂ ಪ್ರೋತಂ ಪಟವತ್—

'ಯಥಾ ಕಂಠಾಪಟಾಃ ಸೂತ್ರ ಓತಾಃ ಪ್ರೋತಾಶ್ಚ ಸಂಸ್ಥಿತಾಃ । ಏವಂ ವಿಷ್ಣುವಿದಂ ವಿಶ್ವಮೋತಂ ಪ್ರೋತಂ ಚ ಸಂಸ್ಥಿತಮ್'
-ಸ್ಕಾಂದ (ಭಾಗ. ತಾ. ೧.)

ಸಕಲ ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವನೆಂಬುದಾಗಿ 'ಸೇತು' ಶಬ್ದವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿಯೇ ಸಂದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.¹ ಒಂದು ವೇಳೆ ಅವನು ಸಕಲ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿಯಾವು! ಇಲ್ಲವೇ ಪುಡಿಪುಡಿಯಾದಾವು!—ಎಂಬ ಯುಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕವೂ ಭಗವಂತನು ಸರ್ವ ಲೋಕಾಶ್ರಯನೆಂದು ಸಮರ್ಥಿಸಲಾಗಿದೆ² ಮುಂದೆಯೂ ಅವನನ್ನು 'ಸೇತು' ನಾಮದ ಮೂಲಕವೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ³ ಹಾಗೆಯೇ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕವಾದ ಆನಂದವನ್ನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಸೇತು'—ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ⁴

೨ ವಾಯುದೇವನಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವವನು.⁵

ಭಗವಂತನು ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವನಾದರೂ ಅದರಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಚರಾತ್ಮಕ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ, ಅದರಲ್ಲೂ ವಾಯುದೇವನಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವನು ಆದುದರಿಂದಲೇ ವಾಯುದೇವನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ 'ಅನಿಲ'—ಎಂದೆನಿಸುವನು.

1 'ಅಥ ಯ ಆತ್ಮಾ ಸ ಸೇತುರ್ವಿಧೃತಿಃ...' -ಭಾಂ. ಉ. 8-1-8

ಸಿತಮಂಸ್ಮಿನ್ ಜಗತ್ ಸರ್ವಮಿತಿ ಸೇತುರಿತೀರಿತಃ ।

-ಭಾಂ. ಉ. ಭಾ.

2 . . ಏಷಾಂ ಲೋಕಾನಾಮಸಂಭೇದಾಯ . . '

-ಭಾಂ. ಉ. 8-1-8

ಯ ಆತ್ಮಾ ಹೃತ್ಪದ್ಧಸ್ಥತ್ರೇನೋಕ್ತಃ ಸಃ ಏಷಾಂ ಲೋಕಾನಾಮಸಂಭೇದಾಯಾಮೇಲನಾಯ ಅವಿದಾರಣಾಯ ವಾ ಸೇತುರಾಶ್ರಯಃ । ಯದಿ ಭಗವಾನಾಶ್ರಯೋ ನ

ಸ್ಯಾತ್ತದಾ ಲೋಕಾ ನಿರಾಧಾರಾ ಏಕತ್ರ ಮಿಲಿತಾ ವಿದಾರಿತಾ ವಾ ಸ್ಮ್ಯುರಿತಿ ಭಾವಃ ।

-ವೇದೇಶೀಯಮ್

3 ನೈತಂ ಸೇತುಮಹೋರಾತ್ರೇ ತರತೋ ತಸ್ಮಾದ್ ವಾ ಏತಂ ಸೇತುಂ ತೀರ್ತ್ವಾ...

ಏತಂ ಸೇತುಂ ತೀರ್ತ್ವಾಽಪಿ . . '

-ಭಾಂ. ಉ. 8-1-8

4 'ಏಷ ಸೇತುರ್ವಿಧೃತೀರ್ಯ ಏಷ ಆನಂದಃ ಪರಸ್ಯೈಷ ನಿತ್ಯೋ ಮಹಿಮಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ'

-ಬ್ರ. ಸೂ ಭಾ. 3-2-32

೨ 5 ಜಗತಃ ವಾಯೋಃ ಸೇತುಃ ಆಶ್ರಯಃ ಜಗತ್' 'ಸ್ಯಾತ್ ವಿಷ್ಣುಃ ಕ್ಲೇಬಂ ವಾಯುಃ ನಾ ಜಂಗಮೇ ತ್ರಿಷು' -ಮೇದಿನೀ ।

6 ಅದೋಷತ್ವಾದ ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ವಾಯುಸ್ತನ್ನಿಲಯೋ ಯತಃ । ಅನಿಲಂ ತತ ಏವಾಸೌ....'

-ಬ್ರ. ಉ. ಭಾ. 7-20-3

೩ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅಥವಾ ವಾಯುದೇವರಿಗೆ ಸಂಸಾರವನ್ನು ದಾಟಲು ಸೇತುವೆಯಂತೆ ಇರುವವನು¹

ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ದಾಟಬೇಕಾದದ್ದು ಭಗವಂತನ ಹಂಗಿಲ್ಲದೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೆಂದರೆ, ಬಾಹುಗಳಿಂದ ಈಜುತ್ತ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಲು ಇಚ್ಛೆಪಡುವಷ್ಟು ಹಾಸ್ಯಾಸ್ಪದ—ಎಂದು ಚತುರ್ಮುಖನು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವನು.² ಆದುದರಿಂದ ಸಂಸಾರವನ್ನು ದಾಟಲು ಸೇತುವೆಯಂತೆ ಉಪಕಾರಕನಾಗಿರುವವನು ಭಗವಂತನು.

೪ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬಂಧಕನಾಗಿರುವವನು³

ಮಾಯಾ] ಎನಿಸುವ ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆ ಹಾಗೂ ಜಡಪ್ರಕೃತಿ—ಇವುಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಬಂಧಿಸಿ, ಸಂಸಾರಬಂಧನದೊಳಗಿಡುವವನು ಭಗವಂತನೇ⁴

೫ ಜಗತ್ತು ಮೋಗಿ ತಲುಪಬೇಕಾದ ದಡದಂತೆ ಇರುವವನು.⁵

ಭಗವಂತನು ತನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವವರಿಗೆ ಕೊನೆಯದಾಗಿ ತಲುಪಬೇಕಾದ ಗುರಿಯಂತೆ ಇರುವನು ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ವಿಷು ಯಾಜಿಗಳಿಗೆ ಭಗವಂತನು 'ಸೇತುಃ'—ಎಂದೇ ಯಮದೇವನು ಉಪದೇಶಿಸಿರುವನು⁶

೩ 1 ಸಂಸಾರಸಾಗರೋತ್ತರಣೇ ಸೇತುರಿವ ಅಲಿರಿವೇತಿ ಸೇತುಃ |

ಜಗತಃ ಜಗತ್ಸಂಬಂಧೀ ಸೇತುಃ ಜಗತಃ ಸೇತುಃ ||

2 ಬಾಹುಭ್ಯಾಂ ಸಾಗರಂ ತರ್ತುಂ ಕ ಇಚ್ಛೇತ ಪುಮಾನ್ ಭುವಿ| ನಾಸುದೇವಮನಾರಾಧ್ಯ, ಕೋ ನೋಕ್ಷಂ ಗಂತುಮಿಚ್ಛತಿ | -ಕೃ ಮಂ. 33

೪ 3 ಸಿನೋತಿ ಬಧ್ಯಾತೀತಿ ಸೇತುಃ | 'ಸಿಇ' ಬಂಧನೇ | ಜಗತಃ ಸೇತುಃ |

4 'ಬಂಧಕೋ ಭವಪಾಶೇನ .. ವಿಷ್ಣು ರೇವ ನ ಸಂಶಯಃ' -ವಿ. ತ. ವಿ

೫ 5 ಜಗತಃ ಜಗತ್ಪ್ರಾಪ್ಯತ್ಯಸಂಬಂಧವಾನ್ ಸೇತುಃ ಮರ್ಯಾದಾ ಇವ ಜಗತಃ ಸೇತುಃ |

6 'ಯ ಸೇತುರೀಜಾನಾನಾಮುಕ್ತರಂ ಬ್ರಹ್ಮ....' ಕಾ ಉ. 1-7-2

...ಮರ್ಯಾದಾ ವಿಷ್ಣು ಯಾಜಿನಾಮ್ | -ಕಾ. ಉ. ಭಾ.

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸ್ತ್ರೀಯತ್ವೇನ ದುಃಖಾನುಭವಸಿಲ್ಲ]

ಪ್ರ:- ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವಲೋಕಗಳಿಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಆಶ್ರಯನಾದರೆ ಸರ್ವ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ದುಃಖಕ್ಕೂ ಆಶ್ರಯನಾಗಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಆದುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ದೋಷಿತ್ವಾಪಾದಕವಾದ ಜಗತಃ ಸೇತುತ್ವವು ಹೇಗೆ ಅಂಗೀಕಾರಾರ್ಹ?

ಉ:- ಸರ್ವಾಧಾರತಾಪ್ರಯೋಜಕ ಸ್ವರೂಪಸಂಬಂಧದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ದುಃಖಾಶ್ರಯತ್ವವಿರುವದು ದೋಷವಲ್ಲ. ಸ್ವನೈಚ್ಛಾಪಾದಕತ್ವರೂಪಸ್ತ್ರೀಯತ್ವೇನ ದುಃಖಾನುಭವವು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸರ್ವಾಧಾರತಾಪ್ರಯೋಜಕ ಸ್ವರೂಪ ಭಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಇಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಅವನು ದುಃಖಾಶ್ರಯನವಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವದು ಕೂಡುತ್ತದೆ.

೨೮೯ ಸತ್ಯಧರ್ಮಪರಾಕ್ರಮಃ

೧ ವಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸತ್ಯಗಳಾದ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಾಕ್ರಮ ಇವುಗಳು ಉಳ್ಳವನು¹.

೨ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃತ್ವಾದಿ ಧರ್ಮಗಳಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಸತ್ಯ ಎನಿಸಿರುವ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕಗಳಾದ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಾಕ್ರಮ ಇವುಗಳು ಉಳ್ಳವನು².

೩ ಶೋಭನಗಳಾದ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಪರಾಕ್ರಮ ಇವುಗಳು ಉಳ್ಳವನು³.

೧ 1 ಧರ್ಮಶ್ಚ ಪರಾಕ್ರಮಶ್ಚ ಧರ್ಮಪರಾಕ್ರಮೌ | ಸತ್ಯೌ ಸಾರಮಾರ್ಥಿಕಸತ್ಯಭೂತೌ ಧರ್ಮಪರಾಕ್ರಮೌ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸತ್ಯಧರ್ಮಪರಾಕ್ರಮಃ |

೨ 2 ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃತ್ವಾದಿನಾ ಸತ್ಯಃ ಭಗವಾನ್ | ತತ್ಸರೂಪಾತ್ಮಕೌ ಧರ್ಮಪರಾಕ್ರಮೌ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸತ್ಯಧರ್ಮಪರಾಕ್ರಮಃ |

೩ 3 ಸತ್ಯೌ ಸಾಧೂ ಧರ್ಮಪರಾಕ್ರಮೌ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸತ್ಯಧರ್ಮಪರಾಕ್ರಮಃ | ಸಾಧುತ್ವಂ ಸತ್ಯತಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ... ಶಬ್ದಾರ್ಥಯ (ಐ, ಉ. ಭಾ. 2-1-2-14)

ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃತ್ವಾದಿ ಧರ್ಮಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಭಗವಂತನು ಸತ್ಯ ಎನಿಸುವನು¹ ಅವನ ಸೃಷ್ಟಿ-
ಕರ್ತೃತ್ವಾದಿ ಧರ್ಮಗಳೂ, ಪರಾಕ್ರಮವೂ ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕಗಳೇ ಆಗಿವೆ² ಅದುದರಿಂದ
ಅವನ ವೀರ್ಯ ಬಲಾದಿಗಳು ಅವನಂತೆಯೇ ಜ್ಞಾನಾನಂದಾತ್ಮಕಗಳಾಗಿದ್ದು³, ಶೋಭನೆಗಳೆನಿಸಿವೆ⁴.
ಅವುಗಳು ಅವನಂತೆಯೇ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕ ಸತ್ಯಗಳಾಗಿವೆ⁵

೪ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಹಿತಕಾರಿ, ಸಜ್ಜನರ ಧಾರಕ, ನಿರ್ದೋಷ, ಗುಣಪೂರ್ಣನಾದವನು
ಹಾಗೂ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಪ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನು⁶

೫ ಸತ್ಯವಚನವುಳ್ಳವನು ಅದರ ಮೂರ್ತಾಮೂರ್ತಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರು
ವವನು, ಧಾರಕನಾಗಿರುವವನು, ಜನ್ಮಗಿ ರಮಿಸುವವನು⁷

1 ಸತ್ಯನಾಮ್ನಃ (೧೦೯, ೨೧೯, ೪೬೯) ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ಏತದ್ ವಿವೃತಮ್ ।

2 ಯೈಷಾ ಚೇಷ್ಟಾ ಭಗವತೋ ಯಚ್ಚ ಜ್ಞಾನಂ ಪರಾತ್ಮನಃ । ತತ್ ಸರ್ವಂ ಭಗವಾನೇವ
ಯೇ ಚ ಧರ್ಮಾ ಬಲಾದಯಃ -ಆಥ ಉ. ಭಾ. (1-3-10)

3 ಜ್ಞಾನವೀರ್ಯೋ ಜ್ಞಾನಬಲೋ ಜ್ಞಾನಾನಂದ ಉದೀರಿತಃ ।

-ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತಾ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 2-9-22)

4 'ಸದ್ದೇಹಃ ಸುಖಗಂಧಶ್ಚ ಜ್ಞಾನಭಾಃ ಸತ್ಪರಾಕ್ರಮಃ । ಜ್ಞಾನಜ್ಞಾನಃ ಸುಖಸುಖಃ ಸ
ವಿಷ್ಣುಃ ಪರಮಾಕ್ಷರಃ' -ಬೃ. ಸೂ. ಭಾ 2-2-41

5 ' . ಸತ್ಯಸೋ ಅಸ್ಯ ಮಹಿಮಾ . ' -ಮ. ಭಾರ ತಾ ನಿ. 1-67

* 'ಸತ್ಯಾ ವಿಷ್ಣೋರ್ಗುಣಾಸ್ಸರ್ವೇ ' -ಮ ಭಾರ. ತಾ ನಿ. 1-68

೪ 6 ಸತಾಮೃತಂತಂ ಹಿತಃ ಸತ್ಯಃ । ಸತಾಂ ಧಾರಕಃ ಧರ್ಮಃ । 'ನಿದೋಷಗುಣಪೂರ್ಣ-
ತ್ವಾತ್ ಪರಂ ಚಾಹುರ್ಜನಾರ್ದನಮ್'-ತಂತ್ರಭಾಗವತ (ಭಾಗ. ತಾ ನಿ. 1-1-1)
ವಿಶ್ವಂ ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ಕ್ರಮತೇ ವ್ಯಾಪ್ನೋತಿತಿ ಆಕ್ರಮಃ ।

೫ 7 ಸತ್ಯವಚನಾದ್ವ್ಯ ಮೂರ್ತಾಮೂರ್ತಜಗದಾಶ್ರಯತ್ವಾದ್ವ್ಯ ಸತ್ಯಃ । ಧಾರಕತ್ವಾಧರ್ಮಃ
ಪರಾಕ್ ರಮತ ಇತಿ ಪರಾಕ್ರಮಃ । ಸತ್ಯಶ್ಚಾಸೌ ಧರ್ಮಶ್ಚಾಸೌ ಪರಾಕ್ರಮಶ್ಚೇತಿ ।

-ಸ. ಸಂ.

ತಾನು ಎಂದೂ ಸುಳ್ಳು ಹೇಳಿಲ್ಲ ಮೂರ್ತಾಮೂರ್ತ ಪ್ರಪಂಚ ತನ್ನಿಂದ ನಿಯಮಿತವಾಗಿದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ತನ್ನನು ಋಷಿಗಳು ಸತ್ಯ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವರೆಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿರುವನು¹

೬ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳೆಲ್ಲ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದವರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವವನು²

ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಅಗ್ನಿನಾಮಕನಾದ ಅವನನ್ನು 'ಸತ್ಯಧರ್ಮಾ' ಎಂದೇ ವಿಶೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ³ ಯಾರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಇರುವರೋ ತಾನು ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಹಿಂದು ಇರುವುದಾಗಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು⁴.

೭ ಸತ್ಯನಾಮಕ ಭಗವಂತನನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು⁵

1 'ನೋಕ್ತವೂರ್ವಂ ಮಯಾ ಕ್ಷುದ್ರಮಲೀಕಂ ವಾ ಕದಾಚನ | ಋತಾ ಬ್ರಹ್ಮಸುತಾ ಸಾ ವೇ ಸತ್ಯಾ ದೇವೀ ಸರಸ್ವತೀ | ಸಚ್ಚಾಸಚ್ಚೈವ ಕೌಂತೇಯ ಮಯಾತ್ಮನೇಶಿತಮಾತ್ಮನಿ | ವಾಷ್ಪರೇ ಬ್ರಹ್ಮಸದನೇ ಸತ್ಯಂ ಮಾಮೃಷಯೋ ವಿದುರಿ' (ಮ. ಭಾರ. ಶಾಂತಿ 342-75,76) ತಿ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮೋಕ್ತಿಃ (ಸ. ಸಂ)

೬ 2 ಸತ್ಯಾಃ ಸಾಧನಾಃ ಧರ್ಮಾಃ ಗುಣಾಃ ಯಸ್ಮಿನ್ ಸಃ ಸತ್ಯಧರ್ಮಾ | ತಸ್ಮಿನ್ ಪರಾಃ ಸತ್ಯ-ಧರ್ಮಾ ಪರಾಃ | ತೇಷು ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ಕ್ರಮತೇ ಸನ್ನಿಧತ್ವ ಇತಿ ಸತ್ಯಧರ್ಮಪರಾಕ್ರಮಃ |

3 ಕವಿಮಗ್ನಿಮಂಹಸ್ತುಹಿ ಸತ್ಯಧರ್ಮಾಣಮಂಧರೇ | -ಋ. ವೇ. 12-7

'ಸತ್ಯಧರ್ಮಾ ಸದ್ಗುಣಭೃತ್' .. -ಋ. ಭಾ.

4 'ಯೇ ಭಜಂತಿ ತು ನಾನಾ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಮಯಿ ತೇ ತೇಷು ಚಾಪ್ಯಹಮ್'

ಪ್ರೀತ್ಯಾ ಮಯಿ ತೇ | -ಗೀ. ತಾ. -ಗೀ 9-29

ಯೇ ಮಯಿ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ವರ್ತಂತೇ ತೇಷ್ವಹಂ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ವರ್ತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ | -ಗೀ. ವಿ.

೭ 5 ಸತ್ಯಂ ಭಗವಂತಂ ಹೃದಯೇ ಧಾರಯಂತೀತಿ ಸತ್ಯಧರ್ಮಾಃ | ಸತ್ಯಧರ್ಮಾಣಾಂ ಪರಾ-ಕ್ರಮಃ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಸತ್ಯಧರ್ಮಪರಾಕ್ರಮಃ | 'ಪರಾಕ್ರಮೋ ವಿಕ್ರಮೋ ಸ್ಯಾತ್ ಸಾಮರ್ಥ್ಯೋದ್ಯೋಗಯೋಗಯೋರಪಿ' -ವಿಶ್ವ. |

ಭಕ್ತರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು ಭಗವಂತನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸಾಧಕನು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ 'ಸತ್ಯಧರ್ಮ' ಎನಿಸಿರುವ ತನಗೆ ಅವನನ್ನು ಕಾಣಲು ಸೂರ್ಯ ಮಂಡಲವನ್ನು ಸರಿಸಿ ಅನುಕೂಲಮಾಡಿಕೊಡಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು¹

೮ ಸತ್ಯ ಎನಿಸುವ ವಾಯುದೇವ ಚತುರ್ಮುಖಿ ಹಾಗೂ ಸೂರ್ಯ ಇವರಿಗೆ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು²

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಗಳಿಲ್ಲ]

ಪ್ರ - ಕೆಲವರು ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕಸತ್ಯ, ವ್ಯಾವಹಾರಿಕಸತ್ಯ, ಪ್ರಾತಿಭಾಸಿಕಸತ್ಯ ಎಂದು ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳು ಇವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಆ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಬೇಕೇ?

ಉ - ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಬಾರದು ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳು ಇದ್ದರೆ ಸತ್ಯಧರ್ಮಪರಾಕ್ರಮಃ ಇತ್ಯಾದಿ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಪರಾಕ್ರಮಾದಿಗಳನ್ನು ಸತ್ಯ ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಇದು ಎಂತಹ ಸತ್ಯ ಎಂಬ ಆಕಾಂಕ್ಷಾ ಪುಟ್ಟುತ್ತದೆ ಆ ಆಕಾಂಕ್ಷೆಗೆ ಪರಿಹಾರವು ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ನ್ಯೂನತಾ ದೋಷವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷಣವನ್ನು ಹಾಕದೆ ಸತ್ಯ ಎಂದು ಇಷ್ಟೇ ಹೇಳುವದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಸತ್ಯವು ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದ್ದು ಎಂಬ ಸಂಶಯವು ಇದೆ ಎಂದು ಯಾರೂ ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಸತ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಪ್ರಕಾರಗಳು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ

1 'ತತ್ತ್ವಂ ವೂಷನ್ನಪಾವೃಣಾ ಸತ್ಯಧರ್ಮಾಯ ದೃಷ್ಟಯೇ' - ಈ ಉ. 2-1

೮ 2 'ದೇವತಾಶ್ರಯಮನ್ಯಚ್ಛ ಪೃಥಕ್ ಸತ್ಯಮಿತಿರ್ಯತೇ | ಶೇಷವೀಂದ್ರಶಿವಾದಿಭ್ಯ ಉತ್ತಮತ್ವಾತ್ ಸದೈನ ಹಿ | ನಾಯುಃ ಸದಿತಿ ಸಂಪ್ರೋಕ್ಷೋ ಜೀವೇಷು ತು ಸುವೃಣತಃ | ತೀತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಮುದ್ದಿಪ್ತಃ . . | ಯಮಿತ್ಯಾದಿತ್ಯ ಉದ್ದಿಷ್ಟೋ ಗಮಯೇದ್ ಯತ್ ಪ್ರಕಾಶಯನ್ | ದೇವತಾಶ್ರಯಮೇತತ್ತು ಸಹಿಕಂ ಸತ್ಯಮುಚ್ಯತೇ' (ಐ. ಉ. ಭಾ. 1-4-13) ಇತಿ ಸತ್ಯಂ ನಾಯುಃ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಅದಿತ್ಯಶ್ಚ ತೇಷಾಂ ಧರ್ಮಃ ಪರಾಕ್ರಮಃ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಂ ಚ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಸತ್ಯಧರ್ಮಪರಾಕ್ರಮಃ |

ಭೂತಭವ್ಯಭವನ್ನಾಥಃ ವವನಃ ವಾವನೋಽನಲಃ ।

ಕಾಮಹಾ ಕಾಮಕೃತ್ ಕಾಂತಃ ಕಾಮಃ ಕಾಮಪ್ರದಃ ಪ್ರಭುಃ ॥ ೩೨ ॥

೨೯೦ ಭೂತಭವ್ಯಭವನ್ನಾಥಃ

೧ ಹಿಂದಿನ, ಮುಂದಿನ ಹಾಗೂ ಈಗಿನ ಒಡೆಯನು.¹

೨ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ, ಈಗ ಇರುವ ಹಾಗೂ ಮುಂದೆ ಬರುವ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳ ಒಡೆಯ.²

ಶಾಶ್ವತ ಎಂದೆನಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನ ಮಹಾಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಸಾರ್ವಜ್ಞ್ಯ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಪೂರ್ಣತ್ವ ಹಾಗೂ ಸರ್ವೋಪಜೀವ್ಯತ್ವ—ಇವುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಈಶತ್ವವು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಇರುವಂತಹದ್ದು, ಎಂದೆಂದೂ ಬದಲಾಗುವಂತಹದ್ದಲ್ಲ—ಎಂದು ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ.³ ಇಂತಹ ವ್ಯಕ್ತಿ ಹಿಂದೆಯೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ, ಮುಂದೆಯೂ ಇರಲಾರದು⁴ ಬುಗ್ಗೆದದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೇಗೆ ವಿಷ್ಣು! ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿ, ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯ ಪರಮಾವಧಿಯನ್ನು ಈಗ ಹುಟ್ಟಿರುವವ

೧ 1 ಭೂತಶ್ಚಾಸೌ ಭವ್ಯಶ್ಚ ಭೂತಭವ್ಯಃ ಭೂತಭವ್ಯಶ್ಚಾಸೌ ಭವನ್ ಚ ಭೂತಭವ್ಯಭವನ್ | ಭೂತಭವ್ಯಭವನ್ ಚಾಸೌ ನಾಥಶ್ಚ ಭೂತಭವ್ಯಭವನ್ನಾಥಃ ।

* ಏವಂಪ್ರಾಯಂ ಸ್ವಾಮ್ಯಮೈಶ್ವರ್ಯಂ ನಾ ನ ಕೇವಲಮದ್ಯ ಕಿಂತು ತ್ರಿಕಾಲೇಷ್ಟಿತಿ-
ಭೂತಭವ್ಯಭವನ್ನಾಥಃ । -ಕ ಭ.

೨ 2 ಭೂತಾನಿ ಚ ಭವ್ಯಾನಿ ಚ ಭವಂತಿ ಚ ಭೂತಭವ್ಯಭವಂತಿ । ತೇಷಾಂ ನಾಥಃ ಈಶ್ವರಃ ।

3 ಅಲ್ಪಶಕ್ತಿರಸಾರ್ವಜ್ಞ್ಯಂ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯಮಪೂರ್ಣತಾ । ಉಪಜೀವಕತ್ವಂ ಜೀವತ್ವವೀಶ-
ತ್ವಂ ತದ್ರೂಪಯಾಮಃ । ಸ್ವಾಭಾವಿಕಂ ತಯೋರೇತನ್ನನ್ನಥಾ ಸ್ಯಾತ್ ಕದಾಚನ ।
ವದಂತಿ ಶಾಶ್ವತಾನೇತಾವತ ಏವ ಮಹಾಜನಾಃ⁵

-ಮಹಾವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ (ಗೀ. ತಾ. 2-20)

4 ನೈತಾದೃಶಃ ಕೃಚ ಬಭೂವನ ಚೈವ ಭಾವೋ ನಾಸ್ತು ತ್ರಯಃ.....

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ೧. 1-12

ನಾಗಲೀ, ಹಿಂದೆ ಹುಟ್ಟಿದ್ದವನಾಗಲೀ, ಮುಂದೆ ಹುಟ್ಟಲಿರುವವನಾಗಲೀ ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ—
ಎಂದು ನಿವೇದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ¹ ಆದ್ದರಿಂದ ಮೂರು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಒಡೆಯನು ಬೃಹದಾರಣ್ಯ
ಕೋಪನಿಷತ್ತಲ್ಲಿ, ಭಗವಂತನು ಅನಾದಿಯಾಗಿ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿ ಇರುವವನು, ಹೊರತು ಅವನ
ಅಧಿಪತ್ಯವು ಆದಿವುಳ್ಳದ್ದಲ್ಲ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ 'ಭೂತಾಧಿಪತಿ' ಎಂದು ಅವನನ್ನು
ವಿಶೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ²

೩. ಹಿಂದಿನ, ಮುಂದಿನ ಹಾಗೂ ಈಗಿನ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ (ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪುರುಷಾರ್ಥ
ಕ್ಕಾಗಿ) ಬೇಡಲ್ಪಡುವವನು³

ಭಗವಂತನೇ ಕಾಲತ್ರಯದಲ್ಲಿ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪುರುಷಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ
ಮೂರು ಕಾಲದವರೂ ಅವನನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬೇಡುವರು

೪. ಹಿಂದಿನವರನ್ನೂ, ಮುಂದಿನವರನ್ನೂ, ಈಗಿನವರನ್ನೂ, ಸಂಸಾರ ರೋಗದಿಂದ
ಹಾಗೂ ಇತರ ರೋಗಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವವನು.⁴

ಸಂಸಾರ ರೋಗವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಗವಂತನೇ ನೀಡುವವನು. ಅಲ್ಲದೆ, ಪ್ರಾರಬ್ಧ
ಕರ್ಮಾನುಸಾರ ಶುಭಾಶುಭ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಕರ್ಮಾಧ್ಯಕ್ಷನಾದ ಅವನು ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ
ಅವರವರ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ ಜ್ವರಾದಿ ರೋಗಗಳನ್ನೂ ನೀಡುವನು.

1 'ನ ತೇ ನಿಷ್ಣೋ ಜಾಯಮಾನೋ ನ ಜಾತೋ ದೇವ ಮಹಿಮ್ನಃ ಪರಮಂತಮಾಪ್'.

-ಯು ವೇ 7-99-12

2 ಏಷ ಸರ್ವೇಶ್ವರಃ ಏಷ ಭೂತಾಧಿಪತಿರೇಷ ಭೂತಪಾಲಃ ।

-ಬೃ. ಉ. 6-4-22

ಭೂತ ಏವಾಧಿಪತಿಃ । ನಾಸ್ಯಾಧಿಪತ್ಯಮಾದಿವತ್ । -ಬೃ. ಉ. ಭಾ.

೩ 3 ಭೂತಾಶ್ಚ ಭವ್ಯಾಶ್ಚ ಭವಂತಶ್ಚ ಭೂತಭವ್ಯಭವಂತಃ । ತೈ ನಾಥ್ಯತೇ ಪುರುಷಾರ್ಥಾಯ
ಯಾಚ್ಯತ ಇತಿ ಭೂತಭವ್ಯಭವನ್ನಾಧಃ । 'ನಾಥ್ಯ ಯಾಂಚಾಯಾಂ' ।

* ಭೂತಭವ್ಯಭವಂತಃ ನಾಥಾಃ ಯಾಚಕಾಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ।

-ನಾ ರಾ.

೪ 4 ಭೂತಭವ್ಯಭವತಃ ನಾಥತಿ ಉಪತಪತೀತಿ ಭೂತಭವ್ಯಭವನ್ನಾಧಃ । 'ನಾಥ್ಯ ಉಪ-
ತಾಪೇ' । ಉಪತಾಪೋ ರೋಗಪ್ರಯುಕ್ತಪೀಡಾ ।

೫ ಕಾಲತ್ರಯದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ (ಅವುಗಳಿಗೆ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ನೀಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ) ತನಗೆ ಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುವವನು.¹

ನಾಶಶಾಲಿಗಳಾದ ಭಾವ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಜನ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ನೀಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುವದರಿಂದಲೂ ತಾನು 'ವಿಷ್ಣು' ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವನು.²

೬ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದವನು, ಮಂಗಲ ಸ್ವರೂಪಿ, ಯಾವಾಗಲೂ ಇರುವವನು. ಮತ್ತೂ ಎಲ್ಲದರ ಒಡೆಯನು³

೭ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಣೆಯಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ಇರುವ ನಿತ್ಯಸಂಸಾರಿಗಳು, ಜ್ಞಾನ ಶೂನ್ಯರಾದವರು, ಹಾಗೂ ಭಕ್ತರು—ಇವರಿಗೆ ಒಡೆಯನಾದವನು ಅಥವಾ ಇವರಿಂದ ಬೇಡಲ್ಪಡುವವನು.⁴

೮ ಮೂರು ಕಾಲದ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ (ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ) ಸಮರ್ಥರಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು⁵

೫ 1 ಭೂತಭವ್ಯಭವದ್ಭ್ಯಃ ನಾಥತೇ ಅಶಾಸ್ತ್ರೇ 'ಇಮೇ ಮೇ ಭೂಯಾಸುಃ' ಇತಿ ಇಚ್ಛತೀತಿ ಭೂತಭವ್ಯಭವನ್ನಾಥಃ | 'ನಾಥ್ಯ ಆಶಿಷಿ' |

2 ಅಧಿಭೂತನಿವಿಷ್ಟಶ್ಚ ತದಿಚ್ಛಶ್ಚಾಸ್ತಿ ಭಾರತ | -ಗೀ ಭಾ. 10-22

ತದಿಚ್ಛಃ ಅಧಿಭೂತಸ್ಯ ಜನ್ಮಾದೀಚ್ಛಃ | -ಹ್ರ. ದೀ.

೬ 3 ಹ್ರಭೂತತ್ವಾತ್ ಪರಿಪೂರ್ಣತ್ವಾತ್ ಭೂತಃ | ಮಂಗಲಸ್ವರೂಪತ್ವಾತ್ ಭವ್ಯಮ್ | 'ಭಾವುಕಂ ಭವಿಕಂ ಭವ್ಯಂ' | ಭವತಿ ಸರ್ವದಾ ವರ್ತತ ಇತಿ ಭವನ್ | ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿತ್ವಾತ್ ನಾಥಃ |

೭ 4 ಭುವಿ ಉತಾ ಭೂತಾಃ ಭವಃ ಸಂಸಾರೋ ಯೇಷಾಮಸ್ತೀತಿ ಭಾವಿನೋಽಭಾ ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯಾ ವನೋ ಭಕ್ತಾಃ 'ವನ ಸಂಭಕ್ತಾ ಇತ್ಯತಃ ಕ್ರಿಸ್' | ಭೂತಭವ್ಯಭವನಸ್ತೀಷಾಂ ನಾಥಸ್ತು ನಾಥ್ಯತ ಇತಿ ವಾ ಭೂತಭವ್ಯಭವನ್ನಾಥಃ | -ಸ ಸಂ.

೮ 5 ಭೂತಭವ್ಯಭವಂತಃ ಪ್ರಾಣಿನಃ ನಾಥಾಃ ಸೃಷ್ಟವ್ಯಾಪಾರನಿರ್ವಾಹೇ ಸಮರ್ಥಾಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಭೂತಭವ್ಯಭವನ್ನಾಥಃ |

ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಭಗವಂತನು ಆಯಾಯ ರೂಪದಿಂದ ಅವುಗಳ ಒಳಹೊಕ್ಕಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದವೇ ಅವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿವೆ.

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪೂರ್ಣನಾಗುತ್ತಾನೆಂದಷ್ಟೇ]

ಪ್ರ - ಮುಕ್ತರು ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪರೇ ಆಗುತ್ತಾರೆಂದು 'ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಭವತಿ' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯ ಆಧಾರದಿಂದ ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನಿಜವೋ?

ಉ - ಭೂತಭವ್ಯಭವನ್ನಾದೇ ಎಂಬ ನಾಮ ದುಂದಿನವರಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸ್ವಾಮಿ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಮುಕ್ತರು ಭವ್ಯರು ಅವರಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸ್ವಾಮಿ ಎಂದು ಈ ನಾಮದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಆದುದರಿಂದ ಮುಕ್ತರು ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪರಾಗುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳಬಾರದು 'ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಭವತಿ' ಎಂದರೆ ಪೂರ್ಣನೇ ಆಗುತ್ತಾನೆಂದು ಅರ್ಥ. ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತಾನು ಸಾರಿ ಪೂರ್ಣತ್ವವು ಜೀವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದು

೨೯೦ ನವನಃ

೧ ಪಾಲಕರಿಂದಲೂ ಸೇವ್ಯನಾಗಿರುವವನು ¹

ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ಜಗತ್ತಿನ ಅವಾಂತರ ಪಾಲಕರು ಇಂತಹವರೂ ತಮ್ಮ ರಕ್ಷಣೆ ಗಾಗಿ, ವಿಕಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಭಜಿಸುವರು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು, ತಮ್ಮಿಂದ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆಯನ್ನು ನಡೆಸಲು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಭಗವಂತನು ತಮ್ಮನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವನೋ, ಅಂತಹ ಭಗವಂತನು ತಮಗೆ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿ, ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತಮ್ಮ ಮೂಲಕ ಕಾರ್ಯಸಾಧನೆ ನಡೆಯುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವನಲ್ಲೇ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರು.²

೧ 1 ಪಾಂಡೀತಿ ಪಾಃ | 'ಪಾ ರಕ್ಷಣೇ' ಕ್ವಿಪ್ | ಪಾಭಿಃ ಪಾಲಕೈಃ ವನನೀಯತ್ವಾದ್ಭಜನೀ-
ಯತ್ವಾದ್ ಪವನಃ | -ಗೀ ವಿ. (10-31)

2 'ತತ್ ತೇ ವಯಂ ಲೋಕಸ್ಯ ಸ್ವಯಂಜ್ಯಾಯಾ ವಿಸೃಷ್ಟಾಸ್ತಿಭಿರಾತ್ಮಭಿಃ ಸ್ತು | ಸರ್ವೇ
ವಿಯುಕ್ತಾಃ ಸ್ವವಿಹಾರಶಾಸ್ತ್ರಂ ನ ಶಕ್ನುಮಸ್ತತ್ ಪ್ರತಿಕರ್ತವೇ ತೇ || ತತೋ ವಯಂ
ಸತ್ಪ್ರಮುಖಾ ಯದರ್ಥೇ ಬಭೂವಿಮಾನ್ತನ್ ಕರವಾಮ ಕಿಂ ತೇ | ತ್ವಂ ನಃ ಸಃ ಚಕ್ಷುಃ
ಪರಿದೇಹಿ ಶಕ್ತಾ ದೇವ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥೇ ಯದನುಗ್ರಹೇಣ'

-ಭಾಗ. 3-6-25,26

ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿಗಳ ಪಾಲಿಗೂ ಭಗವಂತನು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಸೇವ್ಯನಾಗಿರುವನೆಂಬುದು ಇದರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು

ನಮ್ಮನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುವವರು ಕ್ಷತ್ರಿಯರು, ರಾಜರು, ಅಂತಹವರಿಂದಲೂ ಭಗವಂತನು ಸೇವ್ಯನಾಗಿರುವನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಯಜ್ಞಗಳ ಮೂಲಕ ಪೂಜಿತನಾಗಿರುವಂತೆ, ವಿಕ್ರಮಶಾಲಿಗಳಾದ ರಾಜರುಗಳಿಂದಲೂ ಯುದ್ಧರೂಪವಾದ ಸ್ವಧರ್ಮದಿಂದ ಪೂಜಿತನಾಗಿರುವನೆಂದು ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.¹ ವೇದವಾದೋನ್ಮುಖರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ರೇಷ್ಠರಿಂದ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ಸಮೀಚೀನ ಪ್ರತಾಪವುಳ್ಳ ರಾಜರುಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಾ ಪೂಜಿತನಾಗಿರುವವನು ವಾಸುದೇವನೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು²

ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ತಾನು ಪಾಲಕರಿಂದಲೂ ಸೇವ್ಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದ 'ಪವನ' ಎಂದೆನಿಸಿ, ಪವನ ಎನಿಸುವ ವಾಯುದೇವನಲ್ಲಿದ್ದು ಅವನು ಶೋಧಕರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆನಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು³

೨ (ಎಲ್ಲರನ್ನೂ) ರಕ್ಷಿಸುವವನು ಮತ್ತು (ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ) ಸೇವ್ಯನಾಗಿರುವವನು⁴

ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ತಾನು ಇದಕ್ಕೆ 'ಪಿತೃ' ಎಂದೆನಿಸಿರುವನೆಂದು ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು.⁵ ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲೆಡೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ

1 'ಕೃಷ್ಣೋ ಯಜ್ಞೈರಿಜ್ಯತೇ ಸೋಮವ್ರೂತ್ಯಃ ಕೃಷ್ಣೋ ವೀರೈರಿಜ್ಯತೇ ವಿಕ್ರಮದ್ಭಿಃ'

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 2-62

2 ವಿಪ್ರಮುಖೈಃ ಸದಾ ವೇದವಾದೋನ್ಮುಖೈಃ ಸುಪ್ರತಾಪೈಃ ಕ್ಷಿತೀತೇಶ್ವರೈಶ್ಚಾರ್ಚಿತಮ್

-ದ್ರಾ. ಸ್ತೋ.

3 ಪವನಃ ಪವತಾಮಸ್ಮಿ... -ಗೀ. 10-31

'ಪಾಲಕೈರ್ವನನೀಯತ್ವಾತ್ ಪವನೋ...' -ವಿಭೂತಿತತ್ತ್ವ (ಗೀ. ತಾ.)

೨ 4 ಸರ್ವಂ ಪಾತೀತಿ ಪಃ ಸರ್ವೈಃ ವನನೀಯತ್ವಾತ್ ವನಃ | ಪಶ್ಚಾತ್ ವನಶ್ಚ ಪವನಃ |

5 'ಪಿತಾಹಮಸ್ಯ ಜಗತೋ...' -ಗೀ. 9-17

ಪಾತೀತಿ ಸ ಪಿತಾ.... -ಗೀ. ತಾ.

ಸೇವ್ಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ 'ತದ್ವನಂ' ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದು, ಅವನನ್ನು 'ತದ್ವನಂ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಉಪಾಸಿಸಬೇಕೆಂದು ತಲವಕಾರೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ¹

೩ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಭಾಗ್ಯದಾನದ ಮೂಲಕ ಭಜಿಸುವವನು².

೪ (ಎಲ್ಲವನ್ನೂ) ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುವವನು³.

೫ ಯಾವಾಗಲೂ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಚಲಿಸುವವನು⁴.

೬ ಪಾಲಕರಿಗೂ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು⁵.

೭ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವವನು ಮತ್ತು (ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದ್ಯವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಗುರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಗಳನ್ನು) ಸೇವಿಸಿರುವವನು⁶

1 ...ತದ್ಧ ತದ್ವನಂ ನಾಮ ತದ್ವನಮಿತ್ಯುಪಾಸಿತವ್ಯಮ್

-ತಲ. ಉ 5-4

ಸ ವಿಷ್ಣುಸ್ತದ್ವನಂ ನಾನು ತತತ್ವದ್ ವನೇಯತಃ |

-ಬ್ರಹ್ಮವಾರ (ತ. ಉ. ಭಾ.)

೩ 2 ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಸಮೂಹಂ(ಪಾಂಡೀತಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿನಃ ಪಾಃ) ವನತಿ ಭಾಗ್ಯದಾನೇನ ಭಜತೀತಿ ಪವನಃ | -ನಾ. ರಾ. ('...ತ್ವಂ ಮೂಂ ಭಜಸ್ಯ ಪದ್ಮಾಕ್ಷಿ'-ಇತ್ಯಾದಾವಿವ ಅತ್ರ ಭಜತೀ ಅನುಗ್ರಹಾರ್ಥೇ ಪ್ರಯುಕ್ತಃ)

೪ 3 ಪವತ ಇತಿ ಪವನಃ | -ಶಾಂ. ಭಾ.

೫ 4 ಏವಂ ಸರ್ವದಾ ಸರ್ವತ್ರ ಸ್ವಭಾವಾದೇವ ಪುನಾತೀತಿ ಪವನಃ | ಪರ್ವಿಗತ್ಯರ್ಥಃ |

-ಪ. ಭ.

೬ 5 ಪಾಂಡೀತಿ ಪಾಃ | ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿಸ್ತೇಷಾಂ ವನಂ ನಿವಾಸಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಪವನಃ |

'ಕ್ಷೀಬಂ ಸ್ಮಾತ್ ಕಾನನೇ ನೀರೇ ನಿವಾಸೇ ನಿಲಯೇ ವನಮ್'—ಇತಿ ರಭಸಃ |

೭ 6 ಪಾತಿ ಸರ್ವಂ ರಕ್ಷತೀತಿ ಪಃ | ವನತಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದ್ಯವತಾರೇಷು ಗುರುವಿಪ್ರಾದೀನ್ ಸಂಭಜತೇ ಇತಿ ವನಃ | ಪಶ್ಚಾತ್ ವನಶ್ಚ ಪವನಃ |

ಭಗವಂತನು 'ಲೋಕಸಂಗ್ರಹ'ದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಗರುವಿಪ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸೇವಿಸಿರುವನು. ಹೀಗೆ ಗುರುಹಿರಿಯರ ಸೇವೆಯ ಆದರ್ಶವನ್ನು ರೋರಿಸಿಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವನು

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಶುದ್ಧತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಾದೃಶ್ಯ]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಪವನ ಎಂಬ ನಾಮವನ್ನು ಮುಖ್ಯ ವಾಯುದೇವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಇದರಿಂದ ವಾಯುದೇವರಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾದೃಶ್ಯವು ಸೂಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಸಾದೃಶ್ಯವು ಯಾವುದು?

ಉ:- ಶುದ್ಧ ಭಾಗವತ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದಾರೆ ವಾಯುದೇವರು. ಎಂದೂ ಅವರು ಪರಮಾತ್ಮನ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ ಯಾವ ಪಾಪಕರ್ಮವನ್ನೂ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ವಾಯುದೇವರು ಪರಿಶುದ್ಧರು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶುದ್ಧತ್ವವು ವಾಯುದೇವರಲ್ಲಿ ಇರುವದರಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶುದ್ಧತ್ವ ಉಳ್ಳ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಸಾದೃಶ್ಯ ಇರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಪವನ: ಎಂಬ ನಾಮವನ್ನು ವಾಯುದೇವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ.

೨೯೨ ನಾವನಃ

೦ ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುವವನು ¹

೨ ತನಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವ ಗಂಗಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸುವವನು.²

ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಶುದ್ಧನಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ, ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ, ಉಳಿದೆಲ್ಲರನ್ನೂ, ಉಳಿದೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನೂ ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುವನು.³ ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತೀನಾಮಕ

೦ 1 ಸಾವಯತಿ ಶೋಧಯತೀತಿ ಸಾವನಃ ।

೨ 2 ತಥಾ ಸ್ವಸಂಬಂಧಿನೋ ಗಂಗಾದೀನ್ ಜಗತ್ಪಾನಾನಾನ್ ಪ್ರಯೋಜಯತೀತಿ ಸಾವನಃ ।
-ಪ. ಭ.

3 'ನೇದ್ಯಂ ಪವಿತ್ರಂ...' -ಗೀ. 9-17

'.. ಪವಿತ್ರಂ ಚಾಹಮೇವ । ..ಅಥವಾ...ಪವಿತ್ರವಸ್ತುವೆನೋ ಪವಿತ್ರತ್ವಾತ್ ತಥೋಚ್ಯತೇ।
-ಗೀ. ೧.

ಭಗವಂತನು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸುವವನೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ 'ಪಾವಕಾ' ಎಂದೇ ಅವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಲಾಗಿದೆ¹

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸುದಾಮನ ವಾದಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು, ಪಾದೋಕವನ್ನು ತನ್ನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದನೆಂದು ನಿರೂಪಿಸುವಾಗ, ಶುಕಾಚಾರ್ಯರು ಅವನನ್ನು 'ಲೋಕಪಾವನ'—ಸಮಗ್ರ ಲೋಕ ವನ್ನೇ ಪವಿತ್ರೀಕರಿಸುವವನು—ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿರುವರು². ಅಗಸ್ತ್ಯರು ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ 'ನೀನೇ ಸಕಲಭೂತಗಳಿಗೂ ಪಾವನನಾಗಿರುವಿ' ಎಂದು ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರು³

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ದರ್ಶನ, ಸನ್ನಿಧಾನಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪವಿತ್ರೀಕರಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ತನ್ನಿಂದಾಗಿ ಪವಿತ್ರಗೊಂಡ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಪವಿತ್ರೀಕರಿಸುವನು

೨. ಪಾಲಕರಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವವನು⁴

ಭಗವಂತನ ನಿಯತಿಸುಗುಣವಾಗಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ, ರಾಜರುಗಳಿಂದಲೂ ಭಗವಂತನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸ್ತುತ್ಯನಾಗಿರುವನು.

೪ (ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳೇ ಮೊದಲಾದ) ಪಾಲಕರಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ದೊರಕುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು.⁵

1 ಪಾವಕಾ ನಃ ಸರಸ್ವತೀ -ಯ. ವೇ. 3-10

ಶೋಧಕತ್ವಾತ್ ಪಾವಕಃ | -ಯ. ವೇ. ಭಾ.

2 ಅಗ್ರಹೀಚ್ಛಿರಸಾ ರಾಜನ್ ಭಗವಾನ್ ಲೋಕಪಾವನಃ |

-ಭಾಗ. 10-80-21

3 ಪಾವನಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ತ್ರಯೇವ ರಘುನಂದನ

-ವಾ ರಾ. ಉತ್ತರಕಾಂಡ 82-9

೨. 4 ಪಾಂತೀತಿ ಪಾಃ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನ್ಯಾದಯಃ ತೈಃ ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ವನ್ಯತೇ ಸಂಸೇವ್ಯತ ಇತಿ ಪಾವನಃ |

೪ 5 ಪಾಂತೀತಿ ಪಾಃ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನ್ಯಾದಯಃ ತೇಭ್ಯೋಽವನಂ ರಕ್ಷಣಿಂ ಯಸ್ಮಾತ್ |

* ಪಾಂತೀತಿ ಪಾ ರಾಜಾನಸ್ತೇಭ್ಯೋಽವನಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಪಾವನಃ |

-ಸ. ಸಂ

ಪಾಲಕರನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಅವರ ಮೂಲಕ ರಕ್ಷಣೆ ನೀಡುವವನು ಭಗವಂತನು

೫ ಪಾಲಕರಿಗೂ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು.¹

೬ ಪಾಲಕರಿಗೆ ಗಮನವನ್ನೂ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು.²

೭ ಪಾಲಕರೆನಿಸಿರುವವರು ರಕ್ಷಕರಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು.³

ಭಗವಂತನು ರಕ್ಷಕರೆನಿಸಿರುವ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ರಾಜರುಗಳಿಗೂ ರಕ್ಷಣೆ, ಗಮನ ಜ್ಞಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಅವರು ರಕ್ಷಕರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವನು.

೮ ಪಾಲಕರಿಂದಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೇಡಲ್ಪಡುವವನು.⁴

೯ ವಾಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು.⁵

ಭಗವಂತನ ನಿಯತಿಗೆ ಭಯಪಟ್ಟು ವಾಯುದೇವನು ಸರ್ವದಾ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂಬುದಾಗಿ ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ⁶

೫ 1 ಪಾನ್ ಅಪಿ ಅವತಿ ರಕ್ಷತೀತಿ ಪಾವನಃ ।

೬ 2 ಪಾನಾಂ ಅವನಂ ಗಮನಂ ಜ್ಞಾನಂ ವಾ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಪಾವನಃ । 'ಅವ ಗತೌ' ।

೭ 3 ಪಾಂತೀತಿ ಪಾಃ ರಕ್ಷಕಾಃ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಾದಯಃ ಅವನಾಃ ರಕ್ಷಕಾಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಪಾವನಃ ।

೮ 4 ಪೈಃ ಅ ಸಮ್ಯಕ್ ವನ್ಯತೇ ಯಾಚ್ಯತೇ ಇತಿ ಪಾವನಃ । 'ವನು ಯಾಚನೇ'

೯ 5 ಪಾವಯತೀತಿ ಪಾವನಃ । -ಶಾಂ. ಭಾ.

ಪವತೇ ನಿರಂತರಮನಲಸಃ ಸಂಚರತಿ ವಾಯುಃ ತಸ್ಯ ಪ್ರಯೋಜಕತ್ವಾತ್ ಪರಮೇಶ್ವರಃ ಪಾವನ ಇತ್ಯಾಹ—ಪಾವಯತೀತಿ । -ಶಾಂ. ಭಾ. ವಿ.

6 'ಭೀಷಾತ್ರಸ್ಮಾದ್ ನಾಶಃ ಪವತೇ ..' -ತೈ. ಉ. 2-13

' . ತಸ್ಮಾದ್ ವಾಯ್ವಾದಯೋ ದೇವಾ ವಿದ್ವಾಂಸೋಽಪಿ ವಿಶೇಷತಃ । ಭೀತಾಃ ಸ್ವಕರ್ಮ ಕುರ್ವಂತಿ ವಿಸ್ಥೋಃಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥಮಂಜಸಾ । -ಯಜುಃಸಂಹಿತಾ(ತೈ ಉ ಭಾ.)

೧೦ ಪಾಯುವಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವವನು¹

೧೧ (ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳ ಮೂಲಕ) ನೀರನ್ನು ಹೀರುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವವನು²

೧೨ (ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸಮುದ್ರಾದಿಗಳ ನೀರನ್ನು) ಹೀರುವವನು ಮತ್ತು (ಮಳೆ ಬರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ) ರಕ್ಷಿಸುವವನು³

೧೩ (ಎಲ್ಲರನ್ನೂ) ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವವನು ಮತ್ತು (ಎಲ್ಲರೊಳಗೆ) ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವವನು⁴.

ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲರೊಳಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವವನು.

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾಸ]

ಪ್ರ - ಸಮುದ್ರದ ನೀರನ್ನು ಸೂರ್ಯಕಿರಣವು ಸೆಳೆದು ಮೇಘಗಳಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುವದರಿಂದ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಈ ರೀತಿ ಸಮುದ್ರಜಲವು ಮೇಘದ್ವಾರಾ ಎಲ್ಲ ಕಡೆ ಮಳೆ ಸುರಿಸಿ ಖರ್ಚಾಗುವದರಿಂದ ಸಮುದ್ರವು ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಏಕೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ?

ಉ - ಗಂಗಾದಿ ತೀರ್ಥಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದ ಮೊದಲಾದ ಅವಯವಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ಸಮುದ್ರವು ಎಂದೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಆಗುವದಿಲ್ಲ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ

೧೦ 1 ಪವನಸ್ಯಾಯಂ ನಿಯಾಮಕತ್ವೇನ ಸಂಬಂಧೀತಿ ಪಾವನಃ ।

೧೧ 2 ಪಿಪತಿ ಸ್ವಕಿರಣದ್ವಾರಾ ಜಲಂ ಸ್ವೀಕರೋತೀತಿ ಪಃ ಸೂರ್ಯಃ । ತಂ ಅವತಿ ನಿಯಾಮಕತಯಾ ಪ್ರವಿಶತೀತಿ ಪಾವನಃ । 'ಅವ ಪ್ರವೇಶೇ' ।

೧೨ 3 ಪಿಪತಿ ಸ್ವಕಿರಣದ್ವಾರಾ ಜಲಂ ಸ್ವೀಕರೋತೀತಿ ಪಃ । ತಜ್ಜಲಸ್ಯ ಮೇಘಾದಿದ್ವಾರಾ ವರ್ಷಣೇನ ಸರ್ವಂ ಅವತೀತಿ ಅವನಃ । ಪಶ್ಚಾಸಾವನಶ್ಚ ಪಾವನಃ ।

೧೩ 4 ಪಾತಿ ರಕ್ಷತಿ ಸರ್ವಮಿತಿ ಪಃ ಅವತಿ ಪ್ರವಿಶತಿ ಸರ್ವಮಿತಿ ಅವನಃ । 'ಅವ ಪ್ರವೇಶೇ' ಪಶ್ಚಾಸಾವನಶ್ಚ ಪಾವನಃ ।

‘ಸರಿತಾಂ ಪತಿಃ’ ಎಂದು ಹೆಸರು ಅಂದರೆ ನದಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಗಂಡ, ಸಮುದ್ರ ಅದುದರಿಂದ ಪರ ಮಾತ್ಮನು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಮಾಪ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಾದ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ ದಿಂದ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಮನೆಯಾದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಸಮುದ್ರವು ಪರಮಾತ್ಮನ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾದುದರಿಂದ ಸಮುದ್ರವು ಎಂದೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಆಗುವದಿಲ್ಲ.

೨೯೩ ಅನಲಃ

೧ ಎಲ್ಲರ ಚಟುವಟಿಕೆಗೂ ಕಾರಣನಾಗಿರುವವನು¹

ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಶ್ರುತಿರೂಪದಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ—ನೀನು ರಮೆಗೆ, ವಿರಿಂಚ ನಿಗೆ, ರುದ್ರ, ಇಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ ಪ್ರಮುಖರಿಗೆ ಆತಿಶಯವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವಿ; ಅವರ ಪ್ರವರ್ತಕನಾಗಿರುವಿ, ನಿವರ್ತಕನಾಗಿರುವಿ, ಪ್ರೇರಕನಾಗಿರುವಿ . ಎಂಬುದಾಗಿ ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಿರುವಳು²

೨ (ಜಗತ್ತಿನ ಚೇಷ್ಟಕನನ್ನಾಗಿ) ವಾಯುದೇವನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನು³

‘ಪ್ರಾಣಪ್ರಾಣ’ ಎನಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನು ವಾಯುದೇವನ ಮೂಲಕ ಜಗತ್ತಿನ ಚೇಷ್ಟೆ ಯನ್ನು ನಡೆಸುವನು.⁴ ಪ್ರಾಣನಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಡು, ಪ್ರಾಣನಾಮಕನಾಗಿ ಪ್ರಾಣನ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲ

೧ 1 ಅನಿತಿ ಸರ್ವಂ ಚೇಷ್ಟತೇನೇನೇತ್ಯನಲಃ | ‘ಅನ ಪ್ರಾಣನೇ’

2 .. ತ್ವಂ ರಮಾಯಾಸ್ತ್ವಂ ವಿರಿಂಚಸ್ಯ ರುದ್ರೇಂದ್ರಸೋಮಸೂರ್ಯಮುಖಾನಾಮ-
ದಭ್ರಶಕ್ತಿದೋತಸಿ ಪ್ರವರ್ತಕೋತಸಿ ನಿವರ್ತಕೋತಸ್ಯನೋತಸಿ.....

-ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಶ್ರುತಿ (ಭಾಗ ತಾ ನಿ. 10-94-14)

೨ 3 ಅನಂ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಂ ಜಗಚ್ಛೇಷ್ಟಕತ್ವೇನ ಲಾತಿ ಅದತ್ತ ಇತಿ ಅನಲಃ |

4 ವಾಯೋಃ ಸಕಾಶಾಜ್ಜಗತಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ಕಾಮಯತ್ಯಜಃ | ಪ್ರಾಣಪ್ರಾಣಮತಃ
ಪ್ರಾಹುರ್ವಿಷ್ಣುಂ ವಾಯೋರಪಿ ಪ್ರಭುಮ್ |

-ಭಾಗ, ತಾ. ನಿ. 10-15 50

ರನ್ನೂ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವನು¹

೩ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನನ್ನು ಭಕ್ತೋತ್ತಮನನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವವನು²

‘ಉಳಿದ ಭಕ್ತರಿಗಿಂತಲೂ ಉದ್ಭವನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಅರ್ಜುನನು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದನು. ಅರ್ಜುನನಿಗಿಂತಲೂ ಬಲರಾಮನು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದನು ಬಲರಾಮನಿಗಿಂತಲೂ ದ್ರೌಪದಿಯು ಅಧಿಕ ಪ್ರಿಯಳಾಗಿದ್ದಳು. ಅವಳಿಗಿಂತಲೂ ಭೀಮಸೇನನು ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದು, ಅವನಷ್ಟು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದವರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಲ್ಲ’—ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣವೊಂದು ಸಾರಿಸಿ ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾವತಾರ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು ತನಗೆ ಪ್ರಿಯತಮನನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ತಾನು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನನ್ನು ಭಕ್ತೋತ್ತಮನನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿದ್ದನು

೪ (ಭಕ್ತಾಭೀಷ್ಟವನ್ನು ನೀಡುವುದರಲ್ಲಿ) ಅಲಿಂಬುದ್ದಿ—ಸಾಕು ಎಂಬ ಜ್ಞಾನ ಇಲ್ಲದವನು³

೫ (ವ್ಯಾಸಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಭಾಗವತ ರಚನಗಿಂತ ಮೊದಲು) ಅಲಿಂಬುದ್ದಿ ರಹಿತನಂತೆ

1 ‘ಪ್ರಾಣಃ ಪ್ರಾಣನಾಮಾಸೌ ನೇತೃತ್ವಾತ್ ಭಗವಾನ್ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ’

-ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-1-1-3

2 ಅನಂ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಂ ಲಾತಿ ಭಕ್ತೋತ್ತಮತ್ವೇನ ಆದತ್ತ ಇತಿ ಅನಲಃ | ‘ಲಾ ಅದಾನೇ’ |

-ಸ. ಸಂ. ಅಧಾರೇಣ.

3 ‘ಸರ್ವಭಾಗವತಾಧೀಶ ಉದ್ಭವೋ ಭಗವತ್ತಿಯಃ | ತಸ್ಮಾದಭ್ಯಧಿಕೋ ಜಿಷ್ಣುಃ ಪ್ರಿಯತ್ವೇ ಭಕ್ತಿತೋ ಹರೇಃ | ತಸ್ಮಾದಭ್ಯಧಿಕೋ ರಾಮಃ ಕೃಷ್ಣಾ ತ್ವಭ್ಯಧಿಕಾ ತತಃ | ತಸ್ಯಾ ಅಭ್ಯಧಿಕೋ ಭೀಮೋ ನತು ತತ್ಸದೃಶಃ ಕೃಚಿತ್’

-ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 11-16-29

೪ ಭಕ್ತಾಭೀಷ್ಟದಾನೇ ನ ವಿದ್ಯತೇ ಅಲಿಂಬುದ್ದಿಯ್ಯಸ್ಯ ಸಃ ಅನಲಃ |

-ವಾ. ರಾ.

ನಟಿಸಿರುವವನು¹

ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರು ಮಹಾಭಾರತಾದಿಗಳನ್ನು ಆಗಾಗಲೇ ರಚಿಸಿದ್ದರೂ, ಭಾಗವತ ರಚನೆಯ ಮೊದಲು ಇನ್ನೂ ಭಾಗವತ ಧರ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅಲಂಬುದ್ದಿರಹಿತರಾಗಿ.—ಮೂಢರಿಗೆ ತಾನು ಅಲಂಬುದ್ದಿರಹಿತರಾಗಿರುವಂತೆ ಸರಸ್ವತೀ ತಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿರುವರು².

೬ ಅಗ್ನಿ ಮತ್ತೆ ಕಾಮ ಇವುಗಳಿಗೆ ಅಲಂಬುದ್ದಿ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಮಾಡಿರುವವನು³.

ಅಗ್ನಿಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಇಂಧನವನ್ನು ಹಾಕಿದರೂ ಅಲಂಬುದ್ದಿ ಇಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ಸುಡುತ್ತಲೇ ಇರುವುದು ಅದುದರಿಂದಲೇ ಅದು ಅನಲ ಎಂದೇ ಎನಿಸಿದೆ ಕಾಮದೋಷವೂ ಅಗ್ನಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಅಲಂಬುದ್ದಿಯಿಂದ ದೂರವಾದದ್ದು. ಆದರ ಪೂರಣೆಗಾಗಿ ವಿಷಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದಷ್ಟು ಅದು ಇನ್ನೂ ಬೇಕು ಮತ್ತೂ ಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಅಗ್ನಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ 'ಅನಲ' ಎನಿಸಿದೆ⁴. ಈ ಎರಡರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೂ ಸರ್ವಸ್ವಭಾವ

1 ವ್ಯಾಸಾವತಾರೇ ಮಹಾಭಾರತಾದಿನಿರ್ಮಾಣೇನಾಪಿ ಅಲಂಬುದ್ದಿರಹಿತ ಇವ ಅನಲಃ | ಕಾಮಸ್ಯ ಅನಲತ್ವಸಮರ್ಥನಸಂದರ್ಭೇ 'ಅಗ್ನೇರಹ್ಮನಲಃ ಕಾಲೋ ಯನ್ನಾಲಮಿತಿ ಮನ್ಯತೇ' (ಗೀ. ತಾ 3-39) ಇತಿ ಅಲಂಬುದ್ದಿರಾಹಿತ್ಯಮೇವ ಅನಲಶಬ್ದಪ್ರವೃತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಮಿತಿ ಪ್ರದರ್ಶಿತಮ್ |

2 'ತಸ್ಯೈವಂ ಬಿನ್ನಮಾನ್ಮಾನಂ ಮನ್ಯಮಾನಸಃ ಪಿದ್ವತಃ' -ಭಾಗ. 1-4-31
ಪೀಡೋಕ್ತನಲಂಬುದ್ಧಿಃ | 'ಅತುಷ್ಟಿರಪ್ರಸಾದಶ್ಚ ಪೀಡೋಕ್ತತ್ವಪ್ರಿಸ್ತಭೈವ ಚ | ಅನಲತ್ವಂ ವದಂತೈತೇ ಸರ್ವೇ ಪರ್ಯಾಯನಾಚಕಾಃ' -ಬ್ರಹ್ಮ (ಭಾಗ. ತಾ ನಿ.)

೬ 3 ಅಗ್ನೇ ಕಾಮಸ್ಯ ಚ ನ ಪಿದ್ವತೇ ಅಲಂಬುದ್ದಿಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಅನಲಃ | ತತ್ಪ್ರಕಾರ-
ತಿಕಾಯಾಃ ಆದ್ಯಮಂಗಲಪದ್ಯಸ್ಯ 'ಅಮಲಂ' ಇತಿ ವಿಶೇಷಣೇ 'ನ ಪಿದ್ವತೇ ಮಲಂ
ಸಂಸಾರಾಖ್ಯಂ ಯಸ್ಮಾತ್ಪದಮಲಂ ಸಂಸಾರನಿವರ್ತಕಂ' ಇತಿ ಭಾವದೀಪೇ ಯಥಾ
ಸಮಾಸಃ ಅಶ್ರಿತಃ ಪದ್ಯದತ್ತಾಪಿ |

4 ಕಾಮರೂಪೇಣ ಕಾಂತೇಯ ದುಷ್ಪೂರೇಣಾನಲೇನ ಚ |

ನಿಯಾಮಕನಾದ¹, ಭಗವಂತನೇ ನಿಯಮಿಸುತ್ತಿರುವನು.

೭ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿ ಇಲ್ಲದವನು²

೮ ಏತೆಯಾವಿಕೆ ಇಲ್ಲದವನು³

೯ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಾದಿ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಾಕು ಎಂಬ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲದವನು⁴

೧೦ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಎಂದೆಂದೂ ನಾಶಹೊಂದದವನು⁵.

[ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ೭೦೦ನೆಯ 'ಅನಲ' ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.]

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ವಿಷಯಭೋಗದಿಂದಲೂ ವಿರಕ್ತಿ]

ಪ್ರ - 'ನ ಜಾತು ಕಾಮಃ ಕಾಮಾಣಾಂ ಉಪಭೋಗೇನ ಶಾಮ್ಯತಿ ಹವಿಷಾ ಕೃಷ್ಣವರ್ತೇವ ಭೂಯಃ ಏವಾಭಿವರ್ಧತೇ।' ಬೆಂಕಿಗೆ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು, ಘೃತವನ್ನು ಹಾಕಿದರೆ ಬೆಂಕಿಯು ಮತ್ತಷ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ

ನ ಕೇವಲಂ ದುಷ್ಟರಃ, ನಾಲಮಿತಿ ಮನ್ಯತೇ ಚೇತ್ಯನಲಃ । 'ಅಗ್ನೇರಹ್ಮನಲಃ ಕಾಮೋ ಯನ್ನಾಲಮಿತಿ ಮನ್ಯತೇ' -ಗೀ ತಾ.

1 ಸರ್ವಸೃಭಾವೋ ನಿಯತಸ್ತೇನೈವ ಕಿಮತಃ ಪರಮ್ ।

-ಗೀ. ಭಾ. 7-11

2 ೭ ಅಲಂ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿರಸ್ಯ ನ ವಿದ್ಯತ ಇತ್ಯನಲಃ । -ವಿ ರಾ.

೮ ೮ ನ ವಿದ್ಯತೇ ಅಲಂ ವಾರಣಂ ಯಸ್ಯಾಸೌ ಅನಲಃ ।

-ಸ ಸಂ

೯ ೯ ಅಲಂ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಾದೌ ಪರ್ಯಾಪ್ತವಿಷಯಿಣೋಭೂತಬುದ್ಧಿರ್ನವಿದ್ಯತೇ ಯಸ್ಯ ಸೋತನಲ್ಲಃ । -ಸ ಸಂ

೧೦ ೧೦ ಪೂರ್ಣತ್ವಾತ್ ಅಃ । ನ ಲೀಯತೇ ನಶ್ಯತೀತಿ ನಲಃ ಯಥಾ ನ ದೀಯತೇ ಇತ್ಯರ್ಥೇ ನರಃ ಇತಿ ಭವತಿ ತಥಾ । ಅಶ್ವಾಸೌ ನಲಶ್ಚ ಅನಲಃ ।

ಯನ್ನೇ ಹೊಂದುವಂತೆ ಕಾಮವು ವಿಷಯ ಭೋಗದಿಂದ ಮತ್ತಷ್ಟು ಅಭಿವೃದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವಚನವು. 'ಎರಕ್ಕಂ ವಿಷಯಾನ್ ಭುಕ್ತ್ವಾ ವ್ಯಥಾನ್ಯಧ್ಯೋಽನುಜಾ ಯತಿಂ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುತೀರ್ಥರು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರ ಸಹೋದರರು ಇವರು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಎರಕ್ಕರಾದದ್ದು ಅವುಗಳ ಭೋಗದಿಂದ ಎಂದು ಪುಂಡ್ರವಿಜಯವಚನದಿಂದ ವಿರುದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ಈ ವಿರೋಧದ ಪರಿಹಾರವು ಹೇಗೆ?

ಉ - ಯೋಗ್ಯ ಜೀವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವಿಷಯವನ್ನು ಭೋಗಿಸುವಾಗ ಅದರಲ್ಲಿ ಇರುವ ದೋಷಗಳ ಜ್ಞಾನವು ಜೆನ್ನಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಯೋಗ್ಯ ಜೀವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ವಿಷಯ ಭೋಗದಿಂದ ಎರಕ್ಕಿಯು ಬರುತ್ತದೆ ಇತರರಿಗೆ ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಆದುದರಿಂದ ಎರಡೂ ವಚನಗಳು ಅವಿರುದ್ಧಗಳು

೨೯೪ ಕಾಮಹಾ

○ (ಮೋಕ್ಷಯೋಗ್ಯರ) ವಿಷಯೇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವವನು.¹

ಭಗವಂತನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೆ ಕಾಮದ ಜಯವು ಅಸಾಧ್ಯ.² ಯಾರು ಭಗವಂತನನ್ನು ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಅಶ್ರಯಿಸಿ, ಅವನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವರೋ, ಅಂತಹವರಷ್ಟೇ ಮೈರಾಗ್ಯ ಪಡೆಯುವರೆನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ ಕಾಮದ ಪರಿಹಾರ ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿ ರಾಗಿದೆ. ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಕಂಡಾಗ ಮನಸ್ಸಿನ ರಾಗವು ಪರಿಹಾರ ಹೊಂದುವುದು.⁴

○ 1 ಕಾಮಂ ಮುಮುಕ್ಷುಷಾಂ ವಿಷಯೇಚ್ಛಾಂ ಹಂತೀತಿ ಕಾಮಹಾ |

-ವಿ. ರಾ.

2 'ಅವಿಜ್ಞಾಯ ಪರಂ ಮತ್ತೋ ಜಯಃ ಕಾಮಸ್ಯ ನೈ ಕುತಃ'

-ಗೀ. ತಾ. 3-43

3 'ಯೇಷಾಂ ಸ ಏವ ಭಗವಾನ್ ದಯಯೇದನಂತಃ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾಃ ಶ್ರೀಶಪದೋ ಯದಿ ನಿರ್ವಲೀಕಮ್ | ನೈಷಾಂ ಮಮಾಹಮಿತಿ ಧೀಃ ಶ್ವಸ್ಯಗಾಲಭಕ್ತೇ'

-ಭಾಗ. 2-7-42

4 ರಸೋಽಪ್ಯಸ್ಯ ಪರಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿವರ್ತತೇ |

-ಗೀ. 2-59

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನ ದಡಕೊಂಡ ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವದಾಶ್ರಯದಿಂದಾಗಿಯೇ ಕಾಮಾದಿಗಳು ಉಂಟಾಗಲಾರವು¹

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಭಗವಂತನೇ ಕಾಮವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವವನಾದುದರಿಂದಲೇ ಋಗ್ವೇದ ದಲ್ಲಿ—ಇಂದ್ರನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಜನರಿಗೆ ಶೋಷಕವಾದ, ಎತ್ತಿನಂತೆ ನಿಗ್ರಹಿಸಲು ಅಶಕ್ತವಾದ, ತನಗೆ ಇರುವ ವೇಗವನ್ನೆಲ್ಲ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಕಾದಾಡುವ ಶತ್ರುವಾದ ಕಾಮ ವನ್ನು ಒಳ್ಳೆಯ ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಸಂಹರಿಸಿರುವನೆಂಬುದಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಲಾಗಿದೆ²

೨ ಕಾಮಕ್ಕೆ ಅಭಿಮಾನಿಯಾಗಿದ್ದು, ಕಾಮ ಎನಿಸುವ ಕಾಲನೇಮಿಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸು ವವನು³

ಕಾಲನೇಮಿಯು ಕಾಮಕ್ಕೆ ಅಭಿಮಾನಿಯಾಗಿದ್ದು, ಇಂದ್ರಿಯಾವಿಷ್ಣುನಾಗಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಆಗ್ನಿಯಂತೆ ಭೋಗಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಭಗವದ್ಜ್ಞಾನಾಸ್ತ್ರದಿಂದಲೇ ಅವನ ಹನನ ನಡೆಯುವುದೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ ತಿಳಿಸಿದೆ ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಕಾಲನೇಮಿಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು

ಅಸ್ಯ ನೇಹಿನೋ ರಸಃ ಮಾನಸಿಕೋ ರಸವಿಷಯಕೋ ರಾಗಃ ಹರಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ನಿವರ್ತತೇ । -ಗೀ. ವಿ.

1 'ಕಾಮಾದಯೋ ನ ಜಾಯಂತೇ ಹೃಪಿ ವಿಕ್ರಪ್ತಚೇತಸಾಮ್' । ಜ್ಞಾನಿನಾಂ ಜ್ಞಾನನಿರ್ಧೂತಮಲಾನಾಂ ದೇವಸಂಶ್ರಯಾತ್' -ಗೀ. ಭಾ. 2-55

2 'ನ್ಯಾವಿದ್ಯತ್ . ವಿಶ್ವಂಗಿಣಮಭಿನಚ್ಛಿಷ್ಯಮಿಂದ್ರಃ । ಯಾವತ್ತರೋ ಮಘವನ್ ಯಾವದೋಜೋ ವಜ್ರೇಣ ಶತ್ರುಮವಧೀಃ ಪೃತನ್ಯಮ್'

-ಯು. ವೇ. 33-12

...ಶೃಂಗಿಣಂ ಶೋಷಕಂ ಚ ಅಹನ್ನಥೋ ನಾ । ಕಾಮಂ ಯಾವಚ್ಛಿಕ್ತಿತೋ ವಿಕ್ರಮಾದ್ ನಾ ವೇಗೇನ ವಾ ಶತ್ರುಮಥೋ ಪೃತನ್ಯಮ್ । ಜಘಂಘ ವಜ್ರೇಣ ಸುಬೋಧತಃ. -ಯು. ವೇ. ಭಾ.

೨ 3 ಕಾಮಂ ಕಾಮಾಭಿಮಾನಿತ್ವಾತ್ ಕಾಮನಾಮಕಂ ಕಾಲನೇಮ್ಯಸುರಂ ಹಂತೀತಿ ಕಾಮಹಾ ।

ಕುಗ್ಗಿಸುವುದಲ್ಲದೆ,¹ ಸಮುದ್ರಮಧನಾವಸರದಲ್ಲಿ ಕಾಲನೇಮಿ ಅಸೂರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿರುವನು.²

೩ (ದುರ್ಜನರ) ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಕೆಡಿಸುವವನು³

ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ದುರ್ಜನರ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ಕೆಡಿಸಿರುವನು ಅಮೃತವನ್ನು ಕುಡಿಯಬೇಕೆಂಬ ಅಸೂರರ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಮೋಹಿನೀ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕೆಡಿಸಿರುವಂತೆ

೪ (ಸಜ್ಜನರ) ಕೆಟ್ಟ ಇಚ್ಛೆಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವವನು⁴

ಭಕ್ತ ಬಲಿರಾಜನು ತಾನು ಆಗಾಗಲೇ ಇಂದ್ರಪದವಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದ್ದು ಅಯೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಭಗವಂತನು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮರೂಪದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಿ ಅವನ ಅಯೋಗ್ಯ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿರುವನು. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರನಿಷಿದ್ಧಗಳಾದ ಇಚ್ಛೆಗಳು ಉಂಟಾದಲ್ಲಿ, ಭಗವಂತನು ಆ ಇಚ್ಛೆಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು.

1 'ತತ್ರ ಕಾಮಃ ಕಾಲನೇಮಿಃ ಸರ್ವಂ ಧೂಮಮಲೋಲ್ಬವತ್ | ಶುಭಮಧ್ಯಧಮಜನಂ ಕ್ರಮಾದಾವೃತ್ಯ ತಿಷ್ಠತಿ | ಮಹಾಶನಸ್ಯ ತಸ್ಯೇದಂ ನಾಲಂ ತೇನಾನಲೋಕ್ತಗ್ನಿವತ್ | ಭುಂಜಾನ ಇಂದ್ರಿಯಾವಿಷ್ಟೋ ಜ್ಞಾನಾಸ್ತ್ರೇಣೈವ ಹನ್ಯತೇ'

-ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಗೀ. ತಾ. 3-39)

2 'ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮೃಧೇ ಗರುಡವಾಹಮಿಭಾರಿನಾಹ ಅವಿಧ್ಯ ಶೂಲಮಹಿನೋದಥ ಕಾಲನೇಮಿಃ | ತಲ್ಲೀಲಯಾ ಗರುಡಮೂರ್ಧ್ನಿ ಹತದ್ ಗೃಹೀತ್ವಾ ತೇನಾಹನನ್ಮೃಹ ಸವಾಹ-ಮರಿಂ ತೃಧೀಶಃ'

-ಭಾಗ. 8-9-56

ಇಭಾರಿನಾಹಃ ಸಿಂಹವಾಹನಃ ಕಾಲನೇಮಿಃ | ತೃಧೀಶೋ ಭಗವಾನ್ ತತ್ಪ್ರಹಿತೇನೈವ ಶೂಲೇನ ತಮರಿಂ ಸಸಿಂಹಮಹನ್ |

-ಬ. ಗೋ (ಭಾಗ. ಟ.)

೩ 3 ದುರ್ಜನಾನಾಂ ಕಾಮಹಂತಾ | -ವಾ. ರಾ.

'ಇಚ್ಛೈವ ಕಾಮೋಽಸ್ಮು...' (ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ 29-59) ಇತಿ ಇಚ್ಛಾಸಾಮಾನ್ಯ-ಸ್ಮಾಪಿ ಕಾಮಶಬ್ದವಾಚ್ಯತ್ವಮಭ್ಯಾಸಗತಮ್ |

೪ 4 'ಕೇತಿ ಕುತ್ಸಿತವಾಚೀ ಸ್ಯಾತ್ ಕುತ್ಸಿತಂ ಮಾನವೇವ ತು | ಕಾಮಃ.' (ಗೀ. ತಾ. 2-70) ಇತಿ ಕಾಮಾನ್ ಸಜ್ಜನಾನಾಂ ಕುತ್ಸಿತೇಚ್ಛಾಃ ಹಂತಿ ನಾಶಯತೀತಿ ಕಾಮಹಾ |

೫ ಕಾಮದಲ್ಲಿ (ಕಾಮನಾಮಕವಾದ ವಿಭೂತಿರೂಪದಿಂದ) ಇರುವವನು¹

ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧವಾದ ಕಾಮದಲ್ಲಿ ತಾನು ಕಾಮ ಎನಿಸುವ ವಿಭೂತಿರೂಪದಿಂದ ಇರುವುದಾಗಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು.²

೬ (ಧರ್ಮವನ್ನು ವರ್ಧಿಸುವ) ಕಾಮನಾಗಿ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವವನು.³

ಉಳಿದ ಅರ್ಥಗಳು ಇಚ್ಛಿಸಲ್ಪಟ್ಟವುಗಳಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಕೆಡಿಸುವವು ಭಗವಂತನು ಇಚ್ಛಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ, ಅವನು ಧರ್ಮಹಾನಿ ಮಾಡಲಾರ. ಬದಲಾಗಿ ಧರ್ಮದ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡುವನು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧ ಕಾಮನೆನಿಸಿ ತಾನು ಸಕಲ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವುದಾಗಿ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು.⁴

೭ (ಕಾಮ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಕಾಮ್ಯಗಳೆನಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತ) ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವನು⁵

೫ 1 ಕಾಮಂ ಕಾಮನಾಮಕವಿಭೂತಿರೂಪೇಣ ಹಂತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಪ್ರವಿಶತೀತಿ ಯಾವತ್, ಕಾಮಹಾ । 'ಹನ ಹಿಂಸಾಗತ್ಯೋಃ'

2 ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧೋ ಭೂತೇಷು ಕಾಮೋಽಸ್ಮಿ ಭರತರ್ಷಭ ।

-ಗೀ. 7.-11

೬ 3 ಧರ್ಮವೃದ್ಧಿಕ್ಕತ್ ಕಾಮಃ ಸನ್ ಹಂತಿ ಭೂತೇಷು ಗಚ್ಛತಿ ಪ್ರವಿಶತೀತಿ ಯಾವತ್, ಕಾಮಹಾ ।

4 ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧೋ ಭೂತೇಷು ಕಾಮೋಽಸ್ಮಿ ಭರತರ್ಷಭ

-ಗೀ. 7-11

* ಪ್ರಾಯೋ ಹಿ ಕಾಮಿತಾ ಅರ್ಥಾ ಧರ್ಮಂ ಹನ್ಯುರ್ಹರಿಃ ಪುನಃ । ನ ಧರ್ಮಹಾನಿಕ್ಕತ್ ಕಿಂಶು ಕಾಮಿತೋ ಧರ್ಮವೃದ್ಧಿಕ್ಕತ್ । ಧರ್ಮವಿರುದ್ಧ ಕಾಮೋಽಸ್ಮಿ ನಿಷ್ಣುಭೂತೇಷು ಸಂಸ್ಥಿತಃ ।

-ಗೀ. ತಾ.

೭ 5 'ಕಾಮ್ಯಂ ಹಿ ಕಾಮಾಭಿಧರ್ಮಾಹುರಾಯಾಃ . ' (ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 29-56) ಇತಿ ಕಾಮೇಷು ಕಾಮ್ಯೇಷು ಹಂತಿ ಕಾಮ್ಯತ್ವಪ್ರಯೋಜಕತಯಾ ಗಚ್ಛತಿ, ಪ್ರವಿಶತೀತಿ ಯಾವತ್, ಕಾಮಹಾ ।

ನಮ್ಮ ಕಾಮ್ಯ ಎನಿಸುವ ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಣ, ಬುದ್ಧಿ, ಮನಸ್ಸು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ದೇಹ, ಮಕ್ಕಳು, ಧನ ಮುಂತಾದವೆಲ್ಲ—ಭಗವಂತನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದಾಗಿಯೇ ಪ್ರಿಯ—ಕಾಮ್ಯ ಎನಿಸಿವೆ¹.

೮ (ದುರ್ಜನರ) ನಂಬಿ ಮತ್ತು ಸಮೀಚೀನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವವನು².

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಾಧೀನ ಕಾಮಂ]

ಪ್ರ:- ಭಗವದಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಕಾಮಗಳ ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು 'ಪ್ರಜಹಾತಿಯದಾ ಕಾಮಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಪಾರ್ಥ ಮನೋಗತಾನ್ | ಆತ್ಮನ್ಯೇವಾತ್ಮನಾ ತುಷ್ಠಃ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞಸ್ತಧೋಚ್ಯತೇ' ಎಂಬ ಗೀತಾಶ್ಲೋಕವು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಸೌಧರಿ ಋಷಿಗಳು ಐವತ್ತು ದೇಹಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ಐವತ್ತು ಹುಡುಗಿಯರಿಂದ ಕೂಡಿ ಇದ್ದು, ಮಕ್ಕಳುಗಳನ್ನು ಪಡೆದದ್ದು ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ, ಇದು ಹೇಗೆ?

ಉ - ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮಾಧೀನ ಕಾಮವು ಇದ್ದೇ ಇರುವುದು ಆದರೂ ಪ್ರಾಯಃ ಅವರಿಗೆ ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಿಷಿದ್ಧಕಾಮಗಳು ಇರುವದಿಲ್ಲ ಎಂದೇ ಗೀತಾ ಶ್ಲೋಕದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

೨೯೫ ಕಾಮಕೃತ್

೧ (ಜೀವಾತ್ಮರಲ್ಲಿ) ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವವನು³

ಭಗವಂತನು ಇಚ್ಛಿಸಿದಂತೆಯೇ ಜೀವಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆ ಹುಟ್ಟುವುದು.⁴

1 'ಪ್ರಾಣಬುದ್ಧಿಮನಃ ಖಾನಿ ದೇಹಾಪತ್ಯಧನಾದಯಃ | ಯತ್ಸಂಪರ್ಕಾತ್ ಪ್ರಿಯಾ ಆಸನ್...' -ಅ. ನ್ಯಾ. 1-1-46

೮ 2 ದುರ್ಜನಾನಾಂ ಕಂ ಸುಖಂ ಆಮಂ ಸಮೀಚೀನಂ ಜ್ಞಾನಂ ಚ ಹಂತಿ ನಾಶಯತೀತಿ ಕಾಮಹಾ | ರಾಮೇತ್ಯತ್ರ ಸಮೀಚೀನಂ ಜ್ಞಾನಂ ಆಮಮಿತಿ ಉಲ್ಲಖಿತಮ್ |

೧ 3 ಜೀವಾತ್ಮಸು ಕಾಮಂ ಇಚ್ಛಾಂ ಕರೋತಿ ಉತ್ಪಾದಯತೀತಿ ಕಾಮಕೃತ್ |

4 ತತ್ಪ್ರಾಮಾದಸ್ಯ ಕಾಮಃ ಸ್ಯಾದ್....

-ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 6-1-5

೨ ವಿಷಯೇಚ್ಛಯೆನ್ನ ಉಂಟು ಮಾಡುವವನು¹

ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ ಹಾಗೂ ತಾಮಸ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಯಂತ್ರಿಸುವ² ಭಗವಂತನೇ ಅಯೋಗ್ಯರಲ್ಲಿ, ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲೂ ವಿಷಯೇಚ್ಛಯೆನ್ನ ಉಂಟುಮಾಡುವನು

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದೊಳಗೆ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಮೂಲಕ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನರೂಪಿ ಭಗವಂತನು ಕಾಮಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರೊಳಗೆ ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಕಾಮ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡಿ ಪುರುಷರಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಸಂತಾನಪರಂಪರೆ ಬೆಳೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವನು.³

ತನ್ನ ಮೋಹಿನೀಆವತಾರದಲ್ಲಿ—ಅಮೃತಕಲರವನ್ನು ದೃತ್ಯರಿದ ತನ್ನ ಕೈಗೆ ತಂದು ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ನಂದರ್ಯದಿಂದಾಗಿ ದೃತ್ಯರಿಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಕಾಮಭಾವನೆ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವನು⁴ ಮುಂದೆ ಆ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಬಯಸಿದ ರುದ್ರದೇವನಲ್ಲೂ ಕಾಮಭಾವನೆ ಯನ್ನು ಉದ್ದೀಪನಗೊಳಿಸಿರುವನು⁵

ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗೋಪಿಕಾ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಒಗ್ಗ ಕಾಮಭಾವನೆ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವನು 'ನಿನ್ನ ವ್ಯಾಮಿವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಲ್ಲಿ ಕಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವಿ'—

೨ 1 ಕಾನುಂ ವಿಷಯೇಚ್ಛಂ ಕರೋತಿ ಉತ್ಪಾದಯತೀತಿ ಕಾಮಕೃತ್ ।

2 'ಯೇ ಚೈವ ಸಾತ್ವಿಕಾ ಭಾನಾಃ ರಾಜಸಾಃ ತಾಮಸಾಶ್ಚ ಯೇ । ಮತ್ತ ಏವೇತಿ ತಾನ್ ವಿದ್ಧಿ .' -ಗೀ. 7-12

3 ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಾಂತಃ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷಸಾಪೇಕ್ಷಾ ಸೃಷ್ಟಿಃ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾತ್, ಕಾಮಾಂತರ್ಯಾಮೀ ಸ ಭಗವಾನ್ ಮಿಥೋ ರಾಗಂ ಜನಯಿತ್ವಾ ಪುಂಭ್ಯಃ ಸ್ತ್ರೀಷು ಸಂತಾನಪರಂಪರಾಂ ಸೃಜತಿ । -ಭಾವಪ್ರಕಾಶಿಕಾ (ಮ. ಭಾರ ತಾ ನಿ 1-9)

4 ಸಪ್ರೀಡಸ್ಥಿತಪಿಕ್ಷಿತಭ್ರೂವಿಲಾಸಾವಲೋಕನೈಃ ।

ದೈತ್ಯಯೂಥಪಚೇತಸ್ಸು ಕಾಮಮುದ್ದೀವಯನ್ ಮುಹುಃ ॥

-ಭಾಗ. 8-8-46

5 ತಯಾಪಹೃತವಿಜ್ಞಾನಸ್ತತ್ಕೃತಸ್ತರ ವಿಕೃತಃ ।

ಕಾಮಸ್ಯ ಚ ನಶಂ ನೀತಃ . ।

-ಭಾಗ. 8-12-25, 27

ಎಂಬುದಾಗಿ ಗೋಪಿಕಾಸ್ತ್ರೀಯರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು.¹

೩ (ಭಕ್ತರ) ಅಭಿಲಷಿತವಾದದ್ದನ್ನು ಪೂರೈಸುವವನು²

ಭಗವಂತನು ಅಮೃತದ ಬಗ್ಗೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆಶ್ವಾಸನೆ ನೀಡಿದನೆಂದು ತಿಳಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 'ಭೃತ್ಯಕಾಮಕೃತ್'—ಎಂದೇ ಅವನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ³

೪ (ದುಷ್ಟರ) ಅಭಿಲಷಿತವನ್ನೂ ಕೆಡಿಸುವವನು.⁴

೫ ಕಾಮದೇವನನ್ನೂ ಉತ್ಸಾದಿಸಿರುವವನು.⁵

ಕಾಮನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ರುಕ್ಮಿಣಿಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರುವನು.⁶ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನಾಮಕ

1 'ವನರುಹಾನನಂ. . . ದರ್ಶಯನ್ ಮುಹುರ್ಮನಸಿ ನಃ ಸ್ಮರಂ ನೀರ ಯಚ್ಛಸಿ'

-ಭಾಗ. 10-31-12

೩ 2 ಕಾಮಂ ಭಕ್ತಾಭಿಲಷಿತಂ ಕರೋತಿ (ಪೂರಯತೀತಿ ಯಾವತ್) ಕಾಮಕೃತ್ ।

-ವಿ. ರಾ.

* ಸತಾಂ ಮನೋರಥಂ ಕರೋತಿತಿ ಕಾಮಕೃತ್ ।

-ವಿ. ರಾ.

3 ಇತಿ ತದ್ವೈನ್ಯಮಾಲೋಕ್ಯ ಭಗವಾನ್ ಭೃತ್ಯಕಾಮಕೃತ್ ।

ಮಾ ಖಿದ್ಯತ ಮಿಥೋತ್ರಥಂ ನಃ ಸಾಧಯಿಷ್ಯೇ ಸ್ವಮಾಯಯಾ . . . ।

-ಭಾಗ. 8-8-37

೪ 4 ಕಾಮಂ ದುರ್ಜನಾನಾಂ ಕಾಮ್ಯಂ ಕೃಂತತಿ ಛಿನತ್ತೀತಿ ಕಾಮಕೃತ್ ।

೫ 5 ಕಾಮಂ ಕರೋತಿತಿ ಕಾಮಕೃತ್, ಕಾಮಹಿತಾ ।

-ವಾ. ರಾ.

* ಸ್ಮರಂ ಜನಯತೀತಿ ಕಾಮಕೃತ್ ।

-ವಿ. ರಾ.

6 ರುಗ್ಮಿಣ್ಯಾಂ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾಂ ಕಾಮೋ ಧೃತವ್ರತಃ ।

ಶಂಬರಾಂತಕರೋ ಜಜ್ಞೇ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಃ ಕಾಮದರ್ಶನಃ ।

-ಹ. ವಂ. ವಿಷ್ಣು ಪರ್ವ 104-2

ಭಗವದ್ರೂಪದ ಆವೇಶವುಳ್ಳದ್ದರಿಂದಲೇ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಎನಿಸಿರುವ¹, ಅವನನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮೂರು ಬಾರಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿರುವನು: ನಿತ್ಯಾದಿವಿಶೋಗಿನಿಯಾದ ರುಕ್ಮಿಣಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಕ್ರೀಡಿಸಿ ಒಮ್ಮೆ ಅವನನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದ್ದ²ರೆ, ಕೃಲಾಸಯಾತ್ರೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಾಮನನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿರುವನು ವಾಸುದೇವನಿಂದ ಆಗತಾನೇ ಹುಟ್ಟುವ ಕಾಮನಿಂದ ಹೊರತಾಗಿ ತಾನು ಯಾರಿಂದಲೂ ಮೃತನಾಗಬಾರದೆಂದು ಚತುರ್ಮುಖನಿಂದ ವರ ಪಡೆದಿದ್ದ, ವಕ್ರಾಸುರನ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ತನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕೃಲಾಸಪವರ್ತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಉದರದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಹೊರಬಿಡಿಸಿ ಅವನ ಮೂಲಕ ವಕ್ರಾಸುರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸುವನು ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಉದರದಿಂದಲೇ ಹೊರಬರಿಸಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದಂತಾಯಿತು ಇದಲ್ಲದೆ, ಪುನಃ ತನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಇರಿಸಿ, ರುಕ್ಮಿಣಿಯ ಮೂಲಕ ಕೂಡಲೇ ಉತ್ಪಾದಿಸುವನು³ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕಾಮನನ್ನು ಮೂರು ಬಾರಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿರ ವನು

೬ ಸೂಖಸ್ವರೂಪಿ ಮತ್ತು ಸಜ್ಜನರೆ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವವನು ಅಥವಾ ದುರ್ಜನರಿಗೆ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವವನು

1 ಚತುಸ್ತನೋರ್ಹರೇಃ ಪ್ರಭೋಸ್ತೃತೀಯರೂಪ ಸಂಯುತಃ | ತತಸ್ತದಾಹ್ವಯೋತ-
ಭವತ್..... -ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 17-182

2 ತಯಾ ರಮನ್ ಜನಾರ್ದನೋ ವಿಯೋಗಶೂನ್ಯಯಾ ಸದಾ |
ಅಥತ್ತ ಪುತ್ರಮುತ್ತಮಂ ಮನೋಭವಂ ಪುರಾತನಮ್ ||

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 17-181

3 ಯೋತಿಸುರೋ ವಕ್ರನಾಮಾತಸೀದನಭ್ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವರಾತ್ | ತದಾ ಜಾತಾ-
ದ್ವಾಸುದೇವಪುತ್ರಾತ್ಕಾಮಾದೃತೇ ಕೃಚಿತ್ | ತಂ ಹಂತುಮೇವ ಪುತ್ರಂ ಸ್ವಂ ಪ್ರದ್ಯು-
ಮ್ನಮುದರೇಽಪ್ಯ ಚ | ಆಯಾತ ಇಹ ತಂ ಚಾಪಿ ದದಾಹ ಸ್ತೋದರಾತ್ಸತಮ್ |
ನಿಸ್ಸಾರಯಿತ್ವಾ ಪುನಶ್ಚ ಸ್ತೋದರೇ ಪುತ್ರಂ ಸ್ಥಾಪಯಾಮಾಸ ಕೇಶವಃ | ಸದ್ಯೋ
ಗಭೃಂ ಪುನಸ್ತಂ ಚ ರುಗ್ಮಿಣ್ಯಾಂ ಜನಯಿಷ್ಯತಿ |

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 22-196.. .200

೬ 4 ಸೂಖರೂಪತ್ವಾತ್ ಕಮ್ | ಅಮಂ ಸಜ್ಜನಾನಾಂ ಅಜ್ಞಾನಂ ಕೃಂತತೀತಿ ದುರ್ಜನಾನಾಂ
ಅಜ್ಞಾನಂ ಕರೋತೀತಿ ನಾ ಅನುಕೃತ್ | ಕಂ ಚಾಸಾನಮಕೃಚ್ಚ ಕಾಮಕೃತ್ |

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ದ್ವಾರಾ ಭ್ರಾಂತಿ]

ಪ್ರ:- ಪರಮಾತ್ಮನು ಸ್ವಪ್ನಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಭಾಗವತ ತಾತ್ಪರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣೋದಾಹರಣಪೂರ್ವಕ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ತಾನು ಬದ್ಧನು, ಮೃತನು, ಜಾತನು ಇತ್ಯಾದಿ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗದೆ, ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಮಾಡುತ್ತಾನಲ್ಲ? ಇದು ಭಾಗವತ ತಾತ್ಪರ್ಯದ ಪ್ರಮಾಣ ವಚನದಿಂದ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವೇ?

ಉ.- ಪರಮಾತ್ಮನು ರಾಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ರಾಮನಿಗೆ ಸೀತಾವಿಯೋಗ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಮಾಯಾ ಎಂದು ಹೆಸರುಳ್ಳ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ದ್ವಾರಾ ಉಂಟುಮಾಡಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಭ್ರಾಂತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ದ್ವಾರಾ ಮಾಡಲ್ಪಡುವವು ಎಂದೇ ಸಿದ್ಧಾಂತ. ಆದುದರಿಂದ ಭಾಗವತತಾತ್ಪರ್ಯ ವಚನವು ಅನಿರುದ್ಧವು

೨೯೬ ಕಾಂತಃ

೧ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಪ್ರಿಯನಾಗಿರುವವನು¹

ನಮಗೆ ಪುತ್ರ, ಪಿತೃ, ಮುಂತಾದವೆಲ್ಲ ಪ್ರಿಯಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಭಗವಂತನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಿಯನು ಉಳಿದ ಪ್ರಿಯಪದಾರ್ಥಗಳೂ ನಮಗೆ ಪ್ರಿಯಗಳಿಂದಾಗುವುದು

೧ 1 ಸ್ವತಃ ಪ್ರಧಾನತತ್ತ್ವ ಪ್ರಿಯತ್ವಾತ್ ಕಾಂತಃ | 'ಹೃದಯಂ ಪ್ರಿಯಮುಚ್ಚಿತ್ಯಂ ಕಾಂತಮಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ'—ಅಭಿಧಾನಮ್ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 2-9-22) 'ಅಸಾಧಾರಣ್ಯೇನ ವ್ಯಪದೇಶಃ' ಇತಿ ಸ್ವತಃ ಪ್ರಧಾನತ ಇತಿ ಚ ಲಭ್ಯತೇ |

* 'ಕಮು ಕಾಂತಾ' ಕಾಂತಿರಿಚ್ಛಾ ಇಚ್ಛಾವಿಷಯತ್ವಾತ್ ಕಾಂತಃ |
-ಶೇ. ಚಂ.

2 ತದೇತತ್ ಪ್ರೇಯಃ ಪುತ್ರಾತ್ ಪ್ರೇಯೋ ವಿತ್ತಾತ್ ಪ್ರೇಯೋಽನ್ಯಸ್ಮಾತ್ ಸರ್ವಸ್ಮಾದಂತರತರಂ ಯದಯಮಾತ್ಮಾ....
-ಬೃ. ಉ. 3-5-2

ಸ ಏಷ ವಿಷ್ಣು ಭಗವಾನ್ ಪುತ್ರಾದ್ ವಿತ್ತಾತ್ ತಥಾಽತ್ಮನಃ | ಅನ್ಯಸ್ಮಾದಪಿ ಸರ್ವಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರೇಷ್ಠ ಏವ ಸ್ವಭಾವತಃ |
-ಅಧ್ಯಾತ್ಮ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ.)

ಅವನ ಇಚ್ಛೆಗನುಗುಣವಾಗಿ¹ ಅವನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದಾಗಿಯೇ ಉಳಿದ ಪ್ರಿಯಪದಾರ್ಥಗಳೂ ನಮಗೆ ಪ್ರಿಯ ಎನಿಸಿವೆ² ನಮಗೆ ಎಲ್ಲವುಗಿಂತ ಅಧಿಕಪ್ರಿಯರು ನಾವೇ ಆಗಿದ್ದು, ಹಾಗೆ ನಮಗೆ ನಾವು ಅಧಿಕಪ್ರಿಯರಾಗುವಂತೆ ಅವನೇ ಮಾಡಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಅವನಷ್ಟು ಪ್ರಿಯರಾದವರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಲ್ಲ.⁴ ಹೀಗಿದ್ದರೂ ತನಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರಿಯನಾದವನೆಂಬುದನ್ನು ಜೀವಾತ್ಮನು ತಿಳಿದಿರಲಾರ. ರಾಜನು ತನಗೆ ಪ್ರಿಯನಾರುವನೆಂಬುದು ಭೃತ್ಯನಿಗೆ ತಿಳಿದಿರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ತಾನೇ?⁵

1 ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷದಿ (4-4-4) ಯಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಃ ನೈತ್ರೇಯೀಂ ಪ್ರತಿ 'ನವಾ ಅರೇ ಪತ್ಯಃ ಕಾಮಾಯ ವತಿಃ ಪ್ರಿಯೋ ಭವತ್ಸಾತ್ಮನಸ್ತು ಕಾಮಾಯ ಪತಿಃ ಪ್ರಿಯೋ ಭವತಿ'—ಇತ್ಯಾದಿನಾ ಭಗವದಿಚ್ಛಾನುಗುಣ್ಯೇನೈವ ತದತಿರಿಕ್ತಂ ಪ್ರಿಯಂ ಭವತೀತಿ ಸಮರ್ಥಿತವಾನ್ ।

2 'ಪ್ರಾಣಬುದ್ಧಿಮನಃಸ್ವಾತ್ಮದೇಹಾಪತ್ಯಭನಾದಯಃ । ಯತ್ಸಂಪರ್ಕಾತ್ ಪ್ರಿಯಾ ಅಸನ್.. ' -ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 3-10-42)

3 'ಸರ್ವತೋಽಪಿ ಪ್ರಿಯೋ ಹ್ಯಾತ್ಮಾ ತಸ್ಯಾಪಿ ಪ್ರಿಯತಾಂ ಹರಿಃ ಅಪಾದಯತಿ . '

-ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 3-10-42)

* ಅತ್ಮನೋಽಪಿ ಪ್ರಿಯತ್ವಂ ತು ತೇನೈವ ಕೃತಮಂಜಸಾ ।

-ಆಧ್ಯಾತ್ಮ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 3-5-2)

* ವಿಷ್ಣೋರಿಚ್ಛಾಬಲೇನೈವ ಸ್ವಯಂ ಚ ಸ್ವಪ್ರಿಯೋ ಭವೇತ್ ।

-ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 4-4-5

4 ...ತತಃ ಕೋ ನೃಪರಃ ಪ್ರಿಯಃ । -ಅ. ವಾ. 1-1-46

* ಅಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರಿಯೇ ಪ್ರಿಯಂ ಸರ್ವಂ ತಸ್ಮಾದೇಕಃ ಪ್ರಿಯೋ ಹರಿಃ ।

-ಆಧ್ಯಾತ್ಮ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 3-5-2)

* ....ತಸ್ಮಾತ್ ಸ್ವಾತ್ಮನೋಽಪಿ ಪ್ರಿಯೋ ಹರಿಃ ।

-ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 3-10-42)

5 ಯಥಾ ರಾಜ್ಞಃ ಪ್ರಿಯತ್ವಂ ತು ಭೃತ್ಯೋ ನೇದ ನ ಚಾತ್ಮನಃ । ತಥಾ ಜೀವೋ ನ ಯತ್ಸಖ್ಯಂ ವೇತ್ತಿ ತಸ್ಮೈ ನನೋಽಸ್ತು ತೇ ।

-ಸ್ವಾಮಿ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 6-4-24)

೨ ಸುಂದರನಾಗಿರುವವನು.¹

‘ಸೌಂದರ್ಯಸಾರ’ ಎಂದೇ ಎನಿಸಿರುವ² ಭಗವಂತನು ಅತಿಸುಂದರನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ‘ಕಾಂತ’ ಎಂದೇ ನಾರಾಯಣ ಪಂಡಿತಾಚಾರ್ಯರು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವರು.³

೩ ಸುಖದ ಪರಮಾವಧಿ; ಪೂರ್ಣಸುಖಿಯು.⁴

ಭಗವಂತನು ಸುಖೋನ್ನತಿಯ ಕೊನೆಯ ಸೀಮೆಯಾದ್ದರಿಂದಲೇ ‘ಶಾಂತ’⁵ ‘ಶಾಂತಿ’⁶— ಎಂದೆನಿಸಿರುವನು.

೪ ಸುಖವೇ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು.⁷

ಭಗವಂತನು ಸುಖಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ‘ಕ’ ಎಂದು ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ‘ಶಬ್ದ ನಿರ್ಣಯ’ ನಿರ್ಣಯಿಸಿದೆ.⁸

೨ 1 ‘ಕಾಂತಂ ಮನೋರಮಂ ರುಚ್ಯಂ...’ ಇತಿ ಕಾಂತಶಬ್ದಸ್ಯ ಸುಂದರಾರ್ಥಕತ್ವಮಪಿ ವರ್ತತೇ |

2 ‘ಧ್ಯಾಯೇದ್ಧ ರಿನ್ನಣಿಭಿಃ ಜಗದೇಕವಂದ್ಯಂ ಸೌಂದರ್ಯಸಾರಂ...ಇಂದಿರೇಶಮ್’
- ಶಂ. ಸಾ. ಸಂ. 4-39

3 ‘ಕಾಂತಾಯ....ಶ್ರೀಪ್ರಾಣಿನಾಥಾಯ ನಮಸ್ಕರೋಮಿ’
-ಸು. ವಿ. 1-1

೩ 4 ಕಸ್ಯ ಸುಖಸ್ಯ ಅಂತಃ ಸೀಮಾ ಕಾಷ್ಠಾ |

5 ....ಶಾಂತಃ ಪೂರ್ಣಸುಖತ್ವತಃ | -ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 2-7-47)

6 ...ಶಾಂತಿನಾಮಾ ಸುಖೋನ್ನತೇಃ | ಅಂತಗತ್ಯಾತ್.... |
-ಬ್ರಹ್ಮಸಾರ (ತೈ. ಉ. ಭಾ. 1-14)

೪ 7 ಕಂ ಅಂತಃ ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಕಾಂತಃ | ‘ಅಂತಃ ಸ್ವರೂಪೇ ನಿಕಟೇ....’
ಹೇಮಚಂದ್ರಃ |

8 ‘ಅನಂದತ್ಯಾತ್ ಕ ಇತ್ಯುಕ್ತಃ....’ -ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯಃ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 5-7-3)

೫ ಸುಖಕ್ಕೆ ಅದಾನನ್ನಾ ನಮಗಿರವವನು¹

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸುಖಕ್ಕೆ ಭಗವಂತನೇ ನೆಲೆಯಾಗಿದ್ದು, ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ತೃಣದ ವರೆಗಿನ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಅವನ ಆನಂದದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನಷ್ಟೇ ಅನುಭವಿಸುವರು².

೬ (ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳ) ಸುಖದ ನಿರ್ಣಯ ಉಳ್ಳವನು³

ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರ್ಯಾರಿಗೆ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಸುಖ ಎಂಬುದು ಭಗವಂತನಿಂದ ನಿರ್ಣೀತವಾಗಿದೆ.

೭ (ಅನುರದ) ಸುಖವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವವನು⁴

೮ (ರಾಮಾದತಾರದಲ್ಲಿ ನೇತನಿರ್ಮಾಣದ ಮೂಲಕ) ಸಮುದ್ರದ ಜಲವನ್ನು ಬಂಧಿಸಿರುವವನು⁵

೫ 1 ಕಸ್ಯ ಸುಖಸ್ಯ ಅಂತಃ ವಾಸಸ್ಥಾನಂ ಕಾಂತಃ | 'ಅಂತಃ ಸ್ಥಾನಂ...'

-ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 6-3-16

2 ಲಕ್ಷಣಂ ವರಮಾನಂದೋ ವಿಷ್ಣೋರೇವ ನ ಸಂಶಯಃ |

ಅನ್ಯಕ್ತಾದಿ ತೃಣಾಂತಾಸ್ತು ವಿಪುಲಾನಂದಭಾಗಿನಃ |

-ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತ (ಬ್ರ ಸೂ ಭಾ.1-2-15)

ವಿಪುಲೈಶ್ಚ ಪ್ರತಿಬಿಂಬತ್ವಂ ಶ್ರುತಿಷೂಕ್ತಂ ಸರ್ವಶಃ |

-ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ 5-6-1)

೬ 3 ಕಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಂ ಸುಖಸ್ಯ ಅಂತಃ ನಿರ್ಣಯಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಕಾಂತಃ |

೭ 4 ಕಸ್ಯ ಅಸುರಾಣಾಂ ಸುಖಸ್ಯ ಅಂತಃ ನಾಶಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ |

-ಸ. ಸಂ.

೮ 5 ಕಂ ಸಮುದ್ರಸ್ಯ ಜಲಂ ಅಂತತಿ ಬದ್ಧಾತಿತಿ ಕಾಂತಃ | '...ಕಂ ಶಿರೋಽಂಬುನೋ'

-ಅ. ಕೋ. | 'ಅತಿ ಬಂಧನೇ' |

೯ ಯಮನನ್ನು ಅಥವಾ ವಾಯುವನ್ನು ಅಥವಾ ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸುವವನು¹

ಜಗತ್ಸಂಹಾರಕನಾದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಯಮನು ವ್ಯಂಜನರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುವನೆಂಬುದಾಗಿ ಕಾರಕೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ. ವಾಯುದೇವನಿಗೆ ಅರ್ಧಾತ್ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ನಾಶವಿದ ಎಂದು ಈಶಾವಾಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ತು ತಿಳಿಸಿದೆ.

೧೦ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಅಥವಾ ವಾಯುದೇವನಿಗೆ (ವಿಶೇಷವಾಗಿ) ಪಾಸಸ್ಥಾನ ಎನಿಸಿರುವವನು

[ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಒಳಗಿನೆಯ 'ಕಾಂತ' ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು]

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯನೆಂದು ಗೊತ್ತು]

ಪ್ರ.- ನಮಗ ಯಾವುದು ಪ್ರಿಯವೋ ಅದು ನಮಗ ಪ್ರಿಯವೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಪ್ರಿಯತ್ವವು ಜ್ಞಾತೃಕಸತ್ ಆಗಿದೆ ಆದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಕಾಂತನು—ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವುದು? ಅವನು ಪ್ರಿಯನೆಂದು ನಮಗೆ ಅನುಭವವು ಇಲ್ಲವಲ್ಲ?

ಉ - 'ಪ್ರಿಯೋ ಹಿ ಜ್ಞಾನಿನೋಽತ್ಯರ್ಥಂ' ಎಂಬ ಗೀತಾದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರಿಯನೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ ಜ್ಞಾನವು ಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನ ಎಂದು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರವುಳ್ಳದ್ದು. ಪರಮಾತ್ಮನು ಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೂ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರಿಯನು ಆ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಪರಮಾತ್ಮನು ನಮಗೆ ಪ್ರಿಯನೆಂದು ಗೊತ್ತು ಇದೆ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಉಂಟಾಗಲು ಕಾರಣವಾದ ಜ್ಞಾನವು

೯ 1 ಕಸ್ಯ ಯಮಸ್ಯ ಸಮೀರಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವಾ ಅಂತಃ ನಾಶಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಕಾಂತಃ ।
'ಕೋ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಸಮೀರಾತ್ಕಯಮದಕ್ಷೇಷು ಭಾಸ್ಕರೇ...' -ಮೇದಿನೀ ।

2 'ವ್ಯುತ್ಕ್ರಯ್ಯಸ್ಯೋಪಸೇಚನಂ...' -ಕಾ. ಉ. 1-3-25

3 ....ಅಭೇದಂ ಭಸ್ಮಾಂತಂ ಶರೀರಮ್ । -ಈ. ಉ 2-3

೧೦ 4 ಕಸ್ಯ ಮಾರುತಸ್ಯ ವೇಧಸೋ ವಾ ಅಂತಃ ಪಾಸಃ ಕಾಂತಃ । 'ಅಂತಃ ಸ್ಥಾನಂ ಸ್ಥಲಂ ಪಾಸಃ ಪ್ರದೇಶ ಇತಿ ಚೋಚ್ಯತೇ' -ಬೃ. ಉ. ಭಾ 6-3-16

ಇಲ್ಲಿ ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರಿಯನಾಗಿಲ್ಲ ಯಾವಾಗ ಅವರು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಆಗುತ್ತಾರೋ ಆಗ ಅವರಿಗೂ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರಿಯನಾಗುತ್ತಾನೆ.

೨೯೨ ಕಾಮಃ

೧ ಅಪರಿಮಿತ ಅನಂದ ಸ್ವರೂಪಿ¹

ಮಹಿದಾಸರೂಪಿ ಭಗವಂತನು ರಮಾದೇವಿಗೆ ತನ್ನ ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರು ನಾಮಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ್ದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 'ಕಾಮ' ಎಂಬುದೂ ಒಂದು.² 'ಅಮೇಯಾನಂದರೂಪಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ಕಾಮ ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಐತರೇಯಸಂಹಿತೆ ವಿವರಿಸಿದೆ.³

೨ ಸುಖಿಸ್ವರೂಪಿ ಹಾಗೂ ಅಪರಿಮಿತನಾಗಿರುವವನು.⁴

ಭಗವಂತನು ಅನಂದರೂಪಿ ಹಾಗೂ ಅಪರಿಮಿತನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ರಾಮ ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಶಾಂಡಿಲ್ಯಶಾಖೆ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.⁵

೧ 1 ನ ವಿದ್ಯತೇ ನಾ ಪರಿಮಿತಿ ಅಸ್ಯೇತಿ ಅಮಃ | ಕೇನ ಅಮಃ ಕಾಮಃ | ಅಪರಿಮಿತಸುಖ ಇತಿ ಯಾವತ್ | -ವಿ. ರಾ.

2 'ಯದೇತದ್ಧೃದಯಂ ಮನಶ್ಚೈತತ್ ..ಕಾಮಃ ಸರ್ವಾಣ್ಯೇವೈತಾನಿ ಪ್ರಜ್ಞಾನಸ್ಯ ನಾಮಧೇಯಾನಿ ಭವಂತಿ' -ಐ ಉ 2-5-1-2

3 'ಆಯಂ ವಿಷ್ಣುರ್ಹಿ ಕಿಂರೂಪ ಉಪಾಸ್ಯೋಽಸ್ಮಾಭಿರಚ್ಯುತಃ | ಇತ್ಯಪ್ಯಚ್ಛದ್ ರಮಾ ಲೇವೀ ಮಹಿದಾಸಂ ಜನಾರ್ದನಮ್ | ಆಹ ತಾಂ ಮಹಿದಾಸೋಽಥ ..ಅಮೇಯಾನಂದ ರೂಪತ್ವಾತ್ ಕಾಮ ಇತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ' -ಐತರೇಯಸಂಹಿತಾ (ಐ. ಉ. ಭಾ.)

೨ 4 ಸುಖರೂಪತ್ವಾತ್ ಕಃ | ನ ವಿದ್ಯತೇ ನಾ ಮಾನಂ ಮಿತಿಯಸ್ಯ ಸಃ ಅಮಃ | ಕಶ್ಚಾ-ಸಾಮಶ್ಚ ಕಾಮಃ | ರಾಮೇತ್ಯಸ್ಯ 'ರಶ್ಚ ಅಮಶ್ಚೇತಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಃ' ಇತಿ ಯಥಾ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯೇಃ ಪ್ರದರ್ಶಿತಂ (ಗೀ. ಭಾ. 10-31) ತಥಾಽತ್ರಾಪಿ |

5 'ಅನಂದರೂಪೋ ನಿಷ್ಪರೀಮಾಣ ಸತ್ವಃ ತೇನ ರಾಮಃ'

-ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಶಾಖಾ (ಗೀ. ಭಾ. 10-31)

೩. ಪೂರ್ಣವಾದ ಸುಖ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಉಳ್ಳವನು¹

ಭಗವಂತನು ನಿತ್ಯಪೂರ್ಣ ಸುಖಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ರಾಮ ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಸ್ವಾಂದ ತಿಳಿಸಿದೆ²

೪. ಜೀವರ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವವನು³

ಜೀವಾತ್ಮರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವಂತೆ ಭಗವಂತನು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವುದಾದರೂ, ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅವಿರುದ್ಧ ಇಚ್ಛೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಮನಾಮಕ ಭಗವದ್ವಿಭೂತಿರೂಪವಿದ್ದು, ಆ ಇಚ್ಛೆಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ಉಪಾಸಿಸಬೇಕೆಂದು ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು⁴.

೬. 1 ಕಾಮ ಇತ್ಯತ್ರ ಮಧ್ಯಗತ ಆಕಾರೋ ದೇಹಲೀದೀಪ ಇವ ಪೂರ್ವಂ ಪರಸ್ತಚ್ಚಾನೈತಿ |
ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ಪೂರ್ಣಂ ಕಂ ಸುಖಂ ಮಾ ಜ್ಞಾನಂ ಚ ಯಸ್ಯಾಸೌ ಕಾಮಃಪೂರ್ಣ-
ಸುಖಜ್ಞಾನಃ | -ಬ. ಗೋ. ಟಿ. ಅಧಾರೇಣ

2 ನಿತ್ಯಪೂರ್ಣಸುಖಜ್ಞಪ್ತಿಸ್ವರೂಪೋಽಸೌ ಯತೋ ವಿಭುಃ | ಅತೋಽಸ್ಯ ರಾಮ
ಇತ್ಯಾಖ್ಯಾ . -ಸ್ವಾಂದ (ಭಾಗ ತಾ. ನಿ. 9-9-16)

ರಾಮ ಇತ್ಯತ್ರ ಮಧ್ಯಗತ ಆಕಾರೋ ದೇಹಲೀದೀಪ ಇವ ಪೂರ್ವಂ ಪರಸ್ತಚ್ಚಾನೈತಿ
ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ಪೂರ್ಣಂ ರಂ ರಮಣಂ ಸುಖಂ ಮಂ ಜ್ಞಾನಂ ಚ ಯಸ್ಯಾಸೌ ರಾಮಃ ನಿತ್ಯ
ಪೂರ್ಣಸುಖಜ್ಞಾನರೂಪಃ | -ಬ. ಗೋ. (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. ಟಿ.)

೪. 3 ಕಾಮಯತೇ ಲೋಕಃ ಇಚ್ಛತಿ ಅಸ್ಮಾದಿತಿ ಕಾಮಃ | '..ಲೋಕಶ್ಚೈತಸ್ಮಾದ್ ರಮತೇ
ತೇನ ರಾಮಃ' ಇತಿ ರಾಮಶಬ್ದಃ ಶಾಂಡಿಲ್ಯಶಾಖಾಯಾಂ (ಗೀ. ಭಾ. 10-31) ಯಥಾ
ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಸ್ತದ್ವದಯಮಪಿ |

4 ಧರ್ಮಾವಿರುದ್ಧೋ ಭೂತೇಷು ಕಾಮೋಽಸ್ಮಿ ಭರತವರ್ಷಭ |

-ಗೀ. 7-11

‘ಧರ್ಮಾವಿರುದ್ಧಃ’... ಇತ್ಯಾದ್ಯುಪಾಸನಾರ್ಥಮ್ | ಉಕ್ತಂ ಚ ಗೀತಾಕಲ್ಪೇ—

‘ಧರ್ಮಾವಿರುದ್ಧಃ ಕಾಮೋಽಸಾವುಪಾಸ್ಯಃ ಕಾಮಮಿಚ್ಛತಾ...’

-ಗೀ. ಭಾ.

೫ (ಇಷ್ಟವಾಗಿ ಅಥವಾ ಇಷ್ಟಸಾಧನವಾಗಿ) ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತರಿಂದಲೂ ಇಚ್ಛಿಸಲ್ಪಡುವವನು.¹

ಏಕಾಂತಭಕ್ತರು ಭಗವಂತನನ್ನು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟು ಬಯಸಿದರೆ ಉಳಿದ ಭಕ್ತರು ಭಗವಂತನನ್ನು ಮೋಕ್ಷಾದಿ ಇಷ್ಟಗಳ ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ಬಯಸುವರು. ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಎಲ್ಲ ಭಕ್ತರೂ ಇಚ್ಛಿಸುವರು. ಭೀಮಸೇನನು ಕಾಮಪುರುಷಾರ್ಥದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ವಿವೇಚಿಸುತ್ತ ಕಾಮ್ಯವನ್ನೇ ಕಾಮ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡಲ್ಲಿ, ತನಗೂ, ಉಳಿದವರಿಗೂ ಕಾಮ್ಯನಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನೂ 'ಕಾಮ' ಎಂದೆನಿಸುವನೆಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವನು.² ಪ್ರಾಯಶಃ ಯಾವುದೇ ಪದಾರ್ಥ ಕಾಮಿತ ಪಾದದ್ದಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವುದು ಪ್ರೀತಿಯಾದರೂ ಕಾಮಿತನಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಬದಲಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ವರ್ಧಿಸುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಧರ್ಮಾವಿರುದ್ಧ ಕಾಮ ಎಂದೆನಿಸಿರುವನು.³ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲೇ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ತಾನು ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ 'ಧರ್ಮಾ ವಿರುದ್ಧಕಾಮ'ನಾಗಿ ಇರುವೆನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು.⁴

೬ (ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೆ) ಉಪದೇಶಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಸಮೀಚೀನವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು.⁵

೭ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಅಥವಾ ವಾಯುವಿಗೆ ಸಮೀಚೀನವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು.⁶

೫ 1 ಕಾಮ್ಯತ ಇಷ್ಟತ್ರೇನ ವಾ ಇಷ್ಟಸಾಧನತ್ರೇನ ವಾ ಸರ್ವೈರಿಷ್ಟತ ಇತಿ ಕಾಮಃ ।

2 ಕಾಮ್ಯಂ ಹಿ ಕಾಮಾಭಿಧನಾಹುರಾಯಾಃ .. ಪರಾತ್ಪರೋಽವ್ಯಾದಿಪ್ರಮಾನ್ ಹರಿಶ್ಚ ಸ್ವಸ್ಯೇತರೇಷಾಮಪಿ ಕಾಮ್ಯ ಏವ । -ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 19-58

3 ಪ್ರಾಯೋ ಹಿ ಕಾಮಿತಾ ಅರ್ಥಾ ಧರ್ಮಂ ಹನ್ಯುರ್ಹರಿಃ ಪುನಃ । ನ ಧರ್ಮಹಾನಿಕೃತ್ ಕಿಂಶು ಕಾಮಿತೋ ಧರ್ಮವೃದ್ಧಿಕೃತ್ । ಧರ್ಮಾವಿರುದ್ಧಕಾಮೋಽತೋ ವಿಷ್ಣು - ಭೂತೇಷು ಸಂಸ್ಥಿತಃ -ಗೀ. ತಾ 7-11

4 ಧರ್ಮಾವಿರುದ್ಧೋ ಭೂತೇಷು ಕಾಮೋಽಸ್ಮಿ ಭರತರ್ಷಭ । -ಗೀ. 7-11

೬ 5 ಕಾಯತಿ ಶಬ್ದಂ ಕರೋತಿ, ಉಪದಿಶತೀತಿ ಯಾವತ್ ಈ 'ಕೈ ಶಬ್ದೇ' ।

ಆ, ಸಮೀಚೀನಂ ಮಂ ಜ್ಞಾನಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಆಮಃ । ಕಶ್ಚಾಸಾವಾವಶ್ಚ ॥

೭ 6 ಕಸ್ಯ ಚತುರ್ಮುಖಸ್ಯ ಮಾರುತಸ್ಯ ವಾ ಆ ಸಮೀಚೀನಂ ಮಂ ಜ್ಞಾನಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಕಾಮಃ ।

೮ ವಾಯುದೇವನಿಗೆ ಸಮೀಚೀನವಾದ ಬಲವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು. ¹

೯ ಸುಖಿಸ್ವರೂಪಿಗಳಾದ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಗೆ (ಅವರವರ) ಯೋಗ್ಯತೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಸಮೀಚೀನವಾದ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು—ಅವಧಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು. ²

೧೦ ಜಲದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಉತ್ಪಾದಿಸಿರುವವನು. ³

ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಭಗವಂತನು ತನಗೆ ಶರೀರದಂತಿರುವ ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿರಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಜಲವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವನು ಹೀಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸುತ್ತ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟವುಗಳಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ನೀರು ಅರ್ಕ ಎಂದೇ ಎನಿಸಿದೆ. ಹೀಗೆ ಜಲವು ಭಗವಂತನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಪಾಯಿತೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಮುಕ್ತನಾಗುವನು ಸುಖಿಯಾಗುವನು. ⁴

೮ 1 ಕಸ್ಯ ಮಾರುತಸ್ಯ ಆ ಸಮೀಚೀನಾ ಮಾ ಮಾನಂ ಬಲವಿತಿ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಕಾಮಃ |
'ಮಾನಂ . ಬಲಂ ಚ ಕೃಚಿದುಚ್ಯತೇ' -ಶಬ್ದಾರ್ಥಯ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ 3-2-5)

೯ 2 ಕಾನಾಂ ಸುಖಾತ್ಮನಾಂ ಮುಕ್ತಾನಾಂ ಆ ಸಮೀಚೀನಾ ಮಾ ಮಾನಂ ಮರ್ಯಾದಾ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಕಾಮಃ | 'ಮಾನಂ . ಮರ್ಯಾದಾ ಚೈವ ಕಥ್ಯತೇ' -ಶಬ್ದಾರ್ಥಯ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 3-2-5)

೧೦ 3 ಕಸ್ಯ ಅಂಬುನಃ ಆ ಸಮೀಚೀನಾ ಮಾ ಮಾನಂ ಉತ್ಪಾದನಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸ ಕಾಮಃ |
'ಕಂ ಶಿರೋಽಂಬುನೋಃ' —ಅ. ಕೋ. | 'ಮಾನಂ . ಉತ್ಪಾದನಂ ಚ..... ಕೃಚಿದುಚ್ಯತೇ' |

4 '...ತನ್ನನೋಕ್ತಕುರುತ ಆತ್ಮನೀ ಸ್ಯಾಮಿತಿ ಸೋರ್ಚನ್ನಚರತ್ ತಸ್ಯಾರ್ಚತ ಆಪೋಃ-
ಜಾಯಂತಾರ್ಚತೋ ಹವೈ ಮೇ ಕಮಭೂದಿತಿ ತದೇವಾರ್ಕಸ್ಯಾರ್ಕತ್ವಂ ಕಂ ಹವಾ
ಅಸ್ಮೈ ಭವತಿ ಯ ಏವಮೇತದರ್ಕಸ್ಯಾರ್ಕತ್ವಂ ವೇದ'

-ಬೃ. ಉ. 3-2-1

ಐಚ್ಛದ್ ವಿಷ್ಣುರದೇಹಃ ಸನ್ ದೇಹನಾನ್ ಸ್ಯಾಮಿತಿ ಪ್ರಭುಃ | ಯತೋ ದೇಹ ಇದಂ
ಸರ್ವಂ ತಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋರದೇಹಿನಃ | ತದ್ವಶತ್ವಾತ್ ಸ್ವಯಂ ದೇವಶ್ಚಿದಾನಂದಶರೀರಕಃ |

೧೦ ಕುಸ್ತಿತವಾದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿಡುವವನು¹

ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಅನುಭವಗಳನ್ನು ನೀಡುವಂತೆ ವಿವರೀತ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ತಾನೇ ನೀಡುವುದಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು²

೧೧ ಕಾಮದಲ್ಲಿದ್ದು ಕಾಮವನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವ ಕಾಮನಾದುಕನರಿ.

ಬಗವಂತರು ಕಾಮದ್ವಿಪ್ಲವ ಕಾಮವನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತ ಕಾಮನಾಮಕನಾಗಿ ಇರುವನೆಂಬ ದಾಗಿ 'ಸತ್ಯಸಂಹಿತೆ' ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದೆ³. ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನು ತನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗ ಧೃವನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತ, ಕೆಲವು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಭಗವಂತನನ್ನು ಕಾಮ ಎಂದೂ ಕರೆಯುವರೆಂದು ತಿಳಿಸಿರುವನು⁴ ಮಹಾಸಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ ಹಾಗೂ ಅನಿರುದ್ಧರೂಪಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕಾಮ ಎಂದೇ ಹೆಸರಿಸಿ, ಅಂತಹ ಕಾಮನಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲವೂ ಉದಯವುದೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ⁵

ಸೋತ್ಮಾನಮರ್ಚನ್ನಚರದಪ್ಸೃಷ್ಟ್ಯರ್ಥಂ ಜನಾರ್ದನಃ | ಯತ್ ಕರ್ಮನ್ ಯತ್ ಸೃಜೇದೀಶಸ್ವದ್ ಭವೇದ್ಧಿ ತದಾತ್ಮಕಮ್ | ಅರೋಽರ್ಚತೋ ಯತೋ ಜಾತಾ ಅಪೋಃ-
ತೋಽರ್ಚನಸಾಧನಃ | ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ)

'ಅಪಾಂ ಹಿ ಸುಖಹೇತೂನಾಂ ನೇದ ವಿಷ್ಣೋ ಜ' ನಿಂ ಹಿ ಯಃ | ಸ ಮುಕ್ತಃ ಸುಖಭಾಗೇವ ಸ್ಯಾತ್ ವಿಷ್ಣೋಸ್ತು ಪ್ರನಾದತಃ' ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ.)

೧೧ 1 'ಕೇತಿ ಕುಸ್ತಿತವಾಚೀ ಸ್ಯಾತ್ (ಗೀ. ತಾ. 2-70) ಇತ್ಯುಕ್ತದಿಶಾ ಕಂ ಕುಸ್ತಿತಂ ಆಮಂ ಅಜ್ಞಾನಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಕಾಮಃ |

2 'ಸರ್ವಸ್ಯ ಚಾಹಂ ಹೃದಿ ಸನ್ನಿವಿಷ್ಟೋ ಮತ್ತಃ ಸ್ಮೃತಿರ್ಜ್ಞಾನಮಪೋಹನಂ ಚ' -ಗೀ. 15-15
ಮತ್ತಃ ಏವ ಚ. ಅಪೋಹನಂ ವಿಪರ್ಯಯಶ್ಚ ಭವತಿ |
-ಗೀ. ೧

೧೧ 3 ಕಾಮಕರ್ಮಸುಭಾವೇಷು ಕಾಲೇ ಚಾವಸ್ಥಿತೋ ಹರಿಃ | ಸರ್ವಕಾರಣಭೂತಃ ಸಂತತ-
ನ್ನಾನ್ಯಾಽಭಿಧೀಯತೇ' -ಸತ್ಯಸಂಹಿತಾ (ಭಾಗ. ತಾ. ೧. 4-10-52)

4 ...ಏನಂ...ಕಾಮಮುತಾಪರೇ -ಭಾಗ. 4-10-52

5 ಕಾಮೋಽಕಾರ್ಷೀತ್ ಕಾಮಃ ಕರೋತಿ ನಾಹಂ ಕರೋಮಿ ಕಾಮಃ ಕರ್ತಾ ನಾಹಂ
ಕರ್ತಾ ಕಾಮಃ ಕಾರಯಿತಾ ನಾಹಂ ಕಾರಯಿತಾ | ಏಷ ತೇ ಕಾಮ ಕಾಮಾಯ ಸ್ವಾಹಾ
-ಮ. ನಾ ಉ-6

೧೩ ವಾಯುದೇವನ ಮೂಲಕ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವವನು¹.

ಭಾರತೀದೇವಿಯ ನಾಥನಾದ ವಾಯುದೇವನೇ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನ ಬಳಿಗೆ ಒಯ್ಯಬೇಕು ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ಹಾಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲ²

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಏಕಾಂತಭಕ್ತರ ವಿವಕ್ಷೆ]

ಪ್ರ.- ಮಹಾಭಾರತದ ಕಥೆ—ಧರ್ಮರಾಜನು ತನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರು ಸೇರಿದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮ, ಅರ್ಥ ಕಾಮ ಮೋಕ್ಷ ಎಂಬ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಭೀಮಸೇನನು ಕಾಮವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ ಅನಂತರ ಧರ್ಮರಾಜನು ಮೋಕ್ಷವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಹೇಳಿದನು ಭೀಮನು ಕಾಮ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಧರ್ಮರಾಜನ ಮತಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿಲ್ಲವಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಭೀಮನ ಮತವನ್ನು ಧರ್ಮರಾಜನು ಖಂಡಿಸಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕಥಾ ಇದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ—ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಮ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂಬ ಭೀಮನ ಮತವು ಮೋಕ್ಷವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಧರ್ಮರಾಜನ ಮತಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧ ಏಕೆ ಆಗಿಲ್ಲ?

ಉ.- ಭೀಮಸೇನನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಭಕ್ತನು ಏಕಾಂತ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವೂ ಕೂಡ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸದಾ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಿಗುತ್ತಾನೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿತ ಅವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವು ಸ್ವರಸ ಸುಂದರವಲ್ಲ ಕಾಮ ಎಂದರೆ ಪರಮಾನಂದಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಭೀಮಸೇನನು ಕಾಮವು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಏಕಾಂತಭಕ್ತರ ವಿವಕ್ಷೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ ಇದು ಸಂಪುತ ವಾಯಿತು. ಏಕಾಂತಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಧರ್ಮರಾಜನು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು

೧೩ 1 ಕೇನ ವಾಯುನಾ ಅಮೃತೇ ಗಮ್ಯತ ಇತಿ ಕಾಮಃ । 'ಅಮ ಗತ್ಯಾ ದಿಷು'

-ಸ. ಸಂ.

2 ವಿದ್ಯುತ್ಪ್ರತಿರ್ವಾಯುರೇವ ನಯೇದ್ ಬ್ರಹ್ಮನ ಚಾಪರಃ ।

ಕುತೋಕ್ತಸ್ಯ ಭವೇಚ್ಛಕ್ತಿ ಸ್ತಮೃತೇ ಪ್ರಾಣನಾಯಕಮ್ ॥

-ಸ. ಸಂ ಉದ್ಯುತಾ ಸ್ತುತಿಃ ।

೨೯೮ ಕಾಮಪ್ರದಃ

೦ (ಭಕ್ತರ) ಅಭಿಲಷಿತಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೀಡುವವನು¹.

ಶ್ರೀ ನೃಸಿಂಹರೂಪಿ ಭಗವಂತನು ಪ್ರಹ್ಲಾದನೆದುರು ತಾನು ನರರ—ಭಕ್ತಜನರ ಕಾಮಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸುವವನೆಂಬುದಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವನು² ಸಜ್ಜನರ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವವನು ಶ್ರೀಹರಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು³ ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನರು ದೇವತೆಗಳು. ಇವರು ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದದ್ದನ್ನೇ ಬಯಸುವರು, ಎಂದೂ ಅಪ್ರಿಯವಾದದ್ದನ್ನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಅವರ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ನಿಯತವಾಗಿ ಪೂರೈಸುವನು. ದೇವತೆಗಳು ಒಂದು ವೇಳೆ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಅಪ್ರಿಯವಾದದ್ದನ್ನು ಬಯಸಿದಲ್ಲಿ, ಅವರ ಹಿತೈಷಿಯಾದ ಭಗವಂತನು ಅವರಿಗೆ ಆ ಬಯಕೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ—ಎಂದು ತಂತ್ರಭಾಗವತ ತಿಳಿಸಿದೆ⁴.

೨ ಅಪ್ರಮಿತ ಸುಖಿಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಕಾಮ ಎನಿಸಿರುವ ತನ್ನನ್ನು (ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ) ನೀಡುವವನು⁵

‘ತನ್ನ ಪಾದಕಮಲಗಳನ್ನು ಭಜಿಸುವವರಿಗೆ ತನ್ನನ್ನೇ ನೀಡುವ ಭಗವಂತನು ತನ್ನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವವರಿಗೆ ಇಷ್ಟಗಳಾದ ಅರ್ಥಕಾಮಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾರನೇ?’—ಎಂಬುದಾಗಿ ಸುದಾಮನ ಪತ್ನಿ ಅವನೆದುರು ಸಮರ್ಥಿಸಿರುವಳು.

೦ 1 ಕಾಮಾನ ಭಕ್ತಾನಾಂ ಕಾಮ್ಯಾನ್ ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ದದಾತೀತಿ ಕಾಮಪ್ರದಃ |

2 ಕಾಮಪೂರೋತ್ತಮ್ಯಹಂ ನೃಣಾಮ್ | -ಭಾಗ. 7-9-52

3 ‘ಜಯಂತಿ ಹರಿರಚಿಂಕೃಃ ..ಅಭೀಷ್ಟಾನಾಪ್ತಿದಸ್ಸಜ್ಜನಾನಾಮ್’
-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 2-1

4 ‘ವಿಷ್ಣೋಃ ಪ್ರಿಯಂ ಕಾಮಯಂತಿ ದೇವಾ ನೈವಾಪ್ರಿಯಂ ಕೃಚಿತ್ | ಯದ್ಯಪ್ರಿಯಂ ಕಾಮಯಂತಿ ನ ರಾತೀಶೋ ಹಿತೋ ಯತಃ’
-ತಂತ್ರಭಾಗವತ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 6-9-49)

೨ 5 ಕೇ ಅಮೃತ್ಯಾತ್ ಅನಿಶಸುಖತ್ವಾತ್ ಕಾಮಃ ಭಗವಾನ್ | ತಂ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂ ಸ್ವಭಕ್ತೇ-
ಭ್ಯಃ ಪ್ರದದಾತೀತಿ ಕಾಮಪ್ರದಃ |

6 ಸ್ಮರತಃ ಪಾದಕಮಲಮಾತ್ಮಾನಮಪಿ ಯಚ್ಛತಿ | ಕಿಂಸ್ತರ್ಥಕಾಮಾನ್ ಭಜತೋ ನಾತ್ಯ-
ಭೀಷ್ಟಾನ್ ಜಗದ್ಗುರುಃ -ಭಾಗ. 10 80 11

೩ ಸುಖ ಹಾಗೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಜ್ಞಾನ ಇವುಗಳನ್ನು (ಯೋಗ್ಯರಿಗೆ) ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೀಡುವವನು¹

೪ (ದರ್ಜನರ) ಅಭಿಲಾಷಿತಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೆಡಿಸುವವನು²,

೫ (ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ) ಸುಖ ಹಾಗೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಜ್ಞಾನ ದೊರಕದಂತೆ ಮಾಡುವವನು³.

೬ (ಯೋಗ್ಯರ) ಕುಸ್ಥಿತ ಇಚ್ಛೆಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಖಂಡಿಸುವವನು⁴.

ಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಇಚ್ಛೆಗಳು ಬರದಂತೆ ಭಗವಂತನು ರಕ್ಷಿಸುವನು ಆದುದರಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರನಾದ ಸನತ್ಕುಮಾರನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಯ ಶರೀರವುಳ್ಳ ಸನತ್ಕುಮಾರನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ನನ್ನನ್ನು ಆಯೋಗ್ಯ ಕಾಮನೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲಿ—ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲಾಗಿದೆ⁵

೭ (ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ) ಕುಸ್ಥಿತೇಚ್ಛೆಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೀಡುವವನು⁶

೩ 1 ಕಂ ಸುಖಂ ಆಮಂ ಸಮೀಚೀನಂ ಜ್ಞಾನಂ ಚ ಕಾಮೇ | ತೇ ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ದದಾತೀತಿ ಕಾಮಪ್ರದಃ |

೪ 2 ದುರ್ಜನಾನಾಂ ಕಾಮಾನ್ ಕಾಮ್ಯಾನ್ ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ದ್ಯುತಿ ಖಂಡಯತೀತಿ ಕಾಮಪ್ರದಃ |

೫ 3 ಕಂ ಸುಖಂ ಆಮಂ ಸಮೀಚೀನಂ ಜ್ಞಾನಂ ಚ ಕಾಮೇ | ದುರ್ಜನಾನಾಂ ತೇ ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ದ್ಯುತಿ ಖಂಡಯತೀತಿ ನ ಪ್ರಾಪಯತೀತಿ ಯಾವತ್, ಕಾಮಪ್ರದಃ |

೬ 4 'ಕೇತಿ ಕುಸ್ಥಿತಮಾಚೀ ಸ್ಯಾತ್ ಕುಸ್ಥಿತಂ ಮಾನಮೇವ ತು | ಕಾಮಃ....' (ಗೀ. ತಾ. 2-70) ಇತಿ ಕಾಮಃ ಕುಸ್ಥಿತೇಚ್ಛಾ ತಂ ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ದ್ಯುತಿ ಖಂಡಯತೀತಿ ಕಾಮಪ್ರದಃ |

5 'ಸನತ್ಕುಮಾರನಾಮಾ ತು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವಪುರ್ಹರಿಃ | ಸನತ್ಕುಮಾರಮಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಂ ವಿನೇಶ ಯಃ | ಸ ಮಾಂ ಯೋಗ್ಯೇತರಾತ್ ಕಾಮಾತ್ ಪಾತು ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಃ ಪ್ರಭುಃ' -ಭಾಗ. ತಾ. ಧಿ. 6-8-17

೭ 6 ಅಯೋಗ್ಯಾನಾಂ ಕಾಮಾನ್ ಕುಸ್ಥಿತೇಚ್ಛಾಃ ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ದದಾತೀತಿ ಕಾಮಪ್ರದಃ |

೮ (ಭಕ್ತರಿಂದ) ಬಯಸಲ್ಪಡುವವನು ಮತ್ತು (ಭಕ್ತರ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನೂ) ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೀಡುವವನು¹

೯ ಬಕ್ತರ ಕಾಮಗಳನ್ನೂ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸುವ (ಗುರುದೇವಾದಿಗಳಿಗೆ) ವರಿಗೂ (ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನೂ) ನೀಡುವವನು²

೧೦ (ತಮ್ಮ) ಇಚ್ಛೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿರುವ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಗೂ ಸುಖವನ್ನೂ ನೀಡುವವನು³.

‘ಅಕಾಮಹತ’ ಎಂದೇ ಎನಿಸಿರುವ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರು ತಾವು ಕಾಮಿಸಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊಂದುವರು⁴. ಇಂತಹವರೂ ಫಗವಂತನಿಂದ ಆನಂದವನ್ನು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವರು⁵

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ತದೀಯಹಿತಸಾಧನ]

ಪ್ರ - ಶ್ರೀನಾರಾಯಣಾಧಿಪತಿಯಾದಲ್ಲಿ ‘ಅನುಕೂಲೇನ ವಕ್ತಾ ಅನುಕೂಲಾನ್ ಶ್ರೋತೃನ್ ಪ್ರತಿ ತದೀಯ ಹಿತಸಾಧನ ಬೋಧಾಯ ಉಪದಿಷ್ಟತ್ವಾತ್’ ಎಂಬ ಹೇತುವಿನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಕ್ಕೆ

೮ 1 ಕಾಮ್ಯತೇ ಭಕ್ತ್ಯಃ ಇಷ್ಟತ ಇತಿ ಕಾಮಃ | ಪ್ರಕಷೇಣ ಭಕ್ತೇಭ್ಯಃ ಅಭೀಷ್ಟಾನಿ ದದಾ-
ತೀತಿ ಪ್ರದಃ | ಕಾಮಶ್ಚ ಸೌ ಪ್ರದಶ್ಯ ಕಾಮಪ್ರದಃ |

೯ 2 ಕಾಮಾನ್ ಭಕ್ತಾನಾಂ ಕಾಮ್ಯಾನ್ ಪ್ರಾಂತಿ ಪೂರಯಂತೀತಿ ಕಾಮಪ್ರಾಃ | ಗುರುದೇ-
ವಾದಯಃ | ‘ಪ್ರಾ ಪೂರಣೇ’ | ತೇಭ್ಯಃ ದದಾತಿ ಅಭೀಷ್ಟಮಿತಿ ಕಾಮಪ್ರದಃ |

೧೦ 3 ಕಾಮಾನ್ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಃ ಪ್ರಾಂತಿ ಪೂರಯಂತೀತಿ ಕಾಮಪ್ರಾಃ ಮುಕ್ತಾತ್ಮನಃ | ‘ಪ್ರಾ
ಪೂರಣೇ’ | ತೇಭ್ಯೋಽಪಿ ಸುಖಂ ದದಾತೀತಿ ಕಾಮಪ್ರದಃ |

4 ‘ಯಃ ಕಾಮಿತಂ ನ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಸ ಕಾಮಹತ ಉಚ್ಯತೇ | ಕಾಮ್ಯಾಪ್ರಾಪ್ತೇಶ್ಚ
ಪಾಪಾಶ್ಚ ಪಾಪಾತ್ ಕಾಮಹತಃ ಸ್ಫುಟಃ | ಉಭಯಸ್ಯಾಪ್ಯಭಾವೇನ ಮುಕ್ತೋತಿ-
ಕಾಮಹತೋ ಮತಃ’ -ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 6-3-33

5 ಅಥ ಭಿಕ್ಷಾಚರ್ಯಂ ಚರಂತಿ -ಬೃ. ಉ. 5-5-1

‘ಭಿಕ್ಷಾಚರ್ಯಂ ಚರಂತಿ’ ಮುಕ್ತಾ ಆಪಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಯಸ್ತಸ್ಮಾದೇವ ಪರಮೇಶ್ವರಾದ್
ವಿಪ್ರ ಡಾನಂದಮೇವ ಭಿಕ್ಷಂತೋ ವರ್ತಂತೇ -ಬೃ. ಉ. ಭಾ.

ಅಪ್ಪವಾಕ್ಯತ್ವವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಪ್ಪವಾಕ್ಯತ್ವರೂಪ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಸ್ಥಳವಾದ ಬೌದ್ಧ ವಾಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲೇನ ವಕ್ತಾ ಶ್ರೋತೃನ್ ಪ್ರತಿ ತದೀಯಹಿತಸಾಧನ ಬೋಧಾಯೋ - ಪದಿಪ್ಪತ್ವರೂಪ ಹೇತು ಇದೆ ಎಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ದೃಢೀಕಾರ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಕೂಲಾನ್ ಶ್ರೋತೃನ್ ಪ್ರತಿ ಎಂದು ಹೇತುವಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬೇಕಾಗಿಯೂ ಹೇಳುತ್ತದೆ ಇದರಿಂದ ಬುದ್ಧನು ಶ್ರೋತೃಗಳಿಗೆ ಅವರ ಹಿತಸಾಧನ ಬೋಧವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ ಕಾಮಪ್ರದಃ ಎಂಬ ನಾಮವು ದುರ್ಜನರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪರ ಮಾತ್ಮನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ನ್ಯಾಯಸುಧಾ ಮತ್ತೆ ಕಾಮಪ್ರದಃ ಎಂಬ ನಾಮಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು ಅಲ್ಲವೇ?

ಉ - 'ಮುಕ್ತಿಹಿತಾನ್ಯಧಾರೂಪಂ ಸ್ವರೂಪೇಣ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ' ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅವರವರ ಸ್ವಭಾವವು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗಿ ಅಂತಹ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಇರುವುದೇ ಮುಕ್ತಿ ಸಜ್ಜನರ ಸ್ವಭಾವವು ಉತ್ತಮವಾದದ್ದು. ದುರ್ಜನರ ಸ್ವಭಾವವು ದಷ್ಯವಾದದ್ದು. ಮಧ್ಯಮ ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ವಭಾವವು ಸದಸತ್ ಮಿಶ್ರಿತವಾದದ್ದು. ಈ ಸ್ವಭಾವಗಳ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಅವರವರಿಗೆ ಪುರುಷಾರ್ಥತ್ವೇನ ಅಭಿಮತಗಳು. ಆದರೆ ಕೆಲವು ದುಷ್ಟಜೀವರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಭಾವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಶೂನ್ಯಭಾವದ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸಿದ್ದಾರೆ ಶೂನ್ಯಭಾವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯೇನ ಅಭಿಮತ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಾಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ 'ಅಹಂ ಶೂನ್ಯಂ' 'ಅಹಂ ಶೂನ್ಯಂ' ಎಂಬ ಭಾವನೆಯು ಸಾಧನವೆಂದು ಅವರು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಸುಧಾದಲ್ಲಿ ಇರುವ ತದೀಯ ಹಿತ ಎಂಬ ಪದಕ್ಕೆ ಅವರವರಿಗೆ ಹಿತತ್ವೇನ ಅಭಿಮತ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಒಬ್ಬನು ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದ ನೀರನ್ನು ಕ್ಷೀರವಿದು ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ಈ ಕ್ಷೀರವು ನನಗೆ ಬೇಕು ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಅದರ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಉಪಾಯವನ್ನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಹೇಳುವಂತೆ ಅಯೋಗ್ಯಜೀವರು ತಮ್ಮ ದುಷ್ಟಸ್ವಭಾವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಇದು ಶೂನ್ಯಭಾವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ನನಗೆ ಶೂನ್ಯಭಾವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಯು ಬೇಕು ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಆ ಶೂನ್ಯಭಾವದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಾಧನವಾದ 'ಶೂನ್ಯಂ ಶೂನ್ಯಂ' ಎಂಬ ಭಾವನೆಯನ್ನು ಬುದ್ಧನು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದನು ಎಂದು ಸುಧಾ ವಾಕ್ಯದ ಅರ್ಥ ಆದುದರಿಂದ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವು ಇಲ್ಲ.

೨೯೯ ಪ್ರಭುಃ

೦ ನಿರ್ವಿಕಾರನಾಗಿ ಇರುವವನು.¹

೨ ಸರ್ವಜ್ಞನು.²

೦ 1 ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ಶತ್ವದೇಕಪ್ರಕಾರೇಣ ಭವತಿ ವರ್ತತ ಇತಿ ಪ್ರಭುಃ ನಿರ್ವಿಕಾರಃ ।

೨ 2 ಪ್ರಕರ್ಷೇವ ಭವತಿ ಅನುಭವತಿ ಸರ್ವಮಿತಿ ಪ್ರಭುಃ ಸರ್ವಜ್ಞಃ ।

ಮಾಂಡೂಕೋಪನಿಷತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಕುರಿತು ಹೊರಟ ಪರಿಣಾಮವಾದ, ಮಾಯಾವಾದ— ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಿರಾಕರಿಸಿ, ಭಗವಂತನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ನಡೆದ ಸೃಷ್ಟಿ ಇದು ಎಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿರುವಾಗ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಭಗವಂತನನ್ನು 'ಪ್ರಭು'—ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ¹ ನಿರ್ವಿಕಾರನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಸರ್ವಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, 'ಪ್ರಭು' ಎನಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನಿಂದ ಈ ರೀತಿಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಆದೀತೇ ಎನಹ ಬೇರೆ ವಿಧದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಅವಕಾಶವೇ ಇಲ್ಲ—ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಭು ಶಬ್ದ, ಉಪನಿಷತ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಾರಿದಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿ ನೀಡುವಂತೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಟ್ಟಿದೆ

೩ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದುವುದು³

ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲದನ್ನೂ ತನ್ನದನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವನು

೪ ಪ್ರಕೃಷ್ಟವಾದ ಭೋಗವನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸುವವನು⁴.

ಭಗವಂತನು ಜೀವಾತ್ಮರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಅಧಿಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ವಿಷಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವಾಗ ರಸಭಾಗವನ್ನಷ್ಟೇ ಸ್ವೀಕರಿಸುವನು⁵

1 'ಇಚ್ಛಾನಾತ್ರಂ ಪ್ರಭೋಃ ಸೃಷ್ಟಿಃ.' -ಮಾಂ. ಉ. 1-1-14

2 ' ಪ್ರಭುಹದಸ್ಯ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿತ್ರಯೇಣ ನಿರ್ವಿಕಾರತ್ಯ ವೂರ್ಣಶಕ್ತಿತ್ಯ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ಯ ರೂಪಾರ್ಥತ್ರಯ ಹರತ್ಯಾತ್ ಪ್ರಭುಹದೇನೈವ ಪರಿಣಾಮವಾದಸ್ಯ, ವಿವರ್ತವಾದಸ್ಯ, ಮಾಯಾಸ್ವರೂಪತ್ವವಾದಸ್ಯ ಚ ನಿರಾಸೋ ಧ್ಯೇಯಃ'

-ಮಾಂ. ಉ ಖಂಡಾರ್ಥ

ವೂರ್ಣಶಕ್ತಿತ್ವರೂಪಾರ್ಥಃ ೩೫ ತಮಸ್ಯ ಪ್ರಭುನಾನ್ಯಃ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ದರ್ಶಿತಃ ।

೩ 3 ಪ್ರಕರ್ಷಣ ಭವತೇ ಪ್ರಾಪ್ನೋತೀತಿ ಪ್ರಭುಃ । 'ಭೂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ' ।

೪ 4 ಪ್ರ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಾನ್ ಭೋಗಾನ್ ಭವತಿ ಅನುಭವತಿ ಭುಂಕ್ತ ಇತಿ ಯಾವತ್ ಪ್ರಭುಃ ।

5 ಭುಂಜಾನಂ ವಾ ಗುಣಾನ್ವಿತಮ್ । -ಗೀ. 15-10

ಗುಣಾನ್ವಿತಮೇವ ಭುಂಕ್ತೇ ।

- ಗೀ. ಭಾ.

೫ ಪ್ರಕೃಷ್ಟನಾದ ತನ್ನನ್ನ (ಯಾವಾಗಲೂ) ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವವನು.¹

ಭಗವಂತನು ಯಾರ ಅನುಗ್ರಹವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವನು²

೬ ಎಲ್ಲದ್ದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಇರುವವನು³

[ಆರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಖನಿಯ 'ಪ್ರಭುಃ' ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.]

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪ್ರಭುತ್ವ ಯುಕ್ತಿ]

ಪ್ರ - 'ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರಂ ಪ್ರಭೋಃ ಸೃಷ್ಟಿಃ' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಪ್ರಭುತ್ವ ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಈ ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಮಾಯೆಯಿಂದ ಆದದ್ದು ಅಲ್ಲ, ಸತ್ಯಭೂತವೇ ಆದ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಪರಮಾತ್ಮನ ಇಚ್ಛಾಮಾತ್ರದಿಂದ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತದೆ ಪ್ರಭುತ್ವ ಯುಕ್ತಿಯು ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಸತ್ಯ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧಕವಾಗುತ್ತದೆ?

ಉ - 'ಸತ್ಯಪೀತಾಂಬರಾಲಾಭೇ ಮಾಯಾಪೀತಾಂಬರಂ ಸೃಜೇತ್' ಎಂದು ಯುಕ್ತಿಪುಲ್ಲಿಕಾ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಈ ಯುಕ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯ ಪೀತಾಂಬರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ

೫ 1 ಪ್ರ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಂ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂ ಸರ್ವದಾ ಭವತಿ ಅನುಭವತೀತಿ ಪ್ರಭುಃ ।

2 ವಿನೈವಾನ್ಯಪ್ರಸಾದೇನ ವೂರ್ಣಸರ್ವಗುಣಾತ್ಮಕಮ್ । ಪಶ್ಯನ್ನನುಭವತೀವ ಸ್ವಂ ರೂಪಂ ಕೇಶವಃ ಪ್ರಭುಃ । -ಬೃಹಚ್ಛ್ರುತಿ (ಬೃ ಉ ಭಾ. 5-4-1)

೬ 3 ಪ್ರಥಮಂ ಭವತಿ ಸರ್ವಸ್ಯಾಪಿ ಆದೌ ಭವತೀತಿ ಅನಾದಿನಿತ್ಯತ್ವಾತ್ ಪ್ರಭುಃ ।

*

*

*

೨೮ ಅರ್ಥೇಷು ವಿದ್ಯಮಾನಃ ಭಾಧಾತುಃ ಭಾವನಾನ್ಮಃ (೭) ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ಪ್ರದರ್ಶಿತಃ । ಸೋತ್ರಸ್ಯತ್ರ ಉಪಯೋಜ್ಯಃ । ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ಭಾತೀತಿ ಪ್ರಭಃ ಇತಿ ನಿಷ್ಪದ್ಯತೇ ಚೇದಪಿ 'ತೃತೀಯೋಕ್ತಿಶಯೇ' ಇತಿ ಅತಿಶಯಾರ್ಥೇ ಅಕಾರಸ್ಥಾನೇ ಉಕಾರಸ್ಯ ಪ್ರಯೋಗೇ ಸತಿ 'ಪ್ರಭುಃ' ಇತ್ಯೇವ ಸಿದ್ಧ್ಯತಿ । ತಥಾಚ ಅತಿಶಯದ್ವ್ಯತ್ಯಾದಿ ಗೋತ್ತರೇ ।

ಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇಲ್ಲದವನು ಮೌಯಾಪೀತಾಂಬರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಪರ ಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವಸಮರ್ಥನು ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭು ಎಂದು ಅನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಇಂತಹ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸತ್ಯವಾದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೇ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದ್ದು ಹೊರತು ಮಯಾ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ್ದು ಅಲ್ಲ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ಯುಗಾದಿಕೃತ್ ಯುಗಾವರ್ತೋ ನೈಕಮಾಯೋ ಮಹಾಶನಃ ।

ಅದೃಶ್ಯೋ ವ್ಯಕ್ತರೂಪಶ್ಚ ಸಹಸ್ರಜಿದನಂತಜಿತ್ ॥ ೩೩ ॥

೩೦೦ ಯುಗಾದಿಕೃತ್

೧ ಯುಗಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವವನು¹.

ಕಾಲನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನು ಆಯಾ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತು ಹೇಗೆ ನಡೆಯ ಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ನಡೆಸುತ್ತ ಒಂದು ಯುಗ ಮುಗಿದಾಗ ಆ ಯುಗಧರ್ಮವನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಿ, ಮತ್ತೆ ಮುಂದಿನ ಯುಗಧರ್ಮ ನಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಆ ಯುಗವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವನು ಕಲಿಯುಗದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಿ, ಕೃತಯುಗದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಪ್ರವರ್ತಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಕಲ್ಪಿರೂಪದಿಂದ ಕೃತಯುಗವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಕಲ್ಪಿರೂಪವನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವಾಗ 'ಮೂಲಯುಗದೇ'—ಎಂದು ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿರುವರು²

೨ ಯುಗವೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾಲವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವವನು³

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವವನು ಕಾಲನಿಯಾಮಕನಾದ ಭಗವಂತನೇ ಅಧಿಕ ಪುರುಷನೆನಿಸಿರುವ ಅವನಿಂದಲೇ ಕಾಲವಿಶೇಷಗಳಾದ ನಿಮೇಷ, ಕಲಾ,

೧ 1 ಯುಗಾನಾಮಾದಿಃ ಆರಂಭಸ್ತಂ ಕರೋತೀತಿ ಯುಗಾದಿಕೃತ್ ।

2 'ದುಷ್ಪಕುಲಾಂತಕ ಕಲ್ಪಿಸ್ವರೂಪ ಧರ್ಮವಿವರ್ಧನ ಮೂಲಯುಗಾದೇ'

-ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ.

೨ 3 ಯುಗಾದಿಕಾಲಭೇದಂ ಕರೋತೀತಿ ಯುಗಾದಿಕೃತ್ ।

ಮುಹೂರ್ತ, ಕಾಷ್ಠ, ರಾತ್ರಿ ಹಗಲು, ಪಕ್ಷ, ಮಾಸ, ಋತು. ಸಂವತ್ಸರ, ಮುಂತಾದವುಗಳು ಅವಿಭವ್ಯವಿಸಿದವೆಂದು ಮಹಾನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ¹

೩ ಯೋಗಿಗಳಿಂದ ಸರ್ವದಾ ಧ್ಯಾನಿಸಲ್ಪಡುವವನು, ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವವನು.²

ಅಗ್ರಜನಾದ ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶರೀರವುಳ್ಳವನನ್ನಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವೆನೆಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು³

೪ ಮೊದಲನೆಯದಾದ ಸರಸ್ವತೀ ಚತುರ್ಮುಖರ ಜೋಡಿಯನ್ನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿರುವವನು.⁴

ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖನು ತಾನು ಒಬ್ಬನೇ ಶ್ರೀಡಿಸುವಂತಿಲ್ಲ ಎಂದು ವಿವೇಚಿಸಿ, ದಪ್ಪ ಅಗುವನು—ದಪ್ಪದಾದ ಅವನ ಆ ಶರೀರದಿಂದಲೇ ಪತಿ ಮತ್ತು ಪತ್ನಿಗಳು ಉಂಟಾಗುವರು ಚತುರ್ಮುಖ ಹಾಗೂ ಸರಸ್ವತಿಯರೇ ಆ ಪತಿ ಪತ್ನಿಗಳು ಅವರ ಮೂಲಕವೇ ರುದ್ರಾದಿಗಳು ಜನಿಸುವರು⁵ ಹೀಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಅದಿಯಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತೀ ಚತುರ್ಮುಖರ ಜೋಡಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಇದಕ್ಕೆ ಭಗವದನುಗ್ರಹವೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ

1 ಸರ್ವೇ ನಿರೋಷಾ ಜಜ್ಞಿರೇ ವಿದ್ಯುತಃ ಪುರುಷಾದಧಿ | ಕಲಾ ಮುಹೂರ್ತಾಃ ಕಾಷ್ಠಾಶ್ಚಾ-
ಹೋರಾತ್ರಾಶ್ಚ ಸರ್ವಶಃ | ಅರ್ಧಮಾಸಾ ಮಾಸಾ ಯತನಃ ಸಂವತ್ಸರಶ್ಚ ಕಲ್ಪಂತಾಮ್ |
-ಮ. ನಾ. ಉ

೨ 2 ಯುಜ್ಯತೇ ಸಂಬದ್ಯತೇ ಸರ್ವದಾ ಯೋಗಿಭಿಃ ಸ್ವಹೃದೀತಿ ಯುಗಃ | ಯುಜಿರ್
ಯೋಗೇ | ಆದಿಂ ಅದ್ಯಂ ಚತುರ್ಮುಖಂ ಕರೋತಿ ಸೃಜತೀತಿ ಅದಿಕೃತ್ |

3 'ಅಗ್ರಜಂ ಯಃ ಸಸರ್ಜಾಜಮಗ್ರ್ಯಾಕೃತಿಂ ಪ್ರೀಣಯಾನೋ ವಾಸುದೇವಂ . '

-ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ.

೪ 4 ಯುಗಾದೇಃ (ಅದಿಶ್ಚಾಸೌ ಯುಗಶ್ಚ ಯುಗಾದಿಃ) ಅದಿಮಿಥುನಸ್ಯ ಸರಸ್ವತೀಬ್ರಹ್ಮಾ-
ಖ್ಯಸ್ಯ ಕರ್ತಾ | -ವಿ. ರಾ.

5 ಸ ನೈ ನೈವ ರೇನೋ ತಸ್ಮಾದೇಕಾಕೀ ನ ರಮತೇ ಸ ದ್ವಿತೀಯಮೈಚ್ಛದ್ ಸ ಹೈತಾವಾ-
ನಾಸ ಯಥಾ ಸ್ತ್ರೀಪುಮಾನೌ ಸಂಪರಿಷ್ಕೃತೌ ಸ ಇಮಮೇವಾಽತ್ಮಾನಂ ದ್ವೇಧಾಽಪಾಕ-
ಯತ್ ತತಃ ಪತಿಶ್ಚ ಪತ್ನೀ ಚಾಭವತಾಂ ತಸ್ಮಾದಿದಮರ್ಥಬೃಗಲಮಿವ ಸ್ಯ ಇತಿ ಹ

೫ (ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ) ಸುಖ ದುಃಖ ದ್ವಂದ್ವಾತ್ಮಕ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವವನು.¹

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ವಿಧಿನಿಷೇಧಬದ್ಧನಲ್ಲ]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಚತುರ್ಮುಖನು ಮಗನು, ಸರಸ್ವತಿಯು ಮಗಳು ಈ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅದರ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಆಜ್ಞಾರೂಪವಾಗಿದ ಅಂತಹ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಮಗಳನ್ನು ಮಗನಿಗೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡಬಾರದು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸ್ವಕ್ರಿಯಾವಿರೋಧ ರೂಪದೋಷವುಳ್ಳವನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ?

ಉ - ರಾಜನ ಆಜ್ಞೆಯು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಬರುವ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಬಂಧಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅದರಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಆಜ್ಞಾರೂಪ ಶಾಸ್ತ್ರವಿವಿ ಬದ್ಧರು ಇತರರು ಹೊರತು ಪರಮಾತ್ಮನು ಅಲ್ಲ. ತಾನು ಯಾವ ವಿಧಿ ನಿಷೇಧ ಬದ್ಧನಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ರೀತಿ ಮಾತುತಾನೆ

೩೦೧ ಯುಗಾವರ್ತಃ

೧ ಕೃತಾದಿಯುಗಗಳು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಮರಳಿ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು.²

ಸ್ಮಾಹ ಯಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಸ್ತಸ್ಮಾದಯಮಾಕಾಶಃ ಸ್ತ್ರೀಯಾ ವೂರ್ಯಶ ಏವ ತಾಂ ಸಮ-
ಭವತ್ ತತೋ ಮನುಷ್ಯಾ ಆಜಾಯಂತ | -ಬೃ ಉ. 3-4-3

ನ ರೇಮೇ ಸ ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾತಸ್ಮಾದೇಕಸ್ಯ ನೋ ರತಿಃ | ಅದ್ಯಾಪಿ ಪಶ್ಚಿಮೈಚ್ಛಚ್ಛ
ಸ ಸ್ಥೂಲತ್ರಮುಪಾಗತಃ | ದಂಪತೀ ಸಹಿತೋ ಯಾವದ್ ಬ್ರಹ್ಮಾಚೈವ ಸರಸ್ವತೀ |
ತಾವದ್ದೇಹೋಽಭವತ್ ಬ್ರಹ್ಮಾ ತತೋ ದೇಹಂ ದ್ವಿಧಾಽಕರೋತ್ | ಪಾತನಾತ್ ಪತಿ-
ಪಶ್ಚಿತ್ತಶಬ್ದ ಏನೋರಜಾಯತ | ತಸ್ಮಾತ್ ತಯೋರೇಕಸುಖಂ ಭವತ್ಯೇನಾರ್ಥಪಾತ್ರ-
ವತ್ | ತತಸ್ತಸ್ಮಾಮುಮೇಶಾದೀನ್ ದೇವಾನ್ ಸರ್ವಮುಪೂನಪಿ | ಜನಯಾಮಾಸ
ಬೋಧಸ್ಯ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಂ ಹಿ ಮನುಷ್ಯತಾ -ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ.)

೫ 1 ಜೀವಾತ್ಮನು ಯುಗಸ್ಯ ಸುಖದುಃಖಯುಗಲಾತ್ಮಕಸ್ಯ ಸಂಸಾರಸ್ಯ ಆದಿಂ ಪ್ರಾರಂಭಂ
ಕರೋತಿತೀತಿ ಯುಗಾದಿಕೃತ್ | 'ಯುಗ್ಮಂ ತು ಯುಗಲಂ ಯುಗಮ್' |

೧ 2 ಕೃತಾದಿನಿ ಯುಗಾನ್ಯಾವರ್ತಯತೀತಿ ಯುಗಾವರ್ತಃ |

-ವಿ. ರಾ

ಭಗವಂತನು ಕಾಲಚಕ್ರ ಮತ್ತು ಜಗಚ್ಚಕ್ರವನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ದಿಂದಾಗಿ ಯುಗಚಕ್ರವನ್ನೂ ಯಾವಾಗಲೂ ತಿರುಗಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂದು ಮಹಾಭಾರತ ತಿಳಿಸಿದೆ¹

೧ ಕೃತಾದಿಯುಗಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು².

೨ (ನಿತ್ಯ ಸಂಸಾರಿಗಳಿಗೆ) ಸುಖ ದುಃಖ ದ್ವಂದ್ವಾತ್ಮಕವಾದ ಸಂಸಾರ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು³

೪ ಯೋಗಿಗಳಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸಲ್ಪಡುವವನು ಕಾಲಚಕ್ರ, ಜಗಚ್ಚಕ್ರ ಹಾಗೂ ಯುಗಚಕ್ರ ಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವವನು⁴

೫ (ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನ ಸಾರಥಿಯಾಗಿ) ರಥವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಸಿರುವವನು⁵

ಕರ್ಣನು ಅರ್ಜುನನ ಮೇಲೆ ಸರ್ಪಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನ ರಥವನ್ನು ಪಂಚಾಂಗುಲಗಳಷ್ಟು ಭೂಮಿಯೊಳಗೆ ಇಳಿಸಿ, ಅರ್ಜುನನು ಸರ್ಪಾಸ್ತ್ರದ ಅಪಾಯದಿಂದ ಪಾರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವನು⁶ ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಅವನು ರಥ ನಡೆಸುವುದರಲ್ಲೂ ತನ್ನ ನೈಪುಣ್ಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಿರುವನು

1 ಕಾಲಚಕ್ರಂ ಜಗಚ್ಚಕ್ರಂ ಯುಗಚಕ್ರಂ ಚ ಕೇಶವಃ ।

ಅತ್ಯಯೋಗೇನ ಭಗವಾನ್ ಪರಿವರ್ತಯತೇತನ್ನಿಶಮ್ ॥

-ಮ. ಭಾರ. ಉದ್ಯೋಗ 68-18

೧ 2 ಯುಗಾನ್ ಕೃತಾದೀನ್ ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ವರ್ತಯತಿ ಪ್ರವರ್ತಯತೀತಿ ಯುಗಾವರ್ತಃ ।

೨ 3 ಯುಗಂ ನಿತ್ಯಸಂಸಾರೀಣಾಂ ಸುಖದುಃಖಯುಗಲಾತ್ಮಕಂ ಸಂಸಾರಂ ಅವರ್ತಯತೀತಿ ಯುಗಾವರ್ತಃ ।

೪ 4 ಯೋಗಿಭಿಃ ಹೃದಿ ಯುಜ್ಯತ ಇತಿ ಯುಗಃ । ಕಾಲಚಕ್ರಂ ಜಗಚ್ಚಕ್ರಂ ಯುಗಚಕ್ರಂ ಚ ಅವರ್ತಯತೀತಿ ಅವರ್ತಃ । ಯುಗಶ್ಚಾಸಾವರ್ತಶ್ಚ ಯುಗಾವರ್ತಃ ।

೫ 5 ಯುಗಂ ಅರ್ಜುನಸ್ಯ ರಥಂ ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ವರ್ತಯತಿ ಪ್ರವರ್ತಯತೀತಿ ಯುಗಾವರ್ತಃ ।
'ಯುಗೋ ರಥೇ ' -ಮೇದಿನಿ ।

6 ತಂ ನಾಸುದೇವೋ ರಥಮಾನಮಯ್ಯ ಮೋಘಂ ಚಕಾರ ..

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ 27-18-7

೬ ರಥದ ಅಂಗವಾದ ಚಕ್ರವನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವವನು¹

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[‘ಯಥಾವೂರ್ವಮಕಲ್ಪಯತ್’]

ಪು - ಪರಮಾತ್ಮನು ಕಾಲಚಕ್ರವನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಈಗ ಇರುವ ಕಾಲ ಮುಂದೆಯೂ ಬರುತ್ತದೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುವದು. ‘ಧಾತಾ ಯಥಾವೂರ್ವಮಕಲ್ಪಯತ್’ ಈ ಶ್ರುತಿಯೂ ಕೂಡ ಇದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ ಹಾಗಾದರೆ ನಾವುಗಳು ಈಗಿನ ಹೆಸರು ಉಳ್ಳವ ರಾಗಿ ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಜೀವನವನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದೇವೋ ಇದೇ ರೀತಿ ಮುಂದೆ ಇದೇ ಕಾಲವು ಬರುವಾಗ ಇರುವೆವೋ? ಹೇಗೆ? ಹೌದು ಎಂದು ಹೇಳುವದಾದರೆ ನಾವು ಸಾಧನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಚ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಥದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಇರೋಣದರಿಂದ ಮುಂದೆ ನಾವು ಈಗ ಇರುವದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಮುಂದೆಯೂ ನಾವು ಈಗ ಇದ್ದಂತೆ ಇರುವದು ಹೇಗೆ?

ಉ - ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರು ಯಾರು ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯರೋ ಅವರು ಮಾತ್ರ ಮುಂದೆ ಈ ಕಾಲವು ಬರವಾಗ ಇದೇ ನಾಮರೂಪ ಇದೇ ಜೀವನಕ್ರಮವುಳ್ಳವರಾಗುತ್ತಾರೆ. ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯರು ಸಾಧನಾನು-ಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿ ಮೇಲಿನ ಕಕ್ಷಾವನ್ನು ಏರಿದಾಗ ಆ ಪದಯೋಗ್ಯಗಣಸ್ಥರು ಅದೇ ನಾಮ ರೂಪವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಅದೇ ರೀತಿಯಾದ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಉಳ್ಳವರಾಗಿ ಬರುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಾಲಚಕ್ರದ ವ್ಯವಹಾರವು ಕೂಡುತ್ತದೆ.

೩೦೨ ನೈಕಮಾಯಃ

೦ ಅನಂತ ರಕ್ತಿಗಳುಳ್ಳವನು²

೬ 1 ಯುಗಂ ರಥಾಂಗಂ ಚಕ್ರಂ ಆವರ್ತಯತೀತಿ ಯುಗಾವರ್ತಃ | ‘ಯುಗೋ ರಥ-ಹಲಾದ್ಯಂಗೇ ’ -ಮೇದಿನೀ |

೦ 2 ನೈಕಾಃ ಅನೇಕಾಃ ಅನಂತಾ ಇತಿ ಯಾವತ್, ಮಾಯಾಃ ಶಕ್ತಯೋ ಯಸ್ಯ ಸಃ ನೈಕ-ಮಾಯಃ | ‘ಅನೇಕಬಾಹೂದರವಕ್ತ್ರನೇತ್ರಂ’ (ಗೀ-11-16) ಇತ್ಯತ್ರ ‘ಅನೇಕ ಶಬ್ದೋಽನಂತನಾಚೀ’ ಇತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಂ ತದ್ವದತ್ರಾಪಿ | ‘ಮುಖ್ಯಮಾಯಾ ಹರೇಃ ಶಕ್ತಿಃ ’ -ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ 2-5-11

ಎಲ್ಲ ವಿಧದ ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿವೆ. ಋಗ್ವೇದವು ಇಂದ್ರನಾಮಕ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಶಕ್ತಿಗಳೂ ಇವೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಸಾರುತ್ತಿದೆ¹ ಎಲ್ಲ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು ಭಗವಂತನೆಂದು ಧ್ರುವನೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುವನು² ಭಗವಂತನು ಸರ್ವಶಕ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದವನೆಂಬುದಾಗಿ ಸಾರುತ್ತಿರುವ ಚತುರ್ವೇದಶಿಖೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವೊಂದು, ಭಗವಂತನು ಸರ್ವಶಕ್ತಿಸಂಪನ್ನನೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದೆ³

೨ ಅನಂತ ಮಹಿಮೆಗಳುಳ್ಳವನು⁴

ವೇದಗಳೆಲ್ಲ ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನೇ ಸಾರುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಹೇಳಲಾಗದಷ್ಟು ಮಹಿಮೆಗಳು ಭಗವಂತನದು ವೇದಗಳು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೇಳದ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಅಸಮದರ್ಶನ' ಎಂದೆನಿಸಿವೆ ಎಂದು ತಂತ್ರಭಾಗವತ ತಿಳಿಸಿದೆ⁵ ಪುರುಷಸೂಕ್ತ ಭಗವಂತನ ಮುಕ್ತಾಮುಕ್ತ ನಿಯಾಮಕತ್ವ ಮುಂತಾದ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಭಗವಂತನದು ಇಷ್ಟೇ ಮಹಿಮೆ

1 ಯೆಸ್ಮಿನ್ ವಿಶ್ವಾನಿ ಪೌಂಸ್ಯಾಃ । -ಋ. ವೇ. 6-9

‘ಪೌರುಷಾಣಿ ಶಕ್ತಯೋ ಯತ್ರ ಚಾಖಿಲಾಃ । ಅತಶ್ಚಾನಂತಶಕ್ತಿತ್ವಾನ್ಯ ವೃದ್ಧ್ಯಾದ್ಯಾಃ ಕಥಂಚನ । ಸರ್ವೋಪೇತೇತ್ಯೇತಮರ್ಥಮುಭಿಪ್ರೇತ್ಯಾದ ವೇದರಾಟ್’

-ಋ. ಭಾ.

2 ‘ಯೋತಂತಃ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಮನು ನಾಚಮಿನಾಂ ಪ್ರಸುಪ್ತಾಂ ಸಂಜೀವಯತ್ಕಖಿಲ-ಶಕ್ತಿಧರಃ ’ -ಭಾಗ. 4-9-6

3 ‘ಸರ್ವೋಪೇತಾ ಚ ತದ್ವರ್ಶನಾತ್’ -ಬ್ರ. ಸೂ. 2-1-31

ಸರ್ವೈರ್ಯುಕ್ತಾ ಶಕ್ತಿಭಿರ್ದೇವತಾ ಸಾ ಪರೇತಿ ಯಮಾಹುರಜಸ್ರಶಕ್ತಿನಾಃ ।

...ಇತಿ ಚ ಚತುರ್ವೇದಶಿಖಾಯಾಮ್ ।

ಅತೋ ನ ಕೇವಲಂ ವಿಚಿತ್ರಶಕ್ತಿಃ ಸರ್ವಶಕ್ತಿರೇವ ।

೨ 4 ನೈಕಾಃ ಅನೇಕಾಃ ಅನಂತಾ ಇತಿ ಯಾನತ್, ಮಾಯಾಃ ಮಹಿಮಾಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ನೈಕಮಾಯಾಃ । ‘ಮುಖ್ಯತೋ ವಿಷ್ಣು ಮಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಮಾಯಾಶಬ್ದೋದಿತಂ ಭವೇತ್ । ಪ್ರಧಾನತ್ವಾಚ್ಚ ಮಾತೃತ್ವಾನೈಯತ್ವಾಚ್ಚೈವ ತಸ್ಯ ಹಿ’ (ಭಾಗ. ತಾ. ಏ. 2-9-41)

5 ಮಹಿಮ್ನಃ ಸರ್ವಶೋತನುಕ್ತೇರ್ವೇದಾಶ್ಚಾಸಮದರ್ಶನಾಃ ।

-ತಂತ್ರಭಾಗವತ (ಭಾಗ. ತಾ. ಏ. 10.94 24)

ಯೇ? ಅಲ್ಲ, ಇನ್ನೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾದವನು ಅವನ, ಎನ್ನುವುದರ¹ ಮೂಲಕ ಅವನು ಅನಂತ ಮಹಿಮೆ ಉಳ್ಳವನೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಪೃಥಿವಿ ಧೂಳಿಕಣಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಬಲ್ಲ ಕವಿಯೂ ಪ್ರೀತಿವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಹಿಮೆಗಳ ಎಣಿಕೆಗೆ ಅರ್ಹನಾಗಲಾರನು ಎನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ ಚತುರ್ಮುಖನು ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆಗಳು ಅನಂತ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿರುವನು²

೩ ಅನಂತ ಜ್ಞಾನಗಳು ಉಳ್ಳವನು³

೪ ಅನಂತ ಇಚ್ಛೆಗಳು ಉಳ್ಳವನು⁴

೫ ಶ್ರೀ, ಭೂ, ದುರ್ಗಾ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳುಳ್ಳ ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿ ಪತ್ನಿ ಆಗಿ ಉಳ್ಳವನು.⁵

ಶ್ರೀ, ಭೂ, ದುರ್ಗಾ, ಅಂಬರಣೀ, ಹ್ರೀ, ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀ, ದಕ್ಷಿಣಾ, ಸೀತಾ, ಜಯಂತೀ, ಸತ್ಯಾ, ಹಾಗೂ ರುಕ್ಮಿಣೀ ಹೀಗೆ ಹನ್ನೊಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯ ರೂಪಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ

1 ಏತಾನಾನಸ್ಯ ಮಹಿಮಾಂತೋ ಜ್ಯಾಯಾಂಶ್ಚ ಪುರುಷಃ ।

-ಪು. ಸೂ

ನ ಕೇವಲಂ ಏತಾನಾನಸ್ಯ ಮಹಿಮಾ ಕಿಂತ್ರತೋ ಜ್ಯಾಯಾಂಶ್ಚ ಪುರುಷಃ ।

-ಕ ನಿ. ಟೀ

2 'ವಿಷ್ಣೋರ್ನು ವೀರ್ಯಗಣನಾಂ ಕತಮೋತ್ತರತೀಹ ಯಃ ಪಾರ್ಥಿವಾನ್ಯಪಿ ಕವಿ-
ವಿಮಮೋ ರಜಾಂಸಿ ।' -ಭಾಗ 2-7-40

೩ 3 ನೈಕಾಃ ಅನೇಕಾಃ ಅನಂತಾಃ ಇತಿ ಯಾವತ್, ಮಾಯಾಃ ಜ್ಞಾನಾನಿ ಯಸ್ಯ ಸಃ ನೈಕ-
ಮಾಯಃ । 'ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಿಕಾಧ ಜ್ಞಾನಂ ಚ ವಿಷ್ಣು ಶಕ್ತಿಶ್ಚೈವ ಚ ಮಾಯಾಶಬ್ದೇನ
ಭಣ್ಯಂತೇ ಶಬ್ದತತ್ತ್ವಾರ್ಥವೇದಿಭಿಃ'-ನಾಮಹೋದಧಿ (ಭಾಗ ತಾ ನಿ. 1-12-56)

೪ 4 ನೈಕಾಃ ಅನಂತಾಃ ಮಾಯಾಃ ಇಚ್ಛಾಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ನೈಕಮಾಯಃ । 'ಮಾಯೇತೀಚ್ಛಾ
ಸಮುದ್ವಿಷ್ಟಾ . ' -(ಮಾಂ. ಉ. ಭಾ. 1-2-9)

೫ 5 ನೈಕಾ ಶ್ರೀ ಭೂದುರ್ಗಾದಿರೂಪೈಃ ಅನೇಕಾ ಅನೇಕರೂಪಾ ಮಾಯಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಅಸ್ಯ
ಪತ್ನೀತ್ವೇನ ಅಸ್ತೀತಿ ನೈಕಮಾಯಃ । 'ಭಗವತ್ಪುತ್ರತಾ ಯಸ್ಯಾಸ್ತದ್ಭಾರ್ಯಾತ್ವಂ
ಸರೂಪತಾ । ಉಚ್ಛೇಽ ಮಾಯಾ ಸಾ ತು ಶ್ರೀಃ

-ಬ್ರ. ತ. (ಭಾಗ. ತಾ ನಿ. 3-10-9)

ಪೈಂಗಿ ಶ್ರುತಿಯು, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ರೂಪಗಳಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಸ್ವರೂಪಭೂತಗಳಾದ ನಾನಾ ರೂಪಗಳುಳ್ಳವಳು ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದೆ¹

೬ ಅನಂತ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗ (ಸಂಸಾರ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಶೈವಲೀ ಎಂಬ) ಮಾಯೆಯನ್ನು ನೀಡುವವನು²

ಭಗವಂತನು ಸಂಸಾರ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಶೈವಲೀ ಎಂಬ ಮಾಯೆಯನ್ನು ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಜೀವಾತ್ಮರನ್ನು ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವನು

೭ ಅನಂತ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು³

೮ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕಗಳಾದ ಗುಣ, ರೂಪ, ಕ್ರಿಯಾದಿಗಳಿಂದ ಅನಂತನಾಗಿರುವವನು ಪ್ರಧಾನ, ಜ್ಞಾತೃ ಹಾಗೂ ಜ್ಞೇಯನು⁴

೯ ಅನೇಕ ವಿಧದ ಜ್ಞಾನಗಳ ಅಧವಾ ವಿದ್ಯೆಗಳ ಫಲವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು⁵

1 ಶ್ರೀಭೂರ್ಬೋವಾಽಽಭ್ರಾಣೀ ಹ್ರೀಶ್ಚ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀಶ್ಚ ದಕ್ಷಿಣಾ | ಸೀತಾ ಜಯಂತೀ ಸತ್ಯಾ ಚ ರುಗ್ಮಿಣೀತ್ಯಾದಿಭೇದಿತಾ | ಪ್ರಕೃತಿಃ

-ಪೈಂಗಿಶ್ರುತಿ (ಬೃ. ಉ ಭಾ 3-5-4)

೬ 2 ನೈಕೇಷಾಂ ಅನಂತಾನಾಂ ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ಮಾಯಾ ಬಂಧಾತ್ಮಿಕಾ ಶೈವಲೀನಾಮಿಕಾ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ನೈಕಮಾಯಃ | ' ಶೈವಲೀ ನಾಮ ಸಾ ಮಾಯಾ ಜಗದ್ಬಂಧಾತ್ಮಿಕಾ ಸದಾ'-ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಭಾಗ ತಾ ನಿ. 3-10-9)

೭ 3 ನೈಕೇಷಾಂ ಅನಂತಾನಾಂ ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ಮಾಯಾ ಜ್ಞಾನಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ನೈಕಮಾಯಃ | 'ಮಾಯಾ ವಯುನಂ ಜ್ಞಾನಂ.' -ವೈದಿಕ ನಿಘಂಟುಃ |

೮ 4 ನೈಕಃ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕಃ ಗುಣರೂಪಕ್ರಿಯಾದಿಭಿಃ ಅನಂತಃ | 'ಮುಖ್ಯತೋ ವಿಷ್ಣು - ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಮಾಯಾಶಬ್ದೋದಿತಂ ಭವೇತ್ | ಪ್ರಧಾನತ್ವಾಚ್ಚ ಮಾತೃತ್ವಾನೈ- ಯತ್ವಾಚ್ಚೈವ ತಸ್ಯ ಹಿ' (ಭಾಗ ತಾ. ನಿ 2-9-41) ಇತ್ಯುಕ್ತದಿಶಾ ಭಗವತಃ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಮಿವ ಭಗವಾನಪಿ ಪ್ರಧಾನತ್ವಾತ್ ಮಾತೃತ್ವಾತ್ ಮೇಯತ್ವಾಚ್ಚ ಮಾಯಃ ನೈಕಶ್ಚಾಸೌ ಮಾಯಶ್ಚ ನೈಕಮಾಯಃ |

೯ 5 ನೈಕಾಃ ಮಾಃ ಜ್ಞಾನಾಃನಿ ವಿದ್ಯಾಃ ನಾ , ತೇಷಾಂ ಆಯಃ ಫಲಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ನೈಕಮಾಯಃ | ' . ಆಯಸ್ತು ಫಲಮುದ್ದಿಷ್ಟಂ' ನಿರುಕ್ತ (ಭಾಗತಾ. ನಿ. 11-18-27)

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಆಶ್ವರ್ಯದ ಬೋಧನೆ]

ಪು - ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಅವನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಯಾ ಶಬ್ದದಿಂದ ಏಕೆ ಹೇಳುವುದು? ಮಾಯಾ ಶಬ್ದವು ಇಂದ್ರಜಾಲ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಾಯಾ ಶಬ್ದವು ಭ್ರಾಮಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಭ್ರಾಮಕ ಶಬ್ದ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಮಹಿಮೆ ಶಕ್ತಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನೇ ಪ್ರಯೋಗಿಸಬಹುದಲ್ಲವೇ?

ಉ - ಮಹಿಮೆ ಶಬ್ದ, ಶಕ್ತಿ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದಾಗ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಆಶ್ವರ್ಯಗಳು ಇವೆ ಎಂಬ ಬುದ್ಧಿಯು ಜನರಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ ಮಾಯಾ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆಶ್ವರ್ಯಕರವಾದದ್ದು. ಮಾಯಾಶಬ್ದದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಶಕ್ತಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನು ದೊಡ್ಡ ಆಶ್ವರ್ಯವುಳ್ಳವನು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ 'ಆತ್ಮನಿ ಚೈವಂ ವಿಚಿತ್ರಾಶ್ಚ ಹಿ' ಎಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅಪಾರ ಆಶ್ವರ್ಯಗಳು ಇವೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಆ ಸೂತ್ರದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ನೈಕಮಾಯಃ ಎಂಬ ನಾಮವೂ ಹೇಳುತ್ತದೆ.

೩೦೩ ಮಹಾಶನಃ

೧ ಮದತ್ತಾದ—ಉತ್ತಮವಾದ ಭೋಜನ ಉಳ್ಳವನು¹

ಭಗವಂತನ ಭೋಜನದಲ್ಲಿ ಪರಿಮಾಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವ ಹಾಗೂ ಗುಣಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವ—ಹೀಗೆ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಬಹುದು

ಭಗವಂತನು ಸಂಹಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕ ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ಭಕ್ಷಿಸುವನು ಸಂವತ್ಸರ ಎನಿಸುವ ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನೂ, ಅವನ ಪತ್ನಿಯಾಗಿ ಗಾಯ ತ್ರಿ ಎನಿಸುವ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಭಗವಂತನು, ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೇ ಭಕ್ಷಿಸಿದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಅಲ್ಪ ಅನ್ನವಷ್ಟೇ ದೊರಕಿದಂತಾಗುವುದು, ಹಾಗಾಗಬಾರದು ತನಗೆ ಬಹು ಅನ್ನಬೇಕು—ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಸಂವತ್ಸರ—ಗಾಯತ್ರಿಯರ ಮೂಲಕ ವೇದಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳೇ ಮುಂತಾದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಸಂಹಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಚತುರ್ಮುಖನಿಂದ ಸೃಷ್ಟವಾದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಹಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ

೧ 1 ಮಹತ್ ಉತ್ತಮಂ ಅಶನಂ 'ಭೋಜನಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಮಹಾಶನಃ | 'ತೇಜೋಽರ್ಥಃ ಉತ್ತಮಾರ್ಥಃ ಚ ವೈಜ್ಯಾರ್ಥಃ ಚ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ | ಮಹಚ್ಛಬ್ದೋ...' -ಶಬ್ದ ನಿರ್ಣಯ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 4-6-40)

ಭಕ್ಷಿಸುವ ಪ್ರಯುಕ್ತವೇ ಭಗವಂತನು ಅದಿತಿ ಎಂದೆನಿಸಿರುವನು—ಎಂಬುದಾಗಿ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.¹ ಇಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸುವವನಾಗಿ ಅದಿತಿ ಶಬ್ದದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟವನು ಭಗವಂತನೇ ಎಂಬುದಾಗಿ ಬೃಹ್ಮಸೂತ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಲಾಗಿದೆ² 'ಬಹು ಭುಕ್' ಎಂಬ ಶಬ್ದವನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರೆ, ಅವರನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದಂತಾಗುವದಾದರೂ, ದೋಷದೊರನಾದ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದರೆ ಹೊಗಳಿದಂತೆಯೇ ಆಗುವುದು³ ಅಂತೆಯೇ 'ಮಹಾಶನ' ಶಬ್ದವೂ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಂಹರ್ತೃತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವನ ಮಹಿಮಾದೋಷತಕವೇ ಆಗಿದೆ.

ಸಂಹಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಭಕ್ಷಿಸುವನೆಂದರೆ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನದರದೊಳಗೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನೆಂದಷ್ಟೇ ಅರ್ಥ ಹೊರತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುವನೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಲ್ಲ. ಅವನು ಸಾರಭಾಗವನ್ನಷ್ಟೇ ಅನುಭವಿಸುವವನು ಸಕಲ ಜೀವಾತ್ಮರ ಶ್ರೋತ್ರಾದಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು

- 1 ಸ ಐಕ್ಷತ ಯದಿ ಹ ನಾವ ಇಮಮುಭಿಮಂಸ್ಯೇ ಕನೀಯೋಽನ್ಯಂ ಕರಿಸ್ಯೇ ಇತಿ ಸ ತಯಾ ನಾಚಾ ತೇನಾತ್ಮನೇದಂ ಸರ್ವಮಸೃಜತ ಯಾದಿದಂ ಕಿಂಚಚೋ ಯಜೂಂಷಿ ಸಾಮಾನಿ ಚೈಂದಾಸಿ ಯಜ್ಞಾನ್ ಪ್ರಜಾಃ ಪಶೂನ್ ಸ ಯದ್ಯದೇನಾಸೃಜತ ತತ್ತದತ್ತ-ಮದ್ರಿಯತ ಸರ್ವಂ ನಾ ಅತ್ತೀತಿ ತದದಿತೇರದಿತಿತ್ವಂ...

-ಬೃ. ಉ. 3-2-5

- 2 'ಅತ್ತಾ ಚರಾಚರಗ್ರಹಣಾತ್' -ಬೃ. ಸೂ. 1-2 9

ನಹಿ ಚರಾಚರಸ್ಯ ಸರ್ವಸ್ಯಾತ್ಮತ್ವಮದಿತೇಃ । -ಬೃ. ಸೂ. ಭಾ.

- 3 ಬಹುಭುಕ್ತ್ಯಂ ಯಥಾ ದೋಷೋ ನೃಷು ನೈವ ಹರೌ ಕೃಚಿತ್ ।

-ಬೃ. ಸೂ. 1-4-10

ಯಥಾ 'ಬಹುಭುಗ್' ದೇವದತ್ತ' ಇತ್ಯುಕ್ತೇ ಬಹುಭೋಗವಾನಿತಿ ನಿಂದ್ಯತ್ವೇತಿ ಪ್ರತೀಯತೇ । 'ಅಸ್ವರ್ಗ್ಯಂ ಚಾತಿಭೋಜನಮಿತಿ ಸ್ತುತೇಃ । ಉಭಯಸ್ಯ ದೇವದತ್ತೇ ಸಂಭವೇನ ಯೋಗ್ಯತ್ವಾತ್ । ಅತ ಏವ ದೇವದತ್ತಾ ದ್ವೀರುಣಾ ನೈವ ಪ್ರಯಾಜ್ಯತೇ । ಪರಮೇಶ್ವರೇ ತು ಸಂಸಾರಧರ್ಮಣಾಮುತ್ಯಂತಾಸಂಭವಾನ್ ದೋಷಪ್ರತಿಭಾಸಃ । ಕಿಂತು ಸರ್ವಸಂಹರ್ತೃತ್ವಾದಿಕಮೇವ ಪ್ರತೀಯತೇ ಇತಿ ತತ್ರ ತತ್ತ್ವಯೋಗಃ ।

-ನ್ಯಾ. ಸು.

- 4 ಶುಭಂ ಪಿಬತ್ಯಸೌ ನಿತ್ಯಂ ನಾಶುಭಂ ಸ ಹರಿಃ ಪಿಬೇತ್ ।

-ಪಾದ್ಮ (ಬೃ. ಸೂ. ಭಾ. 1-2-11)

ಅಧಿಷ್ಠಾನವಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಶುಭ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು¹

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಸಂಹಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ನುಂಗುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಹಾಗೂ ಸಕಲರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಶುಭಭೋಗಗಳನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಪರಿಮಾಣದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ, ಗುಣದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ, ಮಹತ್ವೋಪೇತವಾದ 'ಆಶನ' ಉಳ್ಳವ ನಾಗಿರುವನು

೨ ಪೂಜ್ಯಳಾದ ಆಶಾ ಎನಿಸುವ ಸರಸ್ವತಿ ಪತ್ನಿಯಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವವನು²

ಚತುರ್ಮುಖ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲಾ ಆಶಾರೂಪವಾದ ಮನೋವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದ ರಿಂದಲೇ ಸರಸ್ವತಿಯು ಆಶಾ ಎನಿಸಿರುವಳು. ಅಂತಹ ಆಶಾದೇವಿಗೂ ಪತಿಯಾಗಿರುವ ಚತು ರ್ಮುಖನಿಗೆ ಧಾರಕ ಹಾಗೂ ಪೋಷಕನಾಗಿರುವವನು ಭಗವಂತನೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು.³ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನು ವಿಜ್ಞಾನ ಶಬ್ದದಿಂದ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ, ಅವನನ್ನೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವವನು ಭಗವಂತನೆಂದು ಸಂದೇಹಿಸಲಾಗಿದೆ⁴

1 ಭುಂಕ್ತೇ ಹರಿಃ ಶುಭಾನ್ ಭೋಗಾನೀಂದ್ರಿಯೇಷು ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ |

-ನಾರಾಯಣ ಶ್ರುತಿ (ಗೀ. ತಾ. 15-9)

೨ 2 ಮಹತೀ ವ್ರಾಜ್ಯಾ ಆಶಾ ಸರಸ್ವತೀ ಯಸ್ಯ ಪತ್ನೀತ್ವೇನ ವರ್ತತೇ ಸಃ ಮಹಾಶಃ ಚತುರ್ಮುಖಃ; ತಂ ನಯತಿ ಸ್ರೇರಯತೀತಿ ಮಹಾಶನಃ | ವ್ರಾಜ್ಯಾರ್ಥೇ ಚ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ | ಮಹಚ್ಛಬ್ದಃ . (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 4-6-40)

3 ತ್ರಿಜಗತ್ಪೋತ ಆಶಾಪತಿಧಾತೋ | -ದ್ವಾ ಸ್ತೋ.

ಆಶಾಪತಿಧಾತೋ ಪುರುಷಾರ್ಥಚತುಷ್ಟಯೇ ಆಶಾರೂಪಮನೋವೃತ್ತಿಪ್ರವರ್ತಕ-ತ್ವಾತ್ ಆಶಾ ಸರಸ್ವತೀ ತಸ್ಯಾಃ ಪತಿಬ್ರಹ್ಮಾತಸ್ಯ ಧಾತುಧಾರಕಃ ಪೋಷಕೋ ವಾ ತತ್ಸಂಬುಧಿಃ | -ವಿ. ಪ ಟೀ

4 'ಯೋ ವಿಜ್ಞಾನೇ ತಿಷ್ಠನ್ ಯೋ ವಿಜ್ಞಾನಮಂತರೇ ಯಮಯತಿ...'

-ಬೃ. ಉ. 5-8-22

೩ ಮಹತ್ತಾದ ಭೋಜನವುಳ್ಳ ವಾಯುದೇವನನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವವನು¹

ವಾಯುದೇವನು ತುಂಬ ಭಕ್ಷಿಸುವವನು ತನ್ನ ಭೀಮಸೇನಾವತಾರದಲ್ಲೂ, ಮಧ್ವಾವತಾರದಲ್ಲೂ ಅದನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಿರುವನು. ಬಳಿತ್ವಾಸೂಕ್ತ ಭೀಮಸೇನನನ್ನು 'ಪಿತುಮಾನ್' ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿ, ಅವನು ಬಹುಭುಕ್ ಎಂದು ತಿಳಿಸಿದೆ² ಶ್ರೀಮಧ್ವಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಅವರು ತಮ್ಮ ಬಹು ಭೋಗಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಜಾರರಾಗ್ನಿಯನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವರು³ ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ನೇತಾರ ಭಗವಂತ⁴.

೪ ಉತ್ತಮವಾದ ಸುವಿವುಳ್ಳ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರನ್ನೂ ಪ್ರೇರಿಸುವವನು⁵

೫ ಉತ್ತಮವಾದ ಇಚ್ಛೆವುಳ್ಳ ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು (ಅವರ ಇಚ್ಛೆಗನುಗುಣವಾಗಿ)

‘ಅತ್ಮಾ ವಿಜ್ಞಾನಮಿತಿ ತು ಸರ್ವಜೀವಾಭಿಮಾನನಾನ್ । ಬ್ರಹ್ಮವೋಕ್ತಃ... ’

-ಮಹಾವೀಮಾಂಸಾ (ಬೃ. ಉ ಭಾ)

೬ 1 ಮಹಾನ್ ಆಶಃ ಅಶನಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಮಹಾಶಃ ವಾಯುಃ । ತಂ ನಯತೀತಿ ಮಹಾಶನಃ ಪ್ರಾಶರಾಶಃ ಇತ್ಯದೌ ಅಶಶಬ್ದಃ ಅಶನಾರ್ಥೇ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ ।

2 ‘ಹೃಕ್ಷೋ ವಪುಃ ಪಿತುಮಾನ್....’ -ಬ. ಸೂ.

‘ಭೀಮಸ್ತು ಬಹುಭುಕ್ ಪಿತೋಃ । ಹೃತನಾಕ್ಷಯಕಾರಿ ಚ ದ್ವಿತೀಯಸ್ತು ....’

-ಐ ಉ ಭಾ. 2-8-7-8

3 ಅಂಗುಷ್ಠಮಾತ್ರಂ ಜರರೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ ಜಾಜ್ವಲ್ಯಮಾನಂ ಮನು ಜಾತವೇದಸಮ್ । ನಿತ್ಯಂ ಹಿತಂ ವಿಶ್ವದಹಂ ಚ ವಿತ್ತ ತಂ ವಿಶ್ವೇಶಚೇತಾ ಇತಿ ಸೋಽಬ್ರವೀತ್ತದಾ ॥

-ಸು ಮ. ಐ. 5-33

4 ‘ಪ್ರಯತ್ನಿತುಃ ಪರಮಾನ್ನೀಯತೇ . ’ -ಬ. ಸೂ.

ಏತೇಷಾಂ ಪರನೋ ವಿಷ್ಣು ನೇತಾ ಸರ್ವೇಶ್ವರೇಶ್ವರಃ । -ಐ. ಉ. ಭಾ.

೪ 5 ಮಹತ್ ಉತ್ತಮಂ ಶಂ ಸುಖಂ ಯೇಷಾಂ ತೇ ಮಹಾಶಾಃ ಮುಕ್ತಾತ್ಮನಃ । ತಾನ್ ನಯತಿ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ಮಹಾಶನಃ ।

ಪ್ರೇರಿಸುವವನು.¹

೬ ಉತ್ತಮವಾದ ಇಚ್ಛೆ ಉಳ್ಳವನು. (ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ) ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವವನು.²

೭ (ಯೋಗ್ಯರಿಗೆ) ಉತ್ತಮವಾದ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ನೀಡುವವನು ಮತ್ತು (ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ) ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವವನು.³

೮ ಮಹತ್ತಾದ ಅನ್ನದ ಅರ ಉಳ್ಳ ದೂರ್ವಾಸರಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ತಲೆಬಿಸಿರುವವನು.⁴

ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಲ್ಲಿಗೆ ದೂರ್ವಾಸರು ಬಂದು ತಮಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ನೀಡಬೇಕು, ಅದು ಸಿದ್ಧವಾಗಲೀ, ಸಾಧ್ಯವಾಗಲೀ ಆಗಿರಬಾರದು—ಎನ್ನುವರು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದ ಶ್ರೀರಾಮನು ದೂರ್ವಾಸರು ಹಾಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ತನ್ನ ಹಸ್ತದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಭಕ್ಷ್ಯ, ಭೋಜ್ಯ, ಲೇಹ್ಯ ಹಾಗೂ ಪೇಯ—ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ ಅಮೃತೋಪಮವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ದೂರ್ವಾಸರಿಗೆ ನೀಡಿ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿರ ವನು.⁵

1 ಮಹತೀ ಉತ್ತಮಾ ಆಶಾ ತೃಷ್ಣಾ ಯೇಷಾಂ ತೇ ಮಹಾಶಾಃ ಜ್ಞಾನಿನಸ್ತನ್, ತದಿ-
ಚ್ಛಾನುಸಾರೇಣ ನಯತಿ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ಮಹಾಶನಃ ।

೬ 2 ಮಹತೀ ಉತ್ತಮಾ ಆಶಾ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿವಿಷಯಾ ತೃಷ್ಣಾ ಯಸ್ಯ ನಃ ಮಹಾಶಃ ।
ನಯತಿ ವಿಶ್ವಂ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ನಃ ।

೭ 3 ಯೋಗ್ಯಾನಾಂ ಮಹತೀ ಉತ್ತಮಾ ಆಶಾ ತೃಷ್ಣಾ ಯಸ್ಮಾತ್ ನಃ ಮಹಾಶಃ । ಸರ್ವಂ
ನಯತೀತಿ ನಃ ।

೮ 4 ಮಹತೀ ಆಶಾ ಅನ್ನಾಶಾ ಯನ್ಯಾನ್ಯಾ ವಹಾಶೋ ದೂರ್ವಾಸಸ್ತಂ ಪ್ರತಿ ನಯತ್ಯನ್ನ-
ಮಿತಿ ಮಹಾಶನಃ । -ನ. ಸಂ.

5 ' ಅಥ ತನುಸ್ತುಪರಾ ಹರಸ್ಯ । ದೂರ್ವಾಸನಾಮಯುಗಿಹಾಗಮದಾಶು ರಾಮ
ಮಾಂ ಭೋಜಯ ಕ್ಷುಧಿತಮಿತ್ಯಸಕೃದ್ ಬ್ರುವಾಣಾ । ಸಿದ್ಧಂ ನ ದೇಯಮುತ ಸಾಧ್ಯ-
ಮಪೀತಿ ನಾಚಂ ಶ್ರುತ್ವಾತ್ಯಕ್ಯ ನಾಕ್ಸಮಯಜಾತಮುರು ಸ್ವಹಸ್ತಾತ್ । ಅನ್ನಂ
ಚತುರ್ಗುಣಮದಾವ್ಯತೋವಮಾನಂ ರಾಮಸ್ತದಾಪ್ಯ ಬುಭುಜೇತ್ಥ ಮುನಿಃ
ಸುತುಷ್ಟಃ' -ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ 9-49 .51

೯ (ಯಜ್ಞವು ತನ್ನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಇರಬೇಕೆಂದು) ಯಜ್ಞದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆತ ಉಳ್ಳವನು ಹಾಗೂ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವವನು.¹

೧೦ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪೂಜನಾಗಿರುವವನು ಸಂಸಾರಿಗಳಿಗೆ ಸುಖ ದುಃಖಗಳನ್ನೂ, ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಕೇವಲ ಸುಖವನ್ನೂ ಉಣ್ಣಿಸುವವನು²

೧೧ ಉತ್ತಮ ದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ಇಂದ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವವನು³

೧೨ (ಮುಕ್ತರಿಗೆ) ಉತ್ತಮವಾದ ಸುಖವನ್ನು ಹೂಡಿಸುವವನು⁴

೧೩ (ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ ಮುಕ್ತಾರ್ಥರಿಗೆ) ಉತ್ತಮವಾದ ಭೋಗವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು⁵

೧೪ (ದೇವತೆಗಳೇ ಮೊದಲಾದವರು) ಪೂಜೆಯನ್ನು ಭೋಗಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು.⁶

೯ 1 ಮದುದ್ದೇಶೇನ ಯಾಗೋ ಭವತ್ಪ್ರತಿ ಮಹೇ ಯಜ್ಞವಿಷಯೇ ಆಶಾ ಯಸ್ಯಾಸೌ ಮಹಾಶಃ | ತಂ (ಯಾಗಂ) ನಯತೀತಿ | -ಸ. ಸಂ.

೧೦ 2 ಮಹ್ಯತೇ ಸರ್ವೈಃ ಪೂಜ್ಯತ ಇತಿ ಮಹಃ | ಆಶಯತಿ ಸಂಸಾರಿಣಃ ಸುಖದುಃಖೇ ಮುಕ್ತಾನ್ ದುಃಖಾವಿಶ್ರಿತಸುಖಂ ಚ ಭೋಜಯತೀತಿ ಅಶನಃ | ಮಹಶ್ವಾಸಾನಾಶ-ನಶ್ಚ ಮಹಾಶನಃ |

೧೧ 3 ಮಹತ್ಯಃ ಆಶಾಃ ದಿಶಃ ಯೇಷಾಂ ತೇ ಮಹಾಶಾಃ ದಿಗಭಿಮಾನಿನ ಇಂದ್ರಾದ್ಯಾಃ | ತಾನ್ ನಯತಿ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ಮಹಾಶನಃ |

೧೨ 4 ಮಹಚ್ಛ ತತ್ ಶಂ ಚ ಮಹಾಶಮ್ | ತತ್ ಮುಕ್ತಾನ್ ನಯತಿ ಪ್ರಾಪಯತೀತಿ ಮಹಾಶನಃ |

೧೩ 5 ಮಹತ್ ಉತ್ತಮಂ ಅಶನಂ ದೇವಾನಾಂ ಮುಕ್ತಾನಾಂ ಚ ಭೋಗಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಮಹಾಶನಃ |

೧೪ 6 ಮಹಂ ಪೂಜಾಂ ಅಶಯತಿ ದೇವಾದೀನ್ ಭೋಜಯತೀತಿ ಮಹಾಶನಃ |

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದನು ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ಕೂಗಿದನು ಆಗ ಅವನನ್ನು ತಿನ್ನದೆ ಅವನನ್ನು ಪ್ರಪಂಚ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಿಸಿದನು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಪಂಚ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದರೆ ತನಗೆ ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡ ಅನ್ನವು ಸಿಗುವದು ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದನು. ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮದಾರಣ್ಯಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳುವಾಗ ಪರಮಾತ್ಮನು ತಿನ್ನುವ ಅತ್ಯಾಶೆಯುಳ್ಳವನು ಎಂದು ತೋರುತ್ತದೆ ಇದು ದೋಷ ವೇದದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ದೋಷವನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ನಿರ್ದೋಷನು ಎಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮಾಡುವದು ದೇಗ?

ಉ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಲೋಕಾನುಕರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಇದ್ದಾನೆ. ಇದು ಅನುಕರಣೆಯೇ ಹೊರತು ವಾಸ್ತವವಲ್ಲ ಉಪನಿಷತ್ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮಾಡಿದ ಲೋಕಾನುಕರಣೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಯಾದಿಸುತ್ತದೆ

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಲೋಕಾನುಕರಣೆಯನ್ನು ಏಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ?

ಉ - ಲೋಕವಿಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಹೀಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬರುವ ವರ್ಷ ಕೃಷಿಗೋಸ್ಕರ ಬೀಜಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಇಡಬೇಕು ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ ಆ ಬೀಜವನ್ನು ಊಟಕ್ಕೆ ತೆಗೆದು ಬಿಡಬಾರದು ಎಂದು ಪರಮಾತ್ಮನು ತೋರಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಆ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಿ ಕೊಡುವ ದಕ್ಕಾಗಿ ತಾನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮಾಡುವದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುಣವೇ ಆಗಿದೆ

೨೦೪ ಅದ್ಭುತಃ

೧ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಗೋಚರವಾದ ಪದಾರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನನಾಗಿರುವವನು¹

ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ತಲ್ಲಿ ಉಪಾಸಕನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕಾದ ಭಗವದ್ರೂಪವನ್ನು 'ಅದ್ಭುತಃ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಸಮಗ್ರ ಜ್ಞಾನಗೋಚರವಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲೇ ವಿಶೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ² ಆದರ್ಶೋಪನಿಷತ್ತಲ್ಲಿ ಪರವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಅಕ್ಷರನಾಮಕ

೧ 1 ಸಾಕಲೋನ ಜ್ಞಾನಗೋಚರಃ ದ್ವಿತ್ಯಃ | ದ್ವಿತ್ಯೋ ನ ಭವತೀತಿ ಅದ್ಭುತಃ |

2 'ಯದಾ ಹ್ಯೇವೈಷ ಏತಸ್ಮಿನ್ನದ್ಭುತೇ ಅಭಯಂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ವಿಂದತೇ'

-ತೈ. ಉ 2-12

ಭಗವಂತನನ್ನು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲೇ 'ಅದ್ರೇಶ್ಯ' ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ. ಭಗವಂತನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿಯದ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಅದ್ರೇಶ್ಯ' ಎನಿಸಿರುವನೇ ಹೊರತು ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಅಜ್ಞೇಯ ನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲ್ಲ—ಎಂಬುದನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಕರಿಸಲು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅವನನ್ನು ತಿಳಿಯುವರೆಂದೂ ಅಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಿಗೇ 'ಅದ್ರೇಶ್ಯತ್ವ'ವನ್ನು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಅದು ಅವನ ಅಸಾಧಾರಣ ಧರ್ಮ ಎಂಬುದಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಲಾಗಿದೆ³ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪರವಿದ್ಯೆಗೆ ವಿಷಯನಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಅದ್ರೇಶ್ಯತ್ವ ಗುಣವುಳ್ಳವನೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾಗಿದೆ⁴ ದೃಶ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದುದೇ ಅದ್ರೇಶ್ಯವೆನಿಸಿದ್ದು, ಅದರ ಧರ್ಮವೇ ಅದ್ರೇಶ್ಯತ್ವವೆನಿಸಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಭಾವ ದರ್ಮವಾದ ಆ ಗುಣಕ್ಕೆ ಭಗವತ್ತ್ವರೂಪತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಬಹುದೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸಮರ್ಥಿಸಿರುವರು.⁵

..... ಸ ಏವೈಕ ಆನಂದಯಂತಿ ಚಾಖಿಲಮ್ । ತಸ್ಮಾದದ್ರೇಶ್ಯೇ ಅಭಯತ್ರೇನ
ಯದಾ ಜ್ಞಾನೇನ ತಿಷ್ಠತಿ . -ಯಜುಃಸಂಹಿತಾ (ತೈ. ಉ ಭಾ.)

1 ಯತ್ತದ್ರೇಶ್ಯಂ... -ಅ ಉ. 1-1-6

ದೃಶ್ಯದನ್ಯದದ್ರೇಶ್ಯಮ್ । -ಉ. ಖಂ.

2 ತದವ್ಯಯಂ ಯದ್ಭೂತಯೋನಿಂ ಪರಿಪಶ್ಯಂತಿ ಧೀರಾಃ । -ಅ. ಉ. 1-1-6

ಅದ್ರೇಶ್ಯಮಿತ್ಯುಕ್ತಿನ ಸರ್ವಥೇತಿ ಭಾವೇನಾಕ್ಷರಸ್ಯ ಗುಣಾಂತರನಾಹ-ತದವ್ಯಯಂ-
ಮಿತ್ಯಾದಿನಾ । -ಉ. ಖಂ

3 ಅದ್ರೇಶ್ಯತ್ವಾದಿಗುಣಕೋ ಧರ್ಮೋಕ್ತೇಃ । -ಬ್ರ. ಸೂ. 1-2 21

...ಇತ್ಯಾದಿನಾ ತದ್ಧರ್ಮತ್ರೇನಾವಗತಪರವಿದ್ಯಾವಿಷಯತ್ವೋಕ್ತೇರ್ವಿಷ್ಣು ರೇನಾ-
ದ್ರೇಶ್ಯತ್ವಾದಿಗುಣಕಃ । -ಬ್ರ. ಸೂ ಭಾ.

4 '...ಆಥ ಪರಾ ಯಯಾ ಸ ಹರಿರ್ನೇದಿತವ್ಯೋ ಯೋಽಸಾವದ್ರೇಶ್ಯೋ....'

-ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ 1-2-21

5 ಅಭೇದೋಽಭಾವಧರ್ಮಾಣಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಯುಜ್ಯತೇ ಕಥಮ್ ।

ನಾಭಾವೋ ಭಾವ ಇತಿ ಚ ವಿಶೇಷಃ ಪ್ರಾಯಶೋ ಭವೇತ್ ।

-ಅ. ನ್ಯಾ. 1-2-17

- ೨ (ಬರೇ ಪುರುಷ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ) ಕಾಣಲು ಅಶಕ್ಯನಾದವನು.¹
- ೩ ಅವನ ಅನಂಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ ಕಾಣಲು ಅಶಕ್ಯನಾದವನು.²
- ೪ ಮೂಲರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕೃತೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಕಾಣಲು ಅಶಕ್ಯನಾಗಿರುವವನು.³
- ೫ ವೇದಾಧ್ಯಯನಾದಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ಕಾಣಲು ಅಶಕ್ಯನಾಗಿರುವವನು.⁴

ಭಗವಂತನು ಸರ್ವದಾ ಅವ್ಯಕ್ತನಾಗಿಯೇ ಇರುವವನೆಂದು ಕೌಂಡವ್ಯಶ್ರುತಿ ತಿಳಿಸಿದೆ⁵ ನಿತ್ಯಾ ವ್ಯಕ್ತನಾದ ಅವನನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತೀಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದುದು ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.⁶

ಅದ್ವೈತಾದೀನಾಂ ತು ಧರ್ಮಾಣಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಾಽಭೇದೋ ನ ಯುಜ್ಯತೇ । ತೇಷಾಢ್ವ-
ಭಾವತ್ವಾದ್ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ಭಾವತ್ವಾತ್ । ಭಾನಾಭಾವಯೋರೈಕೈಶ್ಚ ವಿರುದ್ಧತ್ವಾ-
ದಿತಿ ಇಹ ಹಿ ದೃಶ್ಯಾದನ್ಯೋದೃಶ್ಯಃ ತಸ್ಯ ಭಾವೋಽದೃಶ್ಯತ್ವಮಿತ್ಯದೃಶ್ಯಾದಿಶ್ಚ-
ಬ್ದಿದೃಶ್ಯಾದನ್ಯೋನ್ಯಾಭಾವೋಽಭಿಧೀಯತೇ. . . ತಥಾ ಚಾಭಾವೋ ಅನ್ಯೋನ್ಯಾ-
ಭಾವ ಇತಿ ಭಾವ ಇತಿ ಚೈತಯೋರ್ಲೋಕೇಽಪಿ ವಿಶೇಷೋ ಭೇದೋ ನ ಭವೇತ್ ।
ಏವಂ ಸತಿ ಬ್ರಹ್ಮಣೈವ ಕಾಂತನುಪಪತ್ತಿಃ । -ನ್ಯಾ. ಸು.

- ೨ 1 ಪುರುಷಪ್ರಯತ್ನೇನ ದ್ರಷ್ಟುಮಶಕ್ಯತ್ವಾದದೃಶ್ಯಃ ।

-ಐ ರಾ.

- ೩ 2 ತಸ್ಯಾನುಗ್ರಹಂ ವಿನಾ ದ್ರಷ್ಟುಮಶಕ್ಯ ಅದ್ವೈತಃ ।

- ೪ 3 ಸ್ವಮೂಲರೂಪೇಷು ಪ್ರಾಕೃತೇಂದ್ರಿಯೈಃ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಅಶಕ್ಯಃ ಅದ್ವೈತಃ ।

- ೫ 4 ವೇದಾಧ್ಯಯನಾದಿ ವಿನಾ ದ್ರಷ್ಟುಮಶಕ್ಯಃ ಅದ್ವೈತಃ ।

- 5 ಅರೂಪಮಕ್ಷರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಸದಾಽವ್ಯಕ್ತಂ ಚ ನಿಷ್ಕಳಮ್ ।

-ಕೌಂಡವ್ಯಶ್ರುತಿ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 3-2-42)

- 6 ನ ತಮಾರಾಧಯಿತ್ವಾತಿ ಕಶ್ಚಿದ್ ವ್ಯಕ್ತೀಕರಿಸ್ಯತಿ । ನಿತ್ಯಾವ್ಯಕ್ತೋ ಯತೋ ದೇವಃ
ಪರಮಾತ್ಮಾ ಸನಾತನಃ ।
-ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 3-5-24)

ಭಗವಂತನ ಅವತಾರರೂಪಗಳು ವ್ರಾಕೃತ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಗೋಚರಿಸುವವಾದರೂ, ಅವನ ಮೂಲರೂಪವು ಬಾಹ್ಯ ಚಕ್ಷುರಾದಿಗಳಿಗೆ ಅಗೋಚರವಾದುದೆಂಬುದಾಗಿ ಕಾರಕೋಪನಿಷತ್ತು ತಿಳಿಸಿದೆ.¹

ಅದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ ಚತುರ್ಮುಖ ರುದ್ರಾದಿಗಳಿಗಿಂತೆಲ್ಲ ಉತ್ತಮವಾದ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪ ವನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸರ್ವದಾ ಕಾಣುತ್ತಿರುವರೆಂದು ಋಗ್ವೇದ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ² ದಕ್ಷಯಜ್ಞ ಭಂಗದ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತನಾದ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನನ್ನು ಲೋಕಪಾಲರು—ಪಾಂಚಭೌತಿಕ ಭಿನ್ನನಾದ ನೀನು ಪಂಚಭೂತನಿರ್ಮಿತಗಳಾದ ನಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯೇ ಆಗಿದೆ—ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು³ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾದ ವೇದಾಧ್ಯಯನ, ಪಂಚರಾತ್ರಾಧ್ಯಯನ, ಯಜ್ಞಾನುಷ್ಠಾನ—ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ತಾನು ದೃಶ್ಯನೇ ಹೊರತು ಅವುಗಳಿಲ್ಲದೆ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲೂ ದೃಶ್ಯನಾಗಲಾರ ಎಂಬುದಾಗಿ ಭಗವಂತನು ದಾರಾಹದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವನು.⁴ ಇದಕ್ಕೆ ಜೀವಾತ್ಮನು ವೇದಾಧ್ಯಯನಾದಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದರಷ್ಟೇ ಅವನಿಗೆ ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನವಾಗುವುದೆಂಬ

1 'ನ ಸಂದೃಶೇ ತಿಷ್ಠತಿ ರೂಪಮಸ್ಯ ನ ಚಕ್ಷುಷಾ ಪಶ್ಯತಿ | ಕಶ್ಚಿದೇನಮ್'

—ಕಾ. ಉ. 2-4-10

* ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವೇಷ್ಟೃತೇ ವಿಷ್ಣು ನಿಂದ್ರಿಯೈರ್ನೈವ ಪಶ್ಯತಿ |

—ಕಾ. ಉ. ಭಾ.

2 ತದ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮಂ ಪದಂ ಸದಾ ಪಶ್ಯಂತಿ ಸೂರಯಃ

—ಋ. ವೇ. 25-20

ರಮಾಬ್ರಹ್ಮಶಿನಾದಿಭ್ಯೋ ಯದ್ ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮಂ ಪದಮ್ | ರೂಪಂ ಪಶ್ಯಂತಿ ನಿರ್ಮುಕ್ತಾಃ ಸಂಸಾರಾತ್ ಸೂರಯಃ ಸದಾ |

—ಋ. ವೇ. ಭಾ.

3 ನೂಯಾ ಹ್ಯೇಷಾ ಭವದೀಯಾ ಹಿ ಭೂಮನ್ ಯಸ್ತುಂ ಷಷ್ಠಃ ಪಂಚಭಿರ್ಭಾಸಿ ಭೂತೈಃ |

—ಭಾಗ 4-7-37

ಭಗವನ್ಮಹಿಮೈವಾಸೌ ಯದ್ ದೃಶ್ಯೋ ಭಗವಾನ್ ಸ್ವಯಮ್ |

—ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ.

4 ವೇದೈಶ್ಚ ಪಂಚರಾತ್ರೈಶ್ಚ ಭಕ್ತಾ ಯಜ್ಞೈಸ್ತಥೈವ ಚ |

ದೃಶ್ಯೋಽಹಂ ನಾನ್ಯಥಾ ದೃಶ್ಯೋ ವರ್ಷಕೋಟಿಶತೈರಪಿ ||

—ಸಾರಾಹ (ಅ. ಉ. ಭಾ. 1-1-6)

ಅರ್ಥವೇ ಹೊರತು ವೇದಾಧ್ಯಯನಾದಿಗಳಿಗಲ್ಲೇ ಸಾಕು ಎಂಬ ಅರ್ಥವಲ್ಲ ಭಗವದನುಗ್ರಹವಿದ್ದರಷ್ಟೇ ಅವನ ದರ್ಶನವು ಲಭಿಸುವುದು ಭಗವಂತನು ಅವ್ಯಕ್ತೈಕಸ್ವಭಾವದವನು ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ, ಕೆಲವರು ಅವನ ದರ್ಶನ ಪಡೆಯುವರು, ಎಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಪ್ರಮಾಣವಿರುವುದರಿಂದ ಅವ್ಯಕ್ತೈಕ ಸ್ವಭಾವದವನೇ ಆದರೂ ಅವನ ದರ್ಶನವು ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಆಗುವುದೆಂದು ಶ್ರೀವೇದ ವ್ಯಾಸರು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವರು¹ ಆದ್ದರಿಂದ 'ಅದೃಶ್ಯ' ನಾಮಕ್ಕೆ ವೇದಾ ಧ್ಯಯನಾದಿಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಅವನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಪುರುಷಯತ್ನದಿಂದ ಕಾಣಲು ಅಶಕ್ತನಾಗಿರು ವವನು—ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಫಲಿಸುವುದು.

೬ (ರಾಜಸ ಮತ್ತಾ ತಾಮಸರಿಗೆ ಎಂದೆಂದೂ) ಕಾಣಲು ಅಶಕ್ತನಾಗಿರುವವನು.²

೭ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು ಅಶಕ್ತನಾಗಿರುವವನು³

೮ ಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದ 'ಅ' ಎನಿಸುವ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಲಾ ಯೋಗ್ಯನಾದವನು⁴

ಯಾರು ಸ್ವರ್ಗಾರೋಹಿಗಳಾದವರಾದರೂ ತನ್ನನ್ನು ಅಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡು ಯತ್ನಿಸುವರೋ ಅವ ರಷ್ಟೇ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿಯುವರೆಂದು ಗೀತಾರ್ಜುನನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು. ಭಗವಂತನು ಯಾರನ್ನು

1 ಅತೋಽನಂತೇನ ತಥಾ ಹಿ ಲಿಂಗಮ್ । -ಬ್ರ. ಸೂ. 3-2-27

ಉಭಯತ್ರ ಪ್ರಮಾಣಭಾವಾತ್ ತತ್ಪ್ರಸಾದಾದೇವ ಪ್ರಕಾಶೋ ಭವತಿ ।
-ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ.

೬ 2 ರಾಜಸ್ಯಃ ತಾಮಸ್ಯಾರ್ಥ ಕದಾಽಪಿ ದ್ರಷ್ಟುಮಶಕ್ಯಃ ಅದೃಶ್ಯಃ ।

೭ 3 ಸಾಕಲ್ಯೇನ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಜ್ಞಾತುಂ ಶಕ್ಯೋ ನ ಭವತೀತಿ ಅದೃಶ್ಯಃ ।

೮ 4 ಏನ ಅನಾಮಕೇನ ಸ್ತೇನ ಸ್ಪೃಶ್ಯ ಪ್ರಸಾದಾದಿತಿ ಯಾವತ್, ದ್ರಷ್ಟುಂ ಜ್ಞಾತುಂ, ಪ್ರೇಕ್ಷಿ-
ತುಂ ನಾ ಶಕ್ಯಃ ಅದೃಶ್ಯಃ ।

5 ಜರಾಮರಣನೋಕ್ತಾಯ ಮಾಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಯತಂತಿ ಯೇ ತೇ ಬ್ರಹ್ಮ ತದ್
ವಿದುಃ .. -ಗೀ. 7-29

ತ ಏವ ಚ ವಿದುಃ । 'ಯಮೇವೈಷ ವ್ಯಣುತೇ' ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ ।

-ಗೀ. ಭಾ.

ತನ್ನ ಭಕ್ತರೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸುವನೋ ಅವನಿಗಷ್ಟೇ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವನು, ದರ್ಶನ ದೊರಕುವಂತೆ ಮಾಡುವನು—ಎಂಬುದಾಗಿ ಅರ್ಥವೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ¹ ನಿತ್ಯಾವ್ಯಕ್ತ ನಾದ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಅಚಿಂತ್ಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಷ್ಟೇ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲ್ಪಡುವನು ಅವನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ ಅವನನ್ನು ಯಾರು ತಾನೇ ನೋಡಬಲ್ಲರು?—ಎನ್ನುವ ನಾರಾಯಣಾಧ್ಯಾತ್ಮವು ಅವನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ

೯ 'ಅ' ಎನಿಸುವ ತನ್ನಿಂದಲೇ (ಸಮಗ್ರವಾಗಿ, ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ) ತಿಳಿಯಲಿಂ ಶಕ್ಯನಾಗಿ ರುವವನು²

ಅರ್ಜುನನು ವಿಶ್ವರೂಪ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ,—'ನಿನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಾತಿಶಯವನ್ನು ದೇವತೆಗಳಾಗಲೀ, ದಾನವರಾಗಲೀ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರರು ನೀನೊಬ್ಬನೇ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವಿ'—ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿರುವನು³

1 'ಯಮೇವೈಷ ವ್ಯಾಣುತೇ ತೇನ ಲಭ್ಯಸ್ತಸ್ಯೈಷ ಆತ್ಮಾವ್ಯಾಣುತೇ ತನುಂ ಸ್ವಾಮ್'

-ಅ. ಉ. 4-1-3

ಅತ್ರ ಭಗವತಃ ಅಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನೇ ಇವ ಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನೇ ಅಪಿ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದಸ್ಯ ಕಾರಣತ್ವಂ ಸಂದಿಶ್ಯತ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಾಣಾಂ ಸಮ್ಮತಮ್ । ಅತಃ ಏವ '... ಮಾಮಾಶ್ರಿತ್ಯ ಯಂತತಿ ಯೇ । ತೇ ಬ್ರಹ್ಮ ತದ್ ವಿದುಃ' (ಗೀ. 7 29) ಇತಿ ಗೀತಾನ್ಯಾಖ್ಯಾನಸಂದರ್ಭೇ ಭಗವತ್ಪ್ರಸಾದಪಾತ್ರಸ್ಯೈವ ತತ್ಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನಮಿತಿ ವಿಚಾರೇ ಏತದೇವ ವಾಕ್ಯಂ ಪ್ರಮಾಣತಯಾ ಉದಾಹೃತಯತೇ ।

2 'ನಿತ್ಯಾವ್ಯಕ್ತೋಽಪಿ ಭಗವಾನೀಕ್ಷ್ಯತೇ ನಿಜಶಕ್ತಿಃ । ತಸ್ಯುತೇ ಪರಮಾತ್ಮಾನಂ ಕಃ ಪಶ್ಯೇ-
ತಾಮಿತಂ ಪ್ರಭುವಮ್' -ನಾರಾಯಣಾಧ್ಯಾತ್ಮ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 3-2-27)

೯ 3 ಏನ ಅನಾಮಕೇನ ಸ್ವೇನ್ಯೇವ ದೃಶ್ಯಃ ಸಾಕಲ್ಯೇನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೇಣ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಜ್ಞಾತುಂ ಶಕ್ಯಃ ಅದೃಶ್ಯಃ ।

4 ನಹಿ ತೇ ಭಗವನ್ ವ್ಯಕ್ತಿಂ ವಿದುದೇನಾ ನ ದಾನವಾಃ ।

ಸ್ವಯಮೇವಾತ್ಮನಾಽಕ್ಷತಾತ್ಮನಂ ವೇತ್ಥ ತ್ವಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ।

೧೦ ಆಯಾಯ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯಗಳಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಲುಪಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಜ್ಞ ಮತ್ತು ತೈಜಸರನ್ನು ತನ್ನ ಆದಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ವಿಶ್ವ ನಾಮಕ ಭಗವಂತನು 'ಅ' ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಯೋಗ್ಯನಾಗಿರುವವನು¹.

ಜೀವಾತ್ಮರ ಜಾಗೃತವಸ್ಥೆಗೆ ಪ್ರೇರಕನಾದ ವಿಶ್ವ ಅಥವಾ ವೈಶ್ವಾನರ ಎನಿಸುವ ಭಗವಂತನು ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯಗಳಾದ ವಿಷಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಲುಪಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಲೀ, ಪ್ರಾಜ್ಞ ಮತ್ತು ತೈಜಸರನ್ನು ಆದಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದಾಗಲೀ ಓಂಕಾರದ ಮೊದಲ ಅಕ್ಷರವಾದ ಆಕಾರದಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾಗಿರುವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಾಂಡೂಕೋಪನಿಷತ್ತು, ಓಂಗೆ ಆಕಾರವಾಚ್ಯನಾದ ವಿಶ್ವವನ್ನು ಒಲ್ಲವನು ತನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಅಭಿಪ್ರಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊಂದುವನು ಹಾಗೂ ಅಂತಹ ಅಧಿಕಾರಿ ಮುಕ್ತನಾಗಲು ವಿಶ್ವನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಕಾರಣ ನಾಗುವನೆಂದು ಫಲವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ವಿಶ್ವನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಆಕಾರವಾಚ್ಯ ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು ಯೋಗ್ಯನೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೆ²

೧೧ ಸಕಲ ಜೀವಜಡಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನನಾಗಿರುವುದರಿಂದಾಗಲೀ, ಸಕಲ ದೋಷದೊಡನಾಗಿ ರುವುದರಿಂದಾಗಲೀ, ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ದೋಷಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವುದರಿಂದಾಗಲೀ, ಸರ್ವ

೧೦ 1 ತತ್ತಜ್ಜೀವಯೋಗ್ಯಭೋಗ್ಯವಿಷಯಾನ್ ಭೋಗಾನ್ ಅಪಯಂತೀತಿ ನಾ ಪ್ರಾಜ್ಞ-
ಸ್ತೈಜಸಶ್ಚಾದೀ ಅಸ್ಯೇತಿ ನಾ 'ಅ' ಇತಿ ದ್ರಷ್ಟ್ವಂ ಜ್ಞಾತುಂ ಯೋಗ್ಯಃ ಅದೃಶ್ಯಃ |

2 ಜಾಗರಿತಸ್ಥಾನೋ ವೈಶ್ವಾನರೋಽಕಾರಃ ಪ್ರಥಮಾ ಮಾತ್ರಾಃ | ಆಪ್ತೇರಾದಿಮತ್ತ್ಯಾದ್
ನಾ | ಅಪ್ಪೋತಿ ಹ ವೈ ಸರ್ವಾನ್ ಕಾಮಾನಾದಿಕ್ಷ ಭವತಿ ಯ ಏವಂ ವೇದ ||

-ಅ. ಉ. 2-1-1,2

ಅ ಇತ್ಯನೇನಾಭಿಧಾನೇನಾಕ್ರಿಯತ ಇತ್ಯಕಾರಃ | ತತ್ರ ಪೂರ್ವೋಕ್ತೋ ವೈಶ್ವಾನ-
ರೋಽಕಾರಃ | ಪ್ರಥಮಾ ಮಾತ್ರೇತ್ಯನುನಾದಃ | ಅಕಾರ ಇತ್ಯಾದಿಕಂ ವಿಧೇಯಮ್ |

-ಅ. ಉ. ಭಾ.

'ಅದೃಶ್ಯದಂಶೋ ಹ್ಯಾಪ್ತಿಃ ಸ್ಯಾದ್ ವಿಷಯಾನಾಪಯೇದ್ ಯತಃ | ಜೀವಸ್ಯ ತು
ಯತಃ ಪ್ರಾಜ್ಞಾತ್ ತೈಜಸಾದ್ ನಾ ಸಮುತ್ಥಿತಿಃ | ಅವಿಭಾಗೋಽಪಿ ಭಗವಾನಾದಿ-
ಮಾಂಸ್ತೇನ ಕೀರ್ತಿತಃ | ತಸ್ಯಾದುತ್ಪದ್ಯತೇ ಮುಕ್ತಸ್ತಜ್ಞಾನ್ಯಾನಂದಲಕ್ಷಣಃ |
ಅಪ್ಪೋತಿ ವಿಷಯಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ' -ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ (ಅ. ಉ. ಭಾ)

ದೋಷವಿರದ್ದು ಗುಣಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದಾಗಲೀ—‘ಅ’ ಎನಿಸಿರುವವನು ಮತ್ತು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಗ್ಯನಾಗಿರುವವನು¹

ನಾರಾಯಣ ನಾಮದ ನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರಗಳೂ ಅಕಾರದಿಂದಲೇ ರೂಪಗೊಂಡಿದ್ದು, ಅದರ ೪ ಅಕ್ಷರಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವ ನಾಲ್ಕು ಅರ್ಥಗಳೂ, ಭೇದ, ಅಭಾವ ಹಾಗೂ ವಿರೋಧ ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಅಕಾರದಿಂದಲೇ ಹೊರಡುವವುಗಳೆಂದು ‘ಬ್ರಹ್ಮಸಾರ’ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಭಗವಂತನು ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿದ್ದು ಅವನ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಉಳಿದೆಲ್ಲವುಗಳ ಜ್ಞಾನದ ಫಲವೂ ದೊರಕುವುದರಿಂದ² ಅವನೇ ನಿಜವಾಗಿ ಜ್ಞೇಯನು.

೧೨ ಗುಣಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ನೋಡಲು ಯೋಗ್ಯನಾದವನು³.

ಭಗವಂತನು ನೋಡಲು ಯೋಗ್ಯನೆನಿಸಿರುವುದರಿಂದಲೇ, ಅವನನ್ನು ಕಂಡ ಮಂತ್ರರು ತಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿನ ಪೂರ್ಣಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಪಡೆದಂತಾಗುವುದು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರು ‘ಕಣ್ಣುಳ್ಳವ’ರೆಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವರೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮಸಾರ ತಿಳಿಸಿದೆ.

1 ಸರ್ವಜೀವಜಡೇಭ್ಯ ಅನ್ಯತ್ವಾದ್ಯಾ, ಸರ್ವದೋಷೋಜ್ಜಿತತ್ವಾದ್ಯಾ, ಸ್ವಭಕ್ತೇಭ್ಯ ದೋಷಾಣಾಂ ನಿರಾಸನಾದ್ಯಾ ಸರ್ವದೋಷ ವಿರುದ್ಧೋರುಗುಣಪೂರ್ಣಸ್ವರೂಪತ್ವಾದ್ಯಾಃ। ‘ಅನ್ಯತಾ ಚ ನಿಷೇಧಶ್ಚ ವಿರುದ್ಧತ್ವಮಿತಿ ಶ್ರುಯಃ। ಅಕಾರಾರ್ಥಾಃ ‘ಇತಿ ನಾಕೃ ನಿರ್ಣಯಾನುಸಾರೇಣ (ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-2-5) ಅಕಾರಸ್ಯ ಅರ್ಥಚತುಷ್ಟಯಾಭಿಧಾಯಕತ್ವಮ್। ದ್ರಷ್ಟ್ವಂ ಜ್ಞಾತುಂ ಯೋಗ್ಯಃ ದೃಶ್ಯಃ। ಅಶ್ವಾಸೌ ದೃಶ್ಯಶ್ಚ ಅದೃಶ್ಯಃ।

2 ಅನ್ಯತ್ವಾತ್ ಸರ್ವಜೀವೇಭ್ಯೋ ಜಡೇಭ್ಯಶ್ಚ ಸದೈವ ಹಿ ಸರ್ವದೋಷೋಜ್ಜಿತತ್ವಾಚ್ಚ ಸರ್ವತೋಽಪ್ಯಧಿಕತ್ವತಃ। ನಿರಾಸನಾಚ್ಚ ದೋಷಾಣಾಂ ಸ್ವಭಕ್ತೇಭ್ಯಃ ಸಮಂತತಃ। ಸರ್ವದೋಷವಿರುದ್ಧೋರುಗುಣಪೂರ್ಣಸ್ವರೂಪತಃ। ನಾರಾಯಣ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಹ್ಯಕಾರಾರ್ಥೋಽಯಮೇವ ಹಿ। -ಬ್ರಹ್ಮಸಾರ (ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-2-6-5)

3 ಯಥಾ ಸ್ಪರ್ಶಸ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನಾತ್ ಸರ್ವೇ ಲೋಕಮಯಾಸ್ತಥಾ। ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಾತ್ ವಿಷ್ಣು ವಿಜ್ಞಾನಾದ್ ವಿಜ್ಞಾತಂ ಸ್ಯಾಜ್ಜಗತ್ ಸದಾ।
-ಸಾಮಂಸಹಿತಾ (ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ. 6-1-3)

೧೨ 4 ಪೂರ್ಣತ್ವಾತ್ ಅ। ದ್ರಷ್ಟ್ವಂ ಪ್ರೇಕ್ಷಿತುಂ ಯೋಗ್ಯಃ ದೃಶ್ಯಃ। ಅಶ್ವಾಸೌ ದೃಶ್ಯಶ್ಚ ಅದೃಶ್ಯಃ।

5 ‘ಅಕ್ಷೇಪಂತಃ ಕರ್ಣವಂತಃ ಸಖಾಯೋ.....’ -ಯು. ನೇ.

೧೩ ಅಧಿಕನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು (ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ) ಕಣ್ಣನ್ನು ಅಥವಾ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತಲೆಬಿಸಿರುವವನು.¹

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸ್ವಭಾವದ ಪರಿವರ್ತನೆ ಇಲ್ಲ]

ಪ್ರ - 'ಅದೃಶ್ಯತ್ವಾದಿ ಗುಣಕೋ ಧರ್ಮೋಕ್ತೇಃ' ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುಣರೂಪವಾದದ್ದು ಅದೃಶ್ಯತ್ವ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಅವನ ಗುಣವು ನಿತ್ಯ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಧ್ಯಾನ ಸಾಧನದಿಂದ ದೃಶ್ಯನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಆಗ ನಿತ್ಯವಾದ ಅದೃಶ್ಯತ್ವಗುಣವು ನಾರವಾಗಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಅವನ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳು ನಿತ್ಯ ಎಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯು ಆಗಲಾರದೆ?

ಉ - ಪರಮಾತ್ಮನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಹೊರತು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ದ್ವಯಾತ್ಮ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅದೃಶ್ಯ ನಾಗುವದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅದೃಶ್ಯತ್ವ ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ. ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ದೃಶ್ಯನಾಗುವದರಿಂದ ಅವನ ಗುಣಕ್ಕೆ ನಾರವಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಇಲ್ಲ .

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿದೆ ಅವನ ಅದೃಶ್ಯತ್ವ ಸ್ವಭಾವದ ಪರಿವರ್ತನೆಯು ಆಗಲು ಶಕ್ಯ ಎಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದ ಅವ್ಯಕ್ತ ಸ್ವಭಾವದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಹೇಗೆ ವ್ಯಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ? ಸ್ವಭಾವಕೂ ಪರಿವರ್ತನೆಯು ಇದೆಯೇ?

ಉ - ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳದೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುವ ಸ್ವಭಾವ ಇಲ್ಲದ ಪುರುಷನು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಇಲ್ಲದನೇ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ಇದರಿಂದ ಅವನ ಸ್ವಭಾವ ಪರಿವರ್ತನೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಭಕ್ತರು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಪ್ರಿಯರು. ಅವರಿಗೆ ತನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸುವದೂ ಅವನ ಸ್ವಭಾವವೇ ಆಗಿದೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವ ವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಯೇ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ

* ' ಅಕ್ಷಣಂತೋ ದರ್ಶನಾಚ್ಚ ವಿಷ್ಣೋರ್ಮುಕ್ತಾಸ್ತು ಯೇ ಗಣಾಃ'

-ಬ್ರಹ್ಮಸಾರ (ಐ ಉ. ಭಾ. 2-1-2-15)

೧೩ 1 ಅಧಿಕತ್ವಾತ್ ಅಃ | ದೃಶ್ಯಂ ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ನೇತ್ರಂ ಬುದ್ಧಿಂ ನಾ ಯಾಪಯತಿ ಪ್ರಾಪ-

ಯತೀತಿ ದೃಶ್ಯಃ | ಅಶ್ವಾಸೌ ದೃಶ್ಯಶ್ಚ ಅದೃಶ್ಯಃ | 'ದೃಕ್ ಸ್ತ್ರೀಯಾಂ ದರ್ಶನೇ ನೇತ್ರೇ ಬುದ್ಧೌ ಚ ತ್ರಿಷು ವಿಷ್ವಕೇ' -ಮೇದಿನೀ |

೩೦೫ (ಅ) ವ್ಯಕ್ತರೂಪಃ

೧ (ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಕ್ತರಿಗೆ) ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದೇವ ಉಳ್ಳವನು¹

ಭಗವಂತನು ಸಹಜವಾಗಿ ಅವ್ಯಕ್ತ—ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದವನು² ಅವನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಾಧಿಸಿದರೂ, ಅದರಿಂದಾಗಿ ಅವನನ್ನು ವ್ಯಕ್ತನನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದಿಂದ ಅವನ ಅವ್ಯಕ್ತಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಕಂಡು ಕೊಂಡಿರುವರು ಉಳಿದವರು—ಭಗವಂತನು ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಪರಮಾಣ್ವಾದಿಗಳಂತೆ ವ್ಯಕ್ತನಲ್ಲ—ಎಂದು ಅನುಮಾನ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿರುವರು ಆಗ್ನಾದಿಗಳ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲತ್ವ ಹಾಗೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮತ್ವ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಗಳಿರುವಂತೆ ಭಗವಂತನ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲತ್ವ ಸೂಕ್ಷ್ಮತ್ವ ಮುಂತಾದ ವಿಶೇಷಗಳಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ಪ್ರಕಾರಗಳಾಗಿರುವವು ಆದ್ದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ರೂಪಗಳಿಂದಲೂ ಅವ್ಯಕ್ತನೇ³ ಎಂಬುದಾಗಿ ಭಗವಂತನ 'ಅವ್ಯಕ್ತತ್ವ'ವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿದ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರು, ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಅಚಿಂತ್ಯಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿರುವರು⁵

೧ 1 ನಿಜಶಕ್ತ್ಯಾ ಭಕ್ತಾನಾಂ ವ್ಯಕ್ತಂ ಸ್ಫುಟಂ ರೂಪಂ ಶರೀರಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವ್ಯಕ್ತರೂಪಃ |
-ವಿ. ರಾ. ಅಧಾರೇಣ

2 'ತದವ್ಯಕ್ತಮಾಹ ಹಿ' -ಬ್ರ. ಸೂ. 3-2-23

ಅವ್ಯಕ್ತಮೇವ ತದ್ ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವತಃ | -ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ.

3 'ಅಪಿ ಸಂರಾಧನೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಮಾನಾಭ್ಯಾಮ್'
-ಬ್ರ. ಸೂ. 3-2 24

ಅರಾಧನೇತಿಹ್ಯವ್ಯಕ್ತಮೇವ | ಜ್ಞಾನಿಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇಣೇತರೇಷಾಮತಿಸೂಕ್ಷ್ಮತ್ವಲಿಂಗಾದನು-
ಮಾನೇನ | -ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ

4 'ಪ್ರಕಾಶವಚ್ಚಾನೈಶೇಷ್ಯಮ್' -ಬ್ರ. ಸೂ. 3-2-25

ಆಗ್ನಾದಿವತ್ ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮತ್ವ ವಿಶೇಷಾಭಾವಃ | 'ಅವ್ಯಕ್ತವ್ಯಕ್ತಭಾವೌ ಚ ನ ಕ್ವಚಿತ್'
ಪರಮೇಶ್ವರೇ | ಸರ್ವತ್ರಾವ್ಯಕ್ತರೂಪೋತ್ಪಯಂ ಯತ ನಿವ ಜನಾರ್ದನಃ'

-ಕಾರ್ಮ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ.)

5 'ಅತೋತ್ರನಂತೇನ ತಥಾ ಹಿ ಲಿಂಗಮ್' -ಬ್ರ. ಸೂ. 3-2-27

ಭಗವಂತನು ನಿತ್ಯ ಅವ್ಯಕ್ತನಾದರೂ ತನ್ನ ಆಚಿಂತ್ಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಕಟನಾಗುವನೆಂಬುದಾಗಿ 'ನಾರಾಯಣಾಧ್ಯಾತ್ಮ' ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ¹ ವೇದಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸಿದಾಗ ಅವನು ಪ್ರಕಟನಾಗುವನೆಂದು ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ತು ತಿಳಿಸಿದೆ²

ಭಗವಂತನ ಮೂಲರೂಪದ ದರ್ಶನವೇ ಜೀವಾತ್ಮರ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದುದು. ಇಂತಹ ಮೂಲರೂಪದ ದರ್ಶನವನ್ನು ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗಿಷ್ಟೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು³. ಭಗವಂತನ ಅವತಾರರೂಪಗಳ ದರ್ಶನವಾದರೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ದೊರಕುವುದು⁴ ಅಪ್ರಾಕೃತಗಳಾದ ಅವತಾರ ರೂಪಗಳು ಪ್ರಾಕೃತೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳಲೂ ಅವನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೇ ಕಾರಣ⁵

ಉಭಯತ್ರ ಪ್ರಮಾಣಭಾವಾತ್ ತತ್ಪ್ರಸಾದಾದೇವ ಪ್ರಕಾಶೋ ಭವತಿ | . ಯುಜ್ಯತೇ
ತಸ್ಯಾನಂತಶಕ್ತಿತ್ವಾತ್ | -ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ.

1 ನಿತ್ಯಾವ್ಯಕ್ತೋಽಸಿ ಭಗವಾನೀಕ್ಷ್ಯತೇ ನಿಜಶಕ್ತಿತಃ |

-ನಾರಾಯಣಾಧ್ಯಾತ್ಮ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ.3-2-5)

2 ಛಂದೋಭ್ಯೋಽಧ್ಯವ್ಯತಾತ್ ಸಂಬಭೂವ | -ತೈ. ಉ. 1-7

ಛಂದೋಭ್ಯೋಽವ್ಯತರೂಪೇಭ್ಯಃ ಸುವ್ಯಕ್ತಸ್ತದುಪಾಸನಾತ್ |

-ತೈ. ಉ. ಭಾ

3 'ಯಮೇವೈಷ ವೃಣಂತೇ ತೇನ ಲಭ್ಯಸ್ತಸ್ಯೈಷ ಆತ್ಮಾವಿವೃಣಂತೇ ತನುಂ ಸ್ವಾಮ್' |

-ಅ. ಉ. 4-1-3

ಯಂ ಭಕ್ತಮೇಷ ಆತ್ಮಾವೃಣಂತೇ ಸ್ವೀಕರೋತಿ ಯಸ್ಯೈ ಪ್ರಸಿದಂತೀತಿ ಯಾವತ್,

ತೇನೈವ ಪ್ರಸಾದವಿಷಯೇಣೈವ ಲಭ್ಯಃ | ತದ್ವಿನಕ್ತಿ-ತಸ್ಯ ಸ್ವಪ್ರಸಾದವಿಷಯಸ್ಯೈಷ

ಪ್ರಸನ್ನಃ ಆತ್ಮಾ ಸ್ಯಾಂ ತನೂಂ ವಿವೃಣಂತೇ ಪ್ರಕಾಶಯತೀತಿ ತಸ್ಯೈವಾಪರೋಕ್ಷ

ವಿಷಯೋ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ |

-ಉ. ಖಂ

4 ಅನಂದೋಽವ್ಯಕ್ತರೂಪಸ್ತು ಮೂಲರೂಪಮುದಾಹೃತಮ್ |

ಸ ಏವ ವ್ಯಕ್ತಿಮಾಹನ್ಯಃ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ ಉದೀರಿತಃ ||

-ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. (6-4-33)

5 ಮಾಯಾಹ್ಯೇಷಾ ಭವದೀಯಾ ಹಿ ಭೂಮನ್ ಯಸ್ತುಂ ಷಷ್ಠಃ ಪಂಚಭಿರ್ಭಾಸಿ

ಭೂತೈಃ -ಭಾಗ. 4-7-37

೨ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಕ್ಕೆ ರೂಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವವನು¹

ಸಮಗ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೂ, ಅದರ ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಭಗವಂತನು ಆಯಾಯ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ, ಆಯಾಯ ರೂಪವನ್ನು ನೀಡುವನು. ತ್ವಷ್ಟ್ಯನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ, ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ರೂಪವನ್ನು ನೀಡುವುದರಿಂದಲೇ ಅವನನ್ನು 'ವಿಶ್ವರೂಪ'—ಎಂದು ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ.²

೩ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರುವವನು³

ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ವೇದವ್ಯಾಸಾದಿರೂಪಗಳಿಂದ ಭಾಗವತ ಮೊದಲಾದ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರುವನು.

೪ ಪ್ರಾಜ್ಞ ಎಂಬುದಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವವನು⁴

ಭಗವಂತನಷ್ಟು ತಿಳಿದಿರುವವನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಷ್ಟೂ ಭಗವಂತನು ಪ್ರಾಜ್ಞ ವಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಸ್ವಾಯಂಭಾವಮನು ಯಜ್ಞನಾಮಕ ಭಗವಂತನನ್ನು 'ವಿಕರ್ಷೇ' ಎಂದೇ

೨ 1 ವ್ಯಕ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಂ ರೂಪಯತಿ ರೂಪವಂತಂ ಕರೋತೀತಿ ವ್ಯಕ್ತರೂಪಃ । 'ರೂಪ ರೂಪಕ್ರಿಯಾಯಾಮ್' ವ್ಯಕ್ತಶಬ್ದಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಾರ್ಥಕತ್ವಂ ಚ 'ವ್ಯಕ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ-ಮುದ್ದಿಷ್ಟಂ...' (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 3-13-47) ಇತಿ ಪ್ರಮಾಣೇನ ಸಿದ್ಧ್ಯತಿ ।

* ವ್ಯಕ್ತಂ ಪ್ರಪಂಚಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಾದಿಕಂ ರೂಪಯತಿ ನಿರ್ಮಾತೀತಿ ವ್ಯಕ್ತರೂಪಃ ।

-ಶೇ. ಚಂ.

2 ಇಹ ತ್ವಷ್ಟಾರಮೃಗ್ರಿಯಂ ವಿಶ್ವರೂಪಮುಪಹೃಯೇ ।

-ಋ. ವೇ. 13-10

ತ್ವಷ್ಟಾ ತೇಜಸ್ತತೋ ವಿಷ್ಣುರ್ಬಲತ್ವಾತ್ ವಾ ಸಮೀರಿತಃ । ವಿಶ್ವರೂಪಕರತ್ವಾಚ್ಚ ವಿಶ್ವರೂಪಃ ।

-ಋ. ಭಾ.

೩ 3 ವ್ಯಕ್ತಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಂ ರೂಪಯತಿ ನಿರೂಪಯತೀತಿ ವ್ಯಕ್ತರೂಪಃ ।

೪ 4 ವ್ಯಕ್ತ ಪ್ರಾಜ್ಞ ಇತಿ ರೂಪಯತೇ ಸ್ತೂಯತ ಇತಿ ವ್ಯಕ್ತರೂಪಃ । 'ವ್ಯಕ್ತಃ ಪ್ರಾಜ್ಞಃ(ಸಿ)'

-ಅ. ಕೋ. । 'ರು ಶಬ್ದೇ' ।

ಸಂಬೋಧಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸಿರುವವನು¹

೫ ಪ್ರಾಜ್ಞರಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವವನು²

ಅಗ್ನಿನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಹಿಂದಿನ, ಈಗಿನ, ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದಿನ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿರುವ ದೇವತೆಗಳೇ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಸ್ತುತನಾಗಿರುವನೆಂದು ಬಗೆದದ್ದು ಅಗ್ನಿಸೂಕ್ತ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.

೬ ಪ್ರಾಜ್ಞರನ್ನಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸುವವನು.⁴

ಅಗ್ನಿನಾಮಕ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡಿ ಪ್ರಾಜ್ಞರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವವನೂ, ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡಿ ಋಷಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವವನೂ ನೀನೇ—ಎಂದು ಬುಗ್ಗೆದದಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಲಾಗಿದೆ⁵

೭ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾಗಿರುವವನು (ವೇದವ್ಯಾಸಾದಿ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ) ರಾಷ್ಟ್ರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವವನು.⁶

1 'ಪೂವನ್ನೇಕರ್ಷೇ...' -ಈ. ಉ.

ನಾನೋಯತ್ ತಾದೃಶೋ ಜ್ಞಾತಾ ತಸ್ಮಾದೇಕರ್ಷಿಹರಿಃ ।

-ಬೃ. ಉ. ಭಾ. (7-20 2)

೫ 2 ವ್ಯಕ್ತೈಃ ಪ್ರಾಜ್ಞೈಃ ರೂಪಯತೇ ಸ್ತೂಯತ ಇತಿ ವ್ಯಕ್ತರೂಪಃ ।

3 ಅಗ್ನಿಃ ಪೂರ್ವೇಭಿರ್ಯುಷಿಭಿರೀಡ್ಯೋ ನೂತನೈರುತ ।

-ಯು. ವೇ. 1-2

ಸ ಪೂರ್ವೈರ್ನೂತನೈರೇಷ್ಯೈರ್ವಿಜ್ಞಾನಾದೃಷಿನಾಮುಕ್ಯಃ । ಈಡ್ಯೋ ದೇವಾದಿಭಿಃ ಸರ್ವೈಃ ' -ಯು. ಭಾ.

೬ 4 ವ್ಯಕ್ತಾನ್ ಪ್ರಾಜ್ಞಾನ್ ರೂಪಯತಿ ನಿರ್ಮಾತೀತಿ ವ್ಯಕ್ತರೂಪಃ ।

5 ...ಪ್ರಮತಿಸ್ತೋನ್ಯಾನಾಂ...ಯುಷಿಕ್ಯತ್... -ಯು. ವೇ. 31-16

...ಜ್ಞಾನದೋ ದೇವತಾನಾಮ್ । ...ಯುಷೀಣಾಂ ಕರ್ತಾ ತಥಾ ಜ್ಞಾನದಾನೇನ ದೇವ । -ಯು. ವೇ. ಭಾ.

೭ 6 ಪ್ರಾಜ್ಞತ್ವಾತ್ ವ್ಯಕ್ತಃ । ರೂಪಯತಿ ವೇದವ್ಯಾಸಾದ್ಯವತಾರೈಃ ಶಾಸ್ತ್ರಂ ನಿರೂಪಯತೀತಿ ರೂಪಃ । ವ್ಯಕ್ತಶ್ಚಾಸೌ ರೂಪಶ್ಚ ವ್ಯಕ್ತರೂಪಃ ।

ಭಗವಂತನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಜ್ಞನಾಗಿದ್ದು, ತನ್ನ ವೇದವ್ಯಾಸಾದಿರೂಪಗಳಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರುವನು.

೮ ಪ್ರಾಜ್ಞರೂ ಮೋಹಕ್ಕೊಳಗಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು¹

ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಮೋಹಕ್ಕೊಳಗಾಗುವರು.² ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ 'ಮೋಹ'ವು ಭಗವಂತನೊಂದಿಗೇ ಚತುರ್ಮುಖ, ರುದ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲೂ ಇದೆ. ಎಂದು ರುದ್ರದೇವನು ಭಗವಂತನೊಡನೆ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು.³

೯ (ಬರೇ ಪುರುಷ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ) ವ್ಯಕ್ತವಾಗದ ರೂಪ ಉಳ್ಳವನು.⁴

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಬಿಂಬರೂಪದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ]

ಪ್ರ.- ವಿಕಾದಶಸ್ಕಂಧ ಭಾಗವತ ತಾತ್ಪರ್ಯದಲ್ಲಿ ಋಜುಗಣಸ್ಥರಿಗೆ ನೂರು ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪದ ಮೊದಲು ಭಗವದಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವಾಯಿತು. ಎಂದು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಪ್ರಮಾಣ ಲಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಋಜುಗಳಿಗೆ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಭಗವದಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವು ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ ಈ ರೀತಿಯಾದ ಪರಪುರ ವಿರೋಧವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪರಿಹರಿಸುವದು?

೮ 1 ವ್ಯಕ್ತಾನಪಿ ಪ್ರಾಜ್ಞಾನಪಿ ರೂಪಯತಿ ವಿನೋಹಯತೀತಿ ವ್ಯಕ್ತರೂಪಃ | 'ರುಪು ವಿನೋಹನೇ' |

2 ಮುಹ್ಯಂತಿ ಯಂ ಸೂರಯಃ | -ಭಾಗ 1-1-1

ನಚ ಪ್ರಸಾದಂ ವಿನಾ ಜ್ಞಾತಂ ಶಕ್ಯಃ-ಮುಹ್ಯಂತಿ ಯಂ ಸೂರಯಃ |

3 ನಾಹಂ ಪರಾಯಾರ್ಪಷಯೋ ನ ಮರೀಚಿಮುಖ್ಯಾ ಜಾನಂತಿ ಯದ್ವಿರಚಿತಂ ಖಲು ಸತ್ತಸ್ತರ್ಗಾಃ | ಯನ್ಮಾಯಯಾಮುಷಿತಚೇತಸ ಈಶ...

-ಭಾಗ. 8-12-10

೯ 4 ತದವ್ಯಕ್ತಮಾಹ ಹೀತ್ಯುಕ್ತೇಃ ಅವ್ಯಕ್ತಂ ರೂಪಂ ಯಸ್ಯಾಸಾವ್ಯಕ್ತರೂಪಃ |

-ಸ. ಸಂ.

* * *
'ಅವ್ಯಕ್ತರೂಪಃ' ಇತಿ ಪದಚೇದಮಂಗೀಕೃತ್ಯ ಅಂತಿಮಃ ಅರ್ಥಃ ನ್ಯಾಖ್ಯಾತಃ |

ಉ - ಋಜುಗಣಸ್ಥರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವು ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದ ಇದ್ದರೂ ಭಗವಂತನ ಬಿಂಬರೂಪದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಅನಾದಿ ಕಾಲದಿಂದ ಇಲ್ಲ ನೂರು ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪದ ಮೊದಲು ಬಿಂಬರೂಪದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಅವರಿಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ ಈ ರೀತಿ ಎರಡೂ ಗ್ರಂಥಗಳ ವಿರೋಧ ಪರಿಹಾರವಾಗುವದು

೩೦೬ ಸಹಸ್ರಜಿತ್

೧ (ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರ ಹಾಗೂ ಬೃಹತೀಸಹಸ್ರ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾದ) ಅನಂತರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನು¹

೨ ತಮಗೆ ಪ್ರತಿಪಾದಕಗಳಾದ ನಾಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಯೇ ಇರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಸಹಸ್ರ' ಎನಿಸುವ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾದ ಅನಂತರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನು²

೩ (ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮ ಹಾಗೂ ಬೃಹತೀಸಹಸ್ರ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾದ ಅನಂತರೂಪ

೧ 1 ಸಹಸ್ರಂ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮಬೃಹತೀಸಹಸ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಾನಿ ಅನಂತಾಂನಿ ರೂಪಾಣಿ ಜಯಂತಿ ಪ್ರಾಪ್ನೋತೀತಿ ಅನಂತಜಿತ್ । ' ದಶ ದಶತತ್ವಚ್ಛತಂ ದಶ ಶತಾನಿ ॥ ತತ್ ಸಹಸ್ರಂ ತತ್ ಸರ್ವಂ . ' ಇತ್ಯೈತರೇಯೋಪನಿಷ (2-2-4-5) ದುಕ್ತ- ರೀತ್ಯಾ ಸಹಸ್ರ ಶಬ್ದಃ ಅನಂತನಾಚಕಃ । 'ತತ್ ಸರ್ವಮಿತಿ ಶ್ರುತಿಶೇಷಸ್ಯ ತತ್ಸಹಸ್ರಂ ಸರ್ವಂ ಅನಂತಂ ಚ ಭವತಿ । ಅನಂತಮಧ್ಯೇ ಸಹಸ್ರಸ್ಯಾಪಿ ಪ್ರವಿಷ್ಟತ್ವಾದಿತ್ಯರ್ಥಃ' ಇತಿ ಭಾವಪ್ರಕಾಶಿಕಾಯಾಂ (ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. ಟೀ. 1-17) ಏತರೇಯೋಪನಿಷದಃ ಅಂತಿಮಭಾಗಃ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಶ್ಚ । ಜಯಂತೇಃ ಪ್ರಾಪ್ತೃರ್ಥಕತ್ವಂ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯೋಃ ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯೇ (2-2-1) ಉಲ್ಲೇಖಿತಮ್ — ಜಯೋ ನಾಮ ಪ್ರಾಪ್ತಿ- ರೇವ । 'ಧನಜತೇ ಸ್ವರ್ಜಿತೇ' ಇತ್ಯಾದಿವತ್ । ಇತಿ ।

೨ 2 ಸ್ವಪ್ರತಿಪಾದಕನಾಮುಭಿಃ ವಾಚ್ಯತಯಾ ಸ್ವತತ್ವಾತ್ ಸಹಸ್ರಂ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮಪ್ರತಿ- ಪಾದ್ಯಾನಂತರೂಪಜಾತಮ್ । ತತ್ ಜಯಂತಿ ಪ್ರಾಪ್ನೋತೀತಿ ಸಹಸ್ರಜಿತ್ ।

ಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಪಾದಕಗಳಾದ) ಅನಂತ ನಾಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನು¹

೪ ತನ್ನಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾದ ಅನಂತ ರೂಪಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಯೇ ಇರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಸಹಸ್ರ' ಎನಿಸುವ ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮದ ಅನಂತ ನಾಮಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನು²

'ಬೃಹತೀಸಹಸ್ರ'ವು ಭಗವಂತನ ಅನಂತ ರೂಪಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತ, ಬೃಹತೀಸಹಸ್ರವು ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮಸ್ತೋತ್ರದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವಾಗಿದ್ದು ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರವು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಅನಂತ ನಾಮಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನ ಅನಂತರೂಪಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಬೃಹತೀ ಸಹಸ್ರವೂ ಭಗವಂತನ ಅನಂತರೂಪಗಳನ್ನು ಸಾರುತ್ತಿದೆ—ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಗಿದೆ 'ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ'—ಎಂಬಲ್ಲಿಯೇ 'ಸಹಸ್ರ' ಶಬ್ದವು ಅನಂತ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲೇ ಬಳಸಲಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ'ವು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅನಂತನಾಮಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ ಎಂದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅದು ಸಾವಿರ ನಾವುಗಳನ್ನೇ ಒಳಗೊಂಡಿರುವಂತೆ ಕಂಡರೂ ಭಗವಂತನ ಅನಂತ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸಾರುತ್ತಿರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅದು ಅನಂತ ನಾಮಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಂತೆಯೇ ಸಹಸ್ರಶಬ್ದವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ 'ಅನಂತ' ಎಂಬ ಅರ್ಥವನ್ನೇ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಾವಿರ ನಾಮಗಳಿಂದ ಅನಂತ ರೂಪಗಳು ವಾಚ್ಯವಾಗಿವೆ—ಎಂಬುದನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದರ ಮೂಲಕವೇ ನಾಮಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷಿಸಿದ 'ಸಹಸ್ರ' ಶಬ್ದವನ್ನು ಹೊಂದಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ³

1 ಸಹಸ್ರಂ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮಬೃಹತೀಸಹಸ್ರಯೋಃ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಾನಾಂ ಅನಂತಾನಾಂ ರೂಪಾಣಾಂ ಯಾನಿ ಪ್ರತಿಪಾದಕಾನಿ ಅನಂತನಾಮಾನಿ ತಾನಿ ಜಯಂತಿ ಪ್ರಾಪ್ನೋತೀತಿ ಸುಸ್ರಜಿತ್ | ವಿಷ್ಣು ಸಹಸ್ರನಾಮ್ನಾಂ 'ಪಂಚತದ್ವಯತಯಾ ಪ್ರದರ್ಶನೇಽಪಿ ಅನಂತರೂಪೇಷು ಶಕ್ತತಯಾ ಶಕ್ತಿವಿವಕ್ಷಯಾಽನಂತತ್ವಂ ನ ವಿರುದ್ಧತ' ಇತಿ ತಾಮ್ರ-ವರ್ಣ್ಯಕ್ತಸಮಾಧಾನಮತ್ರಾಪಿ ಸಂಯೋಜ್ಯಮ್ |

೪ 2 ಸ್ವಪ್ರತಿಪಾದ್ಯೈಃ ಅನಂತರೂಪೈಃ ಸಹ ಪ್ರತಿಪಾದಕತಯಾ ಸೃತಂ ಸ್ಥಿತಮಿತಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತೌ ಸಹಸ್ರಂ ಅನಂತನಾಮಜಾತಂ ಜಯಂತಿ ಪ್ರಾಪ್ನೋತೀತಿ ಸಹಸ್ರಜಿತ್ |

3 ಅನಂತರೂಪೋ ಹಿ ಹರಿಃ ಶಬ್ದೋಽಪ್ಯೇಷ ಹ್ಯನಂತಧಾ | ವಿಷ್ಣೋಃ ಸಹಸ್ರನಾಮ್ನಸ್ತು ಯತ್ತದ್ರೂಪಸಹಸ್ರಕಮ್ | ಬೃಹತೀಸಹಸ್ರಮೇತಚ್ಚ ತದ್ವಕ್ತಿ ಹಿ ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ | ಸಹಸ್ರಶಬ್ದೋಽಪ್ಯಮಿತಂ ಯತೋ ವಕ್ತೃಮಿತಾನ್ಯತಃ | ನಾಮಾನಿ ವಿಷ್ಣೋರುಚ್ಯಂತೇ

ಅಲ್ಲದೆ, ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಾವಿರ ನಾಮಗಳ ಕುರಿತು ಹೊರಟ 'ಸಹಸ್ರ' ಶಬ್ದದ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಕೂಡಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ 'ಯಾವದ್ ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣುತಂ ತಾವತೀ ವಾಕ್'— ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು, ಪರಬ್ರಹ್ಮನು ಎಷ್ಟು ರೂಪಗಳಿಂದ ಇರುವನೋ, ಆ ರೂಪಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಅಷ್ಟು ನಾಮಗಳೂ ಇವೆ—ಎಂಬುದಾಗಿ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವಂತೆ, ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಾವಿರ ಹೆಸರುಗಳು ತಮ್ಮಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ರೂಪಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದಾಗಿ, ಅವುಗಳ ಸಮೂಹ 'ಸಹಸ್ರ' ಎನಿಸಿದೆ. ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮದಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾದ ಅನಂತ ರೂಪಗಳಾದರೂ ನಾಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳ ಸಮೂಹವು 'ಸಹಸ್ರ' ಎನಿಸಿದೆ¹

ಹೀಗೆ ವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮ ನೋತ್ರವು ಅನಂತ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳನ್ನು ಸಾರುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಬೃಹತೀಸಹಸ್ರವೂ ಅನಂತ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳನ್ನೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದೆ—ಎಂಬುವಾಗಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಐತರೇಯೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿರುವರು

ಹೀಗೆ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುಸಹಸ್ರನಾಮದಿಂದ ಹಾಗೂ ಅದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನರೂಪವಾಗಿ ಇರುವ ಬೃಹತೀಸಹಸ್ರದಿಂದ ಅನಂತ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಸಹಸ್ರಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅನಂತ ಎಂಬ

ಸಹಸ್ರಮಿತಿ ಚಾಖ್ಯಾಯಾ । ಅನಂತನಾಮಾವಚನೇ ತೃಶಕ್ತತ್ವಾತ್ ಸಹಸ್ರಕಮ್ ।
ವಿಷ್ಣೋರನಂತರೂಪಾಣಾಮುಕ್ತ್ಯಾ ಪಂಚಶತದ್ವಯೇ । ಅಸೀತ್ ಸಹಸ್ರಮಿತ್ಯಾಖ್ಯಾ
ಸಹಸ್ರಂ ಮುಖ್ಯತೋಽಮಿತಮ್ । -ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-2-4-45

- 1 ಬ್ರಹ್ಮ ಯಾವತ್ ತಾವತೀ ವಾಗಿತಿ ವೇದಪ್ರಮಾಣತಃ । ಸಹೈವಾನಂತರೂಪೈಸ್ತು ಸರಣೇನ ಸಹಸ್ರಕಮ್ । ನಾಮ್ನಾ ಸಹ ಸೃತೇರೇವ ರೂಪಾಣಾಂ ವಾ ಸಹಸ್ರತಾ ।

-ಐ. ಉ. ಭಾ.

ಹರಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಯಾವದ್ರೂಪೈರ್ವಿಸ್ಥಿತಂ ವಿಶೇಷೇಣ ಸ್ಥಿತಂ ವಾಕ್ ನಾಮಜಾತರೂಪಾ
ತಾವತೀ ಸಾಮನ್ಯತೋ ವಿಶೇಷತಶ್ಚ ತಾವದ್ರೂಪಪ್ರತಿಪಾದಿಕೇತಿ ವೇದಪ್ರಮಾಣತಃ
ಅನಂತರೂಪೈಃ ಸಹಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಪ್ರತಿಪಾದಕಭಾವಾನುಸಾರೇಣೈವ ನಾಮಜಾತಂ ಸಹಸ್ರ-
ಮಿತ್ಯುಚ್ಯತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । -ತಾ. ಪ. (ಐ ಉ. ಭಾ. ಟೀ.)

- 2 ಬೃಹತೀ ಸಹಸ್ರಂ ಚೈತಸ್ಯಾದ್ ರೂಪಾನಂತಾಭಿಧಾಯಕಮ್ ।

-ಐ ಉ. ಭಾ

ಅರ್ಥವಿರುವುದರಿಂದಷ್ಟೇ ಅವು 'ಸಹಸ್ರ' ಎನಿಸಿವೆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸಾವಿರ ನಾಮಗಳು ಅನಂತ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದಾಗಿ 'ಅನಂತ' ಎಂಬಾರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ಸಹಸ್ರ' ಎನಿಸಿವೆ. ಹಾಗೆಯೇ ನಾಮಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ರೂಪಗಳು 'ಸಹಸ್ರ' ಎನಿಸಿದರೆ, ರೂಪಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಯೇ ಇರುವುದರಿಂದ ನಾಮಗಳು 'ಸಹಸ್ರ' ಎನಿಸಿವೆ. ಈ ರೀತಿಯಾದ ಸಹಸ್ರ ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಸಹಸ್ರ ನಾಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಭಗವಂತನು 'ಸಹಸ್ರಜಿತ' ಎನಿಸಿರುವನು

೫ ಸಾವಿರಾರು ತಲೆ ಮುಂತಾದ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವವನು.¹

ಭಗವಂತನು ಸಾವಿರಾರು ತಲೆ ಮುಂತಾದ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವನೆಂಬುದಾಗಿ 'ಸಹಸ್ರ' ಶಬ್ದದ ಉಲ್ಲೇಖದೊಂದಿಗೆ ಸಾರಲಾಗಿದೆ²

೬ ಸಾವಿರಾರು ಗುಣಗಳಿಂದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟನಾಗಿರುವವನು.³

ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಮಾಯಾವಾದ ಖಂಡನದ ಮಂಗಲ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನರಸಿಂಹನನ್ನು ತುದ್ದುವಾದ ಜ್ಞಾನ, ಸುಖ ಹಾಗೂ ಶಕ್ತಿಗಳಿಂದ ಅನಂತವಾದ ಕ್ಷೀರಸಾಗರದಂತೆ ಇರುವವನೆಂಬುದಾಗಿ ವಿಶೇಷಿಸಿ, ಆ ಮೂಲಕ ಅವನು ಉತ್ಕೃಷ್ಟನಾಗಿರುವವನೆಂದು ಸಾರಿರುವರು.⁴

೫ 1 ಸಹಸ್ರಂ ಅನಂತಾನ್ ಶೀರ್ಷಾದೀನ್ಯಂಗಾನ್ ಜಯತಿ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿತಿ ಸಹಸ್ರಜಿತಃ ।

2 ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾ ಪುರುಷಃ ಸಹಸ್ರಾಕ್ಷಃ ಸಹಸ್ರಪಾತ್ ।

-ಪು. ಸೂ.

ಆತ್ರತ್ಯಃ ಸಹಸ್ರಶಬ್ದಃ ಅನಂತಾರ್ಥಕ ಇತಿ 'ಅನೇಕ ಬಾಹೂದರವಕ್ತ್ರನೇತ್ರಂ . ' (11-16) ಇತಿ ಗೀತಾವಚನೇ 'ಅನೇಕಶಬ್ದೋಽನಂತವಾಚೀ' ಇತಿ ನ್ಯಾಯಾತ್ಮಭಿ-ರಾಚಾರ್ಯೈಃ ನ್ಯಾಯಾತಪ್ರಾಯಃ ।

೬ 3 ಸಹಸ್ರೇಣ ಅನಂತೈಃ ಗುಣೈಃ ಜಯತಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟೋ ವರ್ತತ ಇತಿ ಸಹಸ್ರಜಿತಃ । 'ಜಯೇರ್ಜ ಯಾಭಿಭವಯೋರಾಗ್ರೇಽಸಾವಕರ್ಮಕಃ । ಉತ್ಕೃಷ್ಠಪ್ರಾಪ್ತಿರಾ-ದ್ಯೋರ್ಥೋ ದ್ವಿತೀಯೇಽರ್ಥೇ ಸಕರ್ಮಕಃ' ಇತಿ ಜಯತೇಃ ಉತ್ಕೃಷ್ಠಪ್ರಾಪ್ತೃ-ರ್ಥೋಽಪಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಃ ।

4 ನರಸಿಂಹೋಽಖಿಲಾಜ್ಞಾನಮತಧ್ವಾಂಕದಿನಾಕರಃ । ಜಯತ್ಯವಿ ತಸಜ್ಞಾನ ಸುಖ-ಶಕ್ತಿಪ್ರಯೋನಿಧಿಃ ॥ -ಮಾ. ಖಂ. ಮಂಗಲಪದ್ಯ

೭ ಸಾವಿರಾರು ಅಸುರರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿರುವವನು.¹

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[‘ಅನಂತಂ ವಿಷ್ಣು ಸನ್ನಿಧೌ’]

ಪ್ರ - ಸಹಸ್ರನಾಮ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಗಳಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಹಸ್ರ ರೂಪಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಬೃಹತೀ ಸಹಸ್ರನಾಮಗಳನ್ನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅದನ್ನು ಕೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಇಂದ್ರದೇವರ ಒಳಗೆ ಅವಿಷ್ಣುವಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಕೂತುಕೊಂಡನು. ಇದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸ್ತೋತ್ರಪ್ರಿಯನು ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ?

ಉ - ‘ಅನಂತಂ ವಿಷ್ಣು ಸನ್ನಿಧೌ’ ಅಂದರೆ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ವಿಷ್ಣು ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರೆ ಅನಂತ ಫಲವು ಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಇದೆ ಭಕ್ತರಾದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರಿಗೆ ಬೃಹತೀ ಸಹಸ್ರ ಪಾರಾಯಣದಿಂದ ವಿಶೇಷ ಫಲವು ಬರಬೇಕು ಎಂದು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಇಚ್ಛೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಹತ್ತಿರ ಪರಮಾತ್ಮನು ಕೂತುಕೊಂಡನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಎಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು ಪರಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇವೆ. ಪೂರ್ಣಕಾಮನಿಗೆ ತನ್ನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷಪಡಬೇಕಾದದ್ದು ಇಲ್ಲ

೩೦೭ ಅನಂತಜಿತ್

೧ ಅನಂತ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನು²

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಉತ್ತಮಗುಣಗಳನ್ನು ನಿರವಧಿಕವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅನಂತ ಎನಿಸಿರುವವನು ಭಗವಂತನು³

೭ 1 ಸಹಸ್ರಾಣ್ಯಸುರಾಣಾಂ ಜಯತಿ ಅಭಿಭವತೀತಿ ಸಹಸ್ರಜಿತ್ ।

೧ 2 ಅನಂತಾನ್ ಜಯತಿ ಪ್ರಾಪ್ನೋತೀತಿ ಅನಂತಜಿತ್ । ಜಯತೇಃ ಪ್ರಾಪ್ತೃರ್ಭವತ್ಯಂತ್ರಮೇವ ಜಾಯ್ತೀಃ ಛಾಂದೋಗೈಶ್ಚೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯ (2-2-1) ದರ್ಶಿತಮ್ — ‘ಜಯೋ ನಾಮ ಪ್ರಾಪ್ತಿರೇವ । ‘ಧನಜಿತೇ ಸ್ವರ್ಜಿತೇ’ ಇತ್ಯಾದಿವತ್ ’ ಇತಿ

3 ಯೋಽನಂತಶಕ್ತಿರ್ಭಗವಾನಂತೋ ಮಹದ್ಗುಣತ್ವಾದ್ ಯಮನಂತಮಾಹುಃ

೨ ಕಾಲತಃ ಹಾಗೂ ದೇಶತಃ ಅಂತರಹಿತವಾದ ಶ್ರೀತತ್ತ್ವವನ್ನೂ ಜಯಿಸಿರುವವನು.¹

ಭಗವಂತನಂತೆಯೇ ದೇಶತಃ ಮತ್ತು ಕಾಲತಃ ವ್ಯಾಪ್ತಳಾಗಿದ್ದು 'ಸಮನಾ' ಎಂದೇ ಎನಿಸಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು², ಭಗವಂತನಂತೆಯೇ ಕಾಲಿಕ ಹಾಗೂ ದೈಶಿಕ ಅಂತರಹಿತಳು ಆದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಈ ಗುಣ ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟವುಗಳಾದರೆ ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಳಾದರೂ ಸಹಜವಾದವುಗಳು³ ಅಲ್ಲದೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಗುಣಾನಾಂತ್ಯವಿಲ್ಲ, ಭಗವಂತನಲ್ಲಾದರೂ ಅದೂ ಇದೆ⁴ ಆದುದರಿಂದ ಈ ಎರಡು ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಭಗವಂತನು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನೂ ಜಯಿಸುವನು

೩ ದೈಶಿಕ ಹಾಗೂ ಕಾಲಿಕ ಅಂತರಹಿತಗಳಾದ ಶ್ರೀತತ್ತ್ವವನ್ನೂ ಪಶ್ಚಿಯನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದಿರುವವನು ಅಥವಾ ತನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವವನು⁵

೪ ದೇಶತಃ ಹಾಗೂ ಕಾಲತಃ ಅಂತರಹಿತಗಳಾದ ಆಕಾಶ, ಕಾಲ ಮುಂತಾದ

೨ 1 ಅನಂತಂ ದೇಶತಃ ಕಾಲತಶ್ಚ ಅಂತರಹಿತಂ ಶ್ರೀತತ್ತ್ವಂ ಜಯತಿ ಅಭಿಭವತೀತಿ ಅನಂತಜಿತಃ ।

2 ದೇಶತಃ ಕಾಲತಶ್ಚೈವ ನ್ಯಾಪ್ತಾ ಸಮೋ ನಾ ಪರಮಪುರುಷೋ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ಸಮನಾ । -ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 4-2-7

3 ದೇಶತಃ ಕಾಲತಶ್ಚೈವ ಸಮಾ ಪ್ರಕೃತಿರೀಶ್ವರೋ ಪ್ರಕೃತೇಃ ಪ್ರಾಕೃತಸ್ಯಾಪಿ ಯೇ ಗುಣಾಸ್ತೇ ತು ವಿಷ್ಣುನಾ । ನಿಯತಾ ನೈವ ಕೇನಾಪಿ ನಿಯತಾ ಹಿ ಹರೇರ್ಗುಣಾಃ ।

-ಭವಿಷ್ಯತ್ಪರ್ವ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 4-2-10)

4 ಜ್ಞಾನಾನಂದೌ ತಥೈಶ್ವರ್ಯಂ ಗುಣಾಶ್ಚಾನೈಽಧಿಕಾಃ ಪ್ರಭೋಃ ।

-ತುರಶ್ರುತಿಃ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 4-2-9)

೩ 5 ಅನಂತಂ ದೈಶಿಕಾನಾಂತ್ಯಂ ಕಾಲಿಕಾನಾಂತ್ಯಂ ಚ ಉಪೇತಂ ಶ್ರೀತತ್ತ್ವಂ ಜಯತಿ ಪ್ರಾಪ್ನೋತೀತಿ, ಅಥವಾ ಸ್ವವಶೇ ಸ್ಥಾಪಯತೀತಿ ಅನಂತಜಿತಃ । 'ಪರಾಭೂತಂ ವಶಸ್ಥಂ ಚ ಜಿತಮಿತ್ಯುಚ್ಯತೇ ಬುದ್ಧೈಃ' ಇತಿ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯಾ (ಭಾಗ ತಾ. ನಿ. 7-3-20) ನುಸಾರೇಣ ಜಯತೇಃ ವಶಸ್ಥೀಕರಣಾರ್ಥಕತ್ವಮಪಿ ಸಿದ್ಧತೀತಿ ।

ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಜಯಿಸಿರುವವನು¹

ಖಿ ಅನಂತಗಳಾದ ಕಾಲಾಕಾಶಾದಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವವನು²

ಕಾಲಾಕಾಶಾದಿಗಳಿಗೂ ಅನಂತತ್ವವನ್ನು ನೀಡಿರುವವನು ಭಗವಂತನೇ. ಆದುದರಿಂದ ಪರಾಧೀನಾನಂತ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಅವನ್ನು ಮೀರಿ ಇರುವನು. ಅನಂತಗಳೆನಿಸಿದರೂ ಕಾಲಾಕಾಶಾದಿಗಳು ಭಗವದಧೀನಗಳು. ಅವುಗಳ ಅನಂತ್ಯಾದಿ ಧರ್ಮಗಳೂ ಅವನ ವಶದಲ್ಲಿರುವವು.

ಒ ಅನಂತ ಜೀವಾತ್ಮರನ್ನೂ, ಅನಂತ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ನಿಯಮಗಳನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವವನು³

‘ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿ’ ಎನಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅನಂತ ಜೀವಾತ್ಮರು ನಿಯಮ್ತರು; ಅನಂತ ಪದಾರ್ಥಗಳು ನಿಯಮ್ಯಗಳ.

ಒ ಅನಂತ ಜೀವಾತ್ಮರನ್ನೂ ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು⁴

ಉ ಅನಂತ ವಿಷಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಭೋಗ್ಯಗಳನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದಿರುವವನು⁵

ಅನಂತ ಜೀವಾತ್ಮರು ಭೋಗಿಸುವ ಅನಂತ ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರಭಾಗದ ಭೋಗವು ಭಗವಂತನಿಗೇ ಸಲ್ಲುವುದು

1 ಅನಂತಾನ್ ದೇಶತಃ ಕಾಲತಶ್ಚ ಅಂತರಹಿತಾನ್ ಕಾಲಾಕಾಶಾದೀನಃ ಜಯತಿ ಅಭಿಭವತೀತಿ ಅನಂತಜಿತ್ ।

ಖಿ 2 ಅನಂತಾನ್ ಕಾಲಾಕಾಶಾದೀನಃ ಜಯತಿ ಸ್ವವಶೇ ಸ್ಥಾಪಯತೀತಿ ಅನಂತಜಿತ್ ।

ಒ 3 ಅನಂತಾನ್ ಅಸಂಖ್ಯಾನ್ ಜೀವಾತ್ಮನಃ ಪದಾರ್ಥಾಶ್ಚ ಜಯತಿ ನಿಯಾಮಕತಯಾ ಪ್ರಾಪ್ನೋತೀತಿ ಅನಂತಜಿತ್ ।

ಒ 4 ಅನಂತಾನ್ ಜೀವಾತ್ಮನಃ ಜಯತಿ ಸ್ವವಶೇ ಸ್ಥಾಪಯತೀತಿ ಅನಂತಜಿತ್ ।

ಉ 5 ಅನಂತಾನ್ ವಿಷಯಪದಾರ್ಥಾನ್ ತತ್ತ್ವಸ್ಥರಸಭಾಗಮಿತಿ ಯಾವತ್, ಸ್ವಭೋಗ್ಯತಯಾ ಜಯತಿ ಪ್ರಾಪ್ನೋತೀತಿ ಅನಂತಜಿತ್ ।

೯ (ಅಚಿಂತ್ಯ ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಯುದ್ಧಕ್ರೀಡೆ ಮುಂತಾದ ವೃತ್ತಿ ಯೊಂದು ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲೂ) ಸಕಲ ಭೂತಗಳನ್ನೂ ಮೀರಿ ಇರುವವನು¹

೧೦ ಶೇಷನನ್ನು ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವವನು²

೧೧ ಶೇಷನನ್ನು ಅನಂತ ಎನಿಸುವ ವಿಭೂತಿರೂಪದಿಂದ ಹೊಂದಿರುವವನು³

ಅನೇಕ ಶಿರಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು 'ನಾಗ' ಎನಿಸುವ ಸರ್ಪ ವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿರುವ ಶೇಷನಲ್ಲಿ ತಾನು ಅನಂತ ನಾಮಕ ವಿಭೂತಿರೂಪದಿಂದ ಇದ್ದು, ಅವನ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜಕನಾಗಿರುವೆನೆಂಬುದಾಗಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು⁴

೧೨ ಆಕಾಶವನ್ನು, ಅದರಲ್ಲಿಯ ಧ್ವನ್ಯಾತ್ಮಕ ಶಬ್ದನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವವನು⁵

ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ತಾನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಧ್ವನ್ಯಾತ್ಮಕ ಶಬ್ದನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಇರುವೆನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು⁶

೧೩ ಅನೇಕಾನೇಕ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಸೋಲಿಸಿರುವವನು⁷

೯ 1 ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಯುದ್ಧಕ್ರೀಡಾದಿಷು ಸರ್ವತ್ರಾಚಿಂತ್ಯಶಕ್ತಿತಯಾ ಜಯಂತೀತಿ ಅನಂತ ಜಿತ್ । -ಶಾಂ. ಭಾ.

೧೦ 2 ಅನಂತಂ ಶೇಷಂ ಜಯತಿ ಸ್ವಶಯ್ಯಾತ್ಮೇನ ಪ್ರಾಪ್ನೋತೀತಿ ಅನಂತಜಿತ್ ।

೧೧ 3 ಅನಂತಂ ಶೇಷಂ ಜಯತಿ ಅನಂತನಾಮಕವಿಭೂತಿರೂಪೇಣ ಪ್ರಾಪ್ನೋತೀತಿ ಅನಂತಜಿತ್ ।

4 'ಅನಂತಶ್ಚಾಸ್ತಿ ನಾಗಾನಾಂ' -ಗೀ. 10-29

ನಾಗಾನಾಮನೇಕಶಿರಸಾಂ ದೇಶಕಾಲಗುಣಾನಂತ್ಯಹೇತುನಾತ್ರನಂತನಾಮಾ ಶೇಷಗತಃ ।
-ಗೀ. ವಿ.

೧೨ 5 ಅನಂತಂ ಆಕಾಶಂ ಜಯತಿ ಶಬ್ದನಿಯಾಮಕೇನ ರೂಪೇಣ ಪ್ರಾಪ್ನೋತೀತಿ ಅನಂತ-ಜಿತ್ । '.. ಅನಂತಂ ಸುರವರ್ತ್ಮ ಖಮ್' -ಅ. ಕೋ.

6 '.... ಶಬ್ದಃ ಖೇ....' -ಗೀ. 7-8

೧೩ 7 ಅನಂತಾನ್ ದೈತ್ಯಾನ್ ಜಯತಿ ಅಭಿಭವತೀತಿ ಅನಂತಜಿತ್ ।

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಅಧಿಕನಾದ ಅನಂತತ್ವ]

ಪ್ರ - 'ಅಣೋರಣೋಯಾನ್ ಮಹತೋ ಮಹಿಯಾನ್' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಲ್ಲ ಮಹತ್ ಪದಾರ್ಥಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ಮಹಾನ್ ಆಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಆಕಾಶದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳವನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಆಗಿದ್ದಾನೆಯೇ?

ಉ - ಒಂದು ವಸ್ತುವು ದೆಸೆಯಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ವಸ್ತುವು ಮಹತ್ವಪೂರ್ಣವುಳ್ಳದ್ದು ಆಗಬೇಕಾದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ವಸ್ತುವು ದೆಸೆಯಿಂದ ಅಂಶಗಳಾದ ನೂಲುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ ಅದರಂತೆ ಆಕಾಶದ ಅಂಶಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಂಶಗಳು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಆಕಾಶದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅಧಿಕ ಮಹತ್ವವುಳ್ಳವನು ಎಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತಜಿತ್ ಎಂದರೆ ಆಕಾಶದ ಅಂಶಗಳ ಅನಂತತ್ವದೆಸೆಯಿಂದ ಅಧಿಕವಾದ ಅನಂತತ್ವವುಳ್ಳ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ.

ಇಷ್ಟೋ ವಿಶಿಷ್ಟಃ ಶಿಷ್ಟೇಷ್ಟಃ ಶಿಖಂಡೀ ನಹುಷೋ ವೃಷಃ ।

ಕ್ರೋಧಹಾ ಕ್ರೋಧಕೃತ್ ಕರ್ತಾ ವಿಶ್ವಬುಹುರ್ಮಹೀಧರಃ ॥ ೩೪ ॥

೩೦೮ ಇಷ್ಟಃ

೧ (ಸಹಜವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ) ಪ್ರಿಯನಾಗಿರುವವನು¹

ನಮಗೆ ಪುತ್ರ, ಧನ ಮುಂತಾದವುಗಳೆಲ್ಲ ಪ್ರಿಯವೆನಿಸಿರುವವು ಆದರೆ ನಮಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಪಾತ್ರಗಳಾದ ಪುತ್ರ, ವಿತ್ತ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯನಾದವನು ಭಗವಂತನುಬುದಾಗಿ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ² ಭಗವಂತನು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದು,

೧ 1 ಸ್ವಭಾವತಃ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯೇನ ಚ ಪ್ರಿಯತ್ವಾದಿಷ್ಟಃ । 'ಇಷ್ಟಂ .. ಪ್ರೇಯಸಿ ತ್ರಿಷು' ಇತಿ ಮೇದಿನ್ಯಾಂ ಇಷ್ಟಶಬ್ದಃ ಪ್ರಿಯಾರ್ಥೇ ಪರೈತೇ ಚೇದಪಿ ಅಸಾಧಾರಣ್ಯೇನ ವ್ಯಹದೇಶಾ ಭವಂತೀತಿ ಪ್ರಿಯತ್ವೇ ಸ್ವಾಭಾವಿಕತ್ವಂ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಂ ಚ ಲಭ್ಯತೇ ।

2 ತದೇತತ್ ಪ್ರೇಯಃ ಪುತ್ರಾತ್ ಪ್ರೇಯೋ ವಿತ್ತಾತ್ ಪ್ರೇಯೋಽನ್ಯಸ್ಮಾತ್ ಸರ್ವಸ್ಮಾದಂತರಂತರಂ ಯದಯಮಾತ್ಮಾ... . -ಬೃ. ಉ. 3-5-2

ಅವನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಷ್ಟೇ ಉಳಿದ ಪ್ರಿಯಗಳೂ ಪ್ರಿಯಗಳಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವವು¹ ಇತರ ಎಲ್ಲವೂ ಯಾರಿಗಾಗಿ ಪ್ರಿಯಗಳಾಗಿವೆಯೋ, ಅಂತಹ ಪರಮಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನಾದ 'ಅತ್ಮ'ನೂ ತನಗೆ ಪ್ರಿಯ ನಾಗುವುದು ಭಗವಂತನ ನಿಯಮನಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಅಂದ ಮೇಲೆ ಅಂತಹ ಭಗವಂತನಿಗಿಂತ ಅತ್ಯಧಿಕ ಪ್ರಿಯ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ?² ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಭಗವಂತನು ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತ—ತಾನು ಇಷ್ಟಗಳಿಗಿಂತೆಲ್ಲ ಅಧಿಕ ಇಷ್ಟನಾಗಿರುವವನು. ತನ್ನಿಂದಾಗಿಯೇ ದೇಹಾದಿಗಳೂ ಪ್ರಿಯವೆನಿಸಿರುವವು ಆದ್ದರಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು³

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಸಹಜವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಿಯನಾಗಿರುವನು.

೨ (ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ) ಪೂಜಿತನಾಗುವವನು⁴

ಸ ಏಷ ವಿಷ್ಣು ಭಗವಾನ್ ಪುತ್ರಾತ್ ವಿತ್ತಾತ್ ತಧಾಽತ್ಮನಃ | ಅನ್ಯಸ್ಯಾದಪಿ ಸರ್ವ-
ಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರೇಷ್ಠ ಏನ ಸ್ವಭಾವತಃ | -ಅಧ್ಯಾತ್ಮ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ.)

1 ಅತ್ಮನಾರಾಯಣಃ | ತಸ್ಯೈವ ಹಿ ಕಾಮೇನ ಪತ್ಯಾದಿಃ ಪ್ರಿಯೋ ಭವತಿ | ನಹಿ ಪತ್ಯಾ-
ದಿನಾ ಜಾಯಾದೀನಾಮಹಂ ಪ್ರಿಯಃ ಸ್ಯಾಮಿತಿ ಕಾಮನಾಮಾತ್ರೇಣ ಪ್ರಿಯತ್ವಂ
ಭವತಿ | ಭಗವದಿಚ್ಛಯೈವ ಹಿ ತದ್ ಭವತಿ |

-ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 4-4-5

* ಅಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರಿಯೇ ಪ್ರಿಯಂ ಸರ್ವಂ ತಸ್ಯಾದೇಕಃ ಪ್ರಿಯೋ ಹರಿಃ |

-ಅಧ್ಯಾತ್ಮ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 3-5-2)

2 ಸರ್ವತೋಽಪಿ ಪ್ರಿಯೋ ಹ್ಯಾತ್ಮಾ ತಸ್ಯಾಪಿ ಪ್ರಿಯತಾಂ ಹರಿಃ | ಅಸಾದಯತಿ ಯತ್
ತಸ್ಮಾತ್ ಸ್ವಾತ್ಮನೋಽಪಿ ಪ್ರಿಯೋ ಹರಿಃ

-ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 3-10-42)

3 ಅಹಮಾತ್ಮಾತ್ಮನಾಂ ಧಾತಃ ಪ್ರೇಷ್ಠಃ ಸನ್ ಪ್ರೇಯಸಾಮಪಿ |

ಅತೋ ಮಯಿ ರತಿಂ ಕುರ್ಯಾದ್ ದೇಹಾದಿಯತ್ಕೃತೇ ಪ್ರಿಯಃ ||

-ಭಾಗ. 3-10-42

೨ 4 'ಇಷ್ಟಂ ... ಪೂಜಿತೇ . ಶ್ರೀಷು' -ಇತಿ ಮೇದಿನ್ಯಾಂ ಇಷ್ಟಶಬ್ದಃ ಪೂಜಿತಾರ್ಥೇ
ಶ್ರುಯತೇ | 'ಅಸಾಧಾರಣ್ಯೇನ ವ್ಯಪರೇಶಾ ಭವಂತಿ' ಇತಿ ನ್ಯಾಯೇನ ಚ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೇಣ
ಪ್ರಾಧಾನ್ಯೇನ ಚ ಪೂಜಿತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಘಟತಿ |

ನಮಗೆ ಗುರುಹಿರಿಯರು, ದೇವತೆಗಳು ಮೊದಲಾದವರೆಲ್ಲ ಪೂಜ್ಯರೆನಿಸುವರು ಆದರೆ ಇವರೆಲ್ಲ ಭಗವಂತನ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದವ್ಯೇ ಪೂಜ್ಯರೆನಿಸಿರುವರು ಆದುದರಿಂದಲೇ ಸರನಾರಾಯಣರು ನಾರದರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವರು—‘ಯಾರು ಕರ್ಮ, ಮನಸ್ಸು ಹಾಗೂ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಪಿತೃಗಳನ್ನೂ, ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಗುರುಗಳನ್ನೂ, ಅತಿಥಿಗಳನ್ನೂ, ಗೋವುಗಳನ್ನೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನೂ, ಭೂಮಿಯನ್ನೂ, ತಾಯಿಯನ್ನೂ ಆರಾಧಿಸುವರೋ ಅವರು ವಿಷ್ಣುವನ್ನೇ ಪೂಜಿಸುವರು ಯಾಕೆಂದರೆ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರ್ಗತನಾಗಿ ಇರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಪಿತೃಗಳೇ ಮುಂತಾದವರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಪೂಜೆಯು ಅವರ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಸಲ್ಲುವುದು¹ ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಸರ್ವಗತನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅವನನ್ನು ಆರ್ಚಿಸಿದವೆಂದರೆ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಆರ್ಚಿಸಿದಂತೆಯೇ—ಎಂದೂ ಸಂದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ²

ಪೂಜಿತನಾಗಲು ಬೇಕಾದ ದಾನ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮುಂತಾದ ಹನ್ನೆರಡು ಗುಣಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ, ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ ನಿಯತವಾಗಿ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಆಚ್ಯುತನು ಪೂಜಾರ್ಹನಾಗಿರುವನೆಂದು ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವರು³ ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಮಗಷ್ಟೇ ಪೂಜಾರ್ಹನಲ್ಲ, ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಪೂಜ್ಯನಾಗಿರುವವನೆಂದು ಘೋಷಿಸಿರುವರು⁴ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು

1 ಯೇ ಯಜಂತಿ ಪಿತೃನ್ ದೇವಾನ್ ಗುರೂಂಶ್ಚೈವಾತಿಥೀಂಸ್ತಥಾ |

ಗಾತ್ತ್ವೈವ ದ್ವಿಜಮುಖ್ಯಾಂಶ್ಚ ಪೃಥಿವೀಂ ನೂತರಂ ತಥಾ ||

ಕರ್ಮಣಾ ಮನಸಾ ವಾಚಾ ನಿಷ್ಕು ಮೇವ ಯಜಂತಿ ತೇ |

ಅಂತರ್ಗತಃ ಸ ಭಗವಾನ್ ಸರ್ವಸತ್ತಶರೀರಗಃ ||

-ಮು ಭಾರ. ಶಾಂತಿ 345-26,27

2 ಅರ್ಚಿತೇ ದೇವದೇವೇಶೇ ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಧರೇ |

ಅರ್ಚಿತಾಃ ಸರ್ವದೇವಾಃ ಸ್ವರ್ಯತಃ ಸರ್ವಗತೋ ಹರಿಃ ||

-ಕೃ. ಮ. 9

3 ದಾನಂ ದಾಕ್ಷ್ಯಂ ಶ್ರೂತಂ ಶೌರ್ಯಂ ಹ್ರೀಃ ಕೀರ್ತಿರ್ಬುದ್ಧಿರುತ್ತಮಾ |

ಸನ್ನತಿಃ ಶ್ರೀಧೃತಿಸ್ತಪ್ತಿಃ ಪುಷ್ಪಿಶ್ಚ ನಿಯತಾಽಚ್ಯುತೇ ||

ತಮಿಮಂ ಗುಣಸಂಪನ್ನಮಾರ್ಯಂ ಚ ಪಿತರಂ ಗುರುಮ್ |

ಅರ್ಘ್ಯಮರ್ಚಿತ ಮರ್ಚಾರ್ಹಂ ||

-ಮು. ಭಾರ. ಸಭಾ. 38-20,21

* ಅತ್ರ ನಿಯತೇತಿ ಸರ್ವೇಷಾಮಪಿ ಗುಣಾನಾಂ ವಿಶೇಷಣಮ್ | ತಥಾ ಚ ಸಾಮಾನ್ಯೇ ನಪ್ರಂಸಕಮಿತಿ ನಿಯತಾನೀತಿ ಭಾವ್ಯೇ ಸಾದೋಽಸ್ಯ ವಿಶ್ವಾ ಭೂತಾನೀತ್ಯತ್ರೇವ ಅಂತಾಕ್ಷರಸ್ಯ ಲೋಪೇ ನಿಯತೇತಿ ಅವಶಿಷ್ಟಮ್ |

4 ನಹಿ ಕೇವಲಮಸ್ಮಾಕಮಯಮಚ್ಯುತನೋಽಚ್ಯುತಃ |

ತ್ರಯಾಣಾಮಪಿ ಲೋಕಾನಾಮರ್ಚನೀಯೋ ಮಹಾಭುಜಃ ||

-ಮು ಭಾರ. ಸಭಾ. 38-9

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯತಮನಾಗಿರುವಂತೆ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲೂ ಪೂಜ್ಯತಮನೆಂಬುದು ತನಗೂ ತಿಳಿದಿದೆ ಎಂದು ದುರ್ಯೋಧನನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವನು¹

ಹೀಗೆ ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಭಗವದಧೀನರಾಗಿ, ಭಗವಂತನ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದಾಗಿ ಪೂಜ್ಯರೆನಿಸಿದ್ದರೆ, ಭಗವಂತನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯೇ, ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಯೇ ಪೂಜಿತನಾಗುವನು

೩ (ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಗ್ನಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಚರೂಪಗಳಿಂದ ಇದ್ದು ಪಂಚ ಯಾಜುಷ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ) ಯಾಜಿಸಲ್ಪಡುವವನು²

ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಯಜ್ಞಭಂಗ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ—ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ ಯಜ್ಞೇಶಭಗವಂತನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ,—ಐದು ಪ್ರಭೇದಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞ. ಯಜ್ಞೇಶ. ಯಜ್ಞಪುರುಷ, ಯಜ್ಞ ಭಾವನೆ ಹಾಗೂ ಯಜ್ಞಭುಕ್—ಎಂಬ ಐದು ರೂಪಗಳಿಂದ ಇದ್ದು ಐದು ಯಾಜುಷಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಯಾಜಿಸಲ್ಪಡುವ ನಿನಗೆ ಪ್ರಣಾಮ—ಎಂದು ಅಗ್ನಿಯು ಸ್ತುತಿಸಿರುವನು³ ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರೂ 'ಅಶ್ವಾವಯ' 'ಅಸ್ತು ಶ್ವಾಪಟ'—ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಅಕ್ಷರಗಳ ಎರಡು ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ 'ಯಜ' ಎಂಬ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳ ಮಂತ್ರದಿಂದ, 'ಯೇ ಯಜಾಮಹೇ' ಎಂಬ ಐದು ಅಕ್ಷರಗಳ ಮಂತ್ರದಿಂದ, 'ವಷಟ್' ಎಂಬ ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳ ಮಂತ್ರದಿಂದ—ಹೀಗೆ—ಒಟ್ಟು ಐದು ಯಾಜುಷಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಹೋಮಮಾಡಲ್ಪಡುವ ಹೋಮಸ್ವಾಮಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿರುವರು⁴

1 ಸ ಹಿ ಪೂಜ್ಯತಮೋ ಲೋಕೇ ಕೃಷ್ಣಃ ಪೃಥುಲಲೋಚನಃ ।

ತ್ರಯಾಣಾನುಪಿ ಲೋಕಾನಾಂ ವಿದಿತಂ ನುನು ಸರ್ವಥಾ ॥

-ಮ. ಭಾರ. ಉದ್ಯೋಗ 88-5

೩ 2 ಯಾಗೇ ಇಜ್ಯತೇ ಇತಿ ಇಷ್ಟಃ ।

* ಯಾಗಪೂಜಿತ್ವಾದಿಷ್ಟಃ । -ವಿ. ರಾ.

3 'ತಂ ಯಜ್ಞೇಶಂ ಪಂಚವಿಧಂ ಚ ಪಂಚಭಿಃ ಸ್ವಿಷ್ಟಂ ಯಜುರ್ಭಿಃ ಪ್ರಣತೋಽಸ್ಮಿ ಯಜ್ಞಮ್' -ಭಾಗ. 4-7-41

ಚತುರ್ಭಿಶ್ಚ ಚತುರ್ಭಿಶ್ಚ ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ಪಂಚಭಿರೇವ ಚ ।

ಹೂಯತೇ ಚ ಪುನರ್ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ತಸ್ಮೈ ಹೋಮಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ।

-ಮ. ಭಾರ. ಶಾಂತಿ. 47-44

೪ ಎಲ್ಲರ ಅಭಿಲಾಷಿತಗಳಿಗೂ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವವನು¹

ಭಗವಂತನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಿಸುವನೋ, ನಡೆಸುವನೋ ಜೀವಾತ್ಮನು ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಮಾಡುವನು. ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವನೆಂದ ಉಪನಿಷತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗಿ ಭಗವಂತನು ಹೇಗೆ ಇಚ್ಛಿಸುವನೋ ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಜೀವಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಇಚ್ಛೆ ಉಂಟಾಗುವುದು— ಎಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ² ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಅಭಿಲಾಷಿತಗಳೆಲ್ಲ ಭಗವದಧೀನವಾದವು. ಅವರಿಂದ ನಿಯತವಾದವುಗಳೆಂದು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು

೫ (ಎಲ್ಲರ ಮೂಲಕ ನಡೆಯುವ) ಯಾಗಗಳಿಗೂ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವವನು³

ಸಕಲ ಯಜ್ಞಗಳಿಗೂ ತಾನೇ ಭೋಕ್ತಾರನೂ, ಸ್ವಾಮಿಯೂ ಆಗಿರುವುದಾಗಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು⁴

೪ 1 'ಇಷ್ಟಂ ಯಾಗೇ ಚ ದಾನೇ ಚ ನಾಂಞಿತೇಷು ಹ್ರಿಯಂಜ್ಯತೇ' ಇತ್ಯುಕ್ತದಿಶಾ ಇಷ್ಟಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ನಾಂಞಿತಂ ನಿಯಮ್ಯತಯಾ ಆಸ್ತಾಸ್ತೀತಿ ಇಷ್ಟಃ, ಸರ್ವೇಷ್ಟನಿಯಾಮಕೇತ್ಯರ್ಥಃ ।

2 ' . ಯಥಾಕಾರೀ ಯಥಾಚಾರೀ ತಥಾ ಭವತಿ. . ಸ ಯಥಾಕಾರೋ ಭವತಿ ತತ್ಕೃತುರ್ಭವತಿ . ' -ಬೃ. ಉ. 6-4-5

ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಥಾಕಾರೀ ಯಥಾ ಕಾರಯತಿ ಯಥಾಚಾರೀ ಯಥಾ ಚಾರಯತಿ ತಥಾ ಭವತಿ । ಸ ಭಗವಾನ್ ಯಥಾಕಾರೋ ಭವತಿ ತಥಾಕಾರೋ ಜೀವೋ ಭವತಿ ಇತ್ಥಂ ಕಾರೋತ್ಸ್ಯ ಭೂಯಾದಿತಿ ಭಗವದಿಚ್ಛಾವಶಾದಸ್ಯ ಕಾರೋ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ । ಕೃತುರಿತೀತ್ಥಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮ್ಯೇನೇತಿ ನಿಶ್ಚಯರೂಪಃ ಕಾಮಃ । ಸ ಭಗವದಿಚ್ಛಯಾ ಹಿ ಭವತಿ । -ಬೃ. ಉ. ಛಾ.

೫ 3 ಇಷ್ಟಂ ಯಾಗಃ ಅಸ್ಯ ನಿಯಮ್ಯತಯಾಸ್ತೀತಿ ಇಷ್ಟಃ । ಅರ್ಶ ಆದ್ಯಚ್ ।

4 ಆಹಂ ಹಿ ಸರ್ವಯಜ್ಞಾನಾಂ ಭೋಕ್ತಾ ಚ ಪ್ರಭುರೇವ ಚ ।

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಉತ್ಕರ್ಷಸಾಧಕ ಪ್ರಿಯತ್ನ]

ಪ್ರ.- ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನರು ತಮಗೆ ಯಾರಿಂದ ಉಪಕಾರವಾಗುವದೋ ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪ್ರೇಮವಲ್ಲ ತಾಯಿಯ ಮಗುವಿನ ಮೇಲೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ. ಆದರೆ ಇದರಿಂದ ಮಗುವಿಗೆ ಉತ್ಕರ್ಷವು ಸಿದ್ಧಿಸುವದಿಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಇರುವ ಪ್ರಿಯತ್ನವು ಕೂಡ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಉತ್ಕರ್ಷ ಸಾಧಕವಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ಎಂಬ ನಾಮವು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪ್ರಿಯತ್ನವನ್ನು ಹೇಳಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಉತ್ಕರ್ಷವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತದೆ?

ಉ - ಸದ್ಗುಣವುಳ್ಳ ಸಜ್ಜನರು ಸದ್ಗುಣಗಳುಳ್ಳ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುಣಗಳು ಇದ್ದ ಕಾರಣ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪ್ರಿಯತ್ನವು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಉತ್ಕರ್ಷವನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತದೆ, ಇಷ್ಟು ಎಂಬ ನಾಮವು ಇಂತಹ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪ್ರಿಯತ್ನವನ್ನು ಹೇಳಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಉತ್ಕರ್ಷವನ್ನು ಸಿದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತದೆ

೩೦೯ ವಿಶಿಷ್ಟಃ

೧ (ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ) ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವವನು¹

ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖ, ರುದ್ರಾದಿ ಜೀವರು ಇರುವರಾದರೂ ಸುಪ್ತವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವ ಅವರು ತಮ್ಮ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ ಹಾಗೂ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಇರುವರಾದರೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಗುಣಾನುಭವವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿಲ್ಲ. ಪರಾಧೀನವಾದ ಧನವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಭಿಕ್ಷುಕನು 'ಧನೀ' ಎನಿಸಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ ಹಾಗೂ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರು ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪರತಂತ್ರರಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಗುಣಾನುಭವ ಉಳ್ಳವರೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡಲಾರರು ಹೀಗೆ ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ, ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತನ್ನ ಗುಣ

೧ 1 ವಿಶೇಷಣ ಪ್ರಲಯೇ ಶಿಷ್ಯ (ಅವಶಿಷ್ಟಃ) ಇತಿ ವಿಶಿಷ್ಟಃ ।

-ವಿ. ರಾ.

ಗುಣಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವವನು ಭಗವಂತನೊಬ್ಬನೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದಾಗಿ ಉಪನಿಷತ್ತು—
ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಇರುವವನು 'ಆತ್ಮಾ' ಎನಿಸುವ ಭಗವಂತ
ನೊಬ್ಬನೇ—ಎಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.

ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವವನು—ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ತನ್ನ ಗುಣ
ಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಇರುವವನು—ಭಗವಂತನು

೨ (ಗುರುವಿನಿಂದ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು) ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವವನು^೧

೩ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಉಪದೇಶ ಉಳ್ಳವನು^೨

೪ ವಿಶಿಷ್ಟರಾದ ಚತುರ್ಮುಖಾದಿಗಳಿಗೂ ಉಪದೇಶ ನೀಡುವವನು^೩

1 'ಆತ್ಮಾ ನಾ ಇದಮೇಕ ಏನಾಗ್ರ ಆಸೀನ್ನಾನ್ಯತ್ ಕಿಂಚನ ಮಿಷತ್.. ...'

-ಐ. ಉ. 2-3-1-1

‘ಏಕೋ ನಾರಾಯಣಸ್ತಾಸೀತ್ ಪ್ರಳಯೇ ರಮಯಾ ಸಹ :. ನ ಬ್ರಹ್ಮಾ ನ
ಶಿವಶ್ಚಾಕಸೀನ್ನೈವಾನ್ಯಚ್ಛ ಮಿಷತ್ ಕ್ವಚಿತ್ . ಸುಪ್ತಾಸ್ತತ್ರ ಯತೋ ಜೀವಾಃ ಸರ್ವೇ
ಬ್ರಹ್ಮಶಿವಾದಿಕಾಃ . ಆಸುಪ್ತಾ ಶ್ರೀಶ್ಚ ಮುಕ್ತಾಶ್ಚ ಸ್ವತಂತ್ರೋನ್ಮೇಷವರ್ಜನಾತ್ .
ಅನುನ್ಮೇಷಾ ಏವ ತೇಽಪಿ ಸ್ವತಂತ್ರೋನ್ಮೇಷ ಏಕರಾಟ್ . ನಾರಾಯಣೋ
ಸಚಾನೋಽಸ್ಮಿ ಪೂರ್ಣೋನ್ಮೀಲದ್ಗುಣಾತ್ಮಕಃ . ವರಾಧೀನೇನ ವಿತ್ತೇನ ಭಂಜನ್ಮಹಿ
ಹಿ ಭಿಕ್ಷುಕಃ . ವಿತ್ತವಾನಿತಿ ನೈವೋಕ್ತಸ್ತಥಾ ಶ್ರೀಮೂಕ್ತಿಗಾ ಆಪಿ . ಮಿಷಂ-
ತೋಽಪ್ಯನ್ಯತುತ್ರತ್ವಾನ್ಮ ಮಿಷಂತಃ ಕಥಂಚನ’ .

-ಐ. ಉ. ಭಾ.

೨ 2 ವಿಶೇಷೇಣ ಗುರುಣಾ ಶಿಷ್ಯಾನ್ ಪ್ರತ್ಯುಪದಿಷ್ಟ ಇತಿ ವಿಶಿಷ್ಟಃ .

-ವಿ. ರಾ.

೩ 3 ವಿ ವಿಶಿಷ್ಟಂ ಶಿಷ್ಯಂ ಉಪದೇಶಃ ಯಸ್ಮಾತ್ಸಃ ವಿಶಿಷ್ಟಃ .

೪ ವಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಂ ಶಿಷ್ಯಂ ಉಪದಿಷ್ಟಂ ಯಸ್ಮಾತ್ಸಃ .

೫ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ದಂಡನೆ ನೀಡುವವನು¹.

೬ ವಿಶಿಷ್ಟರಾದ ರುದ್ರ, ಇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೂ ದಂಡನೆ ನೀಡುವವನು².

೭ ಯಾರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆದೇಶ ಅಥವಾ ದಂಡನೆ ಇಲ್ಲವೋ ಅಂತಹವನು³

ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಯಾರದ್ದೇ ಆದೇಶವಾಗಲೀ, ದಂಡನೆಯಾಗಲೀ ಇರಲಾರದು

[ಆರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ೨೪ನೆಯ 'ವಿಶಿಷ್ಟಃ' ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.]

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[‘ನಾನ್ಯತ್ ಕಿಂಚನ ವಿಷತ್’]

ಪ್ರ.- ಅನಂತ ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪಗಳ ಅವಸಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಅನಂತ ಜೀವರು ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ ಹೀಗೆ ಇರುತ್ತಿರಲು ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದನು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಹೇಗೆ ಕೂಡುತ್ತದೆ?

ಉ.- ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನಂತ ಮುಕ್ತಜೀವರುಗಳು ಇದ್ದರೂ ಅವರು ಪರಮಾತ್ಮನ ಧ್ಯಾನ ಮಗ್ನರಾಗಿ ಇರುತ್ತಾರೆ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಅವರು ಆಗ ಇರುವದಿಲ್ಲ ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದ ನಿಯಮನ ವ್ಯಾಪಾರ ವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಒಬ್ಬನೇ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಈ ವಿಷಯವು ‘ನಾನ್ಯತ್ ಕಿಂಚನ ವಿಷತ್’ ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವವನು ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಹೇಳುವೆವು. ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ವೃಕ್ಷ ಜೀವರುಗಳು ಇದ್ದರೂ ಆ ಜೀವರುಗಳು ವ್ಯಾಪಾರ ವಿಶಿಷ್ಟರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಅರಣ್ಯಪಾಲಕನು ಒಬ್ಬನೇ ಇದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳುವೆವು. ಅದರಂತೆ ಪ್ರಕೃತ ವ್ಯವಹಾರವು ಕೂಡುತ್ತದೆ.

೫ 1 ವಿ ವಿಶಿಷ್ಟಂ ಶಿಷ್ಟಂ ದಂಡನಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ವಿಶಿಷ್ಟಃ ।

೬ 2 ವಿ ವಿಶಿಷ್ಟಾನಾಂ ರುದ್ರೇಂದ್ರನಾಮಹಿ ಶಿಷ್ಟಂ ದಂಡನಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ವಿಶಿಷ್ಟಃ ।

೭ 3 ವಿಗತಂ ಶಿಷ್ಟಂ ಶಾಸನಂ ದಂಡನಂ ವಾ ಯಸ್ಮಾತ್ ವಿಶಿಷ್ಟಃ ।

ಶಾಂಕರಭಾಷ್ಯೇ ಪರಾಶರಭಟ್ಟೀಯೇ ಚ ‘ವಿಶಿಷ್ಟಃ’ ಇತಿ ಪದಚ್ಛೇದಃ ಸ್ವೀಕೃತಃ ।

೩೦೦ ಶಿಷ್ಟೇಷ್ಟಃ

೧ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾಗಿರುವವನು¹

೨ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಪ್ರಿಯರಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು²

ಭಗವಂತನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೂ ಪ್ರಿಯನಾಗಿರುವವನು ಆದರೆ ಜೀವಾತ್ಮ ರೆಲ್ಲರೂ ತಮಗೆ ಭಗವಂತನು ಪ್ರಿಯನಾಗಿರುವವನೆಂಬುದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ರಾಜ ನೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಜೆ ಅದನ್ನು ಗಮನಿಸಿರುವನೆಂದು ಹೇಳ ಲಾಗದು ಅಂತೆಯೇ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ತೋರಿಸುವ ಸಖ್ಯವನ್ನು ಜೀವಾತ್ಮನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ—ಎಂಬ 'ಸ್ವಾದೇಶವು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೀವಾತ್ಮನು ತನಗೆ ಭಗವಂತನು ಪ್ರಿಯನಾಗಿರುವವನೆಂಬುದನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ—ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿಕೊಡಬಲ್ಲದು ಕಾಮ ದಿಂದ ಅವೃತವಾದ ಲೋಕವು ಭಗವಂತನು ತನಗೆ ಪ್ರಿಯನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರದೆಂದು ಸತ್ಯವೃತ ರಾಜನೂ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವನು⁴

ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದರೂ ಭಗವಂತನು ತಮಗೆ ಇಷ್ಟನೆಂಬುದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರು. ಗೀತಾರ್ಚಾರ್ಯನು ತಾನು ಜ್ಞಾನಿಗೆ ಪ್ರಿಯನೆಂದೂ, ಜ್ಞಾನಿಯು ತನಗೆ ಪ್ರಿಯನೆಂದೂ ಸಂದೇಶಿ ಸಿರುವನು⁵ ಜ್ಞಾನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಏಕಾಂತ ಭಕ್ತರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಗವಂತನು ಪ್ರಿಯನಾಗಿರುವನು. ಮಧ್ಯಮ ಭಕ್ತರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಂತನಾದರೆ, ಏಕಾಂತ ಭಕ್ತರ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ

೧ 1 ಶಿಷ್ಟಾನಾಂ ಜ್ಞಾನಿನಾಂ ಇಷ್ಟಃ ಪ್ರಿಯಃ ಶಿಷ್ಟೇಷಃ |

೨ 2 ಶಿಷ್ಟಃ ಜ್ಞಾನಿನಃ ಇಷ್ಟಃ ಪ್ರಿಯಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ |

3 ಯಥಾ ರಾಜ್ಞಃ ಪ್ರಿಯತ್ವಂ ತು ಭೃತ್ಯೋ ವೇದ ನ ಚಾತ್ಮನಃ |

ತಥಾ ಜೀವೋ ನ ಯತ್ಸಖ್ಯಂ ವೇತ್ತಿ ತಸ್ಮೈ ನಮೋ ನಮಃ ||

—ಸ್ವಾದೇಶ (ಭಾಗ ತಾ.ನಿ. 6-4-24)

4 'ತ್ವಂ ಸರ್ವಲೋಕಸ್ಯ ಸುಹೃತ್ ಪ್ರಿಯೇಶ್ವರಃ ಾಕಪಿ ಲೋಕೋ ನ ಭವಂತಮಂ-
ಧಧೀರ್ಜಾನಾತಿ ಸಂತಂ ಹೃದಿ ಬದ್ಧಕಾನುಃ' —ಭಾಗ. 8-24-52

5 'ಪ್ರಿಯೋ ಹಿ ಜ್ಞಾನಿನೋಽತೃಪ್ತಾರ್ಥಂ ಅಹಂ ಸಚ ಮಮ ಪ್ರಿಯಃ'

—ಗೀ. 7-17

ಭಗವಂತನಿಗಾಗಿಯೇ ಭಗವಂತ; ಹೊರತು ಇನ್ನಾವುದೇ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ ಮೋಕ್ಷವೇ ಮುಂತಾದ ಉಳಿದ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಲ್ಲ ನಾರಾಯಣ ರೂಪ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ—ಎಂದು 'ಗೀತಾ ಕಲ್ಪ' ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.¹ ಏಕಾಂತ ಭಕ್ತರಾದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಭಗವಂತನು ಇಷ್ಟನೆಂದೂ, ತಾವು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಇಷ್ಟರಾದವರೆಂದೂ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವರು.²

1 'ನಾರಾಯಣಸ್ತು ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥೇ ಮೋಕ್ಷೋ ನಾನ್ಯಾರ್ಥ ಇಷ್ಟತೇ | ಏನಂ ವಾದ್ಯಮ-
ಭಕ್ತಾನಾಮೇಕಾಂತಾನಾಂ ನ ಕಸ್ಯಚಿತ್ | ಅರ್ಥೇ ನಾರಾಯಣೋ ದೇವಸ್ತನ್ಯತ್
ಸರ್ವಂ ತದರ್ಥಕಮ್ ' -ಗೀತಾಕಲ್ಪ (ಗೀ. ಭಾ. 7-29)

2 ನನೋ ಭಗವತೇ ತಸ್ಮೈ ..ಯಸ್ಯಾಹಮಾಹ್ಮ ಅಪ್ರೇಭ್ಯೋ ಯೋ ಮು ಅಪ್ತತಮಃ
ಸದಾ | -ಕಾ. ಉ. ಭಾ.

* ಪ್ರಿಯೋತ್ತಮಂ ನಾರಾಯಣೋ ಮಮ ಸದೈವ ಸುತುಷ್ಟಿವೇತು |
-ಐ ಉ. ಭಾ.

* ಅನಂದಾನಂದಸಾಂದ್ರಾಯ ಪ್ರೇಯಸೇ ವಿಷ್ಣು ವೇ ನಮಃ |
-ಐ ಉ. ಭಾ.

* ಪ್ರೇಷ್ಠಂ ಮೇ ಸತತಂ ಪ್ರಿಯಾತ್ ಪ್ರಿಯತಮಾನ್ನಿತ್ಯಂ ಸದೋಪಾಸ್ತುಹೇ |
-ಬೃ. ಉ. ಭಾ.

* ಸರ್ವಸ್ಯಾದಧಿಕಂ ಮಮ ಪ್ರಿಯತಮಃ ಸ್ವಿಷ್ಟಾದಪೀಷ್ಠೋತ್ತಮಃ | ಪ್ರೀತೋ
ಭವೇನ್ನೇ ಹರಿಃ | -ಛಾಂ ಉ. ಭಾ.

* ನನೋಽಸ್ಮು ವಿಷ್ಣು ವೇ ತಸ್ಮೈ ಪ್ರೇಯಸೇ ಮೇ ಪರಾತ್ಮನೇ |
-ತ ಉ. ಭಾ.

* ಪ್ರೀಯತಾಂ ಭಗವಾನ್ ಮಹ್ಯಂ ಪ್ರೇಷ್ಠಪ್ರೇಷ್ಠತಮಃ ಸದಾ |
-ಅ. ಉ. ಭಾ.

* ನನೋ ನನೋಽಸ್ಮು ಹರಯೇ ಪ್ರೇಷ್ಠಪ್ರೇಷ್ಠತಮಾಯ ಮೇ |
-ಷ. ಉ. ಭಾ.

* ನರಸಿಂಹಃ ಪ್ರಿಯತಮಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ |
-ವಾ. ಲ.

* ನಿತ್ಯಾತಾದ್ಯಶಚಿಕ್ಷೇತ್ಕಯಂತೇಷ್ವೋ ನೋ ರಮಾಪತಿಃ | -ವಾದ

೩ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದಲೂ ಪೂಜಿತನಾಗುವವನು¹

ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾದಿ ವಿಚಾರ ನಡೆಸುವ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ವಾಸಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮಿಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಜ್ಞಾನಯಜ್ಞದಿಂದ ಪುಣ್ಯವೃದ್ಧನಾದವನೆಂದು ಮಹಾಭಾರತ ತಿಳಿಸಿದೆ² ಇತರಿಂದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಶಿಷ್ಯರೂ ಬಗವಂತನಿಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವರೆಂದು ರುಗ್ಮಿಣೀದೇವಿ ಸ್ತುತಿಸಿರುವಳು³ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಂದ ಸದಾ ಅರ್ಚಿಸಲಿ ಡುವವನು ವಾಸದೇವನೆಂದು ಶ್ರೀ ಮದಾಚಾರ್ಯರೂ ಹೊಗಳಿರುವರು⁴

೪ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದಲೂ ಯಾಜಿಸಲ್ಪಡುವವನು⁵

ಭಗವಂತನು ಚತುರ್ಮುಖ, ರುದ್ರ, ಇಂದ್ರ ಮುಂತಾದವರಿಂದ ಯಜ್ಞಗಳ ಮೂಲಕ ಸರ್ವದಾ ಯಾಜಿಸಲ್ಪಡುವವನೆಂದು ಶ್ರೀ ಮದಾಚಾರ್ಯರೂ ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು⁶

೫ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಶಿಷ್ಯರೂ ಪೂಜಿತರಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು⁷

ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಭಾಗ್ಯದ ದೇವತೆಯಾದರೆ, ಚತುರ್ಮುಖ ಮತ್ತು ವಾಯು ಗುರುಗಳು, ಸರಸ್ವತೀ ಮತ್ತು ಭಾರತಿ ಇವರು ವಿದ್ಯಾಭಿಮಾನಿನಿಯರು ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರು ಶ್ರೀಹರಿಗೆ

* ನಮಾಮಿ ನಾರಾಯಣಮಪ್ರತೀಪಂ ಸದಾ ಪ್ರಿಯೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಿಯಮಾದರೇಣ |

-ತಂ. ಸಾ. ಸಂ.

೩ 1 ಶಿಷ್ಯೋಪದೇಶಃ ಪೂಜಿತಃ ಶಿಷ್ಯೋಪದೇಶಃ | -ವಿ ರಾ.

2 ಕೃಷ್ಣೋ ವಸ್ಯೋಪದೇಶಃ ಸಂನ್ಯಾಸಿನೈಃ -ಮಂ ಭಾರ. ತಾ. ನಿ 2-62

3 ಯಸ್ಮೈ ಬಲಿಂ ಬಲಿಭುಜೋಽಪಿ ಹರಂತ್ಯಜಾದೃಃ | -ಭಾಗ 10-82-41

4 ಸ್ವಚ್ಛತೇ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರೇಂದ್ರವೂರ್ವೈಸ್ಸದಾ.. . ಪ್ರೀಣಯಾಮೋ ವಾಸುದೇವಂ. . -ದ್ರಾ. ಸ್ತೋ.

೪ 5 ಶಿಷ್ಯೋಃ ಇಷ್ಟಃ ಯಾಗೇನ ಪೂಜಿತಃ ಶಿಷ್ಯೋಪದೇಶಃ |

6 ಯ ಇಜ್ಯತೇ ವಿಧೀಶಾನಶಕ್ರವೂರ್ವೈಃ ಸದಾ ಮುಖೈಃ | ರಮಾಪ್ರಣಯಿನೇ ತಸ್ಮೈ ಸರ್ವಯಜ್ಞಭುಜೇ ನಮಃ || -ಖಂ. ನಿ. ಮಂ. ಪ.

೫ 7 ಶಿಷ್ಯಾಃ ಬ್ರಹ್ಮಾದಯಃ ಇಷ್ಟಾಃ ಪೂಜಿತಾಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಶಿಷ್ಯೋಪದೇಶಃ |

ಅಂತರಂಗ ಪ್ರಿಯರೆನಿಸಿರುವರು. ಭಗವಂತನ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಬಯಸುವವನು ಲಕ್ಷ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು—ಎಂದು ಶ್ರೀ ಮದಾಚಾರ್ಯರು ನೀಡಿರುವ ಸಂದೇಶದಿಂದ—ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಅವರು ಪೂಜ್ಯರೆಂದು ಸೂಚ್ಯವಾಗುವುದು.

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಅಧವಃಫಲಸಾಧನಸಂಕ್ಷೇಪ]

ಹೃ - ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಸಾದ ಪಾತ್ರರು ಕರ್ಮಿಗಳು ಅಧಮ ಪ್ರಸಾದ ಪಾತ್ರರು 'ಕರ್ಮಾಣಾ ತ್ವಧಮಃ ಪೋಕ್ತಃ ಪ್ರಸಾದಃ ಶ್ರವಣಾದಿಭಿಃ | ಮಧ್ಯಮೋ ಜ್ಞಾನ-
ಸಂಪತ್ತ್ಯಾ ಪ್ರಸಾದಸ್ತೋತ್ರಮೋ ಮತಃ' | ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವು ಕರ್ಮಜನ್ಯ ಪ್ರಸಾದವು ಅಧಮ ಎಂದು ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆಗುವ ಪ್ರಸಾದವು ಉತ್ತಮವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರಸಾದವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುಣರೂಪವೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುಣಗಳು, ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಪ್ರಸಾದವು ಉತ್ತಮವೇ ಆಗಬೇಕು, ಅಧವಃದಾಗುವದು ಹೇಗೆ?

ಉ - ಮೋಕ್ಷರೂಪವಾದ ಉತ್ತಮ ಫಲಕ್ಕೆ ಸಾಧನವಾದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಉತ್ತಮವೆಂದು, ಸ್ವಗೌರವ ಅಧಮ ಫಲಸಾಧನವಾದ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಅಧಮವೆಂದು ಹೇಳುವದು ಕೂಡುತ್ತದೆ

೩೧೧ ಶಿಖಂಡೀ

೧ ವಿಷಯ ಸುಖಾಸಕ್ತರನ್ನು ಖಂಡಿಸುವವನು.²

ವಿಷಯಸುಖದಲ್ಲೇ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುವವರು ಮೋಕ್ಷಸುಖದಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಭಗವಂತನು ಅಂತಹವನ್ನು ಖಂಡಿಸುವನು; ನಾಶಪಡಿಸುವನು.

1 ...ಲಕ್ಷ್ಮೀಭಾಗ್ಯಸ್ಯ ದೇವತಾ | ಗುರುಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಕ ವಾಯುರ್ವಾ ವಿದ್ಯಾದೇವ್ಯಾ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತೇ | ತಸ್ಯಾದೇತೇ ಪ್ರಿಯಾ ವಿಷ್ಣೋರಂತರಂಗತಯಾ ಸದಾ | ಜ್ಞೇಯಾಶ್ಚೈವ ಪ್ರಪೂಜ್ಯಾಶ್ಚ ವಿಷ್ಣೋಃ ಪ್ರೀತಿಮುಭೀಷ್ತತಾ || -ತಂ. ಸಾ. ಸಂ. 4-72

೧ 2 ಶಿನಃ (ಶಂ ನಿಷಾಮಸ್ತೀತಿ ಶಿನಃ ತಾನ್) ವಿಷಯಸುಖಾಸಕ್ತಾನ್ ಖಂಡಯಂತೀತಿ ಶಿಖಂಡೀ | -ವಿ. ರಾ.

* ಶಿನಃ ಸುಖಿನಃ ಖಂಡಯಂತೀತಿ ಶಿಖಂಡೀ | -ಸ. ಸಂ.

೨ (ಅಯೋಗ್ಯರ) ಸುಖವನ್ನೂ, (ಸುಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ) ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಖಂಡಿಸುವವನು¹

೩ (ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ) ಉತ್ತಮ ಸುಖ ದೊರಕದಂತೆ ಖಂಡಿಸುವವನು²

೪ ಪೂರ್ಣಾನಂದನು ಮತ್ತೂ (ಸಂಹಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ) ಸಂಹರಿಸುವವನು³.

೫ ನಿತ್ಯಪ್ರಶಸ್ತಮಾದ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವವನು ಹಾಗೂ (ಪರಶುರಾಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಹಾಗೂ ಅಣ್ಣಂದಿರ ತಲೆಯನ್ನೇ) ಖಂಡಿಸಿರುವವನು⁴

ಭಗವಂತನು ಪರಶುರಾಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಂದೆ ಜಮದಗ್ನಿಯ ಆದೇಶದ ಮೇರೆಗೆ ತನ್ನ ಅಣ್ಣಂದಿರ ಹಾಗೂ ತಾಯಿಯ ತಲೆಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿರುವನು⁵

೨ 1 ಶಂ ಚ ಇಶ್ವ (ಶಕಾರೋತ್ತರಾಕಾರಸ್ಯ ಲೋಪೇ ಸತಿ)ಶೀ ಸುಖಜ್ಞಾನೇಃ ಅಯೋಗ್ಯಾನಾಂ ಶೀ ಖಂಡಯತೀತಿ ಶಿಖಂಡೀ ।

೩ 2 'ತೃತೀಯೋಕ್ತಶಯೇ' ಇತಿ ಅತಿಶಯಾರ್ಥೇ ಅಕಾರಸ್ಥಾನೇ ತೃತೀಯವರ್ಣಃ ಇಕಾರಃ ಭವತೀತಿ ಅತಿಶಯಿತಂ ಸುಖಂ ಶಿತಿ ಉಲ್ಲಿಖ್ಯತೇ ತಸ್ಯ ಚ ದಃಖಾಮಿತ್ರ-ತಂ ಮೋಕ್ಷಸುಖಮಿತ್ಯರ್ಥಃ । ತತ್ ಅಯೋಗ್ಯೈಃ ಲಬ್ಧಂ ಯಥಾ ನ ಸ್ಯಾತ್ತ್ವಥಾ ಖಂಡಯತೀತಿ ಶಿಖಂಡೀ ।

* ಶಂ ಸುಖಂ ತದೇವಾತಿಶಯಿತಂ ಶಿ ತಸ್ಯ ಖಂಡನಮಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಶತ್ಕೂಲಾಂ ಅತಿಶಯಿತಂ ಸುಖಂ ಖಂಡಯತೀತಿ ಶಿಖಂಡೀ । -ಶೇ. ಚಂ.

೪ 3 ಶಮಸ್ಯ ವಿವೃತ ಇತಿ ಶೀ ನಿಷ್ಕುಃ । ಪೂರ್ಣಾನಂದತ್ವಾತ್ (ಐ ಉ ಭಾ. 2-4-1-7) ಖಂಡಯತಿ ಸಂಹಾರಕಾಲೇ ಸರ್ವಂ ನಾಶಯತೀತಿ ಖಂಡೀ । ಶೀ ಚಾಸೌ ಖಂಡೀ ಚ ಶಿಖಂಡೀ ।

೫ 4 ಶಮಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಶೀ । ಖಂಡಯತಿ ಪರಶುರಾಮಾವತಾರೇ ಸ್ವಮಾತುಃ ಶಿರಃ ಭೇದಯತೀತಿ ಖಂಡೀ । ಶೀ ಚಾಸೌ ಖಂಡೀ ಚ ಶಿಖಂಡೀ ।

5 ರಾಮಃ ಸಂಜೋದಿತಃ ಪಿತ್ರಾ ಭ್ರಾತೃನ್ ಮಾತ್ರಾ ಸಹಾವಧೀತ್ ।

೬ (ಸಂಹಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೃಸಿಂಹರೂಪದಿಂದ) ಸಮುದ್ರದ ನೀರನ್ನ ಭಸ್ಮ ಮಾಡಿರುವವನು¹

ಸರ್ವಸಂಹಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವ ನೃಸಿಂಹನು ಸಮುದ್ರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅದರ ಅಗಾಧ ವಾದ ಜಲರಾಶಿಯನ್ನು ಭಸ್ಮಮಾಡುವನೆಂದು ವೈಹಾಯಸ ಸಂಹಿತೆ ತಿಳಿಸಿದೆ²

೭ (ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗೋವಳರಂತೆ ತಲೆಯಲ್ಲಿ) ನವಿಲಿನ ಗರಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿಗೊ ವವನು³

೮ (ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ) ಜಟ್ಟನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು⁴

ದೇವತೆಗಳು ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿರುವರೋ, ಆ ಕುಲಕ್ಕೆ, ಆ ಯುಗಕ್ಕೆ, ಅವರ ಹೆಸರಿನಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು—ಎಂಬುದನ್ನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಂತನು ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಗೋವಳರಂತೆಯೇ ವೇಷ ಧರಿಸಿದ್ದನು ಗೋವಳರು

೬ 1 'ಶ್ವಿತ್ಯಾಶ್ ಶಯನಯೋಗಾಚ್ಚ ಶೀತಿ ನಾರಿ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ'—ಇತಿ ಶಿವಿವಿಷ್ಣು ನಾನ್ನು (೨೭೩) ನಿರ್ವಚನಾನಸರೇ ಉಕ್ತರೀತ್ಯಾ ಶಿ ನಾರಿ । ಸಂಹಾರಕಾಲೇ ನೃಸಿಂಹರೂಪೇಣ ಸಮುದ್ರಸ್ಯ ಶಿ ಖಂಡಯತಿ ಭಸ್ಮ ಕರೋತಿಶಿತಿ ಶಿಖಂಡೀ ।

2 'ಭೂತಾದಿಭೂತೋಽಬುನಿಧಾನಮಧ್ಯೇ ಭೂತ್ಯಾ ಹರಿಃ ಸರ್ವಹರೋತಿಥಾಮ್ನಾ । ಅಗಾಧಮಂಭೋ ವಿದಧಾತಿ ಭಸ್ಮಯೋ ನಾಡನಾಗ್ನಿರ್ನಹರಿರ್ವಿಚಿಂತ್ಯಃ'

-ವೈಹಾಯಸ ಸಂಹಿತಾ (ಕ. ೧೦)

೭ 3 ಕೃಷ್ಣಾವತಾರೇ ಶಿಖಂಡಃ ಬರ್ಹಂ ಆಸ್ತಾಸ್ತೀತಿ ಶಖಂಡೀ ।

* ಕೃಷ್ಣಾವತಾರೇ ಬಾಲ್ಯೇ ಬರ್ಹಘರೀ । -ನಾ. ರಾ.

೮ 4 ಕೃಷ್ಣಾವತಾರೇ ಬಾಲ್ಯೇ ಚೂಡಾಧಾರೀ । -ನಾ. ರಾ.

* 'ಶಿಖಂಡೋ ಬರ್ಹಚೂಡಯೋಃ'-ಹೇಮಚಂದ್ರಃ ।

5 'ಪ್ರಜಾಯತೇ ಹಿ ಯತ್ಕುಲೇ ಯಥಾಯುಗಂ ಯಥಾವಯಃ । ತಥಾ ಪ್ರವರ್ತನಂ ಭವೇದ್ವಿವಾಕಸಾಂ ಸಮುದ್ಭವೇ ॥ ಇತಿ ಸ್ವಧರ್ಮಮುಕ್ತಮಂ ದಿವಾಕಸಾಂ ಪ್ರದರ್ಶಯನ್ ವಿಡಂಬತೇ ಜನಾರ್ದನಃ'

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ೧. 1'-11

ತಲೆಯಲ್ಲಿ ವಹಿಲಿನ ಗರಿ ಧರಿಸುವಂತೆ ತಾನೂ ಧರಿಸಿದ್ದನು ಹಸುಗಳ ಧೂಳಿಯಿಂದ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ತಲೆಗೂದಲಲ್ಲಿ ನವಿಲು ಗರಿಯನ್ನೂ, ಕಾಡಿನ ಹೂವುಗಳನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಸುಂದರ ನಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ¹ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾವತಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಹೊರಟ ಕೃಷ್ಣಾಷ್ಟೋತ್ತರ ಶತನಾಮ ಸ್ತೋತ್ರದ ಒಂದು ನಾಮದಲ್ಲಿ ನವಿಲುಗರಿಯನ್ನು ಅಲಂಕಾರವಾಗಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ².

ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಶಿಖೆಯನ್ನೂ ಕಟ್ಟಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು ಅದುದರಿಂದಲೇ ಉಡುಪಿಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪ್ರತಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಗಂಟುಗಳನ್ನೂಳೆಗೊಂಡ ಶಿಖೆ ಚಿತ್ರವಾಗಿರುವುದು.

೯ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಖಂಡಿಸುವನು⁴

ಎಚ್ಚರಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾದ ಭಗವಂತನೇ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಖಂಡಿಸುವನೂ ಕೂಡಾ

೧೦ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯ, ಎದುರಿಸಲಿ ಅಶಕ್ತವಾದ ತೇಜಸ್ಸು ಇವು ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು.

1 'ತಂ ಗೋರಜಶ್ಚುರಿತಕುಂತಲಬದ್ಧ ಬರ್ಹವನ್ಯಪ್ರಸೂನರುಚಿರೇ ಕ್ಷಣಜಾರುಹಾಸಮ್'

-ಭಾಗ 10-15-42

2 'ಯುಧಿಷ್ಠಿರಪ್ರತಿಷ್ಠಾತಾ ಖರ್ಬಿಬರ್ಹಾವತಂಸಕಃ'

-ಕೃ. ಸ್ತೋ.

3 ಕೃಷ್ಣಂ ವಂದೇ ಮಂಥಪಾಶಧರಂ ದಿನ್ಯಾರ್ಭಕಾಕೃತಿನಮ್ ।

ಶಿಖಾಬಂಧತ್ರಯೋಪೇತಂ ಭೈಷ್ಠಿಮಂಧ್ಯಕರಾರ್ಚಿತಮ್ ॥

೯ 4 'ಶೀರ್ಷ್ ಸ್ಪಷ್ಟೇ' ಇತಿ ಧಾತುಃ ಶಿತಂ ನಿದ್ರಾಂ ಖಂಡಯತೀತಿ ಶಿಖಿಂಡೀ ।

-ಮಾ. ರಾ.

5 'ಅತಃ ಪ್ರಬೋಧೋಽಸ್ಮಾತ್'

-ಬ್ರ. ಸೂ. 3-2-8

'ಏಷ ಏವ ಸುಪ್ತಂ ಪ್ರಬೋಧಯತಿ.....'

-ಕಾಂಡಿನ್ಯ ಶ್ರುತಿ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ.)

೧೦ 6 ಅಪರಿಮಿತಾಪ್ರದೃಷ್ಟ್ಯಮೈಶ್ವರ್ಯಂ ಪರಂ ತೇಜಃ ಶಿಖಂಡಮಸ್ಯಾತಿಶಯಿತಮಿತಿ

ಶಿಖಿಂಡೀ । ಅತಿಶಯೋನೇ ಇನಿಃ ।

-ಪ. ಭ

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಮುಸುರೆ ಪಾತ್ರ ತೋಯುವಂತೆ]

ಪ್ರ:- ವಿಷಯ ಸುಖವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅವನೇ ಅದನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇದು 'ಪ್ರಕ್ಷಾಲನಾತ್' ಎಂಬ ನ್ಯಾಯದಂತೆ ಅಂದರೆ ಕೆಸರನ್ನು ಮೈಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ತೋಳಿಯುವ ಪ್ರಯಾಸದಂತೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲವೆ?

ಉ - ಮೈಗೆ ಕೆಸರನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವುದು ವ್ಯರ್ಥ ಅದರಂತೆ ವಿಷಯ ಸುಖದ ಸೃಷ್ಟಿಯು ವ್ಯರ್ಥವಲ್ಲ ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಸಾಧಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮ ದೇಹವು ಬೇಕು. ಆ ದೇಹಕ್ಕೆ ವಿಷಯ ಸುಖವು ಬೇಕು ದೇಹವು ವಿಷಯ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಪರಮ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಸಾಧನ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ವಿಷಯ ಸುಖವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವುದು ದೋಷವಲ್ಲ. ಅಡಿಗೆ ಆದ ಮೇಲೆ ಮುಸುರೆ ಪಾತ್ರವನ್ನು ತೋಳಿಯುವುದು ಅವಶ್ಯಕ. ಅದರಂತೆ ವಿಷಯ ಸುಖದ ಪ್ರಯೋಜನವಾದ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವುದು ನ್ಯಾಯವಾಗಿದೆ.

೩೧೨ ನಹುಷ:

೧ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಜೀವರನ್ನು ಬಂಧಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನ ಉಂಟಾಗಲು ಅವರನ್ನು ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸುವವನು¹

೨ ತನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಜೀವಾತ್ಮರನ್ನು ಬಂಧಿಸುವವನು²

೩ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮರನ್ನು ಬಂಧಿಸುವವನು. (ಬಂಧಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನೂ) ನೀಡುವವನು. ಅಥವಾ (ಬಿಡುಗಡೆಗೆ ಬೇಕಾದ) ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡುವವನು.³

೧ 1 'ಜಹ ಬಂಧನೇ' ಇತಿ ಧಾತೋಃ 'ಷೋಽಂತಕರ್ಮಣಿ' ಇತಿ ಚ ಧಾತೋಃ ಸಂಸಾರೇ ಜೀವಾನ್ ಬಧ್ನಾತೀತಿ, ಜ್ಞಾನೇ ಸತಿ ಸಂಸಾರಾಂತಂ ಚ ಕರೋತೀತಿ ನಹುಷಃ ।

-ಪಾ. ರಾ.

* ನಹ್ಯತಿ ಸ್ಯತೀತಿ ಚ ನಹುಷಃ ।

೨ 2 ನಹ್ಯತಿ ಭೂತಾನ್ ಬಧ್ನೀತೇ ಸ್ವಮಾಯಯೇತಿ ನಹುಷಃ ।

-ವಿ. ರಾ.

೩ 3 ನಹ್ಯತಿ ಸಂಸಾರೇ ಬಧ್ನಾತಿ ಚನೇತೀತಿ ತದರ್ಥಂ ಅಜ್ಞಾನಂ ಅಥವಾ ತದ್ವಿಮೋಚನಾರ್ಥಂ ಜ್ಞಾನಂ ದದಾತಿ ಚೇತಿ ನಹುಷಃ । 'ಷಣ್ಮ ದಾನೇ' -ವಿ. ಛಾ. ಅಧಾರೇಣ

ಜೀವಾತ್ಮನು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ನಿತ್ಯಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿರುವವನು ಪ್ರಾಕೃತ ಶರೀರವಾಗಲೀ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಾಗಲೀ, ಅವನಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಪ್ರಾಕೃತ ಶರೀರದ ಸಂಬಂಧ ಬರಲು ಮೊದಲ ಕಾರಣ ಭಗವದಿಚ್ಛೆ ಜಡವೈಕೃತಿಯ ಎರಡನೇ ಕಾರಣ. ಸತ್ತ್ವರಜಸ್ಸು ಹಾಗೂ ತಮಸ್ಸು ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣಗಳಾಗಿದ್ದು, ಅಂತಹ ಗುಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಪುನಃಕಾರ ಹಾಗೂ ಅಹಂ ಕಾರಗಳು ಉಂಟಾಗುವವು. ಜೀವಾತ್ಮನು ಪ್ರಾಕೃತದೇಹಾಂತ ಅತ್ಯಂತ ಭಿನ್ನನಾದರೂ ಆ ದೇಹದ ಮೇಲೆ ಇರುವ 'ಅಹಂಭಾವ' ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಪ್ರೇಮದ ದೇವಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸ್ವತ್ವಗುಣವು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಹಾಗೂ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಬಂಧಿಸಿದರೆ, ರಜೋಗುಣವು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಬಂಧಿಸುವುದು. ತಮೋಗುಣವು ಶರೀರದಿಂದ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಬಂಧಿಸುವುದು. ಯಾಕಂದರೆ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾದ ಕರ್ತೃತ್ವದ ಅಭಿಮಾನವು ಸತ್ತ್ವ ಗುಣದಿಂದ ಉಂಟಾದರೆ, ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾದ ಕರ್ತೃತ್ವದ ಅಭಿಮಾನವು ರಜೋಗುಣದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಶರೀರ ಪ್ರಯುಕ್ತಗಳಾದ ವೇದನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವು ತಮೋಗುಣದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವುದು ಹೀಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಗುಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವುದರಿಂದಲೇ ತಾನೇ ಕರ್ತೃ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಶರೀರ ತನ್ನವು—ಎಂದು ಭ್ರಮಿಸುವನು¹ ತಾನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುವನು, ಮನನಮಾಡುವನು ನೋಡುವನು, ಕೇಳುವನು—ಎಂದು ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಧ್ಯಾನಾದಿಕ್ರಿಯಾಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಭೋಗವು ಅವನಿಗೆ ಉಂಟಾಗಲೆಂದು ಭಗವದಿಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿ ಆರೋಪಿತವಾಗುವುದು² ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ತನ್ನ ಶರೀರದ ಜೊತೆ ಸ್ವಸ್ವಾಮಿಭಾವಸಂಬಂಧವು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಇಲ್ಲ.

- 1 ಅಶರೀರಸ್ಯ ಜೀವಸ್ಯ ಶರೀರೋತ್ಪತ್ತಿಕಾರಣಮ್ । ಈಶ್ವರೇಚ್ಛಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕಾ ತಾಂ ವಿನಾ ನಹಿ ಕಿಂಚನ । ದ್ವಿತೀಯಾ ಪ್ರಕೃತಿಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ತದ್ರೂಪಾ ಚ ಗುಣಾಸ್ತಯಃ । ತೇಷಾಂ ಸಂಪಾತಜೋ ಭಾವೋ ಮಮಾಹಮಿತಿ ಯಾ ಮತಿಃ । ದೇಹಾತ್ ಪರಸ್ಯ ದೇಹಿ-ತ್ವಮಹಂಭಾವವ್ಯುತ್ಥೇ ಕೃತಃ -ಭವಿಷ್ಯತ್ಸರಣಿ (ಭಾಗ. ತಾ. ೨ 9-4)
- 2 ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯೈಶ್ಚ ಮನಸಾ ಸತ್ತ್ವಂ ಬಧ್ನಾತಿ ಪೂರುಷಮ್ । ರಜಃ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯ-ರ್ನಿತ್ಯಂ ಶರೀರೇಣ ಸಮಸ್ತಥಾ । ಅಂತರಂ ಯತ್ಪು ಕರ್ತೃತ್ವಂ ತತ್ ಸತ್ತ್ವೇನಾಭಿ-ಮನ್ಯತೇ । ರಜಸಾ ತ್ವಭಿಮನ್ಯತೇ ಕರಣೈಃ ಕರ್ಮಕಾರಣೈಃ । ಶರೀರಂ ವೇದನಾದ್ಯಂ ತು ತಮಸಾ ತ್ವಭಿಮನ್ಯತೇ । ಆಕರ್ತಾ ಕರಣೈರ್ಹೀನಃ ಶರೀರೇಣ ವಿವರ್ಜಿತಃ । ನಿತ್ಯ-ಜ್ಞಾನಪುರುಷಪೋಷಸೌ ಗುಣೈರೇವಾಭಿಮನ್ಯತೇ -ಸಾಧ್ಯ (ಭಾಗ. ತಾ. ೨-5-18)
- 3 'ಧ್ಯಾಯೇ ಮಂಸೇ ತಥಾ ಪಶ್ಯೇ ಶೃಣೋಮೀತಿ ವಿಭಕ್ತತಾಜೀವಸ್ಯ ತು ಹರೇರಿಚ್ಛಾ-ಬಲಾದಿಂದ್ರಿಯಭುಕ್ತಯೇ' -ಷಾಡ್ಗುಣ್ಯ (ಭಾಗ. ತಾ. ೩ 10-9)

ಭಗವದಧೀನವಾಗಿ ಇರುವ ಶರೀರಾದಿಗಳು ಅಭಿಮಾನ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಜೀವಸಂಬಂಧಿಗಳಾಗಿ ಕಾಣುವವು. ಅಭಿಮಾನಪ್ರಯುಕ್ತಗಳಾದ ಜೀವಾತ್ಮನ ಶರೀರಾದಿಗಳು ಭಗವದ್ಜ್ಞಾನದಿಂದಾಗಿ ತೊಲಗುವವು¹. ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿಯೇ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಜೀವಾತ್ಮನು², ವಾಸುದೇವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಕಾಲ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ದೂರವಾದ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯುವನೋ ಆಗಲೇ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು³

ಅದುದರಿಂದ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಸಂಸಾರಬಂಧದ ಪಾಶದಿಂದ ಬಂಧಿಸುವವನೂ, ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸುವವನೂ ಭಗವಂತನೇ ಅಂತೆಯೇ ಸಂಸಾರಬಂಧನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಲಜ್ಞಾನವನ್ನೂ, ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಲು ಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಅವನೇ ನೀಡುವನು⁴

೪ ಸರ್ವಜೀವ ಜಡಗಳಿಗಿಂತ ವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿರುವವನು (ಜೀವ ಜಡಗಳಿಗೆ) ಬೇಕಾದಂಥೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀಡುವವನು, ಅಥವಾ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನದ್ದನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನು, ಮತ್ತೂ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಪ್ರೇರಿಸುವವನು, ಮೂರು ವಿಧದ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವವನು⁵

1 ತನ್ನಾ ಸ್ವಸ್ವಾಮಿಸಂಬಂಧಃ ಪ್ರಪಂಚೋತ್ಪತ್ತಿಶರೀರಿಣಃ | ವಸ್ತುತೋತ್ಪತ್ತಿ ನಚೈನಾಸ್ತಿ ಪರಮಸ್ಯ ವಶೇ ಯತಃ | ತನ್ನಾದಿಕಸ್ತಥಾತ್ಮಸ್ಯೇಷ ಹ್ಯಭಿಮಾನಾತ್ ಪ್ರದೃಶ್ಯತೇ | ಅತಃ ಸ ವಿದ್ಯತ ಇತಿ ತ್ವಂಗೀಕಾರೋ ಭವೇದ್ ಯದಿ | ತಥಾಽಪಿ ಭಗವಜ್ಜ್ಞಾನಾತ್ ಸ ನಿವರ್ತೇದಸಂಶಯಮ್
-ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಮಾಂ. ಉ ಭಾ. 1-2-8)

2 ಏನಂ ಜೀವಃ ಪರೇಣೈವ ಪ್ರೇರಿತಃ ಸಂಸೃತಿಂ ಪ್ರಜೀತ್ |

ಪಾದ್ಮ (ಭಾಗ. ತಾ. ಧಿ. 2-5-18)

3 ಯದಾ ಸ್ವರೂಪಂ ಜಾನಾತಿ ಕಾಲಪ್ರಕೃತಿವರ್ಜಿತಮ್ | ನಾಂವೇವಪ್ರಸಾದೇನ ತದಾ ಮುಕ್ತೋ ಭವತ್ಯಸೌ
-ಭವಿಷ್ಯತ್ತರಾಣಿ (ಭಾಗ. ತಾ. ಧಿ. 2-9-4)

4 ಬಂಧಕೋ ಭವಪಾಶೇನ ಭವಪ ಚಕ್ಷು ಮೋಚಕಃ | ಕೈವಲ್ಯದಃ ಪರಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣು-ರೇವ ನ ಸಂಶಯಃ |
-ವಿ. ತ. ವಿ.

5 ಅನಾದಿಮಾಯಯಾ ವಿಷ್ಣೋರಿಚ್ಛಯಾ ಸ್ವಾಪಿತೋ ಯದಾ | ತಯಾ ಪ್ರಬೋಧ ಮಾಯಾತಿ ತದಾ ವಿಷ್ಣುಂ ಪ್ರಪಶ್ಯತಿ
-ಪ್ರಕಾಶಿಕಾ (ಮಾಂ. ಉ. ಭಾ. 1-2-8)

೪ 6 'ಅನ್ಯತ್ವಾತ್ ಸರ್ವಜೀವೇಭ್ಯೋ ಜಡೇಭ್ಯಶ್ಚ ಸದೈವ ಹಿ | .... ನಾರಾಯಣ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತೋ' ಬ್ರಹ್ಮಸಾರೇ(ಐ.ಉ.ಭಾ.2-2.6.5)ಉಕ್ತದಿಶಾ ಸರ್ವ ವಿಲಕ್ಷಣತ್ವಾತ್ ನ |

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಅಜ್ಞಾನವೇ ಅಪರಾಧ]

- ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಜೀವರಿಗೆ ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರದ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಆ ಜೀವರು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಜೀವರಿಗೆ ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರದ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವದು ಜೀವರನ್ನು ಬಂಧಿಸುವದು ಎರಡು ಒಂದೇ ಆದ್ದರಿಂದ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡುವದು ಅನಂತರ ಬಂಧನವು ಮೊದಲು ಈ ರೀತಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ವ್ಯಾಪಾರವು ಯುಕ್ತವೋ?
- ಉ - ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಅಜ್ಞಾನವು ಅನಾದಿಯಾಗಿ ಇದೆ. ಇದು ಅಪರಾಧವಲ್ಲವೇ? ಈ ಅಪರಾಧದಿಂದಾಗಿ ಜೀವರಿಗೆ ಸ್ಥೂಲ ಶರೀರರೂಪ ಬಂಧನವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ.
- ಪ್ರ - ಋಜುಗಳಿಂದ ಜೀವರಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸ್ವತಂತ್ರ ಎಂದು ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಜ್ಞಾನವು ಇದೆ ಅವರಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅಸ್ವತಂತ್ರ ಎಂಬ ಅಜ್ಞಾನವು ಎಂದೂ ಇಲ್ಲ ಅದರೂ ಅವರಿಗೆ ಬಂಧವು ಹೇಗೆ ಇದೆ?
- ಉ - ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ತಮ್ಮ ನೂರು ವರ್ಷ ಮುಗಿಯುವಾಗ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಅವರು ಎಷ್ಟು ಗುಣವುಳ್ಳವನೆಂದು ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಅಹರೋ ಅಷ್ಟು ಗುಣವುಳ್ಳವನೆಂದು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಋಜು ಗಣಸ್ಥರು ತಮಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಪದವು ಬಂದ ನಂತರ ಅದು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೂ ತಮಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಅಪರಾಧದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಬಂಧವು ಇರುತ್ತದೆ.

೨೦೩ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ

೧ ಭಕ್ತರ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಸುರಿಸುವವನು¹

೨ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವವನು²

ಜುಹೋತಿ ದದಾತಿ ಇತಿ ನಾ ಸರ್ವಂ ಆತ್ಮೀಯತತ್ಯಾಣ್ಯದದಾತೀತಿ ನಾ ಹುಃ 'ಹೂ ದಾನಾದನಯೋಃ' | '.. ಷಕಾರಃ ಪ್ರಾಣ ಆತ್ಮಾ.. ' (ಐ. ಉ. 2-8-7-3) ಇತ್ಯುಕ್ತ-
ದಿಶಾ ಪ್ರಾಣತ್ವಾದಾತತತ್ಯಾಚ್ಚ ಷಃ |

೧ 1 ಭಕ್ತೇಷ್ವರ್ವರ್ಷಣಾದ್ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ |

೨ 2 '.. ಶ್ರೇಷ್ಠಶ್ಚ ಧರ್ಮಶ್ಚ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಉಚ್ಯತೇ' (ಮು ಭಾರ. ಶಾಂತಿ. 352-24) ಇತಿ ಮಹಾಭಾರತೇ, '..ಶ್ರೇಷ್ಠೇ ಸುಕೃತೇ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಉಚ್ಯತೇ' ಇತ್ಯಮರಕೋಶೇ |

ಸತ್ಯವ್ರತರಾಜನು ಮತ್ಸ್ಯರೂಪಿ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ—ನೀನು ಸರ್ವಲೋಕದ ಒಡೆಯ, ಅಭೀಷ್ಟ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವವನೆಂದು ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು.¹ ಭಕ್ತರ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಭಗವಂತನು 'ವೃಷ' ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತೆ ತಿಳಿಸಿದೆ² ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರ ನಾಮಕ ಭಗವಂತನನ್ನು ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಸುರಿಸುವ³ನು ಅಥವಾ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವನು ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ 'ವೃಷನ್' ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿ, ನಮ್ಮ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೆ ಅನಂದವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ⁴

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಸುರಿಸುವ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ನೀಡುವನು

೩ ಮಳೆ ಸುರಿಸುವವನು⁵

ಮೇಘಮಂಡಲದಲ್ಲಿದ್ದು ಮಳೆಯನ್ನು ನೀಡುವವನೂ, ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವನೂ ತಾನೇ ಎಂಬುದಾಗಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು⁶

೪ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ವೃಷ' ಎನಿಸುವ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವವನು.⁷

1 'ತ್ವಂ ಸರ್ವಲೋಕಸ್ಯ . ಈಶ್ವರೋ ಹ್ಯಾತ್ಮಾ ಅಭೀಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಃ' -ಭಾಗ. 8 24.5!

'ವರ್ಷಣಾದ್ ವೃಷ ಉದ್ದಿಷ್ಟಃ' -ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತಾ (ಐ ಉ. ಭಾ. 2-1-2-12)

3 ಸ ನೋ ವೃಷನ್ನಮುಂ ಚರುಂ ಸತ್ರಾದಾವನ್ನಹಾವ್ಯಾಃ | - ಸು. ವೇ. 7.6

೩ 4 ಆತ್ಮದೀಯಂ ಚರುಂ ಭೋಜ್ಯಮಾನಂದಂ ತ್ರಮಪಾವ್ಯಾಃ | . ನೋ ವೃಷನ್ |
ಯು ವೇ ಭಾ.

* ಹೇ ವೃಷನ್ ವರ್ಷತಃ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಾ | -ಯು. ವೇ ಭಾ ಟೀ.

5 .. . ಅಹಂ ವರ್ಷಂ ನಿಗೃಹ್ಣಾಮ್ಯತ್ಸೃಜಾಮಿ ಚ |
-ಗೀ. 9-19

೪ 6 'ವಿಶ್ವಸ್ಯ ತದಧೀನತ್ವಾತ್ ವಿಶ್ವಂ ವಿಪ್ಲವುದೀರ್ಯತೇ' ಇತ್ಯಾಗ್ನೇಯೇ (ಭಾಗ ತಾ. ನಿ. 10-15-41) ಯಥಾ ವಿಶ್ವಸ್ವಾಮಿತ್ವಾತ್ ವಿಷ್ಣೋಃ ವಿಶ್ವಾಭಿಧೇಯತ್ವಮುಪಪಾದಿತಂ ತಥಾ ವೃಷಸ್ಯ ಭಗವದಧೀನತ್ವಾತ್ ಭಗವಾನ್ ವೃಷ ಇತ್ಯಭಿಧೇಯತೇ |

ಭಗವಂತನು ಧರ್ಮದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸುವನು¹ ಧರ್ಮವು 'ವೃಷ' ಎಂದು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ ಎಂದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನನ್ನೂ 'ವೃಷ' ಎಂದು ತಿಳಿ-ಎನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ ತಾನು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ವೃಷ ಎನಿಸುವವನೆಂಬುದಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿರುವನು².

೫ ಸಮಗ್ರೈಶ್ವರ್ಯಾದಿ ಆರು ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವವನು³.

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ 'ಭಗವಾನ್' ಎನಿಸಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಈ ಆರು ಗುಣಗಳೂ ಸರ್ವದಾ ಇರುವುದು

೬ ಪ್ರೇರಕತ್ವ ಹಾಗೂ ಅಂತರ್ಯಾವಿತ್ವವನ್ನೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಹೊಂದಿರುವವನು⁵.

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸಜ್ಜನರೇ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರು]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಭೀಷ್ಟಗಳ ಸರ್ವಲಿಪವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಂಬುದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುಣವಾಗಬಹುದೇ? ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದವರಿಗೆ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಲ್ಲರಂತೆ ಆದನು. ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಇದರಿಂದ ಉತ್ಕರ್ಷವು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

1 ..ಭಗವಾನ್ ಧರ್ಮರೂಪಧ್ಯಕ್ . -ಭಾಗ. 2-10-42

ಧರ್ಮರೂಪಧ್ಯಕ್ ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪಸಂಪಾದಕಃ . -ಯಾ. ತೀ. (ಭಾಗ. ೪.)

2 ವೃಷೋ ಹಿ ಭಗವಾನ್ ಧರ್ಮಃ ಖ್ಯಾತೋ ಲೋಕೇಷು ಭಾರತ . ನೈಘಂಟುಕಪದಾ-ಖ್ಯಾನೇ ವಿದ್ಧಿ ಮಾಂ ವೃಷಮುತ್ತಮಮ್ ||

-ಮ ಭಾರ. ಶಾಂತಿ. 343-88

೫ 3 ವೃತಾಃ ಷಾಃ ಷಡ್ಗುಣಾಃ ಯೇನ ಸಃ ವೃಷಃ . -ಮಾ. ರಾ.

4 ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ಪರಮಾತ್ಮೇತಿ ಭಗವಾನಿತಿ ಶಬ್ದತೇ . -ಭಾಗ 1-2-11

೬ 5 'ಷಕಾರಃ ಸ್ಪ್ರಾಣ ಆತ್ಮಾ' ಇತಿ ಐತರೇಯೋಪನಿಷದುಕ್ತರೀತ್ಯಾ ವೃತಃ ಷಃ ಯೇನ ಸಃ |

೮ - ಪರಮಾತ್ಮನ ಭಕ್ತರು ಸಜ್ಜನರೇ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಭಕ್ತರು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರೀತಿ ಗಾಗಿ ಲೋಕೋಪಕಾರವನ್ನೇ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ ಕೇವಲ ಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳು ಕೆಲವರು ಪರಮಾತ್ಮನ ಭಕ್ತರೆಂತೆ ತೋರಿದರೂ ಅವರು ನಿಜವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಭಕ್ತರು ಅಲ್ಲ ಪರಮಾತ್ಮನ ನಿಜಪಾದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಭಗವಂತನು ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಇರಲಿ ಎಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಪೇಕ್ಷೆಯು ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅಭೀಷ್ಟಗಳ ವರ್ಷಣ ಮಾಡುವುದು ಬಹು ಜನರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥವಾದ್ದರಿಂದ ಇದು ಲೋಕದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಲ್ಲ ಇದು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಉತ್ಕರ್ಷವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತದೆ

೩೧೪ ಕ್ರೋಧಹಾ

೧ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವವನು¹

ಕ್ರೋಧವು ಪ್ರಕೃತಿಯ ರಜೋಗುಣದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವಂತಹದ್ದು². ರಜೋಗುಣದಿಂದ ಕ್ರೋಧವು ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಕ್ರೋಧಾಭಿಮಾನಿ ಅಸುರನು ಪ್ರೇರಿಸುವನು³, ಈ ಅಸುರನು ಅವಾಂತರ ಪ್ರೇರಕನಷ್ಟೇ ಆಗಿದ್ದು ಪ್ರಧಾನಪ್ರೇರಕನು ಭಗವಂತನೇ ಆಗಿರುವನು⁴ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲೇ ರಜೋಗುಣದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಪ್ರಯುಕ್ತವೇ ಉಂಟಾಗುವಂತಹವು ಎಂಬುದಾಗಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು.

೧ 1 ಕ್ರೋಧಂ ಹಂತಿ ಪರಿಹರತೀತಿ ಕ್ರೋಧಹಾ ।

2 ಕಾಮ ಏಷ ಕ್ರೋಧ ಏಷ ರಜೋಗುಣ ಸಮುದ್ಭವಃ ।

-ಗೀ. 3-37

3 ಅಸುರಾ ಅಶುಭೇಷ್ಟೇವ ಕಾಮಾದೇರಭಿಮಾನಿನಃ ।

-ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಗೀ. ತಾ. 3-37)

4 'ಅಖಿಲಪ್ರೇರಕೋ ವಿಷ್ಣುಃ...ತದವಾಂತರಾಃ । ಅಸುರಾಃ . '

-ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಗೀ. ತಾ. 3-37)

5 ಯೇ ಚೈವ ಸಾಕ್ಷಿತ್ವಾ ಭಾವಾ ರಾಜಸಾಸ್ತಮಸಾಶ್ಚ ಯೇ ।

ಮತ್ತ ಏವೇತಿ ತಾನ್ ವಿದ್ಧಿ... ॥ -ಗೀ. 7-13

ಹೀಗೆ ಕ್ರೋಧವು ಭಗವಂತನಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುವುದೆಂದ ಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವವನೂ ಅವನೇ ತನ್ನ ಭಕ್ತರ, ಸಜ್ಜನರ ಕ್ರೋಧವನ್ನಂತೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸುವನು.¹

೨ ತನ್ನ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ತಾನೇ ಉಪಶಮನಗೊಳಿಸುವವನು²

ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪ್ರಾಕೃತ ಕ್ರೋಧಾದಿಗಳು ಇಲ್ಲ³ ಆದರೆ ಕ್ಷಮಾಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ಕ್ರೋಧವಿದೆ⁴ ಇದನ್ನು ಭಕ್ತರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಆಗಾಗ್ಗೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವನು⁵ ಸಂಹಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುವನು ಜಿತಕ್ರೋಧ⁶ 'ಜಿತಮನ್ಯುಃ' ಎನಿಸುವ ಅವನು ತನ್ನ ಉದ್ವೇಶವು ಈಡೇರಿದಾಗ ತನ್ನ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ತಾನೇ ಉಪಸಂಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು⁷

೩ ಕ್ರೋಧದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವವನು⁸

ಸರ್ವಪದಾರ್ಥಗಳ ಸ್ವಭಾವವೂ ಭಗವಂತನಿಂದಲೇ ನಿಯಮಿಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ⁹ ಕ್ರೋಧದ

1 ಸಾಧೂನಾಂ ಕ್ರೋಧಂ ಹಂಕೀತಿ ಕ್ರೋಧಹಾ । -ವಿ. ರಾ.

2 ಕ್ರೋಧಂ ಆತ್ಮಕ್ರೋಧಂ ಹಂತಿ ಉಪಶಮಯತೀತಿ ಕ್ರೋಧಹಾ ।

3 ಕುತೋ ನು ತದ್ಧ ತನ ಈಶ ಮನ್ಯುಲೋಭಾದಯೋ ಯೇಽಬುಧಲಿಂಗಭಾವಾಃ ।

ಭಾಗ. 10-24-5

4 ಕ್ರೋಧಃ ಕ್ಷಮಾತ್ಮಕೋ ಯಸ್ಯ ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕಸ್ತಥಾ । ಅನ್ಯಕ್ರೋಧಸಮಃ ಕ್ರೋಧ-
ಸ್ತಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋಃ ಕಥಂ ಭವೇತ್ । -ಮಹಾಭಾರತ-ಸಾ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ 6-4-5)

5 ' . ಕ್ರೋಧೋಽಪಿ ತೇಽನುಗ್ರಹ ಏವ ಸಮೃತಃ' (ಭಾಗ 10-15-34) ಇತಿ
ಕಾಲೀಯನಾಗಪ್ನೀಭಿಃ ಯಥಾ ಸ್ತುತಃ ।

6 'ಜಿತಕ್ರೋದಃ (ವಿ ಸ ನಾ. ೪೩೨) ಜಿತಮನ್ಯುಃ (ವಿ. ಸ ನಾ ೯೩೪)

7 ನೃಸಿಂಹಾನತಾರಾದೌ ಏತತ್ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕೃತಮ್ ।

8 ಕ್ರೋಧಂ ಹಂತಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿತಯಾ ಗಚ್ಛತಿ, ಪ್ರವಿಶತೀತಿ ಯಾವತ್ ಕ್ರೋಧಹಾ
'ಹನ ಹಿಂಸಾಗತ್ಯೋಃ'

9 'ಸರ್ವಸ್ವಭಾವೋ ನಿಯತಸ್ತೇನೈವ ಕಿಮತಃ ಪರಮ್'

-ಗೀ. ಭಾ 7-11

ಸ್ವಭಾವವೂ ಅವನಿಂದಲೇ ನಿಯತ. ಭಗವಂತನು ಕ್ರೋಧದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದು¹ ಅದನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವನು.

೪ ಕ್ರೋಧಸ್ವರೂಪಿಗಳಾದ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವವನು.²

ಉತ್ತಮ ಜೀವಾತ್ಮರು ಗುಣಸ್ವರೂಪಿಗಳಾಗಿರುವಂತೆ ದುಷ್ಟರು ದೋಷಸ್ವರೂಪಿಗಳಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ದೈತ್ಯರು ದೋಷ ಪ್ರಮುಖ ಕ್ರೋಧಸ್ವರೂಪಿಗಳೆನಿಸಿರುವರು³ ಅಂತಹ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಭಗವಂತನೇ ಸಂಹರಿಸುವನು.

೫ ಕ್ರೋಧ ಎನಿಸುವ ರುದ್ರದೇವನನ್ನು (ಸಂಹಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಸಂಹರಿಸುವವನು⁴

ರುದ್ರನು ಕ್ರೋಧಕ್ಕೊಳಗಾದ ಚತುರ್ಮುಖನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವನು.⁵ ಅವನಿಗೆ ನೀಡಲಾದ ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಹೆಸರೇ 'ಮನ್ನು' ಎಂಬುದಾಗಿ⁶ ಇಂತಹ ರುದ್ರದೇವನೂ ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ

1 ಯೇ ಚ ಜೀವಾಃ ಪರೇ ಸರ್ವೇ ನಿಯತಾ ವಿಷ್ಣು ನೈವ ಹಿ : ಜೀವಾನಾಂ ನಿಯಮೇತಿ-
ಜೀವಂ ಕಿಮು ವಾಚ್ಯಮಿತಿ ಶ್ರುತಿಃ | ಪೃಥಕ್ ತನ್ನಿಯಮಂ ನೈಷಾ ವಕ್ತಿ ಸಿದ್ಧತ್ವತಃ
ಸ್ವತಃ | -ಮಹಾಮೀಮಾಂಸಾ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ 5-8-23)

೪ 2 ಕ್ರೋಧಸ್ವರೂಪಾನ್ ದೈತ್ಯಾನ್ ಹಂತೀತಿ ಕ್ರೋಧಹಾ |
-ಸ ಸಂ.

3 'ಅಜ್ಞಾನಾದಿಸ್ವರೂಪಸ್ತು ಕಲಿದುರ್ಯೋಧನಃ ಸ್ಫುತಃ | ವಿಹರಿತಂ ತು ಯದ್-
ಜ್ಞಾನಂ ದುಶ್ಶಾಸನ ಇತೀರಿತಃ || ನಾಸ್ತಿ ಕ್ಷಂ ಶಕುನಿರ್ನಾಮ ಸರ್ವದೋಷಾತ್ಮಕಾಃ
ಪರೇ | ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾಃ . ' -ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 2-148, 149

೫ 4 ಕ್ರೋಧಂ ಕ್ರೋಧನಾಮಕಂ ರುದ್ರಂ ಹಂತೀತಿ ಕ್ರೋಧಹಾ |

5 ಕ್ರೋಧಂ ದುರ್ವಿಷಹಂ ಜಾತಂ ನಿಯಂತುಮುಪಚಕ್ರಮೇ |
ಧಿಯಾ ನಿಗೃಹ್ಯಮಾಣೋತಿಹಿ ಭ್ರವೋರ್ಮಧ್ಯಾತ್ಮಜಾಪತೇಃ ||
ಸಗ್ಗೋತಜಾಯತ ತನ್ನನ್ಯುಃ ಕುಮಾರೋ ನಿಲಲಿಲೋಹಿತಃ |

-ಭಾಗ 3-12-6,7

6 ಮನ್ನುರ್ಮನುರ್ಮಹನಗೋ ..ಗೃಹಾಣೈತಾನಿ ನಾಮಾನಿ .

-ಭಾಗ. 3-12-12,14

ನ್ಯಾಸಹನಿಂದ ಭಸ್ಮನಾಗುವನು¹.

೬ (ಭೀಮನೇಸನ) ಮೂಲಕ ಕ್ರೋಧವಶ ಎಂಬ ಅನುರೂಪ ಸಂಹರಿಸಿದವನು²

ವನವಾಸದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ದ್ರೌಪದೀದೇವಿಯ ಅಜೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ಸೌಗಂಧಿಕ ಪುಷ್ಪವನ್ನು ತರಲು ಮೇರುವಿನ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸೌಗಂಧಿಕ ವನಕ್ಕೆ ಹೋದ ಭೀಮನೇಸನು, ಅಲ್ಲಿ ಮುಷುಕಮಂತನೇ ಪ್ರಮುಖನಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಕ್ರೋಧವಶ ಎಂಬ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿರುವನು³ ಭೀಮನ ಮೂಲಕ ನಡೆದ ಈ ಸಂಹಾರ ಭಗವಂತನಿಂದಲೇ ನೆರವೇರಿರುವಂತಹದ್ದು⁴

1 ಯದ್ರೋಷೋತ್ಕರದಕ್ಷನೇತ್ರಕುಟಲಪ್ರಾಂತೋತ್ತಿತಾಗ್ನಿಸ್ಫುರತ್ಯದ್ರೋತೋಪಮವಿ-
ಸ್ಫುಲಿಂಗಭಸಿತಾಃ ಬ್ರಹ್ಮೇಶಶಕ್ರೋತ್ಕರಾಃ ||

-ನ. ಸು.

೭ 2 ಕ್ರೋಧಾನ್ ಭೀಮದ್ವಾರಾ ಕ್ರೋಧವಶಾಖ್ಯಾನ್ ಅಸುರಾನ್ ಹಂತಿ ಸಂಹರತೀತಿ
ಕ್ರೋಧಹಾ । 'ನಾಮುನಿದೇಶೇ ನಾಮ್ನಕದೇಶನಿದೇಶ' ಇತಿ ಕ್ರೋಧವಶಾಃ
ಕ್ರೋಧೇತಿ ನಾಮ್ನಕದೇಶೇನ ನಿದಿಷ್ಟಾಃ ।

3 ಅಗ್ರೇ ನಿದಾಯ ಮುಣಿಪಾಂತಮಜೇಯಮುಗ್ರಂ ಶಂಭೋರ್ವರಾದ್ವಿವಿಧಶಸ್ತ್ರವಂಹಾ-
ಸ್ತ್ರವೃಷ್ಟಾಃ । ತಾನ್ ಸರ್ವರಾಕ್ಷಸಗಣಾನ್ ಮುಣಿಮತ್ಸಮೇತಾನ್ ಭೀಮೋ ಜಘಾನ
ಸಪದಿ ಪ್ರವರೈಃ ಶರಾಘೈಃ । ಅವಧ್ಯಾಂಸ್ತಾನ್ ಕೃಣೇನ್ನೈವ ಹತ್ವಾ ಭೀಮೋ ಮಹಾ-
ಬಲಃ । ರಣೇ ಕ್ರೋಧವಶಾನ್ ಸರ್ವಾನತಿಷ್ಠದ್ಗುರಿಮೂರ್ಧನಿ

-ಮ ಭಾರ ತಾ. ನಿ. 22-319,320

4 ಯೇ ನಾ ಮೃಧೇ ಸಮಿತಿಶಾಲಿನ ಆತ್ಮಚಾಪಾಃ ಕಾಂಬೋಜಮತ್ಸ್ಯಕುರುಸೃಂಜಯ
ಕೈಕಯಾಣಾಃ ಯಾಸ್ಯಂತ್ಯದರ್ಶನಮಿತಾ ಬಲಭೀಮಪಾರ್ಥವ್ಯಾಜಾಹ್ವಯೇನ ಹರಿಣಾ
ಫಲಯಂ ತದೀಯಮ್' (ಭಾಗ. 2-7 35) ಇತಿ ಚತುರ್ಮುಖೋಪದಿಷ್ಟದಿಶಾ
ಭೀಮೇನ ನಿಹತಾ ಅಪಿ ಕ್ರೋಧವಶಾಃ ಭೀಮ ನ್ಯಾಜಾಹ್ವಯೇನ ಹರಿಣೈವ ನಿಹತಾ
ಇತಿ ಸಿದ್ಧಮ್ ।

ಚಿಜ್ಞಾಸೆ

[ದೋಷರೂಪನಾದ ಕ್ರೋಧದ ನಾಶ]

ಪ್ರ - ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಾದ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು 'ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ' ಎಂದು ಹೇಳುವವರ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೋ? ಮಾಡಬಾರದೋ? ಸಿಟ್ಟುಮಾಡದೆ ಇದ್ದರೆ ಅದ್ವೈತ ಖಂಡನೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡುವದು? ಅದ್ವೈತ ಖಂಡನೆಯನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇರುವದು 'ತತೋ ಭೂಯ ಇವ ತೇ ತಮೋ ಯ ಉ ವಿದ್ವಾಂಸಾಂ ರತಾಃ' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿವಿರುದ್ಧವಾಗಿದೆ ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನವನ್ನು ಖಂಡಿಸದೆ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತರಾದವರು ಮಿದ್ವಾಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೊಂದುವ ತಮಸ್ಸಿಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾದ ತಮಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಆ ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಅದ್ವೈತ ಖಂಡನೆಗಾಗಿ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳೂ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಮೊಡಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುವದಾದರೆ ಕ್ರೋಧಹಾ ಎಂಬ ನಾಮದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಕ್ರೋಧವನ್ನು ನಾಶಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ನಾಶಮಾಡಿದರೆ ಅದ್ವೈತ ಖಂಡನವನ್ನು ಮಾಡುವದು ಹೇಗೆ?

ಉ - ಪರಮಾತ್ಮನು ದೋಷರೂಪವಾದ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಾಶಮಾಡುತ್ತಾನೆಂದು ಕ್ರೋಧಹಾ ನಾಮದ ಅರ್ಥ. ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಪರಮತ ಖಂಡನಾರ್ಥವಾಗಿ ಸಿಟ್ಟು ಮಾಡುವದು ಗುಣವಾದ್ದರಿಂದ ಇದನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವದಿಲ್ಲ.

೨೦೫ ಕ್ರೋಧಕೃತ್

೧ (ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕವಾದ) ತನ್ನ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತೀಕರಿಸುವವನು¹.

'ತೈಗುಣ್ಯವರ್ಜಿತ'ನಾದ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ರಜೋಗುಣದ ಪರಿಣಾಮವಾದ ಕ್ರೋಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಕ್ಷಮಾರೂಪವಾದ ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕವಾದ ಕ್ರೋಧವಿದೆ² ಸರ್ವದುಷ್ಟರಿಗೆ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿದ್ದು

೧ 1 ಕ್ರೋಧಂ ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕಂ ಸ್ವಕೋಪಂ ಕರೋತಿ ಉತ್ಪಾದಯತಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತೀತಿ ಯಾವತ್, ಕ್ರೋಧಕೃತ್ ।

2 ಕ್ರೋಧಃ ಕ್ಷಮಾತ್ಮಕೋ ಯಸ್ಯ ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕಸ್ತಥಾ ।

ಅನ್ಯಕ್ರೋಧಸಮಃ ಕ್ರೋಧಸ್ತಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋಃ ಕಥಂ ಭವೇತ್ ।

-ಮಹಾವೀಮಾನಾಂಸಾ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 6 4-5)

‘ಕ್ರೋಧಮಯ’ ಎಂದೇ ಎನಿಸುವ ಭಗವಂತನು¹, ತನ್ನ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದುಷ್ಟರ ಮೇಲೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತೀಕರಿಸುವನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ಮೇಲೆಯೂ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ತೋರಿಸುವನು². ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೃಸಿಂಹರೂಪಿ ಭಗವಂತನು ಚತುರ್ಮುಖ, ರುದ್ರ, ಇಂದ್ರಾದಿಗಳ ಮೇಲೂ ತನ್ನ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ತೋರಿಸುವನು ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅಂತಹ ಕ್ರೋಧದಿಂದಾಗಿ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಬಲಗಣ್ಣಿನ ತುದಿಭಾಗದಿಂದ ಹೊರಡುವ ಅಗ್ನಿ ಕಿಡಿಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳೂ ಭಸ್ಮರಾಗುವರೆಂದು ನವಿಸ್ತುತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾದಾಜಾಯಿಕರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು³.

೧ (ಪ್ರಕೃತಿಗುಣದ ಮೂಲಕ) ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವವನು⁴

೨ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಉಪಶಮನಗೊಳಿಸುವವನು⁵

ರಜೋಗುಣದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ⁶ ಕ್ರೋಧಕ್ಕೆ ಪ್ರಕೃತಿಪ್ರೇರಕನಾದ ಭಗವಂತನೇ ಮುಖ್ಯ

1 ‘ಸ ವಾ ಆಯಮಾತ್ಮಾ ಬ್ರಹ್ಮ ಕ್ರೋಧಮಯಃ’

-ಬೃ. ಉ. 6-4-5

ಸರ್ವದುಷ್ಟಪ್ರತಿಪತ್ತಾತ್ ಸ ಹಿ ಕ್ರೋಧಮಯೋ ಮತಃ ।

-ಮಹಾವೀಮಾಂಸಾ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ.)

2 ‘... ಕ್ರೋಧೋಽಪಿ ತೇನುಗ್ರಹ ನವ ಸಮೃತಃ’ (ಭಾಗ. 10-15-34) ಇತಿ ಕಾಲಿ-
ಯನಾಗಪತ್ತಿನಾಂ ಪ್ರಾರ್ಥನಸ್ಯಾಭಿಪ್ರಾಯೋಕ್ತಯಮೇವ ।

3 ಯದ್ರೋಷೋತ್ಕರದಕ್ಷನೇತ್ರಕುಟಿಲಪತ್ರಂತೋ ತ್ಥಿತಾಗ್ನಿಸ್ಪರತ್ ಖದ್ರೋತೋಪ-
ಮವಿಸ್ಫಲಿಂಗಭಸಿತಾಃ ಬ್ರಹ್ಮೇಶಶಕ್ರೋತ್ಕರಾಃ ।

-ನ. ಸ್ತು

೧ 4 ರಜೋಗುಣದ್ವಾರಾ ಕ್ರೋಧಂ ಕರೋತಿ ಉತ್ಪಾದಯತೀತಿ ಕ್ರೋಧಕೃತ್ ।

೨ 5 ಕ್ರೋಧಂ ಕೃಂತತಿ ಛಿನತ್ತಿ ಉಪಶಮಯತೀತಿ ಯಾವತ್, ಕ್ರೋಧಕೃತ್ । ‘ಕೃತೀ
ಛೀದನೇ’

6 ಕಾಮ ನಿಷ ಕ್ರೋಧ ನಿಷ ರಜೋಗುಣಸಮುದ್ಭವಃ ।

-ಗೀ. 3-37

ನಾದ ಪ್ರೇರಕನು¹. ಅದುದರಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುವವನೂ, ಉಪಶಮನ ಗೊಳಿಸುವವನೂ ಭಗವಂತನೇ

ಭಗವಂತನು ರಜೋಗುಣದ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಶಮನ ಗೊಳಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧದ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿ, ಅದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕೆಂದು ಉಪದೇಶಿಸುವುದರ ಮೂಲಕವೂ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವನು³.

೪ (ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸುವವನು³.

ಭಗವಂತನು ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕ್ರೋಧವನ್ನು ನಟಿಸುತ್ತ ಸರ್ವ ಸಂಹಾರವನ್ನು ನಡೆಸುವನು.

೫ (ಪರಶುರಾಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ) ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾರ್ಜುನನ ಸಹಸ್ರ ಬಾಹುಗಳನ್ನೂ, ತಲೆಯನ್ನೂ ಕತ್ತರಿಸಿರುವನು⁴.

ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾರ್ಜುನನು ಜಮದಗ್ನಿ ಋಷಿಯ ಹಸುವನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಕೊಂಡೊಯ್ದನೆಂದು ಕೇಳಿ ಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡ ಪರಶುರಾಮನು ಭಯಂಕರವಾದ ಪರಶುವೊಂದನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು⁵ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾರ್ಜುನನಿಗೆ ಹೋಗಿ ಆ ಖಡ್ಗದ ಮೂಲಕ ಅವನ ಸಾವಿರ

1 'ಅಖಿಲಪ್ರೇರಕೋ ವಿಷ್ಣುಃ...' -ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಗೀ. ತಾ)

2 ಯಥಾ ಭಗವದ್ಗೀತಾಯಾಂ (16-21) 'ತ್ರಿವಿಧಂ ನರಕಸ್ಯೇದಂ ದ್ವಾರಂ ನ ಶನಮಾ-
ತ್ಮನಃ | ಕಾಮಃ ಕ್ರೋಧಸ್ತದಾ ಲೋಭಸ್ತಸ್ಮಾದೇತತ್ ತ್ರಯಂ ತ್ಯಜೇತ್' ||

೪ 3 ಪ್ರಲಯಕಾಲೇ ಕ್ರೋಧೇನ ಸರ್ವಂ ಕೃಂತತಿ ಸಂಹರತೀತಿ ಕೋಧಕೃತ್ |

೫ 4 ಪರಶುರಾಮಾವತಾರೇ ಕ್ರೋಧೇನ ಕೃಂತತಿ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾರ್ಜುನಸ್ಯ ಬಾಹುಸಹಸ್ರಂ
ಶಿರಶ್ಚ ಛಿಂತೀತಿ ಕೋಧಕೃತ್ |

5 ಶ್ರುತ್ವಾ ತತ್ ತಸ್ಯ ದಾರಾತ್ಮ್ಯಂ ಚುಕ್ರೋಧಾಹರಿವಾಹತಃ |

ಘೋರಮಾದಾಯ ಪರಶುಂ.....

ತೋಳುಗಳನ್ನು, ತಲೆಯನ್ನೂ ಕತ್ತರಿಸಿರುವನು¹

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ತರ್ಕರೂಪದಿಂದ ಹೊರಟದ್ದು]

ಪ್ರ - ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳ ಮೇಲೆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಕ್ರೋಧವು ಬಂದಾಗ ಅದರಿಂದ ಅವರು ಭಸ್ಮೀ ಭೂತರಾಗುವರು. ಎಂದು ನರಸಿಂಹನಿಷ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ. ಇದು ಹೇಗೆ? ಏನೂ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಆತರು ಶುದ್ಧ ಭಾಗವತ ಧರ್ಮ ನಿರತರು ಅಂತಹವರ ಮೇಲೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಕ್ರೋಧವನ್ನು ಮಾಡುವದು, ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ದೋಷ ವಾಗಲಾರದೆ?

ಉ - ನರಸಿಂಹನಿಷ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಮೇಲೆ ಕ್ರೋಧವು ಬರುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಇಲ್ಲ ತರ್ಕರೂಪದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯ ಮಾತನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಒಂದು ವೇಳೆ ನರಸಿಂಹ ದೇವರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳ ಮೇಲೆ ಕ್ರೋಧವು ಬಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳೂ ಕೂಡ ಸುಟ್ಟು ಹೋದಾರು ನರಸಿಂಹದೇವರ ಸಿಟ್ಟಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಯು ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ದಿಂದ ನರಸಿಂಹನಿಷ್ಕೃತಿಯ ಮಾತು ಇದೆ.

೩೧೬ ಕರ್ತೃ

೧ (ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ) ಸಂದರಿಸುವವನು²

1 ಭುಜಾನ್ ಕುರಾರೇಣ ಕರೋರನೇಮಿನಾ ಚಿಚ್ಛೇದ ರಾಮಃ ಪ್ರಸಭಂ ತೃಹೇರಿವ ||

ಕೃತ್ತಬಾಹೋಃ ಶಿರಸ್ತಸ್ಯ ಗಿರೇಃ ಶೃಂಗನಿವಾಹರತ್'

-ಭಾಗ. 9-15-34,35

* * *
ಶಾಂಕರಭಾಷ್ಯೇ ತು 'ಕ್ರೋಧಕೃತ್ಕರ್ತೃ' ಇತ್ಯೇಕನಾಮತಯಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಮ್ ।

೧ 2 ಪ್ರಲಯೇ ಸರ್ವಂ ಕೃಣೋತಿ ಹಿನಸ್ತಿ ಸಂಹರತೀತಿ ಯಾವತ್ ಕರ್ತೃ । 'ಕೃಷ್ಣ' ಹಿಂಸಾಯಾಮ್' ।

ಕರ್ತೃನಾತ್ ಕರ್ತೃ ।

-ವಿ. ರಾ.

೨ ಸಂಸಾರಪಾಲನವನ್ನು ಭೇದಿಸುವುದು¹

ಅನಾದಿಯಾದ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನವನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವ ಭಗವಂತನೇ ಸಾದಿಯಾದ ಜಗತ್ತಿನ ಸಂಹಾರವನ್ನೂ ನಡೆಸುವನೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಲಾಗಿದೆ²

೩ ದಂಡಿಸುವವನು³

ಭಗವಂತನು ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಪೀಡಿಸುವ, ಧರ್ಮವನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವ ದುಷ್ಕರರನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದಂಡಿಸುವನು. ಉದ್ಧಾರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಜ್ಜನರನ್ನೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ದಂಡಿಸುವನು

೪ (ಪರಶುರಾಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ) ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾರ್ಜುನನ ಸಾವಿರ ಬಾಹುಗಳನ್ನೂ, ತಲೆಯನ್ನೂ ಕತ್ತರಿಸಿರುವವನು⁴

[ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ 'ಕರ್ತಾ' ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು]

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸಂಹಾರಕರ್ತೃತ್ವವು ಗುಣರೂಪ]

ಪ್ರ. - ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಂಹಾರಕರ್ತೃತ್ವವು ಇದೆ ಅದು ಲೋಕದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಅದು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಗುಣಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಯೇ ದೋಷಾ ಇತರತ್ರಾಪಿ ತೇ ಗುಣಾ ಪರಮೇ ಮತಾಃ' ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣವು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಅದು ಗುಣರೂಪವಾಗುವುದು ಹೇಗೆ?

೨ 1 ಕೃಷ್ಣೋತಿ ಸಂಸಾರಪಾಶಂ ಹಿ ನಸ್ತಿ ಛಿನ್ನತ್ವೀತಿ ಯಾವತ್, ಕರ್ತಾ ।

2 'ತದಭಿಧ್ಯಾನಾದೇವ ತು ತಲ್ಲಿಂಗಾತ್ ಸಃ' -ಬ್ರ. ಸೂ. 2-3-13

'ತಸ್ಯಾಭಿಧ್ಯಾನಾದ್ ಯೋಜನಾತ್ ತತ್ತಭಾವಾದ್ ಭೂಯಶ್ಚಾಂತೇ ವಿಶ್ವಮಾಯಾ-
ನಿವೃತ್ತಿಃ' ಇತಿ ಬಂಧಲಯಸ್ಯ ತದಭಿಧ್ಯಾನನಿಮಿತ್ತತ್ವಲಿಂಗಾತ್ ತತ್ಕರ್ತೃತ್ವಂ ಪ್ರತೀ-
ಯತೇ, ಕಿಮು ಸಾದೇರ್ಜಗತ ಇತ್ಯೇತಸ್ಯಾದೇವ ಸಂಹಾರಕರ್ತಾ ನಿಷ್ಕುರಿತಿ ಪ್ರತೀ-
ಯತೇ ಕಿಮು..... -ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ.

೩ 3 ಕೃಷ್ಣೋತಿ ಹಿ ನಸ್ತಿ ದಂಡಯತೀತಿ ಯಾವತ್, ಕರ್ತಾ । ಭಗವತ್ಕರ್ತೃಕದಂಡನಮಧಿ-
ಕೃತ್ಯ ಅಧಿಕಃ ವಿಚಾರಃ ಶಾಸ್ತ್ರಾ (೨೦೬) ಇತಿ ನಾನ್ಯಃ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ ।

೪ 4 ...ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಸ್ಯ ಚೈತತ್ ಕರ್ತಾ । -ಪ. ಭ

ಕೃಷ್ಣೋತಿ ಕಾರ್ತವೀರ್ಯಾರ್ಜುನಸ್ಯ ಬಾಹೂಸಹಸ್ರಂ ಶಿರಶ್ಚ ಹಿ ನಸ್ತಿ ಛಿನ್ನತ್ವೀತಿ ಯಾವತ್, ಕರ್ತಾ ।

ಉ - ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವನ್ನು ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಜೀವರನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ್ದು, ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಸಂತರ ಸಂಹಾರವು ಇತ್ತೀವಾಮರೆ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನವನ್ನು ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ವಿಳಂಬವಾಗುವದು ಖಂಡಿತ. 'ನನಗೆ ಮರಣವು ಇದೆ ಅದು ಒಗ್ಗುವಾಗ ಎಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಭಾವನೆ ಉಕ್ಕುವನು ಈ ದುರ್ಲಭವಾದ ಜನ್ಮವು ಮುಗಿಯುವದರ ಒಳಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಸಾಧನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಾನೆ. ತಾನು ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆ ಬಹು ಜನರು ಸತ್ತದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದಾಗೆಲ್ಲ ಅವರು ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಸತ್ತರು ಅಪರ ಜನ್ಮವು ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಜನ್ಮ ಅಪರ ಜನ್ಮದಂತೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಬಾರದು. ಎಂದು ತಿಳಿದು ಮೋಕ್ಷಸಾಧನಾನುಷ್ಠಾನದಲ್ಲಿ ದೃಢ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮಾಡಿ ಜನ್ಮ ಸಾರ್ಥಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಇದೇ ಮೊದಲಾದ ಉತ್ತಮ ಪ್ರಯೋಜನಗಳು ಇದ್ದ ಕಾರಣ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಂಹಾರಕರ್ತೃತ್ವವು ದೊಡ್ಡ ಗುಣವು ಆಗುತ್ತದೆ

೩೧೨ ವಿಶ್ವಬಾಹು:

೧ ಅನಂತ ತೋಳುಗಳುಳ್ಳವನು¹

ಭಗವಂತನು ಅನಂತ ಚಕ್ಷುಸ್ಸುಗಳುಳ್ಳವನು, ಅನಂತ ಮುಖಗಳುಳ್ಳವನು, ಅನಂತ ಬಾಹುಗಳುಳ್ಳವನು—ಎಂಬುದಾಗಿ ಮುಗ್ಧರಾದ ಹಾಗೂ ಯಜುರ್ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ² ಬಾಭ್ರವ್ಯಶಾಖೆಯೂ, ಭಗವಂತನು ಅನಂತವಾದಗಳುಳ್ಳವನು, ಅನಂತಬಾಹುಗಳುಳ್ಳವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ³. ಭಗವಂತನ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡ ಅರ್ಜುನನು, ತಾನು ಅನಂತಬಾಹ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ

೧ 1 ವಿಶ್ವಾಃ ಅನಂತಾಃ ಬಾಹವಃ ಭುಜಾಃ ಯಸ್ಯ ನಃ ವಿಶ್ವಬಾಹುಃ |

2 ವಿಶ್ವತಶ್ಚಕ್ಷುರಂತ ವಿಶ್ವತೋಮುಖೋ ವಿಶ್ವತೋಬಾಹುರುತ ವಿಶ್ವರಸ್ವಾತ್ |

-ಋ. ವೇ. (ಗೀ. ಭಾ. 11-16)

* 'ವಿಶ್ವತಶ್ಚಕ್ಷುರಂತ ವಿಶ್ವತೋಮುಖೋ ವಿಶ್ವತೋಹಸ್ತ ಉತ ವಿಶ್ವತಸ್ವಾತ್'

-ಯ ವೇ. (ಗೀ. ಭಾ. 11-16)

* ವಿಶ್ವತಬ್ಧಶ್ಚಾನಂತನಾಚೀ | 'ಸರ್ವಂ ಸಮಂತ್ರಂ ವಿಶ್ವಂ ಚ ಅನಂತಂ ಪೂರ್ಣವೇವ ಚ'

-ಅಭಿಧಾನಮ್ (ಗೀ. ಭಾ. 11-16)

* ತಥಾಚ ವಿಶ್ವತ ಇತಿ ಪ್ರಥಮಾರ್ಥೇ ತಸಿಃ ಇತ್ಯುಕ್ತಂ ಭವತಿ |

-ಪ್ರ. ದೀ'

3 'ಅನಂತಪಾದೋ ತಮನಂತಬಾಹುಮನಂತವಕ್ತ್ರಂ ಪುರುರೂಪವೇಕಮ್'

-ಬಾಭ್ರವ್ಯಶಾಖಾ (ಗೀ. ಭಾ. 11-16)

ರೂಪವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು¹.

೨ ಗುಣಪೂರ್ಣಗಳಾದ ಬಾಹುಗಳೆಲ್ಲವನು².

೩ ಗುಣಪೂರ್ಣನಾಗಿದ್ದು 'ವಿಶ್ವ'ವನಿರುವ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕಗಳಾದ ಬಾಹುಗಳುಳ್ಳವನು³.

ಭಗವಂತನ ಶಿರಸ್ಸು ಮೊದಲಾದ ಅಂಗಗಳು ಅವನಿಂದ ಅತ್ಯಂತಾಭಿನ್ನಗಳಾಗಿದ್ದು⁴ ಅವನಂತೆಯೇ ಗುಣಪೂರ್ಣಗಳಾಗಿವೆ⁵ ಆದುದರಿಂದ ಅವನ ಬಾಹುಗಳೂ ಗುಣಪೂರ್ಣಗಳಾಗಿವೆ ಭಗವಂತನ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ, ಅನಿರಾದ್ಧರೂಪಗಳೇ ಅವನ ಬಲ ಮತ್ತು ಎಡ ಕೈಗಳಾಗಿವೆ—ಎಂದು ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತೆ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.

1 'ಅನೇಕಬಾಹೂದರವಕ್ತ್ರನೇತ್ರಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ ತ್ವಾ ಸರ್ವತೋಽನಂತರೂಪಮ್'

-ಗೀ. 11-16

ಅನೇಕಶಬ್ದೋಽನಂತವಾಚೀ | -ಗೀ. ಭಾ.

* '.....ಅನಂತಬಾಹುಂ ಶಶಿಸೂರ್ಯನೇತ್ರಮ್ | ಪಶ್ಯಾಮಿ ತ್ವಾಂ . '

-ಗೀ. 11-19

೨ 2 ವಿಶಂತಿ ಗುಣಾ ಅತ್ರೇತಿ ವಿಶ್ವಾಃ ಗುಣಪೂರ್ಣಾಃ | ತಾದೃಶಾ ಬಾಹವಃ ಭುಜಾಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವಿಶ್ವಬಾಹುಃ |

೩ 3 ಗುಣಪೂರ್ಣತ್ವಾತ್ ವಿಶ್ವಃ ಭಗವಾನ್ | ತದಾತ್ಮಕಾಃ ಬಾಹವಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವಿಶ್ವಬಾಹುಃ |

4 ತಸ್ಯೈವ ಶಿರಃಪಾದೀನಾಂ ನೈವ ಭೇದೋಽಸ್ತಿ ಕಶ್ಚನ |

-ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 3-5-4)

5 ಯಥೈವ ಕೃಷ್ಣಕೇಶಸ್ಯ ಕೃಷ್ಣಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮತಾಽಖಿಲಾ | ದರ್ಶಿತಾ ಚೈವ ಪಾರ್ಥಾಯ ನಿ-
ಸ್ಸೀಮಾಃ ಶಕ್ತಿಯೋಽಸ್ಯ ಹಿ | -ಅನು. 1-1-161

6 '....ಪಕ್ಷೋ ದಕ್ಷಿಣಃ ಸನ್ಯ ಏವ ಚ | ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನತ್ವಾನಿರುದ್ಧತ್ವ....'

-ಬೃ. ಸೂ. ಭಾ. 1-1-15

೪ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವ ಬಾಹುಗಳುಳ್ಳವನು.¹

ಭಗವಂತನು ಪಾಣಿಪಾದಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ತನ್ನ ಪುಟ್ಟ ಪುಟ್ಟ ರೂಪಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವನು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಪಾಣಿಪಾದಾದಿಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿರುವನೆಂದು ಗೀತಾಚಾರ್ಯ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು.²

೫ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಧಾರನಾಗಿರುವವನು.³

೬ ವಿಶ್ವ ಎನಿಸುವ ಮಾಯುದೇವನಿಗೆ ಆಧಾರನಾಗಿರುವವನು.⁴

೭ (ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ) ವಿಶ್ವವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವವನು.⁵

೮ ಧರ್ಮಕಂಟಕರನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹಿತಕಾರಿಗಳಾದ ಬಾಹುಗಳುಳ್ಳವನು.⁶

೪ 1 ವಿಶಂತಿ ಸರ್ವತ್ರ ಪ್ರವಿಶಂತೀತಿ ವಿಶ್ವಾಃ | ತಾದೃಶಾಃ ಬಾಹವಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವಿಶ್ವಬಾಹುಃ |

2 'ಸರ್ವತಃಪಾಣಿಪಾದಂ ತತ್...' -ಗೀ. 13-14

ಅಣೋರಣಂತರೈ ರೂಪೈಃ ಪಾಣಿಪಾದಾದಿಸಂಯುತೈಃ | ಸರ್ವತ್ರ ಸಂಸ್ಥಿತತ್ಯಾದಾ
ಸರ್ವತಃಪಾಣಿಪಾದಮಾನ್ | -ಗೀ. ತಾ.

೫ 3 ವಿಶ್ವೇಷಾಂ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಬಾಹುರಿವ ಬಾಹುರಾಲಂಬನತ್ವಾತ್ ವಿಶ್ವಬಾಹುಃ |

-ಶಾಂ ಭಾ. ವಿ

೬ 4 ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಸ್ಯ ಬಾಹುರಿವ ಅಲಂಬನತ್ವಾತ್ ಬಾಹುಃ ವಿಶ್ವಬಾಹುಃ |

೭ 5 ವಿಶ್ವಂ ಬಾಧತೇ ವಿಲೋಡಯತಿ, ಸಂಹರತೀತಿ ಯಾವತ್ ವಿಶ್ವಬಾಹುಃ |

೮ 6 ....ಕಂಟಕೋದ್ಧಾರೇಣ ವಿಶ್ವಸ್ಯೈ (ಹಿತೌ) ಬಾಹೂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವಿಶ್ವಬಾಹುಃ |

-ಪ. ಭ.

೧೦ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಪ್ರಯತ್ನವುಳ್ಳವರನ್ನಾಗಿ - ಮಾಡುವವನು.¹

೧೧ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ (ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ) ನಿರ್ವಹಿಸುವವನು

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸ್ವರೂಪ ಭಿನ್ನ ದೇಹಫಿಲ್ಲ]

ಪ್ರ:- ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಪರಮಾತ್ಮನ ದೇಹವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪಭೂತವಾದದ್ದಲ್ಲ, ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವ್ಯಕ್ತನು ಆದರೂ ಅವನಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ದೇಹದಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ರೂಪದಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ, ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ವಿಶ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ್ದು ತನ್ನಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ದೇಹದಿಂದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ರೂಪವನ್ನೇ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅದು ಯುಕ್ತವೋ?

ಉ - ಪರಮಾತ್ಮನ ದಸೆಯಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ಅವನ ದೇಹವು ಚೇತನವೋ ಅಚೇತನವೋ? ಚೇತನವೇ ಆದರೆ ಚೇತನದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಕರಚರಣಾದಿ ಆಕಾರವು ಇದೆ ಎಂದು ಆಯಿತು ಅವನ ದೇಹ ರೂಪವಾದ ಚೇತನದ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಕರಚರಣಾದ್ಯಾಕಾರವು ಇರುವದಾದರೆ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವರೂಪ ಭೂತವಾದ ದೇಹವನ್ನೇ ಒಪ್ಪಬಹುದಲ್ಲ? ಚೇತನವು ನಿರಾಕಾರವಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸ್ವರೂಪಭೂತ ದೇಹವನ್ನು ಒಪ್ಪಲಿಕ್ಕೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ ಪರಮಾತ್ಮನ ದೇಹವು ಜಡಸ್ವರೂಪವಾದರೆ ಜಡಗಳು ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ಮಾತ್ರವೆಂದು 'ಪಂಚಭಿಃ ಪಂಚಭಿಃ ಬ್ರಹ್ಮ ಚತುರ್ಭಿಃ ದಶಭಿಸ್ತಥಾ ವಿತಚ್ಚತುರ್ವಿಂಶತಿಕಂ ಗಣಂ ಪ್ರಾಧಾನಾದಿಕಂ ವಿದುಃ' ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಲೆಖ್ತಿ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ರಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಜಡದೇಹವು ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಅಂತಃಭೂತ? ಆ ಎಲ್ಲ ಜಡಗಳಿಗೆ ಲಕ್ಷಾಕ್ಷ್ಯದಿಗಳು ಅಭಿಮಾನಿಗಳು ಇದ್ದ ಕಾರಣ ಆ ಜಡ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ದೇಹಕ್ಕೆ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ಇದ್ದಾರೊಂದು ಹೇಳಬೇಕು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ದೇಹವು ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ಅಧೀನವಾಗಬೇಕಾಯಿತಲ್ಲ? ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅನಂತ ಬಾಹುಗಳುಳ್ಳ ದೇಹವು ಅವನ ಸ್ವರೂಪಭೂತವಾದದ್ದು ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ತನ್ನ ಆಚಿಂತ್ಯ

೧೦ 1 ವಿಶ್ವಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಬಾಹಯತಿ ಪ್ರಯತ್ನವತಃ ಕರೋತಿತಿ ವಿಶ್ವಬಾಹುಃ | 'ಬಾಹು ಪ್ರಯತ್ನಃ'

೧೧ 2 ವಿಶ್ವಂ ಸರ್ವಂ ಕಾರ್ಯಜಾತಂ ನಹ್ಯನ್ವಿರ್ವಹ್ಯತಿತಿ ವಿಶ್ವನಾಹುಃ | ವಖಯೋರ್ಭೇದಃ ಸಾತ್ ವಿಶ್ವಬಾಹುಃ |

ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವ್ಯಕ್ತವಾದ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಹೇಳುವಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವ್ಯಕ್ತನಾದ್ದರಿಂದ ತಾನೂ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ, ದೇಹವಿಶದ ರೂಪದಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು ಎಂದು ಹೇಳಬಾರದು

೩೧೮ ಮಹಿಧರ

೧ ಕೂರ್ಮರೂಪದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು¹

ಭೂಮಿಗೆ ಮುಖ್ಯಾಭಿಮಾನಿನಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೂ, ಅದಾಂತರ ಅಭಿಮಾನಿನಿಯೂ 'ಮಹಿ' ಎನಿಸುವಳು. ಇವರಿಗೆ ಅಧಾರನಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನೇ ಅವರಿಂದ ಅಭಿಮಾನ್ಯವಾಗುವುದು ಫಲದಿಗೂ ಧಾರಕನಾಗಿರುವುದು ಭೂದೇವಿಯನ್ನು ಪೃಥ್ವಿ ಎಂದು ಸಂಕೋಧಿಸಿ, ನಿನ್ನಿಂದ ಲೋಕಗಲ್ಲು ಧೃತಗಾಗುವ ನೀನಾದರೂ ಪ್ರೀತಿಪ್ಪುವಿಂದ ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವೆ—ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಲಾಗಿದೆ² ಭಗವಂತನು ಕೂರ್ಮರೂಪದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು ಆದುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಕೂರ್ಮರೂಪಿ ಭಗವಂತನನ್ನು 'ಲೋಕವಿದಾರಕ'—ಎಂದು ಸಂಕೋಧಿಸಿರುವರು

೨ (ದರ್ಶನಗಳ ಮೂಲಕ) ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು³

ಭೂಧರ⁴ ಇಂದೇ ಎನಿಸಿರುವ ಪವನಗಳಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧರಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಸ್ಥೈರ್ಯವನ್ನು ನೀಡಿ⁵ ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಭಗವಂತನೇ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು

೧ 1 ಕೂರ್ಮರೂಪಿ ೨ ಮಹಿಧರ ಧಾರಯುಕ್ತ³ ಮಹಿಧರ:

-ಎ ರಾ

2 ಪೃಥ್ವಿ! ತ್ವಯಾ ಧೃತಾ ಲೋಕಾಃ ಗೌತಮ ತ್ವಂ ವಿಷ್ಣುನಾ ಪೃತಾ¹.

3 ಕೂರ್ಮಸ್ವರೂಪಕ ಲೋಕವಿದಾರಕ ದೇವವರೇಣ

-ದ್ವಾ ಸ್ತೋ.

ಮಹ್ಯಾಃ ಧಾರಣವಿಷಯಾ² ಅದಿಕಃ ವಿಚಾರಃ ದೇವೇಧರಃ (235) ಇತಿ ನಮ್ನಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ದೃಷ್ಟ್ಯಃ³.

೨ 4 ಭೂಧರದ್ವಾರಾ ಮಹೀಂ ಧಾರಯುಕ್ತೀತಿ ಮಹಿಧರಃ :

5 'ಭೂಧರಣಾಮಹಂ ಸ್ಥೈರ್ಯಂ

-ಬಾಗ 11-16-33

೩ ಭೂಮಿಯ ಮೂಲಕ ಭೂತಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವವನು, ಧ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿರುವವನು.¹

ತಾನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಭೂಮಿಯ ಮೂಲಕ ಭೂತಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಪೋಷಿಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು.²

೪ (ವರಾಹರೂಪದಿಂದ) ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿರುವವನು.³

ಹಿರಣಾಕ್ಷನು ಭೂಮಿಯನ್ನು, ಅದರ ಕಕ್ಷೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ, ಬೀಳಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿದಾಗ ಭಗವಂತನು ವರಾಹರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿರುವನು.

೫ ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು.⁴

೬ ಉತ್ಸವಕ್ಕೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಕಾಮನನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು.⁵

[ಅಧಿಕ ವಿಚಾರವನ್ನು ೩೭೦ನೆಯ 'ಮಹೀಧರ' ನಾಮದ ಸ್ವಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು]

ಚಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪ್ರವೇಶಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧ ಪರಿಣಾಮ]

ಪ್ರ - ಈ ಜಗತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮನ ಪರಿಣಾಮರೂಪವೆಂದು ಭಾಸ್ಕರಾಚಾರ್ಯರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ—ಮಣ್ಣಿನ ಪರಿಣಾಮ ಮಡಿಕೆ. ಅಂದರೆ ಮಣ್ಣು ಮಡಿಕೆಯ ಆಕಾರವುಳ್ಳದ್ದು.

೩ 1 ಮಹ್ಯಾ ಮಹೀದ್ವಾರೇತಿ ಯಾವತ್, ಧಾರಯತಿ ಭೂತಾನೀತಿ ಮಹೀಧರಃ ।

2 ಗಾಮಾವಿಶ್ಯ ಚ ಭೂತಾನ್ ಧಾರಯಾನ್ಯಹನೋಜಸಾ ।

—ಗೀ. 15-13

೪ 3 ಮಹೀಂ ಧರತಿ ವರಾಹರೂಪೇಣ ಉದ್ಧರತೀತಿ ಮಹೀಧರಃ ।

೫ 4 ಮಹಿನಾ ಸ್ಯಮಹಿಮ್ನಾ, ಈಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ಧಾರಯತೀತಿ ಮಹೀಧರಃ ।

'ಮಹೀತ್ಯುಕ್ತಂ ಹಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ...' (ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 5-9-2) ಕಿಂಚ?... ಮಹೀನಾ ಸಂಬಭೂವ' ಇತ್ಯಂಭ್ರಣೇಸೂಕ್ತೇ ಮಹಿಮಾರ್ಥೇ ಮಹಿಂಚ್ಛಬ್ದಃ ಪ್ರಯುಕ್ತಃ ।

೬ 5 ಮಹಃ ಉತ್ಸವಃ ಅಸ್ಯ ನಿಯಮ್ಯತಯಾ ಅಸ್ತೀತಿ ಮಹೀ । ಇಂ ಕಾಮಂ ಧರತೀತಿ ಇಧರಃ । ಮಹೀ ಚಾಸೌ ಇಧರಶ್ಚ ಮಹೀಧರಃ ।

ಆಗುತ್ತದೆ ಅದರಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಜಗದ್ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಇರುವನು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ 'ಸರ್ವಂ ಖಲ್ವಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮ' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಪ್ರಮಾಣ ಈ ಶ್ರುತಿಯ ಅರ್ಥ—ಸರ್ವವೂ ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು. ಈ ಭಾಸ್ಕರ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ದೋಷವು ಇದೆಯೇ?

ಉ - 'ಗಾಮಾವಿಶ್ಯ ಚ ಭೂತಾನಿ ಧಾರಯಾಮೃಹಮೋಽಸಾ |' ಭೂಮಿಯ ಒಳಗೆ ಇದ್ದು ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಇದರಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಒಳಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪ್ರವೇಶವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಗೃಹ ನಿರ್ಮಾಣವಾದ ನಂತರ ಗೃಹಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದವನ ಪರಿಣಾಮವು ಗೃಹವು ಆಗಲಾರದು ಅದರಂತೆ 'ತತ್ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ತದೇವಾನುಪ್ರಾವಿಶತ್' ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿ ಅದರ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಿಣಾಮವು ಭೂಮಿಯು ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ? ಅದರಿಂದ ಭಾಸ್ಕರ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಗಿಂತೆಗೆ ಎರುದ್ದು 'ಸರ್ವಂ ಖಲ್ವಿದಂ ಬ್ರಹ್ಮ' ಶ್ರುತಿಯು ಬ್ರಹ್ಮನು ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತನೆಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆಂದು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ 'ಸರ್ವಂ ಸಮಾಪ್ನೋತಿ ತತೋಽಸಿ ಸರ್ವಂ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ

೩೧೯ ಅಚ್ಯುತಃ

೧ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಎಂದೆಂದೂ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗದವನು.¹

೨ ತನ್ನ ಪ್ರಭುತ್ವದಿಂದ ಎಂದೆಂದೂ ಭ್ರಷ್ಟನಾಗದವನು.²

೩ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ, ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹಾಗೂ ಗುಣಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚ್ಯುತಿ ಇಲ್ಲದವನು.³

ಶಾಶ್ವತ ಎನಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನ ಅನಂತ ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ನತೆ, ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಪೂರ್ಣತ್ವ ಹಾಗೂ ಸರ್ವಾಶ್ರತ್ವ—ಇವುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ 'ಈಶತ್ವ'ವು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿದ್ದು,

೧ 1 ಕದಾಽಪಿ ಸ್ವಪದಾತ್ ನ ಚ್ಯವತೇ ಭ್ರಶ್ಯತ ಇತಿ ಅಚ್ಯುತಃ | 'ಚ್ಯುಜ್ ಗತಾ'

೨ 2 ಅಚ್ಯುತಃ ಐಶ್ವರ್ಯಾದ್ | -ರಾ. ಸೂ.

* ಐಶ್ವರ್ಯಾತ್ ಸ್ವಪ್ರಭುತ್ವತಃ ಕದಾಽಪಿ ನ ಚ್ಯವತ ಇತಿ ಅಚ್ಯುತಃ |

೩ 3 ದೇಶತಃ ಕಾಲತಃ ಗುಣತಶ್ಚ ಚ್ಯುತಿರಹಿತತ್ವಾದಚ್ಯುತಃ |

-ಸ. ಸಂ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಎಂದೆಂದೂ ಬದಲಾವಣೆ ಆಗಲಾರದು¹ ಆದುದರಿಂದಲೇ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ನಿವೇದಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ—‘ಹೇ ಹರೇ!’ ಚತುರ್ಮುಖ ರುದ್ರನೇ ಮುಂತಾದ ಮುಕ್ತಾಮುಕ್ತರಿಂದಲೂ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವು ಹೊಂದಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ; ಅಂತಹ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವು ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಧರ್ಮ ಎನಿಸಿದೆ. ನೀನು ಸರ್ವೋತ್ತಮ² ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಸರ್ವೋತ್ತಮ³ ಪದವಿಯು ನಿತ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಅದರಿಂದ ಎಂದೆಂದೂ ಅವನಿಗೆ ವತನವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವನು ‘ಅಚ್ಯುತ’ ಎನಿಸಿರುವನು. ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಹೀಗೆ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

[ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳಿಗೆ ೧೦೩ನೆಯ ‘ಅಚ್ಯುತ’ ಹೆಸರಿನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.]

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಅಚ್ಯುತನಾನಂದ ವಿಶೇಷ]

ಪು:- ಅಚ್ಯುತಾನಂತ ಗೋವಿಂದವೆಂಬ ನಾಮತ್ರಯವನ್ನು ಯಜ್ಞಾದಿ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಗ ವೈಕಲ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಉಂಟಾದ ಅಪೂರ್ಣತೆಯ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಜಪಿಸುತ್ತಾರೆ ‘ಅಚ್ಯುತಾನಂತ ಗೋವಿಂದ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣ ಭೇಷಜಾತ್ । ನಶ್ಯಂತಿ ಸಕಲಾ ರೋಗಾಃ ಸತ್ಯಂ ಸತ್ಯಂ ವದಾ ಮ್ಯಹಂ ।’ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವಚನವು ಸಕಲ ರೋಗ ಪರಿಹಾರವು ಅಚ್ಯುತಾನಂತ ಗೋವಿಂದ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣವನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಆಗುತ್ತದೆಂದು ಶಪಥ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ ಇಂತಹ ನಾಮತ್ರಯದಲ್ಲಿ ಅಚ್ಯುತ ಎಂಬ ನಾಮವು ಪ್ರಾಧಮಿಕವಾಗಿದೆ. ಈ ನಾಮದ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಏನು ವಿಶೇಷವಿದೆ?

- 1 ‘ಅಲ್ಪಶಕ್ತಿರಸಾರ್ವಜ್ಞ್ಯಂ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯಮವೂರ್ಣತಾ । ಉಪಜೀವಕತ್ವಂ ಜೀವತ್ಯ । ಮೀಶತ್ವಂ ತದ್ವಿಪರ್ಯಯಃ । ಸ್ವಾಭಾವಿಕಂ ತಯೋರೇತನ್ನಾನ್ಯಥಾ ಸ್ಯಾತ್ ಕದಾಚನ-
ವದಂತಿ ಶಾಶ್ವತಾನೇತಾನತ ನಿವ ಮಹಾಜನಾಃ’

—ಮಹಾ ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣ (ಗೀ ತಾ. 2-20)

- 2 ‘ಬ್ರಹ್ಮೇಶಾನಾದಿಭಿರ್ದೈವೈರ್ಯತ್ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ನೈವ ಶಕ್ಯತೇ । ತದ್ ಯತ್ಸ್ವಾಭಾವಃ
ಕೈವಲ್ಯಂ ಸ ಭವಾನ್ ಕೇವಲೋ ಹರೇ’

—ಬ್ರ. ಸೂ ಭಾ. 2-1-14

- 3 ‘ಚ್ಯವನೋತ್ಪತ್ತಿಯುಕ್ತೇಷು ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರವರುಣಾದಿಷು । ಯಸ್ಯಾನ್ನ ಚ್ಯವಸೇ ಸ್ಥಾನಾ-
ತ್ತಸ್ಯಾತ್ಸಂಕೀರ್ತನೇಚ್ಯುತಃ’

—ಪ. ಭ. ಉದಾಹೃತಮ್ ।

ಉ - ಈ ನಾಮದ ಅರ್ಥ ಮತ್ತು ಈ ನಾಮ ಎರಡರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವು ಇದೆ 'ತಂ ಯಾ ಧಾ ಯಥೋಪಾಸತೇ ತದೈವ ಭವತಿ' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪೂರ್ಣಾನಂದ ಎಂದು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಉಪಾಸಕರಿಗೆ ಅವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪೂರ್ಣಾನಂದವು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಉಪಾಸನೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಫಲವು ಉಪಾಸಕರಿಗೆ ಸಿಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅಚ್ಯುತ-ಯಾವುದೇ ಚ್ಯುತಿಯು ಇಲ್ಲದವನು ಎಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುವ ಈ ನಾಮವು ಬಾಯಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಾ ಇದ್ದರೆ ಅವನ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ಚ್ಯುತಿಯು ಪರಿಹಾರವಾಗುವದಲ್ಲದೆ ಅವನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಇರುವ ರೋಗಾದಿಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಚ್ಯುತಿಯು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತದೆ ಇದು ಅವರ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಇರುವ ವಿಶೇಷ ಆ ನಾಮದಲ್ಲಿ ಇರುವ ವಿಶೇಷವು ಅತೀಂದ್ರಿಯವಾದ್ದರಿಂದ ನಮಗೆ ಅದನ್ನು ಹೇಳುವಷ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಇಲ್ಲ. ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಆ ವಿಶೇಷವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ

೩೨೦ ಪ್ರಥಿತಃ

೧ (ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ) ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವವನು¹

೨ ಅತಿಶಯವಾದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ನಿತ್ಯ ಪಡೆದಿರುವವನು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತನಾದವನು².

ಇತರ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸಾರಭೂತನಾದ ಭಗವಂತನು ಇತರರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದು ಉತ್ತಮ ಕೀರ್ತಿವುಳ್ಳವರಲ್ಲಲ್ಲ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೀರ್ತಿವುಳ್ಳವನೆನಿಸಿರುವನು.

೧ 1 ಶಾಸ್ತ್ರೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧತ್ವಾತ್ ಪ್ರಥಿತಃ ।

೨ 2 ಅತಿಶಯಿತಾ ಪ್ರಥಾ ಪ್ರಾಪ್ತಿಃ ನಿತ್ಯಮಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಪ್ರಥೀ । ಅತಿಶಯೇ ನಿತ್ಯಯೋಗೇ ಚ ಅರ್ಥವಿಶೇಷೇ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ಇನಿಃ । ತನೋತೀತಿ ತತಃ ತತ ಏವತಃ । ತಥಾ ಪ್ರಾಣಾತ್ಮಕಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿಸ್ಥಿತಿವಿಧಾಯಕಾ-ಗಾರುಡ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 1-1-1) ಪ್ರಥೀ ಚಾಸೌ ತಶ್ಚ ಪ್ರಥಿತಃ ।

3 ಅಸಾರೇ ಖಲು ಸಂಸಾರೇ ಸಾರಾತ್ ಸಾರತರೋ ಹರಿಃ ।

-ಕೃ. ಮ. 69

4 ಅಗ್ನಿಃ ಚಿತ್ರಶ್ರವಸ್ತಮಃ । -ಯ. ನೇ. 1-5

'... ಅಗ್ನಿಕೀರ್ತಿನಾಮುತ್ತಮೋ... ' । -ಯ. ನೇ ಭಾ

ಭಗವಂತನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವುದು ವೈದಿಕ ವಾಚ್ಛಿಯ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವೇದ, ಇತಿಹಾಸ, ಹಾಗೂ ಪುರಾಣಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ವೈದಿಕ ವಾಚ್ಛಿಯದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ವರ, ಅಕ್ಷರ, ತಬ್ಬ, ಹಾಗೂ ವಾಕ್ಯ ಕೂಡಾ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವನು ವೈದಿಕ ವಾಚ್ಛಿಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನು ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ತಾನು ಕ್ಷರಪುರುಷರನ್ನೂ, ಅಕ್ಷರ ಪುರುಷ ನನ್ನೂ ಮೀರಿ ಉತ್ತಮನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ 'ಪುರುಷೋತ್ತಮ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಪುರುಷೇಯಾ-ಪುರುಷೇಯಾಗಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು¹ ನಾರಾಯಣ ಶ್ರುತಿಯೂ ಇದಕ್ಕೆ ಸಂವಾದ ನೀಡುತ್ತಿದೆ.²

೨. ಬಹಳವಾದ ಅಥವಾ ಪ್ರಕೃಷ್ಟವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸುವವನು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಿ ಸಿರುವವನು³

ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರ್ವವನ್ನೂ ಬಿಡಿಸುವ ಭಗವಂತನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಅನ್ನವೆನಿಸಿದೆ. ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾನು ಬಹಳವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ತಿನ್ನುವಂತಾಗ ಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಯೇ ಭಗವಂತನು ಚತುರ್ಮುಖ ಸರಸ್ವತಿಯರ ಮೂಲಕ ವಿಸ್ತೃತವಾದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನೆಂದು ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ತು ತಿಳಿಸಿದೆ⁴ ಭಗವಂತನಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ

1 ಯಸ್ಮಾತ್ ಕ್ಷರಮತೀತೋಽಹಮಕ್ಷರಾದಪಿ ಚೋತ್ತಮಃ ।

ಅತೋಽಸ್ಮಿ ಲೋಕೇ ವೇದೇ ಚ ಪ್ರಥಿತಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ ॥

-ಗೀ. 15-13

2 ಕ್ಷರಾಕ್ಷರಾತ್ಮನೋರ್ಯಸ್ಮಾದುತ್ತಮಃ ಸ ಸದಾತನಯೋಃ ।

ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾವ್ಯಾತಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧೋ ಲೋಕವೇದಯೋಃ ।

-ನಾರಾಯಣ ಶ್ರುತಿಃ (ಗೀ. ತಾ.)

೩. 3 ಪ್ರಭೂತಂ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಂ ವಾ ಥಮನ್ನಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಪ್ರಥಿಃ । ಯಥಾ ಅತಿಥಿತಬ್ಧಃ ಅತ್ಯನ್ನ-
ಪ್ನಾತಿಥಿಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ... ಮಹಾಕುರ್ಪೇ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಃ (ಕಾ. ಉ. 2-2.2) ತನೋತಿ
ವಿಸ್ತೃತೋ ವರ್ತತ ಇತಿ ತತಃ । ತತ ಏವ ತಃ । ಪ್ರಥಿಶ್ಚಾಸೌ ತತ್ತ್ವ ಪ್ರಥಿತಃ ।

4 ಸ ಐಕ್ಷತ ಯದಿ ಹ ವಾವ ಇನುಮಂಭಿಮಂಸ್ಯೇ ಕನೀಯೋಽನ್ನಂ ಕರಿಷ್ಯ ಇತಿ ಸ
ತಯಾ ವಾಚಾ ತೇನಾತ್ಮನೇದಂ ಸರ್ವಮಸೃಜತ ಯದಿದಂ ಕಿಂಚ....ಯದ್ಯದೇನಾ-
ಸೃಜತ ತತ್ತಥತ್ತಮಾಧ್ರಿಯತ. .'

-ಬೃ. ಉ. 3-2-4

ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವಜಾತ್ಯಾಂಕ್ರಾಂತವಾದದ್ದೂ, ಕ್ಷತ್ರಿಯತ್ವಜಾತ್ಯಾಂಕ್ರಾಂತವಾದದ್ದೂ ಅನ್ನವೆನಿಸಿದೆ—
ಎಂದು ಕಾರಕೋಪನಿಷತ್ತಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲಾಗಿದೆ ಮುಕ್ತ ಚತುರ್ಮುಖನು ತಾನು ಭಗವಂತನಿಗೆ
ಭೋಗ್ಯನಾಗಿದ್ದು, ಅನ್ನ ಅಗಿರುವೆನೆಂದು ಸಾಮಗಾಯನ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವನು¹

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ವಿಪುಲವಾದ ಹಾಗೂ ಸಮೀಚೀನವಾದ ಅನ್ನ ಉತ್ಪಾದಿಸುವನು.
ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವನನ್ನು 'ಅತಿಥಿ' ಎಂದು ಕಾರಕೋಪನಿಷತ್ತಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ²

೪ ವಿಪುಲವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸುವ ಚತುರ್ಮುಖನಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ
(ವಿಶೇಷವಾಗಿ) ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನು⁴

1 'ಯಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮ ಚ ಕ್ಷತ್ರಂ ಚೋಭೇ ಭವತ ಓದನಃ..'

-ಕಾ ಉ 1-6-11

ಯಸ್ಯ ಭಗವತಃ ಬ್ರಹ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣತ್ವಜಾತ್ಯಾಂಕ್ರಾಂತಂವಸ್ತು, ಕ್ಷತ್ರಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯತ್ವ-
ಜಾತ್ಯಾಂಕ್ರಾಂತಂ ಚ...ಉಭೇ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷತ್ರೇ ಓದನಃ ಅನ್ಯಂ ಭವತಃ...

-ಉ. ಖಂ.

2 'ಏತತ್ ಸಾಮ ಗಾಯನ್ನಾಪ್ತೇ....ಅಹಮನ್ನಮಹಮನ್ನಮಹಮನ್ನಮ್..'

-ತೈ. ಉ. 3-15

' . ವಿಶ್ವೋರನ್ನಮಹಂ ಸದಾ.. '

-ಯಜುಃ ಸಂಹಿತಾ (ಪ್ರಿ. ಉ ಭಾ)

3 ಹಂಸಃ ಶುಚಿಷದ್.. ಅತಿಥಿದೂರೋಣಸತ್ ।

-ಕಾ. ಉ. 2-2-2

ಅತ್ಯನ್ನಶ್ಚಾತಿಥಿಃ ಪ್ರೋಕ್ಷೋ ಯಸ್ಮಾದನ್ನಂ ಧಮುಚ್ಯತೇ ।

-ಮಹಾಕೌರ್ಮ (ಕಾ. ಉ. ಭಾ.)

೪ 4 ಪ್ರಪ್ರಭೂತಂ ಧಂ ಅನ್ಯಂ ಅಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಪ್ರಥೀ ಚತುರ್ಮುಖಃ ವಾಯುರ್ನಾ । ತಶ್ಚ

ವಿಶೇಷೇಣ ತನೋತಿ ವ್ಯಾಪ್ನೋತೀತಿ ಪ್ರಥಿತತಃ, ಪ್ರಥಿತತ ಏವ ಪ್ರಥಿತಃ ।

ತಾನು ಯಥೇಷ್ಟಾನ್ನಭೋಕ್ತೃ ಹಾಗೂ ಸರ್ವ ಜೀವಾತ್ಮರೂ ತನಗೆ ಅನ್ನ ಎಂದು ಚತುರ್ಮುಖನು ಸಾಮಗಾಯನದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಿಖಿಸಿರುವನು¹

ವಾಯುದೇವನು ತನ್ನ ಭೀಮಾವತಾರದಲ್ಲೂ, ಮಧ್ವಾವತಾರದಲ್ಲೂ ಬಹುಭುಕ್ತೃ ಗುಣವನ್ನು ಸ್ವಪ್ನೀಕರಿಸಿರುವನು ಹೀಗೆ ಬಹುಭುಕ್ಗಳಾದ ಚತುರ್ಮುಖ ಹಾಗೂ ವಾಯುದೇವರಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದು, ಅವರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕವಾಗಿ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿರುವನು.

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವಕ್ಕೆ ಸಾಧಕ]

ಪ್ರ - ಪೌರುಷೇಯಾಪೌರುಷೇಯಾಗಮಗಳಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನು ಪ್ರಸಿದ್ಧನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಲ್ಲಿ ರುದ್ರನಿಗೆ ಇರುವಷ್ಟು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯು ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಇಲ್ಲ ಅದೇನು ಕಾರಣ?

ಉ:- ರುದ್ರನಿಗೆ ಇರುವಷ್ಟು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯು ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದು ನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿರುವ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಗೆ ಲಿಂಗವಾಗಿದೆ ಮೃತಸಂಜೀವನೀ ಮೊದಲಾದ ಔಷಧಿಗಳು ಹನುಮಂತನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಾವೆ. ಇತರರಿಗೆ ಆ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ತರುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿದೆ ಇದರಿಂದ ಮೃತ ಸಂಜೀವನೀ ಮೊದಲಾದ ಔಷಧಿಗಳಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವವು ಹೇಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುವ ನಾರಾಯಣನು ಅತಿ ದುರ್ಲಭನು ಆಗಿರುವುದು ಅವನ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವಕ್ಕೆ ಸಾಧಕವಾಗುತ್ತದೆ ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ನಾರಾಯಣನ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯು ರುದ್ರನಿಗೆ ಇರುವಷ್ಟು ಇಲ್ಲ.

೩೨೧ ಪ್ರಾಣಃ

೧ (ತನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನೂ) ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವವನು²

1 ಅಹಮನ್ನಾದೋಹಮನ್ನಾದೋಹಮನ್ನಾದಃ ! ....ಅಹಮನ್ನಮದಂತಮಾಶ್ರದ್ಧಿ ।

-ತೈ. ಉ. 3-15

ಯಥೇಷ್ಟಮನ್ನಭೋಕ್ತಾ ಚ....ಮಮಾನ್ನಂ ಸರ್ವಜೀವಾಸ್ತು ಭೋಗ್ಯಾ ಮಮ ಯತಃ ಸದಾ ।

-ಯಜುಃಸಂಹಿತಾ (ತೈ. ಉ. ಭಾ.)

೧ 2 ಸ್ವಾನ್ ಮೋಕ್ಷಂ ಪ್ರತಿ ಪ್ರಣಯತೀತಿ ಪ್ರಾಣಃ ।

ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ, ತನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ವಾಸುದೇವನು ಪ್ರಾಣ ಎನಿಸಿರುವನು, ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನು ಶಗಣಾಗತ ಕಾಗುವನು ನೀವು ಹೊಂದಿರಿ—ಎಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವಳು¹

೨ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಶುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವವನು—ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವವನು²

ಹಯಗ್ರೀವರೂಪಿ ಭಗವಂತನ ಮೂಗಿನಿಂದಲೂ, ಮುಖದಿಂದಲೂ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳೂ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿರುವವು³

೩ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಗಳಾದ ಯಜ್ಞಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿಸುವವನು⁴

ಭಗವಂತನು ಅನಂದಪೂರ್ಣನಾಗಿ, ಅನಂದೋದ್ರೇಕದಿಂದ ಜೀವಾತ್ಮರನ್ನು ಯಜ್ಞಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿಸುವುದಿಲ್ಲವಾದರೆ ಬೇರೆ ಯಾರು ತಾನೇ ಅವರನ್ನು ಯಜ್ಞಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿಸಿಯಾನು?— ಎಂಬುದಾಗಿ ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ತು ಸವಾಲು ಹಾಕುವುದರ ಮೂಲಕ ಭಗವಂತನೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಚೇಷ್ಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿಸುವಂತೆ ಯಜ್ಞಾದಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಚೇಷ್ಟೆಗಳೆಲ್ಲೂ ಪ್ರೇರಿಸುವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ⁵

1 . .ಪ್ರಾಣಂ ಪ್ರಪದ್ಯ ಇತಿ... | -ಛಾಂ. ಉ 23-21

ಪ್ರಾಣನಾಮಾ ನಾಸುದೇವೋ ಮೋಕ್ಷಂ ನ್ಯಾನ್ ಪ್ರಾಣೋದ್ ಯತಃ |

-ಛಾಂ ಉ ಭಾ.

೨ 2 ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ಅಜತಿ ಶಬ್ದಂ ಕರೋತಿ (ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನ್ ಉಪದಿಶತೀತಿ ಯಾವತ್) ವ್ರಾಣಃ | -ರಾ. ಸೂ.

3 'ವಂದೇ ತುರಂಗವದನಂ.. ನಸ್ಮೋ ಮುಖಾದಪಿ ನಿರಂತರಮುದ್ಗಿರಂತಂ ವಿದ್ಯಾ ಅಶೇಷತಃ...' -ತಂ. ಸಾರ 4-50

೩ 4 ಪ್ರಕೃಷ್ಟಯಜ್ಞಾದಿನೈರಕಃ —ನಾ ರಾ

5 .....ಕಃ ಪ್ರಾಣಾತ್ | ಯದೇಷ ಆಕಾಶ ಅನಂದೋ ನ ಸ್ಯಾತ್ |

-ತೈ. ಉ ಭಾ 2-12

'ಅದೀಪ್ತಸ್ತೇಷ ಭಗವಾನ್ ಯದ್ಯಾನಂದೋ ಭವೇನ್ನ ಚ | ಸಾಮಾನ್ಯಚೇಷ್ಟಾ ಭರ್ಯಾಶ್ಚ ಕಸ್ಯ ಸ್ವಸ್ತಮೃತೇ ಪ್ರಭುವನ್' -ಯಜುಃಸಂಹಿತಾ. (ತೆ ಉ ಭಾ)

೪ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಜೀವನಪ್ರದನಾಗಿರುವವನು¹.

ಪ್ರಾಣಮಯನಾದ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನೇ ಸರ್ವರಿಗೂ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಜೀವನ ಪ್ರದನಾಗಿರುವನೆಂದು ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ತು ಸಾರಿದೆ²

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ವೇದಾಭಿಮಾನಿಗಳ ಹುಟ್ಟು]

ಪ್ರ - ವೇದಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವು ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಇದೆ. ವೇದಗಳು ಅಪಾರುಷೇಯಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳು ಹುಟ್ಟುವದು ಹೇಗೆ?

ಉ.- ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ವೇದಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಮಧು ಕೈಟಭರು ಆ ವೇದಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದರು ಎಂದು ಪುರಾಣ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯು ಇದೆ. ವೇದಗಳು ಶಬ್ದರೂಪಗಳು ಆಗಿ ಇವೆ. ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವದು ಹೇಗೆ? ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವು ಇಷ್ಟೆ. 'ಅಭಿಮಾನಿವ್ಯಪದೇಶಸ್ತು...' ಎಂಬಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದನಿರ್ಣಯದಂತೆ ಅಭಿಮನ್ಯುವಾನ ವಾಚಕ ಶಬ್ದವು ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತಾ ವಾಚಕವೂ ಆಗುತ್ತದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ವೇದದ ಅಪಹಾರವೆಂದರೆ ವೇದಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳ ಅಪಹಾರವೆಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು ಹಾಗೆಯೇ ವೇದಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ವೇದಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದರು ಎಂದು ಅರ್ಥ

೪೨೨ ಪ್ರಾಣದ:

೦ (ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರಿಗೆ) ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನನ್ನು (ಗುರುವನ್ನಾಗಿ) ನೀಡುವವನು³

ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರಾದ ಜೀವಾತ್ಮರು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಕಾದ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ಭಗವಂತನು, ಅವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಗುರುಗಳು ದೊರಕುವಂತೆ ಮಾಡುವನು. ಭಗವಂತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಉಳಿದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲ ವಾಯುದೇವನೇ ಉತ್ತಮನಾದ ಗುರು ಎಂಬುದಾಗಿ

೪ 1 ಸರ್ವಪ್ರಾಣನಾತ್ ಪ್ರಾಣಃ -ಪ. ಭ

2 ಪ್ರಾಣೋ ಹಿ ಭೂತಾನಾಮಾಯುಃ | ತಸ್ಮಾತ್ ಸರ್ವಾಯುಷಮುಚ್ಯತೇ |

-ತೈ. ಉ. 2-5

೦ 3 ಪ್ರಾಣಂ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಂ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯೈಃ ಗುರುತ್ವೇನ ದದಾತೀತಿ ಪ್ರಾಣದಃ |

-ಸ. ಸಂ. ಅಧಾರೇಣ

ಆಚಾರ್ಯಸಂಹಿತೆ¹ ತಿಳಿಸಿದೆ¹ ಈ ಗುರುವನ್ನೂ ಭಗವಂತನೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು ಪ್ರಾಣದೇವನು ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ ಬಂದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಪರಿವೀರಿಸಿದರೆ ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗನುಗುಣವಾಗಿ, ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಪ್ರಚುರಪಡಿಸಿ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಆದೇಶಿಸಿದಾಗ—ಅದಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರು ಅವತರಿಸಿ ಬಂದವರು ತಾನೆ²

೧ ಪ್ರಕೃಷ್ಟ ಶಬ್ದ ರಾಶಿಯಾದ ವೇದ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು (ಯೋಗ್ಯರಿಗೆ) ನೀಡುವವನು.³

ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಗುರುಗಳನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಡುವ ಭಗವಂತನೇ, ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಕೃಷ್ಟವಾದ ವೇದಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ತಲುಪಿಸುವನು. ಅವರಿಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಸಕ್ತಿ ಮೂಡುವಂತೆ ಮಾಡುವನು.

೨ ಪ್ರಕೃಷ್ಟವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡುವವನು.⁴

ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಪ್ರಕೃಷ್ಟವಾದ ಜ್ಞಾನವು ದೊರಕಬೇಕೆಂದರೂ ಪಗವದನುಗ್ರಹ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಅದುದರಿಂದಲೇ ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರೋಪನಿಷತ್ತು—ಪರಿ ಗುರುಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತನಾಗಿರುವವನಿಗಷ್ಟೇ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥವು ಸ್ಫುರಿಸುವುದೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ⁵

1 ...ದೇವೇಭ್ಯೋ ನಾಯುರುತ್ತಮಃ | ನಾಯೋಶ್ಚ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುರ್ನ ತಸ್ಯಾದು-
ತ್ತಮೋ ಗುರುಃ -ಆಚಾರ್ಯ ಸಂಹಿತಾ (ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ. 4-2-10)

2 ಆದೇಶಮೌಲಿನುಣಿಮುಜ್ಜಲವರ್ಣಮೇನಂ ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಮೂರುದನರ್ಘ್ಯಮಧ್ವತ
ಮೂರ್ಧ್ನಾ | .ನಿಜಾನ್ನನುಜಿಘೃಕ್ಷುರನಾತಿತೀರ್ಷತ್

-ಸು. ಮ. 2-4

೧ 3 ಪ್ರಕೃಷ್ಟಃ ಅಣಃ ಶಬ್ದಃ ವೇದಾತ್ಮಕಃ, ತಂ ಯೋಗ್ಯೇಭ್ಯಃ ದದಾತೀತಿ ಪ್ರಾಣದಃ |

೨ 4 ಪ್ರಕೃಷ್ಟಃ ಅಣಃ ಜ್ಞಾನಂ, ತಂ ದದಾತೀತಿ ಪ್ರಾಣದಃ | 'ಅಣ ಗತಾ' |

5 ಯಸ್ಯ ದೇವೇ ಪರಾ ಭಕ್ತಿಯರ್ಥಾ ದೇವೇ ತಥಾ ಗುರೌ |

ತಸ್ಯೈತೇ ಕಥಿತಾ ಹ್ಯರ್ಥಾಃ ಪ್ರಕಾಶಂತೇ ಮಹಾತ್ಮನಃ |

-ಶ್ವೇ ಉ.(ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 1-1-1)

೪ (ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕುರಿತು) ಪ್ರಕೃಷ್ಟಪಾದ ಗವೇನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು.¹

ಯೋಗ್ಯರನ್ನು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಪ್ರಾಣ' ಎನಿಸಿರುವ² ವಾಸುದೇವನೇ ಮೋಕ್ಷಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಕೃಷ್ಟಪಾದ ಗತಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು.

೫ ದುಃಖವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಿಹರಿಸುವವನು.³

೬ ಪ್ರಕೃಷ್ಟನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುವವನು.⁴

೭ ಪ್ರಕೃಷ್ಟನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲವನ್ನು ನೀಡುವವನು.⁵

ಬಲ, ಆನಂದ ಮುಂತಾದವು. ಜೀವಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪಭೂತಗಳು ಆದರೆ ಭಗವದನುಗ್ರಹ ದಿಂದಷ್ಟೇ ಅವು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವವು⁶ ಮೋಕ್ಷವು ಸುಖಪ್ರಾಪ್ತಿ ಹಾಗೂ ದುಃಖವಿವೃತ್ತಿ ರೂಪದ

೪ 1 ಪ್ರಕೃಷ್ಟಃ ಅಣಃ ಮೋಕ್ಷಂ ಪ್ರತಿಗತಿಃ ಪ್ರಾಣಸ್ತಂ ಯೋಗ್ಯೇಭ್ಯಃ ದದಾತೀತಿ ಪ್ರಾಣದಃ |
'..ಆಣೇಶ್ಚ ಶ್ರುತಂ ಮೇ . .' (ಐ. ಉ. 2-6-1-1) ಇತ್ಯತ್ರ ಸ್ಥಿತಸ್ಯ ಆಣೇಶಬ್ಧಸ್ಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಸಂದರ್ಭೇ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯೈಃ ಅಣಶಬ್ಧಸ್ಯ ಗತಿನಾಚಿತ್ತಮಂಗೀಕೃತಮ್ |

2 'ಪ್ರಾಣನಾಮಾ ವಾಸುದೇವೋ ಮೋಕ್ಷಂ ಸ್ಯಾನ್ ಪ್ರಾಣಯೇದ್ ಯತಃ'

-ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ. 3-3-2

೫ 3 ಣಃ ಸುಖಂ ನ ಭವತೀತಿ ಅಣಃ ದುಃಖಮ್ | ಪ್ರಕರ್ಷಣ ತಂ ದ್ಯುತಿ ಖಂಡಯತೀತಿ ಪ್ರಾಣದಃ |

೬ 4 ಪ್ರಕೃಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಪ್ರ | ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ಣಂ ಸುಖಂ ದದಾತೀತಿ ಅಣದಃ | ಪ್ರ ಅಣದಃ ಪ್ರಾಣದಃ |

೭ 5 ಪ್ರಕೃಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಪ್ರ | ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ಣಂ ಬಲಂ ದದಾತೀತಿ ಅಣದಃ | ಪ್ರ ಅಣದಃ ಪ್ರಾಣದಃ |

6 ಬಲಮಾನಂದ ಓಜಶ್ಚ ಸಹೋ ಜ್ಞಾನಮನಾಕುಲಮ್ | ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮೇವ ಜೀವಸ್ಯ ವ್ಯಜ್ಯಂತೇ ಪರಮಾದ್ ವಿಭೋಃ |

-ಗೌಪವನ ಶ್ರುತಿ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-3-31)

ಎರಡು ದಳಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಸುಖಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ಭಗವಂತನೇ ದುಃಖ ನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು¹

೮ ಪ್ರಕೃಷ್ಟವಾಗಿರುವ ಮುಕ್ತಾ (ಮುಕ್ತಾತ್ಮರ) ಸುಖವನ್ನು ಅದಮಾ ಬಲವನ್ನು ಒನ್ನಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುವವನು²

ಮುಕ್ತಾತ್ಮರ ಸುಖ, ಬರಾದಿಗಳು ಅವರ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕಗಳಾಗಿದ್ದು ನಿತ್ಯವೆನಿಸಿದೆ. ನಿತ್ಯ ವೆನಿಸುವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ನಿತ್ಯಗಳನ್ನಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುವ ಭಗವಂತನು ಮುಕ್ತಾತ್ಮರ ಅಂತಹ ಗುಣ ಗಳನ್ನೂ ನಿತ್ಯಗಳನ್ನಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನು

೯ (ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ) ಪ್ರಕೃಷ್ಟ ಶಬ್ದರೂಪವಾದ ವೇದವು ದೊರಕದಂತೆ ಮಾಡುವವನು³

೧೦ (ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ) ಪ್ರಕೃಷ್ಟಜ್ಞಾನ ಬರದಂತೆ ಮಾಡುವವನು.⁴

೧೧ (ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಕೂಡ) ಒಳ್ಳೆಯ ಗತಿ ದೊರಕದಂತೆ ಮಾಡುವವನು.⁵

1 ಏತಂ ಸೈ ತಮಾತ್ಮಾನಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಪುತ್ರೈಃ ಪಣಾಂಯಾಶ್ಚ ವಿತ್ರೈಃ ಪಣಾ-
ಯಾಶ್ಚ ಲೋಕೈಃ ಪಣಾಂಯಾಶ್ಚ ವೃತ್ತಾಂತಾಧ ಭಿಕ್ಷಾಚರ್ಯಾಂ ಚರಂತಿ
-ಬೃ. ಉ. 5-5-1

* ಆತ್ರ ಪುತ್ರೈಃ ಪಣಾದಿಭ್ಯಃ ಪುತ್ಥಾ ನಮಿತ್ಯನೇನ ದುಃಖನಿವೃತ್ತಿಃ, ಭಿಕ್ಷಾಚರ್ಯಾಚರಣ-
ಮಿತ್ಯನೇನ ಸುಖಪ್ರಾಪ್ತಿಃ ಕಥ್ಯತೇ |

೮ 2 ಪ್ರಕೃಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಪ್ರ. ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ಣಂ ಸುಖಂ ಬಲಂ ನಾ ದಯತೇ ರಕ್ಷತೀತಿ ಪ್ರಾಣದಃ |
'ದೇವ್ ರಕ್ಷಣೆ'

೯ 3 ಪ್ರಕೃಷ್ಟಃ ಅಣಃ ಶಬ್ದಃ ವೇದಾತ್ಮಕಃ, ತಂ ಅಯೋಗ್ಯೇಷು ವಿಷಯೇ ದೃತಿ ಖಂಡಯತಿ'
ಲಬ್ಧಃ ಯಥಾ ನ ಸ್ಯಾತ್ತಥಾ ಕರೋತೀತ್ಯರ್ಥಃ |

೧೦ 4 ಪ್ರಕೃಷ್ಟಃ ಅಣಃ ಜ್ಞಾನಂ, ತಂ ಅಯೋಗ್ಯೇಷು ವಿಷಯೇ ದೃತಿ ಖಂಡಯತಿ, ಲಬ್ಧಃ
ಯಥಾ ನ ಸ್ಯಾತ್ತಥಾ ಕರೋತೀತ್ಯರ್ಥಃ |

೧೧ 5 ಪ್ರಕೃಷ್ಟಃ ಅಣಃ ಮೋಕ್ಷಂ ಪ್ರತಿ ಗತಿಃ ತಂ ಅಯೋಗ್ಯೇಷು ವಿಷಯೇ ದೃತಿ ಖಂಡ-
ಯತೀತಿ |

೧೨ (ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ) ಚೆನ್ನಾಗಿ ದುಃಖವನ್ನು ನೀಡುವವನು.¹

೧೩ ಪ್ರಕೃಷ್ಟನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು (ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ) ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕ ಸುಖ ಅಥವಾ ಬಲ ಚೆನ್ನಾಗಿ ದೊರಕದಂತೆ ಮಾಡುವವನು.²

ಹೀಗೆ 'ಪ್ರಾಣದ' ಎಂಬ ನಾಮದ ಮೂಲಕ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವುದರಲ್ಲೂ, ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ತಲುಪದಂತೆ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲೂ ಭಗವಂತನ ಪಾತ್ರ ಎಷ್ಟಿದೆ—ಎಂಬುದರ ಕುರಿತಾಗಿ ಅನೇಕ ಗುಣಗಳನ್ನು ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

[ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ೬೮, ೪೦೮ ಹಾಗೂ ೯೫೬ನೆಯ 'ಪ್ರಾಣದಃ' ನಾಮದ ನ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು]

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ತನೋಗುಣದ ಕಾರ್ಯ]

ಪ್ರ - ದ್ವೈತಜ್ಞಾನ ಅದ್ವೈತಜ್ಞಾನ ಈ ಎರಡೂ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಗಳು. ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಎರಡೂ ಸಾಧನಗಳು ದ್ವೈತಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಅದ್ವೈತಾಚಾರ್ಯರಿಗೂ ಮೋಕ್ಷವೇ ಗುರಿಯಾಗಿದೆ ಒಂದು ಊರಿಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಮಾರ್ಗಗಳು ಇರುವಂತೆ ದ್ವೈತಜ್ಞಾನ ಅದ್ವೈತಜ್ಞಾನಗಳೆರಡೂ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನಗಳಾಗಲಿ, ಎರಡೂ ಜ್ಞಾನ ಪ್ರಕೃಷ್ಟವೇ ಆಗಲಿ ಹೀಗೆ ಏಕೆ ಹೇಳಬಾರದು?

ಉ - ಸತ್ವಗುಣತಮೋಗುಣಗಳು ವಿರುದ್ಧಕಾರ್ಯ ಜನಕಗಳು ಎಂದು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಗೀತೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಂತೆ ಸತ್ವಗುಣದ ಕಾರ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನವು ಪ್ರಕೃಷ್ಟವಾದದ್ದು. 'ಈಶ್ವರಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಹೃದ್ಧೇಶೇಽಜನ ತಿಷ್ಠತಿ ಭ್ರಾಮಯನ್ ಸರ್ವಭೂತಾನಿ ಯಂತ್ರಾಽಪಿ ಮಾಯಯಾ | ತಮೇವ ಶರಣಂ ಗಚ್ಛ' ಎಂದು ಗೀತೆಯ ಉಪಸಂಹಾರ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಗೀತೆಯ ಸಾರವನ್ನಾಗಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಈ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶರಣಾಗತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ದ್ವೈತಜ್ಞಾನವು ಶ್ರೇಷ್ಠಜ್ಞಾನ ಎಂದು ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ ಈ ಜ್ಞಾನವು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜ್ಞಾನವಾದ್ದರಿಂದ ಇದು ಸತ್ವಗುಣದ ಕಾರ್ಯವೆಂದು ಗೀತೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಈ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ

೧೨ 1 ಣಃ ನ ಭವತೀತ್ಯಣಃ ದುಃಖಮ್ । ತಂ ಅಯೋಗ್ಯೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ದದಾತೀತಿ ಪ್ರಾಣದಃ ।

೧೩ 2 ಪ್ರಕೃಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಪ್ರ । ಣಃ ಅಯೋಗ್ಯಾನಾಂ ಸುಖಂ ಬಲಂ ನಾ ಅ ಸಮ್ಯಕ್ ದೃತಿ ಖಂಡಯತೀತಿ ಆಣದಃ ಪ್ರ ಆಣದಃ ಪ್ರಾಣದಃ ।

ವಿರುದ್ಧವಾದ ಜ್ಞಾನವು ಅದ್ವೈತಜ್ಞಾನವಾದರಿಂದ ಈ ಅದ್ವೈತಜ್ಞಾನವು ಕೂಡ ಸತ್ಯ
ಗೊಂಡ ಕಾರ್ಯವಾಗಲಾರದು ಅದುದರಿಂದ ಅದು ತಮೋಗುಣದ ಕಾರ್ಯವಾದ ನಿಶ್ಚಯ
ಜ್ಞಾನವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುವದು ಅದು ಅದೋಗತಿಗೆ ಸಾಧನವಾಗಬಹುದು ಹೊರತು ಉದ್ಧರ
ಗತಿಗೆ ಸಾಧನವಾಗಲಾರದು

೩೨೩ ನಾನವಾನುಜಃ

೧ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಅವತರಿಸುವವನು¹

ದುಷ್ಟರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿ, ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿ, ದರ್ಮವನ್ನು ಸಂಸ್ಥಾಪಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯುಗಯುಗ
ದಲ್ಲಿ ತಾನು ಅವತರಿಸುವನೆಂದು ಆಶ್ವಾಸನೆ ನೀಡಿರುವ ಜಗದಂತನು, ಅಂತಹ ಉದ್ಧೇಶವನ್ನು
ನಡೆಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೆಂದರೆ ಅ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಅವತರಿಸುವನು.
ರಾಮಾವತಾರ, ವೇದವ್ಯಾಸಾವತಾರ ಹಾಗೂ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರ—ಇವುಗಳ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ
ದಾಗ ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು

೧ 1 ವಸೂನಾಂ ದೇವಾನಾಂ ಇದಂ (ಪ್ರಾರ್ಥನಮ್) ನಾನವಮ್ । ತತ್ ಅನುಸೃತ್ಯ
ಜಾಯತೇ ಪ್ರಾದುರ್ಭವತೀತಿ ನಾನವಾನುಜಃ । ‘ಆದಿತ್ಯಾ ವಸವೋ ರುದ್ರಾ ವಿಶ್ವೇ
ಯುಭವ ಇತ್ಯಪಿ । ಸರ್ವದೇವಸಮಾಖ್ಯಾ ಚ ...’ ಇತಿ ಶಬ್ದಾರ್ಥಯಃ (ಐ. ಉ. ಭಾ.
2-2-7-6) ನಿರೂಪಿತದಿಶಾ ವಸುಶಬ್ದಃ ದೇವತಾಸಾಮಾನ್ಯನಾಚಕ್ಷೋಃಪಿ ।

2 ಪುತ್ರಾಣಾಯ ಸಾಧೂನಾಂ ವಿನಾಶಾಯ ಚ ದುಷ್ಟತಾಮ್ ।
ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾನನಾರ್ಥಾಯ ಸಂಭವಾಮಿ ಯುಗೇಯುಗೇ ॥

-ಗೀ 4-8

3 ಇಮೌ ಚ ರಕ್ಷೋಽಧಿಪತೀ ವತೋದ್ಧತೌ ಜಹಿ ಸ್ವಸೀರ್ಯೇಣ ನೃಷು ಪ್ರಭೂತಃ
ಇತೀರಿತೇ ತೈರಖಿಲೈಸ್ಸುರೈಶ್ಚರೈರ್ಭೂವ ರಾಸೋ ಜಗತೀಹತಿಃ ಪ್ರಭುಃ ।

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ ನಿ 3-64

4 ತತೋ ಭವಂತಂ ಶರಣಂ ಗತಾ ವಯಂ ತನೋನಿಹತ್ಯೈ ನಿಜಜೀವಧವಿಗ್ರಹಮ್ ।
ಇತೀರಿತಸ್ತೈರಭಯಂ ಪ್ರದಾಯ ಸುರೇಶ್ವರಾಣಾಂ ಪರನೋಽಪ್ರಮೇಯಃ । ಪ್ರಾದು-
ರ್ಭವಾಮೌತಭೂರಿಲಾಯಾಂ ವಿಶುದ್ಧವಿಜ್ಞಾನಘನಸ್ವರೂಪಃ ॥

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 10-41

5 ‘ತೌ ದೇವಕೀವಸುದೇವೌ ಚ ತೇಹತುಸ್ತಪಸ್ತ್ವದೀಯಂ ಸುತಮಿಚ್ಛಮಾಸೌ ।

೨ ದೇವತೆಗಳ ಸಮುದಾಯವು ತನ್ನ ಆದೇಶಕ್ಕೆನುಗುಣವಾಗಿ ಅವತರಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು.

೩ ದೇವತೆಗಳ ಸಮುದಾಯವನ್ನೂ ಅನುಸರಿಸಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸುವವನು.^೩

ಭಗವಂತನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸುವನೆಂದಾದರೆ, ಅವನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ, ಅವನ ಸೇವೆಗಾಗಿ ದೇವತೆಗಳು ಮೊದಲೇ ಅವತರಿಸುವರು. ಅವರ ಅವತಾರವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಭಗವಂತನು ಅವತರಿಸುವನು ರಾಮಾವತಾರ^೪ ಹಾಗೂ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು.

೪ ಇಂದ್ರನ ತಮ್ಮನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿರುವವನು^೫

೫ ಇಂದ್ರನು ತನ್ನ ಆದೇಶಕ್ಕೆನುಗುಣವಾಗಿ ಅವತರಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು^೬

ತ್ವಾಮೇವ ತಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರಥಮಂ ಪ್ರದರ್ಶ್ಯ ತತ್ರ ಸ್ವರೂಪಂ ಹಿ ತತೋ ವ್ರಜಂ ವ್ರಜ ||

ಇತೀರಿತಸ್ತೋತ್ರಬ್ಧವೇನ ಕೇಶವಸ್ತಥೇತಿ ಚೋಕ್ತಾ ..

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 11-229-230

೨ 1 ವಸೂನಾಂ ದೇವಾನಾಂ ಇದಂ ವಾಸವಂ ಸೇವಾನಾಂ ಸಮುದಾಯಃ, ತತ್ ಅನುಸ್ಮತ್ಯ ಜಾಯತೇ ಯಸ್ಮಾತ್ತ್ಯಃ ವಾಸವಾನುಜಃ ।

೩ 2 ವಸೂನಾಂ ದೇವಾನಾಂ ಸಮುದಾಯಃ ವಾಸವಂ ತತ್ ಅನುಸ್ಮತ್ಯ ಜಾಯತೇ ಪ್ರಾದುರ್ಭವತೀತಿ ವಾಸವಾನುಜಃ ।

3 'ತದಾಜ್ಞಯಾ ದೇವಗಣಾ ಬಭೂವಿರೇ ಪುರೈವ ತಸ್ಯ ಭೂವನ್ಯಃ । ನಿಷೇವಣಾಯೋ-
ರುಗುಣಸ್ಯ ವಾನರೇಷು.....' -ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 3-66, 67

4 .....ಪುನರಾಹ ದೇವತಾಃ । ಸರ್ವೇ ಭವಂತೋ ಭವತಾಃತು ಮಾನುಷೇ ಕಾರ್ಯಾನು-
ಸಾರೇಣ ಯಥಾನುರೂಪತಃ || ಆಧಾವತೀರ್ಣಾಸ್ಸಕಲಾಶ್ಚ ದೇವತಾ ಯಥಾ ಯಥೈ-
ವಾಕ್ಯಹ ಹರಿಶ್ಚಘಾತಧಾ । -ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 11-230

೪ 5 ವಾಸವಂ ಇಂದ್ರಂ ಅನುಸ್ಮತ್ಯ ಜಾಯತೇ ಪ್ರಾದುರ್ಭವತೀತಿ ವಾಸವಾನುಜಃ ।

೫ 6 ಭಗವದಾಜ್ಞಾಂ ಅನುಸ್ಮತ್ಯ ಜಾಯತ ಇತಿ ಅನುಜಃ । ವಾಸವಃ ಅನುಜಃ ಯಸ್ಮಾತ್ತ್ಯಃ ವಾಸವಾನುಜಃ ।

ಭಗವಂತನು ಬಲಿಯ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಕಶ್ಯಪ—ಅದಿತಿಯರಲ್ಲಿ ವಾಮನನಾಗಿ ಅವತರಿಸುವನು.¹
ಕಶ್ಯಪ—ಅದಿತಿಯರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ. ಇಂದ್ರನು ಅವತರಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಬಳಿಕ ಅವತರಿಸಿರುವ ವಾಮನನು
ಅವನ ಅನುಜ ಎನಿಸಿರುವನು.

೬ ದೇವತೆಗಳ ಒಡೆಯ ನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ತನ್ನ ಇಚ್ಛಾನುಗುಣವಾಗಿ ಅವತರಿಸಂ
ವವನು²

೭ ಮೋಕ್ಷರೂಪವಾದ ಸುಪತ್ತಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಜೀವಾತ್ಮರ
ಜನ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಿಸುವವನು³.

ಭಗವಂತನು ಮೋಕ್ಷ ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಒಡೆಯನೆನಿಸುವನಾದರೂ, ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಕ್ರೀಡಾರೂಪ
ವಾಗಿ ಜೀವಾತ್ಮರ ಜೊತೆಗೆ ತಾನೂ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಿಸುವನು ಅನ್ನವಲ್ಲಿದ್ದವನಾಗಿ, ಅನ್ನದ ಜೊತೆಗೆ
ಪುರುಷನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಆ ಅನ್ನವು ರೇತಸ್ಸಾಗುವಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಇರುವನು
ಪುರುಷನು ರೇತಸ್ಸನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದಾಗ, ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಭಗವಂತನೂ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು
ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ಇದು ಅವನ ಮೊದಲ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ ಎನಿಸಿದೆ ರೇತಸ್ಸು ಮಗುವಾಗಿ ಭೂಮಿ
ಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವಾಗ, ಅದರ ಜೊತೆ ಭಗವಂತನು ಎರಡನೇ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.
ಹಾಗೆಯೇ ವೃದ್ಧನಾದ ಪಿತೃ ಮೃತನಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಜನಿಸಿದಾಗ, ಅವನ ಜೊತೆ ಭಗವಂತನೂ
ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು ಇದು ಅವನ ಮೂರನೆಯ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ ಎನಿಸಿದೆ. ಹೀಗೆ
ಭಗವಂತನು ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಜೀವಾತ್ಮನ ಜನ್ಮವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವನ್ನು
ಹೊಂದುತ್ತಿರುವನೆಂದು ಐತರೇಯಸಂಹಿತೆ ತಿಳಿಸಿದೆ.

1 ಇತ್ಥಂ ನಿರಿಂಚಿಸ್ತುತಕರ್ಮವೀರ್ಯಃ ಪ್ರಾದುರ್ಭವೋವ್ಯುತಭೂರದಿತ್ಯಾಮ್ ।
ಚತುರ್ಭುಜಃ ಶಂಖಗದಾಬ್ಜಚಕ್ರಃ ಪಿಶಂಗವಾಸಾ ನಲಿನಾಯತೇಕ್ಷಣಃ ॥

- ಭಾಗ. ೫-18-1

೬ 2 ವಸವೋ ದೇವಾ ಅಸ್ಯ ಸಂತೀತಿ ವಾಸವಃ, ಅಮರಪ್ರಭುಃ । ಅನು ಸ್ವೇಚ್ಛಾಮನು-
ಸ್ಯತ್ಯ ಜಾಯತೇ ಪ್ರಾದುರ್ಭವತೀತಿ ಅನುಜಃ ವಾಸವಶ್ಚಾಸಾವನುಜಶ್ಚ ವಾಸವಾನುಜಃ ।

೭ 3 ಮೋಕ್ಷಾಪ್ತವಸು ಅಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ವಾಸವಃ ಅನು ಜೀವಾತ್ಮನಃ ಜನ್ಮ ಅನುಸ್ಯತ್ಯ ಜಾಯತ
ಇತಿ ಅನುಜಃ । ವಾಸವಶ್ಚಾಸಾವನುಜಶ್ಚ ವಾಸವಾನುಜಃ ।

4 ಆಯಂ ನಾರಾಯಣೋ ದೇವಃ ಪುರುಷೋ ಪ್ರಥಮಂ ವಿಶೇತ್ । ಅನ್ನಸ್ಯೋಽನ್ನೇನ
ಸಹಿತಶ್ಚೈನ್ ರೇತಸ್ತಮಾಗತೇ । ತಸ್ಮಿನ್ ಸ್ಥಿತಸ್ತರೂಪಂ ನ ಪುರುಷಸ್ಯೋ ಬಿಭ-

೮ ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯ—ರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಸಂಪತ್ತಿನ ಸಮೂಹಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರಕಟನಾಗುವವನು¹

ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಸಾಧಕನ ಜ್ಞಾನ, ಬಕ್ತಿ ವೈರಾಗ್ಯಗಳ ದಾಟಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಗೊಳಿಸುವನು.

೯ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಲ್ಲ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅವತರಿಸುವವನು: ಅಥವಾ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಅವತರಿಸುವವನು²

ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾದ ಭಗವಂತನು, ಅಂತಹ ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನಾನುಸಾರವಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅವತರಿಸುತ್ತಿರುವನು ಅವನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಅವತರಿಸುವವನೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು 'ಅನುಬೂ' ಎಂದು ಕರೆದಿದೆ ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತೆ³.

ತೃಪ್ತಜಃ | ತದ್ರೂಪಂ ರೇತಸಾ ಸಾಕಂ ಸ್ವಯಂ ಪುಂಸಿ ಸ್ಥಿತೋ ಹರಿಃ | ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ ಸಿಂಚತಿ ತಸ್ಯೈವ ಸ್ಥಾನಾಂತರಗತೇಃ ಪ್ರಭೋಃ | ಪ್ರಥಮಂ ಜನ್ಮ ವಿಷ್ಣೋಃ ತ್ವ
ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಜನ್ಮ ಪುತ್ರಸ್ಯ ದ್ವಿತೀಯಂ ವಿಷ್ಣು ಜನ್ಮ ಹಿ | ಏತದ್ರೂಪಂ ನಿಧಾಯ್ಯವ
ಜೀನಾರ್ಥೇ ಭರ್ತುರ್ಹಿತವೇ | ಪಿತೃಸ್ಥೇನ ತು ರೂಪೇಣ ಗಚ್ಛತ್ಯನ್ಯತ್ರ ಕೇಶವಃ |
ಪಿತುರನ್ಯತ್ರ ಜನನಂ ತೃತೀಯಂ ಜನ್ಮ ತದ್ಗರೇಃ | ಅಂತರ್ಯಾಮಿತಯೈವಂ ಹಿ ಸರ್ವ-
ಜೀವೇಷು ಸಂಸ್ಥಿತಮ್ |... | ಐತರೇಯಸಂಹಿತಾ (ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-4-1)

೮ 1 ವಸೂನಾಂ ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿವಿರಕ್ತಿರೂಪಾಣಾಂ ಧನಾನಾಂ ಇದಂ ವಾಸವಂ, ಜ್ಞಾನಾ-
ದೀನಾಂ ಸಮುದಾಯಃ | ತತ್ ಅನುಸೃತ್ಯ ಜಾಯತೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತೋ ಭವತೀತಿ
ವಾಸವಾನುಜಃ |

೯ 2 ವಸವಃ ದೇವಾ ಅಸ್ಯ ಸಂತೀತಿ ವಾಸವಃ | ಪುನಃ ಪುನರ್ಜಾಯತೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೇಣ
ಜಾಯತ ಇತಿ ವಾ ಅನುಜಃ | 'ಅನುಭೂಃ ಪುನಃ ಪುನರವತಾರಾಭಾವಿವವಾನ್,
ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೇಣ ವಿದ್ಯಮಾನೋ ವಾ' ಇತಿ ಭಾಗವತಸ್ಯ (2-2-7) ಪ್ರಾಚೀನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ
ಅನುಭೂಶಬ್ದಃ ಯಥಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಸ್ತದ್ವತ್ | ವಾಸವಶ್ಚಾಸಾವನುಜಶ್ಚ ವಾಸವಾನುಜಃ¹

3 ಯಥೇಷ್ಟಭವನಾದ್ ವಿಷ್ಣು ರನುಭೂಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ |

-ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತಾ (ಭಾಗ. ತಾ. 2-2-7)

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಗುಣವಂತರಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು]

ಪ್ರ - ಎಷ್ಟು ಇಂದ್ರದೇವರ ತಮ್ಮನಾಗಿ ಏಕೆ ಅವತರಿಸಿದ್ದು? ಅನುಜ್ಞೆಪ್ಪ ನಿಕ್ಕಪ್ಪತ್ವ ಪ್ರಯೋಜಕವಾಗಿದೆಯಲ್ಲ?

ಉ - ವಾಮನನಿಗೆ ಇಂದ್ರಾನುಜ್ಞೆಪ್ಪ ಇಂದ್ರರೂ ಸರ್ವಗುಣಪೂರ್ಣತ್ವವು ಇದ್ದ ಕಾರಣ ವಾಮನನಿಗೆ ಅಗ್ರಪೂಜೆಯನ್ನು ದೇವತೆಗಳು, ಋಷಿಗಳು ಮಾಡಿದರು. ಇದರಿಂದ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠತ್ವಕ್ಕಿಂತ ಗುಣಜ್ಯೇಷ್ಠತ್ವವೇ ವಿಶೇಷಪೂಜ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜಕವಾಗಿದೆ. ತಾವು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ವಿಶೇಷ ಪೂಜ್ಯರಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವವರೆಲ್ಲ ವಿಶೇಷ ಗುಣವಂತರಾಗಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಲೋಕಕ್ಕೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ವಾಮನನು ವಾಸವಾನುಜನಾದನು.

೩೨೪ ಅನಾಂ ನಿಧಿಃ

೧ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂರ್ಣರಾದ ಅಥವಾ ವಾಲಿಸುವ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ನಾಗಿರುವವನು¹.

ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ 'ಆಪ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹೇಗೆ ಕೂಡುವುದು?—ಎಂಬುದಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವಿಯು ಮಹಿದಾಸ ನಾಮಕ ಭಗವಂತನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಲು, ಅವನು ಹೀಗೆ ಉತ್ತರಿಸುವನು— ಬ್ರಹ್ಮ ಎನಿಸುವ ನಾನು ಗುಣಗಳಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಆಪ ಎಂದೆನಿಸಿರುವೆನು ನಾನೇ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ತಂದೆಯಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ನನ್ನ 'ಆಪ' ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರಾದಿಗಳಿಗೂ ಬಂದಿರುವುದು ಪುತ್ರನ ಹೆಸರು ಪಿತೃಗೆ ಬರುವಂತೆ, ಪಿತೃನ ಹೆಸರು ಪುತ್ರನಿಗೂ ಬರುವುದೆಂದಿದೆ ಯದು ವಂಶದಲ್ಲಿ ಬಂದವರೆಲ್ಲ 'ಯದುಗಳು' ಕುರುವಂಶದಲ್ಲಿ ಬಂದವರೆಲ್ಲ 'ಕುರುಗಳು' ರಘುವಂಶದಲ್ಲಿ ಬಂದವರೆಲ್ಲ 'ರಘುಗಳು'—ಎನಿಸುವಂತೆ ಹೀಗೆ 'ಆಪ' ಎಂಬ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಾಗಿ ಮಹಿದಾಸನು ತಿಳಿಸುವನು ಹಾಗೆಯೇ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ತಾನು ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದಾಗಿಯೂ, ದೇವತೆಗಳು ತನ್ನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದಾಗಿಯೂ ಬೋಧಿಸುವನು. ತಾನೇ ಆನುಗ್ರಹಿಸಿರುವ ಪದವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ಇರುವರು.

೧ 1 ಆ ಸಮಂತಾತ್ ಪೃಣಂತಿ ಪಾಲಯಂತೀತಿ ನಾ ಆಪಃ ದೇವತಾಃ | ತಾಸಾಂ ನಿಧಿಃ ಆಶ್ರಯಃ ಅಪಾಂ ನಿಧಿಃ |

ಅವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನ, ಕರ್ಮ, ಬಲ ಹಾಗೂ ಸತ್ತಾ—ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತಿರುವವನೂ ತಾನೇ ಎಂದು ಮಹಿದಾಸನು ಉಪದೇಶಿಸಿರುವನು¹ ಇದರಿಂದ ಚತುರ್ಮುಖ ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳು ಭಗವಂತನನ್ನು ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು.

೨ ಜಲಾಭಿಮಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದು, 'ಆವ್' ಎನಿಸುವ ಚತುರ್ಮುಖಿ, ಶೇಷ, ಗರುಡ ರುದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಆರ್ರಯನಾಗಿರುವವನು²

1 ಅಪಾ ಇತ್ಯಾಪ ಇತಿ ತದಿದಮಾಹ ನಿವೇದಂ ನೈ ನ ಲಲಮದಸ್ತೂಲನುಯಂ ಪಿತೃತೇ ಪುತ್ರಾ ಯತ್ರ ಹ ಕೃಚನ ಪುತ್ರಸ್ಯ ತತ್ ಪಿತುರ್ಯತ್ರ ವಾ ಪಿಶುಸ್ತತ್ ಪುತ್ರಸ್ಯೇತತ್ ತದುಕ್ತಂ ಭವತ್ಯೇತದ್ಧ ಸ್ಯ ನೈ ತದ್ ವಿದ್ವಾನಾಃ ಮಹಿದಾಸ ಐತರೇಯ ಅಹಂ ನಾಂ ದೇವೇಭ್ಯೋ ವೇದಾ ಓ ಮದ್ ದೇವಾನ್ ವೇದೇತಃ ಪ್ರದಾನಾ ಹ್ಯೇತ ಇತಃ ಸಂಭೃತಾ ಇತಿ ... . | -ಐ. ಉ. 1-6-1

ಅಪ ಇತ್ಯೇವ ದೇವಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮವೀನಾಂ ಕಥಂ ಭವೇತ್ ನಾಮೇತ್ಯಪ್ಯುಚ್ಛೇಷ್ಠೈಃ ಮಹಿದಾಸಂ ಜನಾರ್ದನಮ್ | ಅಪ ಇತ್ಯೈ ವ ನಾನ್ಯೇಷಾಂ ಭವತಿತ್ಯಾಹ ಸ ಪ್ರಭುಃ | ಇದು ಮದಾಖ್ಯಂ ಯದ್ ಬ್ರಹ್ಮ ಹ್ಯಾಪ ಇತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ | ಆ ಪೂರ್ವಾತ್ಪಾತ್ ಗುಣೈಃ ಸರ್ವೈಸ್ತನ್ಮೂಲಮುಖೈಃ ಚ | ತೂಲಭೂತಂ ತದನೃತ್ವ ಪಿತಾ ಹ್ಯೇಷ ಜನಾರ್ದನಃ | ಪುತ್ರಾ ಬ್ರಹ್ಮಾದಯಃ ಸರ್ವೇ ನೈವಾಯಂ ವೃಕ್ಷಮೂಲವತ್ | ಸ್ವತಂತ್ರತ್ವಾ-ಜ್ಞಗನ್ನಾಥಃ ಪಿತೃತ್ವಾತ್ ಪರಮೇಶಿತುಃ | ತನ್ನಾವೂಹಿತ ಇತಿ ಹ್ಯೇತತ್ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದೀನಾಂ ಭವೇತ್ | ಯಥಾ ಯದವ ಇತ್ಯೇವ ರಘವಃ ಕುರವಸ್ತಥಾ | ಅಪ ಇತ್ಯೇವ ಸರ್ವೇಷಾಂ ದೇವಾನಾಂ ಪ್ರದದೌ ಹರಿಃ | ಸ್ವಕೀಯವೇವ . ನಿವಂ ಸ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣು ಮಹಿದಾಸಾಭಿಧಃ ಪ್ರಭುಃ | ಜಾನನ್ನಿತ್ಯೋದಿತಜ್ಞಾನಾದಾಹ ದೇವಿ-ಮಿದಂ ವಚಃ | ದೇವಪರ್ಯಂತಮಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿಂ ವೇದಾಹಂ ಮನು ಸರ್ವದಾ | ಮತ್ಪರ್ಯಂತಂ ತಥಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿಂ ಗೇವಾನಾಮಪಿ ಸರ್ವಶಃ | ಮಯಿ ದೇವಾಸ್ತೇಷು ಚಾಹಮಿತಿ ವಿದ್ಧಿ ವರಾನನೇ | ಮಯೈತೇ ಹಿ ಪ್ರದತ್ತಾನಿ ಪದಾನಿ ಬ್ರಹ್ಮವೂರ್ವಕಾಃ | ಅಧಿ-ತಿಷ್ಠಂತಿ ಸತ್ತಾದ್ಯಾ ಅಹ್ಯೇತೇಷಾಂ ಮದಾಜ್ಞಯಾ | ಜ್ಞಾನಕರ್ಮಬಲೇಹಾದ್ಯಾ ಮದತ್ತಾ ಇತಿ ಕಿಂ ವದೇ | ಸಂಭೃತಾ ಮತ್ತ ಏವೈತೇ . |

೨ 2 'ಬ್ರಹ್ಮಶೇಷಸುಪರ್ಣೇಂದ್ರಶಿವಾದ್ಯಾ ಅಪ ಈರಿತಾಃ | ತೇ ವಿಷ್ಣೋರ್ಮನಸಾ ಜಾತಾಃ ಸರ್ವೇ ಚಾಬಭಿಮಾನಿನಃ' (ಐ. ಉ. ಭಾ 1-5-6) ಇತಿ ಅಪಃ ಬ್ರಹ್ಮಶೇಷ-ಸುಪರ್ಣೇಂದ್ರ ಶಿವಾದ್ಯಾಃ | ತಾಸಾಂ ನಿಧಿಃ |

೩ ಅಪ್ ಎನಿಸುವ ಪಾಯಂದೇವನಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವವನು¹

೪ ಪಾಲಿಸುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಆದ' ಎನಿಸುವ ವರುಣನಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವವನು²

೫ (ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ) ದೇವತೆಗಳು ಯಾರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವರೋ ಅಂತಹವನು³

೬ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನಿಧಿಯಂತೆ ಇರುವವನು⁴

ಭಗವಂತನು ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಆಧಾರನಾಗಿರುವವನು. ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೂಲಕ ಅವನನ್ನು ಸೇರಿಕೊಳ್ಳುವುದು⁵ ಇಂತಹ ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲರ ಪಾಲಿಗೂ ನಿಧಿಯಂತೆ ಇರುವವನು ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲದವರು ಎಶ್ಲೇಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರರು. ಜ್ಞಾನಿಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಈ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ ಉಳ್ಳವರಾಗಿರುವರು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ 'ಅಪಾಂ ನಿಧಿಃ' ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ⁶

೩ 1 'ಮನ್ಮಾಖ್ಯಾ ಪ್ರಾಣಿ ಏನಾಸ್ಯಾ ಅಮ್ನಾಮಾ ಜಾಯತೇ ಹರೇಃ' (ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ. 6-2-1) ಇತ್ಯುಕ್ತದಿಶಾ ಅಪಃ ನಾಯಃ | ತಾಸಾಂ ನಿಧಿಃ |

೪ 2 'ಆಪೋ ವರುಣ ಉದ್ಧಿಷ್ಟೋ ಯದೇತತ್ ಪಾಲಯತ್ಸಾ' ಇತಿ ಮಹಾಮೀಮಾಂಸಾಯಾಂ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 5-7-4) ನಿರೂಪಿತದಿಶಾ ಅಪಃ ವರುಣಃ | ತಾಸಾಂ ನಿಧಿಃ |

೫ 3 ಪ್ರಲಯಕಾಲೇ ನಿಧೀಯಂತೇ ಆತ್ರೇತಿ ನಿಧಿಃ | ಅಪಾಂ ದೇವತಾನಾಂ ನಿಧಿಃ |

೬ 4 ಅಪಾಂ ದೇವತಾನಾಂ ನಿಧಿರಿವ ಅಪಾಂ ನಿಧಿಃ |

5 '... ಅಸ್ಯ ಜಗತೋ ನಿಧಾನಂ . ' - ಗೀ. 9-18

* ...ನಿಧಾಸೃತ್ಯಾತ್ ನಿಧಾನಮ್... | -ಗೀ. ತಾ.

* ಸಂಹಾರಕಾಲೇ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಜಗದತ್ರ ನಿಧೀಯತ ಇತಿ ನಿಧಾನಮ್ |

-ಗೀ. ಭಾ.

6 ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕತ್ವಾಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕತ್ವೇನ ಭೇದಃ |

-ಗೀ. ಭಾ. 9-29

2. ಗುಣಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣಗಳಾದ ಮತ್ಸ್ಯಾದಿ-ಅವತಾರಗಳೆ ಏಕೀಭಾವಕ್ಕೆ ಅಧಿ-
ಕರಣನಾಗಿರುವವನು.¹

ಭಗವಂತನ ಕ್ಷೀರಸಾಗರಸಾಯಿ ಪದ್ಮನಾಭ ರೂಪವು ಮತ್ಸ್ಯಾದಿ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಅಭಿವ್ಯಂಜಕ
ವಾಗಿರುವಂತೆ ನಿಧಾನವೂ ಆಗಿದೆ—ಅದರ ಕಾರ್ಯವು ಒಳಕೆ ಆಯಾಯ ಅವತಾರ
ಪದ್ಮನಾಭ ರೂಪಿ ಭಗವಂತನಲ್ಲೇ ಏಕೀಭಾವವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು—ಎಂಬುದಾಗಿ ಸೂತರು
ಬೋಧಿಸಿರುವನು.²

೪ ಕಮಃಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಚಾರ ಆಗಿರುವವನು.³

ಭಗವಂತನು ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ಅಪ್ಪ, ಜಲ, ಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ, ಕ್ರಿಯಾಜನ್ಯ ಅದೃಷ್ಟದ ಉತ್ಪಾದನೆ
ಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ಅದೃಷ್ಟದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಫಲದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಾಗಲೀ, ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ
ನನ್ನ ನೀಡಿಲ್ಲ ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ತಾನೇ ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸುವನು—ಎಂಬುದಾಗಿ ಗೀತಾ

೧. 1 ಆ ಸಮಂತಾತ ಪ್ರಾಣತ್ವಾನ್ ಅಪಃ ಗುಣಪಃ ಪೂರ್ಣಾಃ ಮತ್ಸ್ಯಾದಯಃ ಭಗವ-
ದ್ರೂಪವಿಶೇಷಾಃ ತಾಸಾಂ ನಿಧಾನಃ ಸ್ವಾತ್ ನಿಧಿಃ ಪದ್ಮನಾಭರೂಪೀ |

2 ಏತನ್ನಾನಾವತಾರಾಣಾಂ ನಿಧಾನಂ ಬೀಜಮವ್ಯಯಮ್ |

-ಭಾಗ. 1-3-5

ನಿಧಾನಮ್ ಅತ್ರೈಕೇಭವಂತ್ಯಂತ ಇತಿ |

-ಭಾಗ ತಾ. ನಿ.

* ಏತಃ ಕ್ಷೀರೋದಾರ್ಣವಶಾಯಿ ಪದ್ಮನಾಭಾಭಿಧಂ ರೂಪಂ ನಾನಾವತಾರಾಣಾಂ
ಮತ್ಸ್ಯಾದೀನಾಂ ಬೀಜಂ ವ್ಯಂಸಕಮ್ | ನಾನಾವತಾರಾಸ್ತತ ಏವಾವಿರ್ಭವಂತೀತಿ
ಯಾವತ್ | ನಿಧಾನಂ ಚ | ನೀಧೀಯಂತೇಽಸ್ಮಿನ್ನಿತಿ ನಿಧಾನಮ್ | ನಾನಾವತಾರಾ
ಅಸ್ಮಿನ್ನೇಕೇಭವಂತಿ ತೇತ್ಯರ್ಥಃ -ಪ್ರಾಚೀನಮ್ |

೪ 3 ಅಪಾಂ ಕರ್ಮಣಾಂ ನಿಧಿಃ ಆಶ್ರಯಃ ಅಪಾಂ ನಿಧಿಃ | '...ತಸ್ಮಿನ್ನಪೋ ಮಾತರಿಶ್ವಾ
ದಧಾತಿ' (ಈ. ಉ. 1-4) ಇತ್ಯತ್ರ ಅಪಶಬ್ದಃ ಕರ್ಮಾರ್ಥೇ ಪ್ರಯುಕ್ತಃ |

4 ನ ಕರ್ಯತ್ವಂ ನ ಕರ್ಮಣಿ ಲೇಕಸ್ಯ ಸೃಜತಿ ಪ್ರಭುಃ | ನ ಕಮಃ ಫಲಸಂಯೋಗಂ
ಸ್ವಭಾವಸ್ತು ಪ್ರವರ್ತತೇ || -ಗೀ. 5-14

ಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು ಹೀಗೆ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅನುಗಳಿವೆ ಅದೃಷ್ಟವಸ್ತು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಆ ಅದೃಷ್ಟಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ವಲವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವುದರಲ್ಲಿ—ಜಗ ವಂತನೇ ವಿರೇಷವಾಗಿ ವಾತ್ಸರ್ಯಾರಿಯಾಗಿದ್ದು, ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಆಧಾರ ಎನಿಸಿರುವನು ಈ ರೀತಿ ಯಾಗಿ ಭಗವಂತನು ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರ ವುದರಿಂದಲೇ 'ಉದಧಿ' ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತೆ ತಿಳಿಸಿದೆ ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ಅವನೇ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಾಣದೇವರು ತಮ್ಮ ಮಾಧ್ಯಮದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಆ ಸಕಲ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಅವನಿಗೇ ಸಮರ್ಪಿಸುವರು.

೯ (ಅಮೃತಕ್ಕಾಗಿ ಕಮಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ) ಸಾಗರಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ಆಗಿರುವವನು³.

೧೦ ಸಕಲ ಭೂಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಅಪಃ' ಎನಿಸುವ ಮುಕ್ತ ಚಕ್ರ ವರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವವನು⁴

'ಅಪಃ' ಎನಿಸುವ ಮುಕ್ತ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ಚಕ್ರ ಎನಿಸುವ, ಮುಕ್ತನಾದ ಪಾಯಿಸುತ

* ಕ್ರಿಯಾಯಾಮದೃಷ್ಟೋತ್ಪಾದನೇ ವಲೇ ಚ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಂ ಲೋಕಸ್ಯ ನ ಸೃಜತೀಶ್ವರ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಸೃಭಾವತ್ಯಾತ್ ಸ್ವಯಮೇವ ಕರ್ತೃತ್ವಾದಿಷು ಪ್ರವರ್ತತೇ ।

-ಗೀ. ತಾ.

1 'ಉದಧಿಃ ಕರ್ಮಣಾಮೀಶಃ ' -ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತಾ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ 2-2-7)

2 ತಸ್ಮಿನ್ನಪೋ ಮಾತರಿಶ್ವಾ ದದಾತಿ || ಈ ಉ 1-4

* ' ತಸ್ಮಿನ್ ಕರ್ಮಾಣ್ಯಧಾನ್ಯರಂತ್ । ಮಾರುತ್ಯೇವ ಯತಶ್ಚೇಷ್ವಾ ಸರ್ವಾಸಾಂ ಹರಯೇಽರ್ಹಯೇತ್ ' -ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ (ಈ. ಉ. ಭಾ)

೯ 3 ಮಧ್ಯಮಾನಮಹಾರ್ಣವಧಾರಣಾತ್ ಅಪಾಂ ನಿಧಿಃ ।

-ಹ. ಭ.

೧೧ 4 'ಆ ಪಿಬಂತ್ಯಖಿಲಾನ್ ಭೋಗಾನ್ತಾಪಶ್ಚಕ್ರವರ್ತಿನಃ । ಮುಕ್ತಾಃ . ' ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ (ಬೃ. ಉ ಭಾ 5-6-1) ನಿರೂಪಿತವಿಶಾ ಅಪಾಂ ಮುಕ್ತಚಕ್ರವರ್ತಿನಾಂ ಆಶ್ರಯತ್ಯಾತ್ ನಿಧಿಃ ।

ನನ್ನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ಅಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ಮುಖ್ಯಾಧಾರ ಭಗವಂತನೇ²

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[‘ಆಪಃ’ ಹೆಸರಿನಿಂದ ತಿಳಿವಳಿಕೆ]

ಪ್ರ - ಈಶ್ವರನು ಇದ್ದಾನೆಯೇ ಎಂದು ಅನೇಕರು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಆ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಹೇಗೆ ಉತ್ತರ?

ಉ.- ನಮಗೆ ಅಪೂರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಭೇಟಿಯಾದಾಗ ನಾವು ಅವನ ಹೆಸರು ಏನೆಂದು ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ನನ್ನ ಪಿತಾಮಹನ ಹೆಸರು ನನ್ನ ಹೆಸರು, ನನ್ನ ಪಿತಾಮಹನಿಗೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಎಂದು ಹೆಸರು ಎಂದು ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಾಗ ಆ ಅಪೂರ್ವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಶ್ರೀನಿವಾಸನೆಂದು ಹೆಸರುಳ್ಳ ಪಿತಾಮಹನು ಇದ್ದನು ಎಂದು ವಿಶ್ವಾಸಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವೆವು. ಅದರಂತೆ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರಾಗುತ್ತಾರೆ ಆಗ ಆ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ‘ಆಪಃ’ ಎಂಬ ಹೆಸರು ನಮಗೂ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ ತಂದೆಯಾದ ವಿಷ್ಣು ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದುದರಿಂದ ‘ಆಪಃ’ ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳವನು ಇದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ ಈಶ್ವರನು ಇದ್ದಾನೆಂದು ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಆಗುತ್ತದೆ

೨೨೫ ಅಧಿಷ್ಠಾನಮ್

೧ ನಿಖಿಲ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಮೂಲಾಧಾರನಾಗಿರುವವನು³

1 ...ಕಸ್ತೀನ್ ಖಲ್ವಾಪ ಓತಾಶ್ಚ ಪ್ರೋತಾಶ್ಚೇತಿ ನಾಯೌ ಗಾರ್ಗಿ ..

-ಬೃ. ಉ. 5-6-1

‘ಆ ಪಿಬಂತ್ಯಖಿಲಾನ್ ಭೋಗಾನಿತ್ಯಾಪಶ್ಯಕ್ರವರ್ತಿನಃ | ಮುಕ್ತಾಸ್ತೇಷಾಂ ನಾಯುಸುತ-ತ್ವಕ್ರೋ ನಾಮ ವ್ಯಸಾಶ್ರಯಃ | ಮುಕ್ತಃ...’

-ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ(ಬೃ. ಉ. ಭಾ.)

2 ಪರನೋಽಧಿಪತಿಸ್ತೇಷಾಂ ವಿಷ್ಣುರೇವ ನ ಸಂಶಯಃ | ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಮಾನುಷಾಂತಾನಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಮವಿಶೇಷತಃ |

-ನಾರಾಹ(ಬೃ. ಸೂ. ಭಾ. 4-4-9)

೧ 3 ಅಧಿಷ್ಠಾನಮಿತಿಪ್ರೋಕ್ತಂ ಮೂಲಾಧಾರಂ ವಿಚಕ್ಷಣೈಃ-ಇತಿ ನಾಮನೇ (ಭಾಗ.ತಾ.ನಿ.2-5-2)ಅಧಿಷ್ಠಾನಶಬ್ದಸ್ಯ ಮೂಲಾಧಾರಾರ್ಥಕತ್ವಂ ವಿಚಕ್ಷಣರೂಢಿಪೂರ್ವಂ ನಿರೂಪಿತಮ್ |

ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಮೂಲಾಧಾರ ಭಗವಂತನೇ. ಭೂಮಿಯು ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಆಧಾರ ಎಂಬ ವ್ಯವಹಾರವು ಪೂರ್ಣಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಸತ್ಯವಲ್ಲ ಭೂಮಿಗೂ ಚತುರ್ಮುಖವಿನ್ನು ಆಧಾರ. ಚತುರ್ಮುಖವಿನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯು ಆಧಾರ ಪ್ರಕೃತಿಗೂ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವು ಆಧಾರ ಹೀಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಆಧಾರತ್ವವು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲೇ ಇರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಉಳಿದವರು, ಶಿರಸ್ಸಿಗೆ ಕಂಠವು ಆಧಾರವಾಗಿರುವಂತೆ ಬಿಪಚಾರಿಕ ವಾಗಿಯವ್ವೇ ಆಶ್ರಯ ಎನಿಸಿರುವರು¹ ತಾನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಿತನಾಗಿರದೆ ಸರ್ವರಿಗೂ ಆಶ್ರಯ ನಾಗಿರುವವನು ಭಗವಂತನೊಬ್ಬನೇ² ಯಾವುದು ಮೂಲಾಧಾರವಾಗಿದೆಯೋ ಅದನ್ನು ಅಧಿಷ್ಠಾನ ವೆಂದೂ, ಯಾವುದು ಪದಾರ್ಥದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಆಧಾರವಾಗಿ ಕಾಣುವುದೋ ಅದನ್ನು 'ಸಂಸ್ಥಾನ'ವೆಂದೂ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪರಿಗಣಿಸುವರೆಂದು ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ 'ವಾಮನ'ವು, ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅಧಿಷ್ಠಾನವೂ, ಸಂಸ್ಥಾನವೂ ಭಗವಂತನೇ ಆಗಿರುವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ³

೧ ಅಧಿಕವಾದ ಆಧಾರ ಆಗಿರುವವನು⁴,

೨ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕನಾಗಿರುವವನು ಹಾಗೂ ಸರ್ವಾಧಾರನಾಗಿರುವವನು.⁵

1 ರಾಜಾ ಗೋಪ್ತಾಶ್ರಯೋ ಭೂಮಿಃ ಕಾರಣಂ ಚೇತಿ ಲೌಕಿಕಃ | ವ್ಯವಹಾರೋ ನ ತತ್ ಸತ್ಯಂ ತಯೋರ್ಬ್ರಹ್ಮಾಶ್ರಯೋ ವಿಭುಃ | ಗೋಪ್ತಾಚ ತಸ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ತಸ್ಯಾ ವಿಷ್ಣುಃ ಸ್ವಯಂಪ್ರಭುಃ | ...ಅತಃ ಸರ್ವಾಶ್ರಯಶ್ಚೈವ ಗೋಪ್ತಾ ಚ ಹರಿರೀಶ್ವರಃ | ...ಶಿರ-
ಆಧಾರತಾ ಯದ್ವದ್ ಗ್ರೀವಾಯಾಸ್ತದ್ವದೇವ ತು | ಆಶ್ರಯತ್ವಂ ಚ ಗೋಪ್ತೃತ್ವಮ-
ನೈಷಾಮಂಪಚಾರತಃ -ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 5-12-10,11

2 ಏವಂ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾಧಾರಃ ಸ್ವಯಮನನ್ಯಾಧಾರೋ ವಿಷ್ಣು ರೇವ | -ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 5-12-10

3 ಅಧಿಷ್ಠಾನಮಿತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಮೂಲಾಧಾರಂ ವಿಚಕ್ಷಣೈಃ | ಯತ್ ಸ್ಥಿತಂ ದೃಶ್ಯತೇ ವಸ್ತು ಸಂಸ್ಥಾನಂ ತದುದೀರಿತಮ್ | ಉಭಯಂ ಹರಿರೇವಾಸ್ಯ ಜಗತೋ ಮುನಿಪುಂಗವಃ -ವಾಮನ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 2 5-2)

೨ 4 ಅಧಿ ಅಧಿಕಂ ಚ ತತ್ ಸ್ಥಾನಂ ಆಧಾರಃ ಅಧಿಷ್ಠಾನಮ್ | 'ಸೋತ್ರಯಮಾತ್ಮಾತ್ಮಧ್ಯಕ್ಷ-
ರನೋಂಕಾರೋತ್ರಧಿಮಾತ್ರಂ...' (ಮಾಂ. ಉ. 2-1-1) ಇತ್ಯತ್ರ ಅಧಿಕಾರ್ಥೇ ಅಧಿ-
ಶಬ್ದಃ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಇತ್ಯಾಚಾರ್ಯೈಃ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಂ-'ಅಧಿಕಂ ಸರ್ವತಃ ಅವಿನಾಶಿ ಚೇತ್ಯ-
ಧ್ಯಕ್ಷರಮ್ | ಅಧಿಕಾ ಏವ ಮಾತ್ರಾ ಅಂಶಾ ಯಸ್ಯ ತದಧಿಮಾತ್ರಮ್ |'

೨ 5 ಅಧಿ ಸರ್ವತಃ ಅಧಿಕಂ, ಸರ್ವಾಧಾರತ್ವಾತ್ ಸ್ಥಾನಂ ಅಧಿಷ್ಠಾನಮ್ |

ವೈಶ್ವಾನರಾದಿ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕನಾಗಿರುವುದರಿಂದ 'ಅಧಿ' ಎನಿಸಿರುವನು. ಅವನು ಸರ್ವಾಧಾರ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ 'ಸ್ಥಾನ' ಎಂದೂ ಅವನನ್ನು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ¹

೪ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾದ ಸ್ಥಿತಿ ಉಳ್ಳವನು²

೫ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನು³

ಭಗವಂತನು ಸಕಲ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಗುಣಪೂರ್ಣನಾಗಿ ಇರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಅವನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಆತ್ಮಧಿಕವೆನಿಸಿದೆ

೬ (ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಗೆ) ಅಧಿಕವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು⁴

೭ (ಚತುರ್ಮುಖನೇ ಮುಂತಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ) ಅಧಿಕವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು⁵.

ಭಗವಂತನು ಸರ್ವದೇವತೆಗಳ ಪದವಿಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನೆಂಬುದಾಗಿ 'ಪ್ರಧಾನಸಂಹಿತೆ' ತಿಳಿಸಿದೆ.⁶

1 ಪಿತಾಕಹಮಸ್ಯ ಜಗತೋ . ಸ್ಥಾನಂ . | -ಗೀ. 9-18

ಸ್ಥಾನಂ ಸರ್ವಾಧಾರೋಕ್ತಹಮ್ | -ಗೀ. ೧೦.

೪ 2 ಅಧಿ ಸರ್ವತಃ ಅಧಿಕಂ ಸ್ಥಾನಂ ಸ್ಥಿತಿಃ ಯಸ್ಯ ತತ್ ಅಧಿಷ್ಠಾನಮ್ | 'ಅವಕಾಶೇ ಸ್ಥಿತೌ ಸ್ಥಾನಮ್.....' -ಅ. ಕೋ.

೫ 3 ಅಧಿಗತಂ ಸ್ಥಾನಂ ಸರ್ವತ್ರ ಸ್ಥಿತಿರಿತಿ ಅಧಿಷ್ಠಾನಮ್ | ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಇತಿವತ್ | ಅಸಾಧಾರಣ್ಯೇನ ವ್ಯಪದೇಶಾತ್ ಸರ್ವತ್ರೇತಿ ಲಭ್ಯತೇ |

೬ 4 ಮುಕ್ತಾತ್ಮನಾಂ ಅಧಿ ಅಧಿಕಂ ಸ್ಥಾನಂ ಸ್ಥಿತಿಯಸ್ಮಾತ್ ತತ್ ಅಧಿಷ್ಠಾನಮ್ |

೭ 5 ಚತುರ್ಮುಖಾದೀನಾಂ ಅಧಿ ಅಧಿಕಂ ಸ್ಥಾನಂ ಪದವೀ ಯಸ್ಮಾತ್ ತತ್ ಅಧಿಷ್ಠಾನಮ್ |

6 ಪ್ರಾಪಕಃ ಸರ್ವದೇವಾನಾಂ ಪದಾನಾಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ |

-ಪ್ರಧಾನಸಂಹಿತಾ (ಭಾಗ. ತಾ. ೧೦-94-32)

೮ ಅಧಿಕವಾದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡುವವನು¹

ಅವಕಾಶಪ್ರದತ್ವವು ಆಕಾಶದ ಧರ್ಮ ಅದರೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಈ ಧರ್ಮವು ಭಗವದನುಗ್ರಹ ದಿಂದಲೇ ಸಿದ್ಧಿಸಿರುವುದು² ಅದುದರಿಂದಲೇ ಭಗವಂತನ ನಿಯಮಕ್ಕೊಳಗಾಗಿಯೇ ಆಕಾಶವು ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡುವುದು³. ಬಾಯಿಯೊಳಗೆ ತುರುಕುವ ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಉದರದೊಳಗೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡುವವನು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಭಾವಿ ಯಾಗಿರುವ ವಾಸುದೇವನು⁴ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು⁵ ಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಚರಿಸುವಾಗಲೂ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು ಆಕಾಶಾಂತರ್ಭಾವಿ ವಾಸುದೇವನೇ⁶ ಹೀಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು ಭಗವಂತನೇ.

೯ ಅಧಿಕನಾಗಿರುವವನು ಸರ್ವಗತ ಹಾಗೂ ಸರ್ವಜೇಷ್ಠ⁷

ಜಿಜ್ಞಾಸು

[ನಿರ್ಗುಣನಲ್ಲಿ ಸಾದೃಶ್ಯವಿಲ್ಲ]

ಪ್ರ. - ಮಾಯಾವಾದಿಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಜಗದಾರೋಪಾಧಿಷ್ಠಾನವನ್ನಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಈ ನಾಮಕ್ಕೆ ಹೇಳಬಹುದೇ?

೮ 1 ಅಧಿ ಅಧಿಕಂ ಸ್ಥಾನಂ ಅವಕಾಶಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ತತ್ ಅಧಿಷ್ಠಾನಮ್ |

2 'ತಾಮಸಾಚ್ಚ ವಿಶುವಾಣಾದ್ಭಗವದ್ವೀರ್ಯಚೋದಿತಾತ್ | ಶಬ್ದಮಾತ್ರಮಭೂತ್ತ-
ಸ್ತನ್ನಭಃ. ..ಭೂತಾನಾಂ ಜಿದ್ರವಾತ್ಯತ್ರಂ....ನಭಸೋ ವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣಮ್ |'

-ಭಾಗ. 3-26-34

3 ನಭೋ ದದಾತಿ ಶ್ರುತಾಂ ಮಾರ್ಗಂ ಯನ್ನಿಯಮಾದದಃ |

-ಭಾಗ. 3-29-43

4 ಅವಕಾಶಪ್ರದೋ ನಿತ್ಯಂ ವಾಸುದೇವೋ ನಭಃಸ್ಥಿತಃ |

-ಐತರೇಯಸಂಹಿತಾ (ಐ. ಉ ಭಾ. 2-2-1-5)

5 ಆಕಾಶಗೋ ವಾಸುದೇವಃ ಪಂಚಪೋತಾಪ್ರಪ್ರಸಾಸ್ಯತೇ

-ಐತರೇಯಸಂಹಿತಾ (ಐ. ಉ ಭಾ.)

೯ 6 ಅಧಿಕತ್ವಾತ್ ಅಧಿ | ಸರ್ವತ್ರ ತಿಷ್ಠತೀತಿ ಸ್ಥಮ್ | ಸರ್ವಂ ಅನಯತಿ ಚೇಷ್ಟಯತೀತಿ
ಅನಮ್ | ಅಸಾಧಾರಣ್ಯೇನ ವ್ಯಪದೇಶಃ | ಸ್ಥಂ ಚ ತತ್ ಅನಮ್ ಚ ಸ್ಥಾನಮ್ |
ಅಧಿ ಚ ತತ್ ಸ್ಥಾನಂ ಚ ಅಧಿಷ್ಠಾನಮ್ |

ಉ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಜಗದಾರೋಪಾಧಿಷ್ಠಾನ ಎಂದು ಮಾಯಾವಾದಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಆದರೆ ಅದು ಅತ್ಯಂತಾಪ್ರಾಮಾಣಿಕ, ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಅವರು ನಿರ್ಗುಣ ಎಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ನಿರ್ಗುಣವಸ್ತು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಸದೃಶವಾಗದಾರದು ಮುಕ್ತಿನ ಚಿಪ್ಪು ರಜತಕ್ಕೆ ಸದೃಶವಾದ್ದರಿಂದಲೇ ಆ ಚಿಪ್ಪುವಿನಲ್ಲಿ ರಜತದ ಆರೋಪವು ಉಂಟಾಯಿತು ಮಾಯಾವಾದಿಗಳ ಮತದಂತೆ ನಿರ್ಗುಣನು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಸದೃಶಸಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಆರೋಪಾಧಿಷ್ಠಾನ ಆಗಲಾರನು.

೩೨೬ ಅಪ್ರಮತ್ತಃ

೧ (ಎಂದೆಂದೂ) ಪ್ರಮಾದಕ್ಕೊಳಗಾಗದವನು¹

೨ ಪ್ರಮಾದಕ್ಕೊಳಗಾಗುವ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗಿಂತ ಅತ್ಯಂತ ವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿರುವವನು²

ಪ್ರಮಾದ ಎನಿಸುವ ಎಚ್ಚರಗೇಡಿತನವು ತಮೋಗುಣದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವಂತಹದ್ದು 'ತ್ರೈಗುಣ್ಯವರ್ಜಿತ'ನಾದ ಭಗವಂತನು ಇಂತಹ ಪ್ರಮಾದಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಒಳಗಾಗಲಾರ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗುವ ಜೀವಾತ್ಮರಾದರೂ ಪ್ರಮಾದಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವರು. ಪ್ರಮಾದ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿ ಭಗವಂತನ ವಿಸ್ಮಯ, ಅನ್ಯಥಾಜ್ಞಾನೋಪಾಸನೆ, ಶಾಸ್ತ್ರ ಶ್ರವಣ, ಮನನಾದಿಗಳ ಅಭಾವ, ನಿಷಿದ್ಧಕರ್ಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ, ಹಾಗೂ ಸ್ವಧರ್ಮದ ಪರಿತ್ಯಾಗ - ಈ ಐದು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗುವರು ಈ ಐದು ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಅಭಾವವೇ ಜೀವಾತ್ಮರ ಪಾಲಿಗೆ 'ಅಪ್ರಮಾದ' ಎನಿಸುವುದೆಂದು ಪರಿಚಯಿಸಿ ಕೊಡುವ ಪ್ರಮಾಣವು³. ಸಾಧಕನು ಯಾವಾಗಲೂ ಇಂತಹ ಅಪ್ರಮಾದವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು ಭಗವಂತನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.

೧ 1 ಪ್ರಮತ್ತೋ ನ ಭವತಿ, ಕದಾಪಿ ಪ್ರಮಾದಸ್ಯ ಪಾತ್ರಂ ನ ಭವತೀತಿ ಯಾವತ್ ಅಪ್ರಮತ್ತಃ ।

೨ 2 ಪ್ರಮತ್ತಃ ಜೀವಾತ್ಮಾ । ಸಃ ನ ಭವತೀತಿ ಅಪ್ರಮತ್ತಃ ।

3 'ಅವಿಸ್ಮೃತಿಃ ಸದಾ ವಿಶ್ಲೋಕನೃಥಾಜ್ಞಾನವರ್ಜನಮ್' । ಶಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸಃ ಸದೋದ್ಯೋಗಾಚ್ಛ್ರವಣಾಚ್ಛ್ರವಿಚಾರತಃ । ನಿಷಿದ್ಧಕರ್ಮಣಾಂ ತ್ಯಾಗಃ ಸ್ವಧರ್ಮಸ್ಯ ಕೃತಿಃ ಸದಾ । ಅಪ್ರಮಾದ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ' -ಭಾಂ. ಉ. ಭಾ. 2-2-18

4 .. ಸರ್ವದೈನಾಪ್ರಮತ್ತಶ್ಚ ಪಶ್ಯೇದ್ ದೇವಂ ಹರಿಂ ಪರಮ್ ।

-ಭಾಂ. ಉ. ಭಾ.

ಆದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ದೂರವಾಗುವವರಾಗ ಜೀವಾತ್ಮನು 'ಪ್ರಮತ್ತ'ನಾಗಿಯೇ ಇರುವನು. ಇಂತಹ ಪ್ರಮತ್ತನೊಳಗೆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನು, ಅವನನ್ನು ಪ್ರಮಾದದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುತ್ತಿರುವನು. ತಾನು ಮಾತ್ರ 'ಅಪ್ರಮತ್ತ'ನಾಗಿಯೇ ಇರುವನು—ಎಂದು ಕಪಿಲನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು.¹

೩ ಯೋಗ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಪ್ರಮತ್ತನಾಗದಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು.²

ಸಂಸಾರಯೋಗ್ಯ ಜೀವನು 'ಪ್ರಮತ್ತ'ನಾಗುವಂತೆ ಪ್ರೇರಿಸುವ ಭಗವಂತನೇ ಮುಕ್ತಿ ಯೋಗ್ಯನು ಪ್ರಮತ್ತನಾಗದಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು.

೪ ಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವವನು ಹಾಗೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರೀತನಾಗಿರುವವನು.³

ಭಗವಂತನು ಗುಣಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಯಾವಾಗಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರೀತನಾಗಿಯೇ ಇರುವನು.⁴

೫ ಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತ್ವವಾದ ಮುಕ್ತರು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಇರೂವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು.⁵

1 ಅವಿತತ್ಯವ್ರಮತ್ತೋಽಸೌ ಪ್ರಮತ್ತಂ ಜನಮಂತಕೃತ್ |

—ಭಾಗ. 3-29-39

೩ 2 ಯೋಗ್ಯಾಧಿಕಾರೀ ಪ್ರಮತ್ತೋ ನ ಭವತ್ಯಸ್ಯಾದಿತ್ಯಪ್ರಮತ್ತಃ | ತತ್ತ್ವಪ್ರಕಾಶಿಕಾ-
ಮಂಗಲಪದ್ಯೇ ಪರ್ಮಾನಂ 'ಅಮಲಂ' ಇತಿ ವಿಶೇಷಣಂ 'ನ ವಿದ್ಯತೇ ಮಲಂ ಸಂಸಾ-
ರಾಖ್ಯಂ ಯಸ್ಯಾತ್ಮದಮಲಂ ಸಂಸಾರನಿವರ್ತಕವಿತಿ ಭಾವದೀಪೇ ಯಥಾ
ನ್ಯಾಖ್ಯಾತಂ ತದ್ವತ್ |

೪ 3 ಪೂರ್ಣತ್ವಾತ್ ಃ | ಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ಪ್ರೀತತ್ವಾತ್ ಪ್ರಮತ್ತಃ | 'ಹೃಷ್ಯೇ ಮತ್ತಸ್ತುಪ್ತಃ
ಪ್ರಹೃಷ್ಯಃ ಪ್ರಮುದಿತಃ ಪ್ರೀತಃ' —ಅ. ಕೋ.

4 'ಯಃ ಸರ್ವಗುಣಸಂಪೂರ್ಣಃ ಸರ್ವದೋಷವಿವರ್ಜಿತಃ | ಪ್ರೀಯತಾಂ ಪ್ರೀತ ನಿವಾಲಂ
ನಿಷ್ಣ ಮೇಫ ಪರಮಃ ಸುಹೃತ್' —ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ಣ. 32-182

೫ 5 ಪೂರ್ಣತ್ವಾತ್ ಃ | ಪ್ರ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾಃ ಮುಕ್ತಾತ್ಮಾನಃ ಮತ್ತಾಃ ಹೃಷ್ಯಾಃ ಯಸ್ಯಾತ್
ಸ ಅಪ್ರಮತ್ತಃ |

೬ ಭಕ್ತರ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರುವವನು¹

೭ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಕರ್ಮಗಳಿಗನುರೂಪವಾಗಿ ಫಲವನ್ನು ನೀಡುವುದರಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಪ್ರಮಾದವನ್ನು ತೋರಿಸದಿರುವವನು²

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಅಜ್ಞಾನಾಶ್ರಯತ್ವ ಇಲ್ಲ]

ಪ್ರ:- ಮಾಯಾವಾದಿಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನಾಶ್ರಯತ್ವವು ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಇದು ಅಂಗೀಕಾರ್ಯವೋ?

ಉ.- ಅಜ್ಞಾನವು ಜೀವರ ಲಕ್ಷಣ. ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಲಕ್ಷಣ. ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನವು ಎಳೆನಷ್ಟೂ ಇರಲಾರದು. ಪ್ರಮಾದವೆಂದರೆ ಅಜ್ಞಾನ. ಅಪ್ರಮತ್ತ ಎಂದರೆ ಅಜ್ಞಾನ ರಹಿತನು ಎಂದು ಅರ್ಥ ಈ ಅರ್ಥವುಳ್ಳ ಅಪ್ರಮತ್ತ ಎಂಬ ನಾಮವು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಮಾಯಾವಾದಿಗಳು ಅಜ್ಞಾನಾಶ್ರಯತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವದು ಋಕ್ತವಲ್ಲವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. 'ತ್ವಮಾದ್ಯಃ ಪುರುಷಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಈಶ್ವರಃ ಪ್ರಕೃತೇಃ ಪರಃ | ಮಾಯಾಂ ವ್ಯದಸ್ಯ ಚಿಚ್ಛಕ್ತ್ಯಾ ಕೈವಲ್ಯೇ ಸ್ಥಿತ ಆತ್ಮನಿ' ಎಂದು ಭಾಗವತ ದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನಾಶ್ರಯತ್ವವು ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ.

೩೨೭ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ

೧ ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು³.

೬ 1 ... ಏವಂ ವಿಧಾನಾಂ (ಭಕ್ತಾನಾಂ) ತ್ರಾಣೇಷು ಅಪ್ರಮತ್ತಃ | ಅತ್ಯಂತಮಹಿಮತಃ |

-ಪ. ಭ.

೭ 2 ಅಧಿಕಾರಿಭ್ಯಃ ಕರ್ಮಾನುರೂಪಂ ಫಲಂ ಪ್ರಯಚ್ಛನ್ ನಪ್ರಮಾದ್ಯತೀತಿ ಅಪ್ರಮತ್ತಃ |

-ಶಾಂ. ಭಾ

೧ 3 ಸ್ವಮಹಿಮ್ನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತತ್ವಾತ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ |

-ವಿ. ರಾ.

ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಸಕಲ ಜಗತ್ತೂ, ಮುಕ್ತಾತ್ಮರೂ ಭಗವಂತನಿಂದ ಧೃತರಾಗಿರುವರೆಂದ ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತು, ಭಗವಂತನಾದರೂ ತನ್ನಲ್ಲೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾಗಿದ್ದು, ಮತ್ತೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ನಾಗಿಲ್ಲ—ಎಂಬುದನ್ನು 'ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ' ಶಬ್ದದ ಉಲ್ಲೇಖದೊಂದಿಗೆ ಸಂದೇಶಿಸಿದ¹. ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲಿ 'ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ'ನಾಗಿರುವನು?—ಎಂದು ನಾರದರು ವಿಚಾರಿಸಲು, ಸನತ್ಕುಮಾರರು—ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯಲ್ಲೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾಗಿರುವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವರು², ಉಳಿದಲ್ಲರೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಭಗವಂತನ ಅಸಾದಾರಣ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಸನತ್ಕುಮಾರರು ಸಮರ್ಪಿಸಿರುವರು³. ಮೈತ್ರೇಯರು ವಿದುರನಿಗೆ 'ಅಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ'—ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಮೂಲಕ ಭಗವಂತನು ಅನನ್ಯಾಶ್ರಯನೆಂಬುದನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿರುವರು⁴ ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯಲ್ಲೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತನಾಗಿರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ತಾನು ಅನನು

1 ' ಯತ್ ಕಿಂಚೇದಂ ಪ್ರಾಣಿ ಜಂಗಮಂ ಚ ಪತತ್ತಿ ಚ ಯಚ್ಚ ಸ್ಥಾವರಂ ಸರ್ವಂ
ತತ್ ಪ್ರಜ್ಞಾನೇತ್ರಂ ಪ್ರಜ್ಞಾನೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ ಪ್ರಜ್ಞಾನೇತ್ರೋಕ್ತಲೋಕಃ ಪ್ರಜ್ಞಾ
ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ ಪ್ರಜ್ಞಾನಂ ಬ್ರಹ್ಮ' ಐ. ಉ. 2-5-1-3

* 'ಸರ್ವಂ ಜಗದಿದಂ ವಿಷ್ಣೋರ್ವಶೇ ತಿಷ್ಠತಿ ಸರ್ವದಾ | ತೇನೈವ ನೀಯತೇ ನಿತ್ಯಂ ತಸ್ಮಿ-
ನ್ನೇವ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್ | ಮುಕ್ತಾ ಯೇತಲೋಕನಾಮಾನೋ ನೀಯಂತೇ ತೇಷು
ವಿಷ್ಣುನಾ | ಸ್ವಯಂ ಚಾನನ್ಯನಿಷ್ಠತ್ವಾತ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠೇತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ'
-ಐತರೇಯ ಸಂಹಿತಾ (ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-5-1-3)

2 '..ಸ ಭಗವಃ ಕಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಇತಿ ಸ್ವೇ ಮಹಿಮ್ನಿ...' -ಭಾಂ. ಉ. 7-2-9

3 ...ಅನ್ಯೋ ಹ್ಯನ್ಯಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಇತಿ | -ಭಾಂ. ಉ. 7-2-9
ಸ್ವೇ ಮಹಿಮ್ನೀತ್ಯುಕ್ತಂ ನಾತಿಪ್ರಸಕ್ತಮಿತ್ಯಾಹ—ಅನ್ಯ ಇತಿ | ಆಯಂ ತು ಸ್ವಮಹಿ-
ಮ್ನೋವೇತಿ ತದ್ವಿಲಕ್ಷಣ ಇತ್ಯರ್ಥಃ | -ವೇದೇಶೀಯ (ಭಾಂ ಉ. ಟಿ.)

4 ಗುಣವ್ಯತಿಕರಾಕಾರೋ ನಿರ್ವಿಶೇಷೋಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ | -ಭಾಗ. 3-11-11

ಅಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ ಅನ್ಯತ್ರ | 'ಸ ಭಗವಃ ಕಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಇತಿ ಸ್ವೇ ಮಹಿಮ್ನಿ ಇತಿ
ಶ್ರುತೇಃ | -ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ.

ರೂಪಳೆಂದು ರುಗ್ಮಿಣೀದೇವಿ ಸ್ತುತಿಸಿರುವಳು¹

೨ ಇರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಇರುವವನು²

ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಾರ್ಥದ ಅಸ್ತಿತ್ವ, ಸ್ವಭಾವಾದಿಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವ ಭಗವಂತನು ಅಸ್ತಿತ್ವ ಪಡೆದಿರುವ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಇರುವನು

೩ ಜೀವವುಳ್ಳವುಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ಇರುವವನು³

ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವನಾದರೂ ಜೀವಿಸುವ ಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇರುವನು ಅದುದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ತವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇರುವುದು—ಎಂದು ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ⁴

1 'ಕ್ವ ಸ್ವೇ ಮಹಿವ್ಯಾಭಿರತೋ ಭಗವಾಂಸ್ತ್ಯಧೀಶಃ ಕ್ವಾಹಂ. .'

-ಭಾಗ 10-82-38

ಸ್ವೇ ಮಹಿವ್ಯಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ, ಸ್ವರತಶ್ಚ | -ಬ ಗೋ. (ಭಾಗ. ೮)

೨ 2 ಸ್ಥಿತೇಷು ಪದಾರ್ಥೇಷು ಪ್ರತಿ ಪ್ರತಿ ಸ್ಥಿತ ಇತಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ | ಯಥಾ ಗೀತಾಭಾಷ್ಯೇ (9-2) 'ಅಕ್ಷೇಷ್ವಿಂದ್ರಿಯೇಷು ಪ್ರತಿ ಪ್ರತಿ ಸ್ಥಿತ ಇತಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಃ'—ಇತಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ-ಶಬ್ದಾಭಿಧೇಯತ್ವಂ ಪರಮಾತ್ಮನಃ ಸಮರ್ಥಿತಂ ತಥಾ |

೩ 3 ಸ್ಥಿತೇಷು ಜೀವನಸಂಪನ್ನೇಷು ಪ್ರತಿ ಪ್ರತಿ ಸ್ಥಿತ ಇತಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ | 'ಸ್ಥಿತಶಬ್ದೇನ ನಿಯಮಃ ಕೃಚಿಜ್ಜೀವನಮುಚ್ಯತೇ | ಉತ್ಥಿತತ್ವಂ ಕೃಚಿಜ್ಜೀವ ಕೃಚಿದ್ ಗತಿವಿರೋಧಿ ಚ'—ಇತಿ ಶಬ್ದಾರ್ಥೋ (ಭಾಗ ತಾ. ನಿ. 11-11-17) ಸ್ಥಿತಶಬ್ದಸ್ಯ ಜೀವನಾರ್ಥ-ಕತ್ವಂ ನಿರೂಪ್ಯತ ಇತಿ ಸ್ಥಿತಶಬ್ದಸ್ಯ ಜೀವನಸಂಪನ್ನಾರ್ಥಕತ್ವಂ ಸಿದ್ಧಂತಿ |

4 ಚಿತ್ತಂ ಪ್ರಾಣಭೃತ್ಸು ಪ್ರಾಣಭೃತ್ಸು ತ್ರೇವಾಽವಿಸ್ತರಾಮಾತ್ಮಾ ತೇಷು ಹಿ ರಸೋಽಪಿ ದೃಶ್ಯತೇ ನ ಚಿತ್ತಮಿತರೇಷು || -ಐ ಉ. 2 2-2-2

. ವಿಷ್ಣೋರ್ಯದ್ ವಿಶೇಷಾವೇಶನಂ ಸದಾ | ಜಂಗಮೇಷು ಚ ವೃಕ್ಷೇಷು ನೈವ ತಾದೃಕ್ ಶಿಲಾದಿಷು ತಸ್ಮಾದ್ ವೃಕ್ಷಾದಿಷು ರಸಶ್ಚಿತ್ತಂ ಚಲನವತ್ಸು ಚ | ದೃಶ್ಯತೇ ನ ಶಿಲಾದ್ಯೇಷು |

-ಐ ಉ. ಭಾ 2 2-2-2

೪ ನಿಯಮಸಂಪನ್ನರಲ್ಲಿ (ವಿಲೇಪದಾಗಿ) ಇರುವವನು¹

೫ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಜೀವಾತ್ಮನಲ್ಲೂ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಇರುವವನು²

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಇತರೇಚ್ಛಾನಧೀನ ಕರ್ತೃತ್ವ]

ಪ್ರ - 'ಸ್ವೇಮಹಿಮ್ನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯ ಆಧಾರದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸ್ವತಂತ್ರನು ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಮರಮಾತ್ಮನು ಒಬ್ಬನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನು. ಇತರರು ಯಾರೂ ಸ್ವತಂತ್ರರು ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದೋ? ಇತರ ಜೀವರಿಗೆ ದತ್ತಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಇದೆ ಎಂದು ವಿಷ್ಣು ರಹಸ್ಯ ಪುರಾಣವು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಆದುದರಿಂದ ಇತರರೂ ಪರಮಾತ್ಮದತ್ತವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವುಳ್ಳವರಾದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮಾತ್ರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವುಳ್ಳವನೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವದು?

ಉ - ಜೀವರು ಪರಮಾತ್ಮದತ್ತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವುಳ್ಳವರು ಎಂಬ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವು ಹೀಗೆ ಇದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಧೀನವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯು ಜೀವನಿಗೆ ಇದೆ ಎಂದು ದತ್ತ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂದರೆ ಇತರೇಚ್ಛಾನಧೀನವಾದ ಸರ್ವ ಕಾರ್ಯ ಶಕ್ತಿ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಈ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಇತರರಿಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಇಲ್ಲ

ಸ್ಕಂದಃ ಸ್ಕಂದಧರೋ ಧುರ್ಯೋ ವರದೋ ವಾಯುವಾಹನಃ |
ವಾಸುದೇವೋ ಬೃಹದ್ಭಾನುರಾದಿದೇವಃ ಪುರಂದರಃ || ೩೬ ||

೩೬ ಸ್ಕಂದಃ

೧ ತನ್ನ ಉದರದಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಹೊರಹಾಕಿರುವವನು³

೪ 1 'ಸ್ಥಿತಶಬ್ದೇನ ನಿಯಮಃ ಕೃಚಿತ್....ಉಚ್ಯತೇ' ಇತಿ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯಾನುಸಾರೇಣ ಸ್ಥಿತಃ ನಿಯಮಃ, ತತ್ಸಂಪನ್ನಾಃ ಸ್ಥಿತಾಃ ತೇಷು ಪ್ರತಿ ಪ್ರತಿ ಸ್ಥಿತ ಇತಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ |

೫ 2 ಯಾವಂತೋ ಜೀವಾಸ್ತಾವತಃ ಪ್ರತಿ ಬಹುರೂಪತ್ವೇನ ನಿಯಾಮಕತಯಾ ಸ್ಥಿತಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ | -ವಿ ರಾ.

೧ 3 ಸ್ಕಂದನಾತ್ ಸ್ವಸ್ವಾಜ್ಞಗತೋ ನಿಷ್ಕಾಸನಾತ್ ಸ್ಕಂದನಾಮಾ | ಸ್ಕಂದಿರ್ ಗತಿಸೋಷ-ಣಯೋರಿತಿ ಘಾತೋರಚ್ | -ಗೀ. ವಿ. (10 24)

ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ನಿಯಮಕಗಳಾಗಿ ಬಹುರೂಪವುಳ್ಳವನು ತಾನಾಗಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ ಭಗವಂತನು ಜಗತ್ತನ್ನು ತನ್ನ ಉದರದಿಂದ ಹೊರಹಾಕುವ ರೂಪದ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿದನೆಂದೂ ತೈತ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ¹ ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಜಗತ್ತನ್ನು ತನ್ನ ಮೂಲಕ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಸ್ಕಂದ' ಎಂದೆನಿಸುವ ವಿಭೂತಿರೂಪದಿಂದ ಪಣ್ಣುವಿನಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಡು ಅವನು ಸೇನಾನಿಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲ ವಿಶಿಷ್ಟನೆನಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಸಂದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ².

೨ ಸೂರ್ಯನ ಮೂಲಕ ಸೇರೇ ಮೊದಲಾದ ದ್ರವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಒಣಗಿಸುವವನು.³

ಸೂರ್ಯನ ಮೂಲಕ ನಾವು ನಾಲ್ಕು ವಿಧದ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಣಗಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯೂ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಈ ಶಕ್ತಿ ಸೂರ್ಯಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವ ಸೂರ್ಯ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದೇ ಎನಹ ಸೂರ್ಯನ ಸಹಜವಾದ ಶಕ್ತಿ ಅಲ್ಲ—ಎಂದು ಪಾದ್ಮ ತಿಳಿಸಿದೆ⁴.

1 ಸೋತಕಾಮಯತಃ | ಬಹು ಸ್ಯಾಂ ಪ್ರ ಜಾಯೇಯೇತಿ | ಸ ತಪೋತತತ್ಯತಃ | ಸ ತಪ-
ಸ್ತಪ್ತಾಃ | ಇದವಿಸರ್ವಮಸೃಜತಃ | ಯದಿದಂ ಕಿಂಚ |

—ತೈ. ಉ. 2-11

* ...ಸ ತ್ವಕಾಮಯತ್ | ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಜಗದಿದಂ ಸರ್ವಂ ನಿಯಾಮಕತಯಾಸೃತು |
ಬಹುರೂಪೋ ಭವಾನೀತಿ ಸ್ಯಾಜ್ಜಗಜ್ಜೀತ್ಯಚಿಂತಯತ್ | ...ಸೃಷ್ಟಿರ್ನಾಮ ಸ್ವರೂ-
ಪಾತ್ತು ಬಹಿರ್ನಿಷ್ಕ್ರಮಣಂ ಸ್ಫುತಮ್ |

—ಯಜುಃ ಸಂಹಿತಾ (ತೈ ಉ. ಭಾ)

2 'ಸೇನಾನೀನಾಮಹಂ ಸ್ಕಂದಃ' —ಗೀ. 10-24

'.. ಸ್ಕಂದೋ ಜಗತಃ ಸ್ಕಂದನಾತ್.... | —ವಿಭೂತಿಶಕ್ತ್ಯ (ಗೀ. ತಾ.)

೨ 3 ಸ್ಕಂದತಿ ಸೂರ್ಯದ್ವಾರಾ ಜಲಾದೀನ್ ಶೋಷಯತೀತಿ ಸ್ಕಂದಃ | 'ಸ್ಕಂದಿರ್ ಶೋಷಣೀ'

4 'ತಾಪಗ್ನೀ ಪಾಚಿಕಾ ಜೈವ ಶೋಷಣೀ ಚ ಪ್ರಕಾಶನೀ | ನೈವ ರಾಜನ್ ರವೇಃ ಶಕ್ತಿಃ
ಶಕ್ತಿರ್ನಾರಾಯಣಸ್ಯ ಸಾ —ಪಾದ್ಮ (ಐ. ಉ. ಭಾ 2-1-1-1)

೩ ಸೂರ್ಯನ ಮೂಲಕ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ಹೀರುತ್ತ ಶುಷ್ಕರನ್ನಾಗಿಸುವವನು.¹

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ 'ಆದಿತ್ಯ' ಎನಿಸುವ ಭಗವಂತನು ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಧೂಳೊಂಡು ನಮ್ಮ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ಹೀರುವುದರಿಂದ 'ಆದಿತ್ಯ' ಎನಿಸಿರುವನು² ಹೀಗೆ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ಹೀರುತ್ತ ಹೀರುತ್ತ ಕ್ರಮೇಣ ನಮ್ಮ ದೇಹವನ್ನು ಶುಷ್ಕವನ್ನಾಗಿಸುವನು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಮಹಾಭಾರತದ ಯುದ್ಧದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕೌರವಸೇನೆಯನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡುವುದರ ಮೂಲಕವೇ ಅಲ್ಲಿಯ ಸೈನಿಕರ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ಹೀರಿದ್ದನು. ಆಯುಷ್ಯನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಅವರ ಮನಸ್ಸು, ಓಜಸ್ಸು ಬಲಗಳನ್ನು ಕಸಿದುಕೊಂಡು ಭೀಷ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಶುಷ್ಕರನ್ನಾಗಿಸಿದ್ದನು³

೪ (ನೃಸಿಂಹಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ತಂಭದ ಮೂಲಕ) ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಹೊರ ಹಾಕಿರುವವನು.⁴

೫ ಅಸುರ ಮುಂತಾದ ದುಷ್ಟರನ್ನು ಶೋಷಿಸುವವನು.

೬ (ಭಕ್ತರಿಗೆ) ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನೀಡುವವನು.⁵

೩ 1 ಸ್ಕಂದತಿ ಸೂರ್ಯದ್ವಾರಾ ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ಆಯುಷಾಂ ಹರಣಾತ್ ಶೋಷಯತೀತಿ ಸ್ಕಂದಃ | 'ಸ್ಕಂದಿರ್ ಶೋಷಣೇ'

2 ಆದಾನಾದಾಯುಷಾಂ ಚೈವ ಸ ಆದಿತ್ಯ ಉದೀರಿತಃ |

-ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ. 2-1-2

3 ಯೋ ಭೀಷ್ಮಕರ್ಣಗುರುಶಲ್ಯಚಮೂಷ್ಯದಭ್ರರಾಜನ್ಯವರ್ಯ ರಥಮಂಡಲಮಂಡಿ-
ತಾಗು | ಅಗ್ರೀಚರೋ ಮನು ವಿಭೋ ರಥಯೂಥಸಾನಾಮಾಯುರ್ಮನಾಂಸಿ ಚ
ದೃಶಾ ಸಹ ಓಜ ಆಚ್ಛತ್ || -ಭಾಗ. 1-15-15

೪ 4 ನೃಸಿಂಹಾವತಾರೇ ಸ್ತಂಭದ್ವಾರಾ ಸ್ವಯಮಾತ್ಮಾನಂ ಸ್ಕಂದತಿ ನಿಷ್ಕಾಸಯತೀತಿ ಸ್ಕಂದಃ |

೫ 5 ಸ್ವಯಮಸುರಾದೀನ್ ಸ್ಕಂದಯತಿ-ಶೋಷಯತೀತಿ ಸ್ಕಂದಃ |

-ಪ. ಭ.

೬ 6 'ಸ್ಯ ಗತೌ' ಇತಿ ಧಾತೋಃ ಡಪ್ರತ್ಯಯೇ ಕೃತೇ ಸಂ ಜ್ಞಾನಂ ಕಂ ಸುಖಂ ಚ ಭಕ್ತಾನಾಂ
ದದಾತೀತಿ ಸ್ಕಂದಃ | -ವಾ. ರಾ

೭ ನಮೀಚಿನವಾದ ಸುಖವಸ್ತು ಅನಂಗ್ರಹಿಸುವವನು.¹

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪರಿಣಾಮಿಕಾರಣವಲ್ಲ]

ಪ್ರ - ಭೂಮಿಯಿಂದ ಮೊಳಕೆಯು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ದೊಡ್ಡ ಮರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಮರಕ್ಕೆ ಭೂಮಿಯು ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಇದರಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ನಾಭಿಯಿಂದ ಸರ್ವ ಲೋಕಾತ್ಮಕವಾದ ಪದ್ಧವು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಪಂಚವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದೆ. ಭೂಮಿಯ ಹೇಗೆ ವೃಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಪರಿಣಾಮಿ ಕಾರಣವೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಪರಿಣಾಮಿ ಕಾರಣವಾಯಿತಲ್ಲವೇ?

ಉ:- ಜೇಡರ ಹುಳುವು ತಾನು ತಿಂದ ಆಹಾರ ವಸ್ತುವನ್ನು ನೂಲಿನ ರೂಪದಿಂದ ತನ್ನ ದೇಹದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುವಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಿಂದ ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿ ರೂಪದಿಂದ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದರ ಪರಿಣಾಮರೂಪದಿಂದ ಈ ಪ್ರಪಂಚ ವನ್ನು ತನ್ನ ದೇಹದ ಹೊರಗೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಕರ್ತಾ ಹೊರತು ಪರಿಣಾಮಿಕಾರಣವು ಅಲ್ಲ.

೨೨೯ ಸ್ಕಂದಧರಃ

೦ ಪಣ್ಣುಖನನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು.²

ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳೂ ಅಶ್ರಿತರಾಗಿರುವರೆಂದು ಮಹಿದಾಸರೂಪಿ ಭಗವಂತನು ಸಂದೇಶ ಸಿರುವನು. ಸ್ಕಂದ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ತಾನು ಸ್ಕಂದನಲ್ಲಿ ಇದ್ದು, ಅವನು ಸೇನಾನಾಯಕಲ್ಲೆಲ್ಲ ವಿಶಿಷ್ಟ

೭ 1 ಸುಷ್ಕಂ ಸುಕಂ ಸುಕಮೇವ ಸ್ಕಂ ಉಪಪದಾಂತ್ಕಲೋಪಃ । ತತ್ ದದಾತೀತಿ ಸ್ಕಂದಃ । -ಶೇ. ಚಂ.

೦ 2 ಸ್ಕಂದಂ ಪಣ್ಣುಖಂ ಧಾರಯತೀತಿ ಸ್ಕಂದಧರಃ । -ವಾ. ರಾ.

* ತಾದೃಶಂ ಸುರಸೇನಾನ್ಯಮಪಿ ಧರತ ಇತಿ ಸ್ಕಂದಧರಃ । -ಪ. ಭ.

3 ಮಯಿ ದೇವಾಃ . . ಇತಿ ವಿದ್ಧಿ ವರಾಹನೇ ।

-ಐ. ಉ. ಭಾ. 1-6-1

ನೆನಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು¹

೨ ಇತರರಿಗೆ ಶೋಭನ ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುವ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು²

೩ ಶೋಭನ ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು³

೪ 'ಸ್ಕಂದ' ಎನಿಸುವ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು⁴

'ಸ್ವಧೃತ' ಎನಿಸಿರುವ⁵ ಭಗವಂತನು ತಾನೇ ತನ್ನನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು

೫ (ನೀರು ಮೊದಲಾದವನ್ನು) ಒಣಗಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಸ್ಕಂದ ಎನಿಸುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು⁶.

1 'ಸೇನಾನೀನಾಮಹಂ ಸ್ಕಂದಃ' -ಗೀ 10-24

೨ 2 ಸ್ಕಂ (ಶೋಭನಂ) ಸುಖಂ ಇತರೇಭ್ಯೋ ದದಾತೀತಿ ಸ್ಕಂದಾಃ ಬ್ರಹ್ಮಾದಯಃ ತಾನ್ ಧರತಿ ಬಿಭತೀತಿ ಸ್ಕಂದಧರಃ -ಶೇ. ಚ

೩ 3 ಸು ಶೋಭನಂ ಕಂ ಸುಖಂ ದದಾತೀತಿ ಮುಕ್ತಿಸುಖಪ್ರದಂ ಜ್ಞಾನಮ್ | ತತ್ ಧಾರಯತೀತಿ ಸ್ಕಂದಧರಃ |

೪ 4 ಸ್ಕಂದಂ ಜಗತಃ ಸ್ಕಂದನಾತ್ ಸ್ಕಂದನಾಮಕಂ ಸ್ವಂ ಧರತೀತಿ ಸ್ಕಂದಧರಃ |

5 'ಅಧೃತಃ ಸ್ವಧೃತಃ (843) ಸ್ವಾಸ್ಥಃ...' -ಐ. ಸ.

೫ 6 ಸ್ಕಂದತಿ ಶೋಷಯತೀತಿ ಸ್ಕಂದಃ ಸೂರ್ಯಃ | ತಂ ಧಾರಯತೀತಿ ಸ್ಕಂದಧರಃ |

೭ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು.¹

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ನಹಿ ದೃಷ್ಟಾಂತೇ ಸರ್ವಸಮ್ಮಂ]

ಪ್ರ:- ಯಾವ ಮರವು ಎಲೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತದೋ ಅದೇ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾವ ಮರವು ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತದೋ ಅದೇ ಫಲಧಾರಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಧರ್ಮಧಾರಕನೇ ಜ್ಞಾನಧಾರಕನು. ಜ್ಞಾನಧಾರಕನೇ ಮೋಕ್ಷರೂಪ ಫಲಧಾರಕನು ಎಂಬ ನಿಯಮದಿಂದ ಧರ್ಮಧಾರಕನಾದ ಪ್ರೀತಿಯೇ ಜ್ಞಾನಧಾರಕನು ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಧಾರಕನು ಆಗುವದು ಯುಕ್ತ. ಆದರೆ ಕೆಲವು ಮರಗಳು ಎಲೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತವೆ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಫಲಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತವೆ ಫಲವನ್ನು ಧರಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಅದರಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಕೆಲವರಿಗೆ ಧರ್ಮಜ್ಞಾನಧಾರಕನಾಗಿ ಮೋಕ್ಷ ರೂಪ ಫಲಧಾರಕನಾಗದೆ ಇರುತ್ತಾನೋ ಹೇಗೆ?

ಉ - 'ನಹಿ ದೃಷ್ಟಾಂತೇ ಸರ್ವಸಮ್ಮಂ' ಅಂದರೆ ದೃಷ್ಟಾಂತ ದಾಷ್ಟಾಂತಿಕಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವಸಮ್ಮಂವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದ ಕೆಲವು ಮರಗಳು ಎಲೆ ಪುಷ್ಪಗಳಿಗೆ ಧಾರಕವಾಗಿ ಫಲಧಾರಕವಾಗದೆ ಇರುವಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಧರ್ಮಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಯಾರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೋ ಅವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷಧಾರಕನಾಗದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವು ಯಾರಿಗೆ ಬಂದಿದೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವು ನಿಯಮಾನುಸಾರ ಆಗುತ್ತದೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಗಿದೆ.

೬ 1 ಸ್ಕಂದಂ ಧರ್ಮಪಥಂ ಧಾರಯತೀತಿ ಸ್ಕಂದಧರಃ ।

-ಶಾಂ. ಭಾ.

ಸ್ಕಂದತಿ ಶೋಷಯತಿ ನಾಶಯತ್ಯಧರ್ಮಮಿತಿ ಸ್ಕಂದೋ ಧರ್ಮಃ । ತಥಾಚ ಅಧರ್ಮಃ
ನಾಶಕಂ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗಂ ಧಾರಯತಿ ಸ್ಥಾಪಯತೀತಿ ಸ್ಕಂದಧರಃ । -ವಿವೃತಿ॥

*

*

*

‘ಸ್ಕಂದಧರಃ’ ಇತ್ಯಪಿ ಸಾರಃ ಶಾಂಕರಭಾಷ್ಯಸ್ಯ ವಿವೃತೌ ಸೂಚಿತಃ ।

೩೩೦ ಧುರ್ಮಃ

೦ ಎಲ್ಲದರ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವವನು¹

೨ (ಭಾರ ಹೊರುವವರಿಗೆ ಹೊರುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ) ಎಲ್ಲದರ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರುವವನು.²

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಭಾರವನ್ನೂ ಭಗವಂತನೇ ಹೊರುವವನು. ಜಡಭರತನು ತಾನು ಸೌವೀರರಾಜನ ಪಲ್ಲಕಿಯನ್ನು ಹೊತ್ತವನಲ್ಲ, ಪಲ್ಲಕಿಯ ಭಾರ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿರುವುದು ನಿಜವಾಗಿ ಪಲ್ಲಕಿಯನ್ನು ಹೊರುವವನು ಭಗವಂತನೇ—ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ.³

೩ ವೃಷಭ ಅಶ್ವಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾಯ ರೂಪದಿಂದ ಇದ್ದು ಭಾರವನ್ನು ಹೊರುವವನು.⁴

ಸಾರಾಯಣ ಹಾಗೂ ಅನಿರುದ್ಧ ರೂಪ ಭಗವಂತನು ಎತ್ತು ಮುಂತಾದ ಪಶುಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾಯ ಪಶುಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದು ಆ ಪಶುಗಳ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಸವಾರಿಮಾಡುತ್ತಿರುವವರ ಭಾರ

೦ 1 ಸರ್ವಸ್ಯ ಧುರಂ ವಹತೀತಿ ಧುರ್ಮಃ ।

೨ 2 ಧುರಂ ಭಾರಂ ವಹತೀತಿ ಧುರ್ಮಃ ।

3 'ತ್ವಯೋದಿತಂ ವ್ಯಕ್ತಮವಿಪ್ರಲಬ್ಧಂ ಭರ್ತುಃ ಸ ಮೇ ಸ್ಯಾದ್ ಯದಿ ವೀರ ಭಾರಃ...' -ಭಾಗ. 5-10-9

* 'ಭರಣಾದಿಕ್ಕೃದ್ಧಿರಿತಿ ಚಿಂತಯನ್ ಸೃಪಮಬ್ರವೀತ್'

-ಭಾಗ ತಾ. ನಿ. 5-10-9

* ಭಗವತಃ ಭಾರಸಾಹಕತ್ವಮಧಿಕ್ಕತ್ಯ ಅಧಿಕಃ ವಿಚಾರಃ (೩೩) ಭರ್ತಾ ಇತಿ ನಾಮ್ನಃ ನ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ, ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ ।

೩ 4 ವೃಷಭಾಶ್ವಾದಿಷು ವೃಷಭಾಶ್ವಾದಿರೂಪೇಣ ಸನ್ನಿಹಿತಃ ಸನ್ ಧುರಂ ಭಾರಂ ವಹತೀತಿ ಧುರ್ಮಃ ।

ವನ್ನು ಹೊರುತ್ತ ಅವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು¹

೪ (ವಾಯು ಶೇಷಾದಿಗಳಿಗೆ) ಭಾರವನ್ನು ತಲುಪಿಸುವವನು²

ಭಗವಂತನು ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ವಾಯುದೇವನೂ, ವಾಯುದೇವನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡು ಶೇಷದೇವನೂ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿರುವನು ಹೀಗೆ ವಾಯುದೇವ ಮುಂತಾದವರು ಭಾರವನ್ನು ಹೊರುವಂತೆ ನಿಯೋಜಿಸಿರುವವನು ಭಗವಂತನೇ

೫ (ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವವನು³

ಭಗವಂತನು ಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಅಪೂರ್ಣರಾದ ಉಳಿದೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸುವನು

೬ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅಗ್ರಗಾಮಿಯಾಗಿರುವವನು⁴

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ತಾಯಿ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ]

ಪ್ರ.- ಎರವೂತನು ಜಗದ್ವಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಸಮಯ ವಿಶೇಷದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಇಳಿಸುವುದು ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಇದು 'ಪ್ರಕ್ಷಾಲನಾದ್ಧಿ' ನ್ನಾಯ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಒಬ್ಬನು ಕೆಸರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಕೈ ತೊಳೆದು ಕೊಂಡನು. ಅವನ ಮೇಲೆ

1 ನಾರಾಯಣಾನಿರುದ್ಧೌ ತು ತಥಾನ್ಯಪಶುಷು ಸ್ಥಿತೌ | ವೃಷಭಾಶ್ವಾದಿರೂಪೇಣ ತೃಪ್ತಿ-
ದಾವಖಿಲಸ್ಯ ಚ | -ಐತರೇಯಸಂಹಿತಾ (ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-2-1-5)

೪ 2 ವಾಯುಶೇಷಾದೀನ್ ಪ್ರತಿ ಧುರಂ ಭಾರಂ ಯಾಪಯತಿ ಪ್ರಾಪಯತೀತಿ ಧುರ್ಯಃ |

೫ 3 ಧೂರ್ವತಿ ಪ್ರಲಯೇ ಸರ್ವಂ ಹಿ ನಸ್ತೀತಿ ಧೂಃಧುರ್ವಿ ಹಿಂಸಾಯಾಮ್¹ | . ಪೂರ್ಣ
ತ್ಯಾದ್ ಯ ಇತೀರ್ಯತೇ ಇತಿ ಶಬ್ದ ನಿರ್ಣಯ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 5-7-3) ನಿರೂಪಿತ-
ದಿಶಾ ಪೂರ್ಣತ್ಯಾದ್ ಯಃ | ಧೂಶ್ವಾಸೌ ಯಶ್ಚ ಧುರ್ಯಃ |

೬ 4 ಅಶೇಷದೇವಾನಾಂ ಧುರಂಧರ ಅಗ್ರಗಾಮೀತಿ ಧುರ್ಯಃ |

ಅಕ್ಷೇಪ ಏನೆಂದರೆ ಕೆಸರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದ್ದು ಏಕೆ? ಕೆಸರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಕೈ ತೊಳೆದು ಕೊಳ್ಳು ವದಕ್ಕಿಂತ ಕೆಸರನ್ನು ಮುಟ್ಟದೆ ಇರುವುದು ಉತ್ತಮವಲ್ಲವೇ? ಅದರಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಜಗದ್ವಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಕೊಳ್ಳದೆ ಇರುವದೇ ಬೇಸು ಅಲ್ಲವೇ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಏನು ಉತ್ತರ?

ಉ - ತಾಯಿಯು ತನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ಒಂದನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿ ಕೂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ ಆಗ ಆ ಮಗು ತಾಯಿ ಎಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ? ತಾಯಿಯು ಬೇಕು ಎಂದು ವಿರಹಕಾತುರವಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿರುವಾಗ ತಾಯಿಯು ಶೀಘ್ರ ಬಂದು ಅಪ್ಪಿ ಮುದ್ದು ಕೊಟ್ಟು ಸ್ನಾನಪಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುತ್ತಾಳೆ ಇದರಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಭಕ್ತರನ್ನು ಹೊತ್ತು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದವನು ಒಮ್ಮೆ ರಕ್ಷಿಸುವ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ ಆಗ ಆ ಭಕ್ತರು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದಾಗ ಪುನಃ ಅವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಅವನ ರೀತಿ.

೩೩೧ ವರದಃ

೧ ವರಗಳನ್ನು ನಿಡುವವನು¹

ಇತರ ದೇವತೆಗಳು ನೀಡುವ ವರಗಳು ನಿಷ್ಫಲಗಳಾಗುವುದೂ ಇದೆ. ದೇವತಾ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಚತುರ್ಮುಖನೂ ಐಹಿಕ ವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಅಸುರರಿಗೆ ನೀಡುವ ವರಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲ ವನ್ನು ಭಗವಂತನು ಸುಳ್ಳಾಗಿಸುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಭಗವಂತ ನೀಡಿದ ವರ ಯಾವುದೇ ಸಂದರ್ಭ ದಲ್ಲೂ ಯಾರಿಂದಲೂ ಸುಳ್ಳಾಗುವುದೆಂದಿಲ್ಲ ಭಗವಂತನು ನೀಡುವ ವರವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಫಲಿಸಿಯೇ ತೀರುವುದು⁴ ಅಲ್ಲದೆ ಭಗವಂತನಿಂದ ಮೊದಲೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದಾದೇ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ

೧ 1 ವರಾನ್ ದದಾತೀತಿ ವರದಃ ।

2 ಐಹಿಕಂ ತೃಸುರೇಷ್ವೇವ ಕೃಚಿತ್ಕಂಠಿ ಜನಾರ್ದನಃ ।

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 9-36

3 ನ ವಿಶ್ಲೋರ್ವಚನಂ ಕ್ವಾಪಿ ವ್ಯುಷಾ ಭವತಿ ಕಸ್ಯಚಿತ್ ।

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 9-39

4 ವರಾ ವಿಶ್ಲೋಃ ಶ್ರಿಯಶ್ಚ ಸ್ವಾಬ್ರಹ್ಮಣಶ್ಚ ಯಥಾಕೃಮಮ್ । ...ಸಂಪೂರ್ಣಫಲದಾ ಏವ ನಾತ್ರ ಕಾರ್ಯಾ ವಿಚಾರಣಾ ।

-ಸ್ಕಾಂದ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 6-17-37)

ವರದ ಮೂಲಕ ಸಿದ್ಧಿಸುವಂತಹದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಯಾರಾದ್ದಾದರೂ ವರ ಫಲಿಸುವುದೆಂದರೆ, ಅದು ಭಗವಂತನಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿತವಾದದ್ದೆಂದೇ ಅರ್ಥ. ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ವರವು ಫಲಿಸುವುದೆಂಬುದು ಭ್ರಮೆಯಷ್ಟೇ—ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಸಹಿತ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದೆ¹ ದೇವಾದಿಗಳು ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮ ಪುರ-ಷಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವರಗಳನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲರೇ ವಿನಹ ಮೋಕ್ಷಪುರುಷಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವರವನ್ನು ನೀಡಲಾರರು ಮುಚುಕೆ ಎಂದ ರಾಜನಿಗೆ ವರವನ್ನು ನೀಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳೇ ಇದನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವರು² ಆದರೆ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ತಾನು ಯಾವ ವರವನ್ನೂ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸುವನು.³

ಹೀಗೆ ಯಾವುದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿರರ್ಥಕವಾಗದಂತೆ, ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಲೇ ಪರಿಸುವಂತೆ ಹಾಗೂ ನಾಲ್ಕು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವರಗಳನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲವನು ಭಗವಂತ ನೊಬ್ಬನೇ ಹಾಗೆಯೇ, ಇತರರಿಗೆ ವರಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೂ ವರಪ್ರದನಾದವನು ಭಗವಂತನು⁴ ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಭಗವಂತನನ್ನು 'ವರದರ್ಪಣ'—ವರಗಳನ್ನು ನೀಡುವವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ

1 ಯತ್ತದ್ ಭಗವತಾ ಕ್ಲೃಪ್ತಂ ತದೇವ ನಿಯತಂ ಭವೇತ್ | ಅತೋಽನ್ಯೇಷಾಂ ವರಃ ಶಾಪೋ ಗುಣದೋಷಪ್ರಕರ್ತೃತಾ | ಸ್ವತಃ ಪ್ರಾಪ್ತಾದ್ ಭೇದಕೃತಿರ್ವಾಸಸಾರೂಪಿಣೋ ಯಥಾ | -ಪ್ರಕಾಶಸಹಿತ (ಭಾಗ. ತಾ- ನಿ 6 17-29)

* ಅನ್ಯೇಷಾಂ ವರಃ ಶಾಪಃ ಸುಖದುಃಖಕರ್ತೃತ್ವಂ ವಾ ಅತಃ ಭಗವತಾ ಕ್ಲೃಪ್ತತ್ವಾದೇವ ಯುಜ್ಯತೇ | ಅತ ಏನ ಹೇತೋರನ್ಯೇಷಾಂ ವರಃ ಶಾಪೋ ಗುಣದೋಷಪ್ರಕರ್ತೃತಾ ಇತ್ಯೇತತ್ ಸರ್ವಮಂತತೋ ಭಗವತ್ಸೈವ ಕ್ಲೃಪ್ತಮ್ | ಅತಶ್ಚ ಅನ್ಯೇಷಾಂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೇಣ ವರಃ ಶಾಪೋ ಗುಣದೋಷಪ್ರಕರ್ತೃತಾ ವಾ ಯಥಾ ವಾಸನಾಮಯಸ್ಯ ಸ್ವಾಪ್ನಾರ್ಥಸ್ಯ ಬಾಹ್ಯತ್ವಾದಿಭೇದಕೃತಿಶ್ಚ ಧಾ ಛ್ರಾಂತಿರೇವ | -ಬ. ಗೋ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ ೬.)

2 ವರಂ ವ್ಯಣೇಷ್ಯ ಭದ್ರಂ ತೇ ಯತೇ ಕೈವಲ್ಯಮದ್ಯ ನಃ |
ಏಕ ಏವೇಶ್ವರಸ್ತಸ್ಯ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುರವ್ಯಯಃ ||

-ಭಾಗ. 10-51-20

3 ಪ್ರಾಪ್ತಾದ್.....ವರಂ ವ್ಯಣೇಷ್ಯಾಭಿನುತಂ ಕಾಮಪೂರೋತ್ತಮ್ಯಹಂ ಸೃಣಾಮ್ |

-ಭಾಗ. 7-9-52

* ವರಾನ್ ವ್ಯಣೇಷ್ಯ ರಾಜರ್ಷೇ ಸರ್ವಾನ್ ಕಾಮಾನ್ ದದಾಮಿ ತೇ |

-ಭಾಗ. 10-51-44

4 ನಂದೇ ನಂದಂ . ಆದ್ಯಾದಿನರದೇಶವರಪ್ರದಮ್ |

-ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ.

ನಾದವನೇ—ಎಂದೇ ಸಂಬೋಧಿಸಿ, ನೀನು 'ಸರ್ವವರದ'—ಎಲ್ಲರಿಗೂ, ಎಲ್ಲ ವರಗಳನ್ನೂ ನೀಡುವವನು ಆದುದರಿಂದ ವಿವೇಕಿಗಳೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗಾಗಿ ನಿನ್ನ ಪಾದರೇಣುವನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವರು—ಎಂದು ನಿವೇದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ¹ ವಸುದೇವ ದೇವಕಿಯರೆದುರು ಬಗವಂತನು ತನ್ನನ್ನು 'ವರದರಾಟ್' ಎಂದೇ ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವನು² ಆದುದರಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ 'ವರದ' ಭಗವಂತನೇ

೨ (ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿಗಳ) ವರಗಳನ್ನು ಖಂಡಿಸುವವನು³

ಬಗವಂತನು ತಾನು ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿಗಳ ವರಪಾದಗಳನ್ನೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವಷ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯಶಾಲಿ—ಎಂಬುದನ್ನು ಸಾತ್ವಿಕರಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಐಹಿಕವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಅಸುರರಿಗೆ ನೀತಲಾದ ಚತುರ್ಮುಖನ ವರಗಳನ್ನು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವನು⁴ ರುದ್ರಾದಿ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಗಳನ್ನು ಅಯೋಗ್ಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಯತವಾಗಿ ಸುಳ್ಳಾಗಿಸಿದರೂ, ಯೋಗ್ಯರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏಕದೇಶೇನ ಸತ್ಯವನ್ನಾಗಿಸುವುದೂ ಇದೆ⁵ ತನ್ನ ಈ ನಿಯಮದ ಪಾಲನೆಗಾಗಿಯೂ ಅವನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಅವತರಿಸುತ್ತಿರುವುದು⁶

1 ತ್ವಂ ಸರ್ವವರದಃ ಪುಂಸಾಂ ವರೇಣ್ಯ ವರದರ್ಷಭ ।

ಅತಸ್ತೇ ಶ್ರೇಯಸೇ ಧೀರಾಃ ಪಾದರೇಣುವುಪಾಸತೇ ॥

-ಭಾಗ 8-17-36

2 ಪ್ರಾದುರಾಸಂ ವರದರಾಟ್ ಯುನಯೋಃ ಕಾಮದಿತ್ಸಯಾ ।

-ಭಾಗ 10-3-38

೨ 3 ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದೀನಾಂ ವರಾನ್ ದೃತಿ ಖಂಡಯತೀತಿ ವರದಃ । 'ದೋ ಅವಖಂಡನೇ' ।

4 'ಐಹಿಕಂ ತ್ವಸುರೇಷ್ಯೇವ ಕೃಚಿತ್ಕಂಠಿ ಜನಾರ್ದನಃ । ನಿಜಾಧಿಕೃತ್ಯ ವಿಜ್ಞಪ್ತೈಃ . .'

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 9-37

5 ಅಯೋಗ್ಯೇಷು ತು ರುದ್ರಾದಿವಾಕ್ಯಂ ತೌ ಕುರುತೋ ವೃಷಾ ॥

ಏಕದೇಶೇನ ಸತ್ಯಂ ತು ಯೋಗ್ಯೇಷ್ವಪಿ ಕದಾಚನ ।

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. 9-38

6 ಏತದರ್ಥೋಽವತಾರಸ್ತು ವಿಷ್ಣೋರ್ಭವತಿ ಸರ್ವದಾ ।

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 9-40

೩ (ಯೋಗ್ಯರಿಗೆ) ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುವವನು.¹

೪ (ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ) ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸುಖ ದೊರಕದಂತೆ ಖಂಡಿಸುವವನು.²

ಭಗವಂತನು ಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯ ಶ್ರೇಷ್ಠಸುಖ ದೊರಕುವಂತೆಯೂ, ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ದೊರಕದಂತೆಯೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವನು.

೫ ಬಲ ಮತ್ತು ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುವವನು.³

೬ ಶ್ರೇಷ್ಠಗಳಾದ ಹಲ್ಲುಗಳುಳ್ಳವನು.⁴

೭ ಸುಖಸ್ವರೂಪಗಳಾದ ಹಲ್ಲುಗಳಿಂಳ್ಳವನು.⁵

ಭಗವಂತನ ದಂತಗಳು ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕಗಳಾಗಿದ್ದು, ಅವನಂತೆಯೇ ಸುಖಸ್ವರೂಪಗಳೆನಿಸಿವೆ.

೮ ವೋಕ್ಷವನ್ನು ನೀಡುವವನು.⁶

೩ 1 ವಂ ನರಂ ಚ ತತ್ ರಂ ಸುಖಂ ನರಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಸುಖಮ್ | ತತ್ ದದಾತೀತಿ ನರದಃ |
'ಭುವಃ' ಇತಿ ವ್ಯಾಹೃತೇಃ 'ಭೂತಿವರಃ' ಇತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತ್ಯಃ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯೈಃ
ವಕಾರಸ್ಯ ವರಾರ್ಥಕತ್ವಂ ಸೂಚಿತಮ್ |

೪ 2 ನರಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಸುಖಂ ಅಯೋಗ್ಯೈಃ ಲಬ್ಧಂ ಯಥಾ ನ ಸ್ಯಾತ್ತಥಾ ದೃತಿ ಖಂಡಯತೀತಿ
ನರದಃ |

೫ 3 'ಸುವಃ ಸುಖಲರೂಪತ್ವಾತ್...' (ತೈ. ಉ. ಭಾ. 1-13) ಇತ್ಯತ್ರ ವಕಾರಸ್ಯ ಖಲಾ-
ರ್ಥಕತ್ವಂ ಸೂಚಿತಮ್ | ಏವಂ ಚ ವಂ ಬಲಂ ರಂ ಸುಖಂ ಚ ದದಾತೀತಿ ನರದಃ |

೬ 4 ನಾಃ ವರಾಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ ರದಾಃ ದಂತಾಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ನರದಃ |

೭ 5 ನಾಃ ಸುಖಾತ್ಮಕಾಃ ರದಾಃ ದಂತಾಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ನರದಃ | 'ಸ್ಯಃ' ಇತಿ ವ್ಯಾಹೃತೇಃ
'ಅನಂತಸುಖಃ' ಇತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇನ ವಕಾರಸ್ಯ ಸುಖಾರ್ಥಕತ್ವಂ ಸೂಚಿತಮ್ |

೮ 6 ನರದಃ ವೋಕ್ಷದಃ | -ಸ. ಸಂ.

೯ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುವ ಮತಗಳು ಉಳ್ಳವನು¹

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪರಿವೇಷಕರಷ್ಟೇ]

ಪ್ರ - ಬ್ರಹ್ಮ ಮತ್ತು ವಿದ್ವಾ ಎನ್ನು ಭಕ್ತರಿಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೋ ರುದ್ರದೇವರು ಆದ ಕ್ವಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಭಕ್ತರಿಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ. ಆರುಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿ ವರಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ ಆದುದರಿಂದ ಅವರ ಭಕ್ತರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಅಧಿಕವಾಗಿದೆ ಆದುದರಿಂದ ವರದ ಎಂಬ ಹೆಸರು ರುದ್ರದೇವರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಬಹು ಜನರಿಗೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಕೊಡುವವನನ್ನೇ ಅನ್ನದಾನಶೂರ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ಕೆಲವೇ ಜನರಿಗೆ ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡತಕ್ಕವರು ಬಹುಜನರು ಇದ್ದಾರೆ ಅವರಿಗೆ ಅನ್ನದಾನಶೂರ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ಅದರಂತೆ ಅಧಿಕ ಜನರಿಗೆ ವರಗಳನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕ ರುದ್ರ ದೇವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ವರದ ಎಂದು ಕರೆಯಬೇಕಲ್ಲವೆ?

ಉ - ರುದ್ರದೇವರು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಭಕ್ತರಿಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಮರ್ಥರು ಆದ್ದರಿಂದ ರುದ್ರ ದೇವರ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವು ರುದ್ರದೇವರಿಗೆ ವರದಾನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾಗ ಮಾತ್ರ ಅವರು ವರಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಲ್ಲರು ಒಂದೆ ದೊಡ್ಡ ಸಂತರ್ಪಣವು ನಡೆದಾಗ ನೂರಾರು ಜನರು ಪರಿವೇಷಕರುಗಳು ಇದ್ದಾರೆ ಅವರು ಅನ್ನವನ್ನು ಪರಿವೇಷಿಸಿದರೂ ಅವರನ್ನು ಅನ್ನದಾತಾ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಆ ಸಂತರ್ಪಣೆಯನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಯಾರು ನಡೆಸಿದರೋ ಅವರನ್ನೇ ಅನ್ನದಾತಾ ಎಂದು ಕರೆಯುವದು ಕಂಡಿದೆ. ಅದರಂತೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ವರಗಳನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವನನ್ನೇ ವರದ ಎಂದು ಕರೆಯುವದು ಯುಕ್ತ.

೪೪೨ ವಾಯುವಾಹನಃ

೧ ವಾಯುದೇವನೇ ವಾಹನವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು²

೯ 1 ಹಿಂಸಾರ್ಥದವತೇರಚಿ ಆನಾ ದೈತ್ಯಹಿಂಸಕಾ ರದಾ ಯಸ್ಯೇತಿ ಅವರದ ಇತ್ಯಪಿ ವದಂತಿ ।
-ಸ. ಸಂ.

* ಅಂತಿಮಾರ್ಥಃ 'ಅವರದಃ' ಇತಿ ಪದಚ್ಛೇದಮಂಗೀಕೃತ್ಯೋಕ್ತಃ ।

೧ 2 ವಾಯುಃ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಃ ವಾಹನಂ ಯಾನಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವಾಯುವಾಹನಃ ।

ಯಾರು ಜೀವಾತ್ಮರ ದೇಹವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಲು ನಾನೂ ತ್ಯಜಿಸಲಿ? ಯಾರು ಜೀವಾತ್ಮರ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಇರಲು ನಾನೂ ಇರಲಿ?—ಎಂದು ಚಿಂತಿಸಿದ ಭಗವಂತನು, ತನ್ನ ಅಗಮನ ಹಾಗೂ ನಿರ್ಗಮನಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜಕನನ್ನಾಗಿ ಶ್ರೀ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವನು¹ ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಜೀವಾತ್ಮರ ದೇಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನೇ ಮಾರ್ಗದಂತೆ ಇರುವುದರಿಂದ, ಭಗವಂತನನ್ನು 'ಪರಿಸರ ಪದ್ಧತಿ'—ಎಂದೇ ಕರೆಯುವುದಿದೆ²

ಪ್ರಾಣದೇವನು ತನ್ನ ಒಂದು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಭಗವಂತನನ್ನೂ, ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನೂ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಜೀವಾತ್ಮರ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದರಿಂದ ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುತ್ತಿರುವನು ರಾಮಾದತಾರ ತಾಳಿದ್ದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹನುಂತನು ತನ್ನ ಒಂದು ಹೆಗಲ ಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು, ಮತ್ತೊಂದು ಹೆಗಲಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಸುಗ್ರೀವ ನಲ್ಲಿಗೆ ಸಾಗುವಾಗ, ಮಂದಹಾಸ ಹೀರುವ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನು, ಈ ರೀತಿ ಹೊರುವುದು ತನ್ನ ಮೂಲರೂಪದಲ್ಲೂ ಇದೆ—ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿರುವನು³

ಹೀಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನನ್ನು ಮಧ್ಯಮನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಜೀವಾತ್ಮರ ದೇಹದಿಂದ ದೇಹಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಪ್ರಯಾತ್ನ 'ವಾಯುವಾಹನ' ಎಂದೆನಿಸಿರುವನು

* ರಶ್ಮಿರಾದುತ್ಕೃಮಣಿಕಾಲೇ ವಾಯುರ್ನಾಹನಂ ಯಶ್ಯೇತಿ |

-ಸ. ಸಂ

1 ಸ ಈಕ್ಷಾಂಚಕ್ರೇ | ಕಸ್ತನ್ ನೃಹಮುತ್ಕಾಂತ ಉತ್ಕಾಂತೋ ಭವಿಷ್ಯಾಮಿ |
ಕಸ್ತನ್ ನಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಸ್ತಾಮೀತಿ || ಸ ಪ್ರಾಣಮಸೃಜತ |

-ಷ. ಉ. 6-1-5

2 'ಉದರಮುಸಾಸತೇ ಯಾರ್ಹಿ ವರ್ತುನಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮದೃಶಃ ಪರಿಸರಪದ್ಧತಿಂ .'

-ಭಾಗ. 10-94-18

ಪರಿಸರಃ ಪ್ರಾಣಃ ಪದ್ಧತಿರ್ಮಾರ್ಗೋ ಯಸ್ಯ ಸ ಪರಿಸರಪದ್ಧತಿಃ |

-ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ.

* '... ತಸ್ಮಾದಾಹುಃ ಪ್ರಾಣಪದ್ಧತಿರಿತಿ'

-ಹಿರಣ್ಯನಾಭ ಶ್ರುತಿ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ.)

3 ಕೃತ್ವಾ ಚ ಸಂವಿದಮನೇನ ನುತೋಽಸ್ಯ ಚಾಂಸಂ ಪ್ರೀತ್ಯಾರೋಹ ಸ ಹಸನ್ ಸಹ ಲಕ್ಷಣೇನ |

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 6-1

೨ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಜೀವಾತ್ಮನ ಶರೀರವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು.¹

ಭಗವಂತನು ಮದ್ಯಪ್ರಾಣನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಜೀವಾತ್ಮನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶರೀರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತೆ, ಪ್ರೀ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನು ಭಗವಂತನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ—ಅವನ ಆದೇಶಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶರೀರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವವನು ಆದ್ದರಿಂದಲೂ ಭಗವಂತನು 'ಪರಿಸರಪದ್ಧತಿ' ಎನ್ನಿಸಿರುವವನು² ಜೀವಾತ್ಮನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಾವಾಸವನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ ಜೀವನಪ್ರದ ಎನ್ನಿಸುವ ಭಗವಂತನೇ, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಶರೀರದಿಂದ ಪ್ರಾಣಾವಾಸವನ್ನು ಹೊರಗೆ ಕಳುಹಿಸಿ ಮೃತ್ಯುಪ್ರದನೂ ಆಗುವನೆಂದು ತಿಳಿಸುವ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಪ್ರಾಣಾವಾಸಾದಿ ಪ್ರಬೇದಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ವಾಯುವಿನ ಆಗಮನ ನಿರ್ಗಮನಗಳು ಭಗವದದೀನಗಳೆಂದು ಸೂಚಿತಗಳಾಗಿವೆ.

೩ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವವನು³

ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನು ಹನುಮಂತ, ಭೀಮಸೇನ, ಹಾಗೂ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯ—ಹೀಗೆ ಮೂವರು ಅವತಾರ ತಾಳಿ ನಡೆಸಿದ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿರುವ ಒಳಿತ್ವಾ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ— ಭಗವಂತನ ಪ್ರೇರಣೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ವಾಯುವೇವನು ತನ್ನ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಹಿಮೆ

* ಹಸನ್ಮಿತ್ರನೇನ ತ್ವಂ ಮೂಲರೂಪೇಽಪಿ ಮಾಂ ಚ ಜೀವಂ ಚ ಸ್ಕಂಧೇ ಅರೋಹ್ಯ ಶರೀರಾಚ್ಛರೀರಾಂತರಂ ಗಚ್ಛಸಿ ಅತೋ ನೇದಮವ್ರೂರ್ವಮಿತಿ ಸೂಚಯತಿ ।

-ಭಾ. ಪು

೨ 1 ವಾಯುಂ ಜಿ ವಾತ್ಮನಾಂ ಶರೀರಾಣಿ ಪ್ರತಿ ವಾಹಯತೀತಿ ವಾಯುವಾಹನಃ ।

2 ಅತಃ ಶರೀರಸ್ಯ ಪದ್ಧತಿರಿತಿ ವಾ ।

-ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ.

ಪ್ರಾಣಃ ಸದಾ ಭಗವಂತಮನ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಪರಿಸರಸ್ಯ ವಾಯೋಃ ಪದ್ಧತಿರಿತಿ ವಾ ।

-ಬ ಗೋ (ಭಾಗ ತಾ ನಿ ಬಿ)

3 ಸ ಏವ ಜೀವನಕರೋ ಯದಾತ್ರಪಾನೇನ ಸಂಯುತಃ । ಪ್ರಾಣಂ ನಿಯಮಯತ್ಯಸ್ಮಿನ್ ಶರೀರೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ । ಶರೀರಾದ್ ಬಹಿರೇತೌ ತು ಯದಾ ನಿಃಸಾರಯತ್ಯಜಃ । ತದಾ ಮೃತ್ಯುಪ್ರದಶ್ಚಾಯಂ . -ಐ. ಉ. ಭಾ. 1-6-3

೩ 4 ವಾಯುಂ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಂ ವಾಹಯತಿ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ವಾಯುವಾಹನಃ ।

-ವಿ. ರಾ.

ಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿರುವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ¹ ಜಗತ್ತು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಾಯುದೇವನಲ್ಲಿ ಸಂಬಂಧವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ವಾಯುದೇವನು 'ಸೂತ್ರ' ಎನಿಸಿದರೆ, ಅಂತಹ ವಾಯುವಿಗೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವವನು ಭಗವಂತನೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿದೆ² ಅಮಿತ ಶಕ್ತಿಸಂಪನ್ನನಾದ ಕೇಶವನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿಯೇ ವಾಯುದೇವನು ನಿತ್ಯಸಂಚಾರಿ ಹಾಗೂ ಸರ್ವಪ್ರವೃತ್ತಿ ಉಳ್ಳವನೆಂದು ಪ್ರಮಾಣವೊಂದು ಬೋಧಿಸಿದೆ³

೪ (ದೇವಾದಿ ಸಾತ್ತ್ವಿಕರಲ್ಲಿ) ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನ ಮೂಲಕ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಡುವವನು.

ಶ್ರೀಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನ ತೃತೀಯಾವತಾರ ಶ್ರೀಮಧ್ವಾಜಾರ್ಯರು, ಕುವಾದಿಗಳಿಂದ ಅಡಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಂಶೋಧಿಸಿದ ಪ್ರಯತ್ನ ರುದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಗೊಡ್ಡಗಳಾದ ಭಗವದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವಂತಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಸುವ ಬಳಿತ್ಯಾ ಸೂಕ್ತದಿಂದ⁴, ದೇವತೆಗಳು ಶ್ರೀಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನ ಮೂಲಕವೇ ಭಗವದ್ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದೆಂದು ಸೂಚಿತವಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಭಗವಂತನ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೂ

1 'ಪ್ರ ಯತ್ಸಿತುಃ ಪರಮಾಂ ನೀಯತೇ ' -ಬ. ಸೂ.

* ಏತೇಷಾಂ ಪರಮೋ ವಿಷ್ಣುರ್ನೇತಾ ಸರ್ವೇಶ್ವರೇಶ್ವರಃ |

-ಐ ಉ. ಭಾ. (ಅಂತೇ)

2 ಸ್ಥೂತಂ ಜಗದಿದಂ ಯಸ್ಮಿನ್ ಸೂತ್ರಂ ವಾಯುರಸೌ ಸ್ಪೃತಃ | ತಂ ಚಾಪಿ ಯಮು-
ಯೇದ್ ಯಸ್ಮಾದಂತರ್ಯಾಮೀ ಹರಿಃ ಸ್ಪೃತಃ |

-ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಬೃ ಉ. ಭಾ. 5-7-2)

3 ವಾಯುರ್ಹಿ ನಿತ್ಯಸಂಚಾರೀ ಸದಾ ಸರ್ವಪ್ರವೃತ್ತಿಮಾನ್ | ಚೋದಿತಃ ಕೇಶನೇನೈವ
ತತ್ಸ್ಥಾನಾಮಿತಶಕ್ತಿನಾ | -ಐ. ಉ ಭಾ. 1-4-17

೪ 4 ವಾಯುರ್ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣೋ ವಾಹನಃ ಉಪದೇಶೇನ ದೇವಾದಿಷು ಪ್ರಾಪಕೋ ಯಸ್ಯ
ಸಃ ವಾಯುವಾಹನಃ | -ವಿ. ರಾ.

5 'ನಿರ್ಯಾದೀಂ ಬುಧ್ವಾನ್ಮಹಿಷಸ್ಯ ವರ್ತಸ ಈಶಾನಾಸಃ ಶವಸಾ ಕ್ರಂತ ಸೂರಯಃ |
ಯಾದೀಮನು ಪ್ರದಿವೋ ಮಧ್ವ ಆಧನೇ ಗುಹಾಸಂತಂ ಮಾತರಿಶ್ವಾ ಮಥಾಯತಿ'

-ಬ. ಸೂ.

ವಾಯುದೇವನ ಪ್ರಸಾದ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಎಂದು ಅಧರ್ವಣೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂವೇಶಿಸಿದೆ¹. ಹೀಗೆ ಭಗವದ್ವಿಷಯಕವಾದ ಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ, ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ, ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಣಕ್ಕೆ ತಲುಪುವವನು ಶ್ರೀಮುಖ್ಯಪಾಣನು.

೫ ಶ್ವಾಸವಾಯುವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಜೀವಾತ್ಮರನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವವನು².

೬ ಸಂಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವವನು³.

೭ ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಯಾರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವುದೋ ಅಂತವನು ಹಾಗೂ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪಕ⁴.

* 'ಆ ಸಮಂತಾತ್ ಪತಿತ್ವೇ ತು ಗೂಢಂ ಕಲಿಯುಗೇ ಹರಿಮ್ । ಅಸತ್ಯಮಪ್ರತಿಷ್ಠಂ ಚ ಜಗದೇತದನೀಶ್ವರಮ್ । ವದದ್ಭಿರ್ಗೂಹಿತಂ ಸಂತಂ ತೃತೀಯೋಽಸುರ್ಮಥಾಯತಿ । ಯೇನ ವಿಷ್ಣೋರ್ಹಿ ವರ್ಷಾಖ್ಯಾನ್ ಗುಣಾನಾಂಜ್ಞಾ ಸಿಷುಃ ಪರಾನ್ । ಈಶಾನಾಸಃ ಸೂರ-ಯಶ್ಚ ನಿಗೂಢಾನ್ ನಿರ್ಗುಣೋಕ್ತಿಭಿಃ' -ಐ. ಉ. ಭಾ. (ಅಂತೇ)

1 'ಜ್ಞಾನಪ್ರಸಾದೇನ ವಿಶುದ್ಧಸತ್ತ್ವಸ್ತತಸ್ತು ತಂ ಹತ್ಯತೇ ನಿಷ್ಕಳಂ ಧ್ಯಾಯಮಾನಃ'

-ಆ. ಉ. 3-1-8

* 'ನಾನ್ಯೈರ್ದೇವೈರ್ಹರಿಂ ಹತ್ಯೇಜ್ಞಾನರೂಪೇಣ ವಾಯುನಾ । ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಪರಮ-ಜ್ಞಾನರೂಪೇಣ ಹರಿಣಾ ತಥಾ । ಪ್ರಸನ್ನೇನೈವ ತಂ ಹತ್ಯೇತ್'

-ಆ ಉ. ಭಾ.

೫ 2 ವಾಯುಂ ಶ್ವಾಸವಾಯುಂ ವಹಂತೀತಿ ವಾಯುವಾಹಾ ಜೀವಾತ್ಮಾನ್ ನಯತಿ ಪ್ರೇರಯಂತೀತಿ ವಾಯುವಾಹನಃ । -ವಾ. ರಾ.

೬ 3 ವಯತೇ ಸಂಸಾರೇ ಬಧ್ನಂತೀತಿ ವಾಯುಃ 'ವಯ ಬಂಧನೇ' । ವಾಹಯತಿ ಮೋಕ್ಷಂ ಪ್ರಾಪಯಂತೀತಿ ವಾಹನಃ ।

೭ 4 ನೈತಿ ಸರ್ವಮಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರಲಯೇ ಇತಿ ವಾಯುಃ, ಮೋಕ್ಷಂ ವಾಹಯಂತೀತಿ ವಾಹನಃ ।

೮ (ಎಲ್ಲೆಡೆ) ಇರುವವನಾಗಿ, (ಸರ್ವರಿಗೂ) ಜೀವನಪ್ರದನಂ ಹಾಗೂ ಸರ್ವ ನಿರ್ವಾಹಕನು¹

[ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚಿನೆಯ 'ವಾಯುವಾಹನಃ' ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.]

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಇತರ ಋಜುಗಳಿಗಿಂತ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ:]

ಪ್ರ - ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ವಾಯುದೇವರ ನಿರೇಷಾನ್ಯಗ್ರಹವು ಬೇಕು ಎಂದು 'ಜ್ಞಾನವ್ವ ಸಾದೇನ ವಿಶುದ್ಧ ಸತ್ಯಃ' ಈ ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು, ವಾಯುದೇವರು ಇಬ್ಬರೂ ಸಮಾನರು, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಪದಸ್ವರಾಧಾರಿಂದ ವಾಯುದೇವರಿಗಿಂತ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ದೊಡ್ಡವರೂ ಹೌದು. ಇನ್ನು ಬರುವ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವರು ಬ್ರಹ್ಮಪದಸ್ಥರಾಗುತ್ತಾರೆ ಆಗ ಇದೇ ವಾಯುದೇವರ ವಿಶೇಷಾನ್ಯಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಇದ ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗಲೂ ವಾಯು ದೇವರ ವಿಶೇಷಾನ್ಯಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು ಏಕೆ? ವಾಯುದೇವರಿಗೆ ಸಮಾನರಾದ ಇತರ ಋಜುಗಳ ವಿಶೇಷಾನ್ಯಗ್ರಹವು ಕೂಡಾ ಬೇಕೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಏಕೆ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ?

ಉ - 'ವಿದ್ಯಾತ್ಪತಿಃ ಮಾನವಃ ಸ ಏನಾಸ್ ಬ್ರಹ್ಮ ಗಮಯತಿ' ಈ ಛಾಂದೋಗ್ಯ ಶ್ರುತಿಯು ಜ್ಞಾನಿ ಯನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಹತ್ತಿರ ಕಳುಹಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಉಳ್ಳವರು ವಾಯುದೇವರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇತರ ಋಜುಗಳಿಗೆ ಆ ಅಧಿಕಾರವು ಇಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದ ವಾಯುದೇವರ ವಿಶೇಷಾನ್ಯ ಗ್ರಹವು ಬೇಕು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದು ರಾಸ್ತ್ರದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ಋಜುಗಳಿಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಾಯುದೇವರು ಭಗವಂತನ ವಿಶೇಷ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ವಿಶೇಷಾನ್ಯಗ್ರಹ ಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದಾರೆ ಯಾರು ದೇವರ ವಿಶೇಷಾನ್ಯಗ್ರಹ ಪಾತ್ರರೋ ಅವರಲ್ಲಿ ನಾವು ವಿಶೇಷ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅತ್ಯರ್ಥಪ್ರಸಾದವು ಆಗುತ್ತದೆ ವಾಯುದೇವರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಭಕ್ತಿ ಮಾಡಿದರೆ ವಾಯುದೇವರ ವಿಶೇಷಾನ್ಯಗ್ರಹವು ಆಗದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ವಾಯುದೇವರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೂ ವಾಯುದೇವರ ವಿಶೇಷಾನ್ಯಗ್ರಹವು ಬೇಕೆಂದರೂ ಒಂದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

೮ 1 ನಾನ್ ಸರ್ವತ್ರ ಗಚ್ಛನ್ ಸರ್ವಸ್ಯ ಆಯುಃ ಪ್ರದ ಇತಿ ವಾಯುಃ | ಸರ್ವನಿರ್ವಾಹಕಃ ತ್ವಾಚ್ಚ ವಾಹನಃ |

೩೩೩ ನಾಸುದೇವಃ

೧ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವವನು, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಉತಾದಿಸಿರುವವನು ಹಾಗೂ ಕ್ರೀಡಿಸುವವನು.¹

೨ ಎಲ್ಲೆಡೆ ವಾಸಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು ಅಥವಾ ಎಲ್ಲೆಡೆ ವಾಸಕ್ಕೆ ಅಧಿಕರಣವಾಗಿರುವವನು ಹಾಗೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವನು²

೩ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನು ಅಥವಾ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಅವಿದ್ಯೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಒಪರಿಸಿರುವವನು ಹಾಗೂ ಕ್ರೀಡಿಸುವವನು³

೪ ಬಲಸ್ವರೂಪಿ, ಪ್ರಾಣರೂಪಿ, ಹಾಗೂ ದಾಸಮಾಡುವವನು, ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇರುವವನು⁴
ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ವೇದಗಳು ಭಗವಂತನನ್ನು ವಾಸುದೇವ ಎಂದು ಕರೆದಿವೆ

೧ 1 ನಾತಿ ಜಾನಾತೀತಿ ನಾಃ | ನಾತೇರ್ವಿಚ್ | ಸೂತೇ ಉತ್ಪಾದಯತೀತಿ ಸುಃ |
ಸೂತೇರ್ಡುಃ | ದೀವ್ಯತಿ ಕ್ರೀಡತೇ ಇತಿ ದೇವಃ ದೀವ್ಯತೇರಚ್ | ನಾಶ್ಚಾಸೌ ಸುಶ್ಚಾಸೌ
ದೇವಶ್ಚ ನಾಸುದೇವಃ | -ಕ ನಿ ಟೀಕಾಧಾರೇಣ |

೨ 2 ಸರ್ವತ್ರ ವಸತೀತಿ ಸರ್ವಮತ್ರ ವಸತೀತಿ ನಾ ನಾಸುಃ | ವಸ ನಿವಾಸೇ ಇತ್ಯಸ್ಮಾದುಣ್ |
ದೀವ್ಯತಿ ದ್ವ್ಯೇತತ ಇತಿ ದೇವಃ | ನಾಸುಶ್ಚಾಸೌ ದೇವಶ್ಚೇತಿ ನಾಸುದೇವಃ |
-ಕ ನಿ ಟೀಕಾಧಾರೇಣ

೩ 3 ವಸ್ತೇ ಸರ್ವಂ ವ್ಯಾಪ್ನೋತೀತಿ, ಅವಿದ್ಯಾದಿನಾ ಸರ್ವಂ ಅವೃಣೋತೀತಿ ನಾ ನಾಸುಃ |
'ವಸ ಆಚ್ಛಾದನೇ' ಇತ್ಯಸ್ಮಾದುಣ್ | ದೀವ್ಯತಿ ಕ್ರೀಡತ ಇತಿ ದೇವಃ | ನಾಸುಶ್ಚಾಸೌ
ದೇವಶ್ಚ ನಾಸುದೇವಃ | -ಕ ನಿ. ಟೀಕಾಧಾರೇಣ

೪ 4 ಬಲಾದ್ಯಃ | ಅಸುತ್ಪಾತ್ ಪ್ರಾಣರೂಪತ್ವಾದಸುಃ | ದಾತೃತಃ ದಾತೃತ್ವಾದ್ಧ ದಾತೇರೇ-
ಕಾರಃ 'ಕೃನ್ನೇಜಂತಃ' ಇತ್ಯವ್ಯಯಮ್ | ಸರ್ವತ್ರ ವರ್ತತ ಇತಿ ವಃ | 'ವೃತು ವರ್ತನೇ'
ಆತೋ ಡಃ | ವಶ್ಚಾಸಾವಸುಶ್ಚಾಸೌ ದೇ ಚಾಸೌ ವಶ್ಚೇತಿ ನಾಸುದೇವಃ |

-ಕ. ನಿ. ಟೀಕಾಧಾರೇಣ

ಎಂದು ಸೌಕರಾಯಣ ಶ್ರುತಿ¹ಯು ತಿಳಿಸಿದೆ. ಸೂರ್ಯನು ತನ್ನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವಂತೆ ನಾನೂ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವೆನು ಸರ್ವಭೂತಗಳೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿವೆ ನಾನು ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ವಾಸಿಸಿರುವೆನು—ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ವಾಸುದೇವ ಎಂದೆನಿಸಿರುವೆನೆಂದು ಭಗವಂತನು ತಿಳಿಸಿರುವನು² ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ, ಎಲ್ಲ ಭೂತಗಳೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲೆಡೆ,—ಎಲ್ಲ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಭಗವಂತನಿರುವುದರಿಂದ ಅವನು ವಾಸುದೇವ ಎಂದೆನಿಸುವನೆಂದು ವಿಷ್ಣು ಪುರಾಣವು ತಿಳಿಸಿದೆ³.

೫ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇರುವ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ವಾಸು ಎನಿಸುವ ತನ್ನಿಂದಲೇ ಕ್ರೀಡಿಸುವವನು⁴.

ಸ್ವರತನಾದ ಭಗವಂತನು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮೊದಲಾದವರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಇರುವ ತನ್ನರೂಪದಿಂದಲೇ ಕ್ರೀಡಿಸುವನು

೬ ವಸುಪ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಅಗ್ನಿಯೇ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು⁵

- 1 ನಾನಾತ್ಮೋದೇವನಾದ್ವಾಸುದೇವೋ ವಾಸಾದ್ ದ್ಯುತೇಶ್ವರನಾತ್ಮೀಡಯಾ ನಾ |
ಬಲಾದಸುತ್ವಾದ್ವಾತ್ಮತೋ ವರ್ತನಾಚ್ಚ ತಂ ವಾಸುದೇವಂ ಪ್ರವದಂತಿ ವೇದಾಃ

ಸೌಕರಾಯಣ ಶ್ರುತಿ (ಕ ೧)

- 2 ಛಾದಯಾಮಿ ಜಗತ್ ಸರ್ವಂ ಭೂತ್ವಾ ಸೂರ್ಯ ಇವಾಂಶುಭಿಃ | ಸರ್ವಭೂತಾಧಿ-
ನಾಸತ್ವ ವಾಸುದೇವಸ್ತತೋ ಹ್ಯಹಮ್ | -ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮ (ಗೀ. ಭಾ 10-37)

- 3 ಸರ್ವತ್ರಾಸೌ ಸಮಸ್ತಂ ಚ ವಸತ್ಯತ್ರೇತಿ ವೈ ಯತಃ | ತತಃ ಸ ವಾಸುದೇವೇತಿ ವಿದ್ವದ್ಭಿಃ
ಪರಿಪಠ್ಯತೇ || -ವಿ. ಪು. 1-2-12

- * ಸರ್ವಾಣಿ ಚ ಭೂತಾನಿ ವಸಂತಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿ | ಭೂತೇಷು ಚ ಸ ಸರ್ವಾತ್ಮಾ ವಾಸು-
ದೇವಸ್ತತಃ ಸ್ತುತಃ | -ವಿ. ಪು. 6-5-80

- ೫ 4 ವಸತಿ ಸರ್ವತ್ರೇತಿ ವಾಸುಃ | 'ವಾಸುರ್ನರಾಯಣಪುನರ್ವಸುವಿಶ್ವರೂಪಾಃ' ಇತಿ ತ್ರಿ-
ಕಾಂಡಶೇಷಃ | ಏವಂ ಚ ವಾಸುನಾಮಕೇನ ಸ್ವೇನ್ಯೇನ ದೀವ್ಯತಿ ಕ್ರಿಡತ ಇತಿ ವಾಸುದೇವಃ |

- ೬ 5 ವಸೂನಾಂ ದೇವಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಅಗ್ನಿಃ ವಸುದೇವಃ | ತಪ್ಸುತೀಕತ್ವಾತ್ ಭಗವಾನ್
ವಾಸುದೇವಃ |

೭ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅಚ್ಚಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನು ಹಾಗೂ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುವವನು¹

೮ (ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲಿ) ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವವನು ಅಥವಾ (ಅಯೋಗ್ಯರಲ್ಲಿ) ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡಿಸುವವನು.²

*

*

*

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾವತಾರವಲ್ಲದೆ, ವೇದಾನುಸಾರಿ ತಂತ್ರಸಾಂಖ್ಯವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಕಪಿಲನಾಮಕ ಭಗವಂತನೂ, ಧೃವನಿಗೆ ಧೃವಪದವಿ ಹಾಗೂ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ ಭಗವಂತನೂ 'ವಾಸುದೇವ' ಎನಿಸಿರುವನು.³

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ನೀರು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಗಳಂತೆ]

ಪ್ರ - ವಾಸುದೇವನು ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತನು. ಜೀವನು ವಾಸುದೇವನು ಇರುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಎರಡು ದ್ರವ್ಯಗಳು ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಹೀಗೆ ಇರುವಾಗ ಜೀವ ಮತ್ತು ವಾಸುದೇವರಿಬ್ಬರು ಒಂದೇ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಇರುತ್ತಾರೆ? ಅದ್ವೈತಮತದ ಪ್ರಕಾರ ಜೀವ ಬ್ರಹ್ಮರುಗಳು ಒಂದೇ ಆದುದರಿಂದ ಆ ಮತದಲ್ಲಿ ಈ ಅನುಪಪತ್ತಿಯು ಇಲ್ಲ ದ್ವೈತಿಗಳು ಈ ಅನುಪಪತ್ತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾರೆ?

೭ 1 ವಾಸಯತಿ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪಂ ಸಂಸಾರ ಇತಿ ವಾಸುಃ | ದೇನಯತಿ ದ್ಯೋತಯತಿ ಮೋಕ್ಷೇ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪಮಿತಿ ದೇವಃ |

೮ 2 ಯೋಗ್ಯೇಷು ವಂ ಜ್ಞಾನಂ ಅಸ್ಯತಿ ಸ್ಥಾಪಯತೀತಿ ವಾ ಅಯೋಗ್ಯೇಷು ವಂ ಜ್ಞಾನಂ ಅಸ್ಯತಿ ನಿರಸ್ಯತೀತಿ ವಾ ವಾಸುಃ | ದೀವ್ಯತಿ ಕ್ರೀಡತೇ ಇತಿ ದೇವಃ |

3 ಕಪಿಲೋ ವಾಸುದೇವಾಖ್ಯಾಸ್ತಂತ್ರಸಾಂಖ್ಯಂ ಜಗಾದ ಹ |

-ಪಾದ್ಯ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 1-3-10)

'ಅನತಾರೋ ಮಹಾವಿಷ್ಣೋರ್ವಾಸುದೇವ ಇತೀರಿತಃ | ಯೋ ಧೃವಾಯ ನಿಜಂ ಪ್ರಾದಾತ್ ಸ್ಥಾನಮನ್ಯಾನಧಿಷ್ಠಿತಮ್'

-ಪ್ರಕಾಶಸಂಹಿತಾ (ಭಾಗ ತಾ. ನಿ. 2-7-8)

ಉ - ನೀರಿನ ಒಳಗೆ ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶವು ಇರುತ್ತದೆ ನೀರು ಸೂರ್ಯಪ್ರಕಾಶಗಳೆಂಬ ಎರಡು ದ್ರವ್ಯಗಳು ಏಕತ್ರ ಇರುವಂತೆ ಜೀವ ಬ್ರಹ್ಮರು ಭಿನ್ನರಾದರೂ ಏಕತ್ರ ಇರಬಹುದು ಜೀವ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮ ಒಂದೇ ಎಂದು ಹೇಳುವವರು, ಜೀವನು ಒಂದು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ತೂತುಗಳು ಬೀಳಬೇಕಾಗುತ್ತವೆಂದು ಬರುವ ಆಪತ್ತಿಗೆ ಏನು ಉತ್ತರ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ? ಏನೂ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಲಾರರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದ್ವೈತಮತದಲ್ಲಿ ಅನಂತ ದೋಷಗಳೇ ಇರುವದರಿಂದ ಅದ್ವೈತಮತವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಬಾರದು.

೪೪೪ ಬೃಹದ್ಭಾಸುಃ

೦ ಮಹತ್ತ್ರಪೂರ್ಣವಾದ ತೇಜಸ್ಸು ಉಳ್ಳವನು.¹

೨ ಮಹತ್ತ್ರಪೂರ್ಣವಾದ ಜ್ಞಾನ ಉಳ್ಳವನು.²

ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನಾಮಕ ಭಗವಂತನನ್ನು 'ಚಿತ್ರಭಾನೋ'—ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸುತ್ತ, ಅವನ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿರುವ ಹಾಗೂ ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಮಹತ್ವವನ್ನು 'ಚಿತ್ರ' ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣದಿಂದ ಸಲಾಗಿದೆ. ಭಗವಂತನ ಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ತೇಜಸ್ಸು ಅದ್ವೈತವಾದದ್ದು ಅವನ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತೇಜಸ್ಸು, ಅವನಿಗಿಂತ ಅತ್ಯಂತಾಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದು ಅವನಂತೆಯೇ ಸರ್ವಜೀವಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ನಿಯಾಮಕವಾಗಿ ರತವಾಗಿರುವುದು. ಜಡವಲ್ಲದ ಸುಖರೂಪದಲ್ಲಿರುವಂತಹದ್ದು, ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸುಖರೂಪವಾದದ್ದು ದರ್ಶನೀಯವಾದದ್ದು ಅದವಾ ಪೂಜನೀಯವಾದದ್ದು ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸುವಂತಹದ್ದು. ಇವಿಷ್ಟು ಭಗವಂತನ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಮಹತ್ವವನ್ನು 'ಚಿತ್ರ' ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣದಿಂದ ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ—ಎಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರುವರು.⁴

೦ 1 ಬೃಹಂತಃ ಮಹಾಂತಿ ಭಾನವಃ ತೇಜಾಂಸಿ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಬೃಹದ್ಭಾಸುಃ ।

* ಬೃಹದ್ಭಾಸುಃ ಮಹಾಕಾಂತಿನಾನ್ । -ನಾ. ರಾ.

೨ 2 ಬೃಹಂತಃ ಮಹಾಂತಃ ಭಾನವಃ ರತ್ನಯಃ ಜ್ಞಾನಮಿತಿ ಯಾವತ್, ಯಸ್ಯ ಸಃ ಬೃಹದ್ಭಾಸುಃ ।

3 'ಇಂದ್ರಾಯಾಹಿ ಚಿತ್ರಭಾನೋ.....' -ಯು. ನೇ. 3-4

4 ಚಿತ್ರಂ ಭದ್ರಂ ರತಂ ಚಿತಾ ಚಿದ್ರತೇಶ್ವಾಯನೀಯತ್ವಾದನನಾನ್ ವಾ ಚಿತೋಽಭಿದಾ । ತಾದೃಶಾ ರತ್ನಯೋ ಜ್ಞಾನಮಸ್ಯೇತಿ ಭಗವಾನ್ ಹರಃ ॥ ಚಿತ್ರಭಾನುರಿತಿ ಪ್ರೋಕ್ತ-
ಸ್ತೇಜೋ ನಾ ತಾದೃಶಂ ಪ್ರಭೋಃ । -ಯು. ಭಾ.

ಭಗವಂತನ ತೇಜಸ್ಸು ಎಲ್ಲೆಡೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವುದಾದರೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲದವರಿಗೆ ಅದು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದಲೇ—ಭಗವಂತನೆಂಬ ಸೂರ್ಯ ಎಲ್ಲಿರುವನು? ಅವನ ಕಿರಣಗಳು ಯಾವ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿವೆ? ಅದನ್ನು ಯಾರು ತಾನೇ ಕಂಡಿರುವರು?—ಎಂಬುದಾಗಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲದವರಿಗೆ ಭಗವಂತನ ತೇಜಸ್ಸು ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ—ಎಂದು ಋಷಿಗಳು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ಋಗ್ವೇದವು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತ¹, ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಆ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾದ ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುವುದು

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನ ತೇಜಸ್ಸಲ್ಲಿ ಆನೇಕ ವಿಧದ ಮಹತ್ತ್ವವಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿನಾಮಕ ಭಗವಂತನನ್ನು 'ಬೃಹದ್ವಾಸು' ಎಂದೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ.²

ಚಿತ್ರಂ ಭದ್ರಮಿತ್ಯೇಕೋಽರ್ಥಃ, ಚಿತ್ರಮಾಲೇಖ್ಯಮದ್ಭುತಮಿತ್ಯಭಿಧಾನಾತ್ । ಚಿತೌ ಸರ್ವಜೀವಚೈತನ್ಯೇ ನಿಯಾಮಕತಯಾ ರತಮಿತ್ಯಪರಃ । ಚಿಚ್ಛಬ್ಜೋಪವದಾದ್ರನು-ತೇರ್ಡಃ । ಚಿದ್ರತೇಃ ಅಜಡಸುಖಾತ್ಕತತ್ವಾದಿತ್ಯನ್ಯಃ । ಚಿಚ್ಛ ಸಾ ರತಿಶ್ಚೇತಿ ಚಿತ್ರಂ ಪದಸಂಜ್ಞಾನಾಶ್ರಯಾಣಾತ್ ಜಸ್ವಾಭಾವಃ । ಚಾಯನೀಯತ್ಯಾತ್ ದರ್ಶನೀಯತ್ಯಾತ್ ವೂಜನೀಯತ್ಯಾದ್ಯೇತ್ಯರ್ಥಾಂತರಮ್ । ಚಾಯ್ಯ ವೂಜಾನಿಶಾಮನಯೋರಿತ್ಯಸ್ಮಾತ್ ಕರ್ಮಣೇತ್ರಪ್ರತ್ಯಯೋ ಡಿಚ್ಛ । ಚಿತಶ್ಚೈತನ್ಯಸ್ವರೂಪಸ್ಯೈವಾದನಾದನುಭವಾದ್ವಾ ಚಿತ್ರಂ ರಾತೇರದನಾರ್ಧತ್ವಮನೇಕಾರ್ಧತ್ವದ್ಧಾತೂನಾಮ್ । ಭಾನುಶಬ್ದಾರ್ಥಂ ರಶ್ಮಯ ಇತ್ಯನಾದ ಜ್ಞಾನಮಿತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಮ್ । ನನು ಚಿತೌ ರತತ್ವಾದೀನಾಂ ಭಗವದ್-ಮಾರ್ಗಾಣಾಂ ಕಥಂ ಜ್ಞಾನತೇಜೋಧರ್ಮತ್ವಮಿತ್ಯತ ಉಕ್ತಂ ಅಭಿದೇತಿ, ಜ್ಞಾನತೇಜಸೋಃ ಪರಮೇಶ್ವರೇಣಾಭಿದಾಕಾರಣೇನ ಉಕ್ತಂ ಯುಕ್ತಮಿತ್ಯರ್ಥಃ ।

1 ಕ್ವೇದಾನೀಂ ಸೂರ್ಯಃ ಕಶ್ಚಿಕೇತ ಕತಮಾಂ ದಾಂ ರಶ್ಮಿರಸ್ಯಾತತಾನ ।

-ಋ. ವೇ. 35-7

‘ಪಶ್ಯನ್ ರವೇ ರಶ್ಮಿಗಣಾನಪೀಹ ಸರ್ವನ್ಯಾಪ್ತಾನಪಿ ವಿಷ್ಣೋರ್ನ ರಶ್ಮೀನ್ । ಲೋಕಃ ಪಶ್ಯೇದಿತಿ ಕುತ್ರಾಂತತಾನೇತ್ಯಾಪ್ತಿಸ್ತೇ ನೃಕ್ತಿನುಸೇಕ್ಷ್ಯ ರಶ್ಮೀಃ’ -ಋ. ವೇ. ಭಾ.

2 ಉಕ್ತೈರಗ್ನಿಬೃಹದ್ವಾನುಃ । -ಋ. ವೇ. 27-12

ಅಸ್ತಿದೀಯಾನಿ ಚೋಕ್ತಾನಿ ಬೃಹತ್ತೇಜಾಃ ಶೃಣೋತ್ಪಥ ।

-ಋ. ವೇ. 36-14

* ಪಾಹಿ ನೋ ಅಗ್ನೇ. ....ಬೃಹದ್ವಾನೋ ಯವಿಷ್ಯ.

-ಋ. ವೇ. 36-15

೩ (ಮಂ:ಕ್ತಾತ್ಮರಿಗೆ) ಮಹತ್ವಾದ ತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು¹

ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿರುವ ಜೀವಾತ್ಮರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾ ತೇಜಸ್ವಿಯನ್ನಾಗಿ ಭಗವಂತನು ಮಾರ್ಪಡಿಸುವನು²

೪ ತೇಜಸ್ಸಿಂದ ಸಮೃದ್ಧನಾಗಿರುವವನು. ಮತ್ತು (ಸೂರ್ಯಾದಿ ಪ್ರಕಾಶಕ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ) ಕಿರಣಗಳನ್ನೂ ಪ್ರೇರಿಸುವವನು.³

ಭಗವಂತನು ಸಮೃದ್ಧ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಬೃಹತ್' ಎನಿಸಿ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಇರುವನು⁴ ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಪ್ರಕಾಶಕ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನೂ ಪ್ರೇರಿಸುವವನು ಭಗವಂತನೇ

೫ ಗುಣಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು (ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ) ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವನು⁵

ಗುಣಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಭಗವಂತನು 'ಬೃಹತ್' ಎಂದು ಕಾರಕೋಪನಿಷತ್ತಲ್ಲಿ

* ಭಗವತಃ ತೇಜಸಃ ಮಹತ್ತ್ವಮಧಿಕೃತ್, ಅಧಿಕಃ ವಿಚಾರಃ 'ಮಹಾದ್ಭುತಿಃ' (೧೪೦) ಇತಿ ನಾಮ್ನಃ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ, ಜ್ಞಾನಸ್ಯ ಮಹತ್ತ್ವಮಧಿಕೃತ್, ಚ ಅಧಿಕಃ ವಿಚಾರಃ ಮಹಾದ್ಭುತಿಃ (೧೭೭) ಇತಿ ನಾಮ್ನಃ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ |

೩ 1 ಮುಕ್ತಾತ್ಮನಾಂ ಬೃಹತ್ ಮಹತ್ ಭಾನುಃ ತೇಜಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಬೃಹದ್ಭಾನುಃ |

2 'ಅಲ್ಪತೇಜಸ್ತದ್ಭವಾಲ್ಪಂ ಜೀವರೂಪಂ ಹಿ ಸಂಸೃತೌ | ತಥೈವ ಸುಮಹತ್ತೇಜಃ ಕರೋತಿ ಭಗವಾನ್ ಮಹತ್' -ಬೃ. ಉ. ಭಾ. (6-4 4)

೪ 3 ತೇಜಸಾ ಬೃಂಹಣಾತ್ ಬೃಹತ್ | ಭಾಃ ಸೂರ್ಯಾದಿ ಕಿರಣಾನ್ ನುದತಿ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ಭಾನುಃ ಬೃಹಚ್ಛಾಸೌ ಭಾನುಶ್ಚ ಬೃಹದ್ಭಾನುಃ |

4 'ಆಶ್ರಿತಾಃ ಸೂರ್ಯಗಂ ವಿಷ್ಣು ಮೃಷಯೋ ಬೃಹದಿತ್ಯಸೌ | ತೇಜಸಾ ಬೃಂಹಣಾ- ದುಕ್ತಃ ' -ಐ. ಉ. ಭಾ. 1-1-4

೫ 5 ಗುಣಸಮೃದ್ಧತ್ವಾತ್ ಬೃಹತ್ | ಭಾತಿ ಸ್ವತಃ ಪ್ರಕಾಶತ ಇತಿ ಭಾನುಃ | ಬೃಹಚ್ಛಾಸೌ ಭಾನುಶ್ಚ ಬೃಹದ್ಭಾನುಃ |

ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವನು¹ ಹಾಗೆಯೇ ಭಗವಂತನೇ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಉಳಿದ ಪ್ರಕಾಶಕ ಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲ ಅವನಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿಯಿದ್ದೇ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವು—ಎಂದೂ ಕಾರಣವಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಂದೇಹಿಸಲಾಗಿದೆ²

೬ ಗುಣವೂರ್ಣನಾಗಿರುವವನು ಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪಿ ಹಾಗೂ (ಸಕಲವೇದಗಲಿಂದಲೂ) ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವವನು³

೭ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಪ್ರಕಾಶ ಉಳ್ಳವನು. ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವವನು⁴

೮ ಸಮೃದ್ಧವಾದ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳವನೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವವನು⁵.

ಇತಿಜ್ಞಾಪೇ

[ಕಾಲನ್ಯಾತ್ಯಾಸ ಗೊತ್ತಾಗದಿರದು]

ಪ್ರ - ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂಬ ಮಹಾ ತೇಜಸ್ಸು ಕಾಣಿಸುತ್ತದೆ. ಅವರಿಗೆ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ದೇವರು ಕಾಣಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ರಾತ್ರಿಯಾದದ್ದು ಗೊತ್ತಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಸೂರ್ಯನು

1 .... ಆದ್ರಿಜಾ ಯತಂ ಬೃಹತ್ | -ಕಾ. ಉ. 2-2-2

* ಬೃಹತ್ ಪೂರ್ಣಗುಣತ್ವಾಚ್ಚ ಸ ಏವ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ |

-ಮಹಾಕಾರ್ಮ (ಕಾ. ಉ. ಭಾ)

2 'ತಮೇವ ಭಾಂತಮನ್ಯು ಭಾತಿ ಸರ್ವಂ ತಸ್ಯ ಭಾಸಾ ಸರ್ವವಿಂದಂ ವಿಭಾತಿ'

-ಕಾ. ಉ. 2-3-3

೬ 3 ಗುಣವೂರ್ಣತ್ವಾತ್ ಬೃಹತ್ | ಪ್ರಕಾಶರೂಪತ್ವಾತ್ ಭಾ | ನೂಯತೇ ಸರ್ವೈಃ ಪೇದೈಃ ಸ್ತೂಯತ ಇತಿ ನುಃ | ಬೃಹಚ್ಛಾಸೌ ಭಾ ಚಾಸೌ ನುಶ್ಚ ಬೃಹದ್ವಾನುಃ |

೭ 4 ಬೃಹತೀ ಭಾಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಬೃಹದ್ಭುಃ | ಆ ನೂಯತೇ ಸರ್ವೈಃ ಸಮ್ಯಕ್ ಸ್ತೂಯತ ಇತಿ ಅನುಃ | ಬೃಹದ್ಭುಶ್ಚಾಸೌ ಅನುಶ್ಚ ಬೃಹದ್ವಾನುಃ |

೮ 5 ಬೃಹದ್ಭು ಇತಿ ಶಾಸ್ತ್ರೇ ಆ ನೂಯತೇ ಸಮ್ಯಕ್ ಸ್ತೂಯತ ಇತಿ ಬೃಹದ್ವಾನುಃ |

ಅಸ್ತಮಯವಾದದ್ದು ನೋಡಿ ಅವರು ಇದು ರಾತ್ರಿ ಎಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆಂಬುದೂ ಸರಿಯಲ್ಲ ಪರಮಾತ್ಮನು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಿಸುವಾಗ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಣ್ಣನ್ನು ಅಶ್ರಯಿಸಿ ಇರುವ ಸೂರ್ಯನೂ ಆಗ ಕಾರಿಸುತ್ತಾನೆ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮಯವು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುವದಿಲ್ಲ ಹೀಗಾಗಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ಹಗಲು ಎಂಬ ಕಾಲಭೇದವು ಗೊತ್ತಾಗದೆ ಇರುವದರಿಂದ ಹಗಲು ಮಾಡುವ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವದು, ಸಾಯಂ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಹಗಲಿಗೆ ಮಾಡುವದು, ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಕರ್ಮದ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ ಕರ್ಮದ ಫಲದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ?

ಉ - ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅವ್ಯಕ್ತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನೋಡುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು ಅಂತಹವರಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ಕಾಲ ಯಾವುದು ಎಂದು ತಿಳಿಯುವ ರಕ್ತಿಯೂ ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಏನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಬರುವದಿಲ್ಲ

೩೩೫ ಆದಿದೇವಃ

೦ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಕಾರಣನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವನು, ಅಥವಾ ಉತ್ಕೃಷ್ಟನಾಗಿರುವವನು, ಅಥವಾ (ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲೂ) ಇಚ್ಛಿಸುವವನು, ಅಥವಾ (ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ) ಸ್ತುತೃನಾಗಿರುವವನು, ಅಥವಾ (ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಕ್ಕೆ) ವ್ಯವಹಾರವುಳ್ಳವನು ಅಥವಾ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇರುವವನು, ಅಥವಾ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿರುವವನು¹

ಅಧಿಕಾರಿಯು ಭ್ರಾಂತಿರಹಿತನಾಗಿ ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ ತಿಳಿಯಲೇ ಬೇಕಾದ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ—‘ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಕಾರಣನಾಗಿರುವವನು’—ಎಂಬುದೂ ಒಂದಾಗಿದೆ—ಎಂದು ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವನು² ದೇವಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ

೦ 1 ಸರ್ವಕಾರಣತ್ವಾತ್ ಆದಿಃ । ಅಸಾಧಾರಣ್ಯೇನ ವ್ಯಪದೇಶಃ । ದೀವ್ಯತಿ ಗ್ಲೋತತೇ, ನಾ ವಿಜಯತೇ ಇಚ್ಛತಿ ಸ್ತೂಯತೇ ನಾ ವ್ಯವಹರತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಕ್ರೀಡತೇನಾ ನೇವಃ । ಆದಿಶ್ವಾಸೌ ದೇವಶ್ಚ ಆದಿದೇವಃ ।

2 ‘ಯೋ ನಾಮಂಜಮನಾದಿಂ ಚ ನೇತ್ರಿ.....ಅಸಮ್ನೋಃ ಸ ಮರ್ತ್ಯೇಷು ಸರ್ವಪಾಪೈಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ’ -ಗೀ. 10-3

ಅನಶ್ಚೇಷ್ಟಯಿತಾ ಆದಿಶ್ಚ ಸರ್ವಸ್ಯೇತ್ಯನಾದಿಃ ।

-ಗೀ. ಭಾ.

ಏಳು ಅರ್ಥಗಳು ಸಂಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಆ ಏಳು ಅರ್ಥಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಗ್ನಿನಾಮಕ ಬಗವಂತನನ್ನು 'ದೇವ' ಎಂದು ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ¹

ಅರ್ಜುನನು ವಿಶ್ವರೂಪವುಳ್ಳ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ ನೀನೇ 'ಅದಿದೇವ' ಆಗಿರುವಿ ಎಂಬುದಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಿರುವನು²

೨ ಮೊದಲ ದೇವನು.³

೩ ಮೊದಲಿಗ ಎಂದು (ಚತುರ್ಮುಖನಿಂದ) ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವವನು⁴.

೪ (ಜೀವಾತ್ಮರಲ್ಲಿ) ಮೊದಲಿಗೆ ಎನಿಸಿದ ಚತುರ್ಮುಖನಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವವನು⁵

1 ಅಗ್ನಿಮೀಳೇ ಪುರೋಹಿತಂ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ದೇವಂ.

-ಋ. ವೇ. 1-1

ದ್ಯೋತನಾದ್ ವಿಜಯಾತ್ ಕಾಂತ್ಯಾ ಸ್ತುತ್ಯಾ ವ್ಯವಹೃತೇರಪಿ | ಗತ್ಯಾ ರತ್ಯಾ ಚ ದೇವಾಖ್ಯಂ . . ' -ಋ. ಭಾ.

ಶ್ರೀಡಾದ್ಯರ್ಥಕಾದ್ಧೀವ್ಯತೇಃ ಕರ್ತರಿ . ಅಚ್ಛ್ರತ್ಯಯೇ..... 'ದೇವಮ್' ಇತಿ ನಿಷ್ಪತ್ತೇಃ ಶ್ರೀಡಾದಿಕರ್ತಾರಮಿತ್ಯರ್ಥಃ, ತಥಾ ಸ್ತುತ್ಯರ್ಥಾದ್ಧೀವ್ಯತೇಃ ಕರ್ಮಣಿ .. ಘ ಇತ್ಯುಕ್ತಯೇ ಗುಣೇ ಚ 'ದೇವಮ್' ಇತಿ ರೂಪಸಿದ್ಧಿಃ ಸ್ತುತ್ಯಮಿತ್ಯರ್ಥಃ |

-ಮಂ. ಮಂ.

2 ಕೃಮಾದಿದೇವಃ ಅನಂತರೂಪಃ ಗೀ. 11-38

೨ 3 ಆದಿಃ ಅದ್ಯಃ ಸ ಚಾಸೌ ದೇವಶ್ಚ ಆದಿದೇವಃ | 'ಪುಂಸ್ಯಾದಿಃ ಪೂರ್ವಪಾರಶ್ಚಪ್ರಥಮಾದ್ಯಾಃ -ಅ. ಕೋ

೩ 4 ಆದಿಃ ಅದ್ಯಃ ಇತಿ ದೀವ್ಯತ ಸ್ತುತಯತ ಇತಿ ಅದಿದೇವಃ |

೪ 5 ಆದಿಃ ಪ್ರಜಾಸು ಅದ್ಯಃ ಚತುರ್ಮುಖಃ | ಇಂದಿರಾಕುತಿನಾದ್ಯಾದಿವರದೇಶವರಪ್ರದವು ತ್ಯತ್ರ ಚತುರ್ಮುಖಃ ಅದ್ಯತಯಾ ಉಲ್ಲಖಿತಃ | ತೇನ ದೀವ್ಯತ ಇತಿ ಆದಿದೇವಃ |

ಚತುರ್ಮುಖನು ವಿಶ್ವದ ಸ್ಥಿತ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾದ ಭಗವಂತನು 'ಅದ್' ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು
ಸ್ತುತಿಸಿರುವನು¹

೫ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೊದಲು—ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ—ಕ್ರೀಡಿಸುವವನು².

ಭಗವಂತನು ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಆಲಿಂಗನಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಇರುವನು³ ಈ
ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲೇ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಭಗವಂತನನ್ನು 'ಅದಿದೇವ' ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು⁴

೬ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಮೊದಲು ಶ್ರುತಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವವನು⁵

ಬ್ರಹ್ಮಲಯದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ತನ್ನ ಶ್ರೀ ಭೂ ಹಾಗೂ ದುರ್ಗಾರೂಪಗಳಿಂದ ಪ್ರೀತಿಪ್ಪುವಿನ
ಜೊತೆಗೆ ಪವಡಿಸಿದ್ದರೆ, ವೇದಾಭಿಮಾನಿನಿಯಾಗಿ ಅಸಂತರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ನಾರಾಯಣ

1 'ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಯಃ ಸ್ಥಿತಿಲಯೋದ್ಭವಹೇತುರಾದ್ಯಃ . . '

-ಭಾಗ 3-16-37

೫ 2 ಆದೌ ಸೃಷ್ಟೇಃ ಪೂರ್ವಕಾಲೇ ಪ್ರಲಯಕಾಲ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ದೀವ್ಯತೀ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾ ಸಹ
ಕ್ರೀಡತ ಇತಿ ಅದಿದೇವಃ ।

ಆದೌ ದಿವ್ಯತೀತಿ ಅದಿದೇವಃ ।

-ವಿ. ರಾ.

3 'ಅಸೀದುದಾರಗುಣವಾರಿಧಿಪ್ರಮೇಯೋ. ಲಕ್ಷ್ಮೀಭುಜಾಂತರಗತಃ ಸ್ವರತೋಽಪಿ
ಜಾಗ್ರೇ' -ಮ. ಭಾರ ತಾ ನಿ 1-2

4 ಅದಿದೇವಾಯ . . ನಮೋ ವರವರಾಯ ತೇ ।

-ದ್ರಾ. ಸ್ತೋ.

ಆದೌ ಸೃಷ್ಟೇಃ ಪೂರ್ವಕಾಲೇ ಪ್ರಲಯಕಾಲ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ದೇವಾಯ ಕ್ರೀಡಾಂ ಕುರ್ವತೇ
'ಲಕ್ಷ್ಮೀಭುಜಾಂತರಗತಃ ಸ್ವರತೋಽಪಿ ಜಾಗ್ರೇ' ಇತಿ ವಚನಾತ್ ।

-ವಿ. ಪ. ಟೀ.

೬ 5 ಆದೌ ಸೃಷ್ಟೇಃ ಪೂರ್ವಕಾಲೇ ದೀವ್ಯತೇ ಸ್ತೂಯತ ಇತಿ ಅದಿದೇವಃ ।

ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವಳು—ಎಂದು ಜ್ಯೋತೀಸಂಹಿತೆ ತಿಳಿಸಿದೆ¹

[ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಕೊನೆಯ 'ಆದಿದೇವ' ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು]

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಧನ್ವಂತರಿ ಭಗವದವತಾರ]

ಪ್ರ - ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಅಹಂ ಹಿ ಧನ್ವಂತರಿರಾದಿದೇವಃ ಜರಾರುಜಾಮೃತ್ಯುಹರೋಽಮರಾಣಾಂ ಎಂದು ಧನ್ವಂತರಿಯು ತನ್ನನ್ನು ಆದಿದೇವ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಧನ್ವಂತರಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅವತಾರ ಕಾರ್ಯವು ಜ್ಞಾನಕಾರ್ಯ ಮತ್ತು ಬಲಕಾರ್ಯ ಎಂದು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದ್ದು ಆರೋಗ್ಯಕಾರ್ಯವು ಅವತಾರಕಾರ್ಯವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ ಅದುದರಿಂದ ಆರೋಗ್ಯಕಾರ್ಯವು ಧನ್ವಂತರಿಯು ಪರಮಾತ್ಮನ ಅವತಾರವಾಗಿಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಇವನಿಗೆ ಆದಿದೇವ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹೇಗೆ?

ಉ - ಶ್ರೀ ಭಗವತ ಧನ್ವಂತರಿಯು ಭಗವದವತಾರವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ತಾನು ಭವರೋಗವೈದ್ಯನೆಂದು ಭಕ್ತರಿಗೆ ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆಯುರ್ವೇದಪ್ರವರ್ತಕನಾದನು ಶ್ರೀಹರಿ ಭಕ್ತರಿಗೆ ತಾನು ಭವರೋಗವೈದ್ಯನೆಂಬ ಜ್ಞಾನಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅವನ ಅವತಾರ. ಭಗವದವತಾರವಾದ್ದರಿಂದಲೇ ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಅಮರಾಣಾಂ ಜರಾರುಜಾಮೃತ್ಯುಹರಃ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ ದೇವತೆಗಳ ಜರಾರುಜಾಮೃತ್ಯುಪರಿಹಾರಕತ್ವವು ಭಗವಂತನಿಗಲ್ಲದೆ ಇತರರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ

೩೩೬ ಪುರಂದರಃ

೦ (ಜೀವಾತ್ಮರ) ಸಂಸಾರ ರೂಪಗಳಾದ ಪುರಗಳನ್ನು ನೀಳುವವನು.²

1 ಶ್ರೀಭೂಮಿರಿತಿ ರೂಪಾಭ್ಯಾಂ ಪ್ರಕೃತಿರ್ವಿಷ್ಣುನಾ ಸಹ | ಶೇತೇ ಶ್ರುತಿಸ್ವರೂಪೇಣ ಸ್ತೌತಿ ಬ್ರಹ್ಮಲಯೇ ಹರಿಮ್ | ಏಕಾತ್ಮಸ್ಯನಂತರೂಪಾ ಸಾ ನಾಕೃಭೇದಾತ್ ಸರಸ್ವತೀ | ಅನಾದಿನಿಧನಾ ನಿತ್ಯಾ ಸ್ತೌತಿ ನಾರಾಯಣಂ ಪ್ರಭುಮ್ |

-ಜ್ಯೋತೀಃ ಸಂಹಿತಾ (10-94-12)

* ಸರಸ್ವತೀ ವೇದಾಭಿಮಾನಿನೀ ಪ್ರಕೃತಿಃ |

೦ 2 ಪುರಃ ಸಂಸಾರರೂಪಾಃ ಪುರಃ ದಾರಯತೀತಿ ಪುರಂದರಃ |

-ಋ. ಭಾ. (33-13) ಅಥಾರೇಣ

ಜೀವಾತ್ಮರು ಸಂಸಾರ ಬಂದನದಲ್ಲಿ ಸಿಲುಕಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಹಂಕಾರಾತ್ಮಕವಾದ ಅಂತಃಕರಣವು ಕಾರಣವೆನಿಸಿದೆ¹ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲೂ ರಜೋಭಾಗ ಹಾಗೂ ತಮೋಭಾಗ ಮಮಕಾರ ಮತ್ತು ಅಹಂಕಾರಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆನಿಸಿದೆ² ಅಂತಃಕರಣದ ಸತ್ತ್ವಭಾಗವು ವಸುದೇವ ಎನಿಸಿದ್ದು ಅದು ಭಗವಂತನ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವೇ ಆಗಿದೆ³ ಭಗವಂತನ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತಲೇ ಜೀವಾತ್ಮನ ಅಹಂಕಾರಾತ್ಮಕವಾದ ಅಂತಃಕರಣವು ಸೀಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಅದರಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ರಜೋಭಾಗ ಮತ್ತು ತಮೋಭಾಗಗಳು ಬೇರ್ಪಟ್ಟು ಸತ್ತ್ವಭಾಗ ಮಾತ್ರ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದು⁴. ಅನಭಿಮತ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ನವಿಸುವವು

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸಂಸಾರವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ಮುಂದೆ ವಿರಜಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದಾಗ—ಪಂಚ ಪ್ರಾಣ, ಪಂಚ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ ಮತ್ತು ಪಂಚಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯ ಹಾಗೂ ಮನಸ್ಸು—ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು

1 ಅಹಂಕಾರಾತ್ಮ ಸಂಸಾರೋ ಭವೇಜ್ಜೀವಸ್ಯ ನ ಸ್ವತಃ | ಕುತಶ್ಚಿದಾನಂದತನೋಃ ಸ್ವರೂಪೇಚ್ಛಾಯಂತಸ್ಯ ಸಃ -ತಂತ್ರ ಭಾಗವತ (ಭಾಗ ತಾ. ನಿ 11-28-15)

ಜೀವಸ್ಯ ಸುಖರೂಪಸ್ಯ ನ ದುಃಖಂ ಕೃಚಿದಿಷ್ಯತೇ | ಅತೋ ಮನೋಽಭಿಮಾನೇನ ದುಃಖೀ ಭವತಿ ನಾನ್ಯಥಾ | -ಭಾರತ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 11-23-53)

2 ...ದ್ವಯಮೇವ ಮಮಾಹಂ ನಾ ಸಂಸೃತಿಶ್ಚ ಹಮೇವ ನಾ

-ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 5-11-10

3 'ಸತ್ತ್ವಂ ವಿಶುದ್ಧಂ ವಸುದೇವಶಬ್ದಿ ತಂ ಯದೀಯತೇ ತತ್ರ ಪುನಾನಪಾವೃತ'

-ಭಾಗ 4-3-23

ವಿಶುದ್ಧಂ ಸತ್ತ್ವಮಂತಃಕರಣಂ ವಸುದೇವಶಬ್ದಿ ತಮ್ | . ತತ್ರ ವಿಶುದ್ಧೇಽಂತಃಕರಣೇ ಭಗವಾನಪಗತಾವರಣಃ ಪ್ರತೀಯತೇ . '

4 ಭದ್ರತೇ ಹೃದಯಗ್ರಂಥಿಶ್ಚಿದ್ಯಂತೇ ಸರ್ವಸಂಶಯಾಃ |

ಪ್ರೀಯಂತೇ ಚಾಸ್ಯ ಕರ್ಮಾಣಿ ಮಯಿ ದೃಷ್ಟೇಽಖಿಲಾತ್ಮನಿ ||

-ಭಾಗ. 11-20-31

ಹೃದಯಗ್ರಂಥಿರಂತಃಕರಣಾಖ್ಯೋ ಬಂಧಃ |

-ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ.

ದದಿನಾರು ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಜೀವಾತ್ಮನ ಲಿಂಗದೇಹವನ್ನು ಭಂಗಪಡಿಸುವನೂ ಕೂಡಾ.

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಸಂಸಾರರೂಪಗಳಾದ ಪುರಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವವನಾದುದರಿಂದಲೇ, ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನಾಮಕ ಭಗವಂತನಿಗೆ 'ಪುರಾಂ ಭಿಂದುಃ'—ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿದೆ¹ ಅಲ್ಲದೆ ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲೇ ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ, ಇಂದ್ರನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಜೀವಾತ್ಮರ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಲಿಂಗಶರೀರಗಳನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸುವನು—ಎಂದು ಸಂದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ ಜೀವಾತ್ಮನ ಲಿಂಗ ಶರೀರವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ಭಗವಂತನನ್ನು 'ಪುರಂದರ' ಎಂದು ವ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು²

* ಹೃದಯಸ್ಯ ಗ್ರಂಥಿಃ ಅಂತಃಕರಣಾಪ್ಯೋ ಬಂಧಃ | ರಜಸ್ತಮೋಭಾಗಾಪಿತ್ಯರ್ಥಃ |
ಧ್ಯಾನೋತ್ಕರ್ಷೇಣ ಅಖಿಲಾತ್ಮನಿ ಚೇತನದೆ ಹಾದ್ಯಂತರ್ಯಾಮಿಣಿ ಮಯಿ ದೃಷ್ಟೇ
ಸತ್ಯೇವ | ಪ್ರೇಯಂತೇ ಸರ್ವಾಣ್ಯನಭಿಮತಕರ್ಮಾಣಿ ಅಶ್ಲೇಷಾದಿಲಕ್ಷಣಂ ಕ್ಷಯಂ
ಯಾಂತೀತ್ಯರ್ಥಃ -ಯಾದನೇಂದ್ರ ತಿರ್ದಾಃ

1 ಪ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯಾಂತಃಕರಣಭೋದೇನ ತ್ರಿವಿಧಂ ಮತಮ್ | ಪಂಚ ಪಂಚೈವ ತೇ ಸರ್ವೇ
ಪ್ರಾಣಾ ಬುದ್ಧೀಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ | ಕರ್ವೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ ತಥಾ ಕಸ್ಮಾತ್ ಪಂಚವಿಧಂ
ಸ್ಮೃತಮ್ | ಲಿಂಗಂ ಷೋಡಶಕಂ ಪ್ರಾಕುರ್ಮನಸಾ ಸಹ ತತ್ ಪುನಃ'
-ಬ್ರಾಹ್ಮ (ಭಾಗ. ತಾ ನಿ. 4-28-76)

2 ಪುರಾಂ ಬಿಂದುರ್ಯುವಾ ಕವಿಃ ' ಮು. ವೇ. 11-4

3 ಅಭಿಸಿದ್ಧಃ ವಿತಿಗ್ಗೇನ ವೃಷಭೇಣಾ ಪುರೋಬೇತ್ | ಮು. ವೇ 33-13

ಪುರಶ್ಚ | ಸಂಸಾರರೂಪಾ ಅಭಿನದ್ ವೃಷೇಣ ಪ್ರಾಣೇನ ತಿಗ್ಗೇನ ವಿರೋಧಿನಃ ಪ್ರತಿ |
-ಮು ವೇ. ಭಾ.

* ವೃಷಭೇಣ ವೃಷೇಣ ಜೀವಶ್ರೇಷ್ಠೇನ ಪ್ರಾಣೇನ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಸಂಸಾರರೂಪಾಃ ಪುರೋ
ವ್ಯಬೇತ್ ಅಭಿನತ್ | ಸಂಸಾರರೂಪಂ ಲಿಂಗಂ ಹಿ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಪುರಮಿವ | ತಚ್ಚ
ಪ್ರಾಣೋಪದೇಶಾದಿದ್ವಾರೇಣೇಶ್ವರೋ ಭಿನತ್ |
-ಮು. ಭಾ. ಟೀ

4 ಗೋವಿಂದ ಗೋವಿಂದ ಪುರಂದರ ವಂದೇ . ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ.

ಪುರಂ ಸ್ವಾಚ್ಛಾದಕಲಿಂಗದೇಹಾಖ್ಯಪುರಂ ದಾರಯತಿ ನಾಶಯತೀತಿ ಪುರಂದರಃ.. |

-ವಿ ಪ. ಟೀ.

೨ (ಇಂದ್ರನಲ್ಲಿದ್ದವನಾಗಿ) ಶಂಬರಾಸುರನ ಪುರಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿರುವವನು.¹

ಶಚೀಪತಿಯು 'ಪುರಂದರ' ಎನಿಸಿಲು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ, ಶತ್ರುಗಳ ಪುರಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅವನು ಶಂಬರಾಸುರನ ಪುರಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದುದನ್ನು ಏ ಗೃಹ್ಯದವು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದು² ಆದರೆ ಮುಂದೆ ವಾದದೇವ ಕಂಡ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ—ಶಚೀಪತಿಯಲ್ಲಿ ಅಂಕ ಯಾಮಿಷ್ಯಾಗಿದ್ದು ಅಹಂ ಎನಿಸುವ ಭಗವಂತನೇ ಶಂಬರಾಸುರನ ಪುರಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದುದು ಎಂದೂ ಸಂದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ³ ಆದುದರಿಂದ ಅವನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪುರಂದರ

೩ (ರುದ್ರನ ಮೂಲಕ) ಮಯನಿರ್ಮಿತ ತ್ರಿಪುರಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿರುವವನು.⁴

1 ಪುರಃ ಶಂಬರಪುರಃ ದಾರಯಂತೀತಿ ಪುರಂದರಃ ।

2 ಪುರಾಂ ಭಿಂದುರ್ಯನಾ ಕವಿಃ ಇದ್ರಃ । ಯಂ ಮಂ. 11-4

'ಪುರಾಂ ಶಂಬರಸ್ಯ ಪುರಾಣಾಂ ಬಿಂದುಃ ಭೇತ್ತಾ ' ಮಂ ಮಂ

* ' ವಿ ತಿಗ್ಮೇನ ವೃಷಭೇಣಾ ಪುರೋ ಅಭೇತ್ । ಸಂ ವಜ್ರೇಣ ' -ಯಂ. ವೇ. 33-13

ವೃಷಭೇಣ ವರ್ಷಣಸ್ಯಾಂಗೇನ ತಿಗ್ಮೇನ ತೀಕ್ಷ್ಣೇನ (ವಜ್ರೇಣ) ಶಂಬರಸ್ಯ ಪುರಃ (ವಿ ಅಭೇತ್) ಅಭಿನತ್ । -ಮಂ.ಮಂ.

3 'ಅಹಂ ಪುರೋ ಮಂದಸಾನೋ ವ್ಯುರಂ ನವ ಸಾಕಂ ನವತೀಃ ಶಂಬರಸ್ಯ' -ಯಂ. ವೇ. 4-26-3

* ಅಹೇಯಂ ಚ ಗುಣೈಃ ಪೂರ್ಣಂ ನಿತ್ಯಾಸ್ತಿ ಜ್ಞಾನಗೋಚರಮ್ । ಬ್ರಹ್ಮ ಪಶ್ಯನ್ ನಾಮಂದೇವಃ ಸೂಕ್ತಮೇತದ್ ದದರ್ಶ ಹ । ಅಹಂ ಮನುಃ ಸೂರ್ಯ ಇತಿ ಸ್ವಾಂತ-ಯಾಮಿವ್ಯಪೇಕ್ಷಯಾ । ಅಹಂಶಬ್ದೋ ಯತೋ ವಿಷ್ಣು ತತಶ್ಚೋತ್ತಮಪೂರುಷಾಃ । ವರ್ತಂತೇಽಭವಮಿತ್ಯಾದ್ಯಾಃ ಸರ್ವಾಂತಸ್ತೇ ಜನಾರ್ದನೇ । .. ಸ ಏವ ಶಂಬರಪುರೋ ಬಿಭೇದೇಂದ್ರೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ । ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಕತ್ವಾತ್ ಸರ್ವಕರ್ಮಾ ಸ ಏವ ಹಿ ।

-ಭವಿಷ್ಯತ್ಪರ್ವ (ಬೃ ಉ. ಭಾ 3-5-4)

೩ 4 ಪುರಃ ಮಯನಿರ್ಮಿತಾಃ ತ್ರಿಪುರಃ ರುದ್ರದ್ವಾರಾ ದಾರಯಂತೀತಿ ಪುರಂದರಃ ।

ಮಯನು ತಾರಕಾಸುರನ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ರಚಿಸಿದ್ದ ಚಿನ್ನದ, ಬೆಳ್ಳಿಯ ಹಾಗೂ ಕಬ್ಬಿಣದ ತ್ರಿಪುರಗಳನ್ನು ರುದ್ರನು ಸಂಹರಿಸುವನು ರುದ್ರನು ಆ ತ್ರಿಪುರಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸಲು ಬಳಸಿದ ಬಾಣದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ, ವಿಶೇಷ ಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನಿತ್ತ,¹ ಅಲ್ಲದೆ ಭಗವಂತನು ರುದ್ರನಲ್ಲಿನ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದ ತ್ರಿಪುರಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ರಿಂದಲೇ ಆಸುರರು ರುದ್ರನ ಧನಸ್ಸು, ಮೌರ್ವೀಗಳ ಸ್ವರ್ಣವಸ್ತ್ರ, ಸಹಿಸಲೂ ಅಸಮರ್ಥರಾಗಿದ್ದರು

ಆದುದರಿಂದ 'ತ್ರಿಪುರ'ಗಳ ನಾರದಲ್ಲಿನ ಬಗವಂತನದೇ ಪ್ರಧಾನ ಪಾತ್ರ.

೪ ದೇವತೆಗಳ ರತ್ನಗಳ ವರಗಳನ್ನು ನಾರಪಡಿಸುವವನು²

೫ (ಜೀವಾದಿಗಳ ಜೊತೆಗೆಯೇ ಅವರ ರೋಗಗಳಿಂದ ಹೊರಡುತ್ತ) ಅವುಗಳನ್ನು ನಾರಪಡಿಸುವವನು³

೬ (ನೃಸಿಂಹಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವಿನ) ಶರೀರವನ್ನು ಸಿಂಹಿರಂವವನು.⁵

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಜನ್ಮ ಮರಣಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ]

೭ ಲಿಂಗಶರೀರವನ್ನು ಸಂಸಾರ ಎಂದು ಹೇಳುವದು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ?

1 'ಇಷ್ಟುಶ್ವಾಭವದ್ವಿಷ್ಟು . . .'

-ಮ. ಭಾರ. ಕರ್ಣ 34-49

2 ವಿಷ್ಣು ಶ್ವಾತ್ಮ ಭಗವತೋ ಭವಸ್ಯಾಂತತೇಜಸಃ |

ತಸ್ಯಾದ್ಧನುರ್ಜ್ಯಾಸಂಸ್ಪರ್ಶಂ ನ ವಿಷೇಹಾರ್ಹರಸ್ಯ ತೇ |

-ಮ. ಭಾರ. ಕರ್ಣ 34-50

೪ 3 ಪರಪುರಂ ದಾರಯತೀತಿ ಪುರಂದರಃ |

-ನಾ. ರಾ.

* ಸುರಶತ್ರು ಪುರಾಣೆ ಧಾರಯತೀತಿ ಪುರಂದರಃ |

-ವಿ. ರಾ.

೫ 4 ಜೀವಾದಿಭಿಃ ಸಹೋತ್ತಾಮನ್ ಶರೀರಂ ವಿನಾಶಯತೀತಿ ಪುರಂದರಃ |

-ವಿ. ರಾ

೬ 5 ನೃಸಿಂಹಾವತಾರೇ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪೋಃ ಪುರಂ ಶರೀರಂ ದಾರಯತೀತಿ ಪುರಂದರಃ |

ಉ:- ತೆಂಗಿನಕಾಯಿಗೆ ಸಿಪ್ಪೆ ಇರುವ ತನಕ ಅದರಲ್ಲಿ ಮೊಳಕೆಯು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಸಿಪ್ಪೆಯನ್ನು ತೆಗೆದರೆ ಮೊಳಕೆಯು ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ ಅದರಂತೆ ಲಿಂಗ ಶರೀರವು ಇರುವ ತನಕ ಜೀವನಿಗೆ ಜನ್ಮಗಳು ಬರುವವು ಲಿಂಗ ಶರೀರವು ಹೋದ ಮೇಲೆ ಜನ್ಮವು ಬರುವದಿಲ್ಲ ಅದುದರಿಂದ ಜನ್ಮ ಮರಣಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಲಿಂಗ ಶರೀರವನ್ನು ಸಂಸಾರವೆಂದು ಹೇಳುವದು ಎಂದು ಶ್ರೀ ಮದಾಚಾರ್ಯರು ಭಾಗವತ ತಾತರ್ಯದಲ್ಲಿ ದೇಳಿದ್ದಾರೆ

ಅಶೋಕಸ್ತೂರಣಸ್ತೂರಕಃ ಶೂರಃ ಶೌರಿರ್ಜನೇಶ್ವರಃ ।

ಅನುಕೂಲಃ ಶತಾವರ್ತಃ ವದ್ಮೀ ವದ್ಮನಿಭೇಕ್ಷಣಃ ॥ ೩೭ ॥

೩೩೭ ಅಶೋಕಃ

೦ ಶೋಕವಿಲ್ಲದವನು¹

ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿರುವ ಭಗವಂತನನ್ನು 'ವಿಶೋಕ' ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ, ಅವನು ಶೋಕದಿಂದ ದೂರನಾದವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ² ಶೋಕವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಇರುವ ಭಗವಂತನು³ ಶೋಕದಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಶುಕ್ತ ಎಂದೆನಿಸಿರುವನು⁴.

೦ ಪೂರ್ಣನಾದವನು ಮತ್ತು ಸುಖಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯನಾದವನು⁵

೦ 1 ನ ವಿದ್ಯತೇ ಶೋಕೋ ಯಸ್ಯ ಸೋತ್ತಶೋಕಃ ।

-ಸ. ಸಂ

2 '...ನಿಷ ಆತ್ಮಾ...ವಿಶೋಕಃ' -ಭಾಂ. ಉ 8-1-2

3 '...ಯೋ...ಶೋಕಂ...ಅತ್ಯೇತಂ ವೈ ತಮಾತ್ಮಾನಂ...' -

-ಬೃ. ಉ. 5-5-1

4 ಸ ಪರ್ಯಗಾಚ್ಛುಕ್ತಂ... ಈ. ಉ. 1-8

'ಶುಕ್ರಂ ತಚ್ಛೋಕರಾಹಿತಾತ್...' -ನಾರಾಹ (ಈ. ಉ. ಭಾ.)

೦ 5 ಅಶ್ಚ ಸುಖಸ್ಯೋಕೋ ವಾ । -ವಿ. ರಾ.

೩ ಪೂರ್ಣವಾದ ಸುಖಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯನಾದವನು¹

ಭಗವಂತನು 'ಪರಮ ಸುಖಿನಿಧಿ' ಆಗಿರುವನೆಂದು ಸ್ತುತಿಸುವ² ಶ್ರೀ ಮದಾಚಾರ್ಯರು—
ಮುಕ್ತಾತ್ಮರ ಉತ್ತಮಸುಖಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವವನು ಭಗವಂತನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವರು

೪ (ಜೀವಾತ್ಮರು) ಯಾರ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಶೋಕರಹಿತರಾಗುವರೋ ಅಂತಹವನು³.

ಮುಕ್ತಾತ್ಮನು ಸರ್ವ ಶೋಕಗಳನ್ನೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವನು⁴. ಭಗವಂತನು ಶೋಕರಹಿತನಾಗಿರುವ
ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವನನ್ನು ಹೊಂದುವ ಮುಕ್ತಾತ್ಮನೂ ಶೋಕರಹಿತನಾಗುವನೆಂದು ಈಶಾವಾಸ್ಯೋಪನಿ
ಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ⁵

ಪೂರ್ಣತಾತ್ ಅಃ | ಶಂ ಸುಖಂ ತಸ್ಯ ಓಕಃ ಆಶ್ರಯಃ ಶೋಕಃ | ಶಕಾರೋತ್ತರಾ-
ಕಾರಸ್ಯ ಲೋಪಃ | ಓಕಃ ಸದ್ವ್ಯಾಶ್ರಯಶ್ಚಾಕಾಃ (ಅ ಕೋ.) ಇತ್ಯದಂತೋಽಪ್ಯಸ್ತಿ
ಓಕಶಬ್ದಃ | ಅಶ್ವಾಸೌ ಶೋಕಶ್ಚ ಅಶೋಕಃ |

೩ 1 ಅಂ ಪೂರ್ಣಾಂ ಚ ತತ್ ಶಂ ಸುಖಂ ಚ ಅಶಂ ಪೂರ್ಣಸುಖಮ್ | ತಸ್ಯ ಓಕಃ ಆಶ್ರಯಃ
ಅಶೋಕಃ | ಶಕಾರೋತ್ತರಾಕಾರಸ್ಯ ಲೋಪಃ |

2 'ಪ್ರಾಣದೇವೀಶಿತಾರಂ ಪರಮಸುಖಿನಿಧಿಂ...ವಿಷ್ಣುಂ ನಂದೇ ಸದಾಹಂ...'
-ಬೃ. ಉ. ಮಂ.ಗಲಪದ್ಯಮ್ |

೪ 3 ನ ವಿದ್ಯತೇ ಶೋಕಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಅಶೋಕಃ |

4 ' ತೀರ್ಣೋ ಹಿ ತದಾ ಸರ್ವಾಞ್-ಛೋಕಾನ್ ಹೃದಯಸ್ಯ ಭವತಿ'
-ಬೃ. ಉ. 6-3-22

5 ತತ್ರ ಕಃ ಶೋಕಃ.. | ಸ ಸರ್ಯಗಾಚ್ಛಕ್ರಂ . '

-ಈ ಉ 1-7-8

ತಾವತಾ ಕಥಂ ಶೋಕಾದ್ಯಭಾವ ಇತ್ಯತಸ್ತದ್ವಿನಿಷ್ಠಿ—ಶುಕ್ರಮಿತ್ಯಾದಿನಾ | ...ನವಂ-
ಭೂತಹರಿಸಾರೂಪ್ಯಲಕ್ಷಣಾಂ ತದ್ಗತಿಂ ಗತಸ್ಯ ಶೋಕಾದ್ಯಭಾವೋ ಯುಕ್ತ ಇತಿ
ಭಾವಃ | -ಈ. ಉ. ಖಂ

೫ ಪೂರ್ಣನಾದವನು; ಸುಖಿಸ್ವರೂಪಿ ಹಾಗೂ ಸರ್ವಾಶ್ರಯನು¹.

೬ ಶೋಕ, ತದುಪಲಕ್ಷಿತಗಳಾದ ಹಸಿವು, ಬಾಯಾರಿಕೆ, ಮೋಹ, ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ ಹಾಗೂ ಮರಣಗಳಿಲ್ಲದವನು².

೭ ಸುಖದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವವನು³.

೮ ನಿದ್ರಾರಹಿತರಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಾನಂದವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು⁴.

೯ ನಿದ್ರಾರಹಿತನಾದವನು ಮತ್ತು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಆನಂದ ಉಳ್ಳವನು⁵.

ರಜೋಗುಣದ ವಿಕಾರವಾದ ನಿದ್ರೆ ಭಗವಂತನಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾವತ್ತೂ ಅವನು ಉತ್ಕೃಷ್ಟನಾದ ಆನಂದ ಉಳ್ಳವನು.

೫ 1 ಗುಣಪೂರ್ಣತ್ವಾತ್ ಅಃ | ಸುಖರೂಪತ್ವಾತ್ ಶಮಃ | ಸರ್ವಾಶ್ರಯತ್ವಾದೋಕಃ |

೬ 2 ಶೋಕಾದಿಷಡೂರ್ಮಿವರ್ಜಿತಃ — ಅಶೋಕಃ | -ಶಾಂ. ಭಾ.

ಶೋಕಪದಂ 'ಅಶನಾಯಾಪಿಪಾಸಾಶೋಕನೋಹಜರಾಮರಣಾನೀತಿ ಶ್ರುತ್ಯುಕ್ತಾನಾ-
ಮನ್ಯೇಷಾಮುಪಲಕ್ಷಣಮ್' | ಏತೇ ಲೂರ್ಮಯ ಇವ ಆವರ್ತಮಾನಾಃ ಸಂಸಾರೇ
ಲೂರ್ಮಯ ಉಚ್ಯಂತೇ | ತದ್ರೂಪತಃ ಪರಮಾತ್ಮಾ ಅಶೋಕ ಇತ್ಯುಚ್ಯತ ಇತ್ಯಾಹ
ಶೋಕಾದೀತಿ | -ವಿವೃತಿಃ |

೭ 3 ಆಶ್ವಂತಿ ಸುಖದುಃಖೇ ಇತಿ ಆಶಾ ಜೀವಾಃ ತೇಷಾಂ ಓಕಃ ಆಶ್ರಯಃ ಅಶೋಕಃ |

೮ 4 ನ ಶೇರತೇ ಇತ್ಯಶಾಃ ನಿದ್ರಾರಹಿತಾಃ ದೇವಾಃ | 'ಶಯಾನೇ ಶಃ ಸಮಾಖ್ಯತಃ'
-ಏಕಾಕ್ಷರ ಘೋಷಃ | ತೇಷಾಂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಂ ಕಂ ಸುಖಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸ್ವಃ ಅಶೋಕಃ |

೯ 5 ನ ಶೇತೇ ಇತ್ಯಶಃ | ಉತ್ಕೃಷ್ಟಂ ಕಂ ಯಸ್ಮ ಸಃ ಉಕಃ | ಅಶಶ್ಚಾಸಃ ಉಕಶ್ಚ
ಅಶೋಕಃ |

೧೦ ಅಧಿಕಾನಂದ ಉಳ್ಳವನು ಮತ್ತು ಉತ್ಕೃಷ್ಟನಾದ ಕರ್ತೃ ಆಗಿರುವವನು¹

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ನಮ್ಮಂತೆ ನಿದ್ರೆ ಇಲ್ಲ]

ಪ್ರ - ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವರಿಗೆ ಅಸ್ವಪ್ನರು ಎಂದು ಹೆಸರು ಇದೆ ಆದರೆ ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರು ಪರಮಾತ್ಮನ ಉದರದಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ಅಸ್ವಪ್ನರು ಎಂದು ಹೇಗೆ ಕರೆಯುವದು?

ಉ - ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇಹನಾಶರೂಪವಾದ ಮರಣವಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ಅಮರರೂ ಎಂಬ ಹೆಸರು ನಮ್ಮಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಮರಣವಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅದರಂತೆ ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮಂತೆ ನಿದ್ರೆ ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅಸ್ವಪ್ನ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಯುಕ್ತ

೩೩೮ ತಾರಣಿ

೧ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಿಂದ ದಾಟಿಸುವವನು²

ಸಂಸಾರವೆಂಬುದು ದಾಟಲು ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾದ ಸಾಗರವೆನಿಸಿದ್ದು, ಇದರಿಂದ ದಾಟಿಸುವವನು ಭಗವಂತನು³. ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಲು ದೋಣಿಯಾಗಿರುವವನು ಅವನೆಂದು ಕೌಶಿಕರು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವರು⁴ ಭಗವಂತನ ಚರಣಾರವಿಂದವೆಂಬ ದೋಣಿಯು, ಇತರ ದೋಣಿಯಂತೆ ಅಲ್ಲ.

೧೦ 1 ಅಧಿಕಂ ಶಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಅಶಃ ಅಧಿಕಾನಂದಃ | ಉತ್ಕೃಷ್ಟಃ ಕರ್ತಾ ಉಕಃ |... 'ಏಕಃ... ಏಷ ಏವ ಕರೋತಿ ಯತ್' (ಗೀ.ತಾ 11-42) ಇತ್ಯುಕ್ತದಿಶಾ ಏಷ ಏವ ಕರೋತೀತ್ಯರ್ಥೇ ಏಕಃ ಇತಿ ಯಥಾ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ ತಥಾ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಃ ಕರ್ತಾ ಉಕ ಇತಿ | ಅಶತ್ವಾಸೌ ಉಕಶ್ಚ ಅಶೋಕಃ |

೧ 2 ಸಂಸಾರಸಾಗರಾತ್ ತಾರಯತೀತಿ ತಾರಣಿ |

3 'ಸ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಪರತಮಃ ಪರಮಾದನಂತಃ ಸಂತಾರಕಃ ಸತತಸಂಸ್ಕೃತಿದುಸ್ತು-
ರಾರ್ಣಾತ್...' -ಮಂ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 2-188

4 '... ಸಂಸಾರೋದಧಿನೌರ್ಹರಿಃ' -ಕೃ. ಮಂ. 68

ಮಹಾ ಭಗವದೈಕ್ಯರು ಅದರ ಮೂಲಕ ಬೆವರಣವವನ್ನು ದಾಟಿ, ಅದನ್ನು ವಿಷ್ಣುರಿಗಾಗಿ ಭವಾರ್ಣವದಲ್ಲೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ತಾವೂ ಅದನ್ನೇ ಏರಿ ಇರುವರೆಂದು ತಿಳಿಸುತ್ತಿರುವ ವಾಮನವು— ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿಸುವವನು ಭಗವಂತನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿದೆ

೨ ಸಂಸಾರ-ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿದವರಿಗೆ ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುವವನು^೧

ಪುತ್ರೈಷಣಾ, ವಿತ್ರೈಷಣಾ ಹಾಗೂ ಲೋಕೈಷಣಾ—ಎಂಬ ಮೂರು ವಿಧದ ಆಸೆಯನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಮುಕ್ತರಾದವರು ಭಗವಂತನಿಂದ ಆನಂದಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡುವರು—ಎಂಬುದಾಗಿ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ^೨

೩ ಅನಿಷ್ಟಸಮೂಹವನ್ನು ತೊಲಗಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಸುಖಿಸ್ವರೂಪಿ^೩.

ಭಗವಂತನು ತಾನು ಸುಖಿಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ಇತರರ ಅನಿಷ್ಟವನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿ ಸುಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವನು.

೪ ತಾರ ಎನಿಸುವ ಹಿಂಕಾರದ ಮೂಲಕ ಸುಖ ಸಿಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು^೪

1 ಭಗವತ್ಪಾದಪೋತೋಽಸೌ ನಾನ್ಯಪೋತಸಮೋ ಬಲಃ | ಸನ್ನಿಧಾಯಾಪಿ ಸಿಷ್ಯೇಷು-
ತಮೇವ ಪ್ರಾಪ್ನುಯುರ್ಯತಃ | -ವಾಮನ (ಭಾಗ ತಾ 10-3-31)

೨ 2 ತಾರಯಂತಿ ಸಂಸಾರಸಾಗರಂ ತರಂತೀತಿ ತಾರಾಃ ಮುಕಾತ್ಮನಃ | 'ಬಹುಲಮೇತನ್ನಿ-
ದರ್ಶನಮ್' ಇತಿ ಚರಾದಿಗಣಿಸೂತ್ರಾತ್ ಸ್ವಾರ್ಥೇಣಿಚ್ಛಃ | ತೇಷಾಂ ಣಃ ಸುಖಂ
ಯಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಃ ತಾರಣಃ | '...ಣೋ ಹಿ ನಿರ್ವೃತ್ತಿನಾಚಕಃ' (ಯು. ಭಾ. 3-12)

3 ...ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಪುತ್ರೈಷಣಾಯಾಶ್ಚ ವಿತ್ರೈಷಣಾಯಾಶ್ಚ ಲೋಕೈಷಣಾಯಾಶ್ಚ
ವೃತ್ತಾಯಾಧ ಭಿಕ್ಷಾಚರ್ಯಂ ಚರಂತಿ... -ಬೃ. ಉ. 5-5-1

೩ 4 ತರಂತಿ ಅನೇನ ಅನಿಷ್ಟನಿವೇಶಯಂತಿ ತಾರಾಃ | ಸುಖರೂಪತ್ವಾತ್ ಣಃ | ತಾರಶ್ಚಾಸೌ
ಣಶ್ಚ ತಾರಣಃ |

೪ 5 ತಾರೇಣ ಪ್ರಣವೇನ ಣಃ ಸುಖಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ತಾರಣಃ |

೫ ಓಂಕಾರದ ಮೂಲಕ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಒಯ್ಯುವವನು¹

ಓಂಕಾರವು ಯೋಗ್ಯ ಜೀವಾತ್ಮರ ಅನಿಷ್ಟಸಮೂಹವನ್ನು ತೊಲಗಿಸುವುದರ² ಮೂಲಕ ಸುಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ 'ತಾರ' ಎಂದೆನಿಸಿದೆ ಸರ್ವವೇದಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಣವವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಎನಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವ³ ಭಗವಂತನ ವಿಭೂತಿರೂಪದಿಂದಾಗಿಯೇ ಪ್ರಣವವು ಅನಿಷ್ಟವನ್ನು ತೊಲಗಿಸುವ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ ಪಡೆದಿರುವುದು.

೬ ಓಂಕಾರದ ಮೂಲಕ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವವನು⁴

೭ ಓಂಕಾರದ ಮೂಲಕ ಯಾರ ಸ್ವರೂಪದ ನಿರ್ಧಾರವಾಗುವುದೋ ಅಂತಹವನು⁵.

೮ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿ ಆಗಿರುವವನು⁶.

೯ ನೂರ್ಯಮಂಡಲಾಂತರ್ಯಾಮಿ⁷

೧೦ ಸೂರ್ಯವಂಶದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿರುವವನು⁸.

೫ 1 ತಾರೇಣ ನೀಯತೇ ಮುಕ್ತಿಂ ಪ್ರತೀತಿ ತಾರಣಃ |

2 ತರಂತಿ ಅನೇನ ಅನಿಷ್ಟನಿಚಯಮಿತ್ಯೋಂಕಾರಸ್ತುರಃ |

-ಸುಧಾ (1-1-1)

3 'ಪ್ರಣವಃ ಸರ್ವವೇದೇಷು ..' -ಗೀ. 7-8

೬ 4 ತಾರೇಣ ನೂಯತ ಸ್ತುತಯತ ಇತಿ ತಾರಣಃ |

೭ 5 ತಾರೇಣ ಣಃ ನಿಶ್ಚಯಃ ಸ್ವರೂಪನಿರ್ಧಾರಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ತಾರಣಃ | 'ಓಂಕಾರಃ ಸೂಕರೇ ಜ್ಞಾನೇ ನಿಶ್ಚಯೇ ನಿರ್ಣಯೇತ್ಯಪಿ ಚ' -ಏಕಾಕ್ಷರಕೋಶಃ |

೮ 6 ತರಣೇಃ ಸೂರ್ಯಸ್ಯಾಯಂ ಸ್ವಾಮೀ ತಾರಣಃ |

-ಸ. ಸಂ.

೯ 7 ತರಣೇರಯಂ ತಾರಣಃ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಾಂತರ್ಗತತ್ವಾತ್ ತಾರಣಃ |

-ಸ. ಸಂ.

೧೦ 8 ಸೂರ್ಯವಂಶೋದ್ಭವತ್ವಾತ್ ತಾರಣಃ |

-ಸ. ಸಂ.

೧೧ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿರುವವನು ಹಾಗೂ (ಸಜ್ಜನರ ಶತ್ರುಗಳ ಜೊತೆಗೆ) ಸಮೀಚೀನವಾದ ಹೋರಾಟ ಉಳ್ಳವನು. ಅಥವಾ (ಸಜ್ಜನರಿಗೆ) ಸಮೀಚೀನ ಉಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡಿರುವವನು.¹

೧೨ (ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರನ್ನು) ಸಂಸಾರ ಸಾಗರದಿಂದ ದಾಟಿಸುವವನು ಮತ್ತು (ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರನ್ನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ) ಬಂಧಿಸುವವನು.²

೧೩ (ಅಪತ್ತಿಗೊಳಗಾಗಿ ಶರಣಾಗತರಾದವರನ್ನು) ಅಪತ್ತಮುದ್ರದಿಂದ ದಾಟಿಸುವವನು.³

ಮಂಡವರು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ಅಪತ್ತಿಗೊಳಗಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳಿಂದಲೂ ಪಾರಾದುದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಹೀಗೆಂದು ಕುಂತೀದೇವಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವಳು.⁴

೧೪ ಜೀವಾತ್ಮರು ಅನಿವ್ವವನ್ನು ದಾಟುವಂತೆ ಹಾಗೂ ಗುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು.⁵

ಮುಕ್ತಿಯು ಅನಿವ್ವಪರಿಹಾರ ಹಾಗೂ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪವಾದ ಎರಡು ದಳಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನಿವ್ವ ಪರಿಹಾರ ರೂಪವಾದ ದಳವು ಭಗವಂತನ ಸಂಹಾರಕರ್ತೃತ್ವ

೧೧ 1 'ತತತ್ಯಾತ್ ತಃ | 'ತಥಾ ಪ್ರಾಣಾತ್ಮಕೌ ಪ್ರೋಕ್ತೌ ವ್ಯಾಪ್ತಿಸ್ಥಿತಿವಿಧಾಯಕೌ'-ಗಾರುಡ (ಬ್ರ ಸೂ. ಭಾ 1-1-1) ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ರಣಃ ಸಮರಃ ರವೋ ಪಾ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಆರಣಃ ತಶ್ಚಾಸೌ ಅರಣಶ್ಚ ತಾರಣಃ |

೧೨ 2 ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯಾನ್ ಸಂಸಾರಾತ್ತಾರಯತೀತಿ ತಾರಃ | ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯಾನ್ ಸಂಸಾರೇ ನಹ್ಯತಿ ಬಧ್ನಾತೀತಿ ನಃ | ತಾರಶ್ಚಾಸೌ ನಶ್ಚ ತಾರಣಃ |

೧೩ 3 ಅಹನ್ಯತ್ತೇನ ಪ್ರಹನ್ಯಾನಾಪತ್ಯಮುದ್ರಾತ್ ತಾರಯತೀತಿ ತಾರಣಃ |

4 'ವಿಮೋಚಿತಾಶ್ರಯಂ ಚ ಸಹಾತ್ಮಜಾ ವಿಭೋತ್ತಯೈವ ನಾಥೇನ ಮುಹುರ್ವಿಪದ್ಗಣಾತ್' -ಭಾಗ 1-8-23

೧೪ 5 ತರಂತ್ಯನಿಷ್ಟನಿಜಯಮನೇನೇತಿ ತಾರಃ | ಣಃ ಸುಖಮಸ್ಯ ನಿಯಮ್ಯತಯಾ ಅಸ್ತೀತಿ ಣಃ | ಅರ್ಶ ಅದ್ಯಚ್ | ತಾರಶ್ಚಾಸೌ ನಶ್ಚ ತಾರಣಃ |

ಗುಣದ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೂ, ಅನಂದಾಸುಭವರೂಪವಾದ ಇಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿರೂಪವಾದ ದಳವು ಭಗವಂತನ ಸೃಷ್ಟಿ, ತದುವಲಕ್ಷಿತ ಅನಂತಗುಣಾತ್ಮಕತ್ವ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೂ ಸಿದ್ಧಿಸುವುದೆಂದು ಈಶಾಪಾಸ್ಕೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸುವುದರ⁵¹ ಮೂಲಕ ದ್ವಿದಳಾತ್ಮಕವಾದ ಪೋಕ್ಷದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೂ ಭಗವದನುಗ್ರಹ ಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುವುದು.

೦೪ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಹಾಗೂ ಸಮಾವೇದಗೊಂಡಲೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸ್ತೋತ್ರಿಸಲ್ಪಡುವವನು.²

೦೫ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗಿರಬೇಕು ಲಕ್ಷ್ಮಿ ದೇವಿಗ ಕ್ರೀಡೆಯನ್ನೂ, ಸುಖವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.³

ಬಿಜ್ಜಾನಿ

[ಅರಮನೆಯೂ ಹೌದು]

ಶ್ರೀ - ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೌಕೆಯಿಂದ ಸದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಆ ನೌಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ, ಅದರ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದ ನೌಕೆಯಿಂದ ಸಂಸಾರ ನಾಗರವನ್ನು ದಾಟಿ ಪುನಃ ಆ ನೌಕೆಯನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡು ಇರುತ್ತಾರೆ ಇದು ಏಕೆ?

ಉ - ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದವು ಭವಾರ್ಣವವನ್ನು ದಾಟುವುದಕ್ಕೆ ನೌಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಸುಖವಾಸಾರ್ಥ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅರಮನೆಯೂ ಹೌದು, ಆದ್ದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದವನ್ನು ಸದಾ

- 1 ಸಂಭೂತಿಂ ಚ ವಿನಾಶಂ ಚ ಯಸ್ತದ್ಯೇದೋಭಯಂವಿ ಸಹ |
ವಿನಾಶೇನ ಮೃತ್ಯುಂ ತೀರ್ತ್ವಾ ಸಂಭೂತ್ಯಾಽಮೃತಮುತ್ಸುತೇ ||

-ಈ ಉ. 1-14

* ಸರ್ವಕರ್ತಾರಮೀಶೇಶಂ ಸರ್ವ ಸಂಹಾರಕಾರಕಮ್ | ಯೋ ವೇದ ಸಂಹೃತಿಜ್ಞಾನಾದ್ ದೇಹಬಂಧಾದ್ ವಿಮುಚ್ಯತೇ | ಸುಖಜ್ಞಾನಾದಿಕರ್ತೃತ್ವಜ್ಞಾನಂ ತದ್ವ್ಯಕ್ತಿಮಾವ್ರಜೇತ್ -ಕೌರವ (ಈ ಉ. ಭಾ.)

೦೪ 2 ತತತ್ವಾತ್ ತಃ | ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ರಣ್ಯತೇ ಶಬ್ದ್ಯತೇ ಸರ್ವವೇದೈರಿತಿ ಅರಣಃ | ತತ್ವಾಸೌ ಆರಣಶ್ಚ ತಾರಣಃ |

೦೫ 3 ತತತ್ವಾತ್ ತಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ | ತಸ್ಯಾಃ ರಂ ರಮಣಂ ಣಂ ಸುಖಂ ಚ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ತಾರಣಃ |

ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ತಿಳಿಯದ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸದಾ ಭವಾಣವದ್ವಿ
ಮುಳುಗಿ ದುಃಖಪಡುತ್ತಾ ಇದ್ದಾರೆ

೪೪೯ ತಾರ:

೦ ಪ್ರಣವದಿಂದ ಪ್ರತಿವಾದ್ಯನಾಗಿರುವನು¹

ಭಗವಂತನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ನಿಯತಕನಾಗಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿರು
ವುದರಿಂದ, ಜಗತ್ತನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ಸರ್ವವನ್ನೂ ಬಲ್ಲವನಾದುದರಿಂದ, ಅಧಿಕನಾಗಿ
ಉಚ್ಚನಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಅಧಿಕೋಚ್ಚನೆಯಿಂದ ವೇದಗಳಿಂದ ಪ್ರಮಿತನಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಅನಂದ
ಮತ್ತು ಓಜೋಗುಣಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರುವುದರಿಂದ 'ಓಂ' ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು 'ಸಮಸ್ವಯ'
ಸಂದೇಶಿಸಿದ²

ಓಂ ಎನಿಸುವ ಭಗವಂತನ ವೈಶ್ವಾನರ, ತೈಜಸ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಜ್ಞ ಎಂಬ ಮೂರು ಸ್ವರೂಪಾಂಶ
ಗಳು ಓಂಕಾರ ಘಟಕಗಳಾದ ಆ, ಉ ಹಾಗೂ ಮವರ್ಣಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವವು ಜೀವಾತ್ಮರ
ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವ ವೈಶ್ವಾನರನು ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ವಿಷಯಪದಾರ್ಥಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು
ಹೆಚ್ಚುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಹಾಗೂ ಪ್ರಾಜ್ಞ ಮತ್ತು ತೈಜಸರೂಪಗಳೇ ಆದಿಗಳಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಪ್ರಯುಕ್ತ

೦ 1 ತಾರ: ಪ್ರಣವಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ: । -ರಾ ಸೂ.

ಯಥಾ ಪ್ರಥಮಾ ಯಾ ಮಹಾನಾಮ್ಮೀ ತದ್ವಾಚ್ಛ: ಪಾರ್ಥಿವೋ ಹರಿ: । ದ್ವಿತೀ-
ಯಾಯಾ ಅಂತರಿಕ್ಷಸ್ತುತೀಯಾಯಾ ದ್ಯುಗ: ಪ್ರಭು: ಇತಿ ಋಕ್ಸಂಹಿತಾ (ಕ ನಿ.)
ನಿರೂಪಿತದಿಶಾ 'ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಪ್ರತಿಪಾದಕಯೋ: ಅಭೇದ: ಇತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯೇಣ 'ಅಯ
ಮೈ ಲೋಕ: ಪ್ರಥಮಾ ಮಹಾನಾಮ್ಮ್ಯಂತ್ಕರಿಕ್ಷಲೋಕೋ ದ್ವಿತೀಯಾಽಸೌ ಲೋಕಸ್ತು-
ತೀಯಾ . ' (ಐ. ಬ್ರಾ. ಪಂ. 4 ಅ. 1 ಖಂ. 4 ವಾಕ್ಯ. 1) ಇತಿ ಪ್ರಯೋಗ:
ಪ್ರವೃತ್ತಿ: ನಿವಮೇವ ತಾರಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ: ತಾರ ಇತ್ಯೇವ ವ್ಯವಹಿಯತೇ ।

2 'ಓಂಕಾರದವನು ನಾನಾದಧಿಕೋಚ್ಚತ್ವಕಾರಣಾತ್ । ಅನಂದಾದೋಜಸತ್ತ್ವೈವ ಭರಣಾ-
ದೋಮುದಾಹೃತ:' -ಸಮಸ್ವಯ (ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ 1-1-1)

ಓಂಕಾರದ ಅವರ್ಣದಿಂದ ವಾಚ್ಯನಾಗಿರುವನು¹ ಜೀವಾತ್ಮರ ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವ ತ್ರೈಜಸನು ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ದೇಹಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಸ್ವಪ್ನಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಎಲೆಯುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ, ಅದವಾ ನಿಂದೆ ಮತ್ತು ವಾಸನಾಮಯ ವಿವಯಾನುಭವ ಈ ಉಭಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣ ನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಓಂಕಾರದ ಉದರ್ಣದಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾಗಿರುವನು² ಜೀವಾತ್ಮರ ಸುಷುಪ್ತಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾದ ಪ್ರಾಜ್ಞನು ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಹಾಗೂ ಅವನ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಒಂಕಾರದ ಮದರ್ಣದಿಂದ ವಾಚ್ಯನಾಗಿರುವನು— ಎಂಬುದಾಗಿ ಮಂಡೂಕೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ³

ಒಂಕಾರವು ಅಕಾರ, ಉಕಾರ, ಮಕಾರ ನಾದ, ಮಿದು, ಕಲಾ, ರಾಂತ ವಾಗೂ ಅತಿರಾಂತ—, ಎಂಬ ಎಂಟು, ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದ್ದು, ಇವುಗಳಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ವಿಶ್ವ, ತ್ರೈಜಸ, ಪ್ರಾಜ್ಞ ತುರೀಯ, ಆತ್ಮ ಅಂತರಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮ—ಎಂಬ ನನ್ನ ಎಂಟು ರೂಪಗಳು ವಾಚ್ಯ ಗಳಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅಪ್ಪಾಕ್ಷರದ ಪ್ರಣವದಿಂದ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದವನು ನಾನೇ—ಎಂಬುದಾಗಿ ಭಗ ವಂತನು ಚತುರ್ಮುಖಿನಿಗೆ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು.⁴

ಒಂಕಾರಕ್ಕೂ ಮೂಲವಾದ ಅಕಾರವು ಭಗವದ್ವಾಚಕವೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ, ಅದರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ರೂಪವಾದ ಒಂಕಾರವೂ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಹೇಳುವುದು, ಇನ್ನಾರನ್ನೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ—ಎಂದು

1 ...ಓಂಕಾರೋಽಧಿಮಾತ್ರಂ ಪಾದಾ ಮಾತ್ರಾ ಅಕಾರ ಉಕಾರ ಮಕಾರ ಇತಿ | ಜಾಗ-
ರಿತಸ್ಥಾನೋ ಮೈತ್ಯಾನರೋಽಕಾರಃ ಪ್ರಥಮಾ ಮಾತ್ರಾ | ಆಪ್ತೇರಾದಿನುತ್ತಾದ್ ನಾ |
-ಮಾಂ. ಉ. (2-1-1)

2 ಸ್ವಪ್ನಸ್ಥಾನಸ್ತೈಜಸಃ ಉಕಾರೋ ದ್ವಿತೀಯಾ ಮಾತ್ರಾ | ಉತ್ಕರ್ಷಾದುಭಯತ್ವಾದ್
ನಾ .. | -ಮಾಂ. ಉ (2-1-3)

3 ಸುಷುಪ್ತಸ್ಥಾನಃ ಪ್ರಾಜ್ಞೋ ಮಕಾರಸ್ತೃತೀಯಾ ಮಾತ್ರಾ | ವಿತೇರಪೀತೇರ್ವಾ |
-ಮಾಂ. ಉ. 2-1-4

4 ಅಹಮೇಕೋಽಖಿಲಗುಣೋ ನಾಚಕಃ ಪ್ರಣವೋ ಮಮ |
ಅಕಾರಾದ್ಯತಿಶಾಂತಾಂತಃ ಸೋಽಯಮಷ್ಟಾಕ್ಷರೋ ಮತಃ ||
ಸ ವಿಶ್ವತ್ರೈಜಸಪ್ರಾಜ್ಞ ತುರೀಯಾತ್ಮಾಂತರಾತ್ಮನಾಮ್ |
ಪರಮಾತ್ಮಜ್ಞಾನಾತ್ಮಯುಜಾಂ ಮದ್ರೂಪಾಣಾಂ ಚ ನಾಚಕಃ ||

‘ತತ್ತ್ವಸಾರ’ವು—ಓಂಕಾರದ ಆಕಾರದಿಂದ ಚತುರ್ಮುಖನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದು ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯ ನಡೆಸುವ ಬ್ರಹ್ಮನಾಮಕ ಭಗವದ್ರೂಪವು ಆಕಾರದಿಂದಲೂ, ವೈಕುಂಠ ಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದು ಪಾಲನೆಯನ್ನೂ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ವಿಶ್ವರೂಪವು ಉಕಾರದಿಂದಲೂ, ವಿವಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಆಗಿದ್ದು ಸಂಹಾರವನ್ನು ನಡೆಸುವ ನೃಸಿಂಹನು ಮಹಾರದಿಂದಲೂ, ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ನಾದದಿಂದಲೂ, ಅನಿರಾದ್ಧನು ಬಿಂದುವಿನಿಂದಲೂ, ಸಂಕರ್ಷಣನು ಕಲಾದಿಂದಲೂ, ವಾಸುದೇವನು ಶಾಂತದಿಂದಲೂ, ನಾರಾಯಣನು ಅತಿಶಾಂತದಿಂದಲೂ ವಾಚ್ಯರಾಗಿರುವರು ಅಥವಾ ಭಗವಂತನ ಹೃಷೀಕೇಶ, ಶ್ರೀಧರ, ವಾಮನ, ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ, ಮಧುಸೂಧನ, ವಿಷ್ಣು, ಗೋವಿಂದ ಹಾಗೂ ಮಾಧವ ಎಂಬ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು ಪ್ರಣವದ ಎಂಟು ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ವಾಚ್ಯಳಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರಣವವು ಭಗವಂತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇನ್ನಾರನ್ನೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಾರದೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿದೆ¹

ಓಂಕಾರದ ಎಂಟು ಅಕ್ಷರಗಳಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣ, ರಾಮ, ನೃಸಿಂಹ, ವರಾಹ, ವಿಷ್ಣು, ಪರಂಜ್ಯೋತಿ, ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ ಹಾಗೂ ವಾಸುದೇವ, ಎಂಬ ಎಂಟು ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು ವಾಚ್ಯಗಳಾಗಿವೆ

- 1 ಯತೋಕ್ತಕಾರಃ ಸದಾ ವಿಷ್ಣೋರ್ವಾಚಕತ್ವೇನ ಸಂಸ್ಥಿತಃ | ತಸ್ಮಾದ್ ವರ್ಣತ್ರಯಾತ್ಮಾತ್ಮಯಂ ಪ್ರಣವೋಕ್ತಸಿ ತ್ರಯಾತ್ಮಕಮ್ | ಹರಿವೇವ ಸದಾ ವಕ್ತಿ ನೈವಾನ್ಯಂ ಕಂಚನ ಕೃಚಿತ್ | ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮನಾಮಾ ಯೋಽಸೃಜಚ್ಚತುರಾನನಮ್ | ಅಂತರ್ಯಾಮೀ ವಿರಿಂಚಸ್ಯ ಸೋಕ್ತಕಾರಾರ್ಥೋ ಜನಾರ್ದನಃ | ನೈಕುಂಠಲೋಕ ಅಸ್ಮೇ ಸ ದ್ವಿತೀಯವಪುಷಾ ಹರಿಃ | ಉಕಾರವಾಚ್ಯಃ ಸ ವಿಭುರ್ನೃಸಿಂಹೋ ರುದ್ರನಾಮಕಃ | ರೌದ್ರತ್ವಾತ್ ಸ ಶಿವಸ್ಯಾಪಿ ಸ್ಪಷ್ಟಾ ಸಂಹಾರಕಾರಕಃ | ಅಂತರ್ಯಾಮೀ ಶಿವಸ್ಯಾಪಿ ಮಹಾರಾರ್ಥಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ | ಏವಂ ತ್ರ್ಯತ್ಮಕಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಪ್ರಣವೋಕ್ತಸಿ ತ್ರಿಯಾತ್ಮಕಃ | ಏಕಂ ಪೃಥಗಿವಾಚ್ಛೇ ಬಿಂದುರ್ವಕ್ತ್ಯನಿರುದ್ಧಕಮ್ | ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಾದೀನ್ ನಾದವ್ರೂಪಾಃ ಸರ್ವಾನ್ ನಾರಾಯಣಾತ್ಮಕಾನ್ | ಪದ್ಮನಾಭಾದಿಕಾ ಏವ ಮೂರ್ತೀರ್ನಾರಾಯಣೋತ್ತರಾಃ | ಪ್ರಣವೋಕ್ತಯಂ ವದತ್ಕೃತ್ವಾ ತಸ್ಮಾನ್ನಾನ್ಯಭಿಧಾಯಕಃ |

-ತತ್ತ್ವಸಾರ (ಐ ಉ. ಭಾ. 2-2-7-5)

ಕೇಶವಾದಿದ್ವಾದಶಮೂರ್ತಯಃ ವೈತ್ಕ್ರಮೇಣ ಪರಂತೇ ಚೇತ್ ದಾನೋದರಃ-ಪ್ರಥಮಾ, ಪದ್ಮನಾಭಃ ದ್ವಿತೀಯಾ ತದಾದ್ಯಾಃ ಹೃಷೀಕೇಶಪ್ರಮುಖಾಃ ಮೂರ್ತಯಃ | ತಾಸು ಮಾಧವಃ ಅಷ್ಟಮಾ ಮೂರ್ತಿಃ ನಾರಾಯಣೋತ್ತರಾ ಚ ಸಂಭವತಿ | ಏತದೇವ ಪದ್ಮನಾಭಾದಿಕಾ ಇತ್ಯಾದಿನಾ ಅಭಿಪ್ರೇತಮ್ |

ಎಂದು 'ಯತಿಪ್ರಣವ ಕಲ'ದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.¹

ಹೀಗೆ ಪ್ರಣವವು ಅಖಂಡವಾಗಿ, ವರ್ಣತ್ರಯೋಪೇತವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಅಪ್ರವರ್ಣೋಪೇತವಾಗಿಯೂ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಪ್ರಣವಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನು ಭಗವಂತನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಮಾಂಡೂಕೀಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ²

೨ ಗರ್ಭ, ಜನ್ಮ, ವೃದ್ಧಾಪ್ಯ, ಮರಣರೂಪದ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಮಹಾಭಯದಿಂದ ದಾಟಿಸುವನು³

ಗರ್ಭ, ಜನ್ಮ, ಜರಾ, ಮರಣರೂಪದ ಸಂಸಾರ ಮಹಾ ಭಯದಿಂದ ಭಗವಂತನು ದಾಟಿಸುವವನಾದುದರಿಂದ ತಾರ ಎಂದೆನಿಸಿರುವನೆಂದು ಅಧರ್ವಶಿರಸ್ಸಲ್ಲಿ ಸಂದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ⁴

೩ (ಜೀವಾತ್ಮರು) ಅನಿಸ್ವಗಳ ಸಮೂಹವನ್ನು ದಾಟುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು.⁵

೪ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕ್ರೀಡಿಸುವವನು ಅಥವಾ (ಮುಕ್ತರು) ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕ್ರೀಡಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು⁶

1 ಕೃಷ್ಣೋ ರಾವೋ ನೃಸಿಂಹಶ್ಚ ವರಾಹೋ ವಿಷ್ಣು ರೇವ ಚ | ಪರಂಜ್ಯೋತಿಃ ಪರಂಬ್ರಹ್ಮ ನಾಸುದೇವ ಇತಿ ಕ್ರಮಾತ್ | ಆಕಾರಾದೇಶ್ವರಾ ಶಾಂತಾತಿಶಾಂತಾಂತಸ್ತ ದೇವತಾಃ ||

-ಓಂ. ಪ್ರ. ಕ.-4

2 'ಪ್ರಣವಂ ಹೀತ್ವರಂ ವಿದ್ವಾತ್' -ಮಾಂ. ಉ 2-2-6

೨ 3 ತಾರಸ್ತಾರಕಃ | -ಸ. ಸಂ

4 ತಾರಶಬ್ದಾರ್ಥೋದ್ಧರ್ವಶಿರಸ್ಸಭಿಹಿತಃ-'ಗರ್ಭಜನ್ಮಜರಾಮರಣ (ರೂಪ) ಸಂಸಾರ-ಮಹಾಭಯಾತ್ ತಾರಯತೀತಿ ತಸ್ಮಾದುಚ್ಯತೇ ತಾರ ಇತಿ' -ವಿ. ರಾ.

೩ 5 ತರಂತ್ಯನಿಷ್ಪನಿಚಯಮನೇನೇತಿ ತಾರಃ | ಶ್ರೀಮನ್ನಾಂಯಸುಧಾಯಾಂ ಪ್ರಣವಸ್ಯ ತಾರಪದನಾಚ್ಯತ್ತೇ ದರ್ಶಿತಾ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಃ ಮುಖ್ಯತಯಾ ಭಗವತಿ ಸಮನ್ವೇತಿ |

೪ 6 ತತತ್ವಾತ್ ತಃ | ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ರಮತೇ ಮುಕ್ತಾನ್ ರಮಯತೀತಿ ನಾ ಅರಃ ಶಶ್ವಾಸಾ ಅರಶ್ಚ ತಾರಃ |

೫ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ನಾಶಕ್ಕೊಳಗಾಗದವನು¹

೬ (ತಾನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಜಗತ್ತಿನ ಒಳಗೆ) ಈಡುವವನು, ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವವನು ಹಾಗೂ (ಅಲ್ಲಿ) ಸಂಸಾರವನ್ನು ಮೀರಿ ಇರುವವನು²

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಮೂರು ರೂಪಗಳ ವಾಚಕ]

ಪ್ರ - 'ಅಕಾರಃ ಸರ್ವವಾಗಾತ್ಮಾ' 'ಅಕಾರೋ ವೈ ಸರ್ವಾವಾಕ್' ಎಂಬ ರೂಪಿ ಸ್ತುತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಕಾರವು ಅನಂತ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಅನಂತಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ಅಕಾರದಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು ಓಂಕಾರ ಓಂಕಾರವಲ್ಲ ಅಕಾರ ಉಕಾರ ಮಕಾರಗಳು ಈ ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳು ಘಟಕಗಳು, ಒಂದು ಅಕಾರವು ಸರ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಅದು ಒಂದೇ ಸಾಕು ಇನ್ನು ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳು ಓಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಸೇರಿ ಇವೆ?

ಉ - ಅಕಾರವಾಚ್ಯ ಭಗವದ್ರೂಪ ಉಕಾರವಾಚ್ಯ ಭಗವದ್ರೂಪ ಮಕಾರವಾಚ್ಯ ಭಗವದ್ರೂಪ ಈ ರೀತಿ ಮೂರು ಭಗವದ್ರೂಪಗಳನ್ನು ವ್ಯಾನಮಾದುತ್ತಾ ಓಂಕಾರವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆ ಜಪಿಸಿದರೆ ಪೂರ್ಣಫಲವು ಬರುತ್ತದೆ. ಆ ರೂಪಗಳ ಹೆಸರು ವಿಶ್ವತ್ಸುಜಸ ಪ್ರಾಜ್ಞವೆಂದು, ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಮೂರು ಅಕ್ಷರಗಳು ಓಂಕಾರದಲ್ಲಿ ಸುಟಕಗಳು ಆಗಿವೆ

೪೪೦ ಶೂರಃ

೧ ವಿಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾಗಿರುವವನು.

೫ 1 ತನೋತಿ ತಃ | ನ ರೀಯತೇ ಕ್ಷಯತಿ ಇತಿ ಅರಃ | ತತ್ತ್ವಾಸೌ ಅರತ್ಯ ತಾರಃ | 'ರೀಜಿ ಕ್ಷಯೇ' |

೬ 2 ತ್ವ ಪ್ಲವನ ತರಣಯೋಃ ಇತಿ ಧಾತುಃ | ಕರ್ತರಿ ಘೃಷ್ಠಿ ಕೃತೇ ವೃದ್ಧಿ ಚ ಕೃತಾಯಾಂ 'ತತ್ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ತದೇವಾನುಪ್ರಾವಿಶತ್' 'ಅಸಂಗೋ ಹ್ಯಯಂ ಪುರುಷಃ' ಇತಿ ಶ್ರುತೇಶ್ಚ ಸೃಷ್ಟ್ವಜಗದಂತಃ ಪ್ಲವತಿ, ತತ್ರಾಪಿ ಸಂಸಾರಾದುತ್ತೀರ್ಣ ಇತಿ ತಾರಃ |

-ನಾ. ರಾ.

೧ 3 ಶೂರಯತಿ ವಿಕ್ರಮಂತೀತಿ ಶೂರಃ | 'ಶೂರ ವೀರ ವಿಕ್ರಾಂತೌ' |

ಭೀಷ್ಮರು ಅಗ್ರಪೂಜೆಗೆ ಬ್ರೀಹ್ಮನೇ ಅರ್ಹನೆಂದು ಸಮದೀಸುತ್ತ, ಅವನಲ್ಲಿ ನಿಯತವಾಗಿ ಇರುವವೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಹನ್ನೆರಡು ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ 'ಶೌರ್ಯ'ವೂ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಭಗವಂತನು ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಪ್ರತಿಬಂಧದಿಂದ ರಹಿತವಾದ ಪರಾಕ್ರಮ ಉಳ್ಳವನೆಂಬುದಾಗಿ ವೈಂಗಿಶ್ರುತಿ 'ಸತ್ವರಾಕ್ರಮ'—ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣದಿಂದ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.¹ ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶೂರನಾಗಿರುವುದ ರಿಂದಲೇ 'ಪ್ರೇಮದಾಚಾರ್ಯ'ರು, ಕೇಶವನಾಮಕ ಭಗವಂತನನ್ನು 'ಶೂರವರೇಶ'—ಶೂರಶ್ರೇಷ್ಠರಿಗೂ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನೆಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿರುವರು.²

೧ ಸುಖಶೀಲನು ಮತ್ತು ಉಚ್ಚ ನಾಗಿರುವವನು ಹಾಗೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿರು ವವನು.⁴

೨ ಸುಖಶೀಲನಾದ, ಉಚ್ಚ ನಾದ ತನ್ನಿಂದಲೇ ತಾನು ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿರುವವನು.⁵

1 ದಾನಂ ದಾಕೈಃ ಶ್ರುತಂ ಶೌರ್ಯಂ ಹೀಃ ಕೀರ್ತಿರ್ಬುದ್ಧಿರುತ್ತಮಾ |

ಸನ್ನತಿಃ ಶ್ರೀಧೃತಿಸ್ತುಷ್ಟಿಃ ಪುಷ್ಟಿಶ್ಚ ನಿಯತಾಚ್ಯುತೇ ||

—ಮ. ಭಾರ. ಸಭಾ 38-20

ಅತ್ರ ನಿಯತೇತಿ 'ಸಾಮಾನ್ಯೇ ನಪುಂಸಕಮ್' ಇತಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ದಾನಾದಿಗುಣಾನಾಂ ವಿಶೇಷಣಶಯಾ ಪ್ರಯುಕ್ತಮ್ | ನಿಯತಾನೀತ್ಯತ್ರ ನೀತ್ಯಸ್ಯ ಚ ಲೋಕಃ 'ವಿಶ್ವಾ ಭೂತಾನೀ' ತ್ಯತ್ರೇವ |

2 ಸದ್ವೀಹಃ ಸುಖಗಂಧಶ್ಚ - ಸತ್ಪರಾಕ್ರಮಃ | .. ಸ ವಿಷ್ಣುಃ ಪರಮಾತ್ಮನಃ*

—ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-2-41

* ಸತ್ಪರಾಕ್ರಮಂ ಅಪ್ರತಿಹತಪರಾಕ್ರಮಃ |

—ದೀಪಿಕಾ.

3 ಕೇಶವ ಕೇಶವ . ಶೂರವರೇಶ |

—ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ.

೨ 4 ಸುಖಶೀಲತ್ವಾತ್ ಶುಃ | ಉಚ್ಚತ್ವಾತ್ ಉಃ | ಶಂಶೀಲಕೋಟಹಂ ಯತ ಏವ ಚೋಚಃ ಶುನಾಮ | ಕೇ... (ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 32-157) ಇತ್ಯತ್ರ ಏವಮೇವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ- ಶಮ್ | ರಮತೇ ಸರ್ವದಾ ಇತಿ ರಃ | ಅಸಾಧಾರಣ್ಯೇನ ವ್ಯಪದೇಶಃ | ಶುಶ್ಚಾಸೌ ಉಶ್ಚಾಸೌ ರಶ್ಚ ಶೂರಃ |

೨ 5 ಸುಖಶೀಲತ್ವಾದುಚ್ಚತ್ವಾಚ್ಚ ಶುಃ | ತಾದೃಶೇನ ಸ್ತೇನೈವ ರಮತ ಇತಿ ಶೂರಃ |

ಸರ್ವೋಚ್ಚನಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಸುಖಿ ಆದುದರಿಂದಲೇ ಯಾವಾಗಲೂ ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿರುವನು.

೪ ಸುಖಶೀಲನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ, ಅಥವಾ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ರಮಣ ಉಳ್ಳವನು¹

೫ ಸುಖಶೀಲನು ಮತ್ತು (ಇತರರಿಗಿಂತ) ಉತ್ಕೃಷ್ಟರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳನ್ನೂ ಕ್ರೀಡಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು²

ಸ್ವಯಂ ಸುಖಿಯಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನು, ಉತ್ಕೃಷ್ಟರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಅವರವರ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕ್ರೀಡಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು

೬ ಸುಖಶೀಲರಾದ ಮಂಕ್ಷಾಪುರು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಕ್ರೀಡಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು³

೭ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇರುವವನು⁴

೮ (ಯಾವಾಗಲೂ) ಸುಖವನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನು⁵

೯ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೋಗುವವನು⁶

೪ 1 ಸುಖಶೀಲತ್ವಾತ್ ಶುಃ | ಉಚ್ಚಂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಂ ವಾ ರಂ ರಮಣಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಉರಃ | ಶುಶ್ವಾಸೌ ಉರಶ್ಚ ಶೂರಃ |

೫ 2 ಸುಖಶೀಲತ್ವಾತ್ ಶುಃ | ಉನ್ ಇತರಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಉತ್ಕೃಷ್ಟನ್ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿನ್ ರಮ-
ಯತೀತಿ ಉರಃ | ಶುಶ್ವಾಸೌ ಉರಶ್ಚ ಶೂರಃ |

೬ 3 ಶೂನ್ ಸುಖಶೀಲಾನ್ ಮಂಕ್ಷಾನ್ ಉಚ್ಚೈಃ ರಮಯತೀತಿ ಶೂರಃ |

೭ 4 ಶವತಿ ಸರ್ವತ್ರ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಶೂರಃ | 'ಶು ಗತೌ' | 'ಸುಸಿಚಿಮೀನಾಂ ದೀರ್ಘಶ್ಚ' ಇತಿ ಶವತೇಃ ಕ್ರನ್ |

೮ 5 ಉರೀಕೃತಸುಖಃ ಶೂರಃ | -ಸ. ಸಂ

೯ 6 ಶುನತಿ (ಶವತಿ) ಸಂಗ್ರಾಮಮಿತಿ | -ಸ. ಸಂ.

೧೦ ದಯಾಪಿಡಿತರಿಂದ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವವನು.¹

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಅಪ್ರಾಕೃತ ಶೌರ್ಯ]

ಪ್ರ - ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ಈಶ್ವರನೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಶೌರ್ಯವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ಅಂತಹ ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಶೌರ್ಯವು ಇರಲೇಬೇಕು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನನ್ನು ಶೂರ ಎಂದು ಪೇಳುವುದು ಸಿದ್ಧಸಾಧನ ದೋಷಯುಕ್ತವಾಗುವದಿಲ್ಲವೇ?

ಉ - ಅವನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ ಶೌರ್ಯವು ಪ್ರಾಕೃತ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಶೌರ್ಯವು ಅಪ್ರಾಕೃತ ಮತ್ತು ಸರ್ವಗುಣಾತ್ಮಕ ಭಗವಂತನ ಶೌರ್ಯದಿ ಸರ್ವ ಗುಣಗಳೂ ಸರ್ವ ಎಲಕ್ಷಣಗಳೂ ದ್ವಂದ್ವ ಅಂತಹ ಗುಣಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ತಿಳಿಸಬೇಕು ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪವು ಸ್ವತಃ ದುರ್ಜ್ಞೇಯವಾದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ದೇಳುವುದು ಸಿದ್ಧಸಾಧನವಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ಇಳಿದಿ ಶೌರಿ

೧ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ 'ಶೂರ' ಎನಿಸಿರುವ ವಾಯುದೇವನ ಪುತ್ರನಂತೆ ಇರುವವನು²

ಬುದೇವತೆ ಇಗಿದು, ಕ್ಷತ್ರಿಯಜಾತಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿಯಾಗಿರುವ ವಾಯುದೇವನು ಉಳಿದೆಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಶೂರನು. ಅಂತಹ ವಾಯುದೇವನ ಮೂಲಕ ಭಗವಂತನು ಅಭಿವ್ಯಂಗ್ಯ ಸಾಗುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಭಗವಂತನು ಅವನ ಪುತ್ರನೆಂಬುದಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಹರಿಸಲಾಗುವುದು⁴

೧೦ 1 ಶೂಯತೇಽಸೌ ಭಯಾತ್ಮೇರಿತಿ । -ಸ. ಸಂ.

೧ 2 ಪರಾಕ್ರಮಿತ್ವಾತ್ ಶೂರಃ ವಾಯುದೇವಃ ತಸ್ಯಾಪತ್ಯನಿತ್ಯರ್ಥೇ 'ಆತ ಇಇ' ಶೌರಿಃ ।
ತದ್ವ್ಯಂಗ್ಯತ್ವಾದೇವ ತದವತ್ಯತ್ವಂ ನತು ಮುಖ್ಯತ ಇತಿ ಅಪತ್ಯನಿವೇತಿ ಫಲತಿ ।

3 'ಕ್ಷತ್ರಜಾತ್ಯಭಿಮಾನೀ ತು ಪವನಃ ...'

-ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 3-5-11)

4 ತ್ವಂ ತೈಭಿರಾಗಹಿ ವಾಜೇಭಿದುಹಿತದಿವಃ ।

-ಯ. ನೇ. 39-22

೨ ಸುಖಶೀಲನಾದ ಹಾಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನೂ ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸುವ
೨ಧವಾ ಭಗವಂತನನ್ನೂ ಬಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಿಗಳೆ ಪುತ್ರನಂತೆ ಇರುವವನು¹

ಭಗವಂತನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡ ಜ್ಞಾನಿಯು, ಜಗತ್ತಿಗೆ ಪಿತೃ ಆದ ಭಗವಂತನಿಗೂ ತಂದೆ
ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ². ಪಾರಾಶರ್ಯಾಯಣ ಶ್ರುತಿಯು ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಜೀವಾ
ತ್ಮನು ಪರಮಾತ್ಮನ ತಂದೆಯಂತೆ ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿವೆ³.

೩ ದೂರ ಎಂಬವನ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸುವವನು⁴.

ಪ್ರಾಣನಾಕ್ ಸುತೇ | ತದ್ವ್ಯಂಗ್ಯತ್ವಾದ್ಧರಿಶ್ಚೈವ ದಿವಃಪುತ್ರ ಉದಾಹೃತಃ |

-ಯು ಭಾ.

೨ 1 ಶುಶೀಲಕೋತ್ತಮಂ ಯತ ಏವ ಚೋಚ್ಛಃ ಶುನಾಮಕಃ . . ' ಇತ್ಯುಕ್ತ ದಿಶಾ (ಭಾರ.
ತಾ. ನಿ. 32-157) ಸುಖಶೀಲತ್ವಾತ್ ಶುಃ | ಉಚ್ಚತ್ವಾತ್ ಉಃ | ತಾದೃಶಂ ಶೂನಾ-
ಮಕಂ ರಮಯಂತೀತಿ ಶೂರಾಃ ಜಗವದ್ ಜ್ಞಾನಿನಃ | ಅಥವಾ ಶವಂತಿ ಭಗವಂತಂ ಗಚ್ಛಂತಿ
ಅವಗಚ್ಛಂತೀತಿ ಯಾವತ್, ಶೂರಾಃ ಭಗವದ್ ಜ್ಞಾನಿನಃ | 'ಶು ಗತೌ' | ತೇಷಾಂ ಅಸತ್ಯಂ
ಪ್ರಮಾನ್ ಶೌರಿಃ |

2 'ಯಸ್ತದ್ವೇದ ಸ ಪಿತುಸ್ವಿತಾತ್ರಸತ್'

-ಯು ವೇ. (1-164-18)

* ಯಸ್ತದ್ ಬ್ರಹ್ಮವೇದ ಸ ಪಿತುಸ್ತಸ್ಯ ಜಗತ್ಪಾರಣಸ್ಯ ಪಿತಾ ಅಸತ್ ಅಭವತ್ |

-ಕ. ನಿ. ಟೀ.

* 'ಯಸ್ತಾ ನಿಜಾನಾತ್ಸ ಪಿತುಸ್ವಿತಾತ್ರಸತ್'

-ಮು. ನಾ. ಉ. (2-4)

* ಯಶ್ಚ ತಾ (ಭಗವನ್ನೂರ್ತೀಃ) ವ್ಯಜಾಸಾತ್ ಸ ಪಿತುಃ ಪಿತಾತ್ರಸತ್ |

-ಕ. ನಿ. ಟೀ.

3 ' ನಾನಾ ಹ್ಯೇನಂ ವ್ಯಪದಿಶಂತಿ | ಪಿತೇತಿ. . .'

-ಪಾರಾಶರ್ಯಾಯಣಶ್ರುತಿ (ಬ. ಸೂ. 2-3-42)

೩ 4 ಶೂರಕುಲೋತ್ಪನ್ನತ್ವಾಚ್ಛೌರಿಃ |

-ವಿ. ರಾ.

ವಸುದೇವನ ತಂದೆ ಶೂರಸೇನನು ಶೂರ ಎಂದೂ ಎನಿಸಿರುವನು ಭಗವಂತನು ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಶೂರನ ಗೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿರುವನು

೪ ಶೂರ ಎನಿಸಿರುವ ತನ್ನ ಪುತ್ರನಂತೆ ಇರುವವನು¹

ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಅವತಾರಕ್ಕೆ ದಶರಥ, ವಸುದೇವಾದಿಗಳನ್ನು ನಿಮಿತ್ತ ಮಾತ್ರ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿರುವನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತನ್ನಿಂದಲೇ ತಾನು ಅವತರಿಸುವವನು² ಅದುದರಿಂದ ತಾನೇ ತನ್ನ ಪುತ್ರ ಎನಿಸಿರುವನು

[ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ೬೪೪ನೆಯ 'ಶೌರಿ' ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು]

ಜಿಜ್ಞಾಸು

[ಸದ್ಗತಿ ಆಗದಿದದು]

ಪ್ರ - 'ಅಪುತ್ರಸ್ಯ ಗತಿನಾಸ್ತಿ ಈ ಶ್ರುತಿಯು ಪುತ್ರರಹಿತರಿಗೆ ಸದ್ಗತಿಯಾಗುವದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ರಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರೂ ಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟದೆ ಇದ್ದರೆ ಸದ್ಗತಿಯಾಗಲಿ ಇರುವ ಸಂಭವ ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪುತ್ರರಹಿತನು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಲಿಕ್ಕಿವೇ?

ಉ - 'ಯಾದೀಯರೂಪಂ ಪ್ರಕಟೀಕರೋಽಪಿತಾಸ ತಸ್ಯೇತಿ ಹಿ ವೇದವಾದಃ' ಅಂದರೆ ಯಾರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಯಾರು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾಡುತ್ತಾರೋ ಅವರಿಗೆ ಅವರು ತಂದೆ ಎಂದು ವೇದವಾಕ್ಯವು ಹೇಳುತ್ತದೆಂದು ರುಕ್ಮಿಣೀಶ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ರಾಸ್ತ್ರಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಇತರರಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿದಾಗ ಬ್ರಹ್ಮನ ತಂದೆಯು ಅವನು ಆಗುತ್ತಾನೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸದ್ಗತಿಯು ಮಿಡಿತವಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಲೌಕಿಕ ಪುತ್ರರಹಿತನೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಗತಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಆಗುವದಿಲ್ಲ

೪ 1 ವಿಕ್ರಮಿತ್ವಾಚ್ಛೂರಃ ಭಗವಾನ್ | ತಸ್ಯೈವಾಪತ್ಯಮಿತ್ಯರ್ಥೇ ಇತ್ಯಾ ಶೌರಿಃ |

2 ಅತ್ಯೈವ.....ಸೃಜತಿ ಪ್ರಭುಃ |

೩೪೨ ಜನೇಶ್ವರಃ

೧ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಪ್ರಭು ಆಗಿರುವವನು¹

ಭಗವಂತನು ಯಾವಾಗಲೂ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿಯೇ ಇರುವನು² ಸಕಲ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೂ ಅವನು ಒಡೆಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಇಂದ್ರನಾಮಕ ಭಗವಂತನನ್ನು 'ವಿಶ್ವಚರ್ಷಣೇ'³ ಎಂದೇ ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಸಂಬೋಧಿಸಲಾಗಿದೆ.

೨ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಒಡೆಯರಾದವರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವವನು.⁴

ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಒಡೆಯರಾದ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿಗಳಿಗಿಂತೆಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ 'ಈಶ್ವರ' ಎನಿಸಿರುವವನು ಭಗವಂತನು—ಎಂದು 'ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತ' ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದೆ⁵

೧ 1 ಜನಾನಾಂ ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ಈಶ್ವರಃ ಪ್ರಭುಃ ಜನೇಶ್ವರಃ | 'ಜನಶಬ್ದಃ ಸ್ವತೋ ಜೀವೇ ಕ್ವಚಿದ್ ದೇಹೇ ಚ ವರ್ತತೇ' ಇತಿ 'ಪ್ರಯೋಗೇ' (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 11-23-51)
ಜನಶಬ್ದಸ್ಯ ಜೀವಾರ್ಥಕತ್ವಂ ಉಲ್ಲಖಿತಮ್ |

2 ' . ವಿಷ್ಣುಶ್ಚಿದಾನಂದತನುಃ ಸ ಹಿ ಜೀವಾಧಿಪಃ ಸದಾ'

-ಸತ್ತತ್ತ್ವ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ 11-28 24)

3 '... .ವಿಶ್ವಚರ್ಷಣೇ' -ಯು. ವೇ (9-3)

ವಿಶ್ವಜೀವೇಶ .. ' -ಯು ಭಾ.

೨ 4 ಜನಾನಾಂ ಜೀವಾನಾಂ ಈಶಾಃ ಸ್ವಾಮಿನಃ ಜನೇಶಾಃ | ತೇಷು ವರಃ ಜನೇಶ್ವರಃ |

5 ಈಶೇಭ್ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಶ್ರೇಷ್ಠಾದಿಭ್ಯೋ ಯತೋ ಭವಾನ್ |

ವರೋಕ್ತ ಈಶ್ವರಾಖ್ಯಾ ತೇ ಮುಖ್ಯಾ ನಾನ್ಯಸ್ಯ ಕಸ್ಯಚಿತ್ |

-ಬ್ರಹ್ಮವೈವರ್ತ (ಗೀ. ಭಾ. 4-6)

೩ ಹುಟ್ಟಿದಿರುವವನು ಹಾಗೂ ಪ್ರಭು ಆಗಿರುವವನು¹

೪ ಹುಟ್ಟಿದಿರುವವನು, ಸಮರ್ಥನಾದವನು ಹಾಗೂ ಉತ್ತಮನಾದವನು²

೫ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಉತ್ತಾದಿಸುವವನು, ತನಗೊಬ್ಬ ಒಡೆಯನಿಲ್ಲದವನು³

೬ ದೇಹಗಳಿಗೆ ಪ್ರಭು ಆಗಿರುವವನು⁴

೭ ದೇಹಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯರಾದ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನು⁵

೮ ದೇಹಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯರಾದ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಅಶ್ರಯಿಸಲ್ಪಡಂ
ವವನು⁶

೩ 1 ನ ಜಾಯಂತ ಇತಿ ಜನಃ | ಜನಾರ್ದನ ಇತ್ಯತ್ರ ಜನಶಬ್ದಾರ್ಥಃ ಏವಮೇವ ಶ್ರೀಮದಾ-
ಚಾರ್ಯೈಃ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಃ—‘ನ ಜಾಯಂತೇ ಅರ್ಧಯತಿ ಚ ಸಂಸಾರಮಿತಿ ಜನಾರ್ದನಃ |’
ಜನಶ್ಚಾಸೌ ಈಶ್ವರಶ್ಚ ಜನೇಶ್ವರಃ |

೪ 2 ನ ಜಾಯಂತ ಇತಿ ಜನಃ | ಈಶ್ವೇ ಇತಿ ಈಶಃ | ಉತ್ತಮತ್ವಾತ್ ವರಃ | ಜನಶ್ಚಾಸೌ
ಈಶಶ್ಚ ಜನೇತಃ | ಜನೇಶಶ್ಚಾಸೌ ವರಶ್ಚ ಜನೇಶ್ವರಃ |

೫ 3 ಸರ್ವಂ ಜನಯತಿ ಉತ್ತಾದಯತೀತಿ ಜಃ ಜನೇಡಃ | ನ ಈಶ್ವರೋಽಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ
ನೇಶ್ವರಃ | ಜಶ್ಚಾಸೌ ನೇಶ್ವರಃ ಜನೇಶ್ವರಃ |

—ಶೇ. ಚಂ. ಅಧಾರೇಣ |

೬ 4 ಜನಾನಾಂ ದೇಹಾನಾಂ ಈಶ್ವರಃ ಜನೇಶ್ವರಃ | ‘ಜನಶಬ್ದಃ ಸ್ವತೋ ಜೀವೇ ಕೃಚಿದ್
ದೇಹೇ ಚ ವರ್ತತೇ’—ಪ್ರಯೋಗೇ ಜನಶಬ್ದಸ್ಯ ದೇಹಾರ್ಥಕತ್ವಂ ಉಲ್ಲಿಖಿತಮ್ |

೭ 5 ಜನಾನಾಂ ದೇಹಾನಾಂ ಈಶಃ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ಜನೇಶಃ | ತೇಭ್ಯೋಽಪಿ ವರಃ
ಜನೇಶ್ವರಃ |

೮ 6 ಜನೇಶಃ ದೇಹಾನಾಂ ಸ್ವಾಮಿನಃ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿದೇವಾಃ | ತೈರಪಿ ಪ್ರಿಯತೇ
ಅಶ್ರಿಯತ ಇತಿ ಜನೇಶ್ವರಃ |

ಜೀವಾತ್ಮರ ಶರೀರಕ್ಕೆ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ಒಡೆಯರಾಗಿರುವರು. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು ಭಗವಂತನು ವಿಷ್ಣುನಾಮಕನಾದ ಭಗವಂತನು ಚತುರ್ಮುಖನ ಶರೀರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಮೇಲೆಯೇ ಉಳಿದ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಮರ್ಥರಾದಂತೆ, ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಜೀವರಲ್ಲೂ ಭಗವಂತನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೇ^೨ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿರುವರು.

೯ ಜನನವಿಲ್ಲದ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು^೩

೧೦ ಜನನವಿಲ್ಲದ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಗೆ ಒಡೆಯರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವವನು^೪

ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಗೆ ಪ್ರಾಣಿನಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಉಷಾ ದೇವಿಯವರೆಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಒಡೆಯರೇ. ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ಎಲ್ಲ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಒಡೆಯನೆನಿಸಿರುವನೆಂದು 'ದಾರಾಹ' ತಿಳಿಸಿದೆ^೫

೧೧ ಜನನವಿಲ್ಲದವನು ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು^೬

1 ವಿಷ್ಣುರಿತ್ಯಭಿಘಾ ಮುಹ್ಯಂ ಸಾ ನ ಯುಕ್ತಾ ದಿವೌಕಸಾಮ್ । ಸ್ವತಂತ್ರತ್ವೇ ತತಃ ಸರ್ವೇ ಮದ್ರಶಾ ಏವ ನಾನ್ಯಥಾ । ತಸ್ಮಾದೇಷಾಂ ಪ್ರವೃತ್ತ್ಯರ್ಥಂ ಪ್ರವೇಕ್ಷ್ಯ ಸಹ ವಾಯುನಾ । ಇತಿ ಮತ್ಪ್ರಾ ವಿರಿಂಚಸ್ಯ ಶರೀರಂ ಪ್ರವಿವೇಶ ಸಃ ।

-ಐತರೇಯ ಸಂಹಿತಾ (ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-3-8)

2 ತಥಾ ಜೀವೇಷು ಸರ್ವೇಷು ಪ್ರವಿಷ್ಟಃ ಪ್ರೇರಣೇಚ್ಛಯಾ । ಕೋ ಹ್ಯನ್ಯಸ್ತಮೃತೇ ನಿಷ್ಣು ಮೇತತ್ ಕರ್ಮ ಕರಿಷ್ಯತಿ ।

-ಐತರೇಯ ಸಂಹಿತಾ (ಐ ಉ. ಭಾ. 2-3-9)

೯ 3 ನ ಜಾಯಂತ ಇತಿ ಜನಾಃ ಮುಕ್ತಾಃ । ತೇಷಾಮೀಶ್ವರಃ ಜನೇಶ್ವರಃ ।

೧೧ 4 ನ ಜಾಯಂತ ಇತಿ ಜನಾಃ ಮುಕ್ತಾಃ । ತೇಷಾಮೀಶಾಃ ಜನೇಶಾಃ ತೇಭ್ಯಃ ವರಃ ಜನೇಶ್ವರಃ ।

5 ಪರಮೋಽಽಭಿಪತಿಸ್ತೇಷಾಂ ವಿಷ್ಣುರೇವ ನ ಸಂಶಯಃ । ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಮಾನುಷಾಂತಾನಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಮವಿಶೇಷತಃ । ತತಃ ಪ್ರಾಣಾದಿನಾಮಾನುತಾಃ ಸರ್ವೇಽಪಿ ಹತಯಃ ಕ್ರಮಾತ್ ।

-ವಾರಾಹ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 4-4-9)

೧೧ 6 ನ ಜಾಯಂತೇ ಇತಿ ಜನಃ । ಅಸ್ಯ ಸ್ತ್ರೀ ಈ । ಯಾಃ ಈಶ್ವರಃ ಈಶ್ವರಃ । ಜನಶ್ಚಾಸಾ ವೀಶ್ವರಶ್ಚೇತಿ ।

-ಸ. ಸಂ

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಯದನುಗ್ರಹತಃ ಸಂತಿ]

ಪ್ರ- ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಉತ್ಪತ್ತಿ ನಾಶಗಳು ಇಲ್ಲ. ಉತ್ಪತ್ತಿ ನಾಶಗಳು ಇಲ್ಲದ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಸರ್ವದಾ ಸ್ಥಿತಿಯು ಸ್ವತಃ ಇರುತ್ತದೆ ಅದುದರಿಂದ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರಭು ಆಗುವುದು ಹೇಗೆ?

ಉ.- 'ಈ ವಸ್ತುವು ಸದಾ ಇರಲಿ' ಎಂದು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಇಚ್ಛೆ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದಲೇ ಜೀವನು ಉತ್ಪತ್ತಿ ನಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಸದಾ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆ ಇಚ್ಛೆಯು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಜೀವಾದಿ ನಿತ್ಯ ವಸ್ತುಗಳು ಸದಾ ಇರಲಾರವು ಎಂದು 'ದ್ರವ್ಯಂ ಕರ್ಮ ಚ ಕಾಲಶ್ಚ ಸ್ವಭಾವೋ ಜೀವ ಏವ ಚ ಯದನುಗ್ರಹತಃ ಸಂತಿ ಸ ಸಂತಿ ಯದುವೇಕ್ಷಯಾ' ಎಂಬ ಪ್ರಮಾಣ ದಿಂದ ಈ ವಿಷಯ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ

ಇಳಿಳಿ ಅನುಕೂಲ:

೧ (ಸಜ್ಜನರಿಗೆ) ಹಿತಕಾರಿಯಾಗಿರುವವನು¹

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ತಾನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಉಪಕರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಸುಹೃತ್' ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು² ಅಗ್ನಿನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲ ರಿಗೂ ಅನಾದಿಯಾಗಿ ಹಿತಕಾರಿಯಾಗಿರುವನೆಂದು ಅಗ್ನಿಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಲಾಗಿದೆ³ ಅಜಾತಶತ್ರುವು

೧ 1 ಸುಜನ ಹಿತಕಾರಿತ್ವಾದನುಕೂಲಃ | -ವಿ. ರಾ.

* ಅನುಕೂಲೋ ಭಕ್ತಃ ಹಿತಕರಃ | -ಸ ಸಂ.

* ಅನುಕೂಲಃ ಸತಾಮ್ | -ರಾ ಸೂ

2 ಪಿತಾಕಹಮಸ್ಯ ಜಗತಃ ಸುಹೃತ್ |

-ಗೀ. 9-18

* ಸುಹೃದ್ವಿಮಿತ್ತೋಪಕಾರೀ | -ಗೀ. ಏ.

3 'ಅಗ್ನಿಮೀಳೇ ಪುರೋಹಿತಂ' -ಐ. ವೇ. 1-1

ದೃಷ್ಟಬಾಲಕಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ತಾನು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಅನುಕೂಲನಾಗಿರುವವನೆಂಬುದಾಗಿಯೇ ಉಪಾಸಿಸುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುವನು. ಅಲ್ಲದೆ, ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ತನಗೆ ಅನುಕೂಲನಾಗಿರುವನೆಂದು ಉಪಾಸಿಸುವವನ ವಾಲಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದು. ಯಾವುದೂ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಲಾರದು ಅವನಿಗೆ ಅನುಕೂಲನಾದ ಪುತ್ರನೂ ಹುಟ್ಟುವನು — ಎಂಬುದಾಗಿ ಫಲವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಆ ರೀತಿಯ ಉಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ತಾತ್ಪರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಲಾಗಿದೆ¹ ಭಗವಂತನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅನುಕೂಲನಾಗಿರುವನೆಂದು ಪ್ರತಿವಾದಿತನಾಗಿರುವನಾದರೂ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸದ್ಭಕ್ತರಿಗಷ್ಟೇ ಅನುಕೂಲನಾಗಿರುವನು:

೨ (ಜೀವಾತ್ಮರ ಸ್ವರೂಪ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನೂ) ಅನುಸರಿಸಿ, ಜೀವಾತ್ಮರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು (ಸ್ವಗುಣಾಚ್ಛಾದಿಕಾ ಮತ್ಸ್ಮ ನರಮಾಣ್ಡಾದಿಕಾ ಎಂಬ ಮಾಯೆಗಳಿಂದ) ಅವರಿಸುವವನೇ

ತಂ ಸ್ತೌನ್ಯಶೇಷೈಃ ಪೂರ್ವಮೇವ ಹಿತಂ ಪ್ರಭಂವತ್ |

-ಯು. ಭಾ

* ಗ್ರಹೋಹಿತಂ ಪುನಃ ಪೂರ್ವಮೇವಾನಂದಿತ ಏವ ಹಿತಮ್. ಪ್ರತಿಸಂಬಂಧ್ಯತೇಕ್ಷಾಯಾಮುತೇಷಸ್ಯೇತಿ ಶೇಷೋಕ್ತಿಃ | -ಯು ಭಾ ಟೀ

* ಪುನಃ ಇತಿ ರೋಪೋತ್ತರಸ್ಯಾಪ್ಯುದಾತ್ತಸ್ಯೋಚ್ಚತ್ಯನಾರ್ಥಃ | ತೇನ ನಿರವಧಿಕಂ ಪೂರ್ವತ್ಯಮಾಹ | ಅನಾದಿತ ಇತಿ ಯಾವತ್ | -ಬ ಗೋ (ಯು ಭಾ. ಟೀ)

1 . ಸ ಹೋವಾಚಾಜಾತಶತ್ರುರ್ಮಾಮೃತಸ್ಮಿನ್ ಸಂವದಿಷ್ಠಾಃ ಪ್ರತಿರೂಪ ಇತಿ ನಾ ಅಹಮೇತಮುಪಾಸ ಇತಿ ಸ ಯ ಏತಮೇವಮುಪಾಸ್ಮೇ ಪ್ರತಿರೂಪಂ ಹೈವೈನಮುಪಗಚ್ಛತಿ ನಾಪ್ರತಿರೂಪಮಧೋ ಪ್ರತಿರೂಪೋಽಸೌಜ್ಞಯತೇ |

* ಪ್ರತಿರೂಪೋಽನುಕೂಲಃ | ಏನಂ ಉಪಾಸಕಂ ಸರ್ವಂ ಪ್ರತಿರೂಪಮೇವ ಉಪಗಚ್ಛತಿ | ಅವಧಾರಣಾವ್ಯವರ್ತ್ಯಮಾಹ-ನಾಪ್ರತಿರೂಪಮಿತಿ | ಅಥೋ ಅನ್ಯಚ್ಛ ಫಲಂ ಅಸ್ಮಾತ್ ಉಪಾಸಕಾತ್ ಪ್ರತಿರೂಪಃ ಅನುಕೂಲಃ ಪುತ್ರಃ ಜಾಯತ ಇತಿ |

-ಭಾವಬೋಧಃ |

೨ 2 ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ಸ್ವರೂಪಯೋಗ್ಯತಾಮನುಸೃತ್ಯ ಕೂಲತಿ ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ಸ್ವರೂಪಂ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಂ ಚ ಮಾಯಾಭ್ಯಾಂ ಅವ್ಯಣೋತೀತಿ ಅನುಕೂಲಃ | 'ಕೂಲ ಅವರಣೇ' ಇಗು-ಪಥಲಕ್ಷಣಃ ಕಃ |

೩ (ಜೀವಾತ್ಮರ) ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ (ಇದ್ದು) ತನ್ನನ್ನು ಅವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನು.¹

೪ ಪೂರ್ಣನೆಂಬುದಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವವನು. (ತನ್ನನ್ನು) ವಶಾಯಿಂದ- ಅವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನು²

ಭಗವಂತನು ವೈದಿಕ ವಾಚ್ಯದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಸ್ತುತೃನಾಗಿರುವನು ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಅಜ್ಞೋಗ್ಗರು ಅವನನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರರು. ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಸಮಾವೃತನಾದ ತಾನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೋಚರಿಸಾರನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು³

೫ (ಎಲ್ಲರಿಗೂ) ಜೀವನ ಪ್ರದನು (ಬದುಕಲು) ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ತನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದ ಕವಚದಿಂದ) ಮುಚ್ಚುವವನು.⁴

೬ (ಜೀವಾತ್ಮರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ) ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವವನು. ಸರ್ವೋಚ್ಚ

೩ 1 ಅನು ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ಸಮೀಪೇ ನಿವ ಸ್ಥಿತ್ಯಾಸಿ ಕೂಲತಿ ತಾನ್ ಪ್ರತಿ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂ ಆ-
ವೃಣೋತಿತಿ ಅನುಕೂಲಃ | 'ಅನು ಸಮೀಪೇ ಚ' -ವಿಶ್ವಃ |

೪ 2 ಪೂರ್ಣತ್ವಾತ್ 'ಅಃ' ಇತಿ ನೂಯತೇ ವೇದ್ಯಃ ಸ್ತುತಯತ ಇತಿ ಅನುಃ | 'ಉ ಸ್ತುತೌಃ'
ಕೂಲತಿ ಯೋಗಸಹಿತಯೋ ಮೂಯಯೌ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಂ ಆಯೋಗ್ಯಾನ್ ಪ್ರತಿ ಆವೃಣೋ-
ತಿತಿ ಕೂಲಃ | ಅನುಶ್ಚಾಸೌ ಕೂಲಶ್ಚ ಅನುಕೂಲಃ |

3 ನಾಹಂ ಪ್ರಕಾಶಃ ಸರ್ವಸ್ಯ ಯೋಗಮಾಣುಸಮಾವೃತಃ |

-ಗೀ. 17-25

ಯೋಗೇನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯೋಪಾಯೇನ ಮಾಯಯಾ ಚ |

-ಗೀ. ಭಾ.

೫ 4 ಅನಿತಿ ಪ್ರಾಣಿತಿ ಸಮಸ್ತಜೀವಜಾತಂ ಅನೇನೇತಿ ಅನುಃ | 'ಅನ ಪ್ರಾಣಿನೇ' | -ಕೂಲತಿ
ಸ್ವಾನುಗ್ರಹಕವಚೇನ ಆವೃಣೋತಿತಿ ಕೂಲಃ ಅನುಶ್ಚಾಸೌ ಕೂಲಶ್ಚ ಅನುಕೂಲಃ |

ನಾಗಿರುವವನು ಎಲ್ಲದರ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು¹

ಭಗವಂತನು ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟನಾಗಿದ್ದು, ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿ ಆಗಿರುವನು ಅಂತಹವನನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಸುತ್ತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ, ಅವರವರ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯಷ್ಟೇ ಸ್ತುತಿ ಸುಬಹುದು. ಆಕಾಶ ಎಷ್ಟೇ ವಿಶಾಲವಾಗಿರುವುದಾದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯಷ್ಟೇ ಎತ್ತರ ಏರಬಲ್ಲವು ಹಾಗೆಯೇ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅನಂತನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ತಮಗೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿರುವಷ್ಟೇ ತಿಳಿಯುವುದು. ಅಂತೆಯೇ ಸ್ತುತಿಸುವುದು.²

2 ಗಂಗಾದಿ ನದಿಗಳ ದಡವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಇರುವವನು³

ಜಲಾಶಯದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ಹಸ್ತಗಳಷ್ಟು ದೂರದವರೆಗೆ ಸಾರಾಯಣ ಕ್ಷೇತ್ರವೆನಿಸಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವನು

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸುಖವು ಜ್ಞಾನರೂಪವಲ್ಲ]

ಪ್ರ - ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಸುಖವೆಂಬ ಗುಣವನ್ನು 'ಇದಂ ದಾಮ ಅನುಕೂಲಂ' ಎಂಬ ಜ್ಞಾನರೂಪವೆಂದು, ಈ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಿಂತ ಆತಿರಿಕ್ತವಾದ ಸುಖವೆಂಬ ಗುಣವು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅದು ಯುಕ್ತವೋ?

ಓ 1 ಅನು ಜೀನಾತ್ಮನಾಂ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಮನುಸೃತ್ಯ ಕೂಯತೇ ಸ್ತೂಯತ ಇತಿ ಅನುಕುಃ-
ಕುಬ್ ಶಬ್ದೇ । ಸರ್ವೇಭ್ಯಃ ಸಕಾಶಾತ್ ಉಚ್ಚತ್ವಾತ್ ಉಃ । ಲಾತಿ ಸರ್ವಮಾತ್ಮೀ-
ಯತಯಾ ಆದತ್ತ ಇತಿ ಲಃ । ಲಾ ಆದಾನೇ । ಅನುಕುಶ್ಚಾಸೌ ಉಶ್ಚ ಅನುಕೂಃ ।
ಅನುಕೂಶ್ಚಾಸೌ ಲಶ್ಚ ಅನುಕೂಲಃ ।

2 'ನಭಃ ಪತಂತಾತ್ಮಸಮಂ ಪತತ್ತಿಣಸ್ತಥಾ ಸಮಂ ವಿಷ್ಣು ಗತಿಂ ವಿಪಶ್ಚಿತಃ'

-ಭಾಗ. 1-18-23

2 3 ಗಂಗಾದಿಕೂಲಮನುಸೃತ್ಯ ವಿದ್ಯಮಾನಃ ಅನುಕೂಲಃ ।

-ಸ. ಸಂ.

4 ಜಲಾಶಯಂ ಸಮಾರಭ್ಯ ಯಾವದ್ಧಸ್ತಚತುಷ್ಟಯಮ್ । ತಾವನ್ನಾರಾಯಣಕ್ಷೇತ್ರಂ
ತತ್ರ ಸನ್ನಿಹಿತೋ ಹರಿಃ । -ಸ್ತುತಿಃ (ಸ. ಸಂ. ಉದ್ಘಾತಾ)

ಉ - ಸುಖರೂಪನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಅನುಕೂಲಜ್ಞಾನರೂಪನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಅನುಕೂಲ ಜ್ಞಾನರೂಪನು ಎಂದು ಹೇಳದೆ ಅನುಕೂಲನು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಸುಖವನ್ನು ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು 'ಇದಂ ಮಮ ಅನುಕೂಲಂ' ಎಂಬ ಜ್ಞಾನರೂಪವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ.

೩೪೪ ಶತಾವರ್ತ:

೧ ನೂರಾರು ಅವತಾರಗಳುಳ್ಳವನು.¹

೨ ಸುಖಾತ್ಮಕಗಳಾದ, ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪ್ತಗಳಾದ ಅವತಾರಗಳುಳ್ಳವನು.²

ಎತ್ತರದ ಸರೋವರದಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ತೊರೆಗಳು ಹರಿಯುವಂತೆ ಗುಣಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ವಿದಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಅವತಾರಗಳಿವೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಉಗ್ರಶ್ರವಸ್ಸು ಹೇಳಿರುವನು. ಈ ಅವತಾರಗಳೆಲ್ಲ ಮೂಲರೂಪಿಯಾದ ಪದ್ಮನಾಭನೇ ಆಗಿದ್ದು, ಅವನಂತೆಯೇ ಸುಖಾತ್ಮಕಗಳು ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪ್ತಗಳು.

೧ 1 ಶತಶಬ್ದೋಕ್ತನಂತನಾಚೀ | ('ಶಬ್ದೋ ಬಹುತ್ವವಚನಃ 'ಶತಮಿತಿ'. (ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 1-16) ಇತಿ ನಿರೂಪಿತದಿಶಾ) ಧರ್ಮಪ್ರಾಣಾಯ ಶತಮಾವರ್ತನಮವತಾರಾ ಆಸ್ಯೇತಿ ಶತಾವರ್ತಃ | -ವಿ. ರಾ.

೨ 2 ಸುಖಾತ್ಮಕತ್ವಾತ್ ಶಾಃ ನ್ಯಾಸ್ತತ್ವಾತ್ ತಾಃ ಶಾಶ್ವ ತೇ ತಾಶ್ಚ ಶತಃ | ಶತಾಃ ಅವರ್ತಾಃ ಅವತಾರಾಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಶತಾವರ್ತಃ |

3 ಅವತಾರಾ ಹ್ಯಸಂಖ್ಯೇಯಾ ಹರೇಃ ಸತ್ತ್ವನಿರ್ಭೇದ್ವಿಜಾಃ | ಯಥಾ ವಿದಾಸಿನಃ ಕುಲ್ಯಾಃ ಸರಸಃ ಸ್ತುಃ ಸಹಸ್ರಶಃ || -ಭಾಗ. 1-3-26

4 ಏತೇ ಸ್ಯಾಂಶಕಲಾಃ ಪುಂಸಃ ಕೃಷ್ಣಸ್ತು ಭಗವಾನ್ ಸ್ವಯಮ್ |

-ಭಾಗ. 1-3-28

ಏತೇ ಪ್ರೋಕ್ತಾವತಾರಾಃ | ಮೂಲರೂಪೀ ಸ್ವಯಮೇವ |

-ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ.

ನೂರಂ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಸೋಮಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವವನು¹

ನವಕೋಟಿ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಾವರಬ್ರಹ್ಮರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಪ್ರಧಾನವಾಯಿ, ಅಷ್ಟವಸುಗಳು, ಏಕಾದಶರುದ್ರರು, ನಲ್ವತ್ತೊಂಭತ್ತು ಮರುತ್‌ಗಳು, ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರು, ಹತ್ತು ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳು, ಬೃಹಸ್ಪತಿ, ಮೂವರು ಪಿತೃಪತಿಗಳು, ಇಬ್ಬರು ಅಶ್ವಿನೀದೇವತೆಗಳು, ಋಷಿ, ದೈ ಹಾಗೂ ಪೃಥಿವೀ—ಹೀಗೆ ನೂರು ಮಂದಿ ಸೋಮಪಾನಾಧಿಕಾರಿಗಳು² ಸೋಮದಾನಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗುವಂತೆ ಅವರನ್ನು ನಡೆಸುವವನು ಭಗವಂತನೇ

೪ (ಅಮೃತಪಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರಾದ ದೇವತೆಗಳೆ) ನೂರರ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ತತ್ತ್ವದೇವತೆಗಳಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವವನು³

ಚತುರ್ಮುಖ, ಪ್ರಧಾನವಾಯಿ, ಗರುಡ, ಶೇಷ, ರುದ್ರ, ಇಂದ್ರ, - ಕಾಮ ಅಹಂಪ್ರಾಣ, ಅನಿರ್ದ್ವ, ಸ್ವಾಯಂಭಾವಮನು, ಬೃಹಸ್ಪತಿ, ದಕ್ಷ, ಪ್ರವಹ, ಯಮ, ಸೂರ್ಯ, ವರೂಣ, ಅಗ್ನಿ, ಭೃಗು, ಮಿತ್ರ, ನಿರ್ಮತಿ, ಗಣಪತಿ, ಕಾಬೇರ, ಅಶ್ವಿದ್ವಯ, ನಲ್ವತ್ತೇಳು ಮಂದಿ ಮರುತ್ತುಗಳು, ಇವರು ಮಂದಿ ರುದ್ರರು, ಏಳುಮಂದಿ ವಸುಗಳು ಹಾಗೂ ಆರುಮಂದಿ ಅದಿತ್ಯರು—ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು

೩. 1 ಶತಂ ಶತಸಂಖ್ಯಾಕಾನ್ ದೇವಾನಾನ್ ಸೋಮಾಧಿಕಾರಿತ್ವೇನ ಆವರ್ತಯತಿ ಪ್ರವರ್ತಯತೀತಿ ಶತಾವರ್ತಃ |

2 'ನವಕೋಟ್ಯೋ ಹಿ ದೇವಾನಾಂ ತೇಷಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಶತಸ್ಯ ತು |' ಸೋಮಾಧಿಕಾರೀ ವೇದೋಕ್ತೋ ಬ್ರಹ್ಮಣೀ ದ್ವೇ ಶತಾಧಿಕೇ.. |'

-ಬ್ರ. ಸೂ ಭಾ. 3-4-11

ಯಥಾ ನವಕೋಟೀನಾಂ ದೇವಾನಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಶತಮೇವ ಸೋಮಾಧಿಕಾರಿಣಃ ಪ್ರಧಾನವಾಯಿವಸುರುದ್ರನುರುದಾದಿತ್ಯಾದಯೋ ವಿಶ್ವೇದೇವಾಃ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ ಪಿತೃಪತಯಃ ಅಶ್ವಿನೌ ಋಭವೋ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯಂತಾಃ | ದ್ವೇ ಬ್ರಹ್ಮಣೀ ಪರಾವರೇ ಪರಂ ವಿಷ್ಣುಖ್ಯಮವರಂ ಚತುರ್ಮುಖಮ್ |

-ತತ್ತ್ವದೀಪಿಕಾ

೪ 3 ಶತಂ ಅಮೃತಪಾನಯೋಗ್ಯದೇವಾನಾಂ ಶತಗಣಂ ಆ ಸಮಂತಾತ್ ತತ್ತ್ವದೇವತಾರೂಪೇಣ ಪ್ರವರ್ತಯತೀತಿ ಶತಾವರ್ತಃ | -ವಾ. ರಾ.

ತೋಂಭತ್ತಸಾಲ್ಕು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಚಕ್ರವನ್ಮಂಬಂತೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂಬುದಾಗಿ ಋಗ್ವೇದ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ¹

೫ ನೂರಾರು ಸಂಸಾರಯೋಗ್ಯರನ್ನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಆಡ್ಡಾಡಿಸುತ್ತಿರುವವನು.²

೬ (ಜೀವಾತ್ಮನ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ) ನೂರು ನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇರುವವನು.³

೭ ನೂರಾರು ಜೀವಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇರುವವನು.⁴

೮ ನೂರಾರು ನೀರಿಸ ಸುಳಿಯೇ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವವನು.⁵

೯ ಸುಖಿಸ್ತರೂಪಿ, ವ್ಯಾಪ್ತ ಹಾಗೂ ಜಗತ್ತನ್ನು ನಡೆಸುವವನು⁶

1 'ಚತುರ್ವಿಃ ಸಾಕು ನವತಿಂ ಚ ನಾಮುಭಿಶ್ಚಕ್ರಂ ನ ವೃತ್ತಂ ವೃತ್ತೀನೌರವೀವಿಪತ್'

-ಬೃ. ಸೂ. ಭಾ. 1-1-2

* ಶತಸಂಖ್ಯಾಸಮೀಪವರ್ತಿಸಂಖ್ಯಾಕತ್ಯಾತ್ ಶತಸಂಖ್ಯಾಕಾ ಇತ್ಯೇವ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಮ್ |

೫ 2 ಶತಂ ಅನಂತಾಃ ಸಂಸಾರಯೋಗ್ಯಾಃ, ತಾನ್ ಸಂಸಾರೇ ಆವರ್ತಯತಿ ಭ್ರಾಮಯತೀತಿ ಶತಾವರ್ತಃ |

೬ 3 ಶತೇ ಶತಸಂಖ್ಯಾಕಾಸು ನಾಡೀಷು ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ವರ್ತತ ಇತಿ ಶತಾವರ್ತಃ |

-ಶಾಂ. ಭಾ.

೭ 4 ಶತೇ ಅನಂತೇಷು ಜೀವೇಷು ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ವರ್ತತ ಇತಿ ಶತಾವರ್ತಃ |

೮ 5 ಶತಂ ಅನಂತಾಃ ಆವರ್ತಾಃ ಆವರ್ತೋವಲಕ್ಷಿತಾಃ ಜಲಸ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರಾಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಶತಾವರ್ತಃ |

೯ 6 ಸುಖರೂಪತ್ಯಾತ್ ಶಃ ವ್ಯಾಪ್ತತ್ಯಾತ್ ತಃ | ಅವರ್ತಯತಿ ಜಗತ್ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ಆವರ್ತಃ |

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವೇ ಅವತಾರ]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಅನೇಕಾವತಾರಗಳುಳ್ಳವನು ಎಂದು ಹೇಳುವುದು ಅವನ ಗುಣಗಾನರೂಪವಾಗುವುದು ಹೇಗೆ? ಅವತಾರವೆಂದರೆ ಉಚ್ಚ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಕೆಳಗಿನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಅದು ಗುಣವಾಗಲಾರದು ಅಲ್ಲವೇ?

ಉ - ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ವನನ್ನು ಮೇಲೆ ತರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸಮರ್ಥರಾದವರು ಬಾವಿಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತಾರೆ. ಬಾವಿಗೆ ಬಿದ್ದವರನ್ನು ಮೇಲೆ ತರುತ್ತಾರೆ ಅದರಂತೆ ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದವರನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ವೈಕುಂಠವಾಸಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಭೂಮಿಗೆ ಬರುತ್ತಾನೆ ವಸ್ತುತಃ ಅವತಾರವೆಂದರೆ ಸರ್ವತ್ರ ಇದ್ದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವತನಾಗುವದೇ. ಕೆಳಗೆ ಇಳಿಯುವುದು ಎಂಬುದು ಅವತಾರಧ-

ಇಳಿಜಲ ವದ್ದೀ

೧ ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನು ಪುತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದಿರುವವನು.¹

ಭಗವಂತನು ಮಹತ್ವತ್ವವೇ ಆಕೃತಿಯಂತೆ ಉಳ್ಳ ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ತನ್ನ ನಾಭಿಕಮಲದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವನೆಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು²

೨ ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ದ್ವಾರನನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದಿರುವವನು.³

೧ 1 ಪದ್ಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಪುತ್ರತ್ವೇನಾಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಪದ್ಮೀ ।

-ಸ. ಸಂ.

‘ಪದ್ಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಮುದ್ದಿಷ್ಟಃ ಪದ್ಮಾಶ್ರೀರಪಿ ಚೋಚ್ಯತೇ’ -ಬ್ರಾಹ್ಮೇ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 3-1-26) ಚತುರ್ಮುಖಸ್ಯಾಪಿ ಪದ್ಮನಾಮವತ್ತ್ವಂ ನಿರೂಪಿತಮ್ ।

2 ಅಗ್ರಜಂ ಯಃ ಸಸರ್ಜಾಜಮಗ್ರಾಕೃತಿಂ...ಪ್ರೀಣಯಾನೋ ನಾಸುದೇವಮ್

-ದ್ವಾ ಸ್ತೋ.

೨ 3 ಪದ್ಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸೋಽಸ್ಯ ಸರ್ಗದ್ವಾರತ್ವೇನಾಸ್ತೀತಿ ಪದ್ಮೀ ।

-ವಿ. ರಾ.

ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಾದಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಭಗವಂತನೇ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಚತುರ್ಮುಖನ ಮೂಲಕ ನಡೆಸುವನು¹

೩ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ಪತ್ನಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವವನು².

೪ ಕಮಲವನ್ನು ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು³

ಜಗವಂತನು ತನ್ನ ಸಾಲ್ವಾ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವುಗಳಲ್ಲಿ ಪದ್ಮವು ಒಂದಾಗಿದೆ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದ ರಜೋಗುಣಕ್ಕೆ ನಿಯಮಕವಾದ ಭೂ ಎನಿಸುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೇ ಆ ಕೆಂಪು ಪದ್ಮ ಅಗಿರುವಳು⁴ ಅಂತಹ ಪದ್ಮವನ್ನು ಭಗವಂತನು ನಿತ್ಯವೂ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು

೫ ಹೃದಯಕಮಲವನ್ನು ತನ್ನ ವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಪಡೆದಿರುವವನು⁵.

ಜೀವಾತ್ಮರ ದೇಹವು 'ಬ್ರಹ್ಮಪುರ' ಎನಿಸಿದ್ದು, ಇದರ ಪ್ರಂದರೀಕ ಎನಿಸುವ ಹೃದಯಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ನೆಲೆಸಿರುವನೆಂದು ಉಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.⁷

1 'ಸ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ನಿಸೃಜತಿ ..ಸೋಽನುತ್ಪತ್ತಿರಲಯಂ ನಿಕ ಏವ ಹರಿಃ ಪರಃ ಪರಾನ್ಮದಃ'
-ಮಹೋಪನಿಷತ್ (ಬೃ. ಸೂ. ಭಾ. 2-3-13)

೩ 2 ' . ವದ್ಯಾಶ್ರೀರಪಿ ಚೋಚ್ಯತೇ'-ಇತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮೇ (ಭಾಗ.ತಾ. ನಿ 3-1-26)ನಿರೂಪಿತದಿಶಾ ವದ್ಯಾಶ್ರೀಃ ಪತ್ನೀತ್ವೇನಾನ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಪದ್ಮೀ |

೪ 3 ವದ್ಯಂ ಹಸ್ತೇಽಸ್ತೀತಿ ವದ್ಮೀ |

4 ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾವದ್ಯಧರಾಶ್ಚಿಂತಾ ಹರೇರ್ಭುಜಾಃ | -ದ್ವಾ ಸ್ತೋ.

5 ' . ಅಥೋ ರಜಃಸ್ಥಾ ಭೂರ್ನಾಮಿಕಾ ವದ್ಯಮಭೂದ್ಧೇರ್ಹಿ ' -ಮ. ಭಾ. ತಾ. ನಿ. 3-76

* ವದ್ಮನ್ಯ ತು ರಕ್ತವರ್ಣತ್ವೇನ ರಕ್ತವರ್ಣರಜೋಭಿವಾನ್ನಿಭೂರೂಪತ್ವಮಿತಿ ಜ್ಞೇಯಮ್ -ಭಾ. ಪ್ರ.

೫ 6 ಪದ್ಮಂ ಹೃದಯಪದ್ಮಂ ವಾಸಸ್ಥಾನತ್ರೇನಾನ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಪದ್ಮೀ |

7 ಅಥ ಯದಿದಮಸ್ತೀನ್ ಬ್ರಹ್ಮಪುರೇ ದಹರಂ ಪ್ರಂದರೀಕಂ ವೀಶ್ಮದಹಮೋಽಸ್ತೀನ್ಮಂತ-ರಾಕುಶಸ್ತೀನ್ ಯದಂತಸ್ತದನ್ತೇಷ್ಟವ್ಯಮ್... -ಛಾಂ. ಉ. 8-1-1

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪದ್ಮಧಾರಣೆಯ ಉದ್ದೇಶ]

ಪ್ರ:- ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪದ್ಮವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ, ಅದು ಏಕೆ?

ಉ - ಕಮಲವು ಪುಷ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು. ಕಮಲದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಸನ್ನಿಹಿತಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಕಮಲ ಪುಷ್ಪವನ್ನು ನನಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ನನ್ನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ನನಗೆ ಸಮರ್ಪಿಸಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆ. ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ವರುಣನು ಸಮರ್ಪಿಸಿದನು. ಆ ಸಮಾರಂಭವನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಬಂದಿದ್ದರು, ಜನಕ ಮಹಾರಾಜನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಸ್ವರೂಪಳಾದ ಸೀತೆಯನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಸ್ವರೂಪನಾದ ನನಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದನು. ಆಗಲೂ ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳು ಆಕಾಶಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಆ ಸಮಾರಂಭವನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಅದರಂತೆ ಭಕ್ತರು ನಿತ್ಯ ನನ್ನ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವಾಗ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಿವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ಪದ್ಮವನ್ನು ಲಿಪಿಸಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದರೆ ಈ ಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ದೇವತೆಗಳು ಬರುತ್ತಾರೆ. ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ನಾನು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗುತ್ತೇವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪದ್ಮವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಶಿಲ್ಪ ೬ ಪದ್ಮನಿಭೇಕ್ಷಣಃ

೧ ಪದ್ಮದಂತೆ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವನು¹

೨ ಪದ್ಮದಂತೆ ಅರಳಿದ ಜ್ಞಾನ ಉಳ್ಳವನು²

ಭಗವಂತನ ಜ್ಞಾನವು ನಿರಂತಿಕೆಯ ಸ್ಪಷ್ಟತೆಯನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದ್ದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಾರ್ಥ

೧ 1 ಪದ್ಮನಿಭೇ ಈಕ್ಷಣೇ (ನೇತ್ರೇ) ಯಸ್ಯ ಸಃ ಪದ್ಮನಿಭೇಕ್ಷಣಃ |

-ಸ. ಸಂ.

ಭಗವತಃ ನೇತ್ರಯೋಃ ಪದ್ಮಸಾದೃಶ್ಯಮಧಿಕೃತ್, ಪುಷ್ಕರಾಕ್ಷಃ (೪೦) ಇತಿ ನಾಮ್ನಃ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಮ್ |

೨ 2 ಪದ್ಮನಿಭಂ ವಿಕಸಿತಮೀಕ್ಷಣಂ ಜ್ಞಾನಮಸ್ಯೇತಿ ಪದ್ಮನಿಭೇಕ್ಷಣಃ |

-ವಿ. ರಾ.

3 ಸ್ಪಷ್ಟತೇ ಭೇದಃ -ಪ್ರ. ಲ.

ವನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿಷಯೀಕರಿಸುವುದು.

೩ ಕವಂಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವ ಸೂರ್ಯಸಂತೆ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾದ ನೇತ್ರ ಉಳ್ಳವನು.¹

ಭಗವಂತನ ವಿಶ್ವರೂಪವು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವಂತಹ ಹಾಗೂ ವಿರಾಲಗಳಾದ ನೇತ್ರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವಂತಹದ್ದೆಂದು ಅರ್ಜುನನು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವನು²

೪ ಪದ್ಮಗಳಿಗೆ ಗೆಳೆಯನಾಗಿರುವ ಸೂರ್ಯನು ಹಾಗೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಂತಿವುಳ್ಳ ಚಂದ್ರನು ಯಾರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನೋ ಅಂತಹವನು.³

ಭಗವಂತನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಸೂರ್ಯನೂ, ಚಂದ್ರನೂ ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ದಲ್ಲೇ, ವಿಶ್ವರೂಪ ಭಗವಂತನನ್ನು 'ಶಶಿಸೂರ್ಯನೇತ್ರ'ನೆಂದು ಸ್ತುತಿಸಲಾಗಿದೆ⁴

ತಪ್ರೇಶಜ್ಞಾನಂ ನಿರತಿಶಯಸ್ಪೃಷ್ಟಮ್ | ನ ತಥಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀಜ್ಞಾನಮಿತ್ಯೇವ ವಿಶೇಷಃ |

-ಪ್ರ. ಲ. ಟೀಕಾ

ನಿರತಿಶಯೇತಿ-ಯಜ್ಞಾನಸ್ಪೃಷ್ಟತಾಪೇಕ್ಷಯಾ ಅನ್ಯತ್ ಆತಿಶಯೇನ ಸ್ಪಷ್ಟಂ ನಾಸಿಃ ಇತ್ಯರ್ಥಃ | -ಶ್ರೀ. ಟಿ.

೩ 1 ಪದ್ಮಾನಿ ನಯಂತಿ ಪ್ರೇರಯಂತೀತಿ ಪದ್ಮನಿಃ ಸೂರ್ಯಃ | ಪದ್ಮತಜ್ಜೋಹಪದಾನ್ವಯತೇ ಕರ್ತರಿ ಡಿಪ್ರತ್ಯಯೇ ಪದ್ಮನಿ ಇತಿ ಸಿದ್ಧ್ಯತಿ | ಪದ್ಮನೇಃ ಭಾ ಇವ ಭಾ ಯಸ್ಯ ತತ್ ಪದ್ಮನಿಭವತ್ | ಪದ್ಮನಿಭಂ ಈಕ್ಷಣಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಪದ್ಮನಿಭೇಕ್ಷಣಃ |

2 ನಭಃಸ್ಪೃಶಂ... ದೀಪ್ತವಿಶಾಲನೇತ್ರಮ್ |

-ಗೀ. 11-24

೪ 3 ಪದ್ಮಾನಿ ಸುಹೃತ್ತೇನಾಸ್ಯ ಸಂತೀತಿ ಪದ್ಮಃ ಸೂರ್ಯಃ ಅರ್ತಅದೃಚ್ | ನಿತರಾಂ ಭಾ ಯಸ್ಯ ಸಃ ನಿಭಶ್ಚಂದ್ರಸ್ತಾವೀಕ್ಷಣೇ ಯಸ್ಯೇತಿ |

-ಸ. ಸಂ.

4 ... ಅನಂತಬಾಹುಂ ಶಶಿಸೂರ್ಯನೇತ್ರಮ್ |

-ಗೀ. 11-19

'ಶಶಿಸೂರ್ಯನೇತ್ರಂ' ಇತ್ಯಪಿ 'ಅಹಂ ಕ್ರತುಃ' ಇತ್ಯಾದಿವತ್ |

-ಗೀ. ಭಾ.

೫ ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾದ ನೇತ್ರ ಉಳ್ಳವನು.¹

೬ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಸದೃಶನಾದ ವಾಯುದೇವನಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು.²

೭ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಸದೃಶನಾದ ವಾಯುದೇವನ ಮೇಲೆ ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿ ಉಳ್ಳವನು.³

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪದ್ಯದೃಷ್ಟಾಂತದ ಔಚಿತ್ಯ]

ಪ್ರ - ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪಾದ ಹಸ್ತ ಮುಖ ನೇತ್ರಗಳನ್ನು ಕಮಲ ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ಪಾದಪದ್ಮ, ಹಸ್ತಕಮಲ, ಮುಖಕಮಲ, ಕಮಲ ನಯನ ಎಂದು ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ, ಕಿವಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಆ ದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ವರ್ಣನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇಲ್ಲ ಇದಕ್ಕೇನು ಕಾರಣ?

ಉ - ಮುಖವನ್ನು ಚಂದ್ರದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ ಸೂರ್ಯದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ವರ್ಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಅದಕ್ಕೇನು ಕಾರಣ? ಸೂರ್ಯ ಪ್ರವಿರ ಕಿರಣವುಳ್ಳವನು ಮುಖವು ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಚಂದ್ರನು ಕಲಂಕವುಳ್ಳವನು ಮುಖವು ಕಲಂಕ ರಹಿತವಾದದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಚಂದ್ರನ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನೂ ಕೊಡಬಾರದಲ್ಲ? ಕವಿಗಳು ಶೃಂಗಾರರಸದ ವರ್ಣನೆ ಪ್ರಿಯರು ಚಂದ್ರನು ಕಾಮಜನಕನು, ಅದರಂತೆ ಪುರುಷರಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಮುಖದರ್ಶನದಿಂದ ಕಾಮೋದ್ರೇಕವಾಗುತ್ತದೆ ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಮುಖವನ್ನು ಚಂದ್ರದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ ಸೂರ್ಯದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ವರ್ಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ವಸಂತೂತು ಕಾಮಜನಕ ಕಾರಣ ಏನೆಂದರೆ ಅಗೆ ಕಮಲಾದಿ ಪುಷ್ಪಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದ

೫ 1 ಪದ್ಮಂ ಚತುರ್ಮುಖಂ ನಯತಿ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ಪದ್ಮನಿಃ | 'ಪದ್ಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಸಮುದಿಷ್ಟಃ' ಬ್ರಾಹ್ಮೇ (ಭಾಗ ತಾ. ನಿ. 3-1-26) ಪದ್ಮಶಬ್ದಸ್ಯ ಚತುರ್ಮುಖಾರ್ಥಕತ್ವಂ ನಿರೂಪಿತಮ್ | ಭಾತಿ ದೀಪ್ತಂ ವರ್ತತ ಇತಿ ಭಂ, ಭಂ ಈಕ್ಷಣಂ ನೇತ್ರಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಭೇಕ್ಷಣಃ | ಪದ್ಮನಿಶ್ಚಾನೌ ಭೇಕ್ಷಣಶ್ಚ ಪದ್ಮನಿಭೇಕ್ಷಣಃ |

೬ 2 ಪದ್ಮಃ ಚತುರ್ಮುಖಃ ತನ್ನಿಭಃ ತತ್ಸದೃಶಃ ನಾಯಾಃ | ತಸ್ಯ ಈಕ್ಷಣಂ ಜ್ಞಾನಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಪದ್ಮನಿಭೇಕ್ಷಣಃ |

೭ 3 ಪದ್ಮನಿಭಃ ನಾಯಾಃ | ತಸ್ಮಿನ್ ಈಕ್ಷಣಂ ಕೃಪಾದೃಷ್ಟೀರ್ಯಸ್ಯ ಸಃ ಪದ್ಮನಿಭೇಕ್ಷಣಃ |

ಕಾಮದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗುತ್ತದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಮನ್ಮಥನಿಗೆ ಪುಷ್ಪವು ಬಾಣವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಸ್ತ್ರೀದೇಹದಲ್ಲಿ ಮುಖ, ನೇತ್ರ, ಹಸ್ತ, ಪಾದಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರರುಷರಿಗೆ ಕಾಮಜನಕಗಳು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಪುಷ್ಪಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕಮಲದೃಷ್ಟಾಂತದಿಂದ ವರ್ಣಿಸುವುದು ಕೂಡುತ್ತದೆ.

ವದ್ಮನಾಭೋಽರವಿಂದಾಕ್ಷಃ ವದ್ಮಗರ್ಭಃ ಶರೀರಭೃತ್ |

ಮಹರ್ಥಿರ್ಯದ್ಧೋ ವೃದ್ಧಾತ್ಮಾ ಮಹಾಕ್ಷೋ ಗರುಡಧ್ವಜಃ || ೪೮ ||

೪೪೭ ವದ್ಮನಾಭಃ

೧ ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯರಾದವರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವವನು.¹

ವೇದಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾಯ ದೇವತೆಗಿಂತ ವೇದಾರ್ಥರನಿಸುವ ಅವರವರ ಪತಿಯಂದಿರು ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಶಚೀದೇವಿಗಿಂತ ಇಂದ್ರನೂ, ಅವನಿಗಿಂತ ಉಮಾದೇವಿಯೂ, ಅವಳಿಗಿಂತ ರುದ್ರನೂ, ರುದ್ರನಿಗಿಂತ ಭಾರತೀದೇವಿಯೂ, ಅವಳಿಗಿಂತ ಪ್ರಾಣದೇವನೂ, ಅವನಿಗಿಂತ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೂ, ಆಕೆಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ—ಎಂಬುದಾಗಿ 'ವೈಶೇಷ್ಯ'ವು ತಾರತಮ್ಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆ²

೨ (ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಂದ) ಹೊಂದಲ್ಪಡುವವನು ಮತ್ತು ಅವರ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವವನು.³

೧ 1 ಪದ್ಯಂತ ಇತಿ ಪದ್ಮಾನಿ ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯಾನಿ | ತೇಷು (ನಾಭಿರಿವ) ಶ್ರೇಷ್ಠ ಇತಿ |

-ವಿ. ರಾ.

2 ಏವಂ ವೇದಾಭಿಧಾನಾಭ್ಯೋ ದೇವೀಭ್ಯಃ ಸರ್ವ ಏವ ತು | ತದರ್ಥಭೂತಾಃ ಪತಯಸ್ತಸ್ಯಾ ಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತಥೋತ್ತಮಾಃ | ಶಚ್ಯಾ ಇಂದ್ರಸ್ತತಶ್ಚೋನಾ ತಸ್ಯಾ ರುದ್ರಸ್ತತಸ್ತಥಾ | ಭಾರತೀ ಪ್ರಾಣ ಏನಾಸ್ಯಾಸ್ತತಃ ಶ್ರೀಸ್ತದ್ವರೋ ಹರಿಃ

-ವೈಶೇಷ್ಯ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 11-16-12)

೨ 3 ಪದ್ಮತೇ ಪ್ರಾಸ್ಯತೇ ಮುಮುಕ್ಷುಭಿರಿತಿ ಪದ್ಮಃ | ನಾಭಯತಿ ಮುಮುಕ್ಷುಣಾಂ ಸಂಸಾರಂ ಹಿ ನಸ್ತೀತಿ ನಾಭಃ | 'ನಾಭ ಹಿಂಸಾಯಾಮ್' ಸ್ವಾರ್ಥೇ ಷೇಜ್ | ಪದ್ಮಶ್ಚಾಸೌ ನಾಭಶ್ಚ ಪದ್ಮನಾಭಃ |

೨. (ಕಲ್ಪಾಂತದಲ್ಲಿ) ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸುವವನು¹

೪ ಸರ್ವಪ್ರಾಪ್ತ, ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಿ ಹಾಗೂ ಯಮಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಸಂಹಾರ ನಡೆಸುವವನು².

[ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಳಿಸುವ ಮತ್ತು ಸಂಸಾರದ ಪದ್ಮನಾಭ ನಾಮಗಳ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.]

ಚಿಚ್ಛಾಸೆ

[ಲಕ್ಷ್ಮಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮ]

ಪ್ರ - ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರು ದೇವತೆಗಳು ಇಬ್ಬರೂ ವೇದದಿಂದ ಸ್ತುತರ ಆದ್ದರಿಂದ ಇವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಅಂದರೆ ಪತಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳು ಅವರ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಹೇಗಾದರು?

ಉ - ವೇದಗಳು ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವಾಗ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಎಂತಹ ಗುಣಗಳಿಂದ ವರ್ಣಿಸುವವೋ ಆ ಗುಣಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠಗಳಾದ ಗುಣಗಳಿಂದ ಅವರ ಪತಿಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ದೇವತಾ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗಿಂತ ಅವರ ಪತಿಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠರಾಗುತ್ತಾರೆ

ಪ್ರ - ಹಾಗಾದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ವೇದಗಳು ಗುಣವುಳ್ಳವಳು ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿ ಅವಳ ಪತಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಿರ್ಗುಣ ಎಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲವೇ?

ಉ - ಅದ್ವೈತಪ್ರಕಾರ ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ ಆದರೆ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಪರಮಾತ್ಮನು ನಿರ್ಗುಣನೆಂದರೆ ಪುನಃ ಹೇಳು ಗುಣರಹಿತನು ಎಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅನಂತಾವದ್ಯ-ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಪೂರ್ಣನು ಎಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗಿಂತ ಕೋಟಿಗುಣಮಾತ್ರದಿಂದ ಅಧಿಕಳು ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದರಿಂದ ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಪ್ರಕಾರ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ಲಕ್ಷ್ಮಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮನು ಆಗಿದ್ದಾನೆ ಕಡಿಮೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ

೩ 1 ಪದ್ಮಂ ಚತುರ್ಮುಖಂ ನಾಭಯತಿ ಕಲ್ಪಾಂತೇ ಸಂಹರತೀತಿ ಪದ್ಮನಾಭಃ | 'ಪದ್ಮೋ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಮುದ್ದಿಷ್ಟಃ...' ಬ್ರಾಹ್ಮೇ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 3-1-26) ನಿರೂಪಿತದಿಶಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಸಿ ಪದ್ಮಶಬ್ದನಾಚ್ಛಃ |

೪ 2 ಪದನೀಯತ್ಯಾತ್ ಪದಮ್ | ಜ್ಞಾನರೂಪತ್ಯಾತ್ ಮಃ | ನಾಭಯತಿ ಯಮಾದಿಭಿಃ ಹಿಂಸಯತೀತಿ ನಾಭಃ |

೩೪೮ ಅರವಿಂದಾಕ್ಷಿ

೧ ಕಮಲದಂತೆ ಕಣ್ಣು ಉಳ್ಳವನು¹

ಭಗವಂತನ ಕಣ್ಣು ಕಮಲದ ದಳದಂತೆ ದೀರ್ಘವಾದುದು. ಕಮಲದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಂತೆ ಅಕರ್ಷಕವಾದುದು² ಅಂಚುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಂದಾವರೆಯಂತೆ ಕೆಂಪಾಗಿರುವುದು. ಬಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ—ಸೂರ್ಯಮಂಡಲದಲ್ಲಿರುವ ಭಗವಂತನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲೇ—ಕೆಂದಾವರೆಗೆ ಹೋಲಿಸಲಾಗಿದೆ³ ಕಮಲದಂತೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಳಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಭಗವಂತನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕಮಲದ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವು ಈ ಎಲ್ಲ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಅಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಅರವಿಂದದ ಹೋಲಿಕೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುವುದು⁴

೨ ಹೃದಯಾರವಿಂದದಲ್ಲಿ ದ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು.⁵

೩ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಅಥವಾ ಪೂರ್ಣವಾದ ಅನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅಥವಾ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಉಳ್ಳವನು.⁶

೧ 1 ಅರವಿಂದಸಮಾನಾಕ್ಷತ್ವಾದರವಿಂದಾಕ್ಷಿಃ | -ವಿ. ರಾ.

2 ಇಂದೀವರೋದರದಳನಯನಾ . | -ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ.

3 ' ಯಃ ನಿಷೋಂತರಾದಿತ್ಯೇ ಹಿರಣ್ಮಯಃ ಪುರುಷೋ ದೃಶ್ಯತೇ ತಸ್ಯ ಯಥಾ ಕ-
ಷ್ಠಾಸಂ ಪುಂಡರೀಕಮೇವಮಕ್ಷಣೀ | ' -ಛಾಂ. ಉ. 1-3-7

ಕಸ್ಯಾಸರಕ್ತಪದ್ಮಾಕ್ಷಃ ಸೂರ್ಯಗಶ್ಚಾಕ್ಷಗಶ್ಚ ಸಃ |
-ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ.

4 ' ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣಾರವಿಂದಾಕ್ಷ ತಾತ ಏಹಿ ಸ್ತನಂ ಪಿಬ |
-ಭಾಗ. 10-11-15

೨ 5 ಅರವಿಂದೇ ಹೃದಯಾರವಿಂದೇ ಅಕ್ಷೋತಿ ವ್ಯಾಪೋತೀತಿ ಅರವಿಂದಾಕ್ಷಿಃ | 'ಅಕ್ಷ್ಯ
ವ್ಯಾಪ್ತಾ' |

೩ 6 ಲಾಕಿಕಾನಂದವಿಲಕ್ಷಣತ್ವಾತ್ ಪೂರ್ಣತ್ವಾದ್ವಾ ಅಮ್ | ತಾದೃಶಂ ರಂ ಸುಖಂ ವಿಂದಂತಿ
ಲಭಂತ ಇತಿ ಅರವಿಂದಾಕ್ಷಿಃ | ತಾನ್ ಅಕ್ಷೀಣಂ ಅಕ್ಷಾಣಂ ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ನಾ ಯಸ್ಯ ಸಃ
ಅರವಿಂದಾಕ್ಷಿಃ |

೪ ಚ್ಛಾನಾತ್ಮಕಗಳಾದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವನು¹

೫ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಅಥವಾ ಪೂರ್ಣವಾದ ಅನಂದವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲ ದೇಶ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನು².

೬ ದೋಷಯುಕ್ತರಾದ ತಾಮಸರನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಾಶಪಡಿಸುವವನು³.

ತಾಮಸರಿಗೆ ಅಂಧಂತಮಸ್ಸನ್ನು ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಭಗವಂತನು ಅವರನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಾಶಪಡಿಸುವನು.

೭ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿಸುವ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನು⁴

೮ ದುಃಖವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಜೀವಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿರುವವನು⁵.

೪ 1 ರವಿಂದನುಂಧಕಾರಸ್ತನ್ ಭವತೀತ್ಯರವಿಂದಃ ಪ್ರಕಾಶೋ, ಜ್ಞಾನಮಿತಿ ಯಾವತ್ | ತದಾತ್ಮಕಾನ್ಯಪ್ರೀಣಿ ಯುಕ್ತೇತಿ ನಾ | 'ಅಂಧಕಾರೋ ರವಿಂದಾಂಧತಮಿರಂ ತಮ ಉಚ್ಯತೇ' ಇತ್ಯುಕ್ತಲಮಾಲೋಕ್ತೇಃ | -ಸ. ಸಂ.

೫ 2 ವಿಲಕ್ಷಣತ್ವಾತ್ ಪೂರ್ಣತ್ವಾದ್ಯಾ ಅಂ, ತಾದೃಶಂ ರಂ ಸುಖಂ ವಿಂದತೀತಿ ಅರವಿಂದಃ | ಅಕ್ಲೇಶ್ಣೀತಿ ಸರ್ವದೇಶಕಾಲೇಷು ನ್ಯಾಪ್ನೋತೀತಿ ಅಕ್ಷಃ |

೬ 3 ಅರಂ ದೋಷಂ ವಿಂದಂತಿ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತೀತಿ ಅರವಿಂದಾಃ ತಾಮಸಾಃ | ತಾನ್ ಕ್ಷಮಯಂತಿ ನಾಶಯಂತೀತಿ ಅರವಿಂದಾಕ್ಷಃ |

೭ 4 ಅರಂ ಸಮ್ಯಕ್ ವಿಂ ಪರಮಾತ್ಮಾನಂ ದದತೀತ್ಯರವಿಂದಾಃ ವೇದಾಃ, ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ-
ನಿನೋ ದೇವಾಃ ನಾ | ತೇಷು ಅಕ್ಷತಿ ನ್ಯಾಪ್ನೋತೀತಿ ಅರವಿಂದಾಕ್ಷಃ |

೮ 5 ಅರಂ ಅರಮಣಂ ದುಃಖಂ ವಿಂದಂತಿ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತೀತಿ ಅರವಿಂದಾಃ ಜೀವಾನ್ತೇಷು ಅಕ್ಷತೇ ಕ್ರೀಡತ ಇತಿ ಅರವಿಂದಾಕ್ಷಃ |

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪ್ರಾಕೃತವಲ್ಲ]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನ ಇಡೀ ದೇಹವು ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕವಾಗಿರುವಾಗ ಅರವಿಂದಾಕ್ಷ ನಾಮವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಣ್ಣನ್ನು ಮಾತ್ರ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕವೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದು ಹೇಗೆ ಯುಕ್ತ?

ಉ - ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳ ಅಂದರೆ ಅತೀಂದ್ರಿಯ ವಸ್ತುಗಳದ್ದೂ ಕೂಡ ಚಾಕ್ಷುಷ ನಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಇದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಸುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಅವನ ಕಣ್ಣನ್ನು ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕವೆಂದು ವರ್ಣಿಸಿದ್ದು. ನಾವು ಅತೀಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯುತ್ತೇವೆ, ಅವುಗಳನ್ನು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ನೋಡಲಾರವು ಹೀಗೆ ಇರಲು ಅವನು ಮಾತ್ರ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಹೇಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾನೆಂದು ಶಂಕೆಯು ಬಂದರೆ ಅವನ ಕಣ್ಣು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿನಂತೆ ಪ್ರಾಕೃತವಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕವಾದದ್ದು ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಅತೀಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ನೋಡಬಲ್ಲನು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಆ ನಾಮಕ್ಕೆ ಇದೆ

ಇಳಿ ನದ್ಯಗರ್ಭಃ

೧ ಜಗತ್ಕಾರಣವಾದ ಪದ್ಮವು (ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ) ಯಾರ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವುದೋ ಅಂತದವನು.

೨ ಜಗದಾತ್ಮಕವಾದ ಪದ್ಮವು ಯಾರಿಂದ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿದೆಯೋ ಅಂತದವನು^೧

ಭಗವಂತನು ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಜೀವಾತ್ಮರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವನೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಿದಾಗ, ಅವನ ಉದರ ದಲ್ಲಿದ್ದ ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಉದಕರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಕೃತಿಯು ರಜೋಗುಣದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿ ವಾಯುವಿನಿಂದ ಒಣಗಿ ಅವನ ನಾಭಿದೇಶದಿಂದ ಪದ್ಮವಾಗಿ ಹೊರಹೊಮ್ಮುವುದು—ಎಂಬುದಾಗಿ

೧ 1 ಜಗತ್ಕಾರಣಂ ಪದ್ಮಂ ಪ್ರಳಯೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮತಯಾ ಗರ್ಭೇ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಪದ್ಯಗರ್ಭಃ |

-ವಿ. ರಾ.

೨ 2 ಜಗದಾತ್ಮಕಂ ಪದ್ಮಂ ಗೀರ್ವಾಣೇ ಉದ್ಗೀರ್ವಾಣೇ ಅನೇನೇತಿ ಪದ್ಯಗರ್ಭಃ | 'ಗ್ವಾ ನಿಗರಣೇ' |

ಮೈತ್ರೇಯರು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವರು.¹

೩ ಚತುರ್ಮುಖನೇ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು.²

ಎಲ್ಲರೂ ಭಗವಂತನ ಮಕ್ಕಳೇ ಆದರೂ, ಚತುರ್ಮುಖನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಪುತ್ರನೆಂದು ರಾಸ್ತದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ³

೪ ಚತುರ್ಮುಖನಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸ್ತುತಿನೆಲ್ಲೆಡುವವನು.⁴

1 ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಸೂಕ್ತಾಭಿನಿವಿಷ್ಟದೃಷ್ಟೈರಂತರ್ಗತೋಽರ್ಥೋ ರಜಸಾ ತನೀಯಾನ್ |
ಗುಣೇನ ಕಾಲಾನುಗತೇನ ವಿದ್ಧಃ ಶುಷ್ಯಂಸ್ತದಾಽಭಿದ್ಯತ ನಾಭಿದೇಶಾತ್

-ಭಾಗ. 3-9 13

* 'ಉದಕಂ ವಾಯುನಾ ಶುಷ್ಯಂ ಭಿನ್ನಂ ಪದ್ಮಮಭೂದ್ಧರೇಃ'

-ಪಾದ್ಮ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ)

* ಅತ್ಮಸೂಕ್ತಾಭಿನಿವಿಷ್ಟದೃಷ್ಟೈಃ ಅತ್ಮನಿ ಸ್ಥಿತೇಷು ಜೀವೇಷು ಸೃಜಾಮ್ಯೇತಾನಿತ್ಯಭಿನಿವಿಷ್ಟ-
ದೃಷ್ಟೈಃ ನಿರ್ಣೀತಮನಸಃ ತಸ್ಯ ಭಗವತೋಽಂತರ್ಗತಃ ಉದರೇ ಸ್ಥಿತಃ ತನೀಯಾನತಿ
ಸೂಕ್ಷ್ಮಃ ಯೋಽರ್ಥಃ ಉದಕರೂಪಪ್ರಕೃತ್ಯಾಖ್ಯೋ ಯಃ ಪದಾರ್ಥ ಸ ತದಾ ಕಾಲಾನು-
ಗತೇನ ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲಪ್ರೇರಿತೇನ ರಜಸಾ ಗುಣೇನಾನುವಿದ್ಧಃ ಪ್ರೇರಿತೋ ವಾಯುನಾ
ಶುಷ್ಯನ್ ಶುಷ್ಯಃ, ನಾಭಿದೇಶಾತ್ ಪದ್ಮತ್ರಯಾಽಭಿದ್ಯತ ಉದಕದ್ಯತ್ | ಉದಕಪ್ರ-
ಚುರೋ ಲೋಕಾತ್ಮಕಪದ್ಮೋಪಾದಾನರೂಪಃ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾಖ್ಯಃ ಪದಾರ್ಥಃ ಪದ್ಮಮಭೂ-
ದಿತಿ ಭಾವಃ -ಪ್ರಾಚೀನ ಟೀಕಾ

೩ 2 ಪದ್ಮಃ ಚತುರ್ಮುಖಃ ಗರ್ಭಃ ಪುತ್ರಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಪದ್ಮಗರ್ಭಃ | 'ಪದ್ಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ
ಸಮುದ್ವಿಷ್ಟಃ, ' ಬ್ರಾಹ್ಮ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 3-1-26) | 'ಗರ್ಭೋ ಭೂಣೀ-
ರ್ಭಕೇ.. ' ವಿಶ್ವಮೇದಿನ್ಯಾ |

3 'ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪಿತರಂ ವಂದೇ.. ' -ದ್ರಾ. ಸ್ತೋ.

೪ 4 ಪದ್ಮೇನ ಚತುರ್ಮುಖೇನ ಗೀರ್ಯತೇ ಶಬ್ದತೇ ವಿಶೇಷತಃ ಸ್ತೂಯತ ಇತಿ ಯಾವತ್
ಪದ್ಮಗರ್ಭಃ | 'ಗೃತವೇ' |

ಚತುರ್ಮುಖನು ಯಾವಾಗಲೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುವನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನು ತನ್ನ ಮಾತು ಎಂದೂ ವ್ಯರ್ಥವೆನಿಸುವುದೆಂದಿಲ್ಲ—ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವನು.¹

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಹಿತಕರವೇ ಸತ್ಯ]

ಪ್ರ - ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸದಾ ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನ, ಭಗವಂತನ ನೋಟಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಸುಳ್ಳುಮಾತು ಬರುವದಿಲ್ಲ 'ನ ಭಾರತೀ ಮೇಘಂಗಳ ಮೃಷೋಪಲಕ್ಷ್ಯತೇ' ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುವದು ಯುಕ್ತವಾದರೆ ಅವರು ದೈತ್ಯರಿಗೆ ಅವಧ್ಯತ್ವವರವನ್ನು ಕೊಡುವದು ಸುಳ್ಳು ಹೇಗಾಯಿತು? ಅವರಿಂದ ಅವಧ್ಯತ್ವವರೈ ಪಡೆದ ದೈತ್ಯರು ವಧ್ಯರೇ ಆದರಲ್ಲ?

ಉ - 'ಯತ್ ಸತಾಂ ಹಿತಮತ್ಯಂತಂ ತತ್ ಸತ್ಯಮಿತಿ ಕೀರ್ತಿತಂ' ಯಾವುದು ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಹಿತಕರವೋ ಅದು ಸತ್ಯವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ವಧ್ಯರನ್ನು ಅವಧ್ಯರಾಗುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ಹೇಳುವದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅಸತ್ಯವಾದರೂ ಸಜ್ಜನರಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದು ಸಮ್ಮತವಾದ್ದರಿಂದ ಆ ವಚನವು ಸತ್ಯವೆಂದೇ ದೊಡ್ಡವರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ.

೨೫೦ ಶರೀರಭೃತ್

೧ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಮುಂತಾದ ಇವುತ್ಸಾಲ್ಕು ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು.²

ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳು, ಅಹಂಕಾರ ತತ್ತ್ವ, ಬುದ್ಧಿ ತತ್ತ್ವ, ಅವ್ಯಕ್ತ ತತ್ತ್ವ, ಹನ್ನೊಂದು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಹಾಗೂ ಶಬ್ದಾದಿ ಐದು ತನ್ಮಾತ್ರಗಳು—ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಇಪ್ಪತ್ತಾಲ್ಕು ತತ್ತ್ವಗಳು ಕ್ಷೇತ್ರ, ಎನಿಸಿವೆ—ಎಂದ³ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು, ಕ್ಷೇತ್ರ ಎನಿಸುವ ಈ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೇ ಶರೀರ

1 ನ ಭಾರತೀ ಮೇಘಂಗಳ ಮೃಷೋಪಲಕ್ಷ್ಯತೇ -ಭಾಗ. 2-6-33

೧ 2 ಶರೀರಂ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿ, ತದ್ ಬಿಭರ್ತಿತಿ ಶರೀರಭೃತ್ |

-ವಿ. ರಾ.

3 ಮಹಾಭೂತಾನ್ಯಹಂಕಾರೋ ಬುದ್ಧಿರವ್ಯಕ್ತಮೇವ ಚ | ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ದಶೈಕಂ ಚ | ಪಂಚ ಚೇಂದ್ರಿಯಗೋಚರಾಃ | ...ಏತತ್ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಸಮಾಸೇನ ..ಉದಾಹೃತಮ್ |

-ಗೀ. 13-6,7

ಎಂದು ಕರೆದಿರುವನು.¹ ಈ ತತ್ತ್ವಗಳು ಪರಿಣಾಮಗೊಂಡು ರಚಿತವಾದ ಶರೀರಾದಿಗಳ
ವಿಲೋಕದಿಂದ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಹಿಂಸಾಕಾರಣಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಭಗವಂತನಿಂದ ಪ್ರೇರಿಸಲ್ಪ
ಡುವವುಗಳಾದುದರಿಂದಲೂ 'ಶರೀರ' ಎನಿಸಿವೆ ಎಂಬುದಾಗಿ 'ನಾರಾಯಣ ಶ್ರುತಿ' ಯು ಸ್ಪಷ್ಟೀ
ಕರಿಸಿದೆ.² ಪ್ರಥಮಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವರೆಗಿನ ಸಕಲತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೂ ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವೊಬ್ಬನೇ
ಧರಿಸಿರುವನು ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಅವುಗಳ ಧಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಾರರು—
ಎಂದು ಸ್ವಾಂತ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ³

೨ ಪ್ರಥಮಿಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು.

೩ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು.

1 ಇದಂ ಶರೀರಂ ಕಾಂತೇಯ ಕ್ಷೇತ್ರಮಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ |

-ಗೀ. 13-2

2 ಹಿಂಸಾಹೇತುಶ್ಚ ಜೀವಸ್ಯ ಪರೇಣ ಪ್ರೇರ್ಯತೇ ಚ ಯತ್ | ಅವ್ಯಕ್ತಾದಿ ಶರೀರಂ
ತತ್. ' -ನಾರಾಯಣಶ್ರುತಿಃ (ಗೀ ತಾ.)

* ಶರೀರಶಬ್ದಸ್ಯಾವ್ಯಕ್ತಾದಿಪರತ್ವಂ ಚ ಸ್ವಪರಿಣಾಮದೇಹಾದಿವಿಲೋಕದ್ವಾರಾ ಜೀವಸ್ಯ
ಹಿಂಸಾದಿಹೇತುತ್ವಾತ್ ಶರ್. 'ಶ್ರುಹಿಂಸಾಯಾಮಿತಿ'ಧಾತೋಃ | ಭಗವತಾ ಪ್ರೇರ್ಯ-
ತ್ವಾದೀರಂ ಚ | 'ಈರ ಪ್ರೇರಣೆ' ಇತಿ ಧಾತೋಃ | ಶರ್ ಚ ತದೀರಂ ಚೇತಿ ಶರೀರಮಿತಿ
ವ್ಯುತ್ಪತ್ತೇರಿತಿ ಜ್ಞೇಯಮ್ | -ಗೀ. ವಿ.

3 ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿ ಪ್ರಕೃತ್ಯಂತಂ ಭೂತಂ ಭವ್ಯಂ ಭವಜ್ಞ ಯತ್ | ವಿಷ್ಣುರೇಕೋ ಬಿಭರ್ತೀದಂ
ನಾನ್ಯಸ್ತಸ್ಮಾತ್ ಕ್ಷಮೋ ಧೃತಾ -ಸ್ವಾಂತ (ಬ್ರ. ಸೂ ಭಾ. 1-3-15)

೨ 4 'ಶರೀರಮಾಕೃತಿದೇಹಃ ಕುಃ ಪೃಥ್ವೀ ಚ ಮಹೀ ತಥಾ ಇತ್ಯಭಿಧಾನೋ (ಭಾಗ. ತಾ.
ನಿ. 3-4-28) ಕ್ತದಿಶಾ ಶರೀರಂ ಪೃಥ್ವೀಂ ಬಿಭರ್ತೀತಿ ಶರೀರಭೃತ್ |

೩ 5 ಶೀರ್ಯತೇ ನಿತ್ಯಮೇವೇತಿ ಸ್ಫುಟೇಃ ಶರೀರಂ ಜಗತ್, ತದ್ ಬಿಭರ್ತೀತಿ ಶರೀರಭೃತ್ |

-ಸ. ಸಂ.

೪ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು¹

ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕಗಳಾದ ದೇಹಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು ತನ್ನ ಶರೀರಗಳನ್ನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಜೀವಾತ್ಮರ ಶರೀರಗಳನ್ನೂ ಅವನೇ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು ಚಲಿಸುವ ಹಾಗೂ ಚಲಿಸದ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಭಗವಂತನು ಅಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ 'ಜೀವ' ಎಂದೆನಿಸಿ ಜೀವಾತ್ಮರು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡಲು ಪ್ರೇರಕನಾಗಿರುವನೆಂದು ಪ್ರಮಾಣವು ಬೋಧಿಸಿದೆ ಯಜ್ಞನಾಮಕ ದೇವನು ಪಾದದೇವನು ಭಗವಂತನು ಅವನನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಜೀವಾತ್ಮರ ಪಾದದ ಅಂಗುಷ್ಠವನ್ನು ಅಧಿಷ್ಠಾನವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮಗ್ರ ದೇಹವನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂಬುದಾಗಿ 'ವಹ್ನಿ ಪುರಾಣ'ವು³ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.

೫ ತನ್ನ ಶರೀರದಂತಿರುವ ಜೀವಾತ್ಮರನ್ನು ಧರಿಸಿರುವವನು⁴

ಸರ್ವಭೂತಗಳೂ ಶರೀರದಂತೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತಾಧೀನಗಳಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವನು 'ಶರೀರ' ಎಂದೇ ಉಪನಿಷತ್ತಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ⁵ ಇಂತಹ ಭೂತಗಳನ್ನು ಭಗವಂತನೇ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು

೪ 1 ಶರೀರಾಣಿ ಸ್ವಾತ್ಮನಃ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕಾಣಿ ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ಭೌತಿಕಾಣಿ ಚ ಬಿಭರ್ತಿತಿ ಶರೀರಭೃತ್ ।

2 'ವಿಷ್ಣುಜೀವ ಇತಿ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಸತತಂ ಪ್ರಾಣಧಾರಣಾತ್ । ಸ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಶರೀರಂ ಚ ಸ್ಥಾನರಂ ಜಂಗಮಂ ತಥಾ । ಸಂಸಾರಿಣಂ ಭ್ರಾಮಯತಿ . '

-ವಿ ತ ವಿ

3 ಅನಾದ್ಯನಂತೋಽಪಿ ಹರಿರ್ವೈಕಾರಿಕಗಣೇಷ್ವಜಃ । ಅವತೀರ್ಣಃ ಪದಾಂಗುಷ್ಠಮಧ್ಯಾಸ್ತೈ ವಿಶ್ವಭುಗ್ ವಿಭುಃ । ಪಾದದೇವಸ್ತು ಯಜ್ಞೋಽನ್ಯಸ್ತುಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಹರಿಃ ಸ್ವಯಮ್ । ಸರ್ವಂ ವಿಧಾರಯನ್ ದೇಹಂ ವರ್ತತೇ ಸರ್ವಶಕ್ತಿದೃಕ್

-ವಹ್ನಿ ಪುರಾಣ (ಭಾಗ. ತಾ. ೩ 2-5-29)

೫ 4 ಶರೀರಂ ಸ್ವಶರೀರವತ್ ವರ್ತಮಾನಾನ್ ಜೀವಾನ್ ಬಿಭರ್ತಿತಿ ಶರೀರಭೃತ್ ।

5 'ಯಸ್ಯ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಾಣಿ ಶರೀರಂ .. -ಬೃ. ಉ. 5-7-15

'.. ದೇಹವದ್ ಯದ್ವಶತ್ಯತಃ । ಶರೀರಮಿತಿ ಚೋಚ್ಯಂತೇ ಯಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋರ್ಮಹಾತ್ಮನಃ' -ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ.)

೬ ಅಮೋಘ ಬಾಣಗಳೆಳ್ಳವನೇ, ಪ್ರೇರಕನು ಹಾಗೂ ಧಾರಕನು¹

೭ ಬಾಣದ ಆಕಾರವುಳ್ಳ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನನ್ನೂ ಧರಿಸಿರುವವನು².

ಪ್ರಾಣಾಪಾನಾದಿ ಐದು ರೂಪಗಳುಳ್ಳ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನು ಭಗವಂತನ ಬಾಣವಾಗಿರುವನೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ತಿಳಿಸಿರುವರು³ ಅಂತಹ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನನ್ನೂ ಭಗವಂತನೇ ಧರಿಸಿರುವನು

೮ (ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ) ತನ್ನ ಶರೀರದೊಳಗೆ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು⁴

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಶಾಸ್ತ್ರ ಗುಣಗಳನ್ನೇ ಹೇಳುವದು]

ಪ್ರ:- ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಆಕಾರವು ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಮಧ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಿರಾಕಾರತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿರುದ್ಧವಾಗುವದಿಲ್ಲವೋ?

ಉ - ಶಾಸ್ತ್ರವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುಣಗಳನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತದೆ ಗುಣಭಿನ್ನ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ದೋಷಗಳನ್ನು ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ. ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಜೀವರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದೇ ಉದ್ದೇಶ ಆ ಉದ್ದೇಶಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿರಾಕಾರತ್ವವು ಗುಣವು ಅಲ್ಲ ಅದು ದೋಷವೇ. ಸೌಂದರ್ಯರೂಪಗುಣಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಯಾಗಿದೆ ಇಂತಹ ನಿರಾಕಾರತ್ವವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಸರ್ವಧಾ ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ ಪ್ರಾಕೃತ ವಾದ ಆಕಾರರಾಹಿತ ಪೂರ್ವಕ ಜ್ಞಾನಾನಂದಾದ್ಯಾತ್ಮಕ ದಿವ್ಯಮಂಗಳಕರ ಪರಮ ಸುಂದರ ಆಕಾರವನ್ನೇ ಆ ಶಬ್ದವು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

೬ 1 ಶರೀ ಅಮೋಘಶರನಾನ್ ಈಶಃ ಪ್ರೇರಕಃ ಭೃತ್ ಧಾರಕಶ್ಚೇತಿ ಶರೀರಭೃತ್ ।

-ವಾ. ರಾ.

೭ 2 . . ಶರೀ ಶರಾಕಾರನಾನ್ ಈಶಃ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಃ ತಂ ಬಿಭರ್ತೀತಿ ಶರೀರಭೃತ್ ।

-ವಾ. ರಾ.

3 ಪಂಚಾತ್ಮಕೋ ಮಾರುತ ನಿವ ಬಾಣಃ ।

-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ಸಿ. 3-77

೮ 4 ಪ್ರಲಯಕಾಲೇ ಸ್ವಶರೀರಾಂತಃ ಜಗತ್ ಬಿಭರ್ತೀತಿ ಶರೀರಭೃತ್ ।

-ವಾ. ರಾ.

೩೫೧ ಮಹರ್ಥಿ:

೧ ಮಹತ್ತರಪೂರ್ಣವಾದ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನು¹.

‘ಪರಮಂ ಮಹದ್ ಬ್ರಹ್ಮ’ ಎನಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನ ಗುಣಪೂರ್ಣತ್ವರೂಪವಾದ ಸಮೃದ್ಧಿ ಸರ್ವಾಧಿಕವಾದದ್ದು² ‘ಸಮೃದ್ಧಿ’ ಎನಿಸಿರುವ ಅವನ ಸಮೃದ್ಧಿಯು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದದ್ದು. ‘ವರ್ಧಮಾನ’ ಎನಿಸಿರುವ⁴ ಅವನ ಸಮೃದ್ಧಿಯು ಶಾಶ್ವತವಾದದ್ದೂ ಕೂಡಾ. ಹೀಗೆ ಸರ್ವಾಧಿಕತ್ವ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕತ್ವ, ಶಾಶ್ವತತ್ವ ಮುಂತಾದ ಗುಣಪ್ರಯುಕ್ತ ಮಹತ್ವವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವ ಸಮೃದ್ಧಿ ಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನು ಭಗವಂತನು.

೨ (ಸಜ್ಜನರಿಗೆ) ಮಹತ್ತಾದ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು⁵.

೧ 1 ಮಹತೀ ಯದ್ಧಿಃ ಸಮೃದ್ಧಿಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಮಹರ್ಥಿಃ | ‘ಯದ್ಧಿಃ ಸ್ಯಾದಾಷಧಿಭೇದೇ ಸಮೃದ್ಧಾವಪಿ ಯೋಷಿತಿ’ -ಮೇದಿನೀ |

2 ‘ಬ್ರಹ್ಮಾಣಿ ಜೀವಾಃ ಸರ್ವೇತಿಹಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮಾಣಿ ಮುಕ್ತಿಗಾಃ | ಪ್ರಕೃತಿಃ ಪರಮಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಪರಮಂ ಮಹದಚ್ಯುತಃ | ತಸ್ಮಾನ್ನ ಮುಕ್ತಾ ನಚ ಸಾ ನ ಕ್ವಚಿದ್ ವಿಷ್ಣು ವೈಭವಮ್ | ಅಪ್ಸು ವಂತಿ ಸ ಏವೈಕಃ ಸ್ವತಂತ್ರಃ ಪೂರ್ಣಸದ್ಗುಣಃ’

-ಪರಮಶ್ರುತಿ (ವಿ. ಶ. ವಿ.)

* ಪರಮಂ ಮಹದ್ ಬ್ರಹ್ಮೇತಿ ವರ್ತತೇ |

-ವಿ. ಶ. ವಿ. ಟೀಕಾ.

3 ಶಾಂತಿ ಸಮೃದ್ಧಮವ್ಯತಮ್ | -ತೈ. ಉ. 1-14

.. ಸ್ವತಃ ಪೂರ್ತೇಃ ಸಮೃದ್ಧಂ ತತ್ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಮ್ |

-ಬ್ರಹ್ಮಸಾರ (ತೈ. ಉ. ಭಾ.)

4 ವರ್ಧಮಾನಂ ಸ್ತ್ರೀ ದಮೇ | -ಯು. 1-8

...ಸದಾ ವೃಧಮ್ | -ಯು. ಭಾ.

೨ 5 ಸಜ್ಜನಾನಾಂ ಮಹತೀ ಯದ್ಧಿಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಮಹರ್ಥಿಃ |

ಸಮುದ್ರದ ಸಂವೃದ್ಧಿಗೆ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನು ಕಾರಣನಾಗಿರುವಂತೆ ಭಗವಂತನು ಸಜ್ಜನರ ಸಂವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವನೆಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು.¹

೩ ಯಜ್ಞಾದ್ಯುತ್ಸವಗಳಿಂದ ಸಂವೃದ್ಧಿ ಉಳ್ಳವನು.²

೪ (ಬಲಿಯ) ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ (ತ್ರಿವಿಕ್ರಮರೂಪದಿಂದ) ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಉಳ್ಳವನು.³

೫ ಉತ್ಸವಗಳಿಗೆ ಸಂವೃದ್ಧಿ ಬರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು.⁴

ಭಗವಂತನ ವಿಶೇಷಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದಾಗಿ ಉತ್ಸವಗಳು ಸಂವೃದ್ಧಿಗಳೆನಿಸುವವು.

೬ ಪೂಜ್ಯರಾವ (ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತಗಳೇ ಮುಂತಾದವರಿಗೆ) ಸಂವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು⁵

ಚತುರ್ಮುಖನೇ ಮುಂತಾದ ಅಮರರಿಗೆಲ್ಲ ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿಸಂವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು ಭಗವಂತನೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು.

1 'ಸುಜನೋದಧಿಸಂವೃದ್ಧಿಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಃ ಪ್ರೀಯತಾಮಿಂದಿರಾಪತಿಃ'

-ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ.

೩ 2 ಮಹೈರ್ಯಜ್ಞಾದ್ಯುತ್ಸವೈರ್ಯದ್ಧಿರ್ಯಸ್ಯ ಸಃ ಮಹರ್ಥಿಃ |

- ಸ. ಸಂ.

೪ 3 ಮಹೇ ಬಲಿಕೃತಯಜ್ಞೋತ್ಸವೇ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮರೂಪೇಣಾಭಿವೃದ್ಧಿರ್ಯಸ್ಯೇತಿ ನಾ ಮಹರ್ಥಿಃ |

-ಸ. ಸಂ.

೫ 4 ಮಹಾನಾಂ ಉತ್ಸವಾನಾಂ ಯದ್ಧಿಃ ಸಂವೃದ್ಧಿಃ ಯಸ್ಮಾತ್ಸಃ ಮಹರ್ಥಿಃ |

೬ 5 ಮಹಂತೇ ಪೂಜ್ಯಂತೇ ಇತಿ ಮಹಾಃ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿಪ್ರಭೃಶಯಃ ತೇಷಾಂ ಯದ್ಧಿಃ ಸಂವೃದ್ಧಿಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಮಹರ್ಥಿಃ |

6 'ಅತಿನುತತನೋಗಿರಿಸಮಿತಿವಿಭೇದನ ಪಿತಾಮಹಭೂತಿದ '

-ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ.

7 ದಾತ್ಯ ಸರ್ವಾಮುರೈಶ್ವರ್ಯವಿಮುಕ್ತಾದೇರಹೋ ವರಮ್ ಅನಂದಸ್ಯ ಪದಂ ವದೇ...

-ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ.

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಮಹತ್ವಂ ಚ ಗುಣೇನೈವ]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಯಾವುದು? ಬ್ರಹ್ಮನಿಗುಣತ್ವವಾದಿಗಳು ಗುಣಪೂರ್ಣತ್ವದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ ಸರ್ವದೇಶವ್ಯಾಪ್ತಿ ಸರ್ವಕಾಲವ್ಯಾಪ್ತಿಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದು ಯುಕ್ತವೋ?

ಉ - ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಮಹತ್ವಾನಿಮಿತ್ತದಿಂದ ಬಂದಿದೆ ಮಹತ್ವವು ಗುಣವತ್ವಾನಿಮಿತ್ತದಿಂದಲೇ ಹೊರತು ಕೇವಲ ದೇಶವ್ಯಾಪ್ತಿ ಕಾಲವ್ಯಾಪ್ತಿಗಳಿಂದ ಅಲ್ಲ. ಶ್ರೀವಾದಿರಾಜಗುರು ನಾರ್ವಾಹಿನಿಮಠ 'ಮಹತ್ವಂ ಚ ಗುಣೇನೈವ ನಾಕಾರೇಣ ಧನೇನ ವಾ' ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಹಾತ್ಮಾ ಎಂದು ಕರೆಯುವುದು ಬಹಳ ಗುಣಗಳು ಇರುವುದರಿಂದಲೇ. ತಟ್ಟಿರಾಜಾನಂತ ಎತ್ತರವಾದ ದೇಹ ಅಥವಾ ಧನದಿಂದ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಮತ್ತು 'ಆಕಾಶ ಆತ್ಮಂತಾ ಭಾವಗಳಿಗೆ ಸರ್ವದೇಶಕಾಲವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇದೆ. ಅದರೂ ಆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಹಾನ್ ವ್ಯಕ್ತಿ ಎಂದು ಯಾರೂ ಕರೆಯುವುದಿಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಯಾದ್ದರಿಂದ ಆ ಮಹತ್ವವು ಅವನಿಗೆ ಗುಣಪೂರ್ಣತ್ವದಿಂದಲೇ ಕೂಡಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗುಣತ್ವವಾದಿಗಳು ಅಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳೇ ಹೊರತು ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳು ಅಲ್ಲ

೩೫೨ ಯುದ್ಧ:

೧ ವೇದಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು¹.

೨ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಧಾರಕನಾಗಿರುವವನು²

೧ 1 ಯತಾನ್ ಯಥಾರ್ಥರೂಪಾನ್ ನೇದಾತ್ ಧತ್ತ ಇತಿ ಯತಃಃ | ಯತಃಃ ಏನ ಯದ್ಧಃ | ಯತಶಬ್ದಸ್ಯ ನೇದಾರ್ಥಕತ್ವಂ ಚ 'ಹಂಸಃ . ಯತಸತ್' (ಕಾ. ಉ. 2-2-2) ಇತ್ಯತ್ರ ಪ್ರಸಿದ್ಧಮ್ | ತತ್ರ ಯತಶಬ್ದಃ ನೇದಾರ್ಥಕತಯಾ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಇತಿ 'ಮಹಾಕಾರ್ಪುರ್ಯಾ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕೃತಮ್ -' ಯತರೂಪೇ ತಥಾ ವೇದೇ. .'. |

೨ 2 ಯತಂ ಯಥಾರ್ಥವಿಜ್ಞಾನಂ ಧತ್ತ ಇತಿ ಯತಃಃ | ಯತಃಃ ಏನ ಯದ್ಧಃ | 'ಯತಂ ಯಥಾರ್ಥವಿಜ್ಞಾನಂ....' -ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯ (ತೈ. ಉ. 1-17)

೩ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನಿಗಳ ಧಾರಕನಾಗಿರುವವನು.¹

೪ ಮಂಕ್ಶಾತ್ಮನ ಧಾರಕನಾಗಿರುವವನು.²

೫ ವೇದದಿಂದ ಮಂಖ್ಯಪ್ರತಿವಾದ್ಯನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಯತ' ಎನಿಸಿರುವ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು.³

ಸರ್ವಾರ್ಥಕನಾದ ಬಗವಂತನು ವೇದಗಳನ್ನೂ, ಅವುಗಳಿಂದ ಉಂಜಾಗುವ ಯದಾರ್ಥಜ್ಞಾನವನ್ನೂ, ಆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನೂ, ಯದಾರ್ಥಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಮುಕ್ತರಾಗಿರುವವರನ್ನೂ, ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಹೀಗೆ ಉಳಿದೆಲ್ಲರ ಧಾರಕನಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ಧಾರಕನೂ ತಾನೇ ಆಗಿರುವನು.

೬ ಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪಿ ಮತ್ತು ಸರ್ವಾರ್ಥಗತ⁴

೩ 1 ಯಚ್ಛಂತಿ ಜಗತ್, ತತ್ಸಂಬಂಧಿತಯಾ ಭಗವಂತನ ಪಿ ಅಪಗಚ್ಛಂತೀತಿ ಯತಾಃ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನಿನಃ, ತಾನ್ ಧತ್ತ ಇತಿ ಯದ್ಧಃ ।

೪ 2 ಯತಾನ್ ಮಂಕ್ಶಾತ್ಮನಃ ಧತ್ತ ಇತಿ ಯತಧಃ ಯತಧಃ ಏವ ಯದ್ಧಃ । 'ಯತಜಾ ಅದ್ರಿಜಾ ಯತಂ ಬೃಹತ್ (ಕಾ ಉ 2-2-2) ಇತ್ಯತ್ರ ಯತಶಬ್ದಃ ಭಗವತ್ಪ್ರಾಪ್ತಿನಿ-
ಮಿತ್ತೇನ ಮಂಕ್ಶಾರ್ಥೇ ಹ್ರಯುಕ್ತ ಇತಿ 'ಮಹಾಕಾರ್ಮೇ' ಸ್ಪಷ್ಟೀಕೃತಮ್ — 'ತಥೈ-
ವರ್ತೇಷು ಮುಕ್ತೇಷು ಗತಾಸ್ತೇ ವಿಷ್ಣು ಮಿತ್ಯುತಾಃ' ।

3 ವೇದೈರ್ಮುಖ್ಯತಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತತ್ವಾತ್ ಯತಃ ಭಗವಾನ್ । ತಂ ಧತ್ತ ಇತಿ ಯತಧಃ ಯತಧಃ ಏವ ಯದ್ಧಃ । 'ಯತಂ ಬೃಹತ್' (ಕಾ ಉ. 2-2-2) ಇತ್ಯತ್ರ ಯತ-
ಶಬ್ದಃ ವೇದೈರ್ಮುಖ್ಯತಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತತ್ವ ನಿಮಿತ್ತೇನ ಭಗವದ್ವಾಚಕತಯಾ ಹ್ರಯುಕ್ತ ಇತಿ 'ಮಹಾಕಾರ್ಮೇ' ಸ್ಪಷ್ಟೀಕೃತಮ್ — 'ವೇದೈರ್ಮುಖ್ಯತಯಾ ಪ್ರೋಕ್ತಯತನಿ-
ಮಿತ್ತೇನ ಚೋಚ್ಯತೇ ।'

೬ 4 ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನರೂಪತ್ವಾತ್ ಯತಃ । ಯತತ್ವಾಸೌ ಧಾರಕತ್ವ ಯದ್ಧಃ ।

೭ ಸರ್ವದಾ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ವಾಯುವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು¹

[ಅರ್ಥನಿಶೇಷಗಳನ್ನು ೨೭೫ನೆಯ 'ಋದ್ಧಃ' ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು]

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಯಥಾ ವಸ್ಥಿತವಿಷಯಃ]

ಪ್ರ - ಪ್ರಮಾಣವೆಂದರೆ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡದೆ ಇದ್ದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವ ವಾಕ್ಯ, ಅಂತಹ ಯುಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಎಂದು ಕೆಲವು ವಾದಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಕೆಲವರು ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಷಯವು ಯಥಾವಸ್ಥಿತವಾದರೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ವಾಕ್ಯಾದಿಗಳೂ ಕೂಡ ಪ್ರಮಾಣವೇ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವದು ದೋಷವಾದ್ದರಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ವಾಕ್ಯಾದಿಗಳು ನಿರ್ದೋಷವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ನಿರ್ದೋಷವಾಗದೆ ಇದ್ದರೆ ಅದು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಲಾರದು ಅಲ್ಲವೆ?

ಉ - ತಿಳಿಯದೆ ಇದ್ದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ವಾಕ್ಯ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಕೂಡ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವವು ವಿರಕ್ತನಿಗೆ ವಾಣಿಜ್ಯವು ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದರೆ ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಅದು ಸಫಲವಲ್ಲ ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಮಾಣಲಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡದೆ ಇದ್ದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡತಕ್ಕ ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವನ್ನು ಹಾಕುವದು ಪ್ರಮಾಣದ ನಿರ್ದೋಷತ್ವಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜಕವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಮಾಣಲಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಯಥಾವಸ್ಥಿತ ವಿಷಯಕ ಎಂದು ಇಷ್ಟೇ ಇರಬೇಕು ಅದ್ದರಿಂದಲೇ ಋತ ಎಂಬ ಶಬ್ದದಿಂದ ಪ್ರಮಾಣವಾದ ವೇದವು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಋತವೆಂದರೆ ಯಥಾವಸ್ಥಿತವಿಷಯಕ ಎಂದು ಅರ್ಥ

೩೫೩ ವೃದ್ಧಾತ್ಮಾ

೧ ಗುಣಸಂವೃದ್ಧವಾದ ಸ್ವರೂಪ ಉಳ್ಳವನು².

ಇಂದ್ರನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಸರ್ವದಾ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವನು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ 'ಸದ್ವ್ಯೋವೃದ್ಧ' ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವನ್ನು ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಮಿತ್ರವರೂಣನಾಮಕ

೭ 1 ಋಚ್ಛತಿ ಸರ್ವದಾ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಋತ್ ವಾಯುಃ । ತಂ ಧತ್ತ ಇತಿ ಋದ್ಧಃ ।

೧ 2 ವೃದ್ಧಃ ಸಂವೃದ್ಧಃ ಆತ್ಮಾ ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವೃದ್ಧಾತ್ಮಾ ।

3 'ತ್ವಂ ಸುತಸ್ಯ ಪಿತಯೇ ಸದ್ವ್ಯೋವೃದ್ಧೋ . '

-ಋ. ನೇ 5-6

ಭಗವದ್ರೂಪಗಳನ್ನು 'ಸುತವೃದ್' ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿರುವುದರ ಮೂಲಕ ಭಗವಂತನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿಯೇ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ¹ ಹೀಗೆ ತಾನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ತನ್ನನ್ನು 'ಪ್ರವೃದ್ಧ' ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನೆ² ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಗುಣಗಳಿಂದ ಸಕಲ ವೃದ್ಧರನ್ನೂ ಮೀರಿ ಪೂಜ್ಯತಮನೆನಿಸಿರುವನೆಂದು ಭೀಷ್ಮರು, ಅವನಿಗೆ ಅಗ್ರಪೂಜೆ ಸಲ್ಲಿಸುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿರುವರೆ³ ಲೋಕದಲ್ಲಿ 'ವೃದ್ಧತಮ'ನೆನಿಸಿರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಪೂಜೆಸಲ್ಲಿಸುವುದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವವನಿಗೆ ಸಾಮೋದಾಯದ ಮಾತುಗಳು ಸಲ್ಲವು—ಎಂದೂ ಅವರು ಘೋಷಿಸಿರುವರೆ⁴

೨ ಗುಣಸಮೃದ್ಧವಾದ ಶರೀರ, ಅಥವಾ ಶರೀರದ ಮಧ್ಯಭಾಗ ಅಥವಾ ವೆಂಸಸ್ಸು ಅಥವಾ ಬುದ್ಧಿ ಉಳ್ಳವನು.

ಸದಾ ಪೂರ್ಣಃ . | -ಯು. ಭಾ.

ಸದ್ಯಃ ವೃದ್ಧಃ ಸಮಾನೇಹನಿ 'ಸದ್ಯಃ' ಇತಿ ನಿಪಾತನಾತ್ ಯಸ್ಮಿನ್ನಹನಿ ಸ್ವಯಂ ವರ್ತತೇ ತಸ್ಮಿನ್ನಹನೀತ್ಯರ್ಥಃ, ಸದಾ ಚ ವರ್ತತೇ, ಅತಃ ಸದ್ಯೋವೃದ್ಧಃ ಸದಾ ವೃದ್ಧೋ ನಿತ್ಯಪೂರ್ಣ ಇತ್ಯರ್ಥಃ | -ಮಂ. ಮಂ

1 'ಯತೇನ ಮಿತ್ರಾವರುಣಾವೃತಾವೃಧಾ ' -ಯು. ನೇ. 2-8

ನಿತ್ಯವೃದ್ಧಃ ಸ ಭಗವಾನ್ಯತೇನಾನುಪಚಾರತಃ | -ಯು. ನೇ. ಭಾ

2 'ಕಾಲೋಽಸ್ಮಿ ಲೋಕಕ್ಷಯಕೃತ್ ಪ್ರವೃದ್ಧಃ ' -ಗೀ. 11-32

ಪ್ರವೃದ್ಧಃ ಪರಿಪೂರ್ಣಃ | -ಗೀ. ಭಾ.

3 ಗುಣೈರ್ವೃದ್ಧಾನತಿಕ್ರಮ್ಯ ಹರಿರರ್ಚ್ಯತನೋ ಮಹಃ | -ಮಂ. ಭಾರ. ಸಭಾ. 38-17

4 ನಾಸ್ಮೈ ದೇಯೋ ಹ್ಯನುನಯೋ ನಾಯಮರ್ಹತಿ ಸಾಂತ್ವನಮ್ |
ಲೋಕವೃದ್ಧತಮೇ ಕೃಷ್ಣೇ ಯೋಽರ್ಹಣಾಂ ನಾಭಿಮನ್ಯತೇ ||
-ಮಂ. ಭಾರ. ಸಭಾ. 38-6

೨ 5 ವೃದ್ಧಃ ಸಮೃದ್ಧಃ ಅತ್ಮಾ ಶರೀರಂ, ಸಂದೇಹಃ, ಮನಃ, ಬುದ್ಧಿರ್ವಾ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವೃದ್ಧಾತ್ಮಾ | 'ಅತ್ಮತಬ್ಧಸ್ಯ ಮುಖ್ಯಾಭೋರ್ವಿಷ್ಣುರೇಕಃ ಸನಾತನಃ | ಸಂದೇಹದೇಹ-

ಭಗವಂತನ ಶರೀರ, ಮಧ್ಯದೇಹ, ಮನಸ್ಸು, ಹಾಗೂ ಬುದ್ಧಿ ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕಗಳೇ ಆಗಿದ್ದು, ಅವನಂತೆಯೇ ಗುಣಪೂರ್ಣಗಳಾಗಿವೆ

೩ ಚತುರ್ಮುಖಿ ಅಥವಾ ವಾಯುದೇವನು ಪ್ರವೃದ್ಧ ನಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು.¹

ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ನಡೆಸುವ, ತನ್ನ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪೂರ್ಣ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ಚತುರ್ಮುಖಿನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವನನ್ನು ಪ್ರವೃದ್ಧನನ್ನಾಗಿಸುವನು² ಅಗ್ನಿನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ವಾಯುದೇವನನ್ನೂ ಪ್ರವರ್ಧಿಸುವವನೆಂಬುದಾಗಿ 'ಸಹೋವೃಧ' ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣದಿಂದ ಸಂದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ³

ಮನಸೋ ಬುದ್ಧಿಜೀವಾಃ ಸ್ವಯಂ ಶಧಾ| ಬ್ರಹ್ಮಾವ್ಯಮುಖ್ಯಾಃ ಕ್ರಮಶ ಉತ್ಪನ್ನೋ
ಹ್ಯಾತ್ಮತಾ ಭವೇತ್'-ಇತಿ ಪ್ರಕಾಶಸಂಹಿತಾಯಾಂ (ಭಾಗ ತಾ ನಿ. 3-10-23)
ಆತ್ಮಶಬ್ದ ಸ್ವ ಶರೀರಮಧ್ಯಗೇಹಾದ್ಯರ್ಥಕತ್ವಂ ನಿರೂಪಿತಮ್ |

೩ 1 ವೃದ್ಧಃ ಗುಣಪ್ರವೃದ್ಧಃ ಆತ್ಮಾ ಚತುರ್ಮುಖಃ ವಾಯುರ್ವಾ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ
ವೃದ್ಧಾತ್ಮಾ | 'ಆತ್ಮೇತಿ ಹರಮಾತ್ಮಾ ಚ ವಿರಿಂಚಶ್ಚಾಪಿ ಕಥ್ಯತೇ | ವಾಯುಃ ಮನಶ್ಚ
ದೇಹಶ್ಚ ಸ್ವಯಮಿತ್ಯಪಿ ಕುತ್ರಚಿತ್'-ಇತಿ ಪ್ರತ್ಯಯೇ (ಭಾಗ ತಾ. ನಿ. 11-22-23)
ಆತ್ಮಶಬ್ದ ಸ್ವ ನಿರಿಂಚಾರ್ಥಕತಂ ವಾಯ್ವರ್ಥಕತ್ವಂ ಚ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯತೇ |

2 ಸಹಕ್ಷನ್ಮಹಿಷಂ ಮೃಗಂ ಪಿತ್ರೇ ಮಾತ್ರೇ ವಿಭುಕ್ರತುಮ್ |

-ಯು. ವೇ. 8-69-15

ಸಹಕ್ಷತ್ ಪರಿಹಕ್ಯಜ್ಞಾನಾದಿಗುಣಕಮಕರೋತ್ | ಮಹಿಷಂ ಮಹಾಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ-
ಣಮ್ | ಮೃಗಂ ಮೃಗಯಂತಂ ಸ್ವಾತ್ಮಾನಮ್ | ಪಿತ್ರೇ ಸ್ವಸ್ಮೈ ಮಾತ್ರೇ ಲಕ್ಷ್ಯೈ ವಿಭು-
ಕ್ರತುಂ ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನಮ್ | ಪಿತೃಮಾತೃವಿಷಯೇ ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನಮ್ | ಪುನಃ ಪೂರ-
ಯಾಮಾಸೇತ್ಯರ್ಥಃ | -ಕ. ನಿ

'ಜ್ಞಾನಪೂರ್ಣಂ ವಿಧಾತಾರಂ ನೋಕ್ಷದಾನೇನ ಕೇಶವಃ | ಸ್ವಪುತ್ರಂ ಪೂರಯಾಮಾಸ
ಮಹಿಷಂ ಮಹತಾಂ ಮಹಾನ್' -ಪ್ರವೃತ್ತ (ಕ. ನಿ.)

3 'ಜನಾಸೋ ಅಗ್ನಿಂ ದಧಿರೇ ಸಹೋವೃಧಂ..'

-ಯು. ವೇ. 36-2

....ವಿಷ್ಣುರ್ವಾಯೋರಪಿ ವಿನೃದ್ಧಿಕ್ಯತ್ |

-ಯು. ವೇ. ಭಾ.

೪ ಜೀವಾತ್ಮರಂ ಗುಣಪ್ರವೃದ್ಧರಾಗಂವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನೊ¹.

ಪರಮ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸಂವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನೆಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ².

೫ ಗುಣಪ್ರವೃದ್ಧರಾದವರನ್ನು (ತನ್ನ ವರನ್ನಾಗಿ) ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನೊ³.

೬ ಗುಣಪ್ರವೃದ್ಧರಾದವರಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಉಳ್ಳವನೊ⁴.

೭ ಗುಣಗಳಿಂದ ಪ್ರವೃದ್ಧರಾದವರ ಮನಸ್ಸು ಯಾರಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವುದೋ ಅಂತಹವನೊ⁵.

ಭಗವಂತನು ತಾನು ಭಕ್ತಜನಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದು, ಸಾಧುಗಳಾದ ಭಕ್ತರಿಂದ ಅಪಹೃತಹೃದಯ ವುಳ್ಳವನಾಗಿರುವನೆಂದೂ, ಸಾಧುಗಳಾದರೂ ತಮ್ಮ ಹೃದಯವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟವರಾಗಿರುವರೆಂದೂ ದೂರ್ವಾಸರಲ್ಲಿ ಅಂಬರೀಷ ರಾಜನನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು⁶.

೮ (ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ) ಪ್ರವೃದ್ಧರಾಗಿರುವ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಗೆ

೪ 1 ವೃದ್ಧಾಃ ಆತ್ಮಾನಃ ಜೀವಾಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ವೃದ್ಧಾತ್ಮಾ |

2 'ಪರಮಂ ಬ್ರಹ್ಮ ವೇದ ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಭವತಿ' -ವಿ. ತ. ವಿ ಉದ್ಘಾತಾ

'ಬ್ರಹ್ಮ ವೇದ ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಭವತಿ' ಇತ್ಯಾದಿ ಚ 'ಸಂವೂಜ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಶೂದ್ರೋಕ್ತಪಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಭವೇತ್' ಇತಿವತ್ ಬೃಂಹಿತೋ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ |

೫ 3 ವೃದ್ಧಾನ್ ಗುಣತಃ ಪ್ರವೃದ್ಧಾನ್ ಸ್ವಾತ್ತೀಯತಯಾ ಆದತ್ತ ಇತಿ ವೃದ್ಧಾತ್ಮಾ |

೬ 4 ವೃದ್ಧೇಷು ಗುಣತಃ ಪ್ರವೃದ್ಧೇಷು ಆತ್ಮಾ ಮನಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವೃದ್ಧಾತ್ಮಾ |

೭ 5 ಗುಣತಃ ವೃದ್ಧಾನಾಂ ಆತ್ಮಾ ಮನಃ ಯಸ್ಮಿನ್ ಸಃ ವೃದ್ಧಾತ್ಮಾ |

6 ಆಹಂ....ಸಾಧುಭಿರ್ಗೃಹ್ಯತವಯೋ ಭಕ್ತ್ಯರ್ಭಕ್ತ ಜನಪ್ರಿಯಃ |

...ಮಯಿ ನಿರ್ಬಂಧಹೃದಯಾಸ್ಸಾಧವಃ ಸಮದರ್ಶನಾಃ |

ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು¹

ಪುರುಷನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಮುಕ್ತವರ್ಗಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವನೆಂದು ಪುರುಷಸೂಕ್ತವು ಸಾರಿದೆ.²

೯ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಗೆ ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕವಾದ ದೇಹವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು³.

ಸ್ವರ್ಣಕಾರನು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಸ್ವರ್ಣದ ಮಲವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಶುದ್ಧವಾದ ಆ ಸ್ವರ್ಣದಿಂದ ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಗೆ ಬಂದ ಅಭರಣವನ್ನೂ ರಚಿಸುವನು ಅಂತೆಯೇ ಭಗವಂತನು ಜೀವಾತ್ಮನ ಅವಿದ್ಯಾಕಾಮಕರ್ಮಾದಿಮಲವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇರಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು⁴.

೧೦ ಗುಣತಃ ಪ್ರವೃದ್ಧರಾಗಿರುವವರಲ್ಲಿ (ವಿಶೇಷವಾಗಿ) ವ್ಯಾಪ್ತಿಸಿರುವವನು⁵

1 ವೃದ್ಧಾಃ ಸ್ವಸ್ವಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರೇಣ ಪ್ರವೃದ್ಧಾಃ ಮುಕ್ತಾತ್ಮನಃ | ತೇಷಾಂ ಆತ್ಮಾ ಸ್ವಾಮೀ ವೃದ್ಧಾತ್ಮಾ |

2 ' .ಉತಾಮೃತತ್ವಸ್ಯೇಶಾನಃ ..' -ಪು. ಸೂ.

'..ಪತಿಂ ಯದೇಷಾಮಸಿ ವಿಷ್ಣುಮಾಹ ಹ್ಯುತಾಮೃತತ್ವಸ್ಯ ಪತಿತ್ವವಾಗ್ಧರೇಃ' |

-ಅ. ವ್ಯಾ. 4-4-3

೯ 3 ವೃದ್ಧಾನಾಂ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರೇಣ ಪ್ರವೃದ್ಧಾನಾಂ ಮುಕ್ತಾತ್ಮನಾಂ ಆತ್ಮಾ ಶರೀರಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ವೃದ್ಧಾತ್ಮಾ |

4 ಸ್ವರ್ಣಕಾರೋ ಯಥಾ ಸ್ವರ್ಣಮಲಮಗ್ನೌ ನಿಹತ್ಯ ಚ | ಶುದ್ಧೇನ ತೇನ ಜಾತೇಷ್ಟಂ ಕುರುತೇ ರೂಪಮಂಜಸಾ | ಏವಂ ಸ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುರ್ಜೀವಸ್ವರ್ಣಸ್ಯ ಯನ್ನಲಮ್ ಅವಿದ್ಯಾಕಾಮಕರ್ಮಾದ್ಯಮಾತ್ಮಾಗ್ನೌ ನಾಶ್ಯ ಸರ್ವಕೃತ್ | ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ ಕುರುತೇ ರೂಪಂ ಯದ್ ಯೋಗ್ಯಂ ತಸ್ಯ ಮುಕ್ತಿಗಮ್

-ಬೃ. ಉ. ಭಾ 6-4-4

೧೦ 5 ವೃದ್ಧೇಷು ಗುಣತಃ ಪ್ರವೃದ್ಧೇಷು ಆ ತನೋತೀತಿ ವೃದ್ಧಾತ್ಮಾ |

೧೧ ಪ್ರವೃದ್ಧರಾದವರು ಯಾರ ಪ್ರತೀಕರಾಗಿರುವರೋ ಅಂತಹವನು¹

೧೨ ಗುಣಪ್ರವೃದ್ಧರಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಆಗಿರುವವನು²

ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ವಜೀವಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನು 'ವಿಜ್ಞಾನ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಅವನಿಗೂ ಭಗವಂತನು ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ³

೧೩ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವವನು ಹಾಗೂ ಜೀವಾತ್ಮರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಷಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವವನು⁴

ಭಗವಂತನು ಪೂರ್ಣಾನಂದನಾಗಿರುವನಾದರೂ ಕ್ರೀಡೆಯಿಂದ ಜೀವಾತ್ಮರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಶುಭಭೋಗಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವನೆಂಬುದಾಗಿ ನಾರಾಯಣ ಶ್ರುತಿಯು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ⁵

೧೧ 1 ವೃದ್ಧಾಃ ಗುಣತಃ ಪ್ರವೃದ್ಧಾಃ ಜ್ಞಾನಿನಃ ಆತ್ಮಾ ಶರೀರಂ ಪ್ರತಿಮಾ ಇತಿ ಯಾವತ್, ಯಸ್ಯ ಸಃ ವೃದ್ಧಾತ್ಮಾ ।

೧೨ 2 ವೃದ್ಧಾನಾಂ ಗುಣವೃದ್ಧಾನಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಮಾತ್ಮಾಂತರ್ಯಾಮೀತಿ ।

-ಸ. ಸಂ

3 ಯೋ ವಿಜ್ಞಾನೇ ತಿಷ್ಠನ್ ವಿಜ್ಞಾನಾದಂತರೋ ಯಂ ವಿಜ್ಞಾನಂ ನ ವೇದ ಯಸ್ಯ ವಿಜ್ಞಾನಂ ಶರೀರಂ ಯೋ ವಿಜ್ಞಾನಾದಂತರೋ ಯಮುಯತೈಷ ತ ಆತ್ಮಾಂತರ್ಯಾಮ್ಯುಯತಃ -ಬೃ. ಉ. 5-7-22

'ಆತ್ಮಾ ವಿಜ್ಞಾನಮಿತಿ ತು ಸರ್ವಜೀವಾಭಿಮಾನವಾನ್' । ಬ್ರಹ್ಮೈವೋಕ್ತಃ ।

-ಮಹಾವೀಮಾಂಸಾ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ)

೧೩ 4 ಪರಿಪೂರ್ಣತ್ವಾತ್ ವೃದ್ಧಃ । ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ಇಂದ್ರಿಯದ್ವಾರಾ ವಿಷಯಾನ್ ಆಶ್ನೀತಿ ಆತ್ಮಾ । ವೃದ್ಧಶ್ಚಾಸೌ ಆತ್ಮಾ ಚ ವೃದ್ಧಾತ್ಮಾ ।

5 ಭುಂಕ್ತೇ ಹರಿಃ ಶುಭಾನ್ ಭೋಗಾನಿಂದ್ರಿಯೇಷು ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ ।

ಪೂರ್ಣಾನಂದೋಽಪಿ ಭಗವಾನ್ ಕ್ರೀಡಯಾ ಭುಂಕ್ತ ಏವ ತು ॥

-ನಾರಾಯಣ ಶ್ರುತಿಃ (ಗೀ. ತಾ. 15-9)

೧೪ ಅನಾದಿ ಹಾಗೂ ನಿತ್ಯನಾಗಿರುವವನು. ಮತ್ತು ದೇಶತಃ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿರುವವನು.¹

ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ತಾನು ಅನಾದಿನಿತ್ಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರವೃದ್ಧನಾಗಿರುವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿ
ಗಿರುವನು² ಭಗವಂತನು ಆತ್ಮ ಎಂದೆನಿಸಲು ಅವನು ಎಲ್ಲೆಡೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವುದು ಒಂದು ಕಾರಣ
ವೆನಿಸಿದೆ ಎಂದು ಮಹಾಭಾರತ ತಿಳಿಸಿದೆ³

೧೫ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು (ಎಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೂ) ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು.⁴

ಭಗವಂತನು ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿದ್ದು, ಎಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೂ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ 'ಮಹಾತ್ಮಾ'
ಎಂದೆನಿಸಿರುವನು.⁵

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಗುಣಪೂರ್ಣ ಸ್ವರೂಪನು]

ಪ್ರ - ವೃದ್ಧಾತ್ಮಾ—ಪೂರ್ಣಸ್ವರೂಪನು ಎಂದು ಅರ್ಥ ಗುಣಪೂರ್ಣ ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ವೃದ್ಧಾತ್ಮಾ
ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ?

೧೪ 1 ಅನಾದಿನಿತ್ಯತ್ವಾತ್ ವೃದ್ಧಃ | ಆ ತನೋತಿ ದೇಶತಃ ವಿಸ್ತೃತೋ ಭವತೀತಿ ಆತ್ಮಾ |
ವೃದ್ಧಶ್ಚಾಸೌ ಆತ್ಮಾ ಚ ವೃದ್ಧಾತ್ಮಾ |

2 'ಕಾರೋಸ್ತಿ ಲೋಕಕ್ಷಯಕ್ಕತ್ ಪ್ರವೃದ್ಧಃ.....' -ಗೀ. 11-32

ಪ್ರವೃದ್ಧಃ...ಅನಾದಿವಾ | -ಗೀ ಭಾ.

'ಅನಾದಿಃ' ಇತಿ ನಿತ್ಯಸ್ಯಾಪ್ತುಪಲಕ್ಷಣಮ್ | -ಪ್ರ. ದೀ.

3 'ಯಚ್ಚಾಪ್ನೋತಿ...ತಸ್ಮಾದಾತ್ಮೇತಿ ಭಣ್ಯತೇ'
-ಭಾರತ (ಗೀ ಭಾ. 11-37)

೧೫ 4 ವೃದ್ಧಃ ಪೂರ್ಣಃ | ಆತ್ಮಾ '...ಯದಾದತ್ಮೇ. .ತಸ್ಮಾದಾತ್ಮೇತಿ ಭಣ್ಯತೇ ಇತಿ' ಸ್ವಾನೀ
ಇತ್ಯರ್ಥಃ | ವೃದ್ಧಶ್ಚಾಸೌ ಆತ್ಮಾ ಚ ವೃದ್ಧಾತ್ಮಾ |

5 ಕಸ್ಮಾಚ್ಚ ತೇ ನ ನಮೇರನ್ ಮಹಾತ್ಮನ್ .
-ಗೀ. 11-37

ಪೂರ್ಣಶ್ಚಾಸಾವಾತ್ಮಾ ಚ ಇತಿ ಮಹಾತ್ಮಾ |
-ಗೀ. ಭಾ.

ಉ - ಮಹಾತ್ಮರು ಎಂದು ಕೆಲವರನ್ನು ಅನೇಕರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅದರ ಅರ್ಥವೇನು? ದೊಡ್ಡವರು ಎಂದು ಇಷ್ಟೇ ಅರ್ಥವೋ? ತಪೋವೃದ್ಧರು ಎಂದು ಅರ್ಥವೋ? ಯೋಗದಿಂದ ದೊಡ್ಡವರು ಎಂದು ಅರ್ಥ ತಪೋವೃದ್ಧರು ಎಂದು ಯೋಗ ರೂಢಿಯಿಂದ ಅರ್ಥ. ಹೀಗಾದರೆ ವೃದ್ಧಾತ್ಮಾ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಯೋಗದಿಂದ ಪೂರ್ಣ ಸ್ವರೂಪನು ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಯೋಗರೂಢಿಯಿಂದ ಗುಣ ಪೂರ್ಣ ಸ್ವರೂಪನು ಎಂದು ಅರ್ಥ ಆಗಬಹುದಲ್ಲ

ಪ್ರ - ವೃದ್ಧಾತ್ಮಾ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬೆನ್ನು ಬಗ್ಗಿಯದೆ, ತಲೆ ಗಡ್ಡಹಣ್ಣು ಆಗಿದೆ ಈ ಅರ್ಥವೂ ಇದೆ. ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಬಹುದೇ?

ಉ - ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಈ ಅರ್ಥವು ಪ್ರಮಾಣ ಬಾಧಿತವಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಬಾರದು.

ಪ್ರ - ನಿರ್ಗುಣ ಶ್ರುತಿಯಿಂದ ಗುಣಪೂರ್ಣ ಸ್ವರೂಪನು ಎಂಬ ಅರ್ಥವೂ ಬಾಧಿತವಾಗಿದೆಯಲ್ಲ?

ಉ - ನಿರ್ಗುಣ ಶ್ರುತಿಗೆ 'ಪ್ರಾಕೃತ್ಯೈರ್ಹೇಯಸಂಯುಕ್ತೈಃ ಗುಣೈರ್ಹೀನತ್ವಮಾಚ್ಛತೇ' ಎಂದು ಪ್ರಾಕೃತಗುಣ ರಹಿತನು ಎಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಪಾದ್ಮ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಶ್ರುತಿಯ ವಿರೋಧವು ಬರುವುದಿಲ್ಲ

ಶಿಖಳ ಮಹಾಕ್ಷುಃ

೧ ಮಹತ್ತ್ವ ಪೂರ್ಣಗಳಾದ ಚಕ್ಷುಸ್ಸುಗಳುಳ್ಳವನು¹

೨ ಮಹತ್ತ್ವ ಪೂರ್ಣಗಳಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳುಳ್ಳವನು²

ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪ್ರಾಕೃತೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಇಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನಗಳಾದ ಇಂದ್ರಿಯ ಗಳಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವನು ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲನು³ ಎಂಬ

೧ 1 ಮಹಾಂತಿ ಅಕ್ಷೀಣಿ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಮಹಾಕ್ಷುಃ |

೨ 2 ಮಹಾಂತಿ ಅಕ್ಷಾಣಿ ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಮಹಾಕ್ಷುಃ |

3 ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗುಣಾಭಾಸಂ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯವಿವರ್ಜಿತಮ್ |

-ಗೀ. 13-15

ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಗುಣಶ್ಚಾತುರ್ಭಾಸಯತೀತಿ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗುಣಾಭಾಸಮ್ | ಇಂದ್ರಿ-
ಯವರ್ಜಿತತ್ವಾದ್ಯರ್ಥ ಉಕ್ತಃ ಪುರಸ್ತಾತ್ | -ಗೀ ಭಾ.

ದಾಗಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ತಾನು ಅಪ್ರಾಕೃತಗಳಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವೆನೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುವನು. ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸ್ವಭಿನ್ನ ಸಕಲೇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೂ ಪಡೆದಿವೆ—ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು¹ ಭಗವಂತನ ಇಂದ್ರಿಯವು ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕವಾಗಿದ್ದು, ಅವನಂತೆಯೇ ನಿತ್ಯಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪಿ ಆಗಿದೆ—ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕವು ಸೂಚಿಸಿದೆ² ಅಕ್ಷ ಎಂದರೆ ನಾಶವಿಲ್ಲದದ್ದು ಎಂಬ ಅರ್ಥ. ಉಳಿದೆಲ್ಲರ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ನಿತ್ಯಗಳೇ ಆಗಿರುವವಾದರೂ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೌತಿಕಾಹಂಕಾರಿಕ ಅವಯವಗಳ ಉಪಚಯರೂಪವಾದ ಉತ್ಪತ್ತಿಯೂ, ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಅವಯವಗಳ ಅಪಚಯರೂಪವಾದ ನಾಶವೂ ಇರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಮುಖ್ಯವಾದ ನಿತ್ಯತ್ವವು ಇಲ್ಲ ಭಗವಂತನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಾದರೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿ ನಾಶಗಳಿಲ್ಲದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿಯೇ ನಿತ್ಯಗಳೆನಿಸಿವೆ ಆದುದರಿಂದ ನಾಶರಾಹಿತವನ್ನು ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಿಮಿತ್ತವನ್ನಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟಿರುವ 'ಅಕ್ಷ' ಶಬ್ದದ ಮುಖ್ಯ ಅರ್ಥವು ಭಗವಂತನ ಇಂದ್ರಿಯವೇ ಆಗಿದೆ

ಪುರಸ್ಕಾರ ದ್ವಿತೀಯೇ । -ಪ್ರ. ದೀ.

‘.. ಬ್ರಹ್ಮ ನಿರ್ವಾಣವ್ಯಚ್ಛತಿ’ (ಗೀ. 2-72) ಇತ್ಯತ್ರ ನಿರ್ವಾಣಶಬ್ದ ಪ್ರತಿಪಾದನಂ ‘ಅನಿಂದ್ರಿಯಾಃ’ ಇತ್ಯಾದಿವತ್ । ಕಥಮನ್ಯಥಾ ಸರ್ವಪುರಾಣಾದಿಪ್ರಸಿದ್ಧಾಕೃತಿಭಿಃ ಗವತ ಉಪಪದ್ಯತೇ’ ಇತಿ ಯಥಾ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಂ ತಥೇತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯಃ ।

* ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ವಿಷಯಾನ್ ವೇತ್ತಿ ಸೋಽಪಾಕೃತೇಂದ್ರಿಯಃ | ಯತೋಽತೋಽನಿಂದ್ರಿಯಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ಯನ್ನ ಭಿನ್ನೇಂದ್ರಿಯೋಽಪಿವಾ |

-ಗೀ ತಾ. 13-14

1 ಸರ್ವತಃ ಪಾಣಿಪಾದಂ ತತ್ ಸರ್ವತೋಽಕ್ಷಿಶಿರೋಮುಖಮ್ ।

ಸರ್ವತಃ ಶ್ರುತಿಮಲ್ಲೋಕೇ ಸರ್ವಮಾವೃತ್ಯ ತಿಷ್ಠತಿ ||

-ಗೀ. 13-14

ಸರ್ವತಃ ಪಾಣಿಪಾದಾದಿರ್ಯತಃ ಪಾಣ್ಯಾದಿಶ್ಚಿಮಾನ್ । ಕೇಶಾದಿಷ್ಯಪಿ ಸರ್ವತ್ರ ಕೃಷ್ಣಕೇತೋ ಹಿ ಯಾದವಃ । -ಗೀ. ತಾ.

2 ‘ಅಕ್ಷಾಣಿ ಚ ಸ್ವರೂಪಾಣಿ ನಿತ್ಯಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕಾನಿ ಚ । ವಿಷ್ಣೋಃ...’

-ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ವಿ. ತ. ವಿ.)

ಉಳಿದವರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಬಿಪಚಾರಿಕವಾಗಿಯೇ 'ಅಕ್ಷ' ಎನಿಸಿವೆ ಎಂದು 'ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ' ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ¹. ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ವ್ಯವಧಾನವಿಲ್ಲದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸನ್ನಿಧಾನ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿ, ದೂರ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿ, ಕಾಲವ್ಯವಧಾನಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿ, ಸ್ವಭಾವವ್ಯವಧಾನಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿ, ಅಧವಾ ವಸ್ತುವ್ಯವಧಾನಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿ ದರ್ಶನಾಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲ²—ಎನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವನ ಚಕ್ಷುರಿದ್ರಿಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿಕೊಡಲಾಗಿದೆ.

ಹೀಗೆ ಅಪ್ರಾಕೃತತ್ವ, ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕತ್ವ, ಸರ್ವಪದಾರ್ಥಗ್ರಾಹಕತ್ವ, ಮುಖ್ಯನಿತ್ಯತ್ವ—ಮುಂತಾದ ಧರ್ಮಪ್ರಯುಕ್ತವಾದ ಮಹತ್ತ್ವವು ಭಗವಂತನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿದೆ ಯಾವುದೇ ವಿಧದ ವ್ಯವಧಾನರಾಹಿತ ಮುಂತಾದ ಮಹತ್ತ್ವವು ಅವನ ಚಕ್ಷುರಿದ್ರಿಯದಲ್ಲಿದೆ

೩ ಮಹದತ್ತಪೂರ್ಣನಾದ ಆತ್ಮನು³

ವಿಶ್ವರೂಪಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಅರ್ಜುನನು 'ಮಹಾತ್ಮನ್' ಎಂದೇ ಸಂಬೋಧಿಸಿರುವನು⁴

1 ಅಕ್ಷಯಂ ಪುರುಷಸ್ಯಾಕ್ಷಂ ಸ್ವರೂಪೇ ಮುಖ್ಯಮೇವ ತು | ಉಪಚಾರಸ್ತದನ್ಯತ್ರ
ಸೃಷ್ಟ್ಯವುಪಚಯೋ ಯತಃ | —ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ವಿ. ತ. ವಿ)

ನಿತತ್ವ ನಿರ್ವಚನಂ ಪುರುಷಸ್ಯೇಶ್ವರಾದೇಃ ಸ್ವರೂಪೇಽಕ್ಷೇ ಮುಖ್ಯಮನ್ವರ್ಥಮೇವ |
ತದನ್ಯತ್ರ ವಿಭಿನ್ನೇಽಕ್ಷೇಽಕ್ಷಶಬ್ದಸ್ಯೋಪಚಾರಃ | ಕುತೋ? ಯತಃ ಸ್ವರೂಪೇಣ ನಿತ್ಯ-
ಸ್ಯಾಪಿ ತಸ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲೇ ಭೌತಿಕಾಹಂಕಾರಿಕಾವಯವೋಪಚಯರೂಪೋಽಪ್ಪತ್ತಿರಸ್ತಿ,
ಪ್ರಲಯೇ ಚ ತದಪಚಯಲಕ್ಷಣಃ ಕ್ಷಯಶ್ಚಾತೋ ಮುಖ್ಯಸಂಭವಾದೇಕದೇಶಾಕ್ಷಯ-
ತ್ವನಿಮಿತ್ತಾ ಗೌಣೇ ವೃತ್ತಿರಿತಿ | —ವಿ ತ. ವಿ ಟೀಕಾ.

2 ಸನ್ನಿಧಾನೇಽಥವಾ ದೂರೇ ಕಾಲವ್ಯವಹಿತೇಽಪಿ ನಾ | ಸ್ವಭಾವಾದ್ಯಾ ವ್ಯವಹಿತೇ ವಸ್ತು-
ವ್ಯವಹಿತೇಽಪಿ ನಾ | ನಾಶಕ್ತಿರ್ವಿದ್ಯತೇ ವಿಶ್ಲೋರ್ವಿತ್ಯಾವ್ಯವಹಿತತ್ವತಃ

—ಮಂ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 22-32

೩ 3 ಮಹಾನ್ ಜಾಸೌ ಅಕ್ಷಃ ಆತ್ಮಾ ಚ ಮಹಾತ್ಮನಃ | 'ಅಕ್ಷೋ ಜ್ಞಾನೇ ಚಾತ್ಮನಿ ರಾವಣೌ...'—ಹೇಮಚಂದ್ರಃ |

4 'ಕಸ್ಮಾಚ್ಚ ತೇ ನ ನಮೇರವ್ ಮಹಾತ್ಮನ್....'

—ಗೀ. 11-37

೪ ಮಹತ್ತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ಜ್ಞಾನ ಉಳ್ಳವನು, ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಿ.¹

ಭಗವಂತನ ಜ್ಞಾನವು ಅನಾದಿನಿತ್ಯ, ಸ್ವತಂತ್ರ, ಭಗವಂತನಿಗೆ ಹಾಗೂ ಇತರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವ ಸಕಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಗೋಚರಿಸುವಂತಹದ್ದು ನಿರಂತರಯಸ್ವತ್ವವಾದದ್ದು². ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಧರ್ಮ ಪ್ರಯುಕ್ತವಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಜ್ಞಾನವು ಮಹತ್ತ್ವಪೂರ್ಣವೆನಿಸಿದೆ. ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನವು ಅವನಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆ, ಅ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಿಯೂ ಅವನಾಗಿರುವನು³

೫ ಮಹತ್ತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ವ್ಯವಹಾರ ಉಳ್ಳವನು.⁴

ಭಗವಂತನು ನಡೆಸುವ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ವ್ಯವಹಾರವು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ, ಪ್ರಭಾವದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಮಹತ್ತ್ವಪೂರ್ಣವಾದುದು.

೬ ಮಹತ್ತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರ ಉಳ್ಳವನು⁵

೪ 1 ಮಹಾನ್ ಅಕ್ಷ: ಜ್ಞಾನಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ, ಅಥವಾ ಮಹಾಂಶ್ಚಾಸಾವತ್ಸತ್ಯ ಮಹಾಕ್ಷಃ |
'ಅಕ್ಷೋ... ಜ್ಞಾನೇ ಚಾತ್ಮನಿ.....' -ಹೇಮಚಂದ್ರಃ |

2 ಪೂರ್ವದ್ವಯಮನಾದಿ ನಿತ್ಯಮ್, ಪಾರಶಂತ್ರಸ್ವಾತಂತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ತದ್ವಿಶೇಷಃ ಪೂರ್ವಂ ಸ್ವಪರಗತಾಖಿಲವಿಶೇಷವಿಷಯಮ್ | ಸ್ಪಷ್ಟತ್ರೇ ಚ ಭೇದಃ |
-ಪ್ರ. ಲ

(ಪೂರ್ವದ್ವಯಂ) ಈಶಲಕ್ಷ್ಮೀಜ್ಞಾನಮ್ .. ಅನಾದಿನಿತ್ಯತ್ವಸಾಮ್ಯೇಣ ಸ್ವಸತ್ತಾದೌ ಸ್ವತಂತ್ರನೀತಜ್ಞಾನಂ ತದಧೀನಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಜ್ಞಾನಂ...ತತ್ರೇತಜ್ಞಾನಂ ನಿರಂತರಯಸ್ವತ್ವಮ್ |
-ಪ್ರ. ಲ. ಟೀ.

3 ಯದಾತ್ಮಕೋ ಭಗವಾಂಸ್ತದಾತ್ಮಿಕೇ ವ್ಯಕ್ತಿಃ ಕಿಮಾತ್ಮಕೋ ಭಗವಾನ್ | ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕ ...ಇತಿ' -ಬ್ರ ಸೂ ಭಾ. 2-2-41

೫ 4 ಮಹಾನ್ ಅಕ್ಷಃ ವ್ಯವಹಾರಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಮಹಾಕ್ಷಃ | 'ಅಕ್ಷೋ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮತಳಪಿ ವ್ಯವಹಾರೇಷು ಪಾಶಕೇ....' -ಮೇದಿನೀ |

೬ 5 ಮಹಾನ್ ಅಕ್ಷಃ ಚಕ್ರಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಮಹಾಕ್ಷಃ |

ಕಾಮನು ಭಗವಂತನ ಚಕ್ರನು. ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಲಯದಲ್ಲಿ ತಮೋಭಿಮಾನಿನಿಯಾದ ದುರ್ಗಾ ದೇವಿಯು ಅವನ ಚಕ್ರ ಆಗಿರುವಳು.¹ ಸುಂದರ್ಶನ ಚಕ್ರದ ಮಹತ್ವವು ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಅಂಬರೀಷ ರಾಜನನ್ನು ದೂರ್ವಾಸರ ಕೃತ್ಯದಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ.

೭ ಮಹತ್ತ್ವಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ನಿತ್ಯನಾಗಿರುವವನು ಅಧಿಪಾ ವ್ಯಾಪ್ತಿಸಿರುವವನು.

ಶ್ರೀಶ್ವರ ಸೆ

[ಎರಡು ಪ್ರಕಾರ ಚಕ್ರ]

ಪ್ರ.- 'ಮಹಾಕ್ಷತಿ' ಎಂಬ ನಾಮವು ಪರಮಾತ್ಮನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಚಕ್ರವುಳ್ಳವನು ಎಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಆ ಚಕ್ರವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವೋ ಅತಿರಿಕ್ತವೋ? ಪರಮಾತ್ಮನ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಕಾಮದೇವನು ಅಭಿಮಾನಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಚಕ್ರವು ಅತಿರಿಕ್ತವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಅಭಿಮಾನಿಗಳು ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಸಿದ್ಧಾಂತವಲ್ಲವೇ?

ಉ.- ಗರುಡ ಪುರಾಣ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪಭೂತವಾದ ಚಕ್ರ ಹಾಗೆಯೇ ಅತಿ ರಿಕ್ತವಾದ ಚಕ್ರ ಹೀಗೆ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರವುಳ್ಳದ್ದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಚಕ್ರ ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಅತಿರಿಕ್ತವಾದ ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಕಾಮದೇವನು ಅಭಿಮಾನಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ

1 ' ಸ ಚಕ್ರತಾಂ ಚ । ಪೂರ್ವಂ ಹರೀಶ್ಚಕ್ರಮಭೂದ್ಧಿ ದುರ್ಗಾ ತಮಃಸ್ಥಿತಾ ಶ್ರೀರಿತಿ ಯಾಂ ವದಂತಿ ... ' -ಮಂ. ಭಾರ ತಾ. ನಿ. 3-75

2 ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತನವಮಸ್ಕಂಧಸ್ಯ ಚತುರ್ಥಪಂಚಮಾಧ್ಯಾಯಯೋಃ ಇಯಮಾಖ್ಯಾಯಿಕಾ ನಿರೂಪಿತಾ ।

೭ 3 ಅಕ್ಷಯತ್ಯಾತ್ ಅಕ್ಷತಿ ನ್ಯುಪ್ಪೋತೀತಿ ವಾ ಅಕ್ಷಃ । ಮಹಾಂಶ್ಚಾಸೌ ಅಕ್ಷಶ್ಚ ಮಹಾಕ್ಷಃ । 'ಅಕ್ಷಯಂ ಪುರುಷಸ್ಯಾಕ್ಷಂ. ..' ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕೇ (ನಿ. ತ. ನಿ.) ಭಗವತಃ ಸ್ವರೂಪೇಂದ್ರಿಯಸ್ಯ ಅಕ್ಷಯತ್ಯಾದೇವಮುಖ್ಯತಃ ಅಕ್ಷತ್ಯಂ ಸಮರ್ಥಿತಮ್ । ತದ್ವತ್ ಭಗವಾನಪಿ ಅಕ್ಷಯತ್ಯಾತ್ ಅಕ್ಷಶಃ ವಾಚ್ಯೋ ಭವತಿ ।

೩೫೫ ಗರುಡಧ್ವಜಃ

೦ ಗರುಡನ ಮೂಲಕ ಸಂಚರಿಸುವವನು.¹

‘ಗರುಡವಾಹನ’ನಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನು ಗರುಡನ ಮೂಲಕ ಸಂಚರಿಸುವವನು

೧ ಗರುಡನೇ ಚಿಹ್ನೆಯಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು²

ಭಗವಂತನು ‘ಗರುಡವಾಹನ’ನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ, ಅವನ ವಾಹನವಾದ ಗರುಡನು ಅವನ ಚಿಹ್ನೆಯಂತೆ ಇರುವನು

೨ ಗರುಡನ ಚಿಹ್ನೆ ಉಳ್ಳ ಧ್ವಜ ಉಳ್ಳವನು³

೪ ಗರುಡನು ಅಭಿಮಾನಿಯಾಗಿ ಉಳ್ಳ ವೇದಗಳು ಜ್ಞಾಪಕಗಳಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು ಅಥವಾ ವಿಜಯಪತಾಕೆಯಂತೆ ಉಳ್ಳವನು⁴

ಚತುರ್ಮುಖನ ಬಳಿಕ ಗರುಡನು ಸಮಸ್ತವೇದಗಳಿಗೂ ಮುನಿ ಎನಿಸಿರುವನು.⁵ ‘ವೇದ ಪುರುಷ’ ಎಂದೇ ಎನಿಸಿರುವ ಅವನು ಸರ್ವವೇದಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿಯೂ ಆಗಿರುವನು.⁶ ಆದ್ದರಿಂದಲೇ

೦ 1 ಗರುಡೇನ ಧ್ವಜತಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಗರುಡಧ್ವಜಃ | ‘ಧ್ವಜ ಗತೌ’

೨ 2 ಗರುಡಃ ಧ್ವಜಃ ಚಿಹ್ನಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಗರುಡಧ್ವಜಃ |

೩ 3 ಗರುಡಾಂಕೋ ಧ್ವಜೋಽಸ್ಯೇತಿ ಗರುಡಧ್ವಜಃ |

-ಏ ರಾ.

೪ 4 ಗರುಡಃ ತದಭಿಮನ್ಯಮಾನಃ ಸೇದಸಮೂಹಃ ಧ್ವಜಃ ಚಿಹ್ನಂ, ಜ್ಞಾಪಕಮಿತಿ ಯಾವತ್ ಯಸ್ಯ ಸಃ, ಅಥವಾ ಧ್ವಜಃ ವೈಜಯಂತೀ ಇವ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಗರುಡಧ್ವಜಃ

5 ‘ಸುಪರ್ಣೋಽಖಿಲನೇದಾನಾಂ .. ದ್ವಿತೀಯಪ್ರತಿಪತ್ತೃತ್ವಾನ್ಮುನೀಶ್ವರೇ ಸಂಪ್ರಕೀರ್ತಿತೌ’
-ಯ. ಭಾ. 1-30

6 ಸರ್ವವೇದಾಭಿಮಾನೀನ ಗರುಡೋ ನೇದಪೂರುಷಃ |

-ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-8-3-2

ಅವನನ್ನು 'ಛಂದೋಮಯ' ಎಂದೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ್ದಿದೆ¹ ಬೇಗೆ ಗರುಡನು ಅಭಿಮಾನಿಯಾಗಿ ಉಳ್ಳ ವೇದದಿಂದಲೇ ಜ್ಞೇಯನಾಗಿರುವವನು ಭಗವಂತನು. ಅಲ್ಲದೆ, ವೇದಗಳು ಅವನ ಗುಣಗಾನದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದು ಅವನ ವಿಷಯ ಪತಾಕೆಯಂತೆ ಇವೆ

೫ ಗರುಡನಲ್ಲಿ ವಿಭೂತಿರೂಪದಿಂದ ಇರುವವನು²

'ವೇದಪುರುಷ' ಎನಿಸುವ ಗರುಡನಿಗೆ ಸಂಕರ್ಷಣರೂಪಿ ಭಗವಂತನು ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವನು³ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು 'ವೈನತೇಯ' ಎಂದೆನಿಸಿರುವ ವಿಭೂತಿರೂಪದಿಂದ ಗರುಡನಲ್ಲಿದ್ದು, ಅವನು ಪಕ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎನಿಸುವಂತೆ ತಾನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು⁴

೬ ಗರುಡನ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವವನು.⁵

1 ಛಂದೋಮಯೇನ ಗರುಡೇನ ಸಮಾಹೃತವಾನಶ್ಚಕ್ರಾಯುಧೋಽಭ್ಯಗಮದಾಶು
ಯತೋ ಗಜೇಂದ್ರಃ -ಭಾಗ. 8-3-31

೫ 2 ಗರುಡಂ ವಿಭೂತಿರೂಪೇಣ ಧ್ವಜತಿ ಗಚ್ಛತಿ, ಪ್ರವಿಶತೀತಿ ಯಾವತ್ ಗರುಡಧ್ವಜಃ ।

3 ...ವೇದಪುರುಷ ಇತಿ ಯಮವೋಚಾಮ ಯೇನ ವೇದಾನ್ ವೇದ ॥ ಋಗ್ವೇದಂ
ಯಜುರ್ವೇದಂ ಸಾಮವೇದಂ ತಸ್ಯೈತಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾ ರಸಃ.

-ಐ ಉ. 2-8-3-3

...ಬ್ರಹ್ಮಾವ್ಯೋ ಜ್ಞಾನಬೃಂಹಣಾತ್ | ಸಂಕರ್ಷಣಾಯ್ತು ಹರಿಃ ಸಾರಃ ಸ ಗರುಡಸ್ಯ
ಚ । -ಐ. ಉ. ಭಾ.

4 ವೈನತೇಯಶ್ಚ ಪಕ್ಷಿಣಾಮ್ । ಗೀ. 10-30

...ವೈನತೇಯೋ ನತಾಸ್ತದಃ । -ವಿಭೂತಿತತ್ತ್ವ (ಗೀ. ತಾ.)

೬ 5 ಗರುಡಸ್ಯ ಧ್ವಜಾಃ ಚಿಹ್ನಾನಿ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಗರುಡಧ್ವಜಃ ।

ರೋತಾರ್ಪಿತರೋಪನಿವೃತ್ತಿಸಲ್ಲಿ, ನೀಲಬಣ್ಣದ, ಹಸಿರು ಬಣ್ಣದ, ಕೆಂಪುಗಣ್ಣಿನ ಹೀಗೆ ಕೆಲವು ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿರುವ ಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರಗಳಾದ ಪ್ರಾಣಿ, ಪಕ್ಷಿ, ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಭಗವಂತನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವನೆಂಬುದಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡಲಾಗಿದೆ¹ ಆದ್ದರಿಂದ ಗರುಡನ ವಿಳಿ ಬಣ್ಣ, ಕಂದು ರೆಕ್ಕೆ ಮುಂತಾದ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನೂ ಭಗವಂತನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವುದೆಂದು ಸಿದ್ಧ.

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಬಿಂಬರೂಪಿ ಗರುಡ]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪಭೂತ ಚಕ್ರವು ಇದೆ ಎಂದು ಗರುಡ ಪುರಾಣ ಬ್ರಹ್ಮಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಗರುಡನೂ ಪರಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪಭೂತನು ಒಬ್ಬ ಅತಿರಿಕ್ತ ಗರುಡ ಇನ್ನೊಬ್ಬ—ಹೀಗೆ ಎರಡು ಗರುಡರು ಇದ್ದಾರೆಂದು ಹೇಳಬೇಕೆ?

ಉ - ಪ್ರಸಿದ್ಧಗರುಡನಿಗೆ ಬಿಂಬಭೂತನಾದ ಗರುಡನು ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪನು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಒಳಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನಂತೆ ಆಕಾರವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನಾಮವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ರುದ್ರದೇವರ ಒಳಗೆ ರುದ್ರನಂತೆ ಆಕಾರವುಳ್ಳವನಾಗಿ ರುದ್ರನಾಮವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಇದ್ದಾನೆಂದು 'ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪೋಽಸೌ ಶಿವರೂಪೀ ಶಿವೇ ಸ್ಥಿತಃ' ಎಂಬ ವಚನವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅದು ಉಪಲಕ್ಷಣವಾದ್ದರಿಂದ ಗರುಡನ ಒಳಗೆ ಗರುಡಾಕಾರವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಗರುಡನಾಮ ಉಳ್ಳವನಾಗಿ ಪರಾತ್ಪತನು ಇದ್ದಾನೆಂದು ಆ ವಚನದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ

ಅತುಲಃ ಶರಭೋ ಭೀಮಃ ಸನುಯಚ್ಛೋ ಹವಿರ್ಹರಿಃ |

ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಣೋ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾನ್ ಸಮಿತಿಂಜಯಃ || ೩೯ ||

೩೫೬ ಅತುಲಃ

೧ ಅಸದೃಶನಾಗಿರುವವನೇ.

ಭಗವಂತನು ನಿರ್ದುಷ್ಟ, ಗುಣಪೂರ್ಣವಾದ ದೇಹವುಳ್ಳವನು, ಸ್ವತಂತ್ರನು, ಜಡ ದೇಹ

1 ನೀಲಃ ಪತಂಗೋ ಹರಿತೋ ಲೋಹಿತಾಕ್ಷಃ. ಯತೋ ಜಾತಾನಿ ಭುವನಾನಿ ವಿಶ್ವಾ |

-ಶ್ರೀ. ಉ. 4-4

೧ 2 ನ ವಿದ್ಯತೇ ತುಲಾ ಸಾದೃಶ್ಯಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಅತುಲಃ | 'ತುಲಾ ಸಾದೃಶ್ಯಮಾನಯೋ...|

-ವಿಶ್ವಃ |

ಗುಣಗಳಿಂದ ದೂರನಾದವನು. ಆನಂದಾತ್ಮಕಗಳಾದ ಕೈ, ಕಾಲು, ಮುಖ, ಉದರಾದಿಗಳುಳ್ಳವನು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಸ್ವಗತಭೇದವಿಲ್ಲದವನು. ಸದಾತನನಾದ ಇವನು ದೇಶತಃ, ಕಾಲತಃ ಹಾಗೂ ಗುಣತಃ ಆದಿ, ಅಂತಃ. ವೃದ್ಧಿ ಕ್ಷಯಗಳಿಂದ ರಹಿತನು—ಎಂಬುದಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಕೆಲವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು, ಹೀಗೆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣೋಪೇತನಾದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸದೃಶ ನಾದವನು ಹಿಂದೆಂದೂ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಈಗಲೂ ಇಲ್ಲ, ಮುಂದೆಂದೂ ಹುಟ್ಟಲಾರ—ಎಂಬುದಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಅಸದೃಶತ್ವವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿರುವರು¹ 'ನಖಸ್ತುತಿ'ಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮೀನೃಸಿಂಹನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ, 'ಎಲ್ಲೆಡೆ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಾಡಿದರೂ ನಿನಗೆ ಸದೃಶನಾದವನನ್ನು ಕಾಣಲಾರೆ'— ಎಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು² ಮಹಾಶಾಲೀನ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು 'ತುಲ್ಯ ಶೂನ್ಯ' ಎಂದೇ ಸಂಬೋಧಿಸಲಾಗಿದೆ³ ಭಾಗವತದ ಶ್ರುತಿಗೀತೆಯಲ್ಲಿ 'ಶೂನ್ಯತುಲ'—ಎಂದು ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಲಾಗಿದೆ⁴. ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸದೃಶನಾದವನಿಲ್ಲ ಎಂದು ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ⁵ ಸದೃಶನಾದ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಭಗವಂತನು 'ಕೇವಲ' ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು 'ತಂತ್ರಸಾರ' ತಿಳಿಸಿದೆ⁶ ಅಸದೃಶತ್ವರೂಪವಾದ ಕೈವಲ್ಯವು ಅವನ ಧರ್ಮ

- 1 'ನಿದೋಷಪೂರ್ಣಗುಣವಿಗ್ರಹಾತ್ಮತಂತ್ರೋ ನಿಶ್ಚೇತನಾತ್ಮಕಶರೀರಗುಣೈಶ್ಚ ಹೀನಃ ಆನಂದಮಾತ್ರಕರಪಾದಮುಖೋದರಾದಿಃ ಸರ್ವತ್ರ ಚ ಸ್ವಗತಭೇದವಿವರ್ಜಿತಾತ್ಮಾ । ಕಾಲಾಚ್ಛೇದೇಶಗುಣತೋಽಸ್ಯ ನ ಚಾದಿರಂತೋ ವೃದ್ಧಿಕ್ಷಯೌ ನ ತು ಹರಸ್ಯ ಸದಾತನಸ್ಯ । ನೈತಾದ್ಯಶಃ ಕೃ ಚ ಬಭೂವ ನ ಚೈವ ಭಾವೋ ನಾಸ್ತುತ್ತರಃ . '

—ಮ ಭಾರ. ತಾ ನಿ 1-11-12

- 2 'ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಾಂತ ಸಮಂತತೋ ವಿಕಲಯಂನ್ನೈವೇಶಿತುಸ್ತೇ ಸಮಂ ಪಶ್ಯಾಮಿ . '

—ನ. ಸ್ತು.

- 3 . ತುಲ್ಯಶೂನ್ಯಾಸ್ಯ ಸಂಧಿನ್ ।

—ಮಹಾಶಾಲೀನ ಶ್ರುತಿ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 10-94-30)

- 4 '...ಯಸ್ಯ ಚ ಶೂನ್ಯತುಲ ಸಂದಧತಃ'

—ಭಾಗ. 10-94-30

- 5 ನ ತಸ್ಯ ಪ್ರತಿಮಾ ಆಸ್ತಿ....

—ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರೋಪನಿಷತ್ (4-19)

- 6 ಅನನ್ಯಸದೃಶತ್ವಾಚ್ಛ ಕೇವಲೋಽಸೌ ಹರಿಃ ಸ್ವೃತಃ ।

—ತಂತ್ರಸಾರ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 4-19-8)

ವೆಂಬುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದೆಂದು ಭಾಗವತ ತಿಳಿಸಿದೆ¹ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸದೃಶನಾದ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ನಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಲೇ ರಾಸ್ತದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು 'ಅದ್ವಿತೀಯ'² 'ಅದ್ವಯ'³ 'ಅನನ್ಯ'⁴ 'ಏಕ'⁵ ಎಂದೆಲ್ಲ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ

ಭಗವಂತನಂತೆಯೇ ಅವನ ಆನಂದಾದಿಗುಣಗಳೂ ಲೋಕವಿಲಕ್ಷಣವಾದವುಗಳು. ಅದುದರಿಂದ ಅವನ ಯಾವುದೇ ಗುಣಕ್ಕೂ ಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವಂತಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅವನು ಯಾವುದೇ ಅಂಶ

1 'ಕೈವಲ್ಯಂ ತಸ್ಯ ವೈ ಧರ್ಮಃ ..' -ಭಾಗ. 4-19-8

ಅಯಮೇವ ಕೇವಲಮೇತಾದೃಶೋ ನಾನ್ಯಃ ಇತ್ಯನನ್ಯಸದೃಶತ್ವಂ ಸರ್ವವಿಲಕ್ಷಣತ್ವಂ ಚ ಹಿ ಕೈವಲ್ಯಂ ನಾಮು ತಸ್ಯ ಧರ್ಮಃ । -ಬ. ಗೋ. (ಭಾಗ ತಾ. ನಿ. ಟ)

2 .. . ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಂ ತದ್ಧ... -ಭಾಂ. ಉ. 6-2-1

ಸಮೇ ದ್ವಿತೀಯಶಬ್ದಃ ಸ್ಯಾದದ್ವಿತೀಯೋಕ್ತಿಸಮತ್ಪತ್ತಃ ।

-ಸಾಮಸಂಹಿತಾ(ಭಾಂ ಉ. ಭಾ)

3 ವದಂತಿ ತತ್ ತತ್ತ್ವವಿದಸ್ತತ್ತ್ವಂ ಯಜ್ಞಾನ್ಮನಮದ್ವಯಮ್ ।

-ಭಾಗ. 1-2-11

ಸೋಽದ್ವಯಃ ಪುರಷಸ್ತಸ್ಮಾನ್ ಸಮೋ ನಾಧಿಕೋ ಹೃತಃ ।

-ಮಹಾವೀಮಾಂಸಾ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ.)

4 . .ತದ್ ಬ್ರಹ್ಮ ತದ್ಧೇತುರನನ್ಯದೇಕಮ್ -ಭಾ. 6-4-30

'ಅನನ್ಯಃ ಸದೃಶಾಭಾವಾತ್ .' -ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ.

5 ಕಶಮ ಏಕೋ ದೇವ ಇತಿ ಪ್ರಾಣ ಇತಿ . -ಬೃ. ಉ. 5-9-9

ಏಕ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ನಿತ್ಯಂ ಯಸ್ಮಾನ್ನಾನ್ಯಸ್ತಥಾವಿಧಃ ।

-ಮಹಾವೀಮಾಂಸಾ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ.)

6 'ಪರಮತಃ ಸೇತೂನ್ನಾನಸಂಬಂಧಭೇದವ್ಯಪದೇಶೇಭ್ಯಃ' ನ ಚಾನಂದಾದಿತ್ಯಾಲೋಕಾನಂದಾದಿವತ್ । ಅತೋಕ್ತಲೌಕಿಕತ್ವಾತ್ ಪರಮೇವ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಾದಿಕಮ್ ।

-ಬೃ. ಸೂ. ಭಾ.

ದಲ್ಲೂ ಲೌಕಿಕವಸ್ತುವಿನ ಉಪಮೆಗೆ ಗೋಚರಿಸುವವನಲ್ಲ—ಎಂದು ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ
 ಬುಗ್ಗೇದವು ಅವನು 'ನಿರುಪಮನು'—ಎಂದು ಅಲ್ಪಾಕ್ಷರಗಳಿಂದ ತಿಳಿಸಲು ಬರುವಾಗ, ಅವನು
 ಉಪಮಾ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೂರನಾಗಿರುವವನೆ-ಬುದಾಗಿ ಒಹಳ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ —
 ಎಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವರು²

ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ, ಅವನ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಲೌಕಿಕವ್ಯಕ್ತಿಗಳ, ಪದಾರ್ಥಗಳ
 ಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದಿದೆ; ಹಾಗೆಯೇ ಲೌಕಿಕವ್ಯಕ್ತಿ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಭಗವಂತನ, ಅವನ ಗುಣಗಳ
 ಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದಿದೆ ಇದು ಬರೇ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪರಿಚಯ ನೀಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೆಷ್ಟೇ
 ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಉರ್ಣನಾಭಿ ಮುಂತಾದವುಗಳ ದೃಷ್ಟಾಂತ ಉಪದೃಷ್ಟಾಂತವೆನಿಸಿದರೆ, ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ
 ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ದೃಷ್ಟಾಂತವು ಅಧಿಕ ದೃಷ್ಟಾಂತವೆನಿಸುವುದು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಅವನ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನೇ
 ನೀಡಿದಲ್ಲಿ ಆ ದೃಷ್ಟಾಂತವಷ್ಟೇ ಸಾಮ್ಯದೃಷ್ಟಾಂತವೆನಿಸುವುದು ಭಗವಂತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉಪ
 ದೃಷ್ಟಾಂತ ಅಥವಾ ಅಧಿಕ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳು ಇರಬಹುದಾದರೂ, ಇತರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಅಥವಾ ವಸ್ತುಗಳ
 ಸಾಮ್ಯದೃಷ್ಟಾಂತವು ಇಲ್ಲ ಎಂಬುದು 'ಅತುಲ'ನಾಮದ ಅಂತರ್ಭೂತ

ಮುಕ್ತಾತ್ಮರು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸದೃಶರಾಗಿರುವವರೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸ

ಅಲೌಕಿಕತ್ವಾತ್ ಪರಮಿತಿ ಪ್ರಕಾರಿಪ್ರಕಾರದರ್ಶನೇನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಮೇವ |

-ತ ಪ್ರಕಾಶಿಕಾ.

1 ಉಪಮಾ ಯೋ ಅನುಚ್ಯುತ | -ಯ ವೇ 8-69 13 (ಕ. ನಿ.)

ಉಪಮಾ ಉಪಮಾಯಾಮ್ ಉಪಮಾವಿಷಯೇ, ಅನುಚ್ಯುತ ತ್ಯಕ್ತೋಽಭವತ್ |
 ನಿರುಪಮ ಇತ್ಯರ್ಥಃ | -ಕ. ನಿ.

2 ಅಲ್ಪಾಕ್ಷರೇಣ ಶಕ್ಯೇಽಪಿ ವಕ್ತುಂ ಬಹುಕ್ಷರಂ ಯದಿ | ಉಕ್ತಸ್ಯಾತಃಪ್ರಮೇಯಾತ್ರ
 ನಿಷೇಧೇಽಶೇಷತೋ ಭವೇತ್ | -ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯ (ಕ. ನಿ.)

3 . ತದಪಿ 'ಸಾಕಶಾಸನವಿಕ್ರಮಃ' ಇತ್ಯಾದಿವತ್ ಪ್ರತ್ಯಾಯನಾರ್ಥಮೇವ |

-ಗೀ ಭಾ. (11-12)

4 ಉರ್ಣನಾಭಾದಿಕೋ ವಿಷ್ಣೋರ್ವಿಷ್ಣುರ್ವಿಷ್ಣೋಸ್ತಥೈವ ಚ | ವಿಷ್ಣುರ್ಜೀವಸ್ಯ
 ದೃಷ್ಟಾಂತಾ ಉಪಸಾಮ್ಯಾಧಿಕಾಃ ಕ್ರಮಾತ್

-ಬ್ರಾಹ್ಮ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 1-11-19)

ಲಾಗುವುದು¹ ಇಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾತ್ರರಿಗೆ ನಿರ್ದುಃಖತ್ವ ಧರ್ಮದಿಂದ ಸಾಮ್ಯವೇ ಹೊರತು ಆನಂದಾದಿ ಧರ್ಮಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲ—ಎಂದು 'ಪ್ರವೃತ್ತಿ' ನಿರ್ಣಯಿಸಿದೆ² ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಲ್ಲಿರುವ ನಿರ್ದುಃಖತ್ವವೂ ಭಗವದದೀನವಾದರೆ, ಭಗವಂತನಲ್ಲಿರುವ ನಿರ್ದುಃಖತ್ವವು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿದ್ದು ವಿಲಕ್ಷಣವೆನಿಸಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ 'ಸಮನಾ' ಎಂದೇ ಎನಿಸಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿ ದೇಶತಃ ಹಾಗೂ ಕಾಲತಃ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸದೃಶಳಿಸಿರುವಳಾದರೂ,³ ಆಕೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗಳು ಭಗವದಧೀನಗಳಾಗಿದ್ದು, ಸ್ವತಂತ್ರಗಳಾದ ಭಗವಂತನ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗಳು ಅವುಗಳಿಗಿಂತ ವಿಲಕ್ಷಣಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಹೀಗೆ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸದೃಶವಾದುದು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ

೧ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅ ವಿನಿಸುವ ತನ್ನ ಸಾದೃಶ್ಯ ಉಳ್ಳವನು⁴

ಸರ್ವವಿಲಕ್ಷಣನಾದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸದೃಶರಾದ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಲ್ಲ ಅವನ ರೂಪಗಳಷ್ಟೇ ಅವನಿಗೆ ಸದೃಶವಾದವು—ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು 'ಅತ್ಯಸಮ್ಮಿತ'—ಎಂದು ಉಪನಿಷತ್ತು ಕರೆದಿದೆ⁵.

1 ಇದಂ ಜ್ಞಾನಮುಪಾಶ್ರಿತ ಮಮ ಸಾಧರ್ಮ್ಯಮಾಗತಾಃ |

-ಗೀ. 14-2

* . ತ್ರಿಭಿರ್ಮತ್ಸ್ಯಮ್ಯತಾಮಿಯಾತ್ |

-ಭಾಗ. 11-27-51

* ನಿರಂಜನಃ ಪರಮಾ ಸಾಮ್ಯಮುಪೈತಿ |

-ಆ ಉ. 3-3-3

2 'ನಿರ್ದುಃಖತ್ವಂ ಹರೇಃ ಸಾಮ್ಯಂ ನ ತಾದೃಶಸುಖಾತ್ಮತಾ | ಸರ್ವೋತ್ತಮಃ ಸದಾಸಂದಃ
'ಕಥಂ ಕಸ್ಯ ಕದೇಷ್ಯತೇ' -ಪ್ರವೃತ್ತಿ (ಭಾಗ. ತಾ ನಿ. 11-27-51)

3 ದೇಶತಃ ಕಾಲತಶ್ಚ ಸಮೋ ನಾ ಪರಮಪುರುಷೋ ಯಸ್ಯಾಃ ಸಾ ಸಮನಾ |

-ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. (4-2-7)

೧ 4 ಸರ್ವವಿಲಕ್ಷಣತ್ಯಾತ್ ಆಃ ಭಗವಾನ್ | ತಸ್ಯ ತುಲಾ ಸಾದೃಶ್ಯಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಅತುಲಃ |

5 '...ಯ ಏತದೇವಂ ವಿದ್ವಾನಾತ್ಮಸಂಮಿತಂ ... ಸಾಮೋಪಾಸ್ತೇ. '

-ಛಾಂ. ಉ. 2-2-1

'ಯಸ್ಯಾನ್ಯಃ ಸದೃಶೋ ನಾಸ್ತಿ ಸ್ವರೂಪಾಣಿ ಸಮಾನಿ ಚ | ಸ ಅತ್ಯಸಂಮಿತೋ ವಿಷ್ಣುಃ..'

-ಸಾಮಂಸಂತಿತಾ (ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ.)

ರುಗ್ಮಿಣೀದೇವಿಯು ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ನಿನಗೆ ನೀನೇ ಸದೃಶನು; ನಿನಗೆ ಸದೃಶನಾದವನು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ನಿಲ್ಲ—ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಳು¹ ಭಗವಂತನು ಅಸದೃಶನಾಗಿರುವವನೆಂಬುದು ಋಷಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಋಷಿಗಳು ನಾಭಿರಾಜನಿಗಾಗಿ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದಾಗ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ 'ನಿನಗೆ ಸದೃಶನಾದ ಪುತ್ರನನ್ನು ನಾಭಿರಾಜನಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು'—ಎಂದು ನಿವೇದಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವರು² ಹಾಗೆಯೇ ಅತ್ರಿಯು ತನಗೆ ಭಗವಂತನು ತನಗೆ ಸದೃಶವಾದ ಪುತ್ರನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಲೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ತಪಸ್ಸಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದನು³. ಭಗವಂತನು ಅಸದೃಶನೆಂದು ತೋರಿಸಿ ಕೊಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಋಷಿಗಳು ಹಾಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡನಿರ್ಣಯಿಸಿದೆ⁴. ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸದೃಶವಾದ ಮಗುವನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದರೂ, ಭಗವಂತನು ತಾನೇ ನಾಭಿಯ ಪುತ್ರ ಋಷಭನಾಗಿ, ಅತ್ರಿಯು ಪುತ್ರ ದತ್ತನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಸದೃಶರಾದವರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಲ್ಲದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ತನಗೆ ಸದೃಶನಾಗಿರುವವನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ತನ್ನನ್ನೇ ಪುತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು—ತಾನೇ⁵ ಅಲ್ಲದೆ, ನಾಭಿರಾಜನ ಋತ್ವಿಕ್

1 ಯದ್ ವೈ ಭವಾನ್ ನ ಭವತಃ ಸದೃಶೋ ವಿಭೂಮ್ನಃ

-ಭಾಗ. 10 82-38

ಭವಾನೇವ ಭವತಃ ಸದೃಶಃ । -ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ.

2 ಕಿಂಚಾಯಂ ರಾಜರ್ಷಿರಪತ್ಯಕಾಮಃ ಪ್ರಜಾಂ ಭವಾದ್ವಶೀಮಾತಾಸುನಃ . ಭಗವಂತ-
ಮುಪಧಾವತಿ -ಭಾಗ 5-3-8

3 'ಶರಣಂ ತಂ ಪ್ರಸದ್ಯೇತಹಂ...ಪ್ರಜಾಮಾತ್ಮಸಮಾಮಹಂ ಪ್ರಯಚ್ಛತ್ವಿತಿ ಚಿಂತಯನ್'
-ಭಾಗ. 4 1 20

4 'ನಾಸ್ತಿ ವಿಷ್ಣೋಃ ಸಮ ಇತಿ ಜಾನಂತೋಽಪ್ಯುಷಯಃ ಸದಾ । ತಜ್ಞಾಪನಾಯಂ
ಲೋಕಾನಾಮನೈ ಚ ಪ್ರಾರ್ಥಯನ್ ಸಮಮ್'-ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ(ಭಾಗ ತಾ ನಿ. 5-3-8)
ವಿಷ್ಣುರಸಮಾನ ಇತಿ ಜಾನಂತೋಽಪ್ಯುಷಯಃ ನಾಭ್ಯರ್ಥೇ ವಿಷ್ಣುಸದೃಶಂ ಪುತ್ರಂ
ಪ್ರಾರ್ಥಯಂತ । ನಿವಮನ್ಯೇಽಪಿ ಅತ್ರಿಕಶ್ಯಪಪುಭೃತಯಃ ದತ್ತವಾಮನಾದೀನ್
ವಿಷ್ಣುಸದೃಶಾನೇವ ಪುತ್ರಾನ್ ಪ್ರಾರ್ಥಯಂತ । ಕಿಂ ಕಾರಣಮ್? ತಜ್ಞಾಪನಾಯಂ
ಲೋಕಾನಾಮ್ । ವಿಷ್ಣೋಃ ಸಮೋಽನೈವ ನಾಸ್ತಿತಿ ಲೋಕಾನಾಮಪಿ ಜ್ಞಾಪಯಿ-
ತುಮ್ ।-ಬ ಗೋ. (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. ಟಿ)

5 ಕಥಮೇವಂ ಪ್ರಾರ್ಥನಯಾ ಲೋಕಾ ಜ್ಞಾಪ್ಯೇರನ್? ಯತೋ ಭಗವತ್ಸದೃಶಪುತ್ರಪ್ರಾ-
ರ್ಥನೇಽಪಿ ಭಗವಾನೇವ ಸ್ವಯಂ ಪುತ್ರತ್ವೇನಾಜಾಯತ ತೇನ ಜ್ಞಾಯತೇ ನಾನ್ಯಸ್ತತ್ಸ-
ದೃಶ ಇತಿ ।
-ಬ. ಗೋ. (ಭಾಗ. ತಾ. ಟಿ.)

ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವಂತನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುವನು—‘ನೀವು ಸತ್ಯವನ್ನಾಡುವ ಯುಷ್ಕಿಗಳು ಅಂತಹ ನೀವು ನಾಬಿರಾಜನಿಗಾಗಿ ನನಗೆ ಸದೃಶವಾದ ಮಗುವನ್ನು ನೀಡಬೇಕೆಂಬ ವರವನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೇಳಿ ಕೊಂಡಿರುವಿರಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾದ ನನಗೆ ನಾನೇ ಸದೃಶನು’—ಭಗವಂತನ ಈ ಮಾತಿನಿಂದಲೂ ಜನರು ತಿಳಿಯುವರು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅವನೇ ಸದೃಶ ಎಂಬುದನ್ನು¹

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಯುಷ್ಕಿಗಳು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸದೃಶವಾದ ಮಗುವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅವನೇ ಸದೃಶನು ಹೊರತು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸದೃಶ ಇಲ್ಲ—ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವರು ಅತ್ಯದ್ವಿತನಾದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸದೃಶನಾದ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ, ಅವನನ್ನೇ ಅವನಿಗೆ ಸದೃಶನನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುವರು, ಹೇಳುವರು ಹಾಗೂ ಕೇಳುವರು—ಎಂದು ಗಿಂತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು²

೨ (ಪ್ರಾಕೃತವಾದ) ಪರಿಮಾಣ ಇಲ್ಲದವನು³

ಪ್ರಾಕೃತ ಪರಿಮಾಣವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಭಗವಂತನನ್ನು ‘ಅಪ್ರಮೇಯ’ ಎಂದು ಉಪನಿಷತ್ತಿ ನಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ⁴

1 ಅಹ ಚ ಭಗವಾನೇವ ಸ್ವಯಂ ಯುಷ್ಕೀನ್ ಪ್ರತಿ—ಭವದ್ಭಿರವಿಕಥಗೀರ್ಭಿರ್ವರಮಸುಲಭ-
ಮುಪಯಾಚಿತೋ ಯದಮುಷ್ಠಾ ಆತ್ಮಜೋ ಮಯಾ ಸದೃಶೋ ಭೂಯಾದಿತಿ
ಮಮಾಹನೇನಾಭಿರೂಪಃ ಕೃವಲ್ಪಾತ್⁵ ಇತಿ । ತೇನ ಭಗವದುತ್ತರವಚನೇನಾಪಿ
ಲೋಕಾ ಜ್ಞಾಸ್ತಂತಿ ಭಗವತ್ಸದೃಶೋ ಭಗವಾನೇವ ಕೇವಲಮಿತಿ⁶

—ಬ. ಗೋ (ಭಾಗ ತಾ. ಟ.)

2 ಅಶ್ವರ್ಯವತ್ ಪಶ್ಯತಿ ಕಶ್ಚಿದೇನಮಾಶ್ವರ್ಯವದ್ ವದತಿ ತಥೈವ ಚಾನ್ಯಃ । ಅಶ್ವರ್ಯ-
ವಚ್ಛೈನವನ್ಯಃ ಶೃಣೋತಿ —ಗೀ. 2-29

‘ಅಶ್ವರ್ಯೋ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುರ್ಯಸ್ಮಾನ್ನೈತಾದೃಶಂ ಕೃಚಿತ್ । ತಸ್ಮಾತ್ ತದ್ಗೋ-
ಚರಂ ಜ್ಞಾನಂ ತದ್ಗೋಚರವದೇವ ತು’ —ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಗೀ. ತಾ)

೩ ನ ವಿದ್ಯತೇ ತುಲಾ ಮಾನಂ ಪರಿಮಾಣಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಅತುಲಃ । ‘ತುಲಾ ಸಾದೃಶ್ಯ
ಮಾನಯೋಃ’ —ವಿಶ್ವಃ ।

4 ಏಕಥೈನಾನುದ್ರಷ್ಟವ್ಯಮೇತದಪ್ರಮೇಯಂ ಧ್ರುವಮ್ ।

—ಬೃ. ಉ. 6-4-20

೪ ಸಾದೃಶ್ಯವುಳ್ಳ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಕೃತ ಪರಿಮಾಣುಳ್ಳ ಸಕಲ ಚೇತನಾಚೇತನಗಳಿಂದ ವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿರುವವನು.

೫ ಯಾವಾಗಲೂ ವ್ಯಥೆ ಪಡೆದವನಲ್ಲ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲದನ್ನೂ ತನ್ನದ್ದನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವವನು.

ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲದರ ಸ್ವಾಮಿ ಆಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅವನಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ವ್ಯಥೆ ಇಲ್ಲ.

೬ ಯಾವುದೇ ವ್ಯಥೆಗೊಳಗಾಗದ ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನು.

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[‘ಪರಮಂ ಸಾಮ್ಯಮುಪೈತಿ’]

ಪ್ರ - ‘ಪರಮಂ ಸಾಮ್ಯಮುಪೈತಿ’ ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಮುಕ್ತರಿಗೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ಪರಮ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸದೃಶದ್ವಿತೀಯರಹಿತನಾದುದರಿಂದ ಅದ್ವಿತೀಯನೆಂದೂ ‘ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯಂ’ ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಈ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧದ ಪರಿಹಾರವು ಹೇಗೆ?

ಉ.- ‘ಪರಮಂ ಸಾಮ್ಯಮುಪೈತಿ’ ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುವ ಪರಮಸಾಮ್ಯವೆಂದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣಸಾಮ್ಯವು ಅಲ್ಲ ಪರಮ ಎಂದರೆ ಉತ್ತಮ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಜೀವನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗಲೂ ಜ್ಞಾನರೂಪತ್ವದಿಂದಲೂ ನಿತ್ಯತ್ವದಿಂದಲೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸಾಮ್ಯವುಳ್ಳವನು ಆಗಿದ್ದನು. ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಸಾಮ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾದ ಸಾಮ್ಯವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು ಅದು ದುಃಖ

ಪರಿಮಾಣನಿಹೀನತ್ವಾದಪ್ರಮೇಯ ಇತೀರಿತಃ ।

-ಬೃ. ಉ. ಭಾ

೪ 1 ತುಲಾ ಸಾದೃಶ್ಯಂ ಮಾನಂ ವಾ ಅಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ತುಲಃ ಸಮಸ್ತಚರಾಚರಪ್ರಪಂಚಃ ।

ಸಃ ನ ಭವತೀತಿ ಸರ್ವವಿಲಕ್ಷಣತ್ವಾತ್ ಆತುಲಃ ।

೫ 2 ನ ತುದಂತಿ ವ್ಯಥತ ಇತಿ ಆತುಃ । ‘ತುದ ವ್ಯಥನೇ’ । ಲಾತಿ ಸರ್ವಮಾತ್ಮೀಯತಯಾ

ಆದತ್ತ ಇತಿ ಲಃ । ಅತುಶ್ಚಾಸೌ ಲಕ್ಷ್ಯ ಆತುಲಃ ।

೬ 3 ನ ತುದಂತಿ ವ್ಯಥಂತ ಇತಿ ಆತವಃ ಜ್ಞಾನಿನಃ । ತಾನ್ ಸ್ವಭಕ್ತತಯಾ ಲಾತಿ ಆದತ್ತ ಇತಿ ಆತುಲಃ ।

ರಹಿತತ್ವ, ತೃಪ್ತಿಮತ್ವ, ಸತ್ಯಕಾಮತ್ವ, ಜನ್ಮಮರಣಾದ್ಯಭಾವ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಸಾಮ್ಯ. ಈ ಸಾಮ್ಯವು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿರುವ ಸಾಮ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತಮವಾದದ್ದು ಅದ್ವಿತೀಯ ಪದವು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾದೃಶ್ಯವುಳ್ಳವನು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಪ್ರ - ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು 'ಪರಮಂ ಸಾಮ್ಯಮುಪೈತಿ' ಶ್ರುತಿಗೆ ಅನಂದದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಮುಕ್ತರಿಂದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಥವನ್ನಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಒಪ್ಪಬಹುದೋ?

ಉ.- ಯಾವುದೇ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ಮುಕ್ತರಿಗೂ ಅನಂದದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಮ್ಯವು ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲ ವಾದ್ದರಿಂದ ರಾಮಾನುಜರು ಆ ಶ್ರುತಿಗೆ ಅಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಆ ಅರ್ಥವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಾರದು

೩೫೭ ಶರಭ:

೧ (ಸಂಹಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ) ಸಂಹರಿಸುವವನು¹

೨ (ಪಾಲನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವ ದುಷ್ಟರನ್ನೂ) ದಂಡಿಸುವವನು²

೩ ಸಂಹರಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವವನು³

ಭಗವಂತನು ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಉಳಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಆ ಪ್ರಯಾಕ್ಕೆ ಪಾಪದ ಲೇಪವಿಲ್ಲದೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿರುವನು

೧ 1 ಶೃಣಾತಿ ಹಿ ನಸ್ತಿ ಪ್ರಲಯಕಾಲೇ ಸರ್ವಂ ಸಂಹರತೀತಿ ಯಾವತ್, ಶರಭ: | 'ಶ್ರುತಿಂ ಹಿಂಸಾಯಾಮ್' |

೨ 2 ಶೃಣಾತಿ ಸ್ಥಿತಿಕಾಲೇ ಸಜ್ಜನಾನಾ ಪೀಡಯತಃ ದುಷ್ಟಾನ್ ದಂಡಯತೀತಿ ಶರಭ: |

* ಸ್ವಮರ್ಯಾದಾತಿವರ್ತಿನಃ ಶೃಣಾತೀತಿ ಶರಭ: | -ಪ. ಭ.

೩ 3 ಶೃಣಾತೀತಿ ಶರ: | ಭಾತೀತಿ ಭ: |

* ಭಗವತಃ ಸಂಹಾರಕೃತ್ಯಮಧಿಕೃತ್ಯ 'ಸರ್ವಃ' (೨೬) ಇತ್ಯಾದಿನಾಮನ್ಯಾಖ್ಯಾನೇಷು ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಮ್ |

೪ ಜೀವಾತ್ಮರ ಹಿಂಸೆಗೆ ಕಾರಣಗಳಾಗಿರುವ ಅವ್ಯಕ್ತಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವನು. ಅಥವಾ ಅವುಗಳು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು.¹

ಅವ್ಯಕ್ತಾದಿ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಭಗವಂತನು, ಅವುಗಳ ಸುಪ್ರಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉದ್ಘೋಷಿಸುತ್ತ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವನು² ಸಮಗ್ರಲೋಕವನ್ನೂ ಸೂರ್ಯನು ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ, 'ಕ್ಷೇತ್ರ' ಎನಿಸುವ ಅವ್ಯಕ್ತಾದಿ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು 'ಕ್ಷೇತ್ರಿ' ಎನಿಸುವ ಭಗವಂತನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವನೆಂಬುದಾಗಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು.

೫ (ಜೀವಾತ್ಮರ) ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವವನು.⁴

೬ (ಜೀವಾತ್ಮರ) ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿ ಇರುವವನು⁵

೭ (ಜೀವಾತ್ಮರ) ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ಇರುವವನು⁶

೪ 1 ಶೀರ್ಯತೇ ಹಿಂಸ್ಯತೇ ಜೀವಾತ್ಮಾ ಅನೇನೇತಿ ಶರಂ ಅವ್ಯಕ್ತಾದಿ । ತತ್ರ ಭಾತಿ ತತ್ ಭಾವಯತಿ ಪ್ರಕಾಶಯತಿ ಇತಿ ನಾ ಶರಭಃ ।

2 'ಪ್ರಸುಪ್ತಲೋಕತಂತ್ರಾಣಾಂ ನಿಶಾಮ್ಯ ಗತೀವೀಶ್ವರಃ । ತ್ರಯೋವಿಂಶತಿ-ತತ್ತ್ವಾನಾಂ ಗಣಂ ಯುಗಪದಾವಿಶತ್ ॥ ಸೋಽನುಪ್ರವಿಷ್ಟೋ ಭಗವಾಂಶ್ಚೇಷ್ವಾರೂಪೇಣ ತಂ ಗಣಮ್' । ಭಿನ್ನಂ ಸಂಯೋಜಯಾಮಾಸ ಸುಹೃಂ ಕರ್ಮ ಪ್ರಬೋಧಯನ್'

-ಭಾಗ 3-6-1. .3

3 ಯಥಾ ಪ್ರಕಾಶಯತ್ಯೇಕಃ ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಲೋಕಮಿವಂ ರವಿಃ । ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಕ್ಷೇತ್ರೀ ತಥಾ ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಪ್ರಕಾಶಯತಿ ಭಾರತ । -ಗೀ. 13-34

೫ 4 ಶೀರ್ಯಂತ ಇತಿ ಶರಾಃ ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ಶರೀರಾಣಿ । ತೇಷು ಭಾತೀತಿ ಶರಭಃ ।

-ಶಾಂ. ಭಾ ಅಧಾರೇಣ

೬ 5 ಶರೇಷು ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ಶರೀರೇಷು ಭಾತಿ ವಿಲಕ್ಷಣೋ ಭವತೀತಿ ಶರಭಃ । 'ಭವೈಲಕ್ಷಣ್ಯೇ'

೭ 6 ಶರೇಷು ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ಶರೀರೇಷು ಭಾತಿ ಸ್ವತಂತ್ರೋ ಭವತೀತಿ ಶರಭಃ । 'ಭವ್ವತಂತ್ರೇ'

ಜೀವಾತ್ಮರ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮರಂತೆಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನೂ ಇರುವನು ಅವನು ಸ್ವೇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಅಲ್ಲಿ ಇರುವವನು ಜೀವಾತ್ಮರು ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ಭೋಗಿಸುವವರಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ. ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವರಿಗಿಂತ ವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿ ಕರ್ಮಫಲಭೋಗದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿ ತನ್ನ ಸಹಜವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಲೇ ಪುಣ್ಯನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಇರುವನು.¹

೮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವನು²

ಶುದ್ಧವಾದ ಅಂತಃಕರಣವು ವಸುದೇವ ಎನಿಸಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಅವರಣರಹಿತನಾಗಿ ತೋರುವನು ಅದುದರಿಂದಲೇ ಅವನು ವಾಸುದೇವ ಎಂದೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವನು.³

- 1 ದ್ವಾ ಸುಹರ್ಣಾ ಸಯುಜೌ ಸಖಾಯೌ ಸಮಾನಂ ವೃಕ್ಷಂ ಪರಿಷಸ್ವಜಾತೇ | ತಯೋರನೃಃ
ಪಿಪ್ಪಲಂ ಸ್ವಾದ್ವತ್ತ್ಯನಶ್ಚನ್ನೋ ಅಭಿಚಾಕಶೀತಿ ||

-ಆ. ಉ. 3-1

ಸುಹರ್ಣಾವೇತೌ ಸಯುಜೌ ಸಖಾಯೌ ಯದೃಚ್ಛಯೌ ಕೃತನೀಲೌ ಚ ವೃಕ್ಷೇ | ಏಕ-
ಸ್ತಯೋಃ ಖಾದತಿ ಪಿಪ್ಪಲಾನ್ನಮನ್ನೋ ನಿರನ್ನೋಽಪಿ ಬಲೇನ ಭೂಯಾನ್

-ಭಾಗ. 11-11-6

ವೃಕ್ಷೇ ವೃಕ್ಷ್ಯತೇ ಭಿದ್ಯತ ಇತಿ ವೃಕ್ಷಃ ಅನಿತ್ಯೋ ದೇಹಃ, ತತ್ರ ಕೃತನೀಡೌ ಕೃತಾಶ್ರಯೌ
ಸ್ಥಿತಾವಿತ್ಯರ್ಥಃ | ತಯೋಃ ಏಕಃ ಪೂರ್ಣಬಲಸುಖಜ್ಞಾನಾದಿರಹಿತಃ ಪಿಪ್ಪಲಾನ್ನಂ
ಪಿಪ್ಪಲಂ ಕರ್ಮಫಲರೂಪಮನ್ನಂ ಭೋಗ್ಯಂ ಸ್ವಾದ್ವ್ಯತಿ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಖಾದತಿ ಅನುಭವತಿ |
ಅನೃಃ ಅವೂರ್ಣಚೇತನಾದ್ ವಿಲಕ್ಷಣಃ ಜ್ಞಾನಸುಖಬಲಾದಿಭಿಃ ಪೂರ್ಣಃ ನಿರನ್ನೋಽಪಿ
ಅನ್ನನಿಬಂಧಫಲರಹಿತೋಽಪಿ ನಿತ್ಯಮಶನಾಯಾಪಿಪಾಸಾರಹಿತತ್ವಾದಿತಿ ಭಾವಃ | ನಿಜ-
ಬಲೇನ ಭೂಯಾನ್ ಪೂರ್ಣಃ ಲೀಲಯಾ ವಿಷಯಭೋಕ್ತಾ ಚೇತಿ ಭಾವಃ |

-ಪ್ರಾಚೀನ ಟೀಕಾ

- ೮ 2 'ಶರೋ ಹ್ಯಾತ್ಮಾ' ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ ಮನಃ ಶರಂ ತತ್ರ ಭಾತೀತಿ ಶರಭಃ | -ವಿ. ರಾ.

- 3 ಸತ್ತ್ವಂ ವಿಶುದ್ಧಂ ವಸುದೇವಶಬ್ದಿತಂ ಯದೀಯತೇ ತತ್ರ ಪುಮಾನಪಾವೃತಃ | ಸತ್ತ್ವಂ
ಚ ಯೌಸ್ಮಿನ್ ಭಗವಾನ್ ವಾಸುದೇವಃ..... '

-ಭಾಗ. 4-3-23

೯ (ತ್ರಿಪುರಾಸುರರ ಸಂಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬಳಸಿದ ರುದ್ರನು) ಬಾಣದಲ್ಲಿ ಹೃಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದ ವನಂ.¹

ತ್ರಿಪುರಾಸುರರ ಸಂಹಾರಕ್ಕೊಂದು ರುದ್ರನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಬಾಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಸನ್ನಿಧಾನವಿತ್ತೆಂದು ದುರ್ಯೋಧನನು ಶಲ್ಯರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿರುವನು.²

೧೦ ಪ್ರಲಯೋದಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವದನು.³

೧೧ ಶತ್ರುಗಳ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಭಗ್ನಪಡಿಸುವವನು.⁴

೧೨ ಸುಖಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದು, ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಕ್ರಮಿಸುವವನು.⁵

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಕೃತ್ರಿಮ ನರಸಿಂಹನ ವಧೆ]

ಪ್ರ:- ಶರಭೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ 'ಶರಾ ಜೀವಾಸ್ತದಂಗೇಷು ಭಾತಿ ನಿತ್ಯಂ ಹರಿಸ್ತ್ವಯಂ' ಎಂದು ಶರಭ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಜೀವಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಶೋಭಿಸುತ್ತಾನೆ ಇದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ ಈ ಶರಭನು ನರಸಿಂಹನನ್ನು ಕೊಂದನು ಎಂದೂ ಆ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ ನರಸಿಂಹನು ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಶ್ರೀಹರಿಯು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಕೊಂದನು ಎಂದು ಆ ಉಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಯಿತಲ್ಲ?

೯ 1 ಶರೇ ತ್ರಿಪುರಾಸುರಸಂಹಾರಾರ್ಥಂ ರುದ್ರೇಣ ಪ್ರಯುಕ್ತೇ ಬಾಣೇ ಭಾತೀತಿ ಶರಭಃ ।

* ತ್ರಿಪುರಘ್ನಶರಾಗ್ರೇ ಭಾತೀತಿ ಶರಭಃ । -ವಾ. ರಾ

2 'ಇಷುಶ್ಚಾಹ್ಯಭವದ್ವಿಷ್ಟಃ . ' -ಮ. ಭಾರ. ಕರ್ಣ. 34 49

೧೦ 3 ಶರೇ ಪ್ರಲಯೋದಕೇ ಭಾತೀತಿ ಶರಭಃ । -ಸ. ಸಂ.

೧೧ 4 ಪರಶರಾನ್ ಭಂಜಯತೀತಿ ಶರಭಃ । -ವಾ. ರಾ.

೧೨ 5 ಶಂ ಸುಖರೂಪಃ ಸನ್ ರಭತೇ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದೌ ಉಪಕ್ರಮತ ಇತಿ ಶರಭಃ । 'ರಭ ರಾಭಸ್ಯೇ'

ಉ - ಪೌಂಡ್ರಕವಾಸುದೇವನು ಹೇಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಜಗತ್ತಿನಿಂದ ವಾಸುದೇವ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಇದ್ದನೋ ಹಾಗೆಯೇ ಒಬ್ಬ ದೈತ್ಯನು ತನ್ನನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿ ಸ್ವರೂಪನಾದ ನರಸಿಂಹ ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಇದ್ದನು ಅಂತಹ ಕೃತ್ರಿಮ ನರಸಿಂಹನನ್ನು ಶರಭ ಮೃಗರೂಪದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸಂಹರಿಸಿದನು ಎಂದು ಆ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ

೩೫೮ ಭೀಮಃ

೧ (ಅಮೃತರಿಗೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ) ಭಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವವನು.¹

೨ (ಭಕ್ತರಿಗೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮುಕ್ತಾರ್ಥರಿಗೆ) ಅಭಯವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವವನು.²

ಭಗವಂತನು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೂ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೂ ಭಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವವನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮುಕ್ತಾರ್ಥರಾಗುವವರೆಗೆ ಅಲ್ಪ ಭಯವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿರಬೇಕು ತೀರುವವನು ಆದುದರಿಂದಲೇ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ವಾಯಾದಿಗಳೂ ಅವನ ನಿಯತಿಗೆ ಭಯಪಟ್ಟು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವರು³ ನಿಯತವಾಗಿ ವಾಯು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವುದು, ಸೂರ್ಯನು ಉದಯಿಸುತ್ತಿರುವುದು, ಅಗ್ನಿ, ಇಂದ್ರ, ಯಮಾದಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುತ್ತಿರುವುದು

೧ 1 ಬಿಭೇತ್ಯಸ್ಮಾತ್ 'ಅಮೃತಜಾತಂ ವಿಶೇಷತಃ ಅಜ್ಞಾನಿಜಾತಮಿತಿ ಭೀಮಃ |

೨ 2 ಮಾ ಭೀಃ (ನ ವಿದ್ಯತೇ ಭಯಂ) ಅಭಯಂ ಭಕ್ತಾನಾಂ (ವಿಶೇಷತಃ ಮುಕ್ತಾನಾಂ) ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಭೀಮಃ | ವರ್ಣವ್ಯತ್ಯಯೇನ ನಿರ್ವರ್ತಮ್ |

-ಬ. ಗೋ ಆಧಾರೇಣ

ಭಯಂ ಭಕ್ತಭಯಂ ಮಿನಾತಿ ಹಿ ನ ಸ್ತೀತಿ ಭೀಮಃ |

-ಸ ಸಂ.

3 ತತ್ ತ್ವೇವ ಭಯಂ ವಿದುಷೋಽವಿಮಾನಸಃ |

-ತೈ ಉ. 2-12

ತದೇವ ಬ್ರಹ್ಮ ಭಯಕ್ಕೆದ್ ವಿದುಷೋಽವಿಮಾನಸಃ | ವಿದುಷೋಽಲ್ಪಭಯಂ ಕುರ್ಯಾದ್ ಯಾವಂತುಕ್ತಿಂ ಪ್ರಜತ್ಯಸೌ | .. ತಸ್ಮಾದ್ ವಾಯಾದಿಯೋ ದೇವಾ ವಿದ್ವಾಂಸೋಽಪಿ ವಿಶೇಷತಃ | ಭೀತಾಃ ಸ್ವಕರ್ಮ ಕುರ್ವಂತಿ ವಿಷ್ಣೋಃ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥ-
ಮಂಜಸಾ | -ಯಜುಃಸಂಹಿತಾ. (ತೈ ಉ. ಭಾ 2-13)

ಅವನ ನಿಯತಿಗೆ ಭಯಪಟ್ಟು ಎಂಬುದಾಗಿ ಉಪನಿಷತ್ತು ಸಾರಿದೆ¹ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಭಯಪಡುವರೆಂದು ಈಶಾವಾಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ತು ಸಾರಿದರೆ, ಕಾರಕೋಪನಿಷತ್ತು, ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸದವರ ಪಾಲಿಗೆ ಭಗವಂತನು ವಜ್ರಾಯುಧದಂತೆ ಭಯಂಕರನಾದವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.

ಭಗವಂತನು, ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮಂತ್ರರಾಗುವವರೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಷ್ಟೇ ಭಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವನು. ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಸಂಸಾರಭಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವನು ವಿಪರೀತ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಅಂಧಂ ತಮಸ್ಸೆಂಬ ಮಹಾಭಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವನು ಆದುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸಜ್ಜನರ ಪಾಲಿಗೆ ರಾಮ ಎನಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನು ಅತಿ ಪಾಪಿಗಳ ಪಾಲಿಗೆ ನಿರವಧಿಕ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾಗಿದ್ದು

- 1 ತದಪ್ಯೇಷ ಶ್ಲೋಕೋ ಭವತಿ | ಭೀಷಾಸ್ಮಾದ್ ನಾಶಃ ಸವತೇ | ಭೀಷೋದೇತಿ ಸೂರ್ಯಃ | ಭೀಷಾಸ್ಮಾದಗ್ನಿಶ್ಚೇಂದ್ರಶ್ಚ | ನೃತ್ಯುರ್ಧಾವತಿ ಪಂಚಮ ಇತಿ |
-ತೈ ಉ 2-13

ವಿದುಷೋಽಪಿ ಭಯಂಕೃದಿತ್ಯುಕ್ತೇಽರ್ಥೇ ಶ್ಲೋಕಂ ಪ್ರಮಾಣಯತಿ—ತದಪೀತಿ |
ತತ್ರೋಕ್ತಾರ್ಥೇ ಏಷ ಶ್ಲೋಕೋಽಪಿ ಭವತೀತ್ಯರ್ಥಃ | -ಉ ಖಂ.

- * ಭಯಾದಗ್ನಿಸ್ತಪತಿ ಭಯಾಶ್ತಪತಿ ಸೂರ್ಯಃ |
ಭಯಾದಿಂದಶ್ಚ ನಾಯುಶ್ಚ ನೃತ್ಯುರ್ಧಾವತಿ ಪಂಚಮಃ ||
-ಕಾ. ಉ. 2-4-4

- 2 ತದೇಜತಿ. -ಈ. ಉ 1-5
ತತೋ ಬಿಭೇತಿ ಸರ್ವೋಕ್ತಪಿ .. -ತತ್ತ್ವಸಂಹಿತಾ |

- 3 ಮಹದ್ಭಯಂ ವಜ್ರಮುದ್ಯತಂ.. -ಕಾ. ಉ. 24-3

ವಜ್ರವದ್ ಭಯದಂ ಚೈವ ಸ್ವಧರ್ಮಸ್ಯಾತಿಲಂಘನೇ |
-ಕಾ. ಉ. ಭಾ.

- 4 ಅಮೃತ್ಯಾನಸ್ಯ ನರ್ವಿಷ್ಣುಃ ಕುರ್ಯಾನ್ನಿತ್ಯಂ ಮಹದ್ ಭಯಮ್ | ತನುಃಖ್ಯಮನು-
ತ್ಥಾನಂ.... -ಯಜುಃಸಂಹಿತಾ (ತೈ. ಉ. ಭಾ. 2-12)

- * ಏಶಾವಾನ್ ವಿಶೇಷಃ—ವಿದುಷೋ ಯಾವನ್ನುಕ್ತಿ ಕಿಂಚಿದ್ಭಯಂಕೃತ್ ಪಶ್ಯಾದಭಯಂ-
ಕೃತ್ | ಅಜ್ಞಾಸ್ಯ ಸಂಸಾರಭಯಂಕೃತ್ | ವಿಪರೀತಜ್ಞಾಸ್ಯ ತು ಮಹಾಭಯಂಕೃದಿತಿ |
-ಉ. ಖಂ.

'ಭೀಮ' ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು¹ ಜ್ಞಾನಿಯು ನಿರ್ಭಯನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೊಂದಿದ ನೆಂದರೆ, ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಭಗವಂತನು ಅಭಯನಾಗುವನು² ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದೇ 'ಭೀಮ'ನಾಮದ ಪ್ರವೃತ್ತಿನಿಮಿತ್ತವಾಗಿದ್ದು, ಇದನ್ನು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ಭೀಮ ಸೇನಾಂತರ್ಗತನಾದ ಭಗವಂತನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭೀಮ ಎನಿಸಿದ್ದು, ವ್ಯವಹಾರ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಅಥವಾ ದುಷ್ಟರ ಮೋಹಕ್ಕಾಗಿಯಷ್ಟೇ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ತಮ್ಮನು ಗೌಣವಾಗಿ ಭೀಮ ಎಂದೆನಿಸಿರುವ ನೆಂಬುದಾಗಿ ಸ್ಫುಂದವು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ³

೩. (ಯಾರ ಬಗ್ಗೆಯೂ) ಭಯ ಪಡೆದಿರುವವನು⁴

ಭಗವಂತನಿಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಭಯಪಡುವರು ಆದರೆ ಅವನು ಮಾತ್ರ ಯಾರಿಗೂ ಭಯಪಡುವುದಿಲ್ಲ—ಎಂದು ಈಶಾವಾಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.⁵

1 ರಾಮೋಽಖಿಲಾನಂದತನುಃ ಸ ನಿವ ಭೀಮೋಽತಿಪಾಪೇಷು ದುರಂತವೀರ್ಯಃ ।

* ಶ್ರೀಹೃಷೀಕೇಶತೀರ್ಥೈರ್ಲಿಖಿತೇ ಮೂಲಕೋಶೇ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಕೃತಾನಾಂ ಸ್ತೋತ್ರಾಣಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಪರಿತತ್ಪ್ರೇನ ವಿನುರ್ಶಕ್ಯಃ ಅಚಾರ್ಯಕೃತ ನಿವೇಶಿ ನಿಶ್ಚಿತಸ್ಯ ಶ್ಲೋಕಸ್ಯ ಪೂರ್ವಾರ್ಥವಿದಮ್ ।

2 'ಅಥಾಭಯಂ ಭವೇದ್ ಬ್ರಹ್ಮ ತಸ್ಯ ಮುಕ್ತಸ್ಯ ಸರ್ವದಾ'

—ಯಜುಃ ಸಂಹಿತಾ (ತೈ. ಉ. ಭಾ. 2-12)

3 ರಾಮಾಭೀನಾಜುರ್ನಾದೀನಿ ವಿಷ್ಣೋನಾರ್ಮಾನಿ ಸರ್ವಶಃ । ರಮಣಾಭಯವರ್ಣಾದ್ಯಃ ಶಬ್ದವೃತ್ತೇರ್ಹಿ ಹೇತವಃ । ಹರಿರ್ಹಿ ತತ್ರತತ್ಪ್ರಸ್ಯೋ ರಮಣಾದೀನ್ ಕರೋತ್ಯಜಃ । ಆತಸ್ತಸ್ಯೈವ ನಾಮಾನಿ ನ್ಯಾಜಾದನ್ಯಗತಾನಿ ತು । ನೃವಹಾರಪ್ರವೃತ್ತ್ಯರ್ಥಂ ದುಷ್ಟಾನಾಂ ಮೋಹನಾಯ ಚ —ಸ್ಫುಂದ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 2-7-35)

೩. 4 ಮಾ (ನ ವಿದ್ಯತೇ) ಭೀಃ ಭಯಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಭೀಮಃ ।

5 ತದೇಜತಿ ತನ್ನೇಜತಿ

—ಈ. ಉ. ಭಾ.

ತತೋ ಬಿಭೇತಿ ಸಮೋಽಪಿ ನ ಬಿಭೇತಿ ಹರಿಃ ಸ್ವಯಮ್ ।

—ತತ್ತ್ವಸಂಹಿತಾ(ಈ. ಉ. ಭಾ.)

೪ ಸಕಲ ವಿದ್ಯೆಗಳೂ ಪೂರ್ಣಗಳಾಗಿ ಯಾರಲ್ಲಿ ಇವೆಯೋ ಅಂತಹವನು.¹

ಭೀಮಸೇನನು ಪೂರ್ಣಗಳಾದ ಸಕಲವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಭೀಮ ಎನಿಸಿರುವನು² ಭಗವಂತನು ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭೀಮ ಎಂದೆನಿಸಿರುವನು.

[ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ಫಲನೆಯ 'ಭೀಮಃ' ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು]

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಭಕ್ತ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸೂಚಕವಾಗಿ]

ಪ್ರ - ವಾಯುದೇವರಿಗೆ ಹನೂಮಾನ್ ಭೀಮ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ಎಂದು ಮೂರು ಅವತಾರಗಳು ಈ ಅವತಾರಗಳ ಹೆಸರುಗಳ ಅರ್ಥವು ಒಂದೇ 'ಹನುಶಬ್ದೋ ಜ್ಞಾನವಾಚೀ' 'ಭೃತಾಃ ಮಾಃ ಸಕಲಾ ಹಿ ಯಸ್ಮಿನ್,' ಎಂಬ ಐಚನ ಪ್ರಕಾರ ಹನೂಮಾನ್ ಎಂದರೆ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ಎಂದು ಅರ್ಥ ಭೀಮ ಎಂಬಲ್ಲಿರುವ 'ಮಾ' ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯೆಗಳು ಎಂದು ಅರ್ಥ ಭೃತಾಃ ಎಂದರೆ ಪೂರ್ಣಗಳು ಎಂದು ಅರ್ಥ ಈ ರೀತಿ ಭೀಮ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥವೂ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ಎಂದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಯುಕ್ತ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ನಾಮವನ್ನು ಶುದ್ಧಭಾಗವತ ಧರ್ಮನಿರತರಾದ ವಾಯುದೇವರು ಹೇಗೆ ಧರಿಸಿದರು? ರಾವಣ ಶಿಶುಪಾಲರುಗಳನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ತಾನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕು ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಹನುಮಂತನು ಮತ್ತು ಭೀಮನು ಕೊಲ್ಲಲಿಲ್ಲ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ರಥದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನು ಕೂತುಕೊಂಡಂತೆ ಭೀಮಸೇನನು ಕೂತುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ಆಷ್ಟು ಮಹಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾವನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಲಗ್ನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಲಕ್ಷ್ಮಣೆಯ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಭೀಮನು ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲ ವಾಯುದೇವರು ಶುದ್ಧಭಾಗವತ ಧರ್ಮನಿರತರು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ನಾಮವನ್ನೂ ವಾಯುದೇವರು ಧರಿಸಬಾರದಿತ್ತು ಅಲ್ಲವೇ?

೪ 1 ಭೃತಾಃ ಪೂರ್ಣಾಃ ಮಾಃ ಯಸ್ಮಿನ್ ಸಃ ಭೀಮಃ |

2 ಭೃತವೋ ಭೀಮಃ ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ನಾಚೋ ಮಾ ಮಾತರಃ ಸ್ತೃತಾಃ | ಯುಗಾದ್ಯಾ ಇತಿಹಾಸಂ ಚ ಪುರಾಣಂ ಪಂಚರಾತ್ರಕಮ್ | ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ಸಪ್ತಶಿವಾಸ್ತತ್ರ ತಯೋ ಭೀಮಸ್ತತಃ ಸ್ತೃತಃ' -ಐ. ಉ ಭಾ

* ಸ ನಾಯುರೇವಾಭವದತ್ತ ಭೀಮನಾಮಾ ಭೃತಾ ಮಾಃ ಸಕಲಾ ಹಿ ಯಸ್ಮಿನ್ |

ಮಂ. ಭಾರ. ತಾ ನಿ. 12-54

ಸಕಲಾಃ ಮಾಃ ಧಿದ್ಯಾಃ ಯಸ್ಮಿನ್ 'ಭೃತಾಃ ಪೂರ್ಣಾಃ ತೇನ ಕಾರಣೇನ ಭೃತಾಃ ಮಾಃ ಯಸ್ಮಿನಿತಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಃ ಭೀಮ ಇತ್ಯರ್ಥಃ | -ಭಾ. ಪ್ರ.

ಉ - ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗುವಿಗೆ ದೇವರ ಹೆಸರನ್ನು ನಾಮಕರಣ ಸಂಸ್ಕಾರದ ದಿನ ಇಡಬೇಕು ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತದೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ನಾಮವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಪರಮಾತ್ಮನ ಚಕ್ರಶಂಖರೂಪ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವುದು, ತಾವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಭಕ್ತ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಸೂಚಕ ವಾದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಪರಮ ಭಕ್ತರಾದ ವಾಯುದೇವರು ಪರಮಾತ್ಮನ ನಾಮವನ್ನು ಧರಿಸಿದರು. ಹಾಗೆಯೇ ಚಕ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದರು.

೨೫ ಸಮಯಜ್ಞಃ

೧ (ವೈದಿಕ) ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಬಲ್ಲವನು.¹

೨ (ವೇದವ್ಯಾಸಾದಿ ರೂಪಗಳಿಂದ) ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವವನು.²

ವೇದದ ವಿಧಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವುದು. 'ಅಭಿಧಾನ'ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವನ ಗುಣಗಳನ್ನೇ ಹೇಳುವುದು. 'ವಿಕಲ್ಪ'ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವನ ಅನಂತರೂಪಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು; 'ನಿಷೇಧ'ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಅಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನೇ ನಿಷೇಧಿಸುವುದು - ಹೀಗೆ ಸಮಗ್ರವೇದವು ಭಗವತ್ಪರವಾಗಿದ್ದು, ಇಂತಹ ವೇದದ ಅಂತರ್ಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬಲ್ಲವನು ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಉದ್ಭವನಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವನು. ವೇದವನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಬಲ್ಲವನು

೧ 1 ಸಮಯಂ ವೈದಿಕಂ ಸಿದ್ಧಾಂತಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಸಮಯಜ್ಞಃ ।

೨ 2 ಸಮಯಂ ವೈದಿಕಂ ಸಿದ್ಧಾಂತಂ ಜ್ಞಾಪಯತೀತಿ ಸಮಯಜ್ಞಃ ।

‘ಸಮಯಾಃ ಶಪಥಾಚಾರಕಾಲಸಿದ್ಧಾಂತಸಂವಿದಃ’ -ಅ. ಕೋ

3 ಕಿಂ ವಿಧತ್ತೇ ಕಿಮಾಚಕ್ಷೇ ಕಿಮನೂದ್ಯ ವಿಕಲ್ಪಯೇತ್ ।

ಇತ್ಯಸ್ಯಾ ಹೃದಯಂ ಸಾಕ್ಷಾನ್ನಾನೋ ಮದ್ ವೇದ ಕಶ್ಚನ ।

ಮಾಂ ವಿಧತ್ತೇಽಭಿಧತ್ತೇ ಮಾಂ ವಿಕಲ್ಪಾಪೋಹ್ಯ ಇತ್ಯಹಮ್ ॥

-ಭಾಗ. 11-21-52

ಮದನ್ಯಃ ಕಶ್ಚನ್ನಕೋಽಪಿ ನ ವೇದ ॥

* ‘ವಿಧಿಭಾಗೇ ಹರೇಃ ಪ್ರಾಜ್ಞವಾಭಿಧಾನೇ ಚ ತದ್ಗುಣಾಃ । ವಿಕಲ್ಪೇ ತದ್ವಹುತ್ವಂ ಚಾಪ್ಯ-
ಪೋಹೇ ಚ ತದಪ್ರಿಯಮ್’ । ಉಚ್ಯತೇ ಸರ್ವವೇದೇಷು ತಚ್ಚ ವೇದ ಸ ಏವ ಹಿ’

-ಅಗಮತಾತ್ಪರ್ಯ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ.)

ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಆಗಿದ್ದು, ತನ್ನ ವೇದವ್ಯಾಸರೂಪದಿಂದ ಅಂತಹ ವೇದದ ಅರ್ಥನಿರ್ಣಾಯಕವಾದ ಮೀಮಾಂಸಾಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಾನೇ ರಚಿಸಿರುವನೆಂಬುದಾಗಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನೂ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು.¹

೩ (ಎಲ್ಲರ) ಆಚಾರಗಳನ್ನೂ ಬಲ್ಲವನು²

೪ (ಮನು ಮೊದಲಾದವರ ಮೂಲಕ) ಆಚಾರಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವವನು.³

ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವ ಆಚಾರಗಳನ್ನೂ ಬಲ್ಲವನು ಭಗವಂತನು ಸ್ವಾಯಂಭೂವಮನು ಮುಂತಾದ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರಲ್ಲಿ ಅವರ ಮೂಲಕ ಆಚಾರಗಳನ್ನೂ ಬೋಧಿಸಿರುವವನೂ ಅವನೇ. ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ 'ಮನು' ಎನಿಸಿ ಸ್ವಾಯಂಭೂವ ಮನುವಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಪ್ರೇರಿಸಿ ಆಚಾರಗಳನ್ನೂ ಅವನೇ ಹೇಳಿರುವನು-ಎಂಬುದಾಗಿ ಭವಿಷ್ಯತ್ಪರ್ವವು ತಿಳಿಸಿದೆ.⁴

೫ (ಸೃಷ್ಟಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳ) ಕಾಲವನ್ನೂ ಬಲ್ಲವನು.⁵

೬ (ಭಕ್ತರ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನೂ ನೀಡುವ) ಕಾಲವನ್ನೂ ಬಲ್ಲವನು⁶

1 ವೇದಾಂತಕೃತ್ ವೇದವಿದೇವ ಚಾಹಮ್ |

-ಗೀ. 15-15

ವೇದನಿರ್ಣಯಾತ್ಮಿಕಾ ಮೀಮಾಂಸಾ ವೇದಾಂತಃ | ತಥಾ ಹಿ ಸಾಮವೇದೇ ಪ್ರಾಚೀನ-
ಶಾಲತ್ರತಿಃ - 'ಸ ವೇದಾಂತಕೃತ್ ಸ ಕಾಲಕ ಇತಿ | ಸ ಹೈವ ಯುಕ್ತಿಸೂತ್ರಕೃತ್
ಸ ಕಾಲಕ ಇತಿ ಇತಿ |

-ಗೀ. ಭಾ.

೩ 2 ಸಮಯಾನ್ ಆಚಾರಾನ್ ಜಾನಾತೀತಿ ಸಮಯಂಜ್ಞಃ |

೪ 3 ಸಮಯಾನ್ ಆಚಾರಾನ್ ಜ್ಞಾಪಯತಿ ಮನ್ವಾದಿದ್ವಾರಾ ಬೋಧಯತೀತಿ
ಸಮಯಂಜ್ಞಃ |

4 ಮನುರೇಷೋಽವಬೋಧತ್ರಾನ್ಮನ್ವಂತಸ್ಥೋ ಜನಾರ್ದನಃ | ಸ ಹ್ಯಾಚಾರಾನುಸಾಚೇತಃ
ಪ್ರೇರಯನ್ ಮನುಮಾನಸಮ್ ||

-ಭವಿಸ್ಯತ್ಪರ್ವ (ಒ. ೮. ಭಾ. 3-5-4)

೫ 5 ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಸಮಯಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಸಮಯಂಜ್ಞಃ |

-ವಿ. ರಾ.

೬ 6 ಸಮಯಂ ಭಕ್ತಾಭೀಷ್ಟದಾನಕಾಲಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಸಮಯಂಜ್ಞಃ |

-ಸ. ಸಂ.

೭ (ಅಯಾಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಾದಿಗಳ ಮೂಲಕ) ಕಾಲವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವವನು.¹

ಉ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವನು.²

೯ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಡುವವನು³

ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಯಾವಾಗಲೂ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸಿದ್ದರು-ಎಂಬುದಾಗಿ ಸಾತ್ತ್ವಿಕ ಸಂಹಿತೆ ತಿಳಿಸಿದೆ⁴

೧೦ (ಅಗ್ನ್ಯಾದಿಗಳ) ಅಧಿಕಾರ ನಿಯಮವನ್ನು ಬಲ್ಲವನು.⁵

೧೧ (ಭಕ್ತರಿಗೆ ತಾನು ಮಾಡಿರುವ) ಅಭಯದಾನ ವ್ರತವನ್ನು ಬಲ್ಲವನು.⁶

೧೨ ಸಮತ್ವ ಉಪಾಯವುಳ್ಳ ಪೂಜೆಯು ಯಾರಿಗಾಗಿ ಇರುವುದೋ ಅಂತಹವನು.⁷

೭ 1 ಸಮಯಂ ತತ್ರ ತ್ಯಾಯಾನಿರ್ವಹಣಾಯ ಸಮುಚಿತಂ ಕಾಲಂ ಜ್ಞಾಪಯತಿ ಸೂರ್ಯ-ಚಂದ್ರಾದಿದ್ವಾರಾ ಬೋಧಯತೀತಿ ಸಮಯಜ್ಞಃ |

ಉ 2 ಸಮಯಾನ್ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಜಾನಾತೀತಿ ಸಮಯಜ್ಞಃ |
-ಸ. ಸಂ.

೯ 3 ಸಮಯಾನ್ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಜ್ಞಾಪಯತೀತಿ ಸಮಯಜ್ಞಃ |

4 ...ಹೃದಿಸ್ಥೋ ಬಾದರಾಯಣಃ | ಓಂಕಾರವೂರ್ವಕಾ ವಿದ್ಯಾಃ ಶ್ರೇರಯತ್ಯವಿಲೇಷ್ಠಃ | ಸದೈವ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ವೂರ್ವಮ್ |
-ಸಾತ್ತ್ವಿಕಸಂಹಿತಾ (ಯಂ. ಭಾ. 1-27)

೧೦ 5 ಅಗ್ನ್ಯಾದೀನಾಮೂರ್ಧ್ವಜ್ವಲನಾದಿಸಮಯಮ್-ಅಧಿಕಾರನಿಯಮಂ ಜಾನಾ-ತೀತಿ ಸಮಯಜ್ಞಃ |
-ಪ. ಭ.

೧೧ 6 ಭಕ್ತೇಭ್ಯಃ ತದಭಯದಾನವ್ರತಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಸಮಯಜ್ಞಃ |
-ಪ. ಭ.

೧೨ 7 ಸಮಃ ಸಮತ್ವಾಖ್ಯೋಪಾಯವಾನ್ | ಸಮತ್ವಂ ಯೋಗ ಉಚ್ಯತೇ | ಇತಿ ವಚನಾತ್ | ತಾದೃತೋಯಜೋ ಯತ್ಪೂಜಾರ್ಥಃ ಸ ಸಮಯಜ್ಞ ಇತಿ |
-ವಿ ರಾ.

ಕರ್ಮಫಲದ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಪಲ ಸಿದ್ಧಿಸಲಿ, ಬಿಡಲಿ-ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ವಿಕಾರಕ್ಕೊಳಗಾಗದೆ ಒಂದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿರುವಿಕೆಯೇ 'ಯೋಗ' ಎನಿಸಿದೆ ಎಂದು ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು.¹ ಭಕ್ತ ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಇಂತಹ ಸಮತ್ವವೇ ಅಚ್ಯುತನ ಆರಾಧನೆ ಎನಿಸಿದೆ ಎಂದು ದೈತ್ಯ ಬಾಲಕರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಇಂತಹ 'ಸಮತ್ವ'ವನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು.²

೧೩ ಯಜ್ಞ ಎನಿಸುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ದೇಶತಃ ಹಾಗೂ ಕಾಲತಃ ದ್ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊತ್ತ ಬಂಧಾಭಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಸಮಾನಳಾಗಿರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು.³

ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ನಾರಾಯಣನಿಂದ ಕೂಡಿರುವವಳಾದುದರಿಂದಲೂ, ಅವನಿಂದ ಅವಿಷ್ಣುಳಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಯಜ್ಞಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅಭಿಮಾನಿನಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಯಜ್ಞ ಎನಿಸಿರುವಳು.⁴ ಇಂತಹ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅವನಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇರುವವಳೂ; ಎಲ್ಲ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರುವವಳೂ ಆಗಿರುವಳು ಹಾಗೆಯೇ ಸಂಸಾರಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ.⁵

1 ಸಿದ್ಧಿಸಿದ್ಧೋಃ ಸಮೋ ಭೂತ್ವಾ ಸಮತ್ವಂ ಯೋಗ ಉಚ್ಯತೇ | ಸಂಗತ್ಯಾಗಸ್ಯಾಪ್ತು-
ಪಲಕ್ಷಣಮ್ | ತ್ಯಾಗೋಪೇತಂ ಸಮತ್ವಂ ಯೋಗ ಇತ್ಯರ್ಥಃ | -ಗೀ. ವಿ.

2 'ಸರ್ವತ್ರ ದೈತ್ಯಾಸ್ಸಮತಾಮುಪೇತ ಸಮತ್ವಮಾರಾಧನಮಚ್ಯುತಸ್ಯ'
-ವಿ. ಪು. 1-17-90

೧೩ 3 ಸಮಃ ದೇಶತಃ ಕಾಲತಶ್ಚ ವ್ಯಾಪ್ತೌ ಅಬದ್ಧತ್ವೇ ಚ ಸಮಾನಃ ಯಜ್ಞಃ ಯಜ್ಞ-
ಕ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿನೀ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಸಮಯಜ್ಞಃ |

4 .. ಯುಕ್ತಾ ಯದಾಕಹಂ ಜ್ಞೇನ ನಾರಾಯಣೇನ | ಯಜ್ಞಕ್ರಿಯಾಮಾನಿನೀ
ಯಜ್ಞನಾಮ್ನೀ ತದೋತ್ತಮಾ ತತ್ಪ್ರವೇಶಾತ್ತದಾಖ್ಯಾ ||
-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. 20-70

ಜ್ಞೇನ ಯುತಾ ಯಜ್ಞಕ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿನೀ ತತ್ಪ್ರವಿಷ್ಟೇತಿ ಚ ಯಜ್ಞಪದಮಾಚ್ಯತೇ
ನಿಮಿತ್ತತ್ರಯಮುದಿತಮಿತಿ ಜ್ಞೇಯಮ್ || -ಭಾ. ಪ್ರ.

5 'ದೇಶತಃ ಕಾಲತಶ್ಚೈವ ಸಮಾ ಪ್ರಕೃತಿರೀಶ್ವರೇ | ಉಭಯೋರಪ್ಯಬದ್ಧತ್ವಂ . ಸಾ
ಚೋಪಾಸ್ತೇ ಸದಾ ಹರಿಮ್ | ಪ್ರಕೃತೇಃ ಪ್ರಾಕೃತಸ್ಯಾಪಿ ಯೇ ಗುಣಾಸ್ತೇ ತು ವಿಷ್ಣು ನಾ|
ನಿಯತಾಃ.. .' -ಭವಿಷ್ಯತವರ್ಗ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 4-2-10)

೧೪ ತನ್ನ ಸಕಲರೂಪಗಳೆಲ್ಲೂ ಸಮಾನನಾಗಿರುವವನೆಂಬುದಾಗಿ ಅಥವಾ ಭಕ್ತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಫಲನೀಡುವವನೆಂಬುದಾಗಿ ಅಥವಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿಯೇ ಇರುವವನೆಂಬುದಾಗಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವವನು¹

೧೫ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಿಂದ ಸಹಿತನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಏನೆಲ್ಲ ಇದೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವವನು².

೧೬ ಭಕ್ತರ ಶುಭದಾಯಕ ವಿಧಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವನು³.

೧೭ ಶರಣಾಗತರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ತನ್ನ ಶಪಥವನ್ನು (ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ) ಸಿಕ್ಕಿಸಿರುವವನು⁴.

ಭಗವಂತನು ರಾಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ ಅಭಯ ನೀಡಿದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಮೊರೆಹೊಕ್ಕವರಿಗೆ ಅಭಯಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವುದು ತನ್ನ ಪ್ರತ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದ್ದರೆ⁵, ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಗೀತೋಪದೇಶವನ್ನು ನೀಡುವಾಗ ತನ್ನನ್ನು ಸರ್ವೋತ್ತಮನೆಂದು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವವರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ತಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಾಗಿ ಸಾರಿರುವನು⁶.

೧೪ 1 ಸಕಲರೂಪೇಷು ಸಮಾನತ್ವಾತ್, ಭಕ್ತ್ಯನುಸಾರೇಣ ಫಲದಾನೇ ಸಮಾನತ್ವಾತ್, ಮಾಖ್ಯಯಾ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾ ಸಹೈವ ವಿದ್ಯಮಾನತ್ವಾದ್ವಾ ಸಮ ಇತಿ ಇಜ್ಯತ ಇತಿ ಸಮಯಜ್ಞಃ ।

೧೫ 2 ಮಯಾ ರಮಯಾ ಸಹಿತಃ ಸಮೋ ಯದಸ್ತಿ ತಜ್ಞಾನಾತೀತಿ ಯಜ್ಞಃ । ಸಮತ್ವಾಸೌ ಯಜ್ಞಶ್ಚೇತಿ ಸಮಯಜ್ಞಃ । -ಸ. ಸಂ.

೧೬ 3 ಸಂ ಸನ್ಯುಗ್ ಆಯಂ ಭಕ್ತಶುಭಾವಹವಿಧಿಂ ಜಾನಾತೀತಿ ಸಮಯಜ್ಞಃ । -ಸ. ಸಂ.

೧೭ 4 ಸಮಯಂ ಶರಣಾಗತರಕ್ಷಣಾಖ್ಯಂ ಸ್ವೀಯಂ ಶಪಥಂ ತತ್ರ ತತ್ರ ಜ್ಞಾಪಯತೀತಿ ಸಮಯಜ್ಞಃ ।

5 ಸಕೃದೇವ ಪ್ರಪನ್ನಾಯ ತನಾಸ್ತೀತಿ ಚ ಯಾಚತೇ ।

ಅಭಯಂ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯೋ ದದಾಮ್ಯೇತದ್ ವ್ರತಂ ಮಮ ॥

-ನಾ.ರಾ. ಯುದ್ಧ. 18-33

6 ಅನನ್ಯಾಶ್ಚಿಂತಯಂತೋ ಮಾಂ ಯೇ ಜನಾಃ ಪರ್ಯುಪಾಸತೇ ।

ತೇಷಾಂ ನಿತ್ಯಾಭಿಯುಕ್ತಾನಾಂ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಂ ವಹಾಮ್ಯಹಮ್ ॥

-ಗೀ. 9-22

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ವೇದಾಪಾರುಷೇಯತ್ವ]

ಪ್ರ - ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಮೇಯಗಳು ಎಲ್ಲವೂ ಇವೆ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ವೇದದ ಅಪಾರುಷೇಯತ್ವವನ್ನು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೇಳಿದ್ದು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ?

ಉ. - 'ವೇದಾಂತಕೃತ್ ವೇದವಿದೇವ ಚಾಹಂ' ಎಂಬ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ವೇದಾಂತಕೃತ್ ವೇದಾರ್ಥ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವನ್ನು ನಾನೇ ವೇದವ್ಯಾಸ ರೂಪದಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ವೇದವನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ, ವೇದಗಳನ್ನು ಕೇವಲ ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ಇದೆ.

ಇದರಿಂದ 'ಭಂದಾಂಸಿ ಜಜ್ಞಿರೇ ತಸ್ಮಾತ್' ಈ ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಭಂದಸ್ಸುಗಳು ಅಂದರೆ ವೇದಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ದೆಸೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ವೇದಗಳು ಪಾರುಷೇಯವೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆಯಲ್ಲ ಎಂಬ ಶಂಕೆಗೆ ಭಂದಸ್ಸುಗಳು ನನ್ನಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತ ಗಳಾದವು ಹೊರತು ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲ 'ಜಜ್ಞಿರೇ' ಪದಕ್ಕೆ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಗಳಾದವು ಎಂದೇ ಅರ್ಥ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ವೇದಾಪಾರುಷೇಯತ್ವವನ್ನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಯಿತು.

೩೬೦ ಹರ್ನಿಹರಃ

೧ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡುವ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವವನು¹.

೨ ಸಂಹಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತೂ ಯಾರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಹೋಮಿಸಲ್ಪಡುವುದೋ ಅಂತಹವನು ಮತ್ತು ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡುವ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವವನು²

ಸಂಹಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತಜಗತ್ತೂ ನೃಸಿಂಹನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಹೋಮಿಸಲ್ಪಡುವುದೆಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೃಸಿಂಹನನ್ನು ಋಗ್ವೇದವು 'ಹವಿಃ' ಎಂದೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ³ ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ನೀಡಲಾಗುವ ಹವಿಸ್ಸನ್ನೂ ಆಯಾಯ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ 'ಹವ್ಯವಾಟ್' ಎಂದೇ

೧ 1 ಯಜ್ಞೇಷು ಹವೀಂಷಿ ಹರತಿ ನಯತೀತಿ ಹರ್ನಿಹರಃ |

೨ 2 ಹೂಯತೇ ಜಗದಸ್ಯ ಮುಖೇ ಇತಿ ಹವಿಃ | ಯಜ್ಞೇಷು ದತ್ತಂ ಹವಿಃ | ಹರತೀತಿ ಹರಿಃ | ಹವಿಶ್ವಾಸೌ ಹರಿಶ್ಚ ಹರ್ನಿಹರಃ |

3 'ಪ್ರಥತ್ಯ ಯಸ್ಯ ಸಪ್ರಥತ್ಯ ನಾಮಾಸ್ತನುಷ್ಪುಭಸ್ಯ ಹವಿಷೋ ಹವಿರ್ಯತ್'

ಎನಿಸಿರುವ¹ ಅಗ್ನಿನಾಮಕ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಂಚೋದಿಸಿ, ಎಲ್ಲೆಡೆ ಎಲ್ಲ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಹೋಮಿಸುವವೋ ಆಗ ನಿನ್ನಲ್ಲೇ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಹೋಮಿಸಲಾಗುವುದೆಂದು ಯಜಮಾನರು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿರುವುದನ್ನು ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ². ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ, ಮಹೈಶ್ವರ್ಯ ಉಳ್ಳ ನಿನ್ನಲ್ಲೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಹೋಮಿಸುವವು ನೀನು ಆ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಅನೇಕ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಯಜಿಸು—ಎಂದು ಅಗ್ನಿನಾಮಕ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ನಿವೇದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ³ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ತಾನು ಹರಿ ಎನಿಸಲು ಸರ್ವಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ನೀಡುವ

‘ಅನುಷ್ಠುಬ್ ದೇವತಾ ಯಸ್ತು ನೃಸಿಂಹೋ ಜಗತೋಽಸ್ಯ ಚ ಸ್ವಮುಖೇ ಹವನಾದೇವ
ಹವಿರಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ’
-ಋಗ್ವೇದ ಸಂಹಿತಾ (ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-7-6)

1 ‘ಅಗ್ನಿಮಗ್ನಿಂ ಹವೀಮಭಿಸ್ಸದಾ ಹವಂತ ವಿಶ್ವತಿಮ್ | ಹವ್ಯನಾಹಂ ಪುರುಪ್ರಿಯಮ್’
-ಋ. ವೇ. 12-2

ಹವ್ಯಂ ವಹತೀತಿ ಹವ್ಯನಾಹಂ ತಂ ಹವ್ಯನಾಹಮ್ |
-ಮಂ. ಮಂ.

2 ಯಚ್ಚಿದ್ಧಿ ಶಶ್ವತಾ ತನಾ ದೇವಂ ದೇವಂ ಯಜಾಮಹೇ | ತ್ರೇ ಇದ್ಧೂಯತೇ ಹವಿಃ |
-ಋ. ವೇ. 26-6

ಶಶ್ವತ್ ವಿಸ್ತರತಃ ಸರ್ವಾನ್ ಯದಾ ದೇವಾನ್ ಯಜಾಮಹೇ | ತದಾ ತ್ವಯ್ಯೇವ ಹಿ
ಹವಿಹೂಯತೇ |
-ಋ. ಭಾ. (26-6)

3 ತ್ರೇ ಇದಗ್ನೇ ಸುಭಗೇ ಯವಿಷ್ಟ್ಯ ವಿಶ್ವಮಾಹೂಯತೇ ಹವಿಃ | ಸ ತ್ವಂ ನೋ ಅದ್ಯ
ಸುಮನಾ ಉತಾಹರಂ ಯಕ್ತಿ ದೇವಾನ್ ಸುವೀರ್ಯಾ ||
-ಋ. ವೇ. 36-6

ಅಗ್ನೇ ವಿಶ್ವಂ ಹವಿಃ ಸುಭಗೇ ಮಹೈಶ್ವರ್ಯೇ ತ್ರೇ ಇತ್ ತ್ವಯ್ಯೇವ ಆ ಸವ್ಯಾಕ್
ಹೂಯತೇ, ಅಸ್ತಾಭಿಃ ಇತಿ ಶೇಷಃ | ಸಃ ಏವಮಸ್ತಾಭಿದ್ವಹವಿಃ ಸುಮನಾಃ ತ್ವಂ
ಅದ್ಯ ನಃ ಅಸ್ತದರ್ಥೇ ಸುವೀರ್ಯಾತ್ ಕರಣಾತ್ ದೇವಾನ್ ಯಕ್ತಿ ಯಜಸಿ ಅಹರಂ
ಉತ ಆಗಾಮಿನ್ಯಪಿ ಕಾಲೇ, ಯಜ ಇತಿ ಶೇಷಃ | ಸುವೀರ್ಯಾಕಾರ್ಯಂ ಹೈತತ್-
ಯದೇಕಸ್ಯೈವಾನೇಕಾನ್ ದೇವಾನ್ ಪ್ರತಿ ಯುಗಪದನೇಕದತ್ತಹವಿಃಪ್ರಾಪಣಮ್ |
-ಮಂ. ಮಂ.

ಹವಿರ್ಭಾಗವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದೂ ಒಂದು ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿಸಿರುವನು¹

೩ ಹವಿಸ್ಸಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಾಮಿ ಆಗಿರುವವನೂ ಮತ್ತು ಅಪ್ರಾಕೃತವಾದ ಹಸಿರೂ ಬಣ್ಣ ಉಳ್ಳವನೂ²

ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿಯ ಹವಿಸ್ಸು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತಾಧೀನವಾಗಿರುವುದರಿಂದ 'ಬ್ರಹ್ಮ ಹವಿಃ' ಎಂದೇ ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ³ ಅಪ್ರಾಕೃತವಾದ ಹಸಿರುಬಣ್ಣ ಉಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದಲೂ ತಾನು 'ಹರಿ' ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವನು

೪ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೋಮಿಸಲ್ಪಡುವವನೂ (ಹೋಮವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನೂ) ಮತ್ತು ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಅಧವಾ ಸಂಸಾರವನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುವವನೂ⁵

1 'ಇಡೂಪಹೂತಂ ಗೇಹೇಷು ಹರೇ ಭಾಗಂ ಕ್ರತುಷ್ವಹಮ್' । .. ತಸ್ಮಾದ್ಧರಿತಿ ಸ್ತುತಃ' -ಮ. ಭಾರ. ಶಾಂತಿ. 342-68

ಗೇಹೇಷ್ಟಿಷ್ಟಿಗೈಹೇಷು । ಹರತೇರಿಕಾರಪ್ರತ್ಯಯಃ । -ಪ್ರ ದೀ.

೩ 2 'ಯದಧೀನಾ ಯಸ್ಯ ಸತ್ತಾ ತತ್ತದಿತ್ಯೇವ ಭೂತೇ' ಇತಿ ನ್ಯಾಯಾನುಸಾರೇಣ ಹವಿಷಃ ಸತ್ತಾ ಭಗವದಧೀನೇತಿ ಭಗವಾನಪಿ ಹವಿರಿತಿ ವ್ಯವಹ್ರಿಯತೇ । 'ವರ್ಣೋ ಮೇ ಹರಿತಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ತಸ್ಮಾದ್ಧರಿತಿ ಸ್ತುತಃ' ಇತಿ ಮೋಕ್ಷಭರ್ಮವಚನಾತ್ ಅಪ್ರಾಕೃತಹರಿತ-ವರ್ಣವತ್ತಾತ್ ಹರಿಃ । ಹವಿಶ್ಚಾಸೌ ಹರಿಶ್ಚ ।

3 'ಬ್ರಹ್ಮಾರ್ಪಣಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಹವಿಃ . ' -ಗೀ. 4-24

ಸರ್ವಮೇತದ್ ಬ್ರಹ್ಮೈತ್ಯುಚ್ಯತೇ । ತದಧೀನಸತ್ತಾ ಪ್ರತೀತಿತ್ಯಾತ್ । ನತು ತತ್ಸ್ವರೂಪ-ತ್ಯಾತ್ । ಉಕ್ತಂ ಹಿ—ತ್ವದಧೀನಂ ಯತಃ ಸರ್ವಮತಃ ಸರ್ವೋ ಭವಾನಿತಿ । ನದಂತಿ ಮುನಯಸ್ಸರ್ವೇ ನ ತು ಸರ್ವಸ್ವರೂಪತಃ' ಇತಿ ಸಾದ್ಭೀ ।

* 'ತ್ವಂ ಕ್ರತುಸ್ತುಂ ಹವಿಃ.. .' -ಭಾಗ. 4-7-42

4 ವರ್ಣೋ ಮೇ ಹರಿತಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ತಸ್ಮಾದ್ಧರಿತಿ ಸ್ತುತಃ ।
-ಮ. ಭಾರ. ಶಾಂತಿ. 342-68

೪ 5 ಹೂಯತೇ ಯಸ್ಮೈ ತತ್ ಹವಿಃ । ಹರಿತಿ ಪರಿಹರಿತಿ ಪಾಪಾನ್ರಿ ಸಂಸಾರಮಿತಿ ನಾ ಹರಿಃ । ಹವಿಶ್ಚಾಸೌ ಹರಿಶ್ಚ ಹವಿರ್ಹರಿಃ ।

ಭಗವಂತನಿಗಾಗಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹೋಮಿಸಲ್ಪಡುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವನನ್ನು 'ಯಗ್ವೇದವು' 'ಆಹುತಿ' ಎಂದೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ.¹ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮುಂತಾದ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಭಗವಂತನ ನಾಮಸಂಕೀರ್ತನೆ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕವಾಗಿರುವುದರಿಂದ 'ಹರಿ' ಎಂದು ಎರಡು ಅಕ್ಷರಗಳ ನಾಮ ಸಂಕೀರ್ತನೆ ನಡೆಸಿದವನಿಗೆ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಾದಿ ತೀರ್ಥ ಯಾತ್ರೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ—ಎಂದು ಕಾಶಿಕರು ಸಂದೇಹಿಸಿರುವರು.² ಹಾಗೆಯೇ 'ಹರಿ'ಯು ಸಂಸಾರಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟಲು ದೋಣಿಯಂತೆ ಇರುವ ವವನ್ನುವುದರ³ ಮೂಲಕ ಅವನು ಸಂಸಾರಪರಿಹಾರಕನೂ ಆಗಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿದೆ

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಹರಿನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯೇ ಉತ್ತಮ]

ಪ್ರ - ಹರಿ ಎಂಬ ನಾಮವನ್ನು ಉಚ್ಚಾರಣ ಮಾಡಿದವನು ಕಾಶೀ ಮೊದಲಾದ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಎಂದು ರಾಷ್ಟ್ರವಚನವು ಇದೆ. ಆದರೆ ಹರಿನಾಮೋಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ಬಾಯಿ ಯಿಂದ ಮಹಾ ಪುರುಷರ ಅವಮಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರವಾದೀತೇ ಕೂರತು ಕಾಲಿನಿಂದ ದೊಡ್ಡವರನ್ನು ಒದಿಯೋದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಪಾಪದ ಪರಿಹಾರವಾಗ ಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವಲ್ಲ? ಅದುದರಿಂದ ಕಾಲಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ದಾಪ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಶೀ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷೇತ್ರ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹರಿ ಎಂದು ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಕೂಡ ಮಾಡ ಬೇಕಲ್ಲ?

ಉ - ಹರಿ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣವನ್ನು ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಅದರಿಂದ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪಾಪವೆಲ್ಲ ಪರಿಹಾರವಾದರೆ ಬಾಯಿಂದ ಆಗುವ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯ ಪ್ರವಚನಗಳನ್ನು ನಿರಂತರ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಅದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾಗುತ್ತದೆ ಬ್ರಹ್ಮಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಾದವನು ತನ್ನ ಎಲ್ಲಾ ಪಾಪ ಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಅವನಿಗೆ ಕಾಶೀ ಮೊದಲಾದ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಅವಶ್ಯ ಕತೆಯು ಇಲ್ಲ ಕಾಶೀ ಮೊದಲಾದ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಹರಿ ನಾಮೋಚ್ಚಾರಣ ಯನ್ನು ಮಾಡದೆ ಇದ್ದರೆ ಕಾಲಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪರಿಹರಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.

1 ಯಂ ಆಹುತಿಂ ಪರಿವೇದ - ಋ. ಸಂ. 31-5

ಆಹೂಯಂತ ಇತ್ಯಾಹುತಿಃ - ಯು ಭಾ ಪೀ

2 ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರೇಣ ಕಿಂ ತಸ್ಯ ಕಿಂ ಕಾಶ್ಯಾ ಪುಷ್ಕರೇಣ ವಾ | ಜಿಹ್ವಾಗ್ರೇ ವರ್ತತೇ ಯಸ್ಯ ಹರಿತ್ಯಕ್ಷರದ್ವಯಮ್ || - ಕೃ. ಮಂ. 70

3 ಹರಿಂ ವದಸ್ಯ ಕಲ್ಯಾಣಿ ಸಂಸಾರೋದಧಿನೌಹರೀಃ |

- ಕೃ. ಮಾ. 68

ಬಾಯಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ಹರಿನಾಮೋಚ್ಚಾರಣವನ್ನು ಮಾಡದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಬಾಯಿಂದ ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯಾಯ ವ್ರವಚನಗಳಿಂದ ರಹಿತನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದುವದಿಲ್ಲ ಅವನ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳ ಪರಿಹಾರ ವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಕಾತೀಯಾತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತ ಹರಿನಾಮೋಚ್ಚಾರಣ ವನ್ನು ಸದಾ ಮಾಡುವದೇ ಉತ್ತಮ

೩೬೦ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಣೈಃ

೦ ಸಕಲ ಶುಭಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸಲು ಅಥವಾ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯನಾಗಿರುವವನು¹

೧ ಸಕಲ ಶುಭಲಕ್ಷಣಗಳಿಲ್ಲವನು ಮತ್ತು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದವನು²

೨ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದವನು ಹಾಗೂ ಸಕಲಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದಲೂ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದವನು.³

ಭಗವಂತನು ಹೇಗೆ ಜ್ಞಾನಾನಂದಾತ್ಮಕ ಸರ್ವ ಗಂಧ ಸ್ವರೂಪಿ, ಸರ್ವರಸ ಸ್ವರೂಪಿ⁴

೦ 1 ಸರ್ವಾಣಿ ಚ ತಾನಿ ಲಕ್ಷಣಾನಿ ಶುಭಚಿಹ್ನಾನಿ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಾನಿ | ತೈಃ ಲಕ್ಷಣಂ ಅಂಕನಂ ದರ್ಶನಂ ನಾ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಣಂ | 'ಲಕ್ಷ ದರ್ಶನಾಂಕನಯೋಃ' ತತ್ | ಸಾಧುಃ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಣೈಃ |

೧ 2 ಸರ್ವಾಣಿ ಲಕ್ಷಣಾನ್ಯಸ್ಯೇತಿ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಃ | ಸ ಚಾಸೌ ಲಕ್ಷಣಶ್ಚ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಣಃ |

೨ 3 ಪೂರ್ಣತ್ವಾತ್ ಸರ್ವಃ | ಲಕ್ಷಣೈಃ ಸಕಲಶುಭಲಕ್ಷಣೈಃ ಲಕ್ಷಣೈಃ ಜ್ಞೇಯಃ ಲಕ್ಷಣ ಲಕ್ಷಣೈಃ ಸರ್ವಶ್ಚಾಸೌ ಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಣಶ್ಚ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಣಃ |

4 ' ..ಅತ್ಮ ಸರ್ವಕರ್ಮಾ ಸರ್ವಕಾನುಃ ಸರ್ವಗಂಧಃ ಸರ್ವರಸಃ.. '

-ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ.

'ಸರ್ವಗಂಧಾದಿರೂಪಶ್ಚ.. '

-ಸದ್ಗುಣ (ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ)

ಏಕತ್ರ ಸರ್ವಗಂಧಾದಿನಾ ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕಸರ್ವಗಂಧಾದಿರೂಪಶ್ಚಮುಚ್ಯತೇ |

-ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ.

* ಗಂಧರಸಶಬ್ದೌ ಗುಣಾಂತರಸ್ಯಾಪ್ಯುಪಲಕ್ಷಕೌ |

-ಪ್ರ.ದೀ.(ಗೀ. ಭಾ. ಟಿ. 7-6)

ಅಂತೆಯೇ ಸರ್ವಶುಭ ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪಿಯೂ ಕೂಡಾ¹ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೀಗೆಯೇ ಅವನನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಿ ಕೊಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವನನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ಗುರುತಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆಯೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು—ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದೆ² ಭಗವಂತನು ಸಕಲಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಸಕಲಶುಭಲಕ್ಷಣಗಳೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಇವೆ.

೪ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಅನಾದಾರಣಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳ ಬೇಕಾದವನು.³

ಜಲಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ರಸಾದಿಗಳು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಧರ್ಮಗಳೆನಿಸಲು, ಹಾಗೂ ಇತರ ಸಂಖ್ಯಾದಿಧರ್ಮಗಳಿಗಿಂತ ಪ್ರೇಷ್ಯ ಧರ್ಮಗಳೆನಿಸಲು ಭಗವಂತನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಾರಣನಾಗಿರುವನು.⁴ ಆದುದರಿಂದಲೇ

1 'ಸರ್ವಧರ್ಮಾ ಸರ್ವನಾಮಾ ಸರ್ವಕರ್ಮಾ - '

-ಅನು. ವ್ಯಾ. 1-3-6

ಅತ್ರ 'ಸರ್ವಧರ್ಮಾ' ಇತಿ ಸಾಮಾನ್ಯತಃ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯತೇ ಚೇದಪಿ ಸರ್ವಶುಭಧರ್ಮಾ ಇತ್ಯೇವಾರ್ಥಃ ।

* 'ಸರ್ವಕರ್ಮಾ ಸರ್ವಲಿಂಗಃ . ' ಇತಿ ಸತ್ಯಸಂಧೀಯೇ ಉಲ್ಲಿಖಿತಾ ಶ್ರುತಿಃ ।

2 'ಇತಿ ನಿಶ್ಚಯಕೃದ್ ಯಾತಿ ತಮೇವ ಪುರುಷೋತ್ತಮಮ್' (ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ. 3-2-9) ಇತಿ ಭಗವತಃ ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕಸರ್ವಗಂಧಾದಿರೂಪತ್ವೇನ ಜ್ಞಾನೇ ಸತಿ ಮೋಕ್ಷಫಲಸ್ಯ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾನಾತ್ ತಥಾ ತಸ್ಯ ಬೋಧನೇ ಶಾಸ್ತ್ರಸ್ಯ ತಾತ್ಪರ್ಯಮಸ್ತೀತಿ ನಿಶ್ಚೇತುಂ ಶಕ್ಯತೇ ।

೪ 3 ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪದಾರ್ಥಾನಾಂ ಲಕ್ಷಣಾನಿ ಸರ್ವ ಲಕ್ಷಣಾನಿ । ತೈಃ ಲಕ್ಷಣೈಃ ತತ್ತಲ್ಲಕ್ಷಣ ಕಾರಣತ್ವೇನ ಜ್ಞೇಯಃ ।

4 ರಸಾದೀನಾಂ ರಸಾದಿತ್ವೇ ಸ್ವಭಾವತ್ವೇ ತಥೈವ ಚ ।

ಸಾರತ್ವೇ ಸರ್ವಧರ್ಮೇಷು ವಿಶೇಷೇಣಾಪಿ ಕಾರಣಮ್ ।

-ಗೀತಾಕಲ್ಪ (ಗೀ. ಭಾ. 7-11)

ಸ್ವಭಾವತ್ವೇಽಬಾದೀನಾಮಿತಿ ಶೇಷಃ । ಸಾರತ್ವೇಽಬಾದಿಧರ್ಮೇಷ್ವಿತಿ ಶೇಷಃ । ರಸಾದಿತ್ವೇ ಚೇತಿ ಚಾರ್ಥಃ । -ಪ್ರ. ದ್ರೀ.

ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಕೆಲವು ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವ ತನ್ನ ವಿಭೂತಿ ರೂಪಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ವಸ್ತು ತನ್ನ ಜಾತೀಯ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗಿಂತೆಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸಿದೆಯೋ, ಸಂಪದ್ಯುಕ್ತವಾಗಿದೆಯೋ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿದೆಯೋ—ಅದು ತನ್ನ ಪ್ರಕಾಶರೂಪವಾದ ಅಂಶದಿಂದಾಗಿ ಉಂಟಾದುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು.¹ ಹೀಗೆ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಧರ್ಮಗಳೂ ಭಗವದ್ಗುಣಗಳ ವೃತ್ತಿಬಿಂಬಗಳೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅವನು 'ಸರ್ವಮಯ' ಎಂದೇ ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಮಹಾಮೀಮಾಂಸೆ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.²

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುಗಳ ಅಸಾಧಾರಣ ಧರ್ಮಗಳಿಗೂ ಭಗವಂತನೇ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವಲಿಪುಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನನ್ನಾಗಿ ಅವನನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು

೫ ಸಕಲ ದೈಹಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದಲೂ ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದವನು ಅಥವಾ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದವನು³

ಸಕಲ ದೈಹಿಕ ಶುಭಲಕ್ಷಣಗಳೂ ದೇವತಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ, ಮೃದ್ವಿಗಳಲ್ಲಾಗಲೀ ಪ್ರಾಯಶಃ ಇರುವುದಿಲ್ಲ—ಎಂದ ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕವು, ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ, ಅವನ ಬಳಿಕ ಚತುರ್ಮುಖನಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಶುಭ ಲಕ್ಷಣಗಳೂ ಇವೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದೆ.⁴ ಅನಾದಿಯಾಗಿ ದುಃಖದಿಂದ ದೂರವಾಗಿರಲು ಸುಖಾಧಿಕ್ಯ ಹೊಂದಿರಲು ಜ್ಞಾಪಕವಾದ ದೈಹಿಕಲಕ್ಷಣವು ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯ ರುಕ್ಮಿಣೀ

1 ಯದ್ಯದ್ವಿಭೂತಿಮತ್ ಸತ್ತ್ವಂ ಶ್ರೀಮದೂರ್ಜಿತಮೇವ ನಾ ।

ಸತ್ತದೇವಾನವಗಚ್ಛತ್ಸಂ ಮಮ ತೇಜೋಽಂಶಸಂಭವಮ್ ॥

-ಗೀ. 10-41

2 ಸ ನಾ ಆಯಮಾತ್ಮಾ .. ಸರ್ವಮಯಃ ..

-ಬೃ. ಉ. 6-4-5

* ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿಗುಣಾ ಯಸ್ಮಾತ್ ತದ್ಗುಣಪ್ರತಿಬಿಂಬಕಾಃ । ಅತಃ ಸರ್ವಮಯೋ ವಿಷ್ಣುಃ ।

-ಮಹಾಮೀಮಾಂಸಾ (ಬೃ. ಉ ಭಾ)

೫ 3 ಸರ್ವೈಃ ಲಕ್ಷಣೈಃ ದೈಹಿಕೈಃ ದ್ವಾತ್ರಿಂಶಲ್ಲಕ್ಷಣೈಃ ಲಕ್ಷಣೈಃ ಅಂಕನೀಯಃ ದರ್ಶನೀಯೋ ನಾ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಣಃ ।

4 ಪ್ರಾಯೋ ದೇವಾಶ್ಚ ಯಸ್ಮಿಯೋ ನ ಸರ್ವಶುಭಲಕ್ಷಣಾಃ । ಯತೇ ವಿಷ್ಣುಂ ಸುರ-ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ವಾಸ್ಯನಂತರಮ್ ।

-ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 5-9-26)

ಸತ್ಯಭಾವಾದಿರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇದೆ ಇವರಿಗಿಂತಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಗವಂತನ ಅವತಾರಗಳಾದ ವೇದವ್ಯಾಸಾದಿರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸುವುದು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿರುವ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಈ ದೈಹಿಕ ಲಕ್ಷಣವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾದಿ ಸಕಲಗುಣ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾಪಕವಾಗಿದೆ ಭಗವಂತನೊಬ್ಬನೇ ಸಕಲಗುಣಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಈ ಲಕ್ಷಣವು ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇನ್ನಾರಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ—ಎಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವರು¹

೩ ಪೂರ್ಣಗಳಾದ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಗುರುತಿಸಬೇಕಾದವನು ಅಥವಾ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದವನು²

ಭಗವಂತನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಲಕ್ಷಣವೂ ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕವೇ ಆಗಿದ್ದು³ ಅವನಂತೆ ಪೂರ್ಣವೇ ಆಗಿದೆ.

೪ ಸರ್ವವೂ ಯಾರಿಗೆ ಜ್ಞಾಪಕವಾಗಿ ಇದೆಯೋ ಅಂತಹವನು ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬೇಕಾದವನು ಅಥವಾ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದವನು⁴.

ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳೂ ಭಗವಂತನ ಪ್ರತಿಮೆಯಂತೆ ಇದ್ದು ಅವನಿಗೆ ಜ್ಞಾಪಕವೆನಿಸಿದೆ.⁵

1 ಅನಾದಿದುಃಖಹೀನತ್ವೇ ಸುಖಾಧಿಕೃತೇ ಚ ಲಕ್ಷಣಮ್ | ರುಗ್ಮಿಣೇ ಸತ್ಯಭಾವಾದಿರೂಪಾ-
ಯಾಃ ಶ್ರಿಯ ಏವ ತು | ಮುಖ್ಯಂ ತತೋಽತಿಮುಖ್ಯಂ ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನೇರತೇಷ್ವತಃ,
ಗುಣರಾಶೀಃ ಪರಂ ಲಿಂಗಂ ನಿತ್ಯಂ ವ್ಯಾಸಾದಿರೂಪಿಣಃ || ವಿಷ್ಣೋರೇವ ನ ಚಾನಸ್ಯ ಸ
ಹ್ಯೇಕಃ ಪೂರ್ಣಸದ್ಗುಣಃ -ಮ ಭಾರ. ತಾ. 30-131 . 133

೩ 2 ಸರ್ವಾಣಿ ಪೂರ್ಣಾಣಿ ಚ ತಾಣಿ ಲಕ್ಷಣಾಣಿ ಚ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಾಣಿ | 'ಸರ್ವಃ ಪೂರ್ಣಃ
ಸಮುದ್ದಿಷ್ಟಃ ' | ತೈಃ ಲಕ್ಷಣೈಃ ಅಂಕನೀಯಃ ದರ್ಶನೀಯೋ ನಾ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣ-
ಲಕ್ಷಣೈಃ |

3 ' ತತ್ಸರ್ವಂ ಭಗವಾನೇವ ಯೇ ಚ ಧರ್ಮಾ ಬಲಾದಯಃ ' -ಅ ಉ ಭಾ. (13-10)

೪ 4 ಸರ್ವಂ ಅಖಿಲಮಪಿ ಲಕ್ಷಣಂ ಜ್ಞಾಪಕಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಃ || ಸರ್ವಲಕ್ಷಣ ಇತಿ
ಲಕ್ಷಣೈಃ ಅಂಕನೀಯೋ ದರ್ಶನೀಯೋ ನಾ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಣೈಃ |

5 ಶಿಲಾವತ್ ಪ್ರತಿಮೈಷಾ ಹಿ ವಿಷ್ಣೋಲೋಕಚತುರ್ದಶೀ -ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 4-11-17

೮ ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳ ನಾಮಗಳೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಸೇರಿವೆ ಎಂದು ಗುರುತಿಸಬೇಕಾದವನು ಅಥವಾ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದವನು¹

ಎಲ್ಲ ಹೆಸರುಗಳೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿವೆ ಹೀಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಸೇರಿರುವ ನಾಮಗಳನ್ನು ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಕೂಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನಲ್ಲಿದ್ದ ಸಮಾಕರ್ಷಮಾಡಿ ಜಾಪಜಾರಿಕವಾಗಿಯಾದ್ಯೇ ಇತರರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಾಗುವುದು³ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅರಿಯಬೇಕು

೯ ಪೂರ್ಣವಾದ ಸ್ವರೂಪ ಉಳ್ಳವನೆಂದು ಗುರುತಿಸಬೇಕಾದವನು ಅಥವಾ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದವನು⁴

೧೦ ಸರ್ವಶೂಭವಸ್ಥಗಳೇ ಚಿಹ್ನೆಗಳಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಕಾರ್ಯರೂಪಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಗೋಚರಿಸುವವನು⁵

೮ 1 ಸರ್ವಾಣಿ ಲಕ್ಷಣಾನಿ ನಾಮಾನಿ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಃ | 'ಲಕ್ಷಣಂ ನಾಮ್ನಿ ಚಿಹ್ನೇ ಚ . |' ಸರ್ವಲಕ್ಷಣ ಇತಿ ಲಕ್ಷಣಃ ಅಂಕನೀಯೋ ದರ್ಶನೀಯೋ ವಾ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣ-ಲಕ್ಷಣಃ |

2 'ನಾಮಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಯಮಾವಿಶಂತಿ ತಂ ನೃ ವಿಷ್ಣುಂ ಸರಮಮುದಾಹರಂತಿ'

-ಐ ಉ ಭಾ. 2-1-2-12

3 ತಸ್ಯೈವ ಮುಖ್ಯನಾಮಾನಿ ಸಮಾಕೃಷ್ಣೇತರೇಷ್ಟಪಿ | ಉಪಚಾರಾತ್ ಪ್ರವರ್ತಂತೇ ನೃವ ಹಾರತ್ರಸಿದ್ಧಯೇ |

-ಐ ಉ. ಭಾ 2-1-2 12

೯ 4 ಸರ್ವಂ ಪೂರ್ಣಂ ಲಕ್ಷಣಂ ಸ್ವರೂಪಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಃ | 'ಲಕ್ಷಣಂ ಲಕ್ಷ್ಯ-ನಾಮಾತ್ಮ ಚ ಸ್ವರೂಪಮಿತಿ ಕಥ್ಯತೇ -ಅಭಿಧಾನಮ್' (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 3-11-10) | ಸರ್ವಲಕ್ಷಣ ಇತಿ ಲಕ್ಷಣಃ ಇತಿ ಅಂಕನೀಯೋ ದರ್ಶನೀಯೋ ವಾ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣ-ಲಕ್ಷಣಃ |

೧೦ 5 ಸರ್ವಾಣಿ ಶುಭವಸ್ಥಾನಿ ಲಕ್ಷಣಾನಿ ಚಿಹ್ನಾನಿ ಯೇಷಾಂ ತಾನಿ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಾನಿ ಜಗತ್ಸರ್ಜನಾದಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ತೈಃ ಲಕ್ಷಣೈಃ ಲಕ್ಷಣಂ ಅಸಾಧಾರಣೋ ಭರ್ತಾ ತೇನ ತಜ್ಜನ್ಯ-ಪ್ರತೀತಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯತೇ | ಸರ್ವಜಗದ್ವಿಷಯಕಸರ್ಜನಾದಿಬಹುಕರ್ಮಾಖ್ಯಲಕ್ಷಣಜನ್ಯ-ಪ್ರತೀತಿವಿಷಯಃ, ಬಹುಕರ್ಮೇತಿ ಯಾವತ್ |

-ಶೇ. ಚಂ.

೧೧ ಸಕಲ ಜೀವಾತ್ಮರನ್ನೂ ಅವರವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಗುರಿಯ ಕಡೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯುವವನು ಹಾಗೂ ತಿಳಿಯಲೂ ಯೋಗ್ಯನಾದವನು ¹

ಸ್ವಯಂ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಭಗವಂತನು ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವುದೇ ಆಯಾಯ ಜೀವಾತ್ಮರನ್ನು ಅವರವರ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಗುರಿಗೆ ತಲುಪಿಸಬೇಕೆಂಬುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ.

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಅಪ್ರಾಕೃತಗಳು ಅಪರಿಮಿತಗಳು]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಗಳು ಇರುವವು ಎಂದು ಹೇಳಿದಾಗ ಪ್ರದಿವೀಲಕ್ಷಣವಾದ ಗಂಧವತ್ಸ, ಜಲದ ಲಕ್ಷಣವಾದ ಶೀತಸ್ಪರ್ಶವತ್ಸ, ತೇಜಸ್ಸಿನ ಲಕ್ಷಣವಾದ ಉಷ್ಣ ಸ್ಪರ್ಶವತ್ಸ, ವಾಯುಲಕ್ಷಣ ರೂಪರಹಿತತ್ವೇ ಸತಿ ಸ್ಪರ್ಶವತ್ಸ, ಆಕಾಶ ಲಕ್ಷಣವಾದ ಶಬ್ದವತ್ಸ ಇವುಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಇವೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಗಿ ಇವುಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರಧಿವ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಅಭಿನ್ನನು ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಯಿತಲ್ಲವೆ?

ಉ - ಪ್ರಧಿವ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಇರುವ ಗಂಧವತ್ಸಾದಿಗಳು ಪ್ರಾಕೃತಗಳು ಪರಿಮಿತಗಳು. ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಗಂಧವತ್ಸಾದಿಗಳು ಆ ಪ್ರಾಕೃತಗಳು ಅಪರಿಮಿತಗಳು ಈ ರೀತಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವು ಇರುವದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರಧಿವ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಅಭಿನ್ನನಾಗುವದಿಲ್ಲ

೪೬೨ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾನ್

೧ ನಿತ್ಯವೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವವನು ²

೧೧ 1 ಸರ್ವಾನ್ ಜೀವಾನ್ ಸ್ವಸ್ವಯೋಗ್ಯಂ ಲಕ್ಷ್ಯಂ ಲಕ್ಷ್ಯಂ ನಯತಿ ಪ್ರಾಪಯತೀತಿ ಸರ್ವ ಲಕ್ಷಣಃ | 'ಲಕ್ಷ್ಯಂ ಲಕ್ಷ್ಯಂ ಶರನ್ಯಂ ಚ' | ಲಕ್ಷ್ಯಂ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ | ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಶ್ಚಾಸಂ ಲಕ್ಷಣಶ್ಚ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಣಃ |

2 'ಸೋತ್ರಯಂ ವಿಹಾರ ಇಹ ಮೇ ತನುಭೃತ್ಸ್ವಭಾವಸಂಭೂತಯೇ ಭವತಿ . '

-ಮ. ಭಾರ ತಾ. ನಿ. 1-5

೧ 3 ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ನಿತ್ಯಂ ಅಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ನಿತ್ಯಯೋಗೇ ಅರ್ಥವಿಶೇಷೇ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ಮತುಪ್ |

ಭಗವಂತನು ನಿತ್ಯಾವಿದ್ಯೋಗಿನಿ ಎನಿಸಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡೇ ಇರುವನು.¹

೨ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಅಧಿಕ ಉಳ್ಳವನು.²

‘ಸರ್ವಲಕ್ಷಣ ಲಕ್ಷಣ್ಯ’³—ಎಂದೇ ಎನಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನು ಶುಭಲಕ್ಷಣಗಳ ಪರಮಾಧಿಕೃತನು ಪಡೆದಿರುವನು.⁴

೩ ಸರ್ವಾಧಿಕವಾದ ಸಂದತ್ತನ್ನು ನಿತ್ಯವೂ ಹೊಂದಿರುವನು⁵

ಭಗವಂತನು ಪೂರ್ಣೈಶ್ವರ್ಯ ಸಂಪನ್ನನಾದುದರಿಂದ ಇವನ ಸಂಪತ್ತು ಪರಮಾ ಎನಿಸಿದೆ ಎಂದು ಉಪನಿಷತ್ತು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ⁶

1 ಭಗವತಃ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾ ಸಾಕಂ ನಿತ್ಯಯೋಗಮಧಿಕೃತ್ಯ ಅಧಿಕಃ ವಿಚಾರಃ ೧೮೨ ತಮಸ್ಯ ‘ಶ್ರೀಮಾನ್’ ಇತಿ ನಾಮ್ನಃ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ |

೨ 2 ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಲಕ್ಷಣೋನ್ನಾಹೋ ಅಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾನ್ | ‘ ಲಕ್ಷಣೋನ್ನಾಹೋ ಲಕ್ಷ್ಮೀಶಬ್ದೇನ ಭಣ್ಯತೇ -ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ 2-6-44)

3 ‘ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಣ್ಯಃ’ -ವಿ ಸ ನಾ ೩೬೧

4 ಭಗವತಃ ಶುಭಲಕ್ಷಣೋಪೇತ್ತಮಧಿಕೃತ್ಯ ಅಧಿಕಃ ವಿಚಾರಃ ಸರ್ವಲಕ್ಷಣಲಕ್ಷಣ್ಯ ಇತಿ ೩೬೧ ತಮಸ್ಯ ನಾಮ್ನಃ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ |

೩ 5 ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಸಂಪತ್ ಸರ್ವಾತಿಶಯಿತಾ ನಿತ್ಯಮಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾನ್ | ಅತಿಶಯಾರ್ಥೇ ನಿತ್ಯಯೋಗಾರ್ಥೇ ಚ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ಮತುಪ್ | ‘ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಸಂಪತ್ತಿಶೋಭಯೋಃ’ -ಮೇದಿನೀ |

6 ‘... ಅಸ್ಯ ಪರಮಾ ಸಂಪತ್. . ’ -ಬೃ. ಉ. 6-3-32

ಪೂರ್ಣೈಶ್ವರ್ಯದಸ್ಯ ಸಂಪತ್ ಪರಮಾ ಸಂಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾ |
-ಬೃ. ಉ ಭಾ.

* ಭಗವತಃ ಸಂಪದಮಧಿಕೃತ್ಯಾಧಿಕಃ ವಿಚಾರಃ ೬೧೩ ತಮಸ್ಯ ‘ಶ್ರೀಮಾನ್’ ಇತಿ ನಾಮ್ನಃ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ |

೪ ಸರ್ವಾತಿಶಯವಾದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ನಿತ್ಯವೂ ಹೊಂದಿರುವವನ¹

೫ ಉಳಿದವರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಲಕ್ಷಣಗಳ ಆಧಿಕ್ಯ ಅಥವಾ ಸಂಪತ್ತು ಅಥವಾ ಸೌಂದರ್ಯ—
ಇವುಗಳಿಗೆ ನಿಯಮಾಕರಣವಾಗಿರುವವನ²

ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ನಿಯಮಿಸುವ ಭಗವಂತನೇ³ ಲಕ್ಷಣಾಧಿಕ್ಯ ಉಳ್ಳ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ
ಲಕ್ಷಣಾಧಿಕ್ಯಕ್ಕೂ, ಸಂಪನ್ನ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸಂಪತ್ತಿಗೂ, ಸುಂದರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೂ ನಿಯಮಾಕ
ರಣವಾಗಿರುವನು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಚತುರ್ಮುಖನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಸೌಂದರ್ಯ, ಲಕ್ಷಣಾಧಿಕ್ಯ
ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳುಳ್ಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವಸ್ತು ಆಗಿದೆಯೋ ಅದು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಅವಾಸ
ಸ್ಥಾನವಾಗಿದ್ದು, ಅವನ ರೂಪದಂತೆ ಇರುವಂತಹದ್ದೆಂದು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು⁴

೪ 1 ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಶೋಭಾ ಸರ್ವಾತಿಶಯಾ ನಿತ್ಯಮಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾನ್. ಅತಿಶಯೇ ನಿತ್ಯ-
ಯೋಗೇ ಚಾರ್ಥವಿಶೇಷೇ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ಮತುಪ್ ।

ಭಗವತಃ ಶೋಭಾಮಧಿಕೃತ್ಯ ೧೮೭ ತಮಸ್ಯ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಇತಿ ನಾಮ್ನಃ ನ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ
ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಮ್ ।

೫ 2 ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಅನ್ಯೇಷು ವಿದ್ಯಮಾನಾಃ ಲಕ್ಷಣೋನ್ನಾಹಃ, ಸಂಪತ್ ಸೌಂದರ್ಯಂ ನಾ ನಿಯಂ-
ಮೃತಯಾ ಅಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀವಾನ್ ।

3 ಏವಂ ಸ ಸರ್ವತಶ್ಚಾನ್ಯಃ ಸ್ವತಂತ್ರಶ್ಚೈವ ಸರ್ವಗಃ । ವ್ಯವಸ್ಥಯೈವ ಸರ್ವೇಷಾಂ
ಸರ್ವದಾ ಸರ್ವದಃ ಪ್ರಭುಃ । -ಗೀ ತಾ. 7-12

4 ಯತ್ತಿಂ ಚ ಲೋಕೇ ಭಗವನ್ ಮಹಸ್ವದೋಜಃಸಹಸ್ರದ್ ಬಲವತ್ ಕ್ರಮಾವತ್ ।
ಹ್ರೀಶ್ರೀವಿಭೂತ್ಯಾತ್ಮವದದ್ಭುತಾರ್ಣವಂ ತತ್ತತ್ ಪದಂ ರೂಪವದಸ್ವರೂಪಮ್

-ಭಾಗ. 2-6-44

* ಅದ್ಭುತಾರ್ಣವಂ ಆಶ್ಚರ್ಯಸಮುದ್ರಂ ಏವಮಾದಿ ಯದ್ಯದಸ್ತಿ ತತ್ತತ್ ಭೂಮ್ನಃ
ಪೂರ್ಣಸೃಭಾವಸ್ಯ ಪದಂ ಆನಾಸಸ್ಥಾನಮ್ । ಅಸ್ವರೂಪಮಪಿ ಈಶ್ವರಸ್ವರೂಪಭಿನ್ನ-
ಮಪಿ ಏತತ್ ಸರ್ವಂ ರೂಪವದ್ ಭವತಿ ಈಶ್ವರದೇಹವದೇವ ಭವತಿ । ಈಶ್ವರಸ್ಯ
ನಿಷ್ಪವಸ್ಥಾನಾತ್ -ಯಾದೇವೇಂದ್ರತೀರ್ಥಾಃ

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಇಲ್ಲ]

ಪ್ರ - ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣನು ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಹಿಮೆಗಳು ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ?

ಉ - ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿತ್ವದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುವ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು ನಮಗೆ ಅರ್ಹತೆಯು ಇಲ್ಲ. ಆದರೂ ಕೆಲವನ್ನು ಆದರೂ ತಿಳಿಯಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಎಲ್ಲರೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಕಟಾಕ್ಷವನ್ನು ತಮಗೆ ಬೇಕು ಎಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೂ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನು ಪತಿಯಾಗಿದ್ದರಿಂದ ಅಂತಹ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನ ಕಟಾಕ್ಷವು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು ಎಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದಾಳೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವವು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿ ಕರ್ತನಾದ ಚತುರ್ಮುಖನ ದೇನೆಯಿಂದ ಕೋಟಿ ಗುಣಾಧಿಕಗಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವಿಗೂ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳ ಜ್ಞಾನವು ಇಲ್ಲ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸದ್ಗುಹಸ್ಥನು ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಗೆ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪರಮ ಭಕ್ತಳಾದ ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೂ ಸಹ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಗುಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಏನೆಂದರೆ ಅವಳಿಗೂ ತಿಳಿಯಲು ಅಸಾಧ್ಯಗಳಾದ ಗುಣಗಳು ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನಲ್ಲಿ ಇವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಅವನ ಗುಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುಣಗಳು ಅನಂತ ಎಂದು ರಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತದೆ, ಇದು ಅಸಂಭಾವಿತ ಎಂಬ ಶಂಕೆಯು ಇಲ್ಲದಂತೆ ಆಯಿತು.

ಶ್ರೀ ನಾರಾಯಣನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಇಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ನಾಭಿಯಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದನು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಬಟ್ಟು ಯಾರನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದೇನೆಂದರೆ ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಇಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶಕ್ತಿ ಎಂಬ ಸ್ತ್ರೀ ದೇವತೆಗೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಅಪತ್ನೋತ್ಪಾದಕತ್ವವನ್ನು ಹೇಳುವ ರಾಕ್ತ ಮತವು ಅಯುಕ್ತವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.

೩೬೩ ಸಮಿಂತಿಂಜಯಃ

೦ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವವನು¹.

೦ 1 ಸಮಿಂತಿಂ ಯುದ್ಧಂ ಜಯತೀತಿ ಸಮಿಂತಿಂಜಯಃ ।

೨ ವಿದ್ವತ್ ಸಭೆಯನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವವನು¹

ಯಾರೇ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ವಿದ್ವತ್ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಗೆಲ್ಲಲಿ, ಅವರಲ್ಲಿ 'ಜಯ' ನಾಮಕ ವಿಭೂತಿರೂಪದಿಂದ ಇದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಜಯವನ್ನು ನೀಡಿರುವವನು ತಾನೆಂಬುದಾಗಿ ಗೀತಾಜಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು²

೩ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿರುವವನು³

ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ, ನಿರ್ದೋಷನಾದ, ಗುಣಪೂರ್ಣನಾದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಮಾನವಾದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವನು ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಮೀರಿ ಇರುವವನು⁴

೪ (ಅನಂತಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳ) ಸಂಗಮವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನು⁵

ಅನಂತಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳೂ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ನೇರಿದೆ

೫ ಗುಣಾದಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಿತಿ ಇಲ್ಲದವನು⁶

೧ 1 ಸಮಿತಿಂ ಸಭಾಂ ಜಯತೀತಿ ಸಮಿತಿಂಜಯಃ । -ವಿ. ರಾ

2 'ಜಯೋಽಸ್ಮಿ' -ಗೀ 10-33

ಜಯಿನಾಂ ಜಯರೂಪಸಾರಕ್ರದತ್ಯಹೇತುನಾ ಜಯೋಽಸ್ಮಿ ।
-ಗೀ ವಿ.

೩ 3 ಸಮಿತಿಂ ಸಾಮ್ಯಂ ಜಯತಿ ಅಭಿಭವತಿ, ಅತಿಕ್ರಮತೀತಿ ಯಾವತ್ ಸಮಿತಿಂಜಯಃ ।
'ಸಮಿತಿಯೊಧಿ ಸಂಗಮೇ । ಸಾಮ್ಯೇ ಸಭಾಯಾಮ್' - ಇತಿ ಹೇಮಚಂದ್ರಃ ।

4 ಭಗವತಃ ಸಾಮ್ಯರಾಹಿತ್ಯಮಧಿಕ್ಯತ್ಯ ಅಧಿಕಃ ವಿಚಾರಃ ೩೫೬ ತಮಸ್ಯ 'ಅತುಲಃ'
ಇತಿ ನಾಮ್ನಃ ನ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ ।

೪ 5 ಸಮಿತಿಂ ಅನಂತಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾನಾಂ ಸಂಗಮಂ ಜಯತಿ ಪ್ರಾಪ್ನೋತೀತಿ ಸಮಿತಿಂಜಯಃ
ಜಯಶಬ್ದಸ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತ್ಯರ್ಥಕತ್ವಂ 'ಜಯೋ ನಾಮ ಪ್ರಾಪ್ತಿರೇವ । 'ಧನಜಿತೇ ಸ್ವರ್ಜಿತೇ'
ಇತ್ಯಾದಿವತ್, ಇತಿ ಛಾಂ. ಉ. ಭಾಷ್ಯೇ(2-2-1)ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯಃ ಸಮರ್ಥಿತಮ್ ।

೫ 6 ಮಿತೇರ್ಜಯೇನ ಸಹಿತಃ ಸಮಿತಿಂ ಜಯಃ । -ವಿ. ರಾ.

೬ ಮೃತ್ಯುವನ್ನೂ ಗೆದ್ದಿರುವವನು¹.

೭ ನಾರನ್ನರೂಪಿ ಮಂತ್ರು ಮೃತ್ಯುವನ್ನೂ ಗೆದ್ದವನು²

೮ ಮೃತ್ಯುವನ್ನೂ ಗೆದ್ದ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವವನು³

೯ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಪಡೆದ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡಿರುವವನು⁴

ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲರ ಜೊತೆಗೂ ಇರುವನು. ಆದರೆ ಜ್ಞಾನಿಗಳ, ಮುಕ್ತರ ಜೊತೆಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಇರುವನು. ಅಲ್ಲದೆ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಜೊತೆಗೆ ಭಗವಂತನಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ವಿವೇಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವರು.

೧೦ ಯಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿರುವವನು⁵

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಇರುವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವಜ್ಞನು. ಅವನು ಶುಕ್ತಿರಜತ ರಜ್ಜುಭುಜಂಗ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದಾನೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅವನು ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗಲಾರನು. ಅವುಗಳನ್ನು ಅವನು

೬ 1 ವಿತೇಃ ಲಯಸ್ಯ, ಮರಣಸ್ಥೇತಿ ಯಾವತ್, ಜಯಃ ಅತಿಕ್ರಮಣಂ ಮಿತಿಂಜಯಃ | ತೇನ ಸಹಿತಃ ಸಮಿತಿಂಜಯಃ | 'ಮಾನಂ ಜ್ಞಾನಂ ಲಯಶ್ಚೈವ ಮರ್ಯಾದಾ ಚೈವ ಧೃತೇ, ಉತ್ಪಾದನಂ ಚ ಸಂಖ್ಯಾನಂ ಚ ಬಲಂ ಕ್ವಚಿದುಚ್ಯತೇ'—ಇತಿ ಶಬ್ದನಿರ್ಣಯೇ (ಬೃ ೫ ಭಾ. 3-2-5) ಮಿತಿಃ ಅನೇಕಾರ್ಥತಯಾ ಪಠ್ಯತೇ |

೭ 2 ಸಾರರೂಪತ್ವಾತ್ ಸಃ | ಮಿತಿಂ ಮರಣಂ ಜಯಂತೀತಿ ಮಿತಿಂಜಯಃ | ಸತ್ತ್ವಾಸೌ ಮಿತಿಂಜಯಶ್ಚ ಸಮಿತಿಂಜಯಃ |

೮ 3 ಮಿತಿಂ ಮೃತ್ಯುಂ ಜಯಂತೀತಿ ಮಿತಿಂಜಯಃ | ತೈಃ ಸಹ ವರ್ತತ ಇತಿ ಸಮಿತಿಂಜಯಃ

೯ 4 ಮಿತಿಂ ಪ್ರಮಿತಿಂ ಜಯಂತಿ ಪ್ರಾಪ್ತೃವಂತೀತಿ ಮಿತಿಂಜಯಃ, ತೈಃ ಸಹ ವರ್ತತ ಇತಿ ಸಮಿತಿಂಜಯಃ |

೧೦ 5 ಸಮೀಚೀನಾ ಇತಿಃ ಸಮಿತಿಃ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನಂ, ತತ್ ಪರಿಪೂರ್ಣತಯಾ ಜಯಂತಿ ಪ್ರಾಪ್ನೋತೀತಿ ಸಮಿತಿಂಜಯಃ |

ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಇಲ್ಲದೆ ಶುಕ್ತಿರಜತಾದಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನು ಭ್ರಾಂತ ನಾಗುತ್ತಾನೆ

ಉ - ಇರುವ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವದೇ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವವೆಂದರೆ ಅದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲದೆ ಶುಕ್ತಿರಜತಾದಿಗಳನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ತಿಳಿಯದೆ ಇದ್ದರೂ ಅವನು ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗುತ್ತಾನೆ ಈ ವಿಷಯವು ಸಮೀಪವಾದ ನಾಮದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ಯಥಾರ್ಥ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪರಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಹೊಂದಿದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸಮೀಪವಾದ ಎಂದು ಹೆಸರು ಇದೆ

ವಿಕ್ಟರೋ ರೋಹಿತೋ ಮಾಗೋರ್ ಹೇತುರ್ದಾಮೋದರಃ ಸಹಃ |

ಮಹೀಧರೋ ಮಹಾಭಾಗೋ ವೇಗವಾನನಿತಾಶನಃ || ೪೦ ||

೪೬೪ ವಿಕ್ಟರೀ

೧ (ಭಕ್ತರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ) ಸಕಲ ಉಪಯುಕ್ತ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸತತವಾಗಿ ನೀಡು ತ್ತಿರುವವನು¹

೨ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಸಂತತ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವವನು²

ಭಗವಂತನು ಸಕಲ ಭೂತಗಳಿಗೂ ಅತ್ಯಧಿಕವಾಗಿ ಸಂತತವಾಗಿ ಗಾಳಿ, ಆಹಾರ, ನೀರು ಮುಂತಾದುವನ್ನೆಲ್ಲ ದಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಇವನನ್ನು ಮೊರಿಸಿ ಅಧಿಕ ದಾನಮಾಡುವವರೇ ಇಲ್ಲ — ಅದುದರಿಂದಲೇ ದಿವ್ಯಯೋಗವೆನಿಸುತ್ತದೆ — ಇವನೇ ನಿಜವಾದ 'ಅಕ್ಷರ' ಎಂದು ಸಾರಿದೆ ತನ್ನನ್ನು ಮೊರೆ ಯಾರೂ ಸಂತತ ದಾನ ಮಾಡದಷ್ಟೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ದಾನಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಭಗವಂತ ನನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು 'ಅಕ್ಷರ' ಎಂದು ಕರೆಯುವರೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಸಂವಾದವನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ.

೧ 1 ಭಕ್ತೇಭ್ಯಃ ವಿಶೇಷೇಣ ಕರತಿ ಸಂತತಂ ದದಾತೀತಿ ವಿಕ್ಟರಃ | 'ಕ್ಷರ ವಿನಾಶಸಂತತ- ದಾನಯೇಃ' |

* ವಿಶೇಷತೋ ದದಾತೀತಿ ವಿಕ್ಟರಃ | -ವಿ ರಾ.

೨ 2 ನಂ ಜ್ಞಾನಂ ಏಷಾಮಸ್ತೀತಿ ವಿನಃ | ತೇಭ್ಯಃ ಕ್ಷರತಿ ಸಂತತಂ ದದಾತೀತಿ ವಿಕ್ಟರಃ |

3 ಏಷ ವಾ ಅಕ್ಷರಮೇಷ ಹ್ಯೇಭ್ಯಃ ಸರ್ವೇಭ್ಯೋ ಭೂತೇಭ್ಯಃ ಕ್ಷರತಿ ನಚ್ಛೇನಮತಿ ಕ್ಷರಂತಿ ತಸ್ಮಾದಕ್ಷರಂ ತಸ್ಮಾದಕ್ಷರಮಿತ್ಯಾಚಕ್ಷತ ಏತಮೇವ ತಥಾ ಸಂತಮ್

ತಂದೆ, ತಾಯಿ, ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳೇ ಮುಂತಾದವರೂ ದಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರಾದರೂ, ಭಗವಂತನ ಪ್ರೇರಣೆಗನುಸಾರವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಅವರ ದಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಭಗವಂತನ ದಾನವು ವಿಶಿಷ್ಟವೆನಿಸಿದೆ

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸತತ ದಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ, ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ—ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ಸಂತತದಾನ ಮಾಡುವನು ಅಲ್ಲದೆ, ಭಗವಂತನ ದಾನವನ್ನು ಅವರು ವಿವೇಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು,

೩ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ನಾಶಕ್ಕೊಳಗಾಗದವನು.¹

ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು, ದುಃಖವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಹಾಗೂ ಅಪೂರ್ಣತೆ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ರೀತಿಯ ನಾಶಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ನಾಶಕ್ಕೊಳಗಾಗದವನೆಂದರೆ ಭಗವಂತನೊಬ್ಬನೇ.²

೪ (ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ) ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುವವನು³

೫ (ಜೀವಾತ್ಮರ) ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿರುವವನು.⁴

ಅಧಿಕಂ ಕ್ಷರತೀತ್ಯಕ್ಷರಮ್ । ಕ್ಷರಣಂ ನಾಮ ಸಂತತದಾನಮ್ । 'ಕ್ಷರ ವಿನಾಶಸಂತತ-
ದಾನಯೋಃ' ಇತಿ ಧಾತೋಃ । -ಐ ಉ. ಭಾ.

೩ 1 ನ ಕ್ಷರತೀತಿ ವಿಕ್ಷರಃ । ವಿವರ್ಣಸ್ಯ ಭಿನ್ನಾರ್ಥಕತ್ವಂ—'ವಿಮುಕ್ತ ಇತ್ಯಮುಕ್ತ ಇತ್ಯರ್ಥ
ವಿಪ್ರಿಯ ಇತಿವತ್ । ಅವಿಹಾಯೇತಿ ಚ'—ಇತಿ ಅರ್ಥಣೋಪನಿಷದ್ಭಾಷ್ಯೇ (4-1-10)
ಸಮರ್ಥಿತಮ್ ।

* ವಿಕ್ಷರಃ ಕ್ಷರಣರಹಿತಃ । -ನಾ. ರಾ.

2 ಏತದಧಿಕೃತ್ಯಾಧಿಕಃ ವಿಚಾರಃ ೧೩ ತಮಸ್ಯ 'ಅಕ್ಷರ' ಇತಿ ನಾಮ್ನಃ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ
ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ ।

೪ 3 ವಿ ಕ್ಷಯಂತೀತಿ ವಿಕಾಣಿ ಅಕ್ಷಾಣಿ ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಪ್ರಿಕ್ಷಯೇ ಇತಿ ಧಾತೋಃ । ತೃತೀ-
ಯೋಽತಿಶಯೇ ಇತಿ ನ್ಯಾಯಾತ್-ತತ್ತ್ವಮಂಜಯಾರ್ಥಧಾರೇಣ ತಾದೃಶಾನಿ ವಿಕಾಣಿ
ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ರಾತಿ ದದಾತೀತಿ ವಿಕ್ಷರಃ ' ರಾ ದಾನೇ' ।

೫ 4 ವಿಕ್ಷೇಷು ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ಇಂದ್ರಿಯೇಷು ರಮತ ಇತಿ ವಿಕ್ಷರಃ ।

ಜೀವಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪೇಂದ್ರಿಯವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಿತ್ಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಅಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಿತ್ಯಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ 'ಅಕ್ಷ' ಎನಿಸಿವೆ¹ ಜೀವಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಒಂದು ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೊಂದು ಶರೀರವನ್ನು ಹೊಂದುವಾಗ ಅವನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ಅವನ ಶರೀರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅವನಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವವನು ಭಗವಂತನೇ². ಹಾಗೆಯೇ ಭಗವಂತನು ಜೀವಾತ್ಮನ ಶೋತ್ರಾದಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿದ್ದು, ಆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಷಯ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸಾರಬಾಗವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತ ಕ್ರೀಡಿಸುವನು. ಭಗವಂತನು 'ಅಕ್ಷರ' ಎನಿಸಲು ಇದೂ ಒಂದು ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಿಮಿತ್ತ ಎನಿಸಿದೆ—ಎಂದು 'ತಾರ್ಕಿಕ' ತಿಳಿಸಿದೆ⁴.

೬ ವಿವಿಧ ದಾಗೂ ವಿವಿಧ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವವನು⁵

1 ಅಕ್ಷಯಂ ಪುರುಷಸ್ಯಾತ್ಮಂ ಸ್ವರೂಪೇ ಮುಖ್ಯಮೇವ ತತ್ । ಉಪಚಾರಸ್ತದನ್ಯತ್ರ ಸೃಷ್ಟಾವೃಷಚಯೋ ಯತಃ -ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ವಿ ತ. ವಿ)

2 ಶರೀರಂ ಯದವಾಪ್ನೋತಿ ಯಚ್ಚಾಪ್ಯುತ್ಪಾನ್ಮತೀಶ್ವರಃ ।

ಗೃಹೀತ್ವೈತಾನಿ ಸಂಯಾತಿ ನಾಯುರ್ಗಂಧಾನಿವಾಶಯಾತ್ ॥

-ಗೀ. 15-8

ಯತ್ ಯದಾ ಶರೀರವಾಪ್ನೋತಿ ಉತ್ಪಾನ್ಮತೀ ಚ ಜೀವಃ ತದೇಶ್ವರ ಏತಾನಿ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಸಂಯಾತಿ । -ಗೀ ಭಾ.

3 ಶ್ರೋತ್ರಂ ಚಕ್ಷುಃ ಸ್ಪರ್ಶನಂ ಚ ರಸನಂ ಘ್ರಾಣಮೇವ ಚ । ಅಧಿಷ್ಠಾಯ ಮನಶ್ಚಾಯಂ ವಿಷಯಾನುಪಗೇವತೇ । -ಗೀ. 15-8

ಭುಂಕ್ತೇ ಹರಿಃ ಶುಭಾನ್ ಭೋಗಾನಿಂದ್ರಿಯೇಷು ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ ।

ಪೂರ್ಣಾನಂದೋಽಪಿ ಭಗವಾನ್ ಕ್ರೀಡಯಾ ಭುಂಕ್ತ ಏವ ತು ॥

-ನಾರಾಯಣ ಶ್ರುತಿ (ಗೀ. ತಾ.)

4 ಅಕ್ಷೇಷು ರಮಣಾದಪಿ । ಅಕ್ಷರಂ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುಃ

-ತಾರ್ಕಿಕ (ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ. 1-1-1)

೬ 5 ವಿ ವಿವಿಧಾಃ ನಿಶಿಷ್ಟಾಶ್ಚ ಕ್ಷರಾಃ ಕ್ಷರಪುರುಷಾಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ವಿಕ್ಷರಃ ।

ಚತುರ್ಮುಖ ರುದ್ರ ಮುಂತಾದ ಸಕಲ ಜೀವಾತ್ಮರೂ ನಾರದಾಲಿ ಶರೀರವನ್ನು ಹೊಂದಿರು
ವುದರಿಂದ 'ಕ್ಷರ' ಎನಿಸಿರುವರು¹. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಾಗಿರುವ ಈ ಜೀವಾತ್ಮರು ಭಗವಂತನಿಂದಲೇ
ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವವರು. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ಕಿಡಿಗಳು ಉಂಟಾಗು
ವಂತೆ ಅಕ್ಷರನಾವಕ ಭಗವಂತನಿಂದ ದೇವ, ದಾನವ ಮಾನವಾದಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಕಾರಗಳ
ನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಭಾವಗಳು ಉಂಟಾಗುವವೆಂದು ಅಧರ್ವಣೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ² ಪದಾರ್ಥಗಳ
ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವ³ ಭಗವಂತನೇ ವಿಶಿಷ್ಟ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೂ, ಅಂದರೆ ಜೀವಾತ್ಮರಲ್ಲಿರುವ
ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಕ್ಕೂ ಕಾರಣನಾಗಿರುವನು.

೭ ವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತೂ ಸಂತತ ದಾನ ಮಾಡುವವನು⁴

೮ ಗರುಡಪಕ್ಷಿಗೆ ಅಭೀಷ್ಟವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು⁵

1 ಕ್ಷರಃ ಸರ್ವಾಣಿ ಬೋತಾನಿ

-ಗೀ. 15-16

ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಯಃ ಸರ್ವೇ ಶರೀರಕ್ಷರಣಾತ್ ಕ್ಷರಾಃ |

-ನಾರಾಯಣಶ್ರುತಿ (ಗೀ. ತಾ. 15-16)

2 ಯಥಾ ಸುದೀಪ್ತಾತ್ ಸಾವಕಾದ್ವಿಷ್ಣುಲಿಂಗಾಃ ಸಹಸ್ರಶಃ ಪ್ರಭವಂತೇ ಸರೂಪಾಃ |

ತಥಾಕ್ಷರಾದ್ವಿಧಾಃ ಸೋಮ್ಯ ಭಾವಾಃ ಪ್ರಜಾಯಂತೇ ತತ್ರ ಚೈನಾಪಿಯಂತಿ |

-ಆ. ಉ. 1-3 1

ವಿವಿಧಾಃ ದೇವದಾನವಮಾನವಾದಿಭೇದೇನ ನಾನಾವಿಧಾಃ ಭಾವಾಃ ಪದಾರ್ಥಾಃ |

-ಉ. ಖಂ.

3 ಯದ್ಯದ್ ವಿಭೂತಿಮುತ್ ಸತ್ತ್ವಂ ಶ್ರೀಮದೂರ್ಜಿತಮೇವ ನಾ |

ತತ್ತದೇವಾನಗಚ್ಛತ್ತ್ವಂ ಮಮ ತೇಜೋಽಂಶಸಂಭವಮ್ ||

-ಗೀ. 10-41

೭ 4 ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಏತಿ ಕ್ಷರತಿ ಜೀವೇಭ್ಯಃ ಸಂತತಂ ದದಾತೀತಿ ಕ್ಷರಃ 'ಕ್ಷರಂ ಸಂತತದಾನೇ'

ವಿಶ್ವಾಸೌ ಕ್ಷರಶ್ಚ ವಿಕ್ಷರಃ |

೮ 5 'ಏತಿ ಪಕ್ಷಿಪರಮಾತ್ಮನೋಃ ಇತಿ ಏತಿ ಪಕ್ಷೀ ಗರುಡ ಇತಿ ಯಾವತ್, ತಸ್ಮೈ ಕ್ಷರತಿ

ಅಭೀಷ್ಟಂ ದದಾತೀತಿ ವಿಕ್ಷರಃ |

೯ ನಾಪರಹಿತರಾದ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರೆಲ್ಲಿ ಕ್ರೇಡಿಸುತ್ತಿರುವವನು ಅಥವಾ ಅವರು ಕ್ರೇಡಿಸು ವಂತೆ ಮಾಡುವವನು¹

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಧಾರ]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಸಕಲ ಉಪಯುಕ್ತ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡತಕ್ಕವನು ಎಂದು ಯಾವ ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಾಧಿಸಬಹುದು? ಪರಮಾತ್ಮನು ಬಂಕ ಕಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಮಳೆ ಸುರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದರಿಂದ ಏನು ಉಪಯೋಗ? ದುಃಖವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ, ಇದರಿಂದ ಏನು ಉಪ ಯೋಗ? ಅಜಾಗರಸ್ಥನವು ನಿರರ್ಥಕವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ. ಇಂತಹ ಅನಂತಗಳಾದ ನಿರರ್ಥಕ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ವಿಕ್ಷರ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಹೇಗೆ ಬಂತು?

ಉ:- ಪರಮಾತ್ಮನು ಪರಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಪಜ್ಞರಾದ ನಮಗೆ ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನ ಜ್ಞಾನವೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇಲ್ಲ 'ಏಕಂ ಚ ತತ್ತ್ವತೋ ಜ್ಞಾತುಂ ವಿನಾ ಸರ್ವಜ್ಞತಾಂ ನರಃ' ಒಂದು ವಸ್ತುವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದರೂ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವವು ಬೇಕು. ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಇದು ನಮಗೆ ಅನುಭವ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ ಆದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಪರಮಾತ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಉಪಯುಕ್ತಗಳು ಎಂದು ಹೇಳುವದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಧಾರದಿಂದಲೇ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪಬೇಕು.

೩೬೫ ರೋಹಿತಃ

೧ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣವುಳ್ಳವನು²

ಭಗವಂತನ ನಾಲ್ಕು ಬಣ್ಣಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣವೂ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ರಚೋಗುಣಕ್ಕೆ

೯ 1 ವಿಕ್ವಾಃ ವಿಗತಕ್ಷಯಾಃ ಮುಕ್ತಾಃ ತೇಷು ರಮತೇ ತಾನ್ ರಮಯಂತೀತಿ ನಾ ವಿಕ್ಷರಃ ।

೧ 2 ಲೋಹಿತವರ್ಣಃ ಲೋಹಿತಃ । -ವಿ. ರಾ.

* ರೋಹಿತೋ ಲೋಹಿತೋ ರಕ್ತ .. -ಅ. ಕೋ.

3 ತಸ್ಯ ಹೈತಸ್ಯ ಪರಮಸ್ಯ ನಾರಾಯಣಸ್ಯ ಚತ್ವಾರಿ ರೂಪಾಣಿ ತುಕ್ಲಂ ರಕ್ತಂ ರೌಗ್ಮಂ ಕೃಷ್ಣಮಿತಿ । -ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. (1-2-23)

ಅಶ್ರಯವಾದ ಲೋಕದ್ಲಿ ರಜೋಗುಣವನ್ನು ಪ್ರವರ್ತಿಸುವ ಪರಶುರಾಮ ಮುಂತಾದ ಕೆಂಪು ಬ್ಲಾದ ಭಗವದ್ರೂಪಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಭಗವಂತನಿಂದ ದರ್ಶಿಲ್ಪದುವವು¹ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಂಕೀತವಾಗಿಯೇ ಆ ರೂಪಗಳಿಗೆ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣ ಭಗವಂತನ ಆ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕವೇ ಹೊರತು ಪ್ರಾಕೃತವಾದುದಲ್ಲ² ಪರಶುರಾಮನ ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಸುಡುವ ಕೆಂಡದಂತೆ ಕೆಂಪು ಬ್ಲಾ ಉಳ್ಳವನೆಂದು ಮೊದಲೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗುವುದು³

೨ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸುವನು⁴

೩ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳಿಂದ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸುವವನು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿರುವವನು⁵

ಸಜ್ಜನರ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ, ದುಷ್ಟರ ದಮನಕ್ಕಾಗಿ, ಧರ್ಮದ ಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ತಾನು ಯುಗ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸುವುದಾಗಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು⁶ ರಕ್ಷಣೆ ಮುಂತಾದವು

1 'ಸ ತ್ವಂ ಸ್ತುಮಾಯ ಯಾ ಬಿಭರ್ಷಿ . ವರ್ಣವಾತ್ಮನಃ | ಸರ್ಗಾಯಂ ರಕ್ತಂ ರಜಸೋ ಪಬ್ಬಂಹಿತಂ ' — ಭಾಗ. 10-4-20

'ರಜಸೋಪಬ್ಬಂಹಿತಂ ರಜೋಗುಣಾಶ್ರಯಂ ಲೋಕೇ ರಜಃಪ್ರವರ್ತಕಂ ರಕ್ತರೂಪಂ ಜಾಮದಗ್ನ್ಯಾದಿ ಸೃಷ್ಟಯೇ' — ಬ. ಗೋ. (ಭಾಗ ತಾ. ಸಿ.)

'ವರ್ಧಯಂಸ್ತು ರಜೋ ಯೇನ ಜಗದುತ್ಪಾದಯೇದ್ಧರಿಃ | ತದ್ ರಕ್ತಂ ಜಾಮದಗ್ನ್ಯಾದಿರೂಪಂ ' — ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಭಾಗ. ತಾ. ಸಿ.)

2 ಅತ್ಮನ ಇತ್ಯನೇನ ನೈತೇ 'ಅಜಾಮೇಕಾಂ ರೋಹಿತಶುಕ್ಲಕೃಷ್ಣಾಂ' ಇತಿ ಶ್ರುತಿಗದಿತಾಃ ಪ್ರಾಕೃತವರ್ಣಾಃ ಕಿಂತ್ರಪ್ರಾಕೃತಾ ಭಗವತಃ ಸ್ವರೂಪಭೂತಾ ಏವೇತ್ಯಾಹ | ಅತಃ ಏವ ರೂಪರೂಪಿಣೋರಭೇದಬೋಧನಾಯ 'ರಕ್ತಂ ವರ್ಣಮ್' ಇತ್ಯೇನಾಹ |

— ಬ. ಗೋ. (ಭಾಗ. ಟಿ.)

3 ಅಂಗಾರವರ್ಣಂ ಧ್ಯಾಯೇತ್ — ತಂ. ಸಾ ಸಂ. 4 34

೨ 4 ರೋಹತಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭವತೀತಿ ರೋಹಿತಃ | 'ರುಹ ಪಾದುರ್ಭಾವೇ' |

೩ 5 ರೋಹತೀತಿ ರೋಹೀ | ತತತ್ಯಾತ್ ತಃ | ರೋಹೀ ಚಾಸೌ ತತ್ತ್ವ ರೋಹಿತಃ |

6 ಪರಿತ್ರಾಣಾಯ ಸಾಧೂನಾಂ ವಿನಾಶಾಯ ಚ ದುಷ್ಟತಾಮ್ |

ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನಾರ್ಥಾಯ ಸಂಭವಾಮಿ ಯುಗೇಯುಗೇ ||

— ಗೀ. 4-8

ಗಳಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವವನ್ನು ತಾಳಲೇಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ, ಮೂಲರೂಪದಿಂದಲೇ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಬರುವುದು ಆದರೂ ಕ್ರೀಡೆಯಿಂದ, ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ತನಗಿಷ್ಟ ಬಂದಂತೆ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವನು—ಎಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರುವರು¹

೪ ಅಶ್ವತ್ಥ ಎಂದೆನಿಸಿ ಅಶ್ವತ್ಥ ವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನು².

ತಾನು ಅಶ್ವತ್ಥ ಎಂದೆನಿಸಿ, ಅಶ್ವತ್ಥ ವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿದ್ದು ಅದು ಇತರ ವೃಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎನಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು

೫ ಮೋಕ್ಷ ಪದವಿಯನ್ನು ಏರುವ ಮುಕ್ತಾಶ್ವರಲ್ಲಿ (ವಿಶೇಷವಾಗಿ) ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನು⁴.

೬ ಕ್ರೀಡಾರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನು⁵

1 ನ ಜನ್ಮನೈವ ಪರಿತ್ಯಾಜಾದಿ ಕಾರ್ಯಮಿತಿ ನಿಯಮಃ | ತಥಾಽಪಿ ಲೀಲಯಾ ಸ್ವಭಾವೇನ ಚ ಯಥೇಷ್ಟಚಾರೀ | --ಗೀ. ಭಾ.

೪ 2 'ರೋಹಿ ರೋಹಿತಕೇಶಶ್ವತ್ಥವಟಿಪಾದಪಯೋಃ ಪುನಾನ್' ಇತಿ ರೋಹಿ ಅಶ್ವತ್ಥಃ | ತತ್ರ ಅಶ್ವತ್ಥನಾಮಾ ಸನ್ ತತಃ ಇತಿ ರೋಹಿತತಃ, ರೋಹಿತತಃ ನಿವ ರೋಹಿತಃ |

3 ಅಶ್ವತ್ಥಃ ಸರ್ವವೃಕ್ಷಾಣಾಂ --ಗೀ. 10-26

'.. ತಥಾಶ್ವತ್ಥಸ್ಥಿತೋ ಹರಿಃ | ಉತ್ಕರ್ಷಹೇತುವ್ಯಕ್ತೇಭ್ಯೋ ಯ ಅಶ್ವತ್ಥನಾಮಕಃ' --ವಿಭೂತಿಶತ್ರು (ಗೀ. ತಾ)

* ಅಶ್ವಾಕಾರಸ್ಥಿತೋಶ್ವತ್ಥಃ . --ವಿಭೂತಿಶತ್ರು (ಗೀ. ತಾ.)

೫ 4 ರೋಹಃ ಮೋಕ್ಷಂ ಪ್ರತಿ ಅರೋಹಃ ಯೇಷಾಮಸ್ತೀತಿ ರೋಹಿಣಃ ಮುಕ್ತಾಶ್ವಾನಃ | ತೇಷು ತತತ್ಯಾತ್ ರೋಹಿತಃ |

೬ 5 ರಂ ರಮಣರೂಪಂ ಭಗವಂತಂ ಊಹಂತೇ ವಿಶರ್ಕಯಂತೀತಿ ರೋಹಿಣಃ ಜ್ಞಾನಿನಃ | ತೇಷು ತತಃ ರೋಹಿತಃ |

೭ ಅಗ್ನಿ ಪ್ರತೀಕದಲ್ಲಿ ಅದವಾ ವಾಯುಪ್ರತೀಕದಲ್ಲಿ ಇದ್ದವನಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲ್ಪಡುವವನು¹

೮ ಇಂದ್ರಿಯ ಸ್ಥಿತನಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನು²

೯ ಸರ್ವೇಷ್ಟವನ್ನು ನೀಡುವವನು ಮತ್ತು ಸರ್ವ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ವಿಚಾರಿಸಲ್ಪಡುವವನು³

೧೦ ಕ್ರೀಡಾರೂಪಿ, ಉಚ್ಚನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಹಿತ ರೂಪಿಯಾಗಿರುವವನು⁴

೧೧ ವಾಯು ಹಾಗೂ ರುದ್ರ ಇವರಿಗ ಹಿತ ಆಗಿರುವವನು⁵

ಜಿಜ್ಞಾಸ

[ರೋಹಿತರೂಪವೂ ಧೈಯ]

ಪ್ರ - 'ಧ್ಯಾಯೇದ್ದರಿನ್ಮಾನಿವಂ' ಎಂದು ಇಂದ್ರ ನೀಲಮಂಯಂತೆ ಇರುವ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವಚನವು ಇದೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ರೋಹಿತ ವರ್ಣದ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ? ಆ ವರ್ಣದ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಬೇಡ

೭ 1 'ರಶ್ಮಿ ರಾಮೋತ್ರನಿಲೇ ವಹ್ನಾ'—ಇತ್ಯೇಕಾಕ್ಷರಕೋಶಾನುರೋಧೇನ ರಃ ವಹ್ನಿವರ್ಯಯಾರ್ವಾ । ತತ್ರ ಉಹಿತಃ ಚರ್ಚಿತಃ ಅಗ್ನಿಸ್ಥಿತತ್ವೇನ ನಾಯುಸ್ಥಿತತ್ವೇನ ವಾ ಶಾಸ್ತ್ರೇ ವಿಚಾರಿತಃ ಇತಿ ಯಾವತ್ ರೋಹಿತಃ । 'ಉಹಿತ ನಿತರ್ಕೇ' ।

೮ 2 ವಿಷಯಾನುಭವಂ ರಾಂತಿ ದದತೀತಿ ರಾಣಿ ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ । ತೇಷು ಸ್ಥಿತತ್ವೇನ ಶಾಸ್ತ್ರೇ ಉಹಿತಃ ವಿಚಾರಿತ ಇತಿ ರೋಹಿತಃ ।

೯ 3 ಸರ್ವೇಷ್ಟಂ ರಾತೀತಿ ಸರ್ವೇಷ್ಟಪ್ರದತ್ವಾತ್ ರಃ । ಉಹಿತಃ ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರೈಃ ವಿಚಾರಿತಃ । ರಶ್ಮಾಸೌ ಉಹಿತಶ್ಚ ರೋಹಿತಃ ।

೧೦ 4 ರಮಣರೂಪತ್ವಾತ್ ರಃ । ಉಚ್ಚತ್ವಾತ್ ಉಃ । ಹಿತತ್ವಾತ್ ಹಿತಃ ।

೧೧ 5 ರಸ್ಯ ನಾಯೋಃ ಓಶ್ಚ ಶಂಭೋಶ್ಚ ಹಿತಃ ರೋಹಿತಃ । 'ಉಕಾರಃ ಶಂಕರಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ'—ಏಕಾಕ್ಷರಕೋಶಃ ।

ಎಂದು ಹೇಳಬಾರದು 'ಓಂ ಆಧ್ಯಾಯನಾಯ ಪ್ರಯೋಜನಾಭಾವಾತ್ ಓಂ' ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಗುಣರೂಪ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದು ಅದರ ಧ್ಯಾನಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬೇರೆ ಪ್ರಯೋಜನವು ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿದೆ

ಉ - 'ಉದ್ಯದ್ವಾಸ್ವತ್ವಮಾಭಾಸಃ' ಎಂಬ ಧ್ಯಾನ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉದಯಿಸಿ ಬರುವ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಇರುವ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತದೆ. ಉದಯಿಸುತ್ತಿರುವ ಸೂರ್ಯನ ಬಣ್ಣ ಕೆಂಪು ಆದ್ದರಿಂದ ರೋಹಿತ ರೂಪವು ದೈವವೇ ಆದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದು ವ್ಯರ್ಥವಲ್ಲ

೩೬೬ ಮಾರ್ಗ:

೧ (ನಿತ್ಯವೂ) ತನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವವನು¹

ಭಗವಂತನು ಯಾರಿಗೆ ಒಲಿಯುವನೋ ಅವನಿಗಷ್ಟೇ ಅವನು ಪ್ರಾಪ್ಯನು; ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವನು.² ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ತಾನೇ ಕಾರಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು 'ಪಂಥಾಃ' ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ.³ ಬೃಹದಾರಣ್ಯ ಕೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲೂ ಉದಾಹರಿಸಿದ ಸಂವಾದ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು 'ಪಂಥಾಃ' ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ⁴ ವರಬ್ರಹ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅರಿತವನು, ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು ಬಲ್ಲವನು

೧ 1 ಸ್ವಪ್ರಾಪ್ತಿಹೇತುತ್ವಾತ್ ಮಾರ್ಗಃ ।

2 ಯಮೇವೈಷ ವ್ಯಾಪ್ತೇ ತೇನ ಲಭ್ಯಸ್ತಸ್ಯೈಷ ಆತ್ಮಾ ನಿವೃಣುತೇ ತನುಂ ಸ್ವಾಮ್

-ಆಥ. ಉ. 4-1-3

3 'ಏಷ ಪಂಥಾಃ . -ಐ. ಉ. 1-1-1

'ಏಷ ಏವ ಸದಾ ಪಂಥಾ ಭಗವಾನ್ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ । ನಿತ್ಯಂ ಸ್ವಪ್ರಾಪ್ತಿ-ಹೇತುತ್ವಾತ್ ...' -ಐ. ಉ. ಭಾ.

4 ತದೇತೇ ಶ್ಲೋಕಾ ಭವಂತಿ । ಅಣುಃ ಪಂಥಾಃ...

-ಬೃ. ಉ. 6-4-8

ತತ್ಪ್ರಾಪ್ತೇಃ ಸುಖಹೇತುತ್ವಾತ್ ಪಂಥಾ ಇತಿ ಹರಿಃ ಶ್ರುತಃ ।

-ಬೃ. ಉ. ಭಾ.

ಹಾಗೂ ಭಗವಂತನ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅಚರಿಸುವವನೂ ಕೂಡಾ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ಅವನ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವನು ಆದುದರಿಂದಲೇ ಚತುರ್ಮುಖನು ಭಗವಂತನನ್ನು 'ಪಂಥಾಃ' ಎಂದೇ ತಿಳಿದಿರುವನೆಂದೂ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕದಲ್ಲಿ ಸಂವಾದಗಳಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶ್ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ¹

೨ (ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ಜೀವಾತ್ಮರ) ಅವಿದ್ಯಾ, ಕಾಮ ಕರ್ಮಾದಿ ದೋಷಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ, (ಅವರನ್ನು) ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ತಲುಪಿಸುವವನು²

೩ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವವನು³

೪ ಲಿಂಗ ಶರೀರವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವವನು⁴

1 ಏಷ ಪಂಥಾ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಹಾನಾವಿತ್ತಸ್ತೇನೈತಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿತ್ ಪುಣ್ಯಕೃತ್ ತೈಜಸತ್ವಃ |

-ಬೃ. ಉ. 6-4-9

‘ಸ ಪಂಥಾ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಜ್ಞಾತಃ ಪದ್ಮಜೇನೈವ ಸಂತತಮ್ | ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞೋ ಮಹಾತೇಜಃಶ್ರಿಯಸ್ತಥಾ | ಸಮ್ಯಕ್ ಸ್ವರೂಪವಿಜ್ಞಾನಾತ್ ತೈಜಸತ್ವೇನ ಕೀರ್ತಿತಃ | ಭಗವತ್ಕರ್ಮಕರ್ತೃತ್ವಾತ್ ಪುಣ್ಯಕ ಜ್ಞಾಭಿಧೀಯತೇ | ಏವಂನಿರ್ಧೋಷಿ ತಸ್ಯೈವ ಪ್ರಸಾದಾದ್ ಯಾತಿ ತಾಂ ಗತಿಮ್ | ಅಶಃ ಪಂಥಾಃ ಸಮುದ್ಧಿಷ್ಟೋ ಭಗವಾನ್ ಕೇಶವಃ ಸ್ವಯಮ್’
ಬೃ. ಉ. ಭಾ.

೨ 2 ಮೂರಯಿತ್ತಾ ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ಸಂಸಾರಕಾರಣೋಭೂತಾನ್ ಅವಿದ್ಯಾಕಾಮಕರ್ಮಾದೀನ್ ದೋಷಾನ್ ಪರಿಹೃತ್ಯ ಗಮಯತಿ ತಾನ್ ಮೋಕ್ಷಂ ಪ್ರತಿ ಪ್ರಾಪಯತೀತಿ ಮಾರ್ಗಃ | ಯಥಾ ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತಾಯಾಂ (ಐ ಉ ಭಾ 2-1-2 12) ಮೂರಯಿತ್ತಾ ಪ್ರಭಕ್ಷೈವ ಜರಯತ್ಕವಿಲಂ ಜಗತ್ | ತೇನ ಮಾರ್ಜಾರ ಉದ್ವಿಷ್ಟಃ, ಇತಿ ಭಗವತಃ ಮಾರ್ಜಾರ-ಶಬ್ದ ವ್ಯಾಚಿತ್ತಂ ಪ್ರದರ್ಶಿತಂ ತದ್ವದತ್ರಾಪಿ |

೩ 3 ಮೂರಯತಿ ಸಂಸಾರಂ ಗಮಯತ್ಕವರ್ಗಮಿತಿ ಮಾರ್ಗಃ |

-ಮಾ. ರಾ.

೪ 4 ಮೂರಯತಿ ಲಿಂಗಶರೀರಂ ಗಮಯತ್ಕವರ್ಗಮಿತಿ ಮಾರ್ಗಃ |

-ಸ. ಸಂ.

೫ ಪರಮಾನಂದ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವವನು¹

೬ ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಂದ ರೂಢಿಸಲ್ಪಡುವವನು

ವೇದಾರ್ಥವಿಚಾರಕುಶಲರಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಇದ್ದೇ ಇರುವನೆಂದು ಜಿಜ್ಞಾಸಿಸಲ್ಪಡುವನೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು⁸

೭ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಲ್ಪಡುವವನು⁴

ಭಗವಂತನನ್ನು ಪುರುಷಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ ರೀತಿಯಾಗಿ ಬಲ್ಲವನೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಬಲ್ಲನು. ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಜ್ಞಾನದ ಮಾರ್ಗವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ⁵

೫ 1 ಪರಮಾನಂದೋ ಯೇನ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಸ ಮಾರ್ಗ ಇತಿ |

-ಶಾಂ ಭಾ.

ಮಾರ್ಗ ಇವ ಮಾರ್ಗಃ, ಯಥಾ ಮಾರ್ಗಃ ಗ್ರಾಮಾದೇರಿಷ್ಟಾರ್ಥಸ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಹೇ
ಸುವಂ ಪರಮಾತ್ಮಾಪಿ ಶ್ರವಣಮನನಾದಿನಾ ಪರಮಾನಂದರೂಪಸ್ಯ ಮೋಕ್ಷರೂಪೇ-
ಷ್ಟಾರ್ಥಸ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಹೇತುರಿತಿ ಗೌಣಾಪಿ ವ್ಯಾಚಷ್ಟೇ-ಪರಮಾನಂದ ಇತಿ |
-ವಿವೃತಿಃ

೬ 2 ಮುಮುಕ್ಷವಃ ತಂ ದೇವಂ ಮಾರ್ಗಯಂತೀತಿ ಮಾರ್ಗಃ |

-ಶಾಂ ಭಾ

ಮಾರ್ಗತೇ ವಿಚಾರ್ಯತೇ ಮುಮುಕ್ಷುಭಿರಿತಿ ಮಾರ್ಗಃ | 'ಮಾರ್ಗ ಅನ್ವೇಷಣೇ'
ಇತ್ಯಷ್ಟಾತ್ ಕರ್ಮಣಿ ಘಜ್ಞಾತೃಹ-ಮುಮುಕ್ಷವ ಇತಿ | -ವಿವೃತಿಃ |

* ಉಪಾಸಕೈರ್ಮಾರ್ಗಗೃತ ಇತಿ ಮಾರ್ಗಃ | -ಪ. ಭ.

3 ತನ್ನ ಕಿಂ ನೇತಿ ವಿದ್ವತ್ಸು ಮೀಮಾಂಸಿತಮ್ | ಪ್ರಿಣಯಾಮೋ ವಾಸುದೇವಮ್ |

-ದ್ವಾ. ಸೋ.

ವಿದ್ವತ್ಸು ವೇದಾರ್ಥವಿಚಾರಕುಶಲೇಷು ತದ್ ಬ್ರಹ್ಮನ ಕಿಂ ಅನ್ವೇಷ ವಾಸ್ತೀತಿ ಯತ್
ತನ್ನ | ಇತಿ ಮೀಮಾಂಸಿತಂ ವಿಚಾರಿತಂ ವಾಸುದೇವಂ ಪ್ರಿಣಯಾಮಃ |

-ವಿ. ಪ. ಟೀ.

೭ 4 ಮಯಾ ಜ್ಞಾನೇನ ಅರ್ಜುತೇ ಸಂಪಾದ್ಯತ ಇತಿ ಮಾರ್ಗಃ | 'ಅರ್ಜ ಅರ್ಜನೇ' |

5 'ತಮೇವಂ ವಿದ್ವಾನಮೃತ ಇಹ ಭವತಿ ನಾನ್ಯಃ ಪಂಥಾ ವಿದ್ಯತೇತಯನಾಯ'

-ಯ. ಪು. ಸೂ.

[ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ೩೯೭ನೆಯ 'ಮಾರ್ಗಃ' ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.]

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸಾಧ್ಯ ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧ ಮಾರ್ಗಗಳು]

ಪ್ರ:- ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮಾರ್ಗನೋ ಅವನ ಜ್ಞಾನವು ಮಾರ್ಗದೋ? 'ಏಷಃ ಪಂಥಾಃ ಎಂಬ ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗ, ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಪುರುಷ ಸೂಕ್ತವು 'ತಮೇವಂ ವಿದ್ವಾನ್ಮೃತ ಇಹ ಭವತಿನಾನ್ಯಃ ಪಂಥಾಃ' ಎಂದು ಪರಮಾತ್ಮನ ಜ್ಞಾನ ರೂಪ ಮಾರ್ಗ ಹೊರತು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವು ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ?

ಉ - ಸಾಧಕನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮೋಕ್ಷದ ಮಾರ್ಗವು ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗ. ಅವನ ಪ್ರಯತ್ನ ದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗದ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ಸಾಧನವು ಪರಮಾತ್ಮ ಆದುದರಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದು ಎರಡೂ ವಿವಕ್ಷಾಭೇದದಿಂದ ಸತ್ಯ

೩೯೭ ಹೇತುಃ

೧ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಕಾರಣನಾಗಿರುವವನು.¹

ಜ್ಞಾನ,ವಿವೇಕ ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಕೆಲವು ಅಸಾಧಾರಣ ಗುಣಗಳನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ನು ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ತಾನು ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಸಂಹಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಂಹಾರಗಳಿಗೆ ಹೇತುಆಗಿರುವಂತೆ ಸ್ಥಿತಿ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ಪಾಲನೆಗೆ ಹೇತು ಆಗಿರುವುದಾಗಿ ಉದ್ಘೋಷಿಸಿರುವನು. ಭಗವಂತನು

೧ 1 ಹೇತುರ್ನಾ ಕಾರಣಂ ಬೀಜಂ

-ಅ. ಕೋ.

2 ಜ್ಞಾನಂ ವಿನೇಕೋ ನಿಗಮಸ್ತು ಹಶ್ಚ ಶ್ರುತ್ವಾನ್ಯೈತಿಹ್ಯನುಭಾನುಮಾನಮ್ । ಆದ್ಯಂತ-ಯೋರಸ್ಯ ಯದೇವ ಕೇವಲಂ ಕಾಲಶ್ಚ ಹೇತುಶ್ಚ ತದೇವ ಮಧ್ಯೇ

-ಭಾಗ. 11-28-18

ಅಸ್ಯ ಜಗತಃ ಯತ್ ಕೇವಲಂ ಸ್ವತಂತ್ರಂ ಅದೌ ಉತ್ಪತ್ತೇಃ ಪೂರ್ವಮುತ್ಪತ್ತಿಸಮಯೇ ಹೇತುಃ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತೃ ಅಂತೇ ನಾಶಸಮಯೇ ಯತ್ ಕೇವಲಂ ಸ್ವತಂತ್ರಂ ಕಾಲಃ ಲಯ ಕರ್ತೃ ಚ ಸದ್ ವರ್ತತೇ ಮಧ್ಯೇಽಪಿ ಸ್ಥಿತಿಕಾಲೇಽಪಿ ತನೇದ ಕೇವಲಂ ಸ್ವತಂತ್ರನೇನ ಪಾಲನಾದಿಕರ್ತೃ -ಯಾದವೇಂದ್ರತೀರ್ಥಾಃ

ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಮುಖ್ಯಹೇತು ಆಗಿದ್ದರೂ, ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಶರೀರ ಇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಇರುವ ಹೇತುತ್ವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಭೋಕ್ತೃತ್ವಶಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಇರುವ ಹೇತುತ್ವವು ಅಲ್ಪ ಪ್ರಮಾಣದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯಷ್ಟೇ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಶರೀರಾದಿಗಳನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಕಾರಣವೆನಿಸಿದರೆ, ಸುಖದುಃಖಾದಿ ಭೋಗವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಪುರುಷನಾಮಕನಾದ ಭಗವಂತನು ಹೇತು ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು¹ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಪ್ರಲಯಾದಿ ಸಕಲ ವಿಕಾರಗಳೂ ಯಾರಿಂದಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವವೋ, ಕೊನೆಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಯಾರಲ್ಲಿ ಲಯ ಹೊಂದುವವೋ ಅಂತಹ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಹೇತು ಎನಿಸಿರುವ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮ—ಎಂದು ಭೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು.²

೨ ಎಲ್ಲದರ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವವನು³

ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುವ ಅಥವಾ ರಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ವ್ರತಿಸಾಧ್ಯವಾದ ಏನೆಲ್ಲ ಇದೆಯೋ ಅವೆಲ್ಲದರ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನಿರುವನೆಂದು ಮಹಾನಾರಾಯಣೋಪನಿಷತ್ತು

1 ಕಾರ್ಯಕಾರಣಕರ್ತೃತ್ವೇ ಹೇತುಃ ಪ್ರಕೃತಿರುಚ್ಯತೇ |

ಪುರುಷಃ ಸುಖದುಃಖಾನಾಂ ಭೋಕ್ತೃತ್ವೇ ಹೇತುರುಚ್ಯತೇ ||

-ಗೀ 13-21

ಪರಮೇಶ್ವರಸ್ಯ^೪ ಸರ್ವಕರ್ತೃತ್ವೇಽಪಿ ಭೋಕ್ತೃತ್ವದಾನೇ ದೇವ್ಯಾ ಅಲ್ಪಪ್ರವೃತ್ತಿರಿತಿ ದರ್ಶಯಿತುಂ 'ಉಚ್ಯತೇ' ಇತಿ ಸ್ಥಾನದ್ವಯೇಽಪ್ಯುಕ್ತಮ್ | ಕರ್ತೃತ್ವೇಽಪಿ ಸ ಏವ ಮುಖ್ಯಹೇತುಃ | ತಥಾಽಪಿ ಭೋಕ್ತೃತ್ವಾಪೇಕ್ಷಯಾ ತಸ್ಯಾ ಅಧಿಕಪ್ರವೃತ್ತಿರಿತಿ 'ಕರ್ತೃತ್ವೇ ಹೇತುಃ ಪ್ರಕೃತಿರುಚ್ಯತೇ' ಇತಿ, ಸರ್ವಹೇತುತ್ವೇಽಪಿ ವಿಷ್ಣೋಃ ಪ್ರಕೃತೇರ್ಜೀವಂ ವ್ರತಿ ಭೋಕ್ತೃತ್ವದಾನೇಽಲ್ಪಪ್ರವೃತ್ತಿರಿತಿ 'ಪುರುಷೋ ಭೋಕ್ತೃತ್ವೇ ಹೇತುರುಚ್ಯತೇ' ಇತಿ ವಿಶೇಷಹೇತೋರೇವಮುಚ್ಯತ ಏವ | ಮುಖ್ಯತಸ್ತು ಸರ್ವ ಹೇತುತ್ವಂ ವಿಷ್ಣೋರೇವೇತಿ ಭಾವಃ |

-ಗೀ. ತಾ.

2 ಯಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವಾಃ ಪ್ರಸೂಯಂತೇ ಸರ್ಗಪ್ರಲಯವಿಕ್ರಿಯಾಃ |

ಯಸ್ಮಿಂಶ್ಚೈವ ಪ್ರಲೀಯಂತೇ ತಸ್ಮೈ ಹೇತ್ವಾತ್ಮನೇ ನಮಃ |

-ಮ. ಭಾರ. ಶಾಂ. 47-62

೨ 3 ಹಿನ್ನೋತಿ ನ್ಯಾಶ್ನೋತಿ ಸರ್ವಮಂತರ್ಬಹಿಶ್ಚೇತಿ ಹೇತುಃ | 'ಹಿ ಗತಾ' |

ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ¹ ಭಗವಂತನು ವಿಶ್ವದ ಸುತ್ತ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವನೆಂದು ಶ್ಲೋತಾಶ್ವತರೋಪನಿಷತ್ತು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿದೆ²

೩ ಹೇಯೋಗಾದ ಅದವಾ ಹೀನವಾದ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ದಂಷ್ಟರನ್ನು ದಂಡಿಸುವವನು³.

೪ ಹೇಯವಾದ ಗದನವುಳ್ಳ ದಂಷ್ಟರನ್ನು ದಂಡಿಸುವವನು⁴

೫ ಅಖಿಲ ದೋಷಗಳಿಂದಲೂ ನಿತ್ಯವೂ ರಹಿತನಾಗಿರುವವನು, ಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪಿ ಹಾಗೂ (ಎಲ್ಲೆಡೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ) ಭಿನ್ನದಾಗಿರಾ-
ವಂತೆ ಮಾಡಿರುವವನು⁵

1 'ಯಚ್ಚ ಕಿಂಚಿಜ್ಜ ಗತ್ ಸರ್ವಂ ದೃಶ್ಯತೇ ಶ್ರುಯತೇಽಪಿ ವಾ ಅರ್ತರ್ಪಹಿಶ್ಚ ತತ್ಸರ್ವಂ
ವ್ಯಾಪ್ಯ ನಾರಾಯಣಃ ಸ್ಥಿತಃ' -ಮ. ನಾರಾ. ಉ 13-1

2 ಸಿಶ್ಯಸ್ಯೈಕಂ ಪರಿವೇಷ್ಟಿತಾರಂ -ಶ್ವೇ. ಉ 3-7, 4-14, 16, 5-13

೩ 3 'ಅಹೇಯತ್ವಾದಹಂ ವಿಷ್ಣುಃ' ಇತಿ ಬ್ರಹ್ಮವ್ಯವರ್ತೇ (ಐ. ಉ ಭಾ 2-4-1 8)
ಅಹಂಶಬ್ದಾರ್ಥನಿರೂಪಣಸಂದರ್ಭೇ ಹಕಾರಸ್ಯ ಹೇಯಾರ್ಥಕತ್ವಮುಭ್ಯುಪಗತಮ್ |
ಏವಂ 'ಅಹೀನತ್ವಾದಹಃ' ಇತಿ ಬೃ. ಉ. ಭಾಷ್ಯೇ (5.4) ಅಹಶಬ್ದ ನಿರ್ವಚನ-
ಸಂದರ್ಭೇ ಹಕಾರಸ್ಯ ಹೀನಾರ್ಥಕತ್ವಮುಭ್ಯುಪಗತಮ್ | ತಥಾಚ ಹಃ ಹೇಯಃ
ಹೀನೋ ವಾ ಇಃ ಜ್ಞಾನಂ ಯೇಷಾಂ ತೇ ಹೇಯಜ್ಞಾನಾಃ ಹೀನಜ್ಞಾನಾ ವಾ ದುಷ್ಟಾಃ
ತಾನ್ ತುದತಿ ವ್ಯಥಯತಿ, ದಂಡಯತೀತಿ ಯಾವತ್ ಹೇತುಃ 'ತುದ ವ್ಯಥನೇ' |
'ನಾಸೇನೇದಂ ಯತಸ್ತುನ್ನಮತಸ್ತದ್ ಬ್ರಹ್ಮಶಬ್ದತೇ' ಇತಿ ಸ್ವಾಂದೇ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ವಸ್ತು
ಶಬ್ದವಾಚ್ಯತ್ವಸಮರ್ಥನ ಸಂದರ್ಭೇ ತುದತೇಃ ತುಶಬ್ದಃ ಅಭ್ಯುಪಗತಃ |

೪ 4 ಹಃ ಹೇಯಃ ಇಃ ಗತೀ ಯೇಷಾಂ ತೇ ಹೇಯಗತಯಃ ದುಷ್ಟಾಃ | ತಾನ್ ತುದತಿ
ವ್ಯಥಯತೀತಿ ಹೇತುಃ |

೫ 5 'ನಿತ್ಯಂ ಹೀನೋಽಖಿಲ್ಪದೋಷೈಃ' ಹರಿಃ | ಹಂಸ ಇತ್ಯಚ್ಚತೇ... ಇತಿ ಮಹಾ-
ಕಾರ್ಮೇ (ಕಾ. ಉ ಭಾ. 2-2-2) ಹಂಸಶಬ್ದ ನಿರ್ವಚನಸಂದರ್ಭೇ ಅಖಿಲದೋಷ
ಹೀನಾರ್ಥಕತ್ವಂ ಹಕಾರಸ್ಯ ಉಕ್ತಮ್ | ಜ್ಞಾನರೂಪತ್ವಾತ್ ಇಃ | ಇದಂ ಸರ್ವಂ
ತುದ್ಯತೇ ಪರಸ್ಪರಂ ಭಿದ್ಯತೇ ಅನೇನೇತಿ ತುಃ | 'ನಾಸೇನೇದಂ ಯತಸ್ತುನ್ನಮತಸ್ತದ್
ಬ್ರಹ್ಮಶಬ್ದತೇ' ಇತಿ ಸ್ವಾಂದೇ (ಭಾಗ ತಾ ನಿ 1-1 1) ವಸ್ತುಶಬ್ದ ನಿರ್ವಚ-
ಸಸಂದರ್ಭೇ ತುಶಬ್ದ ಸ್ವಾಯಮೇವಾರ್ಥಃ ನಾಖ್ಯಾತಃ |

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಅನ್ವಯವ್ಯತಿರೇಕಗಳನ್ನೇ ಸಾಧಕಗಳಲ್ಲ]

ಪ್ರ.- ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಈ ಪದಾರ್ಥವು ಈ ವಸ್ತುವು ಹುಟ್ಟಿಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸುವುದು ಅನ್ವಯವ್ಯತಿರೇಕಗಳಿಂದ ಅಂದರೆ ಈ ಪದಾರ್ಥವು ಇದ್ದರೆ ಈ ವಸ್ತುವು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಈ ಪದಾರ್ಥವು ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಈ ವಸ್ತುವು ಹುಟ್ಟುವದಿಲ್ಲ ಇದು ಅನ್ವಯವ್ಯತಿರೇಕಗಳು ಇದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆ—ಹತ್ತಿಯು ಇದ್ದರೆ ವಸ್ತ್ರವು ಸಿದ್ಧ ಆಗುತ್ತದೆ ಹತ್ತಿಯು ಇಲ್ಲವಾದರೆ ವಸ್ತ್ರವು ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ಅನ್ವಯವ್ಯತಿರೇಕದಿಂದ ಹತ್ತಿಯು ವಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ನಿರ್ಣಯಿಸುವರು. ಆದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ವ್ಯತಿರೇಕವು ಇಲ್ಲ ವ್ಯತಿರೇಕವೆಂದರೆ ಆಭಾವ. ಎಲ್ಲ ದೇಶ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಆಭಾವವು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಕಾರಣ ಎಂದು ಸಾಧಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯ ವ್ಯತಿರೇಕಗಳು ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಹೇತು ಎಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವುದು?

ಉ - ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಅನ್ವಯವ್ಯತಿರೇಕಗಳು ಇಲ್ಲ. ಆಕಾಶವು ಸರ್ವ ದೇಶ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ ಆದರೆ ಪ್ರಾಣಿಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶರೂಪವಾದ ಆಕಾಶವು ಕಾರಣವೆಂದು ನಿರ್ಧಾರವಾದದ್ದು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅನ್ವಯವ್ಯತಿರೇಕಗಳು ಇಲ್ಲವಾದರೂ ಅವನು ಕಾರಣವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ

ಪ್ರ.- ಅವಕಾಶವು ಪ್ರಾಣಿಸಂಚಾರಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಎಂದು ಸಾಕ್ಷಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಕಾರಣ ಎಂದು ಸಾಕ್ಷಿಯಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗಿಲ್ಲ?

ಉ - ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವ ಕಾರಣವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಅನ್ವಯ ವ್ಯತಿರೇಕಗಳೇ ಕಾರಣತ್ವಸಾಧಕವೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು ಎಂಬ ಅಂಶಕ್ಕೆ ಆಕಾಶದ ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದು.

೪೬೮ ದಾವೋದರಃ

೧ ಲೋಕಗಳು ಯಾರ ಉದರದಲ್ಲಿ ಇವೆಯೋ ಅಂತಹವನು¹.

ಲೋಕಗಳೇ ದಾಮಗಳೆನಿಸಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಉದರದಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತಿರುವ ಪ್ರಯಾಕ್ತ ಭಗವಂತನು

೧ 1 ದಾಮಾಣಿ ಲೋಕನಾಮಾಣಿ ಯಸ್ಯ ಉದರೇ ಸಃ ದಾವೋದರಃ |

-ಶಾಂ. ಭಾ. ಅಧಾರೇಣ

ದಾವೋದರ ಎಂದೆನಿಸಿರುವನೆಂದು ಪ್ರಮಾಣವೊಂದು ಸಾರುತ್ತಿದೆ¹

೨ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ (ಯಶೋದೆೆಯಿಂದ) ಹಗ್ಗದಿಂದ ಉದರದಲ್ಲಿ ಬದ್ದನಾಗಿರುವವನು².

ಬಾಲಕೃಷ್ಣನು ದಧಿಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಒಡೆದು ಹಾಕಲು ಯಶೋದೆಯು ಅವನನ್ನು ಅಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಹಗ್ಗದಿಂದ ಬಂಧಿಸುವಳು ಮೊದಲು ಎಷ್ಟು ಹಗ್ಗಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದರೂ ಬಂಧನಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು, ತಾನೆಗೆ ತಾನು ಭಕ್ತಪರಾಧೀನನೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಾ ಯಶೋದೆಯ ಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾಗುವನು³ ಹೀಗೆ ಯಶೋದೆಯಿಂದ ಉದರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅವನು ದಾವೋದರ ಎಂದೆನಿಸಿರುವನೆಂದು 'ಬ್ರಹ್ಮ ಪುರಾಣ' ತಿಳಿಸಿದೆ⁴ ಹೀಗೆ ಹಗ್ಗದಿಂದ 'ಉಲೂಖಿಲ'ಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಬಾಲಕೃಷ್ಣನು ಆ ಉಲೂಖಿಲವನ್ನೇ ಎಳೆದೊಯ್ದು ಮೊದ್ಲ ಮರಗಳನ್ನು ಬೀಳಿಸಿದನೆಂದು ತಿಳಿಸುವಾಗ ಭಾಗವತದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು 'ದಾವೋದರ' ಎಂದೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ⁵

೩ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ನಿಗ್ರಹವುಳ್ಳವರು ಉನ್ನತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು⁶.

1 ದಾಮಾನಿ ಲೋಕನಾಮಾನಿ ತಾನಿ ಯಸ್ಯೋದರಾಂತರೇ |

ತೇನ ದಾವೋದರೋ ದೇವಃ ಶ್ರೀಧರಸ್ತು ರಮಾಶ್ರಿತಃ ||

-ಶಾಂ. ಭಾ. (ವ್ಯಾಸವಚನತಯಾ ಉದಾಹೃತಮ್)

೨ 2 ಯಶೋದಯಾ ದಾಮ್ನಾ ಉದರೇ ಬದ್ಧ ಇತಿ ದಾವೋದರಃ |

-ಶಾಂ. ಭಾ.

3 ದಶಮಸ್ಕಂಧ ಭಾಗವತಸ್ಯ ನವಮಾಧ್ಯಾಯೇ ದ್ವಾದಶತಮ ಶ್ಲೋಕಾದುಪರಿ ಇಯಮಾಖ್ಯಾಯಿಕಾ ನಿರೂಪಿತಾ |

4 ತಯೋರ್ವಂಧ್ಯಗತಂ ಬದ್ಧಂ ದಾಮ್ನಾ ಗಾಢಂ ತಯೋದರೇ |

ತತಶ್ಚ ದಾವೋದರತಾಂ ಸ ಯಯೌ ದಾಮಬಂಧನಾತ್ ||

-ಬ್ರಹ್ಮಪುರಾಣ 184-41, 42

5 'ಬಾಲೇನ ನಿಷ್ಕರ್ಷಯತಾನ್ಯಗುಲೂಖಿಲಂ ತದ್‌ದಾವೋದರೇಣ ತರಸೋತ್ಪಲಿತಾಂಘ್ರಿಬಂಧೌ | ನಿಷ್ಪೇತತುಃ ...'

-ಭಾಗ. 10-10-27

೩ 6 ದಮಃ ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಃ, ತತ್ಸಂಬಂಧಿನಃ ದಾಮಾಃ ದಾಂತಾಃ ತೇ ಉದ್ಯಚ್ಛಂತಿ ಉದ್ಗಚ್ಛಂತಿ ಉನ್ನತಿಂ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತಿ ಅನೇನೇತಿ ದಾವೋದರಃ |

ಜನರು ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಬಯಸುತ್ತ ನನ್ನಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಗಳನ್ನು ಬಯಸುವರು, ಅದುದರಿಂದಲೇ ನಾನು ದಾಮೋದರ ಎಂದೆನಿಸಿರುವೆನೆಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿರುವನು.

೪ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹವುಳ್ಳ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು¹

ಸಂಜಯನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ನಾಮಗಳ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತ, ಡಮ ಉಳ್ಳ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಭಗವಂತನು 'ದಾಮೋದರ' ಎಂದೆನಿಸಿರುವೆನೆಂದು ತಿಳಿಸಿರುವನು

೫ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹವುಳ್ಳವರಿಂದಲೇ ಹೊಂದಲ್ಪಡುವವನು²

೬ ಇಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ದೋಷರಹಿತನಾಗಿರುವವನು³

1 ದಮಾಸ್ನಿದ್ಧಿಂ ಪರೀಕ್ಷಂತೋ ನುಂ ಜನಾಃ ಕಾಮಯಂತಿ ಹಿ |

ದಿವಂ ಚೋರ್ವೀಂ ಚ ಮಧ್ಯಂ ಚ ತಸ್ಮಾದ್ಧಾ ಮೋದರೋ ಹೃಹಮ್ ||

-ಮ. ಭಾರ. ಶಾಂತಿ 341-44

೪ 2 ದಮಸ್ಯೇವೇ ದಾಮಾಃ ದಾಂತಾಃ ದೇವಾಃ | ತೇಷಾಂ ಸ್ತಸ್ಯ ಪ್ರಕಾಶಾಖ್ಯಂ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಂ ಆರಂ ಜ್ಞಾನಂ ಯಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಃ ದಾಮೋದರಃ |

3 ದೇವಾನಾಂ ಸ್ತವ್ರಕಾಶತ್ವಾದ್ಧ ಮಾದ್ಧಾ ಮೋದರೋ ವಿಭುಃ |

-ಮ. ಭಾರ. ಉದ್ಯೋಗ. 70-8

೫ 4 ದಮಸ್ಯೇವೇ ದಾಮಾಃ ದಾಂತಾಃ | ತೈರೇವ ಉದರ್ಯತೇ ಉದ್ಗಮ್ಯತ ಇತಿ ದಾಮೋದರಃ |

೬ 5 ದಮೇನ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಉದ್ಗತದೋಷ ಇತಿ ದಾಮೋದರಃ |

-ವಿ. ರಾ

* ಪ್ರಾಪ್ಯತಯಾ ದಮಸ್ಮಾಯಂ ದಾಮಾಃ | ಉದ್ಗತಾಃ ಆರಾಃ ದೋಷಾಃ ಯಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಃ ಉದರಃ | ದಾಮಶ್ಚಾಸೌ ಉದರಶ್ಚ ದಾಮೋದರಃ |

ಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ, ಶಾಸ್ತ್ರನಿದ್ಧಿಗಳ ತ್ಯಾಗ, ನಿತ್ಯಹರಿಷ್ಮರಣೆ, ರಾಗಾಭಾವ, ದಾಗೂ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಹಿತಾತ್ಮಾಗ—ಈ ಆರು ಬಿಟ್ಟು ಸೇರಿದಾಗಲೇ ಭಗವಂತನ ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವಾಗುವುದೆಂದು ಸತ್ಸತ್ವವು ತಿಳಿಸುವುದರಿಂದ¹ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗ ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹವೂ ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದಂತಾಗುವುದು

೭ ದಮಯಂಕ್ತರಾದ ಜೀವಾರ್ಪರಿಗ ಸಂಖಿವಸ್ತು ನೀಯದವನು²

ವಿಷಯಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರೇರಾಮನಲ್ಲೇ ದಾನಸನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದವರಿಗೆ ಬಗವಂತನಿಂದ ಆನಂದವು ದೊರಕುವುದೆಂದು ನಾರಾಯಣಾಷ್ಟಾಕ್ಷರಕಲ್ಪವು ತಿಳಿಸಿದೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಭಗವಂತನಲ್ಲೇ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುವ 'ಸ್ಥಿತಿಪ್ರಜ್ಞ'ನಿಗೆ ಭಗವಂತನ ಪ್ರಸಾದದಿಂದಲೇ ತುಡ್ಡಿಯು ಉಂಟಾಗುವುದೆಂದು ಗೀತಾಚಾರ್ಯನೂ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು⁴

1 ಭಕ್ತ್ಯಾ ಜ್ಞಾನಾನ್ನಿಷಿದ್ಧಾನಾಂ ತ್ಯಾಗಾನ್ನಿತ್ಯಹರಿಸ್ಮೃತೇಃ | ಅರಾಗಾದ್ ವಿಹಿತಾತ್ಮಾ-
ಗಾದಿತ್ಯೇತೈರೇವ ಸಂಯುತೈಃ | ಅಪರೋಕ್ಷದರ್ಶನಂ ವಿಶ್ಲೋಚಾರ್ಯತೇ ನಾನ್ಯಥಾ
ಕ್ಷಚಿತ್—ಸತ್ಸತ್ವ (ಗೀ ತಾ 8-9)

೭ 2 ದಮಸ್ಯೇನು ದಾಮಾಃ ದಂತಾಃ | ದಾಮುಶ್ಚ ತೇ ಉದಾಃ ಜೀವಾಶ್ಚ ದಾಮೋದಾಃ |
'ಅ ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಪರೋ ವಿಷ್ಣುರ್ಯೇಭ್ಯ ಉಚ್ಚ ಸ ಏವ ತು | ತ ಉದಾ ಜೀವಸಂಘಾಃ
ಸ್ಯುಃ...'—ಇತಿ ಯಜುಃಸಂಹಿತಾಯಾಂ (ತೈ ಉ ಭಾ. 2-12) ಜೀವಾನಾಂ
ಉದಶಬ್ದನಾಚಿತ್ತಂ ವಿವೃತಮ್ | ತಾದೃಶಾನ್ ದಾಮೋದಾನ್ ರಮಯಂತೀತಿ
ದಾಮೋದರಃ |

3 ನಿಫಯಾಂಸ್ತು ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ರಾಮೋ ಸ್ಥಿತಿಮತಸ್ತತಃ | ದೇವಾದ್ ಭವತಿ ವೈ ತುಷ್ಟಿರ್ನಾ-
ನ್ಯಥಾ ತು ಕದಾಚನ | ನಾರಾಯಣಾಷ್ಟಾಕ್ಷರಕಲ್ಪ (ಗೀ. ಭಾ. 2-55)

4 ಪ್ರಜ್ಞಾತಿ ಯದಾ ಕಾಮಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಪಾರ್ಥ ಮನೋಗತಾನ್ |
ಅತ್ಮನೈವಾತ್ಮನಾ ತುಷ್ಟಃ ಸ್ಥಿತಪ್ರಜ್ಞಸ್ತದೋಚ್ಯತೇ ||

-ಗೀ 2-45

ಅತ್ಮನಾ ಪರಮಾತ್ಮನಾ | ಪರಮಾತ್ಮನೈವ ಸ್ಥಿತಃ ಸನ್ | ಅತ್ಮಾಭ್ಯೇ ತಸ್ಮಿನ್ ಸ್ಥಿತಸ್ತು
ತತ್ಪ್ರಸಾದಾದೇವ ತುಷ್ಟಿರ್ಭವತಿ | -ಗೀ. ಭಾ.

೮ ದಮಂದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜೀವಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸುವವನು¹

೯ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ನಿಗ್ರಹದಿಂದ ಕೂಡಿದವನು ಮತ್ತು ಜೀವಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸುವವನು²

ಧರಣೀದೇವಿಯು ಭಗವಂತನ ವಿಶಿಷ್ಟ ಗುಣಗಳಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ನಲ್ವತ್ತು ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ದಮಪೂ ಒಂದಾಗಿದೆ³. ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲರ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಇರುವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸುವಾಗ, ಅವನಿಗೆ 'ಅಂತರಃ' ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವನ್ನು ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವನು ಬಾಹ್ಯಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ರಮಿಸುತ್ತಿರುವವನೆಂದು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ⁴

೧೦ ದಾನಶೀಲರಾದ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಸುಖವನ್ನು ನೀಡುವವನು⁵

ದಾನಶೀಲರಿಗೆ ಪ್ರಿಯನಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನು ಅವರಿಗೆ ದಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲ ನೀಡಿ⁷ ಅವರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಆನಂದವನ್ನು ನೀಡುವನು

೮ 1 ದಾಮಾಃ ದಮಯುಕ್ತಾಶ್ಚ ಉದಾಶ್ಚ (ಜೀವಾಶ್ಚ) ದಾನೋದರಾಃ | ದಾನೋದೇಷು ರಮತ ಇತಿ ದಾನೋದರಃ | -ಸ ಸಂ.

೯ 2 ದಮಯುಕ್ತಾತ್ ದಾಮಃ ಉದೇಷು ಜೀವೇಷು ರಮತ ಇತಿ ಉದರಃ | ದಾಮ-ಶ್ಚಾಸೌ ಉದರಶ್ಚ ದಾನೋದರಃ |

3 ಶಮೋ ದಮಸ್ತುತಃ | ಇಮೇ ಚಾನೈ ಚ ಭಗವನ್ ನಿತ್ಯಾ ಯತ್ರ ಮಹಾ-ಗುಣಾಃ ಭಾಗ 1-16-29

4 'ಯಃ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ತಿಷ್ಠನ್ ಪೃಥಿವ್ಯಾ ಅಂತರಃ....' -ಬೃ. ಉ. 5-7-3

ಭಾಹ್ಯಾಪೇಕ್ಷಾಂ ವಿನಾ ಯಸ್ತು ರಮತೇ ಸೋಽಂತರಃ ಸ್ತುತಃ | -ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ.)

೧೦ 5 ದದತೀತಿ ದಾಃ ಸಂಪದ್ವಾ ನಶೀಲಾಃ ಸಜ್ಜನಾಃ ತೇಷಾಂ (ಅ) ನೋದಃ ಸುಖಂ ರಾತೀತಿ ದಾನೋದರಃ | 'ರಾ ದಾನೇ' | -ವಿ. ಪ. ಟೀ.

6 ನಿಜ್ಞಾನಮಾನಂದಂ ಬ್ರಹ್ಮ ರಾತಿದಾರ್ತುಃ ಪರಾಯಣಮ್ |

-ಬೃ. ಉ. 5-9-34

ಸ ಪ್ರಿಯಃ ಸರ್ವದಾತ್ಮಣಾಂ.... | -ನಾರದೀಯ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ.)

7 ಫಲಮತ ಉಪಪತ್ತೇ | -ಬೃ. ಸೂ. 3-2-39

೧೧ ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ ಉಳ್ಳವರು ಅಥವಾ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಾಗವರು ಸಮರ್ಪಿಸಿದ ಜಲಾದಿಗಳಿಂದ ಸಂತುಪ್ತನಾಗುವವನು¹

೧೨ ಪ್ರಲಯಕಾಲದ ಜಲದಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸುವವನು²

೧೩ ದುಷ್ಟರನ್ನು ದೂರಿಸುವವನು ಹಾಗೂ ತನ್ನನ್ನು ಉತ್ಕೃಷ್ಟನನ್ನಾಗಿ ಜ್ಞಾಪಿಸಿ ಕೊಡುವವನು³

ಜಿಜ್ಞಾಸು

[ಲಾಕ್ಷಣಿಕಾರ್ಥ ಯುಕ್ತವಲ್ಲ]

ಪ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವ್ಯಕ್ತನೆಂದು 'ಹಿಂ ತದವ್ಯಕ್ತಮಾಹ ಹಿ ಹಿಂ' ಎಂಬ ಸೂತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಅವ್ಯಕ್ತವೆಂದರೆ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವೆಂದು ಅರ್ಥ. ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ರೂಪವು ಇಲ್ಲ ಎಂದು 'ಅಶಬ್ದಮ-ಸ್ಪರ್ಶಮರೂಪಮವ್ಯಯಂ' ಈ ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಚುರುವು ದಕ್ಕೆ ರೂಪವು ಇಲ್ಲವೋ ಅದು ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಎಂದು ಕಂಡಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೂ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಎಂದು ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಸಿದ್ಧಾಂತ 'ಅತ್ಮಾ ವಾರೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಪರಮ ಪಾಟವಾಪನ್ನ ಧ್ಯಾನ ವಿಷಯವೆಂದು ಲಾಕ್ಷಣಿಕವಾದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಅವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ದಿವ್ಯ ಚಕ್ರವನ್ನು ನೀಡಿದ ವಿಶ್ವರೂಪ ದರ್ಶನವು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದು ವಿಶಿಷ್ಟರೂಪೇಣ ಹೊರತು ಸ್ವರೂಪರ್ದೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಅಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿಯಾದ ಅವರ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಯುಕ್ತವೇ?

೧೧ 1 ದಮ ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಃ | ತತ್ಸಂಬಂಧಿನೋ ದಾಮಾಃ | ದಮಯಂತಿ ಮರ್ದಯಂತಿ ದೈತ್ಯಾನಿತಿ ದಾನೋ ವಿಷ್ಣುಃ 'ಉಗ್ರಮುಗ್ರಂ ದಮಯಂತಿತಿ' ಶ್ರುತೇಃ | ತತ್ಸಂಬಂಧಿನೋ ದಾಮಾ ವಾ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಜನಃ | ತೇಷಾಮುದೇನ ತತ್ಸಮರ್ಪಿತೋದಕೇನ, ಉಪಲಕ್ಷಣಮೇತತ್ 'ಪತ್ರಂ ಪುಷ್ಪಂ ಫಲಂ ತೋಯಂ'ನಿತಿ ಪತ್ರಪುಷ್ಪಫಲಾದಿನಾ ರಮತೇ ಪರಿತುಷ್ಟತೀತಿ ದಾನೋದರಃ | -ವಿ. ಪ. ಟೀ.

೧೨ 2 ದಮಂತೇ ಹರಿಣಾ ಹನ್ತಂತೇ ಬ್ರಹ್ಮಾದಯೋಽಸ್ತಿನಿತಿ ದಮಃ ಪ್ರಲಯಕಾಲಃ ತಸ್ಯ ಸಂಬಂಧಿ ದಾಮಂ ತಚ್ಚೋದಂ ಚ ದಾಮೋದಂ ಪ್ರಲಯಜಲಂ ತಸ್ಮಿನ್ ರಮತ ಇತಿ ದಾನೋದರಃ | -ವಿ. ಪ. ಟೀ.

೧೩ 3 ದುಷ್ಪಾನ್ ದಮಯಂತಿತಿ ದಾಮಾಃ ಉದರ್ಪಯಂತಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟತ್ವೇನ ಜ್ಞಾಪಯಂತೀತಿ ಉದರಃ | 'ಯ ಗತಾ' ಣೀಚ್ | ದಾಮಶ್ಚಾಸೌ ಉದರಶ್ಚ ದಾಮೋದರಃ |

ಉ - ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಉಂಟೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಅವನಿಗೂ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಇಲ್ಲವೆಂದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವುಳ್ಳವನಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸರ್ವ-ಜ್ಞ ಎಂದು ಹೇಳಬಾರದು ಎಂದು ಆಯಿತು. ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಇರುವ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತುವಿನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ಜ್ಞಾನವು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಅವನು ರೂಪರಹಿತನಾದರೂ ಅವುಗಳೆಂದೂ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಇರುವದಾದರೆ ಅದರಂತೆ ಇತರ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೂ ದಿವ್ಯ ಚಕ್ಷುಸ್ಸಿನಿಂದ ಅವನ ಸ್ವರೂಪದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಏಕೆ ಇರಬಾರದು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ 'ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಗೆ ಶಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವನ್ನು ಏಕೆ ಹೇಳಬೇಕು ಅದ್ದರಿಂದ ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರ ಆ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಅಯುಕ್ತ.

೪೬೯ ಸಹ

೧ ನಿಷ್ಕರವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು¹

ಧರಣೀದೇವಿಯು ಭಗವಂತನ ಅಸಾಧಾರಣಗುಣಗಳಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವ ನಲ್ವತ್ತು ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ 'ಸಹ' ಎನಿಸುವ ಗುಣವೂ ಒಂದಾಗಿದೆ² ಈ ಗುಣಗಳು ನಿತ್ಯವೂ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿರುವವು, ಎಂದೆಂದೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಹೊಂದುವಂತಿಲ್ಲ³—ಎನ್ನುವುದರ ಮೂಲಕ ಇವು ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕಗಳೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುವವು⁴.

೧ 1 ನಿಷ್ಕರಸಹನಶಕ್ತಿಃ ಸಹಃ ತತ್ಸ್ವರೂಪತ್ವಾತ್ ಭಗವಾನ್ ಸಹಃ ।

2 ಪ್ರಾಗ್ಭ್ಯಂ ಪ್ರಶ್ರಯಃ ಶೀಲಂ ಸಹ ಓಜೋ ಬಲಂ ಭಗಃ ।

-ಭಾಗ. 1-16-28

ಸಹಃ ನಿಷ್ಕರಸಹನಶಕ್ತಿಃ । -ಪ್ರಾಚೀನಮ್ ।

3 ಇಮೇ ಚಾನೈ ಚ ಭಗವನ್ ನಿತ್ಯಾ ಯತ್ರ ಮಹಾಗುಣಾಃ ।...ನಚ ಯಾಂತಿ ಸ್ಕಂಹಿಚಿತ್ ॥ -ಭಾಗ. 1-16-29

4 'ಗುಣೈಃ ಸ್ವರೂಪಭೂತ್ಯಸ್ತು ಗುಣೈಃ ಹರಿರೀಶ್ವರಃ । ನ ನಿಷ್ಲೋರ್ನ ಚ ಮುಕ್ತಾನಾಂ ಕೋತಿ ಭಿನ್ನೋ ಗುಣೋ ಮತಃ

-ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 1-16-29)

ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಭಗವಂತನ ಪಾಲಿಗೆ ಎಲ್ಲವೂ ಪ್ರಿಯವಾದುದೇ. ಅಪ್ರಿಯ ಎಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ. ¹ ಆದುದರಿಂದ ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ನಿಷ್ಕರವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭವೇ ದುರ್ಲಭ. ಆದರೂ ಸರ್ವಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಅವನಲ್ಲಿ ಈ ಗುಣವೂ ಇದ್ದೇ ಇದೆ ಅವನು ತನ್ನ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದ್ಯವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗುಣವನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸಿರುವನು

೨ ಪರಾಜಯಗೊಳ್ಳದಿರಲು ಬೇಕಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಪ್ರಧಾನರೂಪವಾದ ಗುಣವೇ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು ²

ಮಹಾಭಾರತವು ಪರಾಜಯಬಾರದಿರುವಂತೆ ರಕ್ತಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಪ್ರಾಣನನ್ನು 'ಸಹಃ' ಎಂದು ಕರೆದಿದೆ ³ ಪ್ರಾಣನಿಗೆ ಬಿಂಬರೂಪಿಯಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನು ಅದನಿಗಿಂತಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಈ ಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ 'ಸಹಃ' ವಿನಿಸಿರುವನು

೩ ಭಕ್ತರ ಅಪರಾದಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವನು ⁵

1 ಪ್ರಿಯಮೇವ ಯತಃ ಸರ್ವಮಪ್ರಿಯಂ ನಾಸ್ತಿ ಕುತ್ರಚಿತ್ | ಸ್ವಯಮೇವ ಯತಃ ಕರ್ತಾ ಶಾಂತೋಽತೋ ಹರಿರೀಶ್ವರಃ -ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಭಾಗೆ ತಾ. ನಿ. 1-16-16)

೨ 2 ಅನಭಿಭವಶಕ್ತಿದತ್ತಗುಣಾತ್ಮಕತ್ವಾತ್ ಸಹಃ |

3 ..ಅನಭಿಭಾವ್ಯತ್ವಾತ್ ಸಹಶ್ಚ ವಾಯುರುಚ್ಯತೇ

-ಮಹಾಭಾರತ (ಭಾಗೆ. ತಾ ನಿ. 2-5-25)

* ಅನಭಿಭವಶಕ್ತಿದತ್ತಾತ್ ಸಹ ಇತಿ | . .ನಿತದ್ಗುಣಾತ್ಮಕೋಽನಿಲ ಇತಿ ತಾತ್ಪರ್ಯಂ-
—ಅನಂತತೀರ್ಥಾಃ |

4 'ಅಭಾಸಕೋಽಸ್ಯ ಪವನಃ ' -ಮಂ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 1-14

೩ 5 ಸಹತೇ ಸರ್ವಾನ್ ಭಕ್ತಾಪರಾಧಾನ್ ಕ್ಷಮತ ಇತಿ ಸಹಃ |

* ತದ್ (ಯತೋದಾ) ಬಂಧನತರ್ಜನಭರ್ತ್ಸನಾದಿಕಂ ಸಹತ ಇತಿ ಸಹಃ |

-ಪ. ಭ.

ಭಗವತಃ ಭಕ್ತಾಪರಾಧಸಹಿಷ್ಣುತ್ವಮುಧಿಕ್ಯತ್ಯ ಏಳಲ ತಮಸ್ಸು 'ಸಹಿಷ್ಣುಃ' ಇತಿ ನಾಮ್ನಃ
ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಮ್ |

೪ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಎದುರಿಸುವವನು.¹

೫ ಗುಣಪೂರ್ಣನಾಗಿದ್ದು ಸಾರ ಎನಿಸಿರುವವನು ಮತ್ತು ಸಕಲ ದೋಷಗಳಿಂದ ದೂರನಾದವನು²

ಭಗವಂತನು ನಿತ್ಯ ಸಕಲ ದೋಷಗಳಿಂದ ಹೀನನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಸಾರದೂಪನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ 'ಹಂಸ' ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಮಹಾಕೌರ್ಮ ತಿಳಿಸಿದೆ.³

೬ (ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ) ಸರ್ವವನ್ನೂ ಅಥವಾ ಸಾರವನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವವನು.⁴

ಭಗವಂತನು ತಾನು ಹೊಂದಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪೂರ್ಣವಾದ, ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಸಾರವನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದಲೇ 'ಪರಮ ಹಂಸ' ಎಂದೆನಿಸಿರುವನೆಂದು ಗಾರುಡನಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಿರುವನು.⁵

೭ ಸಾರಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವವನು⁶

ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದು, ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸುವಂತೆ ನಿಯಮಿಸುತ್ತಿರುವನು

೪ 1 ಸಹತೇ ಸರ್ವಾನ್ ಅಭಿಭವತೀತಿ ಸಹಃ |

ಭಗವತಃ ಸರ್ವಾಭಿಭವಮಧಿಕೃತ್ಯ ಜಃಜ ತಮಸ್ಯ ಸಹಿಷ್ಣು ಇತಿ ನಾಮ್ನಃ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಮ್ |

೫ 2 ಸಾರತ್ವಾತ್ ಸಃ | ಸಕಲದೋಷಹೀನತ್ವಾತ್ ಹಃ | ಸಶ್ವಾಸೌ ಹಶ್ಚ ಸಹಃ |

3 'ನಿತ್ಯಂ ಹೀನೋಽಖಿಲ್ಮದೋಷೈಃ ಸಾರರೂಪೋ ಯತೋ ಹರಿಃ | ಹಂಸ ಇತ್ಯುಚ್ಯತೇ ತಸ್ಮಾತ್ ...' -ಮಹಾಕೌರ್ಮ (ಕಾ. ಉ. ಭಾ. 2-2-1)

೬ 4 ಸಂ ಪರಿಪೂರ್ಣಂ ಸರ್ವಂ ಸಾರಖುತಿ ವಾ ಹಂತಿ ಪ್ರಾಪ್ನೋತೀತಿ ಸಹಃ | 'ಹನ ಗತೌ' |

5 ಶ್ರೀ ಭಗವಾನುನಾಚ | ಪರೋ ಹಂಸೋಽಹಮೇವೈಕೋ.. ಹೃತ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ಯತೋ'ನೆತ್ಯರ ಪೂರ್ಣಂ ಸರ್ವೋತ್ತಮಂ ಮಯಾ | ಅಹಃ ಪರಮಹಂಸೋಽಹಂ...'
-ಗಾರುಡ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 10-94-40)

೭ 6 ಸಕಾರಃ ಸಾರನಾಚಕಃ | ಸಾರಾನ್ 'ಪದಾರ್ಥಾನ್ ಹಂತಿ'ನಿಯಾಮಕತಯಾ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಸಹಃ |

ಬಿಜ್ಜಾಸೆ

[ದೋಷವಲ್ಲ; ಗುಣ]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನು ದೋಷರಹಿತನು ಹೇಗೆ? ಅವನಲ್ಲಿ ವೈಷಮ್ಯ ನೈರ್ಘೃಣ್ಯಗಳೆಂಬ ದೋಷಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಉಪಪದ್ಯತೇ ಚಾಪ್ಯುಪಲಭ್ಯತೇ ಚ' । ಎಂಬಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿದ್ದಾರೆ ಅಲ್ಲವೇ?

ಉ - ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ವೈಷಮ್ಯ ನೈರ್ಘೃಣ್ಯಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಿದ್ದು ಹೌದು ಆದರೆ ಅದು ಅವನಲ್ಲಿ ದೋಷವಾಗುವದಿಲ್ಲ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ್ದಾರೆ ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶನು ನ್ಯಾಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ದೊಡ್ಡ ಅಪರಾಧಿ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ ನಂತರ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅವನ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಜೀವಾವಧಿ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದಾಗ ಆ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶನಿಗೆ ನಿರ್ದಯತ್ವವು ಇದ್ದರೂ ಅದು ದೋಷವು ಅಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಒಂದು ಜೀವನಿಂದ ಒಳ್ಳೆ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಫಲವಾಗಿ ಒಳ್ಳೆ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ಹಾಗೆಯೇ ಅವನು ಇನ್ನೊಬ್ಬನಿಂದ ಪಾಪಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ನರಕವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಇದು ವೈಷಮ್ಯ ನೈರ್ಘೃಣ್ಯ. ಆದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಆ ಜೀವರ ಅನಾದಿಯಾದ ಜೀವಸ್ವರೂಪ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಆಯಾಯ ಕರ್ಮದ ಫಲವನ್ನಾಗಿ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಅವನಿಗೆ ದೋಷವಲ್ಲ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದು ಅವನ ಗುಣ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಗಿದೆ

೩೭೦ ಮಹೀಧರಃ

೧ ಜೂದೇವಿಯಂ ಜಗತ್ತನ್ನು ಧರಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು¹

ಭಗವಂತನ ನಿಯತಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿಯೇ ಗಿರಿಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾದ ಭೂಮಿಯು ಮುಳುಗಿದೆ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಧಾರಕವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಕಪಿಲನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಉಪದೇಶಿಸಿರುವನು². ಧರಣೀದೇವಿಯು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು—'ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಭುವನವನ್ನು ನೀನೇ ಧರಿಸುವಿ, ಮತ್ತು

೧ 1 ಮಹೀ ಭೂಮಿಃ ಧರಾ ಜಗದ್ಧಾರಯಿತ್ರೀ ಯೇನ ಸಃ ಮಹೀಧರಃ ।

-ನಾ. ರಾ.

2 ಸಗಿರಿಭಿರ್ಭೂರ್ನ ಮಜ್ಜತಿ ಯಥೈಯಾತ್ ।

-ಭಾಗ. 3-29-42

ಪೋಷಿಸುವಿ. ನಿನ್ನ ಬಲ ಮತ್ತು ತೇಜಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಧೃತವಾದದ್ದನ್ನು ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಾನು ಧರಿಸುವೆನಷ್ಟೇ ನೀನು ಧರಿಸಿದ್ದನ್ನೇ ನಾನು ಧರಿಸುವೆನು ಹೊರತು ನಿನ್ನಿಂದ ಧೃತವಾಗದದ್ದನ್ನು ನಾನು ಧರಿಸಲಾರೆ¹ ಭೂದೇವಿ ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತನ್ನು ಧರಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವಳೆಂಬುದು ಇದರಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು

೨ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು²

ತಂದೆಯು ಶಿಶುವಿನ ಮೂಲಕ ತನ್ನ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡಂತೆ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಜೀವಾತ್ಮರ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಹೀಗೆ ಜೀವರ 'ಮೂಲಕ ನಡೆಯುವ ಭಗವಂತನ ಪೂಜೆ ಅವನಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿರುವುದಾದರೂ ಜೀವಾತ್ಮರು ಅದಕ್ಕೆ ಮಾಧ್ಯಮ ಆಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಜೀವಕೃತ ಪೂಜೆ ಎಂದು ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡುವುದೆಂದು ತಿಳಿಸುವ 'ಪ್ರವೃತ್ತಿ'ವು ಭಗವಂತನ ಪೂಜೆಗೆ ಮುಖ್ಯಾಧಾರ ಭಗವಂತನೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿಕೊಡುವುದು.

೩ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನೀಡುವವರಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸುವವನು³

ಶ್ರೀಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರ ಮುಂತಾದವರಲ್ಲಿ 'ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆಗನುಗುಣವಾಗಿ ಇರುವ ಭಗವಂತನು ಅವರ ಮೂಲಕ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಅರ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮೂಲಕ ಕ್ರೀಡಿಸುವನು.

- 1 ತ್ವಂ ಧಾರಯಸಿ ಭೂತಾನಾಂ ಭುವನಂ ತ್ವಂ ಬಿಭರ್ಷಿ ಚಕ್ಷುಃ | ಯತ್ ತ್ವಯಾ ಧಾರ್ಯತೇ ಕಿಂಚಿತ್ ತೇಜಸಾ ಚ ಬಲೇನ ಚ | ತತಸ್ತವ ಪ್ರಸಾದೇನ ಮಯಾ ಹಶ್ಚಾತ್ಮ ಧಾರ್ಯತೇ || ತ್ವಯಾ ಧೃತಂ ಧಾರಯಾಮಿ ನಾಧೃತಂ ಧಾರಯಾಮ್ಯಹಮ್ |

-ಹರಿವಂಶ. ಭವಿಷ್ಯ 34-19,20,21

- ೨ 2 ಮಹೀಂ ಪೂಜಾಂ ಧರತೀತಿ ಮಹಿಧರಃ | -ಶಾಂ. ಭಾ.

- 3 ಸ್ವವಂದನಂ ಯಥಾ ಪಿತ್ರಾ ಕಾರಿತಂ ಶಿಶುಕರ್ತೃಕಮ್ | ಏನಂ ಪೂಜಾ ವಿಷ್ಣುಧೀನಾ ಭವೇಜ್ಜೀವಕೃತೇತ್ಯಪಿ-ಪ್ರವೃತ್ತ (ಗೀ. ತಾ. 5-10)

- ೩ 4 ಮಹೀಂ ಪೂಜಾಂ ದಧತೇ ದದತೀತಿ ಮಹಿಧಾಃ | ಧಾಇಂ ದಾನೇ | ತೇಷು ರಮತ ಇತಿ ಮಹೀಧರಃ |

- 5 ಶ್ರೀಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಪೂರ್ವೇಷು ಕ್ರಮಾತ್ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ಜನಾರ್ದನಃ | ಸ್ವಾತ್ಮಾನಮರ್ಚಯತಿ...

-ತಂತ್ರಭಾಗವತ (ಭಾಗ. ತಾ. ೧೩ 10-94-20)

೪ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನೀಡುವವರನ್ನು ಆನಂದಪಡಿಸುವವನು¹

ಭಗವಂತನು ತನ್ನನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿದವರಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಬೇಕಾದರೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಆನಂದಪಡಿಸುವನು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರು—ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳ ಸಾಧನೆಗೆ ಹೃಷೀಕೇಶನ ಅರ್ಚನೆಯ ಹೊರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ—ಎಂದು ದೃಢವಾಗಿ ಸಾರಿರುವರು²

೫ ಉತ್ಸವಗಳಿಗೆ ನಿಯಮಕನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಚಲನೆಗೆ ಅಥವಾ ಬುದ್ಧಿಗೆ ಧಾರಕನಾಗಿರುವವನು.³

ನಮ್ಮ ಚಲನೆಗೆ, ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಕನಾದ ಭಗವಂತನೇ ದಾಖಲನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಸುಖದ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವ ಮೂಲಕ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆ ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು⁴ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು ಆದುದರಿಂದಲೇ ಮಂಗಳಾಯತನನಾದ ಅಂತಹ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡವರ ಪಾಲಿಗೆ ನಿತ್ಯೋತ್ಸವವು ಸಂಭವಿಸುವುದೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ⁵

೬ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯ ಮತ್ತು ಚಲನೆ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನ ಇವುಗಳ ಧಾರಕನಾಗಿರುವವನು⁵

೪ 1 ಮಹೀಂ ಪೂಜಾಂ ದಧತೇ ದದತೀತಿ ಮಹಿಧಾಃ | 'ಧಾರ್ಜ್‌ದಾನೇ' | ತಾನ್ ರಮಯತೀತಿ ಮಹೀಧರಃ |

2 ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷಾಣಾಂ ನಾನೋಪಾಯಸ್ತು ವಿದ್ಯತೇ |
ಸತ್ಯಂ ಬ್ರವೀಮಿ ದೇವಶ ಹೃಷೀಕೇಶಾಚ್ಚನಾದೃತೇ ||
-ಕೃ. ಮ. 21

೫ 3 ' ಮಹ ಉತ್ಸವತೇಜಸೋಃ ಇತಿ ಮಹಾಃ ಉತ್ಸವಾಃ ಆಸ್ಯ ಸಿಯಮ್ಯತಯಾ ಸಂತೀತಿ ಮಹೀ ಉತ್ಸವಸಿಯಾಮಕ ಇತ್ಯಭಿಪ್ರಾಯಃ | ಇಂ ಗತಿಂ ಚಲನಂ ಜ್ಞಾನಂ ವಾ ಧರತೀತಿ ಇಧರಃ | ಇಣ್ ಗತೌ | ಮಹೀ ಚಾಸೌ ಇಧರತ್ಯ ಮಹೀಧರಃ |

4 ನಿತ್ಯೋತ್ಸವೋ ನಿತ್ಯತಾ ಚ ಸಿನ್ಯಶ್ರೀರ್ನಿತ್ಯಶೋ ಜಯಃ |
ಯೇಷಾಂ ಹೃದಿಸ್ಥೋ ಭಗವಾನ್ ಮಂಗಳಾಯತನೋ ಹರಿಃ ||
-ಕೃ. ಮ. 205

೬ 5 'ಮಹೀತ್ಯುಕ್ತಂ ಹಿ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ' (ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 5-9-2) ಇತ್ಯುಕ್ತದಿಶಾ ಮಹೀ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಂ ಇಃ ಗತಿಃ ಜಾನಂ ವಾ | ಮಹಿತ್ಯುತ್ಸ ಮಹೀ | ತಯೋಃ ಧರಃ ಮಹೀಧರಃ |

ಎಲ್ಲರ ಚಲನೆ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಭಗವಂತ ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಎಲ್ಲರ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಕ್ಕೂ ಧಾರಕನಾಗಿರುವನು

೭ ತೇಜಸ್ವಿಗಳಾದ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನಪ್ರದರಾದ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸುವವನು ಅಥವಾ ಅವರನ್ನು ಆನಂದಪಡಿಸುವವನು¹

[ಅರ್ಥಃ ತೇಷಗಳನ್ನು ಊನೇನಾ 'ಮಹೀಧರ'ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು]

ಜಿಜ್ಞಾಸ

[ಅಮೃತಪಾನದ ಆನಂದದಂತೆ]

ಪ್ರ - ಭಗವಂತನನ್ನು ದ್ರೃತ್ಯಕ್ಷದರ್ಶನ ಪಡೆದ ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳು ಎಲ್ಲರೂ ನಿತ್ಯೋತ್ಸವವುಳ್ಳವರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದೇ? ಪ್ರಹ್ಲಾದನು ಮಹಾಜ್ಞಾನಿ ಆದರೂ ತಂದೆಯಾದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಪ್ರಹ್ಲಾದನಿಗೆ ವಿಷಪಾನ ಮಾಡಿಸುವದೇ ಮೊದಲಾದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆಯಲ್ಲವೇ?

ಉ - ಮಹಾ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಹೃದಯಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಇರೋಣದರಿಂದ ಮಹಾನಂದವು ಇರುತ್ತದೆ ಅಮೃತವನ್ನು ಕುಡಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಇರುವೆಯು ಕಚ್ಚಿದರೂ ಅದರಿಂದ ದುಃಖಲೇಶವು ಆದರೂ ಅಮೃತ ಪಾನದ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಅದು ಗಣನೀಯವಲ್ಲವೋ ಹಾಗೆ ಪ್ರಹ್ಲಾದನಂತಹ ಮಹಾ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಭಗವದ್ದರ್ಶನದ ಮಹಾನಂದವು ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪು ಕೊಡುವ ಕಷ್ಟವು ಗಣನೀಯವೇ ಆಗಿಲ್ಲ

೪೭೧ ಮಹಾಭಾಗ-

೧ ಮಹಾತ್ಮಪೂರ್ಣಗಳಾದ ಸ್ವರೂಪಾಂಶಗಳು ಉಳ್ಳವನು.

೭ ೧ ಮಹಾ: ತೇಜ: ಯೇಷಾಂ ಅಸ್ತೀತಿ ಮಹಿನಃ ತೇಜಸ್ವಿನಃ | ಇಂ ಜೀವೇಭ್ಯಃ ಜ್ಞಾನಂ ದಧತೇ ದದಶೀತಿ ಇಧಾಃ | ಮಹಿನಶ್ಚ ತೇ ಇಧಾಶ್ಚ ಮಹೀಧಾಃ | ತೇಷು ರಮತ ಇತಿ ತಾನ್ ರಮಯಶೀತಿ ನಾ ಮಹೀಧರಃ |

೧ ೨ ಮಹಾಂತಃ ಭಾಗಾಃ ಸ್ವರೂಪಾಂತಾಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಮಹಾಭಾಗಃ | 'ಅಂಶಭಾಗೌ ತು ವಂಟಕೇ' -ಅ. ಕೋ.

ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಾಂಶಗಳು ಹಾಗೂ ಸ್ವರೂಪಾಂಶಗಳು ಎಂಬುದಾಗಿ ಎರಡು ರೀತಿಯ ಅಂಶಗಳಿವೆ ಜೀವಾತ್ಮರು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಾಂಶಗಳಾದರೆ ಅವನ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವರೂಪಗಳು ಸ್ವರೂಪಾಂಶಗಳೆನಿಸಿವೆ. ಪ್ರತಿಬಿಂಬಾಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಅಲ್ಪ ಸಾಮ್ಯವಷ್ಟೇ ಇರುವುದಾದರೆ, ಸ್ವರೂಪಾಂಶಗಳು ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕಗಳೇ ಆಗಿವೆ—ಎಂಬುದಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಿರುವ 'ವಾರಾಹ'¹ದಲ್ಲಿ ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾಂಶಗಳಲ್ಲಿಯ ಮಹತ್ತ್ವವು ಸೂಚಿತವಾಗಿದೆ

೨ ಮಹತ್ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ಚತುರ್ಮುಖನೂ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಾಂಶನಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು²

ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಬಳಿಕ ಭಗವಂತನ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಾಂಶರು ಚತುರ್ಮುಖ ಮತ್ತು ವಾಯುದೇವರು³

೩ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ (ಯಜ್ಞದ) ಭಾಗ ಉಳ್ಳವನು⁴

೪ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಭಾಗ ಉಳ್ಳವನು.⁵

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಯಜ್ಞಭೋಕ್ತಾರನೆನಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಭಾಗವು ಸಲ್ಲುವುದು.

1 ದ್ವಿರೂಪಾವಂಶಕೌ ತಸ್ಯ ಪರಮಸ್ಯ ಹರೇರ್ವಿಭೋಃ | ಪ್ರತಿಬಿಂಬಾಂಶಶ್ಚಾಥ ಸ್ವರೂಪಾಂಶಕ ಏವ ಚ | ಪ್ರತಿಬಿಂಬಾಂಶಕಾ ಜೀವಾಃ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಾಃ ಪರೇ ಸ್ತುತಾಃ | ಪ್ರತಿಬಿಂಬೇಷ್ವಲ್ಪಸಾಮ್ಯಂ ಸ್ವರೂಪಾಣೇತರಾಣಿ ತು

-ವಾರಾಹ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-3-49)

೨ 2 ಮಹಾನ್ ಮಹತ್ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನೀ ಚತುರ್ಮುಖಃ ಭಾಗಃ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಾಂಶಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಮಹಾಭಾಗಃ |

3 'ಅಭಾಸಕೋಽಸ್ಯ ಪವನಃ...' -ಮ. ಭಾರ. ತಾ ನಿ. 1-14

೩ 4 ಮಹಾನ್ ಯಜ್ಞ ಭಾಗಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಮಹಾಭಾಗಃ |

-ನಿ. ರಾ.

೪ 5 ಮಹೇಷು ಯಜ್ಞೇಷು ಅ ಸಮ್ಯಗ್ ಭಾಗೋ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಮಹಾಭಾಗಃ |

೫ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ (ವಿಷಯ ಪದಾರ್ಥದ) ಭಾಗ ಉಳ್ಳವನು.¹

ಜೀವಾತ್ಮರು ತಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಷಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವಾಗ ಅದರಲ್ಲಿಯ ಸಾರಭಾಗವನ್ನು ಭಗವಂತನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವನು²

೬ ಮಹತ್ತಾದ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು³

೭ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿ ಪಡ್ಡುಣಗಳಿಗೆ ಆಧಾರನಾಗಿರುವವನು⁴

೮ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಕಾಂತಿ ಉಳ್ಳ ಗೋವರ್ಧನ ಅಥವಾ ಮಂದರ ಪರ್ವತ ಉಳ್ಳವನು.⁵

೯ ಮಹತ್ತತ್ತಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಚತುರ್ಮುಖನು ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿ ಪಡ್ಡುಣಗಳಿಗೆ ಆಧಾರನಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು⁶

೧೦ ಮಹತ್ತ್ವಪೂರ್ಣವಾದ ಕಾಂತಿ ಉಳ್ಳವನು ಹಾಗೂ ಸ್ಥಿರನಾಗಿರುವವನು.⁷

೫ 1 ಮಹಾನ್ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ವಿಷಯಪದಾರ್ಥೇಷು ಭಾಗಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಮಹಾಭಾಗಃ ।

2 ಭುಂಕ್ತೇ ಹರಿಃ ಶುಭಾನ್ ಭೋಗಾನಿಂದ್ರಿಯೇಷು ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ ।

-ನಾರಾಯಣಶ್ರುತಿ (ಗೀ. ತಾ)

೬ 3 ಮಹಾನ್ ಭಾಗಃ ಭಾಗ್ಯಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಮಹಾಭಾಗಃ ।

೭ 4 ಭಗಾ ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿಪಡ್ಡುಣಾಸ್ತೇಷಾಮಾಧಾರತ್ವೇನಾಯಂ ಭಾಗೋ ಮಹಾಂಶ್ಚಾಸೌ ಭಾಗಶ್ಚೇತಿ ಮಹಾಭಾಗಃ । -ಸ ಸಂ

೮ 5 ಮಹತೀ ಭಾ ಯಸ್ಯ ಸ ಮಹಾಭಃ । ಮಹಾಭೋಗೋ ಗೋವರ್ಧನೋ ಮಂದರೋ ವಾ ಯಸ್ಯೇತಿ । ಸ. ಸಂ

೯ 6 ಮಹಾನ್ ಮಹತ್ತತ್ತಾಭಿಮಾನೀ ಚತುರ್ಮುಖಃ ಭಾಗಃ ಭಗಸ್ಯಾಯಂ ಐಶ್ವರ್ಯಾಧಾರಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಮಹಾಭಾಗಃ ।

೧೦ 7 ಮಹತೀ ಭಾ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಮಹಾಭಃ । ನ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಅಗಃ ಸ್ಥಿರ ಇತಿ ಯಾವತ್ । ಮಹಾಭಶ್ಚಾಸೌ ಅಗತ್ವ ಮಹಾಭಾಗಃ ।

- ೧೧ ಮಹತ್ತಾದ ಶೋಭೆಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿರುವವನು.¹
- ೧೨ ಪೂಜ್ಯನಾದವನು ಮತ್ತು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವನು ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇರುವವನು.²
- ೧೩ ಮಹತ್ತಾದ ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವವನು³

*

*

*

ನಾರದರು ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸರನ್ನು 'ಮಹಾಭಾಗ' ಎಂದೇ ಸಂಬೋಧಿಸಿರುವರು.

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸ್ವರೂಪಾಂಶಗಳು, ಭಿನ್ನಾಂಶಗಳು]

ಪ್ರ - ಸ್ವರೂಪಾಂಶ, ಪ್ರತಿಬಿಂಬಾಂಶ ಎಂದು ಅಂಶವು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರವುಳ್ಳದ್ದು ಎಂದು ಪ್ರಮಾಣ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ ಆದರೆ ಅಂಶ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಏಕದೇಶವೆಂದು ಅರ್ಥ. ಸ್ವರೂಪಾಂಶವು ಮತ್ತು ಪ್ರತಿ ಬಿಂಬಾಂಶವು ಏಕದೇಶರೂಪವು ಅಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಅಂಶ ಎಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳುವುದು?

ಉ - ನಾರಾಯಣನ ಕೃಷ್ಣಕೇಶವೇ ಕೃಷ್ಣ. ನಾರಾಯಣನ ಕೃಷ್ಣಕೇಶವು ನಾರಾಯಣನಿಂದ ಅತ್ಯಂತಾ ಭಿನ್ನ ಆದುದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣನು ಸ್ವರೂಪಾಂಶನು ಮತ್ತು ದಿಗಳು ನಾರಾಯಣನ ಪಾದಾದಿ ಅವಯವಗಳ ಅವತಾರವೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಮತ್ಸ್ಯಾದಿಗಳು ತಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಮಹಾ ತ್ಮಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಲಿಲ್ಲ ಆದುದರಿಂದ ಅವುಗಳು ಅಂಶಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವವು.

೧೧ 1 ಮಹತೀ ಚ ಸಾ ಭಾ ಶೋಭಾ ಮಹಾಭಾ । ತಾಂ ಗಚ್ಛತಿ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿತಿ ಮಹಾಭಾಗಃ ।

೧೨ 2 ಮಹತ್ಯೇ ಪೂಜ್ಯತ ಇತಿ ಮಹಃ । ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ಭಾತಿ ಪ್ರಕಾಶತ ಇತಿ ಅಭಃ । ಆ ಸಮಂತಾತ್ ಗಚ್ಛತಿತಿ ಅಗಃ । ಮಹಶ್ವಾಸಾ ಅಭಶ್ವಾಸಾ ಅಗಶ್ಚ ಮಹಾಭಾಗಃ ।

೧೩ 3 ಮಹತೀ ಭಾ ಪ್ರಕಾಶಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಮಹಾಭಃ ಸೂರ್ಯಃ । ತಂ ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ಗಚ್ಛತಿ ಸನ್ನಿಧತೇ ಇತಿ ಮಹಾಭಾಗಃ ।

4 'ಅತೋ ಮಹಾಭಾಗ ಭವಾನಮೋಘದೈಕ್...'

ಪ್ರತಿಬಿಂಬಾಂಶಗಳಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನ ಸಾದೃಶ್ಯವು ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಇದೆ. ಮತ್ಸ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾದೃಶ್ಯವಿದೆಯಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳು ಸ್ವರೂಪಾಂಶಗಳಾಗಿವೆ. ಪ್ರತಿಬಿಂಬಾಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಾದೃಶ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳು ಭಿನ್ನಾಂಶಗಳು ಎಂದು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಾಂಶಗಳೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವವು

೩೭೨ ವೇಗವಾನ್

೧ ಸರ್ವಾತಿಶಯವಾದ, ಪ್ರಶಂಸನೀಯವಾದ ವೇಗವನ್ನು ನಿತ್ಯ ಪಡೆದಿರುವವನು.¹

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನ ವೇಗವೇ ಉಳಿದೆಲ್ಲರ ವೇಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದುದೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ. ಆದರೆ ಭಗವಂತನು ಅಂತಹ ಮನಸ್ಸಿಗಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾದ ವೇಗ ಉಳ್ಳವನೆಂಬುದಾಗಿ ಈಶಾವಾಸ್ಯೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ² ಅಲ್ಲದೆ, ಮುಂದೆ ಭಗವಂತನ ವೇಗಾತಿಶಯವನ್ನು ಹೀಗೆ ಪರಿಚಯಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ—‘ಭಗವಂತನು ಒಂದೆಡೆ ಇದ್ದುಕೊಂಡೇ ವೇಗವಾಗಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ಉಳಿದೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸುವನು’³ ಭಗವಂತನು ಅಚಿಂತ್ಯಶಕ್ತಿಸಂಪನ್ನನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇರುವವನಾದುದರಿಂದಲೂ ಇದು ಸಾಧ್ಯವೆಂಬುದಾಗಿ ‘ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ’ ವಿವರಿಸಿದೆ⁴

ಹೀಗೆ ಸರ್ವಾತಿಶಯವಾಗಿ ಉಪನಿಷತ್ಪ್ರಶಂಸನೀಯವಾದ ಭಗವಂತನ ವೇಗವು ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕವಾಗಿದ್ದು⁵ ಅವನಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಇದ್ದೇ ಇರುವುದು.

೧ 1 ವೇಗಃ ಜವಸ್ತದಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಅತಿಶಾಯನೇ, ಪ್ರಶಂಸಾಯಾಂ, ನಿತ್ಯಯೋಗೇ ಚ ಅರ್ಥ-ವಿಶೇಷೇ ವಿವಕ್ರಿತೇ ಮತುಬಿ ಸರ್ವಾತಿಶಯಃ ಪ್ರಶಂಸನೀಯಃ ವೇಗಃ ನಿತ್ಯಂ ಅಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಪರ್ಯವಸ್ಯತಿ ।

2 ‘ಅನೇಜದೇಹಂ ಮನಸೋ ಜವೀಯಃ ’ -ಈ. ಉ. 1-4

ಮನಸೋಽಪಿ ಜವೀಯಃ ವೇಗವತ್ತರಮ್ । -ಈ. ಉ. ಖಂ.

3 ತದ್ ಧಾವತೋಽನ್ಯಾನತ್ಯೇತಿ ತಿಷ್ಠತ್... -ಈ. ಉ. 1-4

4 ಅಚಿಂತ್ಯಶಕ್ತಿಶ್ಚೈವ ಸರ್ವಗತ್ಯಾಚ್ಛ ತತ್ ಪರಮ್ । ದ್ರವತೋಽತ್ಯೇತಿ ಸಂತಿಷ್ಠತ್...
-ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ (ಈ. ಉ. ಭಾ.)

5 ‘...ತತ್ ಸರ್ವಂ ಭಗವಾನೇವ ಯೇ ಚ ಧರ್ಮಾ ಬಲಾದಯಃ’
-ಆ ಉ. ಭಾ. 1-3-10

೨ (ವೇಗವುಳ್ಳ ಗಾಳಿ, ಮನಸ್ಸು ಮುಂತಾದವುಗಳ) ವೇಗವನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವವನು¹.

ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಸರ್ವ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿರುವ² ಭಗವಂತನು ವೇಗವುಳ್ಳ ಗಾಳಿ, ಮನಸ್ಸು ಮುಂತಾದವುಗಳ ವೇಗವನ್ನೂ ನಿಯಮಿಸುತ್ತಿರುವನು ಗಾಳಿಯು ಭಗವಂತನ ನಿಯತಿಗೋಳಗಾಗಿಯೇ ಬೀಸುತ್ತಿರುವುದು³ ಭಗವಂತನ ನಿಯಮನಕ್ಕೋಳಗಾಗಿಯೇ ಮನಸ್ಸು ಮನನದಲ್ಲಿ⁴ ತೊಡಗುವುದು⁵ ಅಂದ ಮೇಲೆ ಇವುಗಳ ವೇಗವು ಭಗವದಧೀನವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ

೩ (ನದಿಗಳ) ಪ್ರವಾಹವನ್ನೂ ನಿಯಮಿಸುವವನು⁶

ಭಗವಂತನ ನಿಯತಿಗೋಳಗಾಗಿಯೇ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ⁶ ನದಿಗಳ ಪ್ರವಾಹಕ್ಕೂ ಭಗವಂತನೇ ನಿಯಾಮಕ

೪ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ರೇತಸ್ಸು ಉಳ್ಳವನು⁷

೨ 1 ವೇಗಃ ವೇಗವತಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಜವಃ ಆಸ್ಯ ನಿಯಂತ್ಯತಯಾಽಸ್ತೀತಿ ವೇಗವಾನ್ ।

2 'ಸರ್ವಸ್ವಭಾವೋ ನಿಯತಸ್ತೇನೈವ ಕಿಮತಃ ಪರಮ್'

-ಗೀ. ಭಾ. (7-8)

3 ಯದ್ವಯಾದ್ವಾತಿ ವಾತೋಽಯಂ

-ಭಾಗ. 3-29-40

4 ಕೇನೇಷಿತಂ ಪತಿತಂ ಪ್ರೇಷಿತಂ ಮನಃ ಮನಸೋ ಮನೋ ಯತ್ .ಯೇನಾ-
ಹರ್ಮನೋ ಮತಮ್ । ತದೇವ ಬ್ರಹ್ಮ '

-ತ ಉ 1 1,2

೩ 5 'ವೇಗಃ ಪ್ರವಾಹಜವಯೋರಪಿ' -ಅ ಕೋ. ಇತಿ ವೇಗಃ ನದೀನಾಂ ಪ್ರವಾಹಃ ನಿಯಂ-
ತ್ಯತಯಾಽಸ್ತೀತಿ ವೇಗವಾನ್ ।

6 ಶ್ರವಂತಿ ಸರಿತೋ ಭೀತಾಃ . .

-ಭಾಗ 3-29-42

೪ 7 ವೇಗಃ ಪ್ರಶಸ್ತಂ ರೇತಃ ಆಸ್ಥಾಪ್ತಿತಿ ವೇಗವಾನ್ । ಪ್ರಶಂಸಾರ್ಥವಿಶೇಷೇ ವಿವಕ್ಷಿತೇ
ಮತುಬ್ । 'ವೇಗೋ ರೇತಃ ಕಿಂಪಾಕಯೋಶ್ಚಾಪಿ...' -ಹೈಮಃ ।

ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪವೇ ಭಗವಂತನ ರೇತಸ್ಸು ಆಗಿದೆ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಪುರುಷನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಜಲದಂತೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಕೃತಿನಾಮಕ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಅಭಿಮಾನಿನಿಯಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಘನರೂಪದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ತನ್ನ ವೀರ್ಯವನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸುವನು¹ ಚೆನ್ನದ ಬಣ್ಣವುಳ್ಳ ಈ ವೀರ್ಯದಿಂದಲೇ ಚತುರ್ಮುಖನೂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೂ, ಅದರೊಳಗಿನ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಸೃಷ್ಟರಾಗುವರು. ಇಂತಹ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವು ಭಗವಂತನ ವೀರ್ಯದ್ದಾಗಿದೆ

೫ ರೇತಸ್ಸನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವವನು²

ಆದಿತ್ಯನಲ್ಲಿರುವ ಆದಿತ್ಯನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಪುರುಷನ ರೇತಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆದಿತ್ಯನಂತಹ ಪ್ರಭೆ ಉಳ್ಳವನಾಗಿ ಪುರುಷರೂಪದಲ್ಲಿ ಇರುವನು ಇವನ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದಾಗಿಯೇ ಸ್ತ್ರೀಯು ಪುರುಷನ ರೇತಸ್ಸಿನ ಬಗ್ಗೆ ಜುಗುಪ್ಸೆ ಪಡುವುದಿಲ್ಲೆಂದು ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ³ ಬೃಹದಾರಣ್ಯ

- 1 ಯಃ ಶೇತೇ ಪ್ರಲಯೇ ವಿಷ್ಣುಃ ಶೂನ್ಯನಾಮಾ ಮಹಾಕೃತಿಃ | ಸ ತು ನಾರಾಯಣೋ ನಾಮ ನರಾಣಮಯನತ್ಯತಃ | ರೂಪಂ ದ್ವಿತೀಯಂ ಭವತಿ ದೀಪಾದ್ ದೀಪಾಂತರಂ ಯಥಾ | ಸಿಸೃಕ್ಷೋಸ್ತಸ್ಯ ಪುರುಷ ಇತ್ಯಾಹುಸ್ತದ್ ವಿದೋ ಜನಾಃ | ಸ ರಮಾಯಾ ದ್ವೀತೀಯೇ ತು ರೂಪೇ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಜ್ಞಿತೇ | ವೀರ್ಯಮಾಧತ್ಯ ಪುರುಷೋ ಮಹಾಂ- ಸ್ತಸ್ಯಾದ್ವಜಾಯತ | ಯೋತಸೌ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾಃ ಪುರುಷಃ ಸೋಽಸಿ ಭಣಿತೇ |
-ವೈವೇಮಸಂಹಿತಾ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 2-6-4)

- 2 ವೀರ್ಯಂ ಹಿರಣ್ಮಯಂ ದೇವೋ ಮಾಯಯಾ ನ್ಯಸೃಜತ್ ಹಿರಣ್ಮಯಂ ಸ್ವರ್ಣ- ವರ್ಣಂ .
-ಭಾಗ. 3-10-13

- 3 ಅಪ ಏವ ಸಸರ್ಜಾದೌ ತಾಸು ವೀರ್ಯಮನಾಸೃಜತ್ | ತದಂಡಮಭವದ್ಧೈಮಂ.....|
-ಮ. ಸ್ಕು (1-8)

- * ಪುನಾನ್ ರೇತಃ ಸಿಂಹತಿ ಯೋಷಿತಾಯಾಂ ಬಹ್ವೀಃ ಪ್ರಜಾಃ ಪುರುಷಾತ್ ಸಂಪ್ರಸೂತಾಃ
-ಅಥ. ಉ. 1-3-5

೫ 4 ವೇಗಃ ರೇತಃ ನಿಯಮ್ಯತಯಾಸ್ಸಾಸ್ತೀತಿ ವೇಗವಾನ್ |

- 5 ಅಥ ಯಗೇಶತ್ ಪುರುಷೇ ರೋತೋ ಭವತ್ಯಾದಿತ್ಯಸ್ಯ ತದ್ರೂಪಂ ತಸ್ಮಾತ್ ತಸ್ಮಾನ್ನ ಬೀಭತ್ಸೇತ...
-ಐ. ಉ. 2-2-6-15

ಕೋಪನಿಷತ್ತಿನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿ ರೇತಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಯೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ
ಅದರಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಇರುವನೆಂದು ಸಾರಲಾಗಿದೆ¹

‘೬ ಗಜೇಂದ್ರಾದಿ ಭಕ್ತರ ರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ವೇಗ ಉಳ್ಳವನು.’

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಎರಡೂ ಗುಣಗಳೇ]

ಪ್ರ:- ಗುಣಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದು ದೋಷ ಸ್ಥಿರತ್ವರೂಪಗುಣಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ವೇಗವತ್ತ್ವವು ದೋಷ
ವಾಗಬೇಕು ಅದುದರಿಂದ ಸ್ಥಿರನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿರುವ ವೇಗವತ್ತ್ವವು ದೋಷವಾಗಲಿಕ್ಕಿ
ಲ್ಲವೆ?

ಉ:- ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಗುಣವಿರುದ್ಧವಾದದ್ದು ದೋಷವೆಂದು ವೈದರ್ಶಿಸಲ್ಪಡುವದಾದರೂ ಲೋಕ
ವಿಲಕ್ಷಣನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರತ್ವ ವೇಗವತ್ತ್ವಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧವು ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಸ್ಥಿರತ್ವ
ವೇಗವತ್ತ್ವಗಳೆರಡೂ ಉತ್ಕರ್ಷ ಪ್ರಯೋಜಕಗಳಾದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳು ಎರಡೂ ಗುಣಗಳೇ
ಆಗುತ್ತವೆ.

೩೭೩ ಅಮಿತಾಶನಃ

೦ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವನು.^೨

ತಥಾ ಪುಂರೇತಸಿ ಸ್ಥಿತಃ | ಆದಿತ್ಯೇ ಸಂಸ್ಥಿತೋ ವಿಷ್ಣುರಾದೇರಾಹಿತನಾಮಕಃ |
ತಸ್ಮಾನ್ನ ರೇತಸೋ ಭಾರ್ಯಾ ಬಭತ್ಸೇತ ಪತಿಸ್ಥಿತಾತತ್ | ಪುರೂಷೋ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣು
ರೇತಸಿಸ್ಥೋ ದ್ಯುಮತ್ಪ್ರಭಃ | -ಐ ಉ. ಭಾ.

1 ಯೋ ರೇತಸಿ ತಿಷ್ಠನ್ ರೇತಸೋಽಂತರೋ ಯಂ ರೇತೋ ನ ವೇದ ಯಸ್ಯ ರೇತಃ
ಶರೀರಂ ಯೋ ರೇತೋಽಂತರೋ ಯಮಯತ್ಯೇಷ ತ ಆತ್ಮಾತಂತಯಾಮ್ಯಮೃತಃ |

-ಬೃ. ಉ. 5-7 23

೬ 2 ಗಜೇಂದ್ರಾದಿಭಕ್ತರಕ್ಷಣೇ ವೇಗೋಽಪ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ವೇಗವಾನ್ |

-ಸ ಸಂ.

೦ 3 ಅಮಿತಂ ಅನಂತಂ ಸ್ವರೂಪಂ ಅಶ್ವಾತಿ ಅನುಭವತೀತಿ ಅಮಿತಾಶನಃ |

೨ ಅಪರಿಮಿತಗಳಾದ ತನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವವನು¹

೩ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ತನ್ನ ಆನಂದವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವವನು²

೪ ಅನಾಮಕನಾದ ತನ್ನಿಂದ ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ಅಥವಾ ತನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನೂ ಅಥವಾ ತನ್ನ ಆನಂದವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವವನು³.

ಪೂರ್ಣ ಸರ್ವಗುಣಾತ್ಮಕವಾದ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಯಾರ ಅನುಗ್ರಹವೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಯಾವುದೇ ವ್ಯವಧಾನವಿಲ್ಲದೆ ಕಾಣುತ್ತ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವವನು ಭಗವಂತನೊಬ್ಬನೇ⁴ ಅವನು ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ತನ್ನ ಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುವನು⁵ ಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣತ್ವದ ಪರಿಪಕ್ವಾನುಭವವೇ 'ಉನ್ಮೇಷ'—ಎನಿಸಿದ್ದು, ಇಂತಹ ಉನ್ಮೇಷವು ಶ್ರೀವಿಷ್ಣು ವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇನ್ನಾರಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ ಅವನಾದರೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಇಂತಹ ಉನ್ಮೇಷವನ್ನು ನಡೆ

೨ 1 ಅಮಿತಾನ್ ಅನಂತಾನ್ ಗುಣಾನ್ ಅಶ್ವಾತಿ ಅನುಭವತೀತಿ ಅಮಿತಾಶನಃ ।

೩ 2 ಅಮಿತಂ ಅಪರಿಮಿತಂ ಆನಂದಂ ಅಶ್ವಾತಿ ಅನುಭವತೀತಿ ಅಮಿತಾಶನಃ ।

೪ 3 ಅನಾಮಕೇನ ಸ್ವೇನ ಮಿತಂ ಪ್ರಮಿತಂ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಂ ಸ್ವಗುಣಾನ್ ಸ್ವಾನಂದಂ ವಾ ಅಶ್ವಾತಿತಿ ಅಮಿತಾಶನಃ ।

4 ಯತ್ ಸಾಕ್ಷಾದಪರೋಕ್ಷಾದ್ ಬ್ರಹ್ಮ

ಬೃ. ಉ. 5-4-1

ವಿನೈವಾನ್ಯಪ್ರಸಾದೇನ ಪೂರ್ಣಸರ್ವಗುಣಾತ್ಮಕಮ್ । ಪಶ್ಯನ್ನನುಭವತೈವ ಸ್ವಂ ರೂಪಂ ಕೇಶವಃ ಪ್ರಭುಃ । . ಸಾಕ್ಷಾದೇವಾಪರೋಕ್ಷಾದ್ ಸ ವಿಷ್ಣು ರೇವ ತತಃ ಸ್ತುತಃ

-ಬೃಹಚ್ಛ್ರತಿ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ.)

5 ಆತ್ಮಾನಾ ಇದಮೇಕ ಏವಾಗ್ರ ಅಸೀನ್ನಾನ್ಯತ್ ಕಿಂಚನ ಮಿಷತ್ ..

-ಐ. ಉ. 2-3-1-1

ಏಕೋ ನಾರಾಯಣಸ್ತ್ವಾಸೀತ್ ಪ್ರಳಯೇ ರಮಯಾ ಸಹ ..ಸ್ವತಂತ್ರೋನ್ಮೇಷ ಏಕರಾಟ್ । ನಾರಾಯಣೋ ನ ಚಾನೋಕ್ತಿ ಪೂರ್ಣೋನ್ಮಿಲದ್ಗುಣಾತ್ಮಕಃ ।

-ಐ. ಉ. ಭಾ.

ಸುತ್ತ ಇರುವನೆಂಬುದಾಗಿ 'ಸತ್ತತ್ವ'ವು ತಿಳಿಸಿದೆ¹ ಭಗವಂತನ ಅನಂದಾದಿಗುಣಗಳು ಅವನ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಗಳೇ ಆಗಿರುವವಾದರೂ ವಿಶೇಷದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಅವುಗಳ ಅನುಭವವೂ ಅವನಿಗೆ ಕೂಡದಿರದು² ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಮಾತಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಎಟಕದಷ್ಟು ಅನಂದ ಭಗವಂತನದು³ ಅಂತಹ ಅನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಲೋಕದ ಸಕಲ ಚೇಡ್ಯಗಳನ್ನೂ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವನು⁴

೫ (ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಸರ್ವವನ್ನೂ—ಅಪರಿಮಿತವಾದದ್ದನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸುವವನು⁵

೬ ಅನಂತ ಜೀವೇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಡು ಅಮಿತ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವವನು⁶.

1 ಉನ್ನೇಷೋ ಗುಣಸಂಪೂರ್ಣೇ ರುದ್ರಿಕೃತಾನುಭವಃ ಸ್ಪೃತಃ | ತದೇವ ಮಿಷಣಂ ನಾಮ ಸದ್ರೂಪಂ ಮಿನುತೇ ಯತಃ | ಮಿಷಚ್ಛ ನಾನ್ಯತ್ ವಿಷ್ಣೋರ್ಹಿ ಕಮುತೋನ್ವಿಷದಿಷ್ಯತೇ | ಉಚ್ಛೈರ್ಮಿಷಃ ಹಿ ಭಗವಾನ್ ಸರ್ವದೈವ ಜನಾರ್ದನಃ

-ಸತ್ತತ್ವ (ಐ ಉ ಭಾ 2-3-1-1)

2 ತದಾಭಿನ್ನಾ ಗುಣಾ ನಿತ್ಯಮಪಿ ಸರ್ವೇ ವಿಶೇಷತಃ | ಗುಣತ್ಯೇನ ಗುಣಿತ್ಯೇನ ಭೋಕ್ತೃ-ಭೋಗ್ಯತಯಾ ಸ್ಥಿತಾಃ | -ಅ. ನ್ಯಾ 3-2-158

* ಗುಣರೂಪೋಽಪಿ ಭಗವಾನ್ ಗುಣಭುಕ್ ಚ ಸದಾ ಶ್ರುತಃ |
ಅಹಮಿತ್ಯಾತ್ಮಭೋಗೋ ಯತ್ ಸರ್ವೇಷಾಮನುಭೂಯತೇ |
ಅಭಿನ್ನೇಽಪಿ ವಿಶೇಷೋಽಯಂ ಸದಾಕನುಭವಗೋಚರಃ |

-ಪರಮಶ್ರುತಿ (ಗೀ ತಾ 2-25)

3 ಯತೋ ವಾಚೋ ನಿವರ್ತಂತೇ | ಅಪ್ರಾಪ್ಯ ಮನಸಾ ಸಹ | ಅನಂದಂ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವಿದ್ವಾನ್... | -ತೈ. ಉ. 2-18

4 ಸುಖಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಹಿ ಕುರುತೇ ಲೋಕಚೇಷ್ಟಾ ಜನಾರ್ದನಃ | ಅಲ್ಪಾತ್ ಸುಖಾದಲ್ಪ-ಕರ್ಮಾ ಪೂರ್ಣಾನಂದಾದ್ಧಿ ಸರ್ವಕೃತ್ |

-ಯಜುಃಸಂಹಿತಾ (ತೈ. ಉ. ಭಾ. 2-12)

೫ 5 ಪ್ರಲಯೇ ಸರ್ವಂ ಅಶ್ನಾತೀತಿ ಅಮಿತಾಶನಃ | -ವಿ. ರಾ.

೬ 6 ಅನಂತಜೀವೇಂದ್ರಿಯಸ್ಥಃ ಸನ್ ಅಮಿತಂ ಯಥೇಷ್ಟಂ ಅಶ್ನಾತೀತಿ ಅಮಿತಾಶನಃ |

-ವಿ. ರಾ.

೨ ಜೀವಾತ್ಮರಿಂದ ಅನುಭವಿಸಲ್ಪಡದ ಸಾರಭಾಗವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವವನು^೧

ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದಿಂದಲೇ ಭೋಗವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವನಾದರೂ, ಜೀವಾತ್ಮರ ಶರೀರದಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿತಗಳಾದ ಜೀವಾತ್ಮರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಮೂಲಕ ಭೋಗಗಳಲ್ಲಿ ಸಾರಭಾಗವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು.^೨

೪ (ಮಂಕ್ತಜೀವಾತ್ಮರು) ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅನುಭೂತನಾದದ್ದಕ್ಕಿಂತ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು^೩

ಜೀವಾತ್ಮರು ಸಂಸಾರದೇಶದಲ್ಲಿ ವಿಷಯ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಉಂಟಾದ ದುಃಖವಿಮಿಶ್ರಿತ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿರುವರು ಅಂತಹ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ತನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕರುಣಿಸುವ ಭಗವಂತನು ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಅದುವರೆಗೆ ಅನುಭವಿಸದ ತಮ್ಮ ನೈಜಾನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು^೪

೯ ಪರಿಮಿತವಾದ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗಿಂತ ವಿಲಕ್ಷಣನಾದವನು.^೫

೭ ೧ ಅಮಿತಂ ಜೀವೈರನನುಭೂತಂ (ಸಾರಭೂತಂ) ಅಶನಮಸ್ಯೇತಿ ಅಮಿತಾಶನಃ ।

೨ ಸ ಏತೈರಿದ್ರಿಯೈರ್ವಿಷ್ಣುಭೋಗಾನನುಭವತ್ಯಜಃ । ಸ್ವರೂಪೇಣೈವ ಶಕ್ತೋಽಪಿ ಜೀವದೇಹಸ್ಥಿತೋ ಹರಿಃ । ಭುಂಕ್ತೇ ತದಿಂದ್ರಿಯೈರ್ಭೋಗಾಂಶ್ಚರಿತ್ಯೇರಿದ್ರಿಯೈಃ ಸ್ವಕೈಃ । . . ಭುಂಕ್ತೇ ತತ್ತದ್ಗುಣಾನ್ ವಿಷ್ಣುರ್ನೈವ ದೋಷಾನ್ ಕದಾಚನ ।

ಸಾಮಸಂಹಿತಾ (ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ. ೮-೪-೩)

೪ ೩ ಅಮಿತಂ ಸಂಸಾರೇ ಅನನುಭೂತಂ ಮುಕ್ತಾತ್ಮನಂ ಆಶಯತಿ ಭೋಜಯತೀತಿ ಅಮಿತಾಶನಃ ।

೪ ಏವಂ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರಸಾದೇನ ವಿಶ್ಲೋಮಾರ್ಕ್ಯೋಽಪಿ ಯೋಽಹರಃ । ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ತೇ ನಿಜಾನಂದಮಾಪ್ನುವಂತಿ ಸ ಕೇಶವಃ ।

-ಸಾಮಸಂಹಿತಾ (ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ. ೮-೪-೨)

೯ ೫ ಮಿತಮಶ್ರಾತೀತಿ ಮಿತಾಶನಃ ಸ ನ ಭವತೀತ್ಯಮಿತಾಶನಃ ।

-ಸ. ಸಂ.

ಜೀವಾತ್ಮರು ಮುಕ್ತರಾದ ಮೇಲೂ ಭಗವಂತನ ಆನಂದದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನಷ್ಟೇ ಅನುಭವಿಸುವರು.¹ ಇಂತಹ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗಿಂತ ಪೂರ್ಣಾನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವ ಭಗವಂತನು ಅತ್ಯಂತ ವಿಲಕ್ಷಣನು.

೧೦ ಅಮಿತಾಶಗಳೊಳ್ಳ ಜೀವಾತ್ಮರನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವವನು.

೧೧ ಅಪರಿಮಿತನಾದವನು, ಸಮೀಚೀನ ಸುಖ ಉಳ್ಳವನು ಮತ್ತು (ಸರ್ವರನ್ನೂ) ಪ್ರೇರಿಸುವವನು³

೧೨ ಸಂಸಾರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅನನುಭೂತವಾದ ಸಮೀಚೀನವಾದ ಸುಖ ಉಳ್ಳ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವವನು⁴

೧೩ 'ಅ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಮಿತನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು (ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಗೆ) ಸಮೀಚೀನವಾದ ಸುಖವನ್ನು ತಲೆಪಿಸುವವನು.⁵

1 ಪೂರ್ಣಾನಂದಸ್ಥ ತಸ್ಯೈವ ಮುಕ್ತಾ ವಿಪುಲೈಃ ಸುಖಾತ್ಮಕಾಃ ।

-ಬೃಹಚ್ಛ್ರೂತಿ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ 5 5-1)

೧೦ 2 "ಬಹ್ವಾಶಾವತೋ ಜೀವಾನ್ಮಯೇತೀತಿ ಅಮಿತಾಶನಃ ।

-ವಿ ರಾ.

ಅಮಿತಾಃ ಆಶಾಃ ಯೇಷಾಂ ತೇ ಅಮಿತಾಶಾಃ ಜೀವಾತ್ಮನಃ ತಾನ್ ನಯತಿ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ಅಮಿತಾಶನಃ ।

೧೧ 3 'ಅಪರಿಮಿತತ್ವಾತ್ ಅಮಿತಃ । ಆ ಸಮೀಚೀನಂ ಶಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಆಶಃ । ನಯತಿ ಸರ್ವಂ ಪ್ರಾಯತಿ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ನಃ ಅಮಿತಶ್ಚಾಸೌ ಅಶಶ್ಚಾಸೌ ನಶ್ಚ ಅಮಿತಾಶನಃ ।

೧೨ 4 ಅಮಿತಂ ಸಂಸಾರಾವಸ್ಥಾಯಾಂ-ಅನನುಭೂತಂ ಆ ಸಮೀಚೀನಂ ಶಂ ಯೇಷಾಂ ತೇ ಅಮಿತಾಶಾಃ ಮುಕ್ತಾತ್ಮನಃ । ತಾನ್ ನಯತೀತಿ ಅಮಿತಾಶನಃ ।

೧೩ 5 ಆ ಇತಿ ಮಿತಃ ಪ್ರಮಿತಃ ಅಮಿತಃ । ಆ ಸಮೀಚೀನಂ ಶಂ ಅಶಂ ಮುಕ್ತಿಕಾನಂದಃ, ತತ್ ನಯತಿ ಮುಕ್ತಾನ್ ಪ್ರತಿಪ್ರಾಪಯತೀತಿ ಅಶನಃ । ಅಮಿತಶ್ಚಾಸೌ ಅಶನಶ್ಚ ಅಮಿತಾಶನಃ ।

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸಂಪೂರ್ಣಸಾಮ್ಯ ಅಲ್ಲ]

ಪ್ರ.- ಮುಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವರು ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಪರಮ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ 'ಪರಮಂ ಸಾಮ್ಯಮುಪೈತಿ' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯೂ ಹೇಳುತ್ತದೆ ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಒಪ್ಪುವುದಿಲ್ಲ, ಅದು ಏಕೆ?

ಉ - ಪರಮ ಸಾಮ್ಯ ಎಂದರೆ ಉತ್ತಮ ಸಾಮ್ಯವೆಂದು ಅರ್ಥವಾದರೆ ಅದು ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಅಂಗೀಕೃತವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸಾಮ್ಯ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾದರೆ ಅದು ಅಂಗೀಕೃತವಲ್ಲ. ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅಮಿತಾಶನ ಎಂಬ ನಾಮವು ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ಅದರ ವಿರೋಧವು ಸಂಪೂರ್ಣಾನಂದವನ್ನು ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿದರೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಸಂಪೂರ್ಣಾನಂದವನ್ನು ಮುಕ್ತರು ಪರಮಾತ್ಮನಂತೆ ಅನುಭವಿಸುವರಾದರೆ ಮುಕ್ತರೂ ಅಮಿತಾಶನ ಎಂಬ ನಾಮವುಳ್ಳವರಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಆ ನಾಮವು ಇಲ್ಲ. ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಆ ನಾಮ ಇದೆ

ಉದ್ಭವಃ ಕ್ಷೋಭಣೋ ದೇವಃ ಶ್ರೀಗರ್ಭಃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ ।

ಕರಣಂ ಕಾರಣಂ ಕರ್ತಾ ವಿಕರ್ತಾ ಗಹನೋ ಗುಹಃ ॥ ೪೧ ॥

೪೨೪ ಉದ್ಭವಃ

೧ ಉತ್ಪಾದಿಸಂವವನಂ¹

ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ತಾನು 'ಉದ್ಭವ' ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳವನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವ ಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲದರ ಹುಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿರುವುದಾಗಿ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು¹

೧ 1 ಉದ್ಭಾವಯಂತಿ ಉತ್ಪಾದಯಂತೀತಿ ಉದ್ಭವಃ । ಅಥವಾ ಉದ್ಭವತಿ ಜಗದಸ್ಮಾದಿತಿ ಉದ್ಭವಃ ।

2 .....ಅಹಮುದ್ಭವತ್ಯ ಭವಿಷ್ಯತಾಮ್ । -ಗೀ. 10-34

ಭವಿಷ್ಯತಾಮುತ್ಪತ್ಸ್ಯಮಾನಾನಾಮುದ್ಭಾವಯಂತೀತಿ ವ್ಯುತ್ಪತ್ತ್ಯೋದ್ಭವನಾಮಾ ಉದ್ಭವಸ್ಥಃ । -ಗೀ. ೧.

೨ ಯಾರೂ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಿಂದ ದೂರನಾಗಿರುವನೋ ಅಂತಹವನು.¹

ಪರಾಧೀನವಾದ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಹೊಂದುವುದೇ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಎನಿಸಿದ್ದು, ಉಳಿದಲ್ಲರೂ ಇಂತಹ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿಯೇ ತೀರುವರು² ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಭಗವಂತನಿಗೊಬ್ಬನಿಗೇ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯಾದ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಇಲ್ಲ³

೩ ಯಾರೂ ಸಂಸಾರದಿಂದ ದೂರನಾಗಿರುವನೋ ಅಂತಹವನು⁴

ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸತ್ತ್ವ, ರಜಸ್ಸು ಹಾಗೂ ತಮಸ್ಸು ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ತೊಡಗಿಸುವವು ಎಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿರುವ ಪಾದ್ಯವು—ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾದ ಭಗವಂತನ ಪ್ರೇರಣೆಗೊಳಗಾಗಿಯೇ ಜೀವಾತ್ಮನು ಸಂಸಾರಕ್ಕೊಳಗಾಗುವನು ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ, ಭಗವಂತನಾದರೂ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಸರ್ವಾಧಿಕನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಎಂದೂ ಸಂಸಾರಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ—ಎಂದು ಸಾರಿದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನೂ ಜೀವಾತ್ಮನ ಜೊತೆಗೆಯೇ ಅವನ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವವನಾದರೂ ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಎಂದೂ ಸಂಸಾರಬಂಧನಕ್ಕೊಳಗಾಗುವುದಿಲ್ಲ—ಎಂದು ವಿವೇಕ ತಿಳಿಸಿದೆ⁵

೧ 1 ಉದ್ಗತಃ ಭವಃ ಉದ್ಭವಃ, ಉತ್ಪತ್ತಿರಿತಿ ಯಾವತ್ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಉದ್ಭವಃ ।
'ಭವಃ. ..ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಜನ್ಮನೋಃ'

2 ನೈವ ಕಿಂಚಿತ್ ತತೋ ಜನ್ಮವರ್ಜಿತಂ ಪರಮಾದ್ಯತೇ ।

-ಅ. ವ್ಯಾ. 2-3-20

3 ಸ್ವತಂತ್ರತ್ವಾತ್ ಪರಾತ್ಮನಃ ನೈವೋತ್ಪತ್ತಿಃ ಕಥಮಪಿ ನ ಸ್ವತಂತ್ರಂ ತತೋಽಪರಮ್ ।

-ಅ. ವ್ಯಾ. 2-3-23

೪ 4 ಉದ್ಗತಃ ಭವಃ ಸಂಸಾರೋ ಯಸ್ಮಾದಿತಿ ಉದ್ಭವಃ ।

-ವಿ. ರಾ.

5 .ನಿನಂ ಜೀವಃ ಪರೇಣೈವ ಪ್ರೇರಿತಃ ಸಂಸ್ಕೃತಿಂ ವ್ರಜೇತ್ । ನ ಪರಃ ಸಂಸ್ಕೃತಿಂ ಕ್ವಾಪಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾದಧಿಕತ್ವತಃ ।

-ಪಾದ್ಯ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 2-5-18)

6 ಶರೀರಸ್ಥೋಽಪಿ ವಿದ್ವತ್ಪ್ರಾನ್ತ ವಿಸ್ತುರ್ಬದ್ಧತೇ ಕೃಚಿತ್ ।

-ವಿವೇಕ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 11-11-8)

೪ (ಯೋಗ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು) ಸಂಸಾರಬಂಧನದಿಂದ ದೂರ ಸರಿಯುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು¹

೫ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನು²

೬ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು³

ಭಗವಂತನು ಜ್ಞಾನೈಶ್ವರ್ಯಾದಿ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕರುಣಿಸುವುದರಿಂದ 'ಭೂತಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳವನು ಅಜ್ಞಾನಾದಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಅಭೂತಿ' ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳವನು ವಾಯಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಭಗವಂತನನ್ನು ತಮಗೆ ಜ್ಞಾನೈಶ್ವರ್ಯಾದಿ ಭೂತಿಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುವವನು ಹಾಗೂ ಸ್ವಯಂ ಅಂತಹ ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದವನೆಂದು ಉಪಾಸಿಸಿದರು ಅದುದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಸುಖಜ್ಞಾನಾದಿ ಸರ್ವಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ದೇವತೋತ್ತಮನಾದ ವಾಯುದೇವನು ಸುಪ್ತ ಜೀವಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ಇದ್ದು 'ಭೂಃ' 'ಭೂಃ' ಎಂದು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿರುವನು 'ಭೂಃ' ಎಂದರೆ 'ಭೂತಿಃ' ಎಂದೇ ಅರ್ಥ ಅಸುರರಾದರೂ ಭಗವಂತನು ತಮಗೆ ಅಜ್ಞಾನಾದಿಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುವವನು ಸ್ವಯಂ ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿ ಗುಣರಹಿತನು ಎಂಬುದಾಗಿ ಉಪಾಸಿಸುವರು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಆಯಶಸ್ವಿಗಳಾಗುವರು ಜ್ಞಾನಾದ್ಯೈಶ್ವರ್ಯಹೀನರಾಗಿ ಅಂಧಂತಮಸ್ಥಲ್ಲಿ ಬೀಳುವರು.

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು 'ಭೂತಿದ' ಹಾಗೂ 'ಭೂತಿ ಸ್ವರೂಪಿ' ಹಾಗೆಯೇ ದೇವತೆಗಳ ಪಾಲಿಗೆ ಭೂತಿ ಆದರೆ, ದೈತ್ಯರ ಪಾಲಿಗೆ 'ಅಭೂತಿ'—ಎಂದು ಯಾರು ತಿಳಿಯುವರೋ ಅವನೂ ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಜ್ಞಾನೈಶ್ವರ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗುವನು. ಅವನನ್ನು ಕಾಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಪಾಪವು ಪರಾಜಯ ಹೊಂದುವುದು—ಎಂದು ಸಂದೇಶಿಸುತ್ತಿರುವ ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತು.

೪ 1 ಸಂಸಾರಾದುದ್ಭವಃ ಭವಂತ್ಯನೇನೇತಿ ಉದ್ಭವಃ ।

೫ 2 ಉತ್ಕೃಷ್ಟಃ ಭವಃ ಸತ್ತಾ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಉದ್ಭವಃ । 'ಭವಃ.. ಸತ್ತಾಯಾಂ ಪಾಪಿ-ಜನ್ಮನೋಃ'

೬ 3 ಉತ್ಕೃಷ್ಟಃ ಭವಃ ಸತ್ತಾ ಉತ್ತಮಾಧಿಕಾರಿಣಾಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಉದ್ಭವಃ ।

4 '.. ಸ ಏಷ ಭೂತಿಶ್ಚಾಭೂತಿಶ್ಚ ತಂ ಭೂತಿರಿತಿ ದೇನಾ ಉಪಾಸಾಂಚಕ್ರೀ ತೇ ಬಭೂವುಸ್ತಸ್ಮಾದ್ಭಾಪ್ಯೇತರ್ಹಿ ಸುಪ್ರೋ ಭೂಭೂರಿತ್ಯೇವ ಪ್ರಶ್ನಸಿಕ್ಯಭೂತೀರಿತ್ಯಸುರಾಸ್ತೇ ಹ ಪರಾಬಭೂವುರ್ಭವತ್ಕಾತ್ಮನಾ ಪರಾಽಸ್ಯ ದ್ವಿಷನ್ ಪಾಪಾ ಭ್ರಾತವೋ ಭವತಿ ಯ ಏವಂ ವೇದ'

ಭಗವಂತನು ಜ್ಞಾನೈಶ್ವರ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವನೆಂದೂ, ತನ್ನ ಉಪಾಸಕರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನೆಂದೂ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿದೆ.

೭ ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಮಂಗಲ ಸ್ವರೂಪಿ.¹

‘ಮಂಗಲಾನಾಂ ಚ ಮಂಗಲಂ’² ಎನಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನು ಮಂಗಲ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಮಾಂಗಲ್ಯವನ್ನು ನೀಡುವವನು ಹಾಗೂ ಅಂತಹ ಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದವನು

೮ ಪಾಪರಹಿತನಾದವನು ಅಥವಾ ಸರ್ವೋಚ್ಚನಾಗಿರುವವನು ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನದ್ದನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವವನು³

ಆದಿತ್ಯನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಭಗವಂತನು ಸಕಲ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ಮೀರಿ ಇರುವುದರಿಂದ ‘ಉತ್’ ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಛಾಂದೋಗ್ಯೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ. ‘ಸತ್ತತ್ತ್ವ’ವು ಅವನು ಉಚ್ಚನಾಗಿರು

ಸ ಏವ ಭೂತಿನಾಮಾಽಪಿ ಜ್ಞಾನೈಶ್ವರ್ಯಾದಿಭೂತಿದಃ | ಅಜ್ಞಾನಾದಿಪ್ರದತ್ವಾತ್ ಸ ಏವಾಭೂತಿನಾಮಕಃ | ಸುಖಜ್ಞಾನಾದಿಗುಣದಂ ಪೂರ್ಣಂ ಸರ್ವಗುಣೈಃ ಪ್ರಭುಮ್ | ಉಪಾಸತೇ ತಂ ವಾಯ್ವಾದ್ಯಾ ದೇವಾಸ್ತಸ್ಮಾಕ್ಷೈ ತೇಽಖಿಲಾಃ | ಬಭೂವುಃ ಸುಖಸ-
ಜ್ಞಾನ್ವಪೂರ್ವೈಃ ಸರ್ವಗುಣೈರ್ಯುತಾಃ | ದೇವಾನಾಮಪಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಪ್ರಧಾನೋಽ-
ದ್ಯಾಪಿ ಮಾರುತಃ | ಸ್ಥಿತ್ವಾ ಸುಪ್ರೇಷು ವಿಷ್ಣುಂ ತಂ ಭೂಭೂರಿತ್ಯೇವ ಶಂಸತಿ | ಭೂ-
ಶಬ್ದಾರ್ಥೋ ಭೂತಿರಿತಿ ನೈಹರಿತ್ಯೇನ ಚಾಸುರಾಃ | ಅಭೂತಿಕಾರಣೋಽಸ್ಮಾಕಮೈಶ್ವ-
ರ್ಯಾದಿಗುಣೋಜ್ಜಿತಃ | ಇತ್ಯೇವೋಪಾಸತೇ ತಸ್ಮಾತ್ ಪರಾಭೂತಾಶ್ಚ ಸರ್ವಶಃ |
ಜ್ಞಾನೈಶ್ವರ್ಯಾದಿಭಿರ್ಹೀನಾಃ ಪೇತುರಂಧ್ರೇ ತಮಸ್ಯಥ | ಯ ಏವಂ ವೇದ ತಂ ವಿಷ್ಣುಂ
ಭೂತಿದಂ ಭೂತಿರೂಪಿಣಮ್ | ಭಾವಾಭಾವಂ ಚ ಗೇವಾನಾಂ ದೈತ್ಯಾನಾಂ ಚೈವಮೇವ
ತು | ಜ್ಞಾನೈಶ್ವರ್ಯಾದಿಭಿಃ ಸೋಽಪಿ ಭವೇತ್ ತಸ್ಯ ಪರಾತ್ಮನಃ | ಪ್ರಸಾದಾದಸ್ಯ ಪಾಪಾ
ಚ ಪರಾಭವತಿ ಸರ್ವಶಃ | -ಐ ಉ ಭಾ.

೭ 1 ಉತ್ಕೃಷ್ಟಃ ಭವಃ ಮಂಗಲಂ ಉದ್ಭವಃ |

೭ 2 ಪವಿತ್ರಾಂ ಪವಿತ್ರಣಾಂ ಯೋ ಮಂಗಲಾನಾಂ ಚ ಮಂಗಲಂ

-ವಿ. ಸ. ನಾ. ಪೀಠಿಕಾ

೮ 3 ಪಾಪೋದ್ಗತತ್ವಾತ್ ಉಚ್ಚತ್ವಾದ್ವಾ ಉತ್ | ಭವತೇ ಸರ್ವಂ ಆತ್ಮೀಯತಯಾ
ಪ್ರಾಪ್ತೋತಿತಿ ಭವಃ | ಭೂ ಪ್ರಾಪ್ತೌ |

೪ 4 ‘ತಸ್ಯೋದಿತಿ ನಾನು ಸ ಏಷ ಸರ್ವಭ್ಯಃ ಪಾಪೈಶ್ಚ ಉದಿತಃ’ -ಛಾಂ.ಉ. 1 3-7

ವುದರಿಂದಲೂ ಉತ್ ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿಸಿದೆ¹ ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಸರ್ವೋಚ್ಚನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಸರ್ವ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವನು.

[ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ 'ಉದ್ಭವಃ' ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.]

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಕ್ಷಣಿಕನೆನಿಸಲಾರವು]

ಪ್ರ - ಪರಾಧೀನವಿಶೇಷವಾದ ಉತ್ಪತ್ತಿಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಾದರೆ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಪರಾಧೀನ ವಿಶೇಷವು ಮೂರ್ತ ದ್ರವ್ಯದ ಸಂಬಂಧ ರೂಪವಾದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಮೂರ್ತ ದ್ರವ್ಯಗಳ ಸಂಬಂಧಗಳು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣಗಳಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಗುತ್ತಾ ಇರುವುದರಿಂದ ಆಕಾಶವು ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದಾಗಿ ಕ್ಷಣಿಕವೆಂದು ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ ಯಲ್ಲವೇ?

ಉ - ನಾಮಾಂತರ ರೂಪಾಂತರಗಳು ವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ಆದರೆ ಆ ವಸ್ತುವಿಗೆ ವಿಕಾರದಾಯಿತು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು ಹತ್ತಿಗೆ ವಸ್ತ್ರವೆಂದು ಹೆಸರು ಮತ್ತು ಆಕಾರ ವಿಶೇಷವು ಬಂದಾಗಲೇ ಆ ಹತ್ತಿಯು ವಸ್ತ್ರರೂಪ ವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿತು ಎಂದು ವ್ಯವಹಾರವು ಇದೆ ಇಂತಹ ವಿಕಾರ ರೂಪ ಉತ್ಪತ್ತಿಯು ಪ್ರತಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಆಗುತ್ತದೋ ಆ ವಸ್ತು ಮಾತ್ರ ಕ್ಷಣಿಕವೆಂದು ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡುವುದು ಆಕಾಶಾದಿಗಳಿಗೆ ಇಂತಹ ವಿಕಾರವು ಮೂರ್ತದ್ರವ್ಯಗಳ ಸಂಬಂಧವು ಆದರೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಆಕಾಶಾದಿಗಳು ಕ್ಷಣಿಕವಾಗಲಾರವು

೩೭೫ ಕ್ಷೋಭಣಿ

೧ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಕ್ಷೋಭೆಯನ್ನು—ಸ್ವಂದಗವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವವನು²

ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯವು ಸ್ಥಗಿತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಚಿತ್ತೈಕ್ಯತಿಯು ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ಉಪರತಳಾಗಿರುವಳು ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸುವ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಚಿತ್ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗರೂಪವಾದ ಕ್ಷೋಭೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ ಗರ್ಭಾಧಾನ ಮಾಡುವನು. ಆಕೆ ಚತುರ್ಮುಖಿಯಿಂದ ಅಭಿಮನ್ಯಮಾನವಾದ ಮಹತ್ತತ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಳು.³

1 . ಉನ್ನಾಮಾ ಪಾಪೋದ್ಗೋಚ್ಯ ಏವ ಚ ।

-ಸತ್ತ್ವತ್ವ (ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ.)

೧ 2 ಸೃಷ್ಟ್ಯರ್ಥಂ ಕ್ಷೋಭಯುತೀತಿ ಕ್ಷೋಭಣಿ ।

3 ದೈವಾತ್ ಕ್ಷುಧಿತಧರ್ಮಿಣ್ಯಾಂ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾಂ ಯೋನೌ ಪರಃ ಪುಮಾನ್ । ಅಧತ್ತ ವೀರ್ಯಂ

೧೧ ಸಾಽಸೂತಮಹತ್ತತ್ವಂ ಹಿರಣ್ಮಯಮ್

-ಭಾಗ. 3-27-20

ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಪುರುಷ ಎನಿಸುವ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನೂ, ಪ್ರಕೃತಿ ಎನಿಸುವ ಶ್ರದ್ಧಾನಾಮಕಳಾದ ಚತುರ್ಮುಖನ ಪತ್ನಿಯೂ ಹುಟ್ಟುವರು¹ ಭಗವಂತನು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅವರಲ್ಲಿ ಕ್ಷೋಭೆಯನ್ನಂಟು ಮಾಡುವನು². ಹಾಗೆಯೇ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಿಕವಾದ ಜಡಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಕ್ಷೋಭೆಯನ್ನಂಟು ಮಾಡಿ, ಅದರ ಗುಣಗಳ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ವೈಷಮ್ಯ ಸಂಭವಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವನು ಆ ಮೂಲಕ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡುವನು³ ಗಂಧವು ಹೇಗೆ ತನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಕ್ಷೋಭೆಯನ್ನಂಟು ಮಾಡುವುದೋ ಅಂತೆಯೇ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದಲೇ ಕ್ಷೋಭಕನಾಗಿರುವನು⁴

* ದೈವಾಖ್ಯನಾರಾಯಣಪ್ರೇರಣಾತ್ ಕ್ಷುಧಿತಧರ್ಮಿಣಾಂ ಮನಸಿ ರಾಗಾಖ್ಯಕ್ಷೋಭವತ್ಯಾಂ ಸ್ವಸ್ಥಾಂ ಯೋನೌ ಸ್ವಭಾರ್ಯಾಯಾಂ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಜ್ಞಾಯಾಂ ಸ್ರೀದೇವ್ಯಾಂ ಪರಃ ಪುಮಾನ್ ಮೂಲರೂಪಾದಭಿವ್ಯಕ್ತಪರಮಪುರುಷಾಖ್ಯದ್ವಿತೀಯರೂಪವಾನ್ ಪರಮಾತ್ಮಾ ವೀರ್ಯಮಾಧತ್ತ ಗರ್ಭಮದಧಾತ್ | ಸಾ ಹಿರಣ್ಮಯಂ ಮಹತ್ತತ್ತ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಾಽಭಿಮನ್ಯಮಾನಮಸೂತ - ಅನಂತತೀರ್ಥಾಃ

* ಪ್ರಕೃತೇಃ ಕ್ಷೋಭಕಂ ರೂಪಂ ದೈವಂ ನಾರಾಯಣಾಭಿಧಮ್ |
-ಕಾಪಿಲೇಯ (ಭಾಗ ತಾ ೧)

1 ವೀರ್ಯಮಾಧತ್ತ ಪುರುಷೋ ವಾಹುಂಸ್ತಸ್ತಾದಜಾಯತ | ಯೋಽಸೌ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಾಖ್ಯಃ ಪುರುಷಃ ಸೋಽಹಿ ಭಣ್ಯತೇ | ಶ್ರದ್ಧೇತ್ಯುಕ್ತಾ ಹಿ ತತ್ಪ್ರತೀ ಸಾಽಹಿ ಪ್ರಕೃತಿರುಚ್ಯತೇ | -ವೈಕುಂಠಸಂಹಿತಾ (ಭಾಗ ತಾ. ೧. 2-6-41)

2 ಪ್ರಧಾನಪುರುಷೌ ಚಾಹಿ ಪ್ರಲಿಖ್ಯತ್ವೇಚ್ಛಯಾ ಹರಿಃ | ಕ್ಷೋಭಯಾಮಾಸ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಸರ್ಗಕಾಲೇ -ವಿ ಪು ಪ್ರ. ಅಂಶ 2-29

* ಪ್ರಕೃತಿಂ ಪುರುಷಂ ಚೈವ ಪ್ರನಿಶ್ಯ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ | ಕ್ಷೋಭಯಾಮಾಸ ಭಗವಾನ್ ಸೃಷ್ಟ್ವಾರ್ಥಂ ಜಗತೋ ವಿಭುಃ | -ಕೌರ್ಮ (ಬ್ರ ಸೂ ಭಾ. 2-1 21)

3 ಕೇವಲಾತ್ಮಾನುಭಾವೇನ ಸ್ವಮಾಯಾಂ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮಿಕಾಮ್ |
ಸಂಕ್ಷೋಭಯನ್ ಸೃಜತ್ಯಾದೌ ತಯಾ ಸೂತ್ರಮುರಿಂದಮ |
-ಭಾಗ. 11-9-19

4 ಯಥಾ ಸನ್ನಿಧಿಮಾತ್ರೇಣ ಗಂಧಃ ಕ್ಷೋಭಾಯಂ ಜಾಯತೇ | ಮನಸೋ ನೋಪಕೃತ್ ತ್ಯಾಶ್ಚ ಛಾಽಸೌ ಪರಮೇಶ್ವರಃ || ಸ ಏವ ಕ್ಷೋಭಕಃ...
-ವಿ. ಪು. ಪ್ರ. ಅಂಶ 2-30

೨ (ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ) ಕ್ಷೋಭೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವವನು¹.

ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ಷೋಭೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ಭಗವಂತನು, ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಹಾರಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದಾಗ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಕ್ಷೋಭೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವನು.

೩ (ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ) ಸಂಚಲನೆಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿರುವನು²

ಉಗ್ರಶ್ರವಸ್ಸೂತರು ಭಾಗವತದ ಉಪಸಂಹಾರದಲ್ಲಿ ಕೂರ್ಮರೂಪಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತುತಿ ಸುತ್ತ—ಕೂರ್ಮರೂಪಿ ಭಗವಂತನ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಮಂದರ ಪರ್ವತದಿಂದ ಮಂಥನ ನಡೆದಾಗ, ಅವನಿಗೆ ಅದು ತುರಿಸುವಂತೆ ಅನಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ಆರಾಮವಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸಿದ ಅವನ ಶ್ವಾಸಾನಿಲ ದಿಂದಾಗಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ತರಂಗಗಳು ಎದ್ದಿದ್ದವು, ಅದರ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದಾಗಿಯೇ ಈಗಲೂ ತರಂಗಗಳ ಹೊಡೆತಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಲೇ ಇವೆ—ಕೂರ್ಮನ ಅಂತಹ ಶ್ವಾಸಾನಿಲಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಿ³—ಎಂದು ಹಾರೈಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ತರಂಗಗಳ ಮೂಲಕ ಉಂಟಾಗುವ ಸಂಚಲನೆಗೆ ಭಗವಂತನೇ ಕಾರಣನೆಂದು ಅಲಂಕಾರಿಕವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿರುವರು

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದ ಪ್ರಕೃತಿ]

ಪ್ರ:- ಪ್ರಕೃತಿಯು ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತವೆಂದು ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತ. ತತ್ತ್ವೋದ್ಯೋತ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪರಿ ಚ್ಛಿನ್ನತ್ವರೂಪ ಹೇತುವಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಇದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಅಪರಿಚ್ಛಿನ್ನ—ವ್ಯಾಪ್ತವೆಂದು ಆಚಾರ್ಯರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಂತಹ ವ್ಯಾಪ್ತವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಕ್ಷೋಭೆಯನ್ನು ಅಂದರೆ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಹೇಗೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವನು?

೨ 1 ಸೃಷ್ಟ್ಯನುಕೂಲಂ ಕ್ಷೋಭಂ ಅಪನಯತೀತಿ ಕ್ಷೋಭಣಃ ।

೩ 2 ಕ್ಷೋಭಂ ಸಮುದ್ರೇ ಸಂಚಲನಂ ನಯತಿ ಪ್ರಾಪಯತೀತಿ ಕ್ಷೋಭಣಃ ।

3 ಸೃಷ್ಟೇ ಭ್ರಾನ್ತದಮಂದಮಂದರಗಿರಿಗ್ರಾನಾಗ್ರಕಂಡೂಯನಾನ್ನಿಒಬ್ರಲೋಃ ಕಮ-
ಕಾಕೃತೇರ್ಭಗವತಃ ಶ್ವಾಸಾನಿಲಾಃ ಪಾಂತು ವಃ। ಯತ್ಸಂಸ್ಕಾರ ಕಲಾನುವರ್ತನವಶಾದ್
ವೇಲಾನಿಭೇನಾಂಭಸಾಂ ಯತಾತಾಯತವತಂದ್ರಿತಂ ಜಲನಿಧೇರ್ನಾಢ್ಯಾಪಿ ವಿಶ್ರವ್ಯತಿ॥

-ಭಾಗ. 12-13-2

ಉ.- ಪ್ರಕೃತಿಯು ಎರಡು ಪ್ರಕಾರದ್ದು ಇದೆ. ಒಂದು ವ್ಯಾಪ್ತ. ಇನ್ನೊಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ. ಮರವು ಹುಟ್ಟಿಬೇಕಾದರೆ ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ಬೀಜ ಎರಡೂ ಉಪಾದಾನ ಕಾರಣ. ಅದರಂತೆ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಪ್ತ ಪ್ರಕೃತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಪ್ರಕೃತಿ ಈ ಎರಡೂ ಪ್ರಕೃತಿಗಳು ಬೇಕು ಆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾರೂಪ ಕ್ಷೋಭೆಯನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸ್ಥೂಲ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಅವಸ್ಥಾ ವಿಶೇಷರೂಪ ಕ್ಷೋಭೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

೩೭೬ ದೇವಃ

೦ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವನು¹

೨ (ಎಲ್ಲವನ್ನೂ) ಜಯಿಸುವವನು²

೩ (ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಕರ್ಮಫಲಗಳನ್ನೂ ಕೊಡಲಿ) ಇಚ್ಛಿಸುವವನು³

೪ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಸ್ತುತಿಸಲಿ ಯೋಗ್ಯನಾದವನು⁴

೫ (ಜಗತ್ತಿನ) ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನೂ ನಡೆಸುವವನು⁵

೬ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇರುವವನು⁶

೦ 1 ದೀವ್ಯತಿ ದೈವ್ಯೇತತ ಇತಿ ದೇವಃ । 'ದಿವು ದೈವತೌ' ।

೨ 2 ದೀವ್ಯತಿ ಸರ್ವಂ ಜಯಂತೀತಿ ದೇವಃ । 'ದಿವು ವಿಜಯೇ' ।

೩ 3 ದೀವ್ಯತಿ ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ಕರ್ಮಫಲಂ ದಾತುಮಿಚ್ಛಂತೀತಿ ದೇವಃ । 'ದಿವು ಕಾಂತೌ' ।
ಕಾಂತಿರಿಚ್ಛಾ ।

೪ 4 ದೀವ್ಯತೇ ಸರ್ವೈಃ ಸ್ತುತಯತ ಇತಿ ದೇವಃ । 'ದಿವು ಸ್ತುತೌ' ।

೫ 5 ದೀವ್ಯತಿ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದೌ ವಿಷಯೇ ವ್ಯವಹರಂತೀತಿ ದೇವಃ । 'ದಿವು ವ್ಯವಹೃತೌ'

೬ 6 ದೀವ್ಯತಿ ಸರ್ವತ್ರ ಗಚ್ಛಂತೀತಿ ದೇವಃ । 'ದಿವು ಗತೌ' ।

೭ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿರುವವನು¹

ಮೇಲಿನ ಈ ಏಳೂ ಅರ್ಥಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅಗ್ನಿ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿನಾರಾಯಣನನ್ನು 'ದೇವ' ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ—ಎಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರುವರು.³

೮ ದಾಸ ಮೂಸುವವನು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇರುವವನು.⁴

ಮಾಸುದೇವ ನಾಮದ ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳ ಹೊರಟ ಸೌಕರಾಯಣ ಶ್ರುತಿಯು 'ದೇವ'ನಾಮವನ್ನು ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲೂ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಸಮನ್ವಯಿಸಿದೆ.⁵

೯ ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ನಿದ್ರಾವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ, ನಿಯಮಿಸುವವನು.⁶

೭ 1 ದೀವ್ಯತಿ ರಮತೇ ಇತಿ ದೇವಃ | 'ದಿವು ರತಾ' |

2 ಅಗ್ನಿಮೀಳೇ ಪುರೋಹಿತಂ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ದೇವಂ ..

—ಯು. ವೇ. 1-1

3 ದ್ಯೋತನಾದ್ ವಿಜಯಾತ್ ಕಾಂತ್ಯಾ ಸ್ತುತ್ಯಾ ವ್ಯವಹೃತೇರಪಿ | ಗತ್ಯಾ ರತ್ಯಾ ಚ ದೇವಾಃ... —ಯು. ಭಾ.

* ದ್ಯೋತನಾದೇಃ ಕರ್ತೃತ್ವಾತ್ಪ್ರಧಾ ಸ್ತುತ್ಯಾ ಸ್ತುತಿ ಕರ್ಮತ್ವಾದ್ದೇವಾಃ | ದೀವ್ಯತೇ- ದ್ಯೋತನಾದ್ವರ್ಧಾತ್ ಕರ್ತರಿ ಪಚಾದ್ಯಚ್ | ಸ್ತುತ್ಯರ್ಧಾತ್ ಕರ್ಮಣಿ ಘೃಣಾ |

—ಯು. ಭಾ. ಟೀ.

೮ 4 ದಾಶ್ಯತಃ ದಾಶ್ಯತ್ವಾದ್ವದಾತೇರೇಕಾರಃ, 'ಕೃನ್ಮೇಜಂತಃ' ಇತ್ಯವ್ಯಯಮ್ | ಸರ್ವತ್ರ ವರ್ತತ ಇತಿ ವಃ | 'ವೃತು ವರ್ತನೇ' ಆತೋ ಡಃ | ದೇ ಚಾಸೌ ನಶ್ಚ ದೇವಃ |

—ಕ. ನಿ. ಟೀಕಾಧಾರೇಣ

5 '...—ದಾಶ್ಯತ್ವತೋ ವರ್ತನಾಚ್ಚ ತಂ ನಾಸುದೇವಂ ಪ್ರವದಂತಿ ವೇದಾಃ'

—ಸೌಕರಾಯಣಶ್ರುತಿ (ಕ.ನಿ.)

೯ 6 ದೇವಯತಿ ಸ್ವಾಪಯತಿ ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥಾಂ, ನಿದ್ರಾವಸ್ಥಾಂ ಚ ನಿಯಮಯತೀತಿ ದೇವಃ | 'ದಿವು ಸ್ವಪ್ನೇ' |

ಭಗವಂತನ ತೈಜಸನಾಮಕ ರೂಪವು ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನಾವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ,¹ ಪ್ರಾಜ್ಞಾನಾಮಕ ರೂಪವು ಸುಷುಪ್ತಾವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ನಿಯಮಿಸುತ್ತಿರುವುದು.²

೧೦ ಯಾವಾಗಲೂ ಅನಂದವನ್ನನುಭವಿಸುವನು³

ಜೀವಾತ್ಮರು ಸುಷುಪ್ತಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವರು ಭಗವಂತ ನಾದರೂ ಸುಷುಪ್ತಿಗೊಳಗಾಗದಿದ್ದರೂ ಸುಖಿಯಾಗಿರುವನು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಅವನನ್ನು ಸುಖರೂಪ ಎಂದು ಸಾರುತ್ತಿವೆ—ಎಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವರು.⁴ ದೇವಶಬ್ದವು ದೇವತಾಸಾಮಾನ್ಯವಾಚಕವಾದರೂ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸವಿತೃನಾಮಕ ಭಗವಂತನೇ ದೇವನು. ಉಳಿದವ ರೆಲ್ಲ ದೇವಾಭಾಸರಷ್ಟೇ ಎಂದಿದೆ ಋಗ್ವೇದ⁵ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನೇ 'ದೇವ'ನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬರೇ ದೇವಶಬ್ದದಿಂದಲೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವುದಿದೆ⁶

1 ಚಿತ್ತಸ್ಥೋ ದರ್ಶಯೇದ್ ಯಸ್ಮಾತ್ ತೈಜಸಃ ಸ್ವಪ್ನಕೃದ್ಧರಿಃ |

-ಪ್ರಕಾಶಿತಾ (ಮಾಂ. ಉ. ಭಾ. 1-1 4)

2 ಸುಷುಪ್ತಂ ತು ತನೋ ಜ್ಞೇಯಂ ಹರಿಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ತದಾವೃತಃ | ನ ಕಾಮಯೇನ್ನೈವ ಪಶ್ಯೇಜ್ಜೀವಃ ಸ್ವಾತ್ಮತನೋ ವಿನಾ | ಕಾಲಂ ಚ ತಸ್ಯ ಸ್ಥಾನಸ್ಯ ಪತಿಃ ಪ್ರಾಚ್ಛೋ ಹರಿಃ ಸ್ವಯಮ್* | ಪ್ರಕಾಶಿಕಾ(ಮಾಂ. ಉ. ಭಾ. 1-1 5)

೧೦ 3 ದೀವ್ಯತಿ ಸರತಂ ಮೋದತೇ ಇತಿ ದೇವಃ | 'ದಿವು ಮೋದೇ'

4 'ಯದಸುಪ್ತಿಗತೋ ವರಿನಃ ಸುಖನಾನ್' | ಸುಖರೂಪೀನೂಹುರತೋ ನಿಗಮಾಃ'

-ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ. 4 14

5 'ಗಃ ದೇವತಾ' | -ಋ. ವೇ. 22-5

ಸ ನಿವ ದೇವತಾ ಮುಖ್ಯಾ . | -ಋ. ಭಾ.

ಆತ್ರ ದೇವತಾಶಬ್ದೋ ದೇವಪರ್ಯಾಯೋ ಗೃಹೀತಃ | ....ಸ ಏವ ದೇವತಾ ಅನ್ಯೇ ತು ದೇವಾಭಾಸಾಃ | -ಋ. ಭಾ. ಟೀ

6 ಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಂ ದೇವಂ . . | -ಮ. ನಾರಾ. ಉ. 13 1

* ಏಷೋ ಹ ದೇವಃ . | -ತೈ. ಉ. 2-16

* ಏಷ ದೇವೋ ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾ... -ತೈ. ಉ. 4-17

ಜಿಹ್ವಾ ನೆ

[ಶಾಸ್ತ್ರಂ ಪ್ರಮಾಣಂ]

ಪ್ರ - ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಬಹು ವಿಚಿತ್ರ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿ ಜೀವನಿಗೆ ತೋರಿಸುವನು ಆ ಸ್ವಪ್ನ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಕ್ಷಣಿಕಗಳು ಇಂತಹ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವಾಪ್ನವಸ್ತುವಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯು ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತಲ್ಲ? 'ಯಚ್ಚಿಕೇತ ಸತ್ಯಮಿತ್ಯನ್ಮ ಮೋಘಂ' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಪರಮಾತ್ಮನು ಮಾಡುವ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಮೋಘವು ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಅದು ಹೇಗೆ ಸತ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ?

ಉ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದ ವಸ್ತುಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ನಮಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಯೋಗ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ. ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಯಾವ ಸೃಷ್ಟಿಯೂ ವ್ಯರ್ಥವಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ 'ತಸ್ಮಾತ್ ರಾತ್ರಂ ಪ್ರಮಾಣಂ ತೇ' ಎಂದು ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ನಾವು ಪ್ರಮಾಣವನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ಅದು ಹೇಳಿದಂತೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು ತಾಯಿಯು ತನ್ನ ಮಗುವಿಗೆ ಏನನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಾಳೋ ಅದನ್ನು ಮಗುವು ಹಾಗೆ ತಿಳಿದು ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತದೆ.

೩೭೭ ಶ್ರೀಗರ್ಭಃ

೧ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಗರ್ಭಕ್ಕೆ ಆಧಾಯಕನಾಗಿರುವವನು.¹

ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣ ಎಂದೆನಿಸಿದ್ದ ಭಗವಂತನು ಜಗತ್ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಲು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಪುರುಷ ಎನಿಸುವ ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ರಮಾದೇವಿಯ ಪ್ರಕೃತಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪದಲ್ಲಿ ವೀರ್ಯಸೇಚನೆ ಮಾಡುವನು ಎಂಬುದಾಗಿ ವೈವಾಹಿಕತೆ ತಿಳಿಸಿದೆ.² ಹೀಗೆ

* ಏಕೋ ದೇವಃ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಗೂಢಃ । -ಶ್ರೀ. ಉ. 6-11

* ದೇವಸ್ಯೈಷ ಮಹಿಮಾ ತು ಲೋಕೇ... । -ಶ್ರೀ. ಉ. 6-1

* ದೇವಸ್ಯೈಷ ಸ್ವಭಾವೋತ್ತಮಾಶ್ಚ ಕಾಮಸ್ಯ ಕಾ ಸ್ಪೃಹಾ ॥
-ಮಾಂ. ಉ. -1-1-15

೧ 1 ಶ್ರಿಯೋ ಗರ್ಭೋ ಯಸ್ಮಾದಿತಿ ಶ್ರೀಗರ್ಭಃ । -ಸ. ಸಂ.

2 ಯಃ ಶೇತೇ ಶ್ರಳಯೇ ವಿಷ್ಣುಃ ಶೂನ್ಯನಾಮಾ ಮಹಾಕೃತಿಃ । ಸ ತು ನಾರಾಯಣೋ ನಾಮ ನರಾಣಾಮಯನತ್ಮತಃ । ರೂಪಂ ದ್ವಿತೀಯಂ ಭವತಿ ದೀಪಾದ್ ದೀಪಾಂಶರಂ

ರಮಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ವೀರ್ಯಸೇಚನೆಯಿಂದಾಗಿ, ಅಕೆಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಾಧಾನ್ ಮಾಡಿದಂತಾಯಿತು. ಈ ಗರ್ಭವೇ ಸಕಲ ಪ್ರಜೆಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿದೆ¹

೨ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವವನು²

ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ನಿತ್ಯಮುಕ್ತಳಾಗಿದ್ದರೂ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ವಿಶೇಷವಿರುವುದರಿಂದ ಭಗವಂತನ ಉಪಾಸನಾದಿಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಲೇ ಇರುವಳೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವೊಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿದೆ³. ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ನಿತ್ಯಮುಕ್ತಳಾಗಿದ್ದು ಪ್ರಾಪ್ತಕಾಮಳಾಗಿದ್ದರೂ ನಿತ್ಯವೂ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಗವದ್ವಕ್ತನಾದವನು ಯಾವತ್ತೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಿರಬೇಕೆಂದು 'ಬೃಹತ್ಸಂತ್ರ' ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ⁴. ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ವೈಕುಂಠವನ್ನು ಕಂಡ

ಯಥಾ | ಸಿಸೃಕ್ಷೋಸ್ತಸ್ಯ ಪುರುಷ ಇತ್ಯಾಹುಸ್ತದ್ ನಿರೋ ಜನಃ | ಸ ರಮಾಯಾ
ದ್ವಿತೀಯೇ ತು ರೂಪೇ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಜ್ಞಿತೇ | ವೀರ್ಯಮಾಧತ್

ವೋಮಸಂಹಿತಾ (2-6-41)

1 ಮಾರುದೇವಃ ಪುನಾನ್ ನಾಮ ವರ್ಣಾತ್ಯತ್ ಸ ಸ್ವಯೋಷಿತಿ | ರಮಾಯಾಂ ಗರ್ಭ-
ಮದಧಾತ್ ಪ್ರಜಾಸ್ತಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರಜಜ್ಞರೇ | ಆ ಉ ಭಾ. (1-3-5)

* ಮಮ ಯೋನಿರ್ಮಹದ್ ಬ್ರಹ್ಮ ತಸ್ಮಿನ್ ಗರ್ಭಂ ದಧಾಮ್ಯಹಮ್ | ಸಂಭವಃ ಸರ್ವ-
ಭೂತಾನಾಂ ತತೋ ಭವತಿ ಭಾರತ || -ಗೀ 14-3

ಮಮ ಯೋನಿರಿತಿ ಗರ್ಭಾಧಾನ್ಯಾರ್ಥೋನಿಃ |

-ಗೀ. ಭಾ.

೨ 2 ಶ್ರಿಯಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಗೀರ್ಯತೇ ಶಬ್ದ್ಯತೇ, ಸ್ತೂಯತ ಇತಿ ಯಾವತ್ ಶ್ರೀಗರ್ಭಃ | 'ಗ್ವ-
ತದ್ವೇ' |

3 'ಆದರಾದಲೋಪಃ' ಬ್ರ. ಸೂ. 3-3-41

ಅಬದ್ಧತ್ವೇನಿ ಭಕ್ತಿ ವಿಶೇಷಾದೇನೋಪಾಸನಾದ್ಯಲೋಕಸ್ತಸ್ಯ ಭವತಿ |

-ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ.

4 ಯಥಾ ಶ್ರೀನಿತ್ಯಮುಕ್ತಾತಪಿ ಪ್ರಾಪ್ತಕಾಮಾತಪಿ ಸರ್ವದಾ | ಉಪಾಸ್ತೇ ನಿತ್ಯತೋ
ವಿಷ್ಣುಮೇವಂ ಭಕ್ತೋ ಹರೇರ್ಭವೇತ್

-ಬೃಹತ್ಸಂತ್ರ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 3-3-41)

ಚತುರ್ಮುಖನು, ಅಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯು ತನ್ನ ವಲ್ಲಭನ ಭಕ್ತಪಾಲನಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಅನಂತ ವೇದಾದಿಗಳಿಂದ ಹಾಡಿ ಹೋಗಲುತ್ತು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡಿರುವನು¹

೩ ಸರಸ್ವತಿಯಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವವನು²

ಶ್ರುತ್ಯಭಿಮಾನಿನಿಯಾದ ಸರಸ್ವತೀ ದೇವಿಯು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸಂಬೋಧಿಸಿ, ತನ್ನಿಂದ ಅಭಿಮನ್ಯಮಾನವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಯಾವಾಗಲೂ ಭಗವಂತನ ಗುಣೋಕ್ತಿಪರವಾಗಿಯೇ ಇರುವಂತಹದ್ದು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಬೇರೆ ವಿಚಾರ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೂ ಅದರ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶ ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಳ ಪ್ರತಿಪಾದನೆಯೇ ಆಗಿರುವುದು ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧಿಯಾದ ಅರ್ಥವು ಶಾಸ್ತ್ರದ ಅರ್ಥವಾಗಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ಹೀಗೆ ತನ್ನಿಂದ ಅಭಿಮನ್ಯಮಾನವಾದ ಶಾಸ್ತ್ರದ ಮೂಲಕ ತಾನು ಭಗವಂತನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿಕೊಂಡೇ ಇರುವುದರಿಂದಲೇ 'ಸರಸ್ವತೀ' ಎಂದೆನಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವುದನ್ನು ಮಹೋಪನಿಷತ್ತು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ³

೪ ಪುರುಷಾರ್ಥತ್ರಯಕ್ಕೆ ಅಧವಾ ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ಅಧವಾ ಶೋಭೆಗೆ ಉದರದಂತೆ ಆಧಾರ ನಾಗಿರುವವನು⁴

1 ಶ್ರೀರ್ಯತ್ರ ರೂಪಿಣ್ಯುರುಗಾಯಪಾದಯೋಃ ಕರೋತಿ ಮಾನಂ ಬಹುಧಾ ವಿಭೂತಿ-
ಭಿಃ | ಪ್ರಿಯಂಕರ್ಮ ಗಾಯತೀ -ಭಾಗ. 2-9-13

* ಸ್ವಯಂ ಮುಕುಂದಸ್ಯ ಭರ್ತುಃ ಕರ್ಮ ಗಾಯತೀ ಅನಂತನೇದಾದಿಭಿರ್ಗಾ-
ಯಂತೀ ಮಾನಂ ಕರೋತಿ -ಅನಂತತೀರ್ಥಾಃ

೨ 2 ಶ್ರಿಯಾ ಸರಸ್ವತ್ಯಾ ಗೀರ್ಯತೇ ಸ್ತೂಯತ ಇತಿ ಶ್ರೀಗರ್ಭಃ | 'ಲಕ್ಷ್ಮೀಸರಸ್ವತೀಧಾ. .
ಶೋಭಾಸು | ಶ್ರೀರಿತಿ ಪ್ರಥಿತಾ' -ವ್ಯಾಡಿಃ |

3 ವಿಷ್ಣೋರ್ಗಣೋಕ್ತಿಪರತಾ ಮಮ ನಿತ್ಯಂ ಸುರೇಶ್ವರಾಃ | ತದರ್ಥಮನ್ಯದ್ ವಚನಮುಕ್ತ-
ಸ್ತಸ್ಯ ವಿರೋಧಿ ಯತ್ | ತನ್ಮಮಾರ್ಥೋ ನಹಿ ಕ್ವಾಪಿ ಸಾಧಕಂ ತತ್ಪರಣಾತ್ ಸದಾ |
ಸರಸ್ವತೀತಿ ಸಂಪ್ರೋಕ್ತಾ -ಮಹೋಪನಿಷತ್ (ಮಾಂ. ಉ. ಭಾ. 1-2-3)

೪ 4 ಶ್ರಿಯಃ ತ್ರಿವರ್ಗಸ್ಯ ಸಂಪದಃ ಶೋಭಾಯಾ ನಾ ಗರ್ಭಃ ಇವ ಉದರಮಿವ ಆಧಾರಃ
ಶ್ರೀಗರ್ಭಃ | ' . ತ್ರಿವರ್ಗಸಂಪದ್ವಿಭೂತಿಶೋಭಾಸು | . ಶ್ರೀರಿತಿ ಪ್ರಥಿತಾ'

-ವ್ಯಾಡಿಃ |

೫ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಯಾರ ಉದರದಲ್ಲಿರುವಳೋ ಅಂತದವನು¹

೬ ಸೌಂದರ್ಯಯುಕ್ತವಾದ ಉದರ ಉಳ್ಳವನು²

ಭಗವಂತನ ಉದರವು ಅಖಿಲವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಂತಹದ್ದು ಆದರೂ ತೆಳ್ಳಗಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ವಲಿತ್ರಯದಿಂದ ಅಂಕಿತವಾಗಿದೆ. ನಿತ್ಯವೂ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಇದನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಳು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇದು ಚಿಂತೆವೆನಿಸಿದೆ ಎಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು.³

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ದೇವತೆಗಳು ಸರ್ವಾಶ್ರಮಿಗಳು]

ಪ್ರ:- ಪರಮಾತ್ಮನು ಶ್ರೀಗರ್ಭ ಎಂಬ ನಾಮವುಳ್ಳವನಾದ್ದರಿಂದ ಗೃಹಸ್ಥನಾಗಿದ್ದಾನೆ ದೇವತೆಗಳು ಮುಷಿಗಳು ಕೂಡ ಗೃಹಸ್ಥರೇ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಕ್ಕಿಂತ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ್ದರಿಂದ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಏಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ?

ಉ - ದೇವತೆಗಳು ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನು ಯಾವ ಆಶ್ರಮಿಯೂ ಅಲ್ಲ

ಪ್ರ:- ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳು ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವಾದ್ದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಿಗಳು ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತಾರೆ?

ಉ - ಸನ್ಯಾಸಿಗಳ ಮುಖ್ಯಧರ್ಮ ಸದಾ ಭಗವದ್ಭಾಸನೆ. ಅದು ದೇವರೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ ಇದೇ ರೀತಿ ಎಲ್ಲ ಆಶ್ರಮಗಳ ಮುಖ್ಯಧರ್ಮಗಳು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಸರ್ವಾಶ್ರಮಿಗಳು ಆಗುತ್ತಾರೆ

೫ 1 ಶ್ರೀಗರ್ಭೇ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಶ್ರೀಗರ್ಭಃ | 'ಯ ತಃ ಪ್ರಸೂತಂ ಜಗತಃ ಪ್ರಸೂತೀ' ಇತಿ ಶ್ರುತೇಃ | -ಸ. ಸಂ.

೬ 2 ಶ್ರಿಯಾ ಸೌಂದರ್ಯೇಣ ಯುಕ್ತಃ ಗರ್ಭಃ ಉದರಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಶ್ರೀಗರ್ಭಃ |

3 ಉದರಂ ಚಿಂತ್ಯಮೀಶಸ್ಯ ತನುತ್ಯೇಷ್ವವಿಲಂಬರಮ್ |

ವಲಿತ್ರಯಾಂಕಿತಂ ನಿತ್ಯಮುಪಗೃಹ್ಯಂ ಶ್ರಿಯೈಕಯಾ ||

-ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ.

೩೭೮ ಪರಮೇಶ್ವರಃ

೧ ಉತ್ತಮನಾದ ಒಡೆಯನು¹

ಭಗವಂತನೇ ಇಂದ್ರ ಎನಿಸುವನೆಂದು ಸಮರ್ಪಿಸುವಾಗ, ಇಂದ್ರನಾದ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ನಿಮಿತ್ತವಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಭಗವಂತನಲ್ಲೇ ಇರುವಂತಹದ್ದು, ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವನೇ ತಾನೇ 'ಪರಮೇಶ್ವರನು'—ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವರು.²

೨ ಉತ್ತಮನಾದವನು ಮತ್ತು (ಎಲ್ಲರಿಗೂ) ಒಡೆಯನು.³

೩ ಉತ್ತಮ ಸ್ವಾಮಿ ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನು⁴

ಭಗವಂತನು ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾಗಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು 'ಪರಮ' ನಾಮವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿಯೇ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಂದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸರ್ವೋತ್ತಮನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಸರ್ವರಿಗೂ ಒಡೆಯ

೧ 1 ' ಸ್ವಾಮೀ ಶ್ರೀಶ್ವರಃ ಪತಿರೀಶಿತಾ'—ಇತಿ ಈಶ್ವರಃ ಸ್ವಾಮೀ | ಪರಮಃ ಉತ್ತಮಃ | ಪರಮಶ್ಚಾಸೌ ಈಶ್ವರಶ್ಚ ಪರಮೇಶ್ವರಃ |

2 ಇಂದ್ರೇ ಹೀಂದ್ರಶಬ್ದೋಽಪಿ ನ ಮುಖ್ಯತೋ ವರ್ತತೇ | ಪರಮೇಶ್ವರಾರ್ಥಭಾವಾತ್ | ಇಂದ್ರಶಬ್ದೋಽಪಿ ವಿಷ್ಣು ವೇದ ವರ್ತತೇ | ಸಹಿ ಪರಮೇಶ್ವರಃ |

-ಐ ಉ. ಭಾ 2-1-2-13

೨ 3 ಪರಮಃ ಉತ್ತಮಃ | ಈಶ್ವರಃ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸ್ವಾಮೀ | ಅಸಾಧಾರಣ್ಯೇನ ವ್ಯಪದೇಶಃ | ಪರಮಶ್ಚಾಸೌ ಈಶ್ವರಶ್ಚ ಪರಮೇಶ್ವರಃ |

೩ 4 ಪರಮಶ್ಚಾಸೌ ಈಶಶ್ಚ ಪರಮೇಶಃ | ಪರಮೇಶಶ್ಚಾಸೌ ವರಶ್ಚ ಪರಮೇಶ್ವರಃ |

5 ಏಕೋಽನಿಭಕ್ತಃ ಪರಮಃ ಪುರುಷೋ ವಿಷ್ಣು ರುಚ್ಯತೇ |

-ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತಾ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-3-7)

* ' ಸೋಽಚಿಂತ್ಯಃ ಪರಮೋ ಗರೀಯಾನ್'

-ಶಾಂಡಿಲ್ಯಶ್ರುತಿ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-4-11)

* 'ಭಿನ್ನೋಽಚಿಂತ್ಯಃ ಪರಮೋ ಜೀವಸಂಘಾತ್...'

-ಕೌಶಿಕಶ್ರುತಿ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-3-27)

ನಾಗಿರುವನು ಭಗವಂತನು ಪರಮನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಯಾರ ಅಧೀನನಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ—ಎಂದು ಸಾರುತ್ತಿರುವ ಪೈಂಗಿ ಶ್ರುತಿಯು¹ ಭಗವಂತನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವನ ಸರ್ವೇಶ್ವರತ್ವವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸಿದೆ.

೪ ಉತ್ತಮ ಒಡೆಯರಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಉತ್ತಮ ಸಮರ್ಥರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವವನು²

ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ಇಂದ್ರಾದಿ ಒಡೆಯರಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮರೆನಿಸಿರುವರು. ಅಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವವನು ಭಗವಂತನು ಶ್ರೇತಾಶ್ವತರೋಪನಿಷತ್ತಲ್ಲಿ—ಮನುಷ್ಯರಾದ ನಮಗೆ ಈಶ್ವರರಾದವರು ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು ಅವರಲ್ಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿದ್ದು, ಈಶ್ವರಾಣಾಂ ಪರಮ ಎನಿಸಿರುವವನು ದೇವೇಂದ್ರನು ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಮಹತ್ಕೋಪೇತರಾದವರು ಗರುಡ ಶೇಷರುದ್ಧರು ಇವರಿಗೂ ಈಶರಾಗಿರುವವರು ಬ್ರಹ್ಮವಾಯುಗಳು ಇವರಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಾದವನು ಭಗವಂತನು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ—‘ಈಶ್ವರಾಣಾಂ ಪರಮಂ ಮಹೇಶ್ವರಂ’—ಎಂದು ಭಗವಂತನನ್ನು ವಿಶೇಷಿಸಲಾಗಿದೆ ‘ಪರಮೇಶ್ವರ’ ನಾಮವೂ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ³

ಭಗವಂತನನ್ನು ‘ಈಶ’ ‘ಈಶ್ವರ’ ಎಂದೂ ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರ ‘ಪರಮೇಶ್ವರ’ ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುವ ಉದ್ದೇಶ—ಭಗವಂತನನ್ನು ಈಶ ಅಥವಾ ಈಶ್ವರ ಎಂದದ್ದೇ ಉಪಾಸಿಸಿದರೆ ಸಾಲದು, ಈಶ ಎನಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸ್ಥಾನಮಾನ, ಅವರಲ್ಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾಗಿ ಈಶ್ವರ ಎನಿಸುವ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸ್ಥಾನಮಾನ, ಅವರಿಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾಗಿದ್ದು ಪರೇಶ್ವರ ಎನಿಸುವವರ ಸ್ಥಾನಮಾನ—ಇವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು—ತಾರತಮ್ಯ ಜ್ಞಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ‘ಪರಮೇಶ್ವರ’ ಎನಿಸುವ ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅರಿಯಬೇಕೆಂಬುದು.

1 ಪ್ರಾಣಸೈತನ್ದ್ರ್ಯವಶೇ ಸರ್ವಂ ಪ್ರಾಣಃ ಪರವಶೇ ಸ್ಥಿತಃ | ನ ಪರಃ ಕಂಚಿದಾಶ್ರಿತ್ಯ ವರ್ತತೇ ಪರಮೋ ಯತಃ —ಸೈಂಗಿಶ್ರುತಿ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-4-11)

೪ 2 ಪರಮಾಶ್ಚ ತೇ ಈಶಾಃ ಸ್ವಾಮಿನಃ ಸಮರ್ಥಾ ವಾ ಪರಮೇಶಾಃ ತೇಷು ವರಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ |

3 ‘ತಮೀಶ್ವರಾಣಾಂ ಪರಮಂ ಮಹೇಶ್ವರಂ.... ಪತಂ ಪತೀನಾಂ ಪರಮಂ....’

೫ ಉತ್ತಮ ಒಡೆಯರೆನಿಸಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ವರಿಸಲ್ಪಡುವವನು.¹

ಚತುರ್ಮುಖನೇ ಮುಂತಾದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಂದಲೂ ಜಪಿಸಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿಯ 'ಪರೇಣ್ಣಂ' ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣವು ಭಗವಂತನು ಚತುರ್ಮುಖನೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರಿಗೂ ವರಣೀಯನೆನಿಸಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೆ

೬ ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾದ ಜಗನ್ನಾತೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು²

೭ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಜಗನ್ನಾತೆಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವವನು⁴

೮ ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾದ ಜಗನ್ನಾತೆಯಿಂದಲೂ ವರಿಸಲ್ಪಡುವವನು.⁵

ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಭಗವಂತನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ತಾನು ಅವನನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ, ಮತ್ಸ್ಯಾದಿರೂಪವುಳ್ಳ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಕಲ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವಳು

೫ 1 ಪರಮಾತ್ಮ ತೇ ಈಶಾತ್ಮ ಪರಮೇಶಾಃ | ತೈರಪಿ ಪ್ರಿಯತೇ ಇತಿ ಪರಮೇಶ್ವರಃ |

2 ತತ್ಸವಿತುರ್ವರೇಣ್ಯಂ ಭರ್ಗೋ ದೇವಸ್ಯ ಧೀಮಹಿ |

-ಯ ವೇ. 3-62-10

೬ 3 ಪರಾ ಚ ಸಾ ಮಾ ಶ್ರೀಶ್ಚ ಪರಮಾ | 'ಮಾ ಸ್ತ್ರೀ ಮಾನೇ ನೃತೌ ವೇದಾ ಮೇಧಾಶ್ರೀ-
ಮಧ್ಯಮಾತ್ಮಷು' | ಪರಮಾಯಾಃ ಈಶ್ವರಃ ಭರ್ತಾ ಪರಮೇಶ್ವರಃ |

೭ 4 ಮಾ ಚ ಸಾ ಈಶಾ ಚ ನೇಶಾ | ನೇಶಾಯಾಃ ವರಃ ನೇಶ್ವರಃ | ಪರಶ್ಚಾಸೌ ನೇಶ್ವ-
ರಶ್ಚ ಪರಮೇಶ್ವರಃ |

೮ 5 ಪರಮಾ ಚ ಸಾ ಈಶಾ ಚ ಪರಮೇಶಾ | ತಯಾಽಪಿ ಪ್ರಿಯತ ಇತಿ ಪರಮೇಶ್ವರಃ |

6 .... ವಿಷ್ಣುಂ ಸದಾ ಹೃಹಮ್ | ಪ್ರಪದ್ಯೇ ತತ್ಸಸಾದೇನ ಕೇವಲಂ ನಾತ್ಮತಕ್ರಿತಃ |

.. ತಸ್ಮಾನ್ನತ್ಸ್ಯಾದಿರೂಪಂ ತಂ ವಿಷ್ಣುಮೇವ ಪ್ರಪದ್ಯಥ | ಹೇ ಜನಾ ಇತ್ಯವೋಚತ್
ಸಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಸರ್ವಾಃ ಪ್ರಜಾಃ ಪ್ರತಿ |

-ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ. 3-3-2

೯ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು¹

೧೦ ಉತ್ತಮವಾದ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸುಖ ಉಳ್ಳವನೂ ಹಾಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವವನು²

ಭಗವಂತನು ಉತ್ತಮ ಜ್ಞಾನ ಹಾಗೂ ಸುಖ ಉಳ್ಳವನಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎನಿಸಿರುವನು. ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿರುವ ಭಗವಂತನನ್ನು 'ಏಕ' ಹಾಗೂ 'ಅದ್ವೈತ' ಶಬ್ದಗಳಿಂದ ವಿಶೇಷಿಸಿ, ಅವನು ಸಮಾನರಹಿತನು ಮತ್ತು ವಿರೋಧಿಶೂನ್ಯನು ಎಂದು ಬೋಧಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಅವನ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ತು—ಇದಕ್ಕೆ ಪೋಷಕವಾಗಿ ಅವನ ಜ್ಞಾನವು ಪರಮ, ಅನಂದವು ಪರಮ—ಎಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ³

೧೧ (ಎಲ್ಲರನ್ನೂ) ರಕ್ಷಿಸುವವನು ಮತ್ತು ರಮಾವಲ್ಲಭನಾಗಿರುವವನು⁴.

ಚಿತ್ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿ ಆಗಿರುವ ಭಗವಂತನು ಸರ್ವರಕ್ಷಕನು

೧೨ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು⁵

೯ 1 ಹರಾ ಚ ಸಾಮಾ ಮೇಧಾ ಚ ಪರಮಾ ಶ್ರೇಷ್ಠಂ ಜ್ಞಾನನುಃ | ತಸ್ಯ ಈಶ್ವರಃ ಸ್ವಾಮೀ |

೧೦ 2 ಇಃ ಜ್ಞಾನಂ ತಂ ಸುಖಂ ಇಶೇ ಜ್ಞಾನಸುಖೇ | ಪರಮೇ ಉತ್ತಮೇ ಇಶೇ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಪರಮೇಶಃ | ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವಾತ್ ವರಃ | ಪರಮೇಶಶ್ಚಾಸೌ ವರಶ್ಚ ಪರಮೇಶ್ವರಃ |

3 ಸಲಿಲ ಏಕೋ ದ್ರಷ್ಟಾ ದ್ವೈತೋ ಭವತಿ ಏಷೋಽಸ್ಯ ಪರಮೋ ಲೋಕ ಏಷೋಽಸ್ಯ ಪರಮ ಅನಂದಃ . -ಬೃ. ಉ. 6-3-32

'ಯದಾ ಹಿ ಸಲಿಲತ್ರೇನ ಪ್ರಕೃತಿವ್ಯಾಹೃತಿಷ್ಠತಿ | ತದಾ ತಸ್ಯಂ ಪರೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಕೇಕೋ ದ್ರಷ್ಟಾ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಃ | ಅವಿರೋಧಾದ್ದ್ರಿಶೀಯ ಏಕೋಽಸೌ ಸಮವರ್ಜನಾತ್ ..... ಸಾರ್ವಜ್ಞ್ಯಾತ್ ಪರಮೋ ಲೋಕೋ ವಿಷ್ಣೋರಾನಂದ ಏನ ಚ | ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾತ್ ಪರಮೋ ಜ್ಞೇಯಃ... ..' -ಬೃ. ಉ ಭಾ

೧೧ 4 ಪಾತಿ ಸರ್ವಂ ರಕ್ಷತೀತಿ ಪಃ | ಅಸಾಧಾರಣ್ಯೇನ ವ್ಯಹದೇಶಃ | ಪಶ್ಚಾಸೌ ರಮೇಶ್ವರತ ಪರಮೇಶ್ವರಃ | -ಸ ಸಂ. ಆಧಾರೇಣ

೧೨ 5 ಹರಾ ಮಾ ಜ್ಞಾನಂ ಯೇಷಾಂ ತೇ ಪರಮಾಃ ಜ್ಞಾನಿನಃ ಬ್ರಹ್ಮಾದಯಃ | ತೇಷಾ ಮೀಶ್ವರಃ |

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಬ್ರಹ್ಮೈಕ್ಯವೇ ಅರ್ಥ]

ಪ್ರ - ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ 'ಈಶ್ವರೋಽಹಮಹಂ ಭೋಗೀ' ಎಂದು ಇದೆ 'ಪರಮೇಶ್ವರೋಽಹಂ' ಎಂದು ಇಲ್ಲ. 'ಪರಮೇಶ್ವರೋಽಹಂ' ಎಂದು ಇರುತ್ತಿದ್ದರೆ ತಮಗೆ ಬ್ರಹ್ಮೈಕ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಅಸುರರ ಲಕ್ಷಣ ಎಂದು ನರ್ಣ್ಯಸಬಹುದಿತ್ತು. 'ಈಶ್ವರೋಽಹಂ' ಎಂದು ಗೀತೆಯ ಪಾಕೈಕ್ಯನಾನು ಶ್ರೇಷ್ಠನು ಎಂದು ಅರ್ಥವನ್ನೂ ಹೇಳಬಹುದು ಆದುದರಿಂದ ಗೀತಾವಾಕ್ಯದ ಆಧಾರದಿಂದ ತಮಗೆ ಬ್ರಹ್ಮೈಕ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಅಸುರರ ಸ್ವಭಾವ ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆಂದು ದ್ವೈತಿಗಳು ಹೇಳುವುದು ಯುಕ್ತವೋ?

ಉ - ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಅವರೂ ತಾವು ಶ್ರೇಷ್ಠರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆ ಇಂದ್ರದೇವರು ತನ್ನನ್ನು ಇಂದ್ರ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಇಂದ್ರ ಎಂದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ಅರ್ಥ, ತಾನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವ ಸ್ವಭಾವವು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಅಸುರ ಸ್ವಭಾವವೆಂದು ಹೇಳಬಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ 'ಈಶ್ವರೋಽಹಂ' ಎಂಬ ಗೀತಾವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಪರಮೇಶ್ವರನು ಎಂದು ಅರ್ಥವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು ಆದುದರಿಂದ ಈ ಗೀತಾವಾಕ್ಯವು ಬ್ರಹ್ಮೈಕ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಅಸುರ ಸ್ವಭಾವವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ದ್ವೈತಿಗಳು ಹೇಳುವುದು ಯುಕ್ತವು.

ಪ್ರ - ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ನಾನು ಶ್ರೇಷ್ಠನು ಎಂದು ದೇವತೆಗಳು ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ ಅಸುರರು ನಾನು ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳುವದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಅವರಿಗೆ ಅಹಂಕಾರವು ಇದೆ ಎಂದು.

ಉ - ಅದೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಅಸುರರಿಗೆ ಅಹಂಕಾರವಿದೆ ಎಂದು ಬೇರೆ ಶ್ಲೋಕದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. 'ಅಹಂಕಾರಂ ಬಲಂ ದರ್ಪಂ ಕಾಮಂ ಕ್ರೋಧಂ ಚ ಸಂಖ್ಯತಾಃ' ಅಸುರರು ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಕೂಡಿದವರು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಪುನರುಕ್ತಿ ದೋಷವು ಬರುವದು. ಆದುದರಿಂದ ಈಶ್ವರೋಽಹಂ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮೈಕ್ಯವೆಂದು ಅರ್ಥ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಅರ್ಥವು ಅಲ್ಲ.

೩೭೯ ಕರಣಮ್

೧ (ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ) ಮುಖ್ಯಸಾಧನ ಆಗಿರುವವನು.¹

೧ 1 ಕ್ರಿಯತೇತನೇನೇತಿ ಕರಣಮ್ ।

-ಐ. ರಾ.

* 'ಕರಣಂ ಸಾಧಕತಮಂ...'

-ಅ. ಕೋ.

ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತ—ಪ್ರತಿಯೊಂದರ ಕರಣ ಅಪಾದಾನಾದಿ ವಿಭಕ್ತ್ಯರ್ಥ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಎಂದಿರುವಂತೆ, ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತ್ಯರ್ಥಕರಗವೂ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಎಂದೂ ತಿಳಿಸಿರುವನು. ಉಳಿದ ಕರಣಗಳಿಗೂ ಅವನೇ ಹೇತುವಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳಿಗೆ ಸತ್ತಾದಿಗಳನ್ನು ನೀಡುವವನೂ ಅವನೇ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವನೇ ಕರಣ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೂ ಅವನೇ ಮುಖ್ಯ ಹೇತು ಆಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕರಣ ಎಂದೆನಿಸಲಾರರು—ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿರುವನು¹.

೨ (ಜೀವಾತ್ಮರ) ಶರೀರ ಅಥವಾ ಇಂದ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು²

ಜೀವಾತ್ಮರ ಶರೀರವು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಪುರುಷ ಎನಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸೇರಿರುವಂತಹದ್ದು. ಹಾಗೆಯೇ 'ಹೃಷಿಕೇಶ' ಎನಿಸಿರುವ ಅವನೇ ಜೀವಾತ್ಮರ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಒಡೆಯನು ಆದುದರಿಂದಲೇ ಶರೀರವನ್ನು ಹಾಗೂ ಇಂದ್ರಿಯವನ್ನು ಹೇಳುವ 'ಕರಣ' ಶಬ್ದದಿಂದ ಅವನು ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾಗಿರುವನು.

1 ಯಸ್ಮಿನ್ ಯತೋ ಯೇನ ಚ. ಪರಾವರೇಷಾಂ ಪರಮಂ. ತದ್ ಬ್ರಹ್ಮ ತದ್ಧೇತುಃ. .

—ಭಾಗ 6-4-30

ಯಸ್ಮಿನ್ ಇದಂ ಸರ್ವಂ ತತ್ ಮುಖ್ಯಮಧಿಕರಣಂ ಬ್ರಹ್ಮ | ಯತ ಇದಮುದ್ಗತಂ ತದಪಾದಾನಮಪಿ ಬ್ರಹ್ಮ | ಯೇನೇದಂ ತತ್ಕರಣಮಪಿ ಬ್ರಹ್ಮ . ಕಥಂ ಬ್ರಹ್ಮೈವ? ಅನ್ಯಾನ್ಯಪಿ ಹಿ ಭೂತಲಾದೀನಿ ಸಂಭವಂತ್ಯಧಿಕರಣಾನ್ಯಪಾದಾನಾದೀನಿ ವಾ | ನೇತ್ಯಾಹ—ತದ್ಧೇತುಃ | ತೇಷಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಹೇತುಃ ಸತ್ತಾದಿಪ್ರದಂ ಚೇತಿ ತದೇವ ಮುಖ್ಯತೋ ವಿಭಕ್ತ್ಯರ್ಥಃ | ನಾನ್ಯೇ | . ನನು ಸೃಷ್ಟ್ವಾದಿಹೇತುಷು ವಿರಿಂಚಾದಿ-ಷ್ಠಪಿ ವಿಭಕ್ತ್ಯರ್ಥಾಃ ಸಂಭವೇಯುಃ | ನೇತ್ಯಾಹ—ಪರಾವರೇಷಾಮ್ | ಪರೇಷಾಮ-ಪರೇಷಾಂ ಚ ಹೇತುನಾಂ ಪರಮಂ ಮುಖ್ಯಹೇತುಃ |

—ಬ. ಗೋ (ಭಾಗ. ೬)

೨ 2 'ಕರಣಂ ಸಾಧಕತಮಂ ಪ್ರೇತ್ರಗಾತ್ರೇಂದ್ರಿಯೇಷ್ಟಪಿ' ಇತಿ ಕರಣಂ ಗಾತ್ರಂ ಇಂದ್ರಿಯಂ ವಾ | 'ಯದಧೀನಾ ಯಸ್ಯ ಸತ್ತಾ ತತ್ ತದಿತ್ಯೇವ ಭಣ್ಯತೇ' (ಭವಿಷ್ಯತ್ಪರ್ವ) ಇತಿ ನಿಯಮಾನುಸಾರೇಣ ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ಶರೀರಸ್ಯ ಇಂದ್ರಿಯಸ್ಯ ವಾ ಸತ್ತಾ ಭಗವದಧೀನಾ ಇತಿ ಭಗವಾನ್ ಶರೀರವಾಚಕೇನ ಇಂದ್ರಿಯವಾಚಕೇನ ವಾ ಕರಣಶಬ್ದೇನ ಭಣ್ಯತೇ

೩ ಯಾವುದೇ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವವನು¹

ಭಗವಂತನು ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನಾಗಲೀ, ಅದ್ವೈತ್ಯಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನಾಗಲೀ, ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನಾಗಲೀ ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ತಾನೇ ಯಾವಾಗಲೂ, 'ಎಲ್ಲೆಡೆ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವನು — ಎಂಬ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನ ಸಂದೇಶವು. ಕ್ರಿಯೆಯು ಭಗವಂತನನ್ನು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿಕೊಡಬಲ್ಲದು

೪ (ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ) ಕೈಗಳನ್ನು ಅಥವಾ (ಅನೆಗಳಿಗೆ) ಸೊಂಡಿಲನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು²

ಎಲ್ಲರಿಗೆ ಶರೀರೇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಭಗವಂತನೇ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಕೈಗಳನ್ನೂ, ಅನೆಗಳಿಗೆ ಸೊಂಡಿಲನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವನು.

೫ (ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ) ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿರುವವನು.³

೬ (ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಹೊರಟ) ಕಿರಣಗಳನ್ನು (ಆಯಾ ಪದಾರ್ಥದ ಕಡೆಗೆ) ಒಯ್ಯುವವನು⁵

೩ 1 'ಕರಣಂ ಹೇತುಕರ್ಮಣೋಃ...' ಇತಿ ಕರಣಂ ಕರ್ಮ | ತಸ್ಯ ಅತ್ಯಂತಂ ಭಗವದ್-
ಧೀನತ್ವಾತ್ 'ಯದಧೀನಾ ಯಸ್ಯ ಸತ್ತ್ವಾ...' ಇತಿ ನ್ಯಾಯಾನುಸಾರೇಣ ಭಗವಾನ್
ತದ್ವ್ಯಾಚಕಶಬ್ದೇನ ಭಣ್ಯತೇ |

2 ನ ಕರ್ತೃತ್ವಂ ನ ಕರ್ಮಾಣಿ ಲೋಕಸ್ಯ ಸೃಜತಿ ಪ್ರಭುಃ |
ನ ಕರ್ಮಫಲಸಂಯೋಗ ಸ್ವಭಾವಸ್ತು ಪ್ರವರ್ತತೇ ||

-ಗೀ. 5-14

೪ 3 ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಕರಾ ಪಾಣೇ ಗಜಾನಾಂ ಕರಂತುಂಡಂ ವಾ ನಯತಿ ಪ್ರಾಪಯತೀತಿ
ಕರಣಮ್ |

೫ 4 ಕರಾನ್ ಕಿರಣಾನ್ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಾದೀನ್ ಪ್ರತಿ ನಯತಿ ಪ್ರಾಪಯತೀತಿ ಕರಣಮ್ |

೬ 5 ಕರಾನ್ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಾದಿಭ್ಯಃ ಪ್ರವೃತ್ತಾನ್ ಕಿರಣಾನ್ ತತ್ತ್ವದಾರ್ಥಂ ಪ್ರತಿ
ನಯತಿ ಪ್ರಾಪಯತೀತಿ ಕರಣಮ್ |

೭ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವನು¹

ಹಗಲು ಸೂರ್ಯನಿಂದ, ರಾತ್ರಿ ಚಂದ್ರನಿಂದ ಕಿರಣಗಳು ಹೊರಡುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಭಗವಂತನು ರಾತ್ರಿ ಸೂರ್ಯನ ಕಿರಣಗಳು ಕಾಣದಂತೆಯೂ, ಹಗಲು ಚಂದ್ರನ ಕಿರಣಗಳು ಕಾಣದಂತೆಯೂ ಮಾಡುವನು.

೮ ಸಂಖ್ಯವನ್ನು ಅಥವಾ ಬಲವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುವ ಹಸ್ತ ಉಳ್ಳವನು²

೯ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಅಥವಾ ವಾಯುದೇವನಿಗೆ ಕ್ರೀಡೆ ಮತ್ತು ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು³

೧೦ ಚತುರ್ಮುಖನಿಂದ ಅಥವಾ ವಾಯುದೇವನಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವವನು⁴.

೧೧ ಇತರಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನು ನೀಡುವ ಆನಂದ ಉಳ್ಳವನು⁵.

ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸಕಲ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರೂ ಭಗವಂತನ ಪೂರ್ಣಾನಂದದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ರೂಪವಾದ ಏಕ ದೇಶವನ್ನಷ್ಟೇ ಉಪಜೀವಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರೆಂದು ಬೃಹದಾರಣ್ಯಕೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ⁶

೭ 1 ಕರಾನ್ ನಯತಿ ಅಪನಯತೀತಿ ಕರಣಮ್ ।

೮ 2 ಕರೇಣ ಣಃ ಸುಖಂ ಬಲಂ ವಾ ಯಸ್ಯ ತತ್ಕರಣಮ್ । -ಸ. ಸಂ.

೯ 3 ರಂ ಕ್ರೀಡಾ । ಣಃ ಆನಂದಃ । 'ಣೋ ಹಿ ನಿರ್ವೃತ್ತಿವಾಚಕಃ' (ಯಂ. ಭಾ.3-12) ಕಸ್ಯ ಚತುರ್ಮುಖಸ್ಯ ಮಾರುತಸ್ಯ ವಾ ರಣೌ ಯಸ್ಮಾತ್ ತತ್ ಕರಣಮ್ । 'ಮಾರುತೇ ವೇಧಸಿ . . ಕಃ ' -ಅ. ಕೋ.

೧೦ 4 ಕೇನ ಚತುರ್ಮುಖೇನ ವಾಯುನಾ ವಾ ರಣ್ಯತೇ ಸ್ತುತಯತ ಇತಿ ಕರಣಮ್ ।

೧೧ 5 ಇತರೇಷಾಂ ಕಂ ರಾತೀತಿ ಕರಃ । ಕರಃ ಣಃ ಯಸ್ಯ ತತ್ ಕರಣಮ್ ।

6 ಸಿತಸ್ಯೈವಾನಂದಸ್ಯಾನ್ಯಾನಿ ಭೂತಾನಿ ಮಾತ್ರಾಮುಪಜೀನಂತಿ
-ಬೃ. ಉ. 6-3-32

* ಪ್ರತಿಬಿಂಬರೂಪವಿಘ್ನೇಷ್ಯಾನ್ವದಾನಂದಸ್ಯ ಚ. ಖಿಲಾಃ ಮುಕ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮಾದಯೋಽಶ್ವಂತಿ
ತಾರತಮ್ಯೇನ ನಿತ್ಯದಾ -ಬೃ. ಉ. ಭಾ

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸ್ವತಃ ಕಿರಣಗಳಿಲ್ಲ]

ಪ್ರ - ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಸ್ವತಃ ಕಿರಣಗಳು ಇಲ್ಲ. ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳೇ ಚಂದ್ರನ ದ್ವಾರಾ ಭೂಮಿಗೆ ಬರುವವು ಎಂದು ಅಭಿಜ್ಞರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯಜನರು ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಸ್ವತಃ ಕಿರಣವು ಇದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ. ಭಗವಂತನು ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಕಿರಣಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ ಸಾಧಾರಣ ಜನರು ತಿಳಿದಂತೆ ಕಿರಣ ಎಂಬ ನಾಮವೂ ಹೇಳುವುದು ಯುಕ್ತವೋ?

ಉ - ಚಂದ್ರನ ದ್ವಾರಾ ಸೂರ್ಯ ಕಿರಣವು ಭೂಮಿಗೆ ಬರುವದೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕಿರಣ ಎಂಬ ಪರಮಾತ್ಮನ ನಾಮವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಕಿರಣ ಎಂಬ ನಾಮವು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಕಿರಣ ಇರುವಂತೆ ಚಂದ್ರನಿಗೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಕಿರಣ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವುಳ್ಳದ್ದಲ್ಲ

೩೮೦ ಕಾರಣವರ್

೧ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಕಾರಣನಾಗಿರುವವನು¹

ಭಗವಂತನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಯಾವುದೇ ಕರ್ಮ ನಡೆಯದು². ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿಯೊಂದಕ್ಕೂ ಭಗವಂತನೇ ಕಾರಣನು³. ಕಂಡು ಮುನಿಯ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಗೋಚರವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಪಾರ ಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಕಾರಣತ್ವವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸುತ್ತಾ—ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಕಾರಣನು. ಕಾರಣಗಳಿಗೂ ಕಾರಣನು. ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ಪಂಚಭೂತಗಳಿಗೂ ಮೂಲ ಕಾರಣವಾದ ಪ್ರಕೃತಿತ್ವಕ್ಕೂ ಅವನೇ ಕಾರಣನು ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾದ ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿಯೆನಿಸಿದ ಶ್ರೀತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ಕೂಡಾ ಅವನು

೧ 1 'ಹೇತುರ್ನಾ ಕಾರಣಂ ಬೀಜಂ...' -ಅ. ಕೋ. 'ಅಸಾಧಾರಣ್ಯೇನ ವ್ಯಪದೇಶಃ' ಇತಿ ಸರ್ವಸ್ಯಾಪಿ ಕಾರಣಮಿತಿ ಲಭ್ಯತೇ ।

2 "ವ್ಯತಿರೇಕಾನವಸ್ಥಿತೇಃ..." -ಬ್ರ. ಸೂ. 2-2-4

'ನ ಮತೇ ಶ್ವತ್ತಿತ್ರಯತೇ ಕಿಂಚನಾರೇ' ಇತಿ ತದ್ವ್ಯತಿರೇಕೇಣ ಕಸ್ಯಾಪಿ ಕರ್ಮಣೋಕ್ತಿನವಸ್ಥಿತೇಃ...' -ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ.

3 'ಸ ಕಾರಣಂ...' -ಶ್ವೇ. ಉ. 6-9

ಕಾರಣನು. ಜಗತ್ತಿನ ಕಾರಣಗಳೆಲ್ಲ ಅವನು ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ನೆಲೆಸಿರುವನೆಂದೆ ಅವು ಕಾರಣಗಳಾಗಿ ಉಳಿದಿವೆ ಹೀಗೆ ಕರ್ಮ, ಕರ್ತೃ ಮುಂತಾದ ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೆಯೇ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವ ಅವನು ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನು—ಎಂದು ಸಂದೇಶ ಸಲಾಗಿದೆ¹ ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನು ತನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗ ಧೃವನಿಗೆ ಭಗವಂತನ ಬಗ್ಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತ ಭಗವಂತನು ಕರ್ಮ, ಸ್ವಭಾವ, ಕಾಲ, ಅದೃಷ್ಟ ಹಾಗೂ ಕಾಮ—ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾಯ ಹೆಸರಿಂದ ಇದ್ದು ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ಸರ್ವಕ್ಕೂ ಕಾರಣನಾಗಿರುವನೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುವನು² ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಅಶ್ವರ್ಯಕರವಾಗಿ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಕಾರಣನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಗಜೇಂದ್ರನು 'ಅಖಿಲ ಕಾರಣನಾದ, ಅದ್ಭುತಕಾರಣನಾದ, ನಿನಗೆ ನಮೋ ನಮಃ'—ಎಂದು ಅವನನ್ನು ನಮಿಸಿರುವನು.³

೨ (ಸಾತ್ವಿಕರಿಗ ತತ್ತ್ವಗಳ ಬಗ್ಗೆ) ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಒದಗಿಸುವವನು.⁴

೩ (ಸಾತ್ವಿಕಭಿನ್ನರಿಗ ತತ್ತ್ವಗಳ ಬಗ್ಗೆ) ನಿಶ್ಚಯ ಬಾರದಂತೆ ಮಾಡುವವನು.⁵

1 'ಸ ಕಾರಣಂ ಕಾರಣತಸ್ತತೋಽಪಿ ತಸ್ಯಾಪಿ ಹೇತುಃ ಪರಹೇತುಹೇತುಃ | ಕಾರ್ಯೇಷು ಚೈವಂ ಸ ಹ ಕರ್ಮಕರ್ತೃರೂಪೈರತೀಷೈರವತೀಹ ಸರ್ವಮ್' ||

—ವಿ ಪು ಪ್ರಥಮ 15-56

2 ಕೇಚಿತ್ ಕರ್ಮ ವದಂತೈನಂ ಸ್ವಭಾವಮಪರೇ ನೃಪ | ಏಕೇ ಕಾಲಂ ಪರೇ ದೈವಂ ಪುನಃ ಕಾಮಮುಂಕಾಪರೇ ||

—ಭಾಗ ತಾ. ನಿ. 4-10-52

'ಕಾಮಕರ್ಮಸ್ವಭಾವೇಷು ಕಾಲೇ ಚಾವಸ್ಥಿತೋ ಹರಿಃ | ಸರ್ವಕಾರಣಭೂತಃ ಸಂಸ್ತು-
ತ್ತನ್ವಾನ್ಮಾಽಭಿಧೀಯತೇ'

—ಸತ್ಯಸಂಹಿತಾ (ಭಾಗ. ತಾ ನಿ.)

'ಬ್ರಾಹ್ಮನಿಸ್ತ್ವೇತೈಃ ಶಬ್ದೈರೇವ ಸ್ಥಿತಂ ನಾರಾಯಣಮೇವ ಕಾರಣಂ ವದಂತಿ | ಅಜ್ಞಾ-
ನಿಸಸ್ತು ಕರ್ತೃತ್ವಂ ಕರ್ಮಾದಿಷು ಭ್ರಮಂತಿ

—ಬ. ಗೋ

3 'ನಮೋ ನಮಸ್ತೇಽಖಿಲಕಾರಣಾಯ ಅದ್ಭುತಕಾರಣಾಯ'

—ಭಾಗ 8-3-15

೨ 4 ಕಾರಂ ತತ್ತೇಷು ಸಾತ್ವಿಕಾನಾಂ ನಿಶ್ಚಯಂ ನಯಂತಿ ಪಾಪಯಂತೀತಿ ಕಾರಣಮ್ |

'ಕಾರೋ ವಧೇ ನಿಶ್ಚಯೇ ಚ ಬಲೌ ರತ್ನೇ ಯತಾವಹಿ'—ವಿಶ್ವಮೇದಿನೌ |

೩ 5 ಕಾರಂ ತತ್ತೇಷು ಸಾತ್ವಿಕಭಿನ್ನಾನಾಂ ನಿಶ್ಚಯಂ ನಯಂತಿ ಅಪನಯಂತೀತಿ ಕಾರಣಮ್ |

೪ ವಧೆಗೊಳಗಾಗದಂತೆ ಮಾಡುವವನು¹

೫ ವಧೆಗೊಳಗಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು²

ಗೀತಾಜಾರ್ಯನು ತಾನು ಜೀವಾತ್ಮರ ಇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಅವರ ದೇಹವನ್ನು ಧರಿಸು ವುದರ ಮೂಲಕ ಅವರು ವಧೆಗೊಳಗಾಗದಂತೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಅಮೃತ' ಎಂದೆನಿಸಿರುವೆ ನೆಂದೂ ಪ್ರಲಯಕ್ಕಿಂತ ಇತರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮರ ಸಂಹಾರಕನಾಗಿದ್ದು, 'ಮೃತ್ಯು' ಎಂದೆನಿಸಿರುವೆ ನೆಂದೂ ಸಂದೇಶಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಜೀವಾತ್ಮರು ವಧೆಗೊಳಗಾಗದಂತೆ ರಕ್ಷಿಸುವವನೂ, ಒಮ್ಮೆ ವಧೆಗೊಳಗಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವವನೂ ತಾನೇ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿರುವನು

೬ ಜಲವೇ ಆಶ್ರಯವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು⁴

೭ ವಾಯು ಮತ್ತು ಚತುರ್ಮುಖಿ ಇವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯನಾಗಿ ಇರುವವನು⁵.

೮ ಪರಮಾನಂದಸ್ವರೂಪಿ ಹಾಗೂ ಸರ್ವಾಶ್ರಯನಾಗಿರುವವನು⁶.

೪ 1 ಕಾರಂ ವಧಂ ನಯತಿ ಅಹನಯತೀತಿ ಕಾರಣಮ್ |

೫ 2 ಕಾರಂ ವಧಂ ನಯತಿ ಪ್ರಾಪಯತೀತಿ ಕಾರಣಮ್ |

3 ಅನ್ಯತಂ ಚೈವ ಮೃತ್ಯುಶ್ಚ ಅಹಮರ್ಜುನ | -ಗೀ. 9-19

ಅಹಮಿಂದ್ರಿಯೇಷು ಸ್ಥಿತ್ವಾ ತೇಷಾಂ ದೇಹಧಾರಣೇನ ಮೃತಿಂ ಪರಿಹರಮೀತಿ ಹೇತೋ-
ರನ್ಯತಂ ಅಹಮ್ | ಪ್ರಲಯಕಾಲಾದನ್ಯಕಾಲೇ ಸಂಹರ್ತ್ಯತ್ಯಾನ್ಮೃತ್ಯುರಹಮ್
-ಗೀ. ೧೦.

೬ 4 ಕಂ ಜಲಮರಣಮಾಶ್ರಯೋ ಯಸ್ಯ ತತ್ ಕಾರಣಮ್ |
-ಸ. ಸಂ.

೭ 5 ಕಯೋರ್ವಾಯುಬ್ರಹ್ಮಣೋರರಣಮಿತಿ ಕಾರಣಮ್ |
-ಸ. ಸಂ.

೮ 6 ಪರಮಾನಂದರೂಪಿತ್ವಾತ್ ಈ | ಸರ್ವಾಶ್ರಯತ್ವಾದರಣಮ್ | ಕಶ್ಚ ತತ್ ಅರಣಂ ಚ
ಕಾರಣಮ್ |

ಭಗವಂತನು ಪರಮಾನಂದಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ 'ಕ' ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ನಾರಾಯಣೇಯ¹ ತಿಳಿಸಿದೆ ಇಂತಹ ಭಗವಂತನು ಸರ್ವಾಶ್ರಯನು ಗಜೇಂದ್ರನು 'ಅರಣ' ಶಬ್ದವನ್ನು ಬಳಸಿಯೇ ಅವನ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು²

೯ ಸಂಖಿಸ್ವರೂಪಿ ಹಾಗೂ (ಭಕ್ತರ) ದೋಷಗಳನ್ನು ದೋಗಲಾಡಿಸುವವನು³.

೧೦ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಅಥವಾ ವಾಯುದೇವನಿಗೆ ಸಂಖವನ್ನು ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ತಲುಪಿಸಿರುವವನು⁴

ವಾಯುದೇವರ ಅವತಾರ ಎನಿಸಿದ ಆನಂದತೀರ್ಥರಿಗೆ ಪರಾನಂದದ ಪರವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ದವನು ಭಗವಂತನೆಂದು ಆನಂದತೀರ್ಥರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು.⁵

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ವಿಷಯಾಂಶಗಳೇತೆ]

ಪ್ರ.- ಪರಮಾತ್ಮನು ದೈತ್ಯರ ದಧಿ ಮತ್ತು ದುರ್ಗತಿಗೆ ಕಾರಣನಾದ್ದರಿಂದ ದೈತ್ಯರು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷಮಾಡುವುದು ನ್ಯಾಯವಲ್ಲವೇ? ಶಾಸ್ತ್ರವು 'ಆತತಾಯಿನಮಾಯಾಂಶಂ ಹನ್ಯಾದೇವ' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ದೈತ್ಯರು ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಇದ್ದರೆ ಅವರದ್ದು ಏನು ತಪ್ಪು?

ಉ - ವಿಷಯಾಂಶಜಂತುಗಳನ್ನು ನಾವು ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇವೆ ನಾವು ಅವುಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲತಕ್ಕವರು ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಆ ಜಂತುಗಳು ನಮಗೆ ಕಚ್ಚುವವು ಆ ಜಂತುಗಳು ಮರಗಿಡಗಳಿಗೆ ಕಚ್ಚುವದಿಲ್ಲ.

1 ಕೋ ನಾನು ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುಃ ಪರಮಾನಂದರೂಪತಃ ।

-ನಾರಾಯಣೇಯ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ. 3-6-6)

2 ಅರಣಂ ತಸ್ಮೀನುಹಿ ॥

-ಭಾಗ. 8-2-33

3 ಆನಂದರೂಪಿತ್ವಾತ್ ಕಃ | ಭಕ್ತಾನಾಂ ಅರಂ ದೋಷಂ ನಯತಿ ಅಪನಯತೀತಿ ಅರಣಮ್ | ಕಶ್ಚ ತತ್ ಅರಣಂ ಚ ಕಾರಣಮ್ ।

೧೦ 4 ಕಸ್ಯ ಚತುರ್ಮುಖಸ್ಯ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಸ್ಯ ವಾ ಅಸಮ್ಯಕ್ ರಂ ಸುಖಂ ನಯತಿ ಪ್ರಾಪಯತೀತಿ ಕಾರಣಮ್ ।

5 ಆನಂದತೀರ್ಥಪರಾನಂದವರದ ।

-ದ್ರಾ. ಸ್ತೋ.

ಏಕೆ? ಮರಗಳು ವಿಷ ಜಂತುಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ ಅದುದರಿಂದ ವಿಷ ಜಂತುಗಳು ನಮ್ಮನ್ನು ಕಚ್ಚುವದು ಅವುಗಳ ಅಪರಾಧವಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕೇ? ನಮಗೆ ಕಚ್ಚುವದು ವಿಷ ಜಂತುಗಳ ಅಪರಾಧವಾಗುವುದಾದರೆ ದೈತ್ಯರು ಪರಮಾತ್ಮನ ದ್ವೇಷ ಮಾಡುವದು ದೈತ್ಯರಿಗೆ ಅಪರಾಧ ಏಕೆ ಆಗಬಾರದು

೪೮೧ ಕರ್ತಾ

೦ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಮಾಡುವವನು¹

ಭಗವಂತನೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಮಾಡುವವನು ಕ್ರಿಯಾಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯರೂಪದ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಭಗವಂತನ ಅಸಾಧಾರಣ ಧರ್ಮವೆನಿಸಿದ್ದು, ಅವನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಅಂತಹ ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನು ನೀಡಲೇ ಇಲ್ಲ² ಅದುದರಿಂದಲೇ 'ಪೈಂಗಿಶ್ರುತಿ'ಯು ಭಗವಂತನೊಬ್ಬನೇ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಕರ್ತೃ ಎನಿಸಿರುವವನು ಉಳಿದವರೆಲ್ಲ ಅವನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಕರ್ತೃಗಳಾಗಿರುವುದಷ್ಟೇ. ಅವನಲ್ಲಿಯ ಕರ್ತೃತ್ವವಾದರೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದುದರಿಂದ ಎಂದೂ ನಾಶವಾಗಲಾರದು—ಎಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿದೆ³ ಜೀವಾತ್ಮರ ಸಂಸಾರ ಬಂಧನದ ನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿಯೇ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಚಿದಾತ್ಮಕವಾದ ಕರ್ತೃತ್ವವು ನಿತ್ಯಾರೂಢವಾಗಿ, ಸಹಜವಾಗಿ ಇದೆ—ಎಂದು ಭವಿಷ್ಯತ್ಪುರಾಣ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ. ಇಚ್ಛಾಪೂರ್ವಕವಾದ ಕ್ರಿಯಾದಾನವೇ

೦ 1 ಸರ್ವಂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೇಣ ಕರೋತಿತಿ ಕರ್ತಾ । ಅಸಾಧಾರಣ್ಯೇನ ನೃಪದೇಶಃ ।

* ಕರೋತಿ ಸರ್ವಖುತಿ ಕರ್ತಾ । ಸ. ಸಂ.

2 ನ ಕರ್ತೃತ್ವಂ .ಲೋಕಸ್ಯ ಸೃಜತಿ ಪ್ರಭುಃ । -ಗೀ. 5-14

ಯಥಾ ಪಿತ್ರಾ ದತ್ತಂ ಪಾಲಕತ್ವಂ ರಾಜಪುತ್ರಾಣಾಮೇವಂ ಪರಮಾತ್ಮದತ್ತಂ ಕ್ರಿಯಾ-ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಲಕ್ಷಣಂ ಕರ್ತೃತ್ವಂ . ಜೀವಾನಾಮುಪ್ಸೃಷ್ಟೀತ್ಯಾಶಂಕಾಂ ಪರಿಹರತಿ—ನ ಕರ್ತೃತ್ವಮಿತ್ಯಾದಿನಾ । ಕ್ರಿಯಾಯಾಂ ...ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಂ ಲೋಕಸ್ಯ ನ ಸೃಜತೀಶ್ವರ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । -ಗೀ. ಭಾ.

3 ಹರಿಃ ಸ್ವಭಾವತಃ ಕರ್ತಾ ಸರ್ವಮನ್ಯತ್ ತದೀರಿತಮ್ । ಅತಃ ಸಾ ಕರ್ತೃತಾ ತಸ್ಯ ನ ಕದಾಚಿತ್ ವಿನಶ್ಯತಿ -ಪೈಂಗಿಶ್ರುತಿ (ಗೀ. ತಾ 5-14)

4 ಪ್ರತಿಷೇಧಾಯ ಬಂಧಸ್ಯ ಜೀವಾನಾಂ ಪರಮೇಶಿತುಃ । ಸ್ವೇಚ್ಛಯೈವ ತು ಕರ್ತೃತ್ವಂ ನಿತ್ಯಾರೂಢಂ ಚಿದಾತ್ಮಕಮ್ -ಭವಿಷ್ಯತ್ಪುರಾಣ (ಭಾಗ. ತಾ. ೧. 2-10-45)

ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನಿಸಿದೆ¹ ಎನ್ನುವ ಪೈಂಗಿ ಶ್ರುತಿಯು, ಜೀವಾತ್ಮದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಭಗವದನುಗ್ರಹ ದಿಂದಷ್ಟೇ ಇರುವುದೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ² ಈ ಶ್ರುತಿಯ ಆಧಾರದಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರವೊಂದರಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮನ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಭಗವದಧೀನವೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಲಾಗಿದೆ³ ಭಗವಂತನು ಆಯಾಯ ಜೀವಾತ್ಮರಲ್ಲಿದ್ದು, ಅವರವರ ಶಕ್ತಿಮನ್ನು ಪ್ರಬೋಧಿಸುವನೆನ್ನುವ 'ವಾಮನ'ವು⁴, ಆ ಮೂಲಕ ಅವನು ಅವರ ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನೆಂಬುದಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿದೆ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಮೂಲಕ ನಡೆಯುವ ಕರ್ಮಗಳೂ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಕರ್ಮಗಳೆಂದೇ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ವಿಷ್ಣು ಸೂಕ್ತ ಬೋಧಿಸಿದೆ⁵.

ಹೀಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸರ್ವಕರ್ತೃ ಭಗವಂತನೇ⁶. ಅದುದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಕರ್ತೃ ಅಲ್ಲ,

1 'ಇಚ್ಛಾವೂರ್ವಕ್ರಿಯಾದಾನಂ ಕರ್ತೃತ್ವಂ ಮುಖ್ಯನೀರಿತಮ್'

-ಪೈಂಗಿಶ್ರುತಿ (ಗೀ. ತಾ. 13-30)

2 'ಕರ್ತೃತ್ವಂ ..ಯತ್ಪ್ರಸಾದಾದಿನೋ ಸಂತಿ ನ ಸಂತಿ ಯದಾಪೇಕ್ಷಯಾ'

-ಪೈಂಗಿಶ್ರುತಿ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-3-40)

3 'ಪರಾತ್ಪ್ರತಚ್ಛಕ್ತೇಃ'

-ಬ್ರ. ಸೂ. 2-3-40

ಸಾ ಚ ಕರ್ತೃತ್ವಶಕ್ತಿಃ ಪರಾದೇವ । -ಬ್ರ ಸೂ. ಭಾ

4 ತತ್ರ ತತ್ರ ಸ್ಥಿತೋ ವಿಷ್ಣುಸ್ತತಚ್ಛಕ್ತಿಃ ಪ್ರಬೋಧಯನ್ । ಏಕ ಏವ ಮಹಾಶಕ್ತಿಃ

ಕುರುತೇ ಸರ್ವಮಂಜಸಾ' -ವಾಮನ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-3 11)

5 ವಿಷ್ಣೋಃ ಕರ್ಮಾಣಿ ಪಶ್ಯತ ಯತೋ ವ್ರತಾನ್ ।

-ಯು. ವೇ 23-19

ಜಾನೀಥ ವಿಷ್ಣು ಕರ್ಮಾಣಿ ಪ್ರಾಣಿಕರ್ಮಾಣ್ಯಶೇಷತಃ । ಯತೋ ಜಾತಾನ್...

-ಯು. ಭಾ.

6 ಕರ್ತಾ ಸರ್ವಸ್ಯ ವೈ ವಿಷ್ಣು ರೇಕ ಏವ ನ ಸಂಶಯಃ । ಇತರೇಷಾಂ ತು ಸತ್ತಾದ್ಯಾ ಯತ

ಏವ ತದಾಜ್ಞಯಾ—ಭವಿಷ್ಯತ್ಪರಾಗಾ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 2-3-11)

* 'ನಾಹಂ ಕರ್ತಾ ನ ಕರ್ತಾ ತ್ವಂ ಕರ್ತಾ ಯಸ್ಯ ಸದಾ ಪ್ರಭುಃ'

-ವೋಕ್ಷಧರ್ಮೇ (ಗೀ. ಭಾ. 14-19)

ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಕರ್ತೃ ಎಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿಕೊಂಡವನೇ 'ಸನ್ಯಾಸಿ' ಎಂದು 'ನಿಪೃತ್ತ' ತಿಳಿಸಿದೆ.¹ ಜೀವಾತ್ಮನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದಲೇ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಗಳು, ಗುಣಗಳು, ದೋಷಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವವು. ಪರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನೇ ಕರ್ತೃ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳುವವನು ಸಂಸಾರ ಬಂಧನವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವನು ಹಾಗೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೊಂದುವನು— ಸಂದೇಶಿಸುವ ಮಹಾಭಾರತವು ಭಗವಂತನೇ ಮುಖ್ಯ ಕರ್ತೃ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದೆ ಜೀವಾತ್ಮನು ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯಲು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃತ್ವವೂ ಒಂದು ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಧರ್ಪಣೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ²

ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನನ್ನು 'ಸ್ವಾಣು'—ನಿರ್ವಿಕಾರ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಬೇರೆ ವಾಕ್ಯಗಳೂ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ, ಭಗವಂತನು ನಿರ್ವಿಕಾರ ನಾದರೂ ಅವನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃತ್ವವೂ ಇದ್ದೇ ಇದೆ ಎಂದು ಒಪ್ಪಬೇಕೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸಿದ್ಧಾಂತಿಸಿರುವರು³

* 'ಸ ಹಿ ಕರ್ತೃ' -ಗೀ. ತಾ. 13-30

* 'ಏಷ ಕರ್ತೃ ನ ಕ್ರಿಯತೇ ಕಾರಣಂ ಚ ಜಗತ್ಪತಿಃ'
-ಭಾರತ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 3-27-8)

1 'ನಾಹಂ ಕರ್ತೃ ತು ಸರ್ವಸ್ಯ ಕರ್ತೃಣೋ ವಿಷ್ಣುರವ್ಯಯಃ | ಇತಿ ವಿಶ್ವಾ ತು ಸನ್ಯಾಸೀ ನಾನ್ಯಥಾ ತು ಕಥಂಚನ'
-ನಿವೃತ್ತ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 11-12-2)

2 'ಸ್ವರ್ಗಾದ್ಯಾಶ್ಚ ಗುಣಾಃ ಸರ್ವೇ ದೋಷಾಃಸರ್ವೇ ತಥೈವ ಚ | ಅಶ್ವನಃ ಕರ್ತೃತಾ-
ಭ್ರಾಂತಾ ಜಾಯಂತೇ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ | ಪರಮಾತ್ಮಾನಮೇವೈಕಂ ಕರ್ತಾರಂ
ನೇತ್ತಿ ಯಃ ಪುಮಾನ್ | ಸ ಮುಚ್ಯತೇಽಸ್ಮಾತ್ ಸಂಸಾರಾತ್ ಪರಮಾತ್ಮಾನಮೇತಿ
ಚ'-ಭಾರತ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 11-7-8)

3 ಯದಾ ಪಶ್ಯಃ ಪಶ್ಯತೇ ರುಗ್ಮವರ್ಣಂ ಕರ್ತಾರಮೀಶಂ ಪರಮಂ ಸಾಮ್ಯಮುಪೈತಿ'
-ಅಥ. ಉ. 3-1-3

4 ನಿತ್ಯಃ ಸರ್ವಗತಃ ಸ್ಥಾನುರಚಲೋಽಯಂ ಸನಾತನಃ |
-ಗೀ. 2-24

5 ಸ್ಥಾನುತ್ಯೇಽಪ್ಯೇಕ್ಷತೇತ್ಯಾದ್ಯವಿರುದ್ಧಮೀಶ್ವರಸ್ಯ | ಉಭಯವಿಧವಾಕ್ಯಾತ್ | ಅಚಿಂತ್ಯ-
ಶಕ್ತೇಶ್ಚ | -ಗೀ. ಭಾ.

ಹಾಗೆಯೇ ಅವನು ಪ್ರಾಕೃತಚಲನಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳಿಲ್ಲದ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಅಚಲ' ಎಂದೆನಿಸಿರುವನೇ ಹೊರತು ಅವನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳೇ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತಿಲ್ಲ ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಇವೆ ಎಂಬುದಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಸಾರುತ್ತಿವೆ—ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವರು.¹

೨ ಎಲ್ಲರಿಂದಲೂ ಮಾರ್ಗವಹನಂ.²

[ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ೩೧೬ನೆಯ 'ಕರ್ತಾ' ನಾನಂದ ನ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು.]

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಯತ್ನಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯೇ ಕರ್ತೃ]

ಪ್ರ.- ಕರ್ತಾ ಎಂದರೆ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಪ್ರಯತ್ನವು ಅಂತಃಕರಣಧರ್ಮ ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಅದುದರಿಂದ ಆತ್ಮನು ಕರ್ತಾ ಹೇಗೆ ಆಗುತ್ತಾನೆ? ಅಂತಃಕರಣವು 'ಕರ್ತಾ' ಆಗಬೇಕು ತಾನೆ?

ಉ - ಶ್ರುತಿಯು ಅಂತಃಕರಣವು ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಪರಿಣಾಮಿಕಾರಣ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಹತ್ತಿಯು ವಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಪರಿಣಾಮಿ ಕಾರಣವಾದ್ದರಿಂದ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ವಸ್ತ್ರವಾನ್ ಎಂದು ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ. ವಸ್ತ್ರದ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ವಸ್ತ್ರವಾನ್ ಎಂದು ಹೇಳುವದು ಕಂಡಿದೆ ಅದರಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯು ಆತ್ಮನು ಆದ್ದರಿಂದ ಆತ್ಮನನ್ನು ಕರ್ತಾ ಎಂದು ಹೇಳುವದೇ ಯುಕ್ತವು ಆದ್ವೈತಿಗಳು ಕರ್ತೃತ್ವವು ಅಂತಃಕರಣಧರ್ಮವಾದ್ದರಿಂದ ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಮಿಥ್ಯಾ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವರೂ ಹಾಗೆ ಹೇಳುವದು ಸಾಕ್ಷ್ಯನುಭವವಿರುವದಾದ್ದರಿಂದ ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನು ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ಮಿಥ್ಯಾವೆಂದು ಹೇಳಬಾರದು

* ಐಶ್ವರ್ಯಜಂ ತು ಕರ್ತೃತ್ವಂ ಸಮ್ಯಕ್ ತತ್ಪ್ರತ್ಯನೇದಿನಃ |

-ಪಾದ್ಮ (ಭಾಗ. ತಾ. ಧಿ. 1-3-35)

1 ಅಚಲತ್ವಂ ತು—'ಅಪ್ರಹರ್ಷಮನಾನಂದಮ್' 'ಅದುಃಖಮಸುಖಮ್' 'ನ ಪ್ರಜ್ಞಮ್'

'ಅಸದ್ವೈ' ಇತ್ಯಾದಿವತ್ | ಕ್ರಿಯಾದೃಷ್ಟೇಃ |

-ಗೀ. ಭಾ.

೨ 2 ಕಾರಯತೀತಿ ಕರ್ತಾ |

-ವಿ. ರಾ.

೩೮೨ ವಿಕರ್ತಾ

೦ ಅದ್ಭುತವಾಗಿ ಅಥವಾ ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಅಥವಾ ವೈವಿಧ್ಯವನ್ನೊಳಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಜಗತ್ತನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿರುವವನು¹

ಜಗತ್ತು ಬಹಳ ಅದ್ಭುತ, ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ ಹಾಗೂ ವೈವಿಧ್ಯಪೂರ್ಣವಾದದ್ದು. ಇಂತಹ ಅತ್ಯದ್ಭುತ ಹಾಗೂ ವೈವಿಧ್ಯೋಪೇತವಾದ ಜಗತ್ತನ್ನು ರಚಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನು ಉತ್ತಮ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳವನು ಹಾಗೂ ಅನಂತಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನು, ಆದುದರಿಂದಲೇ ಸರ್ವೋತ್ತಮನು ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸಮರ್ಥಿಸಿರುವರು²

೨ ತನ್ನನ್ನು ವಿವಿಧರೂಪವುಳ್ಳವನನ್ನಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು³

ನಾನಾ ಚೇತನಾಚೇತನ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದ ಭಗವಂತನು ಅವುಗಳ ಸುಪ್ತ ಶಕ್ತಿಯ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ, ರಕ್ಷಣೆ ಮೊದಲಾದ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಅವುಗಳ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಗಳಾಗಿ, ಬಿಂಬ ರೂಪಗಳಾಗಿ ತನ್ನ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ತಾನು ಅದಕ್ಕೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಬಹುರೂಪವುಳ್ಳವನಾಗಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವ ಭಗವಂತನು. 'ಸತ್' 'ತ್ಯತ್' 'ನಿರುಕ್ತ' 'ಅನಿರುಕ್ತ' 'ವಿಜ್ಞಾನ' 'ಅವಿಜ್ಞಾನ' 'ಸತ್ಯ' 'ಅನ್ಯತ'— ಮುಂತಾದ ಹೆಸರುಗಳುಳ್ಳ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾಯ ನಾಮಕನಾಗಿ ತಾನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನೆಂದು ತೃಪ್ತಿರೀಯೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ. ದೇವಾದಿಗಳ ದೇಹಗಳನ್ನು

೦ 1 ವಿಚಿತ್ರಂ ವಾ ವಿಶಿಷ್ಟಂ ವಾ ವಿವಿಧಂ ವಾ ಕರೋತೀತಿ ವಿಕರ್ತಾ |

-ವಿ. ರಾ.

* ವಿವಿಧಂ ಕರೋತೀತಿ ವಿಕರ್ತಾ |

-ವಿ ರಾ.

2 ಬಹುಚಿತ್ರಜಗದ್ವಹುಧಾಕರಣಾತ್ ಪರಶಕ್ತಿರನಂತಗುಣಃ ಪರಮಃ |

-ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ.

೨ 3 ಅತ್ಮಾನಂ ವಿವಿಧಂ ವಿವಿಧರೂಪೋಪೇತಂ ಕರೋತಿ ಸೃಜತೀತಿ ವಿಕರ್ತಾ |

4 ಸೋಽಕ್ಷಕಾಮಯತ | ಬಹು ಸ್ಯಾಂ ಪ್ರಜಾಯೇಯೇತಿ | ... ಇದಂ ಸರ್ವಮಸೃಜತ | ಯಾದಿದಂ ಕಿಂಚ | ತತ್ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ | ಶದೇವಾನುಪ್ರಾವಿಶತ್ | ತದನು ಪ್ರವಿಶ್ಯ | ಸಚ್ಚ ತ್ಯಜ್ವಾಭವತ್ | ನಿರುಕ್ತಂ ಚಾನಿರುಕ್ತಂ ಚ | ನಿಲಯನಂ ಚಾನಿಲಯನಂ ಚ | ವಿಜ್ಞಾನಂ ಚಾವಿಜ್ಞಾನಂ ಚ | ಸತ್ಯಂ ಚಾನ್ಯತಂ ಚ..

-ತ್ವೆ. ಉ. 2-11

ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಭಗವಂತನು ಹೀಗೆ ಜೀವಾತ್ಮರನ್ನು ಬಹು ವಿಧವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ತನ್ನನ್ನೂ ಬಹುರೂಪವುಳ್ಳವನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡನೆಂದು ನಾರದಿಯವೂ ತಿಳಿಸಿದೆ¹,

೩ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕರ್ತೃ ಆಗಿರುವವನು²

೪ ವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲದರ ಕರ್ತೃ ಆಗಿರುವವನು³

೫ ವಿಲಕ್ಷಣನಾದ ಕರ್ತೃ ಆಗಿರುವವನು⁴

೬ ಇತರ ಸಾಮಾನ್ಯಕರ್ತೃಗಳಿಗಿಂತ ವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಅಕರ್ತೃ' ಎಂದೆನಿಸಿರುವವನು⁵.

...ಸತ್ಯಕಾಮಯತ್ । ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಜಗದಿದಂ ಸರ್ವಂ ನಿಯಾಮಕಶಯಾಸ್ಯ ತು ।
 ಬಹುರೂಪೋ ಭವಾನೀತಿ . ದ್ವಿತೀಯೇನ ರೂಪೇಣ ಬಹಿರಾಸ್ತಪೇತ್ । ರೂಪಾಂತರೇ-
 ಣಾಽವಿಶಚ್ಛ ಜಗತ್ ಸರ್ವಂ ಜನಾರ್ದನಃ । ತೃಚ್ಛಾನಿರುಕ್ತಂ ವಿಜ್ಞಾನಂ ತಥಾ ನಿಲಯನಂ
 ಮಹಾನ್ । ಸತ್ಯಂ ಪ್ರಾಣಸ್ತಥಾ ಶ್ರೀಶ್ಚ ಸನ್ನಿರುಕ್ತಂ ತಥಾಽನ ತಮ್ । ಅವಿಜ್ಞಾನಂ
 ಚಾನಿಲಯನಂ ಪ್ರಕೃತಿಪ್ರಾಣಯೋಃ ಪರಮ್ । ತದ್ಗವಿಷ್ಣೋಸ್ತು ಸಂಬಂಧಾತ್
 ಸೃತಸ್ತನ್ನಾಮಕೋ ಹರಿಃ । ತತೋ ನಿಯಾಮಕಶ್ಚೇತಿ .

-ಯಜುಃಸಂಹಿತಾ (ತೈ. ಉ. ಭಾ.)

1 'ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ದೇವಾದಿದೇಹಾನ್ ಸ ಆತ್ಮಾನಂ ಬಹುಧಾತುಕರೋತ್' ತನ್ನಿಯಂತ್ಯತಯಾತ-
 ತ್ವಾನಂ . ' -ನಾರದೀಯ (ಭಾಗ. ತಾ ನಿ. 3-11-28)

೩ 2 ವಿಶೇಷೇಣ ಕರ್ತಾ ವಿಕರ್ತಾ । -ರಾ ಸೂ.

೪ 3 ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಾತ್ ವಿಃ । ಸರ್ವಂ ಕರೋತೀತಿ ಚ ಕರ್ತಾ ।

೫ 4 ವಿಲಕ್ಷಣಃ ಸನ್ ಕರ್ತಾ ವಿಕರ್ತಾ ।

೬ 5 ನ ಕರ್ತಾ ವಿಕರ್ತಾ । ಇತರಕರ್ತೃ ವಿಲಕ್ಷಣತ್ವಾತ್ ಅಕರ್ತೇತಿ ಶಾಸ್ತ್ರೇಷು ವ್ಯವಹಾರಯು-
 ಮಾಣ ಇತಿ ಯಾವತ್ ।

ಭಗವಂತನು ಯಾವುದೇ ಕರ್ಮವನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ, ಏನೂ ಪ್ರಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡುವವನು. ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಅವನ ಯಾವ ಕರ್ಮಾಚರಣೆಗೂ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನವೆಂಬುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲ ಅವನ ಸರೂಪಾತ್ಮಕಗಳೇ ಆಗಿವೆ. ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ವಿಲಕ್ಷಣನಾದ, ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಕರ್ತೃ ಆಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಅಕರ್ತೃ ಎಂದೂ ಕರೆಯುವುದಿದೆ. ಆದರೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಅಕರ್ತೃ ಎಂದಾಕ್ಷಣ ಅವನಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃತ್ವ ಇಲ್ಲ, ಭ್ರಾಂತಿಮೂಲಕವಾಗಿಯೆಷ್ಟೇ ಕರ್ತೃತ್ವವು ಕಾಣಿಸುವುದು—ಎಂದು ಭಾವಿಸಬಾರದು. ಭಗವಂತನ ನಿಜರೂಪವನ್ನು ಅರಿಯದವ ರಷ್ಟೇ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವರು. ಅವನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪುವರು. ಭಗವಂತನು ಏನೂ ಯತ್ನವಿಲ್ಲದೆ, ಕ್ಲೇಶವಿಲ್ಲದೆ ಕರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದರಿಂದ, ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ಆಚರಿಸುವುದರಿಂದ, ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನಾ ಭಲಾಷ್ಠ ಇಲ್ಲದೆ ಆಚರಿಸುವುದರಿಂದ, ಹಾಗೂ ಅವನು ಆಚರಿಸುವ ಕ್ರಿಯೆ ಅವನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕಿಂತ ಭಿನ್ನವಲ್ಲದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಅವನು 'ಅಕರ್ತಾ' ಎಂದೆನಿಸಿರುವನೆಂದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿವರಿಸಿದೆ.

1 ಏವಂ ಜನ್ಮಾನ್ರಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಹೃಕರ್ತೃಗಜನಸ್ಯ ಚ |

-ಭಾಗ. 1-3-35

* ಅಜಸ್ಯ ಕರ್ಮಾಣ್ಯಕತುಗ್ರಹಣಾಯ ಪ್ರಂಸಾಸುಃ |

-ಭಾಗ. 3-1-44

* ಅಕರ್ತುರೀಶಸ್ಯ | -ಭಾಗ 3-27-8

* ಸ .ಕರ್ಮಾಣ್ಯಕರ್ಮಕಃ ಹರಃ | -ಭಾಗ 2 10 36

* ವಿಶೋದ್ಭವಸ್ತಾನನಿರೋಧಕರ್ಮ ತೇ ಹ್ಯಕರ್ತಾಃ .

-ಭಾಗ. 5-18-5

* ತಸ್ಯ ಕರ್ತಾರನುಪಿ ನ್ಯೂಂ ವಿದ್ವ್ಯಕರ್ತಾರವನ್ಯಯಮ್ |

ಗೀ. 4-13

2 ಅಪ್ರಯತ್ನಾತ್ ಸ್ವತಂತ್ರತ್ವಾತ್ ಫಲಾನಾಂ ಚ ವಿನರ್ಜನಾತ್ | ಕ್ರಿಯಾಯಾಶ್ಚ ಸ್ವರೂಪತ್ವಾದಕರ್ತೇತಿ ಚ ತಂ ವಿದುಃ | ಕರ್ತೃತ್ವಂ ಭ್ರಾಂತಿಜಂ ಪ್ರಾಹುರತತ್ತ್ವವಿದೋ ಜನಾಃ | ಐಶ್ವರ್ಯಜಂ ತು ಕೃತ್ಯಂ ಸಮ್ಯಕ್ ತತ್ತ್ವವೇದಿನಃ |

-ಪಾದ್ಯ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 1-3=35)

* ...ಅಸೌ ನಿಷ್ಕಲತ್ವಾದಕರ್ಮಕಃ |

-ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 2-10-36

೭ ಯಾರಿಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಕರ್ತೃ ಇಲ್ಲವೋ ಅಂತಹವನು¹.

೮ ವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ವಿ ವಿವಿಧವೆ ತಾನೇ ತನಗೆ ಕರ್ತೃ—ಸೃಷ್ಟಿ ಆಗಿರುವವನು²

ಭಗವಂತನಿಗೆ ಕರ್ತೃ—ಸೃಷ್ಟಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಇಲ್ಲ ಎಂಬ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು 'ಅಕರ್ತೃ' ಎಂದೇ ಕರೆದಿದೆ ಸರ್ವಸೃಷ್ಟಿ ಆದ ಭಗವಂತನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೂಲಕ ದೇವಾದಿಗಳ ದೇಹಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನನ್ನಾಗಿ ಹಾಗೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ರೂಪವುಳ್ಳವನನ್ನಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತೀಕರಿಸಿಕೊಂಡನು—ಎಂಬುದಾಗಿ ಮೈತ್ರೇಯರು ತಿಳಿಸಿರುವರು ಭಗವಂತನು ತಾನು ಬಹುರೂಪಿಯಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃ, ಕರಣ ಹಾಗೂ ಕರ್ಮ ತಾನೇ ಆಗಿರುವ

* ಹರಿಃ ಕರ್ತಾಪ್ರಕರ್ತೇತಿ ಭಲಾಭಾಸೇನ ಭಣ್ಯತೇ |

-ಭಾಗ ತಾ ಸಿ 3-1-44

* 'ಅಕ್ಷಿಷ್ಟತ್ವಾದಕರ್ತಾತಸೌ...'

-ಭಾಗ ತಾ. ಸಿ 3-27-8

* ಅಪ್ರಯಾಸೇನ ಕರ್ತೃತ್ವಮಕರ್ತೃತ್ವಮಿಹೋಚ್ಛತೇ | ಮಹಾಶಕ್ತಿತ್ವತಸ್ತಚ್ಚ ಯುಜ್ಯತೇ ಪರಮಸ್ಯ ತು |

-ತಂತ್ರಸಾರ (ಭಾಗ ತಾ. ೧. 5-18-5)

೭ 1 ವಿಗತಃ ಕರ್ತಾ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ವಿಕರ್ತಾ |

೮ 2 ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಾತ್ ವೀ ಭಗವಾನ್ | ಸ ಏವ ಕರ್ತಾ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವಿಕರ್ತಾ |

3 ಕರ್ತಾಽಪಿ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುರಕರ್ತೇತಿ ಚ ಕಥ್ಯತೇ | ಸಸ್ಯ ಕರ್ತಾ ಯತೋ ನಾಸ್ಯಃ ಸ್ವತಂತ್ರತ್ವಾತ್ ಪರಾತ್ಮನಃ

-ಗೀ ತಾ 4-13

...ಅಕರ್ತಾಽಸಾವಕಾರ್ಯತ್ವಾದಧುಪಿ ನಾ |

-ಭಾಗ. ತಾ. ಸಿ. ೧ 27 8

4 ಏವಂ ರಜಃಪ್ಲುತಃ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಕಲ್ಪಾದಿಷ್ಟತ್ವಭೂರ್ಹರಿಃ | ಸೃಜತ್ಯವೋಘಸಂಕಲ್ಪ ಅತ್ಮೈವಾತ್ಮಾನಮಾತ್ಮನಾ ||

-ಭಾಗ. 3 11-28

ಸರ್ವಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಸ್ವಯಂಭೂರ್ಹರಿಃ...ಪ್ರಕೃತ್ಯುಪಾದಾನೇನ ದೇವಾದಿದೇವಾನ್ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ

ತನ್ನಿಯಾನುಕತಯಾ ಮತ್ಸ್ಯಕೂರ್ಮಾದಿಭಾವೇನ ಚ ಅತ್ಮಾ ಸ್ವಯಮೇವ ಅತ್ಮನಾ ಸ್ವೇಚ್ಛಯಾ ಅತ್ಮಾನಂ ಸ್ವಸ್ವರೂಪಂ ಸೃಜತಿ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತೀಕರೋತಿ-ಅನಂತತೀರ್ಥಾ |

ನೆಂದು ಅಗ್ನೇಯ ತಿಳಿಸಿದೆ.¹

೯ (ಯೋಗ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು) ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವವನು.²

ಜ್ಞಾನದಾನ ಮಾಡಿ ಯುಷಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸುವವನು ನೀನೇ ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ
ನಿವೇದಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ³

೧೦ ವಿಶಿಷ್ಟಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವವನು⁴

ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ವಿಭೂತಿರೂಪಗಳ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದಾಗಿ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪದಾರ್ಥಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ
ಜಾತಿ, ಪಂಗಡಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಿಷ್ಟಗಳೆನಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವನು

೧೧ ಬಲವುಳ್ಳವರನ್ನಾಗಿ ಅಥವಾ ಸುಖಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವವನು.⁵

1 ಕರ್ತಾ ಚ ಕರಣಂ ಚೈವ ಕರ್ಮ ಚೈವ ಸ್ವಯಂ ಹರಿಃ | ಅತ್ಮನೋ ಬಹುಧಾಭಾವೇ..

-ಅಗ್ನೇಯ (ಭಾ. ತಾ. ನಿ. 3-11-28)

ಅತ್ಮನೋ ಬಹುಧಾಭಾವೇ ಸ್ವಯಂಮಾತ್ಮಾ ಹರಿರೇವ ಕರ್ತಾ ಕರಣಂ ಕರ್ಮ ಚ |
ನ ಸಾಧನಾಂತರಾಪೇಕ್ಷಾ | -ಬ. ಗೋ. (ಭಾ. ತಾ. ನಿ. ೬)

೯ 2 'ನಾ ಗತಿಗಂಧನಯೋಃ' ಇತ್ಯುತಃ ವಂ ಜ್ಞಾನಮ್ | ತನ್ ಏಷಾಮಸ್ತೀತಿ ವಿನಃ |
ತಾನ್ ಕರೋತೀತಿ ವಿಕರ್ತಾ | ಅಥವಾ ವೀನ್ ವಿಶಿಷ್ಟಾನ್ ಜ್ಞಾನಿನಃ ಕರೋತೀತಿ
ವಿಕರ್ತಾ | ಜ್ಞಾನಿನಃ ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಾದೇವ 'ನಯಃ ಸುಖಾರ್ಥ...' ಇತಿ ಋಗ್ವೇದೇ
(10-73-11) 'ನಯಃ' ಇತಿ ಉಲ್ಲಖಿತಾಃ |

3 ಅಗ್ನೇ ಆಸಿ ಯುಷ್ವಿಕ್ಯನ್ತರ್ಯಾನಾಮ್ | ಯಂ ವೇ. 31-16

.. ಯುಷ್ವಿಣಾಂ ಕರ್ತಾ ತಥಾ ಜ್ಞಾನದಾನೇನ ದೇವ | -ಯು. ಭಾ.

೧೦ 4 ವೀನ್ ವಿಶಿಷ್ಟಾನ್ ಕರೋತೀತಿ ವಿಕರ್ತಾ |

೧೧ 5 ವಂ ಬಲಂ ಸುಖಂ ನಾ ಏಷಾಮಸ್ತೀತಿ ವಿನಃ | ತಾನ್ ಕರೋತೀತಿ ವಿಕರ್ತಾ | 'ಸುನಃ
ಸುಬಲರೂಪತ್ವಾತ್' | ಇತಿ ವ್ಯಾಖ್ಯೆತಿಸಾರೇ (ತೈ. ಉ. ಭಾ. 1-14) ವಕಾರಸ್ಯ
ಬಲಾರ್ಥಕತ್ವಂ, 'ಅಂತಸ್ತುಯೋ ಯದ್ ವ್ಯಾಖ್ಯೆತೀರಿತಃ' (ಯು ಭಾ 2) ಇತಿ
ಯುಗ್ಯಾಪ್ಯೇ ವಕಾರಸ್ಯ ಸುಖಾರ್ಥಕತ್ವಂ ಚ ಅಭ್ಯುಪಗಮ್ಯ |

೧೨ ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರಂಪವನು.^೧

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ದೇಹನಾನಾಸ್ರಿ ಕಿಂಚನ]

ಪ್ರ:- ಜಗತ್ತು ಸುಳ್ಳು ಆದ್ದರಿಂದ ವಿವಿಧ ವಿಚಿತ್ರ ಜಗತ್‌ಸೃಷ್ಟಿಕೃತ್ವವು ಸುಳ್ಳು ಎಂದು 'ನೇಹ ನಾನಾಸ್ರಿ ಕಿಂಚನ' ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅದ್ವೈತಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಯುಕ್ತವೋ?

ಉ:- 'ನೇಹ ನಾನಾಸ್ರಿ ಕಿಂಚನ' ಶ್ರುತಿಯು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಗುಣಗಳು ಭಿನ್ನ ಕ್ರಿಯೆಗಳು ಭಿನ್ನ ಅವಯವಗಳು ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಹೊರತು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ. ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕಗುಣ ಕ್ರಿಯಾದಿಗಳನ್ನು ಅದ್ವೈತಿಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದ ರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಆ ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುವದು ಅದ್ವೈತಿಗಳಿಗೂ ಅಸಮ್ಮತ. ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಆ ಶ್ರುತಿಯು ಅರ್ಥ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕತ್ವವೂ ಪಾರಮಾರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನೂ ಸುಳ್ಳು ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆಂದು ಆದೀತು

೩೪೩ ಗಹನಃ

೧ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದವನು.^೨

ಅನಂತ ಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಯಾರೂ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಪಾರರು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಚತುರ್ಮುಖನು ರುದ್ರದೇವನಲ್ಲಿ ಭಗವತ್ವದ ದುಷ್ಕೀಯಕ್ಕೂ ಬಗ್ಗೆ, ವಿವರಿಸುತ್ತ—'ಹೇ ಮಹೇಶ್ವರ ! ಒಂದು ವೇಳೆ ನೀನು ಭಗವಂತನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯುವಿಯಾದರೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ಅಲ್ಪವೇ ತಿಳಿದಿರುವೆ ಎಂದು ತಿಳಿ. ಯಾಕೆಂದರೆ ನೀನಾಗಲೀ, ಇತರ ದೇವತೆಗಳಾಗಲೀ ಭಗವಂತನನ್ನು ಇನ್ನೂ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ ನಡೆಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ'—ಎಂದು

೧೨ 1 ನೀನ್ ಪಕ್ಷಿಣಃ ಕರೋತಿ ಸೃಜತೀತಿ ವಿಶರ್ವಾ | 'ನಿಃ ಸತ್ತಿಪರಮಾತ್ಮನೋಃ'

೧ 2 ಸಾಕಲ್ಪೇನ ಕೇನಾಪಿ ಜ್ಞಾತುಮಂತಕೈಃ ಗಹನಃ |

* ಕೇನಾಪಿ ಜ್ಞಾತುಮಂತಕೈಃ ಗಹನಃ |

-ವಿ. ರಾ.

ಸಂದೇಶಿಸಿ ಭಗವಂತನ ಅನಂತತ್ವವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುವನು¹

೨ (ಅವನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ) ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಅಶಕ್ಯನಾಗಿರುವವನು².

ಅನನ್ಯವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಷ್ಟೇ ತನ್ನನ್ನು ತತ್ತ್ವಿಕವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲು, ನೋಡಲು ಹಾಗೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆ—ಎಂದು ಸಂದೇಶಿಸುವ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು, ಅಂತಹ ಭಕ್ತಿಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವ³ ತನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವೇ ತನ್ನನ್ನು ಅರಿಯಲು, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಾಗೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಕಾರಣ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿರುವನು.

೩ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಸಾಸ್ತ್ರಗಳ ಮೂಲಕ ವಿಮರ್ಶಿಸಲ್ಪಡುವವನು⁴

ವೇದಾರ್ಥ ವಿಚಾರ ಕುತಲರಿಂದ ಭಗವಂತನು ಇದ್ದೇ ಇರುವನೆಂಬುದಾಗಿ ವಿಮರ್ಶಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಒಲಿಸುವೆವೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು⁵

೪ ದುಃಖಕ್ಕೆ ನಿಯಮಾಂಕನಾಗಿರುವನು⁶

1 ಯಾದಿ ಮನ್ಯಸೇ ಸುವೇದೇತಿ ದಹರನೇನಾಪಿ ನೂನಂ ತ್ವಂ ವೇತ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ರೂಪಂ ಯದಸ್ಯ ತ್ವಂ ಯದಸ್ಯ ದೇವೇಷ್ಟಥ ನು ಮೀಮಾಂಸ್ಯಮೇವ ತೇ

-ಕಲ್. ಉ 3 1

೨ 2 'ಕಲಿಲಂ ಗಹನಂ ಸಮೇ'- ಇತಿ ಕೋಶೇ ದುಷ್ಟ್ರವೇಶೇ ಅರ್ಥೇ ಗಹನಶಬ್ದಃ ಪಠ್ಯತೇ

3 ಭಕ್ತ್ಯಾತ್ಮನನ್ಯಯಾ ಶಕ್ಯ ಅಹಂ ಏವಂವಿಧೋಽರ್ಜುನ |
ಜ್ಞಾತುಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಚ ತತ್ತ್ವೇನ ಪ್ರವೇಷ್ವಂ ಚ ಪರಂತಪ ||

-ಗೀ. 11-54

೩ 4 ಗಾಹ್ಯತೇ ಅವಗಾಹ್ಯತೇ ಜ್ಞಾನಿಭಿಃ ಶಾಸ್ತ್ರದ್ವಾರಾ ವಿಮೃತ್ಯತ ಇತಿ ಗಹನಃ |

5 ...ತನ್ನ ಕಿಂ ನೇತಿ ವಿದ್ವತ್ಸು ಮೀಮಾಂಸಿತಮ್ | ಪ್ರೀಣಯಾಮೋ ವಾಸುದೇವಂ. '

-ದ್ರಾ. ಸ್ತೋ

೪ 6 'ಗಹನಂ ವನದುಃಖಯೋಃ....' ಇತಿ ಗಹನಂ ದುಃಖಮ್ | ತದಸ್ಯ ನಿಯಮ್ಯತಯಾತ-
ಸ್ತೀತಿ ಅರ್ಥ ಅದೃಶಿ ಗಹನಃ |

ಪ್ರಕೃತಿ ಹಾಗೂ ರಾಜಸೀ ಪ್ರಕೃತಿ ಜೀವಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಅಚ್ಚಾದಿಸಲು ಭಗವದಿಚ್ಛೆ ಪ್ರಧಾನ ಕಾರಣವೆನಿಸಿದೆ.¹ ಆದುದರಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೂಲಕ ಅಚ್ಚಾದಿಸುವವನು ಭಗವಂತನೇ.

೪ (ರಾತ್ರಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಅಂಧಕಾರದಿಂದ) ಅಚ್ಚಾದಿಸುವವನು.²

ರಾತ್ರಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂತರಿಕ್ಷವನ್ನು ಅಂಧಕಾರದಿಂದ ತುಂಬಿಸುವ ಸಗತ ಸಾಮಾನ್ಯ ಭಗವಂತನೇ ಅಂಧಕಾರದ ಮೂಲಕ ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಅಚ್ಚಾದಿಸುವನು.

೫ ಸರ್ವ ಸಂಹಾರಕನಾಗಿ ಇರುವವನು.³

೬ ಸರ್ವಗತನಾಗಿರುವವನು.⁴

೭ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವವನು ಮತ್ತು (ಸಂಹಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ) ನಾಶಪಡಿಸುವವನು.⁵

1 'ಈಶ್ವರೇಚ್ಛಾ ಪ್ರಾಥಮಿಕಾ ತಾಂ ವಿನಾ ನಹಿ ಕಿಂಚನ'

-ಭವಿಷ್ಯತ್ಪರ್ವ (ಬ್ರಹ್ಮ. ಪಾ. ೨. ೨-4)

* ಪರಮೇಶ್ವರಶಕ್ತಿರೇವ ಜೀವಸ್ವರೂಪಾಪರಣಂ ಮುಖ್ಯಮ್ । ಅವಿದ್ಯಾ ತು ನಿಮಿತ್ತ-
ಮಾತ್ರಮ್ । -ಸ್ಯಾ. ಸುಧಾ.

೪ 2 ಗೋಹತೀ ರಾತ್ರೌ ಅಂಧಕಾರೇಣ ಸರ್ವಾನ್ ಪದಾರ್ಥಾನ್ ಸಂವೃಣೋತಿ ಗೌಹಃ ।

3 'ಹಿರಣ್ಯಪಾಣಿಃ ಸುಖತಾ. ಕೃಷ್ಣೇನ ರಜಸಾ ದ್ಯಾವ್ಯಾಣೋತಿ'

-ಯು. ನೇ. 13 9

ಯುಣೋತಿ ಸಂವೃದಯತಿ ।

-ಯು. ಭಾ

೫ 4 ಗೋಹತಿ ಸರ್ವಂ ಸಂಹರತೀತಿ ಗೌಹಃ । 'ಗೌಹ ಹೀ ಸಾಗತೋತಿ' (ಕಾಶಕೃತ್ಯ-
ಧಾತುಸೂತ್ರಃ)

೬ 5 ಗೋಹತಿ ಸರ್ವತ್ರ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಗೌಹಃ ಸರ್ವಗತಃ ।

೭ 6 ಗೋಹತಿ ಸರ್ವಂ ರಕ್ಷತೀತಿ ಗೌಹಃ । ಹಂತಿ ಸಂಹಾರಕಾಲೇ ಸರ್ವಂ ಸಂಹರತಿ ತಿ ಹಃ ।
ಗೌಹ್ಯಸೌ ಹಚ್ಛ ಗೌಹಃ ।

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಸ್ಟ್ರೀಚ್ಚಿಯಿಂದಲೇ ನಿಂದಿತ]

ಪ್ರ.- ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನಿಂದಿಸಿದರೆ ಹಾಗೆಯೇ ಅವನನ್ನು ಯದಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಯದಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೆ ನಿಂದೆ ಮಾಡಿದವರ ಮೇಲೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮೇಲೆ ಅಸಮಾಧಾನವು ಇದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಪೂರ್ಣಾನಂದನಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವು ಅಗಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವದಾದರೆ ನಿಂದೆ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ನರಕಶಿಕೆಯನ್ನು ಏಕೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆ?

ಉ - ಇವನು ತನ್ನ ನಿಂದೆ ಮಾಡಲಿ, ಇವನು ನನ್ನನ್ನು ಯದಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಯದೆ ಇರಲಿ ಎಂದು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಇಚ್ಛೆಯು ಇದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಮೇಲೆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಲು ಕಾರಣವು ಇಲ್ಲ ಪರಮಾತ್ಮ ನಿಂದೆ ಮಾಡುವದು ಮತ್ತು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಇರುವದು ಜೀವರ ಅಪರಾಧವು. ಆದ ಕಾರಣ ಅವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೊಡುವದೂ ಕೂಡುತ್ತದೆ. ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ಆಚ್ಛಾದಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ, ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಗುಣ ಎಂದು ಹೆಸರು ಎಂಬುದರಿಂದಲೇ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ಜನರಿಂದ ನಿಂದಿತನಾಗುತ್ತಾನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ವ್ಯವಸಾಯೋ ವ್ಯವಸ್ಥಾನಃ ಸಂಸ್ಥಾನಃ ಸ್ಥಾನದೋ ಭ್ರವಃ ।

ಪರದ್ವಿಃ ಪರಮಪ್ಪವ್ವಸ್ತುಃ ಪುಷ್ಪಃ ಶುಭೇಕ್ಷಣಃ ॥ ೪೨ ॥

ಶಿಲಾ ವ್ಯವಸಾಯಃ

೧ ನಿಶ್ಚಯಾತ್ಮಕ ಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪಿ¹.

ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು, ತಾನು ನಿಶ್ಚಯಾತ್ಮಕ ಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ 'ವ್ಯವಸಾಯ' ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ವಿಭೂತಿರೂಪದಿಂದ ನಿಶ್ಚಯವುಳ್ಳವರಲ್ಲಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯಾತ್ಮಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿರುವುದಾಗಿ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು².

೧ 1 ನಿಶ್ಚಯಾತ್ಮಕಜ್ಞಾನಂ ವ್ಯವಸಾಯಃ । ತಾದೃಶಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪತ್ವಾತ್ ಭಗವಾನ್ ವ್ಯವಸಾಯಃ ।

2 '...ವ್ಯವಸಾಯೋಽಸ್ಮಿ '

-ಗೀ. 10-36

೨ (ಎಲ್ಲದರ) ನಿಶ್ಚಯವುಳ್ಳವನು.¹

ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿಯೇ ಕಾಣುವ ಭಗವಂತನು ಸಕಲ ವಿದಾರಗಳ ನಿಶ್ಚಯಾತ್ಮಕ ಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಹೊಂದಿರುವನು

೩ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚಕ್ರವು ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಯಾರಲ್ಲಿ ಬದ್ಧವಾಗಿದೆಯೋ ಅಂಕಗವನಂ.²

ಶಿಶುಮಾರರೂಪಿ ಭಗವಂತನು ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚಕ್ರಕ್ಕೆ ಆಧಾರನಾಗಿರುವನು

೭ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಹಾಗೂ ಪೂರ್ಣನಾದ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನದಿಂದ (ಸಂಪೂರ್ಣಬಂಧನವನ್ನೂ) ಕೊನೆಗೊಳಿಸುವವನು.⁴

‘ಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮತೋ’ ಇತಿ ‘ವಿಭೂತಿಶಕ್ತ್ಯೇ’ ನೈವ ಬಗವತಃ ವ್ಯವಸಾಯ - ಶಬ್ದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯತ್ಯಮಪಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಂ ಭವತಿ |

* ವ್ಯವಸಾಯೋ ನಿಶ್ಚಯಃ | ವ್ಯವಸಾಯಿನಾಂ ವ್ಯವಸಾಯರೂಪಸಾರದರ್ಶನದಾಹಾಸ್ಯೀತ-ತ್ಯರ್ಥೋ ಜ್ಞೇಯಃ | ಗೀ. ವಿ.

೨ 1 ವ್ಯವಸಾಯಃ ನಿಶ್ಚಯವಾನ್ | -ವಿ. ರಾ.

* ವ್ಯವಸ್ಥಾತಿ ಸರ್ವಂ ನಿಶ್ಚಿನೋತೀತಿ ವ್ಯವಸಾಯಃ | -ರಾ. ಸೂ.

* ವೀರಪ್ರಹೃತ್ಯ, ಶೂರತ್ವ ಸ್ಥಿರತ್ವ, ಮನಃಪೂರ್ಣತ್ವ, ಲೋಕಪಾಲನಾಪಜೀವ್ಯತ್ವ, ವಿಷಯಕೋ ವ್ಯವಸಾಯೋ ನಿಶ್ಚಯೋ ಯಸ್ಮಿನ್ ಸಃ ಗುಣವಚನೇಭ್ಯೋ ಮಹಾಬೋ ಲುಗಿಷ್ಟ ಇತಿ | ಶೇ. ಚಂ.

೭ 2 ‘ನಿಕೋ ದೇವಃ . ಸಾಕ್ಷಿ ಚೇತಾ..’ ಶ್ವೇ. ಉ. ೬-11

೩ 3 ಅತಿಶಯೇನ ಸೀಯತೇ ಬದ್ಧತೇಽಸ್ಮಿನ್ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚಕ್ರಮಿತಿ ವ್ಯವಸಾಯಃ | ಅಧಿಕರಣೇ ಘಾತಃ | -ಕ. ಭ.

೪ 4 ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಾತ್ ವಿಃ | ಪೂರ್ಣತ್ವಾತ್ ಆಃ | ವಿಶ್ವಸೌ ಅಶ್ಚ ವ್ಯಃ ಭಗವಾನ್ | ತಸ್ಯ ವಂ ಜ್ಞಾನಂ ವ್ಯವಸ್ಥಾಮ್ | ತೇನ ಸ್ವತಿ ಸಮಾಪಯತಿ ಸಂಸಾರಮಿತಿ ವ್ಯವಸಾಯಃ || ‘ಪೋಷಂತಕರ್ಮಣಿ’ ‘ಶಾಬ್ದ್ಯದಾ ..’ ಇತಿ ಣಃ |

೫ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದವನು; ಪೂರ್ಣನಾದವನು; ಸರ್ವತ್ರ ಚಲಿಸುವವನು ಹಾಗೂ (ಸಂಹಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ) ಸಂಹರಿಸುವವನು.¹

೬ (ಸ್ಥಿತಿಕಾಲದಲ್ಲಿ) ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುವವನು ಮತ್ತು (ಸಂಹಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ) ಸಂಹರಿಸುವವನು.²

೭ (ಜಗತ್ತನ್ನೂ) ಸೃಷ್ಟಿಸುವವನು, ರಕ್ಷಿಸುವವನು ಹಾಗೂ ಸಂಹರಿಸುವವನು.³

೮ (ನಿವೃತ್ತವನ್ನೂ) ವಿಶೇಷವಾಗಿ—ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವವನು ಹಾಗೂ ಅಸ್ವತಂತ್ರ ಚೇತನರಿಗಿಂತೆಲ್ಲ ಸಾರಭೂತಳಾದ ಅಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯಲ್ಲೂ (ನಿಯಾಮಕ ನಾಗಿ) ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವವನು.⁴

ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವನು. ಅಸ್ವತಂತ್ರ ಚೇತನವರ್ಗ ದಲ್ಲೇ ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾದ ರಮಾದೇವಿಯನ್ನೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವನು.

೫ 1 ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಖಿಃ, 'ವೀತಿ ವಿಷ್ಣುಃ ಸಮುದ್ಧಿಷ್ಟೋ ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಸರ್ವತಃ' -ಛಾಂ ಉ. ಭಾ. (1-2-2) | ಪೂರ್ಣತ್ವಾತ್ ಅಃ | ಸರ್ವತ್ರ ಪಾತಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ ವಃ | ಸ್ಥಿತಿ ಸಂಹಾರಕಾಲೇ ಸರ್ವಂ ಸಂಹರತೀತಿ ಸಾಯಃ |

೬ 2 (ಸ್ಥಿತಿಕಾಲೇ) ವಿಶೇಷೇಣ ಅವತಿ (ಸಂಹಾರಕಾಲೇ) ಸ್ಥಿತಿ ಸಂಹರತೀತಿ ಚ ವ್ಯವಸಾಯಃ |

೭ 3 ನೇತಿ ಜಗತ್ ಪ್ರಸೂತೇ ಇತಿ ಖಿಃ | ಖಿ ಪ್ರಜನನೇ | ಅವತಿ ಜಗದ್ರಕ್ಷತೀತಿ ಅವಃ | ಸ್ಥಿತಿ ಜಗತ್ ಸಂಹರತೀತಿ ಸಾಯಃ |

೮ 4 ಸರ್ವಂ ವಿಶೇಷೇಣ ಅಂತರ್ಯಾಮಿತಯಾ ಅವತಿ ಪ್ರವಿಶತೀತಿ ವ್ಯವಃ | ಅವ ಪ್ರವೇಶೇ | ಅಸ್ವತಂತ್ರಚೇತನೇಷು ಸಾರಭೂತತ್ವಾತ್ ಸಾ ರಮಾ | 'ಸಾರತ್ವಾತ್ ಸ್ತ್ರೀಷು ಸಾ ದೇವೀ ಸೇತ್ಯುಕ್ತಾ...' ('ಋ. ಉ. ಭಾ. 3-3-22) ಇತಿ ಛಾಂಧಾ ಸರಸ್ವತ್ಯಾಃ ಸೇತ್ಯುಕ್ತರಪ್ರತಿ- ಪಾದ್ಯತ್ವಂ ತಥಾ ರಮಾಯಾ ಅಸಿ | ತಾಂ ಅಯತೇ ಅಂತರ್ಯಾಮಿತಯಾ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಸಾಯಃ |

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪ್ರವೀಣನಿಧಿ ಅಂಗೀಕಾರಾರ್ಹ]

ಪ್ರ:- ರಮಾದೇವಿಯ ದೇಹದ ಒಳಗೆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಇದ್ದಾನೆ. ಆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಇದ್ದಾಳೆ. ಆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ದೇಹದ ಒಳಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಇದ್ದಾನೆ. ಆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ರಮಾದೇವಿಯು ಇದ್ದಾಳೆ. ಈ ಅನವಸ್ಥೆಗೆ ಪರಿಹಾರವು ಉಂಟೇ?

ಉ:- ಪೂರ್ವ ಪೂರ್ವ ಕರ್ಮ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವ ಪೂರ್ವ ದೃಕ್ಷಬೀಜಗಳ ಪರಂಪರೆಯು ಅಪರ್ಯವಸಿತವಾದುದರಿಂದ ತೋರುವ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾದ ಅನವಸ್ಥೆಗೆ ಪರಿಹಾರವು ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಎಲ್ಲ ಮತಸ್ಥರೂ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅಂತಹವರು ಬಹು ವಿಚಿತ್ರ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ರಮಾನಾರಾಯಣರ ರೂಪಗಳ ಅಪರ್ಯವಸಿತ ಪರಂಪರೆಗೆ ಏಕೆ ಹೆದರಬೇಕು? ಸ್ವಪ್ನ ಪ್ರಮಾಣವು ಇದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಪ್ರಮಾಣಿಸಿದ್ಧವಾದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಪ್ಪಲೇಬೇಕು. ಅಂತಹ ವಿಷಯಗಳು ಯುಕ್ತಿ ವಿರುದ್ಧವೆಂದು ಆಕ್ಷೇಪಾರ್ಹಗಳು ಆಗುವದಿಲ್ಲ.

೪೮೬ ವ್ಯವಸ್ಥಾನಃ

೧ ಎಲ್ಲವೂ ಯಾರ ಆಧಾರದಿಂದಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಇದೆ? ೧. ಅಂತಸ್ಥಗವನ¹

೨ ಸಕಲ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೊಳಿಸಿರುವವನ¹

ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಾರ್ಥವೂ ಭಗವಂತನಿಂದ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿದೆ. ಹಗ್ಗದಲ್ಲಿ ವಾಣಿಗಳು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಪೋಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತವೂ ಘೋಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ—ಎಂದು ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು. ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇರುವ ಅವನು ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೂ

೧ 1 ಸರ್ವಂ ವ್ಯವತಿಷ್ಠತೇ ಅಸ್ತಿಸ್ಥಿತಿ ವ್ಯವಸ್ಥಾನಃ ।

—ರಾ. ಸೂ.

೨ 2 ಸರ್ವಧರ್ಮವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕತ್ವದ ವ್ಯವಸ್ಥಾನಃ

—ವಿ. ರಾ.

* ಸರ್ವೇ ಧರ್ಮಾಃ ವ್ಯವತಿಷ್ಠಂತೇ ಅನೇನೇತ್ಯರ್ಥೇ 'ಕೃತ್ಯಲ್ಲಂಟೋ ಬಹುಲಮಿತಿ ಬಹುಲಗ್ರಹಣಾತ್ ಕರ್ತರಿ ಲ್ಕುಟಿ ವ್ಯವಸ್ಥಾನಃ । ಇತಿ ಸಿದ್ಧೃತಿ ।

3 'ಮಯಿ ಸರ್ವಮಿದಂ ಪ್ರೋತಂ ಸೂತ್ರೇ ಮಣಿಗಣಾ ಇವ'

—ಗೀ. 7-7

ಆಯಾಯ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನೀಡುವನು. ಅದುದರಿಂದ ಆಯಾಯ ಧರ್ಮಗಳು ಆಯಾಯ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಅನುಧಾರಣೆ ಧರ್ಮಗಳಾಗಿ ಇವೆ.¹

೨ ಇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳೇ ಆಯಾಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇರುವಂತೆ, ಆಯಾಯ ವಿಷಯವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವಂತೆ, ಆಯಾಯ ಕರ್ಮವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವಂತೆ ನಿಯಮಿಸುವವನು.

೪ (ಸಕಲ ಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲೂ) ವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿ ಇರುವವನು.⁴

೫ (ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಪದಾರ್ಥಕ್ಕೂ) ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಹಾಗೂ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು.⁵

ಭಗವಂತನು ವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿ, ವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿ ಸರ್ವಪದಾರ್ಥಗಳಲ್ಲೂ ಇದ್ದು, ಆಯಾಯ ಪದಾರ್ಥವು ತನ್ನ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಸ್ವಭಾವ ಗುಣ ಗತಗಳಿಂದಾಗಿ ಇತರ ಎಲ್ಲ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗಿಂತ ವಿಶಿಷ್ಟವೆನಿಸುವಂತೆ, ವಿಲಕ್ಷಣವೆನಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವನು. 'ಭಗವಂತನು ರಸಾದಿಗಳ ಅಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದು, ರಸಾದಿಗಳು ರಸಾದಿಗಳಾಗಿರುವಂತೆ, ಜಲಾದಿಗಳ ಸ್ವಭಾವಗಳಾಗಿರುವಂತೆ, ಜಲಾದಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಇತರ ಧರ್ಮಗಳಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠಗಳೆನಿಸಿರುವಂತೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಾರಣ

1 'ಏವಂ ಸ ಸರ್ವತತ್ತ್ವಾನ್ಯ ಖ್ಯತಂತ್ರತ್ತ್ವೈವ ಸರ್ವಗಃ | ವ್ಯವಸ್ಥಯೈವ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸರ್ವದಾ ಸರ್ವದಃ ಪ್ರಭುಃ |' -ಗೀ. ತಾ 7-11

2 'ರಸಾದಿಸ್ವಭಾವಾನಾಂ ರಸಾಪಾಂ ಚ ಸ್ವಭಾವತ್ಯೇ ರಸತ್ಯೇ ಚ ವಿಶೇಷತೋಽಽಪಿ ಸ ಏವ ನಿಯಮಕಃ |' -ಗೀ. ಭಾ (7-18)

3 ಇಂದ್ರಿಯಾದೀನಾಂ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪನಾಂ ಕತ್ತತ್ ಸ್ಥಾನವಿಷಯಕವ್ಯಾಧೀನಾಂ ನಿಯಮನಂ ಯಸ್ಮಾದ್ ಭವತಿ ಸಃ ವ್ಯವಸ್ಥಾನಃ | -ತೇ. ಚಂ

* ಇಂದ್ರಿಯಾಣಿ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಯಂತೀತಿ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಃ |

೪ (ಸರ್ವೇಷು ಪದಾರ್ಥೇಷು) ವಿಶಿಷ್ಟಃ ವಿಲಕ್ಷಣಶ್ಚ ಸನ್ ಅವಶಿಷ್ಟತೀತ ವಿಶ್ವೇ ವಿಲಕ್ಷಣಮವಸ್ಥಾನಂ ಸ್ಥಿತಿಃ ಯಸ್ಮ ಸಃ ವ್ಯವಸ್ಥಾನಃ |

೫ 'ಸರ್ವಪದಾರ್ಥಾನಾಂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಂ ವಿಲಕ್ಷಣಂ ವಿಶಿಷ್ಟಂ ಚ ಅವಸ್ಥಾನಂ ಸ್ಥಿತಿಃ ಯಸ್ಮತ್ ಸಃ ವ್ಯವಸ್ಥಾನಃ |

ಎಗಿರುವನು—ಎಂದು ಗೀತಾಕಲ್ಪ ತಿಳಿಸಿದೆ. ಭಗವಂತನು ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪದಾರ್ಥವೂ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ 'ವಸ್ತು' ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಸ್ಕಾಂದ ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.

೬ ಜಾಗ್ರತ್-ಸ್ವಪ್ನ-ಸುಷುಪ್ತಾದಿ ವಿವಿಧ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವವನು¹

೭ ಜಾಗ್ರತ್-ಸ್ವಪ್ನಾದಿ ವಿವಿಧ ಅವಸ್ಥೆಗಳೆಲ್ಲ ಜೀವಾತ್ಮರನ್ನೂ ಕೆನಗಿ ಪ್ರೇರಿಸುವವನು²

೮ (ಜೀವಾತ್ಮರ ಶರೀರದಲ್ಲಿ) ಬಲುಗಲ್ಲದ ಆಗ್ರಗಾಗ, ಮನಸ್ಸು, ಹೃದಯಗಳಾದ ಮೊಂಡಾದ ವಿವಿಧ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿವನು³

ಜೀವಾತ್ಮರು ಜಾಗ್ರತ್ ಸ್ವಪ್ನಾದಿ ವಿವಿಧ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಾಡುವ ಭಗವಂತನ ಜೀವಿ ಗೊಳಗಾಗಿಯೇ, ಜಾಗ್ರದವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವ ವಿಶ್ವನಾಮಾಕ ಭಗವಂತನು ಬಲಗಲ್ಲ, ತೂಗಿಬಾಗ

1 'ರಸಾದೀನಾಂ ರಸಾದಿತ್ಯೈ ಸ್ವಭಾವತ್ಯೇ ಶಬ್ದನ ಚ | ಸಾರತ್ಯೇ ಸರ್ವಭವೋಪಾ
ನಿಶೇಷೇಣಾಪಿ ಕಾರಣಮ್ | . ರಸಾದಿನಾಗನಿನಾ ದೇಶೇ ಸ ರಸಾತ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥಿಕಾ'
-ಗೀತಾಕಲ್ಪ (10 ಭಾ. 7 8)

2 '... ನಮ್ ಯಾಚ | : : ಸೇನೇದಗಿ | ಕಸ್ತನ್ನಮತಸ್ತದ್ ಬ್ರಹ್ಮ ಶಬ್ದೈತೇ
ಸ್ಕಾಂದ (ಭಾಗ. 30 ನಿ 1 1 1)

೬ 3 ವಿವಿಧ ಅವಸ್ಥೆ ಜಾಗ್ರತ್, ಸ್ವಪ್ನ, ಸುಷುಪ್ತಿ, ನಿದ್ರಾ, ಸ್ವಪ್ನವಸ್ಥಾನು ನಮತೇರ್ಹಃ |
ಪ ೨೦.

೭ 4 ನಿಶಿಧಾ ಅಸ್ಯಾ ಜಾಗ್ರತ್ಸ್ವಪ್ನಾದಿಭ್ಯಾ ಯೇ ಕಾಂತಿ ಪ್ರವಾನ್ ಜೀವಾತ್ಮನಾ ಕಾನ್
೪ ನೂನಿ ಸಮ್ಯಕ್ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ವ್ಯವಸ್ಥಾನಃ |

೮ ೫ ಮಹಾ ಅವಸ್ಥಾನು, ಸ್ವಪ್ನನ ದೈವೀಕಾನ್ಯಾದಿ, ಅಧಿ ಸ್ವಪ್ನಮತಿ ಯಸ್ಯಾತ್ ಯಸ್ಯ ಸಃ
೨೦ ಸ್ಥಾನಃ |

೬ ಕಸ್ತನ್ನಮತಃ ಸ್ವತಃಭ್ಯಶ್ಚ ಸ ಏಕಃ ಪರಮೇಶ್ವರಃ | ಅಸ್ತತಂತ್ರಸ್ಯ ಜೀವಸ್ಯ
ಸ್ವತಂತ್ರೇ : : ಗ್ರಹಾದಿದಃ | ಸತ್ತ್ವ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 11-13 32)

೧೨ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರತಿಕೂಲನಾಗಿರಲವನು¹.

೧೩ ವಿರೇಷದಾಗಿ ರಕ್ತಸಂವ ಮೋಕ್ಷಸ್ಥಾಪಕ್ಕೆ ಒಡೆಯನಾಗಿರುವನು².

೧೪ ವಿರೇಷನಾಗಿ-ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಇರುವವನು ಸಂತು ಚೇಷ್ಟಕನಾಗಿ ಇರುವವನು³

ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲರಲ್ಲೂ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ಬಯಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಡಸುವನು.

೧೫ ವಿಶಿಷ್ಟನಾಗ ಪರಮಾರ್ಥ್ಯರೋ ಇರುವ ನೂಕ್ಕುತ್ತರಿಗೆ ಚೇಷ್ಟಕನಾಗಿರುವವನು⁴

೧೬ (ಜೀವಾತ್ಮರ) ದೇಹದಲ್ಲಿ ವಿರೇಷದಾಗಿ ಇರುವ ಸತ್ಯಾ ಬಿಂಬವಾಗಿ ಗೋಪರೆಗಳಿಗೂ ಚೇಷ್ಟಕನಾಗಿರುವವನು⁵

೧೭ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಭಗವಂತನು ಸಂತು ಚೇಷ್ಟಕನಾಗಿರುವವನು⁶

೧೨ 1 ದೈತ್ಯಾನ್ ಪ್ರತಿವಿ ಕಿರಿದೈತ್ಯಯಾ ಇವಸ್ಥಾನ್ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವ್ಯವಸ್ಥಾನಃ ।

-ಮಾ. ರಾ.

೧೩ 2 ವಿಶೇಷೇಣ ಅವಶಿಷ್ಟವಸ್ತುಃ । ತಾದೈತು ಸ್ಥಾನ ಮೋಕ್ಷಾತ್ಮಾನ್ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವ್ಯವಸ್ಥಾನಃ ।

೧೪ 3 ವ್ಯವತ್ಯಾತೇ ವಿಶೇಷೇಣ ನಿಯಾಮಕಯಾ ಸತ್ಯಾತ್ಮಿ ವ್ಯವಸ್ಥಾಃ । ಅನಃ ಚೇಷ್ಟಕಃ । ವ್ಯವಸ್ಥಾಶ್ಚಾಸೌ ಅನತ್ ವ್ಯವಸ್ಥಾನಃ ।

೧೫ 4 ನೌ ವಿಶಿಷ್ಟೇ ಪರಮಾರ್ಥ್ಯನಿ ಅವಶಿಷ್ಟಂತ ಇತಿ ವ್ಯವಸ್ಥಾಃ ಮುಕ್ತಾತ್ಮಾನಃ । ತೇಷಾಂ ಮನಶ್ಚೇಷ್ಟಕಃ ವ್ಯವಸ್ಥಾನಃ ।

೧೬ 5 ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ದೇಹೇ ವಿಶೇಷೇಣ ಅವಶಿಷ್ಟಂತ ಇತಿ ವ್ಯವಸ್ಥಾಃ ತತ್ತಾಭಿವ್ಯಾಪಿನಃ ಗೇನಾಃ । ತೇಷಾಮಹ್ಯನಃ ವ್ಯವಸ್ಥಾನಃ ।

೧೭ 6 ವಿನಾ ಪರಮಾರ್ಥ್ಯನಾ ಸಹೈವ ಅವಶಿಷ್ಟವ ಇತಿ ವ್ಯವಸ್ಥಾಃ ಸಾಯಂಃ । ತಸ್ಯಾಹ್ಯನಃ ।

೧೦ ವಿರೇದವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವವನು: ಇರುವವನು ಹಾಗೂ ಚೇಷ್ಟಕನಾಗಿರುವವನು.¹

ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸುವನು

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕ್ಷತ್ರಿಯವೈಶ್ಯತಾದ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯದ್ವಯ ಪ್ರಬೇಧದಂತೆ]

ಪ್ರ:- ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕ್ಷತ್ರಿಯವೈಶ್ಯತಾದ್ರ ಈ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳು ಗುಣಕರ್ಮಪ್ರಯುಕ್ತವಾದವು² ಎಂದು ಕೆಲವು ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಇವೆ. ಕೆಲವು ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಆ ವರ್ಣಗಳು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತವೆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮುಖದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಬಾಹುವಿನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನು. ಪರಮಾತ್ಮನ ತೊಡೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವನು ವೈಶ್ಯನು. ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವನು ಶೂದ್ರನು ಎಂದು ಪುರುಷಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ಇದೆ. ಈ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ವರ್ಣಗಳು ಹುಟ್ಟು ಧರ್ಮ ಎಂದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿರೋಧವನ್ನು ಹೇಗೆ ಪರಿಹರಿಸುವುದು?

ಉ:- ಎರಡೂ ಪ್ರಮಾಣಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಎರಡೂ ಪಕ್ಷವೂ ಸರಿ ಎಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಾದಿಗಳು ಉಪನಯನಾದ ಸಂಸ್ಕಾರದಿಂದ ಹುಟ್ಟುವವು. ಅವುಗಳು ನಿಷಿದ್ಧ ಕರ್ಮದಿಂದ ನಷ್ಟವೂ ಆಗುವವು. ಆದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಾದಿಯು ಹುಟ್ಟುವಾಗ ಇದ್ದದ್ದು ಉಪನಯನಾದಿಗಳಿಂದ ಬರಲೂ ಇಲ್ಲ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಷಿದ್ಧ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ನಷ್ಟವೂ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿ ಸಾದಿವಿನಾಶಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಾದಿ, ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಾದಿ ಮಿಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಾದಿ ಎರಡು ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಇದೆ

ಶಿಲ 2 ಸಂಸ್ಥಾನಃ

೧ ಜಗತ್ತು ಯಾರಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದೋ ಅಂತಹವನು.³

೧೦ 1 ಅವತಿ ಪ್ರವಿಶತೀತಿ ಅನಃ । ತಿಷ್ಠತೀತಿ ಸ್ಥಃ । ಅನಯತಿ ಚೇಷ್ಟಯತೀತಿ ಅನಃ ।

ಅನಶ್ಚಾಸೌ ಸ್ಥಶ್ಚಾಸೌ ಅನಶ್ಚ ಅವಸ್ಥಾನಃ । ವಿಶೇಷೇಣ ಅವಸ್ಥಾನಃ ವ್ಯವಸ್ಥಾನಃ ।

೧ 2 ಜಗದತ್ ಸ್ಥಿತಂ ದೃಶ್ಯತ ಇತಿ ಸಂಸ್ಥಾನಃ । -ವಿ. ರಾ.

ಅರ್ಜುನನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವಿಶ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತನ್ನು ಕಂಡಿರುವನೆಂಬುದಾಗಿ ಸಂಜಯನು ತಿಳಿಸಿರುವನು¹. ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಮೂಲಾಧಾರವನ್ನು ಅಧಿಷ್ಠಾನವೆಂದು ಕರೆದರೆ, ವಸ್ತುವು ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದಾಗಿ ಕಾಣಿಸುವುದೋ ಅದನ್ನು 'ಸಂಸ್ಥಾನ' ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸುವರೆಂದು ತಿಳಿಸುವ 'ವಾಮನ'ವು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಭಗವಂತನು ಅಧಿಷ್ಠಾನವೂ ಸಂಸ್ಥಾನವೂ, ಆಗಿರುವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವುದು².

೨ ನಿರ್ದೋಷ್ಯನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಸರ್ವಾರ್ಥಾನಾಗಿರುವವನು³

ಭಗವಂತನು ನಿರ್ದೋಷ್ಯನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವನನ್ನು ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ 'ಸಂ' ಎಂದೇ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ⁴ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ತಾನು ಜಗತ್ತಿಗೆ ಆಧಾರನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಸ್ಥಾನ' ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು⁵

೩ ನಿರ್ದೋಷ್ಯನಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಸಂ' ಎನಿಸುವ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿ ಉಳ್ಳವನು⁶

1 ತತ್ತ್ವೈಕತ್ಯಂ ಜಗತ್ತ್ವತ್ಸಂಪ್ರಸಂಗಮನೇಕಧಾ |

ಅಪಶ್ಯದ್ ದೇವದೇವಸ್ಯ ಶರೀರೇ ಪಾಂಡವಸ್ತದಾ ||

-ಗೀ. 11-13

2 'ಅಧಿಷ್ಠಾನಮಿತಿ ಪ್ರೋಕ್ಷಂ ಮೂಲಾಧಾರಂ ವಿಚಕ್ಷಣೈಃ | ಯತ್ಸ್ಥಿತಂ ದೃಶ್ಯತೇ ವಸ್ತು ಸಂಸ್ಥಾನಂ ತದುದೀರಿತಮ್ | ಉಭಯಂ ಹರಿರೇವಾಸ್ಯ ಜಗತೋ ಮುನಿಪುಂಗವಃ'

-ನಾಮನ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 2-5-2)

೩ 3 ನಿರ್ದೋಷ್ಯತ್ವಾತ್ ಸಮ್ | 'ಅಕಯಂಪ್ರಸಿಂಭೂಮಸುಖಹಾವಿಷ್ಣು ವಾಚಕಾಃ | ಏಕಾಕ್ಷರಾಃ ...ಶಬ್ದ ನಿರ್ಣಯಃ (ಬೃ. ಉ. ಭಾ 5-7-3) ತಿಷ್ಠತಿ ಸರ್ವಮತ್ರೇತಿ ಸ್ಥಾನಃ | ಸಂಚಾಸೌ ಸ್ಥಾನಶ್ಚ ಸಂಸ್ಥಾನಃ |

4 'ಬ್ರಹ್ಮಾ ದೇವಾನಾಂ ಪ್ರಥಮಃ ಸಂಬಭೂವಃ'

-ಅಥ. ಉ. 1-1-1

'...ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಿಷ್ಣೋಃ ಸುತೋಽಗ್ರಜಃ'

-ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ (ಅ. ಉ. ಭಾ)

5 ಪಿತಾಽಹಮಸ್ಯ ಜಗತೋ...ಸ್ಥಾನಂ...

-ಗೀ 9 18

ಸ್ಥಾನಂ ಸರ್ವಾರ್ಥಾರೋಽಹಮ್ |

-ಗೀ. ವಿ.

೩ 6 ಸಂ ನಾಮಕೇ ಸ್ತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಸ್ಥಾನಂ ಸ್ಥಿತಿಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸಂಸ್ಥಾನಃ |

೪ ತನ್ನಲ್ಲೇ ಇರುವವನು ಮತ್ತೂ ಉಳಿದೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸುವವನು.¹

ಸರ್ವಾಧಾರನಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನು, ತಾನು ಮಾತ್ರ ತನ್ನನ್ನೇ ಆಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು. ತನ್ನ ಆಧಾರದಲ್ಲೇ ತಾನಿದ್ದುಕೊಂಡು ಉಳಿದೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿರುವನು

೫ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇರುವವನು ಮತ್ತೂ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಪ್ರೇರಿಸುವವನು.²

೬ ವೈಕುಂಠವೇ ಮುಂತಾದ ಸಮೀಚೀನ ಸ್ಥಾನಗಳೆಲ್ಲವನು.³

೭ (ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ) ವೈಕುಂಠವೇ ಮುಂತಾದ ಸಮೀಚೀನ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು.⁴

೮ ಸಮೀಚೀನ ಸ್ಥಿತಿ ಉಳ್ಳವನು⁵

೯ (ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೆ) ಸಮೀಚೀನವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು⁶

ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಭಗವಂತನು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಮೀಚೀನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೇ ಹೊಂದಿರುವನು ತನ್ನ ಭಕ್ತರಿಗೂ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಆ ಮೂಲಕ ದುಃಖಾಜ್ಞಾನಾದಿ ದೋಷಗಳಿಲ್ಲದ ಸಮೀಚೀನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ಕರಣಿಸುವನು.

೪ 1 ಸುನಾಮಕೇ ಸ್ವಸ್ಥಿನ್ನೇವ ತಿಷ್ಠತೀತಿ ಸಂಸ್ಥಃ । ಅನಯಂತಿ ಚೇಷ್ಟಯಂತೀತಿ ಅಪಃ ।

ಸಂಸ್ಥಶ್ಚಾಸೌ ಅನತ್ಯ ಸಂಸ್ಥಾನಃ ।

೫ 2 ಸಮ್ಯಕ್ ತಿಷ್ಠತೀತಿ ಸರ್ವಂ ಅನಯಂತಿ ಚೇಷ್ಟಯಂತೀತಿ ಅಪಃ । ಸಂಸ್ಥಶ್ಚಾಸೌ ಅನತ್ಯ

ಸಂಸ್ಥಾನಃ ।

೬ 3 ಸಮೀಚೀನಂ ಸ್ಥಾನಮಸ್ಯೇತಿ ಸಂಸ್ಥಾನಃ । -ಶಾಂ. ಭಾ.

೭ 4 ಸ್ವಭಕ್ತೇಭ್ಯಃ ಸಂ ಸಮೀಚೀನಂ ಸ್ಥಾನಂ ವೈಕುಂಠಾದಿ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಸಂಸ್ಥಾನಃ ।

೮ 5 ಸಂ ಸಮೀಚೀನಂ ಸ್ಥಾನಂ ಸ್ಥಿತಿಃ ಭಕ್ತೇಭ್ಯಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸಂಸ್ಥಾನಃ ।

೯ 6 ಸಂ ಸಮೀಚೀನಂ ಸ್ಥಾನಂ ಸ್ಥಿತಿಃ ಭಕ್ತೇಭ್ಯ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸ ಸಂಸ್ಥಾನಃ ।

೧೦ ದೇವತೆಗಳ ಬಗೆಗೆ ಅನುಕೂಲನಾಗಿರುವವನು.¹

೧೧ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು.²

೧೨ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನ ಭಕ್ತರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು.³

೧೩ ಪ್ರಲಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವೂ ಯಾರಲ್ಲಿ ಇರುವುದೋ ಅಂತರುವವನು.⁴

೧೪ (ಸಂಹಾರಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ) ನಾಶವನ್ನು ತಂದಿರುವವನು.⁵

೧೫ (ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಗೆ ತನ್ನ) ಸಾದೃಶ್ಯವನ್ನು ತಲೆಬಿಸುವವನು.⁶

ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಂಡವನು ಭಗವಂತನ ಪರಮಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವನೆಂದೂ ಅರ್ಥವೇನೋಪನಿಷತ್ತು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ.⁷ ಈ ಸಾಮ್ಯವೂ ದೇವಾಭಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಾಕು ಎನಿಸು

೧೦ 1 ದೇವಾನ್ ಪ್ರತಿ ಸಂ ಸಮ್ಯಕ್ ಸ್ಥಾನಂ ಅವಸ್ಥಾನಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಸಂಸ್ಥಾನಃ | -ವಾ. ರಾ.

೧೧ 2 ಸಮ್ಯಕ್ ತಿಷ್ಠತೀತಿ ಸಂಸ್ಥಃ | ಸಂಸ್ಥಃ ಅನಃ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಸಂಸ್ಥಾನಃ |

೧೨ 3 ಸಮ್ಯಕ್ ತಿಷ್ಠತೀತಿ ಸಂಸ್ಥಾಃ ಅನಸ್ಯೇವೇ ಅನಾಃ | ಸಂಸ್ಥಾಃ ಅನಾಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಸಂಸ್ಥಾನಃ | ಸ. ಸಂ

೧೩ 4 ಪ್ರಲಯೇ ಸಂಶಿಷ್ಟತಃ ಬಗದಕ್ರೇತೀ ಸಂಸ್ಥಾನಃ |

ಶಕಂ. ಭವ. ಅಧಾರೇಣ

೧೪ 5 ಸಂಸ್ಥಾನಂ ನಾಶಂ ನಯತಿ ಪ್ರಾಪಯತೀತಿ ಸಂಸ್ಥಾನಃ | ಸಂಸ್ಥಶ್ಚರೇನವಶ್ಯಕೇ ಶ್ವೇತ್ಯುಕ್ತೌ ಸಾದೃಶ್ಯನಾಶಯೋಃ | ಮೇಘಿನೀ |

೧೫ 6 ಸಂಸ್ಥಾನಂ ಮುಕ್ತಾತ್ಮನಂ ಸ್ವಸಾದೃಶ್ಯಂ ನಯತಿ ಪ್ರಾಪಯತೀತಿ ಸಂಸ್ಥಾನಃ |

7 'ಯಾದಾ ಪಶ್ಯಃ ಪಶ್ಯತೇ ರುಗ್ಧವರ್ಣಃ ಕರ್ತಾರಮೀಶಂ ಪುರುಷಂ ಬ್ರಹ್ಮಯೋಗಿಮ್ | ತದಾ ವಿದ್ವಾನ್ ಪುಣ್ಯಪಾಪೇ ವಿಧೂಯಂ ನಿರಂಜನಃ ಪರಮ ಸಾಮ್ಯಮುಪೈತಿ'

-ಅಥ. ಉ. 3-1-4

ವಜ್ರ ಆನಂದಾನುಭವದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಲಿಂಗಭೇದದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ—ಅದ್ವೈ ಎಂದು ನಾರಾಯಣಾಷ್ಟಾಕ್ಷರ ಸೃಷ್ಟಿಕರಿಸಿದೆ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮಾಣವು ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಾರ ಹಾಗೂ ಆನಂದಾದಿ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊರತಾಗಿ ವಿಷಯನಿಮಿತ್ತಕವಾದ ಭೋಗದಿಂದ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಮರಸಾಗುವರೆಂದು ತಿಳಿಸಿದೆ¹ ಈ ರೀತಿಯ ಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಭಗವಂತನೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು.

ಜಿಜ್ಞಾಸು

[ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯವರು]

ಪ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮ ವಾಯು ಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೋಷರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ಒಳ್ಳೆ ರೀತಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇತರರನ್ನು ಹಾಗೆ ರಕ್ಷಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಪಾದುರರಾದ ಲೌಕಿಕ ಗೃಹಸ್ಥರು ಇರುವಂತೆ ಸರ್ವಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಹೀಗೆ ಇರುವುದು ನ್ಯಾಯವೇ?

ಉ - ಲಕ್ಷ್ಮಿದೇವಿಯು ಬ್ರಹ್ಮವಾಯುಗಳು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ನಿರ್ದೋಷರು ಒಳ್ಳೆಗುಣ ಉಳ್ಳವರು ಆದುದರಿಂದ ರಮಾದೇವಿಯನ್ನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮ ವಾಯುಗಳನ್ನು ಮಕ್ಕಳನ್ನಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಅವರು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಅವರನ್ನು ನಿರ್ದೋಷರನ್ನಾಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇರುವದನ್ನಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಇಲಲ ಸ್ಥಾನದ

೧ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನೀಡುವವನು²

1 ದುಃಖಾಭಾವಃ ಪರಾನಂದೋ ಲಿಂಗಭೇದಸ್ಸಮಾ ಮತಾಃ | ತಥಾಕಪಿ ಪರಮಾನಂದೋ ಜ್ಞಾನಭೇದಾತ್ಪ್ರ ಭದ್ಯತೇ -ನಾರಾಯಣಾಷ್ಟಾಕ್ಷರ ಕಲ್ಪ (ಗೀ. ಭಾ. 2-52)

2 'ಅಧಿಪತ್ಯವ್ಯುತ್ಪೇ ಚೈವ ಭೋಗೇನ ವಿಷಯೇಣ ಚ | ಆನಂದಾದೀನ್ಯತೇ ಮುಕ್ತಾಃ ಸರ್ವೇ ತೇ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸಮಾಃ' -ಭಾಂ. ಉ. ಭಾ -2-2-12

* ಅಧಿಪತ್ಯಂ ಚರ್ತೇ ಆನಂದಾದೀಂಶ್ಚರ್ತೇ ವಿಷಯೇಣ ವಿಷಯನಿಮಿತ್ತಕಭೋಗೇನ ಸಮಾ ಇತಿ ಯೋಜ್ಯಮ್ | -ವೇದೇಶೀಯ

೧ 3 ಅಧಿಕಾರಿಯೋಗ್ಯತಾನುಗುಣಂ ಸ್ಥಾನಂ ದದಾತೀತಿ ಸ್ಥಾನದಃ |

-ವಿ. ರಾ.

ಸಕಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅವರವರ ಪದವಿಯನ್ನೇ ಭಗವಂತನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನೆಂದು 'ಪ್ರಧಾನ ಸಂಹಿತೆ' ತಿಳಿಸಿದೆ¹ ತಾನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ಪದವಿಯನ್ನೇ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸುವರೆಂಬುದಾಗಿ ಮಹಿದಾಸರೂಪಿ ಭಗವಂತನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು. ಆಯಾಯ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವ ಪದವಿಗಳೆಲ್ಲ ವೈಷ್ಣವ ಪದವಿಗಳೇ - ಅಂಗರೆ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿತಗಳಾದ ಪದವಿಗಳೇ ಎಂಬುದಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುಪ ತಂತ್ರಭಾಗದ² ರುದ್ರಾದಿಗಳು ಶೇಷದೇಹಸ್ಥನಾದ, ಸಂಕರ್ಷಣನಾವ.ಕ ಭಗವಂತನು ಶೇಷಾಂತರ್ಯಾಮಿ ಎಂದು ತಿಳಿದೇ ತಮ್ಮ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವರೆಂದು ತಿಳಿಸಿದೆ³ ಗುರುಗಳು ಶಕಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ವಿಶೇಷೋಪಾಸಕರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು, ನಲ್ವತ್ತ ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ವಿಶೇಷೋಪಾಸನೆಯಿಂದಾಗಿ ರುದ್ರನ ಪದವಿಯೂ ದೊರಕುವುದು, ಇಪ್ಪತ್ತು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷೋಪಾಸನೆಯಿಂದ ಇಂದ್ರನ ಪದವಿಯೂ, ದಶಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷೋಪಾಸನೆಯಿಂದ ಇತರರ ಪದವಿಯೂ ದೊರಕುವುದೆಂದು ತಿಳಿಸುವ 'ಪಾಡ್ಗುಣ್ಯ'ವು⁴ ತನ್ನ ವಿಶೇಷೋಪಾಸನೆಯಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವ ಭಗವಂತನೇ ಆಯಾಯ ಪದವಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದ ಮನೆಯಕನು ಭಗವಂತನ ವಿಶ್ವ ಮತ್ತು ತೃಜಸ ರೂಪಗಳ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಗಜವಕ್ತ್ರತ್ವವನ್ನು - ತನ್ನ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವನು. ಇಂದ್ರನು ಭಗವಂತನ ವಿಶ್ವ, ತೃಜಸ, ಹಾಗೂ ಪಿಂಡ ರೂಪಗಳ ಧ್ಯಾನದಿಂದ

1 ಪ್ರಾಕೃತಃ ಸರ್ವದೇವಾನಾಂ ಪರಾನಾಂ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ ।

-ಪ್ರಧಾನ ಸಂಹಿತೆ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 10-94-32)

2 'ನುಯ್ಯೇತೇ ಹಿ ಪ್ರದತ್ತಾಸಿ ಪದಾಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಪೂರ್ವಕಾಃ । ಅಧಿತಿಷ್ಠಂತಿ'

ನಿ. ಉ. ಭಾ 1-6-1

3 ಶೇಷಾಂತೇಷಾಂ ಪದಾನ್ಯೈವ ವ್ಯಕ್ತ್ಯಾ ವಾಸಿ ಪದಾಸಿ ತು ।

ತಂತ್ರಭಾಗವತ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 6-15-36)

4 ರಾದ್ರಾದ್ಯಾಃ ಶೇಷದೇಹಸ್ಥಂ ವಿಷ್ಣು ಸಂಕರ್ಷಣಾಭಿಧವಃ । ಶೇಷಾಂತರ್ಯಾಮಿಣಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಸ್ವಹದಂ ಪ್ರಾಪ್ತುರಂಜಸಾ'

-ತಂತ್ರಭಾಗವತ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 6-15-36)

5 '... ವಿತಿಷ್ಠಾ ಜ್ಞಾನಭಕ್ತ್ಯಾದೌ ಸರ್ವಜೀವನಿಕಾಯತಃ । ಸರ್ವದಾಕಾಶಿ ವಿಶೇಷೇಣ ದಶಜನ್ಮಪ್ರಯತ್ನತಃ । ಸ್ವಪದಪ್ರಾಪ್ತಿರುದ್ಧಿಷ್ಠಾ ತತೋ ಮುಕ್ತಿರವಾಹ್ಯತೇ । ಕಥ್ಯವ ಜತ್ವರಿಂಶದ್ಭಿಃ ಪದಂ ಶೈವಂ ಚ ಜನ್ಮಭಿಃ । ಮಿಂಶದ್ಭಿರೈಂದ್ರಂ ದಶಭಿರನ್ಯೇಷಾವಸ್ತು-ದಿರಿತಮ್'

-ಪಾಡ್ಗುಣ್ಯ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 4-23-29)

ತನ್ನ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವನು. ರುದ್ರನು ಬಗವಂತನ ವಿಶ್ವ, ತ್ರೈಲೋಕ, ಹ್ರಾಜ್ಞ ಹಾಗೂ ತುರೀಯ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಗಳ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ತನ್ನ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುವನು— ಎನ್ನುವ 'ಮಹಾಯೋಗ'¹ದಿಂದ ವಿನಾಯಕಾದಿಗಳ ಪದವಿಯನ್ನು ಬಗವಂತನೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವ ನೆಂಬುದು ಸೂಚಿತವಾಗುವುದು.

ಹೀಗೆ ಅಧಿಕಾರಿ ಶಾಸ್ತ್ರರಾದ ದೇವತಗಳಿಗೆ ಅವರವರ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕರುಣಿಸುವವನು ಭಗವಂತನೆಂದ ಮೇಲೆ, ಉಳಿದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ ಅವರವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನೀಡುವವನು ಭಗವಂತನೇ ಎಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟ³ ದೈವಸ್ವಭಾವದವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಯ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನೀಡುವ ಭಗವಂತನೇ ಅಸುರ ಸ್ವಭಾವದವರಿಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ನೀಡಿ, ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನೀಚಸ್ಥಾನವನ್ನೂ ನೀಡುವನು⁴.

೨ (ಅಯೋಗ್ಯರ) ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೆಡಿಸುವವನು⁵

ಬ್ರಹ್ಮಪದವಿಯೇ ಮುಂತಾದ ಸರ್ವಪದವಿಗಳಿಗೂ ಯೋಗ್ಯರಾದ ಋಷಿಗಳೇ ಮುಂತಾದ ಜೇರೆ ಬೇರೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಗಣಗಳಿವೆ. ಆಯಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೇ ಅವರವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಎಂದೂ ಯಾರೂ ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವಂತಿಲ್ಲ. ಯಾರಾದರೂ ಒಂದು ವೇಳೆ ತನಗೆ ಅಯೋಗ್ಯವಾದ ಪದವಿಯನ್ನು ಬಯಸಿದನೆಂದರೆ ಅವನ

- 1 'ವಿನಾಯಕಸು ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಧ್ಯಾನಾದೈದ್ ಗಜವಕ್ತೃತಾಮ್ ।
ತಥೈವ ತ್ರೈಲೋಕಧ್ಯಾನಾತ್ ಕ್ರಿಧ್ಯಾನಾದಿಂದ್ರ ಇಂದ್ರತಾಮ್ ।
ಚತುರ್ಧ್ಯಾನಾಚ್ಚ ರುದ್ರತ್ವಂ ರುದ್ರ ಅವ ಜನಾರ್ದನಾತ್ ।
ಏವಂಭೂತಗುಣೋ ವಿಷ್ಣುಶ್ಚತುರಾತ್ಮಾ ಪರಾತ್ ಪರಃ'

-ಮಹಾಯೋಗ (ಮಾಂ. ಉ. ಭಾ. 1-1-3)

- 2 'ಶರ್ವಗುರ್ವಾದಿಗೀರ್ವಾಣಸಂಸ್ಥಾನದಃ ..' -ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ.

- 3 ಪುನಸ್ತದನ್ಯಾನಧಿಕಾರಯೋಗ್ಯಾಂಸ್ತತ್ತ್ವದ್ಗಣಾನೇನ ಪದೇ ನಿಯಮಂಕ್ತೇ ।

-ಮಂ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 3-38

- 4 '....ಕೇಶವಃ । ತಾದ್ಯಗ್ಬುದ್ಧೇಃ ಕಾರಣಂ ಚ ಸ್ಥಾನಯೋಶ್ಚೋಚ್ಛ ನೀಚಯೋಃ'

-ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 6-4-32

- ೨ 5 ಅಯೋಗ್ಯನಾಂ ಸ್ಥಾನಂ ದೈತಿ ಖಂಡಯತೀತಿ ಸ್ಥಾನದಃ ।

-ಸ. ಸಂ.

ಪಕನ ನಿಶ್ಚಿತ—ಎಂದು ಆಯಾಯ ಪದವಿ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ನಿಯಮವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು, ಇದು ಭಗವಂತನ ನಿಯಮವೆನಿಸಿದ್ದು, ಯಾರೂ ಇದನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವಂತಿಲ್ಲ—ಎಂದು ಎಚ್ಚರಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ, ಈ ನಿಯಮವನ್ನು ಅತಿಶ್ರಮಿಸಿ ತನಗೆ ಅಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಯಸಿದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಅನಧಿಕಾರಿಗೆ 'ಃ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ದೊರಕದಂತೆ ಮಾಡುವವನೂ ಭಗವಂತನೇ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿರುವರು.

ಬಲಿಯು ಅದೇ ಮನ್ಮಂತರದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಪದವಿಯನ್ನು ಬಯಸಿ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಯಜ್ಞಗಳ ಅಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದಾಗ ವಾಮನರೂಪಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಭಗವಂತನು ಬಲಿಯಿಂದ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಆ ಮನ್ಮಂತರದಲ್ಲಿ ಅನಧಿಕಾರಿಯಾದ ಅವನಿಗೆ ಇಂದ್ರಪದವಿ ದೊರಕದಂತೆ ಮಾಡಿರುವನು.

೩ (ಅಗ್ನಾದಿ ತತ್ತ್ವಾಭಿವಾಂಸಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಜೀವಾತ್ಮರ ದೇವತೆಗಳಿಲ್ಲ) ಮುಖಾದಿ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುವವನೇ.

೪ ದಕ್ಷರಿಗೆ ವೈಕುಂಠಾದಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನೀಡಿರುವವನೇ.

೫ ತ್ರಿವಿಧ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೂ ಅವರವರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನೀಡಿರುವವನೇ.

ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರು, ನಿತ್ಯಸಂಸಾರಿಗಳು ಹಾಗೂ ತಪೋಯೋಗ್ಯರು ಎಂಬುದಾಗಿ ಜೀವಾತ್ಮರಲ್ಲಿ

1 'ಬ್ರಹ್ಮತ್ವಯೋಗ್ಯಾ ಮಂಜುಷೋ ನಾಮ ದೇವಾಃ ಪೃಥಗ್ಗಣಾಃ । ತೈರೇವಾಹ್ಯಂ ಪದಂ ತತ್ತ ನೈವಾನ್ಯೈಸ್ಸಾಧನೈರಪಿ ॥ ಏವಂ ಸರ್ವಪದಾನಾಂ ಚ ಯೋಗ್ಯಾಃ ಸಂತಿ ಪೃಥಗ್ಗಣಾಃ । ...ತಚ್ಚ ನೈವಾನ್ಯಥಾ ಕರ್ತುಂ ಶಕ್ಯಂ ಕೇನಾಪಿ ಕೌಶ್ಲಜಿತ' ।
ಅಯೋಗ್ಯಮಿಚ್ಛನ್ ಪುರುಷಃ ಪತತ್ಕೇವ ನ ಸಂತಯಃ । ಸಿಯವೋಽಯಂ ಪರೇರ್ಯಸ್ಥಾನೋಲ್ಲಂಘ್ಯಃ ಸರ್ವಚೇತನೈಃ'
-ಮಂ. ಭಾರ. ಪಾ. ಸಿ. 1-94.. 98

೨ 2 ಸಾಗಾದಿದೇವಾನಾಂ ಮುಖಾದಿಸ್ಥಾನದತ್ತಾತ್ ಸ್ಥಾನದಃ । -ಶೇ. ಚಂ.

೩ 3 ಭಕ್ತೇಭ್ಯೋ ವೈಕುಂಠಾದಿಸ್ಥಾನಂ ದದಾತೀತಿ ಸ್ಥಾನದಃ । -ಸ. ಸಂ.

೪ 4 'ಷ್ಠಾ ಗತಿನಿವೃತ್ತೌ' ಇತಿ ಧಾತೋಃ ತ್ರಿವಿಧಜೀವಾನಾಮಪಿ ತತ್ತ್ವದ್ಯೋಗ್ಯಸ್ಥಾನಪ್ರದಃ ಸ್ಥಾನದಃ । -ಪಾ. ರಾ.

ಮೂರು ಪ್ರಭೇದಗಳಿವೆ ದೇವತೆಗಳು ಹಾಗೂ ಮಾನುಷೋತ್ತಮರು ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯರು. ಮದ್ಯಮ ಮಾನುಷ್ಯರು, ಸಂಸಾರಯೋಗ್ಯರು ದಾನವರು ತಮೋಯೋಗ್ಯರು¹ ಹೀಗೆ ಮುಕ್ತಾದಿ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯರಾದ ದೇವಾದಿಗಳಿಗೆ ಅಯಾಯ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಿಡುವವರು ಭಗವಂತನೇ.

೭ ಅವಕಾಶದನ್ನು ನಿಡುವವನು⁸

ಅವಕಾಶ ಪ್ರದತ್ವವ ಅವಕಾಶದ ಭವಂ⁹ ಆದರೆ ಅವಕಾಶವು ಭಗವಂತನ ನಿಯಮಕ್ಕೊಳಗಾಗಿಯೇ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡುವುದೆಂದು ಕಪಿಲನಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು¹⁰. ತಂದ ಆಹಾರಕ್ಕೆ ಉದರದಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ನೀಡುವನು ಹಾಗೆಯೇ ದಾಹನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂತರಿಸುವಾಗ ಅವಕಾಶ ನೀಡುವವನು ಅವಕಾಶದಲ್ಲಿರುವ ವಾಸುದೇವನೆಂಬುದಾಗಿ ಐತರೇಯಸಂಹಿತೆ ತಿಳಿಸಿದೆ⁵.

೭ (ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ) ತನ್ನ ಸಾಧ್ಯತ್ವವನ್ನು ನಿಡುವವನು⁶

೧ 'ತ್ರಿವಿಧಾ ಜೀವಸಂಘಾಸ್ತು ದೇವಮಾನುಷಾದಾನವಾಃ | ತತ್ರ ದೇವಾ ಮುಕ್ತಿಯೋಗ್ಯಾ ಮಾನುಷೇಷಾತ್ತಮಾಸ್ತಥಾ | ಮಧ್ಯಮಾ ಮಾನುಷಾ ಯೇ ತು ಸ್ಮತಿಯೋಗ್ಯಾಃ ಸದ್ಯವ ತು || ಅದಮಾ ನಿರಯಾಯೈವ ದಾನವಾಸ್ತು ತನೋಲಯಾಃ |

ಮ ಭಾರ ತಾ. ನಿ. 1-86, 87

೨ 'ಏಷ ಹ್ಯೇವ . ಯಮೋಘೋ ಲೋಕೇಭ್ಯ ಉನ್ನೀನೀಷತ ಏಷ ಉ ಏವ... ಯಮುಘೋ ನಿಸಿಷತೇ' -ಬ್ರ ಸೂ. ಭಾ 2-1-36

೭ ೩ ಸ್ಥಾನಂ ಅವಕಾಶಂ ದದಾತೀತಿ ಸ್ಥಾನದಃ | 'ಅವಕಾಶೇ ಸ್ಥಿತೌ ಸ್ಥಾನಮ್'

-ಅ. ಕೋ

೪ 'ನಭೋ ದದಾತಿ ಶ್ವಸತಾಂ ಮಾರ್ಗಂ ಯನ್ನಿಯಮಾದದಃ'

-ಭಾಗ 3-29-43

೫ '.....ಅವಕಾಶಪ್ರದೋ ನಿಕೃಂ ವಾಸುದೇವೋ ನಭಃ ಸ್ಥಿತಃ. |

... ..ಅವಕಾಶಗೋ ವಾಸುದೇವಃ ಪಂಚಮೋಽತ್ರಾಪ್ಯುಪಾಸ್ಯತೇ |...'

-ಐತರೇಯ ಸಂಹಿತಾ (ಐ. ಅ. ಭಾ. 2-2-5-1)

೭ ೬ ಸ್ಥಾನಂ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ ಸ್ವಸಾಧ್ಯತ್ವಂ ದದಾತೀತಿ ಸ್ಥಾನದಃ | 'ಸ್ಥಾನಂ ಸಾಧ್ಯತ್ವೇವಕಾಶೇ...

.....'

-ಮೇದಿಸೀ

‘ಸಮನಾ’ ಎನಿಸಿರುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ದೇಶತಃ ವ್ಯಾಪ್ತಿ, ಕಾಲತಃ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಮಾಗೂ ಬಂಧಾ ಭಾವ—ಇವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸದೃಶವಾಗಿರುವಳು. ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿರೂಪವಾದ ಗುಣವನ್ನಾಗಲಿ, ನಿತ್ಯಮುಕ್ತತ್ವವನ್ನಾಗಲೀ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನೇ ಆಕೆ ಆ ಗುಣಗಳಿಂದ ತನಗೆ ಸದೃಶವಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವನು.

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಏಧಮಾನದ್ವಿಟ್]

ಪ್ರ:- ಭಗವಂತನು ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಪದವಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು ಎಂದು ಹೇಳುವದು ಯಾವ ಆಧಾರದಿಂದ? ಪರಮಾತ್ಮನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನನು ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಯುಕ್ತ?

ಉ:- ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ‘ಏಧಮಾನದ್ವಿಟ್’ ಎಂದು ನಾಮವು ಇದೆ. ಈ ನಾಮದ ಆಧಾರದಿಂದ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಅನುಗುಣ ಪದವಿಗಳನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ಕೊಡುವನು ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಯೋಗ್ಯತೆ ಮೀರಿ ಪ್ರಗೃಹವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅದನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ದ್ವೇಷಿಸುವನು ಎಂದು ಆ ನಾಮದ ಅರ್ಥ ರಾಜಸೂಯೆಯಾಗದಿಂದ ಯೋಗ್ಯತೆ ಮೀರಿ ಪ್ರಣಿವೃ ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ ಉಂಟಾದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಕಳೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ದ್ಯೂತಕ್ರೀಡೆಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದನು. ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅನಂತಶಕ್ತಿಯು ಇರುವಾಗ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಪರಿಮಿತ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವದು ಏಕೆ? ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪರಿಹಾರವು ಸಿಗಬೇಕಾದರೆ ಅವರವರ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಪದವಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು.

1 ದೇಶತಃ ಕಾಲತಃ ಸಮಾನ ಪ್ರಕೃತಿರೇಶ್ವರೇ । ಉಭಯೋರಪ್ಯುಬದ್ಧತ್ವಂ... ಪ್ರಕೃತೇಃ ಸ್ವಾಕೃತಸ್ಯಾಪಿ ಯೇ ಗುಣಾಸ್ತೇ ತು ವಿಷ್ಣುನಾ । ನಿಯತಾಃ..

-ಭವಿಷ್ಯತ್ಪರ್ವ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. 4-2-11)

2 .... ಶ್ರೀತ್ಯ ತದತ್ಯಾಗಾನ್ನಿತ್ಯಮುಕ್ತಾ ಗುಣಾಧಿಕಾ ।

-ಐ. ಉ. ಭಾ. 1-1-1

೪೮ ಧ್ರುವಂ

೧ ನಿರ್ವಿಕಾರನಾಗಿರುವವನು.¹

೨ ನಿತ್ಯನಾಗಿರುವವನು²

ಶಾಶ್ವತನಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಕಾಲಕ್ಕೆ, ದೇಶಕ್ಕೆ ಅವನು ಗುಣಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಆದಿ ಅಂತ್ಯ, ವೃದ್ಧಿ ಅಥವಾ ಹ್ರಾಸ—ಇವು ಇಲ್ಲ—ಎಂಬುದಾಗಿ ಭಗವಂತನ ವಿಕಾರಶೂನ್ಯತ್ವವನ್ನೂ ನಿತ್ಯತ್ವವನ್ನೂ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ವಿವರಿಸಿರುವರು.³

ಭಗವಂತನು ನಿರ್ವಿಕಾರನು, ನಿತ್ಯನು ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಇಲ್ಲೇ ಅವನನ್ನು 'ದ್ರವ' ಶಬ್ದದಿಂದ ಛೇದಕೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಗ್ಧೇದದಲ್ಲಿ ದೈವೋಕ್ತ, ಸ್ವಧೀವೀ, ಪರ್ಮತಗಳು ಹಾಗೂ ಈ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚವೂ ಪ್ರವಾಹತಃ ನಿತ್ಯವಾಗಿರುವಂತಹದ್ದೆಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ದ್ರವವಾಗಿರುವಂತಹದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಸಿ, ಇಂದ್ರನಾವಿಕ ಭಗವಂತನು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಶಾಶ್ವತ, ನಿತ್ಯ ರಾಜನಾಗಿರುವನೆಂಬುದಾಗಿ 'ಧ್ರುವ' ವಿರೂಪಾಕ್ಷನಿಂದಲೇ ಸಂದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.⁵

೧ 1 ಧ್ರುವತಿಸ್ಥಿರೋ ಭವತೀತಿ ಧ್ರುವಃ | 'ದ್ರವ ಗತಿಶ್ಚೈರ್ಯಯೋಃ' 'ಧ್ರುವೋ.. ಶಾಶ್ವತೇ' ತಿಷ್ಠು'

2 2 ಅವಿನಾಶತ್ವದ್ ಧ್ರುವಃ | -ವಿ. ರಾ.

3 'ಕುಲಂಜ್ಯದೇಶಗುಣತೋಽಪಿ ನ ಚಾದಿರಂತೋ ವೃದ್ಧಿಹ್ರಯಃ ನತು ಪರಸ್ಯ ಸದಾ-ತನಸ್ಯ' -ಮು ಭಾರತಾ ನಿ 1-12

* ಭಗವತಃ ನಿರ್ವಿಕಾರತ್ವಮಧಿಕೃತ್ಯ ಅಧಿಕಃ ವಿಚಾರಃ 'ಸ್ಥಾನುಃ' (೨೮) ಇತ್ಯಾದಿ ನಾಮ್ನಾಂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇಷು ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ |

4 'ನಹ್ಯಧ್ರಮೈಃ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಹಿ ಧ್ರುವಂ ತತ್' -ಕಾ. ಉ. ಭಾ.
ಧ್ರುವೋ ಭಗವಾನ್ ಅಧ್ರವಸ್ತುತ್ವಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿತ್ವಪ್ರಾಪ್ಯತೇ |

ಕಾ. ಉ. 1-5-10

5 ಧ್ರುವಾ ದ್ಯೌರ್ಧುವಾ ಹೃಥೀ ಧ್ರುವಾಃ ಪರ್ಮತಾ ಇವೇ |

ಧ್ರುವಂ ವಿಶ್ವವಿದಂ ಜಗದ್ ಧ್ರುವೋ ರಾಜಾ ವಿಶಾಮಯಮ್ ||

-ಮು. ವೇ. 10-173-4

೩ ಸರ್ವದಾ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವವನು¹

ಭಗವಂತನು ನಿರ್ವಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದು, 'ದ್ರಾವ' ಎನಿಸಿರುವನಾದರೂ ಚಲನೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವನು. ಭಗವಂತನನ್ನು 'ದ್ರಾವ' ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಅವನಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃತ್ವವನ್ನೂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದೆ ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ವಿರುದ್ಧಗಳೆನಿಸಿರುವ ಧರ್ಮಗಳೂ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಭಗವಂತನ ಅಚಿಂತ್ಯ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಾಗಿ ಅವನಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಿಕಾರತ್ವವೂ, ಕರ್ತೃತ್ವವೂ ಕೂಡಬಹುದಾಗಿದೆ—ಎಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸಮರ್ಥಿಸಿರುವರು²

೪ ಧಾರಣಶೀಲರಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವವನು³

ವಾಯ್ನಾದಿದೇವತೆಗಳು ಜಗದ್ಧಾರಕರು. ಭಗವಂತನು ಅಂತಹ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಧಾರಕನಾಗಿ ಅವರನ್ನು ನಡೆಸುವನು

೫ ಧಾರಣಶೀಲನಾಗಿರುವವನು ಮೂರ್ತಿಯಿಲ್ಲದಂತೆ ಬಲರೂಪಿಯಾಗಿರುವವನು⁵

ಭಗವಂತನು ಉತ್ತಮ ಬಲಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಸುಮಃ' ಎಂದೆನಿಸಿರುವನು⁶

೩ 1 ಧ್ರುವತಿ ಸರ್ವದಾ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಧ್ರುವಃ | 'ಧ್ರುವ ಗತಃ' ಅಸಾಧಾರಣೋನಮ್ಯಸದೇಶ ಇತಿ ಸರ್ವದೇತಿ ಲಭ್ಯತೇ |

2 ಸ್ಥಾನುತ್ಪೇಷಿ 'ಐಕ್ಷತ' ಇತ್ಯಾದ್ಯವಿರುದ್ಧವೀಶ್ವರಸ್ಯ | ಉಭಯವಿಧನಾಕ್ಯಾತ್ ಅಚಿಂತ್ಯಶಕ್ತೇತ್ಯ | -ಗೀ. ಭಾ 2 24

೪ 3 ಧಾರಣಶೀಲಾನ್ ದೇವಾನ್ ವರ್ತಯತಿ (ಪ್ರವರ್ತಯತಿ) ತಿ ಧ್ರುವಃ |

-ನಾ. ರಾ.

4 ಆತೋ ಧರ್ಮಾಣಿ ಧಾರಯನ್ | -ಯು. ವೇ. 22-18

' ಧಾರಕಾಂಕ್ಷೈವ ನಾಯ್ನಾದೀನ್ ಧಾರಯನ್ ವರ್ತತೇ ತತಃ' -ಯು. ಭಾ.

೫ 5 ಸರ್ವಂ ಧಾರಯಿತ್ಯಂ ಶೀಲಮಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಧ್ರುವಃ | ಬಲರೂಪತ್ವಾತ್ ಪಃ | ಧ್ರುವಶ್ಚಾಸೌ ವತ್ಸ ಧ್ರುವಃ |

6 'ಸುಮಃ ಸಂಬಲರೂಪತ್ವಾತ್' -

ನ್ಯಾಹೃತಿಸಾರ (ತೈ. ಉ. ಭಾ. 1-11)

ಬಲಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಸರ್ವಾರ್ಥಕ, 'ದರ್ಶನ' ಎಂಬ ನಾಮ ಅವನ ಸರ್ವಾರ್ಥಕತ್ವವನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಿದೆ¹.

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರೇರಣೆಗಳಿಗನುಗುಣವಾಗಿ]

ಪ್ರ.- ಶಾಶ್ವತ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವನಾದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಧ್ರುವ ಎಂಬ ನಾಮವು ಇದೆ ಹೀಗಿರುವಾಗ ಎಲ್ಲರೂ ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಶಾಶ್ವತ ಫಲಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಏಕ ಆರಾಧಿಸಬಾರದು?

ಉ - ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಕೋಟ್ಯಂತರ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಬರುವದು ಕಂಡಿದೆ ಆದರೂ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಂತಹ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಮಾಡುವ ಬುದ್ಧಿಯು ಬರುತ್ತಾ ಇಲ್ಲ? ಅದರಂತೆ ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಬುದ್ಧಿಪ್ರೇರಣೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವನು ಅವರವರ ಪೂರ್ವಕರ್ಮದ ಅನುಸಾರ ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರೇರಣೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಯಾರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ಕೋಟ್ಯಂತರ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಪೂರ್ವಜನ್ಮದ ಕರ್ಮವು ಉಂಟೋ ಅವನಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ದೊಡ್ಡ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಾನೆ ಅದರಂತೆ ಯಾರಿಗೆ ಶಾಶ್ವತ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಯೋಗ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಪೂರ್ವಜನ್ಮ ಸುಕೃತ ವಿಶೇಷವು ಇದೆಯೋ ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಶಾಶ್ವತ ಫಲವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕು ಎಂಬ ಬುದ್ಧಿಯು ಬರುತ್ತದೆ ಈ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಪೂರ್ವಜನ್ಮವನ್ನು ಒಪ್ಪದೆ ಇರುವವರಿಗೆ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಗದೆ ಅವರು ನಿರುತ್ತರರ, ಅಗುತ್ತಾರೆ

೪೯೦ ಪರಿಬ್ರಾಜಕ.

೧ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಠ ಸಮೃದ್ಧಿ ಉಳ್ಳವನು.

1 ಧರ್ಮೋ ಭಗವಾನ್ | ಸರ್ವಂ ಜಗದ್ ಭತ್ತ ಇತಿ ಧರ್ಮಃ |

-ಗೀ. ಭಾ. 9 2

೨ ಪರಾ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಯದ್ಧಿಃ ಸಮೃದ್ಧಿಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಪರಿಬ್ರಾಜಕಃ |

'ಯದ್ಧಿಃ ಸ್ವಾತ್... ಸಮೃದ್ಧಾವಪಿ ಯೋಷಿತಿ'

-ಮೇದಿನೀ |

ವಿಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಅತ್ಯದಿಕವಾನ ಬೆಗವಂತನ ಸಮೃದ್ಧಿಯ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದು ಉದ್ಗೀರ್ಣ ಸಾಮಕ ಭಗವಂತನ ಉಚ್ಚತ್ವವನ್ನು ತಾಗತಮ್ಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳಹೊರಟಿ ಛಂದೋಗೋಪನಿಷತ್ತು.—ಈ ಎಲ್ಲ ಸ್ತಾವರ ಜಂಗಮಗಳಿಗಿಂತ ಧರಾದೇವಿಯು ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾಗಿದ್ದು ರಸ ಎನಿಸಿದರೆ, ಆಕಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮನಾದ ಜಲಾಭಿಮಾನಿ ಪರಮನು 'ರಸತರ' ಎನಿಸುವನು ಇವನಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮನಾದ ಓಷಧ್ಯಭಿಮಾನಿ ಚಂದ್ರನು ರಸತಮ' ಎನಿಸುವನು ಪುರುಷತ್ವಕ್ಕೆ ಅಭಿಮಾನಿ ಯಾಗಿರುವ ರುದ್ರನು ಚಂದ್ರನಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮನೆನಿಸಿ, ಪರಮರಸತಮ ಎನಿಸಿರುವನು. ರುದ್ರನಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮಳಾದ ವಾಗಭಿಮಾನಿನಿ ಸರಸ್ವತಿಯು ಪರಮಾರ್ಥ ರಸತಮ ಎನಿಸಿರುವಳು ಸರಸ್ವತಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮನಾದ ಹ್ರಾದೇವನು ಪರಮಪರಾರ್ಥರಸತಮ ಎನಿಸಿರುವನು. ಪ್ರಾಣ ದೇವನಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮನಾದ ಉಗ್ಗೀರ್ಣಸಾಮಕ ಭಗವಂತನು ಪರಮಪರಾರ್ಥ ರಸತಮ ಎನಿಸಿರುವನು—ಎಂದು ಸಂದೇಶಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸರ್ವಾರ್ಥವಾದ ಸಮೃದ್ಧಿ ಭಗವಂತನದೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದೆ

೨ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಸಮೃದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಆಹಾರಾಹಿಸೂಪವನು.²

1 . . . ಏಷಾಂ ಭೂತಾನಾಂ ಹೃಥಿವೀ ರಸಃ ಹೃಥಿವ್ಯಾ ಆಪ್ತೋ ರಸೋಽಸಾಮೋಷಧ-
ಯೋ ರಸ ಓಷಧೀನಾಂ ಪುರುಷೋ ರಸಃ ಪುರುಷಸ್ಯ ವಾಗ್ ರಸೋ ವಾಚ ಯಗ್
ರಸ ಯಜಃ ಸಾಮ ರಸಃ ಸಾಮ್ನಾ ಉದ್ಗೀರ್ಣ ರಸಃ ಸ ಏನ ರಸಾನಾಂ ಗರತಮಾ
ಪರಮಃ ಪರಾದ್ಧ್ಯೋಽಷ್ಟಮೋ ಯ ಉಗೀರ್ಥಃ'

-ಛಂ. ಉ. 1. 1. 1

'ಹೃಥಿವೀ ಸರ್ವಭೂತೇಭ್ಯಃ ಸದಾ ಸರ್ವಗುಣೈರ್ವರಾ । ರಸಃ ಸಾರೋ ವರಶ್ರೇಷ್ಠಿ ಶಬ್ದಾಃ
ಏಕಾರ್ಥವಾಚಕಾಃ । ಹೃಥಿವ್ಯಾ ವರುಣಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ತಸ್ಯ ನೋಷಧಿದೇವತಾ । ಸೋಮಃ
ಸ್ಯ ಸ್ವಾತ್ಮಾ ಪುರುಷೋ ರುದ್ರೋ ಯತ್ ಪಾಂಸ್ಯದೇವತಾ । ತಸ್ಮಾತ್ ಪರಸ್ವತೀ
ವಾಗ್ನಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಸ್ಯಾ ಯಕ್ ಸ್ಯರೂಪಿಣೀ । ಸೈವ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ತತೋ ವಾಯುರ್ವರಪ್ಸಃ
ಸಾಮನಾಮಕಃ । ಸಮತ್ವಾತ್ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಸಾಮ ಸಾಮಾನ್ಯಂ ಚ ದೇವತಾ ।
ತತಃ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಶ್ರೇಷ್ಠತಮಃ ಸದಾ । ಶ್ರೇಷ್ಠಾಚ್ಛ್ರೇಷ್ಠತಮಾಚ್ಛ್ರೇಷ್ಠಿ
ಪರಮಾತ್ ಪರನೋ ವಿಭುಃ । ಪರಮಾರ್ಥಯುತತ್ವಾಚ್ಚ ಪರಾರ್ಥ್ಯ ಇತಿ ಕೀರ್ತಿತಃ'

-ಸಾರಸಿಂಹಯ (ಛಂ. ಉ. ಭಾ.)

೨ 2 ಬ್ರಹ್ಮಾದೀನಾಂ ಪರಾ ಉತ್ತಮಾ ಯದ್ಧಿಃ ಸಮೃದ್ಧಿಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಪರರ್ಥಿಃ ।

ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಂತೆ ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ಸಂಪ್ರದ್ಧಿಗೆ ಭಗವಂತನು ಕಾರಣನಾಗಿರುವನೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು.¹

೩ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮಳಾದ ಸಂಪದ್ದೇವತೆ ಯಾರ ಪತ್ನಿ ಆಗಿರುವಳೋ ಅಂತಹವನು.²

೪ ಸಂಪದ್ದೇವತೆಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮಳೆನಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು.³

ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ಭಗವಂತನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸದೆ, ಅವನನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೇ, ಆಕೆ ನಿತ್ಯಮುಕ್ತಳೂ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗಿಂತೆಲ್ಲ ಗುಣಾಧಿಕಳೂ ಆಗಿರುವಳೆ.

೫ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನವನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವನು⁴

ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನವನ್ನು ಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು ಭಗವಂತನೇ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರೋಪನಿಷತ್ತಲ್ಲಿ 'ಭಗವಂತನು ನಮಗೆ ಶುಭ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸಲಿ'—ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.⁵

1 'ಸ್ವಜನೋದಧಿ ಸಂವೃದ್ಧಿ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರೋ ಗುಣಾರಣವ'

-ದ್ರಾ. ಸ್ತೋ.

೩ 2 ಹರಾ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಭ್ಯಃ ಉತ್ತಮಾ ಯದ್ಧಿಃ ಸಂಪದ್ದೇವತಾ ಯಸ್ಯ ಪತ್ನೀ ಸಃ ಪರದ್ವಿಃ

೪ 3 ಹರಾ ಯದ್ಧಿಃ ಸಂಪದ್ದೇವತಾ ಯಸ್ಮಾತ್ ಯದನುಗ್ರಹಾತ್ ಸಃ ಪರದ್ವಿಃ |

4 . ಶ್ರೀಶ್ಚ ತದತ್ಯಗಾನ್ನಿತ್ಯಮುಕ್ತಾ ಗುಣಾಧಿಕಾ |

-ಐ. ಉ. ಭಾ. (1-1-1)

೫ 5 ಯತಂ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನಂ ಧತ್ತ ಇತಿ ಯದ್ಧಿಃ | ಉದಧಿ ಇತಿ ವತ್ | ಪರಶ್ಚಾಸೌ ಯದ್ಧಿಶ್ಚ ಪರದ್ವಿಃ |

6 '...ಸ ನೋ ಬುದ್ಧ್ಯಾ ಶುಭಯಾ ಸಂಯುತಕೃತ್'

-ಶ್ರೀ. ಉ. 4-12

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ಅಸಮ್ಮತ]

ಪ್ರ:- ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಸಂಪದಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮೋಕ್ಷದ ಸಂಪತ್ತಿಗೂ ಅವಳು ಅಭಿಮಾನಿನಿ ಆಗುವಳು. ಆದುದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷ ಸಂಪತ್ ಸಿಗಬೇಕಾದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಅನುಗ್ರಹವು ಬೇಕು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಮಹಾ ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಸಂತುಷ್ಟಳಾಗಬೇಕಾದರೆ ಪತಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸರ್ವೋತ್ತಮನು ಎಂದು ಅರಾಧಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳುವದಾದರೆ ಸರಸ್ವತಿಯು ವಿದ್ಯಾದೇವತೆ ಅವಳು ಸಂತುಷ್ಟಳಾದರೆ ಮಾತ್ರ ಸರ್ವ ವಿದ್ಯಾಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಮೋಕ್ಷ ಸಾಧನವಾದ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಅವಳು ಮಹಾ ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಸಂತುಷ್ಟಳಾಗಬೇಕಾದರೆ ಅವಳ ಪತಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಎಂದು ಅರಾಧಿಸಬೇಕು. ಎಂದು ಯಾರಾದರೂ ಪ್ರತಿ ಹೇಳಿದರೆ ಏನು ಉತ್ತರ?

ಉ - ವಿದ್ಯೆಯು ಮೋಕ್ಷ ಸಂಪತ್ತಿಗೋಸ್ಕರ ಇರುವದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷ ಸಂಪತ್ತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ವಿದ್ಯೆಯು ನಮಗೆ ಬೇಡ ಪ್ರಭುವಿನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಹಣಕ್ಕೆ ಎರೋಧಿಯಾದ ಪ್ರಭುವಿನ ವಿರೋಧಿಗಳ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು ಅದರಂತೆ ಉದ್ದೇಶ್ಯ ಮೋಕ್ಷಸಂಪದಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗೆ ಇತರ ದೇವತೆಯ ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವ ಜ್ಞಾನವು ಅಸಮ್ಮತವಾದುದು. ಆದುದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸರ್ವೋತ್ತಮತ್ವೇನ ಅರಾಧಿಸಬಾರದು.

೨೩೯ನೇ ಪರಮಸ್ಪಷ್ಟಃ

೦ (ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ) ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾಯೋಗ್ಯನಾದವನು ಶ್ರೇಷ್ಠಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.¹

ಅಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾಗೋಚರನಾದವನು ಭಗವಂತನು ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ವಿಷ್ಣುಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಈ ಅರ್ಥವಿಶೇಷವನ್ನು ಕೊಡುವ 'ಸ್ವಶ' ಕ್ರಿಯಾಪದದ ರೂಪವನ್ನು ಬಳಸಿ ಭಗವಂತನ ಈ ಗುಣವನ್ನು ಸಾರಲಾಗಿದೆ²

೦ 1 ಹರಾ ಮಾ ಜ್ಞಾನಂ ಯೇಷಾಂ ತೇ ಪರಮಾಃ | ಇತರೇಷಾಂ ಅಜ್ಞಾನಿನಾಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾ-
ಯೋಗ್ಯೋಽಪಿ ಪರಮೈಃ ಜ್ಞಾನಿಭಿಃ ದೃಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಪರಮಸ್ಪಷ್ಟಃ | 'ಸ್ವಶ' ಅಜ್ಞಾತದೃಶಾ
-ಅಜ್ಞಾತದೃಶಾ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾಯೋಗ್ಯಸ್ಯ ದರ್ಶನೇ-(ಯಂ. ಭಾ. ಟೀ)

2 '...ಯತೋ ವ್ರತಾನ್ತಿ ಹಸ್ತತೇ' -ಯಂ. ಪೇ. 22-19

೨ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ (ತನ್ನ ವಿಷಯಕವಿವರ) ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು ಹಾಗೂ ಸ್ವಪ್ನವಾಗುವವನು¹

೩ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಸೂನಿದುವೆ ತನ್ನಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತನಾಗುವವನು²

ಭಗವಂತನ ಯೋಗ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ತನ್ನ ಕುರಿತಾದ ಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ, ಅಪರೋಕ್ಷ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಬಳಿಕ ತತ್ ಅಚಿಂತ್ಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತನಾಗುವನು.³

೪ ಶ್ರೇಷ್ಠ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಯಾದಿಸುವ ವೇದಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವವನು.⁴

ವೇದಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾದ್ಯಯನ ಮಾಡಿಸಿದ್ದರೆ ಭಗವಂತನ ರೂಪವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗದು

೫ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತನಾಗುವವನು.⁵

ಅವಿಜ್ಞಾತೋ ಭಗವಾನ್ ಸರ್ವದೈವ ಚ | ಸ್ವಶಾಸ್ತ್ರಾ ತದ್ವಶೌ ಯಸ್ಮಾತ್ .⁶

-ಯಂ. ವೇ. ಭಾ

ಹಸ್ತಲೇ ಭಗವಾನ್ ಸರ್ವದೈವಾವಿಜ್ಞಾತಶ್ಚಶಬ್ದಾ ಜ್ಞಾತಶ್ಚ | ತದುಪಪಾದಯಂತಿ-
ಸ್ವಶೀತಿ | ಯಸ್ಮಾದೇವ ಧಾತುಮಾಖ್ಯಾನಂ ಕಸ್ಯಾದ್ಯಕ್ತಂ ಯುಕ್ತಮ್ | ಅವಿಜ್ಞಾತ-
ದೃಶೌ ಪ್ರಕೃತ್ವಾಯೋಗ್ಯಸ್ಯಾರ್ಥಸ್ಯ ದರ್ಶನೇ | ತತಶ್ಚ ಪಸ್ತಶ ಇತಿ ಲಿಂಡಂತಸ್ಯ
ಪ್ರಾಕೃತ್ಪರದೃಶ್ಯ ಏವ ಯೋಗಿಭಿದ್ಯೋಷೋ ಬಭೂವೇತ್ಯರ್ಥಃ |

-ಯಂ. ಭಾ. ಟೀ.

1 ಪರಾ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ನಾ ಸ್ವವಿಷಯಿಕಾ ಜ್ಞಾನಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಪರಮಃ | ವ್ಯಕ್ತತ್ವಾತ್ ಸ್ಪಷ್ಟಃ | ಪರಮಶ್ಚಾಸೌ ಸ್ಪಷ್ಟತ್ವ ಪರಮಸ್ಪಷ್ಟಃ |

2 ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವಾತ್ ಪರಮಃ ಭಗವಾನ್ | ತೇನೈವ ವ್ಯಜ್ಯತ ಇತಿ ಪರಮಸ್ಪಷ್ಟಃ |

* ಪರಮೇಣ ಸ್ವೇನೈವ ಸ್ಪಷ್ಟಃ |

-ಸ. ಸಂ

3 'ಅತೋನಂತೇನ ತಥಾ ಹಿ ಲಿಂಗಮ್'

-ಬ್ರ. ಸೂ. 3-2-27

೪ 4 ಪರಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಮಾಃ ವಿದ್ಯಾಃ ಯಸ್ಮಿನ್ ವೇದಾದಿಶಾಸ್ತ್ರೇ ತತ್ ಪರಮಮ್ | ತೇನ ಸ್ಪಷ್ಟಃ |

೫ 5 ಪರಮ ಇತಿ ಸ್ಪಷ್ಟಃ ಪರಮಸ್ಪಷ್ಟಃ |

ಶಾಸ್ತ್ರ ಇವನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸರ್ವೋತ್ತಮಂ ಗುಣದಂಗಯೋ ಪ್ರಶ್ನೀಕರಿಸುಫುಲ.

೬. ವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿರುವವನು, ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪ ಹಾಗೂ ಪ್ರಕೃತನಾಗುವವನು¹

ಭಗವಂತನು ಸರ್ವವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿದ್ದು ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಿಯಾದರೂ ಪ್ರಕೃತನಾಗುವನು.

ಬ್ರಹ್ಮಗೈ

[ದ್ವೈತಾಚಾರ್ಯರ ಉಪದೇಶ]

ಪ್ರ - ಕಾಗಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುವ ನಾಸ್ತಿಕರು ಗುತ್ಯಾಂಗಾಚಾರ್ಯರ ಪೈಕಿ ಯಾವ ಆಚಾರ್ಯರ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಅಸ್ತಿಕರು ಆಗಬಹುದು?

ಉ - ಅದ್ವೈತಾಚಾರ್ಯರು ಯಾವುದು ಕಾಣುತ್ತದೋ ಅದಲ್ಲ ಎಂದೂ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಈಶ್ವರನನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೇನೆ ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೈಕಪ್ರಮಾಣವಾದಿಗಳಾದ ನಾಸ್ತಿಕರು ನಮ್ಮ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಅಸ್ತಿಕರು ಆಗುತ್ತಾರೆಂದು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಹಿಂಪ್ಪಾದ್ವೈತಾಚಾರ್ಯರು ಈಶ್ವರನು ಯಾರಿಗೂ ಕಾಣುವಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಈಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಇದರಿಂದ ಆದರ 'ಉಪದೇಶ'ದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೈಕಪ್ರಮಾಣವಾದಿಗಳು ಅಸ್ತಿಕರು ಆಗುವಂತಿಲ್ಲ. ದ್ವೈತ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಆಚಾರ್ಯರು ನನಗೆ ಈಶ್ವರನು ಸದಾ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಆಚಾರ್ಯರ ಉಪದೇಶದಂತೆ ಸಾಧನಾನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದ ಶ್ರೀ ಜಯತೀರ್ಥರು ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥರು ಶ್ರೀ ಪಾದರಾಜರು ಶ್ರೀ ರಾಘವೇಂದ್ರರು ಶ್ರೀ ಧನಂದರದಾಸರು 'ಸಾವುಗಳ ಈಶ್ವರನನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೇವೆ' ಎಂದು ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅದಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಬ್ರಹ್ಮಾಚಾರ್ಯರ ಉಪದೇಶದಿಂದಲೇ ಅಸ್ತಿಕರು ಆಸ್ತಿಕರು ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ.

೪೯೨

೪೯೨ ಕುತ್ಯಾಂಗ

೦ ಸರ್ವದಾ ತನ್ನ ದೃಕ್ ಸಂದೋಹವುಂಟಾಗಿರುವವನು².

೬ 1 ಸೇರ್ಪಡೆಗೊಂಡ ಪರಃ | ಜ್ಞಾನರೂಪತ್ವದ ಮುಃ | ಪ್ರಕೃತಾತ್ ಪ್ರಪ್ತಃ |

೦ 2 ಸರ್ವದಾ ಸ್ವತಃ ಏವ ತುಷ್ಯತೀತಿ ತುಷ್ಯಃ | 'ಅಸಾಧಾರಣ್ಯನ ಪ್ರಪದೇಶ' ಇತಿ 'ಸರ್ವದಾ' 'ಸ್ವತಃ ಏವ' ಇತಿ ಚ ಲಭ್ಯತೇ |

ಭಗವಂತನು ಸರ್ವದಾ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿರುವನು. ಅನಂದ ಪರ್ಮಾಣನಾದ ಅವನು ಸ್ವಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ ಬೇರೆ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣವನ್ನಾಗಲಿ, ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಲಿ, ಅಜೀಕ್ಷಿಸದೆ ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತಿರುವನು.

೨ ಭಕ್ತರು ಸೇವೆಯಿಂದ ಸಂತೋಷಪಡುವವನು¹

ಅನಂದಪರ್ಮಾಣನಾದ ಭಗವಂತನು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೇ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿರುವನಾದರೂ, ಭಕ್ತರು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸೇವೆಯಿಂದ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗುವನು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಪ್ರೀತಮದಾಚಾರ್ಯರು ಈಗಾಗಲೇ ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರೀತನಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಪ್ರೀತನಾಗಲಿ! — ಮುಂತಾದ ಹಾರೈಕೆಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿರುವರು

೩ ನಿತ್ಯ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತೂ ದ್ವಾಪ್ತನಾಗಿರುವವನು²

೪ ನಿತ್ಯ ಸ್ವರಾಗಿರುವ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದ್ವಾಪ್ತನಾಗಿರುವವನು⁴

೫ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿರುವವರಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವವನು⁵

೨ 1 ಭಕ್ತಕೃತಸೇವಯಾ ತುಷ್ಯತೀತಿ ತುಷ್ಯಃ |

2 'ಪ್ರೀಯತಾಂ ಪ್ರೀತ ಏವಂ ಲಂ ವಿಷ್ಣುರ್ನೋ ಪರಮಸ್ಸುಹೃತ್'

—ಮ. ಭಾರ. ತಾ.ನಿ. 32-182

೩ 3 ನಿತ್ಯ ತುಷ್ಯತೀತಿ ತುಷ್ಯಃ | ಆ ತನೋತೀತಿ ತಃ | 'ತಥಾ ವಾಕ್ಯಾತ್ಮಕೌ ಪ್ರೋಕ್ತೌ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿವಿಧಾಯಕೌ' | ತುಷ್ಯತ್ವಸೌ ತಶ್ಚ ತುಷ್ಯಃ | ಪಕಾರೋತ್ತರಾಕಾರಸ್ತು ನಿರುಕ್ತತ್ವಾಲೋಪಃ |

೪ 4 ನಿತ್ಯಂ ತುಷ್ಯಂತೀತಿ ತುಷ್ಯಾಃ ಮುಕ್ತಾತ್ಮನಃ | ತೇಷು ತನೋತೀತಿ ತುಷ್ಯಃ |

೫ 5 ತುಷ್ಯಃ ಅಸ್ಯ ನಿಯಮ್ಯತಯಾ ಸಂತೀತಿ ಅರ್ಹಾದ್ಯಜಿ ತುಷ್ಯಃ | ತುಷ್ಯನಿಯಮಕ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ಸಿದ್ಧತೀ |

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಈಶ್ವರೇಚ್ಛೆಯೇ ಈಶ್ವರ ಸಂತೋಷ]

ಪ್ರ.- ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ಸಂತೋಷವುಳ್ಳ ಪರಮಾತ್ಮನು ಭಕ್ತರ ವಿಶೇಷ ಸೇವೆಯಿಂದ ವಿಶೇಷ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗುತ್ತಾನೆಂದು ಹೇಳುವದು ವ್ಯಾಹತವಲ್ಲವೇ?

ಉ.- ಭಕ್ತರ ಸೇವೆಯಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗುತ್ತಾನೆಂದರೆ ಅನಂದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆಂದು ಅರ್ಥವು ಅಲ್ಲಿ ಈ ಭಕ್ತನನ್ನು ಬೇಗನೆ ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಅರ್ಥ 'ಈಶ್ವರ ಸಂತೋಷ' 'ಈಶ್ವರ ಪ್ರಸಾದ' ಸಬ್ಬಿಗಳು ಪರ್ಯಾಯ ಶಬ್ದಗಳು. ಈಶ್ವರ ಪ್ರಸಾದವೆಂದರೆ ಅವನ ಇಚ್ಛಾ ಎಂದು ನ್ಯಾಯಸುಧಾದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ ಅದರಿಂದ ಈಶ್ವರ ಸಂತೋಷ ಶಬ್ದಕ್ಕೂ ಈಶ್ವರೇಚ್ಛಾ ಎಂಬ ಅರ್ಥವು ನ್ಯಾಯಸುಧೆಯ ಅಧಾರದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುವದು.

ಶಿಕ್ಷಾ ಪುಷ್ಪ:

೦ ಸರ್ವಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವವನು

೧ ಪೋಷಿಸುವವನು¹

ಭಗವಂತನು ಸ್ವಯಂ ಸರ್ವಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವವನು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷಗಳನ್ನು ನೀಡಿ, ಆದರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಗನುಗುಣವಾದ ಪೂರ್ಣತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಯಂತ ಪೋಷಿಸುವವನು. ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಸಾಧನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ದೈಹಿಕ ಪೋಷಣೆಯನ್ನೂ ಅವನೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು.

ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಸ್ವಯಂ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತರನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ

೦ 1 ಸಕಲಗುಣಪೂರ್ಣತ್ವಾತ್ ಪುಷ್ಪಃ ।

* ಸರ್ವಸಂಪೂರ್ಣತ್ವಾತ್ ಪುಷ್ಪಃ ।

-ಶಂ. ಭಾ.

* ಏನಂ ಮಹಾಗುಣೈಃ ಪರಿಪೂರ್ಣಃ ಪುಷ್ಪಃ ।

ಪ ಭ.

೧ 2 ಪುಷ್ಪಃ ಶಿಶಿ ಪುಷ್ಪಃ ।

-ಸ. ಸಂ.

ಶೋಷಿಸುವುದರಿಂದ ಅವನ ಅಗ್ನಿನಾಮಕ ರೂಪವನ್ನು ಋಗ್ವೇದದಲ್ಲಿ 'ಪೂಷಣಂ' ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು.¹

೩ ಹರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿರಲು ಎಲ್ಲೆಡೆ ನೃಪಾಪಿಸಿರುವವನು²

೪ ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಾದಿಗುಣಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣನಾದವರಿಗೆ ಅಶ್ರಯನಾಗಿರುವವನು.³

ಯದೃಚ್ಛಾಲಾಭಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿದ್ದು, ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಾದಿಗಳಿಂದ ಪುಷ್ಪರಾದ, ಅತ್ಯಂತ ಶಿಷ್ಟರಾದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಅಶ್ರಯನಾಗಿರುವ ವಾಸುಗೇವನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವುದಾಗಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು⁴

ಜಿಜ್ಞಾಸ

[ಯೋಗ್ಯ ಪೂರ್ಣತ್ವದ ಸ್ತಾಪ್ತಿ |

ಪ್ರ:- ಮುಕ್ತರು ಪೂರ್ಣರಾಗಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾರೆಂದು¹ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಜೀವಾಃ ಸರ್ವೇಽಪಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮಾಣಿಮುಕ್ತಿಗಾಃ²ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಮುಕ್ತರುಪೂರ್ಣರಾಗುವುದು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಎಂದು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ. ಆದರೆ ಮುಕ್ತರ ಪೂರ್ಣತ್ವವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಪೂರ್ಣತ್ವದಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಪರಮಾತ್ಮನು ನಿರತಿಶಯ ಪೂರ್ಣತ್ವವುಳ್ಳವನು. ಮುಕ್ತರು ಸಾತಿಶಯ ಪೂರ್ಣತ್ವವುಳ್ಳವರು ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಪರಮಾತ್ಮನು ನಿರತಿಶಯ

1 ಮುಕ್ತಾಗ್ನಿಂ ಪೂಷಣಂ ಭಗವಾನ್ | -ಯು. ವೇ. 14-3

ಪೂಷಾ ನಾಮಶೋಷಣಾತ್ ಪೂರ್ಣತ್ವದ್ವಾ... |

-ಯು. ಭಾ.

* ಪೂಷಣಂ ಜ್ಞಾನನೋತ್ಪತ್ತಿದಾನೇನ |

ಶತ್ತ್ವದೀಪಿಕಾ (ಬ್ರ. ಸೂ. 1-1-2)

೨ 2 ಪುಷ್ಪನ್ ಹರಿಪೂರ್ಣಃ ಸನ್ ತತಃ ಸರ್ವತ್ರ ಸ್ಥಾಪ್ತಃ ಪುಷ್ಪಃ |

೩ 3 ಪುಷ್ಪಾಃ ಜ್ಞಾನಭಕ್ತಾದಿಭಿಃ ಪೂರ್ಣಾಃ ಆಸ್ಯ ಅಶ್ರಿತತ್ವೇನ ಸಂತೀತಿ ಅರ್ಪ ಅದೃಚಿ ಪುಷ್ಪಃ |

4 'ಹೃಷ್ಣ ಪುಷ್ಪನುಶಿಷ್ಟಪ್ರಜಾಸಂಶ್ರಯಮ್ | ಪ್ರೀಣಯಾಮೋ ವಾಸುದೇವಂ . '

-ದ್ವಾ. ಸ್ತೋ.

ಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವನು ಎಂದು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡಿದರೂ ಒರತಿಯು ಪೂರ್ಣತ್ವವು ಮುಕ್ತರಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ 'ಕಂ ಯಥೋಪಾಸತೇ ತದೈವ ಭವತಿ' ಈ ಶ್ರುತಿಯ ವಿರೋಧವು ಬಂತಲ್ಲ?

ಉ:- ನೂರು ರೂಪಾಯಿ ಉಳ್ಳವರಲ್ಲಿ ೯೦, ೮೦, ೭೦ ೬೦ ೫೦ ರೂಪಾಯಿಗಳು ಇವೆ. ಅದರಂತೆ ನಿರತಿಶಯ ಪೂರ್ಣತ್ವವುಳ್ಳ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಪೂರ್ಣತ್ವಗಳೂ ಇವೆ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಜಲಪೂರ್ಣತ್ವವು ಇದೆ ಅಂತಹ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ನದಿಯು, ಸರೋವರದ, ಬಾವಿಯ, ಕೊಡದ ಜಲಪೂರ್ಣತ್ವಗಳೂ ಇವೆ ಈ ರೀತಿ ಪೂರ್ಣತ್ವಗಳು ನಾನಾ ವಿಧಗಳು ಇರುವುದರಿಂದ ಆಯಾಯ ಪೂರ್ಣತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಆಯಾಯ ಪೂರ್ಣತ್ವವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಪೂರ್ಣತ್ವಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸದೆ ತಮಗೆ ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಗಳಾದ ಪೂರ್ಣತ್ವಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತಿ ಯೋಗ್ಯರು ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅಂತಹ ಪೂರ್ಣತ್ವವು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪರಮಾತ್ಮನು ಸರ್ವೋತ್ತಮನು ಎಂದು ಉಪಾಸನವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಸರ್ವೋತ್ತಮನು ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಉಪಾಸನೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿ ಎಂಬ ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾವ ಫಲವು ಯೋಗ್ಯವೋ ಅದು ಮಾತ್ರ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಆ ಫಲವು ಉಪಾಸಕರ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಪಾದರೂ ಸದೃಶವಾಗಿರುತ್ತದೆಂದು ಅರ್ಥ

ಶಿಕ್ಷಣ ಶುಭೇಕ್ಷಣಃ

೧ ಯಾರೂ ನೋಡುವುದೂ ಅಥವಾ ಯಾರನ್ನು ನೋಡುವುದೂ ಅಭಿಷೇಕದಾದುದೋ ಅಂತಹವನು.¹

ಭಗವಂತನು ಅನುರಾಗಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೋಡುವುದೂ ಶುಭಕಾರಿ, ಹಾಗೆಯೇ ಅವನನ್ನು ಣವು ಭಕ್ತ್ಯಾದಿರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಾಣುವುದೂ ಶುಭಕಾರಿ. 'ಪೂರ್ಣಾ ನಂದನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಅನುರಾಗಪೂರ್ವಕವಾದ ನೋಟವು ಸಂಸಾರತಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವಲ್ಲಿ ಅಮೃತಸಾಗರದಂತೆ ಇರುವಂತಹದ್ದು'—ಎಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಅದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರು.²

೧ 1 ಶುಭಂ (ಶುಭಕರಂ) ಈಕ್ಷಣವಂಶ್ಯ ಕರ್ತುಃ ಕರ್ಮಣೋ ವೇತಿ ಶುಭೇಕ್ಷಣಃ ।

—ಸು. ಸಂ.

2 ಸ್ಮರಾಮಿ ಭವಸಂಹತಪಹಾಸ್ಯದಾಮೈತಸುಗೇರಮಃ । ಪೂರ್ಣಾನಂದಸ್ಯ ರಾಮಸ್ಯ ಸಾನ್ಸಾರಾಗಾತಲೋಕನಮಃ ।
—ದ್ವಾ. ಸ್ತೋತ್ರ.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು, ಚೇತನದೇಹಾದ್ಯಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ತಾನು ನೋಡಲ್ಪಡುತ್ತಿರಲು ಉಪಾಸಕನ ಅಂತಃಕರಣರೂಪವಾದ ಬಂಧನವು ರಜಸ್ಸು ಮತ್ತು ತಮಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಬೇರ್ಪಡುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನ ಸರ್ವಸಂಶಯಗಳೂ ಸರ್ವ ಅನಿಷ್ಟಕರ್ಮಗಳೂ ನಾಶ ಹೊಂದುವವು. ಏಂದು ಉಪದೇಶಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡುವಿಕೆಯ ಶುಭತ್ವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿಗುವನು

೨ ಯಾರ ಜ್ಞಾನವು ಶುಭಕರವಾದುದೋ ಅಂತಹವನ¹

ಭಗವಂತನ ಚರಿತ್ರೆಯ, ಮಹಿಮೆಯ ಶ್ರವಣಾದಿಗಳಿಂದ ಸಮ್ಮತಿ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ಅವನ ಅನುಸಂಧಾನವನ್ನು ತಂದುಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಅವನು ಸಮ್ಮತಿ ಹೃದಯದಲ್ಲಿರುವವನಾಗಿ ಸಮ್ಮತಿ ಅಪಂಗಲಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪರಿಹರಿಸುವನು² ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಮಂಗಳಲಾಯನ³ನಾದ ಅವನ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದಾಗಿ ಸಮ್ಮತಿ ಪಾಲಿಗೆ ನಿತ್ಯೋತ್ಸವ, ನಿತ್ಯ ಸಂಪತ್ತು, ನಿತ್ಯಜಯ—ಇವುಗಳೆಲ್ಲ ಸಂಭವಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು⁴.

1 ಭಿದ್ಯತೇ ಹೃದಯಗಂಧಿಷ್ಟದ್ಯಂತೇ ಸರ್ವಸಂಶಯಾಃ |

ಕ್ಷೀಯಂತೇ ಚಾಸ್ಯ ಕರ್ಮಾಣಿ ಮಯಿ ದೃಷ್ಟೇತಿತಿಲಾತ್ಮನಿ |

-ಭಾಗ 11-20-31

ಹೃದಯಗ್ರಂಥಿರಂತಃಕರಣಾಯೋ ಬಂಧಃ | -ಭಾಗ ತಾ. ನಿ

ಹೃದಯಸ್ಯ ಗ್ರಂಥಿಃ ಅಂತಃಕರಣಾಯೋ ಬಂಧಃ | ರಜಸ್ತಮೋಭಾಗಾವಿತ್ಯರ್ಥಃ | ಧ್ಯಾನೋತ್ಕರ್ಷೇಣ ಅತಿಲಾತ್ಮನಿ ಚೇತನದೇಹಾದ್ಯಂತರ್ಯಾಮಿಜಿ ಮಯಿ ದೃಷ್ಟೇ ಸತ್ಯೇವ ಕ್ಷೀಯಂತೇ ಸರ್ವಾಣ್ಯನಭಿಮತಕರ್ಮಾಣಿ ಅಶ್ಲೇಷಾದಿಲಕ್ಷಣಂ ಕ್ಷಯಂ ಯಾಂತೀತ್ಯರ್ಥಃ -ಯಾದವೇಂದ್ರತೀರ್ಥಾಃ |

೨ ಶುಭಂ ಶುಭಕರಂ ಈಕ್ಷಣಂ ಜ್ಞಾನಮಸ್ಯೇತಿ ಶುಭೇಕ್ಷಣಃ |

3 ಶ್ವಣ್ವತಾಂ ಸ್ವಕಥಾಂ ಕೃಷ್ಣಃ ಪುಣ್ಯಶ್ರವಣಕೀರ್ತನಃ |

ಹೃದ್ಯಂತಃಸ್ಥೋ ಹೃಭದ್ರಾಣಿ ವಿಧುನೋತಿ ಸುಹೃತ್ಸತಾನ್ ||

-ಭಾಗ. 1-2-17

4 ನಿತ್ಯೋತ್ಸವೋ ನಿತ್ಯತಾ ಚ ನಿತ್ಯಪ್ರೀತಿತ್ಯಶೋ ಜಯಃ |

ಯೇಷಾಂ ಹೃದಿಸ್ಥೋ ಭಗವಾನ್ ಮಂಗಳಲಾಯತನೋ ಹರಿಃ ||

ಕೃ. ಮಂ. 205

೩ ಶಂಭುಕರವಾದ ದರ್ಶನವನ್ನೂ ಅಭಿಮಾನವನ್ನೂ ಅಂಗಗ್ರಹಿಸುವವನು¹.

೪ ಶೋಭನಗಳಾದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ವನು².

೫ (ಮಂತ್ರಾತ್ಮರಿಗೆ) ಮಂಗಳಕರವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಅಂಗಗ್ರಹಿಸುವವನು³.

೬ ಮಂಗಳಸ್ವರೂಪಿ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಾಣುತ್ತಿರುವವನು⁴.

೭ ಮಂಗಳಕರವಾದ ಇಚ್ಛೆಗಳನ್ನೂ ವನು⁵.

ಭಗವಂತನ ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇಚ್ಛೆಯೇ ಮುಂತಾದ ಇಚ್ಛೆಗಳು ಸ್ವಾರ್ಥ, ಕಾಮ ರಾಗಾದಿಗಳ ಮೂಲಕಗಳಾಗಿಗೂ ಪರಾರ್ಥ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೇ ಹೊರಗಿದ್ದು ಪರಮಮಂಗಳ ವೆನಿಸಿವೆ.

೩ 1 ಶುಭಂ ಈಕ್ಷಣಂ ರ್ಶನಂ ಜ್ಞಾನಂ ಏ ಯಸ್ಯ ತ್ವಃ ಶುಭೇಕ್ಷಣಃ ।

೪ 2 ಶುಭೇ ಈಕ್ಷಣೇ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಶುಭೇಕ್ಷಣಃ । -ಸಃ ಸಂ.

* 'ಶುಂಭನಂ ಶೋಭನಂ ಶೂನಂ ಶುಭಂ ಪರ್ಯಾಯವಚನಾಃ' ಇತ್ಯಭಿಧಾನೇನ(ಭಾಗ ತಾ. ೨ 10-36-12) ಶುಭಶಬ್ದಸ್ಯ ಶೋಭನಾರ್ಥಕತ್ವಂ ಸಿದ್ಧಮ್ । ಈಕ್ಷಣಶಬ್ದತ್ವ 'ಈಕ್ಷಣಂ ದರ್ಶನೇ ದೃತಿ'-ಇತಿ ಮೇದಿಸ್ಯನಸಾರೇಣ ನೇತೃರ್ಥೇಪಿ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ ।

೫ 3 ಶುಭಂ ಈಕ್ಷಣಂ ಮಂತ್ರಾತ್ಮನಾಂ ಯಸ್ಯ ತ್ವಃ ಶುಭೇಕ್ಷಣಃ ।

೬ 4 ಭದ್ರಸ್ವರೂಪತ್ವಾತ್ ಶುಭಃ । ಸರ್ವಂ ಈಕ್ಷತೇ ಇತಿ ಈಕ್ಷಣಃ । ಶುಭಶಬ್ದಸ್ಯ ಈಕ್ಷಣಶ್ಚ ಶುಭೇಕ್ಷಣಃ ।

೭ 5 ಶುಭಂ ಭದ್ರಂ ಈಕ್ಷಣಂ ಇಚ್ಛಾ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಶುಭೇಕ್ಷಣಃ ।

8 'ಭೂತೈ ನಿಜಾತ್ರಿತಜನಸ್ಯ ಹಿ ಸೃಜ್ಯಸೃಷ್ಟ್ವಾವೀಕ್ಷ್ಯಾ ಬಭೂವ ಪರನಾಮಧೀನೇಷ- ಕಾಂಕ್ಷಾ' ಮಂ. ಭಾರ. ತಾ. ೨. 1-3

೮ (ಯೋಗ್ಯರಾಗಿ) ಶುಭ ಇಚ್ಛೆಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು¹

ಸನತ್ಕುಮಾರ ಋಷಿಯ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವ ಸನತ್ಕುಮಾರನಾವರಿಗೆ ಭಗವಂತನು ನನ್ನನ್ನು ಅಯೋಗ್ಯ ಕಾಮನೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲಿ—ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದರಿ² ಮೂಲಕ ಶುಭ ಇಚ್ಛೆಗಳನ್ನು ನೀಡುವವನು ಅವನೇ ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದಂತಾಗುವುದು.

ಬಿಜ್ಜಾ ಪೆ

[ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ]

ದ್ರ - 'ಸನತ್ಕುಮಾರೋಽವತು ಕಾಮದೇವಾತ್' ಸನತ್ಕುಮಾರ ನಾನಾದ್ದಕ್ಕೂ ಪರಮಾತ್ಮನು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಮದೇವನ ಪೀಡೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಭಾಗವತದ ನಾರಾಯಣ ವರ್ಮಸ್ತೋತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗಿದೆ. ಸನತ್ಕುಮಾರನನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಲು ಕಾರಣವೇನು.

ಉ - ಸನತ್ಕುಮಾರ ನಾಮವುಳ್ಳ ಪರಮಾತ್ಮನ ರೂಪವು ಸನತ್ಕುಮಾರನೆಂಬ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರನಾದ ಋಷಿಯ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ ಆ ಋಷಿಯು ಆ ಕಾಮದೇವನ ಸ್ವರೂಪನು. ಅಂತಹ ಕಾಮದೇವನ ಸ್ವರೂಪನಾದ ಸನತ್ಕುಮಾರನ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಇದ್ದ ಸನತ್ಕುಮಾರ ನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರತಕ್ಕವನಿಗೆ ದ್ರೋಹಿ ಅವನಿಂದ ನಮಗೆ ಪೀಡೆಯು ಬಾರದ ಹಾಗೆ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶವು ಇದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ರೀತಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ಯುಕ್ತವು³

ರಾಮೋ ವಿರಾಮೋ ವಿರಜೋ ಮಾಗೋ ನೇಯೋ ನಯೋಽನಯಃ ।

ವೀರಃ ಶಕ್ತಿಮತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಧರ್ಮೋ ಧರ್ಮವಿದುತ್ತಮಃ ॥ ೪೩ ॥

೪೩೫ ರಾಮಃ

೧ ನಿತ್ಯವಾದ ಮೆತ್ತು ಪೂರ್ಣವಾದ ಸುಖ ಮೆತ್ತು ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು.

೮ 1 ಯೋಗ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಶುಭಂ ಈಚ್ಛಾಂ ಇಚ್ಛಾಂ ಯಸ್ಯಾತ್ ಸಃ ಶುಭೇಕ್ಷಣಃ ।

2 ಸನತ್ಕುಮಾರನಾನಾ ತು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವಿಶ್ವಾರ್ಥಿಃ । ಸನತ್ಕುಮಾರಮಹರಂ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರಂ ವಿನೇತ ಯಃ । ಸ ಮಾಂ ಯೋಗ್ಯೇತರಾತ್ ಕಾಮಾತ್ ಪಾತು ವಿಶ್ರೇಶ್ವರಃ ಪ್ರಭುಃ ।

೧ 3 ರಾಮು ಇತ್ಯತ್ರ ಮಧ್ಯಗತ ಅಕಾರೋ ದೇಹಲೀದೀಪ ಇವ ಪೂರ್ವಂ ಪರಸ್ತ-
ಚ್ಛಾನ್ವೇತಿ । ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ಪೂರ್ಣಂ ರಂ ರಮಣಂ ಸುಖಂ ಮಂ ಜ್ಞಾನಂ ಚ ಯಸ್ಯಾಸೌ
ರಾಮಃ ಧಿತ್ಯಪೂರ್ಣಸುಖಜ್ಞಾನರೂಪಃ । -ಬ. ಗೊ. (ಭಾಗ. ತಾ. ಧಿ. ೬)

ಭಗವಂತನು ನಿತ್ಯ ಸರ್ವಗತ ಪುನಃಪುನಃ ಸರ್ವ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ
 ಉತ್ಪತ್ತಿಗೊಳಗಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ 'ರಾಮ' ಎಂಬಿಸುವನೆಂದು 'ಸ್ಮಾರಂ' ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ¹

೨ ಅನಂದರೂಪಿಯಾಗಿರುವವನು ಹಾಗೂ ಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವವನು²

೩ ಜನರನ್ನು ರಮಿಸುವವನು³

ಭಗವಂತನು ಅನಂದರೂಪಿ ಹಾಗೂ ಪರಿವರ್ತನದಿಂದ ಗೊರಗಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಲೋಕಕ್ಕೆ
 ಅನಂದವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ ರಾಮ ಎಂದೆನಿಸುವನೆಂದು 'ರಾಮಂ-ಲ-ಶಾಂ'ಯು
 ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ⁴. ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಅನಂದ ಪಡಿಸುವ ದೇವತೆಯೆಲ್ಲವನ್ನಾದುದರಿಂದಲೇ ರಾಮ ಎಂದೆನಿಸಿರು
 ವವನು ಭಗವಂತನೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ತುತಿಸಿರುವರು. ಬ್ರಹ್ಮಾಚಾರ್ಯರು ಇರಿದ ಶ್ಲೋಕ

1 'ನಿತ್ಯಪೂರ್ಣ ಸರ್ವಜ್ಞ ಸ್ವರೂಪೋಸೌ ಯತೋ ವಿಶ್ವೇ | ಅಪೋಷ್ಯ ರಾಮಂ
 ಇತ್ಯಾಹುಃ ' ಸ್ಮಾರಂ (ಭಾಗ. ತಾ. ಸಿ. 9 9 18)

೨ ಅನಂದರೂಪತ್ವಾತ್ ಪೂರ್ಣತ್ವಾತ್ ರಾಮಃ |

-ಗೀ. ಭಾ. 10 31

ಅನಂದರೂಪತ್ವಾತ್ ಪೂರ್ಣತ್ವಾ ದಿತ್ಯೇಕೋದ್ದೇಶಃ | ರಮತ ಇತಿ ರಃ | ರಮಾಕ್ರೀಡಾ-
 ಯಾಮಿತ್ಯತೋ 'ಇವಂತಾಡ್ವೇ' ಇತಿ ರಃ | ನೆ ನಿಧಿತೇ ಮಾ ಪ್ರಮಾ ಪರಚ್ಛೇದೋ
 ಅಸ್ಯೇತಿ ಅವಃ | -ಪ್ರ. ದೀ.

೩ ಅನಂದರೂಪತ್ವಾತ್ ರಾಮಃ | ಗೀ. ಭಾ.

* ಅನಂದಃ ರಮತೇ ಅನೇನೇತಿ ರಾಮಃ | ರಮತೇಃ ಪುಂಸಃ |

4 'ಅನಂದರೂಪೋ ನಿಷ್ಪರೀಮಾಣ ಏಷ ಅನಂದಶ್ಚೈತಸ್ಮಾದ್ ರಮತೇ ತೇನ ರಾಮಃ'
 -ಶಾಂಡಿಲ್ಯಶಾಖಾ (ಗೀ. ಭಾ. 10-31)

5 'ರಾಮೋಽಖಿಲಾನಂದತನುಃ ಸ ಏವ....'

* ಶ್ರೀ ಹೃಷೀಕೇಶಹೀರ್ಥಲಿಖಿತೇ ಮೂಲಕೋಶೇ ಸ್ತೋತ್ರಾಣಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಪಠ್ಯಮಾನ-
 ತೇನ ಲಬೋಕ್ತಯಂ ಶ್ಲೋಕಃ ಆಚಾರ್ಯಕೃತ ಏವೇತಿ ವಿಮರ್ಶಕ್ಕೆ ನಿಶ್ಚಿತಃ |

ಕೇಶಾತ್ಮಕನಾದ ಭಗವಂತನು ಜಗತ್ತನ್ನು ಆನಂದ ಪಡಿಸುವುದರಿಂದಲೇ ರಾಮ ಎನಿಸಿರುವನು¹
ಇವನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದಷ್ಟೇ ಬಲರಾಮನು ಗೌಣವಾಗಿ ರಾಮ ಎನಿಸಿರುವನೆಂದು ಸ್ಕಾಂದ ತಿಳಿಸಿದೆ².

೪ ಆನಂದಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಮೊತ್ತವು ಎಲ್ಲಿದೆ ಇರುವೆವನು³.

ಭಗವಂತನು ಆನಂದಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿದ್ದು, ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇರುವೆವನಾಗಿರ.ವುದರಿಂದಲೂ 'ರಾಮ'
ಎಂದೆನಿಸಿರುವನೆಂದು ಸ್ಕಾಂದವು ಸೂಚಿಸಿದೆ⁴.

೫ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹನಿಂದ ಸ್ವರೂಪಿಯಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ⁵.

ಶ್ರುತಿಯೊಂದರ 'ನಿರಾವಿನ್' ಶಬ್ದವನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವಾಗ ಆನಂದ ರೂಪಿ
ಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ರಾಮ ಎನಿಸಿರುವವನು ಜಗವಂತನೆಂದು ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು

1 ರಾಮನು ಏಕೋ ಹೃನ್ಮತಂತಸ್ತತ್ರ ರಾಮಾಭಿಧೋ ಹರಃ । ಶುಕ್ಲಕೇಶಾತ್ಮಕಸ್ತಿಸ್ವನ್
ರಮಯಾಮಾಸ ವೈ ಜಗತ್ । -ಬ್ರಾಹ್ಮ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 2-7-26)

2 'ಹರರ್ಹಿ ತತ್ರತತ್ರಸ್ಥೋ ರಮಣಾದೀನ್ ಕರೋತ್ಕಜಃ । ಅತಸ್ತಸ್ಯೈವ ನಾಮಾನಿ
ನ್ಯಾಜಾದನ್ಯಗತಾನಿ ಶು । ವ್ಯವಹಾರಪ್ರವೃತ್ತ್ಯರ್ಥಂ ' -

-ಸ್ಕಾಂದ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 2-7-35)

೪ 3 ಅಮೃತಿ ಗಚ್ಛತಿ ಸರ್ವತ್ರೇತಿ ಅಮಃ । 'ಅಮಃ ಗತೌ' । ರತ್ನಾಸಾವಮತ್ಯು । ಆನಂದ
ರೂಪಃ ಸರ್ವಗತತ್ಯು । ಬ. ಗೋ. (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. -ಟ. 9-9-18)

4 ...ಅಸೌ ಯತೋ ನಿಭುಃ । ಅತೋಽಸ್ಯ ರಾಮಃ ಇತ್ಯಾಖ್ಯಾ ..

-ಸ್ಕಾಂದ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ. 9-9-18)

ಅರ್ಥಾಂತರಂ ಚಾಹ-ನಿಭುಃ । ಅಮೃತದಾಭೋಗಸಯಮ್ ।

-ಬ. ಗೋ.

೫ 5 ರಮಣರೂಪತ್ವಾತ್ ರಾಮಃ ।

6 'ಮಾ ನಃ ಸ್ತೇನೇಭ್ಯೋ ಅಭಿದ್ಭುಹಸ್ವದೇ ನಿರಾಮಿಣೋ ರಿಹಮಃ...'

-ಐ. ಉ. ಭಾ.. 2-7-5-5

ಅಭಿಪ್ರಾಯವು, ರುವರು¹

೧ ಸ್ವರವೆಣನಾಗಿರುವವನು²

೨ ನೀಲ ಬಣ್ಣ ಉಳ್ಳವನು³

೩ ನಿತ್ಯವೂ ರಮಾದೇವಿಯ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವನು⁴

೪ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಭೀಷ್ಟ ದಾಗದ ಸಂಪತ್ತು ಉಳ್ಳವನು⁵

೧೦ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕೃಪೆಯವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿರುವವನು⁶

ಭಗವಂತನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಂತೋಷಪ್ರದನು. ಸ್ವರವಾಗ^೧ ಮೃದುವಾಗ^೨ ನೀಲ ಬಣ್ಣವುಳ್ಳವನು ನಿತ್ಯವೂ ರಮೆಯ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವನು. ಭಕ್ತರಿಗೆ ಅಭೀಷ್ಟ ದಾಗದ ಸಂಪತ್ತು ಉಳ್ಳವನು. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಮನೋಹರನಾಗಿರುವವನು ಅದುದರಿಂದಲೇ ದಶರಥನ ಪುತ್ರನಾಗಿ

1 ನಿರಾಮಿಣಿ: ರಾಮಸ್ಯ ರಮಣರೂಪಸ್ಯ ಪೂರ್ಣಾನಂದಸ್ವರೂಪಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋರ್ಜೀವ-
ಸ್ವರೂಪತ್ವಾದಿಜ್ಞಾನೇನ ನಿಶ್ಚಿತವಿದಃ | ತತಃ ನವ ರಿಪವಶ್ಯ ತಸ್ಯ |

೨ ಉ. ಭಾ

೨ 2 ಸ್ವತಃ ನವ ರಮತ ಇತಿ ರಾಮಃ | ಅಸಾಧಾರಣ್ಯೇನ ವ್ಯಪದೇತಃ |

೩ 3 ...‘ನಾ ರಾಘವೇ ಚ ವರಾಣೇ ಕ್ರಿಸ್ತು ಚಾರೌ ಸೀತಾತಸುತೇ’ ಇತಿ ಮೇಘನಾದ್ಯಂ
ರಾಮಶಬ್ದಃ ಅಸಿತಾರ್ಥೇಽಪಿ ಪರಿಹತಃ |

೪ 4 ರಮಾಯಾಃ ಅಯಂ ರಾಮಃ | ಅಸಾಧಾರಣ್ಯೇನ ವ್ಯಪದೇತ ಇತಿ ಸ್ವತ್ವಂ ರಮಣ-
ಸಂಬಂಧಃ ಲಭ್ಯತೇ |

೫ 5 ‘ರಾ ದಾನೇ’ ಇತ್ಯತಃ ರಾ ದಾನಾತ್ಮಿಕಾ ಮೊ ಶ್ರೀಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ರಾಮಃ ದಾನಶ್ರೀಃ |

೧೦ 6 ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಸೃದ್ಧತ್ವಾತ್ ರಾಮಾಣಾಂ ಅಯಂ ರಾಮಃ |

ಅವತರಿಸಿದ ಅವನನ್ನು 'ರಾಮ' ಎಂದು ಸಜ್ಜನರು ತಿಳಿದರು-ಎಂಬುದಾಗಿ ನಾರಾಯಣ ಪಂಡಿ
ಹಾಸಾರ್ಯರು ತಿಳಿಸಿರುವರು.

೧೧ ಅಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವವನು.¹

೧೨ ಸಂಪತ್ತುನ್ನು ನೀಡುವವನು.²

೧೩ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನು (ವಿಶೇಷವಾಗಿ) ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವವನು.³

ಸಕಲ ಅಪತ್ತುಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುವ, ಸರ್ವ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ನೀಡುವ, ಸಮಸ್ತಲೋಕ
ವನ್ನೇ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವ ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅನ್ವರ್ಥಕವಾಗಿ ರಾಮ ಎಂದೆನಿಸಿರುವವನನ್ನು
ಮತ್ತು ಮತ್ತೆ ನಮಿಸುವನೆಂದು ಸ್ತುತಿಸಲಾಗಿದೆ.⁵

೧೪ ಬೆಳ್ಳಿಗಾಗಿರುವವನು

ರಾಮಃ ಸರ್ವಾಭಿರಾಮತ್ಯಾದಾತ್ಮರಾಮತ್ವತೋಽಪಿ ವಾ |

ದೇವೋ ಮರಕತಶ್ಯಾಮ ಇತಿ ವಾ ರಾಮನಾಮಕಃ ||

ನಿತ್ಯಂ ರಮಾಭಿಸಂಖಂಧಾದ್ವಾ ನಶ್ರೀಶ್ಚ ಸ್ಯ ಹೇತಿ ವಾ |

ರಾಮಾಣಾಂ ಹೃದ್ಯಭಾವಾದ್ವಾ ರಾಮಂ ಶಂ ಸಜ್ಜನಾ ವಿದುಃ ||

-ಸಂ. ರಾ. ಬಾಲ. 3-44,45

೧೧ 2 ಅಪದಃ ಮಾರಯತೀತಿ ಮಾರಃ | ಮಾರ ಏವ ರಾಮಃ | ವರ್ಣವಿಪರ್ಯಯಃ |

೧೨ 3 ಮಾಂ ಸಂಪದಂ ರಾತಿ ದದಾತೀತಿ ಮಾರಃ | ಮಾರ ಏವ ರಾಮಃ | ವರ್ಣವಿಪರ್ಯಯಃ |

೧೩ 4 ಶ್ರೀಯಂ ರಮಯತೀತಿ ರಾಮಃ | ಅಸಾಧಾರಣ್ಯೇನ ವ್ಯಕ್ತದೇಶಃ |

5 ಅಪದಾಮಪಹರ್ತಾರಂ ದಾತಾರಂ ಸರ್ವಸಂಪದಾಮ್ |

ಲೋಕಾಭಿರಾಮಂ ಶ್ರೀರಾಮಂ ಭೂಯೋಭೂಯೋ ನಮಾಮ್ಯಹಮ್ |

೧೪ 6 '.....ಶ್ರೀಷು ಚಾರಾ ಸೀತಾಕ್ಷಸಿತೇ' ಇತಿ ಮೇದಿನ್ಯಾಂ ರಾಮಹಬ್ದಃ ಸಿತಾರ್ಥೇಽಪಿ
ಪಠಿತಃ |

ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನದಾಸಾದಿಗಳಿಂದ ಸತ್ತ್ವಗುಣವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿ ಜಗತ್ತನ್ನು ಭಗವಂತನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಹಯಗ್ರೀವಾದಿ ರೂಪಗಳು ಬಿಳಿಬಣ್ಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವು—ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ ತಿಳಿಸಿದೆ¹ ಬಲರಾಮನಲ್ಲಿ ರಾಮ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಂದ ಇರುವ ಕಾರಣ ಕೇಶಾತ್ಮಕವಾದ ಭಗವಂತನು ಬಿಳಿ ಬಣ್ಣದವನೇ ಆಗಿರುವನೇ

೧೫ ಸುಂದರನಾಗಿರುವವನೇ²

೧೬ (ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ) ಯಾರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನಂಗವೆಡೆಯಿರುವರೋ ಅಂಶವನೇ.

ಯೋಗಿಗಳು ನಿತ್ಯಾನಂದಾತ್ಮಕನಾದ ಚಿತ್ತರೂಪಿಯಾದ ಅನಂತನಲ್ಲಿ ರಮಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಬ್ರಹ್ಮನು 'ರಾಮ' ಎನಿಸುವನೆಂದು ಪದ್ಮಪುರಾಣ ತಿಳಿಸಿದೆ³

೧೭ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಡುವ ಅನಂಗನು⁴

1 'ಜಗತಾಂ ವರ್ಧಯನ್ ಸತ್ತ್ವಂ ಯದಾ ರಕ್ಷತಿ ಕೇಶವಃ | ಹಯಗ್ರೀವಾದಿರೂಪೇಣ ಶುಕ್ಲವರ್ಣಸ್ತದಾ ವಿಭುಃ' -ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ 10-4-20)

ರಾಮ ನಿಶ್ಚೇ ಹೃದಂತಾಂಶಸ್ತತ್ರ ರಾಮಾಭಿದೋ ಹರಿಃ | ಶುಕ್ಲಕೇಶಾತ್ಮಕಃ....' -ಬ್ರಹ್ಮ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ 7-7-26)

2 'ಶಂಖಚಕ್ರಭೃದೀಶೇಶಃ ಶ್ರೇಷ್ಠವೇದೋಃ ಮಹಾಭುಜಃ | ಅನಿಷ್ಟಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಕೇಶಾಶ್ಚ ಶೇಷಾಂಶಂ ರೋಹಿಣೇಶಂತಮಃ' -ಮಾರಾಹ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ 1-7-23)

೧೫ 3 ರಾಮಶಬ್ದಃ ಚಾರ್ತೃರ್ಥಕತಯಾತಪಿ ಮೇದಿನ್ಯಾಂ ಪರಿತಃ |

* ರಮಣೀಯತ್ವಾತ್ ರಾಮಃ | ವಿ. ಐ.

4 ರಮಂತೇ ಯೋಗಿನೋಽಸ್ಮಿನ್ನತಿ ರಾಮಃ |

5 ರಮಂತೇ ಯೋಗಿನೋಽನಂತೇ ನಿತ್ಯಾನಂದೇ ಚಿದಾತ್ಮನಿ |

ಇತಿ ರಾಮಪದೇನೈತ್ಯರಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಭಿಧೀಯತೇ |

-ಪ. ಪು. (ಶಾ. ಭಾ.)

೧೬ 6 ರಮಂತ ಇತಿ ರಾಃ ಭಕ್ತಾಃ ಶೇಷಾಂ ಅ ಸಮೈಕ್ ಮಹಾ ಜ್ಞಾನಂ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸೇ ರಮಂತಃ |

೧೨ ನಾಶಯೋಗ್ಯರಾದ ಅಸುರರಿಗೆ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಡುವವನು.¹

೧೩ ನಾಶಯೋಗ್ಯರಾದ ಅಸುರರನ್ನು ದಂಡಿಸುವವನು²

೧೪ ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವವನು³

೧೫ ರಮಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವವನು.⁴

೧೬ ರಮಾದೇವಿಯು ದೇಶತಃ ಹಾಗೂ ಕಾಲತಃ ಅವಿತಳಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು.⁵

೧೭ ಅಸುರರಿಂದ ತೀಯಲ್ಪಡುವವನು⁶

೧೮ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವವನು⁷

೧೯ ರಮದ ಸ್ವರೂಪಿ, ಅಧಿಕನಾಗಿರುವವನು ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಿ⁸

೧೨ 1 'ದೀರ್ಘ ಕ್ಷಯೋ' ಇತಿ ಧಾತೋಃ ರಾಃ ನಾಶಯೋಗ್ಯಾಃ ಅಸುರಾಃ ತೇಷಾಂ ಅವನಾ ಅಜ್ಞಾನಂ ಯಸ್ಯಾತ್ ಸಃ ರಾಮಃ |

೧೩ 2 ರಾನ್ ಅಸುರಾನ್ ಅನುಯಾತಿ ನಾಶಯಾತೀತಿ ರಾಮಃ | 'ಅನು ಪೀಡಾಯಾಮ್'

೧೪ 3 ರಮಂತ ಇತಿ ಸುಖಯೋಗ್ಯಾಃ ಜ್ಞಾನಿನಃ | ತಾನ್ ಅನುತಿ ವಿಶೇಷೇಣ ಗಚ್ಛತಿ ನಿಯಾಮಕತಯೇತಿ ರಾಮಃ | 'ಅನು ಗತ್'

೧೫ 4 ರಮತ ಇತಿ ರಾ ರಮಾ | ತಾಂ ಅನುತಿ ನಿಯಾಮಕತಯಾ ವಿಶೇಷೇಣ ಗಚ್ಛತೀತಿ ರಾಮಃ |

೧೬ 5 ರಾ ರಮಾ ಅವನಾ ಅವಿತಾ ಯಸ್ಯಾತ್ ಸಃ ರಾಮಃ |

೧೭ 6 ರೈಃ ನಾಶಯೋಗ್ಯೈಃ ಅಸುರೈಃ ನ ಮೀಯತೇ ನ ಜ್ಞಾಯತೇ ಇತಿ ರಾಮಃ |

೧೮ 7 ರೈಃ ಸುಖಯೋಗ್ಯೈಃ ಜ್ಞಾನಿಭಿಃ ಆ ಸಮ್ಯಕ್ ಮೀಯತೇ ಜ್ಞಾಯತ ಇತಿ ರಾಮಃ |

೧೯ 8 ರಮಣರೂಪತ್ವಾತ್ ರಃ | ಅಧಿಕತ್ವಾತ್ ಅಃ | ಜ್ಞಾನರೂಪತ್ವಾತ್ ಮಃ |

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ನಾಮರೂಪ ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯ]

೧. ವೇದದಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಪ್ರತಿಸಾದನೆ ಇದೇನೋ ?

ಉ - 'ಸ್ತುತೇಶ್ಚ ಶ್ರುತಿಕಲ್ಪನಾ' ಸ್ತುತಿಯು ಇದ್ದರೆ ಅದರಿಂದ ಶ್ರುತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು ವೇದ ಶಾಖೆಗಳು ಅನಂತಗಳು ಇವೆ ಎಂದು ಅನಂತಾ ವೈ ವೇದಾಃ¹ ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ ದಾನುಷ್ಯರು ಅಲಾ ಯುಷ್ಯವುಳ್ಳವರು ಮತ್ತು ಮಂದಮತಿಗಳು. ಅವರು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಶಾಖೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹಿಂದಲು ಸಮರ್ಥರು ಗುರುಗಳು ಸಹಸ್ರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಅಯುಷ್ಯವುಳ್ಳವರು. ಅವರು ಬಹಳ ವೇದಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಆದರೆ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ವೇದದಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಕಥೆಯು ಇರುತ್ತದೆ. ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಕಥೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಗಳು ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಬರೆದರು 'ವೇದವೇದೇ ಪರೇ ಪುಂಸಿ ಜಾತೇ ದಶರಥಾತ್ಮಜೇ | ವೇದಃ ಪ್ರಾಚೀತಸಾದಾಸೀತ್ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ೧೦-೧೦೦೦೦೦೦೦' ಎಂದು ದೊಡ್ಡ ನು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ನಾವು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ವೇದದಲ್ಲಿಯೂ 'ನಿರಾಸಿ ಕೋ ಬಸರೇ ಜಿನ್ನೇಷ ಜಾಗ್ರಥು'² ಎಂದು ನಿರಾಮಿಣಃ ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಇದೆ ಅದಕ್ಕೆ ರಾಮಶತ್ರುಗಳಾದ ರಾಕ್ಷಸರು ಎಂದು ಅರ್ಥ ಇದರಿಂದ ನಾಮರೂಪವು ವೇದಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

೪೯೬. ವಿರಾಮಃ

೧. ನಿಶೇಷವಾಗಿ ರವಿಗುರಾದ್ಯಂ¹

೨. ಮಹಿಷಾಸುರಮರ್ಷಿ ಹ್ರಿಯಂಕ್ತ 'ಏ' ಮಸಿಗ ಏ ನ ಸ್ವರಃ ರವಿಸುಸ್ವರಮವಮಿ³

'ಸ್ವರತ' ಎನಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನು ರಮಾದೇವಿ ಮೂರಾದವರಲ್ಲಿ ಇರುವ ತನ್ನ ಪ್ರರೂಪಗಳ ಮೂಲಕವೇ ರವಿ-ಸುವನು⁴ ಅದನ್ನು ಸ್ವರೂಪಾನಂದನಾರ್ಥನಾದರೂ ಕ್ರೀಡಾರೂಪವಾಗಿ ರವಿಸು

೧. 1. ಮಹಿಷೇಣ ರವತ ಇತಿ ಸುರಾಮಃ ।

೨. 2. ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಏ ಭಗವಾನ್ । ತಾದೃತೇ ಸ್ವಸಿನ್ದೇನ ರವತ ಇತಿ ವಿರಾಮಃ ಸ್ವರತ ಇತಿ ಯೋಗಃ ।

3. 'ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಸ್ಥಿಕಂ ರೂಪಂ ಯಚ್ಚ ಭಗವಾನ್ ಪುನಾತ್ಮಕಮ್' । ವಿಷ್ಣೋಸ್ತದಪಿ ದೇವೀಷು ಸ್ವೀಕೃತ್ಯೇರೂಪೇಕಾತ್ಮನಃ । ಏವಮನೋನ್ಯತೋ ವಿಷ್ಣು ರತಃ ಸ್ವಸಿನ್ದೇ ನ

ವನಂ¹. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಅವನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರಮಿಸುವವನೆನಿಸಿರುವನು.

೨. ವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿರುವವನು ಅಥವಾ ವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿರುವವನು ಹಾಗೂ ಸ್ವತಃ ರಮಿಸುವವನು ಅಥವಾ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಆನಂದಪಡಿಸುವವನು².

೪. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆನಂದಪಡಿಸುವವನು³.

ಪತ್ನಿಪುತ್ರಾದಿಗಳು ಅಪ್ರಧಾನವಾಗಿ, ಮಿತವಾಗಿ ಆನಂದಪಡಿಸಿದರೆ, ಭಗವಂತನು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ, ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಅಮಿತವಾಗಿ ಆನಂದಪಡಿಸುವನು.

೫. ವಿಶಿಷ್ಟರಾದ ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನೂ ಆನಂದಪಡಿಸುವವನು⁴.

೬. ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಅಥವಾ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಮಾಯಾದೇವನನ್ನೂ (ವಿಶೇಷವಾಗಿ) ಆನಂದಪಡಿಸುವವನು⁵

ಚಾನ್ಯಕಃ | ರಮಯಾ ರಮಮಾಣೋಽಪಿ ತತ್ಸ್ವೇನ್ನೈವ ಸ್ತಿಯಾತ್ಮನಾ | ರಮತೇ
ನಾನ್ಯತಃ ಕ್ವಾಪಿ ರತಿರ್ವಿಷ್ಣೋಃ ಸುಖಾತ್ಮನಃ'

-ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-2-6-15

1 'ಪುರ್ಣಾನಂದೋಽಪಿ ಭಗವಾನ್ ಕ್ರೀಡಯಾ ಭುಂಕ್ತು ಏವ ತು'

-ನಾರಾಯಣ ಶ್ರುತಿಃ (ಗೀ. ತಾ. 15-9)

೨. 2 ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಾತ್ ವಿಲಕ್ಷಣತ್ವಾದ್ವಾ ವಿಸ್ವತಃ ರಮತೇ ಜಗತ್ ರಮಯಂತೀತಿ ವಾ ರಾಮಃ |
ವಿಶ್ವಾಸಾ ರಾಮಶ್ಚ ವಿರಾಮಃ |

* ರಾಮನಾಮ್ನಃ (೩೯೬) ಉಕ್ತಾಃ ಸರ್ವೇಶ್ವಭಾರ್ಗಾ ಅತ್ರಾನುಸಂಧೇಯಾಃ |

೪ 3 ವಿಶೇಷೇಣ ರಮಯಂತೀತಿ ವಿರಾಮಃ |

೫ 4 ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಾತ್ 'ವಯಃ ಸುಖಾರ್ಗಾ...' (ಯು. ವೇ. 15-73-11) ಇತ್ಯತ್ರ
ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಜ್ಞಾನಿನಃ 'ವಯಃ' ಇತ್ಯುಲ್ಲೇಖಿತಾಃ | ವಂ ಜ್ಞಾನಮಸ್ತೀತಿ ವಿನಃ ವಾ
ಜ್ಞಾನಿನಃ | ತಾನ್ ರಮಯಂತೀತಿ ವಿರಾಮಃ |

೬ 5 ವಂ ಜ್ಞಾನಂ ಬಲಂ ವಾ ಅಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ವೀ ಜ್ಞಾನೀ ಬಲೀ ಮಾಯಾದೇವಃ | ತಂ ರಮಯಂತೀತಿ ವಿರಾಮಃ |

ಭಗವಂತನು ಉದಯಿಸಿದನು. ಆನಂದಪಡಿಸುವನಾದರೂ, ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು, ಅವರಲ್ಲೂ ನಾಯಾದೇವ ನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆನಂದಪಡಿಸುವನು ತೃಪ್ತಿಯೊಪ್ಪಿಸುತ್ತಲ್ಲಿ 'ಪ್ರಾಣಾರಾಮ'—ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣದಿಂದ ಭಗವಂತನು ಪ್ರಾಣದೇವನನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆನಂದಪಡಿಸುವನು—ಎಂದು ಸಂದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ¹

೭ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನು (ವಿಶೇಷವಾಗಿ) ರಮಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವವನು.²

ಭಗವಂತನ ಭೂಮಗುಣದ ಉಪಾಸನೆಗೆ ಮುಖ್ಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿರುವ ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನು 'ಆತ್ಮಪತಿ' 'ಆತ್ಮಕೀಡ' 'ಆತ್ಮಮಿದಾನ' 'ಆತ್ಮಾನಂದ'—ಎಂಬ ವಿಶೇಷಣಗಳಿಂದ ವಿಶೇಷಿಸಿ ಚತುರ್ಮುಖನು ಭಗವಂತನಿಂದ ರತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು, ಅವನಿಂದ ಕ್ರೀಡಿಸುವನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಯಾಗಿ ಅವನ ಜೊತೆ ಸೇರುವನು ಅವನಿಂದ ಆನಂದವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು—ಎಂದು 'ಗಾಂಧೇಯ ಗೋಪನಿಷತ್ಪಲ್ಲಿ' ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ.³

೮ (ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ರಾತ್ರಿ ಹಾಗೂ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗುವಲ್ಲಿ ಸುಷುಪ್ತಿಯನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದರೆ ಮೂಲಕ) ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆನಂದಪಡಿಸುವವನು⁴

ಹಗಲು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದಾಗಿ ದೂರ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ರಾತ್ರಿ ಕಾಲ ಸುಷುಪ್ತ ನಿಷೇಧದ ಮೂಲಕ ಭಗವಂತನು ಆನಂದವನ್ನು ನೀಡುವನು, ಗಾಂಧೇಯ ಸ್ತೋತ್ರವಾಗಿದೆ.

1 'ಸತ್ಯಾತ್ಮ ಪ್ರಾಣಾರಾಮಂ' ಶ್ಲೋ. 1-14

'ನಾರಾಯಣಶೇಷರಮಣಃ' -ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ (ಶ್ಲೋ. ಉ. ಭಾ.)

೭ 2 ವಂ ಜ್ಞಾನನುಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಸೀ ಜ್ಞಾನೀ ಚತುರ್ಮುಖಃ | ತಂ ರಮಯಂತೀತಿ ಪರಮೇಶ್ವರಃ |

3 'ಸ ವಾ ಏಷ ಏವಂ ಪಶ್ಯನ್ನೇವಂ ಮನ್ವಾನ ಏವಾ ವಿಜಾನನ್ಯಾತ್ಮರತಿರಾತ್ಮಕೀಡ ಆತ್ಮಮಿಥುನ ಆತ್ಮಾನಂದಃ' ಛಾಂ. ಉ. 7-3 2

'ಭೂವೋಪಾನಯೋಗ್ಯಸ್ತು ಸಾಕ್ಷಾದ್ ಬ್ರಹ್ಮೈವ ಮುಖ್ಯಃ | ಸ ತದ್ವಿದ್ಯಾಬಲೇ-
ನ್ಮವ ವಿಷ್ಣುನಾ ರತಿಮಾಪ್ನುಯಾತ್ | ತೇನೈವ ಕ್ರೀಡತೇ ನಿತ್ಯಂ ಸ್ವೀಕರಾಪೋ ಮಿಥು-
ನಾಭವೇತ್ | ತದಾನಂದಃ' -ಇತಿ ಪರಮಹತ್ಯ (ಛಾಂ. ಉ. ಭಾ.)

೮ 4 ಪ್ರತಿನಿತ್ಯಂ ರಾತ್ರಿ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗೇ ಚ ಸ್ವಾಪದಾನದ್ವಾರಾ ವಿಶೇಷೇಣ ರಮಯಂತೀತಿ ಪರಮೇಶ್ವರಃ |

ಸಂಸಾರಾಪದ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡಿ ದಣಿದ ಜೀವಾತ್ಮರನ್ನು ಕಲ್ಪಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು, ಅವರಿಗೆ ನಿದ್ರೆಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ, ಆ ಮೂಲಕ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು¹

೯ (ಪ್ರಲಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಜೀವಿಗಳೂ) ಯಾರಲ್ಲಿ ವಿರಮಿಸುವವನು² ಅಂತಹವನು³

೧೦ ಮೃತ್ಯು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ರಮಣೀಯ ಯೋಗ ಹತ್ತಿ ಆಗಿರುವನು⁴ ಅಂತಹವನು⁵

೧೧ ಗೋಪಿಕಾದಿ ವಿವಿಧ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಯಾರಿಗೆ ಸೇರಿರುವರೂ ಅಂತಹವನು⁶

೧೨ ಪ್ರಾಣಭೇದವು ಕಾರ್ಯವಾಗ್ನಿ ಮಂಗಳಿಸಿಯೇ ತಿರುವವನು⁷

೧೩ ಮರೆಯದಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವವನು ದುಲ್ಲಭ ಸಮೀಪವಾದ ಜ್ಞಾನ ಉಳ್ಳವನು⁸

೧೪ ಗರುಡನನ್ನು ಆಗರಗಡಿಸುವವನು⁹

1 'ಸೃಷ್ಟಿ ಸಂಪ್ರಪಂಚಿ ಶ್ರವಣಾಪಹೃತಯೋ ಕಲ್ಪಾವಸಾನೇ ಚ ಯಃ'

-ವಿ ತ ವಿ. ತೀ ಮಂಗಳಪದ್ಯ

2 ವಿರಮಂತಿ ಭೂಕಾನ್ಯಸ್ತಿಸ್ತವಸಾನಂ ಪ್ರಾಪ್ತುಂ ತೀತಿ ವಿರಾಮಃ |

-ವಿ. ರಾ.

3 ಮೃತ್ಯು ರಾಮಾ ರಮಾ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವಿರಾಮಃ |

-ಸ. ಸಂ.

೧೧ 4 ವಿವಿಧಾ ರಾಮಾಃ ಗೋಪಿಕಾದಿಸ್ತ್ರೀಯೋ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವಿರಾಮಃ |

-ಸ. ಸಂ.

೧೨ 5 ಅರಬ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಸ್ಯ ವಿರಾಮಮಾನ್ ಅರಬ್ಧಾಂತರ್ಗಾಮೀ ಇತ್ಯರ್ಥಃ |

-ಮಾ. ರಾ-

೧೩ 6 ವಿಶೇಷೇಣ ರಾಜತ ಇತಿ ವಿಶೇಃ | ಆ ಸಮೀಪೇನಾ ಮಾ ಜ್ಞಾನಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಅಮಃ |

ವಿರಶ್ವಾಸೌ ಅಮತ್ಯ ವಿರಾಮಃ |

೧೪ 7 ವಿಂ ಪಕ್ಷಿಣಂ ಗರುಡಂ ರಮಂತೀತಿ ವಿರಾಮಃ |

೦೫ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಸಂದೇಹದೊಳೆ ಪಂಚಾಕ್ಷರಲ್ಲಿ (ವಿಶೇಷವಾಗಿ) ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರು
ಪವನಂ.¹

ಸಿಚ್ಚಾಪ

[ಸುಖವೆಂಬ ಭ್ರಮೆ]

ಪು:- ಸುಷುಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸಜ್ಜೇವರ ಸ್ವರೂಪಾನಂದವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅಥವಾ
ಜೀವರ ಸ್ವರೂಪವು ಆನಂದಾತ್ಮಕವಲ್ಲ. ಅದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಸುಷುಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆನಂದಾನು
ಭವವು ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವರಿಗೂ ವಿಚ್ಛರವಾಗುವಾಗ ನಾನು ಈವರೆಗೆ ಸುಖವಾಗಿ ನಿಡ್ಡೆ
ಮಾಡಿದೆ ಎಂದು ಅನುಭವವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆ ಅದು ಹೇಗೆ?

ಬು:- ಶ್ರೀ ವಾದಿರಾಜಸ್ವಾಮಿಗಳು ಸುಧಾವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇ
ನೆಂದರೆ ಸುಷುಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಥವಾಜೀವರಿಗೆ ಅಂತಃಕರಣವಿಕಾರದಾದ ದುಃಖದ ಅಭಾವವು
ಅನುಭೂತವಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ದುಃಖಾಭಾವವನ್ನು ಆದರೆ ಅಯನಾರ್ದಸಾಂಯಂ ಇದು ಸುಖ
ಎಂದು ಭ್ರಮೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇದೆ ಈ ರೀತಿ ಆಸರೆ ಅನುಭವವು ಕೂಡುತ್ತದೆ.

ಶಿಕ್ಷೆ 2 ವಿರಚನೆ

೦ ರೋಗಿಗೂ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯೂ - ರೋಗಿ. ಸ್ವಲ್ಪಗೂಣಕರವಾದ
ಗೊರತಾಗಿರುವುದನೇ.

ಭಗವಂತನು ಅಪ್ರಾಕೃತನು ಎಂಬ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾದ 'ಪರೋರೋಗ' ಎಂಬ ಅವನನ್ನು
ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಶ್ವೇತಾಶ್ವತರೋಪನಿಷತ್ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತೋ ರೂಪವು ಗುಣವು ಇಲ್ಲ

೦೫ 1 ವಿಶೇಷವಾಗಿ ರವಂಶ ಇತಿ ಪಿರಾಃ ಪಂಚಾಕ್ಷರಃ : ತಾನ್ ಅನಂತಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗಚ್ಛತೀತಿ
ಪಿರಾವ ? : 'ಅನಂ ಗತ್ಯಾಬಿಷು'

೦ 2 ಸುಗತಃ ರಜಃ ರಜೋಗುಣಃ ತದುಪಾಕ್ಷೀಃ ಪರೋಗುಣಃ ಸತ್ತ್ವಗುಣಶ್ಚ ಯಸ್ಮಾತ್ತ್ವಃ
ವಿರಜಃ : 'ರಜೋಗುಣಂ ರಜಸಾ ಸಾಧ್ಯಂ ಸ್ತೀಪುಷ್ಪಗುಣಧೂಮಿಷು' - ಇತ್ಯುಚಯಂ
'ಆಕಾರಾಂತೋಽಪಿ ರಜಶಬ್ದಃ ಪರಿತಃ :

3 ಪರೋರೋಗಃ ಸಸಿತರ್ಜಾತವೇದಃ

-ಭಾಗ. 5-7-13

ಎಂದೇ ಅವನನ್ನು 'ನಿರ್ಗುಣ'—ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ¹. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸತ್ತ್ವ ಮುಂತಾದ ಯಾವ ಗುಣವೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ತಾತ್ಪರ್ಯದಲ್ಲಿ ರಜೋಗುಣವನ್ನೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ, ಅದರ ಅಭಾವವನ್ನು ಹೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಕಲ ಪ್ರಾಕೃತ ಗುಣಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಲಾಗುವುದು². ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸಿಸಬೇಕಾದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು 'ವಿರಜಂ' ಎಂದು ವಿಶೇಷಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ರಜಸ್ಸೇ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಾಕೃತಗುಣರಹಿತನಾದವನು ಅವನೆಂಬುದಾಗಿ ಅರ್ಥವರ್ಣೋಪನಿಷತ್ತಿನಲ್ಲಿ³ ಸಂದೇಶಿಸಲಾಗಿದೆ.

೨ (ಯೋಗ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು) ರಜೋಗುಣ ಹಾಗೂ ತದುಪಲಕ್ಷಿತವಾದ ತಮೋಗುಣ ದಿಂದ ದೂರರಾಗುವಂತೆ ಅನೇಗ್ರಹಿಸುವವನೇ

* ಪರೋರಜಾಽರಜಸ್ತತ್ಪಾತ್ -ತಂತ್ರಸಿರುಕ್ತ (ಭಾಗ. ತಾ. ನಿ.)

* ರಜಸಃ ಪರಃ ಅಪ್ರಾಕೃತಃ ।

1 'ಏಕೋ ದೇವಃ ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಗೂಢಃ ಸಾಕ್ಷೀ ಚೇತಾ ಕೇವಲೋ ನಿರ್ಗುಣಶ್ಚ'
-ಶ್ರೀ. ಉ. 6-11

' ಸತ್ತ್ವಾದಿಗುಣಾಭಾವೋಕ್ತೇಸ್ತತ್ರ! ಅನ್ಯಥಾ 'ಏಕೋ ದೇವಸ್ಸರ್ವಭೂತೇಷು ಗೂಢಃ' ಇತ್ಯಾದಿನ-ಮಪಿ ಗುಣತ್ವಾತ್ ಸ್ತೋಕ್ತಿವಿರೋಧಃ ।
-ಕ. ನಿ.

2 ಯಥಾ ಸರ್ವ ಪಶೋಪನಿಷದಿ (1-10) ತೇಷಾಮಸೌ ವಿರಜೋ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಃ ಇತಿ ವೈಕಂಠಸ್ಯ ವಿರಜ ಇತಿ ವಿಶೇಷಣಮ್ ದತ್ತಮ್ ।

3 ಹಿರಣ್ಮಯೇ ಪರೇ ಕೋಶೇ ವಿರಜಂ ಬ್ರಹ್ಮ ನಿಷ್ಕಲಮ್ ।
-ಅಥ. ಉ. 2-1-11

'ಹಿರಣ್ಮಯೇ ಸುವರ್ಣಾತ್ಮಕೇ ಪರೇ ಉತ್ತಮೇ ಕೋಶೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡೇ ವಿರಜಂ ವಿರಜಸ್ತಂ ರಜೋಗುಣೋಪಲಕ್ಷಿತಸತ್ತ್ವಾದಿಗುಣಹೀನಂ'
-ಅ. ಉ. ೫೦.

೨ 4 ವಿಗತಃ ಯೋಗ್ಯಾಧಿಕಾರಿಭ್ಯಃ ರಜಃ ರಜೋಗುಣಃ ತದುಪಲಕ್ಷಿತಃ ತಮೋಗುಣಃ ಯಸ್ಮಾತ್, ಯಸ್ಮಾನುಗ್ರಹಾದಿತಿ ಯಾವತ್, ಸಃ ವಿರಜಃ ।

ಮಂತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ರಚೋಗುಣವೇ ಮೊದಲಾದ ಗುಣಗಳ ಪ್ರಭಾವ ಇರಲಾರದು.¹ ಯೋಗ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಇಂತಹ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವ ಭಗವಂತನು ಅವರು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣಗಳಿಂದ ದೂರರಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು.

೩ ರಚೋಗುಣದ ಕಾರ್ಯಗಳಾದ ಕಾಮ ಮತ್ತು ಕ್ರೋಧಗಳಿಂದ ದೂರನಾಗಿರುವವನು²

೪ (ಯೋಗ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ) ರಚೋಗುಣದ ಕಾರ್ಯಗಳಾದ ಕಾಮ ಮತ್ತು ಕ್ರೋಧಗಳಿಂದ ದೂರರಾಗಿರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು³

ಕಾಮಕ್ರೋಧಗಳು ರಚೋಗುಣಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವವು. ಪ್ರಕೃತಿಪತಿಯಾದ ಭಗವಂತನು ತಾನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ನಿಂತಿದ್ದು, ಅವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವ ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳಿಂದ ದೂರನಾಗಿರುವನಲ್ಲದೆ, ಯೋಗ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ರಚೋಗುಣದಿಂದ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗದಂತೆ ಮಾಡಿ, ಆ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳಿಗೆ ಬಳಗಾಗದಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು.

೫ ದೋಷಗಳಿಂದ ದೂರನಾಗಿರುವವನು⁴

೬ (ಯೋಗ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು) ದೋಷಗಳಿಂದ ದೂರರಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು⁵

1 'ನ ವರ್ತತೇ ಯಾತ್ರ ರಜಸ್ತಮಸ್ತಯೋಃ ಸತ್ತ್ವಂ ಚ ಪುನಃ...' - ಭಾಗ. 2 9-10

- ಭಾಗ. 2 9-10

೨ 2 ವಿಗತೋ ರಚೋಗುಣಕಾರ್ಯಕಾಮ ಕ್ರೋಧೋ ಯಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಃ ವಿರಜಃ | 'ಕಾರ್ಯ ಕಾರಣ-ಯೋರೇಕಶಬ್ದವ್ಯವಹೃತಿರ್ಭವೇತ್' ಇತಿ ನ್ಯಾಯಾನುಸಾರೇಣ ಕಾರಣನಾಚಿನಾ ರಜಶವ್ದೇನ ರಚೋಗುಣಸ್ಯ ಕಾರ್ಯ ಕಾಮಕ್ರೋಧೋ ವ್ಯವಹರಿಯೇತೇ |

೩ 3 ವಿಗತೇ ರಚೋಗುಣಕಾರ್ಯೇ ಕಾಮಕ್ರೋಧೋ ಯೋಗ್ಯಾಧಿಕಾರಿಭ್ಯಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಯಸ್ಯಾನುಗ್ರಹಾದಿತಿ ಯಾವತ್, ಸಃ ವಿರಜಃ |

4 ಕಾಮ ಏಷ ಕ್ರೋಧ ಏಷ ರಚೋಗುಣಸಮುದ್ಭವಃ |

- ಗೀ. 3-37

೫ 5 ವಿಗತೋ ರಚೋ ದೋಷೋ ಯಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಃ ವಿರಜಃ |

- ಸ್. ಸಂ.

೬ 6 ಯೋಗ್ಯಾಧಿಕಾರಿಭ್ಯಃ ವಿಗತಃ ರಜಃ ದೋಷಃ ಯಸ್ಮಾತ್, ಯಸ್ಯಾನುಗ್ರಹಾದಿತಿ ಯಾವತ್ ಸಃ ವಿರಜಃ |

ಜಗವಂತನು ತಾನು ಸ್ವಾಯಾಮಿಕವಾಗಿ ನಿರ್ದುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದು, ತನ್ನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ದೋಷಗಳಿಂದ ದೂರರಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು ಅದುದರಿಂದಲೇ ವಿರಜಾದೋಷವನ್ನು ನಡೆಸುವಾಗ ಪರಿಸರೀಕಾದ ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ 'ನಾನು ವಿರಜನಾಗಿ ಪಾಪರಹಿತನಾಗುವಂತಾಗಲಿ'—ಎಂದು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗಿದೆ¹

೭ ರಾಗದಿಂದ ದೂರನಾಗಿರುವವನು²

೮ (ಯೋಗ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು) ರಾಗದಿಂದ ದೂರರಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು³

ನಿತ್ಯವೂ ರಾಗದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿದ್ದು 'ವಿರಜ' ಎನಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನನ್ನು ಬಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಿಯೂ, ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ರಾಗದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವೆಂಬುದಾಗಿ ಯಾಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯರು ಆಬಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಿರುವರು⁴

1 ಅಹಂ ವಿರಜಾ ವಿಸಾಪ್ತಾ ಭೂಯಾಸ್ತು ಸ್ವಾಹಾ । -ಮಂ. ನಾ. ಉ. 6-5

೭ 2 ವಿಗತಃ ರಜಃ ರಾಗಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸ ವಿರಜಃ । . 'ವಿಪಾಪೋ ವಿರಜೋಽವಿಚಿಕಿತ್ಸೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಭವತಿ' (ಬೃ. ಉ. 6-4-24) ಇತ್ಯತ್ರ ರಜಶಬ್ದಃ ರಾಗಾರ್ಥೇ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಇತಿ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯೈಃ ಸ್ವಾಖ್ಯಾತಮ್ ।

ಸ್ವಾನಂದ ಪೂರ್ಣತ್ರೇನ ವಿಷಯಾಭಿನಿಷ್ಠಾಶಾಭಾಸಾದ್ ವಿರಜಃ ।

-ವಿ. ರಾ.

3 . ರಜಶ್ಚಬ್ದೇನ ರಾಗಃ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯತೇ । ವಿಗತಂ ರಜೋ ರಾಗೋಽಸ್ಯ ವಿಷಯಸೇವಾ-ಯಾಮಿತಿ ವಿರಜಃ -ಶಾಂ. ಭಾ. ವಿನೃತಿ

೮ 3 ಯೋಗ್ಯಾಧಿಕಾರಿಭ್ಯಃ ವಿಗತಃ ರಜಃ ರಾಗಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಯಸ್ಯಾನುಗ್ರಹಾತ್ ಸಃ ವಿರಜಃ ।

4 ' . . . ವಿಪಾಪೋ ವಿರಜೋಽವಿಚಿಕಿತ್ಸೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಭವತ್ಯೇಷ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋಃ ಸಮ್ರಾಳಿತಿ ಹೋನಾಚ ಯಜ್ಞವಲ್ಕ್ಯಃ . . . ' -ಬೃ. ಉ. 6-4-24

'ರಾಗಸಂದೇಹಪಾಪಾನಿ ತಥಾ ಜಾನಂಸ್ತುರಿಷ್ಯತಿ'ನಿತ್ಯೋಹಿ ರಾಗಪಾಪಾದೇವಂಕೋ ಯತ್ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ' -ಬೃ. ಉ. ಭಾ.

ಮೃತ್ಯುಗಣಾ ಭೂತಗಣಾ ಇತ್ಯೇವ¹.

ಆಗತ್ಯತೆಯಾದ ಖ್ಯಾಯವಿನ ಪಾದದಲ್ಲಿ ದೂತಕೂಗಳು ಗಾಣಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇನ್ನಾವ 'ವಿಷ್ಣು ಸೂಕ್ತ'ವು, ಅಂತಹ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಶ್ವವು ಧೂತಿಯಂತೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ—ಎಂದು ಸಂದೇಹಿಸಿ.

೧೧ ಉದೇಶವಾಗಿ ಅನಂದಪಡಿಸುವವನು²

೧೧ ಮಿಶ್ರವಾಗಿರುವವನು³. ಮತ್ತು (ಎಲ್ಲರನ್ನೂ) ಅನಂದಪಡಿಸುವವನು⁴

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಪ್ರಾಕೃತಗುಣಭಾವ ಸ್ವರೂಪವು]

ಪ್ರ - ಪ್ರಾಕೃತ ಗುಣಗಳ ಅಭಾವವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರವು ಹೇಳುತ್ತದೆ ಈ ಅಭಾವದಿಂದ ಗುಣ, ಉತ್ಪತ್ತಿ ಪ್ರಯೋಜಕಧರ್ಮಗಳು ಗುಣಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆ

೯ ೧ ವಿಶಿಷ್ಟಾಃ ರಜಾಃ ರೇಣವಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವಿರಜಃ ।

೨ ಸಮಂಶ್ಚಮಸ್ಯ ಪಾಂಸುರೇ । -ಐದು ಸೇ. 22 17

ರಜಂತಿ ಪಾಂಸುರೇ ಯತ್ರ ಪಾಂಸುರಂ ಕದಮೀರಿತವಃ ।

ಕವಂಧಂ ತತಃ ವಿಶ್ವಂ ಹಿ ಪಾಂಸುರೈಃ ಗತಃ ಪತೇಃ ॥

-ಐದು. ೨. ೧೦.

೧೦ ೨ ವಿಶೇಷೇಣ ರಜಂತೀತಿ ವಿರಜಃ । 'ರ-ಜ ಗಾಗೇ' 'ಇಂದ್ರಂ ಮನೋ ಪಾ ರಜಃ' (ಐದು ಸೇ 6 4) ಇತ್ಯತ್ರ ವಿದ್ಯಮಾನಃ ರಜರಬ್ಧಃ ರಂಜಕಾರ್ಥತಯಾ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯೈಃ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಃ ।

೧೧ ೪ ವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಾತ್ ಸಃ ರಂಜಯಂತಿ ವಿಶೇಷೇಣ ಅನಂದಯಂತೀತಿ ರಜಃ । ಅನಂದಪರಣ್ವೀನಃ ಸ್ವಪನೇಶಃ । ವಿಶ್ವಸೌ ರಜತ್ಯ ವಿರಜಃ ।

*

*

*

ಪಾಂಕರಭಾಷ್ಯೇ, ಪರಾಶರಭಟ್ಟೀಯೇ ಚ 'ವಿರತಃ' ಇತ್ಯೇವ ಪಾರಂ ಸ್ವೀಕೃತಃ । ಪರಾಶರಭಟ್ಟೀಯೇ ವಿದ್ಯಾಧಿರಾಜೀಯೇ ಚ 'ವಿರಜೋಮಾರ್ಗಃ' ಇತ್ಯೇಕಸಾಮಾನ್ಯತಯಾ ಸ್ವಯಮಾಣಂ ಪಾರಾಂತರಮಪಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತಮ್ ।

ಪ್ರಾಕೃತಗುಣಭಾವವು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಪ್ರಾಕೃತಗುಣವುಳ್ಳ ಅಂದರೆ ದುಷ್ಟಗುಣವುಳ್ಳ, ಸಮ್ಯಕ್ವಿಂತ ಉತ್ಕೃಷ್ಟನಾಗುತ್ತಾನೆ ಈ ರೀತಿ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಪ್ರಯೋಜಕಗಳಾದ ದುಷ್ಟಗುಣಭಾವ ದೊಡಲಾದ ಅಭಾವದರ್ಮಗಳು ಸದ್ಗುಣಗಳಾದುದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಎಲ್ಲ ಸದ್ಗುಣಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಎಂದು ಮಧ್ವಸಿದ್ಧಾಂತವಾದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಈ ಗುಣಗಳೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಲ್ಲವೆ?

೩೧.- ಅಭಾವದರ್ಮಗಳು ಗುಣಗಳಾದರೂ ಅವುಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪಗಳು ಅಲ್ಲ ಅವಾವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೋನ್ಯಾಭಾವವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಧರ್ಮಿಸ್ವರೂಪವೆಂದು ಇತರ ಅಭಾವಗಳು ಧರ್ಮಿಸ್ವರೂಪಗಳಲ್ಲ ಎಂದು ತತ್ತ್ವವಿವೇಕ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ ಅದರಿಂದ ಪ್ರಾಕೃತಗುಣಭಾವವನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವೆಂದು ತಿಳಿಯಬಾರದು

೩೩೭ ಮಾರ್ಗ

೧ ಕಾಮನನ್ನು (ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ವಕ್ರನಾಮಕ 'ಕುಸುಮ' ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಕನ್ನ ಉದರದಿಂದ) ಹೊರಗೆಡವಿಸುವುದು^೧

ನಕ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅಸುರನು ಚಿತುರ್ಮುಖನ ಪರದಿಂದ ಆಗ ತಾನೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಾಸುದೇವನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕಾಮನಿಂದ ಹೊರತಾಗಿ ಇನ್ನಾರಿಂದಲೂ ಅಪಹೃ ಎನಿಸಿದ್ದನು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕನ್ನ ಪ್ರತನಾದ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಉದರದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಉದರದಿಂದ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನನ್ನು ಹೊರಬರಿಸಿ ಅವನ ಮೂಲಕ ಆ ಅಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವನು. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಕೈಲಾಸಯಾತ್ರೆಯ ಉದ್ದೇಶದ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ರುದ್ರದೇವನು ಮುಖಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿರುವುದನ್ನು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಸ್ಮರಿಸಿ ಕೊಡುವುದು^೨

೧ 'ಪಿರಜೋಮಾರ್ಗಃ' ಇತ್ಯೇಕನಾಮತಯಾ ಹಾರಾಂತರಂ ಸೂಚಯತಿ ವಿದ್ಯಾಧಿರಾ-
ರಾಜೀಯೋ ದ್ವಯೋರಪಿ ನಮೋಃ ಏಕೈವ ಸಂಖ್ಯಾ ದತ್ತೇಕತ್ರಾಪಿ ತಥೈವಾನು-
ಶ್ರುತಮ್ ।

೨ ಮಾರ್ಗ ಕಾಮಂ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತೇ ವಕ್ರನಾಮಕಾಸುರವಧಾಯಾ ಸ್ತೋದರಾತ್ ಬಹಿ-
ರ್ಗಮಯಂತೀತಿ ಮಾರ್ಗಃ । -ವಾ. ರಾ.

೩ 'ಯದರ್ಥವೇಷ ಆಯಾತಃ ಕೇಶವಃ ಶೃಣುತಾಮರಾಃ! ಯೋಽಸುರೋ ವಕ್ರನಾಮಾ-
ಸೀದವಧೋ ಬ್ರಹ್ಮಣೋ ವರಾತ್ ॥ ತದಾ ಜಾತಾದ್ವಾಸುದೇವಪ್ರತ್ಯಾತ್ಮನಾದ್ಯತೇ

ಕೂವಂಸನ್ನೂ ಕಂದರ್ಪನುಮುಕನಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವವನು¹.

ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ತಾನು ಪ್ರಕೃಷ್ಣ ಜನನಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾದ ಯಮನಲ್ಲಿ ಕಂಗವಣವಾದುದು ವಿಭೂತಿರೂಪದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು².

೩ ಸುಹರಿಸುವ ಯಮ, ರುದ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವವನು³.

೪ (ಯಮ ರುದ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ) ಸಂದಾರಕನಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವವನು⁴.

೫ ಮಂರಣವನ್ನು ಹೂಂದಿಸುವವನು⁵

ಕೃಚಿತ್ । ತಂ ಹಂತುಮೇವ ಪುತ್ರಂ ಸ್ವಂ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಮಂದರೇಕಪ್ಪ ೫ । ಆರಾಣ
ಇಹ ತಂ ಜಾಪಿ ದದಾಹ ಸ್ತೋದರಾತ್ಸತಮ್ । ನಿಸ್ಸಾರಯಿತ್ವಾ

ಮ. ಭಾರತ. ಸಿ. 22-196, 197, 198

೧ 1 ಮೂರು ಕೂವಂ ಕಂದರ್ಪನುಮುಕನ ಸನ್ ಗಚ್ಛತಿ ಪ್ರವಿಶತೀತಿ ಮಾರ್ಗಃ ।

2 'ಪ್ರಜನಶ್ಚಾಸ್ತಿ ಕಂದರ್ಪಃ । ...' - ಗೀ. 10-28

'... ಕಂದರ್ಪಃ ಸುಖಿಭೇದಪಃ । ನಿವಂ ನಾನಾಗೌತ್ಸರ್ಗಿಷ್ಠರ್ಷನಾಮಾಚಿ-
ರೀಣಿತಃ ನಾನಾಪ್ರಾಣಾದಿಸಂಸ್ಥಶ್ಚ ವಿಭೂತಿರಿತಿ ಶಬ್ದಿತ್ಃ'

ವಿಭೂತಿಶಬ್ದ (ಗೀ. ತಾ.)

'....ಕಂದರ್ಪನಾಮಾ ಪ್ರಕೃಷ್ಣಜನನಕಾರಣಮನ್ಯಥಃ ।

ಗೀ. ನೀ.

೩ 3 ಮೂರಯಂತೀತಿ ಮೂರಾಃ ಯಮರುದ್ರಾದಯಃ । ತಾನ್ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಶಯಾ
ಗಚ್ಛತಿ ಪ್ರವಿಶತೀತಿ ಮಾರ್ಗಃ ।

೪ 4 ಮೂರಯಂತೀತಿ ಮೂರಃ । ಮೂರಃ ಸನ್ ಯಮರುದ್ರಾದೀನ್ ಗಚ್ಛತಿ ಪ್ರವಿಶತೀತಿ
ಮಾರ್ಗಃ ।

೫ 5 ಮೂರು ಮೃತಿಂ ಗಮಯತಿ ಪ್ರಾಪಯಂತೀತಿ ಮಾರ್ಗಃ । 'ಮೂರೋತ್ತಮಂಗೇ ಮೃತೌ
ಪಿಶ್ಕೇ . ।'

ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ತಾನು ಸರ್ವಸಂಹಾರಕನಾಗಿ 'ಮೃತ್ಯು' ನಾಮದ ವಿಘೋಷಿತರೂಪದಿಂದ ಮೃತ್ಯುವಿನಲ್ಲಿ ಇರುವುದಾಗಿ ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು ¹

೬ (ಮುಕ್ತಾತ್ಮರು) ಮೊರಣವನ್ನು ಹೊಂದದಂಥ ಅನಗ್ರಹಿಣಿವನು²

೭ ವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ತಲುಪಿಸುವವನು ಅಥವಾ ಹೋಗರಾಡಿಸುವವನು³

ಆಕಾಶಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಗಣಪತಿಯು ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ, ವಿಘ್ನ ಪರಿಹಾರಕನೂ, ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ವಿಘ್ನವಾದನೂ ಆಗಿರುವನು ಆದರೆ ಗಣಪತಿಯಿಂದ ಅಭಿಮನ್ಯುವಾನವಾದ ಆಕಾಶವು ಭಗವದಾಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಡುವುದೆಂದು ಸಾರುವ ಭಗವತದ ಪ್ರಕಾರ ಗಣಪತಿಯೂ ಭಗವಂತನ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೊಳಗಾಗಿಯೇ ಆಕಾಶವನ್ನು ನಿಯಮಿಸುತ್ತಿರುವನು, ಆದುದರಿಂದಲೇ ಅವನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ವಿಘ್ನಪ್ರದಾನ ಪರಿಹಾರಗಳೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಗವದಧೀನವಾದವುಗಳೇ, ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ—ಸರ್ವ ವಿಘ್ನಗಳು ಉಪಶಮನ ಹೊಂದಲು ಶುಭ್ರ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿರುವ ಚಂದ್ರನ ಬಗ್ಗದ, ಚತುರ್ಭುಜದ ಪ್ರಸನ್ನವದನದ ಶ್ರೀವಿಶ್ವವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕೆಂದು ವಿದಿಸಲಾಗಿದೆ⁵

೮ ಸಿಂಹರೂಪವಾದ ಮೃಗಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಂತ್ರ ಉಲ್ಲೇಖನ⁶

1 'ಮೃತ್ಯುಃ ಸರ್ವಹರಶ್ಚಾಹಂ' ಗೀ 10-34

ಸರ್ವಹರೋ ಮಾರಕತ್ವಹೇತುನಾ ಮೃತ್ಯುಃ | -ಗೀ. ವಿ.

೬ 2 ಮಾರಂ ಮುಕ್ತಾತ್ಮನಾಂ ಮೃತ್ಯುಂ ಗಮಯತಿ ಅಹಗಮಯತೀತಿ ಮೂರ್ತಿ |

೭ 3 ಮಾರಾನ್ ವಿಘ್ನಾನ್ ಗಮಯತಿ ಅಹಗಮಯತೀತಿ ನಾ ಮೂರ್ತಿ |

4 ನಭೋ ದದಾತಿ ಶ್ವಸತಾಂ ಮೂರ್ಗಂ ಯನ್ನಿಯಮಾದದಃ | -ಭಾಗ. 3-29-43

5 ಶುಕ್ಲಾಂಬರಧರಂ ವಿಷ್ಣುಂ ಶಶಿವರ್ಣಂ ಚತುರ್ಭುಜಂ |

ಪ್ರಸನ್ನವದನಂ ಧ್ಯಾಯೇತ್ ಸರ್ವವಿಘ್ನೋಪಶಾಂತಯೇ |

೮ 6 ಮೃಗಸ್ಯೇದಂ ಮೂರ್ಗಂ ಸಿಂಹಮುಖಂ ತದಸ್ತಾಸ್ತೀತಿ ಮೂರ್ತಿ | ಅರ್ಚಾದ್ಯರ್ಚೆ |

-ಸ. ಸಂ.

೯ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ರತಿಯನ್ನು ತಲಪಿಸುವವನು.¹

೧೦ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಕ್ರೀಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವವನು.²

೧೧ ಜ್ಞಾನದ ಮೂಲಕ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವವನು.³

[ಅರ್ಥವಿಶೇಷಗಳನ್ನು ೩೬೬ನೆಯ 'ಮಾರ್ಗ' ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು]

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಕೈಲಾಸಯಾತ್ರೆಯ ಉದ್ದೇಶ]

ಪ್ರ - ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕೈಲಾಸಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು ರುದ್ರದೇವರ ತಪಸ್ಸಿಗಾಗಿ ರುದ್ರದೇವರನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನೀಕರಿಸಿ ಅವರಿಂದ ವರವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದು ಕೆಲವರಿಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಕೆಲವರಿಗೆ ವಕ್ರನಾಮಕ ಅಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೈಲಾಸಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು ಎಂದು ತಿಳಿವಳಿಕೆಯಾಗಿದೆ ಈ ಎರಡು ತಿಳಿವಳಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯು ಯಥಾರ್ಥ?

ಉ:- ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಅರ್ಜುನನಿಗೆ ದಿವ್ಯ ಚಕ್ರವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ತನ್ನ ಪೂರ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಿದನು. ಈ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಭವವು ದಿವ್ಯಚಕ್ರವನ್ನು ನಿಂದ ಉಂಟಾದ್ದರಿಂದ ಯಥಾರ್ಥವಾದದ್ದು. ಈ ಯಥಾರ್ಥ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನುಭವದಿಂದ 'ಬ್ರಹ್ಮಾಣುಲೀತಂ ಕಮಲಾಸನಸ್ಥಂ' ಎಂದು ಹೇಳಿದಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮ ರುದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುವಿನ ಅಧೀನರೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾದ್ದರಿಂದ ಶ್ರೀವಿಷ್ಣುರೂಪಿಯಾದ ಕೃಷ್ಣನು ಕೈಲಾಸಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದು ರುದ್ರದೇವರ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಎಂಬ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯು ಅಯಥಾರ್ಥವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

೯ 1 ಮಾರ್ಗಾಃ ರಂ ರತಿಂ ಗಮಯಂತಿ ಪ್ರಾಪಯಂತೀತಿ ಮಾರ್ಗಃ ।

೧೦ 2 ಸಜ್ಜನಾನ್ ಮೂಂ ರಂ ಚ ಗಮಯಂತೀತಿ ಮಾರ್ಗಃ ।

೧೧ 3 ಮಯಾ ಜ್ಞಾನೇನ ರಂ ಸುಖಂ ಗಮಯಂತೀತಿ ಮಾರ್ಗಃ ।

ಇಕಲ ನೇಯೆ

೧ (ಶಿಷ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾ ಯಾ ನದ ವಂಶಾಲಿಕ ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾ ಯೋಗ್ಯನಾಗಿರುವವನು¹.

ಆಧ್ಯಯನ ಸಂಪನ್ನನೇ ವೇದೋಕ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಅನಿಹಾರಿ ಎನ್ನಿನ ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕಕ್ಕೆ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಿಂದಲೇ ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾ ಯೋಗ್ಯವಾದುದೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಕೊಡುವುದು

೨ ಗುರುವಿನಿಂದ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲ್ಯ ಯೋಗ್ಯನಾಗಿರುವವನು².

ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಭಗವಂತನು ಯಾರಿಂದಲೂ, ಎಲ್ಲೂ, ಯಾವಾಗಲೂ ನೇಯ-ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲ್ಪಡುವವನು ಆಗಲಾರ. ಹೀಗೆ 'ಅನೇಯ' ಎನಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯದೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿರುವ ಅವನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಆಗಿದೆ—ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸುವ ಪ್ರಮಾಣದ ಪ್ರಕಾರ ಗುರುವು ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿಗೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವುದೆಂದರೆ ಅವನ ಕುರಿತ ಸರಿಯಾದ ಮಾಹಿತಿ ನಮನು ಸೇವ ಮೇ ಆಗಿದೆ

೩ ಸ್ವಿಂದರೇ ಪ್ರೇರಿಸಲಾ ಯೋಗ್ಯನಾಗಿರುವವನು³

ಸಕಲಗುಣ ಪ್ರೇರಕನಾದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪ್ರೇರಕನಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ತಾನೆ ಪ್ರೇರಕನು. ತನ್ನಿಂದಲೇ ಪ್ರೇರಣಿಸಾಗುವವನು ಅವನು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳೆಲ್ಲ ಅವನ ಅಸಂಗ್ರಹತ್ವರೂಪದ

೧ 1 ಶಿಷ್ಯಾದಿಷು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇನ ನೇತುಂ ಸರ್ಣೇತುಂ ಯೋಗ್ಯಃ ನೇಯಃ । -ವಾ. ರಾ.

2 'ತಸ್ಯಾದಧ್ಯಯನಾನ್ವಿತಃ । ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನೇ ತು ವೇದೋಕ್ತೇಽಪ್ಯಧಿಕಾರೀ ಸತಾಂ ಮತಃ' -ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕ (ಬ್ರ. ಸೂ ಭಾ 3-4-12)

೨ 3 ಗುರುಣಾ ಶಿಷ್ಯೇಷು ನೇತುಂ ಯೋಗ್ಯೋ ನೇಯಃ । -ವಿ ರಾ.

4 'ಅನೇಯಸ್ಯ ಹರೇರ್ನೀತಿತ್ವದ್ಗತಸ್ಯ ಹರೇಃ ಸ್ತುತಿಃ । ನಹಿ ನೇಯಃ ಕೃಚಿತ್ ಕ್ವಾಪಿ ಕೇನಚಿತ್ ಸ್ತುತಶ್ಚತಃ' -ಭಾಗ ತಾ. ನಿ 11-15-24

೩ 5 ಸ್ವೇನ್ನೇವ ನೇತುಂ ಸರ್ಣೇತುಂ ಪ್ರೇರಯಿತುಮಿತಿ ಯಾವತ್, ಯೋಗ್ಯಃ ನೇಯಃ । ಅಸಾಧಾರಣ್ಯೇನ ನ್ಯಹದೇಶಃ ।

ನೇಯತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿರುವರು ಅನುಗ್ರಾಹ್ಯತ್ವರೂಪವಾಗಿ ಸ್ವನೇಯತ್ವವು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ
ಎಂದರೂ ಸ್ವಪ್ರೇಯಾತ್ಮ ದೂರವಾದ ಸ್ವನೇಯಾತ್ಮ ಇದ್ದೇ ಇದೆ ಎಂದೂ ಶ್ರೀಮದಾಚಾರ್ಯರು
ಎಂದೂ ಸೂಚಿಸಿರುವರು

೪ ಸರ್ವ ವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿರಂಪವನು, ಶಿವನು ಮೋಕ್ಷನಾಗಿರಂಪವನು ಅನುಗ್ರಾಹ್ಯ
ಹೊಂದಲು ಮೋಕ್ಷನಾಗಿರಂಪವನು.²

೫ ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡದಿರುವವನು³

೬ 'ನೇತಿ ನೇತಿ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಸರ್ವವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವವನು⁴

ಸಿಜ್ಞಾಪ

[ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದೇಹಶಾಸ್ತ್ರಿಯ ನಿಯಮಗಳು]

ಪ್ರ - ಅಧ್ಯಯನಸಂಪನ್ನನೇ ವೇದೋಕ್ತ ಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಾಗುತ್ತಾನೆ ಎಂದೂ ಬ್ರಹ್ಮ
ತರ್ಕವು ಹೇಳುತ್ತದೆ. 'ವೇದಾ ಹ್ಯೇವೈನಂ ವೇದಯಂತಿ' ಶ್ರುತಿಯು ವೇದಗುಣವೇ ಬ್ರಹ್ಮ-
ಜ್ಞಾನವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳುತ್ತದೆ ವೇದಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗದ ಸ್ತ್ರೀ ಶೂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ
ವೇದೋಕ್ತಜ್ಞಾನವು ಇಲ್ಲ ಅವರಿಗೆ ದೋಷವು ಹೇಗೆ?

ಉ - ಮಹಾಭಾರತ ಭಾಗವತ ಪುರಾಣಗಳು ಪಂಚಮ ವೇದವಾದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನ
ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗಿ ದೋಕ್ಷನಾಗುತ್ತದೆ

ಪ್ರ - ಚಂದಾಲರು ಕಾನು ಮಾತ, ಜ್ಞಾನಾಲಯ ಗಳ ಇವುಗಳಿಗೆ ವೇದೋಕ್ತಜ್ಞಾನವು ಇಲ್ಲವೆಂದು
ಹೇಗೆ?

1 'ಸಹಿ ಭಗವಾನ್ ಸ್ವನೇತೃಕೋಕ್ತಃ ನಾನುಗ್ರಾಹ್ಯಃ | ... ನೇಯತಾಃ ಸುಗ್ರಾಹ್ಯ-
ತಾಃ ಪಿ ನ ಸಾ ಪಿಜ್ಞೇಃ ಸ್ವತೋಕ್ತಃ ತು' - ಶಬ್ದಕಶ್ತ್ವ (ಐ. ಉ ಭಾ. 2. 5-1-3)

2 ಸರ್ವವಿಲಕ್ಷಣತ್ವಾತ್ ನಃ | ಜ್ಞೇಯತ್ವಾತ್ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಾದ್ವಾ ಈಯಃ | ನಶ್ಯಸ್ಯ
ಈಯಶ್ಚ ನೇಯಃ |

3 ನ ಈಯತೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರೇ ಬ್ರಹ್ಮಯತೇ ಇತಿ ನೇಯಃ |

4 'ನೇತಿ ನೇತಿ' ಶ್ರುತ್ಯಾ ಸರ್ವವಿಲಕ್ಷಣತ್ವೇನ ಈಯತೇ ಜ್ಞೇಯಃ ಇತಿ ನೇಯಃ |

- ಉ - ಚಂಡಾಲರಿಗೆ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದೇಹವು ಒಂದು ವೇದೋಕ್ತ ಜ್ಞಾನವು ಉಂಟಾಗಿ ವೇದೋಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ.
- ಪ್ರ - ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದೇಹವು ಒಂದು ವೇದೋಕ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಜ್ಞಾನವು ಉಂಟಾಗುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದೇ?
- ಉ - 'ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಸೈವ ಹಿ ಪುಂಸ್ತ್ವಂ ಸ್ಯಾತ್ ಬಲವತ್ಕಾರಣೈರಪಿ' ಎಂದು ವಚನವಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದೇಹವು ಬರುವುದಿಲ್ಲ.
- ಪ - ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪುರುಷ ಜೀವರಿಂದ ಕೂಡಿ ಪುರುಷ ದೇಹವು ಉಂಟಾಗಬಹುದು. ಆಗ ಅವರು ವೇದೋಕ್ತ ಜ್ಞಾನಾಧಿಾರಿಗಳು ಆಗಬಹುದು ಅಲ್ಲವೇ?
- ಉ - ಆಗ ಅವರೂ ವೇದಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಆಗಬಹುದು.
- ಪ್ರ - ಅವರಿಗೆ ನಿಯಮೇನ ಪುರುಷ ಜೀವರಿಂದ ಕೂಡಿ ಪುರುಷ ದೇಹವು ಬರುತ್ತದೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುತ್ತದೋ?
- ಉ - ಚಂಡಾಲರಿಗೂ ನಿಯಮದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದೇಹವು ಬರುತ್ತದೆಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಆ ನಿಯಮವನ್ನು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ.

೨೯೯ ನಯಾ:

೧ (ಬಲ್ಲವನೂ) ಪ್ರೀತಿಸುವವನು

೨ (ಉತ್ತಮಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನೂ) ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವವನು.^೨

ಮೋಕ್ಷ ರೂಪದಾದ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಭಗವಂತನು

೧ 1 ನಯಾತಿ ಸರ್ವಂ ಪ್ರಣಯತಿ, ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ಯಾವತ್ ನಯಾ: ।

* ಭಗವತಃ ಪ್ರಣೀತೃತ್ವಮಧಿಕೃತ್, 'ನೇತಾ' ಇತಿ ನಾನ್ಯಾಃ (೨೨೨) ಪ್ಯಾಪ್ಯಾನೇ ದೃಷ್ಟ-
ವ್ಯಮ್ ।

೨ 2 ನಯಾತಿ ಉತ್ತಮಾಧಿಕಾರಿಣಂ ಮೋಕ್ಷಂ ಪ್ರತಿ ಪ್ರಾಪಯತೀತಿ ನಯಾ: ।

‘ಅಗ್ನಿ’ ಎನಿಸಿದ್ದು, ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲೇ ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನು ಯಜ್ಞನಾಮಕ ಭಗವಂತನನ್ನು
‘ಅಗ್ನೇ’ ಎಂದು ಸಂಬೋಧಿಸಿ, ತನ್ನ ಅನಿಷ್ಟಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಬೇಕೆಂದು
ನಿವೇದಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು.¹

೨ ಕರ್ಮಫಲಗಳನ್ನೂ ದೊರಗಿಸುವವನು.³

ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಅವನ ಶುಭಾಶುಭ ಕರ್ಮಫಲಗಳನ್ನು ಸಂಯೋಜಿಸುವವನು ಭಗವಂತನೇ
ಎಂಬುದಾಗಿ ವೈಂಗಿತೃತಿಯು ಸಾರಿದೆ.

೪ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇರುವವನು ಅಥವಾ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಗಿಲ್ಲವನು.⁵

೫ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವವನು.⁶

೬ (ದಂಪ್ತರಲ್ಲಿಗೆ) ದೋಗದಿರುವವನು.⁷

1 ಅಗ್ರಂ ಪ್ರಭಾಸಂ ಸ್ಥಾನಂ ವೋಕ್ಷು ಪ್ರತಿ ನಯತೀತಿ ಅಗ್ನಿಃ ।

2 ‘ಅಗ್ನೇ ನಯ ಸುಪಥಾ ರಾಯೇ ಅಸ್ಮಾನ್ ವಿತ್ವಾಣಿ ದೇವ ವಯುನಾಣಿ ವಿದ್ವಾನ್ ।
ಯಯೋಧ್ಯಸ್ಯ ಜ್ವಹುರಾಣಮೇನೋ ’ -ಯಾ. ಉ. 5-2

* ‘ಯದಸ್ಮಾನ್ ಕುರುತೇತಿತ್ಯಲ್ಪಾಂಸ್ತ ದೇನೋಽಸ್ಮತ್ ವಿಯೋಜಯ । ನಯ ನೋ
ವೋಕ್ಷುವಿತ್ತಾಯೇತ್ಯಸೌದ್ ಯಜ್ಞಂ ಮನುಃ ಸ್ವರಾಟ್’

-ಸವ್ಯಂದ (ಯಾ. ಉ. ಭಾ)

೩ 3 ನಯತಿ ತತ್ಕರ್ಮಫಲಾಣಿ ಪಪ್ರಪಯತೀತಿ ನಯಃ ।

4 ‘ವಿಷ್ಣು ಉ ಏವ ಶುಭಾಶುಭೈಃ ಕರ್ಮಫಲ್ಪೈರೇನ ಸಂಯೋಜಯತಿ . .’

-ವೈಂಗಿತೃತಿ (ಗೀ. ತಾ. 2-47)

೪ 5 ನಯತೇ ಸರ್ವತ್ರ ಗಚ್ಛತಿ ಸರ್ವಂ ಅವಗಚ್ಛತೀತಿ ವಾ ನಯಃ । ‘ನಯ ಗತಾ’

೫ 6 ನಯತೇ ಸರ್ವಂ ರಕ್ಷತೀತಿ ನಯಃ । ‘ನಯ ರಕ್ಷಣೇ ಚ’

೬ 7 ದುಷ್ಪಾನ್ ಪ್ರತಿ ನ ಶಿರುತೀತಿ ನಯಃ । ನಗೆ ಇತಿವತ್ ।

ತನ್ನ ಬೆಕ್ಕರಾದ ಸಜ್ಜನರ ಜೊತೆಗೆಯೇ ವಿರೇದವಾಗಿ ಇರಬಯಸುವ ವಗವಂತನು ಅಭಕ್ತರಾದ ದುಷ್ಟರಲ್ಲಿಗೆ ದೋಗುವುದನ್ನು, ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಇರುವುದನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸುವುದಿಲ್ಲ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ವತಾರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಈ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರುವನು

೭ ನೀತಿಗೆ ನಿಯಮಾಂಕನಾಗಿರುವವನು¹

ಸಕಲ ನೀತಿಗಳಿಗೂ ನಿಯಮಾಂಕ ಭಗವಂತನು ಯಾವುದೇ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಜಯಗಳಿಸ ಬಯಸುವವರಲ್ಲಿ ನೀತಿ ನಾಮಕ ವಿಭೂತಿ ರೂಪದಿಂದ ಇದ್ದು ಅವರಿಗೆ ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು ತಾನು ಎಂಬುದಾಗಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯನು ಸಂದೇಶಿಸಿರುವನು²

೮ ದೋಷವಿರುವುದು ಗುಣಸ್ವರೂಪಿ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇರುವವನು³

ಚಿಜ್ಞಾನೆ

[ಭ್ರಾಂತಿಕಲ್ಪಿತವೆಂಬ ಪಕ್ಷದ ದೋಷ]

- ಪ್ರ - ಪ್ರೇರಕನೂ ಪ್ರೇರ್ಯಗಳೂ ಎಲ್ಲವೂ ಸುಳ್ಳು ಅವುಗಳು ಭ್ರಾಂತಿ ಕಲ್ಪಿತಗಳು ನಿರ್ಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮವೊಂದೇ ಹಾಗೆಮಾಥಿಕ ಸತ್ಯ—ಎಂದು ಅದ್ವೈತ ಮತದಲ್ಲಿ ಹೇಳುವದು ಸರಿಯೋ?
- ಉ - ಪ್ರೇರಕ ಪ್ರೇರ್ಯಗಳ ಭ್ರಾಂತಿಯು ಯಾರಿಗೆ? ನಿರ್ಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೋ? ಪ್ರೇರಕ ಪ್ರೇರ್ಯಗಳಿಗೋ? ನಿರ್ಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಈ ಭ್ರಾಂತಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಈ ಭ್ರಾಂತಿಯು ಅನಾದಿ ನಿತ್ಯವೋ? ಸಾದಿ ಅನಿತ್ಯವೋ? ಅದು ಅನಾದಿನಿತ್ಯವಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬಾಧವು ಇಲ್ಲ ವೆಂದಾಯಿತು ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಭ್ರಾಂತಿ ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸುವದು ಬಾಧದಿಂದ. ಅಂತಹ ಬಾಧವು ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಪ್ರೇರಕ ಪ್ರೇರ್ಯಗಳ ಜ್ಞಾನವು ಭ್ರಾಂತಿಯಾಗಲಾರದು. ಅದು ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನವೇ ಆದಿಹಿತು ಏವಂ ಚ ಪ್ರೇರಕ ಪ್ರೇರ್ಯಗಳು ಭ್ರಾಂತಿ ಕಲ್ಪಿತವಲ್ಲ ಎಂದು ಒಬ್ಬರಂತೆ ಆಯಿತು

೭ 1 ನೀತಿಮಾನ್ ನಯಃ । -ನಾ ರಾ.

* ನಯಃ ನೀತಿಃ ಅಸ್ಯ ನಿಯಮಾಂಕಯಾಃಸ್ತೀತಿ ಅರ್ಥ ಆದ್ಯಚಿ ನಯಃ ।

2 . ನೀತಿರಸ್ಮಿ ಜಿಗೀಷತಾಮ್ । -ಗೀ. 10-38

ಜಿಗೀಷತಾಂ ನೀತಿರಸ್ಮಿ ನೀತಿರೂಪಸಾರಪ್ರದೋಽಸ್ಮಿ । -ಗೀ. ೧೧.

೮ 3 ದೋಷವಿರುವುದು ಗುಣರೂಪತ್ವಾತ್ ನ । ಯಾತಿ ಸರ್ವತ್ರ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಯಃ ।

ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಪ್ರೇರಕ ಪ್ರೇರ್ಯಗಳ ಭ್ರಾಂತಿಯು, ನಾವು ಅನಿತ್ಯವೆಂದೂ ಅದಕ್ಕೆ ಬಾಧವು ಇದೆ. ಎಂದೂ ಹೇಳುವದಾದರೆ ನಿರ್ಗುಣ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ತನ್ನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವು ಸದಾ ಇದೆ. 'ತತಃ ಆತ್ಮಾ ನಮೇಷಾವೇತಃ ಅಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ' ಎಂದು ಶ್ರುತಿಯು ಹಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತದೆ ಇಂತಹ ಬಾಧ ಜ್ಞಾನವು ಸದಾ ಇರುವಾಗ ಅವಸ್ಥೆ ಪ್ರಾಂತಿಯು ಇರುವದು ಹೇಗೆ? ಸರ್ವಪ್ರೇರಕ ಹಾಗೂ ಸರ್ವಜ್ಞನಾದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸದಾ ತಹಂ ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ಮಿ ಜ್ಞಾನವು ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ಭ್ರಾಂತಿಯು ಇರಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪ್ರೇರ್ಯರಿಗೆ ಭ್ರಾಂತಿ ಮುಖ್ಯ ಹೇಳುವದಾದರೆ ಅವರಿಗೆ ಭ್ರಾಂತಿಯು ಒರ ಬೇಕಾದರೆ ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳು ಬೇಕು ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಸುಳ್ಳು ಆದ್ದರಿಂದ ಭ್ರಾಂತಿ ಸ್ವಪ್ನಗಳೇ ಆದುದರಿಂದ ಅನೋನ್ಯಾಶ್ರಯದೋಷವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು ಪ್ರೇರ್ಯರಿಗೆ ಭ್ರಾಂತಿಯು ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಅದರಿಂದ ಕಲ್ಪತದಾದ ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಅವುಗಳು ಇದ್ದರೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಜಗದ್ವಿಷಯ ಭ್ರಾಂತಿ, ಈ ರೀತಿ ದೋಷವು ಏನಾಗಿವೆ ಪ್ರೇರ್ಯ ಪ್ರೇರಕ ರೆಲ್ಲರೂ ಭ್ರಾಂತಿ ಕಲಿತವೆಂಬ ಪಕ್ಷ.

೪೦೦ ಅನಯಃ

೦ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರ ಚೇಷ್ಟಕನಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಹ ವೇಶಿಸಿರುವವನು¹

೧ ಅನಂದರೂಪಿಯಾಗಿರುವವನು ಮುತ್ತು (ಸರ್ವರಿಗೂ) ಪ್ರೇರಕನಾಗಿರುವವನು²

೨ ಸರ್ವಚೇಷ್ಟಕನಾದ ಪ್ರಾಣದೇವನನ್ನ (ಚೇಷ್ಟಕನಾಗಿ) ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವವನು³

೪ ಯಾರಿಗೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪ್ರೇರಕನಿಲ್ಲದ್ದೋ ಅಂತಹವನು⁴

೦ 1 ಅನಯಃ ಚೇಷ್ಟಯತಿ ಸರ್ವಮಿತಿ ಅನಃ | ಅನ ಚೇಷ್ಟಯಾಮ್ | ಅನಃ ಸನ್ ಸರ್ವಂ ಯಾತಿ ಪ್ರವಿಶತೀತಿ ಅನಯಃ |

೧ 2 'ಅನಂದತ್ವದನುಮಾಸೌ' ಇತಿ ಸ್ವಾಂದಾತ್ (ಭಾಗ ತಾ. ಸಿ. 10 94-32) ಅನಂದರೂಪತ್ವಾತ್ ಅಃ | ನಯತಿ ಪ್ರಣಯತಿ ಸರ್ವಂ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ಯಾನತ್ ನಯಃ | ಅಶ್ಞಾಸೌ ನಯಶ್ಚ ಅನಯಃ |

೨ 3 ಅನಯತಿ ಸರ್ವಂ ಚೇಷ್ಟಯತೀತಿ ಅನಃ ಪ್ರಾಣದೇವಃ | ತಂ ಯಾತಿ ಚೇಷ್ಟಕತಯಾ ಪ್ರವಿಶತೀತಿ ಅನಯಃ |

೪ 4 ನಾಸ್ತಿ ನಯಃ ನಿಯಮಾನುಕೂಲಸ್ಯೇತಿ ಅನಯಃ |

ವಿ. ರಾ.

ಬಿ ಪೂರ್ಣನಾಗ ತುಂಗೆ ಪ್ರೇರಕನಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು¹

ಭಗವಂತನಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಯಾರು ಪ್ರೇರಿಸಿಯಾನು? ಅನಂದ ಪೂರ್ಣಸ್ವದಿದ್ದರೆ ಭಗವಂತ ನಾದರೂ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಯಾಕೆ ಪ್ರೇರಿಸಿಯಾನು? —ಎಂದು ಸವಾಲು² ಹಾಕುವುದರ ಮೂಲಕ ತೃತ್ತೀಯೋಪನಿಷತ್ತು, ಭಗವಂತನೇ ಸರ್ವಜ್ಞೇಷ್ಟ³ ಅನಂದಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಅವನು ಅನಂದೋದ್ರೇಕ ದಿಂದಾಗಿ ಸರ್ವಜ್ಞೇಷ್ಟನಾಗಿರುವನು⁴—ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದೆ ಭಗವಂತನು ಪ್ರಾಣದೇವನಲ್ಲ ಪ್ರಾಣನಾಮಕನಾಗಿ ಇದ್ದು⁵, ಅವನನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತ, ಅವನ ಮೂಲಕ ಉಳಿದೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಪ್ರೇರಿಸುವನು⁶ ಭಗವಂತನ ಸರ್ವಪ್ರೇರಕತ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ ಐತರೇಯೋಪನಿಷತ್ತು—ಅಂತಹ ಭಗವಂತನು ಇನ್ನಾರನ್ನೂ ಆಶ್ರಯಿಸಿದೆ, ತನ್ನ ಆಧಾರದಲ್ಲೇ ಇರುವನು,—ಎಂದು ಸಂದೇಶಿಸಿದೆ⁷.

ಬಿ 1 ಪೂರ್ಣತ್ವಾತ್ ಅನಾಮಾ ಸ್ವಯಮೇವ ನಯಃ ನಿಯಾಮಕೋ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಅನಯಃ ।

2 'ಕೋ ಹ್ಯೇವಾನ್ಯಾತ್ ಕಃ ಪ್ರಾಣಾತ್ । ಯವೇಷ ಅಕಾಶ ಅನಂದೋ ನ ಸ್ಯಾತ್'

-ತೈ ಉ. 2-12

3 ಅತಃ ಕೇವಲಲೀಲಯಾ ಪ್ರಸರ್ತಕೋ ನ ತೇದೇಷ ಪ್ರಾಣಾದನ್ಯಾಚ್ಛ ಕಃ ಪುನಾನ್
-ಅ ವ್ಯಾ. 1-1-186

4 ಅದಿಹ್ತಸ್ತೇಷ ಭಗವಾನ್ ಯದ್ವಾನಂದೋ ಭವೇನ್ನ ಚ । ಸಾಮಾನ್ಯಜೇಷ್ಠಾ ಧರ್ಮ್ಯಾಶ್ಚ ಕಸ್ಯ ಸ್ತುತ್ಸನ್ಯತೇ ಪ್ರಭುಮ್ ।
-ಯಜುಃಸಂಹಿತಾ(ತೈ ಉ ಭಾ)

5 ಪ್ರಾಣಸ್ಯಃ ಪ್ರಾಣಾನಾಮಾಸೌ ನೇತೃತ್ವಾತ್ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ ।
-ಐ. ಉ ಭಾ 2-1-1-3

6 ವಾಯೋಃ ಸಕಾಶಂಜ್ವಗತಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿಂ ಕಾಮಯತ್ಕಜಃ ।
-ಭಾಗ ತಾ. ನಿ. 10-15-50

7 ... ಸರ್ವಂ ತತ್ ಪ್ರಜ್ಞಾನೇತ್ರಂ ಪ್ರಜ್ಞಾನೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಂ ಪ್ರಜ್ಞಾನೇತ್ರೋಽಲೋಕಃ ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾ
-ಐ ಉ 2-5-1-3

'ಸರ್ವಂ ಜಗದಿದಂ ವಿಷ್ಣೋರ್ವಶೇ ತಿಷ್ಠತಿ ಸರ್ವದಾ । ತೇನೈವ ನೀಯತೇ ನಿತ್ಯಂ ತಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಮ್ । ಮುಕ್ತಾ ಯೇಽಲೋಕನಾಮಾನೋ ನೀಯಂತೇ ತೇಽಪಿ ವಿಷ್ಣು ನಾ । ಸ್ವಯಂ ಚಾನನ್ಯನಿಷ್ಠತ್ವಾತ್ ಪ್ರತಿಷ್ಠೇತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ'

—ಐತರೇಯಸಂಹಿತಾ (ಐ. ಉ. ಭಾ.)

೬ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಗನ್ನು ಬೋಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿರುವವನು¹

ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನು ಹನುವಂತೆ, ಘೇಮುಸೇನ ಹಾಗೂ ಮಧ್ವಾಚಾರ್ಯರಾಗಿ ಅವತರಿಸಿ, ಅವನ ಸೇವೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿರುವನು

೭ (ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ) ಯಾರನ್ನು ಕೊಂದೊಯ್ಯಲಾಗದೋ ಅಂತಹವನು²

ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಭಗವಂತನು ಯಾರಿಂದಲೂ, ಯಾವಾಗಲೂ, ಎಂದೂ ಕೊಂದೊಯ್ಯಲ್ಪಡುವದಿಲ್ಲ. ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದ್ಯವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವೇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ವಿಶ್ವಾವಿ-ತ್ರ, ವಸುದೇವ ಅಕ್ಕೂರಾದಿಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧಾಶ್ರಮ ಗೋಕುಲ ಮಧುರೆ ಮುಂತಾದೆಡೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವನು

೮ ಯಾರನ್ನು ಹೂರತಾಗಿ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಬೇರೆ ಶುಭಾವಹವಿಧಿ ಇಲ್ಲವೋ ಅಂತಹವನು⁴

'ಮಂಗಲಾಯತನ' ಎನಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನು ಉಳಿದ ಮಂಗಲ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗಿಲ್ಲ ಮಂಗಲ್ಯವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಮಂಗಲ ಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರುವವನು. ಯಾವುದೇ ವಿಧಿ ಅಥವಾ ವಸ್ತು ಅವನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದಾಗಿಯೇ ಶುಭಪ್ರವರ್ತಿಸುವುದು ಅದುದರಿಂದಲೇ ಅವನನ್ನು ಹೂರತಾಗಿ ಬೇರೆ ಶುಭಾದನು ವಿಧಿಯೇ ಇಲ್ಲ

೭ 1 ಅನಂ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಂ ಭೂಲೋಕಂ ಪ್ರತಿ ಯಾಸಯತೀತಿ ಅನಯಃ ।

* ತದರ್ಥಮೇವ ಅನಂ ಮಧ್ವರೂಪಂ ವಾಯುಂ ಭೂಲೋಕಂ ಪ್ರತಿ ಯಾಸಯತೀತಿ ಅನಯಃ । ನಾ ರಾ

* ವಾದಿರಾಜೀಯೇ 'ಅನಯಃ ನಯಃ' ಇತಿ ಪಾಠಂ ಆದ್ಯತ್ಯ 'ನಯೋಽನಯಃ' ಇತಿ ಪಾರಾಂಶರಂ ಉಲ್ಲೇಖಿತಮ್ ।

೭ 2 ನ ವಿದ್ಯತೇ ನಯಃ ಬಲಾತ್ಕಾರೇಣ ನಯನಂ ಯಸ್ಯ ಸಃ ಅನಯಃ ।

* ಅಸುಹೃಛ್ಛರ್ಫ ನಯೋಽಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಅನಯಃ । -ಪ. ಭ. ಅಭಾರೇಣ

೭ ನಹಿ ನೇಯಃ ಕೃಚಿತ್ ಕ್ವಾಪಿ ಕೇನಚಿತ್ ಸ್ವನಶತ್ವತಃ ।

-ಭಾಗ. ತಾ. ಸಿ 11 15-24

೮ 1 ಅಯಃ ಶುಭಾವಹೋ ವಿಧಿ ಸೋಸ್ಮಾದನ್ಯೋ ಜಗತಾಂ ನಾಸ್ತೀತಿ ಅನಯಃ ।

-ಪ. ಭ.

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[‘ಸ್ವೇ ಮಹಿಮ್ನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ’]

ಪ್ರ - ‘ಸ್ವೇ ಮಹಿಮ್ನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ’ ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸ್ವಾಶ್ರಯಾನು ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಆಶ್ರಯಾಶ್ರಯಿಬಾವವು ಒಬ್ಬ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಆಶ್ರಯಾಶ್ರಯಿಭಾವದ ನಿರ್ವಾಹದಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಘಟಿ ಮತ್ತು ಅದರ ರೂಪಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷವು ಅನಗತ್ಯ ಎಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅದು ನಿಜವೋ?

ಉ - ಹಲವು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು ಒಕೆ ಇಲ್ಲ? ಪರಮಾತ್ಮನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು ಏಕೆ ಇದ್ದಾನೆ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಪುನರಾವೇಶವಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಶಕ್ತಿವಿಶೇಷವು ಇದೆ ಎಂದೂ ಘಟದಲ್ಲಿ ಅಂತಹ ಶಕ್ತಿ ವಿಶೇಷವು ಇಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳಬೇಕು ಏವಂ ಚ ಭೇದಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದ ವಿಶೇಷವು ಅವಶ್ಯಕವಾಯಿತು ಭೇದಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದ ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಶಕ್ತಿ ವಿಶೇಷ ಅಥವಾ ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವಭಾವ ವಿಶೇಷವೆಂದು ವಿಶೇಷದಾದಿಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಕರಿಸಿದ್ದಾರೆ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿವಿಶೇಷವು ಭೇದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿದೆ ಘಟ ಮತ್ತು ಅದರ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಭಾವವಿಶೇಷವು ಭೇದಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿದೆ ತನಾ ಚ ಸ್ವೇ ಮಹಿಮ್ನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಃ’ ಎಂಬ ವೇದವಚನವು ಭೇದಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದ ವಿಶೇಷಸಾಧಕವೇ ಹೊರತು ವಿಶೇಷಕ್ಕೆ ಬಾಧಕವು ಅಲ್ಲ

೪೦೧ ವೀರಃ

೧ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾಗಿರುವವನು ¹

ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ‘ಭಗವಾನ್’ ಎನಿಸುವ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಭಗ ಎನಿಸುವ ಆಗು ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಗ್ರ ವೀರ್ಯವೂ ಬಂದಾಗಿದೆ² ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣುವಿನ ವೀರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿಯೂ ತಾನೇ ಹೇಳಬಲ್ಲರಾ? ಪೃಥಿವೀಯ ಪರಮಾಣುಗಳನ್ನು ಎಣಿಸಬಲ್ಲ ಚತುರ್ಮುಖನೂ ಭಗ

೧ 1 ವೀರಯತಿ ವಿಕ್ರಾಮತೀತಿ ವೀರಃ | ‘ಶೂರ ವೀರ ವಿಕ್ರಾಂತಾ’ | ‘ಶೂರೋ ವೀರಶ್ಚ ವಿಕ್ರಾಂತಃ’ -ಅ.ಕೋ.

2 ಐಶ್ವರ್ಯಸಃ ಸಮಗ್ರಸಃ ವೀರ್ಯಸಃ ಯತಸಃ ಶ್ರಿಯಃ |

ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಯೋಚ್ಚೈವ ಸ್ವಲ್ಪಂ ಭಗ ಇತೀರಣಾ |

ಮಂತ್ರ, ವೀರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಮಗ್ರವಾಗಿ ವಾಸಲಾರ¹-ವಿಂಬದಾಗಿ ಗುಗ್ಗೇದವು ಭಗವಂತನ ವೀರ್ಯಗಳ ಅನಂತ್ಯವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದೆ. 'ಪಾವೇ' ಎಂಬ ವ್ಯಾಹೃತಿ ಅನಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ವೀರ್ಯದಿಗಿ ಎಂದೂ ಹೃದಿಹಾದಿಸುತ್ತಿದೆ ಹೀಗೆ ಅನಂತವೀರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಭಗವಂತನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ 'ವೀರ' ಎನಿಸಿರುವನು ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವನು ಸಕಲ ಶೂರರಿಗಿಂತಲೂ ಅತಿಶಯ ದೀಶಾಲಿಯಾಗಿರುವವನೆಂದು ಹೇದದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ²

1. ಮುರ್ದ್ವನಾಗಿರುವದಂ ಮಂತ್ರ ಪ್ರಾರ್ಥನವನಂ³

2. ಮೂರುಗ ಮುರ್ದ್ವಾನ್ ಪ್ರಾರಥಕಸಲ್ಲವೇ ಆದಂ ಮಂತ್ರಂ⁴

3. ಜ್ಞಾನಂ ಅಥವಾ ಅನಂದವುಳ್ಳ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ 'ಮಿ' ಎನಿಸುವ ತಾನೇ ತನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥ

1. 'ವಿಷ್ಣೋರ್ನರ ಕಂ ವೀರ್ಯಾಣ ಪ್ರವೋಚಂ ಯಃ ಪಾರ್ಥಿವಾನಿ ವಿಮಂವೇ ರಚಂಸಿ'
-ಯು ವೇ 1-1-4

* ವಿಷ್ಣೋರ್ನರ ವೀರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕತಸಗೀತು ತೀಯ ಯಃ ಪಾರ್ಥಿವಾನ್ಯಪಿ ಕವಿವಿಮಂವೇ ರಚಂಸಿ. ಇತಿ ಭಾಗವತ ವಚನಂ ದ್ವಿಷ್ಣೋರ್ನರಕಮಿತ್ಯಸ್ಯಾರ್ಥೋತ್ತಮಗಮ್ಯತೇ |
-ತತ್ತ್ವದೀಪಿಕಾ (ಬ್ರ. ಸೂ. ಭಾ. ಪೇ 1-1-22)

ವಿಷ್ಣೋರ್ವೀರ್ಯಾಣ ಕಂ ಕೂನು ಕೂನಾ ವಾ ಪ್ರವೋಚಮ್ ಪ್ರವೋಚತಃ | ಸಾಕ ರೋನ ಪ್ರವಕ್ತಿ ನ ಕೋಪಿ | 'ಯಃ' ಕಃ ಕವಿಬ್ರಹ್ಮಾ ಪಾರ್ಥಿವಾನಿ ರಚಂಸಿ ಪಾರ್ಥಿವ ಪರರವಾಣಾನ್ ವಿಮಂವೇ ಗಾಯತಿ | ಸೋಪಿ ನ ಪ್ರವಕ್ತಿತಿ ಶ್ರುತ್ಯರ್ಥಃ |
-ದೀಪಿಕಾ

2. 'ಭೂರಿ ವೀರ್ಯತ್ವತೋ ಭಂವಃ' -ತೈ. ಉ. ಭಾ. 1-10

3. ವಿನಾ ರಾಯಃ ಸುವೀರ್ಯಂ ಭಂವಃ ಯಃ ಶವಿಷ್ಠಃ ಶೂರಾಣಾನ್ |
-ಕ. ನಿ. ಉದ್ವೃತಾ

* ಶೂರಾಣಾಂ ಸಹಸ್ರಾದ್ ಬಲವತ್ಯನುಃ | -ಕ. ನಿ.

4. ಮಿಶ್ರತ್ವಾತ್ ಮಿ | ಈರಯತಿ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ಈರಃ | 'ಈರ ಗತಃ' ವಿಶ್ವಾಸಃ ಈಶಶ್ಚ ವೀರಃ |

5. 4. ವೀರಃ ಈರಃ ಪ್ರೇರಕ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ವೀರಃ |

ನಾಗಿ ಇರುವವನು¹

೫ ಅತ್ತರಿಕವಾಗಿ ಸಂಖ್ಯೆಳ್ಳ ಮುಕ್ತಾತ್ಮರಿಗೂ ಪ್ರೇರಕನಾಗಿರುವವನು.²

೬ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವವನು³

೭ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳು (ಉಳಿದ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ) ಪ್ರೇರಕರಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು.⁴

೮ ವಾಯುದೇವನನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸುವವನು⁵

೯ ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಅಥವಾ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ವಾಯುದೇವನು ಪ್ರೇರಕನಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು.

ದೇವಗೋತ್ರಮನಾದ ವಾಯುದೇವನು ದೇವ, ಸುಷಿ, ಪಿತೃ, ಯಕ್ಷ ಗಂಧರ್ವ, ಮನುಷ್ಯ, ಹಾವು ಹಾಗೂ ಆಸುರ-ಎಂಟು ಪ್ರಭೇದದ ಜೀವರಾಶಿಗಳನ್ನು ರನ್ನ ವರದಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರೇರಿಸುವ

1 ನಂ ಜ್ಞಾನಂ ಸುಖಂ ನಾ ಅಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ವೀ | ತಾದೃಶಃ ಸ್ವಯಂವೇವ ಈರಃ ಪ್ರೇರಕಃ ಯಸ್ಯ ಸಃ ವೀರಃ |

೫ 2 ನಂ ಸುಖಂ ಅತಿಶಯೇನ ಏಷಾಮಸ್ತೀತಿ ವಿನಃ ಮುಕ್ತಾಃ | ತೇಷಾಮಪಿ ಈರಃ ವೀರಃ |

೬ 3 ವಿನಃ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿನಃ ಈರಯತೀತಿ ವೀರಃ |

೭ 4 ನಂ ಜ್ಞಾನಂ ಏಷಾಮಸ್ತೀತಿ ವಿನಃ ಜ್ಞಾನಿನಃ ತತ್ತ್ವಾಭಿಮಾನಿನಃ | ತೇ ಈರಾಃ ಅನ್ಯೇಷಾಂ ಜೀವಾತ್ಮನಾಂ ಪ್ರೇರಕಾಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ವೀರಃ |

೮ 5 ವಿನಂ ವಾಯುಂ ಈರಯತೀತಿ ವೀರಃ |

೯ 6 ನಂ ಬಲಂ ಜ್ಞಾನಂ ನಾ ಅಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ವೀ ವಾಯುಃ | ವಾಯುಶಬ್ದಾರ್ಥೇ ವಕಾರಃ ಬಲಾರ್ಥೇ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಇತ್ಯೈತರೇಯಸಂಹಿತಾ (ಐ. ಉ. ಭಾ. 2-2-1-1) ಪ್ರತಿಪಾದಯತಿ-‘ಬಲಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪತ್ವಾತ್ ವಾಯುನಾಮಾ ಸ ಏನ ಚ’ ಇತಿ | ಸರ್ವದೇವವಿಶಿಷ್ಟತ್ವಾದ್ಯಾ ವೀ ವಾಯುಃ | ಸಃ ಈರಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ವೀರಃ |

ದ್ವಿಯುಕ್ತ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಬಾಬುದಾಗಿಯೂ ಸಂಗರ್ಗರಾದ ಗರುವು, ರುದ್ರ, ಶೇಷ, ಇಂದ್ರ ಹಾಗೂ ಅದರ ಪತ್ನಿಯರು-ಹೀಗೆ ಎಂಬು ದೈವಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಅಬೀನದಲ್ಲಿರಿಕೊಂಡು ಪ್ರೇರಿಸುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ 'ಸಮಷ್ಟಿ' ಎಂಬುದಾಗಿಯೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವನೆಂದು ಹೇಳುವ ಪರಮ ಸಂಹಿತೆ. ಇಂತಹ ವಾಯುವನ್ನೂ, ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನೂ ಬಲ್ಲವನು ಮುಕ್ತನಾಗುವನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸುವುದರೇ ಮೂಲಕ ವಾಯುದೇವನಿಗೂ ಅಸ ಗ್ರಾಹಕ ಭಗವಂತನೆಂಬುದನ್ನೂ ಕೂಚಿಸಿದೆ.

೧೧ ಗರೂಡರನ್ನು ಪ್ರೇರಿಗೊಡವನು²

೧೨ ಗರೂಡರು (ಸರ್ವವೇ ದಾಭಿವಾಸಿಯಾಗುವ) ಪ್ರೇರಿತನಾಗುವುದೆ ಆಗಾಗ್ಯೂ ವದನು³

ಸರ್ವವೇದಾಭಿವಾಸಿಯಾದ ಗರೂಡರು ವೇಗಪುರುಷ ಎಂದೇ ಒನ್ನಿಸಿರುವನು⁴ ವೇದದ ಶ್ರುತ ಪಾಠಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ದಾಭಿವಾಸಿಯೇ ಅವನು ಧ್ಯಾನಗೋಚರವಾದ ಪುನಃ ಪ್ರೇರಿತನು ಇವನೇ ಇವನಿಗೆ ಪಾಪವು ಬಿಡುವ ಬಿಡುವ ಸಂಕರವೂ ನಾರಾಯಣನ ಭಗವಂತನೇ

1 ತಸ್ಮಾನ್ ಸರ್ವೋತ್ತಮೋ ವಾಯುರ್ವಿವಿಧಂ ತು ಯದ್ವ್ಯಕ್ತಮ್ | ದೇವಾನ್ಯಸ್ಮೀನ್ ಪಿತ್ತಾನ್ ಯಕ್ಷಾನ್ ಗಂಧರ್ವಾನ್ ಮಾನುಷೋರಗಾನ್ | ಅಸುರಾಂಶ್ಚ ವಶೇ ನಿತ್ಯಂ ನಯತ್ಯಮಿತಪಾರುಷಃ | ಸಂಸ್ಪರ್ಶಾಂಶ್ಚ ಸಾಪರ್ಶೇತತೇಷೇರಾಪ್ಯಸ್ಥಿತ್ಯಯೋಽಪಿ ಚ ಅಷ್ಟೌ ನಯತ್ಯನ್ನಯತಿ ಸ್ವೀಕೃತ್ಯ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಭುಃ | ಅರೋ ವ್ಯಷ್ಟಿಃ ಸಮಷ್ಟಿಃ ವಾಯುರೇದಾಭಿಧೀಯತೇ | ಏವಂ ವ್ಯಷ್ಟಿಂ ಸಮಷ್ಟಿಂ ಚ ಯೋ ವಾಕುಂ ವೇದ ತತ್ತ್ವತಃ | ತತ್ಪರಂ ಚ ಸರ್ಗ ಸತ್ತ್ವ ಮುಕ್ತೇ ಸಂಸ್ಕರೇಃ ಪುಮಾನ್ |

ಪರಮಸಂಹಿತಾ(ಬೃ.ಉ.ಭಾ 4-3-2)

(೧) 2 ನು ಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಗರೂಡಂ ಈರಯತಿ ಪ್ರೇರಯತೀತಿ ವೀರಃ |

(೧) 3 ನು ಪಕ್ಷಿಃ ಗರೂಡಃ ಈರಃ ಸರ್ವವೇದಾಭಿವಾಸಿತ್ವೇನ ಪ್ರೇರಿತಃ ಇ ಸ್ವಾತ್ ಸಃ ವೀರಃ |

4 ಸರ್ವವೇದಾಭಿವಾಸ್ಯೇವ ಗರೂಡೋ ವೇದಪುರುಷಃ |

-ಐ. ಉ. ಭಾ 2 8 3 1

5 'ಸದಪ್ರವೃತ್ತಿಕ್ಕದ್ ವೀಂದ್ರಃ'

-ನಾರಾಯಣಶ್ರುತಿ(ಬೃ.ಉ.ಭಾ 3-6 28)

6 ಗರೂಡೋ ಧ್ಯಾನಗೋಚರಮ್ | ನಾರಾಯಣಶ್ರುತಿ(ಬೃ.ಉ.ಭಾ. 3 6-28)

ಸ್ವಪ್ನ ಎಕರೇಯೋಗನಿಷತ್ತು¹—ಗರುಡನು ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಪ್ರೇರಕನಾಗಿರುವುದೆಂದು ಸೂಚಿಸಿದೆ

[ಅರ್ಥ ವಿಶೇಷಗಳಿಗಾಗಿ ೬೪೩ನೆಯ ಮತ್ತು ೬೪೮ನೆಯ 'ವೀರಃ' ನಾಮದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ನೋಡಿರಿ]

ಜಿಹ್ವಾಪೆ

[ವೀರನಾಮೋಲ್ಲೇಖದ ಔಚಿತ್ಯ]

ಪ್ರ. — 'ಶೃಷ್ಟೇ ವೀರ ಉಗ್ರಮುಗ್ರಂ' ಎಂಬ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ವೀರಃ ಎಂಬ ನಾಮವು ಇದೆ ಇದು ವಿಷ್ಣುವಿನ ನಾಮ. ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಅನೇಕ ನಾಮಗಳು ಇರುವಾಗ ಈ ಶ್ರುತಿಯು ವೀರಃ ಎಂಬ ನಾಮವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದ?

ಉ. — ಆ ಶ್ರುತೃತ್ವವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದರೆ ವೀರಃ ಎಂಬ ನಾಮವನ್ನು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜನವು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ 'ದಮಾಯಸ್' ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಇದೆ. ದಮಯಸ್ ಎಂದು ದೀರ್ಘ ಇಲ್ಲದೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸ ಬೇಕಾಗಿತ್ತು. 'ಮಾ' ಎಂದು ದೀರ್ಘವನ್ನು ಇಡಲಿಕ್ಕೆ ಏನು ಕಾರಣ ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಸಹಜವಾಗಿ ಬರುತ್ತದೆ. ಶ್ರೀ ಪಾದಿರಾಜ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಭಗವದ್‌ದ್ವೇಷಿಗಳಿಗೆ ನರಕವು ನಿತ್ಯವಾದದ್ದು ಎಂದು ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ದೀರ್ಘಪ್ರಯೋಗ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಭಗವದ್‌ದ್ವೇಷಿಗಳಿಗೆ ನರಕವು ದೀರ್ಘ ಹೊರತು ನಿತ್ಯವಲ್ಲ ಎಂದು ತಿಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ 'ಮಾ' ಎಂದು ದೀರ್ಘ ಎಂದು ಯಾರಾದರೂ ಹೇಳಬಹುದು. ಅದನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ನರಕವು ನಿತ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ ಎಂದು ಸಮರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ವೀರಃ ಎಂದು ನಾಮವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ್ದು ವೀರಃ ಎಂದರೆ ತಾನು ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾನೋ ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಭಗವದ್‌ದ್ವೇಷಿಗಳಿಗೆ ನರಕವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬಹಳ ದಿವಸಗಳಾದ ಮೇಲೆ ಅವರನ್ನು ನರಕದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ವೀರನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ನಿತ್ಯನರಕವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಾನೆಂದು ತಿಳಿಸಿದಂತೆ ಆಯಿರ ಆದ್ದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ವೀರಃ ಎಂಬ ನಾಮವು ಸಾರ್ಥಕ.

1 'ತಸ್ಯೈತಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಾರಸಃ . . '

-ಐ. ಉ. 2-8-3-3

'.....ಬ್ರಹ್ಮಾಖ್ಯೋ ಜ್ಞಾನಬೃಂಹಣಾತ್' । ಸಂಕರ್ಷಣಾಖ್ಯಸ್ತು ಹರಿಃ ಸಾರಃ ಸ ಗರು-
ದಸ್ಯ ಚ ।
-ಐ. ಉ. ಭಾ.

೪೦೨ ಶಕ್ತಿಮತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ

೧ ಪ್ರಶಸ್ತವಾದ ಶಕ್ತಿಸಂಪನ್ನರಾದದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವವನು¹

ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಭಗವಂತನ ಶಕ್ತಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಮಿತಿ ಇಲ್ಲ² ಅದು ಅದರ ಸ್ವರೂಪಾತ್ಮಕವಾಗಿದ್ದು ಚಿದಾನಂದಾತ್ಮಕವೆನಿಸಿದ ಅವನಂತೆಯೇ ನಿತ್ಯ ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನ ಶಕ್ತಿಯು ಉಳಿದ ಶಕ್ತಿ ಶಾಲಿಗಳ ಶಕ್ತಿಗಿಂತ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿದ್ದು, ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಪೂರ್ಣವೆನಿಸಿದೆ ಅಲ್ಲದೆ, ಉಳಿದೆಲ್ಲರ ಶಕ್ತಿಯು ಭಗವದಧೀನವಾದದ್ದು 'ಅಖಿಲ ಶಕ್ತಿಧರ'ನಾದ ಭಗವಂತನು ಅಲ್ಲಿದ್ದಿದ್ದು ಆಯಾಯ ವಸ್ತುವಿನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿದಾಗಿದ್ದು³ ಅದು ಕಾರ್ಯಕಾರಿಯಾಗುವುದು ಭಗವಂತನ ಶಕ್ತಿಯಾದರೂ ಸ್ವತಂತ್ರ

ಆದುದರಿಂದ ಶಕ್ತಿ ಸಂಪನ್ನರಲ್ಲೆಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವವನು ಭಗವಂತನೇ

೨ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಗಳಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವವಿದ್ದು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು⁴

ಬಲವ್ಯರಲಿ ಬಲನಾಮಕ ವಿಚಾರಿ ರೂಪದಿಂದ ಇದ್ದು, ಅವರಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಲವ್ಯದವಾಗಿ ತಾನು ಇರುವೆನೆಂದು ಸಂದೇಶಿಸುವ⁵ ಗೀತಾಚಾರ್ಯರು, ಬ್ರಹ್ಮರು ಉಳಿದೆಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠರೆನಿಸಲು ತಾನೇ ಕಾರಣನೆಂದು ಸೂಚಿಸಿರುವರು

೧ 1 ಪ್ರಶಸ್ತಾ ಶಕ್ತಿಃ ಸರ್ವಾಮೃತೀಶಿ ಶಕ್ತಿಮತಃ | ಪ್ರಶಸ್ತಾರ್ಥಗತೇಷು ವಿವಕ್ಷಿತೇ ಮತುಷ್ | ತೇಷಾಂ ವೈಭೇಶ್ಯಃ |

2 'ಸರ್ವತ್ರಾಖಿಲಶಕ್ತಿಃ ರಮಾಣತಃ'

-ತ ದ್ಯೋ ಮಂಗಲಪದ್ಯಂ

3 ಭಗವತಃ ಶಕ್ತೇಃ ಸ್ವಶಿಷ್ಟ್ಯಮಧಿಕೃತ್ಯ ಅಧಿಕಃ ವಿಚಾರಃ 'ಮಹಾಶಕ್ತಿಃ' (೧೭೯) ಇತಿ ನಮ್ರಃ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಃ |

4 ತತ್ರತತ್ರ ಸ್ಥಿತೋ ವಿಷ್ಣುಃ ಶಕ್ತಚ್ಛಕ್ತಿಃ ಪ್ರಚೋದಯನ್ | ಸಕ ಉವ ಮಹಾಶಕ್ತಿಃ ಕುರುತೇ ಸರ್ವಮಂಜಸಾ | ವಾಮನ (ಬ್ರ. ಸೂ ಭಾ. 2 3 11)

* 'ಸಂಜೀವಯತ್ಯಖಿಲಶಕ್ತಿಧರಃ ಸ್ವಾನಂದಾ' ಭಾಗ. 4-9-6

೨ 5 ಪರಿತಪ್ತಾಣಾಂ ಪರಿತ್ರಂ ಇತ್ಯಾದೌ ಪರಿತಪ್ತಾಣಾಂ ಪಾಪಿತ್ರಪ್ರದ ಇತಿ ಯಥಾ ಅರ್ಥಃ ಶಛಾಂತವಿ |

6 'ಬಲಂ ಬಲವತಃ ಚಾಹಂ'

ಗೀ. 7 11

೧ ಶಕ್ತಿ ಮಯ್ಯಾದಾಗಿ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು (ಉಳಿದೆಲ್ಲರಿಗಿಂತ) ಶ್ರೇಷ್ಠ-
ನಿಸುಮಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವಳು¹

೪ ಶಕ್ತಿರೂಪಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಮನಸ್ಸಕ್ಕೆ ಗೋಚರಿಸುವವಳು, 'ಅಂ' ಎನಿಸುವವನು
ಮಾಗೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವವನು²

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ಅವನ ಶಕ್ತಿ ಅವನ ಸ್ವರೂಪವೇ]

ದ್ರ - ಪರಮಾತ್ಮನು ಅಪರಿಮಿತಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು ಅವನ ಆ ಶಕ್ತಿಯು ಸ್ವತಂತ್ರವಾದದ್ದು. ಯಾವ
ಜಡಕ್ಕೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಇಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಶಕ್ತಿಯು ಚೇತನವೇ
ಆಗಬೇಕು, ಅಂಥ ಶಕ್ತಿಯು ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಭಿನ್ನವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಶಾಸ್ತ್ರಮತವನ್ನು
ಒಪ್ಪಿದಂತೆ ಆಗುತ್ತದೆಯಲ್ಲವೇ?

ಉ - ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಪರಮಾತ್ಮನ ಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ದೆಸೆಯಿಂದ ಭಿನ್ನ
ವೆಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಪರಮಾತ್ಮನಿಗಿಂತಭಿನ್ನವಾದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು
ಒಪ್ಪಿದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಶಾಸ್ತ್ರ ಮತದವರು ಆಗುತ್ತಾರೆ ಶ್ರೀಮಧ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ
ಎಲ್ಲ ಧರ್ಮಗಳೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆದ್ದರಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಧರ್ಮವಾದ ಸ್ವತಂತ್ರ
ಶಕ್ತಿಯೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಆದ್ದರಿಂದ ಮಾಧ್ವ ಸಿದ್ಧಾಂತವು ಶಾಸ್ತ್ರ ಸಿದ್ಧಾಂತವಾಗ
ಬಾರದು.

೪೦೩ ಧರ್ಮ

೧ ಸಕಲ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವವಳು³

೧ 1 ಶಕ್ತಿರಿತಿ ಮತಾ ಶಕ್ತಿಮತಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀಃ | ತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಯಂತೀತಿ ಶಕ್ತಿಮತಾಂಶ್ರೇಷ್ಠಃ |

೪ 2 ಶಕ್ತಿರೂಪತ್ವಾತ್ ಶಕ್ತಿಃ | ಜ್ಞಾನಿನಾಂ ಮನನವಿಷಯತ್ವಾತ್ ಮತಃ | ಅಂ ಪದ ವಾಚ್ಯಃ |

‘ಆ ಆ ಆಂ ಆಃ ಪುರಾಣರ್ಷಿಃ ನ್ಯಾಸಃ ಶಾಖಾಸಹಸ್ರಕೃತ್’ ಇತ್ಯತ್ರ ಅಂ ಇತ್ಯಪಿ ತನ್ನಾ-
ಮತಯಾ ಪಠ್ಯತೇ | ಶ್ರೇಷ್ಠತ್ವಾತ್ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ |

೦ 3 ಸರ್ವಂ ಜಗದ್ ಧತ್ತ ಇತಿ ಧರ್ಮಃ | -ಗೀ. ಛಾ. 9-2

ಭಗವಂತನು ಸಕಲಧಾರಕನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಧರ್ಮ ಎಂದೆನಿಸಿರುವನೆಂದ 'ಶಬ್ದನಿರ್ಗಮ್ಯ' ತಿಳಿಸಿದೆ¹ ತಂತ್ರಭಾಗವತವೂ ಇದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಟ್ಟಿದೆ² ಭಗವಂತನು ಜಗದ್ಧಾರಕ ಎಂಬ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲೇ ಅವನನ್ನು 'ಧರ್ಮ' ಎಂಬ ನಾಮದಿಂದ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ಶೌರ್ವದಲ್ಲಿ ಅವನು ಇರಾವಿಕೆಯನ್ನು 'ಸಾಮದೇದದ ಬಾಭ್ರವ್ರರಾಯ'ಯು ಸಾರಿದೆ. ಕಾರಕೋಪನಿಷತ್ಪಲ್ಲಗ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲೇ ಭಗವಂತನನ್ನು "ಧರ್ಮ" ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ⁴

೨ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವುದು⁵

ಉದ್ಭವನು-ಧರ್ಮವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದಿರೂಪದಿಂದ ಹೇಳುವವನೂ, ನರನಾರಾಯಣಾದಿ ರೂಪದಿಂದ ಆಚರಿಸುವವನೂ, ಕೃಪ್ಪಾದಿರೂಪದಿಂದ ಧರ್ಮವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವವನೂ ನೀನು—ಎಂದು ನೇಳುವುದರ ಮೂಲಕ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಭಗವಂತನೇ ನಿಯಾಮಕನೆಂದು ಸೂಚಿಸಿರುವನು. ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯುಳ್ಳವರು ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಧರ್ಮವಲವನ್ನು ಬಯಸುತ್ತ ಭಿನ್ನ ಭಿನ್ನ ಧರ್ಮಗಳಿಂದ

- 1 'ಧಾರಣಾದ್ ಭಗವಾನ್ ಧರ್ಮಃ'

-ಶಬ್ದನಿರ್ಗಮ್ಯ ಭಾಗ ತಾ ಸಿ 3-17 22)

- 2 'ಧಾರಕತ್ವಾದ್ ಧರ್ಮರೂಪೋ ಹಿ'

-ತಂತ್ರಭಾಗವತ (ಭಾಗ. ತಾ ಸಿ 1-10 26)

- 3 'ಧರ್ಮೋ ವಾ ಇದಮಗ್ರ ಅಸೀನ್ನ ಹೃಥಿಸೇ ನ ವಾಯುರ್ನಾಕಾಶೋ ನ ಬ್ರಹ್ಮಾ ನ ರುದ್ರೋ ನೇಂದ್ರೋ ನ ದೇವಾ ನ ಯುಷಯಃ ಸೋಽಧ್ಯಾಯತಃ'—ಸಾಮಪೇದೇ ಬಾಭ್ರವ್ರಶಾಯಾ (ಗೀ ಭಾ 9-2)

- 4 ನಹಿ ಸುಜ್ಞೇಯಮಣುರೇಷ ಧರ್ಮಃ ।

-ಕಾ. ಉ. 1-4 2

ಧಾರಕತ್ವಾದ್ ದರ್ಮೋ ಭಗವಾನ್ ।

-ಕಾ ಉ. ಭಾ

- 5 ಧರ್ಮಃ ಅಸ್ಯ ನಿಯಾಮಕಯೋಽಸ್ತೀತಿ ಆರ್ತಾದೃಚಿ ಧರ್ಮಃ ।

- 6 ವಕ್ತಾ ಕರ್ತಾಽಪಿತಾ ನಾನೋ ಧರ್ಮಸ್ಯಾಚ್ಛತ ತೇ ಭುವಿ ।

-ಭಾಗ. 11 17-5

ಕಪಿಲಾದಿರೂಪೇಣ ಧರ್ಮಸ್ಯ ವಕ್ತಾ ನರನಾರಾಯಣಾದಿರೂಪೇಣ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಕರ್ತಾ ಕೃಷ್ಣಾದಿರೂಪೇಣ ಧರ್ಮಸ್ಯ ಅವಿತಾತ್ಮಮೇವ -ಯಾದವೇಂದ್ರತೀರ್ಥಾಃ ।

ಯಾರನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವರೋ ಅಂತಹ 'ಧರ್ಮಾತ್ಮ'ನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮ ಎಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವ¹ ಬೀಷ್ಮಾಚಾರ್ಯರು ಭಗವಂತನ ಧರ್ಮನಿಯಾಮಕತ್ವದ ಮತ್ತೊಂದು ಮುಖವನ್ನು ಸೂಚಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವರು

೩ ಸ್ವಭಾವಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವವನು²

ಎಲ್ಲರ, ಎಲ್ಲದರ ಸ್ವಭಾವವೂ ಭಗವಂತನಿಂದಲೇ ನಿಯತವಾದುದು³

೪ ಆಚಾರಕ್ಕೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವವನು⁴

೫ ಲೋಕಧಾರಕರಾದ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುವವನು⁵

೬ ಧಾರಕನಾಗಿರುವವನು ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪಿ⁶

1 ಯಂ ಪೃಥಗ್ಧರ್ಮಚರಣಾಃ ಪೃಥಗ್ಧರ್ಮಫಲೈಷ್ಠಿಣಃ |

ಪೃಥಗ್ಧರ್ಮಾಃ ಸಮರ್ಚಂತಿ ತಸ್ಮೈ ಧರ್ಮಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ||

—ಮು ಭಾರ ತಾಂತ್ರಿ 47-51

೨ 'ಧರ್ಮೋಽಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರಾಣಿ ಆಚಾರೇ ಸ್ವಭಾವೋಪಮಯೋಃ ಕ್ರತೌ'—ಇತಿ ಧರ್ಮಃ |

ಸ್ವಭಾವಃ | ಸಃ ನಿಯಮ್ಯತಯಾಽಸ್ಮೀತಿ ಧರ್ಮಃ |

3 ಸರ್ವಸ್ಯಭಾವೋ ನಿಯತಸ್ತೇನೈವ

—ಗೀ ಭಾ. (7-8)

೪ 4 ಧರ್ಮಃ ಆಚಾರಃ ಆಸ್ಯ ನಿಯಮ್ಯತಯಾಽಸ್ಮೀತಿ ಧರ್ಮಃ ಆಚಾರನಿಯಾಮಕಃ

೫ 5 ಧರಂತೀತಿ ಧರಾಃ ಲೋಕಧಾರಕಾಃ ತತ್ತಾಭಿಮಾನಿದೇವಾಃ | ತಾನ್ ಮಾತಿ ನಿರ್ಮಾ ತೀತಿ ಧರ್ಮಃ |

೬ 6 ಧರತೀತಿ ಧರಃ | ಜ್ಞಾನರೂಪತ್ವಾತ್ ಮಃ | ಧರಶ್ಚಾಸೌ ಮಶ್ಚ ಧರ್ಮಃ | ರಕಾರೋತ್ಪ ರಾಕಾರಸ್ಯ ಲೋಕಃ |

ಜಿಜ್ಞಾಸೆ

[ದರ್ಶನಶಬ್ದನಾಚ್ಯುತ]

ಪ್ರ- ಧರ್ಮಶಬ್ದದಿಂದ ಭಗವಂತನು ಮತ್ತು ಯಾವುದಿ ಅಗುಪ್ತೋಯಗಳಿಗೆ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು ಏನಾದರೂ ಇದೆಯೋ?

ಉ - ಮನೆಯ ಯಜಮಾನನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನೆಯವಳು ಎಂದು ವ್ಯವಹರಿಸುವಂತೆ ಪತ್ನಿಯು ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಮನೆಯವರು ಎಂದು ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾಳೆ. ಒಂದೇ ರೀತಿ ಯಾಗಿ ಪತಿ ಪತ್ನಿಯರು ಇಬ್ಬರೂ ವ್ಯವಹರಿಸಿದಾಗ ಅದರ ಅರ್ಥವು ಯಾವ ರೀತಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುತ್ತದೋ ಅದೇ ರೀತಿ ಧರ್ಮ ಎಂಬ ಒಂದೇ ನಾಮದಿಂದ ಭಗವಂತನೂ ಯಜ್ಞಾದಿಗಳೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವಾಗ ಅರ್ಥವು ತಿಳಿಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಮನೆಯವರು ಮನೆಯವಳು ಎಂದರೆ ಮನೆಯ ಯಜಮಾನರು ಯಜಮಾನನೇ ಎಂದು ಅರ್ಥ. ಒಂದು ಮನೆಗೆ ಇಬ್ಬರು ಸ್ವತಂತ್ರ ಯಜಮಾನರು ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಹತಿಯು ಸ್ವತಂತ್ರ ಯಜಮಾನನು ಪತ್ನಿಯು ಅಸ್ವತಂತ್ರ ಯಜಮಾನತ್ವವುಳ್ಳವಳು ಅವರು ಇಬ್ಬರೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಮನೆಯು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು ಇಲುವಾದರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಲಂಕಾರವು ಇಲ್ಲವೆಂದಾಗುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅಥವಾ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇರಲಾರರು ಎರಡರ ಆಶ್ರಯವುಳ್ಳವರು ಮಾತ್ರ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪತಿ ಮತ್ತು ಪತ್ನಿಯವರು ಇಬ್ಬರೂ ಉಳ್ಳ ಮನೆಗಳಂತೆ ಭಗವಂತ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ಈ ಎರಡೂ ಉಳ್ಳವರೆಲ್ಲರೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತಾರೆ.

೪೦೪ ಧರ್ಮವಿದುತ್ವಮಾ

೧ ಧರ್ಮಬಲ್ಲವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವದಂ.

೨ ಧರ್ಮವನ್ನು ದೀಕಾರಿಸುವವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವದಂ.

೧ 1 ಧರ್ಮಂ ವಿದಂತೀತಿ ದರ್ಶನವಿದಃ | ತೇಷಾಂ ಉತ್ತಮಃ ಧರ್ಮವಿದುತ್ವಮಃ |

೨ 2 ದರ್ಶನಂ ವಿದಂತೇ ವಿಚಾರಯಂತೀತಿ ಧರ್ಮವಿದಃ | ತೇಷಾಂ ಉತ್ತಮಃ | 'ವಿದ' ವಿಚಾರಣೆ? |

೧ ಜೆನ್ನಾಗಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಲ್ಲವನು ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿರುವವನು.¹

ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು 'ಸರ್ವಧರ್ಮವಿದುತ್ತಮ' ಎಂದೇ ಕರೆದಿರುವನು

೨ ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಬಲ್ಲವನು ಉತ್ತಮನಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು²

೩ ಧರ್ಮ ಎನಿಸುವ ತನ್ನನ್ನು ಬಲ್ಲವನು ಶ್ರೇಷ್ಠ ಎನಿಸುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವವನು⁴

೬ ಯಮಧರ್ಮನು ಅವತಾರಿ ವಿದುರನು ಜ್ಞಾನಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವವನು⁵

ಯಮಧರ್ಮನು ಮಾಂಡವ್ಯ ಮುನಿಗಳ ಶಾಪದಿಂದಾಗಿ ಶೂದ್ರನಾಗಿ ಅಂಬಿಕೆಯ ದಾಸಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವನು ಅವನಿಗೆ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ ಬರುವಂತೆ ಶ್ರೀವೇದವ್ಯಾಸರು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವರು.⁶

೭ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಸ್ವೀಕರಿಸುವವನು ಮತ್ತು ಶ್ರೇಷ್ಠನು.⁷

೧ 1 ಸನ್ಯಾಸ ಧರ್ಮಂ ವೇತ್ತೀತಿ ಧರ್ಮವಿತ್ ! ಅಸಾಧಾರಣ್ಯೇನ ವ್ಯಹರೇತಃ | ಸ ಜಾಸೌ ಉತ್ತಮಶ್ಚ ಧರ್ಮವಿದುತ್ತಮಃ | -ಮ. ಭಾರ. ಶಾಂತಿ 54-13

2 ತ್ವಂ ಹಿ ನ ಸ್ತುತ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸರ್ವಧರ್ಮವಿದುತ್ತಮಃ |
-ಮ. ಭಾರ ಶಾಂತಿ. 54-13

೩ 3 ಧರ್ಮವಿತ್ ಉತ್ತಮಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಧರ್ಮವಿದುತ್ತಮಃ |

೪ 4 ಧರ್ಮಃ ಭಗವಾನ್ | ತಂ ವೇತ್ತೀತಿ ಧರ್ಮವಿತ್ | ಸಃ ಉತ್ತಮಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಃ ಧರ್ಮವಿದುತ್ತಮಃ |

೫ 5 ಧರ್ಮಃ ಯಮಧರ್ಮಃ ಶದನತಾರಃ ವಿದುರಃ ವಿದುತ್ತಮಃ ಜಾಣಿಶ್ರೇಷ್ಠಃ | ಯಸ್ಮಾತ್ ಯಸ್ಯಾನುಗ್ರಹಾತ್ ಸಃ ಧರ್ಮವಿದುತ್ತಮಃ |

6 ಅವಾಹ ಶೂದ್ರತ್ವಮುಥಾಸ್ಯ ನಾಮ ಚಕ್ರೇ ಕೃಷ್ಣಃ ಸರ್ವವಿತ್ತ್ವಂ ತಥಾಽದಾತ್ |
-ಮ. ಭಾರ. ತಾ. ನಿ. 11-140

೭ 7 ಧರ್ಮಃ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಾಣಿ ವಿಂದತಿ ಪಾಪೋತ್ತೀತಿ ಸ್ವೀಕರೋತಿತಿ ಧರ್ಮವಿತ್ ಉತ್ತಮಶ್ಚ |

ಸಹ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸುವುದಾಗಿ ನಮಗಾಗಿ ದಯಮಾಡಿ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಭಾಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಹಾಯಿಸುವುದು.

೯ ಪ್ರಜ್ಞಾಪತ್ರವನ್ನು ಮೂಲಕವಾಗಿ ರಚಿಸುವುದಾಗಿ ನಮಗಾಗಿ ದಯಮಾಡಿ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಭಾಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಎಲ್ಲರಿಂದ ಪ್ರಜ್ಞಾಪತ್ರವನ್ನು ಸಹಾಯವಾಗಿ ಪಡೆಯುವುದಾಗಿ ನಮಗಾಗಿ ದಯಮಾಡಿ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಭಾಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಹಾಯಿಸುವುದು.

೧ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ನಮಗಾಗಿ ದಯಮಾಡಿ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ.

೧೦ ಧರ್ಮ ಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಗಾಯದೇವತೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದಾಗಿ ನಮಗಾಗಿ ದಯಮಾಡಿ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಭಾಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ದಯದೇವತೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದಾಗಿ ನಮಗಾಗಿ ದಯಮಾಡಿ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಭಾಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸಹಾಯಿಸುವುದು.

1 ತನ್ನಿನ್ನೇನೋ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ ದೇವತೆ ! - ಈ ಉ. 1 4

ತನ್ನಿನ್ನೇನೋ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ ದೇವತೆ ! ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನು ಯಾರನ್ನೂ ಸಹಾಯಿಸುವುದಾಗಿ ನಮಗಾಗಿ ದಯಮಾಡಿ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಭಾಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

೨ ಧರ್ಮ ಪ್ರಾಣವೆಂದಂತಿತ್ತು ಧರ್ಮವೆಂದೆ ತನ್ನಿನ್ನೇನೋ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ ದೇವತೆ ! ತನ್ನಿನ್ನೇನೋ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ ದೇವತೆ !

3 ಧರ್ಮಪ್ರಾಣವೆಂದಂತಿತ್ತು ಧರ್ಮವೆಂದೆ ತನ್ನಿನ್ನೇನೋ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ ದೇವತೆ !

೪ ರುಭಾಶುಭವಲಂ ದೇವತೆ ಅಸುರರಾತ್ಮ ಸಮಾಪ್ತಿಯು : | ಸ್ವಾಮೀಶ್ವರನು ಯಾರನ್ನೂ ಸಹಾಯಿಸುವುದಾಗಿ ನಮಗಾಗಿ ದಯಮಾಡಿ ಕೇಳುತ್ತೇವೆ. ಇದು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮದ ಭಾಗವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

೫ ಧರ್ಮವೆಂದಂತಿತ್ತು ಧರ್ಮವೆಂದೆ ತನ್ನಿನ್ನೇನೋ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ ದೇವತೆ ! ಧರ್ಮವೆಂದಂತಿತ್ತು ಧರ್ಮವೆಂದೆ ತನ್ನಿನ್ನೇನೋ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ ದೇವತೆ !

6 'ಧರ್ಮವೆಂದಂತಿತ್ತು ಧರ್ಮವೆಂದೆ ತನ್ನಿನ್ನೇನೋ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ ದೇವತೆ !

ಶಿಲ್ಪಕಲೆ:

613ನೆಯ ಪ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ಒಳಗಿನ ನಾಮ 'ಮಂಜುಗೌರಿ' ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಿಂದ ಪಂಚರತ್ನ
ಮಾಗಿದೆ 'ಪ್ರಗದಿ' ಎಂಬುದಾಗಿ ಓದಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು

మ చిగిర శత్రుత్వ తిరుళ్లు

ಹಿರಣ್ಯನು ಲಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವಿಯಿಂದ
ಅಭಿಮನ್ಯುವಾದ-ಕರಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀತ್ವವೆಂದ
ನಿಶ್ಚಯವಲ್ಲ. ಕೂಡಲೆ ಬಿಡುಬಿಡು. ಅ. ತಹಹಿರಣ್ಯರ
ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯತಿ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮಗತ್ರ
ಪ್ರಾಣೋತ್ಸವನು ಆಹವನು.

“ దిరగ్ధాయేన సచితా రథేనా
రేఘ్నేయో యోగో భువనాని పశ్యన్ ” ఎ.బ
శ్రుతియు సుఖయాగ్రతనాత్త నాగయగను
పరవ్రక్షమాగి ఎల్ల రుత్రన్మ సోత్రతా
దిరగ్ధరథరత్న సుచిత్రానాగి జ్యోత్సరే.
ఇరశ్రీ అ.తడ నాగయగన అచితాభుత
నార త్రిశ్రుత్తున అచుచి క్షేత్రరత్న
సుచిత్రరథరథమాగి చ జ్యోత్సరరత్న
సు.చిత్రనైరవర నాగ్ధయగిరే.

2. కడ సుచరిత్రా రూపనాచ
తాటకుట త్రిశ్రీ శ్లోన దశనన పతేరు
ఎల్ల అధికారిక భక్తుల కమ్మ దోహదము
శోగి (సుచరిత్ర) (సుచరిత్ర) రూపనాచ
యనమూతి అదంత సుచరిత్రా రూపనాచ
యూతిశోగిండు త్రిశ్రీ శ్లోన అదోహదము
సుచరిత్రా రూపనాచ ఎ.రు భావనము
యనము సుచరిత్రా రూపనాచ
యనము సుచరిత్రా రూపనాచ

అధ్యక్షులు
శ్రీ ఎ.కా.మ.నాగ్ కి థాంక్స్

